
SEAL OF THE UNIVERSITY OF CALIFORNIA
LET THERE BE LIGHT
1868

NORSKE

RIGS-REGISTRANTER

TILDEELS I UDDRAG.

UDGIVNE EFTER OFFENTLIG FORANSTALTNING

AF

BESTYREREN FOR DET NORSKE HIST. KILDESKRIFT-FOND.

FJERDE BIND,

1603—1618,

VED

OTTO GR. LUNDE,

CAND. JURIS.

CHRISTIANIA 1870.

BRØGGER & CHRISTIE'S BOGTRYKKERI.

CHRISTIAN DEN FJERDE.

1588—1648.

1603.

Karine Hansdatter af Throndhjem fik Brev om hendes Giftermaal.

C. IV. G. a. v., at eftersom vi naad. ere komne udi Forfaring, at menige Kapitlet udi Throndhjem haver den 21de April forgangen Aar dømt og afsagt en Dom imellem Hr. Peder Michelssøn i Skogn og Karen Hansdatter, Hr. Patrick Diderikssøns Stifdatter, at skulle udi tre Aar sidde ugift og siden at maatte gifte sig, naar hende lystede: da efterdi forde Karen Hansdatter ingen Aarsag haver givet til forne Hr. Peder Michelssøns Fald, som dog saa grovt sig forseet haver, at ham ingen Naade kan betedes, men bør at straffes paa Livet, om han kan betrædes, have vi af Øvrigheds Magt naad. dispenseret og efterladt forne Karen Hansdatter at maa igjen gifte sig, naar hende lyster og et ærligt Brød bekomme kan, og for samme Kapitels Dom aldeles være fri og forskaanet udi alle Maade. Kjøbenhavn 8 Januar 1603. R. III. 190. Afskr. VI. 565.

Steen Bilde fik Brev, at være Fru Mette Høgs Tjenere beforderlig, nogle Restantser at indkræve der i Lenet, anlangendes.

C. IV. V. G. t. Vid, at os elskel. Fru Mette Høg til Sonnerup, afgangne Jakob Trolles Efterleverske, underd. for os har ladet berette, hvorledes hende paa hendes afgangne Huusbondes Vegne hos Almuen der udi dit Len skal noget restere og tilbagestaa, som hun med Rette hos dem har at fordre, underd. begjerendes, derudinden at forhjælpes til Rette, saa hun samme Restantser maa bekomme. Da bede vi dig og ville, at naar du hermed besøges, du da est forne Fru Mette Høgs Fuldmægtige beforderlig hos Almuen i dit Len, hvem hende noget pligtig og skyldig er, at hun det uden lang Opholding bekomme kan. Kjøbenhavn 8 Januar 1603. T. III. 188. Afskr. VI. 119.

Jørgen Friis, Steen Maltessøn [Sehested] og Steen Bilde finge Brev at skulle have altingest udi god Agt paa Befæstningen saa og paa Grændserne.

C. IV. V. s. G. t. Vider, at eftersom for adskillige indfaldende Aarsagers Skyld vil fornøden gjøres, at der paa Grændserne udi eders Len haves flittig og alvorlig Agt og Opseende med altingest, da bede vi eder og ville, at I med allerhøieste Flid lade eder altingest være befalet og have eders Sag udi god Agt, ikke aleneste paa Befæstningen der sammesteds, mens og allevegne paa Grændserne der i eders Lene, at os og Kronen ikke skeer nogen Indpas udi nogen Maade, eftersom I kunne eragte, at os og Riget Magt paaligger. Sammeledes bede vi eder og ville, at I ikke tilstede nogen Svenske at bruge nogen Kornkjøb der udi Lenet, førend det Møde, som til den 9 Dag Februar førstkommendes er berammet ved Grændsen hos Flakkebek at skulle holdes, er overstanden. Cum claus. consv. Kjøbenhavn 14 Januar 1603. T. III. 138. Afskr. VI. 119.

Til Jørgen Friis, at lade taxere Bygningen paa Sæm anrørendes.

C. IV. V. s. G. t. Vider, eftersom os elskel. Fru Anne Skinkel, afgangne Hans Pederssøn [Litle's] Efterleverske, underd. besverger sig, at hun intet endnu for Bygningen paa vor Gaard Sæm har bekommet, thi bede vi eder og ville, at I med det allerførste lader besigte Bygningen der paa Gaarden og siden lader taxere den, hvis den kan være værd, og hende paa vore Vegne, hvis den sig udi Pendinge kan beløbe, fornøier og betaler, og det saaledes føre i Regnskab. Kjøbenhavn 29 Januar 1603. T. III. 138. Afskr. VI. 119.

Laurits von Hadelens Forleningsbrev paa Sæm Gaard og Eker Prestegjeld.

C. IV. G. a. v., at vi af vor synderlige Gunst og Naade have undt og forlent og nu med dette vort aabne Brev unde og forlene os elskelige Laurents von Hadelen vor og Kronens Gaard Sæm og Eker Prestegjeld udi vort Rige Norge med des tilliggende Bønder og Tjenere, vist og uvist, aldeles intet undertaget, at mue og skulle have, nyde, bruge og beholde, indtil vi anderledes derom tilsige. Og have vi naad. bevilget forne Laurents von Hadelen aarlig sig selv til Bedste og Fordeel at maatte kvit og fri nyde og oppebære al den aarlige visse Rente og Indkomst, som er Leding og Landskyld af forne Eker Prestegjeld

og Sæm Gaard, eftersom Bønderne til des til vort Slot Akershuus og afgangne Hans Pederssøn [Litle] givet og gjort have, og efter den Jordebogs Lydelse, hannem derpaa nu leveret og overantvordet er; saavelsom og nyde al Avlen og Fordelen af Ladegaarden til Sæm Gaard, bruges og avles, kvit og fri sig selv til Bedste, dog saa at han ingen Omkostning eller Udgift skal os tilregne enten paa sig selv eller Gaardsens Folk og Tjenere i nogre Maade; medens Bønderne, under samme Gaard liggendes ere, at skulle aarligen hjælpe Avlen til Gaarden at drive og høste, som sedvanligt er. Sammeledes skal han og deraf holde Sæm Gaard ved god Hevd og Bygning, som den nu forefunden er, og aldeles ingen Omkostning os derpaa tilskrive i nogen Maade. Desligeste skal han holde os der paa Gaarden kvit og fri uden al Afkortning og Bekostning de 6 Arbeidsheste paa Bergverket, der i Lenet ere forordnet. Desligeste have vi naad. bevilget forne Laurents von Hadelen sig selv til Bedste at maa nyde og bruge en Sagmølle paa Hogefos [Haugfos] liggende, som os elskel. Gunde Lange, vor Mand og Tjener, til des i Brug havt haver, dog saa at han til des Behov paa Kronens eller Stigtens Skove aldeles intet i nogre Maade maa hugge eller hugge lade, som han selv vil stande derfore til Rette, om anderledes sig kunde befindes. Dog skal det være hannem frit fore og tilladt at maa kjøbe Tømmer med Adelen deres Tjenere og jordegne Bønder, som han til samme Mølle kan fornøden have. Medens hvad den uvisse Indkomst og Rente anlanger, som sig der i Lenet tilfalde og aarligen tildrage kan, skal han aarligen føre os til godt og klart Regnskab, hvoraf vi naad. hannem for sin Umag have bevilget den femte Part, og det øvrige at komme os til Bedste og alene til Fordeel. Herimod skal han uden al Omkostning, Løn eller Besolding paa sig eller sine Folk have god, flittig og daglig Opsyn med Bergverket, der i Lenet er begyndt, at altingest kan blive forrettet efter den Maade og Instruktion, om samme Bergverk bliver gjort og besluttet, saa at han med Bergverksfolket, dertil bestillet og forordnet bliver, skal have tilbørlig Indseende, at de med Tro og Flittighed deres Arbeid efterkomme og fulddrive, saa og at de betimeligen og dagligen, eftersom Aarsens Tid det tilsiger og skee kan, paa samme deres Arbeid komme og igjen aftræde, at Dagen og Tiden ikke unytteligen af dennem med Ørkesløshed hedendrives, os til stor Bekostning og Skade. Og paa det at samme Bergverks-Arbeid

des flittigere kan have sin Fremgang, skal han ideligen personligen være hos Bergverksfolket tilstede, at de, som derpaa skulle arbeide og bestillet blive, kan holdes des flittigere og stadigere til deres Arbeid, og udi disse saavelsom i alle andre Maade vide og ramme vort Gavn og Bedste, som vi hannem naad. tiltro. Han skal og herforuden have Tolderiet udi Drammen udi Befaling efter den Bestillings Lydelse, vi hannem derpaa tilforn naad. givet have, og derfor aarligen herefter udi vort Rentekammer at gjøre os god og rigtig Regnskab og Besked, som det sig bør. Sammeledes eftersom vi have 4 Aargangs-Sager der i Lenet, som vi af forn. afgangne Hans Pederssøn bekommet have, saa ville vi os al den Nytte, Profit og Fordeel, deraf aarligen komme kan, efter godt og klart Regnskab fri forbeholdet have, og derimod til Billighed udi Regnskabet igjen at kortes og afregnes, hvis Bekostning paa samme Sager aarligen kan medgange. Og skal forn. Laurents von Hadelens Bestilling og Regnskab beregnes og angaa fra Philippi 1603 førstkommendes og endes igjen Aarsdagen derefter 1604, og siden Aar fra Aar forfølges, indtil vi anderledes derom lade tilsige. Cum claus. consv. et inhib. sol. Kjøbenhavn 4 Februar 1603. R. III. 190. Afskr. VI. 565.

Laurits von Hadelen fik Følgebrev til Bønderne, der tjene til Sæm Gaard paa Eker, som Hans Pederssøn [Litle] tilforn havt haver, at de herefter skulle svare ham, saa og indtil videre at pløie og saa til Gaarden samt høste, naar tilsiges. Kjøbenhavn 4 Februar 1603. T. III. 138. Afskr. VI. 119. (Uddr.)

Til Jørgen Friis og Steen Maltessøn [Sehested], Laurits von Hadelens Tjener at være beforderlig, anr.

C. IV. V. s. G. t. Vider, eftersom det sig tidt vil tildrage, at os elskel. Laurits von Hadelen foraarsages hans Tjener at nederskikke til os og lade os vide, hvorledes altingest med Bergverket tilganger, thi bede vi eder og ville, at saa tidt og ofte forn. Laurits von Hadelens Tjener eder med sin Skrivelse besøger, I da udi eders Len er ham paa vore Vegne behjælpelig, at han kan bekomme nødtørftig Fordringskab. Kjøbenhavn 7 Februar 1603. T. III. 139. Afskr. VI. 120.

Aabent Brev, Villum Hesselssøns Tjener at lade angribe i Norge, anrørendes.

C. IV. G. a. v., at eftersom os elskel. Villum Hesselssøn, Borger udi vor Kjøbsted Skjelskør, underd. for os haver ladet

berette, hvorledes han nu forgangen Laurentii Tid haver forskikket en sin Tjener ved Navn Peder Tønnessøn op til vort Rige Norge til os elskel. Peder Ivarssøn [Jernskjeg], vor Mand og Tjener, udi Laurvigen med adskillige Vare hos hannem at forhandle, og han sig did til Laurvigen med hans Skib og Gods ikke haver hen begivet efter forne hans Huusbonds Befaling, men andensteds hen efter hans egen Forsjun og der Godset forhandlet langt før Martini Tid, og han nu er kommen i Forfaring, at samme sin (sic) Tjener Peder Tønnessøn unytteligen sit (sic) Gods skal forkomme, underd. begjerendes, vi naad. ville bevilge, at hvor han eller hans Fuldmægtige hannem nogensteds, enten udi vore Kjøbstæder eller og paa Landet, kan betræde og overkomme, han da hannem fængsligen maa lade antaste og siden hid neder til Riget nederføre og staa ham til Rette for hvis Tiltale, han i saa Maade billigen til hannem haver. Bedendes derfor og bydendes vore Fogder, Embedsmænd, Borgermestere, Raadmænd og alle andre udi forne vort Rige Norge, udi hvis Len eller By han eller hans Fuldmægtige forne Peder Tønnessøn kan betræde og bekomme, at de dennem ere behjælpelige med forne sin Tjener at maa vederfares, hvis Lov og Ret er, enten hannem eller hans Fuldmægtige der, hvor han betrædes, at stande til Rette eller og at efterlade, at han hannem hid neder til Danmark med sig fører, paa det han nogen Opretning igjen for sit Gods maa bekomme. Cum inhib. sol. Kjøbenhavn 9 Februar 1603. R. III. 191. Afskr. VI. 567.

Til Jørgen Friis, Laurits von Hadelen anrørendes.

C. IV. V. s. G. t. Vider, at vi naadigst have bevilget os elskel. Laurits von Hadelen der af Slottet at maa bekomme 40 Tønder reen Byg og 40 Tønder Havre til Sædekorn til vor Gaard Sæm, som siden skal blive hos Gaarden til Inventarium, og eftersom I haver forstrakt ham med 320 Daler, da bede vi eder og ville, at I paa forne 320 Daler annammer af ham hans Beviis, hvilket eder siden udi eders Regnskab her paa vort Rentekammer skal blive godtgjort, saa og lader ham bekomme forne 40 Tønder Byg og 40 Tønder Havre, eftersom forne staar, og føre til Regnskab. Kjøbenhavn 10 Februar 1603. T. III. 139. Afskr. VI. 120.

Fredrik Lecker af Amsterdam fik Pas til Nordland paa et hans Skib, 60 eller 70 Lester stort ungefærligen, og der at handle og sin Haandtering bruge. Kjøbenhavn 21 Februar 1603. R. III. 193. Afskr. VI. 568.

Desligeste fik Herman Hoe, Borger til Flensborg, Pas til Nordland paa et hans Skib, Hans Kallissøn er Skipper paa, og der bruge sin Haandtering. Kjøbenhavn 4 Marts 1603. R. III. 193. Afskr. VI. 568.

Til Envold Kruse paa Island, [at to Hamburgere maa indkræve sine Restantser, men ei handle med Bønderne.] Vardberg 21 Marts 1603. T. III. 139. Afskr. VI. 120.

Til Laurits Kruse og Lagmanden i Bergen, at skulle forbjælpe Christen Matssøn til Rette imod Claus Urne.

C. IV. V. G. t. Vider, at denne Brevviser, Christen Matssøn, underd. til os haver suppliceret og sig høiligen beklaget over os elskel. Claus Urne, vor Mand, Tjener og Embedsmand i Nordlandene, hvilken han for en Foged skal have tjent og af ham at være i mange Maader uforrettet, saa han ikke haver taget ham alene af hans Gaard og ladet ham fængsle, men og taget Gaarden slet fra ham og en stærk Forpligt i Fængslet hannem aftvungen, hvilket han formener at være skeet imod Norges Lov og Recesser, underd. begjerendes, vi slig hans Leilighed naad. ville ansee og bevilge samme hans Sag for gode Mænd der udi vor Kjøbsted Bergen at maatte indkomme udi Rette og siden derpaa kjendes, hvis christeligt og ret være kan. Thi bede vi eder og befale og hermed Fuldmagt give, at I forne Claus Urne for eder udi vor Kjøbsted Bergen lade indstevne udi Rette saavelsom og forne Christen Matssøn og siden efter Tiltale og Gjensvar kjende og dømme dem imellem, hvis christligt, billigt og ret kan være, og hvis I dennem i saa Maade imellem kjendendes, dømmendes og for Ret afsigendes vorder, at I det klarligen under eders Signeter give fra eder beskrevet, som I ville ansvare og være bekjendt. Vardberg 21 Marts 1603. T. III. 139. Afskr. VI. 120.

Til Jørgen Friis at nedskikke med det Skib, Steen Matssøn [Laxmand], Befalingsmand over Halmstads Hered, nu fremskikker, 100 Samfængs-Deler og 100 Tylfter Danmarks-Deler, som og hvis endnu resterer af hvad forrige Sommer skulde været leveret, som er 60 Tylfter Danmarks-Deler og 40 Tylfter Samfængs-Deler, saa de med samme Skib kan hidkomme, anseendes, at vi dem til den foretagne Bygning her paa Befæstningen storligen have fornøden. Halmstad 31 Marts 1603. T. III. 140. Afskr. VI. 121.

Nicolaus de Freundt, Claus Lund [ɔ: Liudt], Jakob Jakobssøn og Henrik Dideriksssøn, Borgere

udi Bergen, finge Brev at maa besegle Færø paa 3 Aars Tid.

[I almindelige Udtryk med utrykkelig Henvisning til den under 5 August 1597 givne lignende Bevilling for nogle Borgere i Bergen, der er trykt i B. III, S. 507 ff.] Kjøbenhavn 16 April 1603. R. III. 191. Afskr. VI. 567.

Envold Kruse fik Brev at klargjøre Johan Bockholts Skriver der paa Landet [ↄ: Island]. Kjøbenhavn 16 April 1603. T. III. 140. Afskr. VI. 121.

Envold Kruse fik Brev at hjælpe en Prest, Arngrim Jonssøn, til Rette. Kjøbenhavn 16 April 1603. Ibidem.

Olaf Pederssøn [Maaneskjold] fik Brev anlangendes den Skat, som Rydsen og Svensken oppebærer i Nordland af Søfinnerne.

C. IV. V. G. t. Vid, at eftersom vore Forfædre, fremfarne Konger udi Danmark, saavelsom og vi aldrig have været, ei heller endnu ere Grotfyrsten i Moskou, Hans Kjærlighed, nogen Rettighed stændig til vor og Norges Krones Indbyggere, Søfinnerne, der udi dit Len boendes, vi og forfare, at Hs. Kjhed Anno 95 ved nogen Forhandling skal have afstaaet til Sveriges Krone den Indkomst, som Hs. Kjhed sig paa nogen Tid lang haver tilholdet og ved Søsiden bekommet, saa at den Svenske Krone, foruden hvis hun tilforn der sammesteds haver havt, formener sig og samme Rydseskat herefter at ville lade oppebære fra Varanger indtil Malanger. Da bede vi dig og ville, at Du ikke tilsteder Rydserne efter denne Dag nogen Skat ved Søsiden at opbære, saavelsom og ikke heller tillader Svensken paa Rydsens Vegne efter forne 95 Aars Forhandling nogen Indkomst ved Søsiden at lade annamme. Dog at du den Svenske Krone eneste ubehindret lader følge ved Søsiden den Indkomst, som hun af Alders, og førend det Stettinske Fordrag blev oprettet, haver havt og oppebaaret efter Finnernes egen Bekjendelse og den Designations Indhold, som du og os elskelige Nils Krag til Agerkrog, vor Sekretær, her udi vort Kantselli haver indlagt. Og hvis den siden det Stettinske Fordrag paa underskedlige Tider kan være forhøiet, at du Svensken det at oppebære ingenlunde tilsteder. Hvad Fjeldfinnerne belanger, bede vi dig og ville, at du aldeles intet befatter dig med dennem, som vi paa Norges Krones Vegne ikke have nogen Rettighed til, havendes flittig Indseende, at ikke imod Gebør skeer den ringeste

Indtræng, Sveriges Krone til Hinder eller Forfang udi nogen Maade. Og skalt du dig imod de Svenske Fogder, naar de did udi Lenet ankomme, Sveriges Krones gamle og af Arilds Tid indehavte Skat at oppebære, fredeligen, venligen og tilbørligen forholde. Kjøbenhavn 16 April 1603. T. III. 141. Afskr. VI. 121.

Indbyggerne paa Færø finge Forskaanselsbrev paa tredie Parten af deres Sødeleie anrørendes.

C. IV. G. a. v., at eftersom vi komme udi Forfaring, hvorledes at Mesteparten hvis Fæ, baade Øxen, Kjør, Faar og Lam, som vore og Kronens Undersaatter paa vort Land Færø have havt, er udi forleden haarde Vinter bortdøde, hvorfor de underd. have været begjerendes, vi dennem med nogen Forskaansel paa deres Sødeleie naad. ville til Hjælp komme. Da paa det forᵉ vort Land ikke skulde slet blive øde og dets Indbyggere og Undersaatter udi største Armod geraade, have vi af vor synderlig Gunst og Naade undt, bevilget og tilladt og nu etc. tillade, at forᵉ vor og Kronens Indbyggere maa udi nærværendes Aar, beregnet fra Philippi Jacobi Dag Anno 1603 og til Aarsdagen dernæst efter 1604, være kvit, fri og utiltalt for Tredieparten af den Sødeleie, de til os og Kronen bør at udgive. Hvad de andre Artikler vedkommer, Indbyggerne der sammesteds have om suppliceret, derved skal det blive herefter som tilforn, indtil des vi anderledes derom naad. lade forordne. Kjøbenhavn 17 April 1603. R. III. 192. Afskr. VI. 567.

Til Envold Kruse, de Hamburgere, som bruge Handel der paa Island imod Kjøbenhavns Borgeres Kompagnis Frihed, anrørendes.

[Restantsernes Indkrævning skal fuldendes i Sommer og dermed al Seglads ophøre; jfr. Brev af 21 Marts, ovfr. S. 6.] Kjøbenhavn 17 April 1603. T. III. 141. Afskr. VI. 121.

M. Anders Foss, Superintendent udi Bergens Stift, fik Brev, Læsemesteren udi Bergen anrørendes.

C. IV. V. s. G. t. Vider, at eftersom vi af os elskel. Laurits Kruses, vor Mand, Tjener og Embedsmand paa vort Slot Bergenhuus, saa og af eders underd. Angivende forfare, at os elskel. Hr. Jens Christenssøn der udi vor Kjøbsted Bergen formedelst sin Alderdoms og anden Uskikkeligheds Skyld Ungdommen uden alsomstørste Forsømmelse ikke længere kan Lectoriet forestaa, hvilken hans Bestilling han og udi langsommelig Tid ikke skal have betjent; da bede vi eder og ville, at I med

Kapitlet samtligen grangiveligen forfarer, om for^{ne} Jens Christenssøn formedelst sin Skrøbelighed og anden Tilfalds Skyld ikke længere samme Lectori kan forestaa, og dersom det saa befindes, I da formedelst for^{ne} Laurits Kruses Tilhjælp indsætter for^{ne} M. Jens Pederssøn (sic) udi Eidsfjords Prestegjeld udi Nordfjord, hvilket Kald vi nu udi lige Maade forfare at vacere, paa det han udi sin Alderdoms Aar kan have sin nødtørftig Underholdning, og om han endskjønt ikke selv kan staa samme Prestekald fore, han da ved en Kapellan den lader betjene og ligevel dertil bliver forordnet, dog at med altingest forholdes efter Ordinantsen. Og ville vi, at os elskel. M. Thomas Johannis (hvilken vi for nogen Tid lang haver forskikket did op at skulle læse udi for^{ne} M. Jens's Sted,) herefter nyder og beholder den Pension og aarlige Rente og Indkomst, som til Lectoriet bør at ligge og for^{ne} M. Jens før ham havt haver. Cum claus. consv. Kjøbenhavn 23 April 1603. T. III. 142. Afskr. VI. 122.

Kjøbmændene udi Kjøbenhavn for det Islandske Kompagni finge Pas paa Island. Kjøbenhavn 23 April 1603. R. III. 192. Afskr. VI. 568.

Udi lige Maade finge Malmø Borgere Brev paa Holumfjord under Island. Desligeste finge de og en Pas paa Revet for Vesten. Kjøbenhavn 29 April 1603. R. III. 193. Afskr. VI. 568.

Steen Maltessøn [Sehested] fik Brev at forhjælpe Olaf Paulssøn Elling uden vidtløftig Trætte til en Arv efter en Kvinde ved Navn Jens Skræders i Oddevald, eftersom han formener sig efter hendes sidste Bekjendelse at være hendes næste Arving. Kjøbenhavn 11 Mai 1603. T. III. 143. Afskr. VI. 122. (Uddr.)

Michel Vibe, Raadmand her udi Kjøbenhavn, fik tvende Pas paa tvende hans Skibe, som kaldes den røde Løve, som Claus Peterssøn er Skipper paa, det andet den sorte Hund, som Bo Cornelius[søn] er Skipper paa, til Vespenø. Kjøbenhavn 13 Mai 1603. R. III. 193. Afskr. VI. 569.

Laurits Kruse og M. Anders Foss, Superintendent i Bergens Stift, fik Brev at forhjælpe Dominus Henricus Johannis Vossatus fremfor nogen anden til det første ledige Kald i Bergens Stift, som han kan være tjent med. Kjøbenhavn 14 Mai 1603. T. III. 143. Afskr. VI. 122. (Uddr.)

Jørgen Friis fik Brev, nogle Hammersmedsvende og Kulbrændere anrørendes.

C. IV. V. s. G. t. Vider, at vi nu have ladet antage disse

Brevvisere, nogen Hammersmedsvende og Kulbrændere, som vi nu have did op til eder forskikket. Da bede vi eder og ville, at I giver og fornøier dem deres Maanedspenge efter hosliggende Fortegnelses Lydelse, og at I strax lader give dem hver en Maaneds Pendinge paa Haanden; sammeledes at I tvende af Kulbrænderne strax forskikker hen til Bergverket, hvilke der sammesteds skulle bruges. Cum claus. consv. Kjøbenhavn 15 Mai 1603. T. III. 143. Afskr. VI. 122.

Caspar Kopmand fik Bestilling for en Mester Hammersmed i Akershus Len.

C. IV. G. a. v., at eftersom vi nu have antaget og bestillet denne Brevviser, Caspar Kopmand, at skulle lade sig bruge udi Akershuus Len for en Mester Hammersmed, og skal han sig udi samme sin Tjeneste troligen og flitteligen forholde og forarbeide hvis Jern og Arbeid hannem paa vore Vegne bliver befalet; og for saadan hans Tjeneste have vi naad. bevilget at ville lade give hannem til aarlig Pension og Besolding 220 Daler, hvilke hannem og aarligen af vort Slot Akershuus skal gives og fornøies. Sammeledes skal han nyde og beholde den Gaard, han udi bor, kvit og fri, emeden og saalænge han er i samme Bestilling og Tjeneste. Kjøbenhavn 17 Mai 1603. R. III. 193. Afskr. VI. 568.

• Laurits Kruse paa Bergenhuus blev forløvet at begive sig hid ned til hans Behusing nu til Bartholomæi Dag, dog at han med altingest tilforn forordner der paa Huset, saa intet bliver forsømt. Kjøbenhavn 17 Mai 1603. T. III. 143. Afskr. VI. 123.

Til Jørgen Friis, Nunneklosters Gods udi Norge anr.

C. IV. V. s. G. t. Vider, at som os elskel. Herluf Daa til Snedinge, vor Mand og Tjener, nogen Tid lang haver været forlenet med Nunneklosters Gods, der udi vort Rige Norge liggendes, af hvilket vi en Deel til afgangne Hans Pederssøn [Litle] haver for Mageskifte afhændet, og vi nu ere til Sinds saameget af for^{ne} Klosters Gods, som udi Akershuus Len er liggendes, der under Slottet at ville have lagt, da bede vi eder og ville, at I samme Gods der under Slottet strax lader annamme, i Jordebogen lader indtegne, saa og for des aarlig visse og uvisse Rente og Indkomst lader gjøre os god Rede og Regnskab, begyndendes fra Philippi Jacobi Dag næstforleden. Vi have og tilskrevet os elskel. Steen Maltessøn [Sehested], vor Mand, Tjener og Embedsmand paa vort Slot Baahuus, at han saameget

af samme Klosters Gods, som i Viken under Baahuus Len er liggendes, med lige Besked der under Baahuus Slot at skulle lade annamme. Cum claus. consv. Kjøbenhavn 25 Mai 1603. T. III. 143. Afskr. VI. 123. (Original i Rigsarkivet.)

Til Steen Maltessøn [Sehested], Nunneklosters Gods udi Norge anrørendes.

[Mut. mutand. som næstforegaaende Brev indtil: Philippi Jacobi Dag sidstforleden.] Kjøbenhavn 25 Mai 1603. T. III. 144. Afskr. VI. 123.

Til Jørgen Friis, Erik Olssøns Skib udi Oslo anrør.

C. IV. V. s. G. t. Vider, at som vi have afhandlet os elskel. Erik Olssøn, Borgermester udi vor Kjøbsted Oslo, et Skib, som han nu nyligen haver ladet bygge og opsætte, og eftersom det af syv Mænd der sammesteds er bleven vurderet, at naar det blev fuldferdiget, saavidt med Øxe og Naver skee kunde, det da kunde koste over de 4000 Daler, som deres Vurderingsbrev videre formelder, og efterat han sig beklager, ikke uden hans store Skade at kunne det afstaa for de 4000 Daler, da bede vi eder og ville, at I for^{ne} syv Vurderingsmænd foreholder, at de udtrykkeligen vurdere og navngive, hvormeget for^{ne} Skib er mere værd end de 4000 Daler, og naar det er skeet, og de have givet det fra dennem beskrevet, at I da hannem samme Skib efter for^{ne} Vurdering paa vore Vegne betaler og fornøier. Cum claus. consv. Kjøbenhavn 2 Juni 1603. T. III. 144. Afskr. VI. 123.

Hans Olufssøns Arvinger fik Kvittantiarum paa Vardøhuus Slot og Len, som han havde i Forlening fra Philippi Jacobi Dag 1597 til samme Dag 1601, han ved Døden er afgangen. Kjøbenhavn 3 Juni 1603. R. III. 195. Afskr. VI. 571. (Uddr.)

Jørgen Friis fik Brev, nogen Jernstykker anrørendes.

C. IV. V. s. G. t. Vider, at vi herhos med nærværendes vort Skib eder did op [sende] til vort Slot Akershuus fire Jernstykker, som vi der paa Befæstningen ville have liggendes. Da bede vi eder og ville, at I udi den Sted sender herned igjen fire udaf de største Kobberstykker, der paa Befæstningen ere liggendes, saa de med dette vort samme Skib kunne nedkomme. Kjøbenhavn 10 Juni 1603. T. III. 144. Afskr. VI. 123.

Peder Walter og Johan Bruggen fik Bevilling paa Graf Maurits's Vegne Falke at fange udi Norge.

C. IV. G. a. v., at vi af vor synderlige Gunst og Naade saa og efter den høibaarne Fyrste Graf Maurits af Nassau, Prins udaf Ora-

nien etc., Hans Kjærligheds venlige Anmodning have undt, bevilget og tilladt og nu etc. tillade, at disse Brevvisere, Peder Walter og Johan Bruggen, Brødre, velbe[te] Graf Maurits's Falkefængere, maa udi næste efterfølgende 3 Aar, efter dette vort Brevs Datum regnendes, ubehindret fange saamange Falke, de kunne overkomme, udi Lister Len, Mandals Len og Yther (sic) Len udi vort Rige Norge; dog at de deraf til os og Kronen skulle udgive den sedvanlige Told og Rettighed. Cum inhib. sol. Kjøbenhavn 11 Juni 1603. R. III. 195. Afskr. VI. 571.

Olaf Pederssøn [Maaneskjold] fik Brev, Olaf Nilssøns efterstandendes Gods anrørendes.

C. IV. V. G. t. Vid, at denne Brevviser, Ivar Paulssøn, Borger og Indvaaner udi vor Kjøbsted Kjøbenhavn, underd. for os haver ladet berette, hvorledes en hans Brodersønner Olaf Nilssøn ved Navn, som en Tid lang der udi Vardøhuus Len skal have tjent afgangne Hans Olssøn for en Foged, nogen Tid siden forleden ved Døden skal være afgangen, og efterdi han nu som hans næste Arving agter at forskikke did op en sin Fuldmægtig og fordre paa for[ne] afgangne Olaf Nilssøns efterstandendes Gods, haver han underd. været begjerendes vores naadigste Befordring til Rette at mue blive forhjulpen. Thi bede vi dig og ville, at naar han eller hans Fuldmægtig dig hermed besøger, du da [etc. som sedvanligt, indtil:] hjælper til efterladt Gods og udestaaende Fordringer i Lenet. Kjøbenhavn 15 Juni 1603. T. III. 145. Afskr. VI. 123.

Til Laurits Kruse, M. Anders Beck, Sogneprest i Bergen, anrørendes.

C. IV. V. G. t. Vid, at os elskel. M. Anders Beck, Sogneprest der udi vor Kjøbsted Bergen, underd. haver ladet give tilkjende, hvorledes hannem skal forholdes fore den sedvanlige Rente og Indkomst, som hans Formænd før ham havt have, og ellers udi andre Maade at skee Forhindring paa hvis ham for hans Umag og Bestilling med Rette bør at gives. Da bede vi dig og ville, at naar du hermed besøges, du da forhjælper [etc. som sedvanligt indtil:] bør at gives og hans Formænd før hannem af Arilds Tid havt have. Kjøbenhavn 24 Juni 1603. T. III. 145. Afskr. VI. 124.

Til Lagmanden, Borgermester og Raadmænd i Bergen, Jakob Jenssøn, Borger i Kjøbenhavn, anrør.

C. IV. V. G. t. Vid, at denne Brevviser, Jakob Jenssøn,

Borger og Indvaaner her udi vor Kjøbsted Kjøbenhavn, underd. for os haver ladet berette, hvorledes han sig skal have tilforhandlet en Arv, som efter en Borger der udi vor Kjøbsted Bergen ved Navn Anders Rasmussøn, barnfød her udi vort Land Sjæland, skal være falden, og endog han derom skal have ladet gjøre Anfordring ved sin Fuldmægtige, skal han dog dermed ingen Frugt have skaffet, underd. begjerendes derudinden vores naad. Befordring til Rette at mue blive forhjulpen. Thi bede vi eder og ville, at naar I hermed besøges, I da forne Jakob Jenssøn eller hans Fuldmægtige uden nogen lang Forhaling eller Udflugt forhjælper til at bekomme hvis ham bør med Rette, og det ved en ordentlig Dom eller Sentents, saa vi for videre Overløb maa blive forskaanet. Kjøbenhavn 25 Juni 1603. T. III. 145. Afskr. VI. 124.

Til Laurits Kruse og Bispen udi Bergen, M. Peder Brock anrørendes.

C. IV. V. s. G. t. Vider, at som denne Brevviser, Mag. Peder Brock, nogen Tid lang haver været Skolemester der udi vor Kjøbsted Bergen, og han beretter sig to Gange lovligen efter Ordinantsen at være kaldet til Prestekald og dog for anden Leilighed ikke haver havt nogen Fremgang, underd. begjerendes til et andet Kald at maatte befordres, da bede vi eder og ville, at naar noget Prestekald der i Stiftet kan vacere, I da ham dertil forhjælpe og befordre, dog at altingest derudinden forhandles efter Ordinantsen. Kjøbenhavn 28 Juni 1603. T. III. 145. Afskr. VI. 124.

Steen Maltessøn [Sehested] fik Brev, Peder Bagge anrørendes.

C. IV. V. G. t. Vid, at eftersom os elskel. Peder Bagge til Holme, vor Mand og Tjener, nu til forleden Herredag havde for os og menige Danmarks Riges Raad udi Rette stevnet os elskel. Borgermestere og Raadmænd her udi vor Kjøbsted Kjøbenhavn for en Dom, som de her paa Kjøbenhavns Raadhuus skal have dømt og afsagt imellem ham og os elskel. Herman von Delden, Borger her sammesteds, og forne Peder Bagge haver tabt Sagen og bleven tildømt at give forne Borgermestere og Raad Kost og Tæring; dog efterat Dommen er gangen, skal forne Peder Bagges Fuldmægtige være dragen af Byen og ikke for samme tildømt Kost og Tæring stillet dem tilfreds eller i det ringeste viist dem noget til Villie; da bede vi dig og ville, at du tilholder forne Peder Bagge at fornøie og tilfredsstille forne

Borgermestere og Raad efter vores og Danmarks Riges Raads Doms Lydelse for Kost og Tæring, saa og for den Eventyr, de derudinden have udstaaet, 50 Daler. Kjøbenhavn 2 Juli 1603. T. III. 146. Afskr. VI. 124.

Steen Bilde blev forløvet at maatte imod tilstandende Vinter begive sig hid neder til sin Behusing, dog det saa at forordne, at intet forsømmes. Kjøbenhavn 3 Juli 1603. T. III. 146. Afskr. VI. 125.

Peder Grubbe fik Brev, Hr. Anders Jørgenssøn i Lister Len anrørendes.

C. IV. V. G. t. Vid, at som denne Brevviser, Hr. Anders Jørgenssøn, der skal have været Prest der udi Lister Len, til denne nu forleden Herredag, som er bleven holdet her udi vor Kjøbsted Kjøbenhavn, saavelsom og tilforn der udi Riget offentlig for Retten er bleven tillagt at skulle havt sit Leiermaal med tvende Systre og sig ellers udi andre Maade utilbørligen forholdet, saa kommer det os fast sælsomt fore, at han for saadan gruelig Tillæggelse ikke udi det ringeste er bleven tilholdt at give sin „Laug“, dermed sig derfra at befri. Og efterdi vi som en christen Øvrighed ingenlunde kunne tilstede saadanne uhørlige Gjerninger udi vore Lande og Riger at skulle bedrives og dertilmed ustraffede at lade passere, da bede vi dig og ville, at du forⁿᵉ Hr. Anders Jørgenssøn derudinden forfølger, saavidt du med Norges Lov og Ret gjøre kan, og, dersom han findes skyldig, tilbørlig over ham straffer. Kjøbenhavn 3 Juli 1603. T. III. 146. Afskr. VI. 125.

Aabent Brev til Bergenhuus og Throndhjems Lene udganget om Ru-Kobber og Keile- [Kjedel-] Kobber.

C. IV. G. a. v., at eftersom vi komme udi Forfaring, hvorledes der udaf Throndhjems Len aarligen skal udføres meget Ru-Kobber og gammelt Kjedel-Kobber, hvilket af fremmede og udlændiske saavelsom af indlændiske Kjøbmænd og andre for en ringe Kjøb opkjøbes og fremdeles bortføres udaf Riget, da ville vi hermed strengeligen og alvorligen have forbudt alle vore Undersaatter der udi Throndhjem og des underliggendes Lene, baade Kjøbmænd og andre, saavelsom og fremmede og udlændiske, at ingen herefter skal maa understaa sig noget Ru-Kobber eller gammelt Kjedel-Kobber der af Riget at udføre indtil paa videre Besked. Men hvilke af vore Undersaatter der sammesteds, som enten Ru-Kobber eller gammelt Kjedel-Kobber have

at ville selge og afhænde, da skulle de det der udi Riget iblandt vore og Rigens Indbyggere selge og afhænde. Saafremt sig nogen tilfordrister herimod noget Ru-Kobber eller gammelt Kjedel-Kobber der udaf Riget at udføre, skulle de derfor tiltales og straffes som de, vore Mandater og Breve ikke agte og ansee ville, hvorefter enhver, baade indlændisk og udlændisk, have dem at rette og forholde. Kjøbenhavn 3 Juli 1603. R. III. 196. Afskr. VI. 571.

Til Laurits Kruse og Steen Bilde, Ru-Kobber og Kjedel-Kobber anrørendes.

C. IV. V. G. t. Vi bede eder og ville, at I der udi eders Lene opkjøbe os til Bedste og for den lideligste Kjøb muligt det meste Ru-Kobber og gammel Kjedel-Kobber, der er at bekomme, og med bedste Leilighed forskikke os hid ned. Hvis I derfor udgivendes og paa vore Vegne betalendes vorde, have I at føre til Regnskab. Kjøbenhavn 3 Juli 1603. T. III. 146. Afskr. VI. 125.

Dr. Vilhadus Adamius fik Bestilling at være ordinarius Medicus til Bergen saa og bekomme det første Kannikedom, der efter Kapitels Statuter vacerer.

C. IV. G. a. v., at eftersom vi forfare, hvorledes os elskel. hæderlig og vellærd Doctor Vilhadus Adamius der udi vor Kjøbsted Bergen udi den sidst forgangne smitsom Sygdom og Skrøbelighed, som der sammesteds saavelsom mange andre Steder haver grasseret, sig udi sin Kunst og Medicin flitteligen haver ladet bruge, vi og eragte høiligen fornøden være efter den Lands Leilighed og vore Undersaatter til Gavn og Gode, at en forfaren Medicus maa blive tilforordnet, som der udi Byen kan bo og residere og udi samme Fakultet sig lade bruge; da have vi nu naad. tilforordnet og tilskikket forne Doctorem Vilhadum Adamium for en ordinario Medico der i vor Kjøbsted Bergen, der sammesteds at skulle bo og residere og med sin Kunst og Medicin være vore Undersaatter der udi Byen saavelsom og deromkring boendes, som hans Hjælp udi saa Maade kunde behøve og ham derom besøgendes vorder, til Hjælp og Bistand. Sammeledes have vi af vor synderlig Gunst og Naade undt og bevilget og nu etc. bevilge, at forne Dr. Vilhadus Adamius maa bekomme det første Kannikedom, som der udi Domkirken efter Kapitels Statuter kan vacere og ledigt blive, og det med Bønder, Tjenere og al dets Rente og rette Tilliggelse efter dette vort Brev maa lade annamme og siden kvit og fri at maa have,

nyde, bruge og beholde, indtil saalænge vi anderledes derom tilsigendes vorder. Cum inhib. sol. Kjøbenhavn 3 Juli 1603. R. III. 196. Afskr. VI. 572.

Til Kapitlet udi Bergen og Borgermestere, Raad og menige Borgere der sammesteds, Dr. Vilhadum Adamium anrørendes.

C. IV. V. G. t. Vider, at eftersom vi nu have forordineret og tilskikket hæderlig og høilærd Mand Dr. Vilhadum Adamium at skulle være Medicus der udi vor Kjøbsted Bergen, der sammesteds sig at lade bruge for enhver, som hans Hjælp i Behov havendes vorder, da, efterdi vi forfare, at han sig udi denne fremfarne farlige og meget skrøbelige Tid velvilligen og med stor Flid haver ladet bruge, saa og paa det han maatte bekomme nogen Hjælp til at underholde sig med, bede vi eder og begjere[1], at I iblandt eder selv indbyrdes det saaledes skikker og forordner, at ham noget der udaf Byen maatte deputeres til sin aarlige Pension og Underholdning. Cum claus. consv. Kjøbenhavn 3 Juli 1603. T. III. 147. Afskr. VI. 125.

Jørgen Friis fik Brev, Lagmanden udi Bergen at skulle for nogen hans Forseelse afsætte og en anden til samme Bestilling forordne.

C. IV. V. s. G. t. Vider, at eftersom vi forfare, hvorledes Paul Hellessøn, Lagmand der udi vor Kjøbsted Bergen, udi sin Bestilling noget utilbørligt sig skal have ladet befinde, saa vi ikke ere til Sinds ham udi samme Bestilling længere at ville lade bruge, da bede vi eder og ville, at I lader gjøre den Forordning, saa at han med det allerførste bliver afsat og en anden skikkelig Lagmand forordnet, som hans Sted igjen kan betræde og samme Bestilling, som det sig bør, tilbørligen forestaa. Og dersom det befindes hannem ved Ophold eller andre ubillige Maade at have forholdet fattige Folk deres Ret, og derover bliver klaget, at da i lige Maade derom bliver forordnet, saa han derover tilbørligen bliver straffet. Kjøbenhavn 5 Juli 1603. T. III. 147. Afskr. VI. 126.

Befaling til Olaf Galde og Peder Ivarsssøn [Jernskjeg], noget Gods at besigte imellem kgl. Maj. og Jørgen Friis.

C. IV. Hilse eder, os elskel. Olaf Galde til Thom og Peder

[1] „Til Kapitlet saaledes: bede vi eder og begjere, at I iblandt eder selv indbyrdes der af Kapitlet hannem noget til sin Underholdning og aarlig Pension forordner eller og, dersom noget ex bonis communibus der sammesteds kunde vacere, da kunde han i de Maade dermed bekvemmelig blive aflagt. Ut supra."

Ivarssøn til Fritsø, vore Mænd og Tjenere, kjærligen med Gud og vor Naade. Vider, at eftersom vi af os elskel. Jørgen Friis til Krastrup, vor Mand, Raad, Statholder udi vort Rige Norge og Embedsmand paa vort Slot Akershuus, naad. have bekommet for nogen kort Tid siden en hans Hustrues, os elskel. Fru Lisbet Galdes Gaard, kaldes Aker, liggendes paa Eker, skylder aarlig 2 Skippund Malt og 3 Pund Smør, hvorimod vi naad. igjen til ham ville udlægge til Skjel og Fyldest disse efterne vore og Norges Krones Jorder, liggendes udi Rygge Sogn og Verne Klosters Len, som er Østre Kambo, som aarlig renter og afgaar i Landskyld 1 Pd. og 1 Fj. Salt, Kyell [Kiile] renter aarlig 1 Pd. Salt, Nøglelund [Nøkkeland] renter aarlig 1 Fj. Salt og til Hospitalet 1 Kalvskind og til Prestebordet paa Vestby 2 Skilling, og et Stykke Jord, som ligger til Vestre Kambo og er afdeelt fra Gaarden, som aarlig afgaar til Hospitalet 5 Kalvskind; da bede vi eder, befale og nu med dette vort aabne Brev Fuldmagt give, at I med det første begive eder til begge forne Gods, saavel paa det, forne Jørgen Friis af os og Norges Krone haver været begjerendes, som paa det, han derimod til os har udlagt, granskendes og forfarendes samme Gods's Eiendom, Skove, Landskyld, Herlighed, Rente og anden Tilliggelse, og siden ligne og lægge det ene Gods imod det andet, saa at os og Norges Krone saavelsom hannem udi alle Maade udi samme Skifte kan skee Skjel og Fyldest. Og hvis I udi saa Maade granskendes, forfarendes, saa og det ene Gods imod det andet lignendes og læggendes vorde, at I det under eders Signeter give klarligen fra eder beskrevet, som I ville ansvare og være bekjendt for os, og samme Besigtelse siden indskikke udi vort Kantselli, at vi deraf Leiligheden noksom kunne forfare og [os] saavelsom hannem udi forne Skifte at skee Skjel og Fyldest. Saafremt os og Norges Krone derudinden udi nogen Maade for eders Forsømmelses Skyld skeer for kort, I da ikke ville stande os derfore til Rette. Cum claus. consv. et inhib. sol. Kjøbenhavn 6 Juli 1603. T. III. 147. Afskr. VI. 126.

Borckert Nordenholt fik Bevilling at mue i Bergen bruge Guldsmed-Embede.

C. IV. G. a. v., at eftersom den nærværendes Brevviser, Borckert Nordenholt, barnfød til Bremen, underd. os haver tilkjendegivet, hvorledes han er tilsinds at ville bruge sit Guldsmed-Embede der udi vor Kjøbsted Bergen, men er befrygten-

des sig af Guldsmedene til sammesteds at skulle paa samme sit ærlige Embede og Haandverk der at bruge skee Forhindring, medmindre vi hannem vor naadigste Tilladelse unde ville, samme sit Haandverk der at bruge lige ved andre Guldsmede der sammesteds, da, efterat vi naad. forfare, for^{te} Borckert Nordenholt uden nogen de Guldsmedes der udi for^{ne} vor Kjøbsted Bergen deres Skade og Afbræk at kunne bruge sit ærlige Haandverk, have vi naad. ham det bevilget, dog at han skal gjøre borgerlig og Bys Tynge lige ved andre Borgere og Indvaanere der sammesteds. Cum inhib. sol. Kjøbenhavn 8 Juli 1603. R. III. 197. Afskr. VI. 572.

Menige Borgere i Bergen finge Bevilling at mue udi Throndhjems Len bruge Silde-Fiskende.

C. IV. G. a. v., at eftersom vi forfare, hvorledes udi Throndhjems Len der udi vort Rige Norge megen Guds Velsignelse og Gave med overflødigt Sildefiskende sig lader betee, og vore Undersaatter udi Bergen underd. have tilkjendegivet, at naar de samme Sildefiskende have villet med deres Skibe og Folk lade besøge, deres Næring i saa Maade med Fiskeri og Salten at søge og bruge, skal det dennem af vore Undersaatter udi vor Kjøbsted Throndhjem formenes, saa [de] ikke aleneste forbydes fersk Sild der sammesteds at kjøbe [og salte, men ogsaa tiltvinges med deres Skibe][1] formedelst adskillige Leiligheder fra de Steder, som saadant Fiskeri overflødeligen vanker og tilgaar, dennem at begive og for Throndhjem at indløbe. Da, efterdi saadan Guds Velsignelse saa mangfoldig der sammesteds tilgaar, vi og fornemme, det saadan Forhindring ikke er skeet for^{ne} Throndhjems Borgere af Indbyggerne i Bergen, naar Gud dennem udi lige Maade der udi Lenet haver velsignet, det og ikke skal være Undersaatterne, Borgerne udi for^{ne} vor Kjøbsted Throndhjem, til nogen Forhindring eller Forfang paa deres Privilegier udi nogen Maade, have vi naad. bevilget og tilladt og nu etc. tillade, at vore Undersaatter i for^{ne} vor Kjøbsted Bergen maa samme Fjorde der i Throndhjems Len, hvor samme Sildefiskende saa overflødeligen tilgaar, med deres Skibe og Folk lade besøge, der sammesteds deres Næring og Bjering med Fiskeri og Salten at bruge og søge, midlertid samme Fiskeri saa rundeligen tilgaar; dog at de derudinden sig ingenlunde understaa i andre Maade at bruge nogen Kjøbmandskab eller Handel imod Throndhjems Bys Privilegier

[1] Udfyldt efter en Afskrift paa Univ.-Bibl., Mannscr. in folio No. 370, f. 169.

og Friheder. Cum inhib. sol. Kjøbenhavn 8 Juli 1603. R. III. 197. Afskr. VI. 573.

Aabent Brev til Akershuus Len om 3 Aars Skat til Bygningens Behov der sammesteds.

C. IV. Hilse eder alle, vore kjære og tro Undersaatter, Bønder og menige Almue, ihvo som helst I tjene eller tilhøre, som bygge og bo over alt Akershuus Len, evindeligen med Gud og vor Naade. Vider, at eftersom vi for nogen Tid siden forleden have ladet vort aabne Brev til eder udgaa om nogen Hjælp, som af eder paa 4 Aars Tid skulde udgives til den foretagne Befæstnings Bygning der paa vort Slot Akershuus, og efterdi forne 4 Aar nu ere forløbne, og paa forne Befæstnings Bygning endnu stor Bekostning vil opgaa og anvendes, da have vi endnu for godt anseet og forordnet, at I endnu fremdeles paa 3 Aars Tid skulle komme os til Hjælp med efterskrevne Pendingeskat og Hjælp efter den Tax, som I tilforn have været sat fore, saa at hver Bonde, som sidder for en heel eller fuld Gaard, skal give os 60 Skilling Danske, og hver halv Gaard 30 Skilling Danske, og hver Ødegaard 1 Ortsdaler. Og skal os elskel. Jørgen Friis, vor Mand, Raad, Statholder udi vort Rige Norge og Embedsmand paa vort Slot Akershuus, forne Hjælp hos eder lade indfordre og det siden til forne Bygnings Behov lade anvende. Thi bede vi eder alle og hver særdeles strengeligen byde, at I rette eder efter forne Hjælp til den første Termin at udgive til Paaske nu førstkommendes og siden til hver Paaske udi efterfølgende tvende Aar den anden efterstandendes Rest efter forne Tax's Lydelse visseligen at erlægge og afbetale og til forne Jørgen Friis eller hans Fuldmægtige at lade levere og overantvorde, paa det med forne Bygning ikke skulle forsømmes, mens have des forderligst Fremgang, saafremt I ikke derfor ville deles og tiltales. Cum claus. consv. et inhib. sol. Kjøbenhavn 8 Juni [ɔ: Juli] 1603. T. III. 148. Afskr. VI. 127.

Jørgen Friis fik Brev, en anden Lagmand at indsætte udi Skien anrørendes.

C. IV. V. s. G. t. Vi bede eder og ville, at I med første Leilighed afskaffer os elskel. Knut Knutssøn til Nørholm, vor Mand og Tjener, udaf den Lagmands-Bestilling i Skien, han nu en Tid lang haver forestaaet, og udi hans Sted igjen tilforordner os elskel. Engel Jenssøn, tagendes udaf hannem hans Lagmands-Eed. Kjøbenhavn 8 Juli 1603. T. III. 149. Afskr. VI. 127.

Jørgen Friis fik Brev, noget Gods at vurdere anlangendes.

C. IV. V. s. G. t. Vider, at eftersom Bygningen paa Sæm Hovedgaard, som vi af afgangne Hans Pederssøn [Litle] med mere Gods til Mageskifte have bekommet, for nogen Tid forleden skal være taxeret og vurderet, da bede vi eder og ville, at I udi lige Maade lader taxere og udi Pendinge vurdere Bygningen paa de Gaarde, forne afgangne Hans Pederssøns efterladendes Hustru til Vederlag for forne Sæm' Gaard af os igjen bekommet haver, og at I det klarligen til eder tager beskrevet, paa det I eder siden videre derom med første Leilighed imod os kan vide at erklære. Kjøbenhavn 8 Juli 1603. T. III. 149. Afskr. VI. 127.

Jørgen Friis fik Brev, Forbud paa Master paa Romerike anrørendes.

C. IV. V. s. G. t. Vider, at eftersom vi naad. forfare, hvorledes Masterne der paa Romerike udi vort Rige Norge meget skulle forhugges og til fremmede bortselges, saa at det er at befrygte, at vi paa Master udi Fremtiden til vore egne Skibe skulle lide Mangel; thi bede vi eder og ville, at I strengeligen lader forbyde, at aldeles ingen Master herefter denne Dag bliver hugget paa forne Romerike, uden aleneste til vores eget Behov, og naar I derom bekommer vores naad. Befaling. Dersom nogen imod eders Forbud ville understaa dennem det at gjøre, I da dem derfor tilbørligen lader tiltale. Kjøbenhavn 8 Juni [ɔ: Juli] 1603. Ibidem.

Jørgen Friis [og] Steen Maltessøn [Sehested] finge Brev, at menige Borgere og Indbyggere i Kongelf, Marstrand og Oddevald ere bevilget at maa kjøbe Tømmer i Sverige og det der af Norge udføre.

C. IV. V. s. G. t. Vider, at vi naad. have bevilget menige Borgere og Indbyggere udi vore Kjøbstæder Kongelf, Marstrand og Oddevald der udi vort Rige Norge at maa kjøbe og sig tilforhandle Tømmer udi Sverige og det siden der udaf forne vort Rige Norge at maa udføre, dog at deraf til os og Kronen udgives den sedvanlige Told og Rettighed. Thi bede vi eder og ville, at I derudinden have grangivelig Indseende, at hvis Tømmer udi saa Maade udføres bliver rigtig angivet og fortoldet, saa og tilholde Fogderne der udi eders Len at have flittig Agt paa, at hvis Tømmer udi saa Maade bliver udført ikke hugges paa vore og Norges Krones Skove og paa den Norske Grund.

Cum claus. consv. Kjøbenhavn 8 Juli 1603. T. III. 149. Afskr. VI. 128. (Orig. i Rigsarkivet.)

Jørgen Friis blev bevilget at maatte 14 Dage efter St. Michaels Dag førstkommende begive sig hid neder til hans Behusing, dog det først forordne, at med Bygningen og andet der sammesteds intet forsømmes, og der igjen at være tilstede til St. Pauls Dag førstkommende. Kjøbenhavn 8 Juli 1603. T. III. 150. Afskr. VI. 128.

Laurits Kruse fik Brev, nogen forbrudt Vare anrørendes.

C. IV. V. G. t. Vid, at os elskel. Søfren Søfrenssøn, Borger og Indvaaner der udi vor Kjøbsted Bergen, paa Borgermestere og Raads Vegne der sammesteds underd. haver ladet give tilkjende, hvorledes en Throndhjems Borger ved Navn Mats Søfrenssøn med nogle Lester Sild skal være indkommen for forne vor Kjøbsted Bergen, hvilke han til Borgerne der sammesteds ikke har kunnet forhandle, efterdi det ikke var vel forvaret Gods, og derfor afhændet samme Lester Sild til en Borger udi vor Kjøbsted Malmø for 504 Daler, efter begge Parternes egen Bekjendelse, hvorfor forne Borgermestere og Raad udi forne vor Kjøbsted Bergen samme Sild skal have ladet opskibe og som forbrudt Gods til deres Medborgere for forne Sum 504 Daler afhændet, efterdi det var imod deres Privilegier; han og derfor paa forne Borgermestere og Raads Vegne er underd. begjerendes at vide, hvorledes vi med samme forbrudte Pendinge vil have forholdt. Thi bede vi dig og ville, at du samme Pendinge efter slig Leilighed, som forbemeldt og tilkjendegivet er, af Borgerne lader indkræve, til dig annamme og dem siden os til Bedste lader føre til Regnskab. Kjøbenhavn 8 Juli 1603. Ibidem.

Laurits Kruse fik Brev, Jens Kock anrørendes.

C. IV. V. G. t. Vid, at eftersom vi komme udi Forfaring, hvorledes os elskel. Jens Kock, forrige Byfoged udi vor Kjøbsted Bergen, for nogen Tid siden forleden med samme hans Bestilling pludselig skal være afsat, da bede vi dig og ville, at du enten til samme Byfogeds Bestilling, om den nu vacerer og ledig er, eller og til nogen anden Tjeneste, som kunde ledig blive der i Byen, hannem igjen befordrer, saafremt det ellers befindes, han uden nogen billig Aarsag at være kommen fra sin forrige Bestilling og Tjeneste. Kjøbenhavn 8 Juni [ↄ: Juli] 1603. Ibidem.

Laurits Kruse fik Brev, de Grunde anrørende, som kgl. Maj. haver forundt Borgermestere og Raad udenfor Bergen.

C. IV. V. G. t. Vid, [at] eftersom vi nogle faa Aar siden

forleden have undt os elskel. Borgermestere og Raadmænd udi vor Kjøbsted Bergen til evindelig Eiendom og til deres Bys Gavn' og Bedste nogle vore og Kronens Klostres, Munkelivs, St. Hans og Allehelgens, Grunde og Eiendomme, der udenfor Byen liggendes, at bruge til deres Fædrift, Musterplads og anden Byens Nødtørft, og vi nu af deres underd. klagelige Angivende forfare, at dem paa forne Grunde og des Leie af Fogderne, samme Klostres Gods udi Befaling have, skal skee stor Indpas og Forhindring, da efterdi vi ikke vide, udaf hvad Myndighed forne Fogder imod vores udgivne aabne Brev saadant at gjøre sig understaa, bede vi dig og ville, at du lader gjøre den Forordning, saa at forne Borgermestere og Raad, uden nogen deres Indsigelse eller forne Fogders Forhindring, saa og efter vores forrige udgivne aabne Brev ubehindret maa følge forne Grunde, dog at de deraf udgive til os og Kronen den sedvanlige Rettighed, paa det vi for saadan uformodelig Klage herefter maa og kunne blive forskaanet. Cum claus. consv. Kjøbenhavn 8 Juli 1603. T. III. 150. Afskr. VI. 128.

Steen Bilde fik Brev, Henrik Jørgenssøn [Staur], Lagmand, og Borgermestere og Raadmænd udi Bergen [ɔ: Throndhjem] anlangendes.

C. IV. V. G. t. Vid, at eftersom der skal begive sig nogen Tvist og Misforstand imellem os elskel. Henrik Jørgenssøn, Lagmand der udi vor Kjøbsted Throndhjem, paa den ene, og os elskel. Borgermestere og Raad der sammesteds paa den anden Side anlangendes nogen Sager dem imellem, da bede vi dig og ville, at du tiltager dig tre eller fire af de „vildiste“ Mænd der udi Byen og siden ved første Leilighed med dem indstevner begge Parterne for eder udi Rette, kjendendes og forhandlendes dem imellem, saa at enhver Part vederfares, hvis christeligt, billigt og ret kan være, og hvis I saaledes kjendendes, dømmendes og for Ret afsigendes vorde, at I det give fra eder klarligen beskrevet, som I ville ansvare og være bekjendt. Kjøbenhavn 8 Juli 1603. T. III. 151. Afskr. VI. 129.

Hans Bülow fik Brev om Vrag, som strander paa Norges Krones Grund, og Olaf Galde sig med befattede, anrørendes.

C. IV. V. G. t. Vid, at eftersom nogen Tid lang siden forleden skal være strandet noget Gods der under Bratsberg Len, og os elskel. Olaf Galde til Thom, vor Mand og Tjener, sig med samme Vrag skal have befattet, uanseet det under vor og Nor-

ges Krones Grund skal være strandet, da bede vi dig og ville, at du samme Sag med Retten imod forne Olaf Galde paa vore Vegne lader udføre og ham derfor tiltaler og forfølger, tagendes for dig Dom udi Sagen. Cum claus. consv. Kjøbenhavn 8 Juli 1603. T. III. 151. Afskr. VI. 129.

Steen Maltessøn [Sehested] fik Brev, Villum Macker i Marstrand anrørendes.

C. IV. V. G. t. Vid, at eftersom du nogen kort Tid siden forleden efter vor naad. Befaling og paa vore Vegne haver afhandlet os elskel. Villum Macker, Borger udi vor Kjøbsted Marstrand, et hans Skib, som endnu skal staa udi Bygning der for Byen, for 1,500 Daler, da paa det samme Skibs Bygning dessnarere maa gange for sig og Skibet kan blive ferdigt, bede vi dig og ville, at du efterhaanden forstrækker forne Villum Macker med hvis Pendinge dig synes, at han til samme Skib at forferdige kan behøve. Naar siden Skibet bliver slet ferdigt, ville vi videre naad. lade forordne, hvor ham sin Betaling, som endnu kan restere, skal blive erlagt. Kjøbenhavn 8 Juni [ɔ: Juli] 1603. Ibid.

Brev til menige Bønder og Almue i Nunneklosters Len, at eftersom Herluf Daa til Snedinge dermed naad. var forlenet, og en Part af dem endnu skal restere med deres Landgilde, som de til ham skulde have udgivet, at de betale den Rest, indtil han med samme Len kvit blev. Kjøbenhavn 8 Juli 1603. T. III. 151. Afskr. VI. 130.

Jørgen Friis, Steen Maltessøn [Sehested] og Laurits Kruse fik Brev, tvende Mandater at lade forkynde anrørendes.

C. IV. V. s. G. t. Vider, at vi herhos tilskikke eder tvende vores aabne Breve og Mandater, det ene om Skibe, som Undersaatterne der udi Riget lade bygge, ikke at skulle mue selges til nogen fremmed, førend de paa 20 Aars Tid af Indbyggerne der sammesteds blive brugt tilforn; det andet om hvis Vare: Sardug, Lærred og Klæde, som Hollænderne og andre indføre paa Ladestederne der udi Riget, i det Sted de skulde føre rede Penge i Landet, hvilket vi paa videre Besked ville have afskaffet, des Leilighed I af medfølgende aabne Breve ydermere have at forfare. Thi bede vi eder og ville, at I dem der udi eders Lene lade læse og forkynde og siden alvorligen derover holde, at ikke derimod handles eller gjøres udi nogen Maade. Kjøbenhavn 8 Juli 1603. T. III. 148. Afskr. VI. 127.

Mandat til Bergenhuus, Akershuus og Baahuus Lene udgangen om Skibe, som bygges udi vort Rige Norge.

C. IV. G. a. v., at eftersom vi naad. ere komne udi Forfaring, hvorledes at vore Undersaatter der udi vort Rige Norge, de, som nogen Formue have, lade opsætte og bygge Skibe, baade store og smaa, og dennem siden til Udlændinge selge og afhænde, hvormed vi med Tiden her i Riget paa Skibe kunde lide Mangel, om vi dennem i nogen Maade kunde behøve, og Skovene derover og meget forhugges, da have vi nu den Leilighed betænkt, overveiet og for godt anseet, at aldeles ingen Skibe, hvad heller de ere byggede paa Koffartsviis eller paa „Aarlofsviis," herefter udaf vort Rige Norge til nogen fremmede eller udlændiske at maa selges eller afhændes uden til vore egne Undersaatter her i Rigerne, førend det paa 20 Aars Tid af Indbyggerne der udi forne vort Rige Norge bliver brugt, indtil saalænge vi anderledes derom lade forordne. Saafremt sig nogen herimod at gjøre fordrister og samme deres Skibe indtil paa videre Besked til nogen Udlænder selger eller afhænder, førend det paa 20 Aars Tid af Indbyggerne bliver brugt, eftersom forne staar, de da ikke tilbørligen derfore ville straffes som de, vore Breve, Mandater og Forordning ikke have agtet eller anseet ville. Hvorefter vore Undersaatter i forne vort Rige Norge skal have dem at rette og forholde og for Skade at tage vare. Cum inhib. sol. Kjøbenhavn 8 Juli 1608. R. III. 197. Afskr. VI. 573.

Forbudsbrev, udgangen til Akershuus, Baahuus, Bergenhuus Lene, om hvis Vare Hollændere og andre fremmede did føre.

C. IV. G. a. v., at eftersom vi komme udi Forfaring, hvorledes at Hollændere og andre fremmede og udlændiske, naar de med deres Skibe besøge vort Rige Norge, der sammesteds at hente deres Ladning og med Træverk og andet at bruge deres Haandtering, skulle de føre med sig paa Ladestederne adskillige gemene Vare, som er Lærred, Sardug og Klæde, og saafremt de ellers ville handle med vores og Norges Krones Undersaatter, skulle de tage af dem deres Betaling for hvis Tømmer og andet de af dennem kjøbe, de tvende Parter udi Vare og eneste den tredie Part udi rede Penge, hvorudover hvis Trævare udi Landet falder bliver forført, og en Hob fordervede Vare og ingen rede Penge i Landet blandt Indbyggerne der sammesteds,

ville vi hermed strengeligen og alvorligen have forbudet alle udlændiske, baade Hollændere og andre, indtil saalænge vi anderledes derom lade forordne, at indføre nogen saadanne Vare, enten Lærred, Sardug eller Klæde, paa nogen af Ladestederne der udi forne vort Rige Norge, derfore at tilforhandle sig af vore og Norges Krones Indbyggere, Bønder eller andre, deres Last. Mens dersom de begjere med vore og Norges Krones Undersaatter nogen Haandtering eller Kjøbmandskab at bruge, at de da kjøbe det med rede Pendinge for sit Værd og ikke udi saa Maade, som fornt staar og hidindtil skeet er, for nogne gemene og undertiden fordervede Vare afhandle vore Undersaatter, Norges Krones Indbyggere, deres Træverk og andet, de kunde have at aflade. Thi bede vi og byde vore Fogder, Embedsmænd, Toldere og alle andre, som der udi vort Rige Norge paa vore Vegne Befaling have, at I derudinden lade have flittig og alvorlig Indseende, at ikke udi saa Maade, som fornt staar, imod denne vores udgangne Mandat, indtil vi anderledes derom lade forordne, bliver handlet eller gjort i nogen Maade. Cum inhib. sol. Kjøbenhavn 9 Juli 1603. R. III. 198. Afskr. VI. 574.

Lagmanden samt Borgermestere og Raad udi Bergen finge Brev, Fader Matssøn anrørendes.

C. IV. V. G. t. Vider, at eftersom os elskel. Fader Matssøn, Borger og Indvaaner udi vor Kjøbsted Malmø, underd. for os haver ladet berette, hvorledes en hans gammel Tjener, Nils Nilssøn ved Navn, barnfød der udi vor Kjøbsted Bergen, skal være bleven ham og hans Medredere efter tre hans udgivne Haandskrifters Lydelse en Summa Penge skyldig, som skulde været betalt uden nogen Forhaling, naar hans Moder Lisbet Simonsdatter, Borgerske der sammesteds, med samme hans udgivne Haandskrift blev besøgt; og endog forne Fader Matssøns Fuldmægtige, der han ikke kunde komme til sin Betaling, Medrederne samtligen ikke til ringe Skade, skal have ladet indstevne forne Nils Nilssøns Moder for eder udi Rette, at der maatte kjendes paa, om hun ikke burde efter hendes Søns udgivne Breve ham at fornøie og tilfredsstille, skulle I dog ham have opholdt og hverken villet kjende eller dømme af eller til udi Sagen, det os dog uformodelig forekommer, at den fremmede og udlændiske hos eder ikke maa vederfares, hvis Lov og Ret er. Thi bede vi eder og ville, at naar I hermed besøges, I da uden videre Forhaling eller Opskuf lade forne Fader Matssøn eller hans Fuld-

mægtige derudinden vederfares, hvis Lov og Ret kan medgive. Cum claus. consv. Kjøbenhavn 12 Juni [ɔ: Juli] 1603. T. III. 152. Afskr. VI. 130.

Breve til alle Lensmændene udi Norge: Jørgen Friis, Laurits Kruse, Steen Maltessøn [Sehested], Steen Bilde, Claus Urne og Olaf Pederssøn [Maaneskjold], Skat anlangendes.

C. IV. V. G. t. Vid, at vi herhos tilskikke dig vort aabne Brev om en almindelig Skat og Landehjælp, som efter nogen forefaldende nødtørftig Leilighed er os af menige Danmarks Riges Raad bevilget og samtykt at maa bekomme og lade oppebære af vore kjære og tro Undersaatter, Bønder og menige Almue her udi Riget saavelsom udi vort Rige Norge, eftersom du dets Leilighed deraf videre haver at forfare. Thi bede vi dig og ville, at du samme vort Brev nu strax med det allerførste lader læse og forkynde for Bønder og menige Almue i dit Len og andre underliggendes Lene og siden dem lader lægge og skrive for samme Skat, havendes flittig Indseende med, at altingest kan gange ligeligen til, saa den rige hjælper den fattige, og ikke ansees Gunst, Gave eller Venskab eller med nogen sees igjennem Finger, saafremt du ikke derfor vil stande os til Rette; og at du samme Skat med det allerførste udfordrer og indkræver, saa den til den bestemte Tid, vort Brev omformelder, visseligen indkommer og bliver dig fornøiet, og at du den siden uforsømmeligen med klare Registre og Mandtal fremsender til vort Rentekammer her hos vort Slot Kjøbenhavn, vore Rentemestere til Hænde, anseendes, os der stor Magt paaligger. Kjøbenhavn 12 Juli 1603. Ibidem.

Aabne Breve til Norge om Skat at udgive.

C. IV. Hilse eder alle, vore kjære og tro Undersaatter, Bønder og menige Almue, ihvo som helst I tjene eller tilhøre, som bygge og bo over alt vort Len N., evindeligen med Gud og vor Naade. Vider, eftersom os elskel. Danmarks Riges Raad efter vor naad. Begjering underd. har bevilget os en almindelig Skat og Landehjælp til Bygningens Behov paa vore og Rigens Befæstninger, saa og til Munition og anden Rigernes Nødtørft og Leilighed, og endog vi fast ugjerne udi denne besværlige Tid, som været haver, vore Undersaatter med nogen Skat besverge ville, dog efterdi Leiligheden det nu saa endeligen fordrer og udkræver, at en mærkelig Summa Pendinge til samme Rigernes Befæstningers Bygnings Behov saavelsom og til Muni-

tion og andre Rigernes Nødtørft vil opgaa, da foraarsages vi eder som vore kjære, tro Undersaatter til des Behov at lade søge om en mulig Hjælp, som os af menige Rigens Raad, eftersom for^ne^ staar, er bevilget og samtykt. Hvilken udi saa Maade af eder skal udgives, at hver Odelsbonde over alt Norge, som har Odelsgods, skal give os Fjerdeparten af sin Rente udi dette Aar udi lige Maade, som han den oppebærer, intet undertaget, og hvilken Odelsbonde, som ikke haver saamegen Indkomst, som kan beløbe en Daler, da skal han ligevel give som en Leilænding en Daler. Skulle og hver 10 Krone- og Leilændingsbønder lægges udi Læg sammen og give os 10 enkende Daler, den rige hjælpe den fattige. Sammeledes skal hver Tjenestedreng, som tjener for fuld Løn, og hver løs Karl, som bruger nogen Næring, give os ½ Daler, og hver Tjenestedreng, som tjener for halv Løn, give os 1 Ortsdaler. Skal og hver Huusmand og Ødegaardsmand give os ½ Daler. Desligeste skal hver Mand, som er bosiddendes ved Søsiden og bruger Fiskeri, give os 1½ Daler, og skal hver Udrorskarl, som er kommen til sin Laugalder, give os 3 Ortsdaler, og hver Tjenestedreng, som udror og ikke er kommen til sin Laugalder, skal give os 1½ Ortsdaler. Sammeledes skal hver Nordfarskipper, som selv haver Skib og segler udi Nordlandene, desligeste og hver Styrmand, som segler paa Nordfarskib, give os 2 Daler. Item af Fosserne skulle de, som Sager have, give af hver Aargangssag 3 enkende Daler og af hver Flomsag give os 2 Daler. Sammeledes skulle de give os den tiende Part af hvis Deler, som skjeres paa samme Sager, ingen undtagen, ihvem dem bruger. Og skal aldeles ingen være fri og forskaanet for samme Skat. Og ville vi, at samme Skat skal være udgiven til St. Martini nu førstkommende udi det allerseneste. Og skal os elskel. N., eller hvem han dertil forordnendes vorder, lade lægge og skrive samme Skat over alt N. Len, saa at den rige hjælper den fattige og altingest ganger ligeligen til uden Vild, og siden samme Skat af eder indkræve, oppebære og fremdeles med klare Registre og Mandtal fra sig overantvorde. Og skal vores Lensmand have Fuldmagt at mue tage 2 Lod Sølv eller 4 Mark, som Mynten nu gaar, for hver Daler af dem, som kunne ikke afstedkomme Dalere. Og skal Skriveren ingen Penge have, for han skriver samme Skat. Thi bede vi eder alle og hver særdeles strengeligen byde, at I rette eder efter at møde paa hvad Tid og Sted, for^ne^ vor Lensmand eder tilsigendes vorder, og eder

der af ham eller hans Fuldmægtige lade lægge og skrive udi Læg sammen, og siden rette eder efter den betimeligen ham at yde, fornøie og overantvorde inden den bestemte Tid, som forᵛᵉᵗ staar, i det allerseneste. Cum claus. consv. et inhib. sol. Kjøbenhavn 12 Juni [ɔ: Juli] 1603. T. III. 152. Afskr. VI. 131.

Aabent Brev til Jæmteland og Herjedalen om Halvskat.

C. IV. Hilse eder alle, etc. [mut. mutand. overeensstemmende med næstforegaaende Brev indtil:] — — er bevilget og samtykt. Og ville vi eder naad. med Halvskat imod de andre vore Undersaatter have forskaanet udi saa Maade, at hver Odelsbonde over alt forⁿᵉ Jæmteland og Herjedalen, som har Odelsgods, skal give os Ottendeparten af sin Rente udi dette Aar udi lige Maade, som han den oppebærer, intet undertaget. Og hvilken Odelsbonde, som ikke haver saa megen Indkomst, som kan beløbe ½ Daler, da skal han ligevel give som en Leilænding ½ Daler. Skulle og hver 10 Krone- og Leilændingsbønder lægges udi Læg sammen og give os 5 enkende Daler, den rige hjælpe den fattige. [Saaledes fremdeles: Tjenestedrenge og løse Karle hver 1 Ortsdaler, Drenge for halv Løn ½ Ortsdaler; enhver Huusgaardsmand og Ødegaardsmand 1 Ortsdaler; Sagerne ligesom i nævnte Skattebrev, men kun den halve Skat, — alt at betales inden St. Martini Dag til Steen Bilde paa Throndhjems Gaard.] Kjøbenhavn 12 Juni [ɔ: Juli] 1603. T. III. 154. Afskr. VI. 131.

Olaf Bagge fik Stadfæstelse paa et Kong Fredriks Brev paa en Gaard, kaldes Nes, liggendes paa Island[1]. Kjøbenhavn 24 Juli 1603. R. III. 199. Afskr. VI. 574.

Jørgen Brockenhuus fik Brev, Sagtømmer for Pendinge at kjøbe udi Norge, hvor han det bedst kunde bekomme.

C. IV. G. a. v., at eftersom vi af vor synderlige Gunst og Naade have undt og bevilget os elskel. Jørgen Brockenhuus til Rynkebygaard, vor Sekretær, en Jernhytte der ved vor Kjøbsted Skien med des Tilliggelse, baade Sagmølle og Gaarde, som der nu tilligge og altid tilliget have, paa nogen Aars-Maal at skulle beholde, efter det Brevs Lydelse, vi ham derpaa naad. givet have, og efterat forⁿᵉ Jørgen Brockenhuus befrygter sig eller sin Fuldmægtige at skulle gjøres Forhindring paa hvis Sagtømmer han kunde have fornøden til samme Sag at kjøbe, enten udi Thelemarken eller og andensteds, hvor han det for Pendinge tilfangs kunde bekomme, da have vi efter slig Leilighed

[1] Udstedt paa Kronborg 21 Mai 1587.

naad. bevilget og tilladt og nu etc. tillade for^ne Jørgen Brockenhuus eller og hans Fuldmægtige paa hans Vegne for Penge sig at mue tilforhandle saameget Sagtømmer, som han kan have fornøden paa samme Sag at lade skjere. Dog ville vi os forbeholdet have, at vor Lensmand der sammesteds paa vore Vegne skal have det første Kjøb paa hvis Tømmer vi til vore egne Sager at forbruge kunne behøve, og siden for^ne Jørgen Brockenhuus eller hans Fuldmægtige frit fore at være sig det andet og saameget, han kan have fornøden, at tilforhandle. Cum inhib. sol. Kjøbenhavn 23 August 1603. R. III. 199. Afskr. VI. 575.

Peder Knutssøn [Maaneskjold] og Anders Green finge Brev at skulle ligge udi Slotsloven paa Baahuus udi Steen Maltessøn [Sehesteds] Fraværelse og der sammesteds med Bygningen og i andre Maade bestille, hvis som fornøden vil gjøres. Kjøbenhavn 23 August 1603. T. III. 155. Afskr. VI. 131.

Borgermestere og Raadmænd udi Bergen fik Brev, Morten Bertelssøn, Borger der sammesteds, anrørendes.

C. IV. V. G. t. Vider, at denne Brevviser, Morten Bertelssøn, Borger og Indvaaner der udi vor Kjøbsted Bergen, underd. til os haver suppliceret, beklagendes sig, at eftersom han Anno 1597 skal have indladt sig udi Egteskab med en Bagers efterladte Hustru der i for^ne Bergen, ved Navn Karen Hansdatter, som skal have været der udi Bagerlauget udi hendes forrige Huusbondes Tid saavelsom og udi hendes Enkesæde, han og, siden han fik hende, samme Haandverk uden al Indsigelse skal have brugt, indtil Gud for^ne hans Hustru hedenkaldede, og efterat han efter hendes Død paa nogen Tid lang og indtil Anno 1603 samme Embede skal have opgivet, og han det da igjen haver begyndt, skal det strax udi Begyndelsen ham af menige Bagere der sammesteds være formeent og forbuden, hvilke ham og endeligen til Doms skal have forfulgt, underd. begjerendes, vi slig hans fattige Vilkaar og Leilighed naad. ville ansee og ham med samme sit lovlige Embede sit Brød at mue søge bevilge. Thi bede vi eder og ville, at I det saaledes forordne, at for^ne Morten Bertelssøn herefter kan blive tilladt som tilforn der udi for^ne vor Kjøbsted Bergen for^ne Bager-Embede at bruge lige ved andre Bagere der sammesteds. Kjøbenhavn 26 August 1603. Ibid.

M. Jørgen Erikssøn, Superintendent udi Stavanger Stift, fik Brev, at eftersom der udi Stiftet vacerede et Prestekald, han til samme Kald skulde befordre en ved Navn Nils Pederssøn

Nordmand, om han dertil findes duelig og skikkelig, mens dog at altingest handles efter Ordinantsen. Kjøbenhavn 26 August 1603. T. III. 155. Afskr. VI. 132.

Jørgen Friis fik Brev, to Bønder paa Hedemarken anrørendes.

C. IV. V. s. G. t. Vider, at eftersom denne Brevviser, vor og Norges Krones Tjener, Erik Abrahamssøn, boendes paa Hedemarken udi Akershuus Len der udi vort Rige Norge, paa sin egen og en anden Bondes Vegne der sammesteds, som samtligen nogen Tid siden forleden, der vi senesten vare der i Riget, paa Menighedsens Vegne paa forne Hedemarken vare afferdiget, deres anliggende Nød og Besværing over Presterne, Offertolden belangende, at andrage og tilkjendegive, underd. til os haver suppliceret og klageligen tilkjendegivet, hvorledes de paa det høieste for bemte Aarsag, efterat de fra os igjen med skriftligt Svar paa deres Klage ere hjemkomne, af Presterne saavelsom og af Fogden paa forne Hedemarken skulle forfølges og eftertragtes, underd. begjerendes derudinden ved vores naad. Befordring til Rette at mue blive forhjulpen; da efterdi vi os noksom vide at erindre, begge forne Bønder, imod Presterne udi forne Hedemarken deres ubillig anmodende Offertold belangende, at være given rigtig skriftlig Besked, saavelsom og menige Bønder og Almue paa forne Hedemarken til Presterne efter forrige udgivne og konfirmerede Retterbøder burde og skulle udgive, hvorudaf og noksom kan eragtes, samme deres Klagt, de den Tid paa Menighedsens Vegne have andraget, ikke at have været ubillig, bede vi eder og ville, at I forne tvende Bønder imod forne Presters og Fogdens Forfølgning for den Sag tilbørligen haandhæver og forsvarer, havendes derudinden flittig Indseende, at dennem ikke udi nogre Maade af Had eller for anden ubillig Aarsags Skyld skeer nogen Uret eller for kort, medmindre det kan befindes, dennem udi andre og ulovlige Maade sig at have forseet. Kjøbenhavn 26 August 1603. Ibidem.

Fru Elline Marsviin fik Kvittantiarum paa hendes afgangne Huusbonde Ludvig Munks Vegne paa Throndhjems, Jæmtelands og Herdalens Lene fra Philippi Jacobi Dag 1589, efter Kantsler Christian Friis til Borreby, til samme Dag 1596, da afgangne Jakob Trolle dermed blev forlenet, ligesom ogsaa for de i forne Lene oppebaarne Pendinge-Skatter samt for Throndhjems Gaards Inventarium, hvorfor hun

nu paa hendes egne saavelsom og paa hendes afg. Huusbondes og begge deres Arvingers Vegne er aldeles kvit, fri og kravesløs. Kjøbenhavn 27 August 1603. R. III. 204. Afskr. VI. 579. (Uddr.)

Jørgen Friis fik Brev nu til St. Michaels Dag at afdanke den Saltsyder med alt sit Folk og gjøre med ham rigtig og nøiagtig Afregning og til sig annamme i Forvaring hvis Salt han didtil kan have sydet. Kjøbenhavn 27 August 1603. T. III. 156. Afskr. VI. 132.

Henning Valstrup fik Følgebrev til Bønderne, som tjene til det Provsti i Oslo, afgangne Hans Pederssøn [Litle] naad. var forlenet med. Kjøbenhavn 27 August 1603. Ibid.

Bønderne udi Lister Len finge Brev, nogen deres Klagemaal anrørendes.

C. IV. G. a. v., at eftersom vore og Norges Krones Bønder og Tjenere udi Lister Len underd. for os have ladet berette og klageligen tilkjendegivet, hvorledes de imod gammel Brug og Sedvane nu høiere end i gamle Dage skulle besverges med deres Leding at udgive, baade af vort og Kronens Gods, som og af hvis Odelsgods der i Lenet er liggendes; thi der de tilforn have kunnet yde 1 Kohud for 20 Engelske, 1 Bukkeskind for 10 Engelske, 1 Gjedeskind for 5 Engelske, 1 Faareskind for 2 Engelske og 1 Kalvskind for 1 Engelske, kunne de nu ikke yde 1 Kohud høiere end for 12 Engelske, 1 Bukkeskind for 6 Engelske, 1 Gjedeskind for 3 Engelske og 9 Faareskind for 12 Engelske; da ville vi hermed strengeligen og alvorligen have befalet, at Bønderne udi forne Lister Len med Ledingen at udgive saavel af vort og Kronens Gods som af Odelsgods efter den Forordning, vore elskelige tilforordnede Rigens Raad udi Oslo Anno 99 den 14 August derpaa gjort og udgivet have, sig skulle vide at rette og forholde. — Sammeledes have de klageligen for os ladet tilkjendegive, hvorledes os elskel. Peder Grubbe, Befalingsmand der sammesteds, udi Februar Maaned forleden haver efter vor naad. Befaling hver femte Mand udnævnt udi Leding at være færdig og rede, naar de videre bleve tilsagte (om behov gjordes), og en Part af de Bønder, som udskrevne vare, af forne Peder Grubbe og hans Ombudsmænd skal være beskattet, paa det de maatte blive hjemme, en Part for 2 Daler, somme for 3 Daler og nogle for 6 Daler, mere eller mindre, eller des Værd, hvoraf en Deel allerede skal være udgiven og betalt, og en Part endnu hos Bønderne skal restere; da efterdi forne Peder

Grubbe ikke haver havt vores naad. Befaling, forne vore Undersaatter udi saa Maade med nogen Skat eller Paalæg at besverge, vi og ingenlunde ere til Sinds dennem eller nogen vore Undersaatter udi slige eller andre Maade ubilligenviis at betynge, ville vi og, at hvis Pendinge og Vare, som i saa Maade er bleven udgiven af dennem med Urette og imod vor Villie og Befaling er oppebaaret, det skal dennem igjen betales af forne Peder Grubbe, det første han did igjen til Lenet ankommer. — Desligeste eftersom Bønderne ved Søsiden udi forne Lister Len, som ved Fiskeri søge deres Næring og Ophold, sig besverge over forne Peder Grubbe, for at han nogen Tid forleden skal have ladet forbyde dennem ikke at mue selge deres Fisk til andre end til hannem, og tilmed sat Kjøb paa samme deres Fisk, saa at dem ikke skulde gives mere for hver Tønde Torsk „følling“ [ɔ: fyldt] mere end 6 Mark, for hver Tønde Sej følling end 3 Mark, uanseet de samme fattige Folk storligen havde behov udi denne haarde og dyre Tid, at det maatte været dennem frit for, samme deres Fisk at bytte bort til vore Undersaatter, Danske Kjobmænd eller andre for Korn og Brød til deres, deres Hustruers og Børns Føde og Livsophold; da efterdi forne Peder Grubbe til saadant Forbud eller og Sættekjøb at gjøre ikke haver havt vores Befaling, da skal sligt aldeles afskaffes og herefter af vor Lensmand ikke mere skee, medmindre han vores særdeles Befaling derpaa fanger, og enhver at være frit fore at selge og afhænde hvis Fisk Gud hannem give vil, til hvem dennem lyster og meest derfor give ville, saavidt det lovligen skee kan. — Videre, eftersom forne Bønder sig besverge, at forne vor Befalingsmand imod gammel Brug og Sedvane skal have paalagt dennem, at enhver Bonde skulde give en halv Favn Veed aarligen til Fogedgaarden der udi forne Lister Len eller i dens Sted 1 Mark Danske eller og 1/2 Kvarter Fisk, sammeledes skulde de gjøre Egt og Arbeide til Gaarden, det ei heller tilforn haver været i Brug, herom have vi saaledes forordineret, paa det forne vores Befalingsmand, den, som nu er eller herefter kommendes vorder, kan have sin nødtørftige Ildebrand til Fogedgaarden, da skal hver Bonde, udi Berssø [Bergs] Thingsted udi forne Lister Len boendes er, aarligen forskaffe en halv Favn Veed til forne Fogedgaard og ikke derover besverges udi nogen Maade; ei heller de andre Bønder med Pendinge, Fisk eller Veed at udgive i nogen Maade besverges.

Egt og Arbeide til Fogedgaarden med Avl og andet skal vore Undersaatter der paa Landet gjøre, i Besynderlighed efterdi der saa ringe skattig Besværing falder, at [den] dennem i ingen Maade kan betynge. Desligeste som fattige Huusmænd og Strandsiddere udi forne Lister Len [sig] beklage, at de enhver aarligen udgive til forne vores Befalingsmand ½ Daler udi Huusbondshold, endog de give til os og Kronen Skat, naar de derom tilsiges, hvilke forne Pendinge forne Peder Grubbe formener for Egt og Arbeide at udgives; da ville vi hermed alvorligen have befalet forne vores Befalingsmand, at han forne Huusmænd udi vor og Kronens Jordebog for forne halve Daler, de udi saa Maade udgive, lader indskrive, gjørende os aarligen derfor god Rede og Regnskab. Sidst, eftersom Ødegaardsmænd udi forne Lister Len sig beklage, at de nu ere taxerede enhver dennem at give aarligen ½ Daler til Bygningen paa vort Slot Akershuus, uanseet de tilforn aldrig have været sat høiere end 1 Mark, da ville vi derom naad. saaledes have forordnet, at saamange Ødegaardsmænd, hvis Gaarde som ere blevne byggede Gaarde, skulle give ½ Daler til forne Akershuus's Bygning aarlig, mens udaf Ødegaardene, som ikke ere byggede Gaarde, skal nu som tilforn ikke gaa mere end 1 Mark, og skal forne vore Undersaatter ei derover besverges udi nogen Maade. Hvorefter forne vores Befalingsmand saavelsom og menige Bønder og Indbyggere udi forne Lister Len dennem skulle vide at rette og forholde. Og ville vi os forbeholdet have udi forne disse Sager at forandre, formindske eller formere, eftersom Leiligheden derom i Fremtiden kan fordre og os og vore Undersaatter kan være tildrægelig. Kjøbenhavn 30 August 1603. R. III. 200. Afskr. VI. 575.

Henning Valstrup til Skartebølle Gaard fik Forleningsbrev paa Mariæ Kirkes Provsti-Gods udi Oslo, som afgangne Hans Pederssøn [Litle], Norges Riges Kantsler, nu sidst udi Verge og Forsvar havt haver, samt paa Kronens Anpart af Tienderne, som aarligen paa samme Gods falde kan, alt kvit og fri uden al Afgift indtil videre. Kjøbenhavn 1 September 1603. R. III. 201. Afskr. VI. 577. (Uddr.)

Johan Bockholt fik Kvittantiarum paa Island [fra St. Hans Dag 1597 efter Brostrup Gedde til samme Dag 1602, da Envold Kruse til Vingegaard fik Landet i Befaling.] Kjøbenhavn 13 September 1603. R. III. 202. Afskr. VI. 578.

Hans von Bockholt fik K. Maj.s aabne Brev, afgangne Johan Bockholts Gods anrørendes.

[Hans von Bockholt til Underhelfenberg, Johan Bockholts Arving, faar Ordre til Kongens Embedsmænd paa Island at hjælpe hans Fuldmægtig til af Johan Bockholts afgangne Fogeds Papirer at faa Oplysning om udestaaende Tilgodehavende, Inventarium paa Kongens Gaard Armstoppe m. v.] Kjøbenhavn 15 September 1603. R. III. 202. Afskr. VI. 578.

Peder Grubbe fik Brev, Richardus Wederbornes Kvinde i Helsingør anrørendes.

C. IV. V. G. t. Vid, at denne Brevviserske, Kirstine Richardusdatter, Indvaanerske udi vor Kjøbsted Helsingør, underd. haver suppliceret og tilkjendegivet, hvorledes et hendes afgangne Huusbondes Skib, med Skotsk Fisk og anden Vare og Gods ladet, formedelst Uforsyn og Ulykke skal være Anno 1600 for Listerland der under vort Rige Norge med indehavendes Gods og Vare strandet, hvilket Gods dog mestendeel skal være bjerget og opført til Lensmandens, Mats Skrivers Gaard i Hofvi (sic), hvor han og hans Selskab med Skipperen samme bjergede Gods imod Lov og Ret skal have hende fravendt og dennem til Bedste indbyrdes imellem byttet, hvorover hun stor Bekostning derpaa siden den Tid haver anvendt, dog intet dermed udrettet, eftersom du af hosliggende hendes Supplikation ydermere haver at forfare, underd. derfor begjerendes, hende derudinden til Rette at maatte forhjælpes. Thi bede vi dig og ville, at naar du hermed besøges, du da om forne Leilighed grangiveligen med Flid lader forfare og siden med Lagmanden der sammesteds forskaffer, at hende imod hendes Vederparter maa vederfares hvis Lov og Ret kan være, saa hun sig ikke videre derom for os skulde have at beklage. Kjøbenhavn 23 September 1603. T. III. 156. Afskr. VI. 133.

Til Lagmanden, Borgermestere og Raadmænd udi Bergen, Paul Michelssøn der sammesteds (sic) anrørendes.

C. IV. V. G. t. Vider, hvis denne Brevviser, Paul Michelssøn, Borger og Indvaaner udi vor Kjøbsted Throndhjem, underd. til os haver suppliceret og sig beklaget over en eders Medborger, Peder Skrøder ved Navn, som hannem for en Drabssag udi langsommelig Tid skal have mødet og pladset, hannem paa sin Næring og Bjering til mærkelig Skade og Afbræk, og endog forne Peder Skrøder paa underskedlige Tider skal være tildømt

at bøde efter Loven, saa skal han dog underslaa sig for hannem en Tid efter den anden og ingenlunde ville rette for sig, som det sig bør, det have I af hosliggende hans Supplikation videre at forfare. Da efterdi han derudinden underd. haver været begjerendes vores naad. Befordring at mue blive hjulpen til Rette, bede vi eder og ville, at naar I hermed besøges, I da tiltænke at forhjælpe forne Paul Michelssøn imod forne sin Vederpart hvis Lov og Ret er, saa han ved billige Middel uden lang Forhaling maa bekomme sin Kost og Tæring og anden Skades Opretning, paa det vi for videre hans Klage maa blive forskaanet. Kjøbenhavn 24 September 1603. T. III. 156. Afskr. VI. 133.

Dr. Jens Mule fik Brev paa det efter afgangne Laurits Mule ledigblevne Kannikedømme i Oslo Domkirke. Kjøbenhavn 27 September 1603. R. III. 203. Afskr. VI. 578. (Uddr.)

Fredrik Hanssøn [Litle] fik Brev paa det efter hans afgangne Fader, Hans Pederssøn, fordum Norges Riges Kantsler, ledigt blevne Kannikedømme i Oslo Domkirke. Kolding 9 Oktober 1603. R. III. 203. Afskr. VI. 579. (Uddr.)

Mats Pederssøn [ɔ: Olafssøn Svale] fik Bestilling at være Lagmand over Stavanger Lagmandsdømme, efterdi hans Formand [Jakob Jørgenssøn] er bleven tilforordnet at skulle være Lagmand i Bergen, og skal han for sin Umage og Besværing oppebære al hvis Rente og Rettighed, som ligger til Stavanger Lagstol og hans Formand nydt og oppebaaret haver. Koldinghuus 9 Oktober 1603. R. III. 204. Afskr. VI. 579. (Uddr.)

Jørgen Friis fik Brev, Mats Pederssøn [ɔ: Olafssøn Svale], Lagmand i Stavanger, anrørendes.

C. IV. V. s. G. t. Vider, at eftersom Lagmanden udi vor Kjøbsted Skien [ɔ: Stavanger] nu skal forordineres og tilskikkes at være Lagmand udi vor Kjøbsted Bergen, og I underd. lader give os tilkjende, at nærværendes Brevviser, Mats Pederssøn, skal være skikkelig og duelig samme Bestilling igjen at kunne betjene og forestaa, da have vi naad. derpaa givet ham vores Bestilling. Bedendes eder og ville, at I af hannem tager hans Lagmands-Eed saa og forordner, at ham maa følge den Indkomst og Rettighed, som ligger til samme Lagmandsstol og hans Formand før hannem havt haver. Koldinghuus 9 Oktober 1603. T. III. 157. Afskr. VI. 134.

Alexander Rocka, Indvaaner til Hamburg, fik Pas at maa udi tilkommende Sommer og paa denne ene Gang med et

hans Skib lade besøge Norges Krones Strømme Nord omkring Vardøhuus til Malmis, St. Nicolai, Korvage eller hvor Vinden ham under Rusland vil føie. Haderslevhuus 18 November 1603. R. III. 205. Afskr. VI. 580.

Jørgen Friis til Krastrup fik aabent Brev, en hans forrige Skriver ved Navn Berendt Bendtssøn anrørendes.

C. IV. G. a. v., at os elskel. Jørgen Friis til Krastrup, vor Mand, Raad, Statholder udi vort Rige Norge og Embedsmand paa vort Slot Akershuus, underd. haver ladet os tilkjendegive, hvorledes en hans forrige Tjener og Skriver paa vore Slotte Skivehuus, Hald og Akershuus, ved Navn Berendt Bendtssøn, nu ved Døden skal være afgangen, som paa hans Regnskaber uforklaret (midlertid han i samme Bestilling haver været,) baade paa vores saavelsom paa hans egne Vegne skal være skyldig bleven, og for^{ne} Jørgen Friis haver forfaret, hannem paa adskillige Steder sig at skal have efterladt baade Pendinge, Boskab og andet Gods, rørendes og urørendes, deraf han til sin Opretning kunde komme, underd. derfor begjerendes, vi derudinden hans Fuldmægtige, ved Navn Jens Anderssøn, naad. ville paa hans Vegne til Rette forhjælpe, saa han paa for^{ne} hans efterladendes Bo og Gods, rørendes og urørendes, til Rettens Udføring maa bekomme lovlig Arrest. Thi bede vi og byde vore Fogder, Embedsmænd, Borgermestere, Raadmænd, Byfogder, Heredsfogder, Birkefogder og alle andre, ihvo de helst ere eller være kunne, som for^{ne} Jørgen Friis's Fuldmægtige hermed besøgendes vorder, I da paa hans Vegne ere hannem beforderlig, saa at hvor afgangne Berendt Bendtssøns Pendinge eller Gods, rørendes eller urørendes, det være sig hvad helst det er eller nævnes kan, findes, han da derpaa maa faa lovlig Hinder og Arrest, indtil han sin Tiltale i saa Maade, for hvis hannem for for^{ne} uforklarede Regnskaber deraf kan tilkomme, lovligen med Retten haver udført. Cum inhib. sol. Koldinghuus 25 November 1603. Ibidem.

Mageskifte mellem Kgl. Maj. og Jørgen Friis til Krastrup.

C. IV. G. a. v., at efterdi os elskel. Jørgen Friis til Krastrup, vor Mand, Raad, Statholder udi vort Rige Norge og Embedsmand paa vort Slot Akershuus, nu for Magelaug og evig Eiendom underd. haver udlagt til os og Norges Krone denne efter^{ne} Gaard og Gods af hans Hustrues Arvegods, liggendes udi vort Rige Norge paa Eker, kaldes Aker, skylder aarligen 2

Skippund Malt og 3 Pund Smør, med alle forne Gaards og Gods's Rente og rette Tilliggelse, intet undertaget udi nogen Maade, eftersom det Brev, han os underd. derpaa givet haver, ydermere formelder og indeholder; da have vi derimod til fyldeste Vederlag naad. udlagt igjen til forne Jørgen Friis og hans Arvinger disse efterne vore og Norges Krones Jorder, liggendes udi Rygge Sogn udi Verne Klosters Len, som ere: østre Kambo, renter aarligen udi Landskyld 1 Skippund og 1 Fjerding Salt; nok en Jord, kaldes Kiile, renter aarligen 1 Pund Salt; nok Nøkkeland, renter aarligen 1 Fjerding Salt og til Hospitalet 1 Kalvskind, nok til Prestebolet i Vestby 2 Skilling; item et Stykke Jord, som ligger til vestre Kambo, som er afdeelt fra Gaarden, som aarligen afganger til Hospitalet 5 Kalvskind. Hvilke forne Jorder og Eiendomme med al deres Rente og rette Tilliggelse, som er Ager, Eng, Skov, Mark, Fiskevand, Fægang, vaadt og tørt, ved hvad Navn de helst ere eller nævnes kan, forne Jørgen Friis og hans Arvinger maa og skal have, nyde, bruge og beholde for evindelig Eiendom. Dog skal forne Jørgen Friis stille forne Hospital saa og Kirken tilfreds for den Rente og Indkomst, de have af forne Gods, og os og Kronen intet vedkommer. Og kjende vi os og vore Efterkommere, Konger udi Danmark, og Norges Krone aldeles ingen ydermere Lod, Deel, Ret eller Rettighed at have til eller udi forne Jorder og Eiendomme efter denne Dag i nogre Maade. Thi bepligte vi os og vore Efterkommere, [etc. i de sedvanlige Udtryk.] Koldinghuus 7 December 1603. R. III. 205. Afskr. VI. 581.

Jørgen Friis's Gjenbrev paa hans Mageskifte med Kgl. Maj.

[Mut. mutand. ordlydende med næstforegaaende Mageskiftebrev. Gjenbrevet er medbeseglet af Kgl. Maj.s Sekretærer Claus Dyre til Linderum Gaard og Jens Juel til Aabjerg.] Koldinghuus 7 December 1603. R. III. 206. Afskr. VI. 582.

1604.

Aabent Brev til Norge om Retterthing, der sammesteds skal holdes.

C. IV. Hilse eder alle, vore kjære, tro Undersaatter, Riddersmændsmænd, Fruer, Jomfruer, Provster, Prester, Kjøbstedsmænd, Bønder og menige Almue, som bygge og bo over alt vort Rige Norge, kjærligen og evindeligen med Gud og vor Naade. Vider, at eftersom vi eder alle og hver som vore kjære Undersaatter af Øvrigheds Pligt og naad. Bevaagenhed billigen ere tilgeneget og naad. villig at hjælpe, befordre og haandhæve ved Norges Lov, Skjel og Ret og derudinden som udi alle andre Maade eders Gavn og Bedste at vide og betænke, da paa det alle og hver vore Undersaatter der udi Riget, som nogen Sager have [med] Retten at udføre eller i andre Maade dem kunne have at beklage med Uret at have været besværet, kunne blive til Rette forhjulpne, have vi betænkt og ere til Sinds udi tilstaaendes Sommer at ville forskikke nogle vore Raad og gode Mænd did ind udi Riget at skulle sidde Retterthing og høre Sager; og have vi for godt anseet og forordnet, at samme vore Raad og gode Mænd skulle Mandagen før St. Margaretæ Dag, som bliver den 9 Dag Juli førstkommende, være tilstede udi vor Kjøbsted Bergen, der sammesteds for dem skulle indføres alle de Sager, som vore Undersaatter der udi forne vort Rige Norge, baade Søndenfjelds og Nordenfjelds, have at forrette. Og skulle forne vore Raad og gode Mænd udi forne vor Kjøbsted Bergen sidde Retterthing og hvis Sager og Klagemaal, som for dem indkommendes vorde, imellem begge Parterne forhøre udi Rette, forordele og hjælpe alle, som dem ansøge, saameget Lov og Ret er. Og paa det nogen af eder ikke med lang Vandring, stor Omkostning og anden Mødsommelighed skulle besverges at søge om Stevning, da have vi tilskrevet vor Statholder udi vort Rige Norge og Embedsmand paa vort Slot Akershuus, Embedsmand paa vort Slot Baahuus, Befalingsmand udi Bratsberg Len, at skulle meddele alle, som dem derom besøge og Søndenfjelds ere boende, Stevninger over deres Vederparter; sammeledes tilskrevet vores Embedsmand paa vort Slot Bergenhuus, Befalingsmand paa vor Gaard udi Throndhjem, Befalingsmand udi

Nordlandene og Embedsmand paa vort Slot Vardøhuus, at skulle meddele dem, som Nordenfjelds ere boende, Stevninger over deres Vederpart til for^{ne} Tid at møde udi for^{ne} vor Kjøbsted Bergen. Dette vi eder alle og enhver naad. ville vide lade, at sig hver kunne og skulle have herefter at forholde. Og hvilke nogen Sager have at indføre for Rette, da betimen hos hvilken vores Lensmænd, som ham er beleiligt, at fordre om Stevning og siden til for^{ne} bestemte Tid og Sted eders Sager og Anliggende vore forordnede at andrage, hvor eder derudinden af dem skal hende og vederfares, hvis Norges Lov og Ret er.

Og efterat menige Lagmænd baade Søndenfjelds og Nordenfjelds der udi vort Rige Norge efter vores naad. Befaling nu nyligen have korrigeret og gjennemseet den Norske Lovbog med hvis Retterbøder der udi Riget pleier at dømmes efter og derudinden antegnet nogle Artikler og Punkter, som dem syntes des Riges Indbyggere til Gavn og Bedste, og dermed vidtløftige og tvivlagtige Trætter at forekomme, at kunne forandres; hvilket for^{ne} deres Arbeide vi nu strax igjen paany ville lade revidere og oversee, da bede vi udi lige Maade, ville og hermed alvorligen befale alle dem, som vore og Norges Krones Len udi Befaling have, Norges Riges Indbyggere af Adel, Bisper og Lagmænd, baade Sønden- og Nordenfjelds, at I rette eder efter at være til for^{ne} Tid udi for^{ne} vor Kjøbsted Bergen tilstede, der sammestedes samme Norske Lov og Retterbøder skulle paany igjen blive foretagen, gjennemseet og efter Landsens Leilighed korrigeret, og det saa fuldkommeligen, at vi den siden kunne lade udgaa paa Prent. Cum inhib. sol. Kolding 2 Januar 1604. T. III. 158. Afskr. VI. 135.

Jørgen Friis, Steen Maltessøn [Sehested], Hans Bülow, Steen Bilde, Laurits Kruse, Claus Urne og Olaf Pederssøn [Maaneskjold] finge Befaling at lade forkynde Kgl. Maj.s aabne Brev i deres Len om Retterthing, som skulde holdes i Bergen, og om at uddele Stevninger, som efterfølger.

C. IV. V. G. t. Vid, at vi ere til Sinds udi tilstandendes Sommer at forskikke nogle vore Raad og gode Mænd der ind udi vort Rige Norge at skulle sidde Retterthing, forhøre Sager og hjælpe enhver, saavidt Norges Lov og Ret kan medgive; og skulle for^{ne} vore Raad og gode Mænd være tilstede udi vor Kjøbsted Bergen Mandagen før St. Margaretæ Dag, som er den 9 Juli førstkommende, der at forhøre hvis Sager vore Under-

saatter over alt vort Rige Norge, baade Søndenfjelds og Nordenfjelds, kunne have at forrette, des Leilighed du af medfølgende vores aabne Breve ydermere haver at forfare. Thi bede vi dig og ville, at du for^{ne} vore aabne Breve der udi dit Len og dets underliggende Lene lader læse og forkynde, baade udi Kjøbstæderne og paa Landet, at vore Undersaatter dem derefter kunne have at rette og udi Tide om Stevninger at lade fordre. Sammeledes bede vi dig og ville, at du meddeler hvem af vores Undersaatter, som paaesker, Stevning over deres Vederparter og samme Stevning lader registrere og siden for^{ne} vore Raad og gode Mænd, som dertil ere deputerede, tilstiller, at de dem derefter kunne have at rette. Kolding 2 Januar 1604. T. III. 159. Afskr. VI. 136.

Til Bisperne udi Norge, en Kirkeordinants at lade forfatte anrørendes, som er til M. Isak Grønbech, M. Jørgen Erikssøn, M. Anders Foss og M. Anders Bendtssøn [Dalin].

C. IV. V. G. t. Vider, at eftersom den Kirkeordinants, hvilken vor salig Hr. Farfader, høibaarne Fyrste Kong Christian den tredie, høilovlig Ihukommelse, om Religionen og Kirketjenesten haver ladet udgaa, og her udi Riget bruges, ikke aldeles er accommoderet efter de Kirkers Leilighed, som ere udi vort Rige Norge, efterdi Sognene der udi Riget langt anderledes sig have, end her udi Danmark; ogsaa er tidt og ofte af de geistlige udi Norge begjeret, at de med en Kirkeordinants efter det Riges Leilighed og Nødtørft maatte vorde forsørget, hvilket indtil nu ikke er skeet. Og efterdi vi udi vores ganske Regimente intet høiere, større og bedre os vide at foretage, end det, som den evige Guds Ære (af hvilken vi vores Magt og Regimente have) og Menneskens Salighed kan forfremme, have vi for raadsomt og nødtørftigt eragtet med det allerførste at lade paa Prent udgaa en Ordinants, hvorefter Undersaatterne udi vort Rige Norge, enhver efter sin Stand, skulle dem forholde. Thi bede vi eder og ville, at I anseendes dette vort Brev strax begynde at forfatte paa en Kirkeordinants, som indeholder udi nogle visse Capitibus, hvorledes Guds Ords Tjenere, Skolemestere, Hørere, Sognedegne og andre Kirketjenere, ingen undertagendes, udi Lærdom og Levnet skulle forholde sig imod deres Tilhørere og hver Mand, og i lige Maade hvis Menigheden enhver sin Sjælesørger er skyldig at gjøre og give, saa det efter Indbyggernes Leilighed og Formue, det meste muligt er, kan være lempet og

gjort; dog at blive hos den Danske Ordinants udi de Punkter, det bekvemmeligen kan skee. Og eftersom der udi Riget befindes, besynderlig udi Throndhjems Stift, at en Pastor ofte har 5, 6, en Part flere Annexer, saa i somme Annexkirker ikke prædikes uden faa Gange om Aaret, og dog Sognene saa rige ere, at de udi flere Pastoratus kunne byttes og endda Presterne at beholde en skjellig Underholdning, da ville vi og, at sligt med al Flid skal optegnes og os underd. refereres. Og efterat vi de andre Bisper der udi Riget dette samme Arbeide at forferdige enhver for sig haver naad. paalagt, og vi ikke tvivle, at I det med forderligste Leilighed gjøre, da ville vi, at de fire Bisper, som nu udi Norge ere, skulle forsamles udi vor Kjøbsted Bergen den 22 April førstkommende, der indbyrdes communicere om det, enhver forfaret haver, og da endeligen at gjøre et ret Opus deraf, hvilket ufortøvet strax ved os elskel. Mag. Anders Bendtssøn, Superintendent udi Oslo, os skal overantvordes udi vor Kjøbsted Kjøbenhavn, paa det forne M. Anders paa alles Vegne kunde forklare, om noget fandtes, som Betænkning og Erklæring fornøden havde. Og eftersom dette forne vores Intent alene til Guds Ære og Menneskens Forfremmelse i deres Saligheds Sag henvendes, saa tvivle vi ikke, at I herudi eder som Guds Tjenere og vore lydige Undersaatter baade tro og flittige lade finde. Cum claus. consv. Kolding 2 Januar 1604. T. III. 160. Afskr. VI. 136.

Jørgen Friis fik Brev om 100 Tylfter Danmarks-Deler at nedskikke til Koldinghuus's Bygning. Kolding 2 Januar 1604. T. III. 161. Afskr. VI. 137.

Erik Urne fik Brev, det uvisse af Utsteins Klosters Gods paa Jæderen anrørendes.

C. IV. V. G. t. Vid, at eftersom du underd. har ladet give os tilkjende, hvorledes dig af os elskel. Jørgen Kaas, vor Mand og Tjener og Befalingsmand paa Jæderen og Dalerne, skal gjøres Forhindring paa Tiende, Told, Sise, Vrag og anden uvisse af hvis Utsteins Klosters Gods, som findes paa forne Jæderen og du efter Jordebogens og dit Forleningsbrevs Lydelse formener dig at skulle gjøre os Regnskab for, underd. begjerendes derudinden at vide, hvorefter du dig kan have at rette; da efterdi samme uvisse falder udi et andet Len, og det ikke kan skikke sig, at det fra Hovedlenet skulde ombæres, forne Jørgen Kaas ogsaa gjør os Regnskab for hvis uvisse, baade Vrag og andet, udi hans Len falder, bede vi dig og ville, at du dig her-

efter intet dermed befatter, hvorfor du og (naar du af for^ne Utsteins Klosters Lens uvisse Indkomst gjør os Regnskab) derfor skal blive kvit, fri og utiltalet. Kolding 11 Januar 1604. T. III. 197. Afskr. VI. 137.

Jørgen Friis og Steen Maltessøn [Sehested] finge Brev om at lade aftakke Bygmesterne paa Akershuus og Baahuus Slotte og Bygmesternes Folk, saasnart som dette Brev, derom formeldendes, dennem kunde komme til Hænde. Kjøbenhavn 5 Marts 1604. T. III. 161. Afskr. VI. 138.

Jens Rasmussøn fik Opreisning udi en Drabssag, som han havde gjort i Oslo.

C. IV. G. a. v., at eftersom denne Brevviser, Jens Rasmussøn, fordum Foged over Nunneklosters Gods udi vort Rige Norge, nogen Tid forleden er kommen for Skade og Ulykke og dræbt og ihjelslaget en ved Navn Olaf Gunnarssøn i Oslo, hvorfor han siden er bleven dømt utsleger og fra sin Fred, og efterat han nu haver sig forligt med den dødes Slægt og Venner, have vi den Sags Leilighed naad. anseet og for nogle vore kjære, tro Undersaatters flittige Forbøns Skyld, saa og af Øvrigheds Magt undt og givet og nu etc. give for^ne Jens Rasmussøn hans Fred igjen, saa han herefter som tilforn ubehindret maa blive og bosætte sig her udi Riget saavelsom og der udi vort Rige Norge og søge sin Næring og Bjering ubehindret til Lands og Vands, hvor han kan med Rette og Lige, som andre vore og Kronens Undersaatter, saa og være og blive fri for den Sag efter denne Dag udi alle Maade. Cum inhib. sol. Kjøbenhavn 20 Marts 1604. R. III. 208. Afskr. VI. 583.

Jørgen Brockenhuus fik Brev paa en Sagmølle og Jernhytte udi Norge.

C. IV. G. a. v., at eftersom vi for nogen Tid siden naad. have bevilget os elskel. Jørgen Brockenhuus til Vollerslev, vor Sekretær, paa 10 Aars-Maal at mue beholde den Hytte, liggendes ved vor Kjøbsted Skien, med al sin Tilliggelse, baade med Gaarde, Sagmøller og Jorder, som der nu tilligge og tilforn tilligget have, intet undertaget udi nogen Maade, hvoraf vi skulde have den tiende Part af hvis Jernmalm, som blev forsmeltet, og han nu underd. haver været begjerendes samme Hytte med sin Tilliggelse for en aarlig Afgift at maa bekomme og derimod med for^ne Jernmalm, der sammesteds forsmeltes, at udgive Tiendeparten at maatte blive forskaanet, da have vi nu naad. bevilget og

nu etc. bevilge forne Jørgen Brockenhuus paa 15 Aars Tid forne Jernhytte med al sin Tilligelse, eftersom forte staar, for 80 Daler aarlig Afgift at maa beholde uden nogen videre Afgift af hvis Jern han der sammesteds kan lade forsmelte, og skal samme Afgift nu angaa til Philippi Jacobi førstkommendes og siden aarligen forfølges, indtil forne 15 Aars-Maal ere forløbne, og skal forne Jørgen Brockenhuus eller hans Fuldmægtige samme Afgift lade levere vor Lensmand der paa vor Gaard Bratsberg, den, som nu er eller herefter kommendes vorder, paa vore Vegne. Og naar forne Aars-Maal ere forløbne, skal forne Jørgen Brockenhuus lade os besøge, om han forne Jernhytte for forne Afgift videre maa beholde eller ikke. Cum inhib. sol. Kjøbenhavn 21 Marts 1604. R. III. 208. Afskr. VI. 583.

Brev til Steen Maltessøn [Sehested], Anders Nilssøn paa Særø anrørendes.

C. IV. V. G. t. Vid, at denne Brevviser, Anders Nilssøn, vor og Norges Krones Tjener, paa Særø boendes, underd. til os har suppliceret og klageligen tilkjendegivet, hvorledes os elskel. Olaf Rosensparre til Skarholt, vor Mand, Raad og Embedsmand udi Mariager Kloster, nogen Tid siden forleden paa vore Vegne skal have fragtet ham hans Skude af, dermed at fremføre 46 Lester Kalk til Bygnings Behov der paa vort Slot Baahuus, og fortinget med ham om 3 Mark Danske for hver Lest, og der han er kommen i Søen, skal han være inddreven af Storm og Uveder paa en blind Klippe, hvor samme Skude med alt, hvis han indehavde, er bleven, og han selv tredie neppeligen med Livet derfra kommen, underd. begjerendes, vi slig hans fattige Vilkaar naad. ville ansee og ham Fragten af forne 46 Lester Kalk naad. lade følge, det vi ham naad. have bevilget. Thi bede vi dig og ville, at naar du hermed besøges, du da fornøier og betaler ham Fragten af samme 46 Lester Kalk, dersom det kan befindes saaledes med ham at være aftinget, hvilket dig siden udi dit Regnskab skal blive godtgjort. Kjøbenhavn 21 Marts 1604. T. III. 161. Afskr. VI. 138.

Hans Bülow fik Brev, Villum Henrikssøn i Helsingør anrørendes.

C. IV. V. G. t. Vid, at eftersom os elskel. Villum Henrikssøn i Egebekken, Borger udi vor Kjøbsted Helsingør, for nogen Uleiligheds Skyld er bleven foraarsaget at tage vores Stevning over os elskel. Anders Huitfeldt til Throndstad, vor Mand

og Tjener, og han som en fremmed der udi Riget befrygter sig ikke at skulle fange nogen, som ham skulde ville stevne, underd. begjerendes derudinden vores naad. Befordring, da bede vi dig og ville, at naar du hermed af forne Villum Henrikssøns Fuldmægtige besøges, du da forordner ham tvende Stevningsmænd, som samme vores Stevning lovlig for ham kunne læse og forkynde. Kjøbenhavn 21 Marts 1604. T. III. 162. Afskr. VI. 138.

Hans Bülow fik Brev, Olaf Galde anrørendes.

C. IV. V. G. t. Vid, at eftersom du nogen Tid siden forleden haver bekommet vor naad. Befaling anlangendes os elskel. Olaf Galde til Thom, vor Mand og Tjener, at du paa vore Vegne skulde lade tiltale og ham forfølge, for at han skal have befattet sig med noget Vrag, som der under vort og Norges Krones Len, han naad. medforlenet er, skal være strandet, at du samme Sag med Retten mod ham skulde lade udføre, da efterdi vi naad. forfare, at han sig derudinden saaledes skal have erklæret, at han ikke andet haver vidst, end at alt det visse og uvisse, der udi Lenet falde kunde, saavel Vrag som andet, ham efter hans Forleningsbrev skulde følge, han sig og erbyder samme Vrag, i saa Maade er strandet, til os igjen at ville udlægge; vi og ingenlunde ville have vort Forleningsbrev, ham paa samme Len givet er, didheden forstaaet, at han sig noget Vrag (hvilket ellers os og Kronen bør at komme til Bedste) skulde tilholde; da ere vi naad. til Sinds, at forne Olaf Galde dig igjen tilstiller, hvis i saa Maade under hans Len er bleven strandet, og dermed al Tiltale at være ophævet, hvilket du dig siden haver at lade føre til Regnskab. Kjøbenhavn 28 Marts 1604. Ibidem.

Børge Trolle og Eske Bilde til Svanholm fik Pas under Island at lade fiske [med deres Skib Jupiter, dog uden at bruge nogen Kjøbmandskab.] Kjøbenhavn 2 April 1604. R. III. 209. Afskr. VI. 584.

Børge Trolle fik Kvittantiarum paa Nedenes og Mandals Len.

[Udstedt i de sedvanlige Udtryk, for Nedenes og Robyggelaget fra Philippi Jacobi 1592 til samme Dag 1597, og for Mandals Len fra 21 September 1596 til Philippi Jacobi Dag 1597, han dem kvit blev.] Kjøbenhavn 2 April 1604. Ibidem.

Envold Kruse paa Island fik Brev, det Islands Kompagni her i Kjøbenhavn anrørendes. Kjøbenhavn 14 April 1604. T. III. 163. Afskr. VI. 139.

Befaling til Bønderne paa Vespenø, Christen Albrikts-søn, Michael Vibe, Diderik Møller og Baltzer Bernt[søn] anrørendes. Kjøbenhavn 18 April 1604. T. III. 164. Afskr. VI. 139.

Kjøbmændene, som Handelen have paa Vespenø, finge aabne Breve at annamme Landet udaf Christen Albriktssøn og Michael Vibe med deres Konsorter. Kjøbenhavn 18 April 1604. Ibidem.

Instruktion, Kjøbmændene finge, som handle paa Vespenø under Island.

[Udstedt paa en Tid af 6 Aar for Baltzer Berntssøn, Johan Skyemand, Peder Frantssøn og Hans Holst, Borgere i Kjøbenhavn, i det Hele overensstemmende med Bevilling af 29 Oktober 1600, trykt i B. III. S. 608]. Kjøbenhavn 18 April 1604. R. III. 210. Afskr. VI. 584.

Johan Villumssøn, Borger og Raadmand udi Helsingør, fik Pas nordenom Vardøhuus paa et hans Skib, ungefær paa 28 Lester, som Peder Christenssøn er Skipper paa. Kronborg 26 April 1604. R. III. 211. Afskr. VI. 584.

Steen Bilde fik Følgebrev til Bønderne i Romsdals Len. [I sedvanlig Form.] Kjøbenhavn 2 Mai 1604. T. III. 165. Afskr. VI. 139.

Peder Knutssøn [Maaneskjold] i Norge fik Brev at begive sig til Baahuus Slot og der i Slotsloven blive, indtil Steen Maltessøn [Sehested] kommer igjen.

C. IV. V. G. t. [etc. i sedvanlig Form indtil:], ladendes dig imidlertid være befalet, hvis udi hans Fraværelse der sammesteds imod al forefaldende Leilighed kan være at bestille, saavelsom og have Indseende med Muurmesteren der sammesteds, at han ikke Muren paa den Bygning, som der i Sommer skal foretages, tykkere forarbeider, end som fornøden kan gjøres, paa det Steen og Kalk ikke forgjæves derpaa skal spildes, med hvis andet der paa Slottet at forrette vil fornøden gjøres. Kjøbenhavn 2 Mai 1604. Ibidem.

Lagmanden, Borgermestere og Raadmænd udi Skien finge Brev, Jens Søfrenssøn, Borgermester udi Holbek, anrørendes.

C. IV. V. G. t. Vider, at eftersom os elskel. Jens Søfrenssøn, Borgermester udi vor Kjøbsted Holbek, underd. for os haver berettet, hvorledes Borgerskabet udi vor Kjøbsted Skien skal være bleven ham en anseelig Summa Pendinge, ved 800 Daler,

skyldig for noget Korn, han dem udi forleden dyre Aaringer skal have forstrakt, efter deres udgivne Haandskrifters Lydelse, og han sig befrygter ikke uden vidtløftig Klammeri og Trætte at skulle komme til sin Betaling, haver han underd. været begjerendes vores naad. Befordring derudinden til Rette at maa blive forhjulpen, den vi ham med Billighed ikke have kunnet eller villet benegte. Bedendes eder og ville, at naar I herudinden af forne Jens Søfrenssøn eller hans Fuldmægtige besøges, I da hannem forhjælper til Rette, saa vi for videre Overløb maa blive forskaanet. Fredriksborg 3 Mai 1604. T. III. 166. Afskr. VI. 139.

Alexander [Raab] von Papenheim fik Forleningsbrev paa Ide og Marker Skibrede.

C. IV. G. a. v., at vi af vor synderlige Gunst og Naade saa og for Troskab og villig Tjeneste, som os elskel. Alexander Raab von Papenheim, vor Mand og Tjener, os og Riget hidtil gjort og beviist haver og herefter troligen gjøre og bevise maa og skal, have undt og forlenet og nu etc. forlene forne Alexander Raab von Papenheim med vore og Norges Krones Lene Ide og Marker Skibrede samt des tilliggendes Bønder og Tjenere, vist og uvist, aldeles intet undertaget i nogen Maade, eftersom os elskel. Joachim Bülow, vor Mand og Tjener, det sidst for hannem udi Verge og Forsvar havt haver, at skulle have, nyde, bruge og beholde kvit og fri, indtil saalænge vi anderledes derom tilsigendes vorde. Sammeledes have vi naad. bevilget hannem at mue og skulle aarligen herefter lade opbære al vor og Kronens Sise og Told af indlændiske og udlændiske, som handle og vandle der udi Lenet og besynderligen udi Svinesund, og derfor aarligen gjøre vor Rentemester paa vore Vegne god Rede og Regnskab, os alene til Bedste, og med samme Told i alle Maade forholde sig efter den Rulle og Skik, vi have der udi vort Rige Norge ladet gjøre og udgaa, og dermed have den tilbørlige Indseende, at os maa skee og vederfares det, som ret og tilbørligt er, dog vor og Kronens Told og Sise i Kjøbstæderne hermed i alle Maade uformeent er forstandet. Sammeledes ville vi os alene til Bedste have forbeholdet alt hvis Vrag der udi Lenet sig tildrage kan. Hvilket forne hans Regnskab skal begynde og angaa fra Philippi Anno 1604 og endes til Aarsdagen 1605 dernæst efter og saa fremdeles forfølges, medens vi hannem med samme Lene naad. forlene ville. Og dersom forne Alexander von Papenheim [etc. i de sed-

vanlige Udtryk om frakommet Krongods, om at holde Godset ved Hevd, Bønderne ved Lov og Ret samt om Skovenes Fredning.] Cum inhib. sol. Kjøbenhavn 4 Mai 1604. R. III. 213. Afskr. VI. 585.

Hartvig Bilde fik Følgebrev til Bønderne i Lofoten, Vesteraalen, Helgeland, Salten, Senjen, Andenes og Tromsøen. Kjøbenhavn 6 Mai 1604. T. III. 166. Afskr. VI. 140.

Hartvig Bildes Forleningsbrev paa Salten, Senjen, Tromsøen, Andenes, Helgeland, Vesteraalen og Lofotens Lene.

C. IV. G. a. v., at vi af vor synderlige Gunst og Naade saa og for Troskab og villig Tjeneste, som os elskel. Hartvig Bilde til Bildeskov, vor Mand og Tjener, os og Riget hertil gjort og beviist haver og herefter troligen gjøre og bevise maa og skal, have undt og forlent og nu etc. forlene forne Hartvig Bilde med vor og Norges Krones Lene, Salten, Senjen, Andenes, Tromsøen, Helgeland, Vesteraalen og Lofotens Lene saavelsom og hvis Elseters [Helgeseters] Gods, som findes i forne Nordlandene, samt des tilliggendes Bønder og Tjenere, vist og uvist, aldeles intet undertaget i nogen Maade, at maa og skulle have, nyde, bruge og beholde, indtil vi anderledes derom tilsigendes vorde. Dog saa at han aarligen til gode Rede af forbete Lenes visse Rente og Indkomst skal give til aarlig Afgift 3050 Daler uden al Afkortelse og dennem paa sin egen Eventyr aarligen lade levere her udi vort Rentekammer vore Rentemestere til Hænde. Mens hvis den uvisse Rente og Indkomst anlanger af samme Lene skal han gjøre os og Kronen aarligen, naar han sin Afgift leverer, god Rede og Regnskab fore, hvoraf han for sin Umage maa bekomme den femte Part og den øvrige Part saavelsom al Told, Sise og Vrag, som sig der i Lenene kan tildrage, ville vi os alene efter godt og klart Regnskab forbeholdet have. Hvilket forne hans Regnskab og Afgift skal begyndes og angaa fra St. Johannis 1604 og endes til Aarsdagen 1605 og saaledes fremdeles Aar fra Aar forfølges, emeden og al den Stund vi hannem med samme Lene naad. forlene ville. Skal han og holde Godset ved god Hevd etc. Cum inhib. sol. Kjøbenhavn 26 Mai 1604. R. III. 212. Afskr. VI. 585.

Laurits Kruse fik Befaling, noget Gods under Bergenhuus at annamme.

C. IV. V. G. t. Vid, at eftersom vi naad. ere til Sinds det Elseters [Helgeseters] Gods, paa Søndmøre der udi Bergen-

huus Len liggendes, at ville have lagt der under Slottet, da bede vi dig og ville, at du forne Elseters Gods i Søndmøre liggendes der under Slottet annammer og for des visse og uvisse Indkomst og Rente aarligen gjør Rede og Regnskab. Kjøbenhavn 26 Mai 1604. T. III. 167. Afskr. VI. 140.

Til Steen Bilde, Elseters Gods at levere til Hartvig Bilde, saa og Søndmøre Gods til Bergenhuus.

C. IV. V. G. t. Vid, at eftersom vi naad. have forlent os elskel. Hartvig Bilde til Bildeskov, vor Mand og Tjener og Embedsmand udi Nordlandene, med hvis Elseters Gods, som ligger i forne Lene og du hidindtil udi Forsvar havt haver, da bede vi dig og ville, at du hannem samme Gods lader følge. Sammeledes eftersom vi ville hvis Elseters Gods paa Søndmøre liggendes have lagt der under vort Slot Bergenhuus, bede vi dig udi lige Maade, at du forne Elseters Gods ham lader følge. Cum claus. consv. Kjøbenhavn 26 Mai 1604. Ibidem.

Steen Bilde fik Forleningsbrev paa Romsdalen.

[Mut. mutand. overeensstemmende med Hartvig Bildes Forleningsbrev, ovf. S. 47, indtil:] til aarlig Afgift 200 Daler uden al Afkortelse, og dennem paa sin egen Eventyr lade levere her udi vort Rentekammer, vor Rentemester her sammesteds til Hænde. Og hvad samme Len videre kan drage, have vi naad. bevilget hannem at mue følge udi Steden for det Elseters Gods, vi naad. have befalet at skulle lægges under vort Slot Bergenhuus og Nordlandene. Medens hvad den uvisse Rente og Indkomst anlanger, [etc. som i ovennævnte Brev.] Kjøbenhavn 27 Mai 1604. R. III. 212. Afskr. VI. 584.

Menige Bønder i Mandal finge Brev paa deres angivne Klage over Peder Grubbe.

C. IV. G. a. v., at eftersom vore og Norges Krones Tjenere og Bønder og menige Almue udi Mandals Len nu til denne almindelige Herredag, som holdtes her udi vor Kjøbsted Bergen, underd. til os have suppliceret, beklagendes dennem over deres Befalingsmand, os elskelige Peder Grubbe, vor Mand og Tjener, for at han, siden han med forne Len naadigst blev forlenet, udi vor og Kronens Leding saavelsom og udi Udskyld ikke haver villet annamme 1 Kohud høiere af dennem end for 12 Engelske, 1 Bukkeskind for 6 Engelske og 3 Faareskind ikke mere end for 4 Engelske, og det efter en Doms Lydelse, som Bønderne ubevidst skal være dømt og afsagt, uanseet de udaf gam-

mel Tid og udi forrige Lensmænds Tider pleie at udgive 1 Kohud en Part for 18 og en Part for 20 Engelske, 1 Bukkeskind for 8 og mesten for 10 Engelske, 1 Faareskind for 2 Engelske, underd. begjerendes, udi samme deres Leding nu at mue udgive Varerne saa høit, som de tilforn og af Arilds Tid gjort have; da efterdi det er nu fast andre Aar og Tider, end af gammel Tid været haver, og Varerne nu fast mere end tilforn gjælde og opstige, det og befindes paa andre Steder her udi Riget, Varerne at oppebæres efter den samme Taxt og Maade, som forne Peder Grubbe der udi Lenet gjort haver, ville vi derom saaledes forordnet have, at 1 god Kohud efter denne Dag af Bønderne udi forne Mandals Len udi Leding og Udskyld skal annammes for 12 Engelske, 1 godt Bukkeskind for 6 Engelske, 1 godt Gjedeskind for 3 Engelske, 1 Faareskind for 2 og 1 Kalvskind for 1 Engelsk, og ikke høiere. — Desligeste eftersom forne vore og Kronens Undersaatter sig besverge, at naar de aarligen skulle udgive deres Leding og Landskyld, tilholdes de undertiden paa langsommelig Tid den at beholde hos sig staaendes, førend de kunne blive af dermed, dennem baade for Ildebrands Fare og udi andre Maade til stor Besværing, underd. begjerendes dermed naadigst at mue blive forskaanet, da ville vi hermed alvorligen have befalet vor Befalingsmand der sammesteds, den, som nu er eller herefter kommendes vorder, at han aarligen til den berammede Tid, forne vore Undersaatter deres Leding, Udskyld og Landskyld skulle udgive, tilholder sine Fogder den udi rette Tid udi deres Forvaring til sig at annamme, og at Bønderne med det at gjemme og forvare videre ikke betynges eller besværes. Dog skulle forne vore Undersaatter være forpligtet den at yde og fremføre til Fogedgaarden i forne Len. — Sammeledes som de klageligen tilkjendegive, at naar Kronen og en Odelsbonde eier ligemeget tilhobe udi en Gaard, som Bonden selv paabor, da tilholdes han at give Bygselpendinge saavel af den Anpart, ham selv tilhører, som af Kronens; desligeste om Kongen eller Kronen eier mindre udi samme Gaard end Bonden, saa tilholdes dog Bonden at give Bygselpenge af den Anpart, Kronen tilkommer, underd. begjerendes derudinden udi lige Maade at mue forskaanes; da, efterdi Loven formelder, at naar Kronen og Bonden eier ligemeget sammen udi en Gaard, da er Kongen bedste Mand og bør at nyde Bygselen, ville vi derudinden aldeles intet mod Norges Lov have forandret; men dersom Bonden eier mere udi en Gaard end Kongen og

Kronen, skal han efter denne Dag regnes for bedste Mand og have Magt Bygselen at annamme. — Udi lige Maade som Huusmænd udi forne Mandals Len sig underd. besverge, at de aarligen til forne Peder Grubbe skulle udgive en halv Daler udi Huusbondshold, uanseet enhver dennem udi almindelige Skatter, naar de udskrives, giver en halv Daler, underd. begjerendes, saadan Udgift maatte blive afskaffet; da efter saadan Leilighed ville vi, at forbe Huusmænd med forne halve Daler, som de pleie i Huusbondshold at udgive, maa blive forskaanet efter denne Dag, hvorefter sig og forne vores Lensmand skal have at rette og forholde. — Eftersom og forne Undersaatter sig beklage over det Arbeide, som de tilholdes at gjøre til Fuskeland, Fogedgaarden i forne Mandals Len, og en Part dennem og de, som udi Thveds Sogn bo, som ikke ere saa nær ved Haanden besiddendes, at de til Gaarden kunne arbeide, tilholdes enhver Bonde at give til Gaarden en halv Daler baade for Arbeide og til Hjælp at bygge paa Gaarden med, hvilken forne Udgift sig nu ved 4 Aars Tid skal beløbe 878 Daler, og naar de ikke strax have Pengene tilrede, naar paaeskedes, ere de ubilligviis blevne pantede og ilde medfarne, underd. begjerendes, de naad. for slig Avls-Arbeide og Pendinges Udgift maatte forskaanes; da efterdi vi ikke ere til Sinds, at vore og Kronens Undersaatter skulle besverges med Arbeide at gjøre til de Fogedgaarde, som Lensmanden ikke selv holder Huus paa, mens alene deres Fogder, ville vi saadant aldeles herefter have afskaffet, medmindre vi udi Fremtiden naad. lode tilforordne en vores gode Mænd, som paa samme Gaard selv skulde holde Huus, og vi da anderledes derom naad. lode forordne. — Desligeste som de dennem beklage, at naar vi vores aabne Breve om almindelige Landskatter lade udskrive, maa dennem ikke meddeles deraf en Kopi, mens eneste udi en Hast forelæses dennem paa Thinget, hvoraf de ganske liden eller ingen Efterretning kunne have, underd. begjerendes, den Forordning maatte blive gjort, saa dem en Kopi af hvis Breve i saa Maade om Skat udgaa, naad. maatte blive meddeelt; da ville vi hermed alvorligen have befalet vor Lensmand i forne Len, at naar almindelige Breve i saa Maade om Skat udgaa, og af hannem begjeres deraf en Kopi, han paa ethvert Thingsted meddeler Bønderne en rigtig Kopi af samme Breve, hvorefter de dem kunne have at rette og forholde, paa det de kunne vide, naar dem siden en Taxt af Fogderne fore-

skrives, om den stemmer overeens med vore udgangne Breve eller ikke. — Og eftersom vi naad. komme udi Forfaring, at Bønderne udi forᵉ Mandals Len dennem skulle fortrykke efter vores udgangne Brevs og Mandats Indhold at angive hos Tolderne hvis Træverk de til fremmede selge, da ville vi hermed strengeligen og alvorligen have befalet Bønderne og menige Almue udi forᵉ Mandals Len herefter, og saa snart som det er solgt, at lade angive hos Tolderen, enhver udi sit Thingsted, hvis Tømmer de til fremmede selge og afhænde, det ringeste med det meste, saa at Tolderne dennem, med hvis Told de deraf til os og Kronen skulle opberge, kunne have at rette og en Part ikke derover ufortoldet skulde passere. Saafremt nogen herimod findes forsømmeligen, han da ikke derover vil stande til Rette som den, vores Brev og Mandat ikke agte eller holde vil. Herefter sig enhver kan vide at rette og for Skade tage vare. Bergenhuus 8 Juli 1604. R. III. 214. Afskr. VI. 586.

Menige Bønder udi Lister Len finge Brev paa hvis Klage de have angivet paa Peder Grubbe.

C. IV. G. a. v., at eftersom vore og Norges Krones Tjenere, Bønder og menige Almue udi Lister Len nu til denne almindelige Herredag, som holdtes her udi vor Kjøbsted Bergen, underd. til os have suppliceret, beklagendes dennem over deres Befalingsmand, os elskel. Peder Grubbe, vor Mand og Tjener, for at han, siden han med forᵉ Len naad. blev forlenet, udi vor og Kronens Leding saavelsom og udi Udskyld ikke haver villet annamme 1 Kohud høiere af dennem end for 12 Engelske, et Bukkeskind for 6 Engelske, og 9 Faareskind ikke for mere end 12 Engelske, uanseet de udaf gammel Tid og udi forrige Lensmænds Tider pleie at udgive 1 Kohud for 20 Engelske, et Bukkeskind for 10 Engelske, og efterat der skal være ganget Dom udi Sagen Anno 99 af vore tilforordnede Raad og gode Mænd, at de samme Leding efter Jordebogens Lydelse skulle udgive, skal og forᵉ Peder Grubbe dennem have anmodet at give alene Kalvskind udi Leding, hvilket de formene dennem at ville falde umuligt; og en Part dennem, som give Lax udi Landskyld, besverge dennem, at naar de ikke kunne bekomme Lax, nødes de at give hannem 12 Daler for hver Tønde, uanseet de udi forrige Lensmænds Tid ikke have givet mere end 8 Daler for Tønden, underd. begjerendes, udi samme deres Leding nu at mue udgive Varerne saa høit, som de tilforn og af Arilds Tid gjort have; da efterdi det nu er

fast andre Aar og Tider, end af gammel Tid været haver, og Varerne nu fast mere end tilforn gjælde og opstige, det og befindes paa andre Steder her udi Riget, Varerne at oppebæres efter den samme Taxt og Maade, som forn. Peder Grubbe der udi Lenet gjort haver, ville vi derom saaledes forordnet have, at 1 god Kohud efter denne Dag af Bønderne udi forne Listers Len udi Leding og Udskyld skal annammes for 12 Engelske, 1 godt Bukkeskind for 6 Engelske, 1 godt Gjedeskind for 3 Engelske, 1 Faareskind for 2 og 1 Kalvskind for 1 Engelsk, og ikke høiere; og de, som give Lax udi Landskyld til os og Kronen, skulle herefter være forpligtet enten at yde Laxen efter Jordebogens Lydelse eller og 12 Daler udisteden for Tønden. — Sammeledes eftersom vore og Kronens saavelsom og Kirkens og Kapitels Bønder udi forne Lister Len underd. ere begjerendes, at dennem mue blive tilladt at hugge til deres Huses Behov hvis „Rodre“ og utjenlige Egetræer der paa Lenet findes, da paa det Skovene her udi Riget ikke under det Skin skulle blive forhuggede og hvis Egetømmer her findes med Tiden blive udført, ville vi alvorligen have forbudt noget Egetømmer at mue hugges udi forne Lister Len, saafremt den, herimod gjør, ikke vil tiltales og straffes, som vedbør. — Desligeste som de give tilkjende, at forne deres Lensmand forleden Aar 1602 skal have taget udi Skat af enhver Bonde 1 Daler, og hvor som flere end een Mand bo paa en Gaard, da haver han taget en Daler af een Mand og af enhver de andre en halv Daler, saa og at Odelsbønderne have maattet give hannem Fjerdeparten af al deres Indkomst; da efterdi forne Peder Grubbe saadan Landehjælp haver oppebaaret efter vort udgangne Brev og Mandat, hvilken og saaledes udi almindelige Landskatter her udi Riget pleier at oppebæres, ville vi derom ikke anderledes have forordnet, mens Lensmanden saavelsom vore og Kronens Bønder og Almue have sig udi saadan Tilfald efter vores udgangne Brev og Forordning at rette og forholde. — Udi lige Maade som de dennem paa det høieste over forne Peder Grubbes Fogder, Lensmænd og Tjenere beklage, at de dennem med Hug og Slag og udi andre Maade utilbørligenviis overfalde og det uden al Skyld og Brøde, underd. begjerendes for saadan Overlast at mue befries, haandhæves og forthediges, da efterdi vi som en christen Øvrighed ingenlunde ville lide, vore og Kronens Tjenere af vore gode Mænds Folk og Tjenere at skulle uden al Aarsag overfaldes, slaaes el-

ler tribuleres, skal forne Peder Grubbe være forpligtet med første Leilighed, efter saadant hidindtil ikke skeet er, dennem, som saadan Gjerning gjort have, at lade tiltale og forfølge og siden derover at lade straffe efter Norges Lov og Ret. — Og eftersom vi naad. komme udi Forfaring, at Bønderne udi forne Lister Len dennem skulle fortrykke [etc. som i næstforegaaende Brev indtil:] og for Skade at tage vare. Cum inhib. sol. Bergenhuus 8 Juli 1604. R. III. 217. Afskr. VI. 589.

Menige Bønders Klagemaal af Nedenes Len over Peder Grubbe; næsten i samme Mening. [Bergenhuus 8 Juli 1604.] R. III. 218. Afskr. VI. 590.

Menige Bønder i Robyggelag finge Beskeden, at de der udi Nedenes Len saavelsom udi Mandals og Lister Len (som forskrevet staar) skulle udgive i Landskyld, Udskyld og Leding hver Kohud for 12 Engelske, hvert Bukkeskind for 6 Engelske, 1 Gjedeskind for 8 Engelske og hvert Kalvskind for 1 Engelsk til Peder Grubbe (hvilken den Klage anrørendes var,) eller til hvilkensomhelst efter denne Dag med forne Lene forlenet bliver, (endog forne Varer pleie for høiere Priis udi forbene Rettigheds Udgift at annammes,) efterdi det nu fast andre Aar og Tider er, end af gammel Tid været haver, saa og fordi forne Varer befindes andensteds her udi Riget at opbæres efter den samme Taxt, som forne staar. — Dernæst besværede Bønderne sig udi forne Robyggelag udi Nedenes Len for, at de have været befalede at fremføre deres Smør- og Hude-Landskyld til Fogedgaarden forgjæves, uanseet at de af Arilds Tid berettede sig at have bekommet et halvt Løb Smør i Føringsløn for en Klov Smør, som er 18 Pund Smør, desligeste for hvert Varelæs Huder og Skind, som er 18 Hudelag i hvert Læs, at have bekommet 1 Hud i Føringsløn. Derpaa finge de denne Besked, at de uden Løn og Betaling skulle og ere forpligtede til at føre deres Leding og Landskyld til K. Maj.s Lensmand eller til Fogedgaarden udi forne Len. — Fremdeles haver deres Begjering været, at de maatte blive forskaanet for den aarlige Skat, som dem er paalagt at udgive til Akershuus Bygning. Derpaa finge de til Gjensvar, at den Bygning er begyndt Riget og des Indbyggere i Almindelighed til Bedste, hvorfore de ikke mere end andre Norges Riges Indbyggere kunne for forne Skat blive erlediget. — Desligeste finge de denne Beskeden (som de andre af Mandals og Lister Len tilforn) om Bygsel af de

Jorder, udi hvilke Kronen og jordeiendes Bønder have Parter sammen, at hvor Kronen og Bonden eier lige meget sammen udi en Gaard, da er Konningen bedste Mand og Bygselmand efter Loven, men dersom Bonden eier mere udi en Gaard end Kongen og Kronen, skal han efter denne Dag regnes for bedste Mand eller Bygselmand ut supra. — Videre var deres Begjering, at hvis til Kirkernes Bygnings Behov der udi Lenet fornøden gjøres, maa blive betalt og udgivet efter den Viis og Taxt, som tilforn af gammel Tid haver været brugeligt, og at Kirkevergerne maatte tilholdes at ramme Kirkens Gavn og Bedste. Herudinden bleve alle Kirkevergerne saavelsom og Provsterne udi forne Robyggelaget strengeligen og alvorligen befalet, at de skulde tiltænke at have grangivelig Indseende med Kirkernes Rente og Indkomst og vide og ramme Kirkernes Fordeel, og ikke med ubillig Opskrivning eller udi andre Maade dennem besverge, eller tiltænke, derfor at straffes, som vedbør, og dermed skulde Kgl. Maj.s Lensmand der i Lenet have god Indseende. — Haver ogsaa deres Begjering været at mue vide, hvis Vildvare dennem skulde være forbudet at mue selge og afhænde til andre end til Kgl. Maj.s Fogder eller til Lensmanden, og er dennem blevet forbudet at selge Los og Maard, mens ingen anden Vildvare, som der i Lenet kan falde. — Ydermere vare Bønderne udi Aaseral udi forne Robyggelaget underd. begjerendes, at deres Leding og Tiende maa blive taget og annammet af dem der hjemme i deres Sogn, mens dem blev derudinden intet bevilget, men befalet [den] herefter som tilforn at nedføre til Fogedgaarden paa Nedenes. Bergenhuus 8 Juli 1604. R. III. 218. Afskr. VI. 590.

Menige Sognemænd udi Søgne og Grebstad Sogne finge Bevilling selv at mue kalde dennem en Sognepreat.

C. IV. G. a. v., at eftersom Bønder, menige Almue, Sognemænd udi Søgne og Grebstad Sogne udi Mandals Len underd. til os have suppliceret og sig beklaget, hvorledes de med Kirketjenesten meget forsømmes, saa at de undertiden paa 4 og somme Tider paa 5 Ugers Tid ikke bekomme nogen Prædiken at høre, og det udaf den Aarsag, at deres Sogneprest haver 6 Sogne og Annexer, saa han ikke kan overkomme at gjøre Tjeneste udi forne to Sogne eller Annexer uden hver 3, 4 eller 5 Uge, som forne staar, uanseet forne tvende Annexer noksom ere saa formuendes, at de selv kunde holde dem en Sjælesørger og

Sognepræst, og deres forrige Pastor derforuden noksom vel med de øvrige fire Sogne kan være forsørget, der sammesteds og skal ligge en Gaard ved Navn Søgne, som bekvemmelig til en Prestegaard kunde udlægges, underd. begjerendes, vi saadan Leilighed og deres Salighed derudinden naad. ville ansee og bevilge, at Sognemændene udi forn. to Sogne mue selv kalde dennem en Sjælesørger og Pastor, saa de paa deres Saligheds Vegne ikke skulle blive forsømmet; da efterdi vi formærke, deres forrige Pastor sig noksom at kunne nære og underholde af de fire Sogne, disse to Annexer undtagne, have vi af vor synderlige Gunst og Naade naad. undt og bevilget og nu etc. bevilge, at menige Sognemænd udi forn. Søgne og Grebstad Sogne maa selv udvælge dennem en Sognepræst og Sjælesørger, dog at derudinden altingest forholdes efter Ordinantsen, og skal samme Person udi saa Maade udvælges og til sin Underholdning nyde og beholde hvis Gods, som ligger ad mensam pastoris udi begge forn. Sogne, og skulle de altid herefter regnes for et Pastorat. Cum inhib. sol. Bergenhuus 10 Juli 1604. R. III. 220. Afskr. VI. 592.

Henrik Jørgensøn [Staur], Lagmand udi Throndhjem, Jakob Jørgensøn, Lagmand udi Bergen, og Mats Olssøn [Svale], Lagmand udi Stavanger, finge Brev, Lucie Svensdatters Sag anrørendes.

C. IV. V. G. t. Vider, at eftersom sig begiver en vidtløftig Trætte og Uenighed mellem Lucie Svensdatter, Borgerske udi vor Kjøbsted Kjøbenhavn, og hendes Vederparter om afgangne Laurits Skrivers, fordum Borgermester udi vor Kjøbsted Bergen, hans efterladendes Arv, udi hvilken Sag den forrige Lagmand Paul Helliessøn samt Borgermestere og Raad der sammesteds engang allerede have dømt, og efterat samme deres Dom af vores tilforordnede Raad og gode Mænd Anno 99 er bleven kasseret og Paul Helliessøn endelig forelagt at skulle med Borgermestere og Raad tage Sagen for sig igjen og endeligen dømme derudinden, hvilket han dog ikke haver efterkommet, og endog vi siden ved vores naad. Skrivelse have ladet ham erindre, at han med samme Sag ved Dom skulde gjøre til Ende, saa haver han dog alt saadant intet agtet, hvorudover Sagen indtil denne Dag er uordelet og upaadømt henstaaet, Parterne til stor Besværing, for hvilken og anden hans Modvillighed og Trodsighed vi naad. have været foraarsaget at afsætte ham af samme Lagmands-Bestilling; da, paa det nu engang for

alle med samme Sag maa komme til en Ende, bede vi eder, ville og hermed alvorligen befale, at I nu strax her udi Byen indstevne begge Parterne for eder udi Rette, granske og grangiveligen forfare derudinden al Leiligheden og siden uden nogen Forhaling begge Parterne imellem om for^{ne} Arv, og hvem den bør at følge med Rette, kjende og dømme, givendes det fra eder beskrevet, som I ville ansvare og være bekjendt. Bergenhuus 11 Juli 1604. T. III. 167. Afskr. VI. 140.

Peder Jørgenssøn, Lagmand udi Oslo, og Hans Glad, Lagmand udi Opland, finge Brev, en Sag mellem Peder Hanssøn [Schønebøl], Lagmand paa Stegen, og Gertrud Guttormsdatter anrørendes.

C. IV. V. G. t. Vider, at eftersom der begiver sig nogen Irring og Trætte imellem os elskel. Peder Hanssøn paa Stegen, Lagmand i Nordlandene, paa den ene, og en Kvinde ved Navn Gertrud Guttormsdatter paa Møklebostad udi Salten Len i for^{ne} Nordland paa den anden Side om noget Jordegods, des Leilighed for^{ne} Gertrud eder ydermere veed at berette; og efterdi hun nu udi denne Sag havde hidstevnet til denne almindelige Herredag for^{ne} Peder Hanssøn, hvilken for^{ne} Stevning hun beklager sig ikke udi Tide at være bleven forkyndt, udaf den Aarsag, hun sig en langsommelig Reise til vort Rige Danmark havde foretaget, hvorudover hun underd. har været begjerendes, vi hende naad. med samme Sag en Gang for alle ville forhjælpe til Ende, efterdi Sagen for^{ne} Peder Hanssøn selv angaar, saa der hjemme ikke derpaa efter den Leilighed kan blive ordelet. Da bede vi eder, ville og hermed alvorligen befale, at I med første Leilighed, og inden I drage her af Byen, indstevne begge Parterne for eder udi Rette og derudinden ordele, kjende og dømme og siden give det fra eder beskrevet, som I ville ansvare og være bekjendt. Cum inhib. sol. Bergenhuus 12 Juli 1604. T. III. 168. Afskr. VI. 141.

Befaling til Peder Ivarssøn [Jernskjeg] til Fritsø, Olaf Galde til Thom, Knut Knutssøn til Nørholm, saa og Peder Jørgenssøn, Lagmand i Oslo, Jørgen Schrøder, Lagmand i Tunsberg, og Hans Glad, Lagmand paa Opland, et Markeskjel mellem Bernby [ɔ: Bergens By] og Lungegaard Mark anrørendes.

C. IV. Hilse eder, os elskel. Peder Ivarssøn [o. s. v. som i Overskriften], kjærligen og evindeligen med Gud og vor Naade.

Vider, at eftersom der begiver sig Irring og Trætte imellem os elskel. Otte Bildt til Nes, vor Mand og Tjener, paa den ene Side, paa hans afgangne Broder Knut Bildts Børns Vegne, og Borgermestere og Raad her udi vor Kjøbsted Bergen paa den anden Side om et Markeskjel imellem Lungegaards Mark og Byen, hvorpaa tilforn 12 uvillige Mænd skal have været opkrævet, hvilke skal have gjort Skjel imellem forne Aasteder efter hvis Breve, Beviis og Adkomst da for dem er bleven fremlagt; og efterat forne Otte Bildt paa forne hans Broderbørns Vegne formener sig med forne 12 Mænds Gang at være skeet sig for kort, haver han til denne almindelige Herredag indstevnet forne 12 Mænd saavelsom og Borgermestere og Raad derom for os og vores tilforordnede gode Mænd udi Rette. Da efterdi vi ikke derpaa kunne dømme, mens endeligen fornøden gjøres, at gode Mænd komme paa Aastederne, [som] dem kunne besigtige, bede vi eder, befale og nu med dette vort aabne Brev Fuldmagt give, at I [eder] nu strax og med det allerførste begive paa Aastederne, omtrættes, indstevnendes begge Parterne for eder udi Rette, granske og grangiveligen forfare derom al Leilighed, om forne Markeskjel findes saa retferdeligen svoret og gjort, at det bør ved Magt at blive eller ikke. Og dersom det ikke findes ret Skjel gjort at være, at I da gjøre og udvise et christeligt og retferdeligt Markeskjel imellem forne Lungegaard og Bergen By, sættendes Steen og Stabel, som det sig bør, saa de engang for alle maa komme dermed til Ende og blive adskilte. Og hvis I derudinden granskendes, forfarendes, kjendendes, dømmendes eller for rette Skjel gjørendes og udvisendes vorde, at I det klarligen give fra eder beskrevet under eders Signeter, som I ville ansvare og være bekjendt. Bedendes og bydendes begge Parterne, samme Markeskjelstrætte er anrørendes, at I rette eder efter at møde for forne gode Mænd paa Aastederne, omtrættes, naar de eder derom tilsigendes vorde, og da lide og undgjælde hvis derom Lov og Ret er. Cum inhib. sol. Bergenhuus 12 Juli 1604. T. III. 169. Afskr. VI. 141.

Jakob Jørgenssøn, Lagmand udi Bergen, blev befalet at udnævne 12 svorne Lagrettesmænd, samtlige at skulle dømme Jon Jæmpte fra sin Hals.

C. IV. V. G. t. Vid, at eftersom igaar af os og vores tilforordnede Raad og gode Mænd er bleven fældet og afsagt en Dom over en Bonde ved Navn Jon Jæmpte, hvorudinden han

er tildømt at have gjort Oprør og derfor bør at stande til Rette og lide efter 12 Mænds Sigelse, eftersom samme vores Dom derom videre formelder, da bede vi dig og ville, at du nu strax udnævner 12 svorne Lagrettesmænd og uvillige Dannemænd, som nu idag udi din Nærværelse og Paahøre paa forne Jon Jæmpte kunne kjende og dømme, om han for saadan hans Bedrift og Forseelse som et oprørsk Menneske efter Norges Lov og Ret ikke bør at straffes paa Livet, givendes samme deres Dom fra dem beskrevet, som de ville ansvare og være bekjendt. Bergenhuus 12 Juli 1604. T. III. 170. Afskr. VI. 142.

Jakob Benediktssøn fik Brev at mue efter sin Faders Død for en billig Indfæstning fremfor nogen anden bekomme en Gaard Støfsland.

C. IV. G. a. v., at eftersom denne nærværendes Brevviser, Jakob Benediktssøn, vor og Norges Krones Tjener, underd. til os haver suppliceret, tilkjendegivendes, hvorledes hans Fader, ved Navn Benedikt Jenssøn, skal have en Gaard, kaldes Støfvisland, udi Mandals Len liggendes, hvorudi han selv eier Halvparten og den anden Halvpart os og Kronen tilkommer, hvilken forne Gaard forne hans Fader saavelsom og hans Forældre udi langsommelig Tid haver beboet; og efterat forne hans Fader er en gammel, udlevet Mand, er han befrygtendes, at naar han ved Døden afgik, forne Gaard da enten for Had eller anden Tilfalds Skyld hannem skulde blive frafæstet, underd. begjerendes, at dersom han forne sin Faders Død overlevendes vorder, han da samme Gaard for billig Stedsmaal maa bekomme at besidde for nogen anden; da efterdi forne Bendt Jenssøn og hans Arvinger selv eier Halvparten udi forne Gaard, have vi af vor synderlige Gunst og Naade undt og bevilget og nu etc. bevilge, at forne Jakob Bendtssøn maa efter sin Faders Død for nogen anden bekomme forne Gaard Støfsland for en billig Indfæstning og den siden have, nyde, bruge og beholde, al den Stund han deraf udreder til os og Kronen den sedvanlige Rettighed. Cum inhib: sol. Bergenhuus 12 Juli 1604. R. III. 220. Afskr. VI. 592.

Bønderne udi Lesje udi Gudbrandsdalen finge Brev at mue være fri for Halvskat.

C. IV. G. a. v., at eftersom vore tro Undersaatter, menige Bønder og Almue paa Lesje og Dovre udi Gudbrandsdalen udi vort Rige Norge dennem haardeligen for os have beklaget, at de ligge paa den alfare Vej for stort Gjesteri og lide megen

Besværing med Skydsheste at holde paa adskillige Skydsveie, hvorudover de underd. ere begjerendes, vi saadanne deres Besværinger naad. ville ansee og betænke; da have vi for forbe:te Aarsagers Skyld af vor synderlige Gunst og Naade undt, bevilget og tilladt og nu etc. tillade, at for:te vore Undersaatter paa Lesje og Dovre udi Gudbrandsdalen mue herefter, og indtil saalænge vi anderledes derom tilsigendes vorde, være fri og forskaanet for Halvskat til os og Kronen at udgive, naar nogen Skat bliver paabuden. Cum inhib. sol. Bergen 13 Juli 1604. R. III. 221. Afskr. VI. 593.

Jørgen Friis fik Brev, Bønderne paa Romerike anr.

C. IV. V. s. G. t. Vider, at eftersom vore og Norges Krones Bønder og Tjenere paa Romerike der udi Akershuus Len underd. til os have suppliceret og sig beklaget, at naar de hvert tredie Aar skulle tage deres Gaarde eller Jord igjen, da tiltrænges de udaf Fogderne der sammesteds at udgive til dennem 1 Støvlehud eller 3 Mark Danske udi Stedet, underd. begjerendes, derudinden naad. at mue blive forskaanet; da efterdi vi ikke ere til Sinds, at vore og Kronens Bønder udi saa Maade af Fogderne at skulle beskattes ydermere, end de skyldige og pligtige ere til os og Kronen at udgive, bede vi eder og ville, at I lader gjøre den Forordning, saa saadant herefter bliver afskaffet. Sammeledes eftersom de udi lige Maade beklage, at naar de udaf Fogden der sammesteds tilsiges, at han hos dennem vilde holde Natteleie paa Visørehold, og han da ikke kommer til de Bønder, som ere advarede, da tiltrænges enhver dennem at give Fogden 2 Mark Danske for sit Hold, underd. begjerendes, saadant udi lige Maade at maatte blive afskaffet; da bede vi eder og ville, at I alvorligen foreholder Fogderne udi for:te Fogderi, at de efter denne Dag have udi Fordrag for:te vore og Kronens Undersaatter udi saa Maade at besverge, og saafremt derimod skeer, I da derover tilbørligen lader straffe. Cum claus. consv. Bergenhuus 13 Juli 1604. T. III. 170. Afskr. VI. 142. (Orig. i Rigsarkivet.)

Jørgen Friis fik Brev, Bønderne paa Romerike anrørendes, om Sagtømmer.

C. IV. V. s. G. t. Vider, at eftersom vore og Kronens Bønder og Tjenere paa Romerike der udi Akershuus Len underd. til os have suppliceret og sig beklaget, at naar de aarligen fremkomme med de 3 Sagstokke, dem er forelagt at levere ved Aker,

skulle de undertiden af eders Fogder der sammesteds tiltrænges at give 4 eller 5 Stokke for de 3, naar de ikke ere saa store, som Fogden synes godt at være, underd. begjerendes for saadant Paalæg at mue blive forskaanet; da bede vi eder og ville, at I forne eders Fogder tilholder, at de ikke besverge forne vore og Kronens Undersaatter med flere Stokke til forne Akers Sager at fremføre, end som de udi forrige Aar pleie at gjøre og sedvanligt er, som er enhver dennem 3 gode Stokke. Saafremt forne eders Fogder findes herimod at gjøre, I da derover tilbørligen lader straffe. Cum claus. consv. Bergenhuus 14 Juli 1604. T. III. 171. Afskr. VI. 143.

Doctor Villads Nilssøn (Vilhadus Nicolai [Adamius]), tilforordnet Medicus i Bergen, fik Brev paa Præbenda Mariæ virginis i Bergens Stift, hvormed hæderlig Mand Hr. Jens Jørgenssøn, Sogneprest i Hammers Prestegjeld, hidtil har været forlenet. Bergenhuus 14 Juli 1604. R. III. 221. Afskr. VI. 593. (Uddr.)

Hr. Peder Claussøn [Friis] fik Brev paa en Sag, som Kgl. Maj. hannem naadigst haver tilgivet.

C. IV. G. a. v., at eftersom os elskel. hæderlig og vellærd Mand, Hr. Peder Claussøn, Sogneprest i Undal og Provst udi Lister Len, nu til denne almindelige Herredag, som er bleven holdet her udi vor Kjøbsted Bergen, for os og vore tilforordnede Raad og gode Mænd er bleven indstevnet udi Rette og tiltalt for, at han først skal have trolovet sin Datter til en Person og siden selv egteviet og givet hende til en anden, uanseet hun ikke lovligen for Kapitlet ved ordentlig Lov og Dom skal være adskilt fra den første, mens det aleneste gjort efter afgangne M. Jørgen Erikssøn, forrige Biskop i Stavanger Stift, hans Befaling, hvorudover han er tildømt at have gjort Uret og bør tilbørligen at stande til Rette; og efterdi han udi saa Maade uforseendesviis sig haver forseet, haver han underd. været begjerendes, vi naad. ham samme hans Forseelse vilde tilgive og efterlade, da have vi af vor synderlige Gunst og Naade undt, bevilget og tilladt og nu etc. tillade, at forne Hr. Peder Claussøn for denne Sag, eftersom forne staar, skal være og blive efter denne Dag utiltalt, og at samme Sag aldrig mere skal opreises eller repeteres udi nogen Maade. Cum inhib. sol. Bergenhuus 14 Juli 1604. R. III. 222. Afskr. VI. 594.

Borgermester og Raad i Tunsberg finge Brev, Borgerskabet, som handler der udi Lenet, anrørendes.

C. IV. V. G. t. Vider, at eftersom vore og Kronens Undersaatter der udi Tunsberg Len underd. til os have suppliceret og sig beklaget, hvorledes eders Medborgere og Indvaanere, siden I underd. have bekommet vor naad. Bevilling og Tilladelse, at fremmede og udlændiske ikke maa tilstedes at besøge Havnene der udi Lenet, eftersom tilforn pleier at skee, da skulle de dem understaa at ligge Vinteren over i forne Havne, der sammesteds at opkjøbe de bedste Danmarks Sagbord og andet, som i Lenet falder, for en Hoben ringe Varer og Kramgods, hvilket dem lidet eller intet er tjenligt, og ikke dem tilføres noget Sølv eller rede Penge, som Hollænderne dem pleie ellers til at føre, imidlertid dem var forundt samme Havne og Ladesteder at besegle, hvormed de kunde fuldgjøre vore paabudne Skatter og anden vor og Kronens Rettighed, underd. begjerendes, derudinden at maa skee nogen Forandring; da bede vi eder og ville, at I alvorligen foreholder Borgerskabet der udi eders By, saamange som bruge deres Kjøbmandskab med forne vore og Kronens Undersaatter udi forne Havne i forne Tunsberg Len, at de tiltænke at betale Bønderne, hvis Sagbord eller andet de af dem bekomme, med rede Penge eller gode nøiagtige Varer. Saafremt os derom videre Klage forekommer, vi da ikke skulle foraarsages at betage eder hvis Frihed, vi eder tilforn paa samme Havne og Ladesteder at besegle givet have. Bergenhuus 14 Juli 1604. T. III. 171. Afskr. VI. 143.

Hans Simonssøn og hans Hustru udi Stavanger fik Brev paa en Gaard, kaldes Husebø, at beholde udi begge deres Livstid.

C. IV. G. a. v., at eftersom denne Brevviser, Hans Simonssøn, Indvaaner udi vor Kjøbsted Stavanger, underd. for os haver ladet berette, hvorledes han udaf os elskel. Lauge Urne, vor Mand, Tjener og Befalingsmand over Apostel-Gods og Lyster Len, hans fuldmægtige Foged haver stedt og fæst en af forne Apostels-Gaarde udenfor forne Stavanger paa Hundvaagø liggendes, kaldes Husebø, skylder aarlig 6 Pund Korn, og efterdi forne Gaard skal være meget bygfældig og forfalden, og han befrygter sig med Tiden af nogen anden fra forne Gaard at kunne blive aftrængt, turde han ikke understaa sig derpaa at opsætte nogen Bygning eller og at anvende nogen Bekostning derpaa, underd.

begjerendes, vi naad. ville bevilge hannem for nogen anden for* Gaard at mue nyde og beholde, al den Stund han aarligen yder og udgiver den sedvanlige Landgilde og Rettighed, deraf bør at gange; da have vi af vor synderlige Gunst og Naade undt, bevilget og tilladt og nu etc. tillade, at for* Hans Simonssøn og hans Hustru udi begge deres Livstid maa have, nyde, bruge og beholde for* Gaard Husebø og ikke af nogen anden derfra trænges, dog saa at han aarligen til den, som samme Apostel-Gods udi Befaling haver, skal yde og udgive den sedvanlige Landgilde og anden Rettighed, af for* Gaard bør at gange. Bergenhuus 17 Juli 1604. R. III. 222. Afskr. VI. 594.

Forordning, at Almuen udi Bratsberg Len ikke maa kjøbe Sagtømmer ovenfor Fossen.

C. IV. G. a. v., at eftersom vi komme udi Forfaring, hvorledes at vore og Kronens Undersaatter, Borgere og Bønder, Tjenestefolk og andre ufri Folk, sig understaa der udi Bratsberg Len at uddrage paa Landet ovenfor Fossen der sammesteds, endeel at opkjøbe, en Part at udgive rede Pendinge og Varer paa Haanden og siden at lade mærke hvis Sagtømmer der sammesteds kan falde, hvorudover vi paa hvis Sagtømmer til vores Sager fornøden gjøres tidt og ofte lide Mangel; da efterdi os og Kronen bør efter Loven første Kjøb at have udi hvis Sagtømmer eller andet, Bønderne kan have at selge og afhænde, det og udaf gammel Tid haver været sedvanligt, at Bønderne deres Sagtømmer, de have havt at afhænde, selv skulle skyde neder gjennem Fossen og det siden til Faret for vor Kjøbsted Skien nedføre, førend de det enten maatte afhænde eller mærke lade, da ville vi hermed strengeligen og alvorligen have forbudet nogle vore Undersaatter, Borgere eller Bønder, ved dennem selv eller deres Fuldmægtige at opdrage oven for* Fos og paa Landet der sammesteds sig at tilforhandle noget Sagtømmer eller og det at lade mærke, saavelsom og herhos alvorligen have forbudet vore Undersaatter Bønderne ovenfor Fossen og der paa Landet til for* Borgere og Bønder eller deres Fuldmægtige, nedenfor Fossen boendes, nogen Sagtømmer at selge eller afhænde eller og det tilstede at lade mærke, førend det efter gammel Brug og Sedvane bliver nedført paa Faret og vores Befalingsmand paa vore Vegne deraf haver tilforhandlet, hvis vi til vore og Kronens egne Sager kunne have fornøden. Saafremt nogen befindes herimod at gjøre, enten den det kjøber eller selger, han da ikke vil have

forbrudt hvis Sagtømmer han sig udi saa Maade tilforhandlendes eller og afhændendes vorder, og derover straffes, som vedbør. Thi veed sig hver herefter at rette etc. Bergenhuus 18 Juli 1604. R. III. 223. Afskr. VI. 595.

Jakob Jørgenssøn fik Bestilling at være Lagmand over Gulethings Lagmansdom og udi Bergen.

C. IV. G. a. v., at vi naad. have tilskikket og forordnet os elskel. Jakob Jørgenssøn at skulle være Lagmand her udi vor Kjøbsted Bergen og Gulethings Lagmandsdom her udi vort Rige' Norge, da have vi naad. undt, bevilget og tilladt og nu etc. tillade, at forne Jakob Jørgenssøn maa og skal for forne sin Tjeneste og Bestilling bekomme al den Rente, Rettighed og Indkomst, som forordnet og liggendes er til Lagstolen udi forne Bergens og Gulethings Lagmandsdømme, og Paul Helliessøn, forrige Lagmand her sammesteds, havt haver, være sig udi Gods, Landskyld, Leding, Tiende, Pendingsrente af vort Slot Bergenhuus, Lagmandstold og anden visse og uvisse Rente, forne Paul Helliessøn for samme Bestilling og Tjeneste havt og nydt haver, det udi lige Maade at skulle nyde, have, bruge og beholde, emeden og al den Stund han er Lagmand udi forne Bergens og Gulethings Lagmandsdømme. Cum inhib. sol. Bergenhuus 20 Juli 1604. R. III. 224. Afskr. VI. 659.

Til Undersaatterne udi Bergens og Gulethings Lagmandsdømme, Jakob Jørgenssøns Lagmands-Bestilling anrørendes.

[Følgebrev i sedvanlige Udtryk: at han er antagen til Lagmand, har aflagt sin Lagmands-Eed for Jørgen Friis og skal forhjælpe alle til Rette.] Bergenhuus 20 Juli 1604. T. III. 172. Afskr. VI. 143.

Til menige Bønder udi Indhered i Throndhjems Len, Bønderne udi Verdalen anrørendes.

C. IV. Hilse eder alle, vore og Norges Krones Undersaatter, Bønder og Tjenere, som bygge og bo over alt Indhered, der under vor Gaard udi Throndhjem liggendes, evindeligen med Gud og vor Naade. Vider, at eftersom vore og Norges Krones Undersaatter, udi Verdalen i forne Indhered boendes, underd. for os have ladet berette, hvorledes I skulle eder fortrykke aarligen betimeligen og udi rette Tide at udgive til dem, hvis I dennem pligtige ere med Billighed for hvis Skydsferd de over Jæmtefjeld at gjøre ere besværede, dennem til allerstørste Tyng-

sel og Skade, underd. begjerendes, at de ved vores naad. Befordring samme Hjælp aarligen maa bekomme, saafremt de ikke over samme Skydsferd skulle blive fordervede og ødelagte; da bede vi eder, byde og hermed strengeligen befale alle vore og Kronens Undersaatter, udi forne Indhered boendes, som ikke gjøre Skydsferd over Jæmtefjeld, at I efter denne Dag endeligen ere fortænkte til, at I aarlig udi rette Tid udgive, hvis Hjælp og Undsætning I forne vore og Norges Krones Tjenere i forne Verdalen billigen bør at give. Cum claus. consv. Bergenhuus 20 Juli 1604. T. III. 172. Afskr. VI. 144.

Steen Bilde og Bispen i Throndhjem finge Breve, Hr. Jørgen Villumssøn, Sogneprest udi Loppen i Finmarken, anrørendes.

C. IV. V. G. t. Vider, at eftersom denne nærværendes Brevviser, Hr. Jørgen Villumssøn, Sogneprest udi Loppen i Finmarken, haver underd. suppliceret og tilkjendegivet, hvorledes han af den farlige Sygdom Skjørbug, som udi den Landsort regjerer, udi nogle Aar haver været plaget, saa han neppeligen haver havt en Helbredsdag, men har været foraarsaget at drage til Throndhjem og lade sig der kurere, hannem fattige Mand til stor Bekostning, underd. begjerendes, vi naad. ville tillade hannem samme sit Kald at resignere og for bete Aarsags Skyld naad. bevilge ham med et andet Kald der udi Throndhjems Stift at mue blive forsynet, det vi ham naad. have bevilget og samtykt. Thi bede vi eder og ville, at I med første Leilighed, naar der udi Stiftet noget Kald ledigt bliver, I da forne Hr. Jørgen Villumssøn dertil befordre, dog at med altingest tilgaar efter Ordinantsen. Bergenhuus 20 Juli 1604. T. III. 173. Afskr. VI. 144.

Steen Bilde fik Brev, Borgerne i Throndhjem at skulle give Skat af de Odelsgaarde, de have paa Landet, naar nogen Skat paabydes.

C. IV. V. G. t. Vid, at eftersom du underd. for os har ladet berette, hvorledes vore og Norges Krones Undersaatter, Borgere og Indvaanere udi vor Kjøbsted Throndhjem, dennem skulle tilholde, naar nogen almindelig Skat og Landehjælp paabydes, at ville være fri for Skat at udgive af hvis Odelsgaarde og Jorder de have paa Landet, og det for den Sags Skyld, at de give Skat udi Byen, underd. begjerendes derudinden vor naad. Villie at mue vide, hvorefter du dig i dette Fald kanst have at rette og forholde; da bede vi dig og ville, at naar nogen almindelig

Skat her udi Riget paabydes, du da tilholder Borgerne udi for^{ne} vor Kjøbsted Throndhjem, at de enten selv, eller af hvem de paa deres Odelsgods have boendes, tiltænke at udgive af for^{ne} Odelsgods til os og Kronen i Skat, eftersom de blive lagte og taxerede fore, ligesaavel som andre Odelsbønder, paa Bygden boendes ere. Cum claus. consv. Bergenhuus 20 Juli 1604. T. III. 173. Afskr. VI. 144.

Aabent Brev til Undersaatterne udi Throndhjems og des underliggendes Lene, deres Fisketiende anrørendes.

C. IV. G. a. v., at eftersom vi komme udi Forfaring, hvorledes at vore og Norges Krones Undersaatter, der udi Throndhjems Gaards og des underliggendes Lene boendes, dennem skulle understaa at selge og afhænde hvis Lax, Sild eller anden Fisk de have at aflade, førend de deraf have udgivet den sedvanlige Tiende og Rettighed, os og Kronen deraf bør, saavelsom og lade sig fordriste at skyde i Sæleveiderne eller udro udi forbudne Tider imod udgangne Retterbøder; da ville vi hermed strengeligen og alvorligen have forbudt alle vore og Norges Krones Undersaatter, udi for^{ne} Throndhjems Gaards og des underliggendes Lene boendes, at I endeligen tiltænke at udgive til os og Kronen den sedvanlige Tiende og Rettighed, I skyldige og pligtige ere at udgive af hvis Fisk, det være sig Sild, Lax eller anden Fisk, ved hvad Navn det nævnes kan, som I kunne have at aflade, førend I dèt til nogen selge og afhænde, saavelsom eder efter denne Dag entholde at skyde udi Sæleveiderne eller at udro udi forbudne Tider. Saafremt nogen befindes herimod at gjøre, de da ikke derfor ville tiltales og straffes paa det høieste som de, vore udgangne Breve og Mandater ikke agte eller holde ville. Cum claus. consv. Bergenhuus 21 Juli 1604. R. III. 224. Afskr. VI. 596.

Aabent Brev til Bønderne udi Hegne [ɔ: Hegre] Sogn i Throndhjems Len, at gjøre Skydsferd over Merager Fjeld anrørendes.

C. IV. Hilse eder, menige vore og Norges Krones Bønder og Tjenere, som bygge og bo udi næstomliggende Gaarde udi Hegne Sogn hos Kiilbygden under Throndhjems Len her udi vort Rige Norge, evindeligen med Gud og vor Naade. Vider, at eftersom vore og Norges Krones Bønder og Tjenere her udi for^{ne} Kiilbygden underd. have suppliceret og tilkjendegivet, hvorledes det dem formeget besværligt forefalder at udgjøre hvis

Skydsferd, som fornøden gjøres over Merager Fjeld, medmindre vi naad. ville bevilge, at I dem med Skydsferd derover at gjøre til Hjælp komme; da efterdi vi naad. forfare, sligt endeligen at ville fornøden gjøres, bede vi eder, byde saa og strengeligen og alvorligen befale, at I endeligen rette eder efter herefter, naar fornøden gjøres og nogle vore Undersaatter, Lensmænd eller andre, som Besked have og Skydsferd behøve, til eder hender at komme, med forne vore og Norges Krones Undersaatter udi Küilbygden at udgjøre hvis Skydsferd, som kan forefalde at udgjøres over forne Merager Fjeld. Saafremt nogen eder derimod sig fordrister modvilligen at lade befinde, han da derfor ikke vil deles, tiltales og straffes, som vedbør. Cum inhib. sol. Bergenhuus 21 Juli 1604. T. III. 174. Afskr. VI. 145.

Steen Bilde fik Brev, Vor Frue Kirkes Bygning anrørendes.

C. IV. V. G. t. Vid, at Borgermestere, Raadmænd, Borgere og menige Indbyggere udi vor Kjøbsted Throndhjem underd. for os have ladet berette, hvorledes formedelst sidste Ildebrand, der udi Byen var optændt, er ganske og aldeles ødelagt og afbrændt Vor Frue Kirke der sammesteds, derfor paa det underd. begjerendes, vi naad. ville bevilge dem nogen Hjælp samme deres Kirke til Opbyggelse og Restauration; da have vi for godt anseet og naad. bevilget, at alle Landskirker udi Throndhjems Stift, saamange som ikke selv ere vedtørftige, men have noget i Forraad, skulle komme forne Kirke til Hjælp hver efter sin Gelegenhed, Evne og Formue. Thi bede vi dig og ville, at du lader annamme og opberge Hjælp af hver Kirke, som nogen Formue og Forraad haver der udi forne Stift, til forne Vor Frue Kirkes Opbygning efter enhver Kirkes Evne, Formue og Forraad, havendes derhos grangiveligen Agt og Indseende med, at samme Hjælp og Oppebøring til forne Kirkes Forbedring og ingen anden Brug nytteligen og gavnligen anlagt og anvendt bliver. Bergenhuus 21 Juli 1604. Ibidem.

Hans Bülow fik Brev, [at Bønderne i Lenet skulle hugge 50 Tylfter Langtømmer paa 18 Fod og nedkjøre til Sagerne til Kjøbenhavns Slots Behov.] Kjøbenhavn 21 Juli 1604. T. III. 175. Afskr. VI. 145.

Aabent Brev til Bønderne udi Frosten og Lexviken om Egt og Arbeide at gjøre til Tauterøen.

C. IV. Hilse eder alle, vore og Norges Krones Bønder og

Tjenere, som bygge og bo over al Frosten og Lexviken, der udi Throndhjems Gaards Len liggendes, evindeligen med Gud og vor Naade. Vider, at eftersom vi naad. ere komne udi Forfaring, hvorledes I eder skal vægre og modvillige lade befinde til at gjøre hvis Bygning, Høstgjerning og andet Arbeide, som fornøden gjøres til Avlen at drive til vor og Norges Krones Ladegaard Tauterøen, der under forne vor Gaard Throndhjem liggendes, som I ellers pleie og pligtige ere, da bede vi eder alle og hver særdeles strengeligen og alvorligen byde og befale, at I rette eder efter altid herefter at gjøre hvis Egt, Arbeide, Pløining og anden Høstgjerning, som til Avlen der sammesteds at fulddrive vil fornøden gjøres, eftersom I af vores Lensmænd paa vor Gaard i Throndhjem (den, som nu er eller herefter kommendes vorder,) eller deres Fuldmægtige blive tilsagte, saafremt I ikke derfore (hvis nogen sig derudinden vægrer eller findes modvillig) skulle deles, tiltales og straffes, som vedbør. Desligeste at I ogsaa med første Leilighed, naar I af os elskel. Steen Bilde, vor Mand, Tjener og Embedsmand paa vor Gaard udi Throndhjem, blive tilsagte, lade opsætte og af ny forferdige en Stue og Stabur der paa forne Ladegaard, som nu aldeles skal være øde og forfalden. Saafremt sig nogen derudinden fortrykker, han da ikke udi lige Maade derfor vil stande til Rette og straffes, som vedbør. Cum claus. consv. Bergenhuus 21 Juli 1604. T. III. 175. Afskr. VI. 146.

Hartvig Bilde fik Brev at bygge paa Harnes [ɔ: Hernes] i Saltens Len.

C. IV. V. G. t. Vid, at eftersom vi dig naad. have befalet og paalagt herefter at skulle residere udi Saltens Len, hvormed vi dig naad. forlenet have, da bede vi dig og ville, at du med det allerførste lader opsætte en nødtørftig Bygning paa Hardnes, udi forne Len liggendes, hvorudi du kan have nødtørftig Værelse, til hvis Behov vi naad. have meddeelt dig et vores aabne Brev til Bønderne i forne Len, at de skulle være tilfortænkt at tilføre dig hvis Tømmer og andet du til samme Bygning behøver. Hvis anden Bekostning du derpaa anvendendes vorder med Kalk, Vinduer, Døre, Laase og andet saadant, haver du dig at lade føre til Regnskab, hvilket dig siden saaledes skal blive godtgjort; dog at du derudinden haver grangivelig Indseende, at altingest skeer med ringeste Bekostning, muligt er, rammendes derudinden vores Gavn og Bedste, som vi dig tiltro. Bergenhuus 21 Juli 1604. T. III. 176. Afskr. VI. 146.

Til Bønderne udi Saltens Len, anrørendes at lade bygge paa Harnes og Egt og Arbeide at gjøre der til Gaarden.

C. IV. Hilse eder alle, vore og Norges Krones Bønder, som bygge og bo over al Saltens Len, evindeligen med Gud og vor Naade. Eftersom vi naad. have paalagt og befalet os elskel. Hartvig Bilde til Bildeskov, vor Mand, Tjener og Embedsmand i Nordlandene, der i forne Saltens Len at skulle bo og residere, og ikke der sammesteds skal findes nogen Huse eller Bygning, hvorpaa han bekvemmelig kan have sin Værelse, da bede vi eder, ville og hermed alvorligen befale, at I rette eder efter med første Leilighed at tilføre og forskaffe saameget godt og ustraffeligt Tømmer, som kan behøves og fornøden gjøres til et Huus at lade bygge og opsætte paa Harnes der udi forne Saltens Len, som han kan have bekvemmelig Værelse udi. Desligeste at I rette eder efter altid herefter at gjøre forne Hartvig Bilde hvis Egt og Arbeide med Pløining og Høstning, Veedagning samt hvis andet Arbeide og Høstgjerning, som til samme Gaard og Avl at fulddrive kan fornøden gjøres, naar I derom udi lige Maade blive tilsagte. Hvis nogen sig derudinden fortrykker, han da ikke udi lige Maade derfor vil stande til Rette og straffes, som vedbør. Bergenhuus 21 Juli 1604. T. III. 176. Afskr. VI. 146.

Til Borgermestere og Raad i Throndhjem, deres Gader at brolægge og Skandser at holde ferdige.

C. IV. V. G. t. Vider, at eftersom vi forfare, hvorledes Gaderne der udi vor Kjøbsted Throndhjem mangesteds ikke skal være brolagte og forferdigede, som det sig bør, thi bede vi eder og ville, at I tilholde Borgerne og Almuen der sammesteds, at de efterhaanden og med første Leilighed, saavidt enhvers Grund sig strækker, lade med Stene Gaden brolægge og forferdige. Desligeste at I og efter Byens Leilighed lade bordtække og tjære de Skandser der for Byen, som der sammesteds nogen Tid forleden bleve opbygte og opsatte, og det med Blokhuse og Porthuse, til samme Skandse høre, lade forferdige, at den Omkostning, derpaa til des anvendt er, ikke forgjæves skal være bekostet, saavelsom og lade eders Part udaf Broen over Elven der sammesteds ved Magt holdes. Bergenhuus 22 Juli 1604. T. III. 176. Afskr. VI. 147.

Steen Bilde fik Brev, Raadhuset, Gaderne og Skandserne i Throndhjem at lade forferdige.

C. IV. V. G. t. Vid, at vi herhos tilskikke dig vores Mis-

sive til Borgermestere og Raad i vor Kjøbsted Throndhjem anlangendes en Part Gaderne der udi Byen, som ikke skal være brolagt og forferdiget, som det sig bør; desligeste at de efter Bysens Leilighed et nyt Raadhuus skulle lade opsætte; saa og at de med første Leilighed lade bordtække og tjære de Skandser der for Byen, som nogen Tid siden ere blevne opsatte, og det med Blokhuse og Porthuse, til samme Skandse høre, at lade forferdige, at den Omkostning, derpaa til des anvendt er, ikke forgjæves skal være udgivet. Da bede vi dig og ville, at du haver grangivelig Indseende med, at alt saadant efter vor naadigste Befaling af for[.] Throndhjems Borgere med det første maatte efterkommes. Cum claus. consv. Bergenhuus 23 Juli 1604. T. III. 177. Afskr. VI. 147.

Olaf Knutssøn fik Brev herefter at maa være fri for en Drabsgjerning, han havde beganget.

C. IV. G. a. v., at denne Brevviser, Olaf Knutssøn, for nogen kort Tid siden skal have dræbt og ihjelslaget en ved Navn Amund Halvorssøn, og han nu underd. for os haver ladet berette, for[.] den dødes Arvinger for samme Drab at ville lade sig tilfredsstille, saafremt det med vor naad. Tilladelse og Bevilling skee kunde. Da have vi af vor synderlige Gunst og Naade undt og givet og nu etc. give for[.] Olaf Knutssøn hans Fred igjen, saa han herefter som tilforn maa gaa og staa i Loug og Toug og søge Laug og Gildeshuus med gilde Mænd og gjæve, saa og herefter være og blive fri, felig og sikker og søge sin Næring og Bjering, hvor han bedst kan, og ei være Mand disværre for den Sag udi nogen Maade efter denne Dag. Cum inhib. sol. Bergenhuus 23 Juli 1604. R. III. 225. Afskr. VI. 597.

Hans Rasmussøn, Skriver paa Bergenhuus, hans Hustru og Barn fik Livsbrev paa en Gaard, kaldes Herloff [Herlø].

C. IV. G. a. v., at vi af vor synderlige Gunst og Naade have undt og bevilget og nu etc. bevilge os elskel. Hans Rasmussøn, Skriver paa vort Slot Bergenhuus, en vor og Norges Krones Gaard, kaldes Herlof, her udi Bergenhuus Len liggendes, som han selv nogen Tid ad gratiam udi Hevd og Brug havt haver, saa han den herefter med Lutter, Lunder og al anden sin Rente og rette Tilliggelse maa og skal have, nyde, bruge og beholde udi hans, hans Hustrues og deres Barns Livstid; dog saa at de aarligen til gode Rede skal yde og udgive til vor Lensmand paa for[.] vort Slot Bergenhuus, den, som nu er og her-

efter kommendes vorder, paa vore Vegne til Landskyld 8 Bergens-Gylden. Skal de og være forpligt samme Gaard at bygge og forbedre og ved god Hevd og Magt at holde. Cum inhib. sol. Bergenhuus 23 Juli 1604. R. III. 225. Afskr. VI. 597.

Til Laurits Kruse, trende Bødkere at maa bruge deres Haandverk der udi Byen, anrørendes.

C. IV. V. G. t. Vid, at disse Brevvisere, Sander Anderssøn, David Skott og Vilhelm Jakobssøn, Borgere her udi vor Kjøbsted Bergen, underd. for os have ladet berette og klageligen tilkjendegivet, hvorledes dem af Bødkerne her sammesteds formenes deres Haandverk at bruge, udaf den Aarsag der skal være for mange Bødkere udi deres Laug, eftersom deres Skraa formelder. Og efterdi vi af vor synderlige Gunst og Naade naad. have bevilget, at forne Borgere forne Bødker-Haandverk lige med andre Bødkere her sammesteds uformeent mue bruge, da bede vi dig og ville, at du hos Borgermestere og Raadmænd her sammesteds lader gjøre den alvorlige Forordning, at forne Sander Anderssøn, David Skott og Vilhelm Jakobssøn deres Bødker-Haandverk lige med andre Bødkere, her sammesteds boendes, maa uformeent bruge, og at dem derpaa ikke gjøres nogen Forhindring. Cum claus. consv. Bergenhuus 23 Juli 1604. T. III. 177. Afskr. VI. 147.

Menige Fogder og Bønder udi Nordlandene finge aabent Brev, Claus Urnes Restants anrørendes.

[Alvorlig Befaling med det allerførste at betale ham eller hans Fuldmægtig, hvad de skylde deels Kronen, deels ham selv; forøvrigt i eedvanlig Form.] Bergenhuus 23 Juli 1604. T. III. 178. Afskr. VI. 148.

Til Jørgen Kaas, Mats Nilssøn i Stavanger anrørendes.

C. IV. V. G. t. Hvis denne Brevviser, Mats Nilssøn, Byfoged der udi vor Kjøbsted Stavanger, underd. til os haver suppliceret og sig beklaget, hvorledes han skal være overfalden og gjennem Ryggen stukken med en Pundert af en modvillig Kumpan ved Navn Sven Gunnarssøn udi forne Stavanger Len, det har du af hosliggende hans Supplikation ydermere at forfare. Thi bede vi dig og ville, at du det saaledes forordner, at forne Mats Nilssøn maa vederfares Ret over forne Sven Gunnarssøn, og over saadan hans Modvillighed lader straffe, saa andre sig til saadant at lade forlyste kunde have en Afsky; saa og at du ham herefter haandhæver og forsvarer for hvis Modvillighed

eller anden Overlast hannem af saadanne trodsige Kumpaner kunde tilføies. Cum claus. consv. Bergenhuus 23 Juli 1604. T. III. 178. Afskr. VI. 148.

Søfren Søfrenssøn fik Bestilling at være Tolder udi Bergen.

C. IV. G. a. v., at vi have tilskikket og forordnet og nu med dette vort aabne Brev tilskikke og forordne os elskel. Søfren Søfrenssøn, Byfoged her udi vor Kjøbsted Bergen, at være vor Tolder og Sisemester her sammesteds og herudi saavel inden Byen som udi des tilliggendes Havne og Ladesteder her udi Lenet paa vore Vegne at skulle opberge og indkræve hvis Told, Sise og anden Rente og Rettighed, som os og Kronen tilkommer af Tystøl, Prytzing, Viin og anden fremmed Drik eller hvis anden Vare, som her for Byen saavelsom udi forne Havne og Ladesteder opskibes, selges eller og hvis Trælast igjen herfra udskibes, desligeste af Heste, Øxne og andet Kvæg, som fra forne Steder udskibes, eftersom sedvanligt er og andre Toldere for hannem oppebaaret have. Og skal han aarligen gjøre os gode Rede og Regnskab og derudinden vide og ramme vort Gavn og Bedste, som en tro Tjener egner og bør at gjøre. Thi bede vi og byde alle indlændiske og udlændiske Kjøbmænd og andre, som forne vor Kjøbsted Bergen eller forne Havne og Ladesteder med noget Gods, Vare, Øl eller anden fremmed Drik besøgendes vorde, at I rette eder efter paa vore Vegne at fornøie forne Søfren Søfrenssøn hvis Told, Sise og Rettighed, som os med Rette deraf tilkommer. Forbydendes alle indlændiske og udlændiske, som forne vor Kjøbsted Bergen saavelsom forne Havne og Ladesteder besøgendes vorde, noget der for Byen eller paa forne Steder at lade opskibe eller eders Bunker at bryde, førend I [hos] forne vor Tolder paa vore Vegne, eftersom sedvanligt haver været, fortoldet og siset have, saavelsom og fornøier hannem Tolden af hvis Trælast I herfra igjen udskibendes vorde efter vores derpaa udgangne Forordnings Lydelse. Findes nogen herimod at gjøre eller vor og Kronens Rettighed udi saa Maade at fordølge, skal han have forbrudt til os og Kronen hvis han haver med at fare; hvorefter sig hver kan vide at rette og for Skade tage vare. Dog skal forne vor Tolder paa vore Vegne have flittig og grangivelig Indseende med, at paa forne Havne og Ladesteder aldeles ingen ulovlig Handel eller Kjøbmandskab bruges af nogen de fremmede, der hender at indkomme, imod

forᵉᵒ Bergens Borgeres og Kontors Privilegier og Friheder. Bergenhuus 24 Juli 1604. R. III. 226. Afskr. VI. 597.

Bønderne i Jæmteland og Herjedalen bleve befalede at holde deres Verger ferdige.

C. IV. Hilse eder alle, vore og Norges Krones Undersaatter, Bønder og menige Almue, som bygge og bo over alt Throndhjems Gaards Len, Jæmteland og Herjedalen og des underliggende Lene, evindeligen med Gud og vor Naade. Vider, at eftersom vi komme udi Forfaring, hvorledes I skulle findes meget forsømmelige med eders Bøsser, Verger, Helleberder og Knebelspjude saa og Krud og Lod at holde ferdigt og vedlige, eftersom I af vores Befalingsmand paa vor Gaard under Throndhjem ere taxerede, saa at, naar I fremkomme paa Vaabenthinget, skal endeel eder have en Hob forrustede, gamle og fordervede Verger, ganske og aldeles uduelige; da, efterdi os og Riget saavelsom og eder selv Magt paaligger, dersom (det Gud forbyde) Rigerne noget fiendtligt kunde paakomme, at I have vel ferdige og tilrede, naar I paaeskes og skulle munstres, hvis Vaaben og Verger I ere taxerede fore, bede vi eder og byde og hermed strengeligen og alvorligen befale, at I rette eder efter enhver eder at holde tilrede hvis Verger, Bøsser, Helleberder og Spyd, som I ere taxerede fore, saa og Krud og Lod. Saafremt nogen understaar sig herimod at fremkomme paa Vaabenthinget og uduelige Vaaben frembær eller med uduelige Vaaben fremkommer eller og ikke haver tilrede, hvis Verger han er taxeret fore, og herimod findes forsømmelig eller modvillig, han da ikke vil tiltales og straffes som den, denne vores aabne Mandat ikke agte eller holde vil. Thi veed sig hver herefter at rette og for Skade tage vare. Bergenhuus 24 Juli 1604. T. III. 179. Afskr. VI. 148.

Steen Bilde fik Brev [at skulde lade læse og forkynde efterfølgende Mandat om Bygning af Flytningsbaade for Bønderne i Namdal, Fosen Len, Nordmøre og Romsdal og paasee dets Efterlevelse, samt have Indseende med, at Udgifterne saavel rammede dem, der boede op i Landet, som dem inde i Fjordene og nede ved Søsiden.] Bergenhuus 24 Juli 1604. T. III. 182. Afskr. VI. 150.

Aabent Brev om Skytningsbaade udi Throndhjems Len.

C. IV. Hilse eder alle, vore og Norges Krones Undersaatter, Bønder og menige Almue, som bygge og bo over alt Romsdals, Nordmøres, Fosens og Numedals [ɔ: Namdals] Lene

og ligge og tjene til vor Gaard udi Throndhjem, evindeligen med Gud og vor Naade. Vider, at eftersom vi komme udi Forfaring, hvorledes I mere end andre vore og Norges Krones Undersaatter her udi Bergenhuus Len og andensteds hidindtil have været forsømmelige med Skyttebaade at lade ferdiggjøre og siden vedlige at holde, eftersom her udi Riget har været brugeligt, Riget til stor Besværing, dersom noget uformodeligt (det dog Gud naadelig afvende) kunde paakomme, da ville vi hermed strengeligen og alvorligen have befalet alle vore og Kronens Undersaatter, Bønder og menige Almue, udi forne Lene boendes ere, at I endeligen tiltænke, naar I af os elskel. Steen Bilde, vor Mand, Tjener og Befalingsmand paa forne vor Gaard Throndhjem, blive tilsagte, udaf forne Nordmøre Len at lade ferdiggjøre to Skytningsbaade, af Fosen Len to, af Numedals Len en og af Romsdals Len en Skytningsbaad med al deres Tilbehøring, og at I paa enhver Baad paa eders egen Bekostning forskaffe eder et Kobberstykke, som skal veie, naar det er aldeles ferdigt, 10 Voger, og forne Baade siden ved Magt at holde, om noget, det Gud forbyde, Riget fiendtligt kunde paakomme, I da, naar paaeskedes, kunde være ferdige og til rede eder imod Rigens Fiender, som det sig bør, at lade bruge. Skal og denne forne Besværing og Omkostning udgaa saavel over eder, som bo oppe i Landet og inde i Fjordene i forne fire Lene, som over dem, der bo nede ved Søsiden. Saafremt nogen herudinden findes forsømmeligen, I da ikke derfor ville stande til Rette og straffes derover, som vedbør. Cum claus. consv. Bergenhuus 24 Juli 1604. T. III. 180. Afskr. VI. 148.

Olaf Galde til Thom, Peder Ivarssøn [Jernskjeg] til Fritsø, Knut Knutssøn og Gunde Lange finge Befaling at dømme mellem Borgermestere og Raad i Bergen og Paul Helliessøn, Lucie Svensdatters Sag angaaendes.

C. IV. Hilse eder, os elskel. Olaf Galde til Thom, Peder Ivarssøn til Fritsø, Knut Knutssøn til Nørholm og Gunde Lange til Agersvold, vore Mænd og Tjenere, kjærligen med Gud og vor Naade. Vider, at eftersom sig begiver nogen Irring og Trætte imellem en Hob af Borgermestere og Raadmænd her udi Bergen paa den ene og Paul Helliessøn, forrige Lagmand her sammesteds, paa den anden Side om hvis Kost og Tæring Lucie Svensdatter er bleven tildømt for den langsommelige Forhaling, Ophold og anden Tribulats, de hende udi hendes Sag gjort have,

hvortil endeel formener, Lagmanden som en Hoved- og svoren Dommer og Principal udi Sagen findes meest skyldig udi og bør Størsteparten af Kostholden at betale, og en Part formener sig lidet eller intet dermed at have havt at skaffe; da efterdi vort og Danmarks Riges Raads Dom ikke in specie formelder, hvem dennem samme Kosthold skal erlægge, og hvormeget enhver for sin Person skal betale, bede vi eder, byde og hermed strengeligen befale, at I engang, førend I drage her af Byen, indstevne forne begge Parterne for eder udi Rette og efter flittig og grangivelig Forfaring endeligen kjende og dømme, hvem som af dem kan findes skyldig og pligtig til samme Kost og Tæring at udgive, og hvormeget enhver, saa og hvilke af dem bør at forskaanes. Og hvis I derudinden kjendendes, dømmendes [etc. som sedvanligt, indtil:] være bekjendt. Cum inhib. sol. Bergenhuus 24 Juli 1604. T. III. 181. Afskr. VI. 149.

Steen Bilde fik Brev [at tilholde Bønderne i Strinde Len, Melhuus Sogn, [Skogn], Børsen, Bodvigen og Orkedalen, at de med første Leilighed fulddrive Skandsearbeidet omkring Throndhjems Gaard og at forferdige sin Anpart af Broen over Elven der, hvorom K. Maj. har ladet sit aabne Brev udgaa.] Bergenhuus 24 Juli 1604. T. III. 181. Afskr. VI. 150.

Aabent Brev til Almuen udi Strinde Len, Melhuus Sogn, Skogn, Børsen, Bodvigen og Orkedalen om Skandser og Broen for Throndhjem at forferdige.

C. IV. Hilse eder alle, vore og Norges Krones Undersaatter, Bønder og menige Almue, som bygge og bo over alt Strinde Len, Melhuus Sogn, Skogn, Børsen, Bodvigen og Orkedalen, evindeligen med Gud og vor Naade. Vider, at eftersom vi naad. have paalagt og befalet os elskel. Steen Bilde til Bildeskov, vor Mand, Tjener og Embedsmand paa vor Gaard udi Throndhjem, at skal lade opsætte og forferdige nogle Skandser og Skandsekurve ude ved Elven der omkring forne vor Gaard i Throndhjem paa de Steder, fornøden vil gjøres og vi ham naad. have ladet angive og befalet, da bede vi eder og ville, saa og hermed strengeligen og alvorligen befale, at I rette eder efter, naar I af forne Steen Bilde tilsiges, til samme Arbeide eder at lade bruge og det forferdige, saa det efterhaanden med første Leilighed kan blive fuldferdiget og i saa Maade have Fremgang, anseendes at det er stor Magt paaliggendes. Desligeste at I tiltænke, naar I derom tilsiges, uden Forsømmelse at forferdige eders Anpart af

Broen der over Elven liggendes. Saafremt nogen eder sig herudinden forvægrer eller modvilligen lader befinde, han da ikke vil tiltales og straffes som den, dette vort aabne Mandat ikke agte eller holde vil. Thi veed sig hver herefter at rette og for Skade tage vare. Bergenhuus 24 Juli 1604. T. III. 182. Afskr. VI. 151.

Menige Norges Krones Undersaatter og Stænder finge Brev at skulle holde Anders Green for Norges Riges Kantsler.

C. IV. Hilse eder, vore og Norges Riges Undersaatter, Riddersmændsmænd, Prælater, Kanniker, Provster, Prester, Lagmænd, Fogder, Bønder og menige Almue, som bygge og bo over alt vort Rige Norge, kjærligen og evindeligen med Gud og vor Naade. Vider, at eftersom vi naad. have tilforordnet os elskel. Anders Green til Sundsby, vor Mand og Tjener, at være vor og Norges Riges Kantsler, da bede vi eder og ville, saa og hermed strengeligen befale og alvorligen byde, at I rette eder efter herefter hos hannem at fordre om eders Kongsdag og ellers ham at besøge om hvis anden eders Nødtørft og Leilighed, som hos Norges Riges Kantsler bør at omfordres, og ham at holde og agte for den, vi ham naad. have tilbetroet. Derefter I eder samtligen kan vide at rette og forholde. Cum inhib. sol. Bergenhuus 24 Juli 1604. T. III. 185. Afskr. VI. 152.

Befaling til Anders Green, Olaf Galde og Peder Ivarssøn [Jernskjeg], en Gaard udi Bergen at vurdere.

C. IV. Hilse eder, os elskel. Anders Green til Sundsby, Norges Riges Kantsler, Olaf Galde til Thom og Peder Ivarssøn til Fritsø, vore Mænd og Tjenere, kjærligen med Gud og vor Naade. Vider, at eftersom os elskel. Eske Brock til Estrup, vor Mand, Raad og Embedsmand paa vort Slot Dronningborg, haver underd. tilkjendegivet, hvorledes Hr. Eske Bildes Arvinger skal samtligen være en Gaard tilfalden her i vor Kjøbsted Bergen, hvilken forne Gaard nogle Aar forleden af Ildebrand er bleven opbrændt; derefter har en Borger her i Byen ved Navn Nils Bjørnssøn opbygt nogle Huse igjen paa forne Eiendom, hvilken Bygning af nogle Borgere der i Byen for 900 Daler er bleven vurderet; da efterdi forne Eske Brock formener samme Bygning meget ubilligt at skal være vurderet, har han underd. været begjerendes at maatte faa vores naad. Befaling til eder samme Gaard igjen at besigte, granske og forfare, om forne Byg-

ning for høit og ubilligt er vurderet. Thi bede vi eder og befale og nu med dette vort aabne Brev Fuldmagt give, at I med første Leilighed forføie eder paa forne Aasteder, grangiveligen granskendes og forfarendes, om forne Bygnings Vurdering og Taxering kan findes udi nogen Maade ubillig at være, og dersom I befinde samme Taxt at være ubillig, I da forne Bygning paany taxere. Og hvis I deradinden granskendes, kjendendes og taxerendes vorde, I da det klarligen under eders Signeter give fra eder beskrevet, som I ville ansvare og være bekjendt. Cum inhib. sol. Bergenhuus 24 Juli 1604. T. III. 183. Afskr. VI. 151.

Bendix Olafssøn fik Bestilling at være Lagmand paa Agder [efter Nils Lauritssøn. Mut. mutand. ordlydende med Jakob Jørgenssøns Bestillings-Brev, ovfr. S. 63.] Bergenhuus 24 Juli 1604. R. III. 227. Afskr. VI. 598.

Til Undersaatterne ved Agdesiden, Bendix Olafssøns Lagmandsdom og Bestilling anrørendes. [Aabent Brev i sedvanlig Form, at Bendix Olafssøn er beskikket til Lagmand der, har gjort sin Lagmands-Eed for Jørgen Friis, og at Bønderne skulle søge sin Ret hos ham etc.] Bergenhuus 24 Juli 1604. T. III. 184. Afskr. VI. 152.

Peder Friis, Borger og Indvaaner i Bergen, fik Brev [i sedvanlig Form for sin og Hustru Margreta Jørgensdatters Livstid paa en af Apostel-Godsets Gaarde, Liene ved Bergen, af Skyld 1 Løb Smør og 1 Hud, mod at betale Lensherren over samme Gods, Lauge Urne, den sedvanlige aarlige Afgift og i Mindelighed affinde sig med Bonden paa Gaarden.] Bergenhuus 24 Juli 1604. R. III. 227. Afskr. VI. 599.

Sennt Kupfermann, Borger udi Bergen, fik Brev paa et Stykke Jord, liggendes ved Slottet der sammesteds.

C. IV. G. a. v., at eftersom denne Brevviser, Sennt Kupfermann, Borger og Indvaaner her udi vor Kjøbsted Bergen, nogle Aar forleden haver udi Brug og Leie bekommet udi hans Hustrues og deres Arvingers Livstid af os elskel. Peder Thott til Boltinggaard, vor Mand og Tjener, da han med vort og Norges Krones Slot og Len Bergenhuus var naad. forlenet, et Stykke øde Grund og Plads, liggendes bag Abildhaven her ved forne vort Slot Bergenhuus strax nedenfor Suartzborg [Sverresborg], som strækker sig i Længden ovenfra og neder til Søen i Fjæren 116 Alen og i Bredden oven og neden 42 Norske Alen; da have

vi nu naad. undt og bevilget og nu etc. bevilge, at forne Sennt Kupfermann samt hans Hustru og deres Arvinger samme Grund og Plads udi sin rette Længde og Bredde, eftersom den forefunden er, herefter fremdeles mue og skulle uden Leie have, nyde, bruge og beholde. Derforuden have vi og naad. undt og bevilget hannem efter hans underd. Anfordring og Begjering et andet Stykke Plads og Jordsmon, liggendes hos forne Grund og Plads, som strækker sig udi Længden 42 Alen og udi Bredden 40 Alen, hvilken forne Grund og Plads forne Sennt Kupfermann, hans Hustru og deres Arvinger i lige Maade mue og skulle have, nyde, bruge og der frelseligen paabygge, og hvis Bygning, de derpaa sættendes vorde, siden nyde, den ene efter den anden. Dog saa at de aarligen til hver St. Michaelis Dag skal udgive, fornøie og levere til gode Rede udi Skriverstuen her paa forne vort Slot Bergenhuus til Afgift og Grundleie af forne Grund og Plads 5 Mark Danske, og det saafremt de ikke dette vort Brev og Benaadning skulle forbryde og frastaa. Skal de og være forpligtet samme Grund ved god Hevd og Magt at holde og ikke noget at lade derfra hevdes med Urette i nogen Maade, saafremt de ikke ville stande os derfor til Rette, som sig bør. Cum inhib. sol. Bergenhuus 24 Juli 1604. R. III. 228. Afskr. VI. 599.

Christen Søfrenssøn, Foged over Nordfjord Len, fik Brev paa en Gaard, Effuibør [Evebø] i Gimmestads Skibrede [i Bergenhuus Len, for sin og Hustrues Livstid, mod at betale Lensmanden paa Bergenhuus Slot den sedvanlige Leding, Landskyld og anden Rettighed, af forne Gaard bør at ydes og udgives til Kronen.] Bergenhuus 24 Juli 1604. R. III. 229. Afskr. VI. 600.

Henrik Dideriksson fik Brev, at maa tvende Veirmøller opsætte for Bergen.

C. IV. G. a. v., at eftersom os elskel. Henrik Dideriksøn, Borger og Indvaaner udi vor Kjøbsted Bergen, underd. hos os haver ladet anlange, vi naad. ville bevilge hannem her for Byen paa sin egen Bekostning tvende Veirmøller at mue lade opsætte, erbydende sig deraf til os og Kronen aarligen at ville udgive hvis Grundleie paa den Jord, samme Møller skulle paa bygges, kunde blive sat; da have vi af vor synderlige Gunst og Naade undt, bevilget og tilladt og nu etc. tillade, at forne Henrik Dideriksøn maa forne tvende Møller her for Byen lade opsætte paa

sin egen Bekostning og dennem siden efter denne Dag for sig og sine Arvinger nyde og bruge, sig til Bedste; dog saa at han og hans Arvinger skulle være forpligt af forne Grund, forne Møller paastaa, som er Fiirkant udi Længden og Bredden 166 Alen, at give aarlig til Grundleie og visse Afgift deraf 3 gamle Daler og samme Afgift aarligen at yde og fornøie vores Befalingsmand paa vort Slot Bergenhuus, som nu er og herefter kommendes vorder. Cum inhib. sol. Bergenhuus 24 Juli 1604. R. III. 229. Afskr. VI. 600.

Befaling til Olaf Galde og Knut Pederssøn [Maaneskjold], Gods mellem Kgl. Maj. og Thomas Normand at besigte.

C. IV. Hilse eder, os elskel. Olaf Galde til Thom og Knut Pederssøn til Akervik, vore Mænd og Tjenere, kjærligen med Gud og vor Naade. Vider, at eftersom os elskel. Thomas Normand til Kalnes, vor Mand og Tjener, underd. haver været begjerendes til Magelaug at mue bekomme forne Gaard Kalnes, han nu selv paabor, saa og 1 Hud udi en anden vor og Kronens Gaard, kaldes Groelien [Graalum], hvorimod han underd. erbyder sig igjen til os og Kronen at ville udlægge af hans Gods, udi vort Rige Danmark i vort Land Fyn udi Nyborg Len liggendes; da bede vi eder, befale og nu med dette vort aabne Brev Fuldmagt give, at I med det første begive eder til forne Gods, som forne Thomas Normand af os og Kronen er begjerendes, granske og grangivelig forfare samme Gods's Eiendom, Landgilde, Skove, Herlighed, Rente og anden Tilliggelse, og hvis I udi saa Maade besigtendes, granskendes og forfarendes vorde, I da det under eders Signeter give klarligen fra eder beskrevet, som I ville ansvare og være bekjendt etc. Bergenhuus 24 Juli 1604. T. III. 184. Afskr. VI. 152.

Til Jørgen Friis, Henning Valstrup anrørendes.

C. IV. V. s. G. t. Vider, at eftersom vi naad. have bevilget os elskel. Henning Valstrup, vor Mand, Tjener og Befalingsmand over Mariæ Kirkes Provsti udi Oslo, Tolderiet udi Sogn, som Anders Skriver paa Follo hidindtil havt haver, da bede vi eder og ville, at I hannem forne Tolderi lader følge. Han skal aarligen være forpligt deraf at gjøre Regnskab paa vort Slot Akershuus, eftersom hidindtil brugeligt og sedvanligt været haver. Cum claus. consv. Bergenhuus 24 Juli 1604. T. III. 185. Afskr. VI. 152. (Orig. i Rigsarkivet.)

Jørgen Friis fik Brev, Peder Brockenhuus anrørendes.

C. IV. V. s. G. t. Vider, at eftersom os elskel. Peder Brockenhuus til Sande, vor Mand og Tjener, underd. for os haver berettet, hvorledes I paa vore Vegne skulle ville gjøre ham Forfang paa hvis Told, som sig kan hende at falde her i Skjaaberg [Skeberg] Sogn, vi ham naad. medforlenet have, saavelsom og tiltale ham, for hvis han deraf i forgangne Aaringer haver oppebaaret, underd. begjerendes for saadan Tiltale at maa naad. være forskaanet; da efterdi han hans Forleningsbrev, vi ham paa forne Sogn givet have, ikke anderledes haver forstaaet, end at han den maatte oppebære, det sig en ringe Ting aarligen skal beløbe, have vi efter hans underd. Anfordring og Begjering saa og af vor synderlige Gunst og Naade undt og bevilget ham hvis Told der udi forne Sogn falde kan at mue opbære, dog saa at han deraf skal gjøre god Rede og Regnskab paa vort Slot Akershuus. Bedendes eder derfor og ville, at I ham samme Told og Rettighed paa vore Vegne lader opbære, saavelsom og lader falde, hvis Tiltale I paa vore Vegne kunde formene eder at have til ham, for hvis Told han i saa Maade her til Dagen haver opbaaret. Cum claus. consv. Bergenhuus 24 Juli 1604. T. III. 185. Afskr. VI. 152.

Laurits Kruse fik Brev, Christopher Dall anrørendes.

C. IV. V. G. t. Vid, at eftersom Christopher Dall nu til denne forleden Herredag er bleven indstevnet for os og vore tilforordnede Raad og gode Mænd, for at han imod udgivne kgl. Mandater haver forløvet nogle Skotter paa sin Grund og Eiendom Skibe at bygge og opsætte, saa og for at han har forløvet forne Skotter med samme Skibe at bortløbe, for hvilken hans Forseelse han og er tildømt at stande os til Rette; da efterdi forne Christopher Dall nu samme Sag hos os har afsonet, saa han derfor skal give os 2000 Daler, bede vi dig og ville, at du med første Leilighed forne 2000 Daler af forne Christopher Dall lader eske og indkræve og siden af forne 2000 Daler lader bekoste og ferdiggjøre de 10 Skytningsbaade, som vi her af Lenet have ladet annamme af Bønderne og givet udi Befaling at forskikkes ned til vor Kjøbsted Kjøbenhavn, og siden, naar de ere ferdiggjorte, forskaffe Bønderne enhver udi sit Len en Skytningsbaad. Bergenhuus 24 Juli 1604. T. III. 186. Afskr. VI. 153.

Bønderne paa Søndmøre udi Bergenhuus Len finge Brev, det Oprør, Jon Jæmpte havde gjort, anrørendes.

C. IV. Hilse eder alle, vore og Norges Krones Undersaatter, Bønder og menige Almue, som bygge og bo paa Søndmøre her udi Bergenhuus Len, evindeligen med Gud og vor Naade. Vider, at eftersom nu til denne almindelige Herredag her udi vor Kjøbsted Bergen for os og vore tilforordnede Raad og gode Mænd haver været udi Rette stevnet en ved Navn Jon Jæmpte, for at han oprørisk og modvilligviis haver overfaldet vores Foged paa forᵉ Søndmøre, der han (efter vores Statholders udi vort Rige Norge saavelsom vores Lensmands her paa Bergenhuus deres Befaling) haver holdt Vaabenthing udi Dale Skibrede, med Hug og Slag og ham med sin Anhang tragtet efter Livet, saa han endelig udaf Guds Forsyn neppelig er undkommen, for hvilken hans oprøriske og modvillige Bedrift og Misgjerning han og er bleven dømt til Steile og Hjul og siden efter Dommens Indhold aflivet. Og endog vi komme udi Forfaring, hvorledes en Part eder udi samme Oprør og modvillige Bedrift haver været medvillig og forᵉ Jon Jæmpte anhængig, saa vi som en christen Øvrighed billigen have Aarsag til eder derfor paa det høieste at lade tiltale og forfølge og udi lige Maade over eder som oprøriske Mennesker at lade straffe, saa have vi dog af vor synderlige Gunst og Naade paa denne Tid med eder, hvad den Sag sig belanger, omdraget og saadan eders grove Forseelse naad. eftergivet. Dog ville vi eder hermed alvorligen have formanet saasom og strengeligen byde og befale, at I eder efter denne Dag entholde med saadan eller anden Modvillighed mod vores Embedsmænd, Fogder eller deres udskikkede [Tjenere] at lade befinde. Saafremt nogen befindes herimod at gjøre, og det os underd. bliver andraget, vi da ikke derover paa det høieste skulle lade straffe og over eder at lade rette, som det sig med slige oprøriske Mennesker og Myttemagere egner og bør. Cum claus. consv. et inhib. sol. Bergen 24 Juli 1604. T. III. 186. Afskr. VI. 153.

Bisperne udi Norge fik Brev, Jesuiterne anrørendes.

C. IV. V. s. G. t. Vider, at eftersom vi komme udi Forfaring, hvorledes en Part Fogder, Prester, Borgere og andre her udi vort Rige Norge dennem skulle understaa at udskikke deres Børn paa de Jesuitiske Skoler, dennem der sammesteds af Ungdommen op at lade informere og optugte, hvilket med Tiden (dersom saadant ikke blev forekommet) kunde give udi Religio-

nen en stor Forandring, dersom saadanne Personer her udi vore Riger og Lande med nogen Skole eller Kirketjeneste bleve forsynede; da efterdi vi ingenlunde ere til Sinds, at nogle saadanne Personer, som udi saa Maade hos Jesuiterne ere opdragne, mue stedes til noget Kald enten udi Kirkerne eller udi Skolerne, dermed videre Forargelse at forekomme, bede vi eder og ville, at I derudinden have grangivelig Indseende, at dersom eder nogen saadanne Personer forekomme, I da ikke tilstede dem til noget Kald der udi eders Stift, medens for bemeldte Aarsagers Skyld dennem afvise. Cum claus. consv. Bergenhuus 24 Juli 1604. T. III. 190. Afskr. VI. 155.

Aabent Brev til Bønderne i Bergenhuus Len, deres Landgilde anrørendes.

C. IV. Hilse eder alle, vore og Norges Krones Undersaatter, Bønder og menige Almue, som bygge og bo i Nordfjords Len saavelsom udi alle de vore og Norges Krones Lene, her under vort Slot Bergenhuus liggendes, evindeligen med Gud og vor Naade. Vider, at eftersom vi ere komne udi Forfaring, hvorledes I eder skal forvægre og modvilligen lade befinde, eders aarlige Leding, Landskyld, Tiende og anden Rettighed, som I pleie og pligtige ere til os og Norges Krone at udgive, at fremføre og levere hid til forne vort Slot Bergenhuus, naar Fogderne den af eder have annammet, eller og at betale dem, som samme Rettighed for eder ville fremføre; da bede vi eder og byde saa og strengeligen og alvorligen befale, at I endeligen rette eder efter samme eders aarlige Rettighed (naar den af Fogden bliver hos eder annammet) herefter at forskaffe og fremføre hid til forne vort Slot Bergenhuus eller og at betale dem, som det for eder fremføre ville. Desligeste at I og saamange eder, sig have forvægret samme Føringsløn at udlægge, endeligen tiltænke til Fogderne, som den for eder have udlagt, igjen at udgive og dem derfor billigen at tilfredsstille. Saafremt nogen eder herimod sig fortrykke eller modvilligen lade befinde, I da ikke derfor ville deles, tiltales og straffes som de, vores alvorlige Mandat og aabne Brev ikke agte og ansee ville. Cum claus. consv. Bergenhuus mense Julii 1604. T. III. 187. Afskr. VI. 154.

Befaling til Peder Ivarssøn [Jernskjeg] og Hans Bülow, Mageskifte anrørendes mellem Kgl. Maj. og Knut Knutssøn.

C. IV. Hilse eder, os elskel. Peder Ivarssøn til Fritsø og

Hans Bülow til N. [ɔ: Gridskov], vore Mænd og Tjenere, kjærligen med Gud og vor Naade. Vider, at os elskel. Knut Knutssøn til Nørholm, vor Mand og Tjener, haver underd. været begjerendes at maatte bekomme til Magelaug denne efterne vor og Norges Krones Gaard, som kaldes Gurenbo [Gurebo], liggendes i Landvik Sogn til Homedals Prestegjeld, hvorimod han underd. igjen til os og Norges Krone vil udlægge Skjel og Fyldest af hans Arvegods her udi vort Rige Norge en hans Gaard ved Navn Tunge [Enge?], i forne Sogn liggendes, som han eder selv ydermere veed at berette. Thi bede vi eder, befale og Fuldmagt give [etc. i sedvanlig udførlig Form at undersøge begge Gaarde i alle Dele, om det budne Vederlag er fyldest for Kronen, under Ansvar, samt indsende Besigtelsen til Kantselliet]. Bergenhuus 25 Juli 1604. T. III. 188. Afskr. VI. 154.

Laurits Kruse fik Brev, Bygningen paa Bergenhuus og paa Biskopsgaarden anrørendes.

C. IV. V. G. t. Vid, at eftersom det Taarn her paa vort Slot Bergenhuus, som afgangne Erik Rosenkrands, da han med forne vort Slot var forlenet, haver ladet opbygge, er meget brøstfældigt og forfalden, saa det endelig vil fornøden gjøres, at paa det udi Tide bliver hjulpen, medmindre det ikke slet og aldeles udi Grund skal nederfalde, da bede vi dig og ville, at du udi Vinter lader fælde og hugge saa meget Tømmer, som til samme Taarn at forferdige vil fornøden gjøres, saavelsom og lader hjælpe og forferdige hvis muligt er paa Taget af samme Taarn, at Lofterne og Indtømmeret ikke slet skulle forderves. Desligeste at du lader hjælpe og fly Taget paa Biskopsgaarden, tvert her for Slottet liggendes, hvor det endeligen vil fornøden gjøres, saa at altingest skeer med ringeste Omkostning, muligt kan være, samt Kjælderne, derunder ere, hvor vor og Kronens Fisk skal forvares udi, at den ikke bliver fordervet. Hvad derpaa anvendt bliver føres til Regnskab. Bergenhuus 25 Juli 1604. T. III. 180. Afskr. VI. 149.

Laurits Kruse fik Brev om de Søboder ved Biskopsgaarden udi Bergen at lade forferdige; desligeste om Segl og Redskab til en Baad, Kgl. Maj. blev foræret udi Bergen.

C. IV. V. G. t. Vid, at eftersom du underd. begjerer at maa vide, hvorledes du dig med de nye Søboder ved den gamle Erkebiskopsgaard der udi vor Kjøbsted Bergen skal forholde,

efterat det endeligen vil gjøres fornøden, at Tagene derpaa blive forbedrede og ved Magt holdne, da bede vi dig og ville, at du Tagene paa forne Søboder saavelsom paa Biskopsgaarden efter vores forrige Befaling holder ved Magt, og det med ringeste Omkostning, derpaa gaar, haver du dig at lade føre til Regnskab. Dermed skeer vor Villie.

Postscriptum. Udi lige Maade bede vi dig og ville, at du lader forferdige hvis Segl og anden Redskab, som behøves til den Baad, som Byen der sammesteds forærede os, og den med de andre Skytningsbaade forskaffer ned til vor Kjøbsted Kjøbenhavn. Hvis Omkostning paa samme Redskab anvendes, haver du dig i lige Maade til Regnskab at føre. Victor 25 Juli 1604. T. III. 189. Afskr. VI. 155.

Laurits von Hadelen fik Brev, Smeltemøllen ved Akershuus anrørendes, saa og at have Indseende med Smelterens Arbeide sammesteds; siden og at forskikke til Kjøbenhavn hvis Jern der bliver forsmeltet.

C. IV. V. G. t. Vid, at eftersom fornøden gjøres, at med Flid haves Opseende med det Jern og den Smeltehytte der ved vort Slot Akershuus, da paa det at altingest dermed kunde have des bedre Fremgang, bede vi dig og ville, saa og hermed alvorligen befale og Fuldmagt give, at du retter dig efter paa vore Vegne at have grangiveligen Agt og Indseende, saa altingest med samme Arbeide kan have god Fremgang, saavelsom og have Indseende med, at den Smelter, dertil forordnet er, eller nogen de andre, som hos Hytten at arbeide ere antagne, dertil ere tjenlige og flittige, som det sig bør; og dersom anderledes befindes, du da med første Leilighed lader os vide derom Besked. Desligeste at du og lader efterhaanden forskikke til vort Slot Kjøbenhavn hvis Jern der sammesteds bliver forsmeltet, og derfor lader os gjøre god Rede og Regnskab. Saafremt din Forsømmelse udi nogen Maade derudinden befindes, eftersom forskrevet staar, du da ikke derfor vil stande os til Rette. Derefter du dig kanst vide at forholde. Bergen 25 Juli 1604. Ibid.

M. Vincentius Sigurdssøn fik Brev paa et Provsti udi Tunsberg i Norge.

C. IV. G. a. v., at efterdi der nu vacerer og ledigt er et Provsti udi vor Kjøbsted Tunsberg i vort Rige Norge efter afgangne Hr. Rasmus Hjort, fordum Sogneprest der sammesteds, da have vi af vor synderlige Gunst og Naade undt og til-

ladt og nu etc. tillade, at os elskel. hæderlig og vellærd Mand Mag. Vincentius Sigurdssøn, som hannem udi samme Bestilling haver succederet, maa nu strax samme Provsti igjen bekomme og det siden og al den Stund, han er udi samme Tjeneste, have, nyde, bruge og beholde med al sin Rente og rette Tilliggelse, eftersom for^{ne} Hr. Rasmus Hjort og andre hans Formænd for ham havt have, dog saa at han skal residere og bo hos for^{ne} Tunsberg Kirke og være Ordinantsen, som om Religionen er udgiven, aldeles undergiven og gjøre slig Tynge og Tjeneste med Prædiken og anden Deel udi Kirken, som fremfarne Provster før ham gjort have. Sammeledes skal han oppeholde Skolen der sammesteds og af samme Provstis Rente og Indkomst forsørge de fattige udi Hospitalet der sammesteds med nødtørftig Underholdning. Skal han og aarlig til gode Rede give til os og Kronen en skjellig Afgift af hvis Tiende, som han haver i Tunsberg Len og os og Kronen med Rette tilkommer, eftersom han med vor Lensmand derom tileens vorder. Og skal han bygge og forbedre den Gaard og Residents, han til samme Provsti bekommendes vorder, og holde Bønderne, der tilliggendes ere, ved Norges Lov, Skjel og Ret og ingen af dem uforrette i nogen Maade. Skal han og ikke heller forhugge eller forhugge lade nogen de Skove, der tilligge, til Upligt eller Skovskade i nogen Maade. Saafremt han for^{ne} Artikler ikke alle og enhver særdeles holdendes eller efterkommendes vorder, da skal han dermed have forbrudt dette vort aabne Brev, og vi siden Magt have en anden dermed at forlene. Cum inhib. sol. Kjøbenhavn 17 August 1604. R. III. 230. Afskr. VI. 601.

Mageskifte mellem Kgl. Maj. og Knut Knutssøn til Nørholm.

C. IV. G. a. v., at eftersom os elskel. Knut Knutssøn til Nørholm, vor Mand og Tjener, for Magelaug og evig Eiendom underd. haver udlagt til os og Norges Krone af hans Jordegods udi Norge en Gaard, kaldes Enge, i Ejds Sogn i Nedenes Len liggendes, som Elling Svenssøn og Jens Nilssøn paabo, tvende Huder med anden Gaardsens Herlighed og Rettighed, som ved samme tvende Huders Skyld falde kan, eftersom for^{ne} Knut Knutssøns Brev, han os underd. givet haver, ydermere formelder; da have vi derimod til fyldeste Vederlag naad. igjen udlagt til for^{ne} Knut Knutssøn af vort og Norges Krones Gods en Gaard, kaldes Gurenbo, udi for^{ne} Nedenes Len liggendes, som Jon

Børulfssøn paabor, skylder aarligen til Prestebolet 1 Hud, med tvende Flomsager, 'den ene, som Hr. Claus Mortenssøn paa samme Gaards Grund, den anden, som Fogden der i Lenet i dette Aar haver opbygt der sammesteds, saa og et Kvernhuus, som Bonden paa forne Gaard selv bruger. Hvilken forne Gaard og Gods med al dens Rente og rette Tilliggelse, Ager, Eng, Skov, Mark, Fiskevand, Fægang, vaadt og tørt, aldeles intet undtaget udi nogen Maade, ihvad som helst det er eller nævnes kan, som der nu tilligger eller af Arilds Tid tilligget haver og bør til at ligge med Rette, forne Knut Knutssøn og hans Arvinger mue og skulle have, nyde, bruge og beholde for evindelig Eiendom. Og kjendes vi os og Efterkommere, Konger i Danmark, og Kronen paa forne Norges Krones Vegne aldeles ingen ydermere Lod, Deel, Ret eller Rettighed at have til eller udi forne Gurenbo Gaard og Gods efter denne Dag udi nogen Maade. Thi forpligte vi os, [etc. de sedvanlige Forpligtelser mod Vanhjemmel]. Til ydermere Vidnesbyrd og bedre Forvaring have vi ladet hænge vores Signeter under dette vort aabne Brev. Kjøbenhavn 18 August 1604. R. III. 231. Afskr. VI. 602.

Kopi af det Brev, Knut Knutssøn til Nørholm i Norge gav Kgl. Maj. paa en Gaard, Hs. Maj. fik til Mageskifte af hannem.

Jeg Knut Knutssøn til Nørholm kjendes og gjør vitterligt, etc. [mut. mutand. overeensstemmende med næstforegaaende Mageskifte-Brev, indtil:] Til ydermere Vidnesbyrd og bedre Forvaring haver jeg hængt mit Signet her nedenfore og med egen Haand underskrevet og venligen tilbedet ærlige og velbyrdige Mænd Nils Krag til Aggerkrog [og] Jørgen Brockenhuus til Voldersløv, Kgl. Maj.'s Sekretærer, med mig til Vidnesbyrd at besegle og underskrive. Kjøbenhavn 18 August 1604. R. III. 232. Afskr. VI. 602.

Laurits Kruse fik Brev, de Skyttebaade, som bleve fra Bergen og hid nedførte, anrørendes.

C. IV. V. G. t. Vid, at eftersom du underd. efter vor naadigste Befaling haver skikket hid ned 5 Skytningsbaade, som Bønderne udi dit Len der udi vort Rige Norge med Skrog samt Aarer, Master og Tofter os underd. med foræret have, og derhos en Fortegnelse paa hvis Anker, Segl, Toug og Redskab, som dertil haver gjorts fornøden, [du] haver bekostet, som skal beløbe in summa 173 Daler, da bede vi dig og ville, at du af

de Penge, os elskel. Christopher Dal til os skal udgive efter vores forrige naadigste Befaling, betaler Bønderne for hvis Redskab til samme Baade haver været, saa og hvis ellers dertil er bleven bekostet; hvis siden af samme Pendinge bliver tilovers, haver du til Regnskab at lade føre. Hvis anden Bekostning paa samme Baade hid at nedføre er bleven anvendt baade med Fetalie, Hyre til Styrmænd og Skippere, hvilke der sammesteds Halvpart af dig er bleven erlagt, skal dig udi dit Regnskab blive godtgjort. Kjøbenhavn 25 August 1604. T. III. 190. Afskr. VI. 156.

Til Laurits Kruse, Margrete, Hr. Erik Olafssøns, anrørendes.

C. IV. V. G. t. Vid, at eftersom udi sidst forgangen Herredag der i vor Kjøbsted Bergen for os og vore tilforordnede Raad og gode Mænd haver været udi Rette os elskelige Strange Jørgenssøn, Raadmand der sammesteds, paa Margrete, Hr. Erik Olafssøns Efterleverske, hendes Vegne imod os elskelige Lage Urne til Sellebjerg, vor Mand og Tjener, hans fuldmægtige Foged over det Apostelgods der udi vort Rige Norge, Anders Lauritssøn ved Navn, om en Gaard, kaldes Frøsanger, hvor samme Tid forne Margrete efter omstændige Leilighed er tildømt at vige og afstaa forne Gaard og forne Anders Lauritssøn den at maa annamme og besidde, dog han hende tilforn for hvis Bygning, hun over den lovlige Aabod derpaa kunde have anvendt, efter 6 uvillige Mænds Sigelse skulde fornøie og betale; og efterdi hun nu underd. klageligen tilkjendegiver, det forne Anders Lauritssøn, forne vor og Danmarks Riges Raads Dom uagtet, hende eneste skal have tilbudt 100 Daler for derpaa anvendte forne Bygning, eller og hende foreholdet at lade afbryde og bortføre hvis Bygning hun derpaa sat haver, og ikke efter forne Doms Lydelse villet derpaa lade komme sex uvillige Dannemænd, efter hvilkes Sigelse han hende at tilfredsstille skyldig er, hende til største Skade og Besværing, underd. begjerendes derudinden vores naadigste Befordring til Rette at mue blive forhjulpen; da bede vi dig og ville, at du forne Margrete, Hr. Erik Olafssøns, derudinden forhjælper hvis Lov og Ret er, havendes derudinden en christelig Indseende, saa at hun efter vor og vores elskel. Rigens Raads Doms Lydelse efter 6 uvillige Mænds Sigelse (for hvis Bygning hun over den lovlige Aabod paa forne Frøsanger anvendt haver) tilbørligen maa blive fornøiet og tilfredsstillet, anseendes det udi sig selv christeligt, billigt og

ret at være og forne vores udgivne Dom gemæss. Cum claus. consv. Kjøbenhavn 25 August 1604. T. III. 191. Afskr. VI. 156.

Til Jørgen Friis, Hans Simonssøn anrørendes.

C. IV. V. s. G. t. Vider, at os elskelige Hans Simonssøn, vor Munsterskriver, underd. for os haver ladet berette, hvorledes han af vor kjære Hr. Fader Kong Fredrik (salig og høilovlig Ihukommelse) naad. skal være forlenet med Gerpen Provsti, i vort Rige Norge liggendes, og han underd. giver tilkjende, det afgangne Axel Gyldenstjerne, der han var Statholder udi vort Rige Norge, haver hos de regjerende Raad forhvervet, at os elskel. Knut Knutssøn, vor Mand og Tjener, som den Tid blev forordnet til Lagmand udi vor Kjøbsted Skien, af samme Provsti-Gods haver bekommet to Gaarde, Røre og Rørerud, liggendes hardt ved forne vor Kjøbsted Skien, og siden den Tid haver han mist af forne to Gaarde sin Afgift med Bygsel og andet, underd. begjerendes, at efterdi samme to Gaarde ere af Provsti-Godset, og forne Knut Knutssøn ikke længer er udi samme Lagmands Bestilling, vi da naad. ville bevilge, at forne to Gaarde, Røre og Rørerud, maa komme under Provstiet igjen, eftersom han dermed af høibete vor kjære Hr. Fader (høilovlig Ihukommelse) naad. haver været med forlenet. Thi bede vi eder og ville, at naar I hermed besøges, I da strax lader al Leilighed forfare, om forne to Gaarde, Røre og Rørerud, ere af forne Gerpens Provsti-Gods og bør dertil at ligge med Rette, og med hvad Vilkaar forne Knut Knutssøn dermed er bleven forlenet, og siden samme eders Erklæring med første Leilighed indskikker her udi vort Kantselli, at vi des Leilighed ydermere deraf kan have at forfare. Cum claus. consv. Kjøbenhavn 6 September 1604. T. III. 191. Afskr. VI. 157.

Jørgen Friis fik Brev, Peder Knutssøn [Maaneskjold] til Akervik anrørendes om Restants.

C. IV. V. s. G. t. Vider, at os elskel. Peder Knutssøn til Akervik, vor Mand og Tjener, underd. for os har ladet berette, hvorledes I ham paa vore Vegne haver tiltalet for en Summa Pendinge, ungefær paa det niende Hundrede Daler beløbende, som han af Heggen og Frølands Skibrede for Frøkenskat, Arbeidspenge og Tiende skulde med tilbagestaa, og han nu underd. giver tilkjende, sig aldeles af samme Restants intet at have af vidst, men det alene hans Foged at være tilskrevet, og om samme Restants af eders Fogder og Skrivere hos hannem at være

fordret, underd. begjerendes, efterdi han intet haver vidst af samme Restants, førend hans Tjener ved Døden er afgangen, som sig dog utilbørligen mod ham haver forholdet, vi da naad. ville bevilge [ham] for samme Restants, hans Foged er skyldig bleven, at maa give 300 Daler, som han nu til Philippi Jacobi Dag førstkommendes til os vil erlægge. Thi bede vi eder og ville, at naar I hermed besøges, I da ikke fordrer af forne Peder Knutssøn videre end de 300 Daler, vi hannem nu for samme Restants at udgive naad. have efterladt, som han til eder nu til Philippi Jacobi Dag førstkommendes paa vore Vegne erlægge skal, annammendes derpaa Beviis, hvilket I og saaledes haver at føre til Regnskab. Cum claus. consv. Kjøbenhavn 7 September 1604. T. III. 192. Afskr. VI. 157.

Peder Ivarssøn [Jernskjeg] fik Brev, Rostjeneste af Gaasevad anrørendes.

C. IV. V. G. t. Vid, at eftersom du underd. giver tilkjende, hvorledes du dig skal have tilforhandlet en Gaard ved Navn Gaasevad, liggendes udi vort Land Halland, og efter at du skal have bekommet vor Lensmands Brev, deraf at skulle gjøre Rostjeneste og holde en Hest, som tilforn deraf haver været holdet, besverger du dig underd. ikke at kunne holde en Hest deraf, efterat en Part af Godset er derfra kommet, som holdtes tilsammen en Hest af, du og er udi vort Rige Norge besiddendes langt fra forne Gaasevad, underd. begjerendes, dig at maa bevilges, at hvis Rostjeneste, som skulde holdes af forne Gaasevad, du den maa holde der udi vort Rige Norge, som du mesten dit Gods haver, hvilket vi dig og naad. ville bevilge samme Hest at maa holde der udi vort Rige Norge, som du af forne Gaasevad er taxeret fore, hvilket vi siden saaledes udi Munsterseddelen ville lade forandre. Kjøbenhavn 1 Oktober 1604. T. III. 192. Afskr. VI. 158.

Aabne Breve til menige Bønder paa Helgeland, Lofoten og Vesteraalen, om forgangen Aars Skat at udgive.

C. IV. Hilse eder alle, vore og Norges Krones Undersaatter, Bønder og menige Almue, som bygge og bo over alt Helgeland, Lofoten og Vesteraalen, evindeligen med Gud og vor Naade. Vider, at eftersom vi komme udi Forfaring, hvorledes I eder skulle fortrykke at udgive den almindelige Skat, som udi forgangen Aar der i vort Rige Norge saavelsom og her udi Riget er bleven udskreven, udaf den Aarsag at Brevene skal være forkomne og ikke bleven i Tide for eder forkyndiget,

saavelsom for andre vore og Kronens Undersaatter der udi Riget; thi bede vi eder og ville og hermed strengeligen og alvorligen befale, at I rette eder efter, naar I af vor Lensmand eller hans Fuldmægtige derom blive tilsagte, at erlægge og afbetale forne Skat, saamange som dermed endnu tilbagestaa og den hidindtil ikke godvilligen have erlagt. Saafremt nogen eder herimod findes forsømmelige, I da ikke derover ville straffes, som vedbør. Herefter enhver sig skal have at rette og forholde. Kjøbenhavn 2 Oktober 1604. T. III. 193. Afskr. VI. 158.

Menige Kronens Bønder i Akershuus Len fik aabent Brev om Veed at hugge og fremføre til Jernhytternes Behov ved Oslo.

C. IV. Hilse eder, menige vore og Norges Krones Bønder og Tjenere, som bygge og bo over alt Akershuus Len, evindeligen med Gud og vor Naade. Vider, at eftersom til vore Jernhytter for vor Kjøbsted Oslo megen Kul vil fornøden gjøres at forbruge til Jernmalmen sammesteds at forsmelte, thi bede vi eder alle og hver særdeles strengeligen byde og befale, at enhver eder retter sig herefter at hugge Veed til Kul at brænde, som skal bruges til forne vore Jernhytter der ved forne vor Kjøbsted Oslo, naar I af os elskel. Jørgen Friis, vor Mand, Raad, Statholder der udi vort Rige Norge og Embedsmand paa vort Slot Akershuus, eller hans Fuldmægtige paa vore Vegne derom tilsiges. Saafremt sig nogen eder herimod modvilligen fortrykker og ikke hugger og fremfører Veed til Kul at brænde eller og Kul til Jernhytterne at føre, naar han derom af forne vor Lensmand eller hans Fuldmægtige tilsiges, han da ikke tilbørligen vil staa til Rette og straffes, som vedbør. Cum claus. consv. et inhib. sol. Kjøbenhavn 2 Oktober 1604. Ibid. (Orig. i Rigsarkivet.)

Jørgen Friis fik Brev, Elgshuder anrørendes.

C. IV. V. s. G. t. Vider, at eftersom vi for nogen Tid forleden have ladet forbyde, at ingen Ellandshuder mue paa nogen Aars-Maal af vort Rige Norge til fremmede og udlændiske udføres, og vi nu forfare, at nogle vore Undersaatter der sammesteds imod forne vores Forbud sig skal have understaaet at selge og afhænde forne Ellandshuder baade til Tydske og andre fremmede; thi bede vi eder og ville, at I haver grangivelig og flittig Indseende, at de, som sig enten hidindtil have understaaet eller sig herefter lade tilfordriste, forne vores Forbud uagtet, forbemeldte Ellandshuder enten selver at udføre eller til fremmede og ud-

lændiske at afhænde, maatte blive straffet, som vedbør. Cum claus. consv. Kjøbenhavn 4 Oktober 1604. T. III. 194. Afskr. VI. 158. (Orig. i Rigsarkivet.)

Jørgen Friis fik Brev, Veed og Kul til Smeltehytten [m. m.] anrørendes.

C. IV. V. s. G. t. Vider, at vi herhos tilskikke eder efter eders Anlangende vores aabne Brev og Befaling til Bønderne der udi Akershuus Len, anlangendes Veed, som de skulle fremføre at brænde Kul af til Smeltehytten der ved Slottet. Og efterdi at det er en ganske vidtbegreben Tractus og stort Antal Folk, som udi saa Maade begjeres med samme Veedkjøring at mue blive besværet, kunne vi ikke besinde, hvad Brug og hvor til saadant stort Antal Veed eller Kul kunde behøves. Thi bede vi eder og ville, at I derudinden lader have flittig og grangivelig Indseende, saa at for^{ne} vores udgangne Mandat til Billighed bliver brugt og ikke misbrugt, saa vore og Kronens Undersaatter derover ikke til Ubillighed blive besvergede, og at samme Veed eller Kul ikke til anden Brug, end til hvis Malm paa Hytten der sammesteds skal forsmeltes, bliver anvendt. Og at det heller saaledes bliver forordnet, at nogle af Undersaatterne paa et Aars Tid blive tilsagte samme Veed og Kul at fremføre, saa Besværingen ikke aarligen skulde hænge over den ganske Menighed, mens en Deel kunde blive forskaanet i andre Maade, eftersom I selv bedst kunde betænke de Middel, som for^{ne} vore Undersaatter kunde være til mindste Besværing. — Sammeledes som I udi eders Skrivelse, os elskel. Christian Friis til Borreby, vor tro Mand, Raad og Kantsler tilskrevet, tilkjendegivet haver om nogle Punktèr, I eragter fornøden være udi den Norske Lov at skulle forandres, saavelsom og om Strandsiddere, at de maatte flytte til Kjøbstederne og der tage Borgerskab, derom skal blive gjort Forordning i Loven, saavidt man kan betænke fornøden at gjøres, førend den paa Tryk udgaar. — Belangendes at de smaa Vandmøller der omkring Slottet maatte blive afskaffet og Almuen tilholdes at lade male paa den ny fuldferdige Mølle, der ved Slottet er opsat, da efterdi vi ikke kunne besinde, hvad det er for en Mølle, der sammesteds skal være opsat og af samme smaa Møller kunde lide Skade, med mindre de blive afskaffede, ei heller af eders Skrivelse kan forfares, hvem samme smaa Møller tilhøre, som skulle afskaffes, bede vi eder og ville, at I eder derom tilbørligen erklærer, saa

skal siden derpaa naad. gives Svar. Hvad de andre Artikler belanger, I udi lige Maade i eders Skrivelse om formelder, derpaa ville vi os efter tilfaldende Leilighed naad. erklære. Kjøbenhavn 8 Oktober 1604. T. III. 194. Afskr. VI. 158.

Nicolaus de Frynnt [Freundt], Apotheker til Bergen, fik aabent Brev at blive forskaanet for Raadmands Bestilling der sammesteds.

C. IV. G. a. v., at eftersom os elskel. Nicolaus de Frünt underd. haver ladet os tilkjendegive, hvorledes han nogle Aar siden forleden skal være paalagt en Raadmands Bestilling udi vor Kjøbsted Bergen, og efterat han er en fremmed og udlændsk, som dette Riges Tungemaal ikke saa noksom er bekjendt, som samme Bestilling udkræver, han og dertilmed er en Apotheker, som paa sin Næring og Bjering og til at indføre og bestille did ind udi Riget, hvis som til et fuldkomment Apothek at holde fornøden gjøres, endeligen foraarsages aarligen at begive sig paa lange Reiser ud af Riget, saa han formedelst saadan sin Fraværelse ikke kan betjene samme sit Kald, som det sig burde, haver han underd. været begjerendes af samme Bestilling og Kald at maa blive forløvet, da have vi bemeldte hans billige forevendte Aarsag og Undskyldning naad. anseet og bevilget ham herefter af samme Raadmands Kald og Bestilling at mue være forløvet. Cum inhib. sol. Kjøbenhavn 9 Oktober 1604. R. III. 234. Afskr. VI. 603.

Steen Maltessøn [Sehested] fik Brev at fornøie en Borger i Marstrand (som Kgl. Maj. haver afkjøbt et Skib) 200 Daler.

C. IV. V. G. t. Vid, at eftersom vi nogen Tid siden have afhandlet nærværendes Brevviser, Villem Munkniff, Indvaaner udi vor Kjøbsted Marstrand, et Skib, han der sammesteds af ny haver ladet opsætte, for en forsagt Summa Pendinge at skulle lade forferdige, hvis Øxe og Naver belanger, og han nu formener sig formedelst den Forhandling, dig paa vores Vegne og ham imellem gangen er, at være kommen meget tilagters og endelig at skulle geraade udi største Armod, med mindre vi hannem derudinden med noget over den tilsagte Summa naad. vilde betænke; da efter saadan Leilighed have vi naad. bevilget hannem at mue gives over den Summa, hannem er tilsagt, 200 Daler. Bedendes dig og ville, at du ham forne 200 Daler paa vore Vegne fornøier, hvilke du siden saaledes haver dig at

lade føre til Regnskab. Kjøbenhavn 9 Oktober 1604. T. III. 195. Afskr. VI. 159.

Mageskifte mellem Kgl. Maj. og Thomas Normand.

C. IV. G. a. v., at eftersom os elskel. Thomas Normand til Kalnes, vor Mand og Tjener, nu for Magelaug og evig Eiendom underd. haver udlagt til os og Kronen en hans Gaarde og Gods udaf hans Arvegods i vort Land Fyn, udi Sunds Hered i Skaarup Sogn og By liggendes, som Peder Paulssøn paabor og skylder aarligen Rug 1 Ørtug, Byg 15 Skjepper, Smør 1 Otting, Bolgalt ½, Kopendinge 21 Skilling, Faar ½, Lam 1, Gjæs 2, Høns 4, Fødenød 1, med samme Gaards Herlighed og rette Tilliggelse, intet undertaget, eftersom det Brev, forne Thomas os derpaa underd. givet haver, ydermere formelder og indeholder; da have vi derimod til fyldeste Vederlag naad. igjen udlagt til forne Thomas Normand og hans Arvinger tvende efterne vore og Norges Krones Gaarde, der udi forne vort Rige Norge liggendes, som er først en Gaard, kaldes Graaliden [Graalum], Erent Graaliden ibor, og gives aarligen Landskyld deraf til os og Kronen Huder 1, foruden hvis som til de andre Landsejere aarligen gives; dernest Kalnes, forne Thomas Normand selv paabor, som er baade østre og vestre Kalnes, og skyldes aarligen af begge Parterne Huder 6, udi Ledings-Smør 36 Bm.-Mark, Ledingspenge 6 Skilling Danske, Korn 5 Lpd. og udi Foring 1 Daler. Hvilke forne Gaarde og Gods med al des Rente og rette Tilliggelse, som er Ager, Eng [etc. som i Mageskiftebrev af 18 August s. A., ovenfor S. 84 f.] Kjøbenhavn 30 Oktober 1604. R. III. 234. Afskr. VI. 603.

Thomas Normand haver givet Kgl. Maj. igjen sit Gjenbrev for sig og sine Arvinger, lydendes i den samme Mening som det næstforne Mageskiftebrev, ham af Kgl. Maj. givet er paa to Gaarde i Norge, udlagte til Magelaug for en Gaard i Fyn, hvilke Gaardes Leilighed, Herlighed, Landgilde og Rettighed paa begge Sider findes i forbene Mageskiftebrev antegnet. Kjøbenhavn 30 Oktober 1604. R. III. 236. Afskr. VI. 604.

Borgermestere og Raad i Bergen finge Brev, Skrædernes Skraa anrørendes.

C. IV. V. G. t. Vider, at eftersom vore Undersaatter, menige Skrædere der udi vor Kjøbsted Bergen, underd. have suppliceret og været begjerendes, vi naadigst vilde bevilge og lade forordne, at dem maatte gives og meddeles Konfirmation og

Stadfæstelse paa en ubeseglet Skraa og Laugsret, de her hos os nu saavelsom tilforn der udi for.ne vor Kjøbsted Bergen have havt tilstede, derefter de dem udi deres Laug kunde have at rette og forholde; da bede vi eder og ville, at I denne Leilighed overveier og endeligen efter den Befaling, vi eder derpaa tilforn der sammesteds mundtlig have ladet give, tiltænker for.ne vore Undersaatter, Skræderne der sammesteds, en velbeseglet Skraa og Laugsret at lade forfatte og meddele, som lidelig og gavnlig kan være, efter udi andre velforordnede Stæder er sedvanligt, den vi dennem siden naad. kan lade konfirmere. Eller og hvis det ikke for Byens Leilighed eller anden Aarsags Skyld skee kan, at I da eder derom imod os erklærer og samme eders Erklæring med allerførste Leilighed nedskikker hid udi vort danske Kantselli, saa vi kunne vide for.ne vore Undersaatter derpaa at lade svare, naar de os derom videre besøgendes vorde. Cum claus. consv. Kjøbenhavn 31 Oktober 1604. T. III. 196. Afskr. VI. 160.

Alexander Raab von Papenheim fik Kgl. Maj.s aabne Brev at skulle have Skipthveit og Spydeberg Gods udi Norge i Forlening, naar Fru Mette Urne til Højsgaard ved Døden afgaar.

C. IV. G. a. v., at vi af vor synderlige Gunst og Naade saa og for den Troskab og villige Tjeneste, os elskel. Alexander Raab von Papenheim, vores elskel. kjære Gemals Kammerjunker, os og Riget hertil gjort og beviist haver og herefter troligen gjøre og bevise maa og skal, have undt og bevilget og nu etc. bevilge, at naar os elskel. Fru Mette Urne til Højsgaard, afgangne Alexander Durhams Efterleverske, ved Døden afgaar, da maa og skal han lade annamme vort og Norges Krones Gods udi Skipthveit og Spydeberg Sogne, udi vort Rige Norge liggendes, hun nu naad. medforlenet er, og det fremdeles efter vores Forleningsbrevs Lydelse, hannem siden derpaa skal gives, nyde, bruge og beholde, indtil saa længe vi anderledes derom tilsigendes vorde. Cum inhib. sol. Kronborg 8 November 1604. R. III. 236. Afskr. VI. 604. (Orig. i Rigsarkivet.)

Til Statholderen i Norge, adskillige Bestillinger anrør.

C. IV. V. s. G. t. Vider, at eftersom I underd. er begjerendes at vide, om paa næste tilkommendes Foraar skal forarbeides paa den nye Befæstning der paa vort Slot Akershuus, og dersom det ikke skee skal, hvorledes I eder da skal forholde

med den Arbeidsskat, der i Lenet til tilkommendes Paaske skal udgives, om I den skal lade opkræve eller ikke; saavelsom hvorledes I eder skal forholde med det gamle Slottens usolgte Korn, som I ikke haver kunnet blive af med for det meget Danske, Tydske og Engelske Korn, som der i Landet dette Aar er bleven indført; da bede vi eder og ville, at I hvad Bygningen belanger eder efter vores forrige naad. Befaling (som tilholder eder med samme Bygning at lade sig bero indtil paa videre Besked fra os) underd. retter og forholder; og at I til forne den bestemte Tid Arbeidsskatten lader oppebære og opkræve og siden med det forderligste udi vort Rentekammer nedskikke. Hvad anbelanger Slottens usolgte Korn, tvivle vi ikke, (endog det uformodeligt forekommer, at det ikke er allerede bortsolgt), at I jo derudinden saavelsom og udi andre Maader rammer vores Gavn og Bedste, som vi eder naad. tiltro. Kronborg 26 November 1604. T. III. 196. Afskr. VI. 160.

Til Jørgen Friis, et Skib, som skulde bygges i Akershuus Len, anrørendes.

C. IV. V. s. G. t. Vider, at eftersom vi nogen kort Tid siden forleden have gjort en Forhandling med eders Hustru, os elskelige Fru Lisbet Galde, om noget Tømmer, I skal have liggendes der udi vort Rige Norge, saa at vi skulde lade gjøre Aftingning med en Bygmester, deraf et Skib kunde opsætte, Tømmeret dertil skulde forskaffes ham paa Stedet, siden skulde vi eder contentere, naar Skibet var ferdigt, for hvis det kunde eragtes for at være mere værdt, end som Bygmesteren skal gives for det at opsætte; saa have vi nu med nærværendes Brevviser gjort Aftingning og tilsagt ham for samme Skib at opsætte 1500 Daler og en Lest Byg efter den Kontrakts Indhold, os og ham imellem gjort og gangen er. Bedendes eder derfor og ville, at I forskaffer ham hvis Tømmer han dertil kan have fornøden, det som godt og tjenligt er, tilstede, efter den Forhandling, imellem os og eders Hustru gjort er, saa han med sit Folk ikke formedelst Mangel paa Tømmer skulle forsømme deres Arbeide og derover skulle tilregnes nogen Skade; saavelsom og paa vore Vegne forskaffer ham hvis Jern, Blokker og gammelt Toug dertil kan behøves og fornøden gjøres, og intet ydermere, efterdi han ellers altingest skal skaffe og forferdige paa hans egen Bekostning. Dermed skeer vor Villie.

Postscriptum. Sammeledes bede vi eder og ville, at I tilhjæl-

per forᵉˢ Skibbygger, at han maa bekomme saamange Norske Tømmermænd, som han kan fornøden have, dog at han dem selv skal lønne og besolde. Kronborg 21 December 1604. T. III. 198. Afskr. VI. 161.

Til Jørgen Friis, M. David Skibbygger anrørendes.

C. IV. V. s. G. t. Vi bede eder og ville, at I udaf den Summa Pendinge, som er bleven tilsagt M. David Skibbygger for det Skib, han der udi vort Rige Norge skal opsætte, fornøier [ham] paa Haanden, naar I hermed besøges, 200 Daler, hvilke I eder saaledes siden haver at lade føre til Regnskab. Kronborg 24 December 1604. T. III. 197. Afskr. VI. 161.

1605.

Til Jørgen Friis, at stande Fadder til Henning Valsdorps Barn anrørendes.

C. IV. V. s. G. t. Vider, at os elskel. Henning Valstorff til N. [ɔ: Kambo], vor Mand og Tjener, underd. haver budet os til Fadder nu til St. Pauls Dags Tid førstkommendes. Thi bede vi eder og ville, at I til samme Tid, naar samme hans Barn skal christnes, da fortræder vort Sted. Vi tilskikke eder herhos, hvis vi hannem naadigst ville give lade til Faddergave. Cum claus. consv. Kronborg 8 Januar 1605. T. III. 199. Afskr. VI. 162.

Steen Maltessøn [Sehested] fik Brev, en Kongsdag anlangendes, givet af Norges Kantsler i en Drabssag.

C. IV. V. G. t. Vid, at som du underd. haver ladet tilkjendegive, hvorledes du fængsligen skal have ladet anholde en ved Navn Laurits Jonssøn udi Liverød, som for nogle Aar forleden skal have besovet sit eget Syskendebarn og Børn med hende udi Blodskam avlet, han og siden har Manddrab paa en vor og Kronens Bøndersønner beganget, udi hvilken Drabssag han Kongsdag hos Norges Kantsler med vrang Beretning og Undervisning (af den Aarsag han for hannem sin forrige Bedrift og grove Forseelse fordulgt haver) haver bekommet, underd. derfor begjerendes vor naadigste Villie og Betænkende at for-

nemme, hvorlunde du dig med samme Sag udi saadant Fald skal forholde; da efterdi forne Laurits Jonssøn samme Kongsdag hos Norges Riges Kantsler vrangeligen haver forhvervet, og vi ingenlunde udi vores Land og Rige slig Blodskam ville lade være ustraffet, bede vi dig og ville, at du forne Laurits Jonssøn, forne Kongsdag uanseet, udi god Forvaring fængsligen beholder og for forne hans forrige Bedrift og Forseelse over ham lader straffe, saavidt du med Lov og Ret gjøre kan. Dog skal hermed udi dette Fald ikke mod Norges Lov med Kongsdag at udgive nogen komme til Forfang eller præjudicio udi nogen Maade. Cum claus. consv. Kjøbenhavn 12 Januar 1605. T. III. 199. Afskr. VI. 162.

Anders Green fik Brev, anlangende samme Laurits Jonssøns Kongsdag.

C. IV. V. G. t. Vid, at eftersom vi komme udi Forfaring, hvorlunde en ved Navn Laurits Jonssøn udi Liverød, som nogle Aar forleden [etc. mut. mutand. som i næstforegaaende Brev, indtil:] for dig have fordølget, for hvilken sin grove Forseelse han nu af os elskel. Steen Maltessøn, vor Mand, Tjener og Embedsmand paa vort Slot Baahuus, fængsligen skal være til Rettens Uddracht og Exekution anholden; da efterdi forne Laurits Jonssøn samme Kongsdag med vrang Undervisning haver forhvervet, bede vi dig og ville, at du den af ham igjen lader fordre og til dig indtil Rettens Uddracht udi den forrige Sag annamme, anseendes at ingen Øvrighed slig Blodskam med en god Samvittighed kan lade blive ustraffet. Dog skal ikke [etc. som i nævnte Brev.] Kjøbenhavn 12 Januar 1605. T. III. 200. Afskr. VI. 162.

Nicolaus de Frünt [Freundt], Claus Liudt, Jakob Jakobssøn og Henrik Diderikssøn, Borgere udi Bergen, finge aabent Brev at mue bruge deres Handel og Kjøbmandskab paa Færø, [indtil anderledes forordnes, paa de forhen en Part af dem i Aaret 1597 givne Vilkaar,[1] at regne fra Philippi Jacobi Dag 1606.] Kronborg 16 Januar 1605. R. III. 237. Afskr. VI. 605.

Hans Bülow fik Brev, Tømmer til Fortuns Ladning at holde rede.

[Skibet skal komme til Langesund efter Bjelker, Master, Spirer og tykke Deler, som han derfor skal holde rede; ligesaa

[1] Se Brev 5 August 1597, B. III. S. 507 ff.

Beggerholt, Vindebommer, Aaretræer og Favneveed til at stuve Lasten.] Kjøbenhavn 9 Februar 1605. T. III. 201. Afskr. VI. 163.

Til Jørgen Friis, om Bjelker og Deler at lade hugge og til Drammens Ladested nedføre til Paasketid [m. m.]

C. IV. V. s. G. t. etc. [I Anledning Bygning paa Fredriksborg Slot behøves 50 store Bjelker, 19 Alen lange, og ellers efter vedlagt Maal; da man kun har faaet onde Vragdeler, skal ligeledes nedsendes 30 Tylvter gode Danmarks-Deler, naar Skib kommer op.] Sammeledes bede vi dig, at du lader udtage 30 Baadsmænd unge Karle der udi Lenet og dem til førstkommende Paaske lader hid nedskikke til Kjøbenhavn. Kjøbenhavn 9 Februar 1605. Ibidem.

Fredrik Lange fik Brev, [i Tunsberg Len at lade hugge 50 store Bjelker, 19 Alen lange, og melde Brede Rantzau, Statholder paa Kjøbenhavns Slot, paa hvilke Ladesteder de ere nedførte, naar Skibe ved Paasketid sendes derefter.] Kjøbenhavn 9 Februar 1605. Ibidem.

Steen Maltessøn [Sehested] fik Brev, nogle Skuder med Tømmer, desligste 30 Baadsmænd at forskikke til Kjøbenhavn.

C. IV. V. G. t. Vi bede dig og ville, at du det forderligste, muligt er, lader bestille nogle Skuder hid til vor Kjøbsted Kjøbenhavn, ladte med smaat Tømmer, som kan være brugeligt til Stillinger, hvilket vi ville lade betale her af vort Rentekammer, som billigt og ret kan være. Og hvis du udi saa Maade haver bestillet, at du derpaa giver din Seddel og den siden tilskikker os elskel. Brede Rantzau, vor Statholder her sammesteds, til Hænde. Sammeledes bede vi dig og ville, at du der udi Lenet lader udtage 30 Baadsmænd unge Karle, saa de til Paaske førstkommende kan være her i Kjøbenhavn tilstede. Kjøbenhavn 9 Februar 1605. Ibidem.

Peder Ivarssøn [Jernskjeg] fik Brev om en Gaard Eidsteen der udi Lenet anrørendes.

C. IV. V. G. t. Vid, at eftersom du underd. lader give tilkjende, hvorledes Dorette Christensdatter, som boede paa Eidsteen, nu ved Døden skal være afgangen, hvilken med forne Gaard naadigst har været forlenet, kvit og fri at maa beholde udi hendes Livstid, underd. begjerendes, dig naadigst maa tilkjendegives, hvorledes du dig nu med forne Gaard skal forholde; da bede vi dig og ville, at du den der under Lenet lader annamme og

med des visse og uvisse Rente og Indkomst forholder ligesom af det andet Fru Gjørilds [Fadersdatter Gyldensparres] Gods, du naadigst med forlenet er. Kjøbenhavn 12 Februar 1605. T. III. 202. Afskr. VI. 163.

Aabent Brev til Bønderne udi Sandshverv Skibrede og Tunsberg Len om Munstring.

C. IV. Hilse eder alle, vore og Norges Krones Bønder og Tjenere udi Sandshverv Skibrede og Tunsberg Len, evindelig med Gud og vor Naade. Vider, at os elskelige Fredrik Lange, vor Mand, Tjener og Embedsmand sammesteds, underd. haver ladet give os tilkjende, hvorledes I eder skulle fortrykke at lade munstre af hannem eller hans Fuldmægtige, naar I derom paa vore Vegne blive tilsagte, af den Aarsag, at I eder paa nogen gamle Breve og Friheder beraabe, som fremfarne Konninger eder undt og givet have; da paa det at vi kunne have vores og Norges Riges Indbyggeres Leilighed udi Agt, om noget uforseendes, det vi dog ikke formode, kunde fientligviis Landet paakomme, at de da med deres Vaaben og Verger kunde være saa stafferede tilstede, som det sig burde, bede vi eder og ville og hermed alvorligen befale, at I med eders Vaaben og Verger, eftersom eder bliver forelagt, paa de Steder møde tilstede, eder at lade munstre, naar I af vores Lensmand eller hans Fuldmægtige derom paa vore Vegne blive tilsagte. Saafremt nogen sig fortrykker eller modvilligen befindes, ikke at møde paa de Steder, ham bliver forelagt at munstres, eftersom forskrevet staar, de da ikke som modvillige derfore straffes og tiltales. Cum claus. consv. Kjøbenhavn 15 Februar 1605. Ibidem.

Aabne Breve til Bønderne udi Ørbekshavn, det Islandske Kompagni anrørendes [i Anledning af at Helsingørs Kjøbmænd, hvem Handelen i Ørbekshavn er forundt, i forrige Aar ere overfaldne der]. Kronborg 1 Marts 1605. T. III. 203. Afskr. VI. 164.

Steen Maltessøn [Sehested] fik Bevilling at maatte begive sig fra Slottet og hjem til hans Behusing paa nogen Tid lang [mod at forordne imidlertid en god Mand udi Slotsloven]. Kronborg 3 Marts 1605. Ibidem.

Jørgen Friis fik Brev, at Kgl. Maj. har tilskikket en Bygmester at udsee Tømmer paa Skovene udi Akershuus Len til et Spiir paa Sognekirken i Kjøbenhavn, at han hertil skal for-

skaffe ham Folk, saa det kan ligge tilstede, naar Skibe derefter skikkes. Sammeledes at han fragter 2 Skuder til hvis Tømmer, som ligger i Fredriksstad og paa Moss, at skikke til Kjøbenhavn. Kronborg 6 Marts 1605. T. III. 204. Afskr. VI. 164.

Alexander Raab von Papenheim fik Brev paa fire Gaarde i Norge, udi Akershuus Len liggendes, kvit og fri, ad gratiam.

C. IV. G. a. v., at vi af vor synderlige Gunst og Naade, saa og for Troskab og villig Tjeneste, som os elskelige Alexander Raab von Papenheim, vor elskelige Gemals Kammerjunker, os og Riget hertil gjort og beviist haver og herefter gjøre og bevise maa og skal, have undt og forlent og nu etc. forlene Alexander Raab von Papenheim efterne fire Gaarde udi vort Rige Norge, udi Akershuus Len liggendes, kaldes Huseby, Rør, Hilton og Rosnes, som er af det overblevne Nunneklosters Gods, hvilke forne Gaarde og Gods med des visse og uvisse Rente og Indkomst forne Alexander Raab von Papenheim maa og skal nyde, bruge og beholde kvit og fri uden al Afgift, indtil saalænge vi anderledes derom tilsigendes vorde. Dog skal han være forpligt at holde Godset ved god Hevd og Magt [etc. om Bønderne og Skovene]. Kjøbenhavn 9 Marts 1605. R. III. 237. Afskr. VI. 605.

Peder Jørgenssøn, Lagmand i Oslo, fik Brev at maa tilforhandle sig Tømmer omkring Skien hos Bønderne til hans egne Sagers Behov.

C. IV. G. a. v., at eftersom os elskelige Peder Jørgenssøn, Lagmand udi vor Kjøbsted Oslo, underd. haver ladet give os tilkjende, hvorledes han skal have tvende Sager udi vor Kjøbsted Skien staaendes, og at hannem skal formenes hvis Tømmer, som han paa samme Sager kan lade skjere, sig at kjøbe og tilforhandle der omkring, medmindre, at han det kjøber udi Faret, eftersom vore udgangne Breve derom formelde; da have vi nu af vor synderlige Gunst og Naade undt og tilladt og nu etc. tillade, at forne Peder Jørgenssøn eller hans Fuldmægtige maa herefter, og indtil saalænge vi anderledes derom lade forordne, der paa Landet hos Bønderne saavelsom udi Faret kjøbe og tilforhandle sig hvis Tømmer han til forne tvende sine egne Sager at forbruge kan fornøden have, dog at han sig ikke under det Skin skal understaa videre at kjøbe eller kjøbe lade, end som han paa sine egne Sager kan lade skjere, under den Straf,

som vedbør. Cum inhib. sol. Kjøbenhavn 9 Marts 1605. R. III. 238. Afskr. VI. 605.

Jørgen Friis fik Brev, at gjøre Fru Dorette Juel Fyldest for en Sag, Kgl. Maj. af hende haver bekommet.

C. IV. V. s. G. t. Vider, at eftersom vi nogen Tid siden forleden have bekommet en Sag ved Eker der udi Akershuus Len af os elskelige Fru Dorette Juel til Elline, afgangne Henrik Brockenhuus's Efterleverske, og hun nu sig underd. beklager, hidindtil ikke derfor at have bekommet noget Vederlag, men underd. er begjerendes, enten udi en vor og Norges Krones Sag paa Herre, en Miil fra Skien liggendes, som dog aarligen skal bortleies og ikke af nogen bruges paa vore og Norges Krones Vegne, eller og paa en anden beleilig Sted hende at maa udlægges Skjel og Fyldest; da bede vi eder og ville, at I med allerførste Leilighed paa vore Vegne udlægger hende Skjel og Fyldest for forne Sag, hvorefter hun siden kan fordre vor Konfirmation og Stadfæstelse. Kjøbenhavn 9 Marts 1605. T. III. 204. Afskr. VI. 164.

Hans Simonssøn fik Forleningsbrev paa de Gaarde Røre og Rørerud i Bratsberg Len.

C. IV. Hilse eder, vore og Norges Krones Undersaatter, som bygge og bo paa Røre og Rørerud udi Eidanger Sogn i Bratsberg Len udi vort Rige Norge og ligge og tjene til Gerpens Provsti, som os elskelige Knut Knutssøn til Nørholm, vor Mand og Tjener, nu paa nogen Tid udi Verge og Forsvar havt haver, evindeligen med Gud og vor Naade. Vi bede eder og hermed strengeligen og alvorligen befale, at I rette eder efter herefter at svare os elskelige Hans Simonssøn, vor Mønsterskriver, som med forne Gerpens Provsti naadigst er forlenet, givendes og gjørendes ham [etc. i de sedvanlige Udtryk for Følgebreve]. Kjøbenhavn 11 Marts 1605. T. III. 205. Afskr. VI. 165.

Til Hans Bülow, Saltverket paa Langø anrørendes.

C. IV. V. G. t. Vid, at som vi naadigst selv have antaget paa vores egen Bekostning at ville lade bruge og ved Magt holde det Saltverk paa Langø der i vort Rige Norge, da bede vi dig og ville, at du dermed haver flittig Indseende, saa altingest maa have Fortgang og gaa rigtig for sig, forskaffendes dertil Veed og andet, som fornøden gjøres, og det med ringeste Bekostning og bedste Middel, skee kan, anseendes at os derpaa

Magt anliggendes er. Thi tag der ingen Forsømmelse fore. Kjøbenhavn 19 Marts 1605. T. III. 205. Afskr. VI. 165.

Laurits von Hadelen fik Bevilling paa det uvisse i hans Len og af Sæm Gaard kvit og fri at beholde, ad gratiam.

C. IV. G. a. v., at eftersom vi nogen Tid siden forleden naad. have forlenet os elskelige Laurits von Hadelen, vor Mand og Tjener, med vor Gaard Sæm, i vort Rige Norge liggendes, kvit og fri uden al Afgift at mue beholde, saavelsom og naad. bevilget hannem den femte Part af hvis uvisse under Gaarden falde kan, og for det øvrige at gjøre os gode Rede og Regnskab, og det indtil saalænge vi anderledes derom lode tilsige; da have vi udi lige Maade endnu af vor synderlige Gunst og Naade saa og for hans villige og tro Tjeneste naad. undt og bevilget og nu etc. bevilge hannem, at han herefter maa lade opberge alt hvis uvisse, som der udi Lenet falde kan, og det sig selv til Bedste kvit og fri at mue have, nyde, bruge og beholde, saavelsom og aarligen at mue lade opberge Kirketienderne og Rettigheden af Eker Prestegjeld og den i lige Maade kvit og fri og uden al Afgift at mue nyde, og det altsammen indtil saalænge vi anderledes derom tilsigendes vorde. Cum inhib. sol. Kjøbenhavn 20 Marts 1605. R. III. 238. Afskr. VI. 606.

Jørgen Friis fik Brev, Jernhytterne [m. m.] anrørendes.

C. IV. V. s. G. t. Vi bede eder og ville, at I lader gjøre den alvorlige Forordning, at næst omliggende Bønder og Tjenere ved Jernhytten der i Akershuus Len for en billig Betaling af Jernmalm, der er at bekomme, til Hytten fremføre, og dem derfor paa vore Vegne fornøier og betaler, det I siden har at lade føre til Regnskab; saavelsom og lader tilholde Bønderne der sammesteds enhver dennem at fremføre saamegen Bulveed til Hytten, som dem er paalagt at hugge. Desligeste eftersom vi naadigst ere til Sinds at ville have Jernhytten der sammesteds ved Magt holden, da bede vi eder og ville, at I lader udlægge en Gaard, hvor det er bedst beleiligt hos Hytten, hvor Arbeidshestene kunne (som daglig til samme Hytte bruges) have deres Værelse, paa det de kunne være ved Haanden, naar de skulle bruges til Arbeide. Udi lige Maade bede vi eder og ville, at I tilholder Bønderne paa Ringerike, at de for en billig Betaling sælge os elskelige Laurits von Hadelen, vor Mand og Tjener, til vore Sagers Behov 100 Tylvter Tømmer, og at de samme Tømmer levere fra Hængselen ved Buskerud, hvor vore og

Norges Krones Bønder og Tjenere paa vort Land Eker det skulle annamme og heden flaade til Sagerne der ved vor Gaard Sæm. Desligeste bede vi eder og ville, at I lader gjøre et Pukhuus ved Fossen til en Kornmølle med dens Kverne og lader gjøre den alvorlige Forordning, at næst omliggende Bønder derpaa lade male for billig Told og Rettighed, og at alting maa skee med den ringeste Omkostning, skee kan. Hvis derpaa anvendes, haver I at føre eder til Regnskab. Kjøbenhavn 20 Marts 1605. T. III. 205. Afskr. VI. 165.

Aabent Brev til Bønderne i Sæm Len om Tømmer at hugge og nedføre til Sagerne der sammesteds, [naar de af Laurits von Hadelen derom tilsiges. Hver Bonde skal hugge en halv Tylvt og nedføre den til Sæms Sager; ligesaa fra Hænggselen ved Buskerud 100 Tylvter Tømmer, som skal kjøbes; forøvrigt i sedvanlig Form.] Kjøbenhavn 20 Marts 1605. T. III. 206. Afskr. VI. 166.

Laurits Kruse fik Brev, afgangne Nils Stygges Restants af Romsdal anrørendes.

C. IV. V. G. t. Vid, at eftersom afgangne Nils Stygge skal være os en Sum Penge, ungefærlig ved 400 Daler, skyldig bleven udaf Afgiften af vort og Norges Krones Len Romsdal, han nogen Tid siden naad. har været med forlenet, og efterdi vi forfare, hans Foged, som han i samme Len brugt haver, skal derimod være han paa hans Regnskab en Summa Penge skyldig bleven; da paa det vi deraf maa bekomme vor Betaling, bede vi dig og ville, at du enten ved Arrest eller anden lovlig Middel det saaledes forskaffer, at vi af den Restants, forᵉ Foged paa hans Regnskab forⁿᵉ afgangne Nils Stygges Arvinger resterer og endnu med tilbagestaar, med det forderligste, for hvis han os paa forⁿᵉ Len er skyldig bleven, kan blive fornøiet og tilfredsstillet. Kjøbenhavn 21 Marts 1605. T. III. 207. Afskr. VI. 166.

Jørgen Friis fik Brev, Fru Anna Skinkels og hendes Børns Vergemaal anrørendes.

C. IV. V. s. G. t. Vider, at os elskelige Fru Anna Skinkel til Fos, afgangne Hans Pederssøn [Litle's] Efterleverske, underd. for os haver ladet berette; hvorledes hun til S. Valborgs Dag førstkommendes er til Sinds at skifte med hendes Børn og Medarvinger efter hendes afgangne Huusbonde Hans Pederssøn; og efterdi hendes Verge er ikke i Landet bosiddendes, saa han paa samme Tid, naar forᵉ „Heffnit“ og Skifte skal foretages,

kan tilstede være, haver hun underd. været begjerendes, vi hende og hendes Børn naad. ville en Verge forordne, som sig deres Vergemaal kan paatage og forestaa, midlertid samme Skifte paastaar; da bede vi eder, ville og hermed alvorligen befale, at I eder forⁿᵉ Anna Skinkels og hendes Børns Vergemaal paatager, midlertid samme Skifte paastaar, havendes grangivelig Indseende, at dem udi forⁿᵉ Skifte kan skee Skjel og Fyldest saa og vederfares, hvis Lov og Ret er og det, som I vil ansvare og være bekjendt. Cum claus. consv. Kjøbenhavn 25 Marts 1605. T. III. 207. Afskr. VI. 166.

Anders Green, Olaf Galde og Peder Ivarssøn [Jernskjeg] finge Brev, Fru Anna Skinkel og hendes Børn anrørendes.

C. IV. V. G. t. Vider, at eftersom vi nogen Tid siden forleden have ladet vores naad. Befaling til eder udgaa, at I skulle være overværendes tilstede over et Skifte mellem os elskelige Fru Anna Skinkel til Fos, afgangne Hans Pederssøn [Litle's] Efterleverske, og hendes Børn og Medarvinger efter deres afgangne Huusbonde og Fader; og efterdi samme vores Befaling formedelst nogen indfaldende Leiligheds Skyld ikke af eder paa samme Tid er bleven fuldgjort og efterkommet, og de nu til S. Valborgs Dag førstkommendes ere til Sinds med samme Skifte at gjøre en Ende; da bede vi eder og ville, at I rette eder efter til forⁿᵉ Tid, og naar samme Skifte skal foretages, at være derhos som Samfrænder overværendes tilstede og siden efter vores forrige til eder udgangne Befaling eder udi alle Maader rette og forholde. Kjøbenhavn 25 Marts 1605. T. III. 208. Afskr. VI. 166.

Gudbrand Thorlakssøn, Biskop paa Island, fik Brev, ikke at skulle befatte sig med verdslige Sager. Kjøbenhavn 30 Marts 1605. T. III. 208. Afskr. VI. 167.

Envold Kruse fik Brev, en Eenhorn, som der paa Landet Island skal være funden, [at sende ned med et Kjøbenhavns Skib.] Kjøbenhavn 30 Marts 1605. T. III. 209. Afskr. VI. 167.

Hartvig Bilde fik Brev, tvende Tiender under Lenet at annamme, saa og Bygningen paa Bodø Gaard anrør.

C. IV. V. G. t. Vid, at eftersom os elskelige Hr. Jens paa Thingvold udi Throndhjems Len der i vort Rige Norge naad. skal være forlenet med vor og Kronens Part af Bodø Tiende, i Saltens Len liggendes; vi og naad. forfare, at os

elskelige Hr. Abel Michelssøn, Sogneprest paa Stegen, naad. skal være bevilget at maa aarligen bekomme og oppebære 30 Daler af Lødingens Tiende, og det altsammen indtil vi anderledes derom lade forordne; da bede vi dig og ville, at du forne Tiender der under Lenet, du naad. af os med forlenet er, lader annamme, efterat vi forne deres Breve hermed ville have kasseret. Sammeledes eftersom du underd. har ladet tilkjendegive, hvorledes Bodø Gaard, udi Saltens Len liggendes, skal være bekvemmeligere og bedre til at lade bygge paa end Harnes [Hernes] Gaard, paa hvilken at lade til en Residents opbygge du nogen Tid siden forleden har bekommet vor naad. Befaling, da bede vi dig og ville, at du hvis Bygning, udi saa Maade er bleven dig befalet at lade opsætte paa forne Harnes, med første Leilighed hensætter paa forne Bodø Gaard, hvor du siden kan have din nødtørftige Værelse og Residents. Kjøbenhavn 30 Marts 1605. T. III. 209. Afskr. VI. 167.

Alexander Raab von Papenheim fik Brev paa en Gaard udi Ide Len, kaldes Vik [og skylder aarligen Korn 6 Tønder 3 Lispund, Smør 1 Pund 4 Bismermærker, Foring ½ Daler,] kvit og fri at beholde, ad gratiam. Kjøbenhavn 12 April 1605. R. III. 241. Afskr. VI. 606.

Aabent Brev til Bønderne i Bergs Sogn i Ide Len, at gjøre Egt og Arbeide til Rosnes Gaard anrør.

C. IV. Hilse eder, vore og Norges Krones Undersaatter, som bygge og bo udi Bergs Sogn og ligge og tjene under Ide Len, evindeligen med Gud og vor Naade. Vider, at eftersom vi naadigst have forordnet og paalagt os elskelige Alexander Raab von Papenheim, vor Mand og Tjener og Befalingsmand der sammesteds, herefter at skulle bygge og holde Avl paa Rosnes, i forne Bergs Sogn liggendes, og samme Gaard siden holde for sin Fogedgaard og Residents, da bede vi eder alle og hver særdeles strengeligen byde og befale, at I rette eder efter, naar I af forne Alexander Raab von Papenheim eller hans Fuldmægtige blive tilsagte, at gjøre Egt og Arbeide til forne Rosnes Gaard med Høstgjerning, Pløining, Veed at age og hvis andet dagligt Arbeide til forne Gaard kan fornøden gjøres. Saafremt nogen sig herudinden vægrer og findes forsømmeligen, naar de udi saa Maade, som forst staar, blive tilsagte, I da ikke derfor ville deles, tiltales og forfølges som de, vores aabne Breve og Mandat ikke agte og holde ville, og derudover straffes, som

vedbør. Cum claus. consv. Kjøbenhavn 12 April 1605. T. III. 210. Afskr. VI. 167.

Alexander Raab von Papenheim fik Brev, en Toldbod at opsætte.

C. IV. V. G. t. Vid, at eftersom vi nogen Tid siden forleden dig naadigst have forlenet med Tolderiet udi Svinesund der i vort Rige Norge, og du nu underd. lader tilkjendegive, hvorledes der sammesteds ikke skal være nogen Toldbod, hvor enten du eller din Fuldmægtige udi det ringeste kan have nogen Tilhold udi, naar Skibene did ankomme, hvorudover fremmede og andre foraarsages at begive dem op i Lenet til din Foged, førend de kan blive fortoldet, dennem til stor Besværing; ei heller skal være nogen Leilighed paa vor og Kronens Grund der sammesteds, hvor en Toldbod kan opsættes, med mindre vi naad. ville bevilge, at den i Knifsø, som er paa Prestebolens Grund og Jordemon, maa blive hensat; da efterdi du underd. derhos lader berette, at samme Toldbod derhen kan bygges, Presten aldeles uden Skade, ere vi naad. tilfreds, at du med samme Bygning lader foretage, dog at med altingest saaledes forordnes, at Presten sig ikke udi Fremtiden derover skal have at besvære. Vi tilskikke dig herhos vores aabne Brev til Bønderne udi Ide Len, at de skulle tilføre hvis Tømmer og andet, til samme Toldbod vil fornøden gjøres. Ellers haver du samme Huus efter dit eget Tilbud og underd. Erbydning at lade opbygge og tilfly paa din egen Omkostning. Kjøbenhavn 12 April 1605. T. III. 210. Afskr. VI. 168.

Aabent Brev til Bønderne i Ide Len, Tømmer at fremføre til en Toldbod i Svinesund.

C. IV. Hilse eder, vore og Norges Krones Undersaatter, som ligge og tjene til Ide Len, evindeligen med Gud og vor Naade. Vider, at vi naadigst have paalagt og befalet os elskelige Alexander Raab v. Papenheim, vor Mand, Tjener og Befalingsmand udi Ide og Marker Lene, med allerførste Leilighed at lade opbygge en Toldbod paa Knifsø udi Svinesund. Thi bede vi eder, ville og hermed strengeligen byde og befale, at I rette eder efter, naar I af forne Alexander Raab von Papenheim eller hans Fuldmægtige blive tilsagte, at age og fremføre hvis Tømmer eller andet til forne Toldbods Opbyggelse kan behov gjøres. Cum inhib. sol. Kjøbenhavn 12 April 1605. T. III. 211. Afskr. VI. 168.

Anders Green fik Følgebrev til Bønderne over Nunneklosters Len, [som hidtil har ligget deels under Jørgen Friis paa Akershuus, deels under Steen Maltessøn [Sehested] paa Baahuus, herefter at svare Anders Green til Sundsby, Norges Riges Kantsler.] Kjøbenhavn 17 April 1605. T. III. 211. Afskr. VI. 168.

Anders Green fik Forleningsbrev paa Nunneklosters Gods.

C. IV. G. a. v., at vi af vor synderlige Gunst og Naade saa og for Troskab og villig Tjeneste, som os elskelige Anders Green til Sundsby, vor Mand, Tjener og Norges Riges Kantsler, os og Riget hertil gjort og beviist haver og herefter troligen gjøre og bevise maa og skal, have undt og forlent og nu etc. forlene forne Anders Green med vort og Norges Krones Len Nunneklosler samt des tilliggende Bønder og Tjenere, med vist og uvist, aldeles intet undertaget, som os elskel. Jørgen Friis til Krastrup, vor Mand, Raad og Statholder der udi vort Rige Norge, saavelsom og hvis Gaarde os elskel. Steen Maltessøn [Sehested], vor Mand, Tjener og Embedsmand paa vort Slot Baahuus, af forne Nunneklosters Gods nu sidst udi Verge og Forsvar havt haver, herefter kvit og fri foruden al Afgift at mue have, nyde, bruge og beholde, emeden og al den Stund han er udi forne Rigens Kantslers Bestilling. [Med sedvanlig Forpligtelse angaaende Godset, Bønderne og Skovene.] Cum inhib. sol. Kjøbenhavn 18 April 1605. R. III. 242. Afskr. VI. 607.

Til Bispen i Bergen, Hans Jørgenssøn anrørendes.

C. IV. V. s. G. t. Vider, at eftersom vi komme udi Forfaring, at Skoletjenesten der udi vor Kjøbsted Bergen enten allerede er eller og med første Leilighed formodes at skulle blive ledig, og det formedelst den Aarsag, at den forrige Skolemester skal til et andet Kald være voceret, og nærværende Brevviser, Johannes Georgii, som paa nogle Aars Tid her udi Riget haver betjent Skolen udi vor Kjøbsted Kjøge, underd. derom haver solliciteret, at han for nogen anden til forne Kald maatte igjen blive befordret; da bede vi eder og ville, at naar I hermed besøges og forne Bestilling ledig bliver, I da forne Johannem Georgii, saafremt han ellers udi Lærdom dertil findes skikkelig og bekvem, for nogen anden til samme Skoletjeneste befordrer, dog at med altingest tilgaar og forhandles efter Ordinantsen. Cum inhib. sol. [Kjøbenhavn] 18 April 1605. T. III. 211. Afskr. VI. 168.

Styring Boel fik Forleningsbrev paa Nedenes og Mandals Lene samt paa Erik Munks Gods.

C. IV. G. a. v., at vi af vor synderlige Gunst og Naade saa og for Troskab og villig Tjeneste, som os elskelige Styring Boel, vor Mand og Tjener, os og Riget hertil gjort og beviist haver og herefter troligen gjøre og bevise maa og skal, have undt og forlent og nu etc. forlene forne Styring Boel med vore og Norges Krones Lene Nedenes, Mandal, samt Erik Munks Gods, desligeste med Lister Len samt des tilliggende Bønder og Tjenere, vist og uvist, aldeles intet undertaget, eftersom Peder Grubbe dertil senesten udi Verge og Forsvar havt haver, at mue og skulle have, nyde, bruge og beholde, indtil saalænge vi anderledes derom tilsigendes vorde; dog saa at han aarligen af forne Nedenes og Mandals Lene og Erik Munks Gods skal give os og Kronen til Afgift af den aarlige og visse Indkomst udi nærværendes Aar 400 Daler og siden fremdeles aarligen 500 Daler uden al Afkortelse i alle Maade, og under samme Afgift nyde og beholde al Avlen og Fordelen af samme Lenes tilliggende Ladegaarde, kvit og fri, og derimod paa samme Avl og Ladegaarde aldeles ingen Omkostning os i nogre Maade tilskrive, hvilken forne Afgift han paa sin egen Omkostning og Eventyr skal aarligen levere udi vores Rentekammer, vores Rentemestere der sammesteds til Hænde. Medens hvad Lister Len anlanger og des aarlige visse Rente og Indkomst, derfore skal han aarligen gjøre os gode Rede og Regnskab, os alene til Bedste; dog maa han af samme Indkomst bekomme til Løn, Besolding og Underholdning paa en Foged og en Skriverdreng, som Fogden skal have hos sig og altid skal være der i Lenet, 100 Daler og dertilmed forordne Fogden en Gaard fri der udi Lenet, som han kan holde Huus paa, paa det vore og Norges Krones Bønder og Tjenere desbedre kan holdes ved Lov, Skjel og Ret. Og hvad den uvisse Rente og Indkomst sig udi alle forne Lene anlanger og sig der sammesteds tildrage kan, som er Gaardbygsel, Landbohold, Sagefald og andet sligt mere, som for uvis Rente agtes og regnes, derfor skal han med forne hans Afgift og Regnskab aarligen lade gjøre os gode Rede og Regnskab, hvoraf vi naad. have bevilget hannem den femte Part, og de øvrige samt al hvis Told, Sise, Vrag, Laxefiskende sig om Aaret der i Lenene kan tildrage, saavelsom og Makrelfiskende, det altsammen vil vi efter godt og klart Regnskab os fri forbeholdet have, os alene til Bed-

ste, og derimod hvis Omkostning, paa samme Fiskende kan opgange, os i Regnskabet tilskrive. Dersom og forne Styring Boel kan formærke eller udspørge nogen Kronens Jorder og Eiendomme at være kommen fra Kronen med Uret, da skal han være forpligt at tale det ind igjen med Lov, Dom og Ret, saafremt han ikke selv vil stande os derfore til Rette. Og dersom der bruges nogen Sager der i Lenene paa vor og Kronens Grund og Eiendomme, de og hvis Fordeel, af dennem komme kan, skal bruges os til Bedste, dog paa vores Omkostning, som forne Styring Boel med rigtigt Regnskab det haver at forklare. Og maa han ikke tilskrive os nogen Omkostning paa sig, sine egne eller Gaardsens Folk og Tjenere, ihvor de udi vores Hverv og Bestilling forreisendes vorde. Medens for den geistlige Rente og Stigtens Indkomst saavelsom og for Sagefald af Prester og Degne, som os aarligen der udi Lenene kan tilkomme, derfor skal forne Styring Boel gjøre os aarligen godt og rigtigt Regnskab, os alene til Bedste; skal han og have Presterne der udi Lenene udi Befaling og Forsvar og dennem til al Rette haandhæve og forsvare og have flittig Indseende med Kirkernes Indkomst, at den Kirkerne alene til Bedste, Nytte og Fremtarv anvendt og anlagt bliver. Hvilken forne hans Afgift og Regnskab skal begynde og angaa fra Philippi Jacobi Dag førstkommendes 1605 og endes til Aarsdag dernæst efter 1606 og saaledes Aar fra Aar forfølges, imedens og al den Stund vi hannem med samme Lene naad. forlene ville. Han skal bygge og forbedre Hovedgaarden til samme Lene, som han selv holder Huus paa, og ingen Omkostning i Regnskabet tilskrive os med Vinduer, Tag, Laase, Døre eller andet sligt mere Flikkeri ved Magt at holde, og aldeles ingen Bygning derpaa foretage uden vores egen naad. Befaling. Han skal ei heller mue lade bygge Skibe der udi Lenet, smaa eller store, ikke heller tilstede, det andre at mue gjøre uden vores naad. Bevilling, og aldeles intet at mue hugge der udi Skovene enten for sig selv eller andre, alene hvis som vi hos hannem lade bestille til vores Skibsflaades Behov og hvis til Ildebrand og Bygningstømmer paa Gaardene notturfteligen kan behøves. Han skal og holde Bønderne, til forne Lene liggendes ere, ved Norges Lov og Ret og dennem derimod ikke forurette eller med nogen ny og usedvanlige Paalæg besverge udi nogen Maade. Og skal forne Styring Boel have godt Tilsyn og flittig Opseende, naar vores Breve komme hannem til Haande om Tømmer at lade

hugge og bestille, at samme Tømmer uden Forsømmelse vorder betimeligen og til rette Tide hugget og nederført paa Ladestederne, som det kan bedst indtages, saa at naar Skibe komme did ned udi Lenet efter Tømmer, de da det uden Fare kunne indtage. Og skal han ikke tilstede Skipperen eller Skibsfolkene at drage fra Skibet og i Landet,* enten at bruge deres Kjøbmandshandel eller tage anden Forsømmelse derfore, og give hver Skipper en Beviis med sig tilbage, paa hvad Dag han ankom, og paa hvad Dag han fik sin Ladning ind, og hvorledes at Skipperen med Skibsfolkene have skikket dennem den Stund de laa udi Havnen, paa det at vi altid kunne vide Besked, om for deres Forsømmelse noget bliver efterladt. Og skal forne Styring Boel ikke maa tilstede noget Egetømmer at lade udskibes eller udføres der af Lenet, lidet eller meget, uden det skeer med vores naad. Bevilling, undertagendes hvis hid udi Riget indføres. Og have vi det for godt anseet og herefter det saaledes med Udgiften i vores Regnskaber ville det forholdet have, at Skriveren paa al Udgiften skal tage nøiagtige Kvittantser og Beviser af dennem, som samme Udgift paalyder, hvilke Kvittantser forne Styring Boel til ydermere Beviisning skal med egen Haand undertegne, at samme Udgift og Kjøb hannem vitterligt er og af hannem paa vore Vegne samtykt, saafremt samme Udgift udi Regnskaberne paa vores Vegne ellers skulle passere og blive godtgjorte. Kjøbenhavn 22 April 1605. R. III. 239. Afskr. VI. 606. (Orig. i Rigsarkivet.)

Johan Urne fik Kvittants Kvittantiarum paa Bratsberg Gaard.

C. IV. G. a. v., at os elskelige Johan Urne til Valsø, vor Mand og Tjener, haver nu endeligen gjort os god Rede og Regnskab for den visse Indkomst og Rente af Bratsberg Gaards Len, Tune og Aabygge Skibrede udi Norge saavelsom og for den geistlige Rente og Stigtens Indkomst, der sammesteds er oppebaaren; item for Pendingeskatter, som ere paabudne og oppebaarne der udi Lenet; sammeledes for hvis Inventarium han haver annammet paa forne Bratsberg Gaard og paa Toldboden udi Skien, hvormed forne Johan Urne af os en Tid lang naad. har været forlenet, fra Philippi Jacobi Dag 1597, han først af os haver bekommet forne Bratsberg Gaard udi Befaling og Forsvar næst efter afgangne Ove Juel, og til Philippi Jacobi Dag Anno 1602, han samme Len igjen kvit blev, og det med klar

Inventario fra sig leverede til os elskel. Hans Bülow til Gjerskov, vor Mand og Tjener, som nu dermed af os naad. forlenet er. Og bliver forne Johan Urne os deraf aldeles intet skyldig efter hans Registre, Regnskaber [etc. i sedvanlig Form.] Kjøbenhavn 26 April 1605. R. III. 242. Afskr. VI. 607.

Til Bønderne paa Island ved Øxefjord og Havnefjord, Svovljord at grave. Kjøbenhavn 27 April 1605. T. III. 212. Afskr. VI. 169.

Aabent Brev, nogen Restants hos Bønderne paa Island efterstaaendes, anrørendes.

[David Lugt og Hans Pederssøn, Toldskriver, Borgere i Kjøbenhavn, faa Befaling til Kongens Lensmand, Lagmændene, Sysselmændene og Lagrettesmændene paa Island at hjælpe deres Fuldmægtige, Nils Busch, til deres Restantsers lovlige Inddrivelse.] Kjøbenhavn 7 Mai 1605. R. III. 244. Afskr. VI. 607.

Jørgen Friis fik Brev, nogle Nagler til et Skib angaaendes.

C. IV. V. s. G. t. Vider, at os elskelige David Balfour, vor Skibbygger, underd. haver os tilkjendegivet, hvorledes han befrygter sig, at hvis Egenagler, hannem forskaffes af norsk Tømmer, ei skulle være tjenlige at bruge til Nagler til det Skib, han der i Lenet skal opsætte, medens meget for skjøre, underd. begjerendes, ham maatte forskaffes andre nødtørftige Nagler, som kunde være tjenlige; thi bede vi eder og ville, at I med første Leilighed forskaffer over fra Holland hvis Nagler han til samme Skib at forferdige kan fornøden have. Kjøbenhavn 7 Mai 1605. T. III. 212. Afskr. VI. 169.

Jørgen Friis fik Brev, Hans Wiborg belangendes, nogen Trætte anrørendes.

C. IV. V. s. G. t. Vider, at denne Brevviser, Hans Wiborg, Borger og Indvaaner udi vor Kjøbsted Oslo, underd. haver tilkjendegivet, hvorledes en Borger til Lybek, ved Navn Joakim Kock, nogen Tid siden, førend han sig til Lybek haver nedersat, udi sin Skrivelse med Skjelds- og ærerørige Ord [ham] skal have angrebet, og efterdi det vil falde ham meget besværligt fore, der til Lybek samme hans Vederpart for saadanne Skjeldsord at tiltale, forne Hans Wiborg og beretter, hvorledes forne Joakim Kock der udi Oslo skal have noget hans Gods og Vare bestaaendes, underd. derfor begjerendes, vi naadigst ville bevilge og lade forordne, at han paa samme hans Gods maa bekomme Arrest og Beslag, indtil saalænge han enten selv eller hans Fuld-

mægtige der til Oslo for saadanne hans ærerørige Ord sig imod hannem tilbørligen erklærer. Thi bede vi eder og ville, at naar for^ne Hans Wiborg eder hermed besøger, I da lader gjøre den Forordning, at han paa hvis Gods og Vare, for^ne Joakim Kock der udi Oslo haver efterladt, eller og hvis han til sin Fuldmægtige eller andre der sammesteds der forskaffendes vorder, kan faa Arrest og Beslag, indtil saalænge han sig imod ham der sammesteds har for samme Ord og Sag erklæret, som det sig bør. Cum claus. consv. Kjøbenhavn 8 Mai 1605. T. III. 213. Afskr. VI. 169.

Jørgen Friis fik Brev, Olaf Einarssøn paa Taasted anrør.

C. IV. V. s. G. t. Vider, eftersom denne Brevviser, Olaf Asbjørnssøn paa Ring, underd. har ladet give tilkjende, hvorledes hans Vederpart, Olaf Einarssøn paa Tachsted (sic), ikke endnu skal have stillet ham tilfreds og fuldgjort en vores samt nogle vore elskelige Rigens Raads Dom, som dem imellem til sidste Retterthing, der udi vort Rige Norge blev holdet, for Rette er dømt og afsagt, des Leilighed I ydermere af hosføiede [Kopi] af samme Dom har at forfare. Bedendes eder derfor og ville, at naar for^ne Olaf Asbjørnssøn eder med denne vor Skrivelse besøger, I da lader forordne, at for^ne hans Vederpart endeligen bliver tilholden, ham lovligen efter for^ne Doms Indhold at tilfredsstille, og samme Dom, saaledes som det sig bør, at efterkomme og fuldgjøre, saa han sig ikke videre over hannem skal have at beklage. Cum claus. consv. Kjøbenhavn 17 Mai 1605. Ibidem.

Skrædernes Skraa udi Bergen.

C. IV. G. a. v., at eftersom vore Undersaatter, menige Skrædere udi vor Kjøbsted Bergen have underd. været af os begjerendes, at dennem maatte meddeles en Skraa og Laugsret, hvorefter de dennem udi deres Laug og Embede kunde have og vide at rette, eftersom udi andre velforordnede Stæder er sedvanligt, derfore vi og naad. have befalet os elskel. Borgermestere og Raadmænd der sammesteds al Leiligheden at skulle overveie og derefter gjøre en Skraa og Laugsret, som for^ne Skrædere saavelsom og andre vore Undersaatter sammesteds kunde være lidelig og gavnlig, og de nu efter samme vores naad. Befaling have ladet forfatte og os andraget en aaben beseglet Skraa og Laugsret, lydendes udi sine Punkter og Artikler, som efterfølger:

1. Naar nogen efter denne Dag vil indgive sig udi Skræder-Lauget med Skrædernes Bevilling, da skal den samme først

præsentere sig for Borgermesterne og der forhøre, om han maa blive Borger eller ei, og fremføre og vise sit Pasbord, Beviis og Ægtebrev (om han er fremmed), at han er ægtebaaren og særligen adskilt fra det Land eller Sted, som han er fød eller frakommen. Siden skal Borgermesterne forvise hannem til Oldermanden for Skræderne, der at skjere og gjøre sit Mesterstykke, som er en Mandstrøie og en Norsk Kvindekaabe med Folder paa, saa det er ustraffeligt; og hvis det ikke saa findes, da at tjene paany igjen, indtil han lærer bedre. Og skal saadant skee udi en Raadmands og fire Oldermænds Overværelse. Naar saadant Mesterstykke er gjort og saaledes fuldkommet, skal hannem endda ikke forløves af Skræderne at opslaa hans Verksted, førend han haver gjort sin Borgereed for Borgermestere og Raad.

2. Skal ingen udi Skrædernes Laug og Embede, som did til Byen ankommer af fremmede Land eller Steder med Kone eller Børn (undtagen de, som ere fødte under Danmarks og Norges Krone), maa antages udi Borgerskab eller bruge Skrædernes Embede inden Byens Tagemark, men strax forvises til det Land eller Sted, han er frakommen. Og hvilken Skræder-svend, som saaledes, som forberørt er, findes god og duelig paa sit Haandverk og Embede og til Borger er samtykt af Borgermestere og Raad og siden vil sig forandre og udi Egteskabs Stand begive, hannem skal det være frit fore at befri og give sig udi Egteskab med hvilken ærlig Kvinde eller Piges Person hannem lyster, naar saadant ellers lovligen skeer efter Ordinantsen og de Artikler, som om Egteskab og Trolovelse ere udgangne, og den samme ei forpligtet være at begive sig imod hans Villie udi Egteskab med en af de afgangne Skræderes efterladendes Hustruer eller Døtre, mens hans Villie hannem derudinden, eftersom før er rørt, fri at være.

3. Maa ikke heller tilstedes nogen Borger eller Kjøbmand paa Bryggen hemmeligen eller aabenbare udi deres Huse at holde nogen Skrædersvende eller Bønhaser til at skjere eller sy noget nyt eller gammelt Arbeide, men Skræderne forpligtet være saadant Arbeide, gammelt eller nyt, for en billig Løn og Værd at gjøre og forarbeide, som det sig bør. Og dersom saadanne Bønhaser nogensteds kan findes, enten i Byen eller paa Bryggen eller saavidt som Bergens Bys Tagemark er, da skal Skræderne Magt have at tage Byens Tjener med nogle af deres yngste Mestere, som saadant hvis Arbeide de have med at fare,

kan fra dem tage og det siden at føre udi Byfogdens Huus eller paa Raadhuset til en Ret, indtil derom bliver kjendt og sagt og hvad deres Straf skal være, og Skræderne det ikke hos dennem selv paa nogen Ret at skulle beholde. Og naar saadant skeet er, skal saadanne Bønhaser enten strax tage sig en Mester eller og drage af Byen.

4. Skal og ingen Skræder, enten hemmelig eller aabenbare, maa tilstedes at lægge nogen Madskabi med nogen anden Skræder eller Skrædersvend, enten sin egen eller nogen andens, som ikke er Borger, og ikke heller at indtage nogen løse Skrædere i Kost at holde, som paa deres egen Haand arbeide ville. Ikke heller skal nogen Skræder fordriste sig til at forlokke eller afhændinge nogen Mands Svend eller Dreng, førend han er forløvet af sin Tjeneste. Og dersom nogen haver Misfeil (sic) paa nogen herimod at gjøre, da skal den, som saaledes mistænkes, tilholdes at gjøre sin Eed efter Loven og, hvis Brøst saaledes befindes, have forbrudt til Konningen, de fattige og til Lauget første og anden Gang hver Sinde 8 Ørtuger og 13 Mark, og dersom det med hannem befindes den tredie Gang, da at have forbrudt sit Embede.

5. Naar som en Svend er forløvet af sin Tjeneste, skal han strax lade sig finde udi Skrædersvende-Laughuset og ingen andensteds. Hvis nogen findes herimod at gjøre, skal han have forbrudt og bøde til Lauget en halv Daler og 1 Daler til de fattige. Og skal det være saadanne Skrædersvende, naar de med Villie lovligen ere skilte fra deres forrige Mestere, frit fore at tjene hvilken Mester hannem lyster, og ikke forpligtet være nogen af Mesterne imod sin Villie at tjene.

6: Hvilken Mester eller Svend, som foragter en andens Arbeide, og det findes af Oldermanden ustraffeligt, da at bøde til de fattige en halv Daler og til Lauget 1 Mark.

7. Skal ikke heller tilstedes nogen Borger eller Kjøbmand paa Bryggen at have eller udlægge nogen Slags gjorte Klæder til Kjøbs, som enten udi Byen eller paa andre fremmede Steder gjorte ere, men Skræderne selv at have og nyde saadan Fortjeneste alene.

8. Skal alle Mesterskrædere være forpligtet hvert Fjerdingaar at komme tilsammen at give deres Tide-Gjæld, som er 4 Alb.; hvilken derimod findes modvillig og ikke uden lovlig For-

fald fremkommer, skal bøde 1 Mark, Halvten til de fattige og Halvten til Lauget.

9. Naar nogen af Embedet, ung eller gammel, ved Døden afgaar, da skal alle Embedsmestere forpligt være at følge Liget til sit Leiersted, og de yngste Mestere, som sidst ere komne udi Lauget, at bære det. Hvilken, som uden lovlig Forfald ikke fremkommer, skal bøde 1 Mark, Halvparten til Embedet og Halvparten til de fattige, og hvilken, som gaar af Kirken, førend Tjenesten er ude, bøde og udi lige Maade 1 Mark.

10. Og efterdi at Skrædersvende have en Fridag om Ugen, som er deres fri Mandag, da skal ingen Svend forløves at forarbeide mere nyt Arbeide paa sin egen Haand, end han paa samme Dag fra Haanden kan færdig gjøre, og naar nogen Svend forsømmer sit Arbeide og sin Tid, da skal hans Mester Magt have for hver Dag at afkorte ham 12 Skilling Danske.

11. Skal ikke heller nogen Mester fordriste sig til at have flere Folk paa sit Vérksted og Embede end to Svende og en Dreng, saa han er selv fjerde; hvilken, som befindes herimod at gjøre, skal give 3 Daler, som skal deles udi 3 Parter, til Kongen, de fattige og Lauget.

12. Førend nogen skjær eller gjør sit Mesterstykke, da skal han forpligtet være at give udi Skræderlauget en Guldgylden og en Tønde Meel til de fattige.

13. Naar Oldermændene eller Bisidderne skulle udkaares, da skal det skee med menige Embedsmesternes Villie og Samtykke.

14. Skal ikke nogen Skræder efter denne Dag tilstedes at maa holde noget Kramgods eller Vare fal udi deres Huse eller paa deres Vinduer, være sig enten Frantser, Stiksilke, Sysilke, Snorer, Sidentyg, Klæde eller andet saadant at udselge til Forprang, Borgerne og Kjøbmændene paa deres Næring eller Kjøbmandskab til Skade eller Afbræk i nogen Maade, men dennem at blive ved deres Haandverk og sig deraf at nære og for en billig Værd og Arbeidsløn at gjøre og forarbeide godt, dueligt og ustraffeligt Arbeide, som det sig bør i alle Maade.

15. Eftersom forne os elskelige Borgermestere og Raad udi forne vor Kjøbsted Bergen paa deres egen og menige Borgerne og Kjøbmændene deres Vegne underd. have ladet tilkjendegive, hvorledes Skræderne der sammesteds hertildags have været bevilget udi deres Laug og Embede at skulle være et vist Tal,

som er 40 Mesterskrædere og ikke flere, og vi udaf saadan deres underd. Angivende forfare, at samme Skrædere ikke kan afstedkomme eller dennem muligt være at forarbeide og fuldgjøre alt hvis Arbeide der udi Byen falder at gjøre, baade for Borgerne, Kjøbmændene paa Bryggen, Nordfarerne samt for andre fremmede og udlændiske Folk, som did hender at ankomme; da ville vi efter slig Leilighed saa og efterdi Byen, Almuen og Borgerskabet Aar efter Aar tiltager og formeres, naad. forordnet have, at saadant et vist Tal paa Mesterskræderne der udi Byen ikke herefter skal holdes eller blive, men at skal herefter enhver være frit fore og tilladt, som sit Haandverk her udi Rigerne ærligen og vel lært haver og for sit Haandverk er god og dygtig, at maa komme udi Lauget med saadanne Vilkaar og for saadan Rettighed, som før er rørt. Dog skal hermed ikke være meent eller forstaaet, saa mange Skrædere udi Lauget at skulle stedes og antages, som i sin Tid kunde fortrykke eller fortrænge de andre Skrædere og Skatteborgere, som længe derudi have boet og kongelig og borgerlig Tynge og Rettighed gjort have, men af Øvrigheden der sammesteds at haves flittig og grangivelig Indseende, som det sig bør.

16. Skal og Skrædderne være forpligtet at gjøre og forferdige hvis Arbeide dennem af Borgerne eller andre bliver antvordet og betroet at gjøre og fuldferdige, for en billig Løn og Betaling. Og hvis saa skeer, at over noget saadant deres Arbeide eller Ubillighed kommer Klagemaal, da skal Borgermesterne Magt have, naar sligt dennem bliver angivet, at tilnævne fire Borgere og forstandige Mænd, som med Oldermændene skal besigtige samme Arbeide og derom siden sige og kjende, hvad billigt og ret er, og den, som Arbeidet har ladet gjøre, derefter at fornøie og betale samme Skrædere. Skal og [ikke] tilstedes Skrædderne efter denne Dag mægtige at maa være, hemmeligen under dennem selv indbyrdes noget at gjøre eller beslutte, som kunde være mod denne deres givne Skraa og Laugsret, dennem selver til Profit eller Baade, uden alene hvis som med deres Øvrigheds Villie, Vidskab, Fuldbyrd og Samtykke lovligen skee kan, Byen og Menigheden til Gavn og Bedste.

Hvilken forne Skraa og Laugsret vi efter forne vore Undersaatter, menige Skrædere udi forne vor Kjøbsted Bergen deres underd. Begjering have af vor synderlige Gunst og Naade fuld-

byrdt, samtykt og stadfæst og nu med dette vort aabne Brev fuldbyrde, samtykke og stadfæste udi alle sine Ord, Punkter og Artikler, eftersom de udi sig selv udvise og indeholde. Dog ville vi os og vore Efterkommere, Konninger udi Danmark og Norge, forbeholdet have forne Skraa og Laugsret at forandre, formere og formindske efter Tidens Leilighed, og som os kan synes til Rigens og vore Undersaatters Gavn og Bedste lideligt, billigt og ret kan være. Cum inhib. sol. Kjøbenhavn 19 Mai 1605. R. III. 244. Afskr. VI. 608.

Mester Laurits Schaboe's Konfirmatsbrev at være Bisp i Stavanger.

C. IV. G. a. v., at efterdi os elskelige hæderlig og høilærd Mand Mester Laurits Schaboe er nu retteligen udvalgt og kaldet til Superintendent at være udi Stavanger Stift efter Mester Jørgen Erikssøns Død og Afgang, og forne M. Laurits Schaboe nu har været her og gjort sin Eed, samme sit Embede og Kald af hans yderste Formue christeligen, troligen og gudfrygteligen at skulle forestaa, da have vi af vor synderlige Gunst og Naade bevilget, samtykt og stadfæst og nu etc. stadfæste forne M. Laurits Schaboe Superintendent at være udi forne Stavanger Stift og til samme hans Befaling at skulle have, nyde, bruge og beholde al hvis Rente og Rettighed en Superintendent der sammesteds er tillagt og dertil bør at ligge med Rette. Og skal han derimod være forpligt sit Embede og Kald troligen og retteligen at forestaa, som en christelig Superintendent bør at gjøre, og have flittig Opseende med, at Guds Ord prædikes og læres reent og puurt allevegne der udi Stiftet. Desligeste at Skolerne med gode og skikkelige Personer til Skolemestere, som Ungdommen udi Gudsfrygt og boglige Kunster retteligen kan opdrage, blive forsørget, og at altingest med Religionen ganger skikkeligen til efter Ordinantsens Lydelse, og udi Visitats og anden Bestilling, som hans Embede udfordrer, sig flittig og uforsømmelig lader befinde. Thi bede vi og byde etc. Cum claus. consv. Kjøbenhavn 20 Mai 1605. R. III. 249. Afskr. VI. 612.

M. Laurits Schaboes Kommendatsbrev til Stavanger Stift.

C. IV. Hilse eder alle, vore Undersaatter, menige Adel og Ridderskab, Fogder og Lensmænd, som bygge og bo over alt Stavanger Stift udi vort Rige Norge, kjærligen og evindeligen med Gud og vor Naade. Vider, at eftersom os elskelige hæ-

derlig og høilærd Mand M. Laurits Schaboe er nu retteligen udvalgt og kaldet saa og tilforordnet Superintendent at være udi forne Stavanger Stift efter Mag. Erik Jørgenssøns [ɔ: Jørgen Erikssøns] Død og Afgang, og han nu har gjort sin Eed, samme sit Embede og Kald troligen og retteligen af hans yderste og høieste Magt og Formue at skulle forestaa, da hvis som forne M. Laurits Schaboe nogen eders Hjælp og Bistand behov haver udi de Sager, hans Embede er anrørendes, bede vi eder alle og hver særdeles strengeligen byde og befale, at I forne M. Laurits Schaboe paa vore Vegne derudinden ere bistandige og hannem derhos for Overvold og Uret haandhæve og beskjærme. Cum inhib. sol. Kjøbenhavn 20 Mai 1605. T. III. 214. Afskr. VI. 170.

Til Steen Bilde, Jens Kock i Bergen om nogen Trætte anrørendes.

C. IV. V. G. t. Vid, at nærværende Brevviser, Jens Olafssøn Kock, Borger og Indvaaner udi vor Kjøbsted Bergen, paa afgangne Hartvig Matssøns Broders, ved Navn Karsten Matssøns, Vegne, underd. til os haver suppliceret og tilkjendegivet, hvorlunde Helvig Adriansdatter, forne Hartvig Matssøns Efterleverske, skal for nogen Tid siden have opdraget hannem, formedelst en Kontrakt, dennem om en Arv imellem gangen er, en Gaard, liggendes udi vor Kjøbsted Haderslev, og der han er hid nederkommen, samme Gaard at ville annamme, skal den ham forholdes af den Aarsag, at den tilforn er pantsat til andre, underd. begjerendes derudinden at maa forhjælpes til Rette; thi bede vi dig og ville, at, naar du hermed besøges, du da forhjælper ham til Rette, saa han uden videre Ophold og Forhaling af forne Helvig Adriansdatter bliver contenteret, saa vi for videre hans Overløb kunne forskaanes. Kjøbenhavn 2 Juni 1605. Ibidem.

Jakob Jørgenssøn, Lagmand udi Bergen, fik Bevilling at maa selge og afhænde hvis Bygning han haver ladet sætte paa en Biskopsgaard udi Stavanger.

C. IV. G. a. v., at eftersom vi nogen Tid siden forleden naad. have bevilget os elskelige Jakob Jørgenssøn, Lagmand udi vor Kjøbsted Bergen, at maa bekoste og opsætte nogen Bygning paa en af Biskopsgaardens Grund udi vor Kjøbsted Stavanger, dog med saadan Vilkaar, at dersom han blev til Sinds, hvis Bygning han derpaa satte og bekostede, at ville i

Fremtiden afhænde, han da samme Bygning til os først før nogen anden tilkjøbs for billig Værd skulde opbyde; da efterdi vi nu ikke ere til Sinds hannem samme Bygning at afkjøbe og afhandle, som han os nu underd. saaledes haver tilbudet, have vi naad. bevilget og tilladt og nu etc. tillade, at forne Jakob Jørgenssøn maa selge og afhænde til hvem hannem lyster og med hannem handle vil hvis Bygning han saaledes paa forne Bispegaard efter vores naad. Bevilling bygt, bekostet og opsat haver. Cum inhib. sol. Kjøbenhavn 3 Juni 1605. R. III. 249. Afskr. VI. 612.

Lagmændene udi Norge finge Brev, den Norske Lov, som blev renoveret, anrørendes.

C. IV. V. G. t. Vid, at eftersom vi efter menige Norges Riges Indbyggeres indstændige Begjering naadigst have ladet udi Tryk udgaa og forferdige den Norske Lovbog, hvorefter vi naadigst ville have ordelet og dømt udi alle de Sager, der udi Riget af Under- eller Overdommere skulle kjendes, da tilskikke vi dig nu herhos en af samme Lovbøger, som herefter der hos Lagstolen skal holdes tilstede, bedende dig og alvorligen befalende, at du retter dig efter, efter denne Dag udi alle de Sager, for dig blive indstevnet, efter samme Lovbog at kjende og dømme, eftersom du vil ansvare og være bekjendt. Kjøbenhavn 4 Juni 1605. T. III. 215. Afskr. VI. 170.

NB. Hver af Lagmændene i Norge fik forskrevne Missive om forne nye Lov, som ere disse efterne Lagmænd:

1. Jens Christenssøn, Lagmand udi Viken,
2. Olaf Holck udi Fredriksstad,
3. Jørgen Schrøder udi Tunsberg,
4. Engel Jenssøn udi Skien,
5. Bendix Olafssøn paa Agdesiden,
6. Mats Skriver udi Stavanger,
7. Jakob Jørgenssøn over Bergen og Gulething,
8. Hans Glad udi Oplandene,
9. Henrik Jørgenssøn over Throndhjem og Jæmteland,
10. Peder Hanssøn [Schønnebøl] udi Nordlandene,
11. Peder Jørgenssøn udi Oslo.

Blev og hver Lagstol en Lovbog tilforordnet, som ere forne 12 Lagstole med Jæmteland, som tilforn har været en sær Lagstol for sig selv, og nu comprehenderes under Throndhjems Lagstol eller Lagmandsdom. Og blev saaledes skreven for i hver

for^ne Lovbøger ut sequitur: Denne Lovbog er opskikket til Norge og af Kgl. Maj. forordnet stedse at blive ved N. Lagstol.

Israel Doest von Frieberch [Freiberg] fik Bevilling paa Smeltehytten paa Egeren [Eker] udi Norge.

C. IV. G. a. v., at eftersom vi naad. have forhandlet med nærværendes Brevviser, Israel Doest von Freiberg, saa han med første Leilighed skal begive sig til Smeltehytten paa Egeren udi vort Rige Norge, der sammesteds paa sin egen Bekostning at smelte hvis Jernmalm der er at bekomme, og derudinden med hannem saaledes akkorderet, som efterfølger, at han til os elskelige Jørgen Friis, vor Mand, Raad, Statholder udi vort Rige Norge og Embedsmand paa vort Slot Akershuus, skal lade levere hvis Jern han udi saa Maade kan bringe tilveie og til ingen anden at mue det afhænde under den Straf, vedbør; da have vi naad. bevilget at ville lade give hannem for hvert Skippund godt Jern, som han udi saa Maade kan lade smelte, 5 Rigsdaler. Vi ere og naad. tilfreds, at han maa bekomme for en billig Værd og Betaling hvis Redskab, som tilforn udi Smeltehytten der sammesteds haver været brugt, og os elskelige Laurits von Hadelen, vor Mand, Tjener og Befalingsmand paa vor Gaard Sæm, nu udi Forvaring haver, saavelsom at mue lade hugge paa vore og Norges Krones Skove, der omkring liggendes, hvis Veed at brænde Kul udaf han til samme Smeltehytte behøver, dog at han det paa sin egen Omkostning og vore og Kronens Bønder uden Besværing lader hugge og til Smeltehytten fremføre; desligeste at mue forstrækkes nogen Pendinge paa Haanden, samme Verk med at drive, hvilket os igjen udi Jernet (hvilket han efterhaanden, som det bliver smeltet, skal fra sig levere,) skal fornøies og hannem udi Betalingen afkortes paa vore Vegne. Thi bede vi og byde for^ne vores Statholder, [etc. om Forskud, Jernets Betaling og Veedhugst til Kul]. Kjøbenhavn 5 Juni 1605. R. III. 251[1]. Afskr. VI. 613.

Borgermestere, Raad saa og Byfogden udi Bergen finge Bevilling de to Parter Accisen udaf Tystøl til deres eget Behov at maa følge, ad gratiam.

C. IV. G. a. v., at eftersom os elskelige Borgermestere, Raad saavelsom Byfogden udi vor Kjøbsted Bergen underd. til os have suppliceret, tilkjendegivendes, hvorledes de paa det høieste (dennem paa deres Næring og Bjering til den allerstørste

[1] Fol. 250 er i „Registrenes" Foliering forbigaaet.

Forsømmelse) skulle besværes med hvis Bestillinger dennem ere paalagte, beklagendes sig derfore at have en ganske liden og ringe Vederlag og Besolding, underd. begjerendes, derudinden at mue blive betænkt; da paa det de ved saadan Besværing ikke aldeles skulle komme tilagters og endelig geraade udi største Armod, have vi af vor synderlige Gunst og Naade undt, bevilget og tilladt og nu etc. tillade, at forne Borgermestere og Raad saavelsom og Byfogden udi forne vor Kjøbsted Bergen aarligen herefter mue lade oppebære de to Parter Accisen udaf alt hvis Tystøl og fremmed Drik, som der udi Byen udi Pottertal bliver udtappet, og at den tredie Part os til Bedste bliver beholden og til Regnskab ført, og dem samtligen (dog Byfogden for sin Person deraf lige med en af Raadmændene at skulle opberge) at mue have, nyde, bruge og beholde, indtil saalænge vi anderledes derom tilsigendes vorde. Cum inhib. sol. Kjøbenhavn 5 Juni 1605. R. III. 251. Afskr. VI. 613.

Borgermestere og Raad udi Bergen finge Brev, en Sum Pendinge, Bergens Domkirke af Herman Borriss [ɔ: Børgessøn] forstrakt, anrørendes.

C. IV. V. G. t. Eftersom vi forfare, hvorledes os elskelige Herman Borriss, Guldsmed og Indvaaner der i vor Kjøbsted Bergen, sig skal have erbødet at ville forstrække til Domkirkens Bygnings Behov der sammesteds (som ellers skal findes meget bygfældig og forfalden) 2000 Daler, dog med slig Kondition og Vilkaar, at ham aarlig af forne Domkirkes Ombudsmænd, udi hans Livstid og saalænge han lever, skal fornøies til Rente af forne Pendinge in summa 200 Daler, mens efter hans Død og Afgang Hovedsummen at være forfalden til Kirken, dersom saadan Kontrakt med vores naad. Bevilling og Tilladelse skee maatte; da ere vi naad. tilfreds, at samme Forhandling maa gange for sig, og at derom med Brev mellem ham og forne Domkirke maa gjøres til Ende. Kjøbenhavn 6 Juni 1605. T. III. 216. Afskr. VI. 171.

Herman Børgessøn, Borger i Bergen, fik Bevilling paa at blive forskaanet for politiske Handlinger for en Summa Pendinge, forstrakt til Bergens Domkirke.

C. IV. G. a. v., at eftersom denne Brevviser, Herman Børgessøn, Borger udi vor Kjøbsted Bergen, nogen Tid siden forleden underd. haver forstrakt til Domkirkens Bygnings Behov der sammesteds 2000 Daler med slig Kondition og Vilkaar, at hannem aarligen udi hans Livstid deraf skal gives til Rente 200

Daler og efter hans Død og Afgang Pengene at være forfaldne til Domkirken uden al videre Besværing, saa og at han af Øvrigheden der sammesteds med Sager at forlige og anden slig verdslig Bestilling maatte være ubesværet, saafremt det med vores naad. Bevilling og Tilladelse skee maatte; da have vi af vor synderlige Gunst og Naade naad. undt, bevilget og tilladt og nu etc. tillade, at forne Herman Børgessøn herefter for slig verdslig Bestilling med Sager at forlige og udi andre Maade (som hannem af Øvrigheden der sammesteds kan paalægges,) maa være forskaanet. Dog skal hermed ikke være meent, hannem at skulle nyde nogen Forskaansel for hvis Byskat, Vagt eller anden slig borgerlig og Byens Tynge og Besværing, han som en Borger og Indvaaner der sammesteds bør at give og gjøre. Cum inhib. sol. Kjøbenhavn 29 Juni 1606 [ɔ: 1605]. R. III. 252. Afskr. VI. 614.

Styring Boel fik Brev, Peder Grubbes Restants af Mandals, Nedenes og Lister Len anrørendes. [Ordre i sedvanlig Form at hjælpe Peder Grubbe til uden lang Proces at faa sin Restants i Lenene inddrevet.] Kjøbenhavn 30 Juni 1605. T. III. 216. Afskr. VI. 171.

Israel Doest, Smelter, fik Bevilling paa en Gaard [ved Semhytten [ɔ: Smeltehytten] paa Sæm paa Eker, som Olaf Hals tilforn har havt, mod at give til Befalingsmanden paa Sæm den sedvanlige Landgilde og Afgift]. Kjøbenhavn 4 Juli 1605. R. III. 253. Afskr. VI. 615.

Jørgen Friis fik Brev [at sende tre Skuder fulde af den Kalk, som bliver brændt ved Oslo, til Vardbergs Bygnings Behov, og selv at fragte Skuder til det nøieste Kjøb]. Kjøbenhavn 11 Juli 1605. T. III. 217. Afskr. VI. 171.

Kannikerne udi Throndhjem finge Brev, tilholdendes dem endeligen at dømme udi en Egteskabssag mellem M. Peder Ivarssøn [Borch], Lektor der sammesteds, og hans Hustru, som med ferske Gjerninger blev funden i Senge hos en Ungkarl ved Navn Mogens Pederssøn. Kjøbenhavn 14 Juli 1605. Ibidem.

Disse efterne Lensmænd udi Norge: Hans Bülow, Fredrik Lange, Peder Matssøn [Laxmand], Henning Valstrup, Fru Anna Brock til Bramslykke, Peder Brockenhuus og Laurits von Hadelen finge Breve, Restants anrørendes.

Hans Bülow: Vid, at eftersom vi komme udi Forfaring,

hvorledes du skal restere med Mandtallet paa Arbeidsskatten af Thelemarken, som du underd. (sic) medforlenet er, udi nogle Aar, som er til Paaske 1604 og 1605, desligeste med Mandtallet paa den almindelige Landskat, som til Martini 1603 skulde have været erlagt; udi lige Maade med Mandtallet paa Arbeidsskatten af Bamble Fogderi, til Paaske 1605 skulde været udgiven; da bede vi dig og ville, at du nu strax ufortøvet samme Skatter, du udi saa Maade resterer, udi Skriverstuen paa Akershuus aldeles afbetaler, saa os elskelige Jørgen Friis, vor Mand, Raad, Statholder udi vort Rige Norge og Embedsmand paa vort Slot Akershuus, med det forderligste kunde lade os gjøre derfor udi vort Rentekammer klart og rigtigt Regnskab, hvorefter du dig endeligen haver at rette. Kjøbenhavn 18 Juli 1605. T. III. 217. Afskr. VI. 171.

Mutatis mutandis fik hver forne Lensmand saadant et Brev:

Følger Fortegnelse paa forne Mandtals-Registre, som resterede hos disse efterne Lene hos hver af forne Lensmænd:

1. Hans Bülow: Af Thelemarken resterede Mandtallet paa Arbeidsskatten, til Paaske 1604 og til Paaske 1605 skulde have været udgiven. Item Mandtallet paa den almindelige Landskat til Martini 1603. Item af Bamble Fogderi udi Hans Bülows Len rester Mandtal over Arbeidsskatten, til Paaske 1605 skulde været udgiven.

2. Fredrik Lange: Af Tunsberg Len resterede Mandtallet paa den almindelige Landskat, til Martini 1603 udgaves, saa og paa Arbeidsskatten, til Paaske 1605 skulde været udgiven.

3. Peder Matssøn: Af Verne Klosters Len rester Mandtallet paa den almindelige Skat, til Paaske 1603 udgaves; Mandtal paa den almindelige Landskat til Martini 1603 og Mandtal paa Arbeidsskatten, som til Paaske 1604 udgaves, og Mandtallet paa Arbeidsskatten, som til Paaske 1605 skulde have været udgiven.

4. Henning Valstrup: Af Mossedalen og Provsti Tjenere rester Mandtallet paa den almindelige Landehjælp til Martini 1603, paa Arbeidsskatten til Paaske 1604 og paa Arbeidsskatten, 1605 skulde have været udgiven.

5. Fru Anna Brock: Af Onsøen resterede Mandtallet paa den almindelige Landskat, til Martini 1603 udgaves, paa Arbeidsskatten til Paaske 1604 og Paaske 1605.

6. Peder Brockenhuus: Af Skjaaberg [Skeberg] Len

rester Mandtallet paa Arbeidsskat til Paaske 1603, den almindelige Landskat til Martini 1603, Arbeidsskatten til Paaske 1604 og Arbeidsskatten 1605, til Paaske skulde have været udgiven.

7. Laurits von Hadelen: Af Eker rester Mandtallet paa alle forskrevne fire Skatter.

Styring Boel fik Brev, tvende Skotske Skibe at forskikke hid ned til Kjøbenhavn anrørendes.

C. IV. V. G. t. Vid, at eftersom vi komme udi Forfaring, hvorledes at tvende Skotske Mænd, Richardus Waddell og Jakob Klarck ved Navn, skal udi Østerfjord og Tystnes der udi Lister Len have ladet forbygge to Skibe, et paa 40 og det andet paa 30 Lester, hvilke de have været til Sinds imod vores udgangne Forbud at forføre did ud af Riget, dersom du ikke derpaa paa vore Vegne havde ladet gjøre Beslag; da bede vi dig og ville, at du samme Skibe saavidt lader forbygge, dersom det ikke allerede skeet er, og siden med nogen gammel Takkel og Toug, hvor du til des Behov det bedst og for ringeste Kjøb kan bekomme, saaledes lader forferdige og tilfly, at de kunne blive nedskikket hid til vort Slot Kjøbenhavn. Kjøbenhavn 3 August 1605. T. III. 218. Afskr. VI. 172.

Menige Bønder udi Utsteins Klosters Len finge Brev, nogen Bygning der at anfange anrørendes.

C. IV. Hilse eder alle, vore og Norges Krones Bønder og Tjenere, som ligge og tjene til Utstein Kloster, evindeligen med Gud og vor Naade. Vider, at eftersom os elskelige Erik Urne, vor Mand, Tjener og Befalingsmand der sammesteds, underd. haver ladet os tilkjendegive, hvorledes Husene paa forne Kloster saa ganske og aldeles skulle være forfaldne og bygfældige, saa det ikke er ham eller nogen muligt der sammesteds uden stor Livsfare at kunne holde Huus, med mindre vi naad. ville bevilge, enten at paa forne gamle Huse bliver hjulpen, eller og nogen anden Værelse af ny opbygt, som han med sit medhavendes Folk kan have sit Tilhold udi; thi bede vi eder alle og enhver særdeles strengeligen og alvorligen byde og befale, at I (naar I af forne Erik Urne eller hans Fuldmægtige derom blive tilsagte) da rette eder efter samtligen hannem at age og tilføre, hvis Bjelker, Sparrer, Bul, Næver, Tagdeler og anden Tømmerverk, som kan fornøden gjøres til at forbygge saamegen nødtørftig Værelse, han kan holde Huus udi, og han det siden selv

tilsammen hugger og opsætter. Cum claus. consv. et inhib. sol. Kjøbenhavn 9 August 1605. T. III. 219. Afskr. VI. 172.

Laurits Kruse fik Brev, afgangne Christopher Dal anr.

C. IV. V. G. t. Vid, at eftersom til sidste almindelige Herredag der udi vort Rige Norge er gangen Dom paa afgangne Christopher Dal formedelst nogen Skibe, han ulovligen og imod vores udgangne Forbud havde ladet opsætte, og vi ikke endnu fornemme noget til samme Skibe, som dog efter Dommens Lydelse skulde komme os til Bedste, da bede vi dig og ville, at du dig udførligen om denne Leilighed imod os erklærer og, indtil forne Dom aldeles udaf hans efterladendes Arvinger bliver efterkommet, dig forholder paa vores Vegne til hvis Gods han har efterladt, saa vi deraf kunne blive contenteret for hvis vi efter Dommens Indhold kunne være tilberettiget. Cum claus. consv. Kjøbenhavn 15 August 1605. T. III. 219. Afskr. VI. 173.

Jørgen Lang, Indvaaner udi Oslo, fik Brev paa noget Gods, han ikke havde fortoldet, derfor at maa blive utiltalet, anrørendes.

C. IV. G. a. v., at eftersom denne Brevviser, Jørgen Lang, Borger udi vor Kjøbsted Oslo, underd. haver os tilkjendegivet, hvorledes hannem skal for vores Tolder være fradømt noget hans Gods, som han udi vort Rige Norge skal have fortagt [ɔ: fortiet] og ikke angivet, som det sig burde, nogen Tid lang førend han havde svoret Borgerskab der sammesteds; da efterdi han nu samme sin Forseelse hos os haver afsonet og derfor efter vor naad. Bevilling udi vort Rentekammer indleveret 300 Daler, bede vi og byde vore Fogder, Embedsmænd, Toldere og alle andre forne Jørgen Lang for samme Forseelse (som han nu haver aftinget) [ei] herefter at tiltale eller udi nogen Maade for denne Sag Forfang at gjøre, under vor Hyldest og Naade. Kjøbenhavn 19 August 1606 [ɔ: 1605]. R. III. 253. Afskr. VI. 615.

Jørgen Friis og Hans Bülow finge Brev, Villum Henrikssøn i Egebek anrørendes.

C. IV. V. s. G. t. Vider, eftersom os elskelige Villum Henrikssøn i Egebek underd. for os haver ladet berette, hvorledes os elskelige Anders Hvitfeldt til Throndstad skal forholde ham nogle Børnepenge, han ham nogen Tid siden forleden skal have laant og forstrakt efter hans udgivne Brev og Segl, og endog forne Anders Hvitfeldt af os og vores elskelige Danmarks Riges Raads Dom er bleven tilfunden, hannem forne Sum Pendinge

uden videre Ophold og Forhaling at erlægge og betale, han og paa underskedlige Tider derom skal være manet og krævet, skal han dog samme Dom ikke endnu have efterkommet, underd. derudinden vores naadige Befordring begjerendes til Rette at mue blive forhjulpen; thi bede vi eder og ville, at naar I hermed besøges, I da enten udi Venlighed dem derom forlige eller og ved billig Middel forne Villum Henrikssøn nu strax og uden videre Ophold og Forhaling hos forne Anders Hvitfeldt efter forne vor og Danmarks Riges Raads Doms og hans udgivne Brev og Segls Lydelse forhjælpe til sin Betaling, saa vi for videre hans Overløb kunne forskaanes. Cum claus. consv. Kjøbenhavn 20 August 1605. T. III. 220. Afskr. VI. 173.

Laurits von Hadelen fik Brev, Sagtømmer til Sæms Gaard anrørendes.

C. IV. V. G. t. Eftersom vi nogen Tid forleden have ladet vores naadigste Brev udgaa til vore og Norges Krones Bønder udi Tunsberg Len der udi vort Rige Norge, at de skulle tiltænke aarligen at levere 400 Tylfter Sagtømmer til vore Sager paa Moss, og vi nu naad. komme udi Forfaring, at de Bønder, som bo udi Sandshverv og Laurdal der udi Tunsberg Len, skulle saa langt være bosiddendes fra forne Moss, at det er dem fast umuligt eller og ganske besværligt samme Tømmer der sammesteds at kunne yde, vi og naad. formærke, dem at være nærmere liggendes hos vor Gaard Sæm, du naadigst med forlenet er; da bede vi dig og ville, at du Halvparten af forne Sagtømmer, som er 200 Tylfter, udaf Bønderne udi forne Tunsberg Len, som længst fra Moss ere bosiddendes, aarligen lader annamme til vore Sager, du der ved vor Gaard Sæm haver at bruge, og dersom nogen af Bønderne bo tilfjelds og saa langt derfra, at de ikke kunne afstedkomme Tømmeret did ned at forskaffe, ere vi naad. tilfredse, at du af dem annammer saa mange Penge, som du kanst kjøbe saameget Tømmer istedenfor igjen, og det siden til vore Sagers Behov lader forbruge. Kjøbenhavn 22 August 1605. Ibidem.

Jørgen Friis fik Brev, Sagmøllen paa Moss anrørendes.

C. IV. V. s. G. t. Vider, eftersom vi naadigst forfare, hvorledes at Delerne paa Moss ikke vel kan selges og afhændes til fremmede Kjøbmænd af den Aarsag, at det skal være et ondt Ladested, hvorudover en stor Antal Deler skal endnu staa usolgte, saa meste Parten af dem skal være fordervet; thi bede vi eder

og ville, at I paa 2 Aars Tid annammer Penge af Bønderne istedenfor Tømmer, som de ellers skulde yde paa Moss, og lader forvare hvis Sagredskab, som er hos Sagerne, saa de imidlertid staa stille, hvilket I saaledes har til Regnskab at indføre. Kjøbenhavn 23 August 1605. T. III. 221. Afskr. VI. 174.

Befaling til Laurits v. Hadelen paa Sagerne ved Sæm [at lade skjere saa mange gode Danmarks-Deler, 2½ Tomme tykke, som han kan overkomme. Jørgen Friis har faaet Ordre til Eker at forskikke hvis Tømmer, liggende paa Moss, han ikke selv forbruger paa Akers Sager; og skal Delerne bruges til Fredriksborgs Slots Bygning.] Kjøbenhavn 26 August 1605. Ibidem.

Samme Dag til Jørgen Friis om det samme. T. III. 229.[1] Afskr. VI. 174.

Steen Bilde forhvervede aabent Brev til Bønderne udi Stjørdalen at forskaffe ind til Throndhjem hvis Tømmer til Søbryggens Forbyggelse der sammesteds kunde fornøden gjøres. Kjøbenhavn 31 August 1605. Ibidem.

Steen Maltessøn [Sehested] fik Brev at lade annamme under Baahuus Len en Gaard, Røsholt, istedenfor en Ø Bornø, Peder Bagge anrørendes.

C. IV. V. G. t. Vid, at eftersom vi udaf din underd. skriftlige Beretning komme udi Forfaring, hvorledes os elskelige Peder Bagge til Holme, vor Mand og Tjener, nogen Tid siden forleden skal være fradømt en Ø, kaldes Bornø, som han af vores kjære afgangne Herre Fader, salig og høilovlig Ihukommelse, havde bekommet til Magelaug, udaf den Aarsag han ikke kunde hjemle os og Norges Krone en Gaard, kaldes Røsholt, han derimod til Fyldest og Vederlag til forne Norges Krone havde udlagt; da efterdi han nu underd. for os har ladet bevise og godtgjøre, det han paany igjen haver tilforhandlet sig forne Gaard Røsholt udaf rette Arvinger og derpaa bekommet nøiagtigt Skjøde og Forvaring, den til Eiendom at skulle beholde, saa han nu noksom os og Norges Krone den kan hjemle; da bede vi dig og ville, at du forne Peder Bagge og hans Arvinger uformeent lader følge forne Bornø, og derimod igjen paa vor og Norges Krones Vegne forne Gaard Røsholt lader annamme, udi Jordebogen igjen lader indføre og for des visse og uvisse Rente og

[1] I „Tegnelserne" III ere Folierne 222 til 228 inkl. ubeskrevne.

Indkomst aarligen lader gjøre os god Rede og Regnskab. Kjøbenhavn 31 August 1605. T. III. 229. Afskr. VI. 174.

Steen Bilde fik Brev at lade forferdige Skorstenene paa Throndhjems Bispegaard (sic).

C. IV. V. G. t. Vid, at eftersom du underd. haver ladet tilkjendegive, hvorledes at en Part Skorstenene der paa vor Gaard i Throndhjem, du naad. medforlenet er, udaf idelig og daglig Brug ganske skulle være forbrændte og forfaldne, saa man ikke uden stor Fare kan bruge dem; da bede vi dig og ville, at du med første Leilighed lader samme Skorstene igjen renovere og forferdige med hvis Steen der er at bekomme, paa det al Ulykke, som formedelst Ildebrand kunde indfalde, maatte forekommes. Kjøbenhavn 1 September 1605. T. III. 229. Afskr. VI. 175.

Menige Bønder paa Inderøen, Sparboen, Skogn og Beitstaden finge Brev, Søbroen ved Throndhjems Gaard anrørendes.

C. IV. Hilse eder alle, vore og Norges Krones Bønder og Tjenere, som bygge og bo paa Inderøen, Sparboen, Skogn og Beitstaden og ligge og tjene til vor Gaard udi Throndhjem, evindeligen med Gud og vor Naade. Vider, at eftersom vi naad. forfare, hvorledes at Søbryggen der ved for^{ne} vor Gaard udi Throndhjem skal meget være bygfældig og forfalden, saa at hvis derpaa ikke udi Tide bliver hjulpen, da er det at befrygte, at denne inden stakket Tid slet og aldeles bliver øde og fordervet, hvorfor vi til des Behov have ladet vores naadigste Befaling udgaa til vore og Norges Krones Bønder og Tjenere i Stjørdalen, at de med det allerførste skulle forskaffe nødtørftigt Tømmer til for^{ne} Søbrygge med at opbygge og forbedre; da bede vi eder alle og hermed hver særdeles strengeligen og alvorligen byde og befale, at I rette eder efter, naar I af os elskelige Steen Bilde, vor Mand, Tjener og Befalingsmand paa vor Gaard udi Throndhjem, eller hans Fuldmægtige tilsiges, paa eders egen Omkostning at forskaffe og tilveiebringe saa mange Tømmermænd, som for^{ne} Søbro kunne tilhugge og paany igjen forferdige. Saafremt nogen herudinden findes forsømmelig, han da derfor ikke vil stande til Rette og straffes, som vedbør. Kjøbenhavn 1 September 1605. T. III. 230. Afskr. VI. 175.

Styring Boel fik Brev, Israel Doest at tilstede Jernmalm udi Nedenes Len at grave og smelte.

C. IV. V. G. t. Vid, at eftersom Israel Doest von Freiberg,

Smelter, underd. har ladet tilkjendegive, hvorledes der udi Nedenes Len ved Barbo skal findes Jernmalm udi Mængde, og efterat han haver været til Sinds samme Malm at ville lade bryde og smelte, skal du ikke „tort" understaa dig dertil at give din Bevilling og Samtykke, medmindre han derpaa har vor naadigste Bevilling og Tilladelse tilforn; da bede vi dig og ville, at du ham tilsteder uformeent at lade bryde og smelte hvis Jernmalm der udi forne Nedenes Len er at bekomme paa sin egen Bekostning, dog at han sig ellers aldeles dermed retter og forholder efter den Bestillings Lydelse, vi ham nogen kort Tid siden forleden naad. have ladet give. Cum claus. consv. Kjøbenhavn 6 September 1605. T. III. 230. Afskr. VI. 175.

Befaling til Jørgen Friis og Fredrik Lange, en Gaard at besigtige, Henning Valstrup anrørendes.

C. IV. Hilse eder, os elskelige Jørgen Friis til Krastrup, etc., og Fredrik Lange til Markegaard, etc., kjærligen med Gud og vor Naade. Vider, at eftersom vi naadigst have bevilget os elskelige Henning Walstorp til N. [ɔ: Kambo], vor Mand og Tjener, til Magelaug at maa bekomme Norges Krones Gaard, liggendes udi Moss Fogderi i Vandsøen, kaldes Dillingø, skylder aarligen Malt 1 Pund, Salt 1 Pd., Tørfisk 1 Pd., Leding 4 Skilling, Smør 1½ Pd., Ledingskorn 1 Fjerding, Foring ½ Daler, hvorimod han underd. igjen til os og Kronen vil udlægge Skjel og Fyldest udi en Gaard af hans Arvegods, liggendes udi Halmstad Hered i Refvinge By og Sogn udi vort Land Halland her udi vort Rige Danmark, som Thorben N. paabor, skylder aarligen Smør 8 Pd., Gjesteri 5 Mark, Havre 1 Tønde, Lam 1, Gaas 1, for et Fodernød 2 Mark, 1 Oldensviin, naar Olden er, hvilken forne Gaard os elskelige Brostrup Gjedde til Tommerup og Steen Matssøn [Laxmand] til Rønneholm, vore Mænd og Tjenere, allerede efter vores naadigste Befaling besigtet have, hvilken Besigtelse eder herhos tilskikkes; da bede vi eder, befale og med dette vort aabne Brev Fuldmagt give, at I med første Leilighed og strax, naar forne gode Mænds Besigtning bliver eder tilhændiget, begive eder til forne vor og Norges Krones Gaard, granske og grangiveligen forfare samme Gods's Eiendom, Skove, Landgilde, Herlighed, Rente og anden Tilliggelse, og siden lægge og ligne det ene Gods imod det andet, (dog at I derudinden have udi samme Lignelse udi Agt, at ham til den Gaard, vi ham naad. have bevilget, ikke kan efterfølge eller

tilskiftes den Herlighed, han har havt til den Gaard her i vort Rige Danmark, han derimod til os og Norges Krone haver udlagt), at ham derfor skeer i andre Maader Vederlag, saa at os og Norges Krone saavelsom hannem udi alle Maader skeer Skjel og Fyldest. Kjøbenhavn 7 September 1605. T. III. 231. Afskr. VI. 176.

Jørgen Friis og Anders Green finge Brev, en Trætte mellem Mats Bagge og Lauge Posse udi Sverige anrørendes.

C. IV. V. s. G. t. Vider, at eftersom sig begiver nogen Irring og Trætte og vidtløftig Uenighed mellem os elskelige Mats Bagge, vores Skibshøvedsmand, paa den ene og Hr. Lauge Posse til Aspenes udi Sverige paa den anden Side om noget Jordegods, liggendes udi Viken, hvilken Sag os elskel. Jens Christenssøn, Lagmand der sammesteds, for adskillige Aarsager skal have opskudt og indsat til Lagrettet (sic) udi vor Kjøbsted Oslo, der at skulle ordeles til næste Søgne efter St. Pauls Dag førstkommendes; da bede vi eder og ville, at naar forne Mats Bagge og hans Arvinger til forne Tid for eder i Rette kommendes vorder, I da uden videre Forhaling endeligen kjende og dømme udi forne Sag baade om Godset og Gaardene, omtrættes, saavelsom og om den langvarige Opbørsel udaf forne Gods, som forne Mats Bagge formener, forne hans Vederpart udi langsommelig Tid uden Lov og Dom haver oppebaaret, saa Parterne paa begge Sider med forne Sag uden videre Forhaling endelig maa blive adskilte. Kjøbenhavn 12 September 1605. Ibidem.

Styring Boel fik Brev, tvende Skotter anrørendes.

C. IV. V. G. t. Vid, at eftersom nærværende Brevvisere, Villem Dunckel og Rikard Wodall, Indvaanere udi Skotland, underdanigst have ladet os tilkjendegive, hvorledes de til de Skibe, de der udi dit Len have ladet bygge og nu, formedelst de imod vores udgangne Mandat der sammesteds ere blevne opsatte, ere forbrudte, did sammesteds med dem have ladet indføre adskillig Slags Skibsredskab, Anker, Toug, Jernfang og udi andre Maader, underd. begjerendes, forne Redskab dennem maa efterfølge, eller og de derfor maa bekomme nøiagtig Betaling; da bede vi dig og ville, at du med allerførste Leilighed og naar du hermed besøges, forne Redskab lader vurdere, og hvis det udi Pendinge bliver taxeret for, dem betaler og fornøier, det du saaledes siden dig lader føre til Regnskab. Cum claus. consv. Kjøbenhavn 15 September 1605. T. III. 232. Afskr. VI. 177.

Jørgen Friis fik Brev, anlangendes Tømmer til Fredriksborgs Bygnings Behov.

[Han skal i Vinter lade hugge i Akershuus, Bratsberg og Tunsberg Lene 6 Tylvter Bjelker, 30 Alen lange, 12 Tylvter Sparrer, 30 Alen lange, og 6 Tylvter Hanebjelker, 20 Alen lange, Tykkelsen efter vedlagt Maal, samt melde Breide Rantzau, paa hvilke Ladesteder det til Vaaren kan afhentes. — Ligesaa skal han til Bygningen paa Tøihuset lade skjere i samme Lene 210 Bjelker, 16 Alen lange og 5 Kvarteer i Kanten, Sparrer 210, 14 Alen lange og ¾ i Kanten, Hanebjelker 105, 16 Alen lange, ¾ i Kanten, Stolper 50, 6 Alen lange og 2½ Kvarteer i Kanten, Bjelker til Underslag 100, 14 Alen lange og 2½ Kvarteer i Kanten; Bjelker til Baande 50, 16 Alen lange og 2½ Kvarteer i Kanten.] Kjøbenhavn 20 September 1605. T. III. 232. Afskr. VI. 177.

Jens Christenssøn, Lagmand udi Viken, fik Bevilling, en Gaard at maatte opbygge.

C. IV. G. a. v., at eftersom os elskelige Jens Christenssøn, Lagmand udi Viken udi vort Rige Norge, underdanigst haver ladet os tilkjendegive, hvorledes han nogen Tid siden forleden skal have stedt og fæst en bygfældig Gaard, han nu selv ibor, kaldes Toften, liggende i Lykke Sogn paa Indland udi Baahuus Len, med sine tilliggende Græsholmer Bastøen og Herholmen, af os elskelige Steen Maltessøn [Sehested], vor Mand, Tjener og Embedsmand paa forne vort Slot Baahuus, og han nu underd. beretter sig at være til Sinds samme Gaard at ville lade opbygge og forferdige, saafremt vi naad. vilde bevilge og samtykke, slig Bekostning at kunne komme hannem og hans Hustru og Børn efter hans Død og Afgang til Gavn og Bedste; da have vi af vor synderlige Gunst og Naade undt, bevilget og tilladt og nu etc. tillade, at forne Jens Christenssøn maa udi sin Livstid nyde og beholde forne Gaard med sin Tilliggelse, som forvet staar, og naar han ved Døden afgaar, maa hans efterladendes Hustru eller Børn forne Gaard for en billig Stedsmaal for nogen anden bekomme og besidde, dog at de den sedvanlige Landgilde med anden Tynge og Rettighed, som deraf til os og Norges Krone pleier at udgives, aarligen udi rette Tid vor Lensmand paa forne vort Slot Baahuus, som nu er eller herefter kommendes vorder, skal fornøie og erlægge. Cum inhib. sol. Kjøbenhavn 1. Oktober 1605. R. III. 253. Afskr. VI. 615.

Til Steen Maltessøn [Sehested], Slottens Indkomst Rug og Byg at selge anrørendes.

C. IV. V. G. t. Vid, at eftersom vi komme udi Forfaring, hvorledes paa Lofterne der paa vort Slot Baahuus skal findes en stor Antal Korn af Rug, Malt og Biskopstiender udaf Lenens (udi forgangen Aar) beholdne Indkomst, da bede vi dig og ville, at du med første Leilighed forne beholdne og vintergamle Korn, Tønden af Rugen for 1 Daler, Maltet for 1 Daler og Biskopstienderne for 3 Mark paa vore Vegne til visse Kjøbmænd selger og afhænder, saafremt du det ikke selv for samme Priis og Værd er til Sinds at beholde. Kjøbenhavn 1 Oktober 1605. T. III. 233. Afskr. VI. 177.

Laurits Kruse og Styring Boel finge Brev at skulle forkundskabe i deres Lene, Bergenhuus og Nedenes, hvis Klagemaal Indbyggerne kunne have at foregive over en Dunkerker-Capitain ved Navn Philippus de Foss, og dennem skriftlig hid under Anklagernes Certifikation forskikke. Kjøbenhavn 3 Oktober 1605. T. III. 233. Afskr. VI. 178.

Steen Maltessøn [Sehested] fik Brev, anlangendes Marstrands, Kongelfs og Oddevalds Indbyggere om Told.

C. IV. V. G. t. Vid, at eftersom os elskelige Borgermestere og Raad samt menige Borgere og Indbyggere udi vore Kjøbstæder Kongelf og Oddevald udi vort Rige Norge underdanigst til os have suppliceret, tilkjendegivendes, hvorledes de formene dem imod deres Privilegier og Friheder af vore Toldere der sammesteds med usedvanlig Told af Heste og andre Vare, siden vi den nye Rulle om Told at udgive have ladet forfatte, ere blevne besvergede, underd. begjerendes, at de herefter som tilforn for slig Told maa blive forskaanet; daefterdi vi ikke ere til Sinds dem med slig Told at udgive at ville have benaadet, bede vi dig og ville, at du tilholder vore Toldere der sammesteds samme Told herefter af dem at lade oppebære; dog have vi naadigst med dennem omdraget, med hvis Told de hidtil efter forne udgangne Rulle til os at udgive have været forpligt, at du derfor lader gjøre den Forordning, saa de for samme Told maa blive utiltalt, og at det saaledes bliver ført til Regnskab. Belangendes vore Undersaatter udi vor Kjøbsted Marstrand, som dem i lige Maade herover besverge, ere vi naadigst tilfreds, at de efter deres Privilegiers Lydelse maa forskaanes for Told at udgive af hvis

Heste og Vare de udi saa Maade udføre, dog Tømmerlast undtagen, at du dennem derfore lader være utiltalet. Cum claus. consv. Kjøbenhavn 4 Oktober 1605. T. III. 233. Afskr. VI. 178.

Jørgen Friis fik Brev, Nils Olafssøn i Tunsberg Len anr.

C. IV. V. s. G. t. Hvis denne Brevviser, Nils Olssøn, boendes paa Bollerød udi Tunsberg Len i vort Rige Norge, underdanigst til [os] haver suppliceret, tilkjendegivendes, hvorledes en hans Grande ved Navn Mats paa Aasgaard nogen Tid siden forleden med Uret skal have frataget ham saa megen Eng, som kunde bære 10 Læs Hø aarlig, desligeste og en liden Gaard, liggendes nær hos ham, ham frataget, hvilket (som han beretter) skal være skeet med Fogdens, Lensmandens og Skriverens Samtykke, beklagendes sig ogsaa herhos, med Uret at være sat udaf sin Frigaard og fængsligen anholden, — det altsammen haver I af hosliggende hans Supplikation ydermere at forfare, — underdanigst begjerendes, vi hannem vores naadigste Forskrift til eder vilde meddele, paa det han uden lang Rettergang og Proces udi den Sag til Rette maa blive forhjulpen; thi bede vi eder og ville, at naar I hermed besøges, I da samme Sag med Flid randsager og overveier, og dersom det kan befindes, at for^{ne} Nils Olafssøn .... af bemeldte Personer imod Billighed af sin Gaard er bleven udsat og udi andre Maade uforrettet, I da ham herudinden hvis christeligt, billigt og ret er forhjælper, saa hans Gaarde og Gods .... maa blive ham igjen erstediget og overantvordet og de andre tilbørligen straffet saavelsom og tilholdet at erstedige hannem hvis Skade han derover lidt og fanget haver. Cum claus. consv. Kjøbenhavn 4 Oktober 1605. T. III. 234. Afskr. VI. 178.

Jørgen Friis fik Brev, 100 Tylvter lange Furu-Deler, halvtredie Finger tykke, at forskaffe til Koldinghuus, saa og at have Indseende med, at ikke som tilforn nogle Udskot-Deler, naar om Deler tilsiges, blive fremskikket. Kolding 27 Oktober 1605. T. III. 235. Afskr. VI. 179.

Steen Maltessøn [Sehested] og Fredrik Lange fik Brev, Tømmer og Deler at lade forskikke til Skjelskør, ut sequitur.

C. IV. V. G. t. Vid, at eftersom vi naadigst for nogen Tid siden forleden have befalet os elskelige Dr. Anders Christenssøn, Forstander for vor kongelige Skole udi Soer, nogen Bygning der sammesteds at foretage, og han sig underd. be-

sverger, der udi Egnen ikke at kunne bekomme fal for Pendinge hvis Tømmer, Bjelker, Sparrer, Lægter og andet dertil fornøden gjøres; thi bede vi dig og ville, at naar han dig med denne vores Skrivelse besøgendes vorder, du da med første Leilighed lader hugge der udi dit Len 12 Alens Bjelker, 1 Fod i Kanten, 21 Tylvter, 10 Alens Træ 4½ Tylvter, 8 Alens Spærrer 3½ Tylvter, Lægter til Steentag, de, som rette og stærke ere, 300, og at du siden paa Foraaret fragter en Skude, som samme Tømmer til vor Kjøbsted Skjelskør kan hid nederføre, hvor Betalingen baade for Tømmeret og Fragten skal blive erlagt og betalt. Haderslev 31 Oktober 1605. T. III. 235. Afskr. VI. 179.

Fredrik Langes Brev lydde om 200 Tylvter Danmarks-Deler, 2 Fingre tykke. Actum ut supra. Ibidem.

1606.

Steen Bilde fik Bevilling at maa begive sig neder til sin Behusing paa Foraaret, indtil Vinteren her i Danmark at fortøve. Cum claus. consv. Kjøbenhavn 4 Februar 1606. T. III. 236. Afskr. VI. 180.

Til Laurits Kruse, Vrageri og en Dom, dømt af Lagmanden, Borgermestere og Raad udi den Sag mellem Borgerne og de Tydske paa Bryggen, anrørendes.

C. IV. V. G. t. Vid, at eftersom vi naadigst komme udi Forfaring om den store Vidtløftighed og Uenighed, som sig skal begive udi vor Kjøbsted Bergen imellem Borgermestere, Raad og Indbyggere der sammesteds paa den ene, og de Tydske Kjøbmænd ved Bryggen paa den anden Side, formedelst at samme Tydske ikke efter vores naadigste Forordning ville lade vrage hvis Gods dennem af deres Herskab did til Bryggen bliver forskibet, synderligen efter at de ikke in specie udi forne vores Mandat findes at være berørt, det og gjælder deres Herskab, ikke deres Gods alene, uden hvis Vidskab de dennem derudinden noget at gjøre og lade ikke tør understaa, saadant og tilforn dem (imod hvis Priviligier de formene sig at have)

ikke er bleven anmodet; desuanseet dog Lagmanden samt Borgermestere og Raad der sammesteds have tildømt dem at rette sig efter forne vores Forordning, saavelsom andre vore Undersaatter; da efterdi forne Dom strækker sig hen til forne vores Mandat, saasom og til hvis kongelige Privilegier og Konfirmationer, forne Garper tilforn kan være givne, hvorom de agtes altfor ringe at kunne eller burde at dømme; udi lige Maade forbruges og en stor Part af hvis Øl og andre Varer, forne Garper af deres Herskab tilskikkes, til deres eget Behov paa Bryggen, hvilket at tvinge dem til at lade vrage synes unødigt og fast ubilligt; thi bede vi dig og ville, at du endeligen foreholder forne Lagmand samt Borgermestere og Raad, at de selv samme deres Dom kassere og udaf deres Stadsbog igjen lade udtage, saa den efter denne Dag ikke bliver nogen til Besværing. Vi tilskikke dig herhos vores aabne Brev, hvorledes de Tydske paa Bryggen med samme Vragen skulle dem forholde, og hvorved de forne vores udgangne Forordning skulle være undergivne, den Leilighed du deraf ydermere haver at forfare, at du den dem lader tilstille og derhos foreholde, at de vide dennem aldeles derefter at rette. Kjøbenhavn 6 Februar 1606. T. III. 236. Afskr. VI. 180.

Aabent Brev, Vrageri og des Forordning hos de Tydske paa Bryggen i Bergen anrørendes.

C. IV. G. a. v., at eftersom vi naadigst komme udi Forfaring om nogen Vidtløftighed og Misforstand, som sig skal begive mellem os elskelige Borgermestere, Raad og Indbyggere udi vor Kjøbsted Bergen paa den ene og de Tydske Kjøbmænd paa Bryggen paa den anden Side, formedelst at forne de Tydske ikke saavel som forne vores egne Undersaatter ville være vor naadigste Forordning om Vragen udgangen undergivne, hvis det Gods belanger, dennem af deres Herskab bliver tilskibet, og det synderlig af de Aarsager, at de ikke in specie udi forne Mandat findes at være berørt, det og gjælder deres Herskab alene og ikke deres Gods, uden hvis deres Herskabs Vidskab de dennem derudi noget at gjøre ikke tør understaa, saadant dennem og tilforn ikke er bleven anmodet; da paa det saadan Uenighed maa forekommes og de Tydske saavelsom vore egne Undersaatter underd. kunne vide, hvorledes vi forne vores General-Mandat om Vrageri ville have hen tydet og forstaaet, ville vi dermed herefter saaledes have holdet og forordnet, at forne Tydske ved Bryggen ikke

efter denne Dag skulle være forpligt at lade vrage hvis Øl eller anden Vare dennem af deres Herskab til deres egen Behov og Nødtørft bliver tilskikket og af Skibene paa Bryggen bliver opskibet; medens hvis de siden til vores og Norges Riges Undersaatter, Nordfarere eller andre selge og afhænde, det skulle de saavelsom Norges Riges Indbyggere være forpligtet at lade vrage, og dermed udi alle Maade forne vores udgangne Mandat og Forordning at være undergivne, paa det vore Undersaatter med utjenlige og fordervede Varer ikke skulle blive beladne, og med dennem saavelsom med vore egne Indvaanere kunne haves den tilbørlige Indseende, som det sig bør, at med altingest maatte gange ligeligen og ret til. Hvorefter forne de Tydske paa Bryggen dennem skulle have at rette og forholde. Saafremt de herudinden findes forsømmelige, modvillige eller fortrødne, de da derfor ikke ville stande til Rette og straffes, som vedbør. Kjøbenhavn 6 Februar 1606. R. III. 255. Afskr. VI. 617.

Laurits Kruse paa Bergenhuus fik Brev at tilholde M. Jens Jørgenssøn at afstaa en Gaard for Dr. Villads [Nilssøn Adamius.]

C. IV. V. G. t. Vid, at eftersom vi naadigst komme udi Forfaring, hvorledes os elskelige hæderlig og vellærd Mand, M. Jens Jørgenssøn, Sogneprest til Hammers Gjeld der udi Bergens Stift, ikke skal ville afstaa en Halvpart udi en Gaard ved Navn Løckenes [Leiknes], der sammesteds liggendes, som skal henhøre til det Præbende, vi naad. os elskelige hæderlig og høilærd Mand Dr. Villads N., Medico udi vor Kjøbsted Bergen, medforlenet have; da, efterdi forne Dr. Villads forne Gaard til sit eget Behov fornøden haver og selv agter at bruge, vi ikke heller vide, med hvad Ret forne Dr. Villads forholdes det, han af os i Forlening og Brug haver, bede vi dig og ville, at du den Sags Leilighed forfarer og siden det saaledes forhandler uden vidtløftig Proces, at forne Dr. Villads imod vor Benaadning og Forleningsbrev af forne Prædikanter ikke skeer nogen Uret. Cum claus. consv. Kjøbenhavn 10 Februar 1606. T. III. 237. Afskr. VI. 180.

Til Henning Valstrup, at begive sig hid ned til Kgl. Maj. og rette sin Leilighed efter hernede at fortøve en Maaneds Tid eller to. Kjøbenhavn 13 Februar 1606. T. III. 237. Afskr. VI. 181.

Laurits Kruse fik Brev, Georgio Krottvigh, Indvaaner til Bremen, noget forbrudt Meel at skulde restitueres, anrørendes.

C. IV. V. G. t. Vid, at eftersom vi naadigst komme udi

Forfaring, hvorledes denne Brevviser, Georgius Krottvigh, Indvaaner til Bremen, der paa Raadhuset udi vor Kjøbsted Bergen noget forleden er fradømt 60 Lester Meel, som til os og Byen sammesteds skal være forbrudt og forfalden af den Aarsag, det skulde være befunden forfalsket og formænget Gods, og vi nu ere komne udi sanddru Forfaring, at han samme Antal Lester Meel til Lybek, af hvis gammel Rug vi ham udi sin Betaling af vor og Kronens Indkomst paa vort Slot Andersskov have ladet tilstille og overgive, haver ladet formale, da bede vi dig og ville, at du paa vore Vegne det saaledes lader forordne, at han hvis Meel, ham saaledes er fradømt, maa igjen bekomme og det til sin Nytte at nyde og beholde, havendes dog grangivelig Indseende med, at det ikke blandt vore Undersaatter, Norges Riges Indbyggere, for godt Kjøbmandsgods bliver solgt eller forhandlet, endog det kan befindes Vraggods at være. Cum claus. consv. Kjøbenhavn 13 Februar 1606. T. III. 237. Afskr. VI. 181.

Mats Bagge fik Befaling, til Kgl. Maj.s Orlogsskibes Behov Søndenfjelds med nogle dertil forordnede Kgl. Maj.s Skippere et Antal velforfarne og dygtige Baadsmænd at udtage, at de in Martio i det seneste skulle være i Kjøbenhavn tilstede. Kjøbenhavn 14 Februar 1606. T. III. 238. Afskr. VI. 181.

Steen Matssøn [Laxmand] fik Følgebrev til Baahuus Len. [Kjøbenhavn] 19 Marts 1606. T. III. 242. Afskr. VI. 183.

Jørgen Friis fik Brev, anlangendes at forhjælpe Engel Postfelld, Borger i Nestved, til sin Betaling hos Anders Hvitfeldt, som var ham 33 Daler skyldig efter hans Haandskrifts Lydelse, og er gaaen Herredags Dom i samme Sag. Kjøbenhavn 21 Marts 1606. T. III. 238. Afskr. VI. 181.

Grev Maurits [af Nassaus] Tjenere [Peter Walter og Johan Bruggen] bleve tilladt at fange Falke i Norge. [Ordlydende med Brev til samme af 11 Juni 1603, ovenfor S. 11 f.]. Kjøbenhavn 22 Marts 1606. R. III. 255. Afskr. VI. 618.

Jørgen Friis fik Brev at lade Christen Holcks Fuldmægtige bekomme 20 Tylvter Deler til Halds Bygnings Behov. Kjøbenhavn 24 Marts 1606. T. III. 238. Afskr. VI. 181.

Loptus Scapterus fik Forskrift til Hr. Otte Einarssøn, Superintendent for Østen og Vesten [ɔ: Sønden] paa Island, at befordres til første ledige Kald. Kjøbenhavn 24 Marts 1606. T. III. 238. Afskr. VI. 182.

Olaf Pederssøn [Maaneskjold] fik Bevilling paa at være fra Vardøhuus i næstfølgende Sommer for hans Skrøbeligheds Skyld, dog ved sine Fogder og Fuldmægtige udi sit Len alting saaledes at forordne, at intet ved hans Fraværelse forsømmes. Kjøbenhavn 25 Marts 1606. T. III. 238. Afskr. VI. 182.

Jørgen Friis fik Brev, til Vardbergs Bygnings Behov at bestille 1500 Lester Kalk samt 120 Tylvter Deler, at ligge rede, naar Jakob Beck skikker Skuder derefter. Kjøbenhavn 26 Marts 1606. T. III. 239. Afskr. VI. 182.

Steen Maltessøn [Sehested] fik Brev, at forskikke til Kjøbenhavn til Bygningens Behov saameget Stillingstømmer, som to Skuder kan føre, saa og at lade hugge noget smaat Egetømmer til Slaar, Stolper og Planker, og det ligeledes hid forskikke. Kjøbenhavn 26 Marts 1606. Ibidem.

Lagmanden i Stavanger, Mats Olafssøn [Svale], fik Missive, Lyder Ottessøn af Lybek om nogen Told anrør.

C. IV. V. G. t. Vid, at eftersom vi naadigst komme udi Forfaring, hvorledes en Borger til Lybek ved Navn Lyder Ottessøn hans Fuldmægtige, Baltzer von Dorn, for nogen Tid siden forleden skal have været udi vor Kjøbsted Stavanger med forne hans Huusbondes Skib og der sammesteds afhændet hvis Gods han havde med at fare, og sig igjen tilforhandlet hvis Vare der var at bekomme, og endelig skal han med Skib og Gods være derfra dragen, førend han fortoldet hvis han havde ladet; dog skal han have givet en af Borgermesterne der sammesteds Commis paa hans Vegne at udlægge udi hans Fraværelse, hvis Told hannem kunde billig anmodes at skulle udlægge, hvilken Bestilling forne Borgermester sig og skal have antaget, endog Tolden for adskillige Tilfælde ikke skal være udkommen, hvorfor han og af vor Befalingsmands Fuldmægtige er bleven tiltalt og forfulgt, dog er endelig for saadan Tiltale frikjendt, og forne Lyder Ottessøns Fuldmægtige tildømt for sin tilbørlige Dommer derfor at stande til Rette; hvorudover hvis Gods han der i Landet haver liggendes samt tilstaaendes Gjæld imidlertid skal være arresteret, Sagen dog ikke endnu med Retten imod ham udført eller paakjendt, enten han for saadan Forseelse noget skulde lide eller han bør kvit og fri at være, og forne hans Huusbondes Gods (forne Arrest uanseet) ham bør at følge; thi bede vi dig og ville, at naar du hermed besøges, du da indstevner samme Sag paany for dig udi Rette og siden endelig og uden al videre Forhaling derud-

inden kjender og dømmer hvis christeligt, billigt og ret kan være, saa sig forn. Lyder Ottessøn derefter kan have at rette. Kjøbenhavn 30 Marts 1606. T. III. 239. Afskr. VI. 182.

Skattebrev til Norge om Halvskat til foretagne den Grønlandske Expedition.

C. IV. Hilse eder alle, vore kjære og tro Undersaatter, Bønder og menige Almue, ihvosomhelst I tjene eller tilhøre, som bygge og bo over alt N. Len, evindeligen med Gud og vor Naade. Vider, at eftersom vi forleden Sommer ikke med ringe Besværing have ladet opsøge og besegle Grønland, som er et Ledemod og med Rette hører under Norges Krone, og som i nogle vore fremfarne Forfædres, Konninger i Danmark og Norge, deres Kjærligheders Tider formedelst Forsømmelse og ellers anden Uleiligheds Skyld fra Norges Krone med dets Nytte og Rettighed haver været skilt og fravendt, om hvis forn. Lands Leilighed vi udi nogen Maade saavelsom om Kaasen og Seglationen nu noksom er bleven forstændiget, vi ogsaa naadigst ere til Sinds os derhen med største Alvorlighed at beflitte, samme Land igjen (dertil Gud naadeligst ville Lykke forlene) under Norges Krone at skaffe og bringe; og efterat det ikke uden mærkelig stor Bekostning og Pendinges Udgift (foruden hvis derpaa allerede anvendt er) skee kan, da haver menige vore elskelige Danmarks Riges Raad, som nu til denne sidste almindelige Herredag haver været her hos os tilstede forsamlet, efter vor naadigste Begjering og Anfordring os til des Behov en almindelig Skat og Landehjælp bevilget og samtykt, og er derfor foraarsaget eder, som vore kjære, tro Undersaatter om samme Skat og Landehjælp at besøge, hvilken og af eder i saa Maade skal udgives og oppebæres, saa at hver Odelsbonde over alt Norge, som haver Odelsgods, skal give os Ottende-Parten af hans Rente udi dette Aar [o. s. v. i samme Udtryk som ældre Skattebreve, hvorfor Enkelthederne her kun antydes: Beløber denne Ottende-Part ikke en halv Daler, giver han en halv Daler; Krone- og Leilændings-Bønder lægges 10 i Læg og give 5 Daler. Tjonestedrenge for fuld Løn og Karle med Næring give 1 Ortsdaler; for halv Løn en halv Ortsdaler. Husmænd ved Søsiden, som bruge Fiskeri, 3 Ortsdaler; Udrorskarle i Lavalder 1½ Ortsdaler, under Lavalder 12 Sk. Danske. Nordfarskipper, som har Skib og segler i Nordland, og Styrmænd paa Nordfarere 1 Daler. Af hver Aargangs-Sag 1½ Daler, Flomsag 1 Daler,

samt en Tyvendedel af hvad der skjeres. Og skal aldeles ingen være fri for samme Skat, der skal være udgiven til Martini. N., eller hvem han dertil forordner, skal lægge og skrive Skatten i N. Len, indkræve og med rette Mandtal den fra sig antvorde. Han maa tage to Lod Sølv eller 33 Skilling Lybsk for hver Daler, og Skriveren ingen Penge have for at skrive Skatten.] Thi bede vi eder [etc. i sedvanlig Form.] Kjøbenhavn 1 April 1606. T. III. 240. Afskr. VI. 182.

Disse efterne Lensmænd i Norge blev samme Skattebrev tilskikket, hvilke ogsaa finge hver især efterfølgende Missive om samme Skat at oppebære:

Jørgen Friis, Statholder paa Akershuus,
Steen Matssøn [Laxmand] paa Baahuus,
Nils Wind paa Bergenhuus,
Steen Bilde i Throndhjem,
Olaf Pederssøn [Maaneskjold] paa Vardøhuus og
Hartvig Bilde i Nordlandene:

C. IV. V. G. t. Vid, at vi herhos tilskikke dig vore aabne Breve om en almindelig Skat [etc. i sedvanlig Form]. Kjøbenhavn 1 April 1606. T. III. 242. Afskr. VI. 183.

NB. Udi lige Maade udginge Breve til Jæmteland og Herjedalen om Halvskat at udgive. Actum ut supra. Ibidem.

Mageskifte mellem Kgl. Maj. og Gjøde Pederssøn i Norge.

C. IV. G. a. v., at efterdi os elskelige Gjøde Pederssøn, boendes paa Kaupanger udi Sogn i Bergenhuus Len udi vort Rige Norge, nu for Magelaug og evig Eiendom underd. haver udlagt til os og Kronen af hans Arvegods hans Bondeeiendom udi efterne tvende Gaarde, udi vort Land Nørre-Jylland liggendes, den første udi Lundenes Len udi Ginding-Hered i Tinkedal i Borbjerg Sogn, Christen Jenssøn nu paabor, skylder aarligen 2 Tønder Rug, 2 Ørtuger Byg, ½ Harbopund (sic) Smør, 1 Skovsviin, 1 Gaas, 1 Par Høns, og er der noget Skovslod til udi Trabjerg Skov; den anden udi Skanderborg Len i Tyrsting Hered udi Vinding Sogn og By, Laurits Svenssøn nu paabor, skylder aarligen 1 Fjerding Smør, 6 Mark Pendinge, og er der Skov til samme Gaard til 12 Sviins Olden, med alle forne Gaarde og Gods's Rente og rette Tilliggelser, aldeles intet undertaget, eftersom det Brev, han os derpaa underd. givet haver, formelder og indeholder; da have vi derimod til fyldeste Vederlag naad. igjen udlagt til forne Gjøde Pederssøn og hans Arvinger vor og

Norges Krones Gaard Kaupanger, udi Sogn i Bergenhuus Len liggendes, som han selv paabor, skylder aarligen 3½ Løber Smør, 2 Tønder Byg, to tørre Huder, hvilken forne vor og Kronens Anpart Rettigheden udi forne Kaupanger med al des Rente og rette Tilliggelse, Ager, Eng, Skov, Mark, Fiskevand, Fægang, vaadt og tørt, aldeles intet undertaget udi nogen Maade, ihvadsomhelst det er eller nævnes kan, som der nu tilligger eller af Arilds Tid tilligget haver og bør dertil at ligge med Rette, forne Gjøde Pederssøn og hans Arvinger mue og skulle have, nyde, bruge og beholde for evindelig Eiendom. Og kjendes vi [etc. i de sedvanlige Udtryk indtil:] skadesløs i alle Maade. Kjøbenhavn 6 April 1606. R. III. 255. Afskr. VI. 618.

Gjøde Pederssøns Gjenbrev paa fornd Mageskifte.

[Mut. mutand. ordlydende med næstforegaaende Mageskifte-Brev.] Kjøbenhavn 6 April 1606. R. III. 256. Afskr. VI. 619.

Anders Green, Norges Kantsler, fik Forleningsbrev paa Onsøens Len.

C. IV. G. a. v., at vi af vor synderlige Gunst og Naade saa og for Troskab og villig Tjeneste, som os elskelige Anders Green til Sundsby, vor Mand, Tjener og Norges Riges Kantsler, os og Riget hertil gjort og beviist haver og herefter troligen gjøre og bevise maa og skal, have undt og forlenet og nu etc. forlene forne Anders Green med vor og Norges Krones Len Onsøen samt des tilliggendes Bønder og Tjenere, eftersom Erik Mogenssøn [Mormand], Landsdommer udi Laaland, det senesten udi Verge og Forsvar havt haver, vist og uvist, aldeles intet undertaget, at mue og skulle kvit og fri have, nyde, bruge og beholde, til saalænge vi anderledes derom tilsigendes vorde. Og skal han det nu til Philippi Jacobi apostolorum Dag førstkommendes annamme og antage. Skal han og holde Godset [etc. med sedvanlig Forpligtelse angaaende Godset, Bønderne og Skovene.] Kjøbenhavn 8 April 1606. R. III. 257. Afskr. VI. 619.

Henning Walstorf fik Forleningsbrev paa Rakkestad Sogn [kvit og fri, eftersom afgangne Capitain Normand det senesten i Verge havt haver, og skal han det nu til St. Philippi Jacobi Dag førstkommendes mue annamme og antage. — Iøvrigt ordlydende med næstforegaaende Forleningsbrev.] Kjøbenhavn 8 April 1606. R. III. 257. Afskr. VI. 620.

Jørgen Brockenhuus fik Forleningsbrev paa Halsnø Kloster og Hardanger Len.

C. IV. G. a. v., at vi af vor synderlige Gunst og Naade,

saa og for Troskab og villig Tjeneste, som os elskelige Jørgen Brockenhuus til Volderslev, vor Sekretær, os og Riget hertil gjort og beviist haver og herefter troligen gjøre og bevise maa og skal, have undt og forlenet og nu etc. forlene Jørgen Brockenhuus med vore og Norges Krones Lene Halsnø Kloster og Hardanger Len med Bønder og Tjenere, vist og uvist, aldeles intet undertaget, eftersom afgangne Erik Walkendorf det til senesten i Verge og Forsvar havt haver, at skulle have, nyde, bruge og beholde, til saalænge vi anderledes derom tilsigendes vorde. Dog saa at han for den aarlige visse Rente og Indkomst, som er Leding og Landskyld alene, skal give os aarligen til Afgift uden al Afkortelse 500 Daler og dennem paa sin egen Eventyr og Omkostning her udi vort Rentekammer lade levere vore Rentemestere her sammesteds paa vore Vegne til Hænde. Meden hvad den uvisse Rente og Indkomst anlanger, som sig udi samme Lene tildrage kan af des underliggendes Bønder og Tjenere, som er Gaardbygsel, Landbohold, Sagefald eller andet sligt mere, som for uvis kan og bør at regnes, derfor skal han gjøre os aarligen gode Rede og Regnskab, hvoraf vi naadigst have bevilget hannem den femte Part for sin Umag at maa nyde og bekomme, og den øvrige Part samt hvis Told, Sise og Vrag, som sig der udi forne Lene tildrage kan, at komme os efter godt og klart Regnskab alene til Bedste. Men dersom det kunde sig tildrage, at der under forne Lene nogen fremmede Skippere og Kjøbmænd med deres Skibe og Gods kunde hende at indkomme og dennem forsee og falde udi nogen Straf eller andre slige Maade, som ikke have hjemme der udi forne Lene, da hvis slig Brøde eller Fald anlanger, som udi saa Maade af fremmede, som ikke have hjemme der udi Lenene, forbrydes, ville vi os selv efter godt og klart Regnskab forbeholdet have. Og dersom forne Jørgen Brockenhuus kan formærke og opspørge nogen Kronens Jord og Eiendom at være derfra kommen med Urette, da skal han være forpligt det igjen med Lov, Dom og Ret at indtale, saafremt han ikke derfore vil stande til Rette. Han skal og have den geistlige Jurisdiktion der udi Lenet udi Befaling og Forsvar og Presterne til al Rette fordedige og forsvare; og for samme Indkomst paa Stigtens Vegne, som er vor Anpart af Tienderne, saavidt Erik Walkendorf haver nydt og oppebaaret for hannem, saavelsom og for hvis Brøde og Sagefald af Prester eller Degne der i Lenet sig kan tildrage, aarligen gjøre os

gode Rede og Regnskab, os alene til Bedste. Hvilken forne hans Afgift og Regnskab skal begynde og angaa fra Philippi Jacobi Dag 1606 førstkommendes og siden endes til Philippi dernæst efter kommendes 1607 og saaledes Aar fra Aar forfølges, emeden og al den Stund vi hannem med samme Lene naadigst forlene ville. Han skal og holde Godset [etc. med sedvanlig Forpligtelse angaaende Godset, Bønderne og Skovene.] Cum inhib. sol. Kjøbenhavn 9 April 1606. R. III. 258. Afskr. VI. 620.

Til Herluf Daa, nogle Engelske Falkefængere [paa Island] anrørendes. Kjøbenhavn 16 April 1606. T. III. 242. Afskr. VI. 183.

Strange Jørgenssøn, Raadmand i Bergen, og hans Hustru Citzele Hansdatter samt Elsebe Eriksdatter, Indvaanerske der sammesteds, fik Livsbrev paa Fjøsanger Gaard [ved Bergen mod aarligen til betimelig Tid at yde og udgive, til hvem samme Gaard og Gods udi Befaling haver, den sedvanlige Leding, Landgilde og anden Rettighed.] Kjøbenhavn 19 April 1606. R. III. 259. Afskr. VI. 620.

Steen Matssøn [Laxmand] fik Forleningsbrev paa Baahuus Slot og Len.

C. IV. G. a. v., at vi af vor synderlige Gunst og Naade saa og for Troskab og villig Tjeneste, som os elskelige Steen Matssøn til Rønneholm etc. os og Riget hertil gjort og beviist haver og herefter troligen gjøre og bevise maa og skal, naadigst have undt og forlenet og nu etc. forlene forne Steen Matssøn med vort og Norges Krones Slot og Len Baahuus samt des tilliggendes Bønder og Tjenere, vist og uvist, aldeles intet undertaget i nogen Maade, at skulle have, nyde, bruge og beholde, indtil saalænge vi anderledes derom tilsigendes vorde. Og skal han være forpligt at holde forne Slot udi en tryg og fast Slotslov, os og Danmarks Riges Raad til troer Hænde, som en ærlig og oprigtig Riddersmands Mand egner og bør og han med Ære forsvare vil, og altid have og holde godt Folk paa Slottet. Og skal han aarligen give til en vis Afgift for al hvis visse Rente og Indkomst, som falder og oppebæres efter Jordebogen udi forne Len, 3½ Tusinde Daler udi rede Pendinge og ingen anden Vare, og af samme Afgift os aldeles intet i Regnskabet afkorte i nogen Maade, og forne Penge skal han aarligen paa hans egen Omkostning og Eventyr til hver St. Philippi et Jacobi Dag levere ind udi vores Rentekammer, vores Renteme-

stere til Hænde. Og hvis forne Baahuus Slots og Lens visse Indkomst over forne Afgift mere kan inddrage og beløbe, skal forne Steen Matssøn mue nyde og beholde, sig selv tilbedste og til at underholde sig, sine Svende og Slottens daglige Folk med samt til Løn og Underholdning for en Prædikanter der paa Slottet, en Vagtmester, en Arkelimester, de, som der nu ere, eller hvilke vi did forskikkendes vorde, item 6 Bøsseskytter og 40 gode, forfarne og duelige Knegte, som der aarligen paa Slottet skal holdes, og paa dennem aldeles ingen Omkostning eller Afregning, saavelsom ei heller paa det andet Folk, som skal holdes der paa Slottet eller udi Lenet, os noget afkorte eller tilskrive udi nogen Maade. Og skulle forne Krigsfolk, Bøsseskytter og Knegte, som der paa Huset er forordnet, dagligen og stedse holdes tilstede paa Slottet, saa de ikke mue forskikkes nogensteds udi Lenet udi Slottens eller hans egen Bestilling, eller udi andre Maade, end som de bestillet ere. Og hvad den aarlige visse Rente og Indkomst anlanger saavel af Dragsmark Kloster Len, som af det Gods, der under Slottet er lagt, og Steen Maltessøn til des haver gjort os særdeles Regnskab fore, det altsammen ville vi os endnu som tilforn selv tilbedste forbeholdet have. Og hvis Ødegaarde, som herefter optages der udi Lenet for Leding og Landskyld, eller hvis Gods herefter til Slottet kan tillægges og nu ikke er udi Jordebogen for Leding og Landskyld indskreven, skal han gjøre os gode Rede og Regnskab fore. Og maa han sig selv tilbedste bruge og beholde al Avlen, Affødningen og hvis anden Fordeel, der paa Slottens underliggende Ladegaard falde kan, og derimod paa samme Ladegaard og Avl aldeles ingen Omkostning os i nogen Maade tilskrive. Sammeledes ville vi os fri forbeholdet have al hvis Fordeel, Nytte og Gavn, som sig aarlig tildrage kan af de Laxefiskende, der i Lenet ere og os og Kronen tilhøre, saavelsom og al Indkomst og Fordeel af Teglovnen der under Slottet, hvilke, forne Teglovnen og Fiskeri, aarligen skal bruges os til Gavn og Bedste for den ringeste Omkostning, muligt er, hvilken han og efter Billighed haver i Regnskabet at indskrive. Medens hvad den uvisse Rente og Indkomst anlanger, som sig aarligen der i Lenet tildrage kan, som er Stedsmaal, Sagefald, Huusbondshold, Drift, Forlov, Rømningsgods og Vindfælder, deraf have vi naadigst bevilget hannem den femte Part, og for den øvrige Part af samme uvisse Rente saavelsom og for al Told, Sise,

Vrag, Oldengjæld og hvis, som oppebæres for rodhuggen Skov, ville vi os efter godt og klart Regnskab selv tilbedste forbeholdet have. Desligeste skal han tjene os og Riget af samme Len med 4 gerust Heste, inden Riget paa hans egen og uden Riget paa vor Bekostning, saavelsom og ei heller tilskrive os nogen Fortæring eller Bekostning paa sig selv, hans Folk, Slottens Tjenere eller andre, hvor de her i Riget forsendes udi vores Tjeneste og Bestillinger, medens skal selv lønne, klæde og besolde Fogderne, Skriverne og andre Slottens Folk, saa og Ladegaardens og hans eget Folk, og os deraf intet i nogen Maade tilskrive, ei heller tilstede dennem at have nogen Genant i Lenet, undertaget Fogderne sin tiende Pending og Skriverne sin Skriverskjæppe. Sammeledes skal forne Steen Matssøn fordre vore Brevdragere og andre, som have vor fri Pas, igjennem hans Len med god Fordrelse og forsørge dennem med fri notturftig Underholdning til Mad og Øl og Huusly paa en Nats Tid, og ikke forvise dennem til Borgerne i Kjøbstæderne der i Lenet om Fordringskab, i nogen Maade Borgerne til Besværing. Sammeledes skal og forne Steen Matssøn være pligtig at have god Tilsyn til vor og Kronens Jord og Eiendom der i Lenet, at den ikke med Urette derfra hevdes eller forvendes; og dersom han kan formærke nogen Jord og Eiendom, lidet eller meget, at være kommet derfra med Urette, da skal forne Steen Matssøn tale det ind igjen med Lov, Dom og Ret, saafremt han ikke selv vil stande os derfore til Rette. Han skal ikke maa tilskrive eller anmode os nogen Flikkeri med Tag, Døre, Laase, Vinduer eller andet sligt mere ferdigt at holde paa Slottet eller Ladegaarden, mens skal og være pligtig det ved Magt at holde. Medens naar vi ville foretage og bekoste nogen stor Bygning der paa Slottet, da ville vi det dermed saaledes herefter forordnet have, at Lensmanden, naar han tilstede er, eller Skriveren, naar Lensmanden ikke er tilstede, udi Bygmesterens Nærværelse, eller i Mestersvendens Nærværelse, naar Bygmesteren ikke tilstede er, skal hver Løverdag Aften afregne med Arbeidsfolkene og Pligtfolkene, hvad de i den næst forgangne Uge fortjent have, og paa samme Afregning ved Dage og Mandtal klarligen udskrevet af forne Bygmester eller hans Mestersvend tage underskreven Beviis paa og samme Beviis aarligen med sit Regnskab her i vort Rentekammer indlægge. Skal han og have den geistlige Jurisdicts og Presterne der udi Lenet udi Befaling og Forsvar og Presterne, naar behov gjøres,

til alle Rette fordedige og forsvare; og hvis den geistlige Rente og Stigtens Indkomst samt Sagefald af Prester og Degne der af Lenet anlanger, skal forne Steen Matssøn gjøre os klart og godt Regnskab fore for vist og uvist, aldeles intet undertaget i nogen Maade, os alene tilbedste, og ikke heller derfor tilskrive os nogen Omkostning. Skal han og have Indseende med Kirkernes Rente og Indkomst, at den til Kirkernes Bedste, Nytte og Fremtarv nytteligen og gavnligen anvendt og anlagt bliver, og Kirkernes Korn og anden Indkomst aarligen at lade ved Kirkevergerne til hver Kirke selge og afhænde, enten til Sognefolket, om de det begjere og formaa at betale, eller og til formuende Borgere i Kjøbstæderne, og til ingen anden. Han skal og frede Skovene [etc. i sedvanlige Udtryk], og holde Bønderne, til Lenet liggendes ere, [etc. i sedv. Udtryk]. Hvilket forne Steen Matssøns Regnskab skal begyndes og angaa fra Philippi Jacobi Dag førstkommendes i nærværendes Aar 1606 og endes til Aarsdagen derefter 1607, og saaledes fremdeles forfølges Aar fra Aar, emeden og al den Stund vi hannem med samme Len naadigst forlene ville. Og have vi det for godt anseet og herefter det saaledes med Udgiften i vore Regnskaber ville forholdet have, at Skriveren paa al Udgiften skal tage nøiagtig Kvittants og Beviis af dennem, som samme Udgift paalyder, hvilken Kvittants forne Steen Matssøn til ydermere Beviisning skal med egen Haand undertegne, at samme Udgift og Kjøb hannem vitterligt er og af hannem paa vore Vegne samtykt, saafremt samme Udgift udi Regnskabet paa vore Vegne ellers skal passere og blive godtgjort. . Cum claus. consv. et inhib. sol. Kjøbenhavn 20 April 1606. R. III. 260. Afskr. VI. 620.

Hertug Johannes Georgius af Saksen fik Bevilling paa at lade hans Tjenere tilforhandle sig Falke udi Norge.

C. IV. G. a. v., at vi efter den høibaarne Fyrste og Herre, Hr. Johan Georg, Hertug af Saksen, hans Kjærligheds Anfordring naadigst have bevilget, at nærværendes hans Brevviser, hans Kj.heds Tjener, Michael Zeiger, maa sig tilforhandle udi vort Rige Norge, hvis Falke han paa høibete Fyrstes Vegne kan bringe fal og tilkjøbs bekomme. Dog skal dennem hermed ingen Forfang eller Forhindring gjøres, hvilke vi tilforn have privilegeret der sammesteds at fange Falke. Cum inhib. sol. Kjøbenhavn 24 April 1606. R. III. 263. Afskr. VI. 621.

Jørgen Friis fik Brev, Christen Nilssøn, Borgermester i Stavanger, anrørendes.

C. IV. V. s. G. t. Vider, eftersom nærværendes Brevviser,

os elskelige Christen Nilssøn, Borgermester i vor Kjøbsted Stavanger, underd. for os har ladet berette, hvorledes for nogen Tid siden forleden en Borger af Lybek ved Navn Lyder Ottessøn hans Fuldmægtige, som did med forne Lyder Ottessøns Skib har været ankommen, skal have ligget hos ham til Herberg, og der forne Fuldmægtige var ferdig at drage derfra, efter at han havde angivet hvis Vare han i Skibet havde indladet, som burde at fortoldes, har han givet forne Borgermester Kommis og Fuldmagt nogen efterstaaendes Gjæld der i Byen paa hans Vegne at opberge og deraf hvis Told, som resterede, at afbetale, naar paaeskedes. Efter den Tid skal vores Tolder der sammesteds have tiltalt forne Borgermester for, at forne Lyder Ottessøns Fuldmægtige var med Skibet afløben, førend han havde fortoldet hvis Vare ham tilforn burde at fortolde, og det af den Aarsag, at forne Borgermester forne Kommis sig havde antaget anlangendes forne Told paa hans Vegne at erstedige, om hvilken Sag forne Borgermester først skal være stevnet til vor Kjøbsted Oslo, hvor samme Sag siden er bleven hjemfunden og hjemviist til hans Hjemthing igjen, der at skulle ordeles, og endelig skal der være gangen Dom udi Sagen, saa at forne Borgermester udaf Lagmanden der sammesteds skal være frikjendt, og hvem udi den Sag har nogen Tiltale til forne Lyder Ottessøn eller hans Fuldmægtige, da derom at gaa, som Lov og Ret er. Nu paany igjen skal forne Borgermester være indstevnet for samme Sag til Lagthing, hvori han formener sig at være skeet Uret, underd. begjerendes derudinden til Rette at maa forhjælpes; da bede vi eder og ville, at I lader gjøre den Forordning, at forne Borgermester for forne Stevning til Bergens Lagthing bliver kvit og forskaanet, saa og for Overvold og Uret haandhævet og forsvaret, efterdi udi Hovedsagen er gangen endelig Dom til Stavanger Lagthing, som forskrevet staar, medens hvem paa forne Lagmands Dom noget skader, da den at indstevne for sin tilbørlige Dommer, og siden at gaa derom, hvis Lov og Ret er. Cum claus consv. Kjøbenhavn 1 Mai 1606. T. III. 243. Afskr. VI. 184.

Jørgen Brockenhuus med hans Konsorter fik Bevilling ad gratiam Svovlerts fra Island at udføre. Kjøbenhavn 1 Mai 1606. R. III. 264. Afskr. VI. 622.

Herluf Daa til Snedinge fik Forleningsbrev paa Island [mod aarlig Afgift 3,200 Daler af den visse Indkomst, regnet fra St. Hans Dag 1606; af det uvisse tilstodes ham en Trediedeel

mod Regnskab]. Kjøbenhavn 2 Mai 1606. R. III. 264. Afskr. VI. 622.

Herluf Daa fik Brev [at hjælpe en Borger i Malmø til at faa nogen paa Island efter en Hamburger, Hans Heins, udestaaende Gjæld]. Kjøbenhavn 2 Mai 1606. T. III. 244. Afskr. VI. 184.

Hr. Christen Davidssøn, Medtjener til Domkirken udi Stavanger, fik Brev paa et Kannikedom udi Stavanger [Stift, kaldes Vagle Præbende, som er ledigt efter afgangne Hr. Peder Jenssøn i Gand]. Kjøbenhavn 3 Mai 1606. R. III. 267. Afskr. VI. 622.

Steen Matssøn [Laxmand] og Bispen udi Oslo finge Brev, H. Anders Pederssøn anrørendes.

C. IV. V. G. t. Hvis nærværendes Brevviser, os elskelige Hr. Anders Pederssøn, fordum Sogneprest udi Torskeland [Thorslanda] der udi Baahuus Len, underd. til os haver suppliceret, anlangendes at han skal paa hans Alderdom være trængt fra hans Kald og Sogn, det have I ydermere af hans herhos lagte Supplikation at forfare. Thi bede vi eder og ville, at I derom forfare al Leilig-heden, og dersomhelst forne hans Supplikation og klagelige Beretning findes sandferdig udi sig selv at være, som han den har andraget, at I da endeligen tiltænke saaledes derudinden at forhandle, at forne Hr. Anders Pederssøn ei saa pludselig og uformodendes skal slet blive skilt fra hans Kald og Sogne, som ham er anmodet, uden ham nogen lovlig Sag kan gives, som ei bekvemmer en Guds Ords Tjener, og hvorfor han bør at lide. Cum claus. consv. Kjøbenhavn 19 Mai 1606. T. III. 244. Afskr. VI. 184.

Jørgen Kaas fik Brev, anlangendes, at han skulde være forpligt til, engang hvert Aar, saalænge han Stavanger Len udi Befaling haver, med Provsterne at forhøre Kirkernes Regnskaber og have Indseende med deres Rettighed, dennem at maa blive til Bedste anvendt. Kjøbenhavn 19 Mai 1606. T. III. 244. Afskr. VI. 185.

Jørgen Kaas fik Brev, en Tvist anlangendes nogen Naadensaars Rettighed imellem den forrige Bisp i Stavanger, hans Efterleverske, og M. Laurits Claussøn [Schaboe], nu Bisp der sammesteds, anrørendes.

C. IV. V. G. t. Vid, eftersom os elskelige, hæderlig og høilærd Mand, M. Laurits Claussøn, Superintendent over Stavanger Stift, underd. haver ladet os tilkjendegive, hvorledes afgangne M. Jørgen N. [ↄ: Erikssøn], fordum Bisp der sam-

mesteds, hans Hustru og Arvinger skal have sig tilholdet og opbaaret udaf hendes Naadensaars Rettighed og Indkomst efter forne hendes afgangne Huusbonde mere og videre, end hun pro anno gratiæ efter Ordinantsen skal være tilberettiget, underd. begjerendes derudinden at maa forhjælpes til Rette; da bede vi dig og ville, at du tager Lagmanden til dig og med ham forhører samme Sag til Rette, og dersom samme Irring mellem forne M. Laurits Claussøn og M. Jørgens Hustru og Arvinger ikke kan i Venlighed blive bilagt, du da med ham kjender og dømmer udi samme Sag og Vederparterne ved Lov og Ret adskiller, givendes beskrevet etc. Kjøbenhavn 19 Mai 1606. T. III. 245. Afskr. VI. 185.

Lagmanden, Borgermestere og Raadmænd udi Bergen finge Brev, uden videre Ophold at skulle dømme M. Thomas Hanssøn og Melchior Ulfstands Foged paa Lyse Kloster, Christen Matssøn, imellem, en Trolddoms-Sags Beskyldning anrørendes. (NB. Samme Sag anrører og Strange Jørgenssøn).

C. IV. V. G. t. Vider, at os elskelige M. Thomas Hanssøn, Læsemester udi vor Kjøbsted Bergen, og Strange Jørgenssøn, Raadmand der sammesteds, underd. for os have ladet berette, hvorledes de skal have Tiltale til os elskelige Melchior Ulfstand til Agersvold, vor Mand og Tjener og Befalingsmand paa Lyse Kloster, hans Foged, ved Navn Christen Matssøn, for en Troldkvindes Bekjendelse, som skal have for Trolddóm udlagt og røbet deres Moder og Hustru med flere andre udi bemeldte vor Kjøbsted Bergen, hvilken forne Troldkvinde, der hun skulde gaa til Døden, benegtede alt, hvis hun om forne Kvinder havde sagt, berettendes sig at være bleven tiltvungen for Trolddom (hvilket hun sagde sig ikke at vide Skjel til) dennem saaledes løgnagteligen at angive, hvis Leilighed de selv eller deres Fuldmægtige ydermere vide at berette. Og endog de forne Christen Matssøn paa underskedlige Tider for eder lovligen skal have ladet stevne udi Rette, skal du, Jakob Jørgenssøn, udi bemeldte Sag ikke have villet nogen endelig Dom og Sentents afsige af den Aarsag, forne Melchior Ulfstand af dig udi sin Skrivelse havde været begjerendes, du vilde lade Sagen bero og ikke deri dømme, førend han selv kommer did til Landet; og paa det forne M. Thomas og Strange Jørgenssøn ikke med nogen vidtløftig Rettergang og Proces dem til ydermere Skade

udi denne Sag skal blive opholden, medens engang for alle dermed komme til Ende, have de underd. om vor naadigste Befordring herudinden til Rette ladet anlange, det vi og dem med Billighed ikke have kunnet benegte, i Synderlighed efterdi for^{ne} Melchior Ulfstand nu ikke er begjerendes, for^{ne} tvistige Sag for sin Fraværelses Skyld længere at skulle forhales, men gjerne tilfreds derudinden med det første efter Norges Lov og Ret at dømmes og ordeles. Da bede vi eder og ville saa og alvorligen befale, at naar for^{ne} M. Thomas og Strange Jørgenssøn bemeldte deres Vederpart udi Rette for eder udi den Sag stevnendes vorde, I da samme Sag med største Flid randsage og overveie og siden dem om for^{ne} Sag ved christelig, billig og retferdig Sentents endeligen adskille, saa de uden al vidtløftig Forhaling og Ophold engang for alle dermed maa komme til Ende, givendes fra eder beskrevet etc. Cum claus. consv. Kjøbenhavn 19 Mai 1606. T. III. 245. Afskr. VI. 185.

Jakob Jørgenssøn, Lagmand i Bergen, fik Brev, Salomon Jonssøn anrørendes.

C. IV. V. G. t. Vid, at nærværendes Brevviser, Salomon Jonssøn, underd. til os haver suppliceret og klageligen tilkjendegivet, hvorledes hans Hustru udaf Christen Matssøn, Foged paa Lyse Kloster, hans Folk og Tjenere skal med Gevalt være paagreben uden Lov og Dom og tilligemed en Troldkvinde udkastet udi et Vand og ganske ilde og utilbørligen medfaret, som udaf to herhos indlagte Stevninger (hvormed han for^{ne} Christen Matssøn for samme Sag og Gjerning stevnet haver) ydermere er at forfare. Thi bede vi dig og ville, at naar for^{ne} Christen Matssøn igjen paany for samme hans Bedrift hos dig bliver indstevnet, du da endeligen udi samme Sag kjender og dømmer, hvad heller for^{ne} Christen Matssøn møder tilstede eller ikke, efterdi han tvende Gange har været stevnet for Sagen tilforn og ikke haver compareret eller sig indstillet for Retten, som det sig burde, saa at for^{ne} Salomon Jonssøn maa vederfares Ret over ham og vi for videre hans Overløb maa blive forskaanet. Cum claus. consv. Kjøbenhavn 28 Mai 1606. T. III. 246. Afskr. VI. 186.

Mester Thomas Hanssøn, Læsemester udi Bergen, fik Brev paa en Gaard, heder Ask [i Herlø Skibrede, til Munkeliv Kloster liggende, med sin Sæter og al dens rette Tilliggelse for sin og Hustrues Livstid mod sedvanlig aarlig Landskyld og Leding]. Kjøbenhavn 28 Mai 1606. R. III. 268. Afskr. VI. 622.

For^{ne} Mester Thomas Hanssøn fik Brev paa nogen Rettighed af nogle Gaarde udi Bergenhuus Len, ut sequitur.

C. IV. G. a. v., at vi af vor synderlige Gunst og Naade have undt og tilladt og nu etc. tillade, at os elskelige Mester Thomas Hanssøn, Læsemester udi vor Kjøbsted Bergen, maa herefter aarligen bekomme og lade opbære vor og Kronens Rettighed af disse efter^{ne} vore og Norges Krones Gaarde udi vort Rige Norge, i Bergenhuus Len, udi Nordhordland og Herlof [Herlø] Skibrede hos Aske [Ask] liggendes, som er Aasebø, Stye [Sti], Hanevik og Strømsnes, eftersom hans Fader samme Gaarde for hannem i Verge og Brug havt haver, og dennem at have, nyde, bruge og beholde udi hans Livstid og saalænge han lever. Dog skal han aarligen give deraf til os og Kronen 5 gamle Daler og dennem fornøie vores Befalingsmand paa vort Slot Bergenhuus, den, som nu er eller herefter kommendes vorder, paa vore Vegne til den Tid, som anden saadan Afgift der udi for^{ne} vort Rige Norge pleier at ydes. Cum inhib. sol. Kjøbenhavn 28 Mai 1606. R. III. 268. Afskr. VI. 623.

Nils Wind fik Forleningsbrev paa Bergenhuus.

C. IV. G. a. v., at vi af vor synderlige Gunst og Naade saa og for Troskab og villig Tjeneste, som os elskelige Nils Wind til Ullerup, vor Mand og Tjener, os og Riget hertil gjort og beviist haver og herefter troligen gjøre og bevise maa og skal, have undt og forlent og nu &c. forlene for^{ne} Nils Wind med vort og Norges Slot og Len Bergenhuus og disse fire underliggendes Fogderier, som ere Søndhord Len, Nordhord Len, Søndfjord og Sogn, samt Bønder og Tjenere og al des Rente og rette Tilliggelse, aldeles intet undertaget, eftersom os elskelige Laurits Kruse til Svendstrup, vor Mand, Tjener og Embedsmand i Dueholm Kloster, [det] hertil næst for hannem udi Verge og Forsvar havt haver, at nyde, bruge og beholde, til saalænge vi anderledes derom tilsigendes vorde; dog saa, at han skal holde for^{ne} Bergenhuus Slot udi en tryg og fast Slotslov, os og Danmarks Riges Raad til troer Hænde, som en ærlig Mand egner og bør efter den Eed og Pligt, som han os og hans Fædreland skyldig er. Dernæst at han aarligen til gode Rede skal give til Afgift af Kronens og Stigtens visse Rente og Indkomst af for^{ne} Lene, som er Leding, Landskyld, Landvare og Fredhold, Tiendekorn, Smør, Fisk, Lam, Ost eller anden Tiende, som falder af Sognene i for^{ne} Lene, 1600 Rigsdaler og dennem aarligen paa hans egen Omkostning

og Eventyr til vores Rentemester her i vort Rentekammer lade levere. Og hvad Slottens Avl og Fordeel af des underliggendes Ladegaarde anlanger, den maa og skal forne. Nils Wind selv sig til Bedste nyde og beholde. Desligeste skal forne. Nils Wind aarligen gjøre os god Rede og Regnskab, ligesom forne. Laurits Kruse for ham gjort haver, for den aarlige visse Rente og Indkomst baade paa Kronens og Stigtens Vegne af Søndmøre og Nordfjord Lene, og det altsammen os efter godt og klart Regnskab alene til Bedste. Men hvis Skibstold, som udgives enten udi Pendinge, Meel, Malt eller andre Vare der udi Lenet, skal forne. Nils Wind aarligen føre os alene til godt og klart Regnskab. Og hvis uvisse Rente, som udi forne. Len falder, skal han i lige Maade aarligen gjøre god Rede og Regnskab for, hvoraf han for sin Umage maa bekomme og beholde den femte Pendinge, og det andet altsammen, samt hvis Told, Sise eller Vrag udi forne. Len kan falde eller aarligen tildrage kan, ville vi os alene efter godt og klart Regnskab forbeholdet have, saavelsom og hvis Sagefald, som Presterne og Degnene der i Lenet kan hende sig til os og Kronen at skulle udgive, ville vi os alene forbeholdet have. Skal og forne. Nils Wind have Presterne og Kirkerne der udi Lenet i Forsvar og Befaling og have godt Tilsyn dermed, at Kirkernes og Presternes Skove ikke forhugges, uden aleneste til Presternes og Kirkernes Bygnings og Ildebrands Behov, og intet til at selge eller til Skibsbygning, lidet eller meget, i nogen Maade at afhænde. Han skal og i lige Maade have godt Tilsyn til Kirkerne, at de bygges og forbedres, og til deres Indkomst, at den ikke forandres i nogen Maade, end alene Kirkerne til Bedste. Dersom og forne. Nils Wind kan formærke nogen Kronens Jorder og Eiendom [etc. i sedvanlige Udtryk om at indtale frakommet Krongods, indtil:] ikke derfor selv vil stande os til Rette. Skal og forne. Nils Wind have godt Tilsyn, at de Tydske Kjøbmænd ved Bryggen ikke tiltage dennem nogen videre Frihed imod som dennem bør med Rette; og ikke skal han heller tilstede dennem, at de maa af Borgerne der sammesteds eller af andre vores Undersaatter tilhandle dennem nogen Gaarde, Huse eller Jordemonner, uden at det skeer med vores naadigste Bevilling. Skal han og tilholde de Tydske Prædikanter der udi Byen, at de ere Superintendenten efter Ordinantsen hørige og lydige, og naar som nogen dør og afgaar af dennem, da skal det ikke tilstedes de Tydske Kjøbmænd at maa forskrive nogen Prædikanter af

Tydskland, uden hvis som skeer med forne Nils Winds og Superintendentens der sammesteds Bevilling og Samtykke. Skal han og holde forne Bergenhuus ved Hevd og Magt, som det nu forefundet er, og ingen Omkostning tilskrive os derpaa udi nogen Maade; medens dersom vi ville have der nogen synderlig Bygning foretaget, da ville vi det selv naadigst befale og bekoste lade. Desligeste skal han holde Bønderne [etc. i sedvanlige Udtryk, indtil:] Paalæg besverge eller bemøde i nogen Maade. Hvilket forne hans Regnskab og Afgift skal begyndes og angaa fra Philippi Anno 1606 sidst forleden og endes igjen til Philippi 1607 og siden fremdeles Aar fra Aar forfølges, emeden og al den Stund vi hannem med samme Lene naad. forlene ville. Og have vi for godt anseet og saaledes med vore Regnskaber herefter ville have forholdet, at Skriveren skal tage Beviis paa al Udgiften [etc. i sedv. Udtr., indtil:] passere og blive godtgjort. Cum claus. consv. et inhib. sol. Kjøbenhavn 2 Juni 1606. R. III. 269. Afskr. VI. 623.

M. Anders Bendtssøn [Dalin], Bisp i Oslo, fik Brev, Hr. Hans Hjort anrørendes.

C. IV. V. s. G. t. Vid, at eftersom nærværendes Brevviser, Hr. Hans Hjort, som for nogen Tid siden forleden har betjent Prædikestolen udi Gerpen Sogn der udi Bratsberg Len, for nogen hans Forseelse fra samme sit Kald skal være removeret, og han en Tidlang derefter udi vort Land Norge skal have udi største Armod omdraget og sig opholdet, underd. begjerendes, saadan hans Forseelse hannem naadigst maatte eftergives og ham til et Kald igjen at maatte stedes; da ere vi naad. tilfreds, at han til et Kald igjen maa blive accepteret, forne hans Forseelse uagtet, saafremt han ellers lovligen kaldet kan blive, at I ham derfor ikke gjør nogen Forhindring i nogen Maade; dog at med altingest bliver forholdet efter Ordinantsen. Kjøbenhavn 2 Juni 1606. T. III. 246. Afskr. VI. 186.

Jakob Jørgenssøn, Lagmand i Bergen, og Michel Skriver, Borgermester der sammesteds, finge Befaling at overantvorde Nils Wind til Ullerup Bergenhuus Slot med dets tilbehørige Inventario, Breve, Registre, Jordebøger og alt andet, som der hos ham burde at overleveres, samt Bygningen at besigtige og alting derudinden klarligen fra sig at give beskrevet. Kjøbenhavn 2 Juni 1606. T. III. 247. Afskr. VI. 187.

Strange Matssøn fik Brev, anlangendes hvad Maal og Vegt paa Færø skal være brugelig.

C. IV. V. G. t. Vid, eftersom vore og Norges Krones Un-

dersaatter, som handle paa vort Land Færø, underd. for os have ladet berette, hvorledes de der paa Landet skulle besværes med det nye Maal, som vi udi vore Riger Danmark og Norge have forordnet, saavelsom og med strengere og længere Alen og Vegt, end tilforn og af Arilds Tid har været brugeligt; da, efterdi vi befinde, at hvis Vare der paa Landet sættes og kjøbes, er sat for et vist Kjøb, og forⁿᵉ vores Forordning med det nye Maal, som her nu er brugeligt, ikke om forⁿᵉ vores Undersaatter paa forⁿᵉ vort Land Færø er meent eller in specie formeldet, bede vi dig og ville, at du lader gjøre den Forordning, saa at forⁿᵉ vore Undersaatter, som der sammesteds nogen Vare have at forhandle, saavelsom vore Undersaatter, der paa Landet bo, ikke blive besverget i nogen Maade med strengere Maal, længere og større Alen og Vegt eller og høiere Kjøb, end som af Arilds Tid der paa Landet har været brugelig og sedvanlig, saafremt du ikke derfor vil stande os til Rette. Kjøbenhavn 6 Juni 1606. T. III. 247. Afskr. VI. 187.

Steen Maltessøn [Sehested] fik Kvittants Kvittantiarum paa Baahuus [i sedvanlige Udtryk for alt Regnskab af Baahuus Slot og Len fra Philippi Jacobi Dag 1595 til samme Dag 1606, da han afgav det til Envold Kruse til Hjermitslevgaard]. Kjøbenhavn 7 Juni 1606. R. III. 271. Afskr. VI. 625.

Jørgen Friis fik Bevilling hjem til sin Behusing i nærværendes Sommer og skal forordne en Riddersmands Mand, som Slottens Anliggende og Lenens Sager der udi Akershuus Len kan have udi Agt. Kjøbenhavn 8 Juni 1606. T. III. 248. Afskr. VI. 187.

Til Jørgen Friis, nogle den Jesuitiske Religions Anhængere, for Forførelse suspecte, anrørendes.

C. IV. V. s. G. t. Vider, eftersom nogen kort Tid siden forleden her udi Riget er anlanget en Jesuiter, som sig Pater Laurentius lader kalde, kanskee udi den Mening, at han de enfoldige udi Kjetteri og Vildfarelse vil forføre og bedrage, Religionen i saa Maade at besmitte, hvoraf megen Ulykke (hvilket Gud afvende og verge) sig udi Længden kunde entstande, det han haver noksom ladet tilkjendegive, idet han synderlig udi vor Kjøbsted Helsingør nogle des Indbyggere skal have ladet forsamle og dem (hvad Religionen belanger) paa sin Side at bringe forrettet hvis hannem muligt, og efterat vi nu naadigst fornemme, forⁿᵉ Patrem Laurentium at være til Sinds til vort

Rige Norge sig at ville begive, muligt samme Jesuitiske Lærdom blandt vore Undersaatter der sammesteds i lige Maade hemmeligen at udsprede; da bede vi eder og ville, at naarsomhelst I af Superintendenterne udi Hamar og Stavanger Stift herom bliver besøgt eller advaret, hvilke vi og naadigst have tilskrevet og befalet, eder det at lade vide, naar han til vort Rige Norge anlangendes vorder, I da endeligen foreholder forne Patri Laurentio og hans Medfølgere, og ellers saa mange af den Sekt, did kunne hende at ankomme, at de dem strax ufortøvet deden ud af Riget pakke, og ved billige Midler paa Skuder eller i andre Maade dem derfra forskaffer; dog at dem alvorligen bliver foreholdet, at dersom enten han, nogen hans Anhængere eller og nogen af den Orden fordrister dem til imod saadant Forbud udi vort Rige Norge at begive, de da ikke ville straffes paa deres Hals, og dersom siden nogen saadan Hendelse kunde skee, I da derover lader straffe, som vedbør. Cum claus. consv. Kjøbenhavn 9 Juni 1606. T. III. 248. Afskr. VI. 187.

Udi lige Maade finge Bispen af Oslo og Bispen af Stavanger Brev, forne Jesuiter anrørendes, med slig Decret, at de skulle admonere Presterne udi deres Stifter, sig aldeles intet at skulle have at befatte med forne Jesuiter og udi ingen Gemeenskab, enten med Omgjængelse, Disputation eller anden Vidtløftighed, sig med dennem indlade, om og naar nogen af den Sekt did kunde hende at ankomme, men det strax forne Jørgen Friis lade tilkjendegive. Kjøbenhavn 10 Juni 1606. T. III. 249. Afskr. VI. 188.

Til nogle Lensmænd i Norge, Rorsbaade at fremsende til Kjøbenhavn anrørendes.

C. IV. V. G. t. Vid, at vi komme udi Forfaring, at udi dit Len skal findes mange gode, velbyggede Baade, da bede vi dig og ville, at du til vort Behov bestiller N. velbyggede, gode Rorsbaade, enhver Baad 12 Alen lang og 4 Alen bred, og at du dem dig tilhandler for det ringeste Kjøb, skee kan, og siden med tilfældig Leilighed dem forsender til vort Slot Kjøbenhavn, og hvis for forne Baade udgives, det haver du at føre os til Regnskab. Cum claus. consv. Actum paa de 3 Kroner udi Flekkerøen 22 Juni 1606. Ibidem.

Disse efternævnte Lensmænd finge dette Brev:

Jørgen Kaas udi Stavanger Len 20 Rorsbaade,
Styring Boel af Nedenes „ 20 —

Hans Bülow af Bratsberg Len 10 Rorsbaade.
Fredrik Lange af Tunsberg „ 10 —
Nils Wind af Bergenhuus „ 30 —
Steen Bilde af Throndhjems „ 10 —

Samme 10 Baade skulde Nils Wind nederskikke fra Bergen.

Peder Matssøn [Laxmand] fik Raadsens Brev udi Kgl. Maj.s Fraværelse (der Hs. Maj. var forreist til England), nogen Told anrørendes.

C. IV. Vores venlige Hilsen forsendt med Gud, etc. Kjære Peder Matssøn, give vi eder venligen at vide, at eftersom ærlig og velbyrdig Mand Alexander Papenheim venligen har ladet os tilkjendegive, hvorledes at hans Forleningsbrev paa Ide og Marker Lene der udi Norge, han af Kgl. Maj., vores allernaadigste Herre, naad. med forlenet er, hannem skal tilholde al Tolden udi for.ne Lene og udi Synderlighed udi Svinesund paa høibe.te Kgl. Maj.s Vegne at oppebære, af for.ne Told formenendes sig ikke saameget at kunne høibe.te K. Maj., som hans Formand for ham gjort haver, til Regnskab føre, af den Aarsag, at I Tolden af tvende Havner og Toldsteder, ved Navn Nidesboen og Sparrevigen [Sponviken?], der udi for.ne Svinesund, skulle ved eders Tjenere aarlig lade opbære, uanseet, at hvis Skibe udi for.ne tvende Havner aarligen indløbe, næsten al deres Last udaf hans Len bekomme, hvorudover han formener sig ikke Hs. Maj.s Regnskab paa samme Told, som hans Formand gjort haver, at kunne fuldgjøre. Hvorfor er til eder vores venlige Begjering, at I eder med første Leilighed paa høibe.te K. Maj.s, vor allernaadigste Herres, Vegne, imod os (hvorledes det sig med samme Told haver, og om eders Forleningsbrev eder for.ne tvende Havners Told at opbære tilholder), udførligen erklærer og saa eders skriftlige Svar udi Hs. Maj.s Kantselli indskikker. Udi hvis Maade vi for vores Personer etc. [i sedvanlige Udtryk]. Kjøbenhavn mense Julii 1606.[1] T. III. 249. Afskr. VI. 188.

Jørgen Friis, Hans Bülow, Styring Boel finge Brev, hvis Huder udi deres Len opbæres til Rettighed, til Kjøbenhavn at forskikke, [da Kongen behøver dem til sit Behov at lade bruge og forarbeide.] Kjøbenhavn 6 August 1606. T. III. 250. Afskr. VI. 189.

Jørgen Friis fik Brev, Jens Lauritssøn paa Lunde anrørendes.

C. IV. V. s. G. t. Hvis nærværendes Brevviser, Jens Lau-

[1] Undertegnet af Brede Rantzau, Arild Hvitfeldt og Henrik Lykke.

ritssøn, vonhaftig paa Lunde, til os underdanigst har suppliceret og underd. tilkjendegivet om den store Vold og Overlast, ham ubilligenviis (som han formener) med Fængsel og udi andre Maade skal være tilføiet af Lensmanden der udi Ide Len og andre flere, det altsammen har I af indlagte hans Supplikation at forfare. Thi bede vi eder og ville, at I med det allerførste derom grangiveligen lader forfare al Leiligheden, og dersom det da befindes, ham efter indgivne Beretning at være skeet for kort, at I da ham forhjælper til Rette, saavidt med Lov og Ret skee kan. Cum claus. consv. Kjøbenhavn 9 August 1606. T. III. 250. Afskr. VI. 189.

Bønderne i Nedenes Len finge Brev, Egt og Arbeide til Fogedgaarden der i Lenet og anden Tjeneste, Kgl. Maj.s Lensmand at gjøre, anrørendes.

C. IV. Hilse eder alle, vore og Norges Krones Bønder og Tjenere, som bygge og bo udi Nedenes Len der i vort Rige Norge, evindeligen med Gud og vor Naade. Vider, eftersom vi naadigst komme udi Forfaring, hvorledes I eder skal fortrykke den sedvanlige Egt og Arbeide og anden Tjeneste, som I pligtige [ere] at gjøre vor Lensmand til den Fogedgaard der i Lenet, vi ham naadigst med forlenet have, hvilken eders Modvillighed og Fortrædenhed os meget sælsomt forekommer; thi bede vi eder alle og hermed hver særdeles strengeligen og alvorligen byde og befale, at I tiltænke aarligen at gjøre forne vor Lensmand paa forne Fogedgaard udi Nedenes Len, den, som nu er eller herefter kommendes vorder, den tilbørlige og sedvanlige Egt og Arbeide med Veedkjørsel og i andre Maade, saa og eder ei fortrykke, ham eller hans Folk med Heste og Baade til Kirke og fra om Søndagen og andre Helligdage at være beforderlige. Cum inhib. sol. Kjøbenhavn 27 August 1606. T. III. 251. Afskr. VI. 189.

Zennt Kuphermann fik Konfirmatsbrev paa et Stykke Jord ved Bergenhuus Slot ut sequitur.

C. IV. G. a. v., at os elskelige Zennt Kuphermann, Indvaaner i vor Kjøbsted Bergen, underd. haver ladet os tilkjendegive, hvorledes han nogen Tid siden forleden til sig, sin Hustru og deres Børn og Arvinger haver stedt og fæst en Ødeplads, liggendes paa Kannikebjerget ved vort Slot Bergenhuus, samt og et Stykke Søgrund, der nedenfor liggendes, af os elskelige Laurits Kruse til Svendstrup, vor Mand, Tjener og forrige Befalingsmand der sammesteds, for aarlig Leie og Afgift, hvorpaa

han nu haver havt her for os forne Laurits Kruses forseglede og underskrevne Fæstebrev, lydendes Ord fra Ord som efterfølger:

Laurits Kruse til Svendstrup, Høvedsmand paa Bergenhuus, kjendes og gjør vitterligt udi dette mit aabne Brev, at jeg paa Kgl. Maj.s, min allernaadigste Herres, Vegne og paa Hs. Maj.s naadigste og gode Behag haver undt og bygt og nu udi dette mit aabne Brev under, bygger og til Leie lader ærlig og velagt Mand Zennt Kuphermann, Borger og Indvaaner her udi Bergen, hans Hustru Sophia Mensing samt deres Børn og Arvinger en Ødeplads og Grund, liggendes paa Kannikebjerget her bag ved Slottet, til at sætte en Vindmølle paa, og strækker sig samme Grund udi Bredden og Længden, eftersom Møllen omstilles, 30 Sjælands-Alen. Sammeledes et Stykke Søgrund, liggendes der nedenfor, til at lægge et Bulverk paa, som han med Baade hvis han malendes vorder kan til og fra lægge og føre, og strækker sig udi Længden fra Fjeldet og i Søen 25 Alne og udi Bredden 12 Alne med Sjælands-Alen maalt. Hvilke forne Grunde udi deres rette Længde og Bredde, som de nu ere forefundne, forne Zennt Kuphermann, hans Hustru og deres Arvinger paa høibete Kgl. Maj.s Vegne og gode Behag skulle have, nyde og bruge og derpaa frelseligen bygge, dog foruden nogen Indplankning eller Indhegning, og siden nyde samme deres Bygning den ene efter den anden, dog med saadan Skjel og Forord, at han, hans Hustru og deres Arvinger skulle aarligen til alle og hver St. Michaels Dag give deraf til visse Afgift og Grundleie her paa Bergenhuus udi Skriverstuen af begge forne Grunde en halv gammel Daler selvtilkravt. Desligeste skal de forpligtige være aarligen at male til Bergenhuus Slots Behov 12 Stykker Malt, naar det dennem ved Kvernen leveres og de male kan; dog med slig Besked, at det til Vandmøllen her ved Byen ikke føres eller males kan formedelst Sommerens Tørke eller Vinterens Frost, Storm eller Uveir, og derover ikke ydermere besverges, uden de derfor tilbørligen betales. Og skal han, hans Hustru og deres Arvinger holde samme Grunde ved Hevd og Magt, saafremt de ikke derfor ville stande Kgl. Maj. til Rette og deres Grundebrev dermed at være forbudt. Til Vidnesbyrd haver jeg trykt mit Signet, hængendes her nedenfor. Actum Bergenhuus 6 Marts Ao. 1606.

Og efterat forne Zennt Kuphermann sig befrygter, at han paa forne Plads og Grund kanskee skulde kunne gjøre nogen for-

gjevlig Omkostning med Bygning og udi andre Maade, haver han underd. været begjerendes derpaa vores naadigste Konfirmation og Stadfæstelse. Thi have vi nu af vor synderlige Gunst og Naade forne Laurits Kruses Fæstebrev fuldbyrdet, samtykt og stadfæst ved sin fulde Magt at skulle blive udi alle sine Ord, Punkter og Artikler, eftersom det udi sig selv formelder og indeholder. Cum inhib. sol. Kjøbenhavn 28 August 1606. R. III. 272. Afskr. VI. 625.

Mats Bagge til Borregaard, Capitain, fik Brev paa Kgl. Maj.s Part af Korntienden udaf Stangenes Sogne i Viken [i Baahuus Len, kvit og fri uden al Afgift]. Kjøbenhavn 28 August 1606. R. III. 273. Afskr. VI. 626.

Nils Wind fik Brev, en krænket Adelsperson udi Bergenhuus Len, ved Navn Anne Orm, anrørendes.

C. IV. V. G. t. Vid, eftersom du underdanigst lader tilkjendegive, hvorledes sig skal tildrage udi Søndhord Len, under Bergenhuus liggendes, at en Bondekarl skal have beligget èn Adelsperson der sammesteds, Anne Orm ved Navn, underd. begjerendes, dig naadigst maatte tilkjendegives, hvorledes du dig derudinden skalt forholde, da ere vi naadigst tilfreds med, at du forne Sag og Forseelse for Pendinge lader afsone, rammendes derudinden vor Fordeel og Bedste med muligste Flid, som vi os naadigst tilforsee. Kjøbenhavn 28 August 1606. T. III. 251. Afskr. VI. 190.

Nils Wind fik Brev, afgangne Hans Fridag og hans efterladendes Gods anrørendes.

C. IV. V. G. t. Vid, at eftersom du underdanigst lader tilkjendegive om den ulykkelige Hendelse og Tilfald, sig der udi vor Kjøbsted Bergen skal have tildraget med en Person af Adel, Hans Fridag ved Navn, som sig ynkelig og jammerligviis selv skal have taget af Dage, underd. begjerendes vores naadigste Betænkende at vide, hvorledes med hans Gjæld, overblivendes Gods og hans Legeme (som af Arvingerne udi al Underdanighed begjeres at maa komme udi christen Jord) skulde forholdes; da, hvad Gjælden belanger, ere vi naad. tilfreds, at den (saavidt den ellers befindes rigtig at være) maa betales af hans efterladendes Gods. Og endog vi os ikke anderledes kunne besinde, end at hvis Gods, som overbliver, naar Gjælden er betalt, bør jo til os og Kronen at være forfalden, saa bede vi dig dog ligevel og ville, at du derpaa tager Dom og siden efter Dommens Indhold

(saafremt du ikke paa vore Vegne derudinden med Billighed kan have nogen Indsafn), retter og forholder. Hvad hans Krop og døde Legeme anlanger, efterat det allerede er bleven henlagt udi heden Jord og udenfor Kirkegaarden, see vi og naadigst for godt an, at det og derved beror. Eftersom vi og udaf din underd. Angivende naad. forfare, at forne Hans Fridag skal have været afgangne Christopher Dals [Barns] Verge, og at du ikke kan tilkomme at indfordre den Gjæld, forne Christopher Dal er os skyldig bleven, førend forne hans efterladendes Barn nu bliver en anden Verge tilforordnet, hvilken du derom med Retten kan søge, som det sig bør, da bede vi dig og ville, at du med første Leilighed forordner forne Christopher Dals Datter en vederheftig Verge der udi Landet, efterat hendes fødte Verge efter Loven ikke er der saa nærværendes tilstede, at han sig samme Vergemaal kan paatage, og at du siden paa vore Vegne med Retten indtaler, hvis forne Christopher Dals Arvinger os endnu kan skyldig blive. Herefter du dig underd. kan have at rette. Kjøbenhavn 28 August 1606. T. III. 252. Afskr. VI. 190.

Befaling til Overhalvds Almue i Throndhjems Len at annamme Hr. Jørgen Villumssøn til deres Sogneprest.

C. IV. Hilse etc. [i sedvanlige Udtryk]. Eftersom vi naadigst komme udi Forfaring, hvorledes eders forrige Sjælesørger for nogen Tid siden ved Døden skal være afgangen og eder efter den Tid udaf os elskelige Steen Bilde, vor Mand, Tjener og Befalingsmand over Throndhjems Len, en Person ved Navn Hr. Jørgen Willumssøn skal være præsenteret, som forne eders forrige Sjælesørgers Sted kunde beholde, hvilken Person I skal have vægret eder udi at kalde eller annamme, endog I ikke nogen vigtige eller billige Aarsager skal have kunnet foregive, hvorfor I hannem ei ville samtykke eller bevilge; thi bede vi eder, byde og hermed alvorligen befale, at naar forne Jørgen Willumssøn eder hermed besøgendes vorder, I da til forne ledige Kald ham antager og vocerer, givendes og gjørendes ham den tilbørlige Tjeneste og Rettighed med Tiende og udi andre Maade, som I eders Sogneprest pleie at gjøre og give og I ham pligtige ere. Han skal igjen være forpligt at bevise eder al den Tjeneste inden Kirken og uden, som hans Kald og Embede udkræver. Cum inhib. sol. Kjøbenhavn 30 August 1606. T. III. 253. Afskr. VI. 191.

Menige Kapitel i Throndhjem fik Brev, M. Isak Grønbech at overlade Rødens [Lødings?] Prestegjeld som et Kannikegjeld, anrørendes.

C. IV. Hilse eder alle, Prælater, Kanniker og menige Kapitel udi Throndhjems Domkirke, evindeligen med Gud og vor Naade. Vider, at eftersom os elskelige M. Isak Grønbech, Superintendent udi Throndhjems Stift, underdanigst haver ladet os tilkjendegive, hvorledes han formedelst sin store Skrøbeligheds og Svageligheds Skyld den Bestilling, vi ham der i Stiftet naadigst have paalagt og tilbetroet med Visitation og udi andre Maade, ikke længere, som det sig bør og han vel ellers gjerne af Gud havde ønsket og begjeret, kan betjene og forestaa, med underd. Begjering, vi anseendes forne Leilighed ham naad. dermed ville have forskaanet og udaf samme besværlig Bestilling forløvet, saa og at ham naad. maatte tilforordnes nogen Leilighed og Rente, hvorudaf han udi den ringe Tid, af ham endnu er ulevet, kunde have sin nødtørftige Underholdning og Ophold, det vi ham naad. have bevilget og samtykt. Og efterdi vi naad. komme udi Forfaring, at der udi Stiftet nu skal vacere et Kannike-Prestegjeld, Løding ved Navn, da bede vi eder og naad. begjere, at I forne M. Isak forne Løding Gjeld og ingen anden præsentere, saa han samme Kald siden ved en dygtig og skikkelig Kapellan kan lade betjene og forestaa, og at ham ikke i nogen Maade gjøres nogen Forhindring og Forfang paa den Rente og Rettighed, ham af forne Prestegjeld bør at følge med Rette. Cum claus. consv. Kjøbenhavn 30 August 1606. T. III. 253. Afskr. VI. 191.

Jørgen Brockenhuus fik Brev, tilholdendes hannem sig ikke med den uvisse Rente af Halsnø Kloster at skulle befatte.

C. IV. V. G. t. Vid, eftersom vi naadigst komme udi Forfaring, hvorledes du dig skalt understaa at befatte [dig] med den uvisse Rettighed der udi Halsnø Klosters Len, du naadigst med forlenet er, endog at dit Forleningsbrev dig det ikke skal tilholde, ei heller din Formand (hvorpaa og forne dit Forleningsbrev sig refererer) sig i det ringeste med samme uvisse Rettighed udi forne Len skal have befattet, efterdi at der er ikkun Strøgods, som ligger til forne Kloster og er Mesteparten beliggendes udi Søndhordland, hvilket altid haver svaret med den uvisse Rettighed til vort Slot Bergenhuus; da bede vi dig og ville, at du efter

denne Dag med forne uvisse Indkomst udaf Halsnø Klosters Len dig intet haver at befatte. Men dersomhelst du enten hidindtil noget deraf haver ladet opberge eller kunde hende at lade opberge, inden dette vort Brev dig tilhænde kommer, at du da est fortænkt udi, det altsammen igjen fra dig at levere og til vores Befalingsmand paa forne vort Slot Bergenhuus at overantvorde. Cum claus. consv. Kjøbenhavn 1 September 1606. T. III. 254. Afskr. VI. 191. (Concept i Rigsarkivet).

Mats Bagge fik Skjøde paa en Gaard i Akershuus Len, kaldes Borregaard.

C. IV. G. a. v., at eftersom os elskelige Mats Bagge til Holme, vor Mand, Tjener og Skibshøvedsmand, for os underd. haver ladet berette, hvorledes en hans Forældres Gaarde, kaldes Borregaard, udi Tune Prestegjeld i Nedre Borgesyssel udi Akershuus Len udi vort Rige Norge liggendes, nogen rum Tid siden forleden pantviis skal være kommen fra bemeldte hans Forældre og endelig iblandt andet afgangne Erik Munks forbrudte Gods under Kronen, underd. begjerendes, han med vor naadigste Bevilling og Tilladelse maatte bekomme samme Gaard igjen, erbydende sig at erlægge til os og Kronen den Summa Pendinge, som er 500 Daler, samme Gaard skulde løses for; da efterdi han nu underd. ved nøiagtigt Brev og Segl haver contenteret og tilfredsstillet os forne Sum Pendinge, have vi af vor synderlige Gunst og Naade undt, opladt og afstanden og nu etc. afstaa forne Borregaard til forne Mats Bagge og hans Arvinger, og kjendes vi os og vore Efterkommere, Konger udi Danmark, og Norges Krone ingen ydermere Lod, Deel, Ret eller Rettighed at have til eller udi forne Gaard udi nogen Maade, medens den ubehindret hannem og hans Arvinger at skulle efterfølge. Cum inhib. sol. Kjøbenhavn 5 September 1606. R. III. 274. Afskr. VI. 627.

Jørgen Friis fik Brev, anrørendes at lade Mats Bagge følge den Gaard Borregaard og hvis Breve samme Gaard paalyde.

C. IV. V. s. G. t. Vider, at eftersom vi naadigst have undt og afstanden til os elskelige Mats Bagge til Borregaard, vor Mand, Tjener og Skibshøvedsmand, den Gaard Borregaard udi Nedre Borgesyssel i Akershuus Len, som udi forledne Tider er kommen fra hans Forældre og under Kronen, og derpaa givet ham nøiagtig Skjøde og Forvaring; da bede vi eder og ville, at I forne Mats Bagge forne Gaard lader følge og med første Lei-

lighed hvis Skjøder, Pantebreve, Domme eller andre Breve, som findes der paa vort Slot Akershuus, forne Borregaard anrørendes, lader tilstille. Cum claus. consv. Kjøbenhavn 5 September 1606. T. III. 255. Afskr. VI. 192.

Styring Boel fik Brev at bortfæste et Laxefang ved Kvavik udi Lister Len.

C. IV. V. G. t. Vid, at eftersom du underd. har ladet os tilkjendegive, hvorledes fast mere skal anvendes og bekostes paa det Laxefang, udi os elskelige Peder Grubbe, vor Mand, Tjener og forrige Befalingsmand der sammesteds, hans Tid er bleven optagen ved Kvavik udi Lister Len, end dets Rente og Indkomst aarligen igjen kan inddrage, da bede vi dig og ville, at du samme Laxefiskende det første muligt er for aarlig Afgift forpagter og bortfæster, rammendes derudinden vor Gavn og Fordeel med muligste Flid, som vor naadigste Tilforsigt er til dig. Cum claus. consv. Kjøbenhavn 8 September 1606. Ibidem.

Mats Skriver fik Fredebrev paa hans Søn Christen Matssøns Vegne.

C. IV. G. a. v., at eftersom denne Brevviser, Mats Skriver paa Lister der udi vort Rige Norge, underd. for os haver ladet tilkjendegive, hvorledes hans Søn, ved Navn Christen Matssøn, for nogen Tid siden forleden er uforseendeviis ulykkeligen kommet udi Vaade og Skade for hans Hustrues Moder og hende imod sin Villie og udi Mellemløb i Mørke ihjelslaget med en Kniv, hvilken Vaadeverk og uforvarendes Misgjerning den dødes Slægt og Venner, anseendes, at forne Christen Matssøns Agt og Forsæt ikke haver været forne hans Hustrues Moder (med hvilken han ingen Udstand havde, men derforuden med al sønlig Underdanighed og god Villie var tilforpligt og stedse tilbevaagen), udi det ringeste at skade, hannem godvilligen haver eftergivet, han dog ikke efter slig Leilighed kan komme til Soning med vores Befalingsmand eller til sin Fred igjen, uden det med vores naadigste Bevilling skee kan; da have vi af vor synderlige Gunst og Naade saa og af Øvrigheds Magt og for forberørte Aarsagers Skyld, (at Gjerningen er skeet af Vanvare og ei af Forsæt, og derfor er af Slægten efterladt), undt og givet og nu etc. give forne Christen Matssøn hans Fred igjen, saa han herefter som tilforn maa være og blive udi vort Rige Norge (hvor Gjerningen skeet er) og der søge sin Næring og Bjering, som andre vore

Undersaatter der sammesteds gjøre. Cum inhib. sol. Kjøbenhavn 12 September 1606. R. III. 274. Afskr. VI. 627.

Nils Henrikssøn af Mandals Len i Norge fik Opreisningsbrev udi lige saadan en Drabssag, belangendes en Kvinde ved Navn Anne, Thomis Mortenssøns, han uvillendes havde ihjelslaget. Kjøbenhavn 12 September 1606. R. III. 275. Afskr. VI. 628.

Nils Wind fik Brev, anlangendes et Stralsunderskib paa Kgl. Maj.s Vegne sig at tilforhandle.

C. IV. V. G. t. Vid, at vi naadigst ere komne udi Forfaring, hvorledes Peder Olafssøn, Borger og Indvaaner udi vor Kjøbsted Bergen, paa egen og Medkonsorters Vegne nogen Tid siden forleden skal have kjøbt og sig tilforhandlet et Skib, ungefær paa 70 Lester, af en Stralsundermand, som udi Selløer i Lister Len i forgangen Aar 1604 skal have stødt og udi Grund der sammesteds en Tid lang været nedsjunken; og efterat os elskelige Styring Boels, vor Mand, Tjener og Befalingsmand i samme Len, hans fuldmægtige Foged Laurits Søfrenssøn for[ne] Borger af Bergen skal have formeent samme Skib der af Grunden at lade opskrue og bortføre, indtil saalænge de maatte gjøre ham nøiagtig Forvaring og Forpligt, at de samme Skib skulde holde tilstede og til os igjen afstaa, om vi det naadigst vare begjerendes og dem deres anvendte Bekostning vilde erstedige; da, efterdi vi naadigst ere til Sinds samme Skib selv at lade bruge og beholde, bede vi dig og ville, at du bemeldte Peder Olafssøn og hans Medkonsorter alvorligen befaler og tilholder, at de nu strax en rigtig og underskreven Register, paa hvis samme Skib dem haver kostet og de ellers derpaa have ladet forbygge og anvende, til dig levere. Og hvis siden skjelligen bevises, dennem derpaa at have bekostet, at du det dem paa vore Vegne erlægger og afbetaler, havendes derudinden en flittig Indseende, at os udi ingen Maade skeer for kort; og at du samme Skib [sender til Kjøbenhavn]. Vi tilskikke dig herhos hvis Breve og Forhandlinger om samme Skib er gjort og udgangen, hvoraf du i nogen Maade om den Handel kan have nogen Underretning. [Udgiften føres Kongen til Regnskab.] Kjøbenhavn 15 September 1606. T. III. 255. Afskr. VI. 192.

Morten Bertelssøn, Borger i Bergen, fik Forskrift til Nils Wind at forhjælpes i en Trætte, ham og Paul Helliessøn, fordum Lagmand, og den forrige Foged i Bergen imellem var. Kjøbenhavn 16 September 1606. T. III. 256. Afskr. VI. 193.

Jørgen Friis fik Brev [at tilsende Nils Wind paa Bergenhuus en halv Lest Krud, da han ved Overleveringen af Slottet aldeles intet Krud modtog iblandt det andet Inventarium]. Kjøbenhavn 19 September 1606. T. III. 256. Afskr. VI. 193.

Nils Wind samt Borgermestere og Raad udi Bergen finge Brev, et Huus anrørendes, Søfren Søfrenssøn agtede at opsætte.

C. IV. V. G. t. Vider, eftersom os elskelige Søfren Søfrenssøn, Tolder og Byfoged udi vor Kjøbsted Bergen, underd. hos os haver ladet gjøre Anfordring, ham naadigst maatte forløves paa hans egen Bekostning at opsætte et brandfrit Huus paa Vaags-Alminding der i forne vor Kjøbsted Bergen, med underd. Erbøding at ville give deraf til os og Byen hvis Rettighed og Grundleie, som deraf tilbørligen kan fordres og udgives; thi bede vi eder og ville, at I med det første grangiveligen lade forfare, om paa forne Alminding, os og Byen nu og udi Fremtiden uden Skade (baade for Ildsvaade og udi andre Maade), efter forne Søfren Søfrenssøns Anfordring [et Huus] kan blive bygt og opsat, og eder derom med det forderligste udførligen imod os erklære, saa vi kunne vide derudinden at give ham tilbørlig Ansvar og Besked. Kjøbenhavn 26 September 1606. Ibidem.

Nils Wind fik Brev, en Arv udi Bergen, Henrik Kramer von Cleve tilfalden, anrørendes.

C. IV. V. G. t. Hvis nærværendes Brevviser, Henrik Kramer von Cleve, underd. til os har suppliceret anlangendes en Arv, ham med andre hans Medarvinger skal være tilfalden udi vor Kjøbsted Bergen efter en deres afgangen Blodsforvanter, hvilken forne Arv formedelst rette Arvingers vidtbestændig Fraværelse til en Deel skal være forrykt og underlig medhandlet, saa han, som en Fuldmægtig paa hans egne og forne hans Medarvingers Vegne tilforordnet og udskikket samme Arv at hente, hidtil til ingen Ende dermed har kunnet anlange, det har du altsammen vidtløftigere af herhos indlagte Supplikation at forfare. Thi bede vi dig og ville [etc. i sedvanlige Udtryk om at forhjælpe Brevviseren til Rette uden vidtløftig Proces, indtil:] at vi for hans Overløb maa blive forskaanet. Kjøbenhavn 10 Oktober 1606. T. III. 257. Afskr. VI. 193.

Forskrift til Borgermester og Raad udi Bergen for

Hans Schrøder, Borger udi Stavanger, i en Arvs Udfordring efter Hans Møller, fordum Byfoged i Bergen, at skulle forhjælpes til Rette, anrørendes. Kjøbenhavn 15 Oktober 1606. T. III. 257. Afskr. VI. 194.

Nils Wind fik Brev, det Strøgods til Halsnø Kloster anrørendes.

C. IV. V. G. t. Vid, eftersom vi efter os elskelige Jørgen Brockenhuus til Volderslev, vor Mand, Tjener og Befalingsmand over Halsnø Kloster, hans underdanigste Anfordring naadigst have tilladt og bevilget, hannem herefter, og indtil saalænge vi anderledes derom forordne, at maa lade oppebære al den uvisse Rente og Rettighed af alt det Strøgods, som til for^ne Halsnø Kloster der udi Bergenhuus Len (du naadigst med forlenet er) er beliggendes, aldeles intet undtaget i nogen Maade; da bede vi dig og ville, at du for^ne Jørgen Brockenhuus (vores naadigste Befaling, til ham derom nogen kort Tid siden forleden er udgangen, uagtet) efter denne Dag uhindret lader følge al den uvisse Rente og Rettighed [etc. som ovenfor]. Kjøbenhavn 16 Oktober 1606. Ibidem.

Anders Green, Norges Riges Kantsler, fik Brev, Jørgen Webel, Rottgiesser, belangendes en Gaard at maa nyde i Oslo med en Eng anrørendes.

C. IV. V. G. t. Vid, eftersom vi nogen rum Tid siden forleden og der vi senesten vare paa vort Slot Akershuus, naadigst have bevilget Jørgen Webel von Nürnberg, Rottgiesser der sammesteds, at maa nyde og beholde den Nunneklosters Huus og Gaard udi vor Kjøbsted Oslo, han hidindtil udi Brug havt haver (hvorudi vi og paa vores Omkostning naadigst have ladet bekoste en Smelteovn), samt en Eng, kaldes Kloster-Eng, dertil liggendes, og vi nu naadigst komme udi Forfaring, at ham paa for^ne Klosters Gaard og Eng skal gjøres Indpas og Forhindring af dig, efterat du siden den Tid med for^ne Nunnekloster pro officio naadigst er bleven forlenet, uanseet ham derpaa naadigst er bleven gjort Tilsagn, førend du derpaa haver bekommet vores Forleningsbrev; da bede vi dig og naadigst begjere, at du hannem for^ne Nunneklosters Gaard og Eng indtil paa videre Besked fra os lader efterfølge, ei gjørendes ham derpaa nogen Forhindring udi nogen Maade. Kjøbenhavn 18 Oktober 1606. T. III. 258. Afskr. VI. 194.

Steen Matssøn [Laxmand], Befalingsmand paa Baahuus, fik Brev, et Skib, som Jørgen Friis havde ladet bygge i Norge, anrørendes.

C. IV. V. G. t. Vid, eftersom vi for nogen Tid siden forleden have gjort en Forhandling med os elskelige Jørgen Friis til Krastrup, vor Mand, Ridder og Statholder udi vort Rige Norge og Embedsmand paa vort Slot Akershuus, om et Skib, vi af noget Tømmer, hannem tilhørig, naadigst have ladet bygge med saadan Forord, at samme Skib (efterat det blev forferdiget) skulde ham efter gode Mænds og om den Leilighed belangendes Skibsbygning forfarne deres Vurdering og Sigelse blive ham fornøiet og betalt; da efterdi vi til samme Skib at besigtige og vurdere naadigst have forordnet os elskelige Gotske Lindenov til Lindesvold, vor Mand, Tjener og Skibshøvedsmand, samt vores Skipper Hans Bagge og Mestersvenden for vores Tømmermænd her paa Holmen med en af Borgerne udi vor Kjøbsted Marstrand, bede vi dig og ville, at du lader gjøre den Forordning, saa at naar forne Gotske Lindenov med forne Skipper og Tømmermand did til den Sted, hvor Skibet nu ligger, hender at ankomme, det forne (sic) Borgermester af Marstrand og hvem du med ham kan eragte noksom forfaren og besindig, samme Tid kan være der tilstede, forne vores naadigste Befaling med slig Diskretion og Agtsomhed, som der tilhør og Magt paa ligger, at efterkomme, havendes i Agt at randsage og med muligste Flid begranske, om forne Skib med den Vindskibelighed og Fasthed tryggelig og trolig findes at være funderet, bygt, skikket og flyet, som det sig bør efter den Kontrakts Indhold, os og forne Skibsbyggere imellem gjort og gangen er, hvilken Kontrakt forne forordnede til samme Sags og Leiligheds Forhør og Besigtelse, som hedenfra did ankommendes vorde, skal blive medgivet, dog at derudinden eragtes, at hvis Bygmesteren har bekommet for samme Skib at bygge, ikke beregnes udi forne Vurdering. Cum claus. consv. Kjøbenhavn 18 Oktober 1606. T. III. 258. Afskr. VI. 194.

Styring Boel fik Brev, et Bulhuus at lade bygge paa Fogedgaarden udi Nedenes Len anrørendes.

C. IV. V. G. t. Vid, at eftersom vi naadigst komme udi Forfaring af din underdanigste Beretning, hvorledes Fogedgaarden i Nedenes Len, som dig er forordnet at holde Huus paa, ikke skal være med nødtørftig Huus og Værelse saa forbygget,

saa du bekvemmeligen derpaa kan holde Huus, medmindre vi naadigst ville bevilge, at du der sammesteds, foruden hvis Huse der allerede findes, maa lade opsætte et Bulhuus med bekvemme Værelser til forefaldende Nødtørft at lade bruge; da efter saadan Leilighed bede vi dig og ville, at du med det første samme Huus lader opsætte, tilholdendes Bønderne der udi Lenet, at de efter gammel Sedvane udi rette Tid til des Behov lade hugge og did til Gaarden fremføre hvis Tømmer og andet, som dertil kan fornøden gjøres. Hvis Omkostning derpaa ellers med Vinduer, Jernfang og andet saadant kan anvendes, haver du dig at lade føre til Regnskab. Cum claus. consv. Kjøbenhavn 23 Oktober 1606. T. III. 259. Afskr. VI. 195.

Jørgen Friis og Steen Maltessøn [ɔ: Matssøn Laxmand] finge Brev, hver særdeles udi sit Len at lade hugge af Ask og Hasseltræ saameget, som til 1000 lange Splitter og til 100,000 Hakker og Spader kan fornøden gjøres, og samme til Ladestederne lade nedføre. Kjøbenhavn 30 Oktober 1606. T. III. 260. Afskr. VI. 196.

Hartvig Bilde blev paa sit Anlangende forløvet neder til Danmark, dog saaledes at lade forordne, at intet i hans Lene formedelst hans Fraværelse bliver forsømt. Kjøbenhavn 30 Oktober 1606. Ibidem.

Jørgen Friis fik Brev til den foretagne Bygning paa Korsørs Slot at lade hugge 120 Bjelker, 20 Alen lange, 120 Sparrer, 17 Alen lange, Render til Vandkunsten 100, som samtlige med 400 Tylvter Deler skulle nedføres til Ladestederne, til det blev affordret. Kjøbenhavn 5 November 1606. Ibidem.

Jørgen Kaas fik Brev, at skulle meddele Jakob Germeritz Stevning over Lagmanden og Lagrettet i Stavanger for en Dom, dømt mellem ham og Eggert Jesperssøn, Borger sammesteds, at møde til første Herredag i Norge. Kjøbenhavn 15 November 1606. Ibidem.

Mats Søfrenssøn af Throndhjem og hans Hustru, Kirsten Nilsdatter, fik Bevilling at maa være to adskilte Personer.

C. IV. G. a. v., at nærværendes Brevviser, Mats Søfrenssøn, Borger og Indvaaner udi vor Kjøbsted Throndhjem, underd. og paa det høieste sig haver besverget over hans Hustru Kirstine Nilsdatter, for at hun ikke, som en Dannekvinde egner og bør, og det hendes Egteskabs Pligt udfordrer, med hannem udi

Liv og Levnet omgaaes, meden ham adskillige ubeviislige, erdigtede Tilmæle de impotentia og udi andre Maade forekaster, hannem og hans gode Navn og Rygte til største Forvidt og Forklenering, dertilmed forkommer og fordøier alt, hvis han sig med stor Møde og Besværing kan lægge til Bedste. Os ogsaa udi lige Maade forekommer lige Besværing paa hendes Side, ikke alene om hans Udygtighed, som forve staar, men ogsaa udi det, at han udi langsommelig Tid og over Billighed sig hendes Omgjængelse entholder, drager fra hende bort og lader hende ikke uden stor Bedrøvelse og Bekymring udi hendes Huusholdning sidde alene igjen; og naar de endskjønt komme tilsammen, omgaaes de hverandre med Skjenden og Banden, Hug og Slag og andre uhørlige Maade, som det sig Egtefolk ikke sømmer og vel anstaar; med underd. Begjering paa begge Sider, de med vores naadigste Bevilling og Tilladelse mue blive adskilte. Og endog de paa underskedlige Tider have citeret hverandre for geistlig og verdslig Dommer udi den Forhaabning, de skulde blive hverandre ledige og løse, saa haver dog begges deres Begjering ikke kunnet havt nogen Gjænge udaf den Aarsag, ingen beviislige Sager Dommerne ere forekomne, for hvilke de efter Egteskabs-Artiklerne kunde adskilles. Da efterdi vi af adskillige godt Folks sanddrue Beretninger naadigst forfare, begges deres Hug og Hjerte ganske fra hverandre at være aballienerede, og at de dennem intet høiere beflitte, end hverandre alt ondt at tilvende, saa at samme deres Egteskabs Stat formedelst saadan deres daglige onde Levnet og Omgjængelse mere synes at være Gud til Fortørnelse, alle godt ærlige Folk udi den Stand til Forargelse og et ondt Exempel, og dennem selv paa begge Sider til største Besværing, en ond Samvittighed og endelig kanske Aarsag til en Indgang til den evige Fordømmelse, end at Gud ved deres langvarige Egteskab skulde kunne skee nogen Ære: have vi (dermed saadan Forargelse, som skeer andet godt Folk til et ondt Eftersyn og Exempel, at forekomme) af Øvrigheds Magt undt og bevilget og nu etc. bevilge, at forne Mats Søfrenssøn og Kirsten Nilsdatter maa blive adskilt og entlediget for deres Egteskabs Baand. Forbydendes alle, baade geistlige og verdslige Øvrigheder, dennem herimod, eftersom forve staar, at hindre eller udi nogen Maade Forfang at gjøre, under vor Hyldest og Naade; saa og bydendes og befalendes Lagmanden samt os elskelige Borgermestere og Raad udi vor Kjøbsted Thrond-

hjem, at de med første Leilighed og naar af enten af Parterne derom gjøres Anfordring, deres Gods belangendes, dennem med en billig, ligelig og christelig Deling adskille, saa at dem paa begge Sider vederfares, hvis billigt og ret er, saafremt de udi Venlighed derom ikke kunne blive fordragne. Cum claus. consv. et inhib. sol. Kjøbenhavn 17 November 1606. R. III. 275. Afskr. VI. 628.

Kgl. Maj.s aabne Brev til Norges Riges Indbyggere om Herredag udi Norge, som var forordnet at holdes den 3 August.

C. IV. Hilse eder alle, vore kjære, tro Undersaatter, [etc. mutat. mutand. ordlydende med Herredags-Brevet af 2 Januar 1604, ovfr. S. 38 f., undtagen, at Herredagen for hele Norge skal holdes i Stavanger Mandag efter vincula Petri, og át Stevninger Søndenfjelds skulle udstedes af Høvedsmændene paa Akershuus og Baahuus, og Nordenfjelds af Befalingsmændene i Bergenhuus, Stavanger, Nedenes (sic), Throndhjem, Nordland og Vardøhuus, hvorefter følger dette nye Tillæg (jfr. S. 39, L. 4 f. o.)]: Dog derudinden forbeholdet, at aldeles ingen Stevninger skal udgives udi de Sager, som ikke tilforn have været ordelet af Lagmændene og Lagrettet til Hjemthing, som det sig bør og der sammesteds bør at kjendes og dømmes paa. Dette vi eder alle [etc. hvor samme Bestemmelse atter er indskudt. Ovennævnte Herredags Brevs Slutning, om Lovenes Revision, er her udeladt, da dette ender med: hvis Lov og Ret er]. Antvorskov 6 December 1606. T. III. 261. Afskr. VI. 196.

[Dette Brev tilstilledes med Følgebrev af samme Dag om Kundgjørelse og Efterlevelse samt med Indskjærpning af, at ingen Stevning maa udstedes om Sager, som ei forud ere paadømte ved Hjemthinget: Jørgen Friis, Steen Matssøn [Laxmand], Hans Bilde, Steen Bilde, Nils Wind, Hartvig Bilde, Olaf Pederssøn [Maaneskjold], Jørgen Kaas og Styring Boel]. T. III. 262. Afskr. VI. 196.

Jørgen Friis fik Brev at fragte et Skib og dermed nedsende til Korsørs Bygnings Behov 400 Tylvter Deler og 200 Render, til en Vandkunst at forbruge, og føre Udgiften i Regning. Antvorskov 23 December 1606. T. III. 263. Afskr. VI. 197.

Hr. Knut Pederssøn [Kylstrup], Sogneprest udi Opdal, fik Brev paa Præbenda Antonii, ut sequitur.

C. IV. G. a. v., at eftersom os elskelige Hr. Knut Peders-

søn, Sogneprest udi Opdals Prestegjeld i vort Rige Norge, skal være bosiddendes næst under Fjeldet og meget skal besverges med stor Søgning, Kost og Tæring af dennem, som nødvendigen skulle over Fjeldet forreise, og hans Formand for hannem for slig Leiligheds Skyld skal naadigst været bevilget et Præbenda, som kaldes Præbenda Antonii, da have vi af vor synderlige Gunst og Naade undt, bevilget og tilladt og nu etc. tillade, at forne Knut Pederssøn udi Opdal maa igjen bekomme samme Præbenda, som kaldes Præbenda St. Antonii, eftersom hans Formænd det for ham havt have, og det med Bønder og Tjenere og al des Rente og rette Tilliggelse, vist og uvist, intet undtaget, at skulle have, nyde, bruge og beholde, indtil saalænge vi anderledes derom tilsigendes vorde. Dog at han skal være forpligt at holde sig mod dennem, som ham nødvendigen skulle besøge, med nødtørftig Befordring, eftersom det hans Formænd for hannem gjort have. Skal han og holde Bønderne [etc. i sedvanlig Form]. Cum inhib. sol. Antvorskov 24 December 1606. R. III. 276. Afskr. VI. 629.

Laurits Kruse, Befalingsmand over Bakke Klosters Len, fik Brev, nogle Muursteen af samme Klosters forfaldne Bygning at lade følge Vor Frue Kirke.

C. IV. V. G. t. Vid, eftersom vi efter Kirkevergerne ved Vor Frue Kirke udi vor Kjøbsted Throndhjem deres underdanigste Anfordring naadigst have bevilget, at de til forne Kirkes foretagne Bygnings Behov maa bekomme og lade hente hvis overbleven gammel Muursteen, som findes udi den gamle Kirke paa Bakke Kloster, du naadigst med forlenet er; da bede vi dig og villė, at du forne Kirkeverger eller deres Afferdigede, som derom hender at gjøre Anfordring, forne Muursteen ubehindret lader følge. Antvorskov 24 December 1606. T. III. 263. Afskr. VI. 197.

Udi lige Maade fik Steen Bilde Befaling at lade forne Kirkeverger følge hvis Steen, der findes paa Elseter [Helgeseter] Klosters Bygning. Antvorskov 24 December 1606. Ibidem.

Olaf Pederssøn [Maaneskjold] og Hartvig Bilde finge hver Brev, den Skat, Ryssen og Svensken sig tilholder hos Søfinnerne i Nordlandene, anrørendes.

C. IV. V. G. t. Vid, at eftersom du underdanigst haver ladet os tilkjendegive, hvorledes den høibaarne Fyrste og Herre Hertug Carl, hans fyrstelige Naades Fuldmægtige nu udi for-

leden Vinter velbemandede og udstafferede skal have været neder udi Fjordene udi Nordlandene og udaf vores Undersaatter Finnerne der sammesteds fordret og opbaaret Skat, og end det paa de Steder, som de aldrig nogen Skat tilforn bekommet have, imod dit strenge Forbud paa vore Vegne, med underdanigst Begjering at mue blive forstændiget, hvorledes du dig til forefaldende Leilighed, og om de dennem sligt ydermere lade forlyste, imod dem skulle forholde; da efterdi vi ingenlunde ere Svensken gestændige, ydermere og høiere Skat af forne Finner at oppebære, end som de af Arilds Tid, og førend den Svenske Feide begyndtes, have udgivet, bede vi dig og ville, at naar forne Svenskes Fuldmægtige did igjen ankomme, du da endeligen og det ved tilbørlige Middel formener dem, høiere og videre udaf forne Finner i Skat at oppebære, end som de af Begyndelsen, og førend forne Svenske Feide begyndtes, have bekommet, hvorom du og udi Tide med største Alvorlighed har forne Finner at lade advare, at de dennem ingenlunde understaa høiere og større Skat at udgive, end som forskrevet staar, under den Straf, vedbør. Vi tilskikke dig herhos en rigtig Extrakt af hvis Dokumenter, vi om Finnernes Bekjendelse, samme Skat belangende, Anno 1601 ved vores dertil deputerede Fuldmægtige have ladet tage, hvorudaf du noksom al Omstændigheden haver at forfare, hvad de udaf Begyndelsen have givet, saa og naar og hvilken Tid derpaa er skeet Forandring, saavelsom og en Udskrift udaf Beslutningen af den Dom, af begge Rigernes Kommissærer udi den Sag er bleven dømt og afsagt, hvorefter du dig udi lige Maade kanst have at rette. Dersom de og (som formenes) dennem turde lade forlyste, nogen Kirke udi Titisfjord at lade opsætte, eller og noget andet saadant at foretage, som dette Kongerige og os kunde komme til Præjudice og Forklenering, at du den strax igjen lader nedbryde og afskaffe og med altingest lader have den tilbørlige og flittige Indseende, som vi dig naadigst tiltro.

Postscriptum til forne Lensmænd, Olaf Pederssøn og Hartvig Bilde.

Hvad den Skat belanger, som Svenskens Fuldmægtige dennem tilforn have understaaet paa Ryssens Vegne af Finnerne der udi dine Lene at opbære, bede vi dig og ville, at du [det] dennem efter denne Dag aldeles formene, efterat vi ingenlunde ere Ryssen gestændige, nogen Rettighed at have paa de Steder

til at tage nogen Skat, hvorom du og udi lige Maade med muligste Flid og Alvorlighed haver Finnerne at lade advare og formane. Antvorskov Juledag 1606.

NB. Udi forne Brev til Hartvig Bilde ere disse efterne Punkter om en Gaard udi Salten Len, kaldes Jensvold, og om de tvende Jorder paa Andenes, Lagmanden udi Bergen anrørendes, indført, ut sequitur:

Belangendes de tvende Jorder paa Andenes, Lagmanden udi Bergen sig pro officio tilholder, ere vi naadigst tilfreds, at du dennem der under Lenet lader annamme, indtil han ved videre Anfordring og ved Lov og Dom udi den Sag noget kan erholde. Som du og underdanigst begjerer, at den Gaard Jensvold, der udi Salten Len liggendes, for Beleiligheds Skyld med vores naadigste Bevilling og Tilladelse maatte blive forordnet til en ordinarie Fogdegaard, og at du den forrige Fogdegaards Tilliggelse maatte bruge til at forbedre Avlen med der til Bodø Gaard, du selv holder Huus paa, saa lade vi os det naadigst befalde, dog at du med det forderligste forsyner den Mand, paa forne Jensvold bor, en anden Leilighed der paa Lenet igjen, saa og udi andre Maade udlægger Bodø Kirke Fyldest for den Vog Fisk, hun haver udi forne Gaard, og det saaledes udi Jordebogen lader indføre. Cum claus. consv. Antvorskov Juledag (ut in literis et postscripto) 1606. T. III. 264. Afskr. VI. 197.

1607.

Steen Matssøn [Laxmand] paa Baahuus fik Brev, noget Gods, Kgl. Maj. af Hans Brun tilskiftet, der under Lenet at annamme.

C. IV. V. G. t. Vid, eftersom vi have naadigst bekommet til Magelaug og evig Eiendom af os elskelige Hans Brun til Timmersø, vor Mand, Tjener og Skibshøvedsmand, disse efternævnte Gaarde i Tanum Sogn i Store Oppen, den første, Anders Gunderssøn paabor, skylder aarligen Malt 4 Tønder,

Korn 1 Skjeppe, Smør 9 M℔, Foring 2 Heste, derfor gives Penge 11 Skilling; nok en Gaard der sammesteds, Laurits Erikssøn paabor, skylder Malt 4 Tønder, Korn 1 Skjeppe, Smør 9 M℔, Foring til 2 Heste eller 11 Sk.; nok en Gaard, kaldes Kuen [Knæm] i forne Sogn, Thore Anderssøn paabor, skylder aarligen Malt 3 Tønder, Korn 4½ Setter, Smør 18 M℔, Foring 11 Sk.; nok en Ødegaard, kaldes Torp eller Friseparten [Fristorp], udi Hogdals Sogn, skylder aarligen Landskyld 1 Pund Smør, hvilke forne Gaarde vi ville have lagt der under vort Slot Baahuus; da bede vi dig og ville, at du dennem der under Slottet lader annamme, udi Jordebogen indskrive og for des visse og uvisse Indkomst aarligen lader gjøre os gode Rede og Regnskab. Cum claus. consv. Antvorskov 5 Januar 1607. T. III. 265. Afskr. VI. 199.

Kgl. Maj.s Skjøde paa noget Gods udi Norge, til Hans Brun afhændt.

C. IV. G. a. v., at efterdi os elskelige Hans Brun til Timmersø, vor Mand, Tjener og Skibshøvedsmand, for Magelaug og evig Eiendom underd. haver udlagt til os og Norges Krone af hans Jordegods disse efterne Gaarde og Gods udi Baahuus Len, i Tanum Sogn, udi store Oppen liggendes, som er: først en Gaard, Anders Gunderssøn paabor, skylder aarlig Malt 4 Tønder, Korn 1 Skjeppe, Smør 9 M℔, Foring 2 Heste 11 Skilling; nok en Gaard der sammesteds, Laurits Erikssøn paabor, skylder aarlig Malt 4 Tønder, Korn 1 Skjeppe, Smør 9 M℔, Foring 2 Heste 11 Skilling; nok en Gaard i samme Sogn, kaldes Kuem [Knæm], Thore Anderssøn paabor, skylder aarlig Malt 3 Tønder, Korn 4½ Setter, Smør 18 M℔, Foring 11 Skilling; nok en Ødegaard, kaldes Torp eller Friseparten [Fristorp], udi Hogdals Sogn liggendes, skylder aarligen Landskyld 1 Pund Smør, med al forne Gaardes og Gods's Rente og rette Tilliggelse, eftersom forne Hans Bruns Brev, han os derpaa underd. givet haver, ydermere udviser; da have vi derimod til fyldeste Vederlag naadigst igjen udlagt til forne Hans Brun og hans Arvinger af vort og Norges Krones Gods en Gaard, kaldes Wessie [Vese], i forne Baahuus Len, som N.[1] og Haagen Olssøn paabo, skylder enhver dennem aarligen af sin Stue Malt 6 Tønder, Foring 3 Heste, som beløber sig Pendinge 1 Ort og ½ Skilling, hvilken forne Gaard med al des Rente og rette Tilliggelse, som er Ager,

[1] I efterfølgende Gjenbrev staar Temmetei [Thimotei] N.

Eng [etc. i de sedvanlige Udtryk, indtil:] at ligge med Rette, forne Hans Brun og hans Arvinger mue og skulle have, nyde, bruge og beholde for evindelig Eiendom. Og kjendes vi [etc. i de sedvanlige Udtryk]. Antvorskov 25 Januar 1607. R. III. 277. Afskr. VI. 631.

Hans Bruns Gjenbrev paa forne Gods.

[Mut. mutand. ordlydende med næstforegaaende Mageskiftebrev. Vidner: Jens [ɔ: Nils] Krag til Agerkrog og Jørgen Skovgaard til Gundestrup, Kgl. Maj.s Sekretærer]. Anno, die et loco ut supra. R. III. 278. Afskr. VI. 631.

Konfirmats paa Skrædernes Skraa udi Oslo.

C. IV. G. a. v., at menige Skrædere, som bygge og bo udi vor Kjøbsted Oslo, have nu havt for os en aaben beseglet Skraa og Laugsret, hvilken de samtlige have bevilget og indgaaet og af os elskelige Jørgen Friis til Krastrup, vor Mand, Raad, Statholder udi vort Rige Norge og Embedsmand paa vort Slot Akershuus, samt Borgermester og Raad der sammesteds er samtykt, lydendes Ord fra Ord som efterfølger:

1. Først skal Oldermanden sættes af otte Brødre med menige Gildebrødres Villie og Samtykke, efter Borgermesters og Raads Tilladelse.

2. Skulle og Gildebrødrene være deres Oldermand hørige og lydige udi al Tilbørlighed og besynderligen hvad Oldermanden tilsiger eller lader ved Skafferen og Gildesvenden paa Laugets Vegne tilsige at møde til Stevne og ikke vil møde, bøde derfore 1 Fjerding Øl af godt norskt Øl og 1 Skilling i Bøsserne til de fattige.

3. Hvilken Gildebroder, som ikke kommer, førend Stevne er sat, og bliver redeligen tilsagt, da skal han give til Lauget, om det er Laugsstevne, 8 Skilling Danske, uden han haver Lov af Oldermanden eller andre lovlige Forfald, og det redeligen kan bevises.

4. Naar nogen Gildebroder haver nogen Klagemaal og Trætte til anden, da skal nogle af Gildebrødrene i Laugshuset tage Sagen for sig og gjøre deres yderste Flid dennem at forlige, saa at Lagmanden, Borgermester og Raad dermed ikke skal bemødes, om Gildebrødrene kunne det forlige; dog med slig Vilkaar, at Kongens og Byens Sager ikke dermed blive forkrænket i nogen Maade.

5. Hvo, som findes saa hadsker og uforligelig udi de Sager,

som ikke ere Ære eller Lempe angjældendes, og taber saa Sagen paa Raadstuen for Raad og Ret, give da til Lauget 1 Tønde Tystøl og 4 Skilling Danske udi Bøssen til Skolen og Husarme.

6. Hvilken Gildebroder, som kommer udi Trætte i Lauget, og Oldermanden begjerer Forligelse af hannem, og ei vil det indgaa, da skal Gildebrødrene være pligtige og velvillige til at give Byfogden det tilkjende, og han paa Kongens og Byens Vegne eske Borgen af hannem og siden at lade høre Sagen til Rette, da, naar nogen vil stille nøiagtig Borgen, være det efter Loven.

7. Hvilken Gildebroder, som „løgter" den anden i Rettergang eller bruger Ukvemsord, som ikke tilbørligt er, staa til Rette efter Loven og bøde derfore 1 Fjerding Norskt Øl hver Gang, om det skeer i Laugshuus, til Gildet.

8. Dersom nogen lader sig finde strak gjenstridig og modvillig i Laugshuset mod sin Oldermand og „fosseligen" udganger, før Stevne er holden, og Oldermanden forbyder hannem Døren at udgaa, og gaar dog ud, den have forbrudt 1 Tønde Norskt Øl til Lauget og 4 Skilling i Bøssen.

9.[1] Hvilken, som Skræderlaug vil indgaa, han skal være pligtig til at føre Brev og Beviisning med sig, hvor han haver været, og hvorledes han haver skikket og forholdet sig; desligeste sit Egtebrev efter gammel Skik og Sedvane.

10. Hvilken, som skal komme og vorde Broder i forne Laug, han skal være pligtig at skjere og berede til sin Mestergjerning et Par Kvindeklæder, Kjortel og Kaabe, og Hoser og Trøie til en Karl, som bedst sedvanligt, Klædet uforspildt til Upligt, og saa ret efter Uld og Traad. Hvilken Overskjerer, som skal vorde Broder i forne Laug, han skal være pligtig til sin Mestergjerning at skjere og berede 6 Alne Leidsk, og de tre første „dische", enhver „uhuilt", og dertil 5 Alne Klæde at kruse. Skal og samme Arbeide opredes i Laugshuset udi nogle Gildebrødres Overværelse, naar samme Mestergjerning skal besees og beskues af Oldermanden og af menige Gildebrødrene. Vorder det da taget for fulde, da skal samme Arbeide forvares udi 8 Dage derefter, og saa Oldermanden med nogen af Embedsmændene[2] forkynde det for Borgermester og Raad med samme Person, som sin Mestergjerning haver gjort. Ville de da tage hannem for Borger og kjende hannem god for Skat og Tynge, og

[1] I Registrene staar Artikel 10 foran 9.

[2] I Reg. staar feilagtigt: Oldermændene.

saa give efter Kgl. Maj.s, vor allernaadigste Herres, Reces's Lydelse 1 Gylden til Lauget og saa de arme til Hjælp i Bøssen 1 Mark Sølv, da skal han indkomme i Laugshuset og gjøre Ret og Skjel, som en anden Laugsbroder haver gjort for hannem.

11. Hvilken, som ikke kan fyldestgjøre sin Mestergjerning, som tilbørligt og ret er, han skal forvises til sin Mester og lære bedre.

12. Hvilken Svend, som vil her i Lauget efter denne Tid, han skal tjene her udi Lauget i 3 samfelde Aar.

13. Naar som for^{ne} Artikler ere fuldgjorte, da skal den, som Broder vil vorde, tage udi Oldermandens Haand og sverge og vilkaare sig at ville være sin Oldermand paa Laugsvegne hørig og lydig i alle disse Artikler og gjøre sine Gildebrødre Hjælp og Bistand udi alle tilbørlige Maade, som det sig egner og bør.

14. Fordrister Oldermanden eller Skafferen sig til at fordølge nogen af Laug og Gildehuus Ret for Vild eller Venskab, Had eller Avind, og det skjelligen dennem overbevises, da bøde efter 8 Brødres Sigelse.

15. Skal og ingen Gildebroder stede hinandens Svend eller Dreng, førend anden Dagen efter Faredag, som han skal vandre.

16. Hvilken Svend, som skal fra sin Huusbond, da skal han tilsige hannem 8 Dage for Faredagen, han agter at vandre.

17. Hvilken Broder, som vorder paaklaget for sit Arbeide, da skal den, som paaklager, vises til Oldermanden, og Oldermanden skal lade tilsige menige Laugsbrødre at tilsammenkomme og da retferdigen granske og forfare, om der findes Brøst paa eller ei. Findes der da Brøst og Bræk paa samme Arbeide, da skal den, samme Arbeide gjort haver, stille den tilfreds, som paaklager, rettendes hannem sin Skade igjen. Dog den, som vil klage, skal strax oplægge 1 Tønde Norskt Øl og 4 Skilling Danske i Bøssen og siden søge sin Klage, og da den betale for^{ne} Tønde Øl og 4 Skilling, som Sagen gaar under Øine.

18. Hvilken, som staar med sin Gildebroder for Oldermanden udi Rette, og nogen anden vorder til Sinds at ville svare udi Sagen, da have det sig udi Oldermandens Minde. Og hvis nogen derimod gjør, og Oldermanden giver der Klage paa, da give den, som paaklages, 1 Fjerding Norskt Øl til Lauget og 1 Skilling Danske i Bøsserne.

19. Hvilken, som drager Kniv eller anden Verge til sin

Broder i Laugshuset eller i Gaarden, og det bliver ham overbeviist, da bøde han til Lauget 1 Tønde Norskt Øl og 4 Skilling Danske i Bøssen, endog han gjør ingen Skade dermed. Men gjør han Skade dermed, da bøde han over forne Vide til Konningen, Byen og Sagvolderen, og endda til Lauget efter 8 Brødres Sigelse.

20. Om nogen Gildebroder trætagtig vorder med anden i Laugshuus og ganger ud paa Gaden og vil gjøre sin Gildebroder Skade paa sin Hjemgang eller Hedengang til Lauget eller fra, og det ham redeligen overbevises, da skal han, som paaklages, have forbrudt sit halve Laug og bøde imod Sagvolderen, Kgl. Maj. og Byen efter Loven og Stadsretten.

21. Hvilken Gildebroder, som indskjerer nogen Mands Arbeide, han skal gjøre det rede udi Tid og Time, saa at ingen Klagemaal kommer derpaa.

22. Hvilken Gildebroder, som tager nogen Mands skaarne Arbeide, som hans Gildebroder haver skaaret, og gjør det ferdigt, uden det er med hans Minde, have forbrudt til Lauget 1 Tønde Norskt Øl og 4 Skilling Danske i Bøssen.

23. En Skræders Søn eller Datter, som er fød den Stund, hans eller hendes Forældre ere eller have været i Lauget, bør at nyde halvt Laug, om de kunne være Lauget værd, dog at prøves af en [af] Embedsmændene, som før er sagt. Desligeste skal Overskjereres Børn nyde det ligesaa.

24. Naar saa skeer, at Gud almægtigst bortkalder nogen af forne Laugsbrødre, da skal hans Hustru og Efterleverske maa nære og bjere sig med samme Embede Aar og Dag efter hendes Huusbonds Død og Afgang, og om hun bliver forseet udi Lauget, da nyde halve Lauget, som før er sagt om Børnene, om hun skikker sig ærlig, redeligen og vel.

25. Skal og efter denne Dag ingen Kvindespersoner paa noget Haandverk udi Skræderlauget maa indtages.

26. Naar nogen Gildebroder eller Syster afdør, da skal alle Gildebrødrene og Systrene være pligtige at følge og hjælpe den afgangne ærligen til sin Begravelse og Leiersted; findes nogen, som det forsmaar og er uden lovligt Forfald og Forhindring, da have den forbrudt til Lauget en halv Tønde Norskt Øl og 2 Skilling Danske i Bøssen; dog skal enhver til forne Tid og Time advares og tilsiges.

27. Hvilken Mester, som tager nogen Læredreng paa sit

Verksted, den skal give til Lauget for sin Lære 1 Tønde Norskt Øl og 2 Skilling i Bøssen.

28. Hvilken Svend eller Dreng, som kommer og er lært udi kongelig Kjøbsted, som Laug og Samfund er, og ikke haver sit Lærebrev med sig og Pasbord eller kan bekomme det inden 6 Uger, han skal give til Lauget 20 Skilling Danske og 1 Skilling i Bøssen og blive der udenfore, indtil saalænge han er god for sit Arbeide.

29. Hvilken, som fortaler sin Gildebroder eller Syster paa deres Bag, enten for Arbeide eller andet, være sig hvad det helst være kan, og det vorder skjelligen beviist, da have den, det gjort haver, forbrudt 1 Tønde Tystøl til Lauget og 4 Skilling i Bøssen.

30. Paa disse efterne Dage skulle Laugsdrik holdes i forne Laug ubrydeligen, som skal være: først paa Hellige tre Kongers Dag, den anden ad Fastelavn, den tredie ad St. Valborgs Dag, den fjerde ad St. Hans Midsommer, den femte og sidste ad St. Michaelis Dag.

31. Hvilken, som nogen Gjest byde vil her udi Lauget, han skal byde den, som Lauget er værd, og sætte saa Gjesten udi sin egen Sted udi Laugshuset, om det er fornødent og ikke andensteds Rum er. Og dersom Gjesten sig i nogen Maade forseendes vorder, da skal den, som Gjesten haver indbudt, bøde Gjestens Brøde, ligerviis som Broder eller Syster udi Lauget sig udi saa Maade forseet havde. Men dersom nogen Gjest skeer nogen Forfang eller Uskjel, da skal ham skee saa godt Skjel, som Broder eller Syster bør at skee, der saadan Uskjel skee kunde.

32. Skal gives for en Gjest om Dagen efter 8 Brødres Sigelse, og eftersom Øllet er godt og gjælder til, og altid regnes 2 Systre mod en Broder, som bedes til Gjest.

33. Dersom Skafferen forsømmer at oplade Gildehusets Dør i rette Tid, naar Stevne skal sættes og holdes, da skal han have forbrudt 4 Skilling Danske til Lauget.

34. Skal ingen Skrædersvend, den Stund han er i Byen udi sin Huusbondes Tjeneste, maa gjøre noget Arbeide sig selv tilgode mere, end en halv Alen Klæde er udi, uden at han haver det udi sin Huusbondes Minde.

35. Skal og ingen Skrædersvende eller Drenge efter denne her Dag tilstedes her udi Akershered blandt Bønderne, ei heller her udi Byen iblandt Borgerne (som ikke haver vundet Laugs-

ret,) nogen Skræderhaandverk bruge eller nogen Klæder skjere og berede. Dersom nogen befindes i forne Akershered eller her i Byen med Skræderhaandverk at omgaa eller bruge, imod forne Skrædere her udi Oslo deres Laugsret og Frihed, da skal samme Arbeide optages, og den, som saadant Arbeide lader gjøre, at [stande] derfore til Rette, saavelsom den, sig i saadant Arbeide lader bruge, at straffes derfore, som vedbør efter 6 Laugsbrødre deres Sigelse.

36. Skal og alle Skrædere, saa mange som ere udi Lauget, være forelagt, ikke at maa besvære Borgerne her udi Byen med nogen ubillig Skræderløn ydermere at tage for deres Arbeide, end billigt kan være; og dersom nogen herimod til Upligt nogen Borger dermed besverger, da den derfor at stande til Rette, som vedbør, om det klaget og angivet bliver.

37. Skal og alle Laugsbrødre være tilfortænkte udi deres Laug og Gildehuus at have god Varetægt og Tilsyn med Ild og Lys, saa ingen tager nogen Skade deraf for deres Uagtsomheds og Forsømmelses Skyld.

38. Skal og ingen Laugsbroder udi Gildestue og Laugshuus unyttelig og ufornuftelig sverge eller forfængeligviis [tale] om Vor Herres Pine, Død, Vunder eller Blod til Guds Fortørnelse. Hvilken i saa Maade befindes, skal give for hver Sinde, det skeer, 1 Skilling i Bøssen til Skolen og de fattige Huusarme.

39. Hvilken Gildebroder, som bliver paaklaget sin Ølgjæld, og der bydes Stevne oppaa, da bøde derfor til Lauget 1 Fjerding Øl.

Hvilken forne Skraa og Laugsret vi af vor synderlige Gunst og Naade have fuldbyrdt, samtykt og stadfæst og nu etc. stadfæste ved sin Fuldmagt at skulle blive udi alle sine Ord, Punkter og Artikler, eftersom den udi sig selv indeholder og udviser. Dog ville vi os naadigst forbeholdet have derudinden at remedere, forandre, formindske eller formere, eftersom Tiden og vore Undersaatters Gavn og Leilighed det kunde fordre og udkræve. Cum inhib. sol. et claus. consv. Kjøbenhavn 27 Februar 1607. R. III. 279. Afskr. VI. 632.

Steen Matssøn [Laxmand] fik Brev, Hans Mechelborg, Tolder i Helsingør, og en Lybsker ved Navn Hans Smitt om nogen Forstrækning anrørendes.

C. IV. V. G. t. Vid, eftersom os elskelige Hans Mechelborg, Tolder udi vor Kjøbsted Helsingør, underdanigst haver

ladet os andrage, hvorledes han nogen Tid siden forleden paa Bodmeri skal have forstrakt en Lybsker ved Navn Hans Smitt, som den Tid var Skipper paa et lybskt Skib, kaldet Hvide Due, 1601 Daler, og efterat samme Skipper strax derefter paa Reisen skal have lidt Skibbrud og med alt sit medhavende Folk druknet og ynkelig omkommet, og Skibet der udi dit Len skal være strandet, og en heel Hob af hvis Gods derpaa var reddet og bjerget, og han nu befrygter sig for forberørte Leiligheds Skyld, ikke stor Bekostning og langt Ophold foruden at skulle kunne komme til sin Betaling, med mindre vi ham naadigst til Rette ville forhjælpe; da, efterdi det er al Billighed gemæss, at hvis Penge i saa Maade paa Bodmeri forstrækkes, forlods bør og betales, bede vi dig og ville, at du alvorligen tilholder Rederne til forne Skib og bjergede Gods, naar de om det at affordre hos dig gjøre Anfordring, forne Hans Mechelborg for forne Summa Pendinge strax og uden al Fortog at befridige og contentere, anseendes det udi sig selv christeligt at være. Cum claus. consv. Kjøbenhavn 27 Februar 1607. T. III. 265. Afskr. VI. 199.

Peder Grubbe fik Kvittantiarum paa Nedenes, Mandals og Lister Lene [i de sedvanlige Udtryk for alle Skatter, hvoriblandt almindelige Pendingeskatter og ellers Bygningsskatter til Akerhuus Slots Befæstning, i den Tid han havde Lenene, fra Philippi Jacobi Dag 1597, da han fik Nedenes og Mandals, Lene, og fra samme Dag 1602, da han fik Lister Len, og til samme Dag 1605, da han afgav samtlige Lene til Styring Boel. Dateringen er udeglemt; tilsidst er anført: Subscripserunt Envold Kruse og Sigvart Bech.] R. III. 282. Afskr. III. 637.

Nils Wind paa Bergenhuus fik Brev, at han sig Jomfru Magdalena Gyntelbergs Vergemaal skal paatage, midlertid den Arv skulde skiftes, hende til en Deel var tilfalden efter hendes Moster Fru Adelus Benkestok. Cum claus. consv. Kjøbenhavn 2 Marts 1607. T. III. 266. Afskr. VI. 199.

Olaf Galde til Thom og Peder Ivarssøn [Jernskjeg] til Fritsø finge Befaling anlangendes nogen Trætte mellem Jørgen Friis, Statholder, og Jakob Hanssøn, fordum Skriver, og Hans Jakobssøn, nu Skriver paa Akershuus, om deres Regnskaber.

C. IV. Hilse eder, os elskelige Olaf Galde til Thom og Peder Ivarssøn til Fritsø, vore Mænd og Tjenere, kjærligen med Gud og vor Naade. Vider, eftersom sig begiver nogen Irringer

og Trætte imellem os elskelige Jørgen Friis til Krastrup, vor Mand, Raad, Statholder udi vort Rige Norge og Embedsmand paa vort Slot Akershuus, paa den ene, og Jakob Hanssøn, fordum, samt Hans Jakobssøn, nu Skriver paa forne vort Slot Akershuus, paa den anden Side, anlangendes nogle Regnskaber, som er først: tvende Aars uforklarede Regnskaber, som forne Jakob Hanssøn skal endnu tilbagestaa med uforklaret, siden han samme Bestilling blev entlediget, endog tidt og ofte hos ham derom har været gjort Anfordring, hvorudinden forne Jørgen Friis formener ham pligtig at være for saadan sin lange Forhaling tilbørligen at stande til Rette; udi lige Maade om tre næst forgangne Aars Regnskaber, som hos forne Hans Jakobssøn endnu skulle staa uforklarede; derhos formener forne Jørgen Friis, begge forne Skrivere at være pligtige at staa til Rette for hvis, som ydermere er bleven fortæret og udgivet enten til Knegtene eller og med flere Personer at holde, end hans Forleningsbrev dem tilholder og forne Jørgen Friis's Befaling udviser, og dem udi deres Regnskaber billigen bør godt at gjøres; dets Leilighed han eder selv ydermere veed at berette. Da, paa det de engang for alle om samme Irringer maa blive enten i Mindelighed eller ved Dom og Ret adskilte, og ingen af Parterne sig skulle kunne have at beklage, dem noget mod Ret og Billighed at skulle vederfares, bede vi eder, befale og med dette vort aabne Brev Fuldmagt give, at I engang inden Philippi Jacobi Dag eller og det forderligste muligt er og skee kan (tagendes til eder to uvillige og forfarne Skrivere, som samme Regnskaber kunne lægge og gjennemsee) indstevne begge Parterne for eder udi Rette, grangiveligen overveie og lægge forne deres fem Aars Regnskaber, og hvis Irringer, Mangel eller Tvist begge Parterne derom mellem [er] eller falde kan, enten til Mindelighed imellem forhandle eller med Dom og Ret adskille [etc. om at give det fra sig beskrevet]. Og dersom en af eder for lovlig Forfalds Skyld ikke kan paa samme Tid tilstede være, da skal den, som tilstede kommendes vorder, Fuldmagt have at tage en anden god Mand udi den Sted og denne vor Befaling ligevel uden videre Forhal at fuldgjøre. Bedendes og bydendes begge Parterne, at I rette eder efter at møde for forne gode Mænd udi Rette, naar de eder derom tilsigendes vorde, og da at lide og undgjælde, hvis derom Lov og Ret er. Cum inhib. sol. Fredriksborg 8 Marts 1607. T. III. 266. Afskr. VI. 200.

Jørgen Friis fik Missive, Fru Dorette Juel, afgangne Henrik Brockenhuus's Efterleverske, til Elline, noget Gods til Magelaug anrørendes.

C. IV. V. s. G. t. Vider, eftersom os elskelige Fru Dorette Juel til Elline, afgangne Henrik Brockenhuus's Efterleverske, underdanigst har været begjerendes, vi naadigst ville bevilge hende til Magelaug at mue bekomme efternævnte vore og Norges Krones Gaarde og Gods, som er: først tre Gaarde paa Onsøen, kaldes Hofue [Hauge], Lille Stene, Mossig samt Mossig Ødegaard, nok en Gaard i Rygge Sogn, kaldes Hofver (sic), hvorimod hun sig underdanigst erbyder til os og Norges Krone igjen at ville udlægge efternævnte Gaarde og Gods: udi Tunsberg Len tvende Gaarde, kaldes Galis og Ulfsrød [Olsrød], udi Rafve [Ramnes?] Sogn en Gaard, kaldes Klopp, udi Sandøkedal to Gaarde, kaldes Lille Barland og Kinsteds Vogene (sic),[1] paa Onsøen en Gaard, kaldes Gaustad, paa Follo i Ski Sogn en Gaard, kaldes Kjepestad, i Soner Sogn en Gaard, kaldes Stamnes, nok i Rygge Sogn to Gaarde, kaldes Otterstad og Kallerød [Kjelderød]; da bede vi eder og ville, at I med allerførste om det Gods, forne Fru Dorette Juel er begjerendes, lader os forstaa al Leiligheden, om det ikke ligger os og Kronen saa beleiligt, enten for en eller anden Aarsag, at det jo vel fra Norges Krone kan ombæres, og om os og Kronen udi forne hendes Gods igjen kan skee Skjel og Fyldest; og at I med forderligste med al omstændig Leilighed (samme Gods belangendes) eder mod os erklærer, indskikkendes forne eders Erklæring udi vort Kantselli, saa vi siden derefter naadigst kunne lade forordne nogle vore gode Mænd (saafremt samme Magelaug kan skee os og Kronen uden Skade), som Godset paa begge Sider kunne besigtige og det siden ligne og lægge, som det sig bør. Fredriksborg 8 Marts 1607. T. III. 267. Afskr. VI. 200.

Nils Wind fik Brev, nogen Skjærbaade hid neder til Kjøbenhavn at forskikke anrørendes, saa og om et Stralsunder Skib.

C. IV. V. G. t. Vid, eftersom vi nogen Tid siden forleden ved vor naadigste Skrivelse have dig injuugeret, nogle Skjærbaade der udi dit Len at skulle lade bygge, og du nu underdanigst begjerer at vide, med hvad tildræglige Middel efter vo-

[1] I et Brev af 27 November s. A. skrives Navnet Quistsuger.

res naadigste Betænkende samme Baade (som til Skibs for deres Længde og anden Uleiligheds Skyld ikke kan føres hid neder) hid skulle forskaffes; da bede vi dig og ville, at du der udi forne dit Len lader udtage og tilsige af Almuen saamange Baadsmænd, samme Baade kan løbe hid for vort Slot Kjøbenhavn, forskaffendes dertil nødtørftig Redskab og Behør. Hvis Omkostning derpaa anvendt bliver, har du dig siden at føre til Regnskab. Belangendes det Stralsunder Skib, der udi Lister Len for nogen Tid siden er strandet, om hvilket vi dig naadigst have tilskrevet, du os det tilhænde (paa dets Forbyggelse og Ferdiggjørelse anvendt Omkostning Rederne erstediget) skulde tilforhandle, eftersom vi af din underdanigste skriftlige Erklæring naadigst forfare, samme Skib ikke at være de Penge værd, derpaa bekostet er, ere vi naadigst tilfreds, at du med dets Forhandling, forne vor naadige Befaling uanseet, lader bero og Rederne samme deres Skib uden Forfang lader følge. Kjøbenhavn 12 Marts 1607. T. III. 268. Afskr. VI. 201.

Jørgen Friis, Statholder, fik Brev, at forskaffe Laurits von Hadelen, Befalingsmand paa Sæm Gaard, 500 Daler. Kjøbenhavn 12 Marts 1607. Ibidem.

Nicolaus de Frünnt og Henrik Didrikssøn, Indvaanere i Bergen, fik Stadfæstelsebrev paa Gravdal Gaard og Mølle.

C. IV. G. a. v., at eftersom os elskelige Nicolaus de Frünnt og Henrik Didrikssøn, Borger udi vor Kjøbsted Bergen, underdanigst for os have havt et os elskelige Nils Wind til Ullerup Gaard, vor Mand, Tjener og Embedsmand paa vort Slot Bergenhuus, hans Fæstebrev paa vor og Norges Krones Gaard og Mølle, kaldes Gravdal udi Nordhordland, i Skjolds Skibrede, der udi forne Bergenhuus Len liggendes, indeholdendes, at han dennem og deres Arvinger forne Gaard udi næst efterfølgende 40 Aar, beregnet fra St. Michaels Dag nu sidst forleden Aar 1606 og indtil den 40de Aarsdag dernæst efter, med saadan Kondition og Vilkaar paa vort naadigste Behag haver undt udi Leie, at de Bygningen der paa Gaarden skulle holde ved god Magt og Lige, desligeste skulle de og der sammesteds paa deres egen Bekostning en Vandmølle vel forbygt lade opsætte, og af samme Gaard og Mølle aarligen give til os og Kronen 40 Rigsdaler, hvilken forne Afgift de paa forne vort Slot Bergenhuus paa vore Vegne skulle fornøie og afbetale vores tilforordnede Lensmand der sam-

mesteds aarligen til Hænde, samt og male hvis Meel og Malt til Slottens Behov der sammesteds meest kan fornøden gjøres, med underd. Begjering, vi samme Fæstebrev naadigst ville konfirmere og stadfæste. Da have vi nu af vor synderlige Gunst og Naade fuldbyrdt, samtykt og stadfæst og nu etc. stadfæste forne Nils Winds paa forne Gaard og Mølle udgivne Fæstebrev, saa at forne Nicolaus de Frünnt og Henrik Didrikssøn samt deres Arvinger mue og skulle udi næst efterfølgendes 40 Aar bruge og beholde forne Gravdal Gaard og Mølle [etc. her gjentages de ovenfor anførte Betingelser, indtil:] under dette vores udgivne Brevs Fortabelse. Og naar forne Aarsmaale ere forløbne, skal forne Gaard og Mølle, med hvis Bygning derpaa er eller bliver anvendt, fra dennem eller deres Arvinger uden al Betaling igjen hjemfalde til os og Norges Krone. Cum inhib. sol. Kjøbenhavn 13 Marts 1607. R. III. 283. Afskr. VI. 637.

Nils Wind paa Bergenhuus fik Missive, Røsser med Fyrlaase, Bønderne skulle holde, Vraggods, som indkommer for Slottet, og Skomagerne i Bergen deres Arbeide anrørendes, ut sequitur.

C. IV. V. G. t. Vid, eftersom vi af din underdanigste Beretning naadigst forfare, Bønderne der udi dit Len fast besværligt at forekomme, deres Bøsser, dennem er paalagt hver at holde, efter Lovens Indhold med Fyrlaase at have ferdige og stafferede, som det sig bør, formedelst de til saadanne Fyrlaase ikke ere bevant, tilmed samme Fyrlaasbøsser ikke ere saa vel at bekomme hos dem som andre; da ere vi naadigst tilfreds med, at dem maa efterlades at holde Snaplaasbøsser og dermed være kvit holden, indtil vi anderledes derom lade forordne, dog Lovens Myndighed dermed uforkrænket. — Som du og underdanigst lader andrage, hvorledes 20 Bundter eller store Knipper Silke med samt 12 Par Strikstrømper Vraggods skal være indkommen der til vort Slot Bergenhuus, begjerendes at vide, hvorledes du dig dermed skal forholde, da bede vi dig og ville, at du samme Silke og Strikstrømper udi god Forvaring (saa det ikke forderves) lader holde tilstede, indtil Aar og Dag forløber, og dersom derforuden ingen ankommendes vorder, samme Gods vedkjender og er tilhørig, du det da hid ned til vort Slot Kjøbenhavn forskikker. — I lige Maade, som vi naadigst komme udi Forfaring (det os fast sælsomt forekommer) hvorledes menige Skomagere der udi vor Kjøbsted Bergen skal understaa sig,

ganske ubilligen og ingen Ære eller Maade betragtet, deres Sko, de have, til dem, dennem behøver, at afhænde, for 3 Mark et slet Par Bondesko, for 3½ Mark et Par Borgersko, og for 3½ Daler et Par Støvler, uanseet hvis Huder de der indkjøbe ikke høiere betale end Stykket 1 Daler, saadan deres Skinderi vi dem ingenlunde ville tilstede; da bede vi dig og ville, at du for dig samt Borgermestere og Raad der sammesteds samtligen forne Skomagere i Gemeen lader beskede og efter deres Erklærings Forhør henholder forne Borgermestere og Raad uden Forhaling en rigtig, lidelig og mulig Orden om forne Skomagerverk, dets Kjøb og Salg at forfatte, og dem ernstlig foreholder, hvorefter de skulle være forpligtet deres Vare at give. Og saafremt forne Skomagere da fremdeles efter hvis Forordning gjort bliver (hvormed de deres dennem naadigst meddelte Skraa letteligen kunde hende at forbryde) sig ikke forholde, at du os da den Leilighed med det forderligste lader andrage, hvorefter vi kunne vide at lade forordne, at de Personer af det Haandverk (som deres Vare for en billig Priis ville give) maa sig der sammesteds nedersætte og der bruge samme Verk, de andre uadspurgt og af dem uformeent i alle Maade. Cum claus. consv. Kjøbenhavn 13 Marts 1607. T. III. 268. Afskr. VI. 201.

Jørgen Friis fik Brev, nogle Los, Bjørne og Elgsdyr at fange.

C. IV. V. s. G. t. Vi bede eder og ville, at I uforsømmelig lader anvende muligste Flid, os med første tildræglig Leilighed hid ned til Kjøbenhavn at forskaffe nogle levende Los og Bjørne, saavelsom to levende Elgsdyr, hvorsomhelst de der udi eders Len eller dets underliggendes Lene kunne være at bekomme, hvorom I haver Bønderne der i Lenene at lade tilsige, det de (som saadant Veideverk kunde hende at forekomme og pleie at eftertragte) sig derhen beflitte, forne Dyr, eftersom forberørt er, levende at tilveiebringe, saa de i slig Gestalt kunne hid til vort Slot Kjøbenhavn vel underholdne og uden Meen anlange. Cum claus. consv. Kjøbenhavn 14 Marts 1607. T. III. 269. Afskr. VI. 202.

Jørgen Friis fik Brev i sit Len at tilveiebringe 400 Lester Kalk og 100 Tylvter Deler til Vardberg Slots Behov, samt melde Breide Rantzau paa Kjøbenhavns Slot, naar og paa hvad Ladesteder det kan hentes. Kjøbenhavn 14 Marts 1607. T. III. 269. Afskr. VI. 203.

Olaf Einarssøn af Tolstad i Norge, i Tunsberg Len, fik Beskjærmelsesbrev.

C. IV. G. a. v., at eftersom denne Brevviser, Olaf Einarssøn i Tolstad udi Tunsberg Len udi vort Rige Norge, underdanigst for os haver ladet berette, hvorledes han med nogen sine Vederparter skal være geraaden udi vidtløftige Trætter og Uenighed, hvilke i langsommelig Tid skal have varet, og ikke selv formoder dermed snart at skulle komme til nogen Ende, og efterat han befrygter sig kan skee imod al Billighed at skulle kunne blive overfalden udaf dennem, som vare af større Myndighed end han, synderlig efterat han fra høie Øvrighed (for den han udi forefaldende Nød skulde have sig at beklage) er meget langt bosiddendes, underdanigst begjerendes for forne Leiligheds Skyld ved vores naadigste Beskjærmelse for ulovlig Overfald at mue haandhæves og forsvares; da have vi af vor synderlige Gunst og Naade saa og af Øvrigheds Magt taget og annammet og nu etc. annamme forne Olaf Einarssøn under vor kongelige Værn, Hegn, Fred og Beskjærmelse, besynderlig at ville haandhæve, fordagtinge og forsvare til alle Rette, saa hvo haver hannem noget til at tale, skulle det gjøre med Lov og Ret og for sine tilbørlige Dommere, og ikke anderledes. Og skal han mod alle i lige Maade holde sig fredelig, tilbørlig og lovlig og være forpligt at stande enhver til Rette og derudinden ogsaa at undgjælde og lide, hvis Lov og Ret kan medgive. Forbydendes derfor alle og enhver, særdeles hans Vederparter, hannem at hindre, true, undsige, feide eller feide lade eller nogen Overvold at gjøre uden billig Aarsag eller lovlig foregaaende Dom. Kjøbenhavn 14 Marts 1607. R. III. 284. Afskr. VI. 638.

Fredrik Lange, Befalingsmand i Tunsberg Len, fik Brev, Olaf Einarssøns Klage anrørendes.

C. IV. V. G. t. Hvis nærværendes Brevviser, Olaf Einarssøn, underdanigst til os haver suppliceret, besværendes sig over dig, din forrige Foged saavelsom os elskelige Peder Ivarssøn [Jernskjeg] til Fritsø, vor Mand og Tjener, hans Foged, det altsammen har du af hoslagte hans tvende Supplikationer vidtløftigen at forfare. Thi bede vi dig og ville, at du med allerførste Leilighed paa samme hans Klage og Angivende dig imod os udførligen erklærer, indskikkendes samme din Erklæring udi vort Kantselli, saa vi paa videre forne Supplikants Anfordring

kunne give tilbørlig Svar og Besked; dog at du ham midlertid med Stok og Jern, Fængsel og udi andre Maade uden vigtig og stor Aarsag og foregaaende Dom lader blive af dig og dine Fogder umolesteret. Cum claus. consv. Kjøbenhavn 14 Marts 1607. T. III. 270. Afskr. VI. 203.

M. Isak Grønbech fik Brev, sin forrige Biskopsbestilling udi Throndhjem at betjene, anrørendes.

C. IV. V. s. G. t. Vider, eftersom I forleden Sommer underdanigst hos os haver ladet anlange, at I for eders udi den Bestilling, I hidtil forvaltet haver, tilføiede Skrøbeligheds Besværing fra Throndhjems Stift maatte blive entlediget nu til Paaske førstkommendes, saavelsom underdanigst gjort Anfordring, at I for eders udi samme forvaltede Bestilling sustinerede molestia og Umage med nødtørftig Underholdning maatte blive forsynet, hvorom vi ogsaa have givet eder nogen Fortrøstning, at sligt til Paaske førstkommendes skee kunde; men efterdi vi nu ere komne udi Forfaring, at det dagligen bliver bedre med eder, og at eders Skrøbelighed nu ikke er saa stor, som den været haver, da bede vi eder og ville, at I endnu paa nogen Tid og indtil paa vores videre Erklæring samme eders Superintendents Bestilling beholder og underdanigst lader eder være befalet. Dog ville vi udi Fremtiden, om det behov gjøres og eders Skrøbelighed tiltager, saaledes med alting lade forordne, saa I over Billighed ikke skulle blive besverget. Hvorefter I kunne have eder at rette. Kjøbenhavn 16 Marts 1607. Ibidem.

Nils Wind fik Brev, de Nykommere, Hollændere af Amsterdam, som i Bergen handle, saa og Jakob Villumssøn, Borgermester, anrørendes.

C. IV. V. G. t. Vid, eftersom vi naadigst komme udi Forfaring, hvorledes de Nykommere, Hollændere af Amsterdam, som ere priviligerede at maa ligge i Bergen med deres Vare, de kunne tilbringe mellem begge Korsmisser, og der dem forhandle, samme deres Privilegio i adskillig Maade skulle misbruge, saa at de dennem fordriste til Aaret paa det næste ud igjennem under samme Friheds Skjærm der at ligge og handle, vores Undersaatter udi Bergen paa deres Næring til mærkelig Besvær og Afbræk; da, efterdi vi naadigst eragte saadan de Udlændiskes anmodet Dristighed af nogle visse Personers (som i vor Kjøbsted Bergen nogen Gebiet og Myndighed have) deres private Affektion og Medhold at foraarsages, bede vi dig og ville, at du os

elskelige Jakob Willumssøn, Borgermester der sammesteds, for dig beskeder og udi Eenlighed ham tilskynder og henholder, at han fra hans hidindtil betjente Borgermesters Bestilling med det forderligste sig afsiger og aftræder, efterdi han er en gammel Mand og derfor des bekvemmeligere og lemfældigere kan sig derfra exkusere. Men dersom han efter din Paamindelse og Erindring ikke godvilligen sin Bestilling vil afstaa, du ham da paa vore Vegne afsætter, saavelsom lader gjøre den Forordning (efterat han vorder removeret), at der en anden udi hans Sted af vores indfødte Undersaatter, enten Dansk eller Norsk, bliver indsat, som samme Bestilling, Byens og Menighedens Bedste til Befordring, med tilbørlig Troskabs Bevaagenhed kan betjene. Cum claus. consv. Kjøbenhavn 17 Marts 1607. T. III. 270. Afskr. VI. 203.

Borgermestere, Raadmænd og Byfogden i Bergen finge Brev, fremmede, som der bruge deres Kjøbmandskab, anrørendes.

C. IV. V. G. t. Vider, eftersom vi naadigst komme udi Forfaring, hvorledes de Nykommere, Hollændere der af Amsterdam, som ere priviligerede aarligen at mue ligge der udi vor Kjøbsted Bergen, deres Gods at forhandle, imellem begge Korsmisser, dendem skulle understaa der sammesteds sig at forholde over den bestemte Tid og paa det næste Aaret ud igjennem og der saa frit formedelst samme Privilegiers Misbrug drive deres Haandtering foruden Told og anden Tributs Udgivelse til os og Kronen, som vore Undersaatter Indvaanerne der i Byen give, hvilket os høit forundrer, at saadant hertildags saaledes uden en skarp Indseende dennem er bleven efterladt og ikke derover er bleven straffet, eftersom det eders Privilegier og Retten er gemæss; thi bede vi eder og ville, at I herefter ingenlunde tilstede forne fremmede længere der udi forne vor Kjøbsted Bergen om Aaret at ligge og handle, end deres Privilegier dennem tilholde, og hvilke derover befindes at gjøre, at I dennem med Retten derfor tiltale og derover paa deres Gods lade straffe, som vedbør. Cum claus. consv. Kjøbenhavn 18 Marts 1607. T. III. 273. Afskr. VI. 206.[1]

[1] Jævnført med Paus, III, S. 455 og en Afskrift paa Universitets-Bibl. Fol. Nr. 370, S. 177 b.

Søfren Søfrenssøn, Raadmand i Bergen, fik Bevilling et brandfrit Stenhuus der ved Vaags Alminding at maa opsætte ea conditione, ut sequitur.

C. IV. G. a. v., at vi af vor synderlige Gunst og Naade have undt, bevilget og tilladt og nu etc. tillade os elskelige Søfren Søfrenssøn, Raadmand udi vor Kjøbsted Bergen, efter hans underdanigste Anfordring at mue lade opsætte et brandfrit Steenhuus paa Vaags Alminding udi vor Kjøbsted Bergen, efterat vi naadigst komme udi Forfaring (og det udaf os elskelige Borgermestere og Raad der sammesteds deres underdanigste Erklæring), samme Huus og Bygning der sammesteds os og Byen uden Skade og tilfældig Ildebrands Fare at kunne opbygges. Og maa samme Huus og Bygning strække sig udi sin Bredde med Muren 22 Sjælands Alne, saa at Gaden paa enhver Side mellem samme Huse og de andre næst omstaaende Huse endda kan blive 5 Sjælands Alne bred, og udi Længden maa samme Huus nedstrække sig til Søen, dog saavidt at dermed ikke nogen deres Gang frem og tilbage imellem forne Huse og Vandet bliver forhindret. Skal og forne Søfren Søfrenssøn være forpligt til os og Kronen at give den sedvanlige og tilbørlige aarlige Grundeleie, af samme Plads bør at udgives. Cum inhib. sol. Kjøbenhavn 18 Marts 1607. R. III. 285. Afskr. VI. 639.

Steen Matssøn [Laxmand] paa Baahuus fik Brev, noget Gods der under Slottet at annamme, ut sequitur.

C. IV. V. G. t. Vid, eftersom vi naadigst komme udi Forfaring, hvorledes disse efternævnte Gaarde af afgangne Fru Giørilds [ɔ: Gyrvild Fadersdatter Gyldensparres] Gods, som er en Gaard udi Kjøberød, Anders Haagenssøn ibor, skylder aarligen 3 Pund Smør, nok Hofven, Jakob N. ibor, skylder aarligen 6 Pd. Smør, Staren, som Jon ibor, skylder 1 Pd. Smør, Hee, Olaf ibor, skylder 1 Pd. Smør, Bordal, som Jørgen Reierssøn, Borger udi vor Kjøbsted Oddevald, udi Brug haver, giver aarligen 2 Daler, der udi Baahuus Len, du naadigst med forlenet er, skal findes at ligge, som ikke i det Skjødebrev, hun os paa alt hendes Gods Søndenfjelds der udi vort Rige Norge liggendes, givet haver, er indført, hvilke Gaarde og Gods ikke heller efter hendes Afgang udaf nogen er bleven annammet; da bede vi dig og ville, at du forne Gods der under Slottet lader annamme og for dets visse og uvisse Indkomst lader gjøre os aarligen god Rede og Regnskab. Dog skal samme Gods ikke

indføres udi Jordebogen, førend du derom vores videre naadigste Villie og Erklæring forfarer. Cum claus. consv. Kjøbenhavn 18 Marts 1607. T. III. 271. Afskr. VI. 204.

Nils Wind fik Brev, de Tydske paa Bryggen i Bergen anrørendes, om Vrageri.

C. IV. V. G. t. Vid, eftersom vi nogen Tid forleden have ladet udgaa vores naadigste Befaling til vore Undersaatter, Borgerne i Bergen, saavelsom og de Tydske paa Bryggen, at de skulle være fortænkt udi at lade vrage alt hvis Gods de til deres Medhandlere ville afhænde, paa det at det Gods, som er Vrag og fordervet Vare, ikke for godt og uforfalsket skulde selges, hvilken vores naadigste Befaling vi endda siden den Tid formedelst forne Tydskes adskillige forevendte Kæremaal og Besværinger i saa Maade for dem have relaxeret, at de ikke skulle være forpligtet til at lade vrage det Gods, de til deres egen Fornødenhed kunne behøve at bruge, men alene det, de til vore Undersaatter ville forhandle, os dog nu uformodelig forekommer, hvorledes de endnu fremdeles sig skulle understaa forne Vrageri, som i sig selv christeligt og billigt er og nu engang dem til Bedste er bleven forlindret og remederet, ei at ville være undergiven, men uvraget, hvor de helst kunne, deres Gods og Vare, ondt og godt tilsammen, vore Undersaatter (som foraarsaget ere med dem at handle) at paaføre og anbringe ei underlade; da efterdi vi dem ingenlunde ere gestændige, derudinden med større Frihed at maa være benaadet, end vore egne Rigers Indbyggere og Underdaner, det ogsaa ubilligt er, dennem saadan deres fri Villie og Forehavende (hvorved mange kan skee for kort) at efterlade, bede vi dig og ville, at du dem paa vore Vegne ernstlig tilholder, forne vores alvorlige udgangne Mandat og Forordning tilbørligen at efterkomme. Og dersomhelst de, endnu paany advarede, eller hvilken af dem sig efter samme vores Forordning ikke vil rette, du da lader advare og strengeligen foreholde vores og Norges Riges Undersaatter Nordfarerne, som did ankomme og med forne Tydske hidtil have handlet, at de endelig ere fortænkte udi, sig at entholde nogen Handel med dennem at bruge efter denne Dag eller af dem udi det ringeste noget Gods at udtage, medmindre det tilforn er bleven vraget, anseendes, at de derover blive bedragne. Cum claus. consv. Kjøbenhavn 18 Marts 1607. Ibidem.

Jørgen Friis fik Brev, Smeltehytten i Akershuus Len anr.

C. IV. V. s. G. t. Vider, eftersom vi naadigst komme udi

Forfaring, hvorledes til Smeltehytten der udi Akershuus Len endnu fast ringe eller ingen Malm skal være nedkommen, da bede vi eder og ville, at I med forderligste Leilighed og uden al Forsømmelse henholder Bønderne, at der udi Tide maa blive nødvendig Malm til forne Smeltehytte forskikket, paa det Arbeidet ikke af dets Defekt og Mangel skulde blive herefter liggendes. Saafremt I ikke hermed haver den tilbørlige Indseende, som det sig bør, I da ikke derfor ville stande til Rette. Cum claus. consv. Kjøbenhavn 18 Marts 1607. T. III. 272. Afskr. VI. 205.

Steen Bilde og Nils Wind finge Missive, nogen fremmedes Haandtering udi Havnerne i deres Len, anr.

C. IV. V. G. t. Vid, eftersom vi af os elskelige Borgermestere og Raad udi vor Kjøbsted Bergen deres underdanigste Beretning naadigst komme udi Forfaring, hvorledes nogle udlændske Kjøbmænd, Hollændere og andre, som udi Havnerne nordenfor Bergen, der udi dit Len liggendes, med deres Skibe anlange, dennem skulle understaa imod vores udgangne Forbud og Mandat og Bergens Bys bevilgede Privilegier med omliggende Bønder, naar de udi Havnerne (under det Skin de Tømmer der sammesteds ville lade) ankomme, at drive stor Haandtering og Kjøbmandskab med Huder, Skind, Talg og andre adskillige forbudne Vare, som Bønderne have at aflade, indføre og derhos adskillige Vare med sig, som de i lige Maade tilforhandle Bønderne, vore Undersaatter Borgerne ikke til ringe Skade og Afbræk; da, paa det slig ulovlig Haandtering (hvorved Indbyggerne i forne Bergen deres Næring og Bjering betages) maa aldeles blive afskaffet, bede vi dig og ville, at du udi dit Len lader have flittig og grangivelig Indseende, at slig ubillig Handel og Kjøbmandskab der sammesteds herefter ikke bliver dreven. Saafremt og nogen kunde betrædes, som sig lod forlyste herimod at gjøre, at du da derover lader straffe, som vedbør, efter Mandatets og Bergens Bys Privilegiers Lydelse, saa det kan være andre til Paamindelse og Erindring, slig ulovlig Haandtering at efterlade. Cum claus. consv. Kjøbenhavn 18 Marts 1607. Ibidem.

Fredrik Lange fik Brev, Tømmer til Sagmøllerne ved Sæm Gaard anrørendes.

C. IV. V. G. t. Vid, eftersom os elskelige Laurits von Hadelen, vor Mand, Tjener og Embedsmand paa vor Gaard Sæm, underdanigst for os har ladet berette, hvorledes vores og

Norges Krones Bønder der under dit Len endnu skal restere og tilbagestaa med hvis Tømmer, som de aarligen bør at nedføre til Sagmøllerne ved vor Gaard Sæm, hvorudover for^{ne} Møller der sammesteds stande stille og intet have at skjere, os ikke til ringe Skade, uanseet vi noksom forfare, dennem vel at kunne tilveiebringe og nederføre Tømmer til andre, som dennem det for Penge ville fornøie og betale; da bede vi dig og ville, at du med allerførste Leilighed alvorligen tilholder for^{ne} vore og Kronens Bønder og Tjenere der udi dit Len, at de uden al Forhaling fremføre til for^{ne} Sagmølier ved Sæm, hvis Tømmer de endnu med tilbagestaa. Saafremt du herudinden findes forsømmelig, og vi derover lider ydermere Skade, vi da ikke skulle vide det hos dig. Cum claus. consv. Kjøbenhavn 18 Marts 1607. T. III. 273. Afskr. VI. 206.

Til Herluf Daa paa Island om et strandet Skib. Kjøbenhavn 20 Marts 1607. Ibidem.

Nils Wind fik Brev, anlangendes en Irring at forlige mellem Jakob Jørgenssøn, Lagmand, og Søfren Søfrenssøn, Tolder i Bergen.

C. IV. V. G. t. Vid, eftersom der begiver sig nogen vidtløftig Irring og Trætte mellem os elskelige Jakob Jørgenssøn, Lagmand udi vor Kjøbsted Bergen, og os elskelige Søfren Søfrenssøn, Tolder og Raadmand der sammesteds, anlangendes tvende Domme, som for^{ne} Jakob Jørgenssøn skal have dømt udi en Sag mellem for^{ne} Søfren Søfrenssøn og Henrik Didrikssøn paa den ene, og Reinert Woegh samt Carl Claussøn som en Arvekjøber efter Anders Rasmussøns Død paa den anden Side (des Leilighed du af for^{ne} Domme og for^{ne} Søfren Søfrenssøns Beretning ydermere har at forfare), da bede vi dig og ville, at du udi Rette med første Leilighed beskeder for^{ne} Parter for dig, tiltagendes dig nogle uvildige Dandemænd, og dig siden med muligste Flid derhen beflitter, at samme Sag udi Venlighed kan blive bilagt, paa det de ikke derover skulle geraade udi videre Vidtløftighed, Trætte og Rettergang, saavelsom og forgjevelig Omkostning paa alle Sider. Cum claus. consv. Kjøbenhavn 23 Marts 1607. T. III. 274. Afskr. VI. 206.

Udi for^{ne} Martii Maaned finge disse efter^{ne} Borgere af Flensborg Pas paa Nordlandene, som ere udgangne af Kantselliet, lydendes paa denne ene Gang did hen at maa begive sig, conditione et clausulis consuetis:

Herman Hoe fik Pas den 7 Marts. Skipperens Navn paa hans Skib er Nils Anderssøn.

Reinert Nansen fik Pas den 27 Marts.

Karsten Anderssøn fik i lige Maade Pas den 27 Marts Anno 1607. R. III. 285. Afskr. VI. 639.

Peder Jørgenssøn, Lagmand udi Oslo, fik Brev, udlændiske, som handtere inden og uden Byen, anrørendes, ut sequitur.

C. IV. V. G. t. Vid, at eftersom vi af den største Parten Borgerskabet udi vor Kjøbsted Oslo deres afferdigede Fuldmægtiges underdanigste Angivende og Beretning naadigst komme udi Forfaring, hvorledes dem skal tilføies megen ulidelig Forfang og Indpas udi deres retmæssige Næring og Handtering udaf fremmede, saavel udi Byen som uden Byen paa Ladestederne, Aaret udigjennem imod for^{ne} vore Undersaatters Privilegier og vores naadigste udgangne Forordning; da, efterdi de formene [det] ubilligt saavelsom dem til yderste Forderv at være, at fremmede den Brug og Frihed skulle tilstedes som dem, der ere Undersaatter og aarligen til os og Kronen skatte og skylde, bede vi dig og ville, at naar for^{ne} fremmede (som paa ulovlige Tider og Steder deres Handtering at drive anklages) for dig blive indstevnet udi Rette, du da ved Dom og Sentents efter begge Parternes Indlæg endelig kjender og dømmer, om for^{ne} fremmede sligt lovligen gjøre kunne eller ikke, og hvad de dermed kunne have forbrudt. Dog saafremt dig udi samme Rettergang gamle Kongebreve eller andre slige Dokumenter forekommer, hvorved dig kunde falde altfor besværligt udi Sagen at dømme, du da samme Sag indskyder til det Retterthing, som nu udi August førstkommendes skal holdes udi vor Kjøbsted Stavanger, og begge Parterne derhen viser, saa de strax om Stevning udi Sagen til samme Tid at møde kunne gjøre Anfordring. Kjøbenhavn 11 April 1607. T. III. 274. Afskr. VI. 206.

Jens Bjelke forhvervede Kgl. Maj.s Forbudsbrev, at ingen Bønder maa drive Kjøbmandskab paa Henningsvær udi Lofoten i Nordlandene, ut sequitur.

C. IV. Hilse eder alle, vore og Norges Krones samt menige Almue og Bønder, som aarligen og til underskedlige Tider besøge den Ø udi Nordlandene, i Lofoten liggendes, ved Navn Henningsvær, os elskelige Jens Bjelke til Østeraat, vor Sekretær, tilhørendes, og der paa samme Ø (naar I der under Landet

bruge eders Fiskeri) have eders Boliger og Værelser, evindeligen med Gud og vor Naade. Vider, eftersom vi naadigst komme udi Forfaring, hvorledes en Part af eder (som did til samme Ø i saa Maade, som forᵛᵉᵗ staar, for Fiskeris Skyld ankommer) eder skal understaa tillige adskillig Slags Kjøbmandsgods og Vare, Øl, Meel og andet derhen med eder at tilføre og der udi Været at forhandle, uanseet saadant er imod borgerlige Friheder og de Privilegier, vore Kjøbstæder Bergen og Throndhjem naadigst meddeelt ere; da, efterdi forⁿᵉ vore Kjøbstæders, Bergens og Throndhjems, Indbyggere alene ere berettigede til at handle paa Nordlandene, og Loven eder saadan Brug og Handtering formener, bede vi eder, byde og hermed strengeligen og alvorligen befale, at I efter denne Dag eder entholde nogen Kjøbmandshandel med Øl, Meel eller i andre Maade der at drive, paa hvad Tid I om Aaret paa samme Ø eller Vær kunne hende at ankomme, saafremt I ikke hvis Vare I have med at fare vil have forbrudt til os og Kronen og straffes derfor efter Loven. Hvorefter etc. [med Paalæg til Embedsmændene at overholde dette Bud]. Kjøbenhavn 11 April 1607. T. III. 275. Afskr. VI. 207.

Jon Sigurdssøn, Lagmand paa Island, fik Forleningsbrev paa Rengsted [Reynistaðr] Kloster, Skagafjords Syssel samt 4 Jorder paa Island. Kjøbenhavn 13 April 1607. R. III. 285. Afskr. VI. 639.

Aabent Brev, at hvis Klostre, Sysler, Kronens Jorder eller Grunde, som bortfæstes af Kgl. Maj.s Lensmand paa Island, skal efter denne Dag forfæstes ad vitam, [da Indbyggerne klagede over, at de hidtil kun havde Bygsel paa Lensmandens Embedstid og ved hvert Skifte maatte fæste Gaardene paany]. Kjøbenhavn 14 April 1607. R. III. 286. Afskr. VI. 639.

Bjørn Benediktssøn paa Island fik Livsbrev paa Munkethveraa Kloster, tre Mødrefjelds Jorder og Ødefjelds Syssel. Kjøbenhavn 14 April 1607. R. III. 287. Afskr. VI. 640.

Forordning udgik, at Lagmændene paa Island udi de Sager, dennem forekommendes vorde, de tvistige Personer efter Islands Lov uden vidtløftig Forhal og Ophold ved retmæssig Ordeel og Sentents skulle adskille under Straf, som vedbør. Kjøbenhavn 14 April 1607. R. III. 288. Afskr. VI. 640.

Jon Sigurdssøn fik Bestilling at være Lagmand for Norden og Vesten Island. Kjøbenhavn 14 April 1607. Ibidem.

I lige Maade fik Gisle Thordssøn Bestillingsbrev at skal være Lagmand for Sønden og Østen paa Island. Kjøbenhavn 14 April 1607. R. III. 289. Afskr. VI. 640.

For^{ne} Gisle Thordssøn fik Livsbrev paa Arnestappen Gaard og 3 Thingsteder paa Island. Kjøbenhavn 14 April 1607. Ibidem.

Paul Gudbrandssøn paa Island fik Forleningsbrev paa Thingøre Kloster, Vats Syssel og Vatsdals Jorder, ad vitam. Kjøbenhavn 14 April 1607. R. III. 290. Afskr. VI. 640.

Andres Søfrenssøn og hans Hustru fik Livsbrev paa en Gaard i Norge, kaldes Fron, ut sequitur.

C. IV. G. a. v., at eftersom afgangne Axel Gyldenstjerne, forrige Statholder udi vort Rige Norge, for nogen rum Tid forleden paa vore og Norges Krones Vegne haver stedt og bortfæstet til nærværendes Brevviser, Andres Søfrenssøn, Foged over Follo Fogderi, saavelsom til hans Hustru, Anne Himmensdatter (sic) ved Navn, en vor og Kronens Gaard, som kaldes Fron, udi for^{ne} vort Rige Norge udi Froners [Frons] Sogn paa for^{ne} Follo liggendes, dog med slig Kondition, at han samme Gaard kvit og fri skulde beholde al den Stund, han er udi samme Bestilling, mens naar han enten Bestillingen resignerer eller og ved Døden afgaar, skal deraf gjøres og gives til os og Norges Krone den sedvanlige Landgilde og Rettighed, os og Kronen deraf bør; hvilket for^{ne} Axel Gyldenstjernes Forleningsbrev vi af vor synderlige Gunst og Naade have fuldbyrdt, samtykt og stadfæst og nu etc. stadfæste, saa at for^{ne} Andres Søfrenssøn og hans Hustru maa have, nyde, bruge og beholde for^{ne} vor og Norges Krones Gaard Fron med al Rente [etc. i sedvanlige Udtryk indtil] kvit og fri og uden al Afgift, imidlertid og al den Stund han er i samme Bestilling. Dog naar han enten Bestillingen aftræder eller ogsaa ved Døden afgaar, da skal han eller hans Hustru ligevel beholde for^{ne} Gaard begge deres Livstid for den sedvanlige Landgilde og Rettighed, som der aarligen bør at afgange til os og Kronen. Han skal og være forpligt at holde for^{ne} Gaard med Bygningen og udi andre Maade ved god Hevd og Magt [etc. om Skovhugst.] Cum inhib. sol. Kjøbenhavn 15 April 1607. Ibidem.

Konfirmatsbrev paa Jørgen Friis's, Statholder i Norge, hans Tilladelse, given en ved Navn Hans Glasmester

paa at bruge hans Haandtering, med Falke sig i Akershuus Len at tilforhandle.

C. IV. G. a. v., at eftersom os elskelige Jørgen Friis til Krastrup, vor Mand, Raad, Statholder udi vort Rige Norge og Embedsmand paa vort Slot Akershuus, nogen Tid siden forleden (anseet, at en Part hidindtil sig haver fordristet der udi Lenet Falkeunger, hvor de dennem kunde overkomme og opspørge, at opkjøbe, som dog ingen adspurgt og uden Forlov omdrage, ei heller give til os og Kronen nogen Rettighed) paa vort naadigste Behag haver forløvet og tilladt os elskelige Hans Glasmester, Borger og Indvaaner udi vor Kjøbsted Oslo, der udi vort Rige Norge saa mange Falkereder og Unger, som han udi Akershuus Len og andre des underliggende Lene for billig Værd og Betaling saavel hos Bønder som andre kunde opspørge, at maa sig tilforhandle, dog med saadan Forord, at han aarligen til os en Engelst skulde udgive og der paa Akershuus til hver Philippi Jacobi Dag levere; da have vi af vor synderlige Gunst og Naade forne Jørgen Friis's Tilladelse samtykt og stadfæst og nu etc. stadfæste, saa at forne Hans Glasmester indtil paa videre Besked sin Haandtering udi forne Akershuus og underliggende Lene med samme Falkefang maa bruge og drive. Bydendes vore Fogder, Embedsmænd og alle andre, forne Hans Glasmester hender for at komme, at I Bønderne, hos hvilke forne Falkeunger ere fangelige, tilholde, at de dennem ikke til andre end til forne Hans Glasmester afhænde, ei gjørendes hannem paa forne Falkefang (indtil vi anderledes derom forordne) Hinder udi nogen Maade, eftersom forvet staar, under vor Hyldest og Naade. Kjøbenhavn 15 April 1607. R. III. 291. Afskr. VI. 641.

Michel Vibe, Thomas Lorck og Hans Pederssøn, Borgere i Kjøbenhavn, finge Pas paa Nordlandene paa deres Skib St. Hans og afferdigede Fuldmægtige, Hans Olssøn. Skipperen ved Navn Roland Bagge. Skibet ungefær 40 Lester. Kjøbenhavn 29 April 1607. Ibidem.

Nils Wind fik Brev at forordne Kirstine Sinclair, afgangne Thomas Dixions [Dickson?] Efterleverske, Indvaanerske af Bergen, en Verge af Borgerskabet der i Bergen, som til indfaldende Fornødenhed hendes Sag kunde lade sig være befalet. Kjøbenhavn 5 Mai 1607. T. III. 275. Afskr. VI. 207.

Hr. Henrik Anderssøn, Sogneprest udi Stjørdal, fik For-

leningsbrev paa St. Michaels Præbende udi Throndhjems Domkirke, [som nu efter forrige Sogneprest i Stjørdal Hr. Samuel N. [ɔ: Lauritssøns] dødelige Afgang vacerer og ledig er, dog saa, at naar han ikke længer i forne hans Bestilling er forhindret, skal han bo og residere hos forne Throndhjems Domkirke]. Kjøbenhavn 11 Mai 1607. R. III. 292. Afskr. VI. 642.

Anne Pedersdatter, afgangne M. Anders Bendtssøn [Dalins] Efterleverske, fik Forleningsbrev paa et Præbende udi Hamar Stift, [kaldes Altare vulnerum, som afgangne M. Anders Bendtssøn, forrige Superintendent i Oslo Stift, sidst udi Forlening og Forsvar havt haver]. Kjøbenhavn 11 Mai 1607. Ibidem.

Steen Matssøn [Laxmand] paa Baahuus fik Brev, et Kgl. Maj.s Skibe i Aabygaards Fjord [Aabyfjorden] dets Udflyning og Ladning anrørendes.

C. IV. V. G. t. Vid, eftersom vi nu naadigst have afferdiget nærværendes Brevviser, Hans Bagge, vores Skipper, med flere vore Skibsfolk op til Baahuus Len, der et vort nyopbygt Skib i Aabygaards Fjord og Havn med hvis Redskab vi dem have ladet medgive at udtakle, da bede vi dig og ville, at du forne vor Skipper tilhjælper der i Lenet af det bedste Skibsfolk, der er at bekomme, ved 24 Mand at udtage, samme Skib med at besætte. Hvad Proviant paa Hjemreisen til Skibsfolket vil fornøden gjøres, haver du dem efter indlagte Fortegnelses Indhold at lade forsørge. Og naar forne Skib er udtaklet, provianteret og seglferdigt, at du da dem dermed til Gulmaren forviser, der strax uforsømmelig hvis Egetømmer der i Lenet til vort Behov er bestilt og hugget, saameget Skibet meest kan føre, at indtage. Men dersom sammesteds saa stor en Forraad af Tømmer til Skibsladning ikke er forhaanden, du dem da Lægter og hvis andet Tømmer der findes hugget forskaffer, og derhos en Fortegnelse, hvormeget Tømmer der bliver indskibet, hid forskikker, og at du siden henholder dem at begive sig til Kjøbenhavn. Kjøbenhavn 16 Mai 1607. T. III. 275. Afskr. VI. 207.

Paul Jakobssøn, Borger udi Flensborg, erlanget Pas paa Nordlandene. Kjøbenhavn 18 Mai 1607. R. III. 292. Afskr. VI. 641.

Hans Bülow udi Norge fik Brev, Reinhold Piphering, Borger udi Kjøbenhavn, anrørendes, ut sequitur.

C. IV. V. G. t. Vid, eftersom nærværendes Brevviser, Rein-

hold Piphering, Indvaaner udi vor Kjøbsted Kjøbenhavn, underdanigst til os har suppliceret, tilkjendegivendes, hvorledes han for nogen Tid siden forleden skal have af en Borger, ved Navn Vilhelm Leder, der i vor Kjøbsted Skien boendes, kjøbt og tilforhandlet sig en Gaard og Eiendom her udi vor Kjøbsted Kjøbenhavn, udi lille Færgestræde liggendes, hvorfor han forne Vilhelm Leders Fuldmægtige skal have udi rede Penge tilstillet fuld og nøiagtig Betaling, og uanseet forne Reinhold Piphering tidt og ofte om Skjøde paa samme Gaard skriftlig hos ham skal have ladet gjøre Anfordring [etc. i sedvanlige Udtryk indtil] med underdanigst Begjering, ham naadigst maatte meddeles vor naadigste Befaling til dig, at han med forne Skjøde saavelsom og med hvis anden udestaaendes Gjæld, han der sammesteds af vore Undersaatter har at fordre, maatte til Rette blive forhjulpen; da bede vi dig og ville [etc. i sedvanlige Udtryk om at paalægge Vedkommende dette]. Kjøbenhavn 18 Mai 1607. T. III. 276. Afskr. VI. 208.

Jørgen Friis fik Brev, tre Aars Restants udaf Akershuus og dets underliggendes Lene anrørendes.

C. VI. V. s. G. t. Vider, at vi forfare af de tvende Aars Regnskab, som I af vort Slot Akershuus og dets tilliggendes Lene indtil Philippi Jacobi 1606 haver nu nylig paa vort Rentekammer ladet forklare, saavelsom af et Overslag, som vi have ladet gjøre baade over de forne to Aar som ellers om eders hele Restants, at I paa Bygningsskatten, Grønlandsskat, Landskat indtil Philippi Jacobi 1606 sidst forleden bliver os skyldig (ligesom I den til eder annammet og opbaaret haver) 31,223½ Daler 1½ Ort 1 Hvid; og efterdi I denne Summa udi rede Penge af vores Undersaatter har paa vore Vegne annammet, og eder burde samme Penge ligesaa rede fra eder at levere og det udi betimelig Tid og aarligen, da kan vi ikke noksom os forundre, at I med vores Nachdeel og Skade, og det, som endda formeget dristigt er, slig en stor Sum Penge hos eder beholder, eder selv til Gavn og Fordeel, uden al vores Bevilling og Samtykke, ligesom I mægtig var vor og Kronens Skat og Penge at opbære og siden den igjen erlægge, naar eder selv lystede og var beleiligt. Da bede vi eder og ville, at I retter eders Leilighed efter forne Summa 31,223½ Daler 1½ Ort 1 Alb. udi rede Penge at erlægge paa vort Rentekammer til Michaelis førstkommendes i det allerseneste. Saafremt dette ikke skeer, og vi

videre Skade lide, vi den ikke skulle siden i andre Maade hos eder søge, saavidt vi kunne det gjøre med Rette. Videre, eftersom I foruden disse to Aars Regnskaber endda resterer med et heelt Aars Regnskab fra Philippi Jacobi Dag 1606 til samme Dag 1607, og det, som af eder er oppebaaret baade efter Jordebogen og udi andre Maade, beløber sig ogsaa en stor Summa ved 16,000 Daler at regne ungefærlig, da ville vi hermed eder naadigst befalet have, at I uden Undskyldning og Forhaling det saaledes forordinerer, at forne sidste Aars Regnskab, klar reenskrevet og forfattet, er paa vort Rentekammer til forne Michaelis førstkommendes og hvis Pendinge, I da derpaa skyldig bliver, kan til samme Tid uden videre Forhaling blive os erlagt og afbetalt. Herefter I kan have eder at rette og forholde. Kjøbenhavn 18 Mai 1607. T. III. 277. Afskr. VI. 208.

Jørgen Kaas, Befalingsmand over Stavanger Lene, fik Brev, nogen Løfter, for Nils Pederssøn [Galt] antagne, anr.

C. IV. V. G. t. Vid, at eftersom du nogen rum Tid siden forleden skal have været udi Løfte for os elskelige Nils Pederssøn til Engelstad, vor Mand og Tjener, for en anseelig Summa Penge, for hvilken Summa og des derpaa anvendte Interesse og Omkostning os elskelige Arild Hvitfeldt, vor Mand, Raad, Rigens Kantsler og Embedsmand paa vort Slot Dragsholm, til dig paa hans Vegne skal have erlagt 6000 Daler, des uanseet skal du dig dog entholde med forne Nils Pederssøn om forne Løfter at ville være til nogen endelig Ende, og det kanskee udaf den Aarsag, at du formener dig, efter hvis Breve udi din Verge kan findes, ham at være dig ydermere skyldig; da, efterdi det er udi sig selv christeligt, billigt og ret, at dermed engang for alle bliver til Ende gjort, saa den ene kunde vide, hvad han havde at fordre, og den anden, hvad han erlægge og betale skal, bede vi dig og ville, at du retter din Leilighed efter med det allerførste og uden al videre Forhaling med forne Nils Pederssøn herom at gjøre til endelig Ende. Cum claus. consv. Kjøbenhavn 28 Mai 1607. T. III. 277. Afskr. VI. 209.

Jens Nilssøn fik Bestilling at være Lagmand udi Fredriksstad.

C. IV. G. a. v., at eftersom vi nu have tilskikket og forordnet os elskelige Jens Nilssøn at skulle være Lagmand udi vor Kjøbsted Fredriksstad efter afgangne Olaf Holck, da have vi af vor synderlige Gunst og Naade undt og bevilget og nu etc.

bevilge, at forne Jens Nilssøn for samme sin Umag og Besværing maa og skal bekomme og lade oppebære saa og have, nyde, bruge og beholdè al hvis Rente og Rettighed, som ligger til forne Fredriksstads Lagstol og forne hans Formand nydt og oppebaaret haver, emeden og al den Stund han er udi samme Lagmands Bestilling. Bedendes og bydendes alle vore kjære, tro Undersaatter over alt forne Fredriksstads Lagmandsdom, at I herefter agte og holde forne Jens Nilssøn for eders Lagmand og hos ham søge eders Ret udi de Sager, som for Lagmanden bør at ordeles, og derfor gjøre hannem den Rettighed, I eders Lagmand pligtige ere. Han skal igjen være forpligt at hjælpe eder alle og hver, saameget Norges Lov og Ret er. Cum inhib. sol. Fredriksborg 30 Mai 1607. R. III. 293. Afskr. VI. 642.

Jørgen Friis fik Brev, Jens Nilssøns Lagmands-Bestilling anrørendes.

C. IV. V. s. G. t. Vid, at eftersom vi naadigst ere komne udi Forfaring, at Olaf Holck, fordum Lagmand udi vor Kjøbsted Fredriksstad, nogen Tid siden ved Døden skal være afgangen, og vi nu naadigst have tilbetroet og forordnet os elskelige Jens Nilssøn udi hans Sted Lagmandsstolen der sammesteds at skulle betræde og forestaa, da bede vi eder og ville, at I med forderligste Leilighed er fortænkt udi hans Lagmands Eed og Pligt paa vore Vegne af ham at tage. Cum claus. consv. Fredriksborg 30 Mai 1607. T. III. 278. Afskr. VI. 209.

Jørgen Friis fik Brev, Knegtenes Underholdning paa Akershuus Slot anrørendes.

C. IV. V. s. G. t. Vider, at eftersom tvende af Knegtene paa vort Slot Akershuus paa deres egne saavelsom paa de andre deres Medbrødres Vegne der sammesteds til os have suppliceret og klageligen tilkjendegivet, hvorledes de ikke kunne blive ved med den Maanedskost og Fetalie til Underholdning, som dem der af Slottet gives, hvilken, naar den efter deres overgivne og herhos liggende Fortegnelses Lydelse udi Pendinge (efter den Taxt, eder til Genant udi eders Forleningsbrev er bevilget) bliver beregnet og overslaget, skal det ikke beløbe høiere paa hver Person om Maaneden end til 6½ Mark 7 Skilling 1 Den. Danske, med underdanigst Begjering, vi saadan deres Vilkaar og Leilighed anseet med nogen Forbedring paa deres Underholdning dennem naadigst ville betænke; da bede vi eder og ville, at I herefter enhver af Knegtene der paa Slottet med

saameget Korn og Fetalie til Underholdning lader forsørge og fornøie, som sig kan beløbe til 8 Mark 3 Skilling Danske, efter den Genant, eder efter eders Forleningsbrevs Lydelse og Indhold paa en Person hver Maaned er bevilget, naar Genanten afregnes for de Personer, som holdes og spises der paa Slottet, og at I det saaledes lader føre eder til Regnskab. Cum claus. consv. Kjøbenhavn 27 Juni 1607. T. III. 278. Afskr. VI. 209.

Fortalen paa den Norske Ordinants, udgangen anno et die, ut sequitur. Kjøbenhavn 9 Juli 1607. T. III. 279. Afskr. VI. 210. [Trykt foran Originaludgaven af 1607, Kjøbenhavn 4to, og hos Paus, III, S. 457 ff., hvor Fortalen er dateret 2 Juli].

Steen Bilde fik Brev at skulle forhjælpe Christen Vibes Efterleverske til hendes Betaling belangendes nogen Penge, forne Christen Vibe for nogen Tid siden haver forstrakt Hr. Patrik [Didrikssøn], Sognepresst udi Throndhjem, hans Stifsøn, der han her var in studiis. Kjøbenhavn 10 Juli 1607. T. III. 280. Afskr. VI. 210.

Aabent Brev til alle Befalingsmænd udi Norge, anlangendes to Hollandske Skippere, Peder Cornelissøn og Claus Meinerssøn, at anholdes, hvor de betrædes.

C. IV. Hilse eder alle, vore og Kronens Befalingsmænd over alt vort Rige Norge, kjærligen med Gud og vor Naade. Vider, eftersom os udaf afgangne Nils Olssøn paa Lister hans Arvingers underdanigste Beretning klageligen er forekommet, hvorledes en Skipper af Holland, ved Navn Peder Cornelissøn af Edam, (efterat han med forne Nils Olssøn havde indganget en Kontrakt at skulle forskaffe tilbehørig Redskab fra Holland til et nybygget Skib, og for slig hans Besværing skulde den tredie Part i samme Skib høre ham til, med videre Omstændighed), er han med samme Skib af forne Nils Olssøn afferdiget til Holland. Men der forne Skipper (efterat han til Holland var ankommen) spurgte, forne Nils Olafssøn, hans Medreder, ved Døden imidlertid at være afgangen, skal han have givet alle Baadsmænd (hvilke vare af Norge) paa samme Skib Forlov, under den forevendte Angivende, at han fra Holland vilde forfragte Skibet til Spanien og siden komme hjem og gjøre forne hans Medreder Rede og Regnskab; men forne Skipper Peder Cornelissøn siden ikke er kommen tilstede i Norge, men underfundeligviis skal udi Spanien først have nedsænkt Skibet paa en Grund (efterat han selv havde ladet bore nogle Huller derpaa), siden det for Vrag

solgt og afhændt, som dog foruden de Huller, derpaa af hans egen svigagtige Bedrift var boret, endnu i alle Maade var uskadt og seglferdigt, med større og videre Utilbørlighed, han, forne Kontrakt saavelsom Oprigtigheds Pligt aldeles ubetragtet, skal have beganget, forne Nils Olssøns Arvinger til mærkelig Skade og Forderv. For hvilken-erlidne Skade i Gemeen og udisær en anden Skipper, ved Navn Claus Meinerssøn af Edam, forne Peder Cornelissøns Medborger, anlangendes fra Holland til Norge (dog langt omsider) haver godsagt til forne Nils Olssøns Arvinger og med Brev og Segl sig tilforpligtet, dennem samme Skade at ville oprette; men samme Claus Meinerssøn siden den Tid, handlendes paa Norge, mange og underskedlige Havner skal have besøgt, sig dog ikke her hos forne Nils Olssøns Arvinger efter sin udgivne Forpligt indstillet og dem contenteret, men sig fra dem entholdt, saa at de ham siden den Tid ikke have nogensteds kunnet betræde, underdanigst begjerendes derudinden vores naadigste Befordring til Rette at maa blive forhjulpen. Thi bede vi eder, ville og hermed befale og Fuldmagt give, at dersom enten forne Skippere, Peder Cornelissøn eller Claus Meinerssøn, hender at komme udi nogen de Havner udi enhver eders Len, I udi Befaling have, I da dem samt deres Skib og medhavendes Gods, dennem tilhørige, paa bemeldte Nils Olssøns Arvingers Anfordring (paa en Ret) lade arrestere og anholde; dog at I derudinden have den Indseende, at de uden al Forhaling eller vidtløftig Proces af tilforordnede Dommere kunne ved en ordentlig Dom og Sentents blive adskilte, saa at deres Medredere, som i denne Sag ere ubrødige, ikke derover skulle lide nogen Skade. Cum claus. consv. et inhib. sol. Kjøbenhavn 11 Juli 1607. T. III. 280. Afskr. VI. 210.

Menige Bønder over Jæderen, Mandal og Lister Len finge Brev, ikke at maa afhænde enten Falkeunger eller gamle og unge Falke uden til Grev Morits [af Nassaus's] Udskikkede, indtil paa videre Besked, med Erindring til Lensmanden over forne Lene, at han over dem, derimod gjøre, ernstlig lader straffe. Kjøbenhavn 11 Juli 1607. T. III. 281. Afskr. VI. 211.

Alexander Rocka, Indvaaner udi Hamburg, fik Bevilling at besegle og besøge Norges Riges Strømme Norden omkring Vardøhuus til Malmis, St. Nicolaus eller hvor Vinden hannem vil føie under Nordland og Rydslands Side, dog ea conditione, at han skal udgive den sedvanlige Told til Embedsman-

den paa Vardøhuus. Forlovet lydde paa de to næst efterfølgende Sommere. Kjøbenhavn 12 Juli 1607. R. III. 293. Afskr. VI. 643.

Nils Wind fik Brev, anlangendes Bygningen paa Bergenhuus.

C. VI. V. G. t. Vid, at eftersom vi af din underdanigste Beretning naadigst komme udi Forfaring, hvorledes det endelig vil gjøres fornøden, at Taarnet paa vort Slot Bergenhuus med Tag bliver forvaret og overtækt, saafremt den Bekostning, derpaa indvendig er anvendt, ikke med Tiden ganske og aldeles skal blive forraadnet og fordervet, saavelsom og lade forbedre hvis andre Huse der paa Slottet findes, med Tag og Fortræer, hvor de behov gjøres; da, paa det saadan Uleilighed i Tide maa forekommes, bede vi dig og ville, at du nu strax og med forderligste Leilighed forne Taarn med nyt Tag lader overtække og vel forvare, saavelsom og med muligste Flid lader hjælpe paa hvis Huse der paa Slottet formedelst Tag eller Forstykker findes bygfældige, dog at du derudinden intet foretager uden paa de Steder, det endeligen fornøden gjøres, havendes flittig og grangivelig Indseende, at det med ringeste Bekostning, skee kan, maa blive forrettet. Det du dig siden saaledes lader føre til Regnskab. Cum claus. consv. Stavanger 5 Aug. 1607. T. III. 281. Afskr. VI. 211.

Bagerne udi Bergen finge Konfirmats paa deres Skraa.

C. IV. G. a. v., at menige Bagere udi vor Kjøbsted Bergen have nu havt her hos os deres aabne beseglede Skraa, dem given af vores Lensmand samt os elskelige Borgermestere og Raad der sammesteds, lydendes Ord fra Ord som efterfølger:

Vi efterne, Laurits Kruse til Svendstrup, Høvedsmand paa Bergenhuus, Paul Helliessøn, Bergens og Gulethings Lagmand, Jakob Villemssøn, Michel Jenssøn, Borgermestere i Bergen, Jørgen Jakobssøn, Søfren Anderssøn, Hans Møller, Nils Helliessøn, Peder Claussøn, Jens Thomissøn, Rasmus Pederssøn og Abraham Davidssøn, Raadmænd her sammesteds, kjendes og vitterligt gjøre med dette vort aabne Brev, at paa Bergens Raadhuus Anno 1597 den 10 Mai da er kommen for os disse efterne Borgere, som bruge Bagerembed her udi Byen, ved Navn Henrik Grønvold, Peter Clemetssøn, Oldermænd for Bagerembedet, Anders Scheen, Jochim Voermann, Hans Neffuermann, Giert Villemssøn, Johan Thomissøn, Renik Skirholt, Jesper Scheen, Karine Hansdatter, Fredrik Everts-

søn, Jakob Kleyst, Anders Nilssøn, Rasmus Ibsen, Arent Henrikssøn og Valrof Villumssøn, og gave tilkjende, at her inddrages megen Ulempe paa deres Embed, en Part iblandt dennem selve med deres Folk og Tjenere dennem at forlokke og afhændiggjøre, og en Part iblandt andre, som uden Øvrigheds Forlov indfalder udi deres Bagerembed imod Kgl. Maj.s Breves Lydelse, som formelder, at hver skal blive ved sit Haandverk. Da, efterdi at Byloven og kongelige Breve formelde, at det, som Byens Øvrighed samtykker om Byens Skik og Ordning, som ikke er imod Loven, det skal holdes dennem imellem i Byen, have vi, paa høibe[te] Kgl. Maj.s vor allernaadigste Herres gode Behag at formere eller formindske, meddeelt for[ne] Borgere paa Bagerembed, som nu ere eller herefter kommendes vorde, disse efterskrevne Artikler, hvorefter de skulle have dennem at rette:

1. At her udi Byen skal være 16 Bagere, som det ganske Aar skulle holde samme Bagerembed ved Magt; dog at formere eller formindske efter Byens Leilighed.

2. Skal ikke nogen fremmede eller udlændiske (som med Kvinder og Børn hid kommendes vorde og af deres Fædreneland ere fordrevne eller have uddraget) mue her indtages udi Borgerskabet til samme Bagers Haandverk at bruge, fordi de gamle og forrige Borgere forkortes dermed paa deres Næring og Bjering.

3. Skal ikke heller andet Haandverksfolk her udi Byen maa bage i Vogetal for dennem, paa Bryggen eller til andre fremmede at omløbe eller selge til Forprang; uden hvad hver Borger eller Indbygger til sin egen Huusholdning behøver, det er dennem frit fore og uformeent i alle Maade.

4. At fremmede Baadsmænd, Skotter eller andre udlændiske, som hid komme til Byen med Brød at selge, de skulle ikke efter denne Dag mue udprange deres Brød i Hvider eller Skillingstal imod Privilegiernes Lydelse, men skulle det selge paa Torvet i hele eller halve Tønder under samme Brøds Fortabelse til Kongen og Byen.

5. At naar nogen af Bagerne forskriver en Tjener paa deres Embede af Tydskland, Danmark eller andre Lande, da skal samme Bagersvend forpligtig være at tjene sin Huusbonde (som hannem forskrevet haver) paa 3 samfælde Aars Tid for den Løn, som de blive forligte om, under den Brøde, som Loven formelder.

6. Skal ingen Huusbond paa Bagerembed med Hinterlist,

hemmeligen eller aabenbare, maa forlokke eller afhændiggjøre hverandens Tyende formedelst mere Løns Tilsagn eller udi andre uretferdige Maade. Hvem derimod befindes at gjøre, bøde efter Loven, og dertil 1 Daler, Halvparten til de fattige, og Halvparten til deres Laug.

7. Skal og ingen Bagersvend mue forhyre sig til en anden Bager, uden det skeèr med hans Huusbondes Villie, Vidskab og Samtykke. Hvilken Bagersvend derimod befindes, straffes efter Loven og derforuden have forbrudt en halv Daler til de fattige og Lauget, som foresiges.

8. At naar nogen Bagersvend, som haver udtjent og haver skikket sig udi sin Tjeneste troligen og vel og kan bage sit Mesterbrød dygtigt og vel, som det sig bør, er da hans Begjering at sætte sig her neder at bruge samme Bagerembed her udi Byen, og han haver Pasbord og Egtebrev, og han begjerer at gifte sig her udi Byen med en ærlig Person, Enke eller Pige, og naar han haver bekommet Borgerskab af Byens Øvrighed, da er hannem frit fore at komme udi deres Laug og bruge samme Bagerembed her udi Byen, naar han giver udi deres Laug 1 Goldgylden og 1 Tønde Meel til Huusarme. Sammeledes ere og Bagernes Børn frit fore at gifte dem inden eller uden samme Bagerembed, dog med deres Forældres Raad og Samtykke.

9. At dersom en Bagersvend lokker eller beligger sin Huusbondes Pige eller Tjenestekvinde, da skal han være under Øvrighedens Straf til Kongen og Byen og forvises af samme Bagerembed.

10. Skulle og alle Bagere, som nu ere eller herefter kommendes vorde, bage godt og ustraffeligt Brød efter den Vegt, som dennem er forelagt paa Bylagthinget den 8 Januar sidst forleden; og de 6 Mænd, som bleve tilnævnte eller herefter tilnævnt blive, at have Fuldmagt at forandre Bagernes Vegt paa Brødet efter Indkjøbet paa Melet.

11. At naar her kommer Hvedemeel eller Rugmeel tilkjøbs paa Skibene, da skal ikke en eller to af Bagerne opkjøbe eller underslaa dennem, men hver af Bagerne bekomme efter sin Anpart og som han formaar at betale.

12. At naar en Mesterknegt paa Bagerembed skal bage sit Mesterbrød, da skal det skee i en af Oldermændenes Huus, som skal være Kringler, Vegger og smaa Skonroggen, som han af sin fri Haand opsætte skal udi Embedsbrødrenes Nærværelse.

Findes det da ikke saa ustraffeligt, som det sig bør, da skulle samme Brød gives til de arme, og samme Gesell have forbrudt 1 Tønde Øl til Embedet. Og skal ingen af Mesterne udi samme Bagerembed give deres Geseller mere til Løn end 10 Daler, og ellers mindre, som han kan gjøre Skjel fore. Og naar for^ne Bageres Sagefald skal aftinges, hvad de blive forfaldne imod Byens Vedtægter paa deres Bagerembed, da skal dette skee i de Mænds Nærværelse, som af Øvrigheden dertil forordnet blive. Skulle og for^ne Bagere ikke maa bruge eller have Ild udi nogen Bagerovn, ikke heller opslaa noget deres Verksted udi nogle Huse, som ikke tilforn dertil forordnet ere, førend det besigtiges af Byfogden og andre Dandemænd, om der maa holdes Bagerembed uden Ildsfare eller Skade. Og for al Ting skulle for^ne Bagere hver udi sit Huus have flittig Opsyn til hver deres Ild og Lys for den Farligheds Skyld, som er hos samme deres Haandverk. Og hvilken, som befindes at fare uvarligen med sin Ild, og endog at ingen Skade kommer deraf, skal hver Gang have forbrudt til Kongen og Byen 5 Daler og til de fattige udi deres Laug 1 Rigsdaler. Men dersom nogen Ildsskade kommer af deres Haandverk og Forsømmelse, straffes de derfore paa deres Liv eller i andre Maade efter Loven.

Hvilke Punkter og Artikler for^ne Bagere her nu for os selve indbyrdes for dennem og deres Efterkommere have lovet ved Fuldmagt at holde og til ydermere Vidnesbyrd herom have nu tilbedet os at trykke vores Signeter nedenpaa dette Brev, som er givet og skrevet loco et die ut supra.

Hvilken for^ne Skraa og Laugsret vi af vor synderlige Gunst og Naade ville have fuldbyrdt og stadfæst og nu etc. stadfæste ved sin fulde Magt at blive udi alle sine Ord, Punkter og Artikler, eftersom den udi sig selv udviser og indeholder. Dog dersom for^ne Bagere ikke befindes at bage godt Brød eller saa vegtigt, som denne bemeldte Skraa dennem tilholder og dennem bliver forelagt, skulle de (saasnart de dermed befindes) have forbrudt Lauget og derforuden straffes af vor tilforordnede Befalingsmand paa vort Slot Bergenhuus, den, som nu er eller herefter kommendes vorder, saa og Byens Øvrighed efter foregaaende Lov og Dom som de, dennem udi bemeldte deres Haandverk ikke saa rigtigen have handlet, som det sig bør. Herforuden ville vi dog os og vore Efterkommere, Konninger udi Danmark og Norge, naadigst have forbeholdet derudinden efter

Tidsens Leilighed at remedere, forandre, formere og formindske, eftersom vi kunne eragte det kunne være Riget og menige des Indbyggere til Gavn og Bedste. Cum inhib sol. Stavanger 6 August 1607. R. III. 293. Afskr. VI. 643.

Konfirmatsbrev paa Jørgen Friis's Bevilling, given Bønderne paa Jæløen og Moss, en Kirke at lade opbygge.

C. IV. G. a. v., at eftersom menige Bønder og Almue, vore og Norges Krones Undersaatter, paa Moss og Jæløen bosiddendes, have nu havt for os et os elskelige Jørgen Friis til Krastrup, vor Mand, Raad, Statholder udi vort Rige Norge og Befalingsmand paa vort Slot Akershuus, hans Brev og paa vores naadigste Behag udgangne Befaling, tilholdendes dennem der paa forne Moss en Kirke paa deres egen Bekostning at lade opbygge, efterat det faldt dem over al Maade besværligt og ganske ubeleiligt deres forrige Sognekirke, formedelst den fra dennem saa meget vidt (hvilket dennem udi adskillig Maade stor Uleilighed tilføiede) var beliggendes, fremdeles at besøge; hvilken forne Kirke de nu allerede skal have ladet opsætte og aldeles forferdiget, underdanigst begjerendes, vi om samme Kirke bemeldte Jørgen Friis's Forordning naadigst ville konfirmere og stadfæste. Da have vi af vor synderlige Gunst og Naade naadigst samtykt og fuldbyrdt saa og stadfæst og nu etc. stadfæste forne Jørgen Friis's Brev, samme Kirke belangendes, udi alle sine Ord, Punkter og Artikler, eftersom det videre formelder og indeholder. Cum inhib. sol. Stavanger 6 August 1607. R. III. 296. Afskr. VI. 646.

Forordning, hvorledes udi Bergen med gjort Sølv herefter skal forholdes.

C. IV. G. a. v., at eftersom vi naadigst komme udi Forfaring, hvorledes udi vor Kjøbsted Bergen skal tildrage sig stor Bedrageri og Falskhed med hvis gjort Sølv, som baade udaf de Tydske paa Bryggen og andre der sammesteds indføres og selges, saavel til Indbyggere der udi Byen som Undersaatter af Adel, Prester, Borgere og Bønder, her udi Landet boendes, hvorudaf bete vore Undersaatter paa det høieste bedrages og Indvaanerne Guldsmedene der sammesteds deres Næring betages, af Aarsag at samme gjorte Sølv ikke holder den Prov, ei heller med den Vegt udselges, som den Norske Lov omformelder, hvorefter vore egne Indbyggere Guldsmedene her udi Riget dennem endeligen have at forholde; da, paa det saadan Urigtighed maa forekommes, ville vi hermed strengeligen og alvorligen have

forbudet alle, baade indlændiske og udlændiske, noget gjort Sølv her udi Riget her sammesteds at forhandle, at indføre eller og udi andre Maade enten udi Gjæld, ved Kjøb eller Pant (med det Skjel, han det igjen uomgjort vil afhænde) sig at tilforhandle, med mindre samme Arbeide holder Rigsdalers Prov og selges og udveies med Køllnsk Vegt efter Loven. Saafremt nogen herudinden med Falskhed bliver befunden noget gjort Sølv (ved hvad Middel han og dertil er kommen) at selge og afhænde, som ikke holder den Prov og Vegt, Loven omformelder, efterat derom bliver ransaget udaf den Guldsmed og Proberer, der sammesteds af vores tilforordnede Befalingsmand paa vort Slot Bergenhuus dertil bliver forordnet, han da ikke til os og Byen vil have forbrudt, hvis han udi saa Maade solgt haver, og gjælde den sin Skade igjen, han solgte. Herefter sig enhver og en, baade indlændiske og udlændiske, skulle have at rette og for Skade at tage vare. Cum inhib. sol. Stavanger 6 August 1607. R. III. 296. Afskr. VI. 647.

Søfren Søfrenssøn, Nicolaus de Frünt og Henrik Didrikssøn finge Bevilling at maa anrette en offentlig Viinkjælder udi Bergen, ut sequitur.

C. IV. G. a. v., at eftersom vi naadigst komme udi Forfaring, hvorledes ingen offentlig Viinkjælder udi vor Kjøbsted Bergen hidindtil skal være bleven holdet, hvor fremmede og andre, som did til Byen hender at ankomme, ei heller Kirkevergerne der udi Lenet saavelsom og udi Nordlandene til Kirkernes Fornødenhed kunne til forefaldende Nødtørft en god Drik uforfalsket Rhinskviin bekomme; da, paa det saadan Defekt og Mangel des Indbyggere saavelsom udenbys Folk til Gavn og Bedste maa forekommes, have vi af vor synderlige Gunst og Naade undt, bevilget og tilladt og nu etc. tillade os elskelige Søfren Søfrenssøn, vores Tolder og Raadmand, Nicolaus de Frünt, fordum Raadmand, og Henrik Didrikssøn, Borgere og Indvaanere udi forne vor Kjøbsted Bergen, at maa der sammesteds til forne Brug og Nødtørft en fri offentlig Viinkjælder holde og anrette; dog med saadan Vilkaar, at de ei anden Viin end god uforplumpet og ufordervet Rhinskviin skal maa indlægge, selge eller udtappe, og det for en billig Værd og Priis. Og hvis de kan befindes med anden Viin at handle, da skal al den Viin, de have med at fare, være forbrudt til os og Byen. Forbydendes vore Fogder, Embedsmænd og alle andre nogen Udtapning med Rhinsk-

viin der i Byen at holde (under den Peen og Straf, vedbør) eller i andre Maade dennem paa forne Viinkjælder at anrette at hindre eller i nogen Maade Forfang at gjøre; saasom og bydendes og befalendes Nordfarerne, som udi forne vor Kjøbsted Bergen nogen Rhinskviin enten til Kirkernes Behov eller udi nogen andre Maade foraarsages sig at tilforhandle, at I derom bemeldte forordnede Viinkjælder og ingen anden besøge, hvor dennem for en billig Kjøb uforfalsket Viin skal falholdes. Herefter I eder udi lige Maade kunne have at rette. Cum inhib. sol. Stavanger 6 August 1607. R. III. 297. Afskr. VI. 648.

Nils Wind fik Brev, et Huus, Sennt Kupfermann i Bergen agtede at opsætte, saa og den forrige Slotsskrivers Vaaning anrørendes.

C. IV. V: G. t. Vid, eftersom vi nogen Tid siden forleden naadigst have bevilget os elskelige Zennt Kupfermann, Borger udi vor Kjøbsted Bergen, en Veirmølle paa Kannikebjerget udenfor vort Slot Bergenhuus at maa lade opsætte, derhos ogsaa at maa udlægge et Bulverk nedenfor samme Mølle udimod Stranden, og vi nu naadigst komme udi Forfaring, han paa samme Bulverk at ville opsætte et Huus, som (kanskee) kunde komme Slottens Prospekt og Udseende til Forhindring, saa de, som Slottet besidde, ikke kunde beskyde hvis Skibe og Baade, som paa Stranden og Fjorden kan findes nordenfor Slottet, om behov gjordes; da bede vi dig og ville, at du endelig paa vore Vegne formener forne Sennt Kupfermann slig Bygning (som os og Kronen i sin Tid til Hinder og Skade udi nogen Maade kunde gelange) sig at foretage, hvilket og med al Billighed skee kan, efterat vores naadigste Bevilling paa samme Søgrund ikke tilholder ham derpaa at maatte sætte nogen Bygning, mens at maa udlægge et Bulverk, som han med Baade kan lægge til og fra. Eftersom vi ogsaa naadigst komme udi Forfaring, at det Huus, som den forrige Slotsskriver nu ibor, mellem Slottet og Bryggen liggendes, skulde ligge Slottet til stor Ubeleilighed og Forhindring, ville vi, at du strax lader gjøre derpaa den Forordning, at samme Huus bliver afbrudt og Pladsen ryddeliggjort; dog at den, som Gaarden tilhører, for samme Jordeplads bliver fyldestgjort og paa andet Sted udlagt Vederlag. Cum claus. consv. Stavanger 6 August 1607. T. III. 282. Afskr. VI. 212.

Nils Wind fik Brev, en ved Navn Hr. Christen udi Vik, hans Livs Forskaanelse, Søfren Søfrenssøn hans Tol-

deris Embede udi Søndhordland, og **Jakob Pederssøn**, Byskriver udi Bergen, hans Remotion ab officio anrørendes.

C. IV. V. G. t. Vid, at eftersom Hr. Christen N., forrige Prest udi Vik i Bergenhuus Len, af Borgermestere og Raad udi vor Kjøbsted Bergen for nogle adskillige hans grove Forseelser er dømt fra sin Hals, da have vi for nogle vore gode Mænds flittige Intercession og Forbøns Skyld naadigst bevilget ham at maa benaades paa sit Liv, dog at du udaf hannem under Hals og Livs Fortabelse tager hans strenge Forpligt, at han engang inden St. Michaels Dag førstkommendes forsverger vore Lande og Riger under Norges Krone liggendes, henholdendes ham midlertid og inden forsagt Dag at betale og tilfredsstille enhver og en, han kan være noget skyldig bleven eller i andre Maade kan have uforrettet, imidlertid ogsaa ikke lader sig finde nogensteds udi det Prestegjeld, han samme Forseelse og Misgjerninger beganget haver. — Desligeste eftersom vi naadigst forfare, at det falder os elskelige Søfren Søfrenssøn, Raadmand og Byfoged udi vor Kjøbsted Bergen, meget besværligt at forestaa det Tolderi udi Søndhordland, som han hertildags haver betjent, af Aarsag det skal ligge ham langt fra Haanden, da ere vi naadigst tilfreds, at han herefter for samme Bestilling maa blive forskaanet, og at du udi hans Sted dertil lader forordne en anden dygtig og vederheftig Person, som der noget nærværendes hos er bosiddendes, som sig samme Bestilling kan paatage og derfor gjøre os aarligen god Rede og Regnskab. — Udi lige Maade forfare vi, at Jakob Pederssøn, Byskriver udi vor Kjøbsted Bergen, sig udi mange Maader udi samme sin Bestilling utilbørligen skal have forholdet; thi bede vi dig og ville, at du ham afsætter og forelægger Borgermestere og Raad, at de med første Leilighed en anden udi hans Sted forordner, som dygtig kan være samme Bestilling at forestaa. Cum claus. consv. Stavanger 6 August 1607. T. III. 282. Afskr. VI. 212.

Forordning over alt Norge, hvad **fremmede** eller andre, som **flytte fra Kjøbstæderne** i Norge til fremmede Lande og Steder, bør sig paa det Sted i Norge, de boet have, at efterlade.

C. IV. G. a. v., at eftersom vi naadigst komme udi Forfaring, hvorledes mange fremmede og Udlænder, som en Tid lang have havt deres Bopæl udi vore Kjøbstæder her udi vort Rige Norge, efterat de her sammesteds have samlet en anseelig For-

mue hos vore Undersaatter, de indfødte her udi Riget, og havt stor Fordeel af den Brug, dennem her naadigst haver været tilladt, dennem her udaf Riget skal begive og forføie, naar dem godt synes og nogen Besværing Riget paakommer, med al den Deel, de her forofret have, aldeles intet undertaget, og vore Undersaatter (udaf hvilke de deres Fordeel have havt) sidde her igjen, en Deel, formedelst de forne fremmedes eller andre udvigedes Ubillighed udi Salg og Kjøb (med hvilke de have handlet), udarmede og maa udstaa Rigens Besværinger uden al Exception eller Udflugt; da, efterdi saadant i sig selv er ubilligt, have vi naadigst ladet gjøre denne Forordning, at de Borgere, som flytte fra nogen By her udi Riget til andre Steder uden Riget (vort Rige Danmark undertaget), skal dennem efterlade den tiende Deel af alt deres Gods, løst og fast, hvoraf vi naadigst have efterladt Byen den femte Part at maa efterfølge. Bedendes og bydendes vore Fogder, Embedsmænd saa og Borgermestere og Raadmænd udi hver Kjøbsted, at I herover alvorligen lade holde, som tilbørligt er, saavelsom og have flittig Indseende, at om nogen kan befindes underfundigviis med sit Gods at flytte af nogen vore Kjøbstæder her udi Riget eller dermed at omgaaes agtendes sig herfra, de da tilbørligen derfor blive straffede, som for anden Utroskab. Herefter sig enhver skal have at rette og for Skade at tage vare. Cum inhib. sol. Stavanger 6 August 1607. T. III. 283. Afskr. VI. 213. (Orig. i Rigsarkivet.)

Borgermestere og Raad udi Kjøbstæderne over alt Norge finge Brev, forne Forordning at lade forkynde. Actum die et loco ut in constitutione ipsa. T. III. 284. Afskr. VI. 213.

Forordning, at Lagmændene i Norge skulle dømme udi udenbys Sager og Borgermestere og Raadmænd udi indenbys Sager.

C. IV. G. a. v., at eftersom vi naadigst komme udi Forfaring, hvorledes Borgermestere og Raad udi Kjøbstæderne her i Riget hidindtil have siddet Ret saa og sententseret og ordelet baade udi inden- og udenbys Sager, som for dem udi Rette kunne blive indstevnet, med Lagmanden, som ellers enhver udi sin Lagmandsdom er en svoren Overdommer saavel over Borgermester og Raad udi Kjøbstæderne som over Underdommere paa Landet, han haver og gjort os og Riget sin Eed at skulle forhjælpe enhver hvis Lov og Ret er; da, paa det til saadan

Uskikkelighed kan findes nogen billige Middel, saa at Lagmanden kunde gaa forbi med Byens Øvrighed at dømme udi indenbys Sager, Borgermestere og Raad ogsaa kunde blive umolesterede med udenbys Sager, dem intet vedkommende, ville vi derom herefter strengeligen og alvorligen naadigst saaledes have forordnet, at Lagmændene med Borgermestere og Raad ikke skulle sidde Ret eller og ordele udi nogen indenbys Sager, medens de skulle sententseres af dem selv, som Byens Øvrighed er. Hvem siden derpaa skader, stevner sig Sagen ind for Lagmændene, som ere Overdommere, og gaaes siden derom hvis Lov og Ret er. Ei heller skulle Borgermestere og Raad i Kjøbstæderne understaa dem efter denne Dag at dømme udi Lenens og udenbys Sager, som dem og deres Embede intet vedkomme, medens Lagmændene, som ere forordnede Overdommere, skulle deruden kjende og ordele, som de ville ansvare og være bekjendt. Herefter sig alle Lagmænd her udi Riget saavelsom og Borgermestere og Raad udi Kjøbstæderne dennem underdanigst skulle have at rette og forholde. Cum inhib. sol. Stavanger 6 August 1607. T. III. 284. Afskr. VI. 213.

Lensmændene i Akershuus, Tunsberg, Throndhjem, Nedenes, Stavanger og Bergenhuus finge Brev, forne Forordning til første Lagthing hver i sine Lene at lade forkynde. Actum loco et die ut in edicto ipso. T. III. 285. Afskr. VI. 213.

Nils Wind fik Brev: 1. om Forprang, som af fremmede saa og Prester, Bønder og Fogder i Bergenhuus Len drives; 2. om Sager, som en Part Borgere sig tilforhandler af jordegne Bønder; 3. om Fiskeri for Bøndernes Grunde, af Borgerne drives, og 4. hvorvidt de Bønder, der bo ude til Værs, maa handle med dem, som bo inde til Lands; 5. item at Bønder maa afhænde Trælast til udlændske.

C. IV. V. G. t. Vid, at eftersom os elskelige Borgermestere og Raad udi vor Kjøbsted Bergen underdanigst til os have suppliceret, besværendes dem over en Part Prester og Fogder samt Nordfarere og formuende Bønder der i Bergenhuus Len, som understaa sig at selge til Almuen saavelsom fremmede der allevegne udi Fjordene adskillige Vare imod Norges Lov og forne Bergens Bys Privilegier; da bede vi dig og ville, at du dermed har den alvorlige Indseende, at ingen efter denne Dag sig saadan Handtering at bruge understaar, og hvis nogen findes herimod at gjøre, at du dem da lader straffe, som vedbør; saavel-

som og har Indseende, at ingen fremmede med sine Skibe indløbe udi Havnerne mellem Bergen og Throndhjem, der sammesteds at selge og afhænde til Bønderne enten Brød, Salt, Humle, Staal eller andet saadant imod forne Bys Privilegier og vores offentlig udgangne Mandater, under den Peen og Straf, vedbør. — Udi lige Maade forfare vi, at Borgerne udi forne vor Kjøbsted Bergen dennem ved Pant skulle tilforhandle underskedlige Sager af Odelsbønder, Prester og andre udi Søndmøre Len, hvorudover vore og Kronens Skove til Upligt med Tiden kunne blive forhugne og ødelægges; thi bede vi dig og ville, at du dermed lader have den tilbørlige Indseende, at de dem efter denne Dag aldeles ingen Sager tilforpante, og hvis de allerede ved Pant have bekommet, at de dem til deres tilbørlige Eiermand igjen afstaa, og om de det ikke ellers gjøre ville, at de da dertil henholdes med Lov og Ret. — Sammeledes have vi naadigst forstandet, at forne Bergen Bys Borgere sig skulle understaa at bruge Vodder og Fiskeleier under Bøndernes Grund og paa deres Forland, Bønderne til største Nachdeel og Skade; da bede vi dig i lige Maade og ville, at du Bønderne, saadant vederfares, tilhjælper at maa hændes Lov og Ret over dennem, som gjøre dem saadan Overlast og Fortræd. — Desligeste forfare vi og naadigst, at forne Bergen Bys Borgere imod Billighed ville formene Bønderne, som bo paa Udøerne og til Havs, at kjøbe og sig tilforhandle Slagter og Smør til deres Huus's Behov (efterdi de ikke selv have eller bruge Avl) af de andre Bønder, som omkring dem bo; da ere vi naadigst tilfreds med, at saadant dem ikke bliver formeent, dog saavidt de til deres eget Huus's Behov kan have fornøden. — Ikke heller ere vi til Sinds, at Bønderne af Borgerskabet skal formenes, deres Trælast til fremmede og Udlænder (udi Havnerne til dem hender at indkomme) maa selge og afhænde for rede Penge. Hvorefter du dig udi forne Punkter og Artikler haver at forholde. Cum claus. consv. Stavanger 6 August 1607. T. III. 286. Afskr. VI. 214.

Nils Wind fik Brev, at tilstede Borgerne udi Bergen selv at lade maale hvis Korn og Salt de mellem dem selv forhandle, endog de svorne Byens Maalere ikke ere overværende.

C. IV. V. G. t. Vid, eftersom menige Borgere og Indvaanere udi vor Kjøbsted Bergen underdanigst til os have suppliceret, besvergendes dennem, at de hertildags ere blevne hen-

holdne (naar de for Byen med deres Skibe ere indkomne), hvis Vare af Korn og Salt Rederne dem selv imellem have at forhandle og bytte, det udi Byens tilforordnede Maalers Overværelse at lade maale, med underdanigst Begjering, vi naadigst ville bevilge, de dermed herefter maatte forskaanes, erbydendes dennem gjerne til saadan Udmaaling at ville bruge Byens Tønde; desligeste hvis de til andre, enten af Borgerne eller fremmede, forhandle udi forne Bymaalers Overværelse uden nogen Modsigelse at ville lade udmaale, som det sig bør; da bede vi dig og ville, at du lader gjøre den Forordning, saa at Indbyggerne der sammesteds med hvis deres eget Gods de udi saa Maade dem selv som Redere imellem have at bytte, at lade maale efter denne Dag blive forskaanet og ubesverget, dog at de dertil bruge Byens Tønde, og hvis af forne Vare bliver siden til andre, enten indlændiske eller udlændiske, solgt, at det af den svorne og tilforordnede Byens Maaler bliver udmaalet, som det sig bør. Cum claus. consv. Stavanger 6 August 1607. T. III. 287. Afskr. VI. 215.

Nils Wind og Jørgen Kaas finge Brev, Skytbaade i deres Lene at holde ved Magt.

C. IV. V. G. t. Vid, eftersom vi naadigst komme udi Forfaring, hvorledes de Skytbaade udi dit Len, som Bønderne ere paalagte udi hvert Skibrede at skulle holde, skal findes brøstholdne baade paa tilbehørig Redskab og Munition, belangendes de Stykker, hvormed hver efter vor naadigste Forordning bør være berustet; da bede vi dig og ville, at du herudinden lader gjøre den Anordning, at hvis Mangel paa forne Baade, deres Redskab eller Munition kan forefindes, være sig enten at Segl, Toug, Anker eller andet saadant kan være forslidt eller fordervet, saa det er ubrugeligt, eller og nogen Stykker kan fattes udi Tallet, at derpaa med muligste Hast bliver forskaffet Baade („boede“), saa de til forefaldende Nødtørft (om behov gjøres) kan være tilrede, naar paakræves. Hvis Kobber til forne Stykker kan fattes, haver du Bønderne i det Skibrede, hvor paa samme Stykker findes Mangel, at befale, at de saameget contribuere, som dertil behøves, saavelsom paa deres Omkostning lader opgaa hvis andet paa forne Skytbaade eller deres Redskab skal repareres og flyes. Cum claus. consv. Stavanger 6 August 1607. Ibidem.

Christen Nilsøn, Borgermester udi Stavanger, samt hans Hustru, Anne Hansdatter, finge Bevilling paa en Gaard,

kaldes Dyrdal, [de nu i Brug have, ad vitam, imod at betale den Landgilde m. v., som deraf gaar, og holde Gaarden ved god Hevd]. Stavanger 7 August 1607. R. III. 298. Afskr. VI. 649.

Jørgen Kaas fik Befaling: 1. Stavanger Bys Haandhævelse, 2. Bysens Sager, saa og 3. den geistlige Jurisdicts over Jæderen, Dalerne og Ryfylke at lade sig være befalet, anrør.

C. IV. G. a. v., at vi af vor synderlige Gunst og Naade have undt, bevilget og tilladt og nu etc. tillade, at os elskelige Jørgen Kaas, vor Mand, Tjener og Befalingsmand over Jæderen, Dalerne og Ryfylke Lene, herefter skal have vor Kjøbsted Stavanger udi Forsvar, des Indbyggere til forefaldende Leilighed haandhæve og fordagtinge samt og hvis Sager der sammesteds sig kunne tildrage paa vore Vegne med Byfogden der sammesteds at afsone. Udi lige Maade skal og den geistlige Jurisdiction over alle forne Lene, Jæderen, Dalerne og Ryfylke, med Presterne at forsvare og udi andre Maade hannem være befalet og betroet, dog at han sig udi alle Maade dermed efter Ordinantsen skal anstille og forholde. Bedendes og bydendes vore Undersaatter Indbyggere udi Stavanger samt og Provster, Prester og menige Almue over alle forne Lene, at I efter denne Dag rette eder efter til al indfaldende Leilighed forne Jørgen Kaas eders Anliggende at andrage og tilkjendegive. Han skal derimod være forpligtet alle og hver at forskaffe, saavidt Lov og Ret er. Cum inhib. sol. Stavanger 7 August 1607. Ibidem.

Jakob Jørgenssøn, Lagmand i Bergen, fik Brev paa en Gaard udi Nordlandene, kaldes Blek, ad gratiam.

C. IV. G. a. v., at vi af vor synderlige Gunst og Naade have undt og bevilget og nu etc. bevilge os elskelige Jakob Jørgenssøn, Bergens og Gulethings Lagmand, en vor og Norges Krones Gaard udi Andenes Len udi Nordlandene, kaldes Blek, med en øde Jord derunder liggendes, som aarligen til os og Kronen med Landskyld, Leding og Tiende skylder 40 Voger Fisk, hvilken han selv tilforn (indtil den hannem nogen kort Tid siden forleden er bleven frakjendt) haver havt udi Forsvar, at maa have, nyde, bruge og beholde, indtil saalænge vi anderledes derom tilsigendes vorde. Cum inhib. sol. Stavanger 7 August 1607. R. III. 299. Afskr. VI. 650.

Nils Wind fik Brev, den forrige Lagmand udi Bergen, Paul Helliessøn, hans Faldsmaal anrørendes, saa og Hr. Jens [Christenssøn], forrige Læsemester ibidem.

C. IV. V. G. t. Vid, at eftersom Bergens og Gulethings forrige Lagmand, Paul Helliessøn, til den Herredag, som Anno 1604 blev holdt der udi vor Kjøbsted Bergen, for en sin ulovlig udgivne Dom er bleven fældet, hvorfor han ikke endnu sine Bøder og Faldsmaal til os og Kronen skal have udgivet; han og nu udi nærværendes Herredag her udi vor Kjøbsted Stavanger udi lige Maade ved endelig Dom (hvilken han ikke endnu skal have efterkommet) er bleven tilfunden sine Bøder til os og Kronen efter Norges Lov at udgive, formedelst han har opbrudt, for Retten repeteret og igjen begyndt en aftalt Sag og underskreven Kontrakt og Forening, os elskelige Michel Skriver, Borgermester udi vor Kjøbsted Bergen, og ham nogen Tid siden forleden skal være imellem gjort; da, efterdi vi ikke ere til Sinds samme Sager og hvis Tiltale vi til ham kan have at lade falde, bede vi dig og ville, at du med forderligste Leilighed ham for den første Dom lader tiltale og forfølge, tagendes Dom over ham, hvis han derfor til os og Kronen til Fald bør at udgive, og samme Faldsmaal siden med den sidste af ham lader indkræve og opberge, og saaledes lader os føre til Regnskab. — Udi lige Maade bede vi dig og ville, at du nu strax med Retten tilholder Hr. Jens N., forrige Læsemester der udi Bergen, til dig paa vore Vegne efter Loven at erlægge og udlægge de Bøder, han den 4 August nu sidst forleden her udi vor Kjøbsted Stavanger efter endelig overgangen Doms Indhold blev tilfunden til os at udgive. Og eftersom vi nu ere komne udi Forfaring, hvorledes at forne Hr. Jens nu nyligen ikke skal paa 7 Ugers Tid have besøgt sine Sogne, der udenfor forne Bergens By liggendes ere, og ei heller der sammesteds midlertid nogen Guds Ords Tjeneste ved nogen anden for hans Sognemænd ladet gjøre; da bede vi dig og ville, at du ham for saadan hans grove og utilbørlige Forseelse for den, som vi til Superintendent der udi Stiftet forordnendes vorde (saasnart samme Biskop ankommer), efter Ordinantsen lader tiltale, til Dom forfølge og siden efter des Indhold ham lader straffe, saa det kan være andre til et Exempel og Afsky, noget sligt, som en Guds Ords Tjener ikke sømmer eller vel anstaar, at foretage eller begynde. Cum claus. consv. Stavanger 7 August 1607. T. III. 285. Afskr. VI. 213.

Olaf Galde til Thom og Peder Ivarssøn [Jernskjeg] til Fritsø finge Missive, belangendes tvende Jørgen Friis's Skriveres Regnskaber.

C. IV. V. G. t. Vider, at eftersom vi nogen Tid siden forleden have ladet vores naadigste Befaling til eder udgaa, tilholdendes eder at skulle være som fuldmægtige og tilforordnede Dommere overværendes tilstede, naar os elskelige Jørgen Friis etc. hans forrige Slotsskrivere der paa Slottet, Jakob Hanssøn og Hans Jakobssøn, nogle deres uforklarede Regnskaber (anlangendes hvis de der udaf Slottens Indkomst oppebaaret og udgivet have), de samme Tid med tilbage stode, skulde forklare, og dennem da om alle indfaldende Irringer (forne Regnskaber belangendes) enten til Minde eller ved endelig Dom og Sentents at adskille; og efterat vi nu naadigst forfare, eder allerede Jakob Hanssøns Regnskaber at have forhørt og med første Leilighed Hans Jakobssøns uforklarede Regnskaber at ville foretage, vi og herhos af forne Jørgen Friis's underdanigste Angivende formærke, at Jørgen Pederssøn Fund [Feind?], som nu nylig paa forne vort Slot Akershuus skal have været Slotsskriver, endnu skal tilbagestaa med sit Regnskab aldeles uforklaret; thi bede vi eder og ville og nu hermed befale og Fuldmagt give, at I med forderligste Leilighed og uden al Forhaling eller Forthog forne Hans Jakobssøns Regnskab efter vor forrige til eder udgangne Befaling foretage; desligeste og at I til samme Tid forne Jørgen Pederssøns Regnskab overveie og med muligste Flid igjennemsee, granske og grangiveligen forfare, om det er saa nøiagtigt og rigtigt, som det sig bør, eller hvorudinden hans Ulempe kan findes, saavelsom og dem om hvis Irring og Tvist, forne Regnskabs Forklaring anlangendes, imellem er eller indfalde kan, enten til Minde forene eller med Lov og Dom endeligen adskille, tiltagendes eder tvende forstandige Dandemænd, som samme Sag med eder kan forhøre og vor forrige saavelsom denne vor naadigste Befaling med eder kan fuldgjøre. Og hvis I med dem derudinden kjendendes, dømmendes, granskendes eller for Ret afsigendes vorde, at I det klarligen under eders Signeter give fra eder beskrevet, som I ville ansvare og være bekjendt. Cum claus. consv. Stavanger 7 August 1607. T. III. 288. Afskr. VI. 216.

Nils Wind fik Brev: 1. de Skyt, Garperne holde paa Bryggen, at skulle afskaffes, 2. og de Haver, forne Garper sig have tilkjøbt, at skulle dele paa.

C. IV. V. G. t. Vid, eftersom vi naadigst komme udi Forfaring, hvorledes de Tydske paa Bryggen udi vor Kjøbsted Bergen skal have udi Forraad et Antal Stykker liggendes med

dertil behørig Krud, Lod og anden slig Munition, hvormed de dem til indfaldende Nødtørft med bevæbnet Haand, om behov gjordes, kunde fordedige, hvilket os fast sælsomt og fremmed forekommer, at fremmede her udi vort Land og Rige uden vor naadigste Tilladelse saadan Munition skulle sig tilfordriste udi deres Forvaring og Gjemme at have, hvoraf adskillig Betænkende er at føre sig til Sinde, i hvad Mening det af dem kan være anstillet; da, efterdi vi af for^{ne} Aarsager berørt ikke ere til Sinds dem efter denne Dag saadant længere at tilstede eller lade passere, bede vi dig og ville, at du dem alvorligen tilholder for^{ne} Stykker at lade afskaffe og bortføre; saafremt de dem over Advarsel og Forbud beholdendes vorde enten paa Bryggen eller udi deres Stuer, at du dem da paa vores Vegne lader optage og forvare som forbrudt Gods. — I lige Maade eftersom os andrages, hvorledes for^{ne} Garper skal have sig nogen Haver tilforhandlet der imellem Slottet og Bryggen, det vi end ikke mindre forundre, dem, som alene er naadigst bevilget deres Handel og Vandel her i Riget at drive med hvis Gods de kunne indskibe eller udskibe, at fordriste dem til, sig nogen Eiendom udi vort Rige os ubevidst at tilforhandle, bede vi dig og ville, at du lader forfare, med hvad Praktiker eller Middel de dertil ere geraadne, og Sagen for Rette stillet lader foreholde, om ikke samme Haver skulle være forbrudte under os og Kronen, tagendes Dom for dig, som det sig bør, hvis Lov og Ret os derudinden kan tilholde. Cum claus. consv. Stavanger 7 August 1607. T. III. 288. T. III. 217.

Laurits von Hadelen, Befalingsmand paa Sæm, fik Brev at indstille sig for Kgl. Maj.'s Tilforordnede udinden adskillige Klagemaal, hannem paaførte.

C. IV. V. G. t. Vid, at eftersom nu til nærværendes Herredag her udi vor Kjøbsted Stavanger en stor Hob Bønder, der udi dit Len boendes, underdanigst haver for os indlagt deres klagelige Supplikation, anlangendes adskillige Stykker og Punkter, udi hvilke de sig høiligen over dig beklage, des Leilighed deraf yderligere er at forfare; da, paa det vi grangiveligen sligt kunne forfare, have vi tilforordnet nogle vore gode Mænd, som dig samt Bønderne samtligen paa begge Sider om deres Beskyldning og din Erklæring skulle forhøre. Thi bede vi dig og ville, at naar for^{ne} gode Mænd dig samt for^{ne} Bønder for sig lade indstevne, du da for dem paa de Steder, de dig tilsi-

gendes vorde, uden al Undskyldning eller Forhaling indstiller, dig for hvis forne Bønder sig have at beklage at erklære. Cum claus. consv. Stavanger 7 August 1607. T. III. 289. Afskr. VI. 217.

Disse efternævnte finge Befaling, Laurits von Hadelens Sag at forhøre og hannem med hans Vederparter at adskille.

C. IV. Hilse eder, os elskelige Fredrik Lange til Søfdegaard, Olaf Galde til Thom, Peder Ivarssøn [Jernskjeg] til Fritsø og Henning Valstrup til N. [ɔ: Kambo], vore Mænd og Tjenere, kjærligen med Gud og vor Naade. Vider, at eftersom os nu til nærværendes Herredag her udi vor Kjøbsted Stavanger adskillige Klagemaal ere forekomne af Bønderne udi Eker Len over os elskelige Laurits von Hadelen, vor Mand, Tjener og Befalingsmand der sammesteds, hvilke af [dennem] overgivne og udi Pennen forfattede Besværinger vi eder herhos tilskikke; og efterat forne Laurits von Hadelen ikke personligen har været her tilstede, saa han til samme Klagter kunde svare, saa vi udaf hans underdanigste Erklæring paa samme Angivende naadigst kunde forfare, hvorledes med samme Sager tilhobe sidder, vi og ingenlunde ville tilstede, at vore Undersaatter skulle skee for kort: bede vi eder, byde og hermed strengeligen og alvorligen befale, at I med allerførste Leilighed og uden al Forthog og Forhaling paa beleilig Tid og Sted beskede forne Laurits von Hadelen saa og alle Anklagerne for eder udi Rette og siden Stykkeviis paa forne Bønders Klagt forhøre Laurits von Hadelens Erklæring, og det saa grundelig, at deraf noksom al Leilighed kan forfares, og hvis I derom paa begge Sider forfarendes vorde, at I det klarligen under eders Hænder og Segl [etc. i sedvanlig Form, indtil:] indskikke i vort Kantselli. Cum claus. consv. Stavanger 7 August 1607. Ibidem.

Erik Olssøn, Borgermester udi Oslo, og Laurits Viintapper finge Bevilling at maa holde en Viinkjælder der sammesteds, ut sequitur.[1]

C. IV. G. a. v, at eftersom vi naadigst komme udi Forfaring, hvorledes ingen offentlig Viinkjælder [etc. mutat. mutand. ordret med Bevillingen for Bergen af 6te August s. A., ovfr. S. 208 f., indtil:] tillade os elskelige Erik Olssøn, Borgermester udi Oslo, og Laurits Viintapper, Borger der sammesteds, til forne Brug og

[1] I Randen er her tilføiet: Den 21 Oktober blev denne Kopi saaledes forandret, at Antonius Knutssøn udi Laurits Viintappers Sted haver fanget Bevilling forne Viinkjælder med Erik Olssøn at holde.

og paa Moss, hvorudover vore Undersaatter Bønderne stor Skade entfange og meget ilde bedrages; da, paa det slig Uskikkelighed og Bedrageri maa betimen forekommes og aldeles herefter afskaffes, bede vi eder og ville, at I med forderligste Leilighed paa enhver af forne Ladesteder, Drammen og Moss, forordner en svoren Vrager og ham alvorligen foreholder, at han med største Flid skal probere hvis Kjøbmandsgods, det være sig Øl, Kjød, Fisk eller anden Vare, der paa forne Ladesteder forhandles, saavelsom og vrage hvis Gods ikke findes godt at være og for uforfalsket Kjøbmandsgods kan passere, og at han sig ellers udi alle Maade efter vores forrige udgangne Mandat, hvorledes herefter med Vrageri udi Kjøbstæderne skal forholdes, retter og forholder. Cum claus. consv. Stavanger 8 August 1607. T. III. 291. Afskr. VI. 219.

Befaling til Lensmanden over Mandals, Nedenes og Lister Lene, Kroerhuse (paa nogle faa nær), hvor de holdes paa Landsbyerne, at afskaffe.

C. IV. G. a v., at eftersom vi naadigst komme udi Forfaring, hvorledes udi Mandals, Nedenes og Lister Lene her udi vort Rige Norge sig stor Uskikkelighed skal begive formedelst et stort Antal Kroerhuse, der sammesteds paa Landsbyerne skal holdes, hvorved den gemene Mand gives Aarsag til stor Guds Fortørnelse ved Drukkenskab, Drab og udi andre Maade tidt og ofte (desværre) begaaes; da, paa det saadan Uskikkelighed maa herefter aldeles blive afskaffet, ville vi hermed strengeligen og alvorligen have forbudet nogen, det være sig vore og Kronens Tjenere eller andre, der udi Lenene nogen Kro efter denne Dag at holde, saafremt de ikke derfor tilbørlig Straf ville have at forvente, undertagendes disse efterskrevne, som ere: udi Flekkerø 2 Kroer, udi Medø [Merdø?], udi Vester-Risø, udi Øster-Risø 2 og udi Grimstad 1 Kro. Bedendes og bydendes vor Lensmand over forne Mandals, Nedenes og Lister Lene, den, som nu er eller herefter kommendes vorder, at han haver flittig og grangivelig Indseende med, at ingen saadanne Krohuse der i Lenene imod denne vor Mandat og Forordning herefter blive holdet. Saafremt nogen kan befindes herimod at gjøre, han da dennem derfor lader tiltale og straffe som de, vores udgangne Forordning og Mandat ikke have villet ansee eller holde. Cum claus. consv. et inhib. sol. Stavanger 8 August 1607. R. III. 300. Afskr. VI. 650.

Brev til Bønderne over Mandals, Nedenes og Lister Lene, Skytbaade at lade gjøre og udstaffere, anrør.

C. IV. Hilse eder alle, vore og Kronens Bønder og Tjenere, som bygge og bo over alt Mandals, Nedenes og Lister Lene, evindeligen med Gud og vor Naade. Vider, at eftersom Loven eder tilholder at holde ferdig og udi god Beraadskab nogle Skytbaade med Stykker og Bøsser, om uformodeligt noget fiendtligt disse vore Lande og Riger (det Gud forbyde) kunde paakomme, hvilket I hidindtil som andre vore Undersaatter her udi Riget ikke skal have efterkommet; da, efterdi det i sig selv er billigt og Norges Lov gemæss, bede vi eder, ville og hermed strengeligen og alvorligen byde og befale, at naar I af os elskelige Styring Boel, vor Mand, Tjener og Befalingsmand der sammesteds, eller hans Fuldmægtige derom blive tilsagte, I da tiltænke udaf forne Mandals Len 1 Skytbaad, af Nedenes Len 2 Skytbaade og af Lister Len 2 Skytbaade med al sin tilbehørige Redskab og 6 Jernstykker paa enhver at udgjøre og fuldferdige paa den samme Størrelse og Skabelun, som udi Bergenhuus og her udi Ryfylke sedvanligt er, saa de til forefaldende Nødtørft kunne være tjenlige og tilrede. Sammeledes at I contribuere og tilhobesamle saa mange Penge, samme Stykker kan kjøbes for, og dem forne vores Befalingsmand tilstille, at han derfor samme Jernstykker til den Fornødenhed (som af ham efter vor naadigste Befaling skal foreskrives) kan kjøbe og sig tilforhandle. Saafremt sig nogen herimod modvillig og ulydig lader befinde, han da ikke derfor vil straffes, som vedbør. Cum claus. consv. Stavanger 8 August 1607. T. III. 291. Afskr. VI. 219.

Forordning, at Bønderne udi Mandals, Nedenes og Lister Lene skulle efter gammel Sedvane forskaffe Kgl. Maj. Bygningstømmer af deres egne Odelsskove, naar de derom tilsiges.

C. IV. Hilse eder alle, vore og Norges Krones Bønder og Tjenere over alt Mandal, Nedenes og Lister Lene, evindeligen med Gud og vor Naade. Vider, at eftersom vi ere komne udi Forfaring, hvorledes, naar I af vores Befalingsmand der over forne Lene efter vores naadigste til ham udgangne Befaling til vores Behov Bygningstømmer eller andet at hugge tilsiges, [I] da eder skulle understaa paa vore og Kronens Skove (og det uden al hans Vidskab og Befaling) samme Tømmer at hugge, og det ikke paa eders egne Odelsskove efter gammel Brug og Sedvane;

da, paa det vore og Kronens Skove ikke med Tiden aldeles skulle blive forhugne, medens saadan Uskikkelighed udi Tide maa blive forekommet og aldeles afskaffet, bede vi eder, ville samt hver og en strengeligen og alvorligen befalet have, at I herefter, naar I om noget Tømmer til vores forehavende Bygnings Nødtørft eller anden Fornødenhed af forne vor Befalingsmand der over forne Lene (den, som nu er eller herefter kommendes vorder), blive tilsagte, at I da efter den gammel Brug og Sedvane, som af Arilds Tid haver været, samme Tømmer paa eders egne Skove lader hugge. Og dersom I samme Tømmer (eder paalægges) formedelst Længden eller anden Tilfald paa nogen eders Skove ikke kan bekomme, skulle I det vores Befalingsmand andrage og tilkjendegive, som eder siden paa vore og Kronens Skove paa de Steder, det med ringeste Skovskade og bekvemmeligst skee kan, skal lade forvise. Cum inhib. sol. Stavanger 8 August 1607. T. III. 292. Afskr. VI. 220.

Borgermestere og Raad udi Stavanger erlanget Forbudsbrev, at ingen uden Borgerne der af Byen maa drive nogen Handel i nogen Havner paa 3 Miil nær Byen.

C. IV. G. a. v., at eftersom os elskelige Borgermestere og Raad udi vor Kjøbsted Stavanger underdanigst for os have ladet berette, hvorledes de dennem besverge over Borgerne udi vor Kjøbsted Bergen saavelsom andre, som inddrage udi de næste omkringliggende Havner ved forne Stavanger og der deres Vare selge og afhænde og derimod tilforhandle dennem hos Bønderne hvis de kunne have at aflade, dennem til største Afbræk og Nachdeel paa deres Næring og Bjering; da have vi af vor synderlige Gunst og Naade undt, bevilget og tilladt og nu etc. tillade, at efter denne Dag ingen, være sig indlændsk eller udlændsk, maa besøge eller drive nogen Handtering eller Kjøbmandskab med Bønder eller andre udi nogen de Havner eller Ladesteder, som ligge paa 3 Miil Veis nær ved vor Kjøbsted Stavanger, ei heller paa Landsbyerne og Bygden med nogen de Bønder saa nær omkring boendes. Saafremt nogen findes herimod at gjøre, de da ikke ville have forbrudt hvis de have med at fare, og derforuden straffes, som vedbør. Cum inhib. sol. Stavanger 8 August 1607. R. III. 300. Afskr. VI. 651.

Borgermestere og Raad udi Stavanger finge Kgl. Maj.s Brev paa en Plads uden Byen, kaldes Egisnes [Ekenes].

C. IV. G. a. v., at eftersom os elskelige Borgermestere og

Raad her udi vor Kjøbsted Stavanger underdanigst have ladet os andrage og tilkjendegive, hvorledes de her for Byen ikke skal have nogen bekvemme Plads, paa hvilken de deres Borgere til forefaldende Leilighed kan lade mustre; da have vi af vor synderlige Gunst og Naade undt, skjødt og givet og nu etc. give for^{ne} vor Kjøbsted Stavanger en Mark, kaldes Egisnes, her udenfor Byen beliggendes, til for^{ne} Fornødenhed efter denne Dag at mue lade bruge. Forbydendes vore Fogder, Embedsmænd og alle andre for^{ne} vor Kjøbsted Stavanger herimod paa for^{ne} Plads og Eiendom til evindelig Eiendom (eftersom forskrevet staar) at mue beholde at hindre etc. Stavanger 8 August 1607. R. III. 301. Afskr. VI. 652.

M. Jens Katholm [Notarius i Throndhjems Kapitel] fik Bevilling paa et Kannikedom udi Throndhjems Domkirke, kaldes Præbenda St. Catharinæ, [som nu efter afgangne Hr. Jens Nilssøn vacerer og ledigt er, ad gratiam, med Forpligtelse at bo og residere hos for^{ne} Domkirke]. Stavanger 8 August 1607. Ibidem.

Nils Wind fik Brev, Fru Øllegaard Pedersdatter, hendes Vergemaal anrørendes.

C. IV. V. G. t. Vid, at eftersom til nærværendes Herredag her udi vor Kjøbsted Stavanger for Rette er bleven afsagt, at den Arv imellem afgangne Jon Teistes efterladendes Hustru, os elskelige Fru Øllegaard Pedersdatter, og andre for^{ne} Jon Teistes Arvinger skal skiftes, hvorudover for^{ne} Fru Øllegaard underdanigst af os haver været begjerendes, vi hende som en christen Øvrighed naadigst vilde en Verge tilforordne, som sig hendes Vergemaal kan paatage, midlertid samme Skifte mellem for^{ne} afgangne Jon Teistes Arvinger og hende paastaar; da bede vi dig og ville saa og hermed befale og Fuldmagt give, at du for^{ne} Fru Øllegaard hendes Vergemaal' dig, midlertid for^{ne} Skifte paastaar, antager og hende til forefaldende Leilighed forsvarer, havendes grangivelig Indseende, at hende paa hendes Anpart skeer Skjel og Fyldest. Cum claus. consv. Stavanger 8 August 1607. T. III. 292. Afskr. VI. 221.

Nils Wind fik Brev, at hjælpe Carl Claussøn til Rette udinden en Arv, han for nogen Tid siden har tilforhandlet sig af en ved Navn Jakob Jenssøn. Stavanger 8 August 1607. T. III. 293. Afskr. VI. 221.

Peder Matssøn [Laxmand] fik Brev, nogle udi hans Len

nys optagne Ladesteder at afskaffe, saa og megen Løsagtighed, udi hans Len skal begaaes, at lade straffe.

C. IV. V. G. t. Vid, at eftersom vi ere komne udi Forfaring, hvorledes du der udi dit Len skal have ladet optage nogle usedvanlige og forbudne Havner og Ladesteder, og efterat det falder os meget sælsomt for, at du dig sligt uden al vor Befaling tør understaa at gjøre, hvorved vor Told og Rettighed kan aftage og svækkes, og det ikke aleneste, medens og Egetømmer og andre forbudne Vare udskibes; da bede vi dig og ville, at du nu strax samme Ladesteder lader aldeles afskaffe. Saafremt vi derover nogen Skade paa vores Told og Rettighed herefter bekommendes vorde eller og til des (formedelst du sligt skal have tilladt) entfanget have, vi da ikke skulle foraarsages des Opretning hos dig ved billige og lovlige Middel at lade søge. — Eftersom vi og udi lige Maade formærke, hvorledes sig stor Uskikkelighed og Løsagtighed paa Moss, der udi dit Len liggendes, skal tildrage, og det formedelst den Aarsag meget skal tiltage, at de, slige grove og letferdige Forseelser begaa, ganske lidet eller slet intet blive derover straffede; da, paa det slig Guds Fortørnelse maa herefter, det meste muligt kan være, blive afskaffet, bede vi dig, ville og nu hermed strengeligen og alvorligen befale, at du herefter har flittig og grangivelig Indseende med, at dersom nogen der udi forne dit Len herefter kan befindes at ligge udi et slemt og ugudeligt Levnet, Løsagtighed og Horeri, han da derfor tilbørlig efter geistlig og verdslig Lov, andre til Exempel og Afsky, maa blive straffet. Saafremt du herudinden med nogen seer igjennem Fingre og ikke dem, eftersom christeligt og billigt er, lader straffe, vi da ikke det hos dig skulle vide. Cum claus. consv. Stavanger 8 August 1607. T. III. 295. Afskr. VI. 223.

Jørgen Kaas fik Brev, at opbygge den Gaard hos Domkirken i Stavanger.

C. IV. V. G. t. Vid, at eftersom vi nogen faa Dage siden forleden dig naadigst mundtlig have befalet, paany igjen med nødtørftige Huse og Værelser at skulle restaurere og opbygge den Plads og Grund, her hos Domkirken liggendes, som Kongsgaarden tilforn har paastaaet og os elskelige Jakob Jørgenssøn, nu Lagmand i Bergen, sidst har havt sin Værelse udi; da bede vi dig og ville, at du med allerførste Leilighed med samme Bygning foretager, opsættendes der sammesteds saamange

bekvemme og nødtørftige Huse og Værelser, som du og dine Efterkommere, Lensmænd her sammesteds, kunne have deres Vaaning udi, dog at du med altingest haver den tilbørlig og flittig Indseende, at altingest skeer med ringeste Omkostning muligt, eftersom vi dig tiltro. Hvis derpaa bliver anvendt, har du dig at lade føre til Regnskab. Cum claus. consv. Stavanger 9 August 1607. T. III. 293. Afskr. VI. 221.

Mandat, dennem, som Bergenhuus Slot forbisegle, deres Topsegl at skulle fælde, anrørendes.

C. IV. G. a. v., at eftersom vi ganske uformodeligen ere komne udi Forfaring, hvorledes indlændske saavelsom udlændske Kjøbmænd, som vort Slot Bergenhuus forbisegle, naar de med deres Skibe udi Vaagen der for vores Kjøbsted Bergen deres Kjøbmandskab at drive anlange eller og derfra igjen udsegle, ikke skulle gjøre os og Riget den sedvanlige og underdanigste Ære og Reverents med deres Topsegl at stryge, som det sig bør, da, paa det os og Kronen der sammesteds maa vederfares og skee den tilbørlige Æresbeviisning og Reverents, os af enhver paa dette Sted som en Øvrighed her udi Riget egner og bør, ville vi hermed strengeligen og alvorligen have forbudet, at aldeles ingen, enten indlændiske eller udlændiske, Skippere og Kjøbmænd forne vort Slot Bergenhuus maa (efter denne vor udgangne Mandat offentlig bliver anslaget) forbisegle enten ind udi Vaagen eller ud igjen, førend de for Slottet stryge og aldeles lade nederfalde deres Topsegl, og det siden igjen ikke opvinde, førend de ere forne vort Slot forbi. Saafremt sig nogen af Modvillighed eller andre Aarsager tilbevægt understaar herimod at gjøre og ikke (som forberørt er) sin Top i Tide, naar han forne vort Slot forbisegler, stryger, da skal han for ethvert Skud, som efter hannem til Advarsel af Taarnet bliver skudt, udgive en Rosenobel til vores Befalingsmand paa vort Slot Bergenhuus, den, som nu er eller herefter kommendes vorder. Vil han sig ikke derudaf lade paaminde, og han derover paa Skib eller Redskab fanger nogen ydermere Skade, han for Hjemgjæld da ikke samme Skade vil have entfanget. Cum claus. consv. et inhib. sol. Stavanger 9 August 1607. R. III. 297. Afskr. VI. 648.

Nils Wind fik Brev, en Svensk Pinke, for Bergen ankommen, anrørendes.

C. IV. V. G. t. Vid, at eftersom vi af os elskelige Peder Due, som udi din Fraværelse har ligget udi Slotsloven der paa

15*

vort Slot Bergenhuus, hans underdanigste Skrivelse samt hosføiede Dokumenter allernaadigst forfare, hvorledes udi Vaagen der for vor Kjøbsted Bergen skal være indkommen en Svensk Pinke, som en ved Navn Peder Dunkerker skal være Capitain paa, havendes hos sig hans Herres ham medgivne Instruktion, som indeholder, at han med samme Skib og Pinke skal begive sig Norden omkring Vardøhuus, der sammesteds paa Sveriges Krones Vegne af Finner saavelsom Nordmænd den Skat at opbære, som forne Sveriges Krone kan være tilberettiget; udi lige Maade paa underskedlige Steder udi den Egn at forfare Fjordenes Leilighed med Indløb og Udløb, saa og formane Indvaanerne, der boendes, som nogen Fiskeri bruge, at de derfore skulle være udi Kgl. Maj. af Sverige, hans Kjærligheds Minde og til den Svenske Krone at udgive saa meget som til Ryssen, anseendes at Sveriges Riges Grændse strækker sig midt udi Elven; item at tilsige dennem, paa Vadsø bo, at skatte saavel til Sveriges som Norges Krone, at baade Nordmænd og Lapper, som der sammesteds ville fiske, skulle give 5 Daler i Landsleie til Sveriges Krone og ligesaa høi Tiende som til os og Norges Krone, efter samme hans medgivne Instrux's videre Indhold. Da bede vi dig og ville, at du bemeldte Capitain tilholder at give dig en nøiagtig Vidisse af den forne Instruktion, ham er medgiven, under hans Haand og Segl; dernæst at du ham paa vore Vegne strengeligen og alvorligen forbyder sig paa samme Reise at begive, efterat vi den Svenske Krone udi det ringeste ikke ere gestændige nogen Rettighed at have, vore og Norges Krones Havne og Strømme til at udkundskabe at besøge, fast mindre ved saadanne Middel vore Undersaatter nogen usedvanlig Besværing eller Skat at paalægge; og at du siden til en Forhindring paa samme Reise har grangivelig Indseende, at han hverken der udi vor Kjøbsted Bergen eller nogen Bergenhuus Len underliggende Havner bekommer nogen Styrmand paa det Farvand. Og dersom bete Capitain efter saadant Forbud erbyder at ville begive sig Sønderpaa igjen og hjem til Elfsborg, du og i Sandhed kan forfare og mærke, det at være hans Mening, at du da ham med Folk, Skib og Gods ubehindret lader passere. Kanst du og anderledes af ham formærke eller udlede, at han paa samme sin Reise efter medgivne Instruktions Lydelse vil fare fort, at du ham da det med Gevalt forbyder, tagendes Segl og Ror fra ham, og strax indskikker din udførlige

skriftlige Relation og Erklæring udi vort Skib Trost, som for den Aarsags Skyld skal ligge og forvarte Besked udi Karmsund, hvorefter vi siden kunne lade anordne, hvis til den Fornødenhed behov gjøres. Cum claus. consv. Stavanger 9 August 1607.[1] T. III. 293. Afskr. VI. 221.

Gert Gertssøn fik sit Mandhelgebrev i en Sag for nogle Skjeldsord.

C. IV. G. a. v., at eftersom nærværendes Brevviser, Gert Gertssøn Snibbe, underdanigst haver ladet os tilkjendegive, hvorledes han for nogle Skjeldsord, en ved Navn Egbert Skræder anrørendes, skal være nederfældig gjort, og han for samme Forseelse nu haver tilfredsstillet vores Befalingsmand paa vore Vegne saavelsom og Sagvolderen, da have vi af vor synderlige Gunst og Naade undt og givet og nu etc. give forne Gert Gertssøn hans Mandhelg igjen, saa han herefter som tilforn maa gaa og staa i Loug og Toug og søge Laug og Gilde hos gilde Mænd og gjæve og ei være Mand des værre for den Sag udi nogen Maade efter denne Dag. Cum inhib. sol. Stavanger 9 August 1607. R. III. 302. Afskr. VI. 652.

Fredrik Lange fik Brev, Arendals Skibredes Bønders Supplikation anrørendes.

C. IV. V. G. t. Vid, hvis nærværendes Brevvisere, vore og Norges Krones Bønder og Tjenere udi Arendals Skibrede der udi Tunsberg Len, underdanigst til os have suppliceret, anlangendes hvorledes dem af Borgerskabet der sammesteds skal forbydes til Hollændere og andre fremmede deres Trælast at mue afhænde,

[1] Paa forne Kgl. Maj.s Skrivelse erklærede sig Nils Wind skriftlig ut sequitur: Først, at forne Svenske Capitain af hans Fuldmægtige, Peder Due, i hans Fraværelse er bleven arresteret; af hans medgivne Instrux tilskikker Nils Wind Kgl. Maj. en rigtig Kopi under forne Capitains egen Haand; beretter sig at have strengeligen paa Kgl. Maj.s Vegne forbudet ham sin foretagne Reise at fuldbringe; hannem ogsaa Tvivl foruden efter foreholdt Admonition at agte sig tilbage, det Nils Wind deraf eragter sig at kunne forfare, at han efter Forbud strax lod selge i Bergen hvis Salt han havde med sig, som han udi Nordlandene til Fiskeri havde i Sinde at forbruge. Nils tilsiger derforuden at ville have Indseende med, at forne Capitain ingen Styrmænd, paa Nordlandenes Farvand bekjendte, skal bekomme; sig og, hvis han fornemmer ikke at være hans Alvor at ville efter hans Tilsagn og Angivende begive sig tilbage, at ville betage ham Segl og Ror, og dersom han bliver forløvet at udløbe, da at ville lade have Indseende med, at han begiver sig Sønder og ikke Nord, saavelsom i alle andre Maade derudinden at ville forholde sig efter Kgl. Maj.s Brev. Bergenhuus 11 August 1607. T. III. 294. Afskr. VI. 222.

og det (som de formene) imod deres Privilegier, det altsammen har du af deres herhos indlagte Supplikation ydermere at forfare. Thi bede vi dig og ville, at [du] med allerførste Leilighed dig udførligen om al Omstændighed lader forfare, indskikkendes siden derom din Erklæring udi vores Kantselli, saa vi derefter paa videre Anfordring naadigst kunne vide at lade give dem tilbørlig Svar og Besked. Cum claus. consv. Kgl. Maj.s Livskib Viktor udi Karmsund 13 August 1607. T. III. 294. Afskr. VI. 223.

Jørgen Friis fik Brev, en Trætte mellem Axel Aagessøn [Rosengedde] og Hans Wincke anrørendes.

C. IV. V. s. G. t. Hvis nærværendes Brevviser, Hans Wincke, underdanigst til os har suppliceret anlangendes nogen Odelstrætte, ham af Lagmanden udi Oplandene, saavel som os elskelige Axel Aagessøn paa Horne, vor Mand og Tjener, imellem er, desligeste ogsaa hvorledes han af forne Axel Aagessøn ubilligviis skal trues og undsiges, med hosføiede Begjering, derudinden til Rette at maa blive forhjulpen og for Overvold og Uret haandhævet og forsvaret, det altsammen haver I af hans indlagte Supplikation ydermere at forfare. Da, efterdi forne Lagmand udi Oplandene ikke kan være Dommer udi sin egen Sag, han og udi en Part af de andre Sager (som forne Hans Winckes Vederpart) kan agtes at være vildig, bede vi eder og ville, at I enten tilforordner Lagmanden der udi vor Kjøbsted Oslo eller en anden uvildig og forstandig Mand, som dem om forne Irringer og Trætte ved en endelig Dom og Sentents kan adskille. Belangendes forne Axel Aagessøns Undsigelse, at I ham paa vore Vegne alvorligen forcholder, sig saadant at entholde og med Lov og Ret sine Sager mod sin Vederpart (som det sig bør) at udføre. Saafremt os videre Klagt derom forekommendes vorder, vi da ikke skulle tænke andre Midler dertil. Kjøbenhavn 22 August 1607. T. III. 295. Afskr. VI. 223.

Paul Leth [Raadmand i Oslo] fik Bestilling at være Lagmand udi Stavanger [efter Mats Pederssøn, forrige Lagmand der sammesteds]. Kjøbenhavn 29 September 1607. R. III. 302. Afskr. VI. 653.

Jørgen Erikssøn, Ridefoged over Indland, fik Kgl. Maj.s Stadfæstelsebrev paa Kronens Anpart Korntienden af Solberg Prestegjeld, at nyde efter det Fæstebrevs Indhold, han af Steen Matssøn [Laxmand], Embedsmand paa Baahuus,

derpaa haver; dog forbeholdet, om Kgl. Maj. bliver til Sinds under nogen Kronens Slotte, Gaarde eller Klostre samme Tiende at bruge, at maa revoceres, naar forne Jørgen Erikssøn bekommer hans Fæste igjen. Og skal han give deraf 20 Rigsdaler, hvilke, om de ikke i rette Tid (som er til hver Paaske) blive Lensmanden paa Baahuus erlagt, da samme Stadfæstelsebrev at være forbrudt. Kjøbenhavn 2 Oktober 1607. R. III. 302. Afskr. VI. 653.

Nille, Baltzer Berntssøns, Indvaanerske udi Kjøbenhavn, [fik] Bevilling at handle paa Vespenø under Island i 6 Aar alene, naar de 6 Aar, hendes forrige Huusbonde med flere have Bevilling paa af 2 April 1604, ere forløbne. Hendes Bevilling som den ældre, uden at den aarlige Afgift er forhøiet fra 400 til 500 Rigsdaler. Kjøbenhavn 2 Oktober 1607. R. III. 303. Afskr. VI. 653.

Styring Boel fik Brev, at formene fremmede der udi hans Len at fange Falke, undtagen Grev Maurits af Nederlandene, Hs. fyrstelige Naades Falkefængere.

[Grev Maurits af Nassaus Falkefængere have klaget over, at fremmede ved at fange unge Falke til Fjelds gjøre dem Indpas i deres Privilegium paa 3 Aars Fangstret, hvorfor Styring Boel befales at hindre dette baade i Raabyggelaget og andensteds, saavel til Fjelds som ved Søsiden]. Kjøbenhavn 11 Oktober 1607. T. III. 296. Afskr. VI. 224.

Jehan Hermanssøn fik Brev at maa besegle Thanneby [Tanaby] Havn udi Vardøhuus Len, ut sequitur.

C. IV. G. a. v., at eftersom nærværendes Brevviser, Jehan Hermanssøn, Borger og Indvaaner udi vor Kjøbsted Nyborg, underdanigst for os haver ladet belange (sic), at vi hannem naadigst ville bevilge og efterlade paa nogle Aars Tid en vor og Norges Krones Havn, kaldes Thanneby Havn, udi Vardøhuus Len liggendes, at mue besegle, sin Næring og Bjering der sammesteds med Fiskeri at søge, med Erbydelse til os og Kronen den sedvanlige Rettighed af hvis Fisk han der sammesteds fangendes vorder at ville udgive; da, efterdi forne Jehan Hermanssøn er vor og Kronens Undersaat, som aarligen til os skatter og skylder, hvis Gavn og Fordeel vi og naadigst billig for nogen fremmed bør at vide og ramme, have vi af vor synderlige Gunst og Naade undt, bevilget og tilladt og nu etc. tillade, at forne Jehan Hermanssøn maa herefter, og indtil saalænge vi anderledes derom

tilsigendes vorde, samme Thanneby Havn med et hans eget Skib aarligen lade besegle, hans Fiskeri der sammesteds at bruge; dog skal han være forpligt, saa tidlig om Aaret han der udi Havnen ankommer, sig hos vor tilforordnede Lensmand der paa vort Slot Vardøhuus at lade angive. Skal han og være forpligt at udgive til os og Kronen den tiende Fisk af al den Fisk, han der under Landet fangendes vorder, og samme Tiende udi lige Maade aarligen lade levere vores Befalingsmand der sammesteds til Hænde, førend han sig paa Hjemreisen igjen begiver. Saafremt for^ne Jehan Hermanssøn befindes herimod at gjøre, han da ikke denne vor naadigste Benaadning vil have forbrudt og derforuden straffes, som vedbør. Cum inhib. sol. Kjøbenhavn 12 Oktober 1607. R. III. 303. Afskr. VI. 653.

Nils Wind fik Brev, en Lybsker, som har ført et Dansk Flag, nogle Nordlandske Styrmænd, nogen Finner, nogen Toldfisk, Bispen pleier at oppebære, saa og nogle forfaldne Boder anrørendes.

C. IV. V. G. t, Vid, eftersom vi udaf din underdanigste Erklæring og hosføiede Dokumenter naadigst forfare, hvorvidt udi den Sag er bleven procederet imod den Lybske Skipper, som nogen Tid siden forleden beskyldtes for at skulle have ført underskedlige Flag paa sin store Topmast og et Dansk Flag bag sin Kompan, og endog han sig efter Loven haver lagverget, ikke at have havt andre Flag paa Skibet den Tid end eet Dansk, saa er dog af Dommerne den Sag, belangendes det han som en fremmed har ført dette Riges Flag, indstillet til os selv og vor egen naadigste Betænkende. Da, efterdi vi ingenlunde ere til Sinds den Gjerning ustraffet at lade passere, bede vi dig og ville, at du bemeldte Skipper eller og de Kjøbmænd paa Bryggen, som for ham gange udi Borgen, alvorligen henholder, at bemeldte hans Skib med dets tilbehørige Redskab bliver indført for vor Kjøbsted Kjøbenhavn, hvor vi videre mod ham med den Sag naadigst ville lade procedere og forfare. Hvad det Danske Flag belanger, paa samme Skib fandtes, at du det udi lige Maade med første Leilighed hid nedskikker; saavelsom og bestiller om de Nordlandske Styrmænd og de Finner, vi senest gav dig mundtlig Befaling paa, og det med forderligste Leilighed, skee kan. Eftersom vi og naadigst forfare, at den forrige afgangne Biskop der udi Bergenhuus Stift udaf en Sedvane og Brug og ikke ved nogen special Benaadning eller Rettighed udi

hans Tid skal have bekommet den fjerde Fisk af al den Toldfisk, der ved Slottet aarligen opbæres, da, efterdi vi noksom kunne besinde, Bisperne der udi Stiftet derforuden noksom med tilbørlig Underholdning at være forsynet, bede vi dig og ville, at du lader gjøre den Forordning, saa at forne Fjerdefisk herefter med den anden Told paa vores Vegne bliver oppebaaren og os ført til Regnskab. Belangendes de sex forfaldne Boder hos Erkebispegaarden der udi Bergen, (som du efter vores naadigste Befaling har ladet vurdere for Pendinge), dem ere vi naadigst tilfreds med, at du enten selv beholder for den Sum, de ere vurderede for, som er 450 Rigsdaler, eller og til andre visse Folk selger og afhænder, og at du dets Værd lader føre os til Regnskab. Cum claus. consv. Fredriksborg 16 Oktober 1607. T. III. 296. Afskr. VI. 224.

Styring Boel fik Brev, nogle Penge af en Hollandsk Skipper at annamme.

C. IV. V. G. t. Vid, eftersom du underdanigst lader tilkjendegive om en Hollandsk Skipper, som nogen kort Tid siden forleden der udi dit Len skal have indladt nogen Egebjelker samt anden Egelast udi den Agt og Mening, han det imod Forbud vilde af Riget udføre, og efterat Skibet i sig selv skal være bygfældigt og gammelt og dets tilhørige Redskab paa en ringe Værd kan skattes, forne Skipper sig dog erbyder for samme sin Forseelse til os at ville udgive 300 Rigsdaler, begjerer du underdanigst at vide, hvorledes du dig derudinden skal forholde. Da ere vi naadigst tilfreds, at forne Skipper for saadan hans Forseelse maa give os 300 Rigsdaler, hvilke du af ham har at lade annamme og siden indføre udi dit Regnskab, saavelsom og Skipperen lader passere, efterat han samme Summa til dig paa vore Vegne har erlagt og afbetalt. Cum claus. consv. Fredriksborg 16 Oktober 1607. T. III. 297. Afskr. VI. 225.

Forbudsbrev, Møller ved Bergen anrørendes.

C. IV. G. a. v., at eftersom vi nogen Tid forleden naadigst have undt og bevilget os elskelige Nicolao de Frünt, Apotheker udi vor Kjøbsted Bergen, og Henrik Didrikssøn, Borger der sammesteds, vor og Norges Krones Gaard og Mølle, Gravdal kaldet, udi Nordhordland i Skjolds Skibrede liggendes, for en vis Afgift med andre omstændige Vilkaar, som vores aabne Brev, derpaa udgivet, yderligere formelder, og vi nu naadigst komme udi Forfaring, hvorledes os elskelige Borgermestere

og Raad udi forne vor Kjøbsted Bergen saavelsom andre Indvaanere der sammesteds sig skal understaa adskillige smaa Skvatmøller og andre Møller der allevegne omkring Byen at opsætte, forne Nicolao de Frünt og Henrik Didrikssøn til stor Afbræk paa hvis Nytte og Fordeel de udaf forne Gaard og des tilliggende Møllested (dennem af os naadigst opladt) kunne have; da, efterdi bete Nicolaus de Frünt samt Henrik Didrikssøn formedelst vores naadigste Bevilling, dem meddeelt paa forne Mølle at anrette, allerede en anseelig Bekostning derpaa anvendt have, og det i sig selv er ubilligt, at slig Expens, som de sig til en billig Profit (hvilken dennem og naadigst er efterladt) have ladet opgaa, dennem til Forlis og Skade skulde geraade, og paa det saadan Uleilighed og Besværing maa forekommes, ville vi hermed strengeligen og alvorligen have forbudet nogen udi 6 samfælde Aar, efter dette Brevs Datum regnendes, nogle Møller en halv Miil Veis fra Byen (eftersom forskrevet staar) at bygge eller opsætte, eller og dersom nogen hidindtil (efterat forne vores naadigste Bevillingsbrev paa den Mølle udi Gravdal at opsætte forne Nicolao de Frünt og Henrik Didrikssøn meddeelt er) nogen Møller haver opbygt saa nær Byen, som forskrevet staar, dennem udi 6 Aar efter dette vort Brevs Datum at bruge eller bruge lade. Cum inbib. sol. Kjøbenhavn 19 Oktober 1607. R. III. 303. Afskr. VI. 654.

Strange Jørgenssøn, Raadmand i Bergen, fik Konfirmats paa en af Munkelivs Jorder, kaldes Vaneland, og en Ø, ved Navn Gaaseverdt(?), at beholde al den Stund, han den aarlige Genant og Rettighed, som deraf af Alders Tid ganget er, udgiver aarligen til Kronen. Kjøbenhavn 20 Oktober 1607. R. III. 304. Afskr. VI. 655.

Nils Wind fik Brev, at skulle tilforhjælpe en, ved Navn Hr. Giebel [Geble] paa Fane, at bekomme hans tilberettigede Grundleie af en hans Grund paa Bryggen, som de Tydske for Beleiligheds Skyld uden Afgift en Tid lang skal have sig tilholdet. Kjøbenhavn 20 Oktober 1607. T. III. 297. Afskr. VI. 225.

Hr. Erik Lauritssøn [Blix], Sogneprest til Opdal, fik Forleningsbrev paa Præbenda Antonii ad gratiam conditionibus consuetis. Kjøbenhavn 25 Oktober 1607. R. III. 304. Afskr. VI. 655.

Antonius Knutssøn, Raadmand i Oslo, fik Bevilling paa tvende Ødegaarde og en Sag, [nemlig Gaardene Ekeberg

og Krackuld [Krokhol i Ski], som nu en Tid lang have standet øde, og Broug [Bro] Sag i Skedsmo Sogn, mod sedvanlig Landgilde og Afgift efter Jordebogens Lydelse]. Kjøbenhavn 26 Oktober 1607. R. III. 304. Afskr. VI. 655.

Antonius Ottessøn [Foged i Baahuus Len] fik Brev paa en Gaard, Munkeby i Baahuus Len, [mod aarlig Landgilde og at holde Gaard og Skov i Hevd]. Kjøbenhavn 29 Oktober 1607. R. III. 305. Afskr. VI. 655.

Steen Matssøn [Laxmand] fik Brev, noget Gods under Baahuus Len at annamme.

C. IV. V. G. t. Vid, eftersom afgangne Peder Knutssøn [Maaneskjold] naadigst har været forlenet med Heggen og Frølands Skibrede, der i Akershuus Len liggendes, hvilket vi nu naadigst ville have lagt der under vort Slot Baahuus, da bede vi dig og ville, at du samme Heggen og Frølands Skibrede der under Slottet lader annamme, udi Jordebogen indskrive og for des visse og uvisse Rente og Indkomst aarligen lader gjøre os god Rede og Regnskab. Cum claus. consv. Kjøbenhavn 30 Oktober 1607. T. III. 297. Afskr. VI. 225.

Nils Wind fik Forlov at begive sig ned til Danmark til Foraaret, mod at beskikke en udi Slotsloven. Kjøbenhavn 1 November 1607. T. III. 298. Afskr. VI. 225.

Jørgen Friis fik Brev, at lade levere Laurits von Hadelen af Akershuus Skriverstue saa mange Pendinge, som han kunde afbetale Arbeidsfolkene ved Jernhytterne med, og paa Leveringen annamme hans Beviis. Kjøbenhavn 11 November 1607. T. III. 298. Afskr. VI. 226.

Steen Matssøn [Laxmand] fik Brev, Michael Vibe og Jakob Claussøn anrørendes.

C. IV. V. G. t. Vid, eftersom os elskelige Michael Vibe, Raadmand, og Jakob Claussøn, Borgermester og Indvaanere her udi vor Kjøbsted Kjøbenhavn, underdanigst have ladet os andrage og tilkjendegive, hvorledes de med første Leilighed ere til Sinds der udi Marstrand eller Svansund et Skib paa 40 Lester at lade bygge og opsætte, underdanigst vores naadigste Befordring begjerendes, saa at dem ikke af fremmede eller andre paa Tømmer at kjøbe og ellers udi andre Maade paa samme deres foretagne Skibsbygning skulde skee for kort; da bede vi dig og ville, at, naar du hermed besøges, du dem da ubehindret lader kjøbe der i Lenet saa meget Tømmer, som til samme Skibs

Bygning kan fornøden gjøres; dog saa, at under det Skin ikke mere Tømmer bliver hugget, end til den Fornødenhed kan behov gjøres, og siden af Riget bliver udført, under den Straf, vedbør. Kjøbenhavn 18 November 1607. T. III. 298. Afskr. VI. 226.

Jørgen Friis fik Brev, nogle Angivelser over Peder Matssøn [Laxmand] anrørendes.

C. IV. V. s. G. t. Vider, at vi herhos tilskikke eder os elskelige Peder Matssøn, vor Mand, Tjener og Befalingsmand over Verne Kloster, hans underdanigste Erklæring paa de Punkter og Artikler, som over ham til sidst forgangne Herredag udi vor Kjøbsted Stavanger i vores Kantselli ere indlagte, bedendes eder og ville, at I (efterat samme Erklæring af eder er gjennemseet) eder vidtløftigen og udførligen om samme Angivelser imod os resolverer, indskikkendes samme eders Resolution udi vores Kantselli, saa vi derefter naadigst videre kunne vide at lade forordne. Cum claus. consv. Kjøbenhavn 20 November 1607. Ibidem.

Jørgen Kaas fik Brev, at forhjælpe Mats Olafssøn [Svale], fordum Lagmand i Stavanger, til hans efterstaaendes Lagmandstold og anden Gjæld i Stavanger Len. Kjøbenhavn 22 November 1607. Ibidem.

Jørgen Friis, Steen Matssøn [Laxmand] og Fru Marine Juel, afgangne Herman Juels Efterleverske, finge Brev, at lade hugge udi deres Lene til det foretagne Tøihuus's Bygning 50 Tylvter Furutømmer, 16 Skovalen langt, strax at hugges paa Skovene, snorret og saa tykt i Kanterne, som denne hosføiede Stok er i Længden, samt melde Brede Rantzau, naar det kan hentes. Kjøbenhavn 24 November 1607. T. III. 299. Afskr. VI. 226.

NB. Fru Maren Juel fik Befaling belangendes det Tømmer, hun saaledes skulde anordne, det af Skattømmeret at skulle anskaffes.

Befaling til Peder Ivarssøn [Jernskjeg] og Olaf Galde, Gods at besigte imellem Kgl. Maj. og Fru Dorette Juel til Elline.

C. IV. Hilse eder, os elskelige Peder Ivarssøn til Fritsø og Olaf Galde til Thom, vore Mænd og Tjenere, kjærligen med Gud og vor Naade. Vider, at os elskelige Fru Dorette Juel til Elline, afgangne Henrik Brockenhuus's Efterleverske, underdanigst haver været begjerendes til Magelaug at maatte bekomme dette efternævnte vort og Norges Krones Gods, der udi

vort Rige Norge liggendes, som er: først en Gaard paa Onsøen under Verne Kloster, kaldes Hofve [Hauge], nok en Gaard i Mosse Fogderi, kaldes Mossig, desligeste Lille Steen og Mossig Ødegaard, nok en Gaard i Rygge Sogn, kaldes Hofver (sic), hvilke forne tre Gaarde skal ligge til Lagstolen i Fredriksstad; hvorimod hun underdanigst igjen til os og Norges Krone vil udlægge dette efternævnte hendes Gods, udi forne vort Rige Norge liggendes, som er: først to Gaarde udi Tunsberg Len, den første i Kudals Sogn, kaldes Galles [Galis], den anden Ulsrød [Olsrød] i Slagen ved vor Kjøbsted Tunsberg; nok udi forne Len udi Rafnnes [Ramnes] Sogn en Gaard, kaldes Klopp; nok tvende Gaarde i Sandøkedalen, den ene kaldes Quistsuger (sic),[1] den anden Lille Barland; nok en Gaard paa forne Onsøen, kaldes Gudstad [Gaustad]; en Gaard paa Follo i Aas Sogn, kaldes Kjepestad; nok i forne Sogn en Gaard, kaldes Stafnes [Stamnes]; nok udi Rygge Sogn to Gaarde, kaldes Kallerød [Kjelderød] og Otterstad, eftersom hun selv eller hendes Fuldmægtige eder ydermere veed at berette. Thi bede vi eder, befale [etc. i sedvanlig Form Befaling at begive sig til dette Gods, granske og grangivelig forfare alt, om Kongen hermed skeer Fyldest], og derhos udlægge Lagmanden udi forne Fredriksstad af forne Fru Dorettes Gods saa godt Gods igjen paa Eiendom og Landgilde og det ham af samme Gods næst beleiligt er udistedenfor de tre Gaarde, han mister fra Lagstolen, [samt indsende alt beskrevet]. Kjøbenhavn 27 November 1607. T. III. 299. Afskr. VI. 226.

Fru Dorette Juel, salig Henrik Brockenhuus's, til Elline fik Eiendomsbrev paa en Sag paa Moss, kaldes Bjerge Sag, ut sequitur.

C. IV. G. a. v., at eftersom vi nogen Tid siden forleden naadigst have ladet annamme af os elskelige Fru Dorette Juel til Elline, afgangne Henrik Brockenhuus's Efterleverske, hendes Sager, paa Eker liggendes, da have vi nu derimod til fyldeste Vederlag og evig Eiendom naadigst igjen udlagt til forne Fru Dorette Juel og hendes Arvinger en vor og Norges Krones Sag, paa Moss liggendes, kaldes Bjerge Sag, med al des rette Tilliggelse, hvilken forne vor og Kronens Sag med sin Tillig[gelse], som der nu tilligger og af Arilds Tid tilligget haver og bør dertil at ligge med Rette, forne Fru Dorette Juel og hendes Arvinger mue og skulle have, nyde, bruge og beholde til evin-

[1] Jfr. Brev af 8 Marts s. A., ovfr. S. 182, og Mageskifte-Brevet af 5 Juni 1609.

delig Eiendom. Og kjendes vi [etc. den sedvanlige Skjødnings-Formular, indtil:] skadesløs i alle Maade. Kjøbenhavn 29 November 1607. R. III. 305. Afskr. VI. 656.

Jørgen Friis og Fredrik Lange finge Brev, nogen Master udi deres Lene at lade hugge.

[Da Kongens forrige Brev herom ikke endnu er efterkommet og Masterne fremførte, befales de endelig i denne Vinter at lade Masterne hugge efter de før opgivne Maal i de Skove, hvor de ere at erholde, og i Tide melde Statholderen i Kjøbenhavn, Brede Rantzau til Rantzauholm, paa hvilke Ladesteder de til Foraaret kunne afhentes]. Fredriksborg 7 December 1607. T. III. 300. Afskr. VI. 227.

Fru Birgitte Brun, Peder Knutssøn [Maaneskjolds] Efterleverske, fik Kvittantiarum paa Frølands Skibrede og Eidsberg Sogn [i sedvanlige Udtryk, fra Philippi Jacobi Dag 1597, da han fik Lenet, og til samme Dag 1607, da han ved Døden er afgangen]. Kjøbenhavn 10 December 1607. R. III. 306. Afskr. VI. 656.

Jørgen Friis og Fredrik Lange finge Brev, Tømmer til Sæm Gaard anrørendes.

C. IV. V. s. G. t. Vider, at eftersom vi udaf os elskelige Laurits von Hadelen, vor Mand, Tjener og Befalingsmand over vor Gaard Sæm, hans underdanigste Beretning naadigst komme udi Forfaring, hvorledes Bønderne der udi eders Lene skulle restere og tilbagestaa med et stort Antal Tømmer, som udi forleden Aaringer skulde været ydet til vore Sager paa forne Sæm, hvorudover Sagerne der sammesteds blive forsømmede og kanskee en Part undertiden formedelst saadan Mangel staa ledige; da bede vi eder og ville, at I endeligen ere fortænkte udi med største Alvorlighed at henholde Bønderne nu strax og med det allerførste at yde og udgive hvis Tømmer de udi forgangne Aaringer med tilbagestaa, saavelsom ogsaa dem herefter tilholde at yde og udgive hvis Tømmer dem aarligen at levere er befalet og paalagt. Cum claus. consv. Kjøbenhavn 17 December 1607. T. III. 300. Afskr. VI. 227.

Steen Bilde fik Brev, Hr. Jon Jonssøn [Budde] at forhjælpe til at betjene Hospitalet ved Throndhjem.

C. IV. V. G. t. Vid, at eftersom vi naadigst komme udi Forfaring, hvorledes Hospitalets Prest der udi vor Kjøbsted Throndhjem ved Døden skal være afgangen, da, efterdi nærværendes Brevviser, Jon Jonssøn, hannem en Tid lang haver tjent

for en Kapellan, han og haver sine gode Skudsmaal og Testimonia fra de Steder, han haver været tilforn, saa det for den Skyld ikke var ubilligt, at han for nogen fremmed til samme ringe Tjeneste maatte blive befordret, bede vi dig og ville, at du ham for nogen anden (saafremt han ellers dertil kan findes dygtig efter Ordinantsen) til samme Bestilling forordinerer og indsætter. Cum claus. consv. Kjøbenhavn 24 December 1607. T. III. 301. Afskr. VI. 228.

1608.

Arne Eivindssøn Frostenius fik Brev paa et Præbende, kaldes Præbenda St. Halvardi et Erici, udi Throndhjems Domkirke, ad gratiam, formula et clausulis consuetis. Kjøbenhavn 3 Januar 1608. R. III. 306. Afskr. VI. 657.

Olaf Pederssøn [Maaneskjold] og Hartvig Bilde finge Brev [hver i sit Len (Nordlandene og Finmarken) at forkynde K. Maj.s næstefterfølgende aabne Brev om Skytningsbaade og at paasee dets Overholdelse]. Kjøbenhavn 3 Januar 1608. T. III. 301. Afskr. VI. 229. (Concept i Rigsarkivet).

Aabent Brev [til Undersaatterne udi Nordlandene og Finmarken, Skytningsbaade at holde ferdige, anrørendes].

C. IV. Hilse eder alle, vores kjære, tro Undersaatter, Bønder og menige Almue, (baade Finner og Bomænd, ingen undertaget),[1] som bygge og bo over (alt Finmarken) (Nordlandene), evindeligen med Gud og vor Naade. Vider, at eftersom vi naadigst komme udi Forfaring, hvorledes I hidindtil ikke skal have ferdige og vedlige holdet eders Skytningsbaade der udi Lenene, som I ellers til forefaldende Leilighed skyldige og pligtige ere og Loven eder tilholder, da, efterdi det i sig selv er billigt, eder og eders ganske Fædreneland gavnligt og Norges Lov gemæss, bede vi eder, ville og hermed strengeligen og alvorligen byde

[1] Udeladt i Brevet til Nordlandene.

og befale, at I endeligen ere fortænkt udi efter denne Dag (om det endskjønt paa nogle Steder hidindtil udaf Nachlæssighed og Forsømmelse kunde være efterladt) at lade bygge og siden ferdige og vedlige at holde saa mange Skytningsbaade med Segl, Toug og al deres tilbehørige Redskab, som Loven om formelder, efter den Størrelse og Skabelun, som udi Bergenhuus og andre des underliggendes Lene brugelig er, saa de til forefaldende Notturft kunne være tjenlige og tilrede. Saafremt sig nogen, (enten udaf Finner eller Nordmændene),[1] modvillig og ulydig herimod lader befinde, han da ikke derfore vil straffes, som vedbør. Cum claus. consv. et inhib. sol. Kjøbenhavn 3 Januar 1608. T. III. 302. Afskr. VI. 229. (Conc. i Rigsarkivet. — Jfr. Paus, III. S. 552.)

Hartvig Bilde fik Brev at tilholde Finnerne saavelsom Bomænd at kontribuere til Skytningsbaade. Kjøbenhavn 8 Januar 1608. Ibidem.

Jørgen Friis fik Brev at afstaa Akershuus Len til Philippi Jacobi Dag udi samme Aar.

C. IV. V. s. G. t. Vid, at vi til Philippi Jacobi Dag nu næstkommendes naadigst ere til Sinds at forandre vort og Norges Krones Slot og Len Akershuus, thi bede vi eder og ville, at I retter eders Leilighed efter, saa at I forne Slot og Len til bemeldte Tid kan fra eder levere, som det sig bør, til hvilken vore gode Mænd vi naadigst dermed forlene ville, dog at I des uanseet aldeles, belangendes eders Reise hid ned, retter og forholder eder efter vores forrige Skrivelse til eder udgangen. Cum claus. consv. Kjøbenhavn 13 Januar 1608. Ibidem. (Conc. i Rigsarkivet.)

Olaf Pederssøn [Maaneskjold] fik Brev, Hr. Claus [Christenssøn], Sogneprest til Vardø, hans Successori at lade følge 10 Daler aarlig af Slottens Indkomst, ad gratiam.

C. IV. V. G. t. Vid, eftersom vi for nogen Tid siden forleden, da vi selv personlig vare paa vort Slot Vardøhuus, naadigst bevilgede den Sogneprest, ved Navn Hr. Claus, som da levede, 10 Daler aarligen til sin Underholdning af Slottens Indkomst, og den Prest, som hannem haver succederet og samme Kald nu betjener, underdanigst til os haver suppliceret og gjort Anfordring, at samme Benaadning maatte sig fremdeles til hannem henstrække, da ere vi naadigst tilfreds, at du hannem aar-

[1] Udeladt i Brevet til Nordlandene.

ligen af for^{ne} Slots Indkomst til hans Ophold 10 Daler, indtil vi anderledes derom tilsigendes vorde, lader følge, hvilke 10 Dalers Udgift du siden haver dig saaledes at føre til Regnskab. Cum claus. consv. Kjøbenhavn 14 Januar 1608. T. III. 302. Afskr. VI. 229. (Conc. i Rigsarkivet.)

Mag. Anders Michelssøn [Kolding] fik Superintendents Bestilling over Bergenhuus Stift.

C. IV. G. a. v., at efterdi os elskelige hæderlig og høilærd Mand Mag. Anders Michelssøn er nu retteligen udvalgt og kaldet til Superintendent at være udi Bergenhuus Stift efter Mag. Anders Foss, fordum Biskop der sammesteds, hans Død og Afgang, og for^{ne} Mag. Anders Michelssøn nu haver gjort os sin Eed, samme sit Embede og Kald af sin yderste Formue christeligen, troligen og gudfrygteligen at skulle forestaa, da have vi af vor synderlige Gunst og Naade bevilget, samtykt og stadfæst og nu etc. stadfæste for^{ne} M. Anders Michelssøn Superintendent at være i for^{ne} Bergenhuus Stift og til samme hans Befaling at skulle have, nyde, bruge og beholde al hvis Rente og Rettighed en Superintendent der sammesteds er tillagt, og som for^{ne} M. Anders Foss for hannem havt haver, og skal derimod være forpligt sit Embede og Kald troligen og retteligen at forestaa, som en christelig Superintendent bør at gjøre, og have flittig Opseende med, at Guds Ord prædikes og læres reent og purt allevegne der udi Stiftet; desligeste at Skolerne med gode, skikkelige Personer til Skolemestere (som Ungdommen udi Gudsfrygt og boglige Kunster retteligen kunne opdrage) blive forsørgede og altingest med Religionen ganger skikkelig og ordentlig til efter Ordinantsens Lydelse, og udi Visitats og anden Bestilling, som hans Embede udfordrer, sig flittig og uforsømmelig lader befinde. Cum claus. consv. Kjøbenhavn 22 Januar 1608. R. III. 306. Afskr. VI. 657.

Menige Undersaatter udi Bergenhuus Stift finge Brev, for^{ne} M. Anders Michelssøn [Kolding] udi hans Embede at være bistandige og for al Overlast haandhæve. Kjøbenhavn 22 Januar 1608. R. III. 307. Askr. VI. 657.

For^{ne} Mag. Anders Michelssøn [Kolding] fik Forleningsbrev paa Præbenda Trinitatis udi Bergens Domkirke, efter M. Anders Foss vacerendes, conditionibus et clausulis usitatis, ad gratiam. Kjøbenhavn 22 Januar 1608. R. III. 307. Afskr. VI. 658.

Mag. Nils Claussøn [Sævingius] fik Bestilling at være

Biskop over Oslo og Hamar Stifter ea omnino formula et clausulis, som næstforn M. Anders Michelssøns Bestillingsbrev, mutatis mutandis, og fik han i lige Maade Følgebrev til menige Undersaatter over begge forn Stifter, at de hans Embede med deres Hørsomhed skulle bivaane, hannem derudinden at være bistandige og for Overlast at fordedige, ut supra. Mag. Nils Claussøn succederede M. Anders Bendtssøn [Dalin]. Kjøbenhavn 22 Januar 1608. R. III. 307. Afskr. VI. 658.

Nils Wind fik Brev, M. Anders Foss, fordum Bisp udi Bergen, hans Efterleverske at tilholde, Bisperesidentsen der sammesteds at restaurere, efterdi hendes Huusbond adskillige Summer Penge til den Fornødenhed har oppebaaret, og det uden Forhal at skulle efterkommes.

C. IV. V. G. t. Vid, at eftersom du nogen Tid siden forleden haver bekommet vores naadigste Missive, Superintendentens Residents der udi vor Kjøbsted Bergen at skulle lade besigtige og taxere; da, efterdi vi naadigst forfare, samme Residents ganske og aldeles at være forfalden, bede vi dig og ville, at du den afgangne Bisp's, M. Anders Foss's, Efterleverske med største Alvorlighed og muligste Flid henholder, med det første og uden al videre Forthog eller Dilation samme Residents at lade restaurere, som det sig bør, efterdi forne hendes afgangne Huusbond adskillige store Summer Penge til des Opbyggelse udi vores afgangne Herre Faders, salig og høilovlig Ihukommelses, Tid skal have oppebaaret. Cum claus. consv. Kjøbenhavn 23 Januar 1608. T. III. 302. Afskr. VI. 229. (Conc. i Rigsarkivet.)

Styring Boel fik Brev at forskaffe Borgermester og Raad [udi Malmø] 12 Tylvter Egetømmer, hvert Træ 12 Sjælands-Alen, 1 Fod tykt i alle fire Kanter, 8 Tylvter Egestolper, hver 6 Sjælands-Alen lang og eñ Sko tyk udi alle Kanter, og 2 store Bjelker til Vindebroen, hver 30 Sko lang og 1½ Fod tyk i Kanterne, og det til den nye Bros Fornødenhed udi Malmø. Og skal samme Tømmer af forne Borgermester og Raad der sammesteds deres udskikkede ved Ladestedet udi forne Styring Boels Len annammes. Kjøbenhavn 31 Januar 1608. Ibidem.

Anders Ivarssøn, Foged over Giske Len, fik Kgl. Maj.s Livsbrev paa en Gaard, kaldes Nedre Germenes, [i Vestnes Sogn i Romsdals Len, hvilken han har fæstet af Sigvard Beck til Ferslev, Kgl. Maj.s Rentemester og Befalingsmand over Giske Len, for sig og sin Hustru, om hun ham overlever, og saalænge

hun sidder udi hendes Enkesæde, mod at svare Lensmanden over Giske Len den aarlige Leding og Landskyld efter Jordebogen samt Bygsel og anden Rettighed efter Norges Lov]. Kjøbenhavn 5 Februar 1608. R. III. 307. Afskr. VI. 658.

Mageskifte mellem Kgl. Maj. og Henning Valstrup paa noget Gods i Norge for Gods i Halland, ut sequitur.

C. IV. G. a. v., at efterdi os elskelige Henning Valstrup til Skartebølle, vor Mand, Tjener og Befalingsmand over Mossedalen, nu for Magelaug og evig Eiendom underdanigst haver udlagt til os og Kronen denne efterne hans Gaard og Gods udi vort Land Sønder-Halland, udi Halmstad Hered i Refvinge Sogn og By liggendes, som Olaf Bendtssøn og Anders Hanssøn nu paabo, skylder aarligen Smør 8 Pund, Gjesteri 5 Mark, Havre 1 Tønde, Lam 1, Gaas 1, Høns 2, Fornødspenge 2 Mark, og give de (naar Olden er) 1 Sviin, med al forne Gaards og Gods's Rente og rette Tilliggelse, intet undtaget udi nogen Maade, eftersom det Brev, han os derpaa underdanigst givet haver, ydermere formelder og indeholder; da have vi derimod til fyldeste Vederlag naadigst igjen udlagt til forne Henning Valstrup og hans Arvinger denne efterne vor og Norges Krones Gaard og Gods udi vort Rige Norge, i Rygge Sogn i Moss Fogderi liggendes, som er først en Gaard, kaldes Dillingøen, hvoraf gives til aarlig Landgilde Malt 1 Skippund, Salt 1 Skpd., Tørfisk 1 Bismerpd.; nok efterne tvende Gaardparter, som er først udi Lille Brevik i Soner Sogn udi Follo Fogderi ½ Skpd. Tunge, saa og udi Skjelfos i Haabel Sogn udi Mossedalen ½ Skpd. Tunge. Dog ville vi os naadigst have forbeholdet den Sag og Sagfos, der sammesteds findes, hvormed forne Henning Valstrup sig aldeles intet skal befatte eller derudi nogen Rettighed tilholde. Hvilken forne Gaard og Gaardeparter [etc. den sedvanlige Skjødningsformular, Sikkerhed mod Vanhjemmel etc., som i foregaaende Skjøder]. Kjøbenhavn 17 Februar 1608. R. III. 308. Afskr. VI. 658.

Henning Valstrups Gjenbrev paa samme Mageskifte.

[Mutat. mutand. ligelydende med næstforegaaende Mageskiftebrev. Vidner: Nils Krag til Agerkrog og Jørgen Skovgaard til Gundestrup, Kgl. Maj.s Sekretærer]. Kjøbenhavn 17 Februar 1608. R. III. 308. Afskr. VI. 659.

Hartvig Bilde fik Brev, den Landvare, Finnerne i Tromsø Len oppebære af Bomænd, anrørendes.

C. IV. V. G. t. Vid, eftersom du underdanigst for os haver

ladet berette, hvorledes Finnerne udi Tromsø Len der udi vort Rige Norge sig skulle understaa aarligen at optage Landvare udaf vore og Norges Krones Undersaatter Nordmænd der sammesteds; da, efterdi forne Finner til forne Oppebørsel, de dennem udi saa Maade tilholde, ingenlunde ere berettigede, men samme Landvare og Oppebørsel os og Norges Krone alene og ingen anden med Rette tilkommer, bede vi dig og ville, at du forne Nordmænd endeligen tilholder, forne deres Landvare ikke herefter til forne Finner at udgive, men at du den aarligen herefter paa vores Vegne af forne Nordmænd lader annamme og oppebære, den du siden udi saa Maade haver dig at lade føre til Regnskab. Cum claus. consv. Kjøbenhavn 21 Februar 1608. T. III. 302. Afskr. VI. 229. (Conc. i Rigsarkivet.)

M. Isak Grønbech, Superintendent over Throndhjems Stift, fik Brev, Throndenes Kirkes Bygning anrørendes.

C. IV. V. s. G. t. Vider, eftersom menige Almue og Indbyggere udi Senjen Len der udi vort Rige Norge underdanigst for os have ladet berette, hvorledes Throndenes Kirke samt dens Annexkirke meget skulle være forfaldne og paa Tag, Vinduer, Døre og anden Bygning meget brøstholdne; da, efterdi I til forne Throndenes Kirkes Bygnings Forbedring haver af enhver Kirke udi Nordlandene oppebaaret 6 Mark saavelsom og alle Throndenes Kirkers visse og uvisse Indkomst aarligen annammer og opberger, og I endnu af forne Nordlandske Kontribution saa og forne Kirkers Indkomst paa forne Hovedkirke saavelsom hendes underliggendes Annexer intet eller saare ringe endnu (som det sig havde burdet) haver ladet anvende og bekoste, bede vi eder og ville, at I tiltænker med forderligste Leilighed og muligste Flid og det uden al Forhaling forne Kirker (saavidt enhver nødvendig behøver) at lade fly og forferdige, som I ville forsvare og være bekjendt. Og dersom efter eders Død nogen slig Brøst bliver befunden, eders Hustru og Arvinger da ikke Kirkerne ville staa til Rette. Kjøbenhavn 21 Februar 1608. Ibidem. (Conc. i Rigsarkivet).

Throndhjems Borgere forhvervede Brev, fremmede Kjøbmænd anrørendes, naar og hvorlænge om Aaret de offentlige Kramboder maa holde i Byen.

C. IV. G. a. v., at eftersom os elskelige Borgermestere og Raad udi vor Kjøbsted Throndhjem underdanigst have ladet os andrage og tilkjendegive, hvorledes dem samt deres Medborgere

skal skee stor Indpas og Forhindring af fremmede og Udlændere, Hollændere og andre, som der sammesteds det ganske Aar igjennem ligge med deres Vare at forhandle udi Alne, Pund og Marketal, dennem paa deres Næring til alsomstørste Skade og Afbræk, underdanigst begjerendes, saadant ved billige Middel maatte blive forekommet og afskaffet; da, paa det vore egne Undersaatter (hvis Gavn og Forbedring vi billig bør at vide) ikke af fremmedes Handel skulle blive undertrykte og fordervede, ville vi hermed strengeligen og alvorligen forbudet have, at ingen fremmede eller Udlændere (ihvo de helst ere eller være kunne) dennem skulle tilfordriste udi forne vor Kjøbsted Throndhjem med deres Kramboder at udestaa der sammesteds, med Alen og Vegt nogen Handtering eller Kjøbmandskab at bruge, længere end udi Mai Maaned om Sommeren og udi August Maaned om Høsten. Saafremt sig nogen understaar (førend forne Maaneder begyndes eller og efter de ere endte) nogle Vare at selge eller udi deres Boder at udestaa eller og efter forne Tid der sammesteds at lade ligge eller forhandle ved sig selv eller nogen anden, de da ikke ville have forbrudt samme Vare og derforuden straffes efter Norges Lov. Dog skal dennem hermed ikke være formeent deres Seglation did sammesteds at mue bruge og med rede Pendinge at tilforhandle dennem deres Lading af Borgere og andre, paa hvilken Tid om Aaret dennem lyster. Ikke heller skal fremmede hermed være formeent at løbe udi Lenene paa de almindelige Ladesteder og tilforhandle dem for rede Pendinge og ikke for andre Vare Deler og anden Tømmerlast. Herefter sig enhver og en skal have at rette og for Skade at tage vare. Cum inhib. sol. Kjøbenhavn 23 Februar 1608. R. III. 309. Afskr. VI. 659.

Throndhjems Borgere fik Bevilling paa nogle visse Tider om Aaret at mue begive dennem udi Dalerne, Heredet og ved Søsiden, Handtering med Bønder at drive.

C. IV. G. a. v., at eftersom menige Indbyggere udi vor Kjøbsted Throndhjem underdanigst have ladet os andrage og tilkjendegive, hvorledes det skal falde Bønderne udi Thrøndelagen ganske besværligt og fast umuligt (uanseet, Norges Lov dem det tilholder) deres Slagtefæ, Smør, Meel, Korn, Fisk og hvis anden Vare de have at afhænde, til Throndhjems Torv at henføre og det der sammesteds at forhandle og afhænde, af den Aarsag at Størsteparten af dennem en meget lang og ond Vei derfra Byen

skal være bosiddendes, hvorover Borgerskabet udi vor Kjøbsted Throndhjem skulle lide stor Skade paa hvis Slagtefæ og andet de til deres Huses Behov have fornøden, efterat det dennem udi lige Maade er formeent nogen Handtering at mue bruge paa Landet og Bygden med Bønderne, med underdanigst Begjering, dennem naadigst maatte bevilges herefter som tilforn (førend forne nye Lov udgik) deres Næring og Bjering udi Dalerne, Heredet og ved Søsiden at søge af enhver uformeent; da, efterdi det Bønderne udi forne Throndhjems Len vilde falde meget besværligt og fast (uden deres største Skade og Forderv) umuligt, forne deres Vare did til forne Throndhjem at nedføre, Borgerne og Indvaanerne udi Throndhjem derover og udi mærkelig Skade vilde geraade, dersom de efter slig Leilighed, forbemeldt er, forne Vare skulde miste, have vi af vor synderlige Gunst og Naade undt, bevilget og tilladt og nu etc. tillade, at forne Throndhjems Borgere mue herefter (indtil vi anderledes derom tilsigendes vorde) fri og ubehindret, Norges Lov dog dermed udi alle Maade uforkrænket, fra den 25 Marts og til Pintsedag, og siden fra Vor Frue Dag seiermer [ɔ: 8 September] og til Martini og ikke længere, aarligen begive dennem op udi Dalerne, Heredet og ved Søsiden der deres Handel og Vandel med vores Undersaatter Bønderne der sammesteds at bruge; dog at de ikke overgaa den Tid og Termin, som forvel staar, men at de dennem uden al Undskyldning eller Forhal, efter den Tid forløben er, strax igjen til deres Behusing begive. Dog skal hermed den Handtering og Seglation udi Nordlandene aldeles intet være meent. Cum inhib. sol. Kjøbenhavn 23 Februar 1608. R. 310. Afskr. VI. 660.

Borgermestere og Raad i Bergen finge Brev at ordele mellem Byfogden, Søfren Søfrenssøn, og Vinholdt Hanssøn [ɔ: Janssøn], Borgere der sammesteds, om en Aftingning for en ulovlig Alen.

C. IV. V. G. t. Vider, at os elskelige Søfren Søfrenssøn, Byfoged der udi vor Kjøbsted Bergen, underdanigst haver ladet os andrage, hvorledes at, eftersom Vinholdt Janssøn, Indvaaner udi forne vor Kjøbsted Bergen, for nogen Tid siden forleden udi os elskelige Laurits Kruse til Svendstrup, vor Mand, Tjener og fordum Lensmand der sammesteds, samt og tvende af Raadmændenes Nærværelse skal til os og Byen for en uret Alen, han skal have brugt, for 2½ Hundrede Daler have aftinget; og uanseet forne Vinholdt Janssøn selv efter sin Forpligts Lydelse

havde burdet udi rette Tide forne aftingede Penge at udgive, er dog forne vores Byfoged for hans Forsømmelse og Nachlæssigheds Skyld, der han sine Regnskaber skulde forklare (sig ikke til ringe Skade) bleven foraarsaget forne Summa udi vores Rentekammer og til Byen paa hans Vegne at erlægge og betale; og efterdi forne Vinholdt Janssøn sig endnu skal fortrykke forne Søfren Søfrenssøn for forne udlagte Summa Penge nøiagtigen at contentere og tilfredsstille, haver han været foraarsaget vores naadigste Forskrift udi denne Sag til sin Betaling at maa blive forhjulpen underdanigst at begjere; da bede vi eder og ville, at naar forne Søfren Søfrenssøn eder med denne vores naadigste Forskrift besøgendes vorder, I da uden alt Forthog begge forne Personer for eder udi Rette indstevne og siden kjende og dømme dennem imellem, saa den ene saavelsom den anden (Sagen og ei Personerne anseet) maa uden vidtløftig Forhal eller Proces vederfares det, christeligt, billigt og ret er, saa forne Søfren Søfrenssøn for forne udlagte Summa Penge saavelsom og hvis beviislig Skade han derover lidt haver, saavidt Retten kan medføre, maa blive contenteret og tilfredsstillet, givendes samme eders Dom fra eder beskrevet, som I ville ansvare og være bekjendt. Cum claus. consv. Kjøbenhavn 8 Marts 1608. T. III. 303. Afskr. VI. 230. (Conc. i Rigsarkivet).

Hans Bülow fik Brev at meddele Hr. Jørgen Jørgenssøn Stevning i en Arvesag over Engel Jenssøn, Lagmand i Skien, til første almindelige Herredag udi Norge. Kjøbenhavn 16 Marts 1608. Ibidem.

Laurits Kruse til Møgelgaard, Bakke Klosters Len at afstaa til Philippi Jacobi Dag 1608.

C. IV. V. G. t. Vid, eftersom du naadigst paa nogen rum Tid med Bakke Kloster der udi vort Rige Norge haver været forlenet, og vi nu naadigst ere til Sinds med forne Kloster nogen Forandring at gjøre, da bede vi dig og ville, at du retter din Leilighed efter, saa at du forne Kloster til Philippi Jacobi Dag nu førstkommendes med Jordebøger, Breve og hvis andet dermed bør at følge, som det sig bør, til hvilken vore gode Mænd vi naadigst dermed forlene ville, kan fra dig levere. Cum claus. consv. Kjøbenhavn[1] 17 Marts 1608. Ibidem. (Conc. i Rigsarkivet).

Steen Matssøn [Laxmand] fik Brev, nogen Forandring paa hans Forleningsbrev anrørendes.

C. IV. V. G. t. Vid, at vi naadigst ere til Sinds, dit For-

[1] Conceptet er dateret Fredriksborg.

leningsbrev, du paa Baahuus Len underdanigst bekommet haver, udi efterne Punkter at lade forandre, saa at du efter denne Dag skal give os til aarlig Afgift derudaf 3066 Rigsdaler og 6 Lester Smør, hvorimod vi naadigst af dig ville have aftakket de af Aarsknegtene, som til des der paa Befæstningen have været underholdte. Udi lige Maade skal du gjøre os aarlig god Rede og Regnskab for Stigtens og Dragsmark Klosters Indkomst saavelsom og for afgangne Fru Gjørilds [ɔ: Gyrvild Fadersdatter Gyldensparres] Gods, som efter vores naadigste Forordning er bleven lagt der under Slottet. Thi bede vi dig og ville, at du efter denne Dag og indtil paa videre Besked fra os med dine Regnskaber og udi andre Maade retter dig efter samme vores naadigste Forordning og ellers udi andre Maade efter dit forrige Forleningsbrev forholder. Cum claus. consv. Kjøbenhavn 8 April 1608. T. III. 303. Afskr. VI. 230.

Zacharias Thormundssøn fik Bestilling at være Lagmand paa Færø [da den forrige Lagmand er død. I alt væsentligt stemmende med Formandens, Thomis Simonssøns, Bestalling af 13 April 1601, trykt i B. III. S. 630 f.]. Kjøbenhavn 9 April 1608. R. III. 311. Afskr. VI. 661.

Hans Bager, Indvaaner udi Throndhjem, fik Mandhelgebrev.

C. IV. G. a. v., at eftersom denne Brevviser, Hans Bager, Borger og Indvaaner udi vor Kjøbsted Throndhjem, sidst forleden Herredag, som blev holdet udi Bergen, af os og vore elskelige Danmarks Riges Raad (idet han en Haandskrift anlangendes os elskelige Søfren Søfrenssøn, Byfoged udi forne vor Kjøbsted Bergen, ulovligviis haver forandret og dog siden brugt udi Rettergang sig til Bedste, bemeldte sin Vederpart imod,) er bleven tildømt, sig ikke saa ærligen og oprigtigen at have handlet, som det sig bør, og derfor pligtig at bøde efter Loven; da, efterdi han nu har stillet Sagvolderen saavelsom os for saadan sin Forseelse tilfreds, have vi af vor synderlige Gunst og Naade saa og af Øvrigheds Magt undt og givet og nu etc. give forne Hans Bager sin Mandhelg igjen, saa han herefter som tilforn ubehindret og uden al videre Anfegtning eller Modsigelse maa bygge og bo, hvor hannem lyster her udi vore Riger Danmark og Norge og bruge sin Næring og Bjering som andre vore Undersaatter sammesteds og være fri, felig og sikker, saa og at mue gaa og staa i Loug og Toug og søge Laug og Gilde hos gilde Mænd og gjæve og ei være Mand des værre for den Sag udi nogen Maade

efter denne Dag. Cum inhib. sol. Kjøbenhavn 9 April 1608. R. III. 312. Afskr. VI. 661.

Antonius Troelssøn, Borger udi Oslo, fik Livsbrev paa en Gaard, kaldes Braa [Brauf] [i Ski Sogn paa Follo, som han nogen Tid har havt i Hevd og Brug, for sig og Hustru mod sedvanlig Landskyld og Bygsel m. v. og paa almindelige Vilkaar]. Kjøbenhavn 11 April 1608. R. III. 312. Afskr. VI. 662.

Udi lige Maade fik Moses Stub Konfirmatsbrev paa en Gaard i Gudbrandsdalen, kaldet . . . .[1], ad vitam med samme Vilkaar. Kjøbenhavn 11 April 1608. Ibidem.

Olaf Galde og Henning Valstrup finge Befaling, Akershuus Slot og Len at aflevere til Envold Kruse til Hjermitslevgaard, Kgl. Maj.s Rentemester, med Inventario, Breve og alt andet, saa og Bygningen paa Slottet og Ladegaardene at besigtige, modo consueto. Kjøbenhavn 11 April 1608. T. III. 304. Afskr. VI. 230. (Conc. i Rigsarkivet).

For^ne Envold Kruse fik Følgebrev til Bønderne udi for^ne Akershuus Len. Kjøbenhavn 11 April 1608. Ibidem. (Orig. i Rigsarkivet.)

Olaf Galde til Thom fik Brev at blive beliggendes i Slotsloven paa Akershuus udi Envold Kruses Fraværelse, [da han er forløvet, strax efter at han haver annammet Akershuus Slot, han nu naadigst er med forlenet, at mue begive sig der fra Lenet ned til Danmark]. Kjøbenhavn 12 April 1608. Ibidem. (Conc. i Rigsarkivet).

Christen Thrane fik Brev at være forskaanet for Bys-Bestillinger.

C. IV. G. a. v., at eftersom os elskelige Christen Thrane, Borger og Indvaaner udi vor Kjøbsted Stavanger, underdanigst for os haver ladet berette, hvorledes det vil falde hannem til stor Afbræk paa hans Kjøbmandskab og Handtering, dersom kanskee udi Fremtiden han med nogen Byens Bestillinger, enten Raadmands, Byfogeds, Kæmners eller nogen anden saadan Bestilling kunde blive besværet, med underdanigst Begjering, han ved vores aabne Brev for slige Bestillinger maatte forskaanes; da have vi af vor synderlige Gunst og Naade undt, bevilget og nu etc. bevilge, at for^ne Christen Thrane maa efter denne Dag være og blive kvit og fri og forskaanet for be^te eller nogen andre saadanne Bys-Bestillinger udi for^ne vor Kjøbsted Stavanger.

[1] Navnet er udeladt.

Dog skal han være forpligtet, hvis Skat, Told, Accise og andet saadant, han efter sin Handtering og Kjøbmandskab aarlig bør at udgive til os og Kronen, vores tilforordnede Tolder paa vores Vegne at fornøie og derfor tilfreds at stille. Cum inhib. sol. Kjøbenhavn 12 April 1608. R. III. 312. Afskr. VI. 662.

Johannes Laurentii Blix fik Forleningsbrev paa St. Margareta Kirkes Rente paa Søndmøre at beholde, saalænge han in studiis verserendes vorder og fremdeles, ad gratiam. Kjøbenhavn 15 April 1608. R. III. 313. Afskr. VI. 662.

Nils Wind fik Brev, Paul Helliessøn og nogle andre Bestillinger anrørendes.

C. IV. V. G. t. Vid, at eftersom du nogen Tid siden forleden haver bekommet vores naadigste Befaling at tiltale og forfølge os elskelige Paul Helliessøn, forrige Lagmand der udi vor Kjøbsted Bergen for hvis han sig imod os forseet haver, da ere vi nu naadigst tilfreds, at alle forne Paul Helliessøn hans Forseelser imod os indtil denne Dag maa afsones for 200 Daler, at du dennem derfore lader annamme og siden føre os til Regnskab; vi ville derimod naadigst lade falde hvis Ugunst vi til hannem for saadan Aarsags Skyld burde have havt. — Sammeledes eftersom vi naadigst komme udi Forfaring, hvorledes Laderne til hvis Stykker, som findes der paa vort Slot Bergenhuus, skal være saa forraadnede og udygtige, at Stykkerne af den Aarsag ikke uden stor Besværing kunne bruges, da ere vi naadigst tilfreds, at du saa meget Tømmer, som til forne Lader kan behøves, der paa Skovene lader hugge og dennem siden med al deres Tilbehøring lader forferdige; hvis Omkostning du derpaa anvendendes vorder, haver du dig at lade føre til Regnskab. — Udi lige Maade eftersom vi og naadigst komme udi Forfaring, hvorledes Bønderne der udi forne Bergenhuus Len dennem paa det høieste skulle beklage, ikke at kunne tilveiebringe saa meget Kobber, som til de Stykker (paa hvis Skytningsbaade dennem at lade gjøre og ferdig holde naadigst er paalagt og befalet) vil fornøden gjøres, da ere vi naadigst tilfreds, at du af dennem maa lade opbære saa mange Penge, som saa meget Kobber med betales kan, og samme Penge siden til os hid neder forskikker, hvor vi naadigst ville lade støbe og forferdige samme Stykker og dennem siden did op lade forskaffe. Cum claus. consv. Kjøbenhavn 15 April 1608. T. III. 304. Afskr. VI. 230. (Conc. i Rigsarkivet).

Hans Bülow fik Brev, udi hans Len, Bratsberg Len, aarligen at lade hugge og levere ved Saltverket [ɔ: i Langesund] saa meget Grantømmer, som til Tønder til det Salt, der brændes, kan behøves. Kjøbenhavn 15 April 1608. T. III. 304. Afskr. VI. 230.

Borgermestere og Raad i Bergen finge Brev om en Arv, Nils Wind (formedelst den ikke skal være fordret i rette Tid) paa Kgl. Maj.s Vegne haver sig tilholdet, at dømme mellem forne Nils Wind og samme Arvs Søger, Jakob Benecke af Hamburg.

C. IV. V. G. t. Vider, at nærværendes Brevviser, Jakob Benecke, Borger og Indvaaner udi vor Kjøbsted Hamburg, underdanigst for os haver ladet berette, hvorledes en ved Navn Markus Timme,[1] Borger og Indvaaner der udi vor Kjøbsted Bergen, ved Døden skal være afgangen, hvis næste og rette Arving efter Loven han formener sig at være, og efterdi han er en seglendes Mand, er han formedelst saadan Aarsag bleven forhindret, saa han ikke udi rette og tilbørlig Tid haver kunnet samme Arv affordre, hvorudover os elskelige Nils Wind, vor Mand, Tjener og Embedsmand der paa vort Slot Bergenhuus, sig samme Arv paa vore Vegne som fortaugt Gods skal tilholde. Thi bede vi eder og ville, at I, naar forne Jakob Benecke derom hos eder gjører Anfordring, endelig kjende og dømme, om forne Arv som forstanden Gods bør at være forfalden til os og Kronen eller og at følge forne Jakob Benecke, og det som I ville ansvare og være bekjendt. Cum claus. consv. Kjøbenhavn 16 April 1608. T. III. 304. Afskr. VI. 231. (Conc. i Rigsarkivet).

Laurits von Hadelen fik Brev, Pendinge for noget Tømmer at tage anrørendes.

C. IV. V. G. t. Vid, at eftersom menige vore og Norges Krones Bønder og Tjenere udi Sandshverv og Hofs Prestegjeld udi Tunsberg Len underdanigst for os have ladet berette, hvorledes det vil falde dennem fast umuligt at tilveiebringe hvis Tømmer dennem til vores Sager paa Eker at levere haver været paalagt, med underdanigst Begjering, at de saavelsom andre vore Undersaatter der udi Lenet herefter udi Stedet for Tømmeret mue give Pendinge, eftersom de og selv tilforn gjort have; da bede vi dig og ville, at du af forne Bønder den Rest, de med tilbage staa for hvis Tømmer de hidindtil og udi næstforledne tvende Aar skulde have udgivet, udi Penge lader opberge og

[1] I et Brev af 18 September s. A., S. 281, kaldes han Markus Timand.

siden aarligen saa mange Penge af dennem hver annammer, som de tilforn, og førend denne Tømmerskat dennem er paalagt, have givet, og at du for samme Penge saa meget Tømmer, som de ellers aarligen skulde yde til vore Sagers Behov, i det Sted lader indkjøbe og derfore saaledes lader gjøre os god Rede og Regnskab. Cum claus. consv. Kjøbenhavn 19 April 1608. T. III. 305. Afskr. VI. 231. (Conc. i Rigsarkivet).

Arild Brygger fik Bevilling sig i Bergen at nedsætte, der Haandtering med Bryggeri at bruge, Bryggernes Skraa uagtet, og ellers udi andre Maade som andre Indvaanere der udi Byen sin Næring at søge uden Forhindring. Kjøbenhavn 22 April 1608. R. III. 313. Afskr. VI. 662.

Gjøde Pederssøn fik Livsbrev paa Tienden udi Sogns Len, [som er Korntiende, Fisketiende og Smaatiende, hvilken han har fæstet af Nils Wind til Ullerup, K. Maj.s Embedsmand paa Bergenhuus, mod 80 Daler aarlig Afgift, fra Philippi Jacobi Dag 1608 at regne. Dog dersom K. Maj. i Fremtiden bliver til Sinds samme Tiende selv at ville lade bruge til Bergenhuus Slot, da skal han være forpligtet den at afstaa]. Kjøbenhavn 22 April 1608. R. III. 313. Afskr. VI. 663.

Jørgen Kaas, Befalingsmand over Stavanger Len, fik Brev, efter Lyder Ottessøns Tjener af Lybek, ved Navn Baltzer von Dohren, hans Fortegnelse paa hvis Gods uden Told og Accise er bleven forhandlet, at tage Betaling af Christen Nilssøn (hans Forlover), Borgermester udi Stavanger, og det siden saaledes til Regnskab at føre. Kjøbenhavn 22 April 1608. T. III. 305. Afskr. VI. 231.

Haldor Olafssøn fik Expectancebrev paa Mødruvalla Kloster paa Island efter hans Fader Olaf N. [mod aarlig Afgift]. Kjøbenhavn 24 April 1608. R. III. 313. Afskr. VI. 663.

Herluf Daa fik Brev, at lade afbryde hvis Huse de Tydske kunne have endnu staaende paa Island, og det tjenlige Tømmer Kirkevergerne til Kirkernes og Kirkegaardenes Behov sammesteds at lade følge. Kjøbenhavn 24 April 1608. T. III. 305. Afskr. VI. 231.

Herluf Daa fik Brev at nedbryde Thingøre Kloster, [hvis Bygning er saa vidtløftig, at den ikke uden stor Bekostning kan vedligeholdes, og at opføre en passende mindre Bygning paa samme]. Kjøbenhavn 24 April 1608. Ibidem.

Jakob Jenssøn, Borger i Skien, fik Konfirmats paa Halvparten udi en Sagmølle [paa Herre i Bamble Prestegjeld, som han har fæstet af Hans Bülow til Gjerskov, K. Maj.s Befalingsmand over Bratsberg Len, mod 15 Rigsdaler aarlig Afgift for sin og nuværende Hustrues Livstid]. Kjøbenhavn 28 April 1608. R. III. 314. Afskr. VI. 663.

Peder Matssøn [Laxmand], Befalingsmand over Verne Kloster, fik Brev, Skjaaberg [Skeberg] Sogn efter afgangne Peder Brockenhuus at annamme der under Lenet og beholde paa Regnskab. Kjøbenhavn 28 April 1608. T. III. 306. Afskr. VI. 231. (Conc. i Rigsarkivet).

Fredrik Lange og Peder Ivarssøn [Jernskjeg] finge Brev, hver dennem Bøgetømmer til 50 Lester Tønder i sit Len at lade hugge og samme siden til Saltverket udi Langesund at fremskikke. Kjøbenhavn 30 April 1608. T. III. 305. Afskr. VI. 231.

Jens Viborg, Ridefoged udi Nordviken, fik Livsbrev paa en Gaard, kaldes Malkerød [Mjølkerød i Tanum Sogn i Baahuus Len, som han nogen Tid har havt i Hevd og Brug, mod at erlægge aarlig Landskyld og anden Rettighed]. Kjøbenhavn 12 Mai 1608. R. III. 314. Afskr. VI. 664.

Grev Maurits's Falkefængere finge Tilladelsebrev, Falkefangst i Stavanger Len, paa Agdesiden og i Lister Len anrørendes. [Fornyet Bevilling for Grev Maurits af Nassau og Oraniens Falkefængere, Brødrene Walter og Johan Bruggen, at fange unge og gamle Falke i nævnte Len saavel til Fjelds som ved Søsiden, mod sedvanlig Told og Rettighed til Kronen. Forøvrigt ligt med ældre Bevillinger ovenfor]. Kjøbenhavn 13 Mai 1608. R. III. 315. Afskr. VI. 664.

Hr. Jon Gudmundssøn fik Bevilling paa Dragsmarks Biskopstiende.

C. IV. G. a. v., at eftersom os elskelige Hr. Jon Gudmundssøn, Sogneprest i Dragsmark der udi Baahuus Len, underdanigst for os haver ladet andrage og tilkjendegive, hvorledes hannem af vores Befalingsmand der sammesteds skal skee Indpas og Forhindring paa Biskopstienden, som ellers hans Formand, afgangne Hr. Peder, skal have været forlenet med istedenfor den Underhold, han for sin Bestilling tilforn skulde have havt der af Klosteret, med underdanigst Begjering, samme Tiende hannem fremdeles saavelsom hans Formand tilforn maatte følge,

da have vi af vor synderlige Gunst og Naade undt, bevilget og tilladt og nu etc. tillade, at for^{ne} Johan Gudmundssøn for^{ne} Biskopstiende efter denne Dag til sin Underholdning ubehindret maa efterfølge. Cum inhib. sol. Kjøbenhavn 21 Mai 1608. R. III. 315. Afskr. VI. 664.

Laurits Nilssøn, Borgermester udi Tunsberg, samt hans Hustru, den, han nu haver, finge K. Maj.s Stadfæstelsebrev paa en Gaard Tjernes, ved Tunsberg liggendes, for den sedvanlige aarlige Landskyld at mue beholde deres Livstid. Kjøbenhavn 23 Mai 1608. Ibidem.

Mageskifte mellem K. Maj. og Gjøde Pederssøn.

C. IV. G. a. v., at efterdi os elskelige Gjøde Pederssøn, boendes udi Kaupanger udi Sogn udi Bergenhuus Len i vort Rige Norge, nu for Magelaug og evig Eiendom underdanigst haver udlagt til os og Kronen af hans Arvegods hans Bondeeiendom udi efter^{ne} tvende Gaarde i vort Land Nørre-Jylland, udi Skanderborg Len i Thørsting Hered udi Ring Sogn og By liggendes, den første, Jens Steffenssøn paabor, skylder aarlig 3½ Daler, og er Skov til samme Gaard til 24 Sviins Olden; den anden, Jørgen Lauritssøn paabor, skylder aarlig 1 Ørtug Rug, ½ Daler Gjerningspenge, og er Skov til samme Gaard til 17 Sviins Olden, med al for^{ne} Gaardes og Gods's Rente og rette Tilliggelse, aldeles intet undtaget, eftersom det Brev, han os underdanigst derpaa givet haver, ydermere indeholder; da have vi derimod til fyldeste Vederlag naadigst igjen udlagt til for^{ne} Gjøde Pederssøn og hans Arvinger en vor og Norges Krones Gaard, kaldes Stedje, udi for^{ne} Bergenhuus i for^{ne} Sogn liggendes, med des underliggende Ødegaarde Torrestad og Fladeland, skylder aarligen Smør 6 Løber og 2 Pund, 6 Huder, 2½ Tønder Korn ringere 1 Mæle. Hvilken for^{ne} Gaard og Gods med des underliggende Ødegaarde og al anden Rente [etc. den sedvanlige Skjødningsformular, Sikkerhed mod Vanhjemmel etc.]. Kjøbenhavn 23 Mai 1608. R. III. 315. Afskr. VI. 665.

Gjøde Pederssøns Gjenbrev paa for^{ne} Mageskifte.

[Mutat. mutand. ligelydende med Mageskiftebrevet. Vidner: ærlige og velbyrdige Mænd Jens Bjelke til Østeraat og Tyge Lange til Kjergaard]. Kjøbenhavn 23 Mai 1608. R. III. 316. Afskr. VI. 665.

Menige Indbyggere paa Vespenø finge Brev, deres Fiske, de selge, ulovlig Handtering, saa og ulovlig Kjøbmandskab udi

andre Maade anrørendes. Kjøbenhavn 30 Mai 1608. T. III. 306. Afskr. VI. 231.

Menige Bønder udi Finmarken og Vardøhuus Len finge aabent Brev at afbetale afgangne Olaf Pederssøn [Maaneskjolds] Arvinger eller deres Fuldmægtige al efterstaaendes Restants uden Forthog [etc. i sedvanlig Form.]. Kjøbenhavn 1 Juni 1608. Ibidem. (Conc. i Rigsarkivet).

Jens Thomissøn fik Bevilling at indplanke et Stykke Jord udi Bergen.

C. IV. G. a. v., at eftersom os elskelige afgangne Jørgen Skram til Thiele haver undt og tilladt nærværendes Brevviser, Jens Thomissøn, Borger og Indvaaner udi vor Kjøbsted Bergen, at indlukke og indplanke en Plads der sammesteds nedenfor Pratebænken imod Søen af den Jord og Eiendom, der ligger til Munkeliv Kloster, og samme indlukte Plads siden at maa have, nyde, bruge og beholde, saalænge og al den Stund han giver og gjør deraf hvis aarlige Rettighed bør at gange, eftersom det af uvillige Dandemænd er bleven sat og taxeret; da have vi nu samtykt og stadfæst og nu etc. stadfæste forne Forleningsbrev udi alle Maade uryggeligen at skulle ved Magt blive; dog saa at, dersom vi blive til Sinds samme Plads selv at lade bruge, skal forne Jens Thomissøn være forpligt den at afstaa, og da skal hannem eller hans Arvinger betales og vederlægges hvis Omkostning han paa samme Lykke og Planke gjort haver. Cum inhib. sol. Kjøbenhavn 1 Juni 1608. R. III. 317. Afskr. VI. 665.

Jakob Jørgenssøn, Lagmand i Bergen, fik Brev paa en Plads der i Byen, at lade bygge sig et brandfrit Huus paa, ut sequitur.

C. IV. G. a. v., at eftersom os elskelige Jakob Jørgenssøn, Borger og Gulethingslagmand, for nogen Tid siden forleden efter vores naadigste af betænkelig Aarsag udgangne Befaling haver ladet afbryde hvis Huse og Boder, som han der ved forne vort Slot Bergenhuus paa Dreggen havde staaende, hvor vi siden ingen Huse at lade sætte have villet tilstede, og forne Jakob Jørgenssøn nu underdanigst haver været begjerendes, hannem maatte udvises en Plads igjen til Vederlag, paa hvilken han et brandfrit Steenhuus agter at ville lade sætte; da have vi af vor synderlige Gunst og Naade undt, bevilget og tilladt og nu etc. tillade, at han efter hans underdanigste Anfordring maa lade opsætte et brandfrit Steenhuus paa Almindingen der ved Smørs-

gaard udi forne vor Kjøbsted Bergen, ovenfra Gaden 50 Alen udi Længden og udi Bredden 20 Alen, saa at 6 Alen deraf beholdes til Gangen paa begge Sider, og Huset da bliver 14 Alen bredt, nedenfor Gaden udi Længde 40 Alen og i Bredelsen ligesom oven Gaden. Hvilken forne Plads af vores Lensmand der sammesteds hannem skal udvises og indrømmes. Dog skal forne Jakob Jørgenssøn være forpligt at give til os og Kronen deraf saadan Grundleie aarligen, som samme Grund af uvillige Dannemænd kan sættes og taxeres for og deraf med Rette bør at gange. Cum inhib. sol. Kjøbenhavn 2 Juni 1608. R. III. 317. Afskr. VI. 666.

Nogle Borgere udi Bergen finge Bevilling at besegle Færø samt der paa Landet Handtering at drive, ut sequitur.

[Fornyelse af ældre Bevilling af 5 August 1597 (trykt i B. III. S. 507 ff.) for Nicolas de Frünnt, Claus Liudt og Jakob Jakobssøn, Borgere i Bergen, saalænge til anderledes forordnes og mod i alle Delé at efterkomme den ældre Bevillings Indhold. Bevillingen regnes fra Philippi Jacobi Dag 1606, da den ældre udløb]. Kjøbenhavn 3 Juni 1608. R. III. 318. Afskr. VI. 666.

Nils Wind fik Brev om Tømmer.

C. IV. V. G. t. Vid, at eftersom menige Kjøbmænd, Borgere og Indvaanere der udi vor Kjøbsted Bergen underdanigst for os have ladet berette, beklagendes dennem at lide stor Skade paa hvis Deler de der fra Bergenhuus Len til Spanien og andensteds henføre, i det de der blive skaarne meget smalere, tyndere og stekere (sic), end nogen andensteds der udi vort Rige Norge, da bede vi dig og ville, at du henholder Bønderne udi forne dit Len at skjere ligesaa lange, tykke og brede Deler, som det ved Afsiden [ɔ: Agdesiden] der udi forne vort Rige Norge pleier at skee; dog at Borgerne der sammesteds saavelsom Udlændinge dennem efter samme Størrelse dyrere betale, end tilforn skeet er, saa Bønderne derover ikke skulle lide nogen Skade. Cum claus. consv. Kjøbenhavn 3 Juni 1608. T. III. 306. Afskr. VI. 231. (Conc. i Rigsarkivet).

Nils Wind fik Brev at tilholde sig afgangne M. Anders Foss's Gaard udi Bergen paa Kgl. Maj.s Vegne etc.

C. IV. V. G. t. Vid, at eftersom vores kjære Hr. Fader, Konning Fredrik, høilovlig Ihukommelse, saavelsom vi paa underskedlige Tider naadigst have bevilget en anseelig Summa Penge til Bispernes Residents's Forbedring der udi vor Kjøb-

sted Bergen, hvorudaf afgangne M. Anders Foss, fordum Biskop der sammesteds, den største Part skal have oppebaaret, da, efterdi vi nu naadigst komme udi Forfaring, at saadant, uanseet samme Biskopsgaard endnu skal være saa ganske bygfældig og forfalden, at den udaf ingen kan besiddes, med mindre den aldeles af ny skulle opbygges og foruden den forrige Bekostning endnu en stor Summa Penge derpaa anvendes, bede vi dig og ville, at du den Gaard, forne afgangne M. Anders Foss haver ladet der udi Byen opbygge og hans efterladendes Hüstru nu udi bor, udaf uvillige Dannemænd lader vurdere og dig den paa vore Vegne tilholder, saavidt den Summa sig kan beløbe, som forne hendes afgangne Huusbond til forne Bispegaards Forbedring haver oppebaaret og dog ikke findes derpaa at være anvendt, og for Resten stiller hende nøiagtigen tilfreds, saa at samme Gaard og Vaaning siden kan bruges til Bispernes Residents der sammesteds. Hvad den Plads belanger, som den gamle Residents nu paa staar, ere vi naadigst tilfreds at maa forbruges til at forvide Kirkegaarden med der hos Domkirken. Cum claus. consv. Kjøbenhavn 3 Juni 1608. T. III. 307. Afskr. VI. 232. (Conc. i Rigsarkivet.)

Nils Wind fik siden Brev, den gamle Bispegaard anl.

C. IV. V. G. t. Vid, at eftersom vi naadigst forfare, at den gamle Biskopsgaard der udi vor Kjøbsted Bergen, os nu tilhørig, skal være ganske bygfældig og forfalden, saa den uden stor Bekostning aarligen ikke kan holdes vedlige, da ere vi naadigst tilfreds, at du den med alle sine tilhørige Pladser og Boder maa selge og afhænde til hvem den kjøbe vil, dog ikke ringere end for 2000 Daler, hvilke du dig siden haver at lade føre til Regnskab. Cum claus. consv. Kjøbenhavn 3 Juni 1608. Ibid. (Conc. i Rigsarkivet.)

Peder Due erlangede Bevillingsbrev paa en Gaard, kaldes Bro, han paabor, udi Søndfjord Len liggendes, at beholde, nyde bruge og med al dens Tilliggelse ad gratiam kvit og fri; dog præcaveret, at forne Gaards Bygning ikke skal forfalde eller dens Skove til Upligt forhugges, pro modo solito. Kjøbenhavn 4 Juni 1608. R. III. 318. Afskr. VI. 667.

Borgerskabet udi Bergen fik Bevilling, en Kirke af ny paa deres egen Bekostning at opsætte og til des Sognepresţs Underholdning Halvparten af Domkirkens Sogn samme nye Kirke at tillægge, ut sequitur.

C. IV. G. a. v., at eftersom vi naadigst komme udi Forfa-

ring, hvorledes Borgerskabet og Menigheden udi vor Kjøbsted Bergen Aar for Aar fast tiltager og formeres, saa at den Plads, som kaldes Stranden, jo længere og længere ud bliver bebygget og beboet af Folk, hvorover sig tildrager, at den Part af for^{ne} Almue, som længst ude paa for^{ne} Strand haver deres Vaaninger og Boliger, en fast lang Vei have til deres Sognekirke, Domkirken, at de ikke kan høre Klokken slaa eller ringe, naar den Tid er, at de sig udi for^{ne} Domkirke skulle forsamle; saadan lang Kirkevei ogsaa allermeest for gamle og bedagede Folk, saa og med dennem, som med Børn at lade døbe Kirken betimelig skulle søge, falder fast besværlig, med samt anden mere medfølgende Uleilighed, hvorover Guds Ords Hørelse og Menighedens Saligheds Bedste forsømmes; da have vi nu saadanne betænkelige Aarsager og Motiver naadigst overveiet, og efterdi for^{ne} Borgerskab der udi for^{ne} Sogne underdanigst haver dennem tilbudet (saafremt sligt med vores naadigste Tilladelse maatte vederfares) paa deres egen Bekostning en Kirke paa beleiligt Sted at ville opsætte, hvor den Part af Sognet, som ikke vel kan naa til Prædiken udi for^{ne} Domkirke, kunde komme sammen og paa hellige Dage og andre Gud almægtigste sin tilbørlige Dyrkelse og Ære bevise, i den Sted de hidindtil for Ubeleiligheds Skyld ugjerne altsomoftest derfra ere blevne forhindret og forheftet, de ogsaa selve erbyde sig at ville lønne den Prædikant, som til samme Kirke bliver forordnet; da have vi nu (at alting maa gaa ligelig og vel til saavel inden Kirken med Guds Ords Tjeneste og hans Æres Forfremmelse som uden anden verdslig Politi og Regimente) naadigst gjort denne Forordning, at for^{ne} Domkirkesogn skal skiftes udi tvende lige Dele, saa at begge Prædikanterne til hver Kirke (den, som nu er og kommendes vorder) kan have sin tilbørlige Underholdning og Behov, hvilket vi og forfare vel skee kan; og skal den ene Part af samme afdeelte Almue søge og svare til Domkirken, den anden Part til den Kirke, som for^{ne} vore Undersaatter paa Stranden efter deres underdanigste dennem hermed nu bevilgede Anfordring opsættendes vorde. Bedendes og bydendes for^{ne} vore Undersaatter, at naar for^{ne} Domkirkesogn af uvillige Dannemænd ved vores Lensmand samt Borgermestere og Raad der sammesteds deres Anordning, efter den Befaling, de derpaa bekommet have, bliver skift og deelt, de da rette dennem efter hver Part at svare til den Kirke, hvilken de af for^{ne} Synsmænd tillagt blive, enhver Part gjørendes

og givendes sine Sogneprester den Rettighed, som sedvanligt og de med Rette pligtige ere. Forbydendes Indvaanerne der udi forne vor Kjøbsted Bergen saa og alle Andre forne vore Undersaatter der paa Stranden paa forne Bevilling en Kirke af ny at opsætte og samme Kirke (eftersom den bliver udviist) at søge, saasom forskrevet staar, at hindre eller udi nogen Maade Forfang at gjøre under vor Hyldest og Naade. Kjøbenhavn 4 Juni 1608 R. III. 318. Afskr. VI. 667.

Nils Wind fik Brev, en Plads i Bergen til en Kirke at lade udvise [og lade skifte Sognet i to lige Dele].

C. IV. V. G. t. Vid, at eftersom vi naadigst have bevilget menige Borgere og Indvaanere der udi vor Kjøbsted Bergen at maa tilforhandle dennem en Plads der ved Byen, som de kunne bygge en Kirke paa, dog paa deres egen Bekostning, da bede vi dig og ville, at du forordner 12 uvillige Dannemænd, som Sognet udi tvende lige Parter kunne skifte og dele, saa at enhver siden kan søge sin Kirke, Presterne ogsaa kunne vide, udaf hvilke de skulle have deres Offer og Løn. Cum claus. consv. Kjøbenhavn 4 Juni 1608. T. III. 307. Afskr. VI. 232. (Conc. i Rigsarkivet.)

Borgermestere og Raad i Bergen fik Brev, i Nils Winds Overvær at undersøge, om den Afsoning er beviislig, lovlig og nøiagtig, som Vinholdt Janssøn har gjort Byfogden Søfren Søfrenssøn for Brug af falsk Alen m. v.

C. IV. V. G. t. Vider, eftersom nærværendes Supplikant, os elskelige Vinholdt Janssøn, Borger udi vor Kjøbsted Bergen, underdanigst haver ladet os andrage og tilkjendegive, hvorledes han, som han formener, med stor Uret for nogen Tid siden skal være bleven beskyldt for en falsk Alen, han udi sit Huus til Kjøb og Salg skal have brugt, hvorudinden os elskelige Søfren Søfrenssøn, vores Foged og Tolder der sammesteds, hannem skal have ladet tiltale, foregivendes, med tvende Raadmænds Vidnesbyrd sig forne Vinholdt Janssøn at kunde overbevise, at han for forne Beskyldning og Sag med hannem for 250 Daler engang skal have afsonet, uanseet forne Vinholdt Janssøn benegter, sig aldrig at kunde erindre saadan Afsoning at have gjort, medmindre det udi Drukkenskab kunde være skeet, han og underdanigst beretter, forne Søfren Søfrenssøn hannem aldrig den Sag at have overbeviist, hvorfor han bøde eller sone skulde, og der han efter den Leilighed lovligen skal have krævet sit Skudsmaal til Thinge

hos alle indenbys og uden, som han haver handlet og vandlet med, om dennem var vitterligt, hannem nogen falsk Alen nogen Tid i sin Handtering at have brugt, skal for[ne] Søfren Søfrenssøn derudinden gjort hannem Forhindring og Indpas, uanseet de alle endrægtelig vare overbødige hannem samme sit Skudsmaal at give, underdanigst begjerendes derudinden vores naadigste Befordring til Rette at mue forhjælpes; da bede vi eder og ville, at naar for[ne] Supplikant eder hermed besøgendes vorder, I da udi vores Befalingsmand paa vort Slot Bergenhuus hans Overværelse og Paahør indstevne begge for[ne] Parter for eder udi Rette og siden samme Sag med sin Omstændighed alvorligen foretage at overveie og randsage, granskendes og grangiveligen forfarendes, med hvad rigtig Beviis for[ne] Vinholdt Janssøn er overbeviist sig for[ne] falske Alen at have brugt, nogen hans Medhandlere til at forsnilde og forfordele, saa og hvor lovligt med den Afsoning, som skal være skeet, er tilgangen, og siden begge Parterne imellem og det altsammen udi for[ne] vores Befalingsmands Bisiddelse og Paahør endeligen kjende og dømme, givendes samme eders Sentents klarligen fra eder beskrevet, som I ville ansvare og være bekjendt. Cum claus. consv. Kjøbenhavn 12 Juni 1608. T. III. 307. Afskr. VI. 232. (Conc. i Rigsarkivet.)

Jens Sparre til Vinderup, Hofmarskalk, fik Forleningsbrev paa Bakke Kloster [efter Laurits Kruse til Mølgaard, fra Philippi Jacobi Dag 1608 til samme Dag 1609, mod 200 gode Rigsdaler i aarlig Afgift for den visse aarlige Rente, Klostrets Avl og den uvisse, som er Gaardbygsel, Landbohold, Sagefald og andet saadant; for Told, Sise og Vrag aflægges Regnskab. Forøvrigt i sedvanlig Form]. Kjøbenhavn 16 Juni 1608. R. III. 319. Afskr. VI. 668.

Jens Sparre fik og Følgebrev til for[ne] Bakke Klosters Bønder, at skulle svare ham og ingen anden, indtil de anderledes derom blive tilsagte. [Udateret]. R. III. 320. Afskr. VI. 668.

Jørgen Brockenhuus fik Brev, sig med Fredtolden og Tienden udi Halsten [ɔ: Halsnø] Klosters Len ikke at befatte.

C. IV. V. G. t. Vid, eftersom vi naadigst komme udi Forfaring, hvorledes du dig skalt understaa at befatte dig med Fredtolden og Tienden der udi Halsten Klosters Len, du naadigst med forlenet er, endog at dit Forleningsbrev dig det ikke skal tilholde, ei heller din Formand (hvorpaa og for[ne] dit Forlenings-

brev sig refererer) sig i det ringeste med samme Rettighed udi forne Len skal have befattet, efterdi at der er ikkun Strøgods, som ligger til forne Kloster, og er Mesteparten liggendes udi Søndhordland, hvilket altid haver svarct med samme Rettighed til vort Slot Bergenhuus, hvilket du dog skalt have gjort efter en vores Missive, du nogen Tid siden forleden selv skal have forhvervet; da, efterdi vi nu grundigen om samme Sag ere blevne forstændiget, bede vi dig og ville, at du efter denne Dag med forne Fredtold og Tiende udaf forne Halsten Klosters Len dig intet ydermere befatter, medens dersom du enten hidindtil noget deraf haver ladet opberge eller kunde hende herefter at lade opberge, inden dette vort Brev dig til Hænde kommer, at du da est fortænkt udi det altsammen igjen fra dig at levere og til vores Befalingsmand paa forne vort Slot Bergenhuus at overantvorde. Cum claus. consv. Kjøbenhavn 17 Juni 1608. T. III. 308. Afskr. VI. 232. (Conc. i Rigsarkivet.)

Peder Ivarssøn [Jernskjeg] fik Brev, Jomfru Margreta Brockenhuus's Vergemaal sig at paaatage, ut sequitur.

C. IV. V. G. t. Vid, eftersom os elskelige Jomfru Margreta Brockenhuus til N. underdanigst haver ladet os tilkjendegive, hvorledes hendes rette Verge, Peder Brockenhuus, ved Døden skal være afgangen, hun og ingen hendes Slægt saa nær ved Haanden skal have bosiddendes, som sig hendes Vergemaal kan paatage, hvorover hun nu en anden Verge behøver, som hendes Gods og anden Anliggende sig kan lade være befalet, i Synderlighed efterdi hende efter hendes afledne Forældre en stor Gjæld at betale skal være tilfalden, hvilken ikke vel skal kunne aflægges, men hende i Længden til den Uleilighed skal geraade, at hun sig besværligen fra samme Gjæld kan entledige, men ganske derover maa komme tilagters, medmindre noget af hendes Gods maatte afhændes, forne Uleilighed at forekomme; da bede vi dig og ville, at du retter din Leilighed efter forne hendes Vergemaal dig at antage, det samme at forestaa og lade dig med al Flid være befalet, havendes grangivelig Indseende, at hende derudinden maa vederfares den Deel, christeligt, billigt og ret er, anvendendes dit Bedste, at hun ved lideligste Middel muligt af forne Gjæld, hun udi stikker, kan blive erlediget, og det altsammen, eftersom du vilt ansvare og være bekjendt. Kjøbenhavu 17 Juni 1608. Ibidem.

Hr. Jon Jonssøn, Kapellan til Stavanger Domkirke, fik Forleningsbrev paa et Præbende til Domkirken, kaldes Hart-

vid Præbenda, ad gratiam, clausula et inhibitione consuetis. Kjøbenhavn 18 Juni 1608. R. III. 320. Afskr. VI. 668.

Fredrik Lange fik Brev at tilforordne afgangne Jens Søfrenssøn (som boede paa Nykirke Prestegaard) hans efterladne Børn uvillige Dannemænd at overvære, naar de med deres Moder skulle skifte, og siden ydermere deres Vergemaal sig at antage. Kjøbenhavn 18 Juni 1608. T. III. 308. Afskr. VI. 232.

Jørgen Kaas, Befalingsmand udi Stavanger, fik Brev at tilholde Bønderne udi det Annexsogn, Hiterø kaldet, at flytte og føre deres Sogneprest, Hr. Jakob Hanssøn, til og fra dem, naar han paa deres Saligheds Vegne dem skal tjene og besøge.

C. IV. V. G. t. Vid, eftersom vi af os elskelige Hr. Jakob Hanssøn, Sogneprest til Sogndals Prestegjeld der udi Stavanger Len, hans underdanigste Supplikation, naadigst komme udi Forfaring, hvorledes Sognemændene til en hans Annexkirke, ved Navn Hiterø, ikke indtil des selv skal have umaget dennem til sig at hente forne deres Sogneprest med Baad og slige fornødne Middel, naar han dennem paa hans Embeds Vegne med Prædiken og i andre Maade at tjene, som hannem bør, sig lade være anliggendes, men han paa sin egen Bekostning saadant hidindtil haver været foraarsaget at forrette, af den Aarsag, han ikke haver formaaet forne hans Sognemænd derhen at bevilge, at de hannem i sligt deres egne Anliggende til og fra sig flytte og føre vilde; da bede vi dig og ville, at du efter denne Dag alvorligen tilholder forne vore og Kronens Tjenere og hvilke andre Bønder udi forne Annex boendes ere, at de rette dennem efter forne deres Sogneprest til Kirke og fra at flytte og føre paa hvilke Tider han dennem Prædiken og anden Tjeneste at gjøre er pligtig, anseet saadant (som ikke for hans egen, men for deres Nytte og Gavns Skyld skeer) er billigt i sig selv. Saafremt de og derudinden findes forsømmelige eller modvillige, at du da derover lader straffe, som vedbør. Cum claus. consv. Kjøbenhavn 19 Juni 1608. T. III. 309. Afskr. VI. 233. (Conc. i Rigsarkivet.)

Jomfru Øllegaard Hansdatter [Rød] til Fosen fik Konfirmatsbrev paa et Kjøb mellem hende og hendes Syster, for hendes Giftermaals Skyld om hendes Jordegods berammet (sic).

C. IV. G. a. v., at eftersom os elskelige Jomfru Øllegaard

Hansdatter underdanigst haver ladet os andrage og tilkjendegive, hvorledes hun skal staa i Handel med hendes Syster, os elskelige Fru Birgitte Hansdatter, afgangne Laurits Dals Efterleverske, om noget Gods, hun hende for en vis Summa Pendinge haver opladt af den Aarsag (som vi forfare), at hun agter sig i Egteskab at begive med en ufri Mand og derfor efter Loven er forpligt samme hendes Arvegods med det forderligste til hendes næste Arvinger at afhænde, med underdanigst Begjering, vi samme Forhandling og Kjøb naadigst med vores aabne Brev ville konfirmere og stadfæste, paa det samme Kjøb, som hun uden nogen forordnet eller født Verges Samtykke sluttet haver, dog efter den forberørte Leilighed, Loven gemæss, maa være des tryggere og sikrere; da have vi forne Handling og Kjøb naadigst fuldbyrdet og stadfæstet og nu etc. stadfæste ved Magt at maa blive for hver Mands Tiltale; dog at med hvis Arvinger, hun med forne ufri Person kan hende at bekomme, (saafremt hun sig med ufri Mand i Egteskab begiver, som hun hidindtil skal have havt i Agt), skal forholdes efter Loven. Thi forbyde vi vore Fogder, Embedsmænd og alle andre forne Jomfru Øllegaard Hansdatter paa forne Gods til forbele hendes Syster at afhænde, udinden den Leilighed, forskrevet staar, at hindre eller udi nogen Maade Forfang at gjøre, under vor Hyldest og Naade. Kjøbenhavn 23 Juni 1608. R. III. 320. Afskr. VI. 668.

Jørgen Kaas og Nils Wind finge Brev, nogle Irringer mellem Bergens Borgere og Stavanger Borgere at adskille.

C. IV. Hilse eder, os elskelige Jørgen Kaas til [Gjelskov], Befalingsmand over Jæderen, Dalerne og Ryfylke Lene, og Nils Wind til Ullerupgaard, Befalingsmand paa vort Slot Bergenhuus, vore Mænd og Tjenere, kjærligen med Gud og vor Naade. Vider, at eftersom vi nogen Tid siden forleden naadigst have privilegeret vore Undersaatter, Borgerne udi vor Kjøbsted Stavanger, at mue bruge deres Kjøbmandskab og Handtering udaf enhver uformeent tre Mile Veis rundt omkring deres By, med de Konditioner, forne vores Privilegium omformelder, og vi nu naadigst forfare, at sig stor Uleilighed og Misforstand skal foraarsage imellem Borgerne i Bergen og Stavanger Indbyggere, belangendes hvorvidt samme tre Mile sig udi Vid og Bredden skulle strække; da bede vi eder, ville og hermed alvorligen befale og Fuldmagt give, at I med allerførste Leilighed beskede for eder nogle af de fornemste af Borgerskabet udi begge forne Byer og

dennem siden imellem (vores sidst udgangne Benaadningsbrev anseet) gjøre en rigtig Forordning, hvorvidt forne tre Mile Veis fra forne Stavanger By skal regnes, baade udi Længden og Bredden, saa at forne vore Undersaatter ikke derover skulle geraade udi nogen Vidtløftighed og den ene udi den andens Frihed under den Straf, forne vores udgangne Mandat omformelder, skulde indfalde; dog at enhver derudinden Indbyggerne udi den By, han udi Forsvar og Befaling haver, alvorligen henholder dennem med deres Kjøb og Salg imod vores Undersaatter, Bønder og andre, saaledes at forholde, at de ikke derfore ville lide tilbørlig Straf. Cum claus. consv. et inhib. sol. Kjøbenhavn 25 Juni 1608. T. III. 309. Afskr. VI. 233. (Conc. i Rigsarkivet.)

Forordning om Thingstuer, Bønderne udi Jæderen, Dalerne og Ryfylke, hver i sit Skibrede, skulle opsætte.

C. IV. Hilse eder alle, vore og Norges Krones Bønder og Tjenere, som bygge og bo over al Jæderen, Dalerne og Ryfylke Lene, evindeligen med Gud og vor Naade. Vider, eftersom vi naadigst komme udi Forfaring, hvorledes der udi forne Lene, hvis Thingstuer hidindtil have været udi Brug, nu i Længden til en Deel skal være forfaldne og derover fast ubrugelige, en Deel paa saa ubeleilige Steder forordnet, at, enten Ledingsthing eller Sagefaldsthing udi dennem skulle holdes, haver saadant ikke kunnet skee uden med største Ugelegenhed og Besværing; da have vi nu naadigst med forne Thingstuer gjort denne Forandring, hvilken vi og hermed alvorligen ville have paalagt, at udi hvert Skibrede en velordnet Thingstue skal skikkes, udi hvilken vores Foged, idesmidlertid Thing skal holdes, kan til den Fornødenhed have sin bekvemme Værelse og Tilhold, saa ogsaa derhos til vor og Kronens Rettighed des sikrere Forvaring en fornøden Plads og Huusrum. Thi bede vi og byde saa og hermed strengeligen og alvorligen befale forne vore og Kronens Undersaatter udi forne Lene, at I rette eder efter Almuen af hvert Skibrede saadan en bekvem Thingstue til begge forne Anliggende udi ethvert Skibrede (hvorhelst saadant Huus fattes og ikke indtil des bekvemmeligen haver været anordnet) at forskaffe og opsætte og det paa den Plads, som vores Befalingsmand der sammesteds dertil tjenlig eragtendes og eder udvisendes vorder, saa ogsaa samme Bygning paa eders egen Omkostning at lade anstille, anseendes at samme Thingstuer, for hvis Sager I med hverandre aarligen kan have til Rette at udføre, eder selv ge-

raade til Gavn og Bedste. Forbydendes derfor og eder alle og hver paa andre Steder at maa søge eders Ledingsthing og Sagefaldsthing end paa forne Pladser og udi de Thingstuer, som udi saa Maade, som forvet staar, til den Fornødenhed bliver anret, efter de fuldkommet blive, saafremt I ikke derfor som modvillige og uhørsomme ville stande til Rette, saavelsom og (om nogen af disse forne Artikler, eder paalagt ere, ikke tilbørligen bliver efterkommet) straffes, som vedbør. Cum claus. consv. et inhib. sol. Kjøbenhavn 25 Juni 1608. T. III. 309. Afskr. VI. 233. (Conc. i Rigsarkivet.)

Aabent Brev, Kirkernes Bygning udi Stavanger Len ikke uden Lensmandens Vidskab at maa foretages.

C. IV. Hilse eder alle, Kirkeombudsmænd, som bygge og bo over al Jæderen, Dalerne og Ryfylke Lene udi vort Rige Norge, evindeligen med Gud og vor Naade. Vider, at eftersom vi naadigst ere komne udi Forfaring, hvorledes at I hidindtil uden vor Lensmands Villie og Vidskab skulle fordriste eder til, naar Kirkeregnskaberne ere blevne forhørte udi forne Lene, at anvende hvis Pendinge, som Kirkerne have udi Forraad (og end undertiden derover), paa adskillige unødige Kirkernes Bygninger, saa at, naar nogen nødvendig Bygning forefalder, skal der intet findes udi Forraad, og det Kirkerne til mærkelig Skade; da efter saadan Leilighed ville vi hermed strengeligen og alvorligen have forbudt alle Kirkeombudsmændene udi forne Lene dennem efter denne Dag sig udi det ringeste at befatte med nogen Bygning paa Kirkerne udi forne Lene,* være sig udi hvis Maade det og kunde gjøres fornøden, uden vores Befalingsmand der sammesteds, den, som nu er eller herefter kommendes vorder, hans Bevilling og Tilladelse. Saafremt sig nogen understaar herimod at gjøre, de da ikke selv ville udstaa den anvendte Bekostning og det dennem udi deres Kirkeregnskaber skal gjøres til Mangel. Cum claus. consv. et inhib. sol. Kjøbenhavn 26 Juni 1608. T. III. 310. Afskr. VI. 233. (Conc. i Rigsarkivet.)

Jørgen Kaas fik Brev, Tiende af adskillig Slags Fisk udi Jæderen, Dalerne og Ryfylke at oppebære, anrør.

C. IV. V. G. t. Vid, eftersom vi naadigst komme udi Forfaring, hvorledes vores Undersaatter der udi dit Len hidindtil ikke skal have udgivet nogen Tiende af hvis Lax, som der sammesteds bliver fangen og tagen udi Korgen og med Not, ei heller af Sild og anden adskillig Slags Fisk; da, efterdi vi som

en høi Øvrighed dertil udi forne dit Len saavelsom paa andre Steder der udi Riget paa Norges Krones Vegne er berettiget, bede vi dig og ville, at du efter denne Dag samme Tiende paa vores Vegne lader oppeberge og det saaledes lader føre os til Regnskab. Herefter du dig aldeles kanst have at rette og dine Lenes Indbyggere derom udi Tide at lade advare. Kjøbenhavn 26 Juni 1808. T. III. 310. Afskr. VI. 233.

Jørgen Kaas fik Brev, paa Ledingen af hver Gaard udi hans Lene en vis Taxt at sætte.

C. IV. V. G. t. Vid, at eftersom vi naadigst komme udi Forfaring, hvorledes at der udi dine Lene skal findes stor Urigtighed, idet at hidindtil ikke haver været gjort nogen visse Jordebog eller Taxt paa hvis Leding af hver Gaard til os og Kronen skulle udgives, ei heller hvad Vare udi en visse Persille deraf skal gives, hvorudover Bønderne undertiden give udi Vare Kalveskind, Huder, Bukkeskind og gemeenlig de Vare, mindst i Landet gjælde, efter deres egen gode Tykke, naar deres Leding skal ydes, os og Kronen ikke til ringe Skade; da, paa det vi dermed der udi dine Lene saavelsom andre Steder engang for alle maatte komme til nogen Rigtighed, bede vi dig og ville, at du med allerførste Leilighed tiltager dig Lagmanden samt nogle af de bedste Mænd, udi forne Lene ere boendes, og siden samtligen taxerer og sætter en visse Leding paa enhver Gaard og hvor meget enhver aarligen udi en visse Persille af Vare in specie derfor skal udgive, havendes derudinden flittig og grangivelig Indseende, at vor og Norges Krones Jordebog ikke derudinden bliver forkortet, eftersom du med dennem vilt ansvare og være bekjendt. Cum claus. consv. Kjøbenhavn 26 Juni 1608. T. III. 311. Afskr. VI. 233. (Conc. i Rigsarkivet.)

Envold Kruse fik Brev, Mats Nilssøns Restants anr.

C. IV. V. s. G. t. Vider, eftersom vi komme udi Forfaring, hvorledes en ved Navn Mats Nilssøn, forrige Byfoged og Sisemester udi vor Kjøbsted Stavanger, skal, midlertid han var udi samme Bestilling, være bleven os skyldig paa sit Regnskab 248½ Daler 27 Skill. 1 Alb., hvilken Rest endnu er ubetalt, og vi nu formærke, hannem udi Akershuus Len (I naadigst medforlenet er) at have sit Behold, da bede vi eder og ville, at I med allerførste Leilighed forne Mats Nilssøn lader udkundskabe, hvorsomhelst han der udi Lenet er at finde, og ham først alvorligen foreholder, at han tiltænker forne Rest at klargjøre. Hvis det ikke

skeer, I da siden med Lov og Ret udaf ham den udfordrer og siden lader føre os til Regnskab. Cum claus. consv. Kjøbenhavn 28 Juni 1608. T. III. 311. Afskr. VI. 233.

Nils Wind fik Brev, Christopher Dals Arvingers Restants anrørendes.

C. IV. V. G. t. Vid, at eftersom afgangne Christopher Dal nogen Tid siden forleden til os haver udgivet sin strenge Forpligt paa 2000 Daler formedelst nogen Skibe, han der udi vort Rige Norge ulovligen haver ladet opsætte, udaf hvilken Summa hans efterladendes Arvinger aleneste have betalt 495 Daler; thi bede vi dig og ville, at du med allerførste Leilighed den øvrige Rest udaf forne Arvinger med Retten paa vores Vegne lader indfordre og siden saaledes lader føre os til Regnskab. Kjøbenhavn 28 Juni 1608. T. III. 311. Afskr. VI. 234.

Olaf Galde til Thom fik Befaling at være Jomfru Magdalene Gyntelbergs forordnede Verge. Kjøbenhavn 1 Juli 1608. T. III. 312. Afskr. VI. 234.

Forordning over Norge om Tjenestefolk.

C. IV. G. a. v., at eftersom vi naadigst komme udi Forfaring om den store Uskikkelighed og Modvillighed, som sig udi vort Rige Norge med Tjenestefolk begiver, saa at de fordriste dem til saa dyre at anslaa deres Løn, for hvilken de tjene, at neppelig nogen kan formaa dennem at fornøie eller udi Længden nogen Tjenestedrenge at holde; de ogsaa skal understaa dennem ikke at ville tjene deres Huusbonder halve eller hele Aar til Ende, men søge fra [den] ene til den anden udi Maaneders, Ugers og Dage-Tal, at de dermed desmere kunne skinde og skave dennem, som deres Tjeneste fornøden have; da, paa det slig Vilkaarlighed maa afskaffes og forne Tjenestefolk kunne vide sig at efter rette, hvorledes de med deres Tjeneste mod deres Huusbonder, og Huusbonderne med deres Løn mod dennem sig skjelligen paa begge Sider kunne vide at forholde, ville vi hermed strengeligen denne Ordning over alt vort Rige Norge (Nordlandene og Finmarken ifra Numedalen [Namdalen] og til Vardøhuus undertagendes) holdet have, indtil vi anderledes derom tilsigendes vorde:

At ingen ledige og ugifte Karle skulle herefter mue tjene Bønderne for Dagløn, Ugeløn eller Maanedsløn, mens hvilke dennem, som ikke ere hjemme hos deres Forældre, skulle give sig udi Tjeneste enten paa hele eller halve Aars Tid. Og naar

de da ikke længere ville tjene deres Huusbonder, skulle de advare dennem 6 Uger, førend forne hele eller halve Aar er forløbet, de have sagt Tjeneste til, og siden tage sin Afsked. Skal og herefter ingen mue tage nogen Tjenestedreng udi Tjeneste, førend han og lovligen er skilt fra sin forrige Huusbonde. — Og ville vi om forne Tjenestefolk deres Løn saaledes have forordnet og forholdet, at en fuldvoxen Dreng, som kan gjøre fuldt Arbeide af hvis dagligt Arbeide inden- og udengaards falder, skal have til Løn for et heelt Aars Tjeneste 6 fulde Daler og for et halvt Aar 3 Daler, og ikke mere i nogen Maade; men en halvvoxen Dreng, som ikkuns for halvt Arbeide kan gjøre Fyldest, skal have til Aarsløn 3 Daler og til Halvaarsløn 1½ Daler, og ikke derover. Og skal forne Løn fornøies og betales forne Tjenestetyende udi Pendinge eller nøiagtige Vare, eftersom Huusbonderne og de, der tjene, skulle derom blive forenet. — Skulle og forne Tjenestedrenge ingen Kornsæd maa bruge og nyde hos deres Huusbonder, uden den dennem udi forne anrørende Løn skal afkortes; samme Kornsæd ogsaa ikke uden Landdrottens Minde maa forne Tjenestedrenge bevilges og tilstedes. — Saafremt forne Bønder og Huusbonder, som Tjenestefolk fæste og bruge, eller forne Tjenestedrenge, som sig lade fæste og stede, herimod fordriste dennem at gjøre, Huusbonderne med større Løn, end forordnet er, at udlove eller give, Tjenestedrengene med større Løn, end som forskrevet staar, at fordre eller tage, de da ikke derfore samtligen og hver især ville straffes, som vedbør. — Dersom og vore Undersaatter af Adelen med deres Bønder og Bønders Tjenestedrenge ikke ville have flittig Indseende, at over denne vores Mandat bliver tilbørligen holdet, da skulle vores Befalingsmænd (udi hvis Lene saadan Overtrædelse skeer) Fuldmagt have, forne Adelens Bønder og Bønders Tjenestedrenge, som herimod gjøre, derfor paa vores Vegne at tiltale og forfølge som dem, vores udgangne Breve og Forordning ikke ansee eller holde ville. Herudinden dog ligevel skal undtages, hvis voxne Karle, som for Sagmestere eller Sagskjerere tjene og til sligt Arbeide sig lade bruge, som for hver Tylvt Tømmer eller Sagdeler veed Stykkeviis, hvad de pleie at tage. Hvorefter sig vore Befalingsmænd, vore Undersaatter af Adelen, Borgere, Bønder og Tjenestedrenge dennem alle og hver kunne og skulle vide at rette og forholde, saa og for Skade at tage vare. Cum inhib. sol. Kjøbenhavn 4 Juli 1608. R. III. 321. Afskr. VI. 669.

Disse efterne Lensmænd: Envold Kruse, Statholder, Steen Matssøn [Laxmand], Befalingsmand paa Baahuus, Styring Boel paa Agdesiden, Jørgen Kaas paa Stavanger Gaard, Nils Wind paa Bergenhuus og Steen Bilde paa Throndhjems Bispegaard (sic), finge hver Missive, over forne Mandat at alvorligen holde saavelsom den at lade forkynde, more solito. Kjøbenhavn 4 Juli 1608. R. III. 322. Afskr. VI. 671.

Aabent Brev om almindelig Skat til Kjøbenhavns Bygning.

C. IV. Hilse eder alle, vore kjære og tro Undersaatter, Bønder og menige Almue, ihvemsomhelst I tjene eller tilhøre, som bygge og bo over alt Norges Rige, evindeligen med Gud og vor Naade. Vider, at som vi for adskillig forefaldende Leiligheds Skyld foraarsages vor Kjøbsted Kjøbenhavn noget ydermere og bedre end hidindtil at lade befæstige og med Volde, Grave og anden tilbehørig Nødtørft at lade forbedre og forferdige, som det sig bør, da, efterdi til des Behov en mærkelig Summa Pendinge vil anvendes og opgaa, foraarsages vi (endog vi det ellers gjerne havde gaaet forbi) eder som vore kjære, tro Undersaatter saavel der udi vort Rige Norge som her udi vort Rige Danmark om en mulig Hjælp at lade besøge, hvilken udaf eder skal annammes og opbæres som efterfølger. At hver Odelsbonde i Norge, som haver Odelsgods, skal give os Fjerdeparten af sin Rente udi dette Aar udi lige Maade, som han oppebær, intet undtaget; [Odelsbønder, hvis Indkomst er under 1 Daler, skal give 1 Daler som en Leilænding; hver 10 Krone- og Leilændingsbønder lægges i Læg og give 10 enkende Daler. Hver Tjenestedreng for fuld Løn og hver løs Karl, som bruger Næring, en halv Daler; Tjenestedreng for halv Løn 1 Ortsdaler; Huusmænd og Ødegaardsmænd en halv Daler. Hver Mand, som er bosiddende ved Søsiden og bruger Fiskeri, give 1½ Daler; hver Udrorskarl, som er kommen til Lavalder, 3 Ortsdaler, yngre 1½ Ortsdaler. Hver Nordfarskipper, som selv har Skib og segler i Nordland, og hver Styrmand paa Nordfarskibe 2 Daler. Af hver Aargangs-Sag 3 enkende Daler, af hver Flomsag 2 Daler, samt den tiende Part af hvis Deler, som skjeres paa samme Sager, ingen undtagen, ihvem dem bruger. Og skal aldeles ingen være fri og forskaanet for samme Skat, der skal være udgiven til St. Mortens Dag førstkommende i det allerseneste. For hver Daler maa tages 2 Lod Sølv eller 4 Mark, som Mynten nu gaar]. Cum claus. consv. et inhib. sol. Kjøbenhavn 4 Juli 1608. T. III. 312. Afskr. VI. 234.

Jæmteland og Herdal fik Brev paa Halvskat. Kjøbenhavn 4 Juli 1608. T. III. 313. Afskr. VI. 235.

Disse Lensmænd finge hver Brev, samme Skattebreve at lade forkynde, Skatten at oppebære og føre til Regnskab, modo usitato: Styring Boel. — Nils Wind. — Hartvig Bille. — Jørgen Kaas. — Steen Bille. Kjøbenhavn 4 Juli 1608. T. III. 313. Afskr. VI. 235. (Conc. i Rigsarkivet.)

Envold Kruse til Hjermitslevgaard fik Forleningsbrev paa Akershuus.

C. IV. G. a. v., at vi af vor synderlige Gunst og Naade saa og for Troskab og villig Tjeneste, som os elskelige Envold Kruse til Hjermitslevgaard, vor Mand og Raad, os og Riget hertil gjort og beviist haver og herefter troligen gjøre og bevise maa og skal, have undt og forlent og nu etc. forlene forne Envold Kruse med vort og Norges Krones Slot og Len Akershuus og det med Bønder, Tjenere og al des Rente og rette Tilliggelse, eftersom Jørgen Friis til Krastrup, vor Mand, Raad og Embedsmand paa vort Slot Segelstrup, det for hannem senesten udi Verge og Forsvar havt haver, at skulle have, nyde, bruge og beholde, til saalænge vi anderledes derom tilsigendes vorde. Og skal han først holde forne Slot udi en tryg og fast Slotslov, os og Danmarks Riges Raad til troer Hænde som en ærlig, oprigtig Riddersmands Mand bør og egner og han med Æren forsvare vil. Dog skal forne Envold Kruse give os og Kronen af forne Akershuus Slot og Lenens visse aarlige Rente og Indkomst efter Jordebogens Lydelse, desligeste af afgangne Fru Gyrvilds Gods, der under Slottet liggende, og af Frøland Skibrede og Eskebjerg Gods, saa og for vor og Norges Krones Anpart af Tienden af den geistlige Rente, som til forne Akershuus oppebæres, 3,800 Rigsdaler til aarlig Afgift, uden al Afkortelse udi nogen Maade. Og hvis Jordebogen paa forne Gods og Len samt forne Tiende og geistlige Rente ydermere der af Lenet kan inddrage, saa og Slottens underliggende Ladegaards Avl med Affødningen og hvis Fordeel deraf komme kan, skal han sig selv til Bedste nyde, bruge og beholde og derimod ingen Omkostning os paa forne Avl, ikke heller hvis Rugfoder og Havre til fire Sagheste, som skal aarligen holdes, vil fornøden være, tilskrive. Medens hvis den uvisse Rente og Indkomst anlanger, som sig der udi Lenet aarligen tildrage kan, som er Sagefald, Stedsmaal, Jordbygsel og Rømningsgods, deraf have vi naadigst bevilget hannem den femte Part, og for det øvrige saavelsom og for de Laxefiskende, der-

udi Lenet.ere og os og Kronen tilhøre, og al Told, Sise, Vrag eller anden Rettighed saavel af det, som indføres, som det, der udføres og der sammesteds falde kan, ville vi os efter godt og klart Regnskab, os alene til Bedste, forbeholdet have. Desligeste skal han tjene og holde os og Kronen der af Lenet med 12 gerust Heste og ikke tilskrive os nogen Omkostning og Fortæring paa sig selv, hans Folk, Fogder, Skriver, Slottens Tjenere eller andre, saavidt som Slottens eller Lenens egne Sager vedkommer, mens skal foruden forne hans Afgift underholde, lønne, klæde og besolde baade sig selv, hans egne og alt Slottens og Ladegaardsens Folk, saa og aarligen til rette Tide lade fornøie Bispen udi Oslo 300 Daler og Hammersmeden 200 Daler, deres aarlige Deputat og Besolding, saa og altid holde Aaret igjennem der paa Slottet 1 Vagtmester, 2 Bøsseskytter, hvoraf den ene skal have Opsyn med Arkeliet, og 10 duelige veragtige Knegte, og skal give dennem den Løn og Underholdning, dennem er forordnet og til des sedvanligt haver været, og intet derfore os tilskrive eller afkorte udi Regnskabet udi nogen Maade. Og dersom nogen Forandring skeer herefter paa hvis Gods, Besolding eller udi andre Maade, som er afkortet med forne Envold Kruse udi hans Afgift, da skal det, naar sligt sig tildrager, saavelsom Peder Ivarssøn [Jernskjegs] tvende aarlige Afgifter af Brunla Len og endel Fru Gyrvilds Gods, desligeste den Afgift af Tunsberg Provsti særdeles føres os til Indtægt og Regnskab. Skal han ikke heller tilstede forne hans Fogder, Skriver eller nogen Slottens Folk at bruge nogen Handel og Vandel der udi Lenene, medens Fogderne med deres Besolding, Tiendependinge og Rettighed lade dennem nøie; og om nogen af dennem ere gifte, skulle de ikke maa kjøbe videre end til deres Huus's Ophold og aldeles intet til Forprang at selge og kjøbe imod Loven og Borgernes Privilegier, saafremt de ikke derfore skulle straffes og stande til Rette. Og ville vi os have forbeholdet alle Sagkverner, der udi Lenet paa Kronens Grund bygt ere og bruges, og hvad Fordeel deraf komme kan, at komme os alene til Bedste; og hvis Omkostning derpaa opgaar, det billigviis at føre os til Regnskab. Og skal forne Envold Kruse have god, flittig Indseende med samme Sager, saa vi deraf kan have Fordeel og ikke Skade, og hvis Sagtømmer, som kjøbes eller bestilles og udtinges af vores Skove til forne Sagers Behov og Brug, at det maa blive skaaret til Fordeel og som gavnligst kan være, saa at hvis for-

nøden gjøres at bygges paa forne Sager paa Slottet eller udi andre Maade, at det kan tages af Udskyerne af samme Tømmer, paa det Sagdelerne ikke til Unytte skal udgives. Og skal han altid lade skjere den tredie Part af Sagdelerne om Aaret udi gode, tykke Danmarks-Deler, og de andre to Parter udi Hollandsk Last eller Samfængs-Deler; og skal han have god Tilsyn og Agt paa, at han til vores Bygning her paa Kjøbenhavn eller andensteds altid fremsender gode Danmarks-Deler og Samfængs-Deler, som dertil kunne være tjenlige, og som Sagerne give, uden al Undskyldning, naar han derom bliver befalet og tilsagt. Og skal ikke indkjøbes mere Sagtømmer om Aaret, end paa Sagerne vel kan forbruges og bliver opskaaren samme Aar, uden hvis som ellers kan holdes og være hos Sagerne nogen Tylvter Tømmer udi nødtørftigt Forraad. Og skal han gjøre sin yderste og største Flid paa Foraaret, Skibene komme, at selge og afhænde vore Deler, som paa Sagerne skjeres, for et billigt Værd, og ingenlunde tilstede at blive slig stor Beholdning paa Deler ved Sagerne, som til des skeet er, os ikke til ringe Skade og Nachdeel. Hvilke Sager, som findes at være bygt med Kronen tilfællidt, de skulle til paa videre Besked blive bestaaendes. Skal ogsaa ikke tilstedes nogen af Fogderne der udi Lenet eller nogen anden der paa Slottet, enten hemmelig eller aabenbare, udi nogen Maade at have Sagkverner eller Sager til Flæd og fællidt med nogen anden der udi Lenet. Ikke heller nogen Prester maa paa Kirkens eller geistligt Gods's Skove holde Sagkverner; findes det ogsaa, at nogen er forlenet med nogen geistlige Lene, Prælatur, Kannikdømme, Vikarier eller andet sligt geistligt Gods og hugger udi Skovene Sagtømmer eller andet Tømmer til at selge, hvorudover Skovene kunne forderves, da skal forne Envold Kruse det paa vore Vegne alvorligen forbyde, at det ikke skeer, saafremt han derfor ikke selv vil stande til Rette. Dersom og nogen findes, som det allerede gjort haver, skal han det lade tilkjendegive hver særdeles ved sit Navn hvem sligt gjort haver. Skal han og lade hugge Master, Spirer, Lægter, Tøndetømmer, Baandstager, Skibstømmer og andet godt Tømmer, som gavnligt er og kan bruges her for Kjøbenhavn eller andensteds, naar han derom bliver tilskreven og advaret, og samme Tømmer lade føre til Ladestederne udi alle Havner, paa det vores Skibe kunne bekomme deres Ladning, naar de derefter ankomme, og ikke skulle opholdes og forsømmes, os til

forgjevlig Omkostning og Skade; og skal gives Skipperne en Seddel med dennem tilbage, naar de komme paa Ladestedet, og naar de løbe derfra igjen; og hvert Aar udi Slottens Regnskab skal indføres og antegnes hvis Tømmer, som udtegnes hos Almuen os til Bedste. Skal og forne Envold Kruse have Befaling over Prester og Prestesager der udi Stiftet og Lenet og med dennem efter Ordinantsens Lydelse, som om Religionen er udgangen, og med Superintendentens Raad og lade handle, og hvis Sagefald af Prester og Degne der oppebæres og sig tildrager, skal gjøres aarligen, os alene til Bedste, Regnskab fore. Og Kirkernes Anpart af Tiende og anden des Indkomst skal forne Envold Kruse have flittig og tilbørlig Indseende med, at den aarligen udkommer og anvendes Kirkerne til deres Nytte, Fremtarv og Bedste og ikke af Kirkevergerne forvendes og formindskes. Skal ikke heller forne Envold Kruse kjøbe eller maa bytte sig til Odelsgods af Bønderne, som udi Akershuus Len bosiddendes ere, og af alle de smaa Lene, som ligge under forne Akershuus Len, ihvem dennem have og med forlenet ere, skulle de ikke have uden visse Rente, Leding, Gjesteri og Gaardbygselen, meden Sagefald skulle de gjøre forne Envold Kruse paa vore Vegne Rede og Regnskab fore, undertagendes hvilke dermed synderligen ere forlente, og deraf skulle de beholde den tiende Pending; og al Tienden skal forne Envold Kruse lade oppeberge og annamme, og Bønderne udi Lenet skulle hannem det henføre, hvor de tilsiges, eftersom sedvanligt og af Arilds Tid været haver. Han skal og for rede skjelligt Kjøb og Værd tilforhandle og lade kjøbe os til Bedste Los og Maard, der udi Lenene falder, og anden vores Kjøb, og synderligen Sagtømmer, og skal først vore egne Sager forsørges, førend andre maa kjøbe Sagtømmer. Og af vore [og] Stigtens Klostre, Prester og Kirker deres Bønder maa Adelen ikke kjøbe; og skal ingen, som haver geistlige Len, bruge mere af Kronens Skove end til deres Huus's Behov uden vor synderlige Bevilling. Hvilken forne Envold Kruses Afgift og Regnskab skal begynde og angaa fra Philippi Anno 1608 og endes Aarsdagen 1609 og siden Aar fra Aar forfølges, saalænge vi hannem med samme Len naadigst forlene ville. Han skal og holde Slottet ved god Hevd og Magt og Bønderne, der tilliggendes ere, ved Norges Lov, Skjel og Ret og ingen af dennem tilstede imod Jordebogen og Loven at uforrettes eller med nogen ny Indfæstning eller usedvanlig Tynge og

Paalæg at besverges, saa og ikke heller forhugge eller forhugge lade nogen de Skove, der tilligge, til Upligt i nogen Maade; og dersom han kan formærke, nogen Jord og Eiendom der udi Lenet at være Kronen frakommen med Uret, da skal forne Envold Kruse være forpligt samme Eiendom med Lov, Dom og Ret igjen under Kronen at indtale, saafremt han ikke selv vil stande os derfore til Rette. Og have vi det for godt anseet og det herefter saaledes med Udgiften udi vore Regnskaber ville forholdet have, at Skriveren paa al Udgiften skal tage nøiagtige Kvittantser og Beviser af dennem, som samme Udgift paalyder, hvilke Kvittantser forne Envold Kruse til ydermere Beviis skal med egen Haand undertegne, at samme Udgift og Kjøb hannem vitterligt er og af hannem paa vore Vegne samtykt, saafremt samme Udgift i Regnskabet paa vore Vegne ellers [skal] passere og blive godtgjort. Cum inhib. sol. Kjøbenhavn 24 Juli 1608. R. III. 322. Afskr. VI. 671. (Orig. i Rigsarkivet.)

Udi lige Maade fik forne Envold Kruse Følgebrev til Bønderne udi Akershuus Len, stylo consueto. Kjøbenhavn 24 Juli 1608. R. III. 325. Afskr. VI. 671. (Orig. i Rigsarkivet.)

Envold Kruse, Statholder paa Akershuus, fik Følgebrev til Bønderne udi Heggen og Frølands Skibrede, [hvormed afgangne Peder Knutssøn [Maaneskjold] til Akervik tidligere var forlenet], formula usitata. Kjøbenhavn 24 Juli 1608. T. III. 313. Afskr. VI. 235. (Orig. i Rigsarkivet.)

Fredrik Lange i Tunsberg fik Brev, sig at erklære imod en Bondes, Olaf Einarssøns, Angivende.

C. IV. V. G. t. Hvis nærværendes Brevviser, Olaf Einarssøn, paa Tandstad[1] der udi Tunsberg Len boendes, underdanigst til os haver suppliceret og sig over dig udi adskillige Maade besverget, det altsammen haver du af indlagte hans Supplikation ydermere at forfare. Thi bede vi dig og ville, at du med allerførste Leilighed dig udførligen imod os erklærer, saa vi paa videre hans Anfordring kunne vide at lade give hannem tilbørlig Svar og Besked. Kjøbenhavn 25 Juli 1608. Ibidem. (Conc. i Rigsarkivet.)

Envold Kruse fik Brev, tre Sager og Toldboden paa Moss at forferdige.

C. IV. V. s. G. t. Vider, at eftersom vi naadigst komme udi Forfaring, at tre af vores Sager paa Moss en Tidlang have staaet øde og saaledes forfaldne, at de ikke os til Fordeel kunne

[1] Paa Nøterø.

bruges, førend de igjen blive restaurerede, da bede vi eder og ville, at I strax paa Foraaret lader forferdige forne Sager, at de med det første kan komme til Gangs igjen, og at I bestiller Tømmer og andet hvis dertil behøves, førend Vinteren kommer, og haver god Indseende med, at vi af samme Sager kan have Fordeel og ingen Skade. Sammeledes at I lader Toldboden der sammesteds forbedre og forferdige, at Tolderen derudi kan have sin nødtørftige Værelse, og altsammen med ringeste Bekostning muligt. Hvis I udi saa Maade bekostendes vorder, haver I til eders Regnskab at lade indføre. Cum claus. consv. Kjøbenhavn 26 Juli 1608. T. III. 313. Afskr. VI. 235. (Conc. i Rigsarkivet.)

Envold Kruse fik Brev anlangendes Erik Olssøn, Borgermester i Oslo, og hans Vederparter.

C. IV. V. s. G. t. Vid, at eftersom tvende Borgere og Indbyggere udi vor Kjøbsted Oslo, Laurits Michelssøn og Jens Holm ved Navn, samt deres Anhængere til den sidste almindelige Herredag, som blev holdt udi vor Kjøbsted Stavanger, havde did indstevnet os elskelige Erik Olafssøn, Borgermester der sammesteds, og hannem beskyldte for de Sager, ikke aleneste hans Ære, gode Navn, Rygte og Lempe vare anrørendes, medens ogsaa for de Sager, som dennem aldeles intet vedkomme, hvilken deres Beskyldning de ikke saa nøiagteligen hannem overbeviste, som det sig burde, hvorudover vi noksommeligen var foraarsaget, skarpere med Lov og Retten at have decerneret, end da samme Tid skeede, medens dog naadigst efterladt, paa det vi naadigst vilde foraarsage en fredelig og venlig Correspondents imellem Borgermester og Menigheden der sammesteds; saa formærke vi dog af forne tvende Borgeres Supplikation, de nogen Gange udi vores Kantselli have indlagt, saavelsom og udaf anden sanddru Beretning, at slig vores naadigste Mening ingen Frugt hos forne Erik Olafssøns Vederparter haver skaffet, medens at de hannem med stor Ubeskedenhed udi Ord og Gjerninger eftertragte. Da, paa det vi en Gang for alle maa blive forne tvende Borgeres samt deres Anhængeres Overløb kvit og den uskyldige maa nyde Fredelighed, bede vi eder og ville, at I paa vore Vegne paa det alvorligste forne tvende Borgere samt alle deres Anhængere offentlig paa Raadhuset udi de andres, Borgermester og Raads og Menighedens Nærværelse anmelder og tilkjendegiver, at de udi alle Maade skal lade forne deres Borgermester Erik Olssøn for al Ubeskedenhed udi Ord og Gjer-

ning være fri og forskaanet som den, vi for deres Tiltale have engang frikjendt, og paa vore Vegne bevise hannem den Lydighed og Hørsomhed, de pligtige ere efter deres Eeds og Pligts Indhold, og paa det andre skulle have Advarsel og dennem imod deres Borgermestere og Øvrighed ikke saa letferdeligen uden al Aarsag at opsætte eller tilsammenbinde, som disse Kumpaner nu gjort have, da ere vi naadigst tilfreds, at forne tvende Borgere samt deres Medfølgere, saamange som havde stevnet forne Erik Olssøn til Stavanger og siden paa hannem suppliceret og klaget, skulle til Straf og Amindelse paa denne Gang paa deres egen Omkostning lade støbe og give os en halv Kartove af Kobber med al sin Tilhøring, som der paa vort Slot Akershuus udi Arkeliet skal leveres inden Martini Dag førstkommendes og siden der sammesteds til Husens Behov forvares. Medens dersom de dennem understaa enten samtligen eller og nogen in specie for de Sager, vi udi dømt have, hannem herefter med Ord eller Gjerninger at molestere eller nogen Klammer at paaføre, de da ikke uden al Naade som oprørske Borgere og Undersaatter ville (efterat saadant dennem lovligen bliver overbeviist) straffes paa deres Hals; dog dersom hannem ellers nogen kan have udi andre Maade at tiltale, da det dennem at stande frit fore, saavidt de med Lov og Ret gjøre kan. Sammeledes at I udi lige Maade tilsiger og strengeligen befaler forne Borgermester Erik Olssøn, at han herefter for forne Sager, udi dømt er, lader dennem, som hans Vederparter have været, være fri og for ydermere Forfølgning forskaanet og sig imod dennem saavelsom de andre hans Medborgere der sammesteds fredeligen og venligen forholde, saafremt vi og ikke derover skal lade straffe, som vedbør, dersom nogen Klagemaal forekomme og det hannem nøiagtigen bliver overbeviist. Cum claus. consv. Kjøbenhavn 26 Juli 1608. T. III. 313. Afskr. VI. 235. (Conc. i Rigsarkivet.)

Envold Kruse fik Brev, alvorligen udi Akershuus Len derover at holde, at 1 Rigsdaler saavelsom og 4 Mark Danske efter Kgl. Maj.s udgangne Forordning udi al Handtering for 66 Skilling skulle indtages og udgives, og over samme Mandats Overtrædere ernstligen at lade straffe. Kjøbenhavn 27 Juli 1608. T. III. 314. Afskr. VI. 235.

Envold Kruse fik Brev, de fremmede, som Deler udi Norge kjøbe, anrørendes.

C. IV. V. s. G. t. Vider, at eftersom vore Undersaatter,

Indbyggerne der udi Akershuus Len, dennem paa det høieste besverge over de fremmede og synderlig Hollændere, som der for Byen saavelsom og paa Havnerne og Ladestederne der udi Lenet indkomme at kjøbe Deler, for at de, naar de did ankomme, tage med dennem deres eget Maal, hvorefter Delernes Bredde og Tykke maales, saafremt de ikke ellers af dennem skulle gjøres til Udskud, hvorudover Indbyggerne siden nødes til at selge dennem for halv Værd, dennem ikke til ringe Skade, uanseet det er umuligt, at alle Sagstokkene, hvorudaf samme Deler skjæres, kunne være lige tykke og brede ved begge Enderne; da, efterdi vi ingenlunde ere til Sinds (og besynderlig fremmede) der udi vort Rige Norge at indrømme, eftergive og tilstede slig licentiam med nogen ny Ordning at opbringe, som vores egne Undersaatter kunde komme udi Forderv, bede vi eder og ville, at I herefter med forne udlændiske haver den alvorlige Indseende og dennem derhen holder, at de forne Maal, som bemeldte vores Indbyggere er til Skade, aldeles afskaffe, og at de kjøbe og lade sig nøie med hvis Deler Blokkene give. Saafremt sig nogen understaar, efterat de derom ere blevne advarede, herimod at gjøre, I da derover lader straffe, som vedbør. Cum claus. consv. Kjøbenhavn 28 Juli 1608. T. III. 314. Afskr. VI. 235. (Conc. i Rigsarkivet.)

Forordning om Oslo Domkirke, hvorledes med des Bygning, Forbedring, Gravsteder, Stolestader og i andre Maade skal forholdes.

C. IV. G. a. v., at eftersom vi naadigst komme udi Forfaring, hvorledes Domkirken udi vor Kjøbsted Oslo skal med Tiden være saa ganske og aldeles forfalden baade paa Tag og udi andre Maade, og det formedelst den ganske ringe Indkomst, hun skal have, at det endeligen vil fornøden gjøres derpaa at lade hjælpe udi Tide; da ere vi naadigst tilfreds, at saamange Kirker udi Oslo og Hamar Stifter, som ere ved nogen Forraad og Formue, skulle enhver dennem komme forne Domkirke til Hjælp med 1 Rigsdaler, hvilken Summa Pendinge paa forne Domkirke siden efter os elskelige Envold Kruse's, vor Mand, Raad, Statholder udi vort Rige Norge og Embedsmand paa vort Slot Akershuus, som forne Pendinge af Kirkerne skal lade oppeberge, samt Bispens og Kirkevergerne der sammesteds deres Angivende og Forvidende notturftigen skal anvendes. Og paa det forne Domkirke siden, og efterat bete Summa derpaa bliver forbygt, desbedre

og ved billige Middel kan holdes ved lige, god Hevd og Magt, ville vi med dette vort aabne Brev naadigst have gjort efterre Forordning, som er:

Først skulle alle Borgere og Indvaanere udi forne vor Kjøbsted Oslo, ingen undtagen, som ville begraves og have deres Leiested udi Koret, give til Domkirken 20 Rigsdaler, paa det store, middelste Gulv 10 Rdl., udi Vingerne 5 Rdl., og for hvert Barn, som paa forne Steder skal begraves, skal gives til Kirken Halvparten saameget, som forvet staar. Medens en fremmed og udlændisk, som paa forne Steder begjerer at begraves, skal give dobbelt saameget som en Indbygger. For et Begravelsessted paa Domkirkens og Hospitalens Kirkegaarde skal gives paa de bedste og fornemste Pladse 1½ Rdlr., paa de andre Steder, som ikke ere beleilige, 3 Ortsdaler, og for et Barn paa bete Steder Halvparten saameget, som forvet staar, (dog Hospitalet selv at følge, hvis som for Leiesteder paa Hospitalens Kirkegaard udgives). Skal og ingen, som ere saa formuende, at de deres Gravsteder kunne betale, maa begraves paa andre Kirkegaarde, enten udi Klosters eller Hospitals Kirkegaard, uden de ville give for deres Begravelse til Domkirken og Hospitalet saameget, forvet staar. Naar og alle de store Klokker der udi Domkirken for noget Liig blive ringede, skal af dennem gives til Kirken for hver Gang 1½ Rdl., for de middelste 3 Ortsdaler, og for de mindste 1½ Ortsdaler. Dog skal Klokkeren herudaf have for sin Besværing den tredie Part efter den Norske Ordinants's Lydelse og Indhold. Saafremt nogen, enten indlændiske eller udlændiske, herimod med fornævnte til Domkirken at udgive, eftersom forvet staar, findes modvillig og fortrøden, han da ikke derfor af vores Befalingsmand paa forne vort Slot Akershuus (den, som nu er eller herefter kommendes vorder) vil tiltales, forfølges og straffes, som vedbør, [hvilken Straf og Bøder udi lige Maade skal komme Kirken til Bedste].[1] Og efterat vi naadigst forfare, at Kirken allerede skal have anvendt en stor Bekostning paa Stolestader, som hun endnu sidder udi Gjæld og Bekostning fore, da ville vi hermed strengeligen og alvorligen have paalagt og befalet alt Borgerskabet udi forne vor Kjøbsted Oslo (som udi forne Domkirke have deres Stolestad) at betale Kirken hvis Omkostning hun paa enhver sin Stolestad haver anvendt. Og skulle de siden være forpligt aarligen at give af deres Stolestader en Kjendelse til Domkirken efter den Forordning og Taxt, forne vores Befalingsmand samt

[1] Udeglemt i Registrene.

Borgermestere og Raad der sammesteds efter Pladsens og Stedens Beleilighed derpaa sættendes og taxerendes vorde; dog Borgermestere og Raad deres Stolestader fri og uden al Besværing at beholde, som billigt er. Saafremt sig nogen herimod modvillig lader befinde, han da ikke udi lige Maade derfore vil straffes, som vedbør. Herefter sig hver og en, baade indlændiske og udlændiske, skulle have at rette og for Skade at tage vare. Cum inhib. sol. Kjøbenhavn 28 Juli 1608. R. III. 326. Afskr. VI. 671. (Conc. i Rigsarkivet.)

Nils Nilssøn, Slotsskriver paa Baahuus, fik Konfirmats paa Biskopstienden af Hisinge Prestegjeld, [som Steen Matssøn [Laxmand] til Rønneholm, Kgl. Maj.s Embedsmand paa Baahuus, har bevilget ham mod 20 Rigsdaler i aarlig Afgift]. Kjøbenhavn 29 Juli 1608. Ibidem.

Styring Boel fik Brev, en ny Smeltehytte anrørendes.

C. IV. V. G. t. Vid, at vi nu have afferdiget nærværendes Brevviser, Paul Smelter, at skulle begive sig til vort Rige Norge, der sammesteds udi dit Len en Jern- og Smeltehytte at anrette; thi bede vi dig og ville, at du med muligste Flid lader forfare al Leilighed, hvor samme Malm houffvisch [hyppigst?] og bedst er at bekomme, og at du siden der sammesteds lader opsætte og bygge hvis Hytter og Mølle samt og forskaffer ham hvis anden Nødtørft dertil fornøden gjøres. Hvis Omkostning derpaa bliver anvendt, haver du dig at føre til Regnskab. Kjøbenhavn 29 Juli 1608. T. III. 315. Afskr. VI. 235.

Laurits von Hadelen fik Brev, en Borger af Amsterdam, Cornelis Pott, hans Skib, saasnart det i hans Len kan hende at ankomme, at lade arrestere, indtil Mats Bagge, Kgl. Maj.s Capitain, for den Rest, han hos hannem har at fordre, kan blive contenteret. Kjøbenhavn 30 Juli 1608. Ibidem.

Anders Green, Norges Riges Kantsler, fik Brev, en Lykke, et Kloster i Oslo tilhørig, anrørendes.

C. IV. V. G. t. Vid, at eftersom vi for nogen Tid siden forleden naadigst have bevilget Mester Jørgen Rottgieter Klostergaarden samt en des underliggendes Lykke, der udi vor Kjøbsted Oslo liggendes, da, efterdi vi udaf din underdanigste Beretning nu naadigst forfare, dig ikke (formedelst at du tidt og ofte foraarsages der udi Byen at holde til) uden stor Skade samme Lykke at kunne ombære, ere vi naadigst tilfreds, at du forne Klosterlykke igjen maa lade annamme, dog med saa-

dant Vilkaar, at du forne Mester Jørgen Rottgieter forne Klostergaarden, som vi hannem tilforn naadigst bevilget have, ubehindret lader følge. Cum claus. consv. Kjøbenhavn 31 Juli 1608. T. III. 315. Afskr. VI. 236. (Conc. i Rigsarkivet.)

Styring Boel erlanget aabne Mandat til menige Kronens Tjenere udi Nedenes Len, saa megen Brændeveed at skulle forskaffe hannem aarligen til Fogedgaarden, som han behøver, under den Straf, som vedbør. Nyborg 6 August 1608. R. III. 327. Afskr. VI. 673.

Claus Gagge fik Forleningsbrev paa Vardøhuus og Finmarken.

C. IV. G. a. v., at vi af vor synderlige Gunst og Naade saa og for tro og villig Tjeneste, som os elskelige Claus Gagge til [Harested], vor Mand og Tjener, os og Riget hertil gjort og beviist haver og herefter troligen gjøre og bevise maa og skal, have undt og forlent og nu etc. forlene forne Claus Gagge med vort og Norges Krones Len Vardøhuus og Finmarken med des tilliggendes Bønder og Tjenere, vist og uvist, aldeles intet undertaget, eftersom afgangne Olaf Pederssøn [Maaneskjold] det senest for hannem udi Verge og Forsvar havt haver, at skulle have, nyde, bruge og beholde, indtil saalænge vi anderledes derom tilsigendes vorde. Dog saa at han for des aarlige visse Indkomst af forne Vardøhuus og Finmarken efter Jordebogens Lydelse saa og for Tienden skal give til aarlig Afgift 300 gode Rigsdaler uden al Afkortelse udi nogre Maade og dennem paa hans egen Eventyr og Omkostning levere udi vort Rentekammer vor Rentemester til Hænde. Og hvis Jordebogen og forne Tiende ydermere kan inddrage skal han nyde, bruge og beholde sig selv til Bedste og til at lønne og underholde sig selv, hans Fogder, Skriver og andre Slottens og Lenens Folk med, saa og deraf fornøie Lagmanden og Presten der sammesteds deres Rettighed, eftersom dennem af os naadigst forundt er og de til des bekommet have, saa og os ingen Omkostning med Regnskabet at fremføre skal tilskrives. Medens hvis den uvisse Rente og Indkomst anlanger, som der udi Lenet falde kan, som er Sagefald og Gaardbygsel, skal han aarligen gjøre gode Rede og Regnskab fore, hvoraf vi have bevilget hannem den femte Part for sin Umage at maa bekomme, og den øvrige Part samt hvis Kobbefiskende der i Lenet saa og Told, Sise og Vrag ville vi os selv alene have forbeholdet at skulle føres os til Regnskab.

Og skal forne hans Afgift og Regnskab begyndes og angaa fra Philippi 1608 og endes 1609 og saaledes Aar fra Aar forfølges, emeden og al den Stund han samme Len udi Forlening beholdendes vorder. Og skal han i alle Maade, som det sig bør, vide og ramme vort og Rigens Gavn og Bedste og des Skade og Forderv af hans yderste Magt og Formue hindre og afvende. Desligeste skal han rette sin Leilighed efter at være al Vinteren saavelsom Sommeren over paa forne Vardøhuus og ikke at begive sig fra Lenet, uden han af os naadigst bliver forløvet, og udi alle Maade have god og flittig Tilsyn, at de Svenske, Rydserne eller andre ikke indtrænge eller tiltage dennem nogen ydermere Rettighed, end dennem bør med Rette. Cum claus. consv. et inhib. sol. Skanderborg 11 August 1608. R. III. 327. Afskr. VI. 673. (Orig. i Rigsarkivet.)

Envold Kruse, Statholder paa Akershuus, fik Brev at lade Envold Kruse, Landsdommer udi Jylland, hans Skib (naar det kunde hende til Drammen eller Moss Ladesteder at ankomme) følge 40 Tylvter Danmarks-Deler og 400 Lægter til Asmild Klosters Bygning. Skanderborg 5 September 1608. T. III. 315. Afskr. VI. 236.

Nils Wind fik Brev at tiltale Borgermester og Raad udi Bergen, for de have tildømt en ved Navn Jakob Benecke, Indvaaner udi Hamburg, en Arv, som forne Nils Wind paa Kgl. Maj.s Vegne havde sig tilholdt, formedelst den ikke i lovlig Tid blev fordret. Arven var falden efter en ved Navn Markus Timand,[1] og forne Borgermester og Raad skal have funderet deres Dom paa, at forne Jakob regnes for Kgl. Maj s Undersaat. Skanderborg 18 September 1608. Ibidem.

En Forordning udgik til Akershuus, hvorledes med Krigsknegtene der sammesteds skal holdes.

C. IV. G. a. v., at vi have ladet forfatte nogle Artikler, hvorefter vor Lensmand paa vort Slot Akershuus, som nu er eller herefter kommendes vorder, saavelsom og gemeine Knegte og Krigsfolk der paa Slottet alle og hver særdeles skulle have dennem at rette og forholde, hvilke Artikler vi af enhver efter hans Kondition og Befaling ubrødeligen ville holdet og efterkommet have, under den Straf, som vedbør og derhos bemeldt er:

For det første skal vor forordnede og bestalter Vagtmester og alle andre gemeine Krigsfolk saavelsom og Arkelimester og

[1] Jfr. Brev 16 April s. A., ovfr. S. 251.

Bøsseskytter der paa Slottet gjøre og sværge vor Lensmand paa vore Vegne deres Eed, at de alle og hver besynderlig ville være os og vore Riger og Lande hulde og tro, vores og vores Rigers og synderlig vores Slot Akershuus's Nytte, Gavn og Bedste vide at ramme, Skade og Forderv af deres yderste Magt og Formue at hindre og afvende og her sammesteds paa og hos vort Slot og Befæstning Akershuus, eftersom det enten af os selver eller andre paa vore Vegne kan blive dennem befalet og paalagt, Dag og Nat, være sig til Lands eller Vands, dennem udi samme deres Bestilling og Tjeneste at skikke og forholde, som ærlige Krigsfolk egner og bør, og dennem udi al ærlig og billig Handel ufortrøden at lade bruge og derhos at opsætte Liv og Levnet og i saa Maade dette vort Artikels-Brev fuldkommeligen at holde og efterkomme.

Skal ingen tilfordriste dennem at foragte Guds hellige Ord og Lære, enten med uchristelig Sværgen eller Banden eller udi andre Maade. Befindes nogen med Forsæt og af fri Villie udi samme Guds Fortørnelse med unyttig Sværgen og Banden at blive varaftige, og ikke af Vagtmesteren eller andre Befehlhabere, ei heller hans egne Medgeseller deres Paamindelse og Formaninger ville lade sig undervise og slig hans Forsæt og syndige Væsen forandre og afstaa, han skal som en Gudsbespotter, andre til et Exempel, alvorligen straffes.

Skal og forbemeldte vor Lensmand ikke aleneste have udi Befaling forne vore Krigsfolk og Befalingshabere, Arkeli og Bøsseskytter, meden ogsaa skal have Volden og Befæstningen omkring Slottet udi Befaling og have tilbørlig og flittig Agt og Opseende, at intet udi nogen Maade bliver forsømmet, men at altingest af enhver efter hans Bestilling, og eftersom der kan blive hannem befalet, bliver udrettet og bestilt, som det sig bør. Og dersom nogen befindes derimod at gjøre, han da efter Artiklernes Lydelse kan blive straffet, saa at med altingest god Skik og Ordning kan holdes.

Skal Lensmanden have slig Opsyn, at Slotsporten til rette Tide bliver opladt og igjen tillukt, og at Vagten, hvor behov gjøres, bliver bestillet.

Skal og enhver af Knegtene og andet Krigsfolk der paa Slottet med sine Vaaben, Verge og Rustning være tilstede, saa ofte det dennem af Lensmanden bliver befalet og paalagt, eller ogsaa naar Trommen slaar om, saa de da enten samtligen eller

ogsaa efter Leiligheden ved Rode- eller Halvrodeviis, eftersom dennem befales, kan være ferdige og tilstede, og enhver siden Dag og Nat med Flid at forrette hvis hannem bør og hannem efter hans Befalings og Tjenestes Leilighed paalagt bliver og befalet, og ikke derimod lade sig finde fortrøden og modvillig, ei heller imod Lensmanden og hans Befehlingshabere eller nogen hans Folk nogen Mytteri og Perlament anrette under Livsstraf.

Skal Vagtmesteren til rette bestemte Tid imod Dag og Nat selv opføre og nederføre Vagten og imod al forefaldende Leilighed efter hans Bestilling at paavare.

Skal og hver Krigsmand saavelsom Bøsseskytterne være forpligt at holde baade Dagvagt og Natvagt paa Slottet, paa Volden og ellers, hvor han paa Vagten bliver hen forordnet, og samme sin Vagt troligen at forestaa og ikke at blive ude og forsømme Vagten. Dersom nogen, som i saa Maade er befalet Vagten, findes at blive ude og ikke kommer tilstede og varer sin Vagt, han skal efter afsagt Dom og Sentents blive straffet. Mens dersom nogen formedelst Sygdom og Skrøbelighed blev forhindret, han skal det ved hans Rodegeseller Vagtmesteren tilkjendegive og bede om Forlov, ellers skal ingen maa forordne en anden Vægter udi sin Sted uden Lensmandens Villie og Vidskab.

Skal enhver have sin Rustning og Verge udi god Agt og stedse og altid med Krud, Lod og anden Notturft være forsørget. Men dersom hos nogen befindes Mangel for Krud, Lod og andet sligt, enten naar de blive opførte paa Vagten, eller og den Stund de ere paa Vagten, han skal efter afsagt Dom og Sentents straffes.

Skal og ingen hverken Dag eller Nat gaa bort af Vagten og i saa Maade undvige og forsømme den Vagt, han er paa forordnet, undertagen det skeer ved Lensmandens eller Vagtmesterens Villie og Vidskab; og dersom nogen saaledes befindes at undvige Vagten, han skal som en Meenediger tilbørligen straffes.

Skal og de, som forordnes paa Vagten, holde dennem fra Drukkenskab; men dersom nogen bliver befunden paa Vagten at være fuld og drukken, han skal igjen føres neder af Vagten og overantvordes Stokmesteren og siden efter afsagt Dom og Sentents straffes.

Naar Vagten er sat, skal der ingen gaa af sin Kvarteer, som han er hen forordnet, og ingen Nat lade sig befinde uden samme hans Kvarteer; dersom nogen befindes sligt at gjøre, skal han straffes uden al Naade.

Skal og enhver give graugiveligen Agt paa det Løsen, hannem altid gives, og naar han haver taget og annammet hans Løsen, den da stille hos sig selv beholde og ingen at give den fra sig eller aabenbare, uden den alene, som er forordnet paa Skildvagten. Og dersom nogen forglemmer hans Løsen eller ogsaa med uret Løsen bliver befunden, han skal efter afsagt Dom og Sentents straffes paa Livet.

Skal og ingen, naar Vagten er sat, med Skrigen, Buldren, Raaben eller Syngen lade sig høre, ei heller skyde noget Rør eller Bøsse løs eller anderledes Pulver anstikke eller noget Ildtegn fra sig give. Hvo, herimod gjør, skal efter afsagt Dom og Sentents straffes.

Skal og ingen, efter Vagten er sat, sig med hverandre kives, trættes eller slaaes inden Slottet og Befæstningen; men dersom det hender sig, at den ene med den anden kunde komme udi nogen Uenighed og ikke udi Venlighed kunde eller stod til at forliges, saa at den ene vilde endelig eske den anden, da maa de sammen, naar de ere nederførte af Vagten, om Morgenen imellem 7 og 8 Slet og møde hverandre for Porten. Men dersom nogen før den Tid, og førend Vagten er nederført, vilde regne og hevne sig paa den anden, da skal den eller de, som saaledes paa besætter Vagt slages og balges, straffes paa Livet; og de, som ellers paa besat Vagt slaaes med Næver eller give hverandre tørre Hug, skal efter afsagt Dom og Sentents straffes.

Skal og ingen fiendtligerviis og med vred Hu blotte og uddrage sit Verge paa Volden og Befæstningen udi den Mening at gjøre den anden Skade dermed. Men dersom nogen understaar sig det at gjøre, da skal han straffes uden al Naade. Hvo, som befindes at sove paa Vagten, skal straffes paa Livet.

Skal og ingen befatte sig med Geschöttet paa Volden og Befæstningen, undertagen han er dertil forordnet. Og dersom nogen befindes sig herimod at befatte noget dermed, uden han haver Befaling derpaa, han skal alvorligen blive straffet.

Ingen skal heller med Ureenlighed besmitte Voldene eller Befæstningen paa de Steder, som ikke bør sig. Hvo, herover bliver begrebet, skal alvorligen straffes.

Dersom og nogen Larm eller Perlament tildrog sig, eller og Ildebrand paakom (det Gud naadeligen afvende), og Løsen derover bliver skudt, eller og Trommen blev slagen, da skal enhver strax med hans Rustning og Verge personligen uden

al Forsømmelse være tilstede og derhos lade sig finde under Livsstraf.

Skal og ingen i det ringeste forgribe sig imod Regimentet under høieste Livsstraf; og dersom en eller flere forgreb sig noget imod nogen disse forne Artikler og udi en eller anden Maade gjorde noget herimod, saa Lensmanden derfore paa vore Vegne enten ved Vagtmesteren eller hans Stokkeknegte skulde tage sig det an, da skal ingen sætte sig derudimod eller gjøre dennem derpaa nogen Forhindring, ei heller rotte sig tilsammen og gjøre Paalæg og Mytteri mod dennem, men skal dennem derved beskytte og haandhæve. Og dersom befindes, at en eller flere gjøre Vagtmesteren eller hans Knegte derpaa nogen Forhindring, og Misdæderne derudover bortkomme, han skal ikke aleneste straffes som Misdæderne selv, men udi det, han haver sig forgrebet imod Regimentet, skal han straffes paa Livet.

Alle disse forne Artikler hver og besynderlig paa vort Slot Akershuus ville vi, Christian den fjerde, Danmarks og Norges Konning etc., fast og ubrødeligen have holdet og efterkommet. Dog ville vi os forbeholdet have dennem at formere, formindske og forandre, eftersom tilfaldende Leilighed og Notturft kan fordre og vi kunne agte og betænke gavnligst at være. Skanderborg 23 September 1608. R. III. 328. Afskr. VI. 673. (Orig. i Rigsarkivet.)

Aabent Brev til Bønderne paa Eker, deres Arbeide til Sæm Gaard anrørendes.

C. IV. Hilse eder alle, vore og Norges Krones Bønder og Tjenere, som bygge og bo over Eker Len og ere lagte under vor Gaard Sæm, saavelsom de, tilforn til forne Sæm tjente og os af afgangne Hans Pederssøn [Litle] ere tilskiftede, evindeligen med Gud og vor Naade. Vider, eftersom vi naadigst komme udi Forfaring, hvorledes I med Tømmer til Ladestederne at fremføre, med Pløining, Egt og Arbeide og hvis anden Deel, nødvendig til forne vor Gaard Sæm at gjøre, kan forefalde, (naar I af os elskelige Laurits von Hadelen, vor Mand, Tjener og Befalingmand der sammesteds, blive tilsagte), skulle findes meget gjenstridige, os og hannem ikke uden ringe Skade og Afbræk, thi bede vi eder, ville og hermed hver særdeles strengeligen og alvorligen byde og befale, at I efter denne Dag og efterat denne vor naadigste Mandat for eder bliver forkyndt, værer fortænkt udi baade Tømmer og Deler til Ladesteder at føre saavelsom Egt og Arbeide (naarsomhelst I af forne vor Befalings-

mand eller hans Fuldmægtige derom tilsigendes vorde) til for^{ne} vor Gaard Sæm ufortrøden at gjøre. Saafremt sig nogen herimod fortrykker og haardnakket, efterat han bliver tilsagt, anstiller, han da ikke derfore vil deles, tiltales og straffes som den, vores udgangne aabne Brev og Befaling ikke agte eller holde vilde. Herefter sig enhver og en skal vide at rette og for Skade at tage vare. Cum inhib. sol. Skanderborg 23 September 1608. T. III. 316. Afskr. VI. 236. (Conc. i Rigsarkivet.)

Borgermester og Raad i Throndhjem finge Brev at skulle Johan Nequers udi Borgerskab uformeent antage, anseet sligt kunde skee Byen uden Skade.

C. IV. V. G. t. Vider, eftersom nærværendes Brevviser, Johan de Nequers, en Flander, underdanigst haver ladet os andrage, hvorledes han er til Sinds sig der udi vor Kjøbsted Throndhjem at ville nedsætte, sin Næring og Bjering som andre Kjøbmænd og Indvaanere der sammesteds at søge, med underdanigst Begjering, at saadant med vores naadigste Bevilling og Tilladelse maatte skee; da, efterdi der udi Byen er tilforn mange fremmede og Udlændinge vonhaftige, og saadant Byen til ingen Skade, men mere til Gavn og Forbedring kan geraade, bede vi eder og ville, at I for^{ne} Johan de Nequers (efterat han den borgerlige og sedvanlige Jurament, som fremmede og Udlændinge pleie at gjøre, haver præsteret) udi Borgerskabet antage. Cum claus. consv. Skanderborg 5 Oktober 1608. Ibidem. (Conc. i Rigsarkivet.)

Envold Kruse, Statholder, fik Brev at bestille 100 Tylvter tykke og rene Danmarks-Deler til Koldinghuus Bygnings Behov, at ligge rede paa Foraaret. Skanderborg 28 Oktober 1608. Ibidem.

Jørgen Kaas fik Bevilling at fortøve her udi Riget, til det Skifte er overstandet efter Fru Pernille Rud. Skanderborg 6 November 1608. Ibidem. (Conc. i Rigsarkivet.)

M. Jørgen Erikssøn, fordum Biskop udi Stavanger, hans Arvinger finge Brev, Jørgen Kaas, Befalingsmand sammesteds, hans Dom at efterkomme og M. Laurits Schaboe, nu Bisp der sammesteds, den Oppebørsel, de for Naadsens Aar havde sig tilholdet, at tilstille. Skanderborg 6 November 1608. Ibidem.

Steen Bilde fik Brev, Tredieaars-Tage anrørendes.

C. IV. V. G. t. Vid, eftersom vi naadigst komme udi Forfaring, hvorledes du skal tilholde vore og Kronens Bønder og

Tjenere der udi Throndhjems Len, du naadigst med forlenet er, at udgive 1 Daler i Tredieaars-Tage af hvert Spands Leie, og det udaf den Aarsag at den nye prentede Norske Lov formaar (sic), at af hvert Løb Smør og hvert Pund Skyld (paa de Steder, Løber og slige Pund sedvanlige ere) saa meget udi hver Tredieaars-Tage skal udgives, uanseet, tilforn der udi Lenet ikke haver været givet mere af enhver fuld Gaard end 1 Daler, hvor høit den og haver været sat paa Skyld; da bede vi dig og ville, at du forne vore Undersaatter herefter ikke med høiere Tredieaars-Tage besverger, end som, førend den Norske Lov paa Tryk er udgangen, haver været brugeligt, saa at de efter gammel Viis og Sedvane eneste udgive af hver heel Gaard 1 Daler og af hver halv Gaard ½ Daler udi Landboveitsel og saa fremdeles, medmindre vi ved vores aabne Mandat og Forordning anderledes lade paabyde og befale. Cum claus. consv. Skanderborg 16 November[1] 1608. T. III. 316. Afskr. VI. 237. (Conc. i Rigsarkivet.)

Laurits Markvardssøn, Skriver paa Bergenhuus, og hans Hustru Birgitte Hansdatter finge Konfirmatsbrev paa en Gaard, de udi Nordhordland i Besiddelse have, kaldes Valestrand, med underliggende Ødegaarde, Eide og Elviken, at beholde deres Livstid for sedvanlig Leding og Landskyld til Norges Krone, med Forord at holde Gaarden ved Hevd og Magt. Skanderborg 20 November 1608. R. III. 328. Afskr. VI. 673. (Conc. i Rigsarkivet.)

Nils Wind fik Bevilling paa til kommendes Foraar at maatte begive sig hid ned til Danmark, stilo usitato. Skanderborg 20 November 1608. T. III. 317. Afskr. VI. 237. (Conc. i Rigsarkivet.)

Hans Pederssøn, Indvaaner udi Bergen, fik Beskjærmelsesbrev udinden nogen Overlast, hannem skal tilføies af den Lybske Nation formedelst en Retssag, han haver at udføre.

C. IV. G. a. v., at eftersom denne Brevviser, Hans Pederssøn, Indvaaner udi vor Kjøbsted Bergen, os underdanigst haver ladet andrage og tilkjendegive, hvorledes sig skal begive nogen Irring og Trætte mellem hannem og nogle Borgere og Indvaanere til Lybek, hvorudover hannem adskillig Overlast og Overvold hidindtil skal være vederfaret og endnu dagligen tilføies og det udi Synderlighed af den Lybske Nation ved Bryggen der udi forne vor Kjøbsted Bergen, saa han ikke uden Overraaben,

[1] Original-Conceptet er dateret 6 November.

Efterskrig, Truen og Undsigelse udi sin notvendige Geschäft kan gaa der over, uanseet han noksom findes erbødig at svare enhver og en, hvis Lov og Ret give kan, med underdanigst Begjering, for slig ulovlig Overfald at mue haandhæves og forsvares; da have vi nu af vor synderlige Gunst og Naade saa og af Øvrigheds Magt taget og annammet og nu etc. annamme forne Hans Pederssøn udinden vor kongelige Hegn, Værn, Fred og Beskjærmelse, besynderligen at ville haandhæve, forsvare og fordagtinge til al Rette, saa at hvo hannem haver noget til at tale, de skulle det gjøre med Lov og Ret og for sin tilbørlige Dommer og ikke anderledes, og skal han imod alle i lige Maade holde sig fredeligen, tilbørligen og lovligen. Forbydendes alle og hver, ihvo de helst ere eller være kunne, særdeles forne Tydske Nation paa Bryggen, forne Hans Pederssøn at hindre, true, undsige, feide eller feide lade eller nogen Overvold at gjøre udi nogen Maade, under vor Kongelige Hevn, Straf og Vrede. Skanderborg 22 November 1608. R. III. 328. Afskr. VI. 674. (Conc. i Rigsarkivet.)

Indvaanerne udi Kjøbenhavn finge Forskaanselsbrev paa at lade vrage den Sild og anden Fisk, de selv lade fange udi Throndhjem.

C. IV. G. a. v., at eftersom nogle vore Undersaatter og Indvaanere udi vor Kjøbsted Kjøbenhavn underdanigst have ladet os andrage og tilkjendegive, hvorledes det dennem meget besværligt og fast (uden største Forhindring og Forløst[1] paa deres Handtering) skulde falde, hvis Fisk de udi Bjugnen og ved omliggende Øer ved en 7 Veisøs ungefær fra vor Kjøbsted Throndhjem fange, til forne Throndhjem at føre og det der sammesteds at lade vrage, udi Synderlighed efterdi det er saa meget til Krogs og at de der sammesteds aldeles intet hverken selge eller kjøbe, med underdanigst Begjering, at de for forne Throndhjems Vragen naadigst maatte være forskaanet; da have vi af vor synderlige Gunst og Naade undt, bevilget og tilladt og nu etc. tillade, at forne vore Undersaatter ikke herefter skulle være forpligtet, hvis Fisk og Sild de selv ved deres Tjenere udi forne Bjugnen og hosliggende Øer lade fiske, udi Throndhjem at lade vrage, men at de ubehindret, efterat de samme Fisk fanget have, dermed hid udi vort Rige Danmark mue sig begive og dennem siden her sammesteds udi hvad Kjøbsted, dennem lyster, (efterat de der sammesteds ere vragede) mue selge og forhandle.

[1] ɔ: Verlust.

Cum inhib. sol. Skanderborg 28 November 1608. R. III. 328. Afskr. VI. 674. (Conc. i Rigsarkivet.)

Nils Wind fik Brev, at forhjælpe Henrik Kramer von Cleve hos Jakob Villumssøn, fordum Borgermester udi Bergen, etc.

C. IV. V. G. t. Vid, eftersom vores naadigste Forskrift for nogen Tid siden forleden for en ved Navn Henrik Kramer von Cleve (en Arv, han der udi vor Kjøbsted Bergen haver at fordre, belangendes) til dig er udgangen med Befaling, han til samme Arv uden vidtløftig Forhal maatte forhjælpes, og vi nu naadigst komme udi Forfaring, hannem med samme Arvsøgning ikke endnu til nogen frugtbar Endskab at være anlanget, udaf Aarsag at den Dom, som hannem og os elskelige Jakob Villumssøn, fordum Borgermester der sammesteds, om samme Arv imellem er afsagt, ikke endnu er bleven exekveret, hvorudover bemeldte Kramer endnu underdanigst er begjerendes, med samme Sag til en endelig Ende at mue forhjælpes; da, efterdi for^ne^ Jakob Villumssøn endnu skal have en stor Formue der udi Byen, endog han derfra er bortdragen og sig til Amsterdam nedsat, bede vi dig og ville, at du Supplikanten derhen forhjælper, at bemeldte Dom kan blive fyldestgjort, saavelsom ogsaa udi lige Maade forhjælper hannem til Rette imod os elskelige Strange Jørgenssøn, Raadmand der sammesteds, anlangendes et Grundbrev, han med hannem omtrætter, saavidt med Lov og Ret skee kan, saafremt bemeldte hans Vederpart til samme Brev ikke befindes at være berettiget, anseet, vi tvende Gange herom af fornemme fremmede Folk, som for hannem i den Sag have intercederet, er bleven besøgt, paa det vi og for videre Overløb i den Sag naadigst maa blive forskaanet. Cum claus. consv. Skanderborg 6 December 1608. T. III. 317. Afskr. VI. 237. (Conc. i Rigsarkivet.)

Laurits von Hadelen fik Brev, nogle Deler, af Jørgen Friis's forvaltede Sager annammet, anrørendes.

C. IV. V. G. t. Vid, eftersom vi af os elskelige Jørgen Friis til Krastrup, vor Mand, Raad og Embedsmand paa vort Slot Segelstrup, hans underdanigste Anlangende naadigst komme udi Forfaring, hvorledes, der hannem for nogle Aar siden (før han Akershuus Slot og Len er-kvit bleven) er bleven tilkjendegivet, dig naadigst at være befalet Tolderiet udi Drammen at forvalte, du til samme Tid en ganske Hob tykke Deler og an-

dre, paa Sagerne der sammesteds skaarne, skal have til dig annammet, for hvilke udi vores Renteri at gjøre Rede og Regnskab han nu skal henholdes, hvilket hannem skal falde fast besværligt og vanskeligt, efterdi du (som forberørt er) Delerne haver annammet, og hannem ikke siden af dig (endog ofte ombedet) nogen Beviis eller Kvittants skal være tilstillet, hvoraf udi forne. vores Renteri kunde forfares, til hvilke vores Skippere eller til hvilken vore foretagne Bygningers Behov forne. Deler (efter vores naadigste Anordning) kunde være overleveret eller og i andre Maade afhændt; da bede vi dig og ville, at du uden videre Forhal est tilfortænkt, rigtige Kvittantser og Beviser forbete. Jørgen Friis til Hænde hid neder at forskikke, og det inden Fastelavn førstkommendes i det seneste, hvoraf (som før er rørt) forfares kan, til hvilke Personer af vores Skippere eller andre og hvis Behov forne. Deler af dig eller din Fuldmægtige ere blevne overantvordet og afhændiget, saa at forne. Jørgen Friis sig ikke ydermere skal kunne have at undskylde, at han for denne Skyld ikke kan komme til Endskab med sine Regnskaber, os udi Længden til Skade og Nachdeel. Cum claus. consv. Skanderborg 10 December 1608. T. III. 317. Afskr. VI. 237. (Conc. i Rigsarkivet.)

Envold Kruse, Statholder paa Akershuus, fik Brev, en Gaard til Kgl. Maj. og Kronen at udlægge, anrørendes.

C. IV. V. s. G. t. Vider, eftersom vi naadigst komme udi Forfaring, at I ikke endnu skal have udlagt den Gaard til os og Kronen, som I for nogen Tid siden paa en almindelig Herredag paa eders og andre eders Medarvingers Vegne eder tilforpligtede, istedenfor den Gaard, afgangne Henrik Bülow ved Rettergang Kronen afvundet haver, at ville udlægge, uanseet, af os elskelige Steen Brade til Knutstrup, vor Mand, Raad og Embedsmand paa vort Slot Kallundborg, til underskedlige Tider derom skal være Anfordring gjort, da bede vi eder og ville, at I retter eder efter uden videre Forhal dermed at gjøre til Ende, saafremt I ikke vil stande os til Rette for hvis Skade vi derudinden kunne os billig have at tilregne. Cum claus. consv. Skanderborg 14 December 1608. T. III. 318. Afskr. VI. 237. (Conc. i Rigsarkivet.)

Hertug Henrik af Brunsvigs Falkefænger, ved Navn Joakim Sommer, blev meddeelt aabent Brev, udi de tre næstfølgende Aar at maatte fange og tilforhandle sig paa hans fyr-

stelige Naades Vegne Falke og andre slige Veidefugle paa Island og dennem kvit, fri og ubehindret siden af Landet at udføre. Cum inhib. sol. Skanderborg 16 December 1608. R. III. 329. Afskr. VI. 674.

1609.

Steen Bilde fik Brev at tilholde Christen Matssøn paa Inderøen og Peder Grum, Foged i Jæmteland, at gjøre afgangne Laurits Kruses Arvinger endelig Rede og Regnskab for deres Opbørsel af Bakke Klosters Len.

C. IV. V. G. t. Vid, at vi af os elskelige Envold Kruse til Vingegaard, Landsdommer udi vort Land Nørre-Jutland, som efter Loven er afgangne Laurits Kruse (forrige Befalingsmand udi Bakke Kloster) hans efterladendes Børns Verge, hans underdanige Beretning naadigst er bleven forstendiget, hvorledes hans afgangne Broders, for[ne] Laurits Kruses, forrige Fogder, ved Navn Christen Matssøn paa Inderøen og Peder Grum, nu Foged udi Jæmteland, endnu med nogen for[ne] Bakke Klosters Lens Regnskab uforklaret skulle restere og tilbagestaa, saa at for[ne] Envold Kruse ikke kan vide endelig Besked, hvormeget for[ne] hans afgangne Broder af for[ne] Bakke Klosters Len haver bekommet og oppeborget eller hvad Restants han enten hos for[ne] Fogder eller Bønder endnu kan have at fordre, med underdanigst Begjering, at for[ne] Fogder ved vores naadigste Befaling til dig alvorligen maatte blive tilholdne for[ne] deres Regnskab at forklare; da, efterdi saadant synes Billighed at være gemæss, bede vi dig og ville, at du for[ne] Fogder ernstlig og alvorligen henholder, at, naar de af nærværendes Envold Kruses Fuldmægtige, os elskelige Jørgen Gram, Indvaaner udi vor Kjøbsted Throndhjem, derom besøges, de da endeligen tiltænke uden al Forhaling eller Dilation at gjøre hannem paa for[ne] afgangne Laurits Kruses Børns Vegne klar og rigtig Rede og Regnskab for hvis Oppebørsel de af for[ne] Bakke Klosters Len (midlertid for[ne] afgangne Laurits Kruse naadigst dermed var forlenet) entfanget

og oppebaaret have og de ikke allerede til forne afgangne Laurits Kruse eller hans Arvinger have gjort nogen Regnskab for, saa forne Envold Kruse paa forne sine Broderbørns Vegne, som han er Verge for, for deres Forsømmelses Skyld ikke skal lide nogen Skade, saafremt de ikke derfore ville stande til Rette. Skanderborg 4 Januar 1609. T. III. 318. Afskr. VI. 238. (Conc. i Rigsarkivet.)

Envold Kruse fik Brev, nogle Soldater, til Akershuus Len anlangede, anrørendes.

C. IV. V. s. G. t. Vider, at eftersom vi udaf eders underdanigste skriftlige Beretning, os elskelige Christian Friis, vor tro Mand, Raad og Kantsler, tilskikket, naadigst forfare eders Betænkende anlangendes det Krigsfolk, som en Deel allerede der under vort Rige Norge ere anlangede, en Part og endnu forventendes, som siden agter at begive sig ind udi Sverige, med Begjering, underdanigst at mue blive forstendiget om vores Mening, hvorledes I eder udi den Sag ydermere til forefaldende Leilighed skulle forholde, saa lade vi os naadigst vel befalde den Anordning, som I udi den Sag gjort haver; dog hvad belanger de 120 Soldater, som os elskelige Peder Ivarssøn [Jernskjeg], vor Mand, Tjener og Befalingsmand udi Brunla Len, haver gjort Forhindring paa, see vi naadigst for godt an, at man dennem (efterat de allerede saavidt ere komne) lader passere, saa de ikke der sammesteds skulle ligge vore egne Undersaatter til Besværing, dog at I des uanseet endnu lader gjøre den alvorlige Anordning hos alle vores Befalingsmænd, at enhver udi sit Len haver flittig og grangivelig Indseende, saa at ingen saadanne Folk (dersom de endskjønt af Storm og Uveder kunde indtrænges udi nogen af Havnerne der under Landet) stedes at gjøre nogen Landgang, medmindre de med vores naadigste Pas ere forsynede, medens at de, saasnart det formedelst Veder og Vind skee kan, henholdes at begive dennem ud af samme Havn igjen, de anlange udi. Saafremt vores Befalingsmænd herudinden findes forsømmeligen og vores Undersaatter derudover nogen Uleilighed og Skade bliver tilføiet, de da ikke derfore ville stande til Rette. Horsens 25 Januar 1609. Ibidem. (Conc. i Rigsarkivet.)

Forbudsbrev paa Korn at udføre af Norge.

C. IV. G. a. v., at eftersom vi naadigst forfare, hvorledes Kornet fast allevegne udi vort Rige Norge skal høit opstige og

blive saa dyrt, at det er at befrygte, at dersom slig Leilighed ikke haves udi Agt og dertil ikke søges Raad udi Tide, skulle vore Undersaatter der sammesteds derudinden lide Brøst og Mangel, hvorfore vi med vore elskelige Danmarks Riges Raads Raad den Anliggende have betænkt, besluttet og for godt anseet, vort almindelige Forbud over alt forne vort Rige Norge at lade udgaa: at aldeles intet Korn herefter der af Riget skal udføres eller udskibes, enten for nogle vore Kjøbstæder, Havner eller og andensteds, indtil saalænge vi anderledes derom lade forordne. Saafremt nogen, enten indlændiske eller udlændiske, sig understaar herimod noget Korn der af forne vort Rige Norge at udføre eller udskibe, da skal den, sligt gjør, ikke alene have forbrudt Skib og Gods og alt hvis han haver med at fare, meden og derforuden tiltales og straffes som den, der modvilligen imod vores aabne Mandat og Forbud at handle og gjøre sig forlyster, og som vedbør. Thi bede vi og byde vore Fogder, Embedsmænd, Borgermestere, Raadmænd og alle andre over alt forne Norge, at I efter denne Dag aldeles intet Korn tilstede der af Riget enten for nogle vore Kjøbstæder, Havner eller andensteds, eftersom forvst staar, (førend dette vort Forbud igjen opgives) at udføres eller udskibes, saafremt I ikke selv derfore ville stande os til Rette og straffes derover, som vedbør. Cum claus. consv. et inhib. sol. Horsens 25 Januar 1609. R. III. 329. Afskr. 675. (Conc. i Rigsarkivet.)

Til Lensmændene i Norge, [næstforegaaende] Forbudsbrev paa Korn at lade forkynde. Horsens 25 Januar 1609. T. III. 319. Afskr. VI. 238. (Conc. i Rigsarkivet.)

Jørgen Jakobssøn [ɔ: Jakob Jørgenssøn], Lagmand i Bergen, fik Brev, indenbys Sager sig ikke med at befatte.

C. IV. V. G. t. Vid, eftersom vi naadigst komme udi Forfaring, at endog vi til sidste forleden Herredag udi vor Kjøbsted Stavanger vores naadigste Forordning over alt vort Rige Norge have ladet udgaa, at Lagmændene sig med ingen de Sager, som af Borgermester og Raadmænd udi Kjøbstæderne burde at ordeles, skulde befatte, ei heller Borgermester og Raadmænd udi Kjøbstæderne med de Sager, som Lagmændene burde at dømme udi, du dig des uanseet alligevel skal understaa at ville sidde Dom med os elskelige Borgermestere og Raadmænd der udi vor Kjøbsted Bergen udi de Sager, som dennem alene ved-

komme, da bede vi og ville, at du dig saadant herefter aldeles entholder og intet befatter uden aleneste med hvis udenbys Sager, som for dig blive indstevnede og du efter samme forbemeldte vores naadigste Forordning bør at ordele udi, og intet lader dig finde efter denne Dag paa deres Raadhuus, naar slige Sager udaf dennem blive forhørte. Dermed skeer vor Villie. Thi vid dig aldeles herefter at rette. Skanderborg 1 Februar 1609. T. III. 319. Afskr. VI. 238. (Conc. i Rigsarkivet.)

Strange Jørgenssøn, Raadmand i Bergen, fik Forskaanelsebrev for en Bog, kaldet Kalfskind, han var tildømt at levere.

C. IV. G. a. v., at eftersom vi naadigst komme udi Forfaring, hvorledes os elskelige Strange Jørgenssøn, Raadmand der udi vor Kjøbsted Bergen, skal være af Lagmanden der sammesteds tildømt, en Bog, kaldes Kalvskinden (som tilforn paa Halsnø Kloster skal have været) at føre tilstede, og efterdi han nu underdanigst tilkjendegiver og høiligen benegter, aldrig samme Bog at have havt udi hans Verge eller Gjemme, ei heller den hannem at være til Hænde kommen, da have vi af vor synderlige Gunst og Naade og efter saadan hans underdanigste Undskyldning undt og tilladt og nu etc. tillade, at forne Strange Jørgenssøn for den Tiltale, Forfølgning og Dom, saavidt forne Bog er anrørendes, mue blive forskaanet; dog dersom han samme Bog herefter kan udspørge, eller og den herefter kunde komme hannem til Hænde, skal han være forpligt den at føre tilstede og vores Lensmand der paa forne Halsnø Kloster, som nu er eller herefter kommendes vorder, at overantvorde. Thi forbyde vi alle, ihvo de helst ere eller være kunne, særdeles vore Fogder, Embedsmænd og alle andre, hannem for samme Bog imod dette vores aabne Brev, eftersom forvet staar, at forfølge eller og efter denne Dag at tiltale udi nogen Maade under vor Hyldest og Naade. Skanderborg 2 Februar 1609. R. III. 330. Afskr. VI. 675. (Conc. i Rigsarkivet.)

Nils Hanssøn, Skipper, bekom paa hans Reders Vegne en Pas paa „lille par tidt“ paa Rysland og Nordland, lydendes ligesom forgangen Aar, og var det et Skib paa 70 Lester. Skanderborg 3 Februar 1609. Ibidem.

Johan Hermanssøn, Indvaaner til Amsterdam, fik Pas paa et hans Skib, ungefær paa 80 eller 90 Lester stort, Norden

omkring, og lydde samme Pas paa 2 Aar, for 1609 og 1610. Skanderborg 6 Februar 1609. R. III. 330. Afskr. VI. 675.

Steen Bilde fik Brev, Jomfru Vivike Bjelkes Vergemaal anrørendes.

C. IV. V. G. t Vid, at eftersom os elskelige Jens Bjelke til Østeraat, vor Mand, Tjener og Sekretær, underdanigst for os haver ladet berette, hvorledes hans Moder, Syster og han samtligen med det forderligste efter hans Hjemkomst til hans Behusing agter at foretage Deling og Skifte efter deres afgangne Huusbonde og Fader, med underdanigst Begjering, efterdi han, imidlertid forne Skifte paastaar, ikke uden Mistanke forne hans Systers Vergemaal kan forvalte, vi hende naadigst derfor dig til en Verge vilde forordne, som hendes Gavn og Bedste paa samme Tid i alle Maade tilbørligen kunde ramme; da bede vi dig og ville, saa og hermed Fuldmagt give, at du retter dig efter, som forberørt er, forne hans Systers Vergemaal imidlertid, naar forne Skifte staar, dig at paatage og lade være befalet, havendes grangivelig Indseende, at hende for hendes Person udi samme Skifte maa vederfares hvis billigt og ret er, som du vilt ansvare og være bekjendt. Cum claus. consv. Skanderborg 15 Februar 1609. T. III. 322. Afskr. VI. 242.

Steen Matssøn [Laxmand] fik Brev at erklære sig om noget Gods, som Knut Pederssøn [Maaneskjold til Odsnes] underdanigst til Magelaug er begjerendes [mod noget af hans Jordegods i Akershuus Len, hvorover følger nedenstaaende tvende Fortegnelser]. Skanderborg 18 Februar 1609. Ibidem.

Envold Kruse fik Brev, lydendes som Steen Matssøns, anlangendes de Gaarde, Knut Pederssøn begjerer til Magelaug. Skanderborg 18 Februar 1609. T. III. 323. Afskr. VI. 242.

Efterfølger Fortegnelse paa obbemeldte ærlig og velbyrdig Mand Knut Pederssøns Gods samt hvis Gods han af Hs. Maj. underdanigst er begjerendes:

Kgl. Maj.s Gods i Baahuus Len: Bendt i Gaande: Meel 1½ Setting, Malt 1½ Tønde, Havre 1 Tønde, Smør 1 Pund 4½ Mark, Landskyld 1 Ort, Græsleding 1 Album, Foring ½ Daler. Hvert tredie Aar: Meel 1½ Sett., Smør 4½ Mark.

Russeliung: Meel 1½ Sett., Malt 1 Tde., Havre 1 Tde., Smør ½ Pd. 4½ M℔., Landskyld 6 Skill. 2 Alb., Foring ½ Dlr. Hvert tredie Aar: Meel 1½ Sett., Smør 4½ M℔.

Lillaas Skattegods: Meel 10 Skrul, Malt 1½ Tde., Havre

1 Tde., Smør 1 Pd. 7 M℔, Arbeidspenge 2 Alb., Græsleding 1 Alb., Foring 1½ Ort. Hvert tredie Aar: Meel 5 Skrul, Smør 3½ M℔.

Olsby Kronegods: Meel 1 Tde., Malt 2 Tdr., Havre 2 Tdr., Smør 7½ Pd., Landskyld 26 Skill. 2 Alb., Græsleding 4 Alb. 2 Den., Foring 1 Dlr. Hvert tredie Aar: Meel 1 Tde., Smør 18 M℔.

Tar i Vik: Meel 2 Skjepper, Malt ½ Tde., Smør 1½ Pd., Arbeidspenge 2 Alb., Leding 6 Den., Foring ½ Dlr. Hvert tredie Aar: Meel 1 Skjeppe, Smør 6 M℔.

Er anslaget udi Penge 38 Rigsdaler 1 ℔.

Knut Pederssøns Gods paa Hedemarken: i Lauten Sogn, som han underdanigst er begjerendes at give til Magelaug: Olaf Store-Rogstad skylder aarligen 3 Huder 5 Skind, Arbeidspenge 1 Daler. — Mats i Morthof skylder aarligen 2 Huder, Arbeidspenge 1 Dlr. — I Ribo i Vangs Sogn: Halsteen Skramstad skylder aarligen 10 Skind, Arbeidspenge ½ Dlr. — Ivar i Holstad skylder aarligen 1½ Fjerding Bygmeel, Arbeidspenge ½ Dlr. — I Ringsaker Sogn: Seier i Kvindely [Kinnlid] skylder aarligen 2 Huder, Arbeidspenge 1 Dlr.

I Østerdalen, i Elverums Sogn: Peder i Store-Hof skylder aarligen 2 Huder 4 Skind, Arbeidspenge 1 Dlr.

I Gudbrandsdalen: i Ringebu Sogn: Per i Køgelstad [Kolstad?] skylder aarligen 3 Huder, Arbeidspenge 1 Dlr. — Engelbret Smidesang skylder aarlig ½ Hud, Arbeidspenge ½ Dlr. — I Dovre Sogn: Jon Ullekleiv skylder aarligen 3 Huder, Arbeidspenge 1 Dlr. — I Lesje Sogn: Knut i Roldstad skylder aarligen 3 Sett., Arbeidspenge 1 Dlr.

Summa: Huder 19, Skind 19, Bygmeel 2 Fjerdinger, Daler 9. Er anslaget udi Penge: Rigsdaler 30. Knut Pederssøn.

Laurits [ɔ: Claus] Gagge, Embedsmand paa Vardøhuus, fik Brev, adskillig Leilighed udi Vardøhuus Len, udinden de Lapper, der boendes ere, saa og de Svenske Fogder, som af Lapperne i forne Len oppebære Tribut, anrørendes.

C. IV. V. G. t. Vid, at vi udaf en skriftlig Beretning og Relation, som Søfren Bondessøn, Slotsskriver paa vort Slot Vardøhuus, nu nyligen gjort haver, naadigst komme udi Forfaring, hvorledes Sveriges Krones Fogder og Fuldmægtige der udi Lenet underligen skulle tage afsted og dennem yderligere og fast mere Rettighed tilholde, end som den forne Svenske Krone er tilberettiget og hun (før den Svenske Feide begyndtes) havt haver,

idet de 1) udaf Søfinner eller Sølapper høiere Skat udkræve, end som de af Alders [Tid] givet have; 2) ikke heller nøies med de Perzeller at annamme af dem udi Skat, som sedvanligt været haver, men ville endeligen Skatten udi Fisk opberge og mere end dem muligt er at udgive; 3) desligeste skulle de forne Svenske Fogder om Sommeren did ankomme og Skatten opberge, endogsaa en Part stedse der at blive og residere sig understaa, uanseet at de ikke pleie at komme derned til Søen uden om Vinteren alene; 4) sammeledes tage de Skat og Tiende af Nordmændene paa Vadsø; 5) item bruge Fiskeri i Tanen og Alten Laxe-Elve; 6) som og bygge Boder og Vaaninger paa adskillige beleilige Steder, hvilket aldrig tilforn er skeet; 7) herforuden skulle de dem understaa at opberge der udi Lenet ved Søsiden den Skat, som Rydserne tilforn (dog med Uret og Gevalt) sig tilholdt, uanseet vi Rydsen aldeles ingen Skat eller Indkomst ved Søsiden ere gestendige, end ikke til den ringeste Skilling; 8) endogsaa da fornemme vi, at en Svensk Foged ved Navn Erik Johansson haver understaaet sig at protestere imod vores Mandat, som om Skytningsbaade at holde vedlige eller og dertil Penge at udlægge udi forleden Sommer er publiceret; 9) og naar forne Søfinner dennem besverge saa høi og usedvanlig Skat at udgive, da tage de den fra dem med Gevalt; 10) tilmed truer og undsiger dem; 11) desligeste naar vore Fogder dem forbyde saa ubilligen med de fattige Folk at fare afsted, da svare de dem, at de have deres Herres Befaling det at gjøre, og at Land og Strand høre de to Parter til Sverige, derfor kunne de ingen Forbud agte; med anden Uretferdighed, som samme Svenske Fogder der i Lenet skal begaa.

Og endog vi ikke begjere at fratage den Svenske Krone den Deel, de af Alders lovligt havt have, saa ville vi dog ingenlunde tilstede, at de forne Svenske Fogder mere og høiere Skat ved Søsiden skulle oppeberge, end som de gjort have, førend den Svenske Feide begyndtes, ikke heller paa nogen Sted eller udi nogen Fjord eller Elv at skulle sig indtrænge, som de ikke af Alders pleiede at komme, enten at bruge Fiskeri eller og Skat at optage. Desligeste ville vi ikke, at de stærkere og med flere Folk, ei heller længere der skulle være og dennem opentholde (sic), end som de i gamle Dage pleiede, men naar de den Deel have oppebaaret, som dem med Rette bør, skulle de drage ufortøvet derfra igjen og vore Undersaatter desimellem

hverken med ubillig Flytning, Spisning eller anden Bekostning betynge. Thi bede vi dig, ville og hermed alvorligen befale, at du forne Svenske Fogder paa vore Vegne alvorligen og solenniter udi godt Folks Overværelse forbyder, at de aldeles intet udi dit Len ved Søsiden at opberge sig understaa, uden det, som de af Alders, og førend den Svenske Feide begyndtes, med Billighed og Rette, uden Trusel og Vold pleiede at opberge; ikke heller at komme i de Fjorde eller paa de Steder, som de af Alders ikke pleiede at komme, saa de ikke paa Sveriges Krones Vegne med Opbørsel, Fiskeri, Bygning, Bud, Forbud eller nogen anden Prætension os skulle ufrigjøre den Høihed, Herlighed og Jus, som vi til vor aarlige Indkomst til Fiskeri, Elve, Fjorde, til Land og Strand nu have og af Alders til Norges Rige hørte, mens at Sveriges Krone lader sig nøie med det, som Ret er og vores er ubevaret; hvilket dit Forbud du ogsaa af nogle godt Folk, som hos ere, skal tage beskrevet. Og efter de Svenske Fogder og deres Medfølgere saaledes ere advarede, siden understaa dem videre Uret vore Undersaatter at tilføie (i hvad Maade de det at gjøre sig understaa), da ville vi, at du dig med godt Folk, som du der hos dig bedst kanst opbringe, med Vaaben og Verge saaledes stafferer, at du dem kanst være mægtig, og siden dem fiendtlig og med Gevalt angriber og enten af dit Len forjager eller og dræber og ihjelslaar. Siden skal du flittig Indseende have, at aldeles ingen Svenske Fogder, som herefter did vorde sendt, de forne terminos skulle overtræde, men dersom de det at gjøre dem ogsaa fordriste, da skalt du i lige Maade med dennem procedere, som forskrevet staar. Og for slig din Gjerning, som du og alle de, som med dig ere, efter denne vores naadigste Befaling imod de Svenske Fogder og deres Medfølgere forretter og effectuerer, ville vi baade dig og dine Folk haandhæve, fordagtinge og for enhver, som dig derfor kunde eller vilde beskylde, fortræde og forsvare, saa det skal blive baade dig og din Anhang uden al Skade.

Udi lige Maade skal du disse efternævnte Artikler vel have udi Agt og med det første, muligt er, om al Leilighed Erklæring udi vores Kantselli indskikke:

1. [Hvor] mange Skytningsbaade der er overalt udi dit Len, og udi hvad Sogne hver Baad findes tilstede. Disse Baade skal med stor Flid holdes vedlige, saa aldeles intet derpaa fattes; og ville vi med det første forskaffe dig noget Skøtt, som

paa dennem kan bruges, hvilket dog Bønderne selv skulle udi Fisk eller Pendinge erlægge og betale, saa de siden altid der i Lenet kunne findes tilstede.

2. Skal du fremsende en Designation, [hvor] mange Skytter eller og andre stafferede Folk du der udi Lenet kan bringe tilveie, og saamange Bøsser eller andre Verger, dennem fattes, skulle de selv kjøbe sig.

3. At du og forfarer, paa [hvor] mange Steder den Svenske Krone af Alders haver taget Skat, og hvilke Fjorde eller Steder de ikke have noget oppebaaret, og hvor meget de pleie af hver Søfin at opberge, saa vi kunne have en rigtig Jordebog paa alt det, de Svenske der i Lenet ere tilberettiget. Og paa det du des bedre og vissere af Søfinnerne det kan forfare, sende vi dig herhos en udførlig Relation, som afgangne Hans Olssøn, fordum Befalingsmand der sammesteds, udi vort Kantselli haver indlagt, hvorudi alle omstændige Vilkaar om denne Sag baade til Fjelds og ved Søsiden ere indførte.

4. Eftersom vi forfare, at de forne Søfinner ingen Leding udgive til os og Kronen, (endog alle Almuesfolk udi Norges Rige det bør at gjøre), da ville vi, at du nu strax sætter alle Søfinner udi dit Len paa Leding. Og efterdi de ere fattige og lidet formaa at udgive, da skal samme Leding saa ringe og let sættes, at den dem ikke kan være til Besværing, og vi dog den Deel, som vores Regale er, ikke nu længere skulle miste.

5. Saamange Søfinner eller Fjeldlapper, som om Sommeren komme fra Fjeldene neder til salte Søen at fiske over alt dit Len, af dennem skal du tage til Tribut en billig Ting og derforuden hver tiende Fisk, ihvem de tilhøre; og skulle de ikke begynde at fiske, førend de fange Forlov af dig eller dine Fogder det at maa gjøre. Og skalt du ikke tilstede, at de enten til Svenske eller Rydske Fogder noget udgive, men til dig alene paa vore Vegne, efterdi Høiheden til samme Sø hører os alene til.

6. Udi de Finnebyer, som i dit Len ligge til Fjelds og give Skat til alle tre Riger, som ere Arridsby, Eskildsby, Indeawer,[1] Adŵer,[2] Kodicke[3] og andre, dennem skalst du udi denne tilkomstige Vinter selv i egen Person besøge og flittig Indseende have, at de forne Finnebyer ikke mere give i Skat til de andre Riger end til os. Dersom du udi Sandhed og kan forfare, os mere Rettighed til samme Byer at have, end som

[1] Indiager. [2] Adever, lapp. Avjovarre. [3] Koudoken, lapp. Koutokæjno.

de andre Herrer, da skalst du i slig en casu ramme vores Gavn og Bedste, eftersom vi dig tiltro.

7. Og som Forfarenhed noksom giver, at de forne Finske og Lappiske Folk af Naturen og Brug til Trolddom ere tilgeneget, og derfor baade Nordmænd og andre fromme Folk ikke vel tør bo nær hos dennem, meget mindre i de Fjorde sig nedsætte, som saa mange Finner ere udi, da skalt du have et alvorligt Indseende, at de, som blive befundne at bruge Trolddom, ved Dom og Sentents uden al Naade aflives. Ere og nogen mistænkte, at de slig Kunst vide, og dog ikke bevises, at de den have brugt, da skal de forvises af dit Len og ikke stedes at blive paa noget Sted, som Finnerne have deres Tilhold udi, hverken udi dit Len ei heller i Nordlandene. Hvorefter du dig underdanigst kanst rette. Befalendes dig Gud. Skanderborg 20 Februar 1609. T. III. 319. Afskr. VI. 238.

Hartvig Bilde, Befalingsmand udi Nordlandene, fik Brev, lydendes i lige Mening med det forskrevne, belangendes de Finner udi hans Len, som give Skat til Sverige, saavelsom de Svenske Fuldmægtige (besynderlig en ved Navn Reinhold N., udi Ofoten residerendes), som der i Lenet hos forne Finner over Gebør Skat opberge og i andre Maade Kgl. Maj.s Undersaatter besverge; dog exciperes den 6te Punkt udi forne Claus Gagges Brev, saa den ikke har usum i det nærværendes Brev; dog indeholdes i den Sted dette efterne udi Hartvig Bildes Brev særdeles, som ikke haver usum eller befindes i Claus's Brev, ut sequitur:

Og eftersom der findes en Finneby udi Saltens Len ved Navn Sigvær, som ligger oppe imod Kjølen eller Fjeldryggen, desligeste Thingvær udi Senjen Len, som og Rafnholt i Tromsø Len, hvilke Byer hidindtil ingen Skat have givet til os af den Aarsag, at vore Lensmænd, som have havt de Lene i Befaling, af Ladhed og Forsømmelse ikke have villet havt den Umage den at indkræve, hvilket dog de Svenske Fogder ikke forsømme, thi de nøde dem i Sigvær til at give sig Skat, endog samme By ligger paa Norges Krones Grund og ikke paa Sveriges Grund; I ydermere beretter os, at Kvænerne (som er et Svensk Folk) bruge Norges Krones Land, som er imellem Kjølen og den salte Sø, og have der deres Reenlager al Sommeren igjennem og give dog intet derfore til os og Kronen, men de agte med slig deres Brug at tilhevde sig Søen; item

da skal forne Kvæner drage neder til Søsiden og der med vore Undersaatter drive Kjøbmandskab, fare til Baads fra en Sted til en anden, Søfinnerne til Skade og Afbræk; da ville vi, at du herefter aarligen kræver af de Finner, som bo udi de Byer, saa meget udi Skat, som de til Sveriges Krone udgive; derhos dennem formelder, at den Skat, som de til den Svenske Krone udgive, den give de ud med Urette og for intet, thi de bo paa denne Side Kjølen. Ogsaa skalt du forbyde og forhindre Kvænerne ikke at holde deres „Rindlaug“ paa vores Grund paa denne Side Kjølen om Sommeren, ei heller at drive Kjøbmandskab neder ved Søen, men formelde dem, at de sig nære udi deres eget Land og vores Grund lade være ubrugt og vore Undersaatter umolesteret. Skanderborg 20 Februar 1609. T. III. 321. Afskr. VI. 241.

Envold Kruse fik Brev at nedsende paa Foraaret til Aarhuus til Skanderborg Slots Bygnings Behov 30 Tylvter Spirer, 300 Lægter og 60 Tylvter Deler. Prestholm 20 Februar 1609. T. III. 324. Afskr. VI. 243.

Peder Ivarssøn [Jernskjeg] og Olaf Galde finge Brev anlangendes det Gods, som Fru Dorthe Juel til Magelaug af Hs. Maj. underdanigst er begjerendes.

C. IV. V. G. t. Vider, at eftersom I nogen rum Tid siden forleden have bekommet vores naadigste Befaling at skulle besigtige, ligne og lægge noget vort og Norges Krones Gods med dets tilliggende Eiendom, Landgilde, Skove, Ager og Eng, imod noget Gods med dets Tillæg, som os elskelige Fru Dorthe Juel til Elline, afgangne Henrik Brockenhuus's Efterleverske, sig underdanigst derimod haver erbødet til os og Norges Krone at ville udlægge, og vi nu udaf eders indskikkede Besigtelse udi vores Kantselli naadigst forfare, eder aleneste at have forfaret og gransket om begge forne Gods's Leilighed og Landgilde, og ikke derhos det ene Gods imod det andet efter vores udgangne Befaling lignet og lagt, som det sig burde; da bede vi eder og ville, at I, som den Landsende bedst er bekjendt, endelig ere fortænkt udi med allerførste Leilighed efter vores første Befaling og eders egen Besigtelse, den eder herhos igjen tilskikkes, begge forne baade vor og Norges Krones saavelsom og Fru Dorthe Juels Gods, baade Landgilde og Eiendom, imod hinanden at ligne og lægge, hvorudaf kan forfares, os og Norges Krone saavelsom hende i samme Skifte at skee Skjel og

Fyldest. Givendes siden samtlige fra eder beskrevet [etc. i sedvanlige Udtryk]. Prestholm 21 Februar 1609. T. III. 325. Afskr. VI. 243.

Forordning paa Island publiceret, forbydendes, døde Mennesker at opgrave eller derpaa i nogen Maade at tyrannisere, ei heller med utilbørlige Ord eller Gjerning deres Lagmænd at tiltale eller i nogen Maade forhaane. Haderslevhuus 25 Februar 1609. R. III. 330. Afskr. VI. 675.

Forordning, forholdendes, [hvor] meget Fisk enhver af Islands Indbyggere, som bruger Fiskeri under Vespenø, med sig derfra Øen af Kjøbmændene, den have udi Pagt, uformeent maa bortføre. Haderslevhuus 25 Februar 1609. R. III. 331. Afskr. VI. 675.

Herluf Daa fik Brev, en Skolemester paa Island at antage i den afdødes Sted, som var Sønden og Østen paa Island. Haderslevhuus 25 Februar 1609. T. III. 325. Afskr. VI. 244.

Samme at forordne en [særegen] Sysselmand paa Vespenø. Haderslevhuus 25 Februar 1609. Ibidem.

Steen Bilde fik Brev, Paul Michelssøn, Foged paa Bakke Kloster, anrørendes.

C. IV. V. G. t. Vid, at eftersom nærværendes Brevviser, Paul Michelssøn, Foged paa Bakke Kloster der udi vort Rige Norge, af Lagmanden der udi vor Kjøbsted Throndhjem nogen Tid siden forleden skal være tilfunden at erstedige sin Vederpart Peder Skrøder, Indvaaner i vor Kjøbsted Bergen, en anseelig Summa Pendinge for Kost og Tæring med Interesse, Skade og Forsømmelse, som han haver anvendt og lidt udi en Sag, de omtrættede, og derhos tilerkjendt forne Peder Skrøder at maa bekomme Arrest og Beslag paa forne Paul Michelssøns Gods, Penge og Varer, inden- eller udenbys udi Romsdals eller Throndhjems Len, hvor det kunde findes eller opspørges, saafremt samme anvendte Omkost og Interesse ham ikke blev erlagt; da, efterdi forne Paul Michelssøn nu haver taget Stevning udi Hovedsagen over forne Lagmand og sin Vederpart ind for os og vores elskelige Rigens Raad, bede vi dig og ville, at du ikke tilsteder nogen Arrest at skee paa forne Paul Michelssøns Gods der udi Lenet, førend Sagen med ordentlig Proces for høie Øvrighed efter Stevningens Indhold ved forhengaaendes Dom og Sentents bliver udført, og dersom allerede nogen Arrest er skeet, at den da, saafremt derpaa endnu intet er bleven oppe-

baaret og annammet, igjen løsgives. Cum claus. consv. [Marts 1609.][1] T. III. 326. Afskr. VI. 244.

Hans Pederssøn i Helsingør, som har fragtet Skipper Villum Pederssøns Skib af Malmø paa Rydsk Norderland, bekom Pas. Haderslevhuus 4 Marts 1609. R. III. 332. Afskr. VI. 675.

Nogle Borgere til Flensborg fik Pas paa Nordlandene paa tvende deres Skibe, det, Revert Nansen, og det, Mathias Claussøn er Skipper paa. Haderslevhuus 7 Marts 1609. R. III. 332. Afskr. VI. 676.

Søfren Søfrenssøn og Henrik Didrikssøn fik Bevilling at maa holde en Viinkjælder i Bergen, som Garperne hidindtil havt have.

C. IV. G. a. v., at eftersom vi naadigst komme udi Forfaring, hvorledes de Tydske paa Bryggen der udi vor Kjøbsted Bergen hidindtil en offentlig Viinkjælder skal have havt og holdt paa en Gaard og Eiendom, os elskelige Borgermestere og Raad paa Byens Vegne der sammesteds tilhørig, hvilken vi nu naadigst for forne Tydske efter denne Dag ville have afskaffet, da have vi af vor synderlige Gunst og Naade undt, bevilget og tilladt og nu etc. tillade, at os elskelige Søfren Søfrenssøn, vores Tolder og Raadmand, og Henrik Didrikssøn, begge Indvaanere i forne vor Kjøbsted Bergen, som des Riges Indbyggere og bosatte Borgere maa paa forne Gaard og Eiendom der sammesteds til deres egen Brug og Fordeel en fri, offentlig Viinkjælder igjen holde og anrette. Dog skulle de være forpligt, forne Borgermestere og Raad paa Byens Vegne for forne Huus og Eiendom med en visse Leie eller Afgift at contentere og befridige, saavelsom og ei anden Viin end god, uforplumpet og uforfalsket Rhinskviin at lade indlægge, selge og udtappe og det for en billig Værd og Priis. Og dersom de kunne befindes med anden Viin end den, som uforfalsket er, at handle, da skal al den Viin, de have med at fare, være forbrudt til os og Byen. Cum inhib. sol. Haderslevhuus 13 Marts 1609. Ibidem.

Mats Bagge fik Brev at komme til Kjøbenhavn, at lide Dom for Borgermestere og Raad der sammesteds mod Cornelius Janssøn Pott, hvis Skib han havde ladet arrestere udi Drammen i Norge. Samme Cornelius bor til Amsterdam. Haderslevhuus 13 Marts 1609.

[1] Dateringen er udeladt; over Brevet staar: Martius.

Nok et Postscriptum, lydendes, at han skulde saaledes alting anslaa, at han kunde iligen, saasnart han var ankommen, være ferdig at træde ind paa hvad Skib Hs. Maj. naadigst vil ham tilforordne. Datum ut in literis. T. III. 326. Afskr. VI. 244.

Hr. Jon Jonssøn [Budde], Hospitalsprest udi Throndhjem, fik Bevilling paa et Præbende, til Throndhjems Domkirke liggendes, ad gratiam, hvilket Præbende vacerer efter Hr. Jens Pederssøn. Haderslevhuus 14 Marts 1609. R. III. 332. Afskr. VI. 676.

Forordning om Løsgjængere, som lade sig bruge udi Rettergang udi Norge.

C. IV. G. a. v., at eftersom vi naadigst komme udi Forfaring, hvorledes nogen Løsgjængere og tjenesteløse Kumpaner, som ikke have Borgerskab eller noget synderligt ved at hefte, der udi vor Kjøbsted Bergen sig skulle understaa og tilfordriste at drive Borgernes Sager, som nogen Sager der sammesteds med Retten have at lade udføre, hvormed de tidt og ofte for den ringe Profits Skyld, de deraf kunne have, irritere og hidse Borgerskabet imod hinanden, hvorover stor Uleilighed Borgerskabet og Indvaanerne imellem (med mindre dertil blev andre Middel optænkt, ved hvilke saadan stor Misbrug kunde afskaffes) i Længden kunde foraarsages; da efter slig forberørt Leilighed ville vi det herefter i forne vor Kjøbsted Bergen saaledes alvorligen have forholdet, at om nogen (som ikke der selv er til kvalificeret og dygtig) haver nogen Sager, med Retten til Doms skal udføres, skulle de endeligen forpligtet være udi saadanne deres Sager at bruge oprigtige svorne Borgere og lovfæstede Dandemænd der sammesteds, og ikke nogen saadanne løse Kumpaner, som hidindtil skeet er. Saafremt nogen befindes herimod at gjøre, saavel de, slige Gesinnecher og Procuratores bruge, som de, sig lade bruge, de da ikke samtligen derfore (som de, der vores naadigste Mandat og Forordning modvilligen have overtrædt) ville tiltales og straffes, som vedbør. Cum claus. consv. et inhib. sol. Haderslevhuus 14 Marts 1609. Ibidem.

Nicolaus de Freundt og Johannes Drabitius finge Bevilling at mue holde Apothecarie udi Bergen.

C. IV. G. a. v., at eftersom vi for nogen rum Tid siden forleden naadigst have bevilget os elskelige Nicolaus de Freundt og Lambert Gregerssøn [Friis] hver dennem at maatte an-

rette og holde et Apothek udi vor Kjøbsted Bergen, og vi nu naadigst forfare, at forne Lambert Gregerssøn for nogen kort Tid siden forleden ved Døden skal være afgangen, da, paa det der sammesteds kan holdes to gode og fuldkomne Apotheker, hvorudi kan findes og selges slig Speceri, Urter og Medicamenta, som hos et fuldkomment Apothek bør at være, og en anden dygtig Apotheker udi forne Lambert Gregerssøns Sted kan substitueres, have vi af vor synderlige Gunst og Naade undt, bevilget og tilladt og nu etc. tillade, at forne Nicolaus de Freundt og Johannes Drabitius, begge Indvaanere udi forne vor Kjøbsted Bergen, maa alene anrette og holde tvende Apotheker udi forne vor Kjøbsted Bergen; og paa det de desbedre kunne holde samme Apotheker ved Magt, skal ingen anden af Borgerne og Indvaanerne der sammesteds dennem understaa herefter at holde noget Apothek eller og selge slige Materialia, Urter og Speceri eller og befatte dem med nogen synderlig Destillation og des Leilighed, som hos et ferdigt og velforordnet Apothek bør at findes, dennem til Skade og Afbræk, uden med vor naadigste Bevilling og Tilladelse. Saafremt nogen befindes herimod at gjøre, de da ikke ville have forbrudt til os og Byen hvis Urter og Materialier de have med at fare. Og skal forne Nicolaus de Freundt og Johannes Drabitius derimod dennem beflitte og være forpligt altid der sammesteds at holde tilstede og udi Forraad gode, friske Urter, Materialia, Speceri og hvis andet, som bør at være udi et velordnet og ferdigt Apothek, saa det kan være ustraffeligt udi alle Maade, og det selge og aflade for et billigt og skjelligt Værd, at ingen sig derover med Billighed kan have at beklage. Cum inhib. sol. Haderslevhuus 14 Marts 1609. R. III. 333. Afskr. VI. 677.

Alexander [Raab von] Papenheim fik Brev om Jomfru Maren Mogensdatter [Rosensværds] Vergemaal sig at paatage. Haderslevhuus 14 Marts 1609. T. III. 326. Afskr. VI. 245.

Laurits von Hadelen fik Brev at forskaffe Kgl. Maj.s Skipper Nils Jørgenssøn saa mange Deler, han kan indtage. Haderslevhuus 14 Marts 1609. Ibidem.

Borgermestere og Raad i Bergen efter deres Anmodning fik Befaling at lade nedbryde hvis Blytag brøstfældig var paa Bergens Domkirke, og det igjen med første Leilighed lade opsætte, og derhos at tiltale dem, om nogen fandtes, som

skyldig var i, at bete første Blytag ei var saa gjort, som det sig burde. Haderslevhuus 14 Marts 1609. T. III. 326. Afskr. VI. 245.

Michel Vibe og Thomas Lorck saa og Hans Pederssøn finge Pas paa bag om Vardøhuus at maa segle med et deres Skib, kaldet St. Hans. Desligeste

Simon Surbech og Johan Bøker og Olaf Jørgenssøn finge i lige Maade Pas paa et, kaldet Den graa Munk. Haderslevhuus 15 Marts 1609. R. III. 334. Afskr. VI. 678.

Herman Hoë af Flensborg fik Pas paa hans Skib Svanen paa Nordland. Skipperen hed Nils Anderssøn. Haderslevhuus 17 Marts 1609. Ibidem.

General-Herren-Stater udi Holland fik Bevilling paa noget Egetømmer at maa dennem i Norge tilforhandle.

C. IV. G. a. v., at eftersom Staterne udi Holland underdanigst have ladet os andrage og tilkjendegive, hvorledes de udaf høitrængende Nød have udi langsommelig Tid været foraarsaget aarligen udenfor et Ortsland udi deres Gebeet, kaldes Hundtzbusk, en stor og meget kostende vidtløftig Bygning midt udi Stranden med Egepæle, Stene og andet at lade foretage og continuere, paa det at ikke Havet der sammesteds i Fremtiden (som tilforn skal være skeet) i Landet skulde kunne indbryde og dennem største Nachdeel, Skade og Forderv tilføie, hvilken foretagne besværlige Bygning de endnu fremdeles (Landsens Skade og Ødelæggelse dermed at afvende og forekomme) skulle foraarsages at forfølge og udføre, med underdanig Begjer, vi naadigst ville bevilge, at de til des Behov og Bygning dennem noget Egetømmer udi vort Rige Norge maatte lade tilforhandle og siden der af Riget udføre; da have vi af vor synderlige Gunst og Naade i Synderlighed for den naadigste Affektions Skyld, vi mod forne General-Stater i Holland have og drage, naadigst undt, bevilget og tilladt, at forne. General-Stater i Holland ved deres Fuldmægtige til saadan Bygnings Nødtørft udi førstkommende Sommer, naar det kan være dem beleiligt, maa paa een Gang der udi forne vort Rige Norge paa de Steder, dennem bekvemmelig kan falde, for billig Betaling [sig] lade tilforhandle tvende Skibslaster Egetømmer, ethvert Skib 100 Lester drægtig, og det siden der af Riget ubehindret lade udskibe. Dog naar de dennem samme Tømmer der sammesteds tilforhandlendes eller udskibendes vorde, skal de lade vores tilforordnede Lensmand, udi hvis Len samme Tømmer indkjøbes eller udskibes, skrive

og tegne paa dette vort Brev, hvilket de eneste denne ene Gang og ikke mere skulle mue nyde og bruge. Cum inhib. sol. Haderslevhuus 19 Marts 1609. R. III. 334. Afsk. VI. 678.

Peder Ivarssøn [Jernskjeg] og Engel Jenssøn, Lagmand udi Skien, finge Brev, afgangne Hans Bülows efterladendes Gods og Løsøre at registrere og optegne. Haderslevhuus 19 Marts 1609. T. III. 326. Afskr. VI. 245.

Nils Wind fik Brev, en Mand af Hamburg at forhjælpe til Rette.

C. IV. V. G. t. Vid, at eftersom nærværendes Brevviser, Sander Eggertssøn, Borger og Indvaaner udi vor Kjøbsted Hamburg, underdanigst til os har suppliceret og klageligen tilkjendegivet, hvorledes en hans Tjener og Fuldmægtig, ved Navn Johan Verdemand, som sig med hvis Handel og Kjøbmandskab, han paa Kontoret der udi vor Kjøbsted Bergen af ham skal være tilbetroet, utilbørligen skal have forholdet, saa han derfor har været foraarsaget Regnskab af samme hans Tjener at fordre, hvilket han ikke har villet efterkomme, men sig derfra entslaget, hvorfor han har indstevnet ham for os elskelige Borgermestere og Raad udi forne vor Kjøbsted Bergen og der bekommet Dom over ham, at gjøre forne hans Huusbonde Rede og Regnskab, og er tilfunden, saafremt det kunde befindes ham noget skyldig at blive, strax at betale forne hans Herskab eller og derfor at sætte ham nøiagtig Borgen eller og at følge ham til Hamburg; og efterat han har gjort for os bevisligt, forne hans Tjener at være ham en anseelig Summa Penge skyldig, og beretter derhos, hannem samme Dom ikke at ville fuldgjøre og efterkomme, har han underdanigst været begjerendes ved vores naadigste Befordring til hans Betaling og imod hans Vederpart uden videre og vidtløftig Proces og Rettergang til Rette at maa forhjælpes. Thi bede vi dig [etc. Ordre herom i sedvanlig Form; Supplikationen og Sagens Akter medfulgte. Dateringen er udeladt]. T. III. 327. Afskr. VI. 245.

Johan Villumssøn af Helsingør fik Pas paa at segle Norden om Vardøhuus [med et Skib, Oliver Ferrat er Skipper paa; dog maa han ei bruge Handel mellem Bergen og Vardøhuus mod Bergens, Throndhjems eller Kontorets Privilegier]. Kjøbenhavn 2 April 1609. R. III. 335. Afskr. VI. 679.

Hartvig Bilde og Claus Gagge fik Brev, anlangendes hvorlunde Hs. Maj. vil have holdet med de Svenske i Vardø-

huus efter Kgl. Maj.s Forordning, dateret Skanderborg den 20 Februar Anno 1609, hvori var indstukken en Kopi af samme Brev, i Vanvare om det første, som blev skikket hen til Lands, ei var fremkommen. [Kjøbenhavn] 15 April 1609. T. III. 327. Afskr. VI. 246.

Peder Ivarssøn [Jernskjeg] og Knut Knutssøn finge Brev at levere Alexander Raab von Papenheim Bratsberg Gaard og Gimsø Klosters Len; desligeste og Otte Bildt til Nes og Knut Pederssøn [Maaneskjold] til N. [ɔ: Akervik], at levere Gerlof Nettelhorst Ide og Marker Len. Fredriksborg 20 April 1609. Ibidem.

Anders Green fik aabent Brev, at Bønderne af Nunnekloster, ihvor de boendes ere, som han naadigst med er forlenet, ham alene og ingen anden skulle gjøre Egt og Arbeide. Kjøbenhavn 22 April 1609. R. III. 335. Afskr. VI. 679.

Antonius Henrikssøn fik Brev at maa fange Falke paa 3 Aars Tid paa Island [paa Grev Maurits af Nassaus Anmodning]. Kjøbenhavn 24 April 1609. Ibidem.

Steen Matssøn [Laxmand] fik Brev, en Kvinde, som skulde være i hans Len henrømt fra hendes Ægtemand, Peder i Bjellegaarden i Bjerre Hered, og ham fraført sin Eiendom og Bohave, at lade anholde. Kjøbenhavn 24 April 1609. T. III. 327. Afskr. VI. 246.

Herluf Daa fik Brev, at Klostermændene paa Island efter deres underdanigste Anfordring maatte selge hvis Gjeldfaar og Gjeldfæ, som unyttig er, desligeste og al anden unyttig Boskab, som dem til Inventarium er efterladt. — — — 25 April 1609.[1] Ibidem.

Alexander Raab von Papenheim fik Følgebrev paa Bratsberg Gaard og Gimsø Kloster; desligeste Gerlof Nettelhorst paa Ide og Marker Len. Fredriksborg 26 April 1609. Ibidem.

Hr. Hans Jørgenssøn, Sogneprest udi Skien i Norge, fik Bevilling Solum-Herreds Prestegjeld og Mælums Annex til sin Underholdning at annamme.

C. IV. G. a. v., at eftersom os elskelige Hr. Hans Jørgenssøn, Sogneprest udi vor Kjøbsted Skien, underdanigst haver ladet andrage og tilkjendegive, hvorledes hans Formand naa-

[1] I Ketilsons Forordninger til Island, 2 Deel S. 248, er dette Reskript dateret Haderslevhuus 24 Februar 1609.

digst haver været bevilget: Solum-Hereds Prestegjeld med Mælums Annex, der udenfor Byen liggendes, at mue betjene, dog med den Kondition, at han der sammesteds skulde holde en Kapellan, som inden og uden Kirken skulde gjøre Sognefolket der sammesteds den tilbørlige Tjeneste, dem burde at skee, og det altsammen udaf den Aarsag, at det Kald udi Byen skal være saa ringe, at han sig derudaf ikke kan underholde, medmindre han enten ved saadan eller anden Middel blev hjulpen; og efterat forne hans Formand ved Døden skal være afgangen og han nu igjen i hans Sted er bleven voceret, skal Sognemændene udi forne Solum-Hereds Prestegjeld og Mælums Annex hannem ikke ville acceptere til deres Sjælesørger, formenendes, dennem selv en at ville vocere, som de siden for sig alene ville beholde, og ikke være den Person tilobligeret, som udaf Borgerskabet udi Byen bliver kaldet; da, efterdi vi naadigst forfare, at forne Hr. Hans Jørgenssøn hans Kald er saa ringe, at han sig derudaf alene ei kan underholde, have vi af vor synderlige Gunst og Naade undt og bevilget og nu etc. bevilge, at forne Hr. Hans Jørgenssøn maa herefter og indtil paa videre Forordning beholde forne Solum-Hereds Prestegjeld samt Mælum Annexa, eftersom hans Formand dem for ham havt haver, dog med den Kondition, at han hos dennem i Sognet skal holde en skikkelig, residerende Kapellan, eftersom forvet staar, som udi Levnet og Lærdom kunde være ustraffelig. Bedendes og bydendes menige Sognemænd udi Solum-Hereds Prestegjeld og Mælums Annex at gjøre og give forne Hr. Hans Jørgenssøn den sedvanlige Tiende, Offer og anden Rettighed, som I eders Sjælesørgere pligtige ere, saafremt I ikke derfor ville straffes, som vedbør. Cum inhib. sol. Haderslevhuus 1 Mai 1609. R. III. 336. Afskr. VI. 679.

Jørgen Kaas fik Brev, at ei videre tiltale Mats Olssøn Svale, fordum Lagmand i Stavanger, for Dompenge, som han i sin Bestilling havde oppebaaret og nu var tildømt at restituere af Borgermestere og Raad der sammesteds. Haderslevhuus 1 Mai 1609. T. III. 328. Afskr. VI. 246.

Envold Kruse fik Brev, noget Tømmer at forskaffe Eske Brock: 48 Hanebjelker, hver 18 Alen lang og 1½ Fod i Kanten. Viborg 9 Mai 1609. Ibidem.

Alexander Raab von Papenheim fik Missive at hjælpe Hans [ɔ: Frants] von Bülow i sin afgangne Farbroders Gjæld og Restants at indfordre, [da han agter at reise til Norge for at

ordne alt den afdøde vedkommende]. Haderslevhuus 25 Mai 1609. T. III. 328. Afskr. VI. 246.

Borgermestere og Raad i Bergen finge Brev, Hans von Schemenn om nogen Gjæld til Rette at forhjælpe. Haderslevhuus 25 Mai 1609. Ibidem.

Statholderen udi Norge fik Brev, nogen Deler at lade Eske Brock bekomme, 100 Tylvter, til Dronningborg Slots Bygnings Behov. Haderslevhuus 26 Mai 1609. Ibidem.

Fredrik Lange fik Brev, Borgerskabet i Tunsberg og Bønderne i Arendals Skibrede at forhøre og forenige om hvis Klagemaal Bønderne have over Borgerne sammesteds indlagt, dernæst formane Borgerskabet, at de toge dem vare, at de kom ei saa igjen, saafremt de ei vilde miste det Privilegium, som dem naadigst var concederet og undt af Hs. Maj. Haderslevhuus 26 Mai 1609. T. III. 328. Afskr. VI. 247.

Nils Wind og Hartvig Bilde finge Brev at hjælpe Henrik Barnsdorff, Indvaaner i Rostok, til hans Tilgodehavende i Bergen og andensteds i Lenet, paa Grund af Hertug Carl af Meklenburgs Intercession. Haderslevhuus 29 Mai 1609. Ibidem.

Alexander Raab von Papenheim fik Brev, den Restants, Hans Bülows Arvinger skyldig blive, anrør.

C. IV. V. G. t. Vid, at eftersom afgangne Hans Bülows Arvinger, fordum Befalingsmand udi Bratsberg Len, skal være bleven os en stor Restants skyldig paa hans Regnskab af forne Len, da ere vi naadigst tilfreds, at du paa vore Vegne udi Betaling for forne Restants til dig annammer hvis Tømmer og Sagblokke, som der ved Sagerne findes og forne Hans Bülow hos Bønderne havde ladet betinge og udi Forraad indkjøbe. Kjøbenhavn 4 Juni 1609. T. III. 329. Afskr. VI. 247.

Gerlof Nettelhorst til Getsholm fik Forleningsbrev paa Ide og Marker Skibrede.

[Mutat. mutand. ordlydende med Formandens, Alexander Raab von Papenheims, Forleningsbrev af 4 Mai 1604, ovfr. S. 46 f., undtagen at den utydelige Bestemmelse i dette om Tolden i Kjøbstæderne her er udeladt. Regnskabet skal begynde fra Philippi Jacobi Dag 1609]. Kjøbenhavn 5 Juni 1609. R. III. 336. Afskr. VI. 680.

Mageskifte mellem Kgl. Maj. og Fru Dorthe Juel i Norge.

C. IV. G. a. v., at efterdi os elskelige Fru Dorthe Juel til Elline, afgangne Henrik Brockenhuus's Efterleverske, nu

for Magelaug og evig Eiendom underdanigst haver udlagt til os og Norges Krone disse efterne Gaarde og Gods af hendes Jordegods udi vort Rige Norge, som er: først Halvparten udi en Gaard paa Onsøen liggendes, kaldes Gaustad, skylder aarligen til forne Fru Dorthe Juel 1½ Hud, og findes til forne Gaard nogen smaa Egeskov og Furuskov til Bygningstømmer og noget ringe Sagtømmer, og løber Saltfjorden indtil Gaarden, med Russested, hvorudi vi dog selv tilforn paa Norges Krones Vegne raader Bygselen. Nok en Gaard udi Rygge Sogn, kaldes Kjelderød, skylder af Halvparten aarligen 1 Fjerding Salt til forne Fru Dorthe Juel, og er til samme Gaard noget Huustømmer og smaa Sparreskov. Den tredie kaldes Otterstad, hvorudi forne Fru Dorthe Juel tilkommer 1 Pund Smør, og raader Hospitalet udi Oslo Bygselen med hvis anden Landskyld derudaf gaar, og er til forne Gaard nogen smaa Skov til Hollænderlast. Nok en Ødegaard, paa Follo liggendes, kaldes Kjepestad, skylder aarligen 6 Kalvskind, og eier en Bonde udi samme Gaard 6 Lispund Meel, og er samme Bonde nu Bygselmand, og gaar deraf til Aas Kirke 1½ Skill. Danske, og findes der til forne Gaard ingen Skov, uden nogen smaa Granskov. Nok en Part udi en Gaard i samme Sogn, kaldes Stamnes, skylder aarligen til forne Fru Dorthe Juel 6 Lispund Salt, Verne Kloster eier Bygselen. Nok en Gaard i Tunsberg Len, kaldes Olsrød, skylder aarligen 3 Bismerpund Smør med Bygselen, findes ingen Skov til samme Gaard uden nogen Gran til Huustømmer og smaa Bjelker og Sparreskov. Nok udi Ramnes Sogn en Gaard, kaldes Klopp, skylder aarligen 2 Huder til forne Fru Dorthe Juel og ½ Pund Meel, som en Bonde eier derudi; er forne Fru Dorthe Juel selv Bygselmand for de 2 Huder efter en Kontrakt, som er gangen hende og Bonden imellem, og er til samme Gaard nogen Egeskov til Gaardens Bygning, Bjelker, Sparrer og anden smaa Hollænderlast. Nok en Gaard udi Kudals Sogn, kaldes Galis Søndergaarden, skylder aarligen 4 Bismerpund Smør med Bygselen, ligger dertil en liden Granskov til Bygningstømmer; derunder ligger og en liden Ødegaard, hvortil høstes 5 Læs Hø, og et lidet Fiskevand. Nok en Gaard, kaldes Olsrød,[1] skylder 3 Bpd. Smør med Bygselen, og er dertil nogen Skov til smaa

[1] Formeentlig den samme som den forannævnte Gaard Olsrød. I tvende Breve af 8 Marts og 27 November 1607 om Besigtigelse af de Gaarde, der skulde mageskiftes, nævnes kun een Gaard af dette Navn.

Bjelker og Sparrer. Nok udi Bratsberg Len en Gaard, kaldes øvre Ballen [Barland], skylder aarligen 1 Hud, og er der nogen smaa Egeskov, Furu og Gran til Bygningstømmer og anden Last med Bjelker og Sparrer. Nok udi Nedenes Len i Søndelev Sogn en Gaard, kaldes Nidstudtzvadt,[1] hvoraf gaar udi Landskyld til forne Fru Dorthe Juel 1½ Hud med Bygselen og til Bonden, der nu paabor, 1½ Hud. Med alle forne Gaarde og Gods's Rente og rette Tilliggelse, aldeles intet i nogen Maade undtaget, eftersom det Brev, forne Fru Dorthe Juel os derpaa underdanigst givet haver, ydermere formelder og indeholder. Da have vi derimod til fyldeste Vederlag naadigst igjen udlagt til forne Fru Dorthe Juel og hendes Arvinger disse efterne vores og Norges Krones Gaarde og Gods, udi forne vort Rige Norge liggendes, som er: først en Gaard, liggendes paa Onsøen, kaldes Hauger, skylder aarligen 2 Skippund Korn med Bygselen; nok to Ødegaarde, kaldes Lillesteen og Mossig, under forne Gaard liggendes, som skylde aarligen Salt 15 Lispund; nok en Gaard, kaldes Mossig, skylder aarlig 1½ Hud med Bygselen; nok udi Rygge Sogn en Gaard, kaldes Hofver, som skylder aarlig Salt 3 Skippund med Bygselen. Til disse forne vore og Norges Krones Gaarde skal efter Besigtelsens Lydelse ingen Skove findes, som skal kunne regnes, undtagendes nogle smaa Bjelker, Sparrer og smaa Hollænderlast. Hvilke forne vore og Norges Krones Gaarde [etc. den sedvanlige Skjødningsformel, Tilhjemling og Sikkerhed mod Vanhjemmel]. Kjøbenhavn 5 Juni 1609. R. III. 338. Afskr. VI. 680.

Fru Dorthe Juels Brev, samme Mageskifte med Kgl. Maj. anr.

[Mutat. mutand. ordlydende med næstforegaaende Mageskiftebrev. Vidner: Nils Krag til Agerkrog, Kgl. Maj.s Sekretær, og Jens Juel til Kjelgaard, Kgl. Maj.s Rentemester]. Kjøbenhavn 5 Juni 1609. R. III. 340. Afskr. VI. 682.

Fredrik Lange fik Brev, noget Gods under Tunsberg Len at annamme.

C. IV. V. G. t. Vid, eftersom os elskelige Fru Dorthe Juel til Elline, afgangne Henrik Brockenhuus's Efterleverske, underdanigst efter vor naadigste Bevilling til Magelaug og evig Eiendom iblandt andet vort og Norges Krones Gods har

[1] Gjenbrevet har: Nidstedved.

bekommet nogle Gaarde og Gods, som tilforn har ligget til Lagstolen udi Fredriksstad, hvorimod hun underdanigst igjen haver udlagt til os og Norges Krone efterne Gaarde og Gods af hendes Jordegods der udi vort Rige Norge, udi Tunsberg Len (sic): paa Onsøen liggendes, som er først Halvparten udi en Gaard, kaldes Gaustad, skylder aarligen $1^1/_2$ Hud, Bygselen følger os selv tilforn; nok udi Rygge Sogn Halvparten udi en Ødegaard, kaldes Kjelderød, skylder 1 Fjerding Salt; nok udi en Gaard, kaldes Otterstad, 1 Pund Smør, Hospitalet i Oslo følger den anden Landgilde med Bygselen; nok udi en Ødegaard paa Follo, kaldes Kjepestad, $5^1/_2$ Kalvskind, og skylder til en Bonde 6 Lispund Meel, som og er Bygselmand, og til Aas Kirke 2 Skilling Danske; nok en Part i en Gaard i samme Sogn, kaldes Stamnes, skylder til forne Fru Dorthe Juel 6 Lispund Salt, Verne Kloster eier Bygselen. Nok udi Tunsberg Len en Gaard, kaldes Olsrød, skylder aarlig 3 Bismerpund Smør med Bygselen; nok en Gaard udi Ramnes Sogn, Klopp, 2 Huder med Bygselen, og eier en Bonde $^1/_2$ Pd. Meel derudi; nok en Gaard i Kudals Sogn, kaldes Galis Søndergaarden, skylder 4 Bismerpund Smør, derunder ligger en liden Ødegaard, høstes 5 Læs Hø til; nok en Gaard, kaldes Olsrød, skylder 3 Bismerpund Smør med Bygselen. Da bede vi dig og ville, at du udaf forne Gods, vi af forne Fru Dorthe Juel til Magelaug have bekommet, med første lader gjøre Lagmanden udi forne Tunsberg Len nøiagtigt Udlæg for hvis Gods vi udi saa Maade fra Lagstolen til Fru Dorthe Juel naadigst have bortskiftet. Hvis siden af Fru Dorthes Gods resterer og tilovers bliver, haver du der under Gaarden at lade annamme, udi Jordebogen indskrive og for dets visse og uvisse Rente og Indkomst at lade gjøre os god Rede og Regnskab. Cum claus. consv. Kjøbenhavn 5 Juni 1609. T. III. 329. Afskr. VI. 247.

Styring Boel fik Brev, noget Gods der under Lenet at lade annamme.

C. IV. V. G. t. Vid, eftersom os elskelige Fru Dorthe Juel til Elline [etc. som i næstforegaaende Brev, indtil:] bekommet en Gaard der udi vort Rige Norge, i Nedenes Len, i Søndelev Sogn, kaldes Nistedvaag, skylder aarligen til Fru Dorthe Juel $1^1/_2$ Hud og til en Bonde $1^1/_2$ Hud, dog bygger forne Fru Dorthe Juel al Gaarden, hvilken vi nu naadigst ville have lagt der under dit Len. Thi [etc. som i nævnte Brev]. Kjøbenhavn 5 Juni 1609. T. III. 330. Afskr. VI. 248.

Ligesaa fik Alexander Raab von Papenheim Befaling at annamme under sit Len en Gaard, kaldet øvre Barland, som Fru Dorthe Juel har udlagt til Magelaug. Kjøbenhavn 5 Juni 1609. T. III. 330. Afskr. VI. 248.

Alexander Raab von Papenheims Forleningsbrev paa Bratsberg Gaard og Gimsø Klosters Len.

C. IV. G. a. v., at vi af vor synderlige Gunst og Naade, saa og for Troskab og villig Tjeneste, som os elskelige Alexander Raab von Papenheim, vor Mand og Tjener, os og Riget hertil gjort og beviist haver og herefter troligen gjøre og bevise maa og skal, have undt og forlenet og nu etc. forlene forne Alexander Raab von Papenheim med vort og Norges Krones Len Bratsberg Gaard og Gimsø Kloster samt des tilbehørende Bønder og Tjenere med Aabygge Skibrede, vist og uvist, intet undertaget, at skulle have, nyde, bruge og beholde, indtil saalænge vi anderledes derom tilsigendes vorde. Og have vi naadigst bevilget hannem aarligen at maa bekomme af Gaardsens og Lenens Indkomst til at underholde, lønne og besolde sig, sine Svende, Gaardsens daglige Folk og Tjenere med saavelsom og Fogderne og Skriverne der udi Lenet med, denne efterskrevne Genant, som er:

Pendinge 50 Daler.
Dansk Rug 12 Tønder.
Dansk Malt 48 Tønder, eller for hver Tønde Rug eller Byg 1½ Daler i Regnskab at maa indskrive, og intet mere.
Norsk Meel 100 Tønder.
Norsk Malt 120 Tønder.
Smør 6½ Tønder.
Slagtefæ, levendes, 30.
Levendes Faar 100.
Flesk 6 Skippund, eller 13 Daler for hvert Skippund.
Gryn 9 Tønder.
Saltet Sild 2 Lester, } eller for hver Tønde Sild eller Torsk 3
Saltet Torsk 1½ Lest } Daler 1 Ort at mue i Regnskabet afkorte.
Tørre Torsk 20 Vorder, eller for hver Vorde 1½ Daler.
Humle 4 Skippund, eller i Stedet at maa tilskrive sig for hvert Skippund 16 Daler.
Flynder 200.
Lax 2 Tønder.
Aal 4 Tønder, eller i Stedet for hver Tønde Aal at maa afkorte 8 Daler.

Bergefisk 16 Vorder.[1]
Høns 24.
Baisalt 1 smal Lest, eller 5 Ortsdaler for hver Tønde Salt.
Norsk Salt 10 Skippund.
Lyneburger Salt 1 Tønde, eller 3 Daler isteden.
Edikke 8 Tønder, eller 9 Ortsdaler for hver Tønde Edikke,
og have til Udfodring paa 4 Heste 208 Tønder Havre.

Og over denne forne Genant maa eller skal forne Alexander Raab von Papenheim os i Regnskabet aldeles intet afkorte, medens hvis Jordebogen til Bratsberg ydermere end forne hans Genant inddrage kan, skal altsammen efter godt og klart Regnskab komme os til Bedste. Sammeledes have vi naadigst bevilget forne Alexander Raab von Papenheim sig selv til Bedste at maa nyde Avlen og Affødningen samt al anden Nytte og Gavn, som paa Gaardsens og Klostrets tilliggende Ladegaarde falde kan, dog at han derimod paa samme Ladegaarde og Avl ikke maa eller skal i nogen Maade os nogen Omkostning eller Udgift tilskrive, saavelsom og ei heller os udi Regnskabet tilskrive nogen Fortæring eller Omkostning, enten paa sig selv, hans Folk, Fogder, Skriveren eller andre, naar de nogensteds forreisendes vorde i vore Erender og Bestillinger. Dog maa hannem udi Regnskabet godtgjøres 16 Daler til Skriverens Fortæring med Gaardsens Regnskab at forklare. Skal og forne Alexander Raab von Papenheim aarligen gjøre os god Rede og Regnskab for al Gaardbygsel, Landboveitsel, Sagefald og al anden uvisse Rente og Indkomst, som der udi begge Lenene og Aabygge Skibrede sig tildrage kan, aldeles intet undertaget, hvoraf han for sin Umage maa bekomme den femte Part, og de øvrige Parter samt hvis Told, Sise og Vrag i samme Len sig tildrager, at komme os alene efter godt og klart Regnskab til Bedste; medens for den aarlige visse Rente og Indkomst, til Gimsø Kloster efter Jordebogens Lydelse tilliggendes er, derfor skal forne Alexander Raab von Papenheim aarligen gjøre os god Rede og Regnskab og samme Indkomst paa det dyreste selge og forhandle, os til Bedste. Skal og forne Alexander Raab von Papenheim have paa vore Vegne god Opsyn til vore og Kronens Jorder og Eiendomme der udi Lenene, at de ikke med Uret derfra hevdes eller forvendes; og dersom han kan formærke eller udspørge nogen Jord eller Eiendom, lidet eller meget, at være

[1] Skal være Voger.

kommen derfra med Uret, da skal han være forpligtet at tale [den] ind med Lov, Dom og Ret, saafremt han ikke selv vil stande os derfor til Rette. Skal han og aldeles ingen Bygning foretage enten paa Huset eller Ladegaarden eller Klostret, saavelsom og ei heller paa des underliggende Ladegaarde, uden vor egen synderlige Befaling, saavelsom ei heller os i Regnskab tilskrive eller anmode nogen Flikkeri med Døre, Laase, Tag, Vinduer eller andet sligt mere at holde ferdigt. Skal han og have flittig Indseende med vore Sager, der i Lenene ere, at de os alene til Bedste blive brugte, og at den ringeste Omkostning og ingen unyttig Udspisning derpaa bliver gjort eller anvendt i nogen Maade enten paa des tilbehørende Folk eller paa Sagmestere, Kjøredrenge, Tømmerfogderne, Tømmerfløderne eller andet sligt mere deres Løn og Besolding, og derhos have Agt paa altid, at Sagerne stedse blive holdne ved Magt vel ferdige, saa de Dag og Nat kan gange, medens Floden er forhaanden. Desligeste skal han have i Agt, at hvis Tømmer, som indkjøbes til Sagerne, kan findes godt Tømmer og for en billig Værd indkjøbt, som det sig bør, saa at Delerne, deraf blive skaarne, kan befindes gode og brugelige, lange, tykke og ustraffelige, naar de herneder blive forsendt. Og skal ikke for^ne^ Alexander Raab von Papenheim, meget mindre andre, enten Fogden, Skriveren eller nogen anden, maa bruge Sager der i Lenene enten for dennem selv eller andre, og aldeles intet udi Kronens Skove at maa lade hugge der i Lenene uden til Sagerne alene, som vi lade bruge, saavelsom og hvis til Gaardsens og Klostrets Bygnings Behov og nødtørftig Ildebrand kan behøves. Skal og for^ne^ Alexander Raab von Papenheim først og for nogen anden det dyreste, muligt er, selge og afhænde vore Deler, som han der i Lenet aarlig lader skjere, og ikke tilstede dennem usolgt at lade overligge og forderves, som der i Lenet tilforn skeet er, dog saa han af Delerne holder saa mange Tylfter i Forraad, som han paa vore Vegne fanger Befaling paa hid neder at skikke. Desligeste skal for^ne^ Alexander Raab von Papenheim have hermed Befaling at lade oppebære vor og Kronens Told af hvis Skibe, Gods og Vare der udi Lenene og des tilliggende Havner ind- og udskibet bliver, og derfor aarlig gjøre os til Bedste god Rede og Regnskab og have Indseende med, at til des Bestilling gode og tro Karle bestillet og befalet vorde, saa Kronens Rettighed i ingen Maade bliver forsømmet, eftersom han selv derfor

vil ansvare. Medens hvad Rorstolden [af Skibene og Tolden] af Trælasten og andre Varer anlanger, som der sammesteds ind- og udskibes, den skal annammes og opbæres, eftersom til des sedvanligt haver været, og besynderlig efter den Skik og Ordning, derom over alt Norge nu senesten er bleven udgangen. Dernæst skal han ei heller maa indkjøbe og udi Beholdning have mere Tømmer om Aaret, end han aarligen paa Sagerne vel kan lade opskjere, og udi disse forne Maade saavelsom udi alle andre vide og ramme vort Gavn og Bedste, som vi hannem naadigst tiltro, og videre, end hannem saaledes foreskrives kan. Sammeledes skal forne Alexander Raab von Papenheim have Presterne og den geistlige Jurisdiktion der i Lenene i Befaling og Forsvar og med Superintendenten altingest efter Ordinantsen skikke og forordne, og Presterne der i Lenene til al Rette at haandhæve og forsvare, og have flittig Indseende med Kirkernes Part af Tienderne, at den aarlig bliver solgt og afhændt saaledes, at Kirken deraf kan have Gavn og Fordeel og siden Kirkerne alene til Bedste og Fremtarv og til intet andet i nogen Maade at blive anvendt eller udgivet; mens hvad vor og Kronens Anpart af Tienderne i samme forne Lene anlanger, og ellers hvis anden Herlighed og Rettighed os paa Stigtens Vegne kan tilkomme, vist og uvist, samt Sagefald af Prester og Degne der udi Lenene, naar Leiligheden sig saa kan begive, anrører, derfor skal forne Alexander Raab von Papenheim i lige Maade gjøre os aarligen god Rede og Regnskab, os alene til Bedste. Hvilket forne Alexander Raab von Papenheims Regnskab og Genant skal begyndes og angaa fra Philippi og Jacobi Apostolorum Dag Ao. 1609 og endes til Aarsdagen dernæst efter 1610, og saaledes fremdeles aarligen forfølges, emedens vi hannem naadigst med samme Len forlene ville. Og have vi det saaledes for godt anseet og herefter det saaledes udi vore Regnskaber ville forholdet have, at Skriveren paa al Udgiften skal tage nøiagtig Kvittants og Beviis af dennem, som samme Udgift paalyder, hvilken Kvittants forne Alexander Raab von Papenheim til ydermere Beviisning skal med egen Haand undertegne, at samme Udgift og Kjøb hannem vitterligt er og af hannem paa vore Vegne samtykt, saafremt samme Udgift udi Regnskabet paa vore Vegne ellers skal passere og blive godtgjort. Cum claus. consv. et inhib. sol. Kjøbenhavn 5 Juni 1609. R. III. 342. Afskr. VI. 682.

Nils Wind fik Brev, belangendes nogen, som ere fængsligen anholdne paa Bergenhuus.

C. IV. V. G. t. Vid, eftersom vi udaf din underdanigste Beretning og Indlagte naadigst komme udi Forfaring, hvorledes en ved Navn Ivar Arnessøn, der udi Bergenhuus Len boendes, skal have krænket og besovet sin Halvbroders Datter, Ingeborg Anfindsdatter ved Navn; desligeste skal en der paa Lenet, hedendes Peder i Ostgulen, som er ægtegift, have beligget sin Hustrues Forvandte udi andet og tredie Led. Og efterat alle forne Personer for saadanne deres Forseelser ere dømte i vor Naade og Unaade, begjerer du underdanigst at maa blive forstendiget, hvorledes vi med bemeldte Personer ville have procederet og forfaret; da, efterdi vi naadigst formærke, at det første Par dennem udaf Ungdom og Vanvittighed have forseet, ere vi naadigst tilfreds, at de saavelsom og den sidste Kvindesperson alle tre blive benaadet paa Livet og efter deres yderste Formue afsone Sagen; medens belangendes forne Peder i Ostgulen, som haver sin Ægtehustru og dog er bleven befunden udi sligt et forargeligt Levnet og Blodskam, ham har du at lade straffe paa Livet, dog med Sværdet. Kjøbenhavn 16 Junii 1609. T. III. 331. Afskr. VI. 248.

Kapitlet i Throndhjem fik Brev, den store Afgift, som Presterne, til hvis Kirker de have Jus patronatus, til dem aarlig give.

C. IV. V. G. t. Vider, at eftersom vi naadigst forfare af en Sag, som sig udi Romsdalen, i Vedø Gjeld, skal have nyligen tildraget, hvorledes sig skal begive stor Uenighed og Misforstand imellem eder og Menigheden udi nogle Gjeld og Sogne, til hvilke I paa Kapitlets Vegne skal have Jus patronatus, og det formedelst den Aarsag, at naar nogen af forne Kapitels Sogne vacere og ledig blive, skulle I Bønderne aldeles uafvidst indsætte dennem til en Sjælesørger, hvem eder selv godt synes, hvilken siden skal give eder til en Pens og aarlig Genant af forne Kald en stor Summa Penge, hvorudover Presten siden foraarsages at geraade udi største Armod og ikke haver igjen den Deel beholdendes, han kan underholde sig, sin Hustru og sit Tyende af, hvilket os ganske fremmed forekommer, at I eder tør understaa pro lubitu og efter eders egen Tykke og Begjerlighed at beskatte og betrænge dennem udi saa Maade paa Kapitlets Vegne, hvortil I ikke nogen Rettighed have, anseendes, at de geistlige hos

Kapitlerne her udi Riget ogsaa have Jus patronatus til en Part Kirker, hvoraf dennem dog ikke mere til Pens af Presterne end 6, 10 til 20 Mark Danske, mere eller mindre, eftersom af gammel Tid haver været brugeligt, og ikke tilstedes Presterne saaledes at beskatte, at de ganske lidet eller intet have igjen at leve af, det og os som en christen Øvrighed at lide vilde være uforsvarligt. Thi bede vi eder og ville, at I endeligen ere fortænkt udi, herefter, naar slige Casus sig tildrage, herpaa at raade Bod, ladendes det blive ved den Pens og Afgift udaf Presterne at opberge, som af Arilds Tid haver været brugeligt. Saafremt det ikke skeer, vi da ikke skulle foraarsages at tiltænke de Middel, ved hvilke saadan ubillig Nyering, eneste af eders Begjerlighed foraarsaget, kan blive afskaffet og enhver kan vederfares den Deel, christeligt, billigt og ret er. Desligeste ville vi, at den Prest, Hr. Zakarias [Christopherssøn Holck], som af Vedøens Sognemænd med Provstens Raad er til samme Kald udvalgt, skal derved blive og til Kapitlet en lidelig og billig Pens aarligen udgive. Cum claus. consv. Kjøbenhavn 17 Juni 1609. T. III. 331. Afskr. VI. 248. (Jfr. Paus, III. S. 554 f.)

Hans Simonssøn [Foged i Søndmøre Len] fik Brev paa en Gaard, kaldes Spilkevik, at maa beholde i hans og Hustrues Livstid [mod sedvanlig aarlig Landskyld og Leding til Bergenhuus Slot]. Kjøbenhavn 19 Juni 1609. R. III. 346. Afskr. VI. 682.

Udi lige Maade fik Søfren Hanssøn, Steen Bildes Tjener, et Brev paa en Gaard, kaldes Mæren, udi Sparboen i Throndhjems Len liggendes, for Leding og Landskyld, dog kun i hans Livstid. Kjøbenhavn 19 Juni 1609. Ibidem.

Borgermestere og Raad i Bergen finge Brev, selv udi vigtige Sager at skulle dømme og ei dermed Borgerskabet at besverge.

C. IV. V. G. t. Vider, at eftersom vi naadigst komme udi Forfaring, hvorledes tidt og ofte skal begive [sig] stor Misforstand mellem eder og menige Borgerskabet der udi Byen, formedelst at naar nogen vigtige Sager om Drab, Trolddom og andre deslige forefalde, som skulle kjendes og dømmes paa, da skulle I eder understaa, og det efter det fjerde Kapitel i Thingfare-Bolken, at udgive en Seddel til 12 Mænd af Borgerskabet, dennem til stor Uleilighed og Besværing befalendes udi samme Sager at dømme, og ikke selv ordele og sententiere derudi, som

det sig bør; da, efterdi forne Kapitel der udi Loven ingenlunde derhen bør eller kan forstaaes, at I som Øvrighedspersoner og tilforordnede og svorne Dommere paa det Sted eder kunne undslaa at dømme udi de Sager, der sammesteds kunne forefalde, og dem henvise til andre, bede vi eder, ville og hermed strengeligen og alvorligen befale, at I endeligen tiltænke selv at dømme udi hvis Sager udi saa Maade kunne forefalde, og ikke, som hidindtil skeet er, derudinden gjøre andre til eders Notknegte. Medens dersom I kanskee ikke kunne være saamange tilstede, naar slige Sager at skulle kjendes og dømmes udi forefalde, som Loven omformelder og den Fornødenhed udkræver, at I da tiltage eder saamange af Lagrettet, som det Tal kan opfylde, og siden kjende og ordele udi Sagerne, som det sig bør og I ville ansvare og være bekjendt. Cum claus. consv. Kjøbenhavn 20 Juni 1609. T. III. 332. Afskr. VI. 249.

Gjøde Pederssøn i Kaupanger fik Opreisningsbrev i en Drabssag, efterdi han for den Garp, han til Bergen havde ihjelslaget, ved Navn Herman Bolt von Bremen, havde udlagt de Bøder, han var tildømt, og stillet Sagvolderen og Kongens Lensmand tilfreds. Kjøbenhavn 21 Juni 1609. R. III. 346. Afskr. VI. 682.

Christen Christenssøn, Ridefoged i Sønderviken, fik Brev paa Kgl. Maj.s Anpart Korntienden af Foss Prestegjeld at skulle annamme.

C. IV. G. a. v., at efterdi os elskelige Steen Matssøn [Laxmand] til Rønneholm, vor Mand, Tjener og Befalingsmand paa vort Slot Baahuus, paa vore Vegne haver stedt og bortfæst til denne nærværendes Brevviser Christen Christenssøn, Ridefoged udi Sønderviken, vor og Kronens Anpart Biskopstienden af Foss Prestegjeld, da have vi af vor synderlige Gunst og Naade undt og tilladt og nu etc. tillade, at forne Christen Christenssøn maa og skal aarligen herefter bekomme og lade oppebære vor og Kronens Anpart Biskopstienden af Foss Prestegjeld udi hans Livstid, og saalænge han lever. Dog dersom vi blive til Sinds samme Biskopstiende selv at lade bruge til nogen vore Slotte, Klostre eller Gaarde, ville vi os forbeholdet have den igjen at lade annamme og da igjen at give ham hvis Stedsmaal han derpaa haver udgivet. Og skal han aarligen til gode Rede give deraf til os og Kronen 24 Rigsdaler og det udi betimelig Tid lade yde og fornøie vor Lensmand paa vort Slot Baahuus, den,

som nu er eller herefter kommendes vorder; og dersom samme Afgift ikke udi rette Tide aarligen udkommer, da skal dette vort Brev derover være forbrudt. Bedendes og bydendes menige Sognemænd udi forne Foss [etc. i sedvanlige Udtryk]. Kjøbenhavn 22 Juni 1609. R. III. 346. Afskr. VI. 683.

I lige Maade fik Hr. Holger Aagessøn, Sogneprest udi Kongelf, Bevilling paa at maa kvit og fri nyde og beholde Kgl. Maj.s og Kronens Anpart Tienden af Kareby Prestegjeld i Norge, ad gratiam. Kjøbenhavn 22 Juni 1609. R. III. 347. Afskr. VI. 683.

Nils Wind fik Brev at lade dem paa Færø bekomme noget Tømmer til deres Kirkes Bygning, som er 5 Tylvter 15 Alens Bjelker, 4 Tylfter Sparretømmer, 21 4 Alens Stolper, 10 Tylvter huggen Bord. Kjøbenhavn 22 Juni 1609. T. III. 333. Afskr. VI. 249.

Brev til Nils Wind anlangendes det Vidne, Byskriveren og Olaf Jenssøn Skræder har hjemmegjort.

C. IV. V. G. t. Vid, eftersom sig nogen Tid siden forleden skal have begivet Irring og Trætte imellem os elskelige Bertel Lauritssøn [Hørby] til Hatteberg, vor Mand og Tjener, paa den ene og en Engelskmand ved Navn Thomas Bradford paa den anden Side angaaende et Skib, forne Engelskmand imod vores udgangne Mandat [sig] skal have tilforhandlet, udi hvilken Sag du paa vore Vegne af Lagmanden der udi vor Kjøbsted Bergen skal have hændet Dom; des uanseet skal Byskriveren der sammesteds med en anden Mand ved Navn Olaf Jenssøn Skræder have udstedt to hjemmegjorte Vidner bagpaa Lagmandens Dom, hvilke Vidner vi nu dig herhos tilskikke, og efterat vi ingenlunde ere til Sinds slig ulovlig Gjerning at lade passere, bede vi dig og ville, at du forne Byskriver saa og forne Olaf Jenssøn Skræder for saadan deres Forseelse med høieste Ret lader tiltale og forfølge, og at du i samme Sag hænder Dom og siden efter Dommens Indhold over dem lader straffe, som vedbør. Cum claus. consv. Kjøbenhavn 22 Juni 1609. Ibidem.

Steen Bilde fik Brev, efterdi Lagmanden i Throndhjem ved Døden er afgangen, at tiltænke at opsøge en dygtig Person, som ham kan succedere, og derom med første Leilighed underdanigst Hs. Maj. forstendige. Kjøbenhavn 22 Juni 1609. T. III. 334. Afskr. VI. 250.

Styring Boel og Bispen udi Stavanger finge Brev, et Kald i Kvinesdal anrørendes.

C. IV. V. s. G. t. Hvis nærværendes Brevviser, os elskelige Hr. Nils Pederssøn Normand, supplicando os har andraget og tilkjendegivet anlangendes et Kald udi Kvinesdal, hvortil han nogen Tid siden forleden af Sognemændene der sammesteds er bleven voceret, ham skal formenes, af Aarsag at Provsten den Dag, da han af Sognemændene blev kaldet, ikke haver compareret og Kaldet i saa Maade med Bønderne ratificeret, det have I ydermere af hosføiede Supplikation at erfare. Thi bede vi eder, ville og hermed alvorligen befale, at I med allerførste Leilighed Provsten, Sognemændene saavelsom og forᵉ Hr. Nils Pederssøn for eder udi Rette citere og siden endeligen kjende og dømme, om samme Kald er saa lovligt og rigtigt, at det bør stande for fulde eller ikke; og hvis I udi saa Maade kjendendes og dømmendes vorde, at I det give fra eder beskrevet, som I ville ansvare og være bekjendt. Kjøbenhavn 22 Juni 1609. T. III. 334. Afskr. VI. 250.

Alexander Raab von Papenheim fik Brev, de Sagblokke, Master, Deler og andet Tømmer, som Hans Bülow havde ladet ligge og hans Arvinger nu efter hans Død tilkommer, at lade vurdere af uvillige Dannemænd og dem siden til sig annamme og Arvingerne i deres Restants afkorte. Kjøbenhavn 23 Juni 1609. T. III. 330. Afskr. VI. 248.

Nils Wind fik Brev at tilholde Borgermestere og Raad i Bergen at forhandle en Trætte mellem Hans Rasmussøn og Laurits Markvordssøn, Borgere, og Strange Jørgenssøn, Raadmand sammesteds, anlangendes en Sum Penge. Kjøbenhavn 23 Juni 1609. T. III. 334. Afskr. VI. 250.

Steen Matssøn [Laxmand] fik Brev om en Gavl, som var nederfalden paa Baahuus, at lade forferdige. Kjøbenhavn 26 Juni 1609. Ibidem.

Alexander Raab von Papenheim fik Brev, noget Gods Johan Delbritz, Engelskmand, at igjen skulle tilstille, som han af et Dansk Skib skal være berøvet.

C. IV. V. G. t. Vid, at eftersom nærværendes Brevviser, Johan Delbritz af Barnstable udi England, paa sin egen og sine Konsorters Vegne den stormægtigste og høibaarne Fyrste og Herre Hr. Jakob, Konge udi den store Britannien etc., vor elskelige kjære Svoger, Hans Kjærligheds Skrivelse til os haver for-

hvervet, den 3 Mai udi nærværendes Aar dateret, anlangendes et Skib, Aguila ved Navn, forne Johan Delbritz og hans Konsorter tilhørig og en deres Skipper, Jens Skirmand ved Navn, betroet, som forleden Aar 1608 i Juli Maaned paa sin Reise til Lissabon ved Berlings af en vore Undersaatters Skib, som kaldes Jupiter og Søfren Jansson var Skipper paa, røverviis skal være overfalden, des indehavendes Gods, aldeles intet efterbleven, med bevæbneder Haand plyndret og Folket siden med Skibet ledigt og tomt deres Kaas ladet passere. Og efterat forne Johan Delbritz og hans Konsorter vidt og bredt udi laugsommelig Tid med allerstørste Omkostning og Pengespilde samme deres og deres Gods's Forrædere have eftertragtet, ere de omsider ved en Engelsk, Villum Weet ved Navn, som havde været paa forne Røverskib Jupiter, kommen udi sanddru Forfaring, at forne Skib Jupiter med den største Deel af Godset, som var røvet, til vort Rige Norge der udi dit Len at skal være anlanget, og en Part af dennem, som samme Skib skulle have spoleret, til Amsterdam fængsligen at være anholden. Da, efterdi vi naadigst forfare, samme Gods endnu (saameget som did er ankommen) at være udi god Forvaring beholden, ville vi for Hans Kjærligheds flittige Intercessions Skyld saa og deres Elendighed og erlidne Skade anseet forne berøvede Gods forne Johan Delbritz og hans Konsorter (saavidt deres Tegn og Mærker paa findes, som have havt Gods udi Jupiter) naadigst igjen have restitueret og løsgivet. Bedendes dig og ville, at naar du hermed besøges, du da strax uden videre Ophold alt hvis Gods, de efter deres Mærker og Tegn ere tilberettiget, lader følge, derpaa tagendes Beviis; medens hvor deres Tegn og Mærker ikke findes, da det hid ned at forsende, eftersom vi dig den 13 Juni have tilskrevet. Vi tilskikke dig herhos tvende Instrumenta; udi det ene. har du et Inventarium paa hvis Gods udi det Skib Aguila, der det af England seglede, haver været fundet; udi det andet, som er et Examinats-Brev af den By Barnstable, findes alle de Kjøbmænds Tegn og Mærker, som have havt Gods udi Aguila. Havendes herudinden og med alting den Forsigtighed, som du kan betænke udi slig Fald tjenlig at være. Kjøbenhavn 26 Juni 1609. T. III. 334. Afskr. VI. 250.

Jørgen Friis fik Brev at skulle hos Norges Krones Undersaatter, saa mange hannem skyldige ere, forhjælpes til Rette.

C. IV. G. a. v., at eftersom vi naadigst have paalagt os elskelige Jørgen Friis til Krastrup, vor Mand, Raad og Embedsmand paa vort Slot Segelstrup, udi vort Rentekammer at skulle klargjøre hvis efterstaaendes Restants han af vort og Norges Krones Len Akershuus endnu med tilbagestaar, som han nogen Tid siden forleden naadigst haver med været forlenet, og efterat han underdanigst tilkjendegiver, sig ikke uden stor Besværing det strax nu at kunne tilveiebringe, af Aarsag at hannem paa adskillige Steder der udi vort Rige Norge hos vore og Norges Krones Undersaatter en anseelig Summa Pendinge skal tilstaa, med mindre han med vores naadigste Befordring maatte hos vore Undersaatter der sammesteds til hans Betaling forhjælpes; bedendes derfor og bydendes og hermed strengeligen befalendes alle og hver, ædel og uædel, Borgere og Bønder, ihvosomhelst I ere eller være kunne, som hannem udi saa Maade noget med Rette skyldige ere, at I rette eder efter inden den 15 August førstkommendes hannem eller hans Fuldmægtige for forne Gjæld at contentere og befridige. Saafremt det ikke skeer, at I da endeligen rette eders Leilighed efter at møde tilstede udi vor Kjøbsted Oslo den forne 15 Dag August og da at lide og undgjælde, hvis Lov og Ret kan være. Derhos og befalendes vor Statholder der udi vort Rige Norge, saa og vore Fogder, Embedsmænd, Lagmænd og alle andre Underdommere, som forne Jørgen Friis eller hans Fuldmægtige med dette vort aabne Brev besøgendes vorder, at I forhjælpe ham uden videre Forhaling hos bemeldte hans Gjældener til Rette, saa ham maatte betales, hvis de hannem skyldige ere, og vederfares hvis Lov og Ret er. Cum inhib. sol. Kjøbenhavn 27 Juni 1609. R. III. 347. Afskr. VI. 683.

Henning Valstrup, Hans Bülows Arvinger, Laurits von Hadelen og Peder Brockenhuus's Arvinger finge Brev, Mandtals- og Skatte-Registre at skulle forklare, at Jørgen Friis desbedre kan komme til Regnskab.

C. IV. V. G. t. Vid, eftersom du endnu med Mandtals-Register og største Delen udaf Skatten af Mossedal og Provsti Tjenere der sammesteds saa og med Mandtallet af Bygningsskatten af forne Mossedals Len, som udgaves Anno 1605, saavelsom for Grønlandsskat 1606 uforklaret skal tilbagestaa, hvorudover os elskelige Jørgen Friis, vor Mand, Raad, Embedsmand paa vor Gaard Segelstrup og fordum Statholder udi vort Rige Norge, med hvis han os skyldig er udi vort Rentekammer udaf Akers-

huus Len ikke kan klargjøre; thi bede vi dig og ville, at du endeligen est fortænkt udi den 16 August nu næstkommendes udi vor Kjøbsted Oslo at comparere og møde tilstede der sammesteds, bemeldte Mandtals- og Skatte-Register at klarere og afbetale, hvis du derpaa kan skyldig blive, saa at forne Jørgen Friis siden med sit Regnskab (som ham uden al Forhaling ved vort Rentekammer er injungeret og paalagt) kan komme til endelig Ende. Kjøbenhavn 28 Juni 1609. T. III. 336. Afskr. VI. 251.

Efternævnte Kgl. Maj.s Lensmænd udi Norge finge Brev at endelig tiltænke uden videre Dilation at forklare deres Mandtals-Registre og betale, hvis de deraf til Jørgen Friis derpaa skyldig blive, til ovenbete Jørgen Friis udi Oslo den 16 August anno præsenti:

Henning Valstrup resterer med Mandtals-Register af Mossedal og Provstis Tjenere, dog derpaa er betalt 46 Daler. I lige Maade resterer han med Mandtal af Bygningsskatten 1605, item for Grønlandsskatten 1605 [ɔ: 1606].

Hans Bülows Arvinger reste med Mandtals-Register af Bamble og Thelemarken for Arbeidsskatten til 1606 og for Grønlandsskatten 1606.

Lorents von Hadelen rester med Mandtals-Register paa nogle Skatter af Eker uforklaret, som er for en Skat, til Martini 1602 udgaves, desligeste for Arbeidsskatten 1604, 1605, 1606 og med Mandtals-Register paa Grønlandsskatten.

Sal. Peder Brockenhuus's Arvinger ere skyldige 70 Daler paa et overgivet Mandtals-Register paa Skatten til Martini 1606 ubetalt.

Fru Anna, afgangne Erik Mogenssøn [Mormand's], rester med Mandtals-Register af Gimsø Len for 2 Skatter, oppebaarne til Martini 1602, 1603, nok for Bygningsskatten af forne Len til Paaske 1604. Desligeste rester hun paa forne hendes Huusbondes Vegne for Told og Sise, oppebaaren nogen Tid, som hun skal gjøre forne Jørgen Rede og Regnskab for og ham betale, hvis hun kan skyldig blive.

Fru Anna Brock, afgangne sal. Erik Mogenssøns, fik Brev om at klargjøre samme Restants hos Jørgen Friis, eodem tenore et stylo. Kjøbenhavn 28 Juni 1609. Ibidem.

Mange Lensmænd udi Norge finge Brev at skulle kjøbe de meeste Biberskind muligt til Kgl. Maj.s Behov og Bedste. Kjøbenhavn 28 Juni 1609. Ibidem.

Alexander Raab von Papenheim fik Brev, noget Tømmer hid neder at skulle forskikke, samt om Børge Trolles Skib at følge de Engelske.

C. IV. V. G. t. Vid, eftersom vi naadigst komme udi Forfaring, hvorledes der udi dit Len skal findes et Antal Master, Bjelker og noget Asketømmer, som afgangne Hans Bülow efter vores naadigste Befaling der sammesteds havde ladet bestille; da bede vi dig og ville, at du forne Tømmer med det første, vort Skib did anlanger, hid til Kjøbenhavn nedskikker. Anlangendes hvis Landskyld Huder i forgangen Aar der udi dit Len kan være falden, dem haver du at selge og afhænde for det dyreste Kjøb muligt og siden deres Værd føre dig til Regnskab. Udi lige Maade bede vi dig og ville, at du med forderligste tildræglig Leilighed hid neder, vor Statholder her sammesteds til Hænde, lader forsende alle hvis Vare, som paa os elskelige Børge Trolle til Trolleholm, vor Mand og Tjener, hans der udi dit Len arresterede Skib, den Tid det sammesteds blev anholdt, fandtes, undtagen hvis som den Engelskes, Johan Gelbritz, og hans Medkonsorters Tegn og Mærke paa findes, hvilket du dem efter vores forrige naadigste Bevilling ubehindret skalt lade følge, og at du med første Leilighed forne arresterede Skib lader udtakle og hvis Bræk og Mangel derpaa findes nødvendig igjen lader forferdige, og det siden med godt Skibsfolk, hvilke du der i Lenet skal lade udtage, hid til vor Kjøbsted Kjøbenhavn lader nedskikke. Cum claus. consv. Kjøbenhavn 7 Juli 1609. T. III. 337. Afskr. VI. 252.

Steen Bilde og Bispen i Throndhjem fik Brev, Hr. Søfren i Sunde Prestegjeld at afsætte og Bjørn Bjørnssøn igjen at lade der indsætte.

C. IV. V. G. t. Vider, eftersom vi om Hr. Søfren N., Sogneprest til Sunde Prestegjeld, udi Jæmteland liggendes, hans underskedlige, modvillige, grove og forargelige Forseelser og Bedrift sandferdelig er bleven forstendiget, hvorfor vi endelig ville have ham hans betroede Prestekald og Bestilling entsat, da bede vi eder, befale og nu hermed Fuldmagt give, at I strax, efterat denne vores naadigste Missive eder bliver behændiget, forne Hr. Søfren N. fra sit Kald og Bestilling endeligen removerer og afsætter. Og efterat vi naadigst ville have nærværendes Brevviser, Bjørn Bjørnssøn, til forne Sunde Sogn og Kald udi forne Jæmteland befordret, da bede vi eder, os elskelige M. Isak Grønbech

at I hannem strax, efterat han eder hermed har besøgt, til Sogneprest der sammesteds ordinerer. Desligeste bede vi og dig, os elskelige Steen Bilde, vor Mand og Tjener, at du forne Bjørn Bjørnssøn, efterat han af Bispen der over Throndhjems Stift er bleven til Prest ordineret, din Collats herefter at være Sogneprest udi forne Sunde Prestegjeld paa vore Vegne giver. Cum claus. consv. Kjøbenhavn 8 Juli 1609. T. III. 338. Afskr. VI. 252.

Envold Kruse fik Brev, hvorledes med Skatten af Delerne der udi Akershuus Len forholdes skal.

C. IV. V. s. G. t. Vider, at eftersom I underdanigst begjerer at mue blive forstendiget, hvorledes I eder skulle forholde med Skatten udaf Delerne at opberge der udi Lenet, efterat eder derudinden stor Tvivl indfalder, Aarsagen at den Skat er udskreven til forleden Pintsedag at skulle ydes, og ikke, som tilforn har været brugeligt, til Martini Dag, hvorudover I formener os ikke at kunne bekomme et ganske Aars Skatte-Deler, efterat udaf Bønderne uden special Befaling ikke noget kan annammes efter den Tid, Skatten er leveret; da, efterdi Meningen udi forne udgivne Skattebrev er denne, at os bør at følge den tiende Part af de Deler, som skjæres et Aar igjennem, da bede vi eder og ville, at I annammer og opberger af Bønderne paa vore Vegne den tiende Part af hvis Deler, som ere skaarne fra Pintsedag 1608 og til nu næstforgangne Pintsedag 1609, og det saaledes lader eder føre til Regnskab. Kjøbenhavn 8 Juli 1609. T. III. 339. Afskr. VI. 252.

Aabent Brev blev Søfren Rasmussøn, Foged i Søndhordland, givet paa en Gaard, liggendes der sammesteds, [nemlig Myster i Vaags Skibrede, for hans Livstid, mod at betale alle Afgifter efter Jordebogen]. Kjøbenhavn 13 Juli 1609. R. III. 348. Afskr. VI. 684.

Christen Søfrenssøn fik Skjøde paa en Gaard i Bergenhuus Len.

C. IV. G. a. v., at efterdi os elskelige Christen Søfrenssøn, Borger og Indvaaner udi vor Kjøbsted Bergen udi vort Rige Norge, nu for Magelaug og evig Eiendom underdanigst haver udlagt til os, vore Efterkommere, Konger udi Danmark, og Kronen tvende sine Selveier-Bøndergaarde, paa Tyrholm udi Vestervig Klosters Len liggendes, den første, Peder Lauritssøn ibor, skylder aarligen Byg 6 Tønder, den anden, Nils Skøtt ibor, skylder aarligen Byg 3 Tønder, Smør 1 Pund, med al forne Gaardes

og Gods's Rente og rette Tilliggelse, intet undtaget i nogen Maade, eftersom det Skjødebrev, han os derpaa givet haver, ydermere formelder og indeholder; da have vi derimod til fyldeste Vederlag naadigst igjen udlagt til forne Christen Søfrenssøn og hans Arvinger denne efterne vor og Norges Krones Gaard, liggendes udi Nordfjord Len i Gimmestad Skibrede i Gloppens Prestegjeld udi Bergenhuus Len, Kolbein N. med trende andre Mænd nu ibor, og giver aarligen til Landskyld Smør 2 Løber, Faar 4, Huder 2, Havre 2 Tønder, hvilken forne Gaard med al sin Rente og rette Tilliggelse [etc. den sedvanlige Skjødningsformel, Tilhjemling og Sikkerhed mod Vanhjemmel]. Kjøbenhavn 14 Juli 1609. R. III. 349. Afskr. VI. 684.

Steen Bilde fik Brev, Alhed Albritsdatter udi Throndhjem til Rette at forhjælpe uden vidtløftig Proces i sin Sag. Kjøbenhavn 16 Juli 1609. T. III. 339. Afskr. VI. 253.

Statholder udi Norge fik Brev, den sidst opbaarne Skat der udi Riget med forderligst Leilighed til Lands eller Vands paa eget Eventyr at nedsende. Kjøbenhavn 17 Juli 1609. Ibidem.

Borgermestere og Raadmænd udi Bergen fik Brev, Sander Eggertssøn, Borger udi Hamburg, anrørendes.

C. IV. V. G. t. Vider, at eftersom nærværendes Brevviser, Sander Eggertssøn, Borger og Indvaaner udi vor Kjøbsted Hamburg, underdanigst til os har suppliceret og klageligen tilkjendegivet, hvorledes en hans Tjener, Johan Verdemand, som sig med hvis Handel og Kjøbmandskab, han paa Kontoret der udi vor Kjøbsted Bergen af ham skal være tilbetroet, utilbørligen skal have forholdet, saa han derfor har været foraarsaget Regnskab af samme hans Tjener at fordre, hvilket han ikke har villet efterkomme, men sig derfra entslaget, hvorfor han har indstevnet ham for eder udi Rette og der bekommet Dom over ham at gjøre Rede og Regnskab, og er tilfunden, saafremt det kunde befindes hannem noget skyldig at blive, strax at betale forne hans Herskab eller og derfor at sætte ham nøiagtig Borgen eller og at følge ham til Hamburg. Og efterat han nu har gjort for os beviisligt, forne hans Tjener at være ham en anseelig Summa Pendinge skyldig, og beretter derhos, hannem samme Dom ikke at ville fuldgjøre og efterkomme, haver han underdanigst været begjerendes ved vores naadigste Befordring til hans Betaling og imod hans Vederpart uden videre og vidtløftig Proces og Rettergang til Rette at maa forhjælpes. Thi bede vi

eder og ville, at, naar I hermed besøges, I da forhjælpe hannem [etc. i den sedvanlig Form, indtil:] Overløb maa blive forskaanet. Vi tilskikke eder herhos hans Supplikation og hvis Acta udi samme Sag derhos udi vort Kantselli ere blevne indlagte, hvorudaf I al Leiligheden ydermere haver at forfare. Cum claus. consv. Kjøbenhavn 17 Juli 1609. T. III. 339. Afskr. VI. 253.

Statholder udi Norge fik Skrivelse, ved Søsiden at lade ferdig holde samt advare alle Lensmænd at have alting i god Agt.

C. IV. V. s. G. t. Vider, at eftersom vi af adskillige Rygter og Tidender naadigst komme udi Forfaring, hvorledes i Hispanien skal ligge en stor Krigs-Armada ferdig, som med allerførste Leilighed skal ville begive sig udi Søen, hvilken kanskee noget saa snart paa vore Lande og Riger fiendtligviis at foretage sig skulde lade forlyste, som paa nogen anden Herres eller Potentats Gebeet; da, endog os derom ingen synderlig visse Kundskab er til Øren kommen, dog paa det altingest til befaldende Leilighed, synderlig der udi vort Rige Norge, maa haves udi tilbørlig Agt, det Gud forbyde, noget uforseendeviis kunde paakomme, bede vi eder og ville, at I med største Alvorlighed lader foreholde menige Bønder og Almue der udi Akershuus Len og dets underliggendes Lene, at de baade med Veedvarder at holde vedlige, Opsyn at have ved Strandsiden, om sig kanskee nogen Flaade vilde understaa at lande, skulle have altingest udi god Agt, som de des ere pligtige; og at I ellers altingest haver udi god apparatu, saa at paa alle Steder den Anordning, om behov gjordes, skee kan, som den Fornødenhed kan udkræve og vi eder naadigst tiltro, saavelsom og alle vore Lensmænd Søndenfjelds, os elskelige Steen Matssøn [Laxmand], vor Mand, Tjener og Befalingsmand paa vort Slot Baahuus (hvorom vi og selv hannem haver ladet tilskrive) undtagen, udi lige Maade lader advisere og advare, at enhver og udi sit Len lader have den Indseende og gjør den Anordning med altingest, om Nøden det udkrævede, som enhver for sig vil ansvare og være bekjendt. Sammeledes bede vi eder og ville, at I udi alle Kjøbstæderne over alt Akershuus Len lader nu strax udtage saa mange Baadsmænd, og det udaf ungt Folk og forfarent, som I allermeest kunne afstedkomme, og at I siden og uden al Forsømmelse forskikker

dem hid ned til vor Kjøbsted Kjøbenhavn. Cum claus. consv. Kjøbenhavn 17 Juli 1609. T. III. 340. Afskr. VI. 254.

Strange Jørgenssøn, Raadmand i Bergen, fik Bevilling paa at mue selge et Skib, som han havde ladet bygge, til fremmede eller Udlændere, dog det Mandat om Skib ei at selge inden 20 Aar til fremmede uforkrænket. Kjøbenhavn 19 Juli 1609. R. III. 350. Afskr. VI. 685.

Anders Svenssøn fik Bevilling paa tvende Annexers Indkomst i Skogns Prestegjeld i Norge.

C. IV. G. a. v., at vi af vor synderlige Gunst og Naade have undt og tilladt og nu etc. tillade, at nærværendes Brevviser, Anders Svenssøn, til hans Studia at continuere og sig udi boglige Kunster at forfremme, indtil saalænge vi anderledes derom tilsigendes vorde, aarligen maa oppebære Indkomsterne af de tvende øde Annexkirker udi Skogns Prestegjeld, ved Navn Veige og Sveingard, der udi vort Rige Norge liggendes, som afgangne Hr. Jens Nilssøn, Vicepastor til Throndhjems Domkirke, medforlenet var. Cum inhib. sol. Kjøbenhavn 19 Juli 1609. R. III. 351. Afskr. VI. 685.

Lagmanden udi Stavanger fik Brev, Morten Borsch i Rostok anrørendes.

C. IV. V. G. t. Vid, eftersom denne Brevviser, Morten Bartz (sic), Borger og Indvaaner udi Rostok, underdanigst supplicerende haver ladet os andrage og tilkjendegive, hvorledes han nogen Tid siden forleden af Borgermestere og Raad udi vor Kjøbsted Bergen skal være tildømt at være skyldig at betale os elskelige Jørgen Kaas til Hafgaard, vor Mand og Tjener og Befalingsmand over Stavanger Len, en Sum Pendinge, saalænge de Vidnesbyrd, i samme Dom vare indførte, stode ved sin Fuldmagt; og endog han ved sin Fuldmægtig af eder skal have ladet begjere, at du paa samme Vidner, som forne udgivne Dom er paa funderet, ville kjende og dømme, om de vare saa rette og sandferdige, som de sig burde, skal du dog saadan hans billige Begjering have udslaget og viist ham fra dig, hvorudover han er bleven foraarsaget om vor naadigste Befordring til Rette at mue forhjælpes underdanigst at lade anlange. Thi bede vi dig og hermed alvorligen befale, at du strax, efterat denne vor naadigste Missive er dig bleven behændiget og forne Morten Barth (sic) ved sin Fuldmægtige forne Vidnesbyrd for dig lader indstevne, efter dets flittige Forhør og Examination endelig og uden

al Forhaling kjender og dømmer, om de ere saa sandferdige, som det sig bør, saa han efter deres Kundskab og Vidne billigen kan tilfindes samme Gjæld at betale, saa han uden al videre Forhaling dermed maa komme til en endelig Ende og vi for videre hans Overløb mue blive forskaanet. Kjøbenhavn 21 Juli 1609. T. III. 342. Afskr. VI. 254.

Statholder udi Norge fik Brev, Claus Jenssøn, Skibbygger, hos Borgermestere og Raad udi Oslo til Rette at skulle forhjælpe, at han udi hans Sag uden videre Ophold maatte blive befordret. Kjøbenhavn 28 Juli 1609. T. III. 342. Afskr. VI. 255.

Hr. Erik Olafssøn, fordum Sogneprest til Byglands Kirke, fik Brev, hvor noget Kirkekald eller Skoletjeneste vacerer, det at maa bekomme.

C. IV. G. a. v., at eftersom denne Brevviser, Hr. Erik Olafssøn, forrige Sogneprest til Byglands Kirke, udi Stavanger Stift der udi vort Rige Norge liggendes, for nogen Tid siden blev dømt fra sit Kald, formedelst han havde besovet en sin Tjenestepige, og efterat vi nu naadigst af sandferdig Beretning forfare, at han for samme begangne Forseelse efter Ordinantsens Lydelse skal have standet aabenbare Skrifte og sig ellers siden den Tid skikkeligen og tilbørligen udi sit Levnet skikket og forholdet; da have vi nu af vor synderlige Gunst og Naade saa og for anden Godtfolks og hans egen underdanigste flittige og idelige Forbøn og Intercessions Skyld naadigst undt, bevilget og tilladt og nu etc. tillade, at forne Sag og Dom ikke i nogen Maade efter denne Dag skal være eller komme forne Hr. Erik Olafssøn til nogen Forhindring, at han jo til et Kirkekald eller Skoletjeneste maa forfremmes og befordres, saafremt han ellers nogensteds udi vore Riger og Lande kan blive kaldet. Cum inhib. sol. Kjøbenhavn 28 Juli 1609. R. III. 351. Afskr. VI. 685.

Hartvig Bilde fik Brev at erklære sig paa nogen Paul Simonssøns Klagemaal [over Uret udi adskillig Maade, ei nærmere antydet, men med Henviisning til vedlagt Klage], uagtet vi vel eragte, at hans Sag ikke er saa rigtig, som han den angiver, men er megen Underfundighed derhos. Kjøbenhavn 4 August 1609. T. III. 343. Afskr. VI. 255.

Envold Kruse fik Missive om en Jernhytte paa Mons udi Bratsberg Len, Anders Henrikssøn har ladet opbygge.

C. IV. V. s. G. t. Hvis nærværendes Brevviser, Anders Henrikssøn, Hammersmed paa Mons der udi Bratsberg Len, under-

danigst og klageligen os haver ladet andrage og tilkjendegive, anlangendes hvorledes I ham skal formene at bruge en Jernhytte, som han med vores naadigste Bevilling paa hans egen Bekostning udi forne Len paa Mons skal have ladet bygge og opsætte, saa I samme Hytte aldeles skal ville ødelægge, med underdanigst Begjering, at han enten samme Jernhytte maatte beholde eller hans anvendte Bekostning naadigst igjen maatte blive ham erstediget: det altsammen haver I af hans herhos føiede Supplikation ydermere at forfare. Thi bede vi eder og ville, at I med tildrægligste Leilighed eder imod os erklærer, af hvad Aarsag bevæget I ham forne Jernhytte formener at ville lade afskaffe, indskikkendes etc. Kjøbenhavn 5 August 1609. T. III. 343. Afskr. VI. 255.

Kgl. Maj.s Mandat til menige Kirke-Ombudsmænd, som bygge og bo udi Agdesiden udi Norge, Kirkernes Bygning der sammesteds anlangendes.

C. IV. Hilse eder alle, Kirke-Ombudsmænd, som bygge og bo over al Agdesiden udi vort Rige Norge, evindeligen med Gud og vor Naade. Vider, at eftersom vi naadigst ere komne udi Forfaring, hvorledes I hidindtil uden vor Lensmands Vidskab og Villie skulle fordriste eder til, naar Kirkeregnskab er bleven hørt der paa Agdesiden, at anvende unyttige, unødige Kirkens Bygninger, saa at naar nogen nødvendig Bygning forefalder, skal der intet findes udi Forraad, og det Kirkerne til mærkelig Skade; da efter saadan Leilighed ville vi strengeligen og alvorligen have forbudt alle Kirke-Ombudsmændene saa og Presterne paa forne Agdesiden, dennem sig herefter udi det ringeste at befatte med nogen Bygning paa Kirkerne der paa Agdesiden, være sig og udi hvis Maade det og kunde gjøres fornøden, uden vores Befalingsmand der sammesteds, den, som nu er eller herefter kommendes vorder, hans Bevilling og Tilladelse. Saafremt sig nogen understaar herimod at gjøre, de da ikke selv ville udstaa den anvendte Bekostning og dennem udi deres Kirkeregnskaber skal gjøres til Mangel. Cum claus. consv. Kjøbenhavn 14 August 1609. R. III. 352. Afskr. VI. 686.

Envold Kruse fik Brev, Bergmesteren i Akershuus Len anrørendes.

C. IV. V. s. G. t. Vi bede eder og ville, at I nu strax den gammel Bergmester der udi Akershuus Len aftakker og udi hans Sted en af de andre 5 Berggeseller, hvilken I eragter af

dem skikkeligst at være, for en Bergmester antager. Og skulle I give ham om Maaneden til Pension 6 Daler og de andre 4 Berggeseller hver 5 Daler, tilstedendes dem ingenlunde af Landet nogensteds sig at begive eller at vige. Kjøbenhavn 14 August 1609. T. III. 344. Afskr. VI. 255.

Nils Wind fik Brev, Fasmer Bock anrørendes.

C. IV. V. G. t. Vid, eftersom vi naadigst komme udi Forfaring, hvorledes en ved Navn Fasmer Bock, Kjøbmand paa Bryggen i Holmedal der udi vor Kjøbsted Bergen, nogen Tid siden forleden sig skal have tilfordristet og understandet mange falske Daler baade paa Slag og Pavement der udi vort Rige Norge at udgive og udsprede, vore og Kronens Undersaatter der sammesteds endelig til mærkeligt Tab og største Skade, saafremt det ikke udi Tide var bleven forekommet; da, efterdi vi som en christen Øvrighed ingenlunde ere til Sinds slig ulovlig Gjerning og falsk Bedrift ustraffet at lade passere, bede vi dig og ville, at du med første Leilighed forne Fasmer Bock med høieste Ret lader forfølge og tiltale og ved Lov og Ret den Sag med ham udfører, tagendes Dom for dig og siden efter Dommens Indhold ham lader straffe, som vedbør. Kjøbenhavn 22 August 1609. T. III. 344. Afskr. VI. 256.

Nils Wind fik Brev, at Henrik Simonssøns Drab paa en Bonde, Olaf Simonssøn, maa afsones, efterdi Manddraberen dertil har været i nogen Maade foraarsaget af den, som død blev. Kjøbenhavn 22 August 1609. T. III. 345. Afskr. VI. 256.

Nils Wind fik Brev at lade annamme af den forrige Biskops Kvinde 600 Daler og dermed lade den gamle Biskops-Residents opbygge, hvilke Penge hun var tildømt at udgive efter M. Anders Foss's, forrige Superintendents, Død for Residentsens Bygfældighed; og dersom han noget videre udlagde, det at lade sig føre til Regnskab. Kjøbenhavn 22 August 1609. Ibidem.

Adam Tønnessøn fik Forskaanelse for en Raadmands-Bestilling, hannem i Bergen var paalagt, efterdi han ei havde den Forfarenhed udi den Norske Lov, som den Bestilling udkræ-vede. Kjøbenhavn 29 August 1609. R. III. 353. Afskr. VI. 686.

Borgermestere og Raadmænd i Bergen finge Brev, at ei skulle lade bygge paa Musterpladsen der sammesteds.

C. IV. V. G. t. Vider, eftersom nogen Tid siden forleden udi afgangne Laurits Kruses, fordum Embedsmand paa vort Slot

Bergenhuus, hans Tid skal være nogle Huse og Haver der ved vor Kjøbsted Bergen nedrevne og afbrudte og Pladsen der sammesteds igjen til en Musterplads udviist, hvor vore Borgere og Undersaatter kunde mustres og exerceres, naar Fornødenheden det udkrævede, og vi nu naadigst komme udi Forfaring, eder at have tilstedt paa samme Sted igjen at indtage og opsætte Huse og Vaaninger, saa forne Plads derudover bliver forringet og ikke med Tiden kan bruges til det, der er forordineret; da bede vi eder, byde og hermed alvorligen befale, at I endeligen tiltænke samme Plads fri og ledig at lade blive til den Fornødenhed, han er forordnet; og dersom der allerede nogen Bygning er foretagen eller fuldendt, at den da strax uden videre Forhal bliver afbruden, og ikke efter denne [Dag] tilstede nogen derpaa at lade bygge, saafremt I ikke derfor ville stande til Rette. Kjøbenhavn 29 August 1609. T. III. 345. Afskr. VI. 256.

Nils Wind fik Missive, to Domme i Bergen anrørendes.

C. IV. V. G. t. Vid, at eftersom du for nogen Tid siden forleden haver indskikket udi vores Kantselli tvende os elskelige Borgermestere og Raads Domme der udi vor Kjøbsted Bergen, den ene mellem os paa den ene og en ved Navn Jakob Benneche, Borger til Hamburg, paa den anden Side, den anden imellem Sander Mehn, Borger i vor Kjøbsted Bergen, og Gabriel Richter, Kjøbmand i Holmedal der ved Kontoret, hvilke siden af Lagmanden der sammesteds ere kjendte unøiagtige, underdanigst begjerendes vor naadigste vidtløftigere Erklæring, hvorledes vi derudinden ville have forholdet; da bede vi dig og ville, at du med det allerførste alvorligen henholder Lagmanden der sammesteds endeligen at kjende og dømme, om bete Borgermestere og Raad for saadan deres Forseelse noget bør at lide og undgjælde, eller og ikke, og at du dig siden retter og forholder efter hvis, som derpaa for Dom og Rette bliver kjendt og afsagt. Cum claus. consv. Kjøbenhavn 1 September 1609. T. III. 346. Afskr. VI. 257.

Alexander Raab von Papenheim fik Brev om den Restants, som Frants Bülow har at indkræve efter afgangne Hans Bülow. [I sedvanlig Form, at Lensherren skal hjælpe Frants Bülows Fuldmægtig, da han selv ei længer der kan fortøve, til hos Bønderne i Bratsberg Len at inddrive de efter hans Fætter Hans Bülow udestaaende Restantser]. Kjøbenhavn 5 September 1609. T. III. 347. Afskr. VI. 257.

Envold Kruse fik Brev, Thorben Jenssøn udi Kjøbenhavn og Erik Olssøn, Borgermester udi Oslo, anrør.

C. IV. V. s. G. t. Hvis nærværendes Brevviser, os elskelige Thorben Jenssøn, Borger og Indvaaner udi vor Kjøbsted Kjøbenhavn, underdanigst klageligen supplicando har ladet os andrage og tilkjendegive, anrørendes 2 Aars Opbørsel, han af os elskelige Erik Olssøn, Borgermester der udi vor Kjøbsted Oslo, skal have at fordre, som han af et Kanonikat (som afgangne Nils Pederssøn, fordum Renteskriver her udi vort Rentekammer, haver været med forlenet) skal have oppebaaret, og uanseet han nogle Gange om forne Oppebørsels Erstedelse hos forne Erik Olssøn skal have ladet gjort Anfordring, skal han sig dog fortrykke den at erlægge og betale: det altsammen haver I af hosføiede Supplikation og mundtlig Beretning ydermere at forfare. Thi bede vi eder og ville, at I eder Thorben Jenssøns Sag saaledes lader være commenderet, at hannem eller hans Fuldmægtige ved eders Befordring imod forne sin Vederpart uden vidtløftig Proces eller Bekostning maa vederfares den Deel, christeligt, billigt og ret er, saa vi for videre hans Molestation udi den Sag naadigst maa blive forskaanet. Kjøbenhavn 6 September 1609. T. III. 347. Afskr. VI. 257.

Nicolaus de Freundt, Apotheker udi Bergen, fik Bevilling paa Viinkjælder.

C. IV. G. a. v., at eftersom os elskelige Nicolaus de Freundt, Apotheker der udi vor Kjøbsted Bergen, underdanigst haver ladet give os tilkjende, hvorledes han sig befrygter, at det hannem af nogen hans Medborgere der sammesteds skal blive formeent Rhinske Vine udi sit Huus og hos sit Apothek at udtappe, og det for nogen Privilegiers Skyld, vi andre af Borgerskabet der sammesteds paa Viinkjælder at holde naadigst givet have; da, efterdi sedvanligt og brugeligt er hos ethvert velforordnet og fuldkomment Apothek at maa udtappes Rhinsk og anden heed Viin, have vi af vor synderlige Gunst og Naade undt, bevilget og tilladt og nu etc. tillade, at forne Nicolaus de Freundt maa frit og ubehindret udi sit Huus og hos sit Apothek lade udtappe Rhinskviin og anden heed Viin, eftersom det udi andre velforordnede Apotheker sedvanligt og brugeligt er. Dog skal han være forpligtet, ingen anden Viin end den, som god, uforplumpet og ufordervet er, at lade indlægge, selge eller udtappe, og det for en billig Værd og Priis. Og dersom han kan

befindes nogen anden Viin end den, som uforfalsket er, at forhandle, da skal al den Viin, han haver med at fare, derover være forbrudt til os og Byen. Cum inhib. sol. Kjøbenhavn 7 September 1609. R. III. 353. Afskr. VI. 686.

Nils Wind fik [efter Ansøgning Kgl. Tilladelse til Vinteren at begive sig til Danmark, dog at han passer Tiden saa, at han uden lang Forhaling kan begive sig op igjen, og at imidlertid paa Slottet og i Lenet intet forsømmes]. Kjøbenhavn 8 September 1609. T. III. 348. Afskr. VI. 258.

Jakob Pederssøns Bestilling at være Lagmand i Throndhjem og Jæmteland [efter afgangne Henrik Jørgenssøn [Staur]. Mutat. mutand. ordlydende med Bestillingsbrev af 30 Mai 1607, ovfr. S. 200]. Kjøbenhavn 11 September 1609. R. III. 354. Afskr. VI. 687.

Steen Bilde fik Missive at tilholde Jakob Pederssøn, Lagmand i Throndhjem og Jæmteland, at gjøre sin Lagmands-Eed efter Loven. Kjøbenhavn 11 September 1609. T. III. 349. Afskr. VI. 258.

Forordning om Accise udaf Øl i Throndhjem udi Norge.

C. IV. G. a. v., at eftersom vi naadigst komme udi Forfaring, hvorledes hidindtil ingen visse Told eller Accise skal være given af hvis Rostoker-Øl der udi vor Kjøbsted Throndhjem haver været solgt og udtappet; da ville vi det dermed saaledes have holdet efter denne Dag, [at af hver Tønde Øl, som] til forne vor Kjøbsted Throndhjem bliver henført af fremmede og udenbys Folk, skal herefter gives en halv Daler; desligeste skal af hver Tønde Øl, som udaf Indbyggerne bliver indført og der sammesteds udi Byen bliver solgt og udtappet, gives til os og Kronen Accise 1 Mark Danske, dog ikke udaf den, som samme Øl indfører, medens af dem, det selge og udtappe. Medens hermed skal ikke være meent hvis fremmed Øl, som til vore Undersaatter udi Nordlandene bliver forskikket og der sammesteds forhandlet og afhændt, som de altid af Arilds Tid have havt accisefri, hvilket dennem herefter som tilforn ubehindret, frit og uden al Accise maa efterfølge. Saafremt sig nogen understaar herimod at gjøre, eftersom forskrevet staar, de da ikke offentlig ville straffes som dem, der gjøre imod vores udgangne Brev og Mandat. Cum claus. consv. Kjøbenhavn 20 September 1609. R. III. 355. Afskr. VI. 687.

Alexander Raab [von Papenheim] fik Missive, en Forordning om Sagtømmer saa og andre Bestillinger anrørendes.

C. IV. V. G. t. Vid, eftersom du endnu som tilforn underdanigst est begjerendes, vores naadigste Mandat at maa udgaa, ved hvilket maatte forbydes, at ingen af vore og Norges Krones, saa og Stigtens, Klostrenes, Kirkernes og Presternes Bønder og Tjenere der udi Bratsberg og Gimsø Klosters Len, du naadigst med forlenet er, maatte kjøbe Sagtømmer, uden alene hvis som kan komme til vore egne Sager der for vor Kjøbsted Skien og ved Herre; desligeste at vi naadigst ville konfirmere nogen Forordninger, som Anno 94 og Anno 1604 af de forrige Lensmænd, som forne Bratsberg Len have havt udi Befaling, ere gjorte og bevilgede; da, efterdi vi ingenlunde ere til Sinds nogen ny Forordning om den Leilighed at lade udgaa, ei heller noget derudi at ændre og mutere, som udaf Arilds og i dine Formænds Tid haver været brugeligt, bede vi dig og ville, at du det dermed udi alle Maade lader bero. Hvorefter du dig kan vide at rette. Kjøbenhavn 22 September 1609. T. III. 349. Afskr. VI. 258.

Jørgen Brockenhuus fik Brev at tilholde Bønderne i sit Len at holde en Skyttebaad med 3 Kobberstykker paa, og til des Behov dem tilholde at udgive 2 Skippund Kobber eller i dets Sted 100 Daler, havendes Agt paa, at i samme Kontribution hver bliver skattet og sat efter sin Evne. Kjøbenhavn 27 September 1609. Ibidem.

Jørgen Kaas fik Missive, Ingeborg Nilsdatter af Bergen til sin Betaling i Stavanger at forhjælpe. Kjøbenhavn 28 September 1609. T. III. 350. Afskr. VI. 258.

I lige Maade fik Nils Wind, om en Grund og Eiendom, bete Ingeborg Nilsdatter skulde være der i Bergen med Urette frakommen, Missive, hende til Rette at forhjælpe. Kjøbenhavn 28 September 1609. Ibidem.

Envold Kruse og Peder Ivarssøn [Jernskjeg] fik Befaling, Gods at besigte imellem Kgl. Maj. og Henning Valstrup.

[I sedvanlig Form. Henning Valstrup til Kambo, Befalingsmand over Marie Kirkes Gods, har begjeret til Magelaug to Kronens Sager paa Moss, som ligge til Hospitalet i Oslo, den ene ud for Olaf Haakonssøns Huus, som Søfren Nilssøn endnu har i Brug, skylder aarlig til de fattige 6 Daler, den an-

den der tvert nedenfor Christopher Galdes, vor Mand og Tjeners, Sag, som afgangne Peder Brockenhuus for nogen Tid siden har havt i Brug og gav aarlig til de fattige 6 Daler; hvorimod han tilbyder to Gaarde i Sønder-Halland, den ene i Egene Sogn og By, den anden en „enistig“ Gaard, kaldet Gallenegjere. De skulle begive sig personlig til Sagerne og ligne dem mod en oversendt Besigtelse over de Hallandske Gaarde o. s. v. Og skeer Kronen herved Fyldest, skal de til Oslo Hospital udlægge af Kronens Gods saa megen Indkomst, som hun mister]. Kjøbenhavn 28 September 1609. T. III. 350. Afskr. VI. 258.

Steen Bilde fik Brev, i sit Len at hugge nogle Tylvter Master til 28, 26 og 24 Palmer og paa Vinterføre lade fremføre til de beleiligste Ladesteder samt melde, naar det kan afhentes, og sørge for, at Skibet faar fuld Ladning. Kjøbenhavn 5 Oktober 1609. T. III. 352. Afskr. VI. 259.

Henning Valstrup fik Brev, nogle Nærrebær- og Multebær-Riis at lade oprykke og hid ned forsende.

C. IV. V. G. t. Vid, at vi nogle af de Nærrebær- og Multebær-Riis, der udi vort Land Norge voxer, her udi Landet ville lade pode og sætte; thi bede vi dig og ville, at du en ganske Hob af forbe^te^ Nærrebær- og Multebær-Riis med Roden lader oprykke og siden dennem hid neder vel forvarede med nærværendes vort Skib fremskikker. Cum claus. consv. Kjøbenhavn 5 Oktober 1609. Ibidem. (Conc. i Rigsarkivet.)

Styring Boel fik Brev, Hans Jenssøn at forhjælpe i en Gjældssag.

C. IV. V. G. t. Vid, at eftersom nærværendes Brevviser, Hans Jenssøn, der udi vort Rige Norge i Lister Len boendes, underdanigst for os har ladet andrage, hvorledes en din Tjener, ved Navn Laurits Søfrenssøn, der skal være Foged over for^ne^ Lister Len, ham skal være bleven skyldig 4 Kjør, 8 Tønder Korn og noget andet, og han af ham intet kan bekomme, med underdanigst Begjering, vi ham hans retferdig tilstandendes Gjæld at bekomme naadigst ville være behjælpelig; da bede vi dig og ville, at du for^ne^ din Foged derhen holder, at han for^ne^ Hans Jenssøn contenterer og tilfredsstiller og ham udi alle Maade samme sin retferdige Skyld at bekomme værer beforderlig, saavidt christeligt og billigt er og med Lov og Ret skee kan. Og endog for^ne^ Hans Jenssøn os for sin Forseelses Skyld, idet han

sig imod Loven med noget Gods for tidlig haver befattet, for hvilket du paa vore og Kronens Vegne ham har til at tale, noget er bleven skyldig, dog alligevel bør ham paa forne hans tilstaaendes Gjæld derfor ikke at skee nogen Forhindring. Cum claus. consv. Kjøbenhavn 5 Oktober 1609. T. III. 352. Afskr. VI. 259.

Hans Jenssøn fik Befaling at forfare, hvem der udi Lister Len haver udført eller at udføre samtykt Egetømmer og Skibe.

C. IV. G. a. v., at eftersom vi naadigst komme udi Forfaring, hvorledes af adskillige Havner og Fjorde udi Lister Len der udi vort Rige Norge adskilligt Egetømmer saa og Skibe, af Egetømmer opbygde, skulle udføres, uanseet vi det udi vores aabne Mandater strengeligen og alvorligen have ladet forbyde; da have vi naadigst forordnet og tilbetroet nærværendes Brevviser, Hans Jenssøn, udi forne Lister Len paa Strømsland byggendes, at han med største og muligste Flid skal ransage og efterforske, hvem udi saa Maade imod vores naadigste Mandat forne Egetømmer og Skibe der af Landet haver udført og samtykt sligt at maatte skee, og at han det os siden, efterat han saadant har erfaret, underdanigst skal tilkjendegive. Bedendes og bydendes vore Undersaatter, udi forne Lister Len boendes, at I forne Hans Jenssøn herudi ingen Difficultet eller Forhindring gjøre udi nogen Maade, men med Vidnesbyrd og udi alle andre mulige Maade gjøre hannem derimod Assistence og Bistand, som den Fornødenhed udfordrer, anseendes, det er vores naadigste Villie og Befaling. Cum claus. consv. Kjøbenhavn 8 Oktober 1609. R. III. 356. Afskr. VI. 688.

Alexander Raab von Papenheim, Brostrup Gedde, Fredrik Lange, Styring Boel finge Missive at lade hugge Tømmer til Hs. Maj.s Behov og det til Ladestederne lade nedføre. Kjøbenhavn 9 Oktober 1609. T. III. 353. Afskr. VI. 259.

Anno et die eodem fik Envold Kruse Brev super eodem.

Dette er Fortegnelse paa, hvormeget Tømmer de skulle lade hugge:

Akershuus Len: Sparrer, 16 Sjælands-Alen lange, 10 Tylvter; Bjelker, 14 Sj.-Al. lange, 11 Tylvter; Sparrer, 12 Sj.-Al. lange, 6 Tylvter.

Gudland: — — — — — —[1]

[1] Bestemmelsen for Gottland er her udeladt som Norge uvedkommende.

Bratsberg Len: Bjelker, 18 Sj.-Al. lange, 10 Tylvter; Sparrer, 16 Sj.-Al., 10 Tylvter; Bjelker, 14 Al., 11 Tylvter; Sparrer, 12 Al. lange, 6 Tylvter.

Tunsberg Len: Bjelker, 18 Sj.-Al., 10 Tylvter; Sparrer, 16 Al., 10 Tylvter; Bjelker, 14 Al., 11 Tylvter; Sparrer, 12 Al., 6 Tylvter.

Nedenes, Mandal og Lister Len: Styring Boel skal lade hugge nu i Vinter ligesaa meget Egetømmer som i forgangen Vinter, at være ferdigt til Foraaret.

Erter Jackson, Indvaaner i Lunden i England, fik Pas Norden omkring Vardøhuus og der at kjøbe og handle med Rysserne og Lapperne, dog han ei maa kjøbslaa mellem Bergen og Vardøhuus imod Bergens Borgeres, Kontors og Throndhjems Privilegier og Friheder, givendes den tilbørlige Told. Kjøbenhavn 19 Oktober 1609. R. III. 356. Afskr. VI. 688.

Claus Gagge fik Missive, Tolden af Engelske og Hollændere anrørendes.

C. IV. V. G. t. Vid, at eftersom vi undertiden naadigst unde og bevilge Engelske, Hollændere og andre fremmede Nationer vores naadigste Søpas (hvoraf vi dig nu rigtig Kopi naadigst tilskikke),[1] at maa besøge vores og Norges Krones Strømme Norden omkring vort Slot Vardøhuus til Malmis, Korvage eller andensteds, hvor Vinden dem under Lapland eller Rysland ville hen føie, og der sammesteds med Lapperne eller Rysserne at handle, dog med saadanne Vilkaar, at de af deres Skib og indehavende Gods, naar de forbemeldte vort Slot Vardøhuus paa Henreisen forbisegle, den Rettighed og Told, os og Kronen deraf tilkommer, til vores betroede Befalingsmand der paa Slottet skulle erlægge og betale. Og paa det du grundeligen kanst vide, hvorledes du dig med Tolden af bemeldte udlændiske Personer at oppeberge skulle forholde, da bede vi dig og ville, at naar nogen af bemeldte udlændiske Nationer dig med forne vort Søpas besøger og did til vort Slot Vardøhuus med deres Skib og Gods paa Henreisen til Lapland eller Moskovien anlanger, at du da af ethvert Skib til Skibstold lader annamme en Portugaløser og for hver en Lest, som Skibet billigen kan skjønnes og er drægtig, en halv Rigsdaler, og at du siden, efterat du samme Told paa vores Vegne haver opbaaret, paa forbemeldte vores udgivne Søpas antegner, paa hvad Dag de dig Tolden have for-

[1] Trykt hos Paus, III. S. 556 f.

nøiet, paa det de obbemeldte Pas ei mere end een Gang kan bruge, og dennem siden ubehindret, deres forehavende Reise at fuldende, lader passere. Hvis Told du i saa Maade oppebergendes vorder, haver du os at føre til Regnskab. Cum claus. consv. Kjøbenhavn 20 Oktober 1609. T. III. 353. Afskr. VI. 260. (Jfr. Paus, III. S. 555 f.)

Steen Bilde fik Missive, Paul Paulssøn, Bøsseskytter, at skulle til Rette forhjælpe i en tvistig Sag anlangendes en Bondegaard i Jæmteland, kaldes Oflo, til hvilken Supplikanten sig meente at være berettiget. Kjøbenhavn 26 Oktober 1609. T. III. 355. Afskr. VI. 260.

[Ordre til Envold Kruse, Steen Matssøn [Laxmand] og Brostrup Gedde at hugge Tømmer:

I Baahuus Len: 4 Skibsladninger Egetømmer, 14, 10, 12 og 8 Alen langt, og 2 Skibsladninger Spirer, Lægter og Stillingstømmer. Til Tøihuset: Furutømmer, 16 Sjælands-Alen langt, 50 Tylvter.

I Akershuus Len: at Envold Kruse gjør Anordning i Bratsbergs, Laurits von Hadelens og sit eget Len, at i Vinter skjæres 6—700 Tylvter tykke Deler til Fredriksborgs Bygning.

Gulland: — — — — — —[1]

Item til Statholderen om nogle Asketræer, 6, 7 eller 8 Alen lange, som Kgl. Maj. til Postvogne vil lade forbruge, der i Lenet at hugge. Kjøbenhavn 26 Oktober 1609]. T. III. 355. Afskr. VI. 260.

Steen Matssøn [Laxmand] fik Brev om Egetømmers Udførsel imod Forbud at tiltale Bønderne, det have solgt til fremmede, og siden have flittig Opsyn dermed.

C. IV. V. G. t. Vid, at eftersom os elskelige Hans Køning [ɔ: Koningham], vor Skibshøvedsmand, nogen Tid siden forleden der udi dit Len har antruffet et Hollænderskib af Borkum i Vest-Friesland, som Samuel Janssøn af Bewerwijk er Kjøbmand og Jarre Janssøn er Skipper oppaa, hvilke der sammesteds have ladet Egetømmer og det om Nattetider villet udføre, paa hvilke for[ne] Personer saavelsom og paa deres Skib og Gods her nu udi vor Kjøbsted Kjøbenhavn er gangen Dom, saa kommer det os ganske fremmed for, at du (som der paa den Sted af os for den Skyld er deputeret og forordnet, at du med altingest ikke aleneste paa Slottet, mens ogsaa i Lenet paa

[1] Udelades her som Norge uvedkommende.

vore Vegne skal have den tilbørlige Indseende, det sig burde,) dog herudinden er funden saa gantz nachlæssig, at slig Udførsel er skeet, os og Riget og dets Indbyggere til Skade. Derforuden bliver dig ogsaa der hos Slottet holdet Skrivere, Fogder og andre paa vores Løn, hvilke du til den Fornødenhed kunde have i Lenet at bruge, dersom du ellers derudinden anvendte den Flid, som din Bestilling udkræver. Vi bede dig og ville, at du nu strax lader tiltale og forfølge alle de Bønder og Tjenere, som have solgt Egelast til forne Hollænder, og siden over dem saaledes lader straffe, at andre sig sligt at entholde derudaf kunne tage Exempel. Dersom sig og kunde hende og tildrage, at slig Forseelse mere skeer, da skalt du, som paa det Sted sidder paa vore Vegne ikke udi anden Mening, end at du skal have flittig Indseende udi saadan og anden Tilfald, som den Fornødenhed udkræver, selv endelig være fortænkt udi, al Undskyldning uagtet, derfor at stande til Rette, som det sig bør. Herefter du dig kanst vide at rette. Kjøbenhavn 29 Oktober 1609. T. III. 355. Afskr. VI. 260.

Borgermester og Raadmænd i Fredriksstad finge Brev, Nils Mørch anrørendes.

C. IV. V. G. t. Vider, at eftersom os elskelige Arild Huitfeldt til Odersberg, vor Mand, Raad og Befalingsmand over Gershered udi vort Land Skaane, underdanigst har ladet os andrage og tilkjendegive, hvorledes at der skal være en ved Navn Nils Mørch, boende der udi vor Kjøbsted Fredriksstad, som skal have været afgangne Erik Mogenssøn [Mormand], fordum Landsdommer udi vort Land Laaland, hans Foged paa det Len, han der udi vort Rige Norge naadigst medforlenet var, og skal tilbagestaa med nogle Aars Regnskaber uforklarede; og efterdi forne Arild Huitfeldt er afgangne Erik Mogenssøns Arvinger deres Verge, haver han underdanigst været begjerendes, at samme Foged ved vores naadigste Missive maatte tilholdes hid neder at komme og ham paa deres Vegne samme Regnskab at forklare; da bede vi eder og ville, at I alvorligen tilholder forne Nils Mørch, at han med det allerførste iligen og med dette Bud hid ned sig til forne vort Rige Danmark begiver her sammesteds hos forne Arild Huitfeldt paa forne Erik Mogenssøns Arvingers Vegne og afbetaler, hvis han dem derpaa kan skyldig blive, anseet, at det udi sig selv christeligt og billigt er. Kjøbenhavn 7 November 1609. T. III. 356. Afskr. VI. 261.

Statholder Envold Kruse fik Brev, Egetømmer, som af Evjesund i Verne Klosters Len er udført, anrørendes.

C. IV. V. s. G. t. Vider, at eftersom vi naadigst ere komne udi Forfaring, hvorledes en Skipper, ved Navn Hans Vibrantssøn, for nogen Tid siden forleden skal have paa underskedlige Tider adskillig Slags Egetømmer imod vores udgangne Mandat af Evjesund udført, som han sig der udi Verne Klosters Len, os elskelige Peder Matssøn [Laxmand], vor Mand og Tjener, medforlenet er, skal have tilforhandlet; og efterat sig lader noksom ansee, ligesom forne Skipper med forne Peder Matssøns Fuldmægtiges Bevilling samme Tømmer der udi forne Len skulde have opkjøbt og indskibet, efterdi han forne Skipper uden al Forhindring igjennem Fingre seet og ubehindret uden Forbud har ladet udaf Ladestedet udløbe, dets Leilighed [I] af herhos tilskikkede Dokumenter ydermere har at forfare. Thi bede vi eder, ville og hermed alvorligen befale, at I strax uden al Forhaling lader forne Peder Matssøns Fuldmægtige for saadan hans Forseelse og Nachlæssighed som den, der imod vores udgangne Mandat ulovligen og videntlig handlet haver, med Retten tiltale og forfølge. Og dersom det kan befindes, forne Peder Matssøn udi samme Sag at være medinteresseret, at I da og udi lige Maade udi den Sag imod ham paa vore Vegne hænder Dom, om han og ikke selv bør for saadan hans Efterladenhed stande os til Rette, som det sig bør. Cum claus. consv. Kjøbenhavn 8 November 1609. T. III. 357. Afskr. VI. 261.

Anders Green fik Missive at klargjøre den Restants af Onsø Len, som efterstaar fra Philippi 1606 til Aarsdag 1608, inden 16 Marts førstkommendes. Kjøbenhavn 10 November 1609. T. III. 358. Afskr. VI. 262.

Udi lige Maade fik Fru Dorette Juel til Elline Missive at betale en Restants paa 70 Daler af Grønlandsskatten, som til Martini 1606 udgaves af Skeberg Len, som hendes Huusbond, afgangne Peder [ɔ: Henrik] Brockenhuus, da var forlenet med. Kjøbenhavn 10 November 1609. Ibidem.

Sammeledes fik Henning Valstrup [Missive] anlangendes Tolden udi Soffuens [ɔ: Sons] Tolderi, han oppebaaret haver og [med] tilbagestaar fra August 1604 og til Philippi Jacobi 1608; nok med Resten af Landskatten af Mossedals Len fra Martini 1603, som er 23½ Daler 1 Ort; nok med Landskatten, 78 Daler 2 Ort 13 Skill., af Mossedals og Rakkestads Len til Martini 1606;

nok med Resten af Bygningsskatten, 72½ Daler 1 Ort 12 Skill., som af Mossedals Len til Paaske 1604 udkom, saa og med Resten af Arbeidsskatten til Akershuus, 9 Daler 1 Ort 6 Skill., som til Paaske 1605 er udgiven, — og det altsammen med rigtige Registre at klargjøre og afbetale til 16 Marts førstkommendes. Kjøbenhavn 24 November 1609. T. III. 358. Afskr. VI. 262.

Envold Kruse fik Brev om nogle Jørgen Friis's Deler, om Lagmanden i Fredriksstad og at Peder Knutssøn gjør klart udi Renteriet 1207 Daler.

C. IV. V. s. G. t. Vider, at eftersom os elskelige Jørgen Friis, vor Mand, Raad og Embedsmand paa vort Slot Segelstrup, underdanigst er bleven udi vores Rentekammer gjort Mangel paa disse efterne Deler: først 250 Tylvter paa Moss, 52 Tylvter lange, tykke Deler paa Buskerud og Bragernes, item 16 Tylvter stakket og tykke Deler, saa og 87½ Tylvter Samfængsdeler samt 48 Tylvter Deler ved vores Sager hos Buskerud og Bragernes, hvilke udi det Inventarium, eder er tilstillet, skal findes at være antegnet, dog ikke regnet eder til nogen Indtægt; desligeste skal ham være gjort til Mangel 352½ Tylvter Deler samt 254½ Tylvter Deler, som paa forne Moss og ved Bragernes af vore Skippere skal være vraget og udskudt og udi Fosserne sønderslagne, for hvilke forne Deler han os nu underdanigst med en Summa Penge har contenteret og tilfredsstillet. Thi bede vi eder og ville, at I, naar I hermed besøges, da ubehindret lader ham eller hans Fuldmægtige samme Deler, hvor de findes, følge. Og dersom det befindes, Fogderne der udi Lenet nogen af forne Deler at have solgt og afhændet eller og i andre Maade af dem at være forkommen, at I da henholder dem, at de forne Jørgen Friis eller hans Fuldmægtige samme Deler betale og derfor tilfredsstille. — Desligeste og at I tilholder Jens Nilssøn, Lagmand udi vor Kjøbsted Fredriksstad, at han den Dom, som Lagmanden udi Oslo over ham har afsagt (anlangendes de Deler, som han efter Regnskabs Lydelse skal være forne Jørgen Friis skyldig bleven, der han har været Foged paa Moss,) fyldestgjør og efterkommer. — Udi lige Maade at I og henholder Peder Knutssøn, forrige Foged paa Thoten, at han endelig og uden al Forsømmelse med det første udi vort Rentekammer paa forne Jørgen Friis's Vegne 1027 (sic) Daler efter hans Æres Forpligt erlægger og betaler, som er af den Skat, som skulde have været udgiven Aar 1602 og nu af forne Jørgen Friis udi vort Rentekam-

mer er klargjort. Kjøbenhavn 24 November 1609. T. III. 359. Afskr. VI. 262.

Envold Kruse, Statholder udi Norge, fik Brev anlangendes Inventarium der paa Akershuus, hannem leveret af Jørgen Friis.

C. IV. V. s. G. t. Vider, at eftersom os elskelige Jørgen Friis, vor Mand, Raad og Befalingsmand paa vort Slot Segelstrup, os har underdanigst ladet andrage og tilkjendegive, hvorledes der paa vort Slot Akershuus saa og udi Arbeidsstalden der sammesteds og udi Slottens Smedie, udi Hjulhuset ved Akers Sager, paa Jernhytten og paa Buskerud skal findes adskillig Boskab, som ikke i det forseglede og eder overantvordede Inventario skal være indskrevet og indført, hvilket I af denne indlagte Fortegnelse ydermere haver at forfare; da bede vi eder og ville, at I med det første grangiveligen lader forfare, om samme Boskab der paa Slottet er blevet leveret, og dersom det findes der sammesteds efter Fortegnelsens Lydelse, at I lader give ham derpaa nøiagtigt Beviis, saa han derfor her udi vort Rentekammer kan blive kvitteret, og at I det siden udi Inventario lader antegne og indskrive. Sammeledes eftersom vi og udaf forne Jørgen Friis hans underdanigste Beretning naadigst er bleven forstendiget, hvorledes hans forrige Skriver, som nu skal være udi eders Tjeneste, ved Navn Tage Erikssøn, skal tilbagestaa med mange Beviser, som han billigen hos hans Regnskaber skulde have indlagt; da bede vi eder i lige Maade og ville, at I tilholder forne Tage Erikssøn, at han tiltænker endelig inden den 16 Marts førstkommendes forne Beviser udi forne vort Rentekammer her i Kjøbenhavn engang for alle at levere; saafremt det ikke skeer, at da ikke dertil skal tænkes andre Middel. Kjøbenhavn 24 November 1609. T. III. 360. Afskr. VI. 263.

Styring Boel fik Missive anlangendes om en, haver været Sognefoged der i Lenet og sig haver forseet med nogen Told at oppebære.

C. IV. V. G. t. Vid, at eftersom en vor og Norges Krones Undersaat ved Navn Thjøstel Taxelssøn (sic), Sognefoged udi Mandals Len, underdanigst for os har ladet berette, hvorledes han nogen Tid siden forleden, og det midlertid han haver været Havnefoged udi Hellesund, skal være udi nogen Utroskab befunden, hvorudover han for samme sin Forseelse, som sig til 18 Daler skal erstrække, skal være Dom overgangen; da, efterdi

han erbyder sig ved hans Slægts og Venners Hjælp formedelst 500 Rigsdaler Sagen hos os underdanigst at forsone, bede vi dig og ville, at du ham uanfegtet der udi dit Len lader omdrage, saa han uhindret hans Slægt og Venner om samme Hjælp kan besøge, og naar samme 500 Daler enten til os selv eller dig paa vore Vegne underdanigst blive erlagte, og vi derom af dig blive forstendiget, ere vi naadigst tilfreds at give ham Opreisning i samme Sag. Kjøbenhavn 9 December 1609. T. III. 361. Afskr. VI. 263.

Borgermestere og Raad udi Oslo finge Brev, Peder Anderssøn, Raadmand i Kjøbenhavn, at forhjælpe til Rette udi en Gjældssag [hos en Hob deres Medborgère, hos hvem han har en stor Gjæld og Restants]. Kjøbenhavn 11 December 1609. Ibidem.

Frants Bülow fik Kvittantiarum paa afgangne Hans Bülows Vegne af Bratsberg Len, [Tune og Aabygge Skibrede, saa og for geistlig og Stigtens Rente og alle Pendingeskatter samt for Inventarium paa Bratsberg Gaard og paa Toldboden ved Skien, fra Philippi Dag 1602, da Hans Bülow fik Lenet efter Johan Urne til Valsø, og til samme Dag 1609, da Frants Bülow paa sin Farbroders Vegne blev det kvit og afgav det til Alexander Raab von Papenheim, og blev han derpaa aldeles intet skyldig]. Kjøbenhavn 14 December 1609. R. III. 356. Afskr. VI. 689.

Steen Matssøn [Laxmand] fik Missive, nogen Hollændiske Skippere, som sig udi hans Len Tømmer have tilforhandlet, anrørendes.

C. IV. V. G. t. Vid, eftersom os elskelige Hans Konning, vor Skibshøvedsmand, nogen Tid siden forleden der udi dit Len har antruffet to Hollændiske Skibe, det ene af Rotterdam udi Holland, som Simon Adrianssøn, det andet af Emden, som Johan Villumssøn har været Skipper paa, hvilke der sammesteds have ladet Egetømmer og det siden villet udføre, paa hvilke for^ne Personer saavelsom og deres Skibe og Gods her nu udi vor Kjøbsted Kjøbinghavn er gangen Dom, saa kommer det os ganske fremmed for, at du [etc. ordret som i Brev til Samme af 29 Oktober s. A., ovfr. S. 341 f., indtil]: tage Exempel. Vi sende dig herhos begge Skipperes deres Bekjendelse, hvoraf du deres Navn kan erfare, som samme Egetømmer til dem have solgt og afhændet. Dersom sig og kunde hende og tildrage [etc. som i nævnte Brev]. Kjøbenhavn 14 December 1609.

Postscriptum. At han skulde med første Leilighed muligt hid neder skikke det Hollændiske Skib, som endnu er beliggendes i hans Len, med hvis Tømmer derudi findes, og dersom det ei haver sin fulde Last, at han da skulde lade indskibe saa meget Egetømmer, som det meest kunde drage, saa det ei med halv Ladning skulde løbe hid neder. Datum ut in literis. T. III. 362. Afskr. VI. 264.

Udi lige Maade fik Peder Matssøn [Laxmand] Missive, lydende Ord fra Ord ut præcedens, anlangendes et Skib af Harlingen udi Friesland, som Cornelius Josias haver været Skipper paa. Kjøbenhavn 14 December 1609. T. III. 363. Afskr. VI. 264.

Steen Matssøn [Laxmand] fik Missive at lade skee Exekution over de Bønder, som havde solgt obbenævnte Egetømmer efter Dommens Indhold.

C. IV. V. G. t. Vid, at eftersom vi naadigst forfare, hvorledes der allerede skal være gangen Dom over de Bønder og Folk, som sig skal have forseet med den Egelast at selge, om hvilke du tilforn har bekommet vor naadigste Befaling at skulle lade tiltale og forfølge; da bede vi dig og ville, at du med første Leilighed, andre til et Exempel og Afsky, over dennem enhver udisær lader efter Dommens Indhold skee Exekution. Belangendes vores forrige Befaling til Bønderne der udi dit Len, at de skulle holde Vagt hos hvis Vare der sammesteds er bleven opsat, ere vi naadigst tilfreds, [at de] udi denne Vinters Tid og indtil paa Foraaret dermed maa blive forskaanet. Cum claus. consv. Kjøbenhavn 24 December 1609. Ibidem.

Rasmus Ruse og Peter Lutkens og deres Konsorter udi Hamburg fik Pas paa Nordlandene Norden om Vardøhuus [paa sedvanlige Betingelser, for næste Aar, 1610, med et deres Skib paa omtrent 60 Lester, kaldet St. Peter, som Peter Fichen, Borger i Hamburg, er Skipper paa. Den fastsatte Told have de indbetalt i Rentekammeret]. Kjøbenhavn 24 December 1609. R. III. 358. Afskr. VI. 689.

I lige Maade fik Jan Chadsley van Hull i England paa et Skib, stort 30 Lester, kaldet Willkom, Pas Nord om Vardøhuus. Kjøbenhavn 24 December 1609. Ibidem.

1610.

Herredagsbreve udi Norge.

C. IV. Hilse eder alle, vore kjære, tro Undersaatter, Riddersmænds Mænd, Fruer, Jomfruer, Provster, Prester, Kjøbstedsmænd, Bønder og menige Almue, som bygge og bo over alt vort Rige Norge, kjærligen og evindeligen med Gud og vor Naade. Vider, at eftersom vi eder alle og hver som vore kjære, tro Undersaatter af Øvrigheds Pligt og naadigst Bevaagenhed billigen ere tilgeneiget og naadigst villig at hjælpe, befordre og haandhæve med Norges Lov, Skjel og Ret og derudinden som i alle Maade eders Gavn og Bedste at vide og betænke, da, paa det alle og hver vore Undersaatter der udi Riget, som nogen Sager har med Retten at udføre eller udi andre Maade dennem kunne have at beklage med Uret at være besværet, kunne blive til Rette forhjulpne, have vi naadigst betænkt og ere til Sinds udi tilstandendes Sommer udi egen Person med nogle vore Raad og gode Mænd at sidde Retterthing og høre Sager udi vor Kjøbsted Oslo Mandagen efter S. Bodils Dag, som indfalder den 18 Juni nu førstkommendes, der sammesteds for os og forne vores elskelige Riges Raad skal indføres alle de Sager, som vore Undersaatter der udi forne vort Rige Norge, baade Søndenfjelds og Nordenfjelds, kunne have at forrette; hvor til samme Tid hvis Sager og Klagemaal, som for os indkommendes vorde, mellem begge Parterne skulle forhøres udi Rette, forordeles, og enhver og en hjælpes, saameget Norges Lov og Ret er. Og paa det nogen af eder ikke med lang Vandring, stor Omkostning og anden Møisommelighed skulle besverges at søge om Stevning, da have vi tilskrevet vores Statholder udi vort Rige Norge og Embedsmand paa vort Slot Akershuus, og Embedsmand paa vort Slot Baahuus, og Befalingsmand udi Tunsberg Len, og Befalingsmand over Bratsberg Len, at skulle meddele alle, som dennem derom besøge og Søndenfjelds ere boendes, Stevning over deres Vederparter, sammeledes tilskrevet og befalet vores Embedsmand paa vort Slot Bergenhuus, Embedsmand udi Stavanger, Embedsmand udi Nedenes Len, Befalingsmand paa vor Gaard udi Throndhjem, Befalingsmand udi Nordlandene og Embeds-

mand paa vort Slot Vardøhuus, at skulle meddele dennem, som Nordenfjelds ere boendes, Stevning over deres Vederparter til forne Tid at møde udi forne vor Kjøbsted Oslo, dog derudinden forbeholdet, at aldeles ingen Stevning skal udgives udi de Sager, som ikke tilforn have været ordelet af Lagmændene og Lagrettet til Hjemthing, som det sig bør og der sammesteds bør at kjendes og dømmes paa. Dette vi eder alle og enhver hermed naadigst ville vide lade, at sig enhver kunne og skulle have herefter at forholde; og hvilke nogen Sager have at indføre for Rette og tilforn til Hjemthing ere ordelet (som forskrevet staar), da betimen hos hvilken vores Lensmand hannem er beleiligst at fordre om Stevninger, og siden til forne bestemte Tid og Sted eders Sager og Anliggende for os og vore elskelige Riges Raad at andrage, hvor eder derudinden skal hende og vederfares, hvis Norges Lov og Ret er. Cum inhib. sol. Kjøbenhavn 2 Januar 1610. T. III. 365. Afskr. VI. 265.

Lensmænd udi Norge finge Brev, [næstforegaaende] Herredagsbreve hver udi sit Len at lade læse og forkynde. Kjøbenhavn 3 Januar 1610. T. III. 366. Afskr. VI. 266.

Disse efterskrevne finge forne Brev:

Envold Kruse.	Hartvig Bilde.
Steen Bilde.	Fredrik Lange.
Steen Matssøn [Laxmand].	Claus Gagge.
Nils Wind.	Styring Boel.
Alexander Papenheim.	Jørgen Kaas.

Aabent Brev til alle udi Norge, Hyldingen anrørendes.

C. IV. Hilse eder alle, vore kjære, tro Undersaatter, Riddersmænds Mænd og alle, som fri og frelse kjendes, Superintendenter, Lagmænd, Prælater, Kanniker, Provster, Prester, Borgermestere, Raadmænd, Borgere, Lagrettesmænd, Bønder og menige Almue, ihvosomhelst I tjene eller tilhøre, som bygge og bo over alt vort Rige Norge, kjærligen og evindeligen med Gud og vor Naade. Vider, at eftersom menige Danmarks Riges Stænder nu nogen rum Tid siden forleden af høivigtige Betænkende have samtligen keiset, kaaret og udvalgt den høibaarne Fyrste, Hertug Christian, Hertug til Slesvig, Holsten etc., vores elskelige kjære Søn, til Danmarks, Norges og des underliggende Landes og Provinciers Konning at være (om Gud og allermægtigste det saaledes havde forseet, at Hans Kjærlighed vores Død overlevendes vorder), og derhos udi lige Maade bevilget og dennem

forskrevet udi sin Tid, og naar det af dennem begjeredes, at ville (eftersom gammel Skik og Sedvane udi disse Lande og Riger altid været har) hylde høibemeldte vores elskelige kjære Søn, da have vi nu for raadeligt og godt anseet at ville lade høibemeldte vores elskelige, kjære Søn hylde af alle vore Undersaatter over alt vort Rige Norge og det udi vor Kjøbsted Oslo St. Viti Dag, som indfalder den 15 Dag Juni nu førstkommendes. Thi bede vi eder alle og hver særdeles byde, at I rette eders Leilighed efter, hver af Adel, hver Lagmand og Superintendent udi egen Person og to Kanniker med Fuldmagt af hvert Kapitel, Provsten og to Prester af hvert Skibrede, af hver Kjøbsted en Borgermester med to Raadmænd og to andre fornemme Borgere med deres Stads Sigil og alles eders Fuldmagt, to Lagrettesmænd og tvende Embedsmændene af hvert Prestegjeld, saa at I visseligen forne Tid og Sted kunne være der tilstede, da alle ydermere at forfare, hvis til samme Tid om høibemeldte vores elskelige, kjære Søns Hylding bliver foregivet, og derudinden at gjøre og samtykke, hvis alle vore Undersaatter til samme Tid for godt anseendes, gjørendes og bevilgendes vorde, hvortil I alle som vore kjære, tro Undersaatter eder godvilligen ville lade befinde. Vi ville saadan eders tro, underdanige Hørsomhed med al Gunst og Naade forskylde og bekjende og igjen være eder alle og hver en naadig Herre og Konge og eders Gavn og Bedste vide og ramme, som vi vore kjære, tro Undersaatter pligtige ere. Cum inhib. sol. Kjøbenhavn 3 Januar 1610. T. III. 366. Afskr. VI. 267.

Disse efterskrevne finge forne Brev:

Envold Kruse.	Steen Bilde.
Steen Matssøn [Laxmand].	Nils Wind.
Alexander Papenheim.	Hartvig Bilde.
Fredrik Lange.	Claus Gagge.
Styring Boel.	Jørgen Kaas.

Lensmændene udi Norge finge Missive, Hyldings aabne Brev at forkynde. Kjøbenhavn 3 Januar 1610. T. III. 367. Afskr. VI. 268.

Hans Schaweshuusen, Hans Walle, Asmus Rost og Morten Elders, Borgere i Hamburg, fik Pas paa Nordlandene paa et deres Skib, som kaldes St. Morten, paa 80 Lester stort, som Johan Falsbrinck er Skipper paa, næstkommendes Sommer at maa besegle; haver erlagt Tolden her paa Rentekammeret. Kjøbenhavn 5 Januar 1610. R. III. 359. Afskr. VI. 690.

Styring Boel fik Missive at udtage udi sit Len en Antal Baadsmænd, at føre ned til Kjøbenhavn et forbrudt Hollandsk Skib.

C. IV. V. G. t. Vid, at eftersom vi til forefaldende Leilighed paa vore Orlogs- og andre vore Skibe at bruge behøve en Antal Baadsmænd, da bede vi dig og ville, at du der udi dit Len selv udi egen Person udtager udi denne Vinter saamange unge, ugifte og duelige søfarende Baadsmænd, som kan gjøres fornøden til at hidføre til vor Kjøbsted Kjøbenhavn til os forbrøden det Hollandske Skib, som der i dit Len er beliggendes, uanseet hvad Undskyldning, enten de dennem paa Borger-Skibe kunne have forhyret, eller og hvad de udi saa Maade kunne forevende, og dennem siden tilholder samme Skib for forne vor Kjøbsted Kjøbenhavn at nedføre, saa de endeligen nu til Paaske førstkommendes kunne være tilstede, anseendes, at vi siden ere til Sinds samme Baadsmænd udi vor Tjeneste til Skibs at lade bruge, og at du tilforordner en god Skipper og Styrmand paa samme Skib, naar det hidskikkes, desligeste og lader det med første Leilighed indtage noget af hvis Tømmer, som skulde hidsendes, saafremt det ikke allerede har sin fulde Ladning inde, og at du giver flittig Agt paa, at ikke (som tilforn skeet er) fremsendes nogen, som tilsøs ikke er dygtig og duelig. [Kjøbenhavn 11 Januar 1610]. T. III. 372. Afskr. VI. 272.

Nogle af Lensmændene og Kjøbstæderne finge Breve om Baadsmænd at udgjøre.

C. IV. V. G. t. Vid, eftersom vi til forefaldende Leilighed paa vore Orlogsskibe og ellers udi andre Maade at lade bruge behøve en Antal Baadsmænd, da bede vi dig og ville, at du nu udi Vinter der udi dit Len paa Landsbyerne paa Søsiden saavelsom og paa des underliggendes Øer selv udi egen Person udtager 15 unge, ugifte og duelige søfarende Baadsmænd, uanseet nogen Undskyldning, enten de dennem paa Borger-Skibe kunne have forhyret, eller hvad de udi saa Maade kunne have at forevende, og dennem siden hid til vor Kjøbsted Kjøbenhavn fremskikker, saa de endeligen nu til Paaske førstkommendes kunne være her tilstede, og at du giver flittig og grangivelig Agt paa, at ikke (som tilforn skeet er) fremsendes nogen, som tilsøs ikke er dygtig og duelig, men at de alle til saadan Bestilling og Arbeide, som det sig bør, kunne være bekvemme og tjenlige, og at du udi lige Maade med dennem fremsender en rigtig For-

tegnelse og Register paa hver deres Navn, som du fremskikker. Ville vi og lade forordne dem Underholdning og Løn lige ved andre vores Baadsmænd her sammesteds, midlertid de ere udi vores Tjeneste. Cum claus. consv. Kjøbenhavn 11 Januar 1610. T. III. 372. Afskr. VI. 273.

Baahuus Len 15, Marstrand 10, Oddevald 6, Kongelf 5.

Akershuus Len 20, Oslo 16, Tunsberg 8, Fredriksstad 6.

Bratsberg Gaards Len 10, Skien 8.

Nedenes, Mandal, Lister, herfra blev forskrevet nødtørftigt Folk, et Skib at nederføre, som i Missiven[1] formeldes.

Brunla Len 8.

Bergenhuus Len 20, Bergen By 20.

Stavanger Len 15, Stavanger By 6.

Postscriptum. Sammeledes bede vi eder og ville, at I der af eders By lade udtage N. Skibstømmermænd, der sammesteds ere at bekomme, og at I dennem siden hid til vor Kjøbsted Kjøbenhavn fremskikke, saa de endeligen til Midfaste Søndag førstkommendes udi det seneste kunne være her tilstede, og at I med dem fremsende en Fortegnelse og Register paa alle deres Navn, hid tilskikkes; vi ville siden lade forordne Besolding og Underholdning lige med andre vore Skibstømmermænd, midlertid de ere udi vor Tjeneste. Datum ut in literis.

Fortegnelse paa Lenene og Stæderne, af hvilke blev udtaget Skibstømmermænd:

Baahuus Len	6.	Stavanger Len	6.	Kongelf	4.
Akershuus Len . . .	6.	Oslo	8.	Tunsberg . . .	4.
Bratsberg Gaards Len	4.	Stavanger . . .	4.	Fredriksstad .	4.
Nedenes, Mandal, Lister Len	8.	Bergen	6.	Skien	4.
		Oddevald	4.		
Bergenhuus Len . . .	8.	Marstrand . . .	4.		

Steen Matssøn [Laxmand] fik Brev at skulle lade straffe dennem, som Egetømmer udi hans Len til fremmede og udlændske havde solgt og afhændet.

C. IV. V. G. t. Vid, at eftersom denne Brevviser, Peder Hanssøn, udi dit Len Søndervigen boendes, underdanigst for os haver selvvilligen bekjendt, hvorledes han saavelsom andre flere vore og Kronens Bønder og Tjenere, der i Baahuus Len boendes, til fremmede og udlændske imod vores udgangne Mandat og Forordning paa adskillige Tider haver solgt og afhændet

[1] Til Lensmanden, Styring Boel, ovenfor S. 351.

Egetømmer, des Leilighed du af indlagte hans egen underskrevne Fortegnelse saavelsom af hans mundtlige Beretning ydermere haver at erfare; derhos og underdanigst beretter, at han for nogen Tid siden udi din Paahør skal have tilsagt din forrige og afsatte Foged Christen Christenssøn og Tolder Christen Jenssøn i Viken, at saadan ulovlig Handtering dennem var bevidst, for hvilke Ord de hannem for Lagmanden i Viken skal have ladet indstevne og derfor gjøre ham til en Løgner, uanseet han formener sig hans Angivende og Beskyldning noksom at kunne bevise. Thi bede vi dig og ville, at du lader forne Peder Hanssøn for saadan hans Forseelse med forne Egetømmers ulovlige Afhændelse stille dig paa vore Vegne ved en lidelig og billig Afsoning og Pendings Udgift tilfreds og siden er hannem beforderlig, saavidt med Lov og Ret skee kan, at han ikke paa sin Ære eller i andre Maade lider nogen Skade for hvis Ord han forne Foged og Tolder har tilsagt, anseendes, at de sig udi deres Bestilling saa flittigen, troligen og oprigteligen, som det sig havde burdet, ikke have forholdet, hvilket og i Synderlighed af et Brev, forne afsatte Tolder denne Brevviser har tilskrevet, kan erfares; og at du siden forne Christen Christenssøn og Christen Jenssøn for deres Forseelse og Uflittighed udi deres betroede Bestilling samt og hvis andre imod forne vores Forordning og Mandat handlet have, alvorligen med Retten lader forfølge, tiltale og straffe, som det sig bør, saa de kan blive andre til en Afsky noget ulovligt og imod vores Mandat og udgangne Befaling at foretage, og at du med ingen herudinden seer igjennem Fingre, saafremt du ikke selv i sin Tid derfor vil stande os til Rette. Cum claus. consv. Kjøbenhavn 13 Januar 1610. T. III. 368. Afskr. VI. 268.

Michel Vibe og Thomas Lorck finge Pas paa et deres Skib paa Nordland, som kaldes Den blaae Due, som er ungefær paa 40 Lester og Jens Hvid Skipper paa. Kjøbenhavn 4 Februar 1610. R. III. 359. Afskr. VI. 690.

Jørgen Kaas, Befalingsmand over Stavanger Len, fik Brev, nogle oprørske Personer udi Hetlands Skibrede anrørendes.

C. IV. V. G. t. Vid, at eftersom vi udaf din skriftlige Beretning saavelsom af en Dom, udi vores Kantselli indlagt, Lagmanden udi Stavanger Len den 31 Oktober Aar 1609 [har] dømt, naadigst komme udi Forfaring, hvorledes nogle oprørske Perso-

ner, ved Navn Ingemund Tøsved [Thysvær], Christopher Føre, Peder Are, Anders Gjerde og Arne Falkeid, som din Foged, ved Navn Rasmus Lauritssøn, og Skriveren udi Ryfylke Len paa Gismervik Ledingsthing der udi dit Len skal have forulempet og derforuden den menige Almue oprørt, som dennem med væbneder Haand til Stranden skal have forfulgt, saa de med Livet neppelig skal være undkommet; da, efterdi vi ingenlunde ere til Sinds saadan deres modvillige og utilbørlige Bedrift ustraffet at lade passere, have vi dennem samtligen med vores egen Stevning til almindelig Herredag, som er berammet at skulle holdes udi vor Kjøbsted Oslo den 18 Juni førstkommendes, indstevnet, hvilken vores Stevning vi dig herhos tilskikke. Thi bede vi dig og ville, at du samme Stevning lovligen for dem lader læse og forkynde, tagendes af dem streng og nøiagtig Borgen, at de endeligen til forne Tid og Sted, enhver udi egen Person, møde tilstede, der at lide og undgjælde, hvis Lov og Ret er. Desligeste bede vi dig og ville, at du henholder forne din Foged og forne din Skriver udi Ryfylke Len, som samme Sag er anrørendes, at de og udi forne vor Kjøbsted Oslo samme Tid møde tilstede tagendes med dennem hvis Domme, Breve, Vidnesbyrd og Beskyldninger de imod forne oprørske Kumpaner kan have, og da samtligen at lide og undgjælde, hvis Lov og Ret er. Cum claus. consv. Kjøbenhavn 13 Februar 1610. T. III. 369. Afskr. VI. 269.

Envold Kruse fik Missive, Hartvig Huitfeldt at henholde, at Villum Henrikssøns Arvinger deres Betaling af ham kunne bekomme.

C. IV. V. s. G. t. Vider, at eftersom afgangne Villum Henrikssøns Arvinger samtligen os underdanigst have ladet andrage og tilkjendegive, hvorledes os elskelige Hartvig Huitfeldt til Throndstad, vor Mand og Tjener, skal være bleven forne afgangne Villum Henrikssøn halvottende Hundrede Daler skyldig efter hans strenge udgivne Haandskrift til visse Tid og Termin, han dog ikke haver holdet, ei heller hidindtil forne Gjæld forne Arvinger haver villet tilfredsstille, uanseet de tidt og ofte hos hannem derom have ladet gjøre Anfordring, med underdanigst Begjering, de ved vores naadigste Forskrift uden vidtløftig Trætte og Proces til samme deres Betaling maatte forhjælpes, hvilket vi dennem naadigst ikke have villet benegte, bedendes eder og ville, at I forne Hartvig Huitfeldt alvorligen henholder,

at han herudi staar sig selv til Rette med det første samme hans Gjæld at betale og forne Arvinger at tilfredsstille baade for forne Hovedstol saavelsom for al efterstaaendes Rente, Kost, Tæring og anden Skadegjæld. Saafremt det ikke skeer, vi da ikke skulle foraarsages dennem ved anden Middel til deres Betaling hos ham at forhjælpe. Kjøbenhavn 13 Februar 1610. T. III. 369. Afskr. VI. 270.

Herefter [ɔ: efter Søpasset af 5 Januar s. A., ovfr. S. 350,] blev gjort tvende Nordlandspas paa tvende Borgere af Amsterdam.

[Personerne og Skibene ere ei udførte. Til Embedsmanden paa Vardøhuus skal paa Henreisen betales 1 Portugaløse af Skibet og en halv Daler af hver Lest, Skibet er drægtigt]. Forbydendes vore Skibscapitainer og Udliggere samt og vore Fogder etc. Kjøbenhavn 14 Februar 1610. R. III. 359. Afskr. VI. 690.

Envold Kruse fik Brev, en Pallads udi Oslo til Prindsens Hylding at opbygge.

C. IV. V. s. G. t. Vider, at eftersom vi for nogen Tid siden forleden til menige Norges Riges Stænder have ladet vores Breve udgaa om vores elskelige, kjære Søn, høibaarne Fyrste, Hertug Christians Hylding, som skal holdes der udi vor Kjøbsted Oslo den 15 Juni nu førstkommendes, da, efterdi det vil fornøden gjøres, at en Pallads anrettes og opbygges, hvorpaa samme Hylding kan blive holden, bede vi eder og viile, at I midt paa Torvet udi forne vor Kjøbsted Oslo (efter den Afrids og Fortegnelses Indhold, vi eder herhos indlukt tilskikke, hvoraf I Høiden, Længden og Bredden kunne forfare,) med det allerførste paa vores egen Bekostning af Tømmer alene uden al anden Staffering lader opsætte og opbygge en Pallads, som til forne vores elskelige, kjære Søns Hylding kan være tjenlig, og at I derpaa anvender største Flid, saa forne Pallads (alene saavidt Tømmer sig belanger) det allerførste, muligt er, kan blive ferdiggjort. Hvis I derpaa anvender og bekoster, haver I eder til Regnskab at lade føre. Cum claus. consv. Kjøbenhavn 15 Februar 1610. T. III. 370. Afskr. VI. 270.

Jost Ledeboe og Margreta [ɔ: Birgitte] Gorgis fik Pas paa Nordlandene [paa denne ene Gang i dette Aar med deres Skib, hvorpaa Søfren Nilssøn af Kjøbenhavn er Skipper, mod at betale sedvanlig Told paa Vardøhuus. Begge vare Borgere i Malmø]. Kjøbenhavn 20 Februar 1610. R. III. 259. Afskr. VI. 690.

Desligeste disse efterskrevne: Evert Dichmann, Cornelius Anderssøn, Paaske Krone, Gert Slitter, Borgere i Malmø, Pas paa et deres Skib, Den røde Løve, som forne Cornelius Anderssøn er Skipper paa. Kjøbenhavn 20 Februar 1610. R. III. 360. Afskr. VI. 690.

Michel Jenssøn, Borgermester udi Bergen, fik Brev paa en Jord, udi Bergenhuus Len liggendes, kaldes Øvre Eide [i Arne Skibrede for sin Livstid mod aarlig Afgift til Lensmanden]. Kjøbenhavn 22 Februar 1610. Ibidem.

Bertel N., Indvaaner til Hamburg, fik Pas paa et hans Skib paa 38 Lester, Markus Feress er Skipper paa, kaldet Marit, [for denne ene Gang. Tolden er erlagt paa Rentekammeret]. Kjøbenhavn 24 Februar 1610. R. III. 360. Afskr. VI. 691.

Envold Kruse fik [Brev], en Antal Tylvter Deler at lade forskaffe til Ladestedet udi Oslo Fjord.

C. IV. V. s. G. t. Vider, at eftersom til nogen foretagen Bygnings Behov paa vort Slot Vordingborg en Antal Tylvter Deler vil fornøden gjøres, da bede vi eder og ville, at I med første Leilighed til des Fornødenhed udi Oslo Fjord til Ladestedet lader udi Forraad nedføre 100 Tylvter gode Deler, saa at de paa Foraaret, naar os elskelige Henrik Lykke, vor Mand, Raad og Embedsmand paa forne vort Slot Vordingborg, derefter skikkendes vorder dennem at lade affordre, de da kunne ligge tilstede, saa at han ikke skulle fragte Skibe derefter til forgjæves. Kjøbenhavn 24 Februar 1610. T. III. 370. Afskr. VI. 271.

Envold Kruse, Statholder udi Norge, fik Brev, Paul Smelter anrørendes.

C. IV. V. s. G. t. Vider, at eftersom vi naadigst med nærværendes Brevviser, ved Navn Paul Smelter, wohnhaftig udi vor Kjøbsted Helsingør, have handlet og kontraheret, saa han paa hans egen Bekostning en Jernhytte udi Brensherred [ɔ: Berums Hered] der udi Akershuus Len med al des Behør skal lade bygge og opsætte, dog at hannem til forne Hyttes Bygnings Behov skal leveres udi Penge 200 Daler samt og nødtørftig Tømmer og Deler, som dertil kunde fornøden gjøres; desligeste skal hannem overantvordes efter Vurdering hvis Redskab til den forrige Jernhytte været har, og skal forne Redskab kortes og afregnes udi forne 200 Daler, som ham til Bygningen naadigst undt og bevilget er. Og naar forne Paul Smelter ved Døden afgaar, eller og han samme Jernhytte tilforn kvit bliver, da skal forne

Bygning, Redskab og anden des Tilbehør komme os alene til Bedste og ikke han eller hans Arvinger derfor at have nogen Vederlag udi nogen Maade. Udi lige Maade have vi og naadigst bevilget hannem (den forrige Summa undtaget) 200 Daler at maa bekomme, hvilke forne 200 Daler han igjen med Jern, som han der sammesteds forarbeidendes vorder, skal aflægge og betale, ethvert Skippund for 8 Daler. Og hvis Jern han videre kan afstedkomme, skal han til os alene og til ingen anden for 8 Daler hvert Skippund levere. Thi bede vi eder og ville, at, naar forne Smelter eder hermed besøgendes vorder, I da hannem hvis Penge, Deler, Redskab og anden des Tilbehør, eftersom forst staar, lader følge, hvilket I siden haver at lade føre eder til Regnskab, havende flittig Indseende, at alle forne Punkter af ham igjen blive holdet og efterkommet, som forst staar. Cum claus. consv. Kjøbenhavn 27 Februar 1610. T. III. 371. Afskr. VI. 271.

Steen Matssøn [Laxmand] fik Missive, nogen Bygning der paa Slottet paa Foraaret at foretage, saa og Slottens Kirke og en Søbod at lade nedtage og en anden Kirke igjen at opbygge [m. m.].

C. IV. V. G. t. Vid, at eftersom du underdanigst lader andrage og tilkjendegive, hvorledes Stykvernet der paa Slottet skulle være meget brøstfældigt, saa det endelig vil fornøden gjøres med første Leilighed derpaa at lade fly, da bede vi dig og ville, at du strax paa Foraaret paa forne Stykvernet udaf de Kampesteen, som findes ved Dragsmark Kloster, lader gjøre og tilhugge ny Vinduer og alt siden lader Stykvernet udi sig selv tække ovenpaa med Deler og Næver, eftersom den Maneer andensteds paa Slottet sammesteds skeet er. Vi tilskikke dig en Steenhugger, som samme Steen, der ligger ved forne Dragsmark Kloster, saa mange deraf tjenlige ere, skal tilhugge og ellers derforuden hugge saa mange flere, dertil kan fornøden gjøres. Vi ville udi lige Maade med første Leilighed tilskikke dig en Muurmester, som samme Arbeide skal foretage. Anlangendes Slottens Kirke, som staar slet paa Fald, og den Søbod der ved Slottet ere vi naadigst tilfreds, at du begge lader nedtage, paa det derudaf ikke ydermere Skade skal foraarsages, om de kunde hende af sig selv at nedfalde, og at du siden lader en anden Kirke opbygge paa den samme Størrelse, denne er, brugendes dertil hvis Tømmer, Muursteen og Tagsteen, som

findes baade udi forne gamle Kirke og Søbod, dog at det skeer med mindste Bekostning muligt. Eftersom du og underdanigst begjerer at mue forstendiges, hvorledes du dig med Hyldingen skal forholde, da, efterdi du dig lader munstre udi vor Kjøbsted Lund, ere vi naadigst tilfreds, at du dig der sammesteds personligen lader finde, ihvor Hyldingen skal skee, dog at du siden strax begiver dig op til Lenet igjen, havendes udi Agt, at der sammesteds formedelst din Fraværelse intet bliver forsømmet. Cum claus. consv. Kjøbenhavn 28 Februar 1610. T. III. 371. Afskr. VI. 271.

Johan Villumssøn, Raadmand udi Helsingør, fik Pas paa Nordlandene. Kjøbenhavn 3 Marts 1610. R. III. 360. Afskr. VI. 691.

Desligeste fik Matthis Claussøn, Borger til Flensborg, Pas paa sig selv for een Gang. Kjøbenhavn 3 Marts 1610. Ibidem.

Jørgen Kaas fik Brev, en ved Navn Jakob Jørgenssøn at henholde at betale nogle Kgl. Maj.s Gottlinger, som han havde solgt udi Skotland.

C. IV. V. G. t. Hvis nærværende Brevvisere, Claus Lauritssøn og Olaf Pederssøn ved Navn, Borgere og Indvaanere her udi vor Kjøbsted Kjøbenhavn, os underdanigst have ladet andrage og tilkjendegive anlangendes en Skipper, Jakob Søfrenssøn (sic) Storing ved Navn, som hans Udreders Skibsparter med fire vores Gottlinger, dennem aldeles uafvidendes, udi Skotland skal have solgt og der med altsammen bortrømt og undveget, hvilken sig dog der udi vor Kjøbsted Stavanger skal have nedsat, det haver du altsammen af deres herhos [følgende] Supplikation ydermere at forfare. Thi bede vi dig og ville, at du samt med Borgermestere og Raad der udi vor Kjøbsted Stavanger gjører den Anordning, at os saavelsom forne tvende Supplikanter for deres erlidende Skade udaf forne Skippers Gods og Bo maa skee Skjel og Fyldest og blive tilfredsstillede. Og dersom forne Skipper ikke er saa formuendes, at de af hans Gods kunne komme til deres Betaling eller og han kan gjøre dem nøiagtig Forsikring, du da tilhjælper, at forne Person, saafremt han ikke kan stille Borgen, fængsligen indtil Rettens Udgang maa blive anholdet. Cum claus. consv. Kjøbenhavn 3 Marts 1610. T. III. 374. Afskr. VI. 274.

Morten Hanssøn, paa Skjelver [i Fet Sogn, Nedre Romerike] boendes, fik Brev samme Gaard, han udi bor, paa

Livstid at mue beholde [paa sedvanlige Vilkaar]. Kjøbenhavn 5 Marts 1610. R. III. 361. Afskr. VI. 691.

Helmer Rode, Herman v. Ham, Evert Brun, Sven Bendtssøn, Borgere udi Kjøbenhavn, fik Pas paa Nordland paa et deres Skib, ungefær paa 32 Lester, som Bernt Gudessøn er Skipper paa. Kjøbenhavn 6 Marts 1610. R. III. 360. Afskr. VI. 691.

Herman Hoë af Flensborg fik Pas paa Nordland paa et hans Skib, som Nils Anderssøn er Skipper paa. Kjøbenhavn 14 Marts 1610. R. III. 361. Afskr. VI. 692.

Nils Jakobssøn af Flensborg med hans Medredere fik Pas paa Nordlandene paa [et] Skib, han selv er Skipper paa, denne ene Gang. Kjøbenhavn 15 Marts 1610. R. III. 361. Afskr. VI. 691.

Desligeste fik Karsten Anderssøn Pas paa Nordland som forrige. Kjøbenhavn 15 Marts 1610. Ibidem.

Hans Nansen af Flensborg fik Pas paa Nordland paa denne ene Gang. Kjøbenhavn 21 Marts 1610. R. III. 361. Afskr. VI. 692.

Fru Anna Brock, Erik Mogenssøn [Mormands], fik Kvittants paa forne hendes afgangne Huusbondes Vegne [for] Onsø Len.

C. IV. G. a. v., at os elskelige Fru Anna Brock til Bramslykke, afgangne Erik Mogenssøns Efterleverske, haver nu endeligen ladet os gjøre Rede og Regnskab for en Landskat, som restede og stod tilbage uforklaret af Onsøens Len udi Norge, som forne hendes afgangne Huusbonde af os naadigst var medforlenet, og var paabuden at udgives til St. Martini Dag Anno 1603; sammeledes for en Bygningsskat, som til Paaskedag Anno 1604 udgaves til Bygningen paa vort Slot Akershuus; desligeste og gjort Besked for hvis Rorstold og Lasttold, som er oppebaaren i forne Onsøens Len, midlertid hendes Huusbonde dermed forlenet var, beregnet fra Philippi Jacobi Dag Anno 1596, til hvilken Dag og Tid han dermed først af os blev forlenet, og til Philippi Jacobi Dag 1604, forne Fru Anna Brock efter hans Død og Afgang forne Len igjen er kvit bleven. Og hvis ellers den visse og uvisse Indkomst af forne Len belanger, den haver hendes Huusbonde nydt og beholdt kvit og fri sig selv til Bedste efter vores derpaa udgivne Forleningsbrevs Lydelse, hvilket hun, samt hvis Kvittantser hun af vort Rentekammer bekommet, haver nu igjen paa vore Vegne der indleveret til os elskelige

Sigvard Beck til Førslev og Jens Juel til Kjelgaard, vore Mænd, Tjenere og Rentemestere, og er hun os derpaa aldeles intet skyldig bleven. Thi lade vi etc. Cum claus. consv. Kjøbenhavn 21 Marts 1610. R. III. 361. Afskr. VI. 692.

Envold Kruse, Statholder udi Norge, fik Brev at forhjælpe en Rostoker [til] sin Betaling.

C. IV. V. s. G. t. Vider, at nærværendes Brevviser, Joakim Lormaa, Borger og Indvaaner udi Rostok, underdanigst til os haver suppliceret og tilkjendegivet, hvorledes Jakob Parkow, Borger og Indvaaner udi vor Kjøbsted Oslo, skal være hans afgangne Fader Balthasar Otten en Summa Pendinge skyldig bleven, hvilken forne Summa han ved Retten af hannem agter at lade udfordre, som I vidtløftigen af hans herhos indlagte Supplikation og Regnskab ydermere haver at forfare. Og efterat han som en fremmed og Udlænder befrygter sig uden vidtløftig Proces og Rettergang ikke at skulde kunne komme til hans Betaling, har han underdanigst været begjerendes denne vores naadigste Befordring til Rette at mue blive forhjulpen. Thi bede vi eder og ville, at, naar I hermed besøges, I da lader gjøre den Forordning, at han uden vidtløftig Forhaling og Ophold ved billig Middel bliver forhjulpen til sin Betaling, anseendes det udi sig christeligt og ret at være, [saa] vi for videre hans Overløb mue blive forskaanet. Cum claus. consv. Kjøbenhavn 21 Marts 1610. T. III. 374. Afskr. VI. 274.

Steen Matssøn [Laxmand] fik Brev, en ved Navn Peder Hanssøn og nogle Bønder der udi Sønderviken anrørendes.

C. IV. V. G. t. Vid, at eftersom os udaf din underdanigste Angivende og Beretning saavelsom af hosføiede udi vort Kantselli indskikkede Lagmandsdom, vi dig nu igjen tilsende, naadigst forfare, hvorledes du nogen Tid siden efter en vores naadigst til dig udgangen Missive og Befaling den forrige og afsatte Foged Christen Christenssøn og Christen Jenssøn, Tolder i Sønderviken, samt og nogle flere Bønder her sammesteds, anlangendes hvis Beskyldning og Klagter en ved Navn Peder Hanssøn, boendes der i Sønderviken, underdanigst over dennem for nogen Tid siden forleden her udi forne vort Kantselli har indlagt og angivet, for Lagmanden der udi forne Viken har ladet indstevne, og at forne Peder Hanssøn ikke er selv, ei heller nogen paa hans Vegne mødt for Retten, den Tid

Dommen i forne Sag skulde gaa, tilstede, hvorudover udi Hovedsagen ikke er gangen nogen endelig Dom, medens forne Peder Hanssøn er bleven tildømt at give sin Stevnefald efter Loven og sine Vederparter Kost og Tæring efter sex Mænds Kjendelse, eftersom samme Dom ydermere og vidtløftigere udi Beslutteisen indeholder og omformelder. Og efterat du nu underdanigst er begjerendes, naadigst at mue blive forstendiget, hvorledes vi med samme Sag fremdeles ville have forholdet, da bede vi dig og ville, at du med forderligste Leilighed tilholder forne Peder Hanssøn saavelsom og de Personer, af hannem ere beskyldte, med Retten ved ordentlig Proces og Dom at udføre hvis Tiltale de til hverandre kunne have og endelig tage Dom, om de for saadan Peder Hanssøns Beskyldninger bør fri at være eller ikke. Derefter du siden enten af Parterne paa vore Vegne til Doms skal lade tiltale, forfølge og straffe. Cum claus. consv. Kjøbenhavn 22 Marts 1610. T. III. 375. Afskr. VI. 275.

Envold Kruse fik Brev, Peder Matssøn [Laxmand] anrørendes.

C. IV. V. s. G. t. Vider, at eftersom I tilforn have bekommet vores naadigste Skrivelse og Befaling anlangendes nogen Forfølgning og Tiltale, som I over os elskelige Peder Matssøn, vor Mand, Tjener og Befalingsmand over Verne Klosters Len, og hans Foged skulde lade begynde for hvis Egetømmer der udi Lenet imod Forbud er bleven udført; da, efterdi vi formedelst nogle vore gode Mænds Intercession og anden Underhandling, forne Peder Matssøn og os i en Sag imellem gjort og gangen er, samme Tiltale naadigst have afstaaet og eftergivet, bede vi eder og ville, at I samme Forfølgning, som I til hannem eller forne hans Foged udi forne Sag efter vores naadigste Befaling kunne have begyndt, lader falde, anseendes han os derfor underdanigst haver tilfredsstillet. Cum claus. consv. Kjøbenhavn 24 Marts 1610. T. III. 375. Afskr. VI. 275.

Envold Kruse fik Brev, Viet von Hervørden og Margrete Klutten til deres Betaling at forhjælpe.

C. IV. V. s. G. t. Vider, at denne Brevviser, Viet von Hervørden, Borger og Indvaaner til Rostok, saavelsom Margrete Klutten, Borgerske der sammesteds, underdanigst til os have suppliceret og tilkjendegivet, hvorledes nogle Borgere og Indvaanere der udi vor Kjøbsted Tunsberg skal være dennem en Sum Pendinge skyldig bleven efter Haandskrifter og Regnskabs

Lydelse, som først skal være Laurits Nilssøn, som skal være forne Viet von Hervørden skyldig, sammeledes Christen Jørgenssøn, Peder Nilssøn, Laurits Holck og Nils Svenssøn, hvilke skal være forne Margrete Klutten skyldige. Og endog de ofte om deres Betaling skal have gjort Anfordring, skal de dog intet have kunnet erlange; og efterat de som fremmede og Udlændere befrygte dennem uden vidtløftig Proces og Rettergang ikke at skulle kunne komme til deres Betaling, have de underdanigst været begjerendes denne vores' naadigste Befordring til Rette at mue blive forhjulpne. Thi bede vi eder og ville, [etc. i sedvanlige Udtryk]. Cum claus. consv. Kjøbenhavn 27 Marts 1610. T. III. 375. Afskr. VI. 275.

Alexander Papenheim fik Brev, fire Borgere udi Rostok til Rette at forhjælpe.

C. IV. V. G. t. Hvis den høibaarne Fyrste og Herre Hr. Carl, Hertug til Meklenburg etc., vores kjære Fætter, ved Hans Kjærligheds Intercessions-Skrivelse underdanigst til os haver ladet belange, anlangendes nogen Gjæld, nogen Hans Kjærligheds Undersaatter, udi Rostok vonhaftige, ved Navn Viet von Hervørden, Joachim Scheinen, Balthasar Grassem og Hans Hander, efter deres Svoger, afgangne Hunvig Bolche, som nogen Tid siden forleden der udi vor Kjøbsted Skien ved Døden skal være afgangen, skulle have at fordre, det altsammen haver du af Hans Kjærligheds samt og forne fire Borgeres tvende Skrivelser, som vi dig herhos indlukte tilskikke, udførligt at forfare. Og efterdi vi ere skyldige den udlændige saavelsom den indlændige, saavidt Lov og Ret medfører, til Rette at forhjælpe, bede vi dig og ville, at, naar du hermed besøges, du da forne fire Borgeres Sag saa lader dig være angelegen og befalet, at de imod deres Vederparter, saavidt christeligt, billigt og ret er, udi alting kunne blive til Rette forhjulpne, saa enhver dennem kan nyde den Deel, han lovligen kan være tilberettiget. Kjøbenhavn 27 Marts 1610. T. III. 376. Afskr. VI. 276.

Michel Vibe og Thomas Lorck finge Pas paa Nordland paa et Skib, Roland Bagge er Skipper paa, ungefær paa 40 Lester, kaldes St. Hans. Kjøbenhavn 27 Marts 1610. R. III. 362. Afskr. VI. 692.

Christopher Anderssøn, Rasmus Nilssøn, Raadmænd, og Herman v. Ham med Konsorter fik Pas paa Grydevik

paa Island paa et deres Skib paa 63 Lester, som Peder Hanssøn er Skipper paa, fra Island til Hamburg og siden hvorhen de lyste. Kjøbenhavn 29 Marts 1610. R. III. 362. Afskr. VI. 692.

Rasmus Nilssøn, Raadmand, og Anders Olafssøn, Borger her sammesteds, med deres Konsorter fik Pas paa Nordland paa deres Skib „lille Petit", som Peder Søfrenssøn er Skipper paa. Kjøbenhavn 29 Marts 1610. Ibidem.

Envold Kruse til Vingegaard fik Kvittants paa Island [fra Philippi Jacobi Dag 1602 til Aarsdagen 1606]. Kjøbenhavn 29 Marts 1610. R. III. 362. Afskr. VI. 693.

Jens Munk fik Pas Norden omkring Vardøhuus;
Skibet kaldes Angelibrand.

C. IV. G. a. v., at vi nu have afferdiget nærværendes Brevviser, Jens Munk, med nærværendes Skib, kaldes Angelibrand, at skulle begive sig herfra og Norden omkring vort Slot Vardøhuus og siden efter Leiligheden hid tilbage igjen. Thi bede vi venligen vore kjære Venner, Naboer og Forvandte, saa og strengeligen byde vore egne Undersaatter, som for^{ne} Jens Munk med Skib, Folk og Gods paa samme Reise hende for at komme, at I fordre og fremme dennem til det Bedste, og dersom de af Storm og Uveir indtrænges udi nogen eders Havner, at I da ville undsætte dem med Ankertoug, Folk, Fetalie og hvis anden Deel de have behov og de eder derom paa vore Vegne tilsigendes vorde. Det ville vi med for^{ne} vore kjære Venner, Naboer og Anforvandte udi lige og større Maade forskylde og bekjende og af vore egne Undersaatter det saa alvorligen holdet have. Kjøbenhavn 30 Marts 1610. Ibidem.

Udi lige Maade fik Knut Matssøn Pas paa samme Farvand [med] Skibet Rytteren, som kaldes Pinas. Kjøbenhavn 30 Marts 1610. R. III. 363. Afskr. VI. 693.

Instruktion, medgiven de Skippere, Styrmænd og Folk,
som bleve afferdiget Norden om Vardøhuus.

C. IV. Instruktion og Underviisning, som vi, Christian den fjerde etc., have medgivet Knut Matssøn, Skipper Anders Olafssøn og Johan Stenge, Styrmænd, og Nils Munk, vores Rysse-Tolk, som nu ere tilforordnede ved vor Pinas, som kaldes Rytteren, at skulle begive dennem udi Vestersøen Norden omkring vort Slot Vardøhuus og siden fremdeles til Novam

Semblam, efter hvilken de dennem underdanigst skulle vide at rette og forholde.

Først skulle forne Knut Matssøn, Skipper, Anders Olafssøn, Johan Stenge og Nils Munk med deres medhavende Folk, som paa forne vores Pinas ere forordnede, nu strax udi April Maaned, saasnart Vinden sig føier, begive dennem paa Reisen herfra og op ad Nordlandene og indløbe udi Kildin eller en anden Havn der næst hos liggendes, hvor de bedst kan opsalte hvis Salt de medhave, saavelsom hvis andre Varer dem ere medgivne [at] forhandle. Dernæst skulle de være ferdige at segle af samme Havn med forne Skib ungefær den 10 eller 12 Juni østover at søge Novam Semblam paa 69 eller 70 Grad og siden forfølge Landet op paa 74, 75 og paa 76 Grad, saalangt de meest kan komme for Iis, og der langs Landene søge efter Tran og andet hvis der kan falde, indtil den 1 September, om de ikke tilforn kunne bekomme deres fulde Ladning; og skal deres medhavende Skibsfolk være forpligt at arbeide og ro med Sloffven [Sluppen] uden Modvillighed, som den Lands Seglads og Reise udkræver. Desligeste skulle de paa samme foretagne Reise med forne Skib (saafremt Leiligheden kan sig saa give og de for Iis kunne komme frem) indløbe udi Weygadt[1]) en Dags Seglads eller to og forfare vis Beskeden om samme Lands Leilighed, saa de til deres Igjenkomst underdanigst kunne gjøre os en vis og udførlig Relation om altingest. Og naar Skipperen paa samme Skib agter sig paa Hjemreisen igjen fra Nova Sembla, da skal forne Skib med det andet vort Skib, Angelibrand, som og paa samme Reise er medsendt, saafremt de formedelst Storm og Uveir ikke altid underveis blive tilhobe, forsamle dennem udi Kostin Saurk og siden følges derfra til vort Slot Vardøhuus, der at opsætte deres Slup, saafremt de ellers bekomme deres Skibe ladte med Gods, og siden derfra med første Leilighed paa Hjemreisen dennem samtligen igjen begive. Skal og forne Styrmænd og Tolk samt deres ganske medhavende Folk være flittige og tro, enhver efter sin Leilighed og Bestilling, som de ere tilforordnede og tilbetroede. Fremdeles skal begge forne Skibe med deres Skibsfolk være hverandre behjælpelige udi Nød og Fare, hvis dennem paa samme Reise kan hende og paakomme. Saafremt sig nogen herimod, eftersom forskrevet staar, forseer og modvillig sig lader befinde, han da ikke derfor skal

[1]) Vaigatch.

straffes, som vedbør. Cum claus. consv. et inhib. sol. Kjøbenhavn 30 Marts 1610. R. III. 363. Afskr. VI. 693.

Udi lige Maade fik Jens Munk, Skipper, Anders Nolck, Styrmand, og Hans Brock, Styrmand og Tolk paa Angelibrand Instruktion.

Claus Mechelborg, Proviantskriver, fik Forleningsbrev paa tvende Kannikedømmer udi Stavanger Domkirke, [nemlig Kalnes og Overvatne Præbender, som ere ledige efter afgangne Christen Hammer]. Kjøbenhavn 2 April 1610. R. III. 364. Afskr. VI. 694.

Jens Christenssøn, Lagmand udi Viken, fik Brev, Jon Pederssøn [Dalpiil] anrørendes.

C. IV. V. G. t. Hvis os elskelige Jon Pederssøn til Røstorp os underdanigst haver ladet andrage og tilkjendegive anlangendes et Morgengave-Brev, afgangne Thormod Matssøn [Straale] hans Hustru, os elskelige Fru Anna Pedersdatter [Maaneskjold], paa hans Gaard Strøm og des tilliggendes Gode skal have givet, hvilket forne Brev os elskelige Mats Bagge til N. [ↄ: Holme], vor Mand [og] Tjener, saavelsom hans afgangne Fader, Peder Bagge, skal have beseglet, samtykt og stadfæstet, og du, der samme Brev for dig skal være indstevnet, haver dig besverget noget derudinden at kjende og dømme, formedelst forbemeldte Adelspersoner samme Brev med deres Hænder og Segl skal have bekræftiget, det haver du altsammen vidtløftiger af hans herhos føiede Supplikation ydermere at erfare. Thi bede vi og ville, at du samme Sag paany igjen (naar den for dig lovligen bliver indstevnet) foretager og derudinden, forbemeldte Adelsmænd deres Stadfæstelsesbrev uagtet, endeligen kjender og dømmer, paa det at forne Jon Pederssøn uden videre Forhal maa skee, hvis Lov og Ret kan være gemæss. Cum claus. consv. Kjøbenhavn 3 April 1610. T. III. 376. Afskr. VI. 276.

Skattebrev over alt Norges Rige.

C. IV. Hilse eder alle, vore kjære, tro Undersaatter, Bønder og menige Almue, ihvosomhelst I tjene eller tilhøre, som bygge og bo over alt N. Len og des underliggendes Lene, evindeligen med Gud og vor Naade. Vider, at eftersom os udi tilstandendes Sommer til adskillig vor og disse Rigers Nødtørft forestaar adskillig uvanlig og extraordinær Udgift, Omkostning og Besværing, fast mere end udi forledne Aaringer skeet er,

da haver vores elskelige Danmarks [Riges] Raad efter vor naadigste Begjering bevilget os en almindelig Skat og Landehjælp til den Fornødenhed at mue lade opberge, hvilken udi saa Maade, som efterskrevet staar, af eder skal udgives: saa at enhver Odelsbonde over alt vort Rige Norge, som har Odelsgods, skal give os Fjerdeparten af hans Rente udi dette Aar, eftersom han den opberger, intet undertaget; [etc. ordlydende med det ovfr. S. 269 i Uddrag meddelte Skattebrev af 4 Juli 1608. For hver Rigsdaler maa tages 4 Mark Danske eller 8 halve Markstykker eller i det Sted 74 Skilling Danske i Smaapenge af dem, som Daler ikke kan afstedkomme]. Cum claus. consv. et inhib. sol. Kjøbenhavn 3 April 1610. T. III. 389. Afskr. VI. 289.

Udi lige Maade fik Bønderne og menige Almue udi Jæmteland Brev at give halv Skat; desligeste de af Herdalen bleve ogsaa paa halv Skat forskaanet. Kjøbenhavn 3 April 1610. T. III. 390. Afskr. VI. 290.

Lensmændene udi Norge finge Brev, Skattebreve at lade forkynde [m. m.].

C. IV. V. G. t. Vid, at vi herhos tilskikke dig vort aabne Brev om en almindelig Skat og Landehjælp [etc. i de sedvanlige Udtryk om at lade det læse for Almuen og indkræve Skatten]. Vi tilskikke dig udi lige Maade herhos 2 (sic) vores aabne Breve og Mandater, den første om Bryllupper, den anden en trykt Forordning om Mynten og den tredie om Leiermaal udi tredie saa og andet og tredie Led, den Leilighed du deraf ydermere haver at forfare. Bedendes og ville etc. Cum claus. consv. Kjøbenhavn 3 April 1610. Ibidem.

Disse blev for^ne Brev tilskrevet:

Steen Matssøn [Laxmand] — Baahuus.
Envold Kruse — Akershuus.
Nils Wind — Bergenhuus.
Steen Bilde — Throndhjem.
Claus Gagge — Vardøhuus.
Hartvig Bilde — Nordlandene.

Peder Skrøder, forrige Byskriver i Bergen, [fik] Opreisning.

C. IV. G. a. v., at eftersom nærværendes Brevviser, Peder Skrøder, forrige Byskriver udi vor Kjøbsted Bergen, for nogen Tid siden forleden skal have skrevet og beseglet et Vinde [ɔ: Vidne]

udi hans eget Huus, og os elskelige Nils Wind, vor Mand, Tjener og Embedsmand paa vort Slot Bergenhuus, efter vores naadigste Befaling hannem derfor haver tiltalt og over ham for den Sag Dom forhvervet; og efterdi han nu for samme sin Forseelse haver paa vore Vegne tilfredsstillet forne Nils Wind, da have vi af vor synderlige Gunst og Naade saa og af Øvrigheds Magt undt og givet og nu etc. give forne Peder Skrøder hans Mandhelg igjen, saa han herefter som tilforn maa gaa og staa udi Loug og Toug og søge Laug og Gildehuus med gilde Mænd og gjæve og ei være Mand des værre for den Sag. Cum inhib. sol. Kjøbenhavn 3 April 1610. R. III. 364. Afskr. VI. 695.

Nils Wind fik Brev, Peder Skrøder anrørendes.

C. IV. V. G. t. Vid, eftersom du for nogen Tid siden forleden skal paa vore Vegne have tiltalt Peder Skrøder for et Vinde, han skal have skrevet og beseglet udi hans eget Huus, og derfore over hannem forhvervet Dom, da ere vi nåadigst tilfreds, at forne Peder Skrøder maa samme Sag afsone for en billig og lidelig Summa Pendinge. Bedendes dig derfor, at du samme Sag hos hannem paa vore Vegne for en lidelig Summa Pendinge afsoner og siden forne Dom, som over hannem er forhvèrvet, kasserer og tilstiller herhos følgende vores Opreisningsbrev. Kjøbenhavn 4 April 1610. T. III. 377. Afskr. VI. 277.

Claus von Ahnen fik Følgebrev til Bønderne udi Mariæ Kirke Provsti og Rakkestad Sogn boendes. Kjøbenhavn 4 April 1610. R. III. 365. Afskr. VI. 696.

Claus von Ahnen fik Forleningsbrev paa Mariæ Kirkes Provsti og Rakkestad Sogn udi Norge.

C. IV. G. a. v., at vi af vor synderlige Gunst og Naade saa og for Troskab og villig Tjeneste, som os elskelige Claus von Ahnen til N. [ↄ: Nederhof], vor Kjøgemester, os og Riget hidindtil gjort og beviist haver og herefter troligen gjøre og bevise maa og skal, have undt og forlenet og nu etc. forlene forne Claus von Ahnen med vort og Norges Krones Len Mariæ Kirkes Provsti og Rakkestad Sogn saa og vor og Kronens Part af Tienden af samme Gods aarligen falde kan, samt forne Lens tilliggendes Bønder og Tjenere, vist og uvist, intet undtaget udi nogen Maade, eftersom afgangne Henrik [ↄ: Henning] Valstrup det før hannem sidst udi Verge og Forsvar havt haver, at skulle have, nyde, bruge og beholde kvit og fri, indtil saalænge vi anderledes derom tilsigendes vorde. Sammeledes have vi naadigst be-

vilget ham at mue og skulle aarligen lade oppebære vores og Kronens Sise og Told af indlændske og udlændske, som handle og vandle der udi Lenet, og paa dets underliggende Toldsteder og Havner falder og oppebæres, eftersom udi forne Henrik Valstrups Tid skeet er. Og skal han med samme Told udi alle Maade forholde efter den Rulle og Skik, vi have der udi Norge ladet gjøre og udgaa, og dermed have den tilbørlige Indseende, at os skeer og vederfares det, som ret og tilbørligt er. Sammeledes ville vi os alene have forbeholdet alt hvis Vrag sig der udi Lenet aarligen tildrage kan. Hvilket forne Claus von Ahnens Regnskab skal begynde og angaa fra Philippi 1610 og endes til Aarsdagen 1611 og siden saa aarligen forfølges, meden vi ham med samme Len naadigst forlene ville. Og dersom forne Claus von Ahnen kan bemærke [etc. i sedvanlige Udtryk om at indtale frakommet Krongods]. Cum claus. consv. Kjøbenhavn 6 April 1610. R. III. 364. Afskr. VI. 695.

Envold Kruse fik Brev at lade Steen Matssøn [Laxmand] bekomme nogen Lester Kalk til Baahuus Bygning.

C. IV. V. s. G. t. Vider, at eftersom vi til Baahuus Slots og Befæstnings Bygning behøve en stor Antal Lester Kalk, hvorfor vi og naadigst have befalet os elskelige Steen Matssøn, vor Mand, Tjener og Embedsmand paa forne vort Slot Baahuus, at skulle fragte nogle Skuder og dem siden med det første did op til vort Slot Akershuus at fremskikke, som samme Kalk der kunde indtage og did nedføre; da bede vi eder og ville, at, naar forne Skuder did til vort Slot Akershuus ankomme, I da lader gjøre den Anordning, at forne Skuder uden langt Ophold med hvis Kalk der meest er at bekomme kunne faa deres fulde Ladning, saa de uden alt Ophold eller Forsømmelse kunne komme paa Hjemreisen igjen. Cum claus. consv. Lundegaard 15 April 1610. T. III. 377. Afskr. VI. 277.

Steen Matssøn [Laxmand] fik Brev, hvorledes han sig med Tolden af Kjøbstæderne udi Landtholst skal forholde, saa og andre Bestillinger anrørendes.

C. IV. V. G. t. Vid, eftersom du os underdanigst har ladet andrage og tilkjendegive, hvorledes de Hamburgere, Flensborgere og andre, udi vore Hertugdømmer Slesvig og Holsten vonhaftige, som drive deres Handtering der udi dit Len udi vort Rige Norge, sig skulle vægre nogen Told til os og Kronen at udgive udaf hvis Tømmerlast og andet de der af Riget

udføre, formenendes, vi dennem derfor lige med Indbyggere her udi Riget ville have forskaanet, med underdanigst Begjer at maa blive forstendiget, hvorledes vi dermed ville have forholdet; thi bede vi dig og ville, at du herefter vore Undersaatter Indbyggere udi vore Kjøbstæder Haderslev og Flensborg samt og alle de, som bo udi de Kjøbstæder udi forne Hertugdom Holsten, som nu er under os, for al Told at udgive lige med vore Undersaatter her udi Riget lader være forskaanet, og at du alvorligen tilholder bemeldte Hamburgere saavelsom alle andre udi forne Hertugdom Holsten boendes, som ikke ere under os besiddendes, naar de udi forne dit Len noget Gods lade udføre, den tilbørlige paalagte Told, som alle fremmede udgive, deraf til os og Kronen at udrede. — Anlangendes den Handtering og Kjøbmandskab, en Part privilegerede Personer saavel paa vort [Land] Hisingen som andensteds der i dit Len [drive] med Udskibning og Indskibning, derom ville vi naadigst saaledes have forordnet, at de udaf hvis de ud af Riget udføre og indskibe igjen til os og Norges Krone skulle udgive ligesaa stor Told som andre vore Undersaatter, i Kjøbstæderne der i Riget ere boendes. — Eftersom du udi lige Maade underdanigst begjerer at vide, hvorledes vi naadigst ville have forholdet med Fragten, som skal gives de Skuder, som føre Kalk fra vort Slot Akershuus did til vort Slot Baahuus, da bede vi dig og ville, at du samme Fragt udgiver, den du dig siden saaledes haver at lade føre til Regnskab. — Eftersom du og herforuden underdanigst er begjerendes at maa blive forstendiget, ved hvad Middel vi ville have hvis Steen paa Dragsmark Klosters Grund hugges og igjen til den foretagne Bygning paa forne vort Slot Baahuus skal forbruges, did til forne vort Slot fremført, da bede vi dig og ville, at du lader tilsige Bønderne, der omkring forne Dragsmark Kloster boendes, at efterhaanden med deres Baade samme Steen til forne vort Slot Baahuus fremføre og det uden Fragt. Cum claus. consv. Lundegaard 15 April 1610. T. III. 377. Afskr. VI. 278.

Envold Kruse fik Brev at lade Mogens Kaas, [Embedsmand paa Hallumsted[1] Gaard,] bekomme tvende Skuder fulde af Deler, [de bedste og tykkeste, der i Lenet ere at bekomme, til Hallumsteds Bygnings Behov]. Lundegaard 15 April 1610. T. III. 378. Afskr. VI. 278.

[1] ɔ: Halmstad.

Jakob Wright til York udi England fik Pas paa Nordland [for et Skib, paa omtrent 95 Lester, for Aaret 1611 at segle Nord om Vardøhuus til Malmis og videre. Tolden er betalt paa Rentekammeret]. Kjøbenhavn 25 Mai 1610. R. III. 365. Afskr. VI. 696.

Styring Boel fik Brev, Fredrik Herres anrørendes.

C. IV. V. G. t. Vid, at denne Brevviser, Fredrik Herres, Skipper, boendes til Ildst udi Friesland, underdanigst til os har suppliceret og tilkjendegivet, hvorledes han for nogen kort Tid siden forleden med sit Skib skal være indkommen der udi dit Len udi Svinøhavn, hvor han der sammesteds imod Forbud skal have kjøbt noget Egetømmer af vore Undersaatter, der omkring boendes, hvilket Egetømmer han beretter at ville lade hjælpe sit Skib med, som udi Søen for hannem skal være bleven læk og en Part Indholt søndergangen, med underdanigst Begjering, vi naadigst hans Forseelse paa denne Gang vilde eftergive og unde hannem hans Skib igjen, som der udi dit Len skal ligge arresteret, hvilket vi hannem naadigst paa denne Gang have bevilget og samtykt. Thi bede vi dig og ville, at, naar du hermed besøges, du da hannem samme Skib med indehavendes Gods ubehindret lader følge, ei gjørendes hannem derpaa nogen Forhindring udi nogen Maade. Cum claus. consv. Kjøbenhavn 28 Mai 1610. T. III. 378. Afskr. VI. 279.

Nils Wind fik Brev, Urtekræmmerne udi Bergen anrørendes.

C. IV. V. G. t. Vid, eftersom os elskelige Sent Kupfermand, Borger og Indvaaner der udi vor Kjøbsted Bergen, underdanigst og klageligen har ladet os andrage og tilkjendegive, hvorledes hannem og hans Medborgere af Apothekerne der udi forne vor Kjøbsted Bergen skal formenes at maa selge og forhandle Sukker, Peber, Ingefær og andre Madurter, og det formedelst det Privilegium, forne Apothekere der sammesteds for nogen Tid siden forleden er bleven givet; da, efterdi vi forne vores naadigste Bevilling ingenlunde derhen ville have hentydet eller forstaaet, at Borgerskabet der sammesteds dermed skal være formeent og forbudt Sukker, Peber, Ingefær og andre Madurter enten til deres eget Behov eller til andre at maa indkjøbe, selge eller forhandle, bede vi dig og ville, at du henholder forne Apothekere udi forne vor Kjøbsted Bergen, at de sig ingenlunde herefter understaa forne Bergen Bys Indbyggere paa deres Næring

med Sukker, Peber, Ingefær og andre Madurter, som ikke Apothekerens Bestilling vedkommer at indkjøbe, selge og forhandle, nogen Forhindring eller Indpas at gjøre udi nogen Maade. Kjøbenhavn 30 Mai 1610. T. III. 379. Afskr. VI. 279.

Jørgen Kaas og Bispen udi Stavanger finge Brev M. Jens Jørgenssøn anrørendes.

C. IV. V. G. t. Vider, at eftersom vi naadigst komme udi Forfaring, hvorledes os elskel. M. Jens Jørgenssøn, Sogneprest der udi vor Kjøbsted Stavanger, formedelst hans Skrøbelighed samme sit Kald ikke længer skal kunne forestaa, hvorfor ogsaa efter vor naadigste Befaling en anden udi det Sted skal forordnes; og efterdi forne M. Jens ikke for nogen hans Forseelse fra samme hans Kald skal removeres, men aleneste formedelst det Kors og Svaghed, Gud ham har paalagt, da bede vi eder og ville, at I eder derhen beflitte, at ham udaf den, som udi hans Sted til samme Prestekald bliver forordnet, saa meget til aarlig Indkomst udlægges, som eder kan synes christeligt og ret at være og Indkomsten bekvemmeligen kan taale, anseendes sligt at være Ordinantsens Mening og Forstand. Cum claus. consv. Kjøbenhavn 14 Juni 1610. T. III. 387. Afskr. VI. 287.

Borgermestere og Raad udi Oslo finge Brev at skulle dømme over Ingemund Tossuendt.[1]

C. IV. V. s. G. t. Vider, at eftersom en ved Navn Ingemund Tossuendt, udi Stavanger Len boendes, nogen Tid siden forleden skal udi nogen Oprør og Mytteri iblandt menige Bønder og Almue der sammesteds som en Hovedmand være befunden, for hvilken hans forargelige Bedrift han for os er udi Rette stevnet; da bede vi eder og ville, saa og hermed byde og befale, at I med det første udi forne Ingemund Thossweds hans onde Bedrift kjende og endelig dømme, om han for saadan hans Gjerning bør at straffes paa hans Liv eller ikke, saa han siden efter Dommens Indhold mue blive straffet. Cum claus. consv. Akershuus 18 Juni 1610. T. III. 379. Afskr. VI. 280.

Borgermestere og Raad udi Oslo finge Brev at dømme imellem Peder Ivarssøn [Jernskjeg] og hans Tjener, ved Navn Olaf Rydtzland [ɔ: Røysland].

C. IV. V. G. t. Vider, hvorlunde der begiver sig nogen Irring og Trætte imellem os elskelige Peder Ivarssøn til Laur-

[1] Formeentlig Thorsthveit i Skjolds Prestegjeld, Ryfylke. Jfr. Brev af 21 Juni s. A., nedenfor S. 380.

viken, vor Mand, Tjener og Befalingsmand over Brunla Len, paa den ene og en hans Tjener, ved Navn Olaf Rydtzland, paa den anden Side, hvilken Sag for os og vort elskelige Danmarks Riges Raad her har været stevnet udi Rette; da, eftersom der ei skal være udi dømt til Hjemthing, bede vi eder, ville saa og hermed byde og befale, at I iligen og uforsømmet samme Sag for eder en Gang imorgen betimelig Tid foretage udi Rette og derudinden endelig dømme og ordele, hvis billigt, christeligt og ret kan være. Akershuus 19 Juni 1610. T. III. 380. Afskr. VI. 280.

Styring Boel fik Kvittants paa 3,480 Rigsdaler, han efter naadigst Befaling her udi vort eget Kammer os selv til Hænde haver erlagt af Agdesidens Lenes Indkomst. Akershuus 19 Juni 1610. R. III. 366. Afskr. VI. 696.

Udi lige Maade fik Alexander Papenheim Kvittants paa 2000 Rigsdaler af Bratsberg Lens Indkomst. Kjøbenhavn 19 Juni 1610. Ibidem.

Esaias Hasse, Badskjer udi Oslo, blev forskaanet for al borgerlig Skat og Tynge, [som han ellers at leiste underdanigst pligtig er]. Akershuus 19 Juni 1610. Ibidem.

Henrik Halvardssøn fik Fredebrev, at ingen skulde tale hannem til for det Slagsmaal, han haver gjort, [da han, der er barnefød paa Fuske i Valdres, i sit 14de Aar og endnu umyndig kom for Skade og Ulykke at ihjelslaa en Mand ved Navn Ole Rolfssøn, hvorfor han blev dømt i Kongens Naade og Unaade; han har nu imidlertid forligt sig med Statholderen, Envold Kruse, og den Dødes Arvinger, der have hændet Bod af ham]. Akershuus 19 Juni 1610. R. III. 366. Afskr. VI. 697.

Hr. Michel Christenssøn, Sogneprest til Hiterens Prestegjeld, fik Brev at maa bo udi Hevne Annex.

C. IV. G. a. v., at eftersom os elskelige hæderlig og vellærd Mand Hr. Michel Christenssøn, Sogneprest til Hiterens Prestegjeld, underdanigst for os haver ladet andrage og tilkjendegive, hvorledes han for nogen rum Tid siden forleden skal have fæst en vor og Kronens Gaard, udi Hevne Annex udi Throndhjems Len beliggendes, og derpaa med Bygning og udi andre Maade den at forordne stor Bekostning anvendt, saa det nu vilde falde hannem fast ungelegen udi Hovedsognet at residere, med underdanigst Begjering, vi naadigst ville efterlade hannem fremdeles udi forne Hevne Annex at maatte blive boendes og ikke til Hovedsognet at hentrænges; da have vi af vor synderlige Gunst og Naade

undt, bevilget og tilladt og nu etc. tillade, at forne Hr. Michel udi hans Livstid og saalænge han lever maa besidde forne vor og Kronens Gaard udi forne Hevne Annex og paa Residentsen udi Hovedsognet at bo at mue være forskaanet. Dog skal forne Hr. Michel være forpligt den sædvanlige Landgilde, han hertil udaf samme Gaard udgivet haver, til gode Rede at fornøie, saavelsom være uforsømmeligen enten selv eller ved en retsindig Kapellan Hovedkirken og Annexet at lade betjene, at Sognefolket derover ikke skal have sig at beklage. Cum inhib. sol. Akershuus 19 Juni 1610. R. III. 367. Afskr. VI. 697.

Laurits Nilssøn, Sorenskriver i Romsdalen, fik Bevilling [paa Gaarden Bolsøen i Vedøens Prestegjeld for sin Livstid mod aarlig Afgift til Lensmanden paa Throndhjems Gaard]. Akershuus 20 Juni 1610. R. III. 367. Afskr. VI. 698.

Jens Michelssøn, Sorenskriver i Jæmteland, fik Bevilling [paa Gaarden Sørgaard sammesteds for sin Livstid imod til Lagmanden i Jæmteland, til hvis Bestilling Gaarden er lagt, at udgive den aarlige Landskyld, Foring, Leding og anden Rettighed]. Akershuus 20 Juni 1610. R. III. 368. Afskr. VI. 698.

Erik paa Vesterhuus i Jæmteland, hans Hustru og Børn fik Livsbrev [paa denne Gaard mod sedvanlig Afgift til Lensmanden i Throndhjem]. Akershuus 20 Juni 1610. Ibidem.

Borgermestere udi Throndhjem finge Bevilling 30 Daler aarlig sig selv til Bedste af Borgerpengene der sammesteds at mue lade annamme.

C. IV. G. a. v., at vi af vor synderlige Gunst og Naade have undt, bevilget og tilladt og nu etc. tillade, at de tvende Borgermestere udi vor Kjøbsted Throndhjem, som nu ere eller herefter kommendes vorde, aarligen for deres Besværing og Umage af Borgerpendinge, der sammesteds aarligen annammes, 30 Daler at mue lade oppebære, hvilke Pendinge de imellem hinanden siden ligeligen kunne skifte og dele. Cum inhib. sol. Akershuus 20 Juni 1610. Ibidem.

Søfren Jenssøn, Borgermester udi Stavanger, fik Bevilling paa en Gaard, kaldes Furaas, i hans og Hustrues Livstid, [dog at det skeer med Bondens Minde og mod aarlig Landskyld efter Jordebogen]. Akershuus 20 Juni 1610. Ibidem.

Jakob Christopherssøn, Foged i Orkedal, [fik paa sin og Hustrues Livstid Brev paa Kronens Gaard Gjølme i Orkedalen, som han nu paabor, mod at betale de sedvanlige aarlige

Afgifter efter Jordebogen]. Akershuus 20 Juni 1610. R. III. 369. Afskr. VI. 698.

Peder Claussøn, Borgermester i Bergen, fik Brev at være forskaanet for Grundleie af de Grunde, han der sammesteds haver bebygt.

C. IV. G. a. v., at vi af vor synderlige Gunst og Naade have undt, bevilget og tilladt og nu etc. tillade, at os elskelige Peder Claussøn, Borgermester udi vor Kjøbsted Bergen, maa herefter være fri og forskaanet for Grundleie at give af de Grunde, han der sammesteds haver ladet opbygge, som kaldes Thomas Bøsseskytters Grund ovenfor Gaarden, Peder Axelmands Grund nedenfor Gaarden og Liflands Grund oven- og nedenfor Gaarden, som gives aarlig deraf til Grundleie til Munkeliv Kloster 6 Daler 3 Ort 5 Skill., indtil saalænge vi anderledes derom tilsigendes vorde. Cum inhib. sol. Akershuus 20 Juni 1610. R. III. 369. Afskr. VI. 699.

Adelens Tjenere udi Akershuus Len finge Bevilling at være forskaanet for Egt og Arbeide at gjøre til forne Akershuus.

C. IV. G. a. v., at eftersom vore Undersaatter af Adel her udi vort Rige Norge, saa mange som have Sædegaarde og Gods her udi Akershuus Len og andre des underliggendes Lene, underdanigst have ladet andrage og tilkjendegive iblandt andre Besværinger her udi Oslo til denne almindelige Herredag, som er holdet udi Juni Maaned udi nærværendes Aar, hvorledes deres Bønder og Tjenere i forne Lene paa nogen Tid lang have været paalagte og henholdne Arbeide til vort Slot Akershuus at gjøre, Adelen, paa hvis Arbeide Bønderne bør til deres egne Hovedgaarde og Avlsgaarde at gjøre, til Skade og Afbræk, med underdanigst Begjering, saadan Besværing og Tynge med Arbeide til forne Akershuus Slot at gjøre maatte aldeles afskaffes, saa at deres Bønder herefter ikke med videre Arbeide at gjøre, end som Loven dennem udi Krigsbrug og Fredstid tilholder, skulle besverges, paa det Adelen desbedre kunde holde deres Gaarde og Avl ved Magt og ikke agtes og holdes som andre Odelsmænd, som ikke Adels-Friheder have; da have vi naadigst den Leilighed anseet og forne vore Undersaatter af Adelen deres underdanigste Anliggende betragtet og naadigst dennem saadan paalagte Besværing efterladt, at forne deres Bønder, saamange de selv have Bygsel af og sex Mile nær Adelens Hovedgaarde,

som de selv holde Huus paa, saavelsom de Gaarde, de holde Avl og daglig Folk paa, skal efter denne Dag være forskaanet og fri for at gjøre noget Arbeide til forne vort Slot Akershuus eller nogen andensteds til os og Kronen videre, end Loven dennem tilholder, som forbemeldt er. Og skal denne Forordning ikke videre hentydes eller henstrække sig til nogen andre vore Lene her udi Riget, udi hvilke Adelens Bønder ikke have gjort Arbeide til vore og Kronens Slotte og Gaarde, medens aleneste til forne Akershuus Len og des underliggendes Lene. Cum inhib. sol. Akershuus 20 Juni 1610. R. III. 369. Afskr. VI. 699. (Orig. i Rigsarkivet.)

Olaf Olafssøn, i Vaage Prestegjeld i Gudbrandsdalen paa Breiden boendes, fik Bevilling sin Gaard kvit og fri at mue beholde.

C. IV. G. a. v., at eftersom vi naadigst komme udi Forfaring, hvorledes nærværendes Brevviser, Olaf Olafssøn, i Vaage Prestegjeld i Gudbrandsdalen paa en Gaard, heder Breiden, boendes, skal have stor Besværing, saavel vore egne Bud til Nødtørft, naar de enten til Fjelds eller fra Fjelds udi vores Hverv foraarsages at forreise, med Mad og Øl at forsørge, som andre Veifarende at betjene, desligeste Øl og Mad at forskaffe dennem paa Veien over Fjeldet, for hvilken sin Umage og Bekostning han og den Gaard, han paabor, med sine Lutter og Lunder haver havt kvit og fri, saavelsom og hans Formænd før ham, indtil nu paa nogen kort Tid hannem paa des Tillig[gelse] er skeet Forhindring, med underdanigst Begjering, vi hannem med den forrige Frihed vilde benaade; da have vi af vor synderlige Gunst og Naade undt, bevilget og tilladt og nu etc. tillade, at forne Olaf Olafssøn maa og skal herefter nyde og beholde forne Gaard, han nu paabor, med alle sine Lutter og Lunder kvit og fri, som han og hans Formænd tilforn havt have. Cum inhib. sol. Akershuus 20 Juni 1610. R. III. 370. Afskr. VI. 699.

Hr. Hans Nilssøn fik paa et offentligt Krog at holde Stadfæstelse.

C. IV. G. a. v., at eftersom os elskelige hæderlig og vellærd Mand Hr. Hans Nilssøn paa Lindaas underdanigst hos os haver ladet andrage, hvorledes han nogen Tid siden forleden haver ladet opsætte og bygge af ny et Huus paa en af Prestebolens Grunde ved Kiilstrømmen i Nordhordland, hvor han til menige veifarendes Folks Gavn og Bedste haver indsat en,

som dennem til Mad og Øl og anden saadan Nødtørftighed forskaffer og underholder, og det efter afgangne Laurits Kruses til Svenstrup, fordum Lensmand paa vort Slot Bergenhuus, hans Bevillingsbrev, det han her for os haver præsenteret med underdanigst Begjering (efterdi den Bevilling sig paa vores naadigste Behag beror), vi samme Brev ville i alle sine Punkter naadigst stadfæste og konfirmere; da have vi af vor synderlige Gunst og Naade undt, bevilget og tilladt og nu etc. tillade, at forne [Hr.] Hans Nilssøn maa og skal obbemeldte Grund og des Tilliggendom (sic), som det nu forefunden er, nyde, bruge og beholde og der at mue, ved hvem han dertil forordnendes vorder, lade holde et offentligt Herberg for Gjest, [ridendes] og gaaendes, som der hender at anlange, eftersom det Brev, obbete Laurits Kruse ham derpaa givet haver, ydermere udviser og indeholder. Dog skal obbete Hr. Hans Nilssøn vor Lensmand, den, som nu er eller herefter kommendes vorder, paa vore Vegne [være] hørig og lydig og holde samme Huus ved god og lovlig Hevd og Bygning, saa ogsaa i alle Maade være fortænkt sig fra al Kjøbmandskab, være sig hvad det være kan, at entslaa og afholde. Cum inhib. sol. [Akershuus] 20 Juni 1610. R. III. 370. Afskr. VI. 700.

Styring Boel fik Brev at lade oppebære Tiende og Told af hvis Fisk, som udi hans Len bliver tagen og fangen.

C. IV. V. G. t. Vid, eftersom vi naadigst komme udi Forfaring, hvorledes vore Undersaatter der udi dine Lene hidindtil ikke skal have udgivet nogen Tiende af hvis Lax og andre adskillige Slags Fisk, som der sammesteds bliver tagen og fangen udi Korg, Vad, Teiner eller udi andre Maade, da, efterdi vi som en høi Øvrighed dertil udi forne dine Lene saavelsom paa andre Steder her udi Riget paa Norges Krones Vegne er berettiget, bede vi dig og ville, at du efter denne Dag samme Told paa vores Vegne lader oppeberge og det saaledes lader føre os [til] Regnskab. Herefter du dig aldeles kan have at rette og dine Lenes Indbyggere derom udi Tide at lade andrage. Cum claus. consv. Akershuus 20 Juni 1610. T. III. 380. Afskr. VI. 280.

Steen Bilde fik Brev, at enhver Bonde, udi Stjørdals Fogderi boendes, skal levere en Tømmerstok til Throndhjems Borgere.

C. IV. V. G. t. Vid, eftersom vi af os elskelige Borgermestere og Raadmænd der udi vor Kjøbsted Throndhjem deres underdanigste Angivende naadigst ere komne udi Forfaring,

hvorledes menige Indvaanere der sammesteds af Vand stor Skade skal være tilføiet der for deres By, da have vi efter deres underdanigste Anfordring naadigst bevilget, at dennem til samme Skades Opretning og Forbedring af menige vore og Kronens Bønder og Tjenere, udi Stjørdals Fogderi boendes, maa bevilges af enhver Bonde en Stok, hvilken forne Bønder selv skulle age og fremføre. Bedendes dig og ville, at naar du hermed besøges, du da henholder forne Bønder udi forne Stjørdals Fogderi, dennem samme Tømmer og Blokke at age og tilføre under den Straf, vedbør. Cum claus. consv. Akershuus 20 Juni 1610. T. III. 380. Afskr. VI. 280.

Laurits Hanssøn, Borgermester udi Skien, fik Livsbrev paa en Gaard, kaldes Rendlesund, [med dens tilliggende Sagmøller og Kronens Anpart i den øverste Sagmølle i Bratsberg, mod at betale Lensmanden den aarlige Landskyld m. v.] Akershuus 21 Juni 1610. R. III. 371. Afskr. VI. 700.

Vinold Johanssøn i Bergen fik Opreisning.

C. IV. G. a. v., at eftersom nærværendes Brevviser, Vinold Johanssøn, Borger udi Bergen, til denne almindelige Herredag, som nu er bleven holdet udi vor Kjøbsted [Oslo], formedelst en Alen, han skal have misbrugt, haver været her udi Rette stevnet; da, efterdi han os nu for samme hans Forseelse haver tilfredsstillet, have vi af vor synderlige Gunst og Naade saa og af Øvrigheds Magt bevilget og tilladt og nu etc. tillade, at saadan hans Forseelse ikke skal komme ham eller hans Arvinger paa deres gode Navn og Rygte til Nachdeel, Skade eller Eftertale udi nogen Maade, saa han herefter som tilforn maa gaa og staa i Loug og Toug og søge Laug og Gildehuus med gilde Mænd og gjæve og ei være Mand des værre for den Sag og Forseelse at forvide udi nogen Maade. Akershuus 21 Juni 1610. Ibidem.

Hans Wrangel fik Bestilling at være Lagmand paa Stegen og i Finmarken [efter afgangne Peder Hanssøn [Schønnebøl]. Akershuus 21 Juni 1610. R. III. 372. Afskr. VI. 701.

Olaf Gudmundssøn fik Brev at maa beholde den Gaard Tofte kvit og fri.

C. IV. G. a. v., at vi af vor synderlige Gunst og Naade have undt, bevilget og tilladt og nu etc. tillade, at denne nærværendes Brevviser, Olaf Gudmundssøn paa Tofte, maa og skal have, nyde, bruge og beholde den vor og Kronens Gaard Tofte, liggendes under Dovrefjeld, som han selv udi bor (anseet den

store Besværing, han haver formedelst ideligt og dagligt Gjesteri af vore og andre der fremreisendes Folk, ridendes og gaaendes,) kvit og fri for al Egt og Arbeide saa og al sedvanlig Landskyld og Afgift, [indtil] saalænge vi anderledes derom tilsigendes vorde; dog saa at forne Olaf Gudmundssøn skal være os og vore Efterkommere, Konninger i Danmark, og Kronen huld og tro og vor Lensmand, den, som nu er eller herefter kommendes vorder, hørig og lydig, bygge og forbedre Gaarden og den holde ved god Hevd og Magt og ei lægge bort fra Gaarden Ager eller Eng, ikke heller forhugge eller forhugge lade nogen de Skove, dertil ligge, til Upligt udi nogen Maade. Cum inhib. sol. Akershuus 21 Juni 1610. R. III. 372. Afskr. VI. 701.

Jens Christenssøn paa Toften [Lagmand i Baahuus Len og Viken] fik Kgl. Maj.s Stadfæstelsebrev paa kongelig Anpart Korntienden i Thorsby Prestegjeld, i Baahuus Len liggendes, [som han har stedt og fæstet af Befalingsmanden paa Baahuus, Steen Matssøn [Laxmand] til Rønneholm, mod 16 Rigsdaler i aarlig Afgift. Forøvrigt af Indhold som Brev af 22 Juni 1609, ovfr. S. 320 f.]. Akershuus 21 Juni 1610. Ibidem.

Forordning, at Bønderne, i Throndhjems Len boendes, ikke skulle tage uden 4 Skilling af hver Miil.

C. IV. G. a. v., at eftersom vi af os elskelige Borgermestere og Raad samt menige Borgerskabet udi vor Kjøbsted Throndhjem deres underdanigste Angivende naadigst komme udi Forfaring, hvorledes Bønderne og menige Almue over alt Throndhjems Len boendes med Skydsheste og Flytningsbaade at bortleie skal være saa ganske ulidelige, at Borgerne der sammesteds, som paa deres Næring og Kjøbmandskab foraarsages der udi Lenet at vandre eller anden deres nødvendige Hverv og Bestillinger at forrette, endeligen trænges til at udgive, hvis Bønderne udi saa Maade for deres Skydsferd begjere, saafremt de ellers paa saadan deres nødvendige Reise ville være befordrede; da, paa det derudinden kunde blive holdet nøie Rigtighed, ville vi herefter aldeles over alt Throndhjems Len holdet have, at ingen af Bønderne, udaf hvilke nogen Skydsferd bliver begjeret, skulle tage af enhver Miil, de til Lands skydse, mere end 4 Skilling Danske; dog skal hermed ikke Flytningsbaade være meent, medens den veifarende Mand saa meget at udgive, som han med Bønderne derom kan overeens komme. Bedendes derfor og bydendes saa og hermed strengeligen og alvorligen befalendes

menige Bønder og Almue, saa mange som skydse, over alt Throndhjems Len, at I alle og enhver denne vores naadigste Forordning og Mandat rette eder efter at holde. Akershuus 21 Juni 1610. R. III. 373. Afskr. VI. 702.

Borgermestere og Raadmænd udi Throndhjem finge Brev paa et Stykke Jord, kaldes Lykkerne, at mue bekomme.

C. IV. G. a. v., at eftersom vi naadigst komme udi Forfaring, hvorledes Borgermestere og Raadmænd der udi vor Kjøbsted Throndhjem for deres Umage og Besværing udi samme deres Bestilling med aldeles ingen Aflæg skulle være forsynede, og vi naadigst nu ere blevne forstendiget, hvorledes en Part af Borgerne, der sammesteds boendes, og andre skulle have udi Brug og være forlenet med nogen Agerjord, kaldes Lykkerne, imellem Hospitalet og forne vor Kjøbsted Throndhjem liggendes, hvilke dog tilforn forrige Borgermestere og Raadmænd der sammesteds for deres Bestilling og daglige Besværing skal have været tillagt; da have vi af vor synderlige Gunst og Naade undt, bevilget og tilladt og nu etc. tillade, at forne Throndhjems Bys Borgermestere og Raadmænd og deres Efterkommere for samme deres Besværing (eftersom deres Formænd nogen Tid tilforn havt have), mue samme Lykker, naar de, som dennem nu udi Brug have, ved Døden afgaa, igjen bekomme, nyde, bruge og beholde, indtil vi anderledes derom lade forordne, dog ikke videre, end fornævnte Borgermestere og Raad for samme deres Bestilling før nu have været tillagt og bevilget. Cum inhib. sol. Akershuus 21 Juni 1610. R. III. 373. Afskr. VI. 703.

Steen Bilde fik Brev, Bønderne udi Throndhjems Len boendes, Bøsser anrørendes.

C. IV. V. G. t. Vid, eftersom vi af din underdanigste Relation naadigst ere blevne forstendiget, hvorledes Bønderne der udi Throndhjems Len skulle fast besverge dennem Fyrlaase til deres Bøsser at kunne bruge, meden med Snaplaase behændiger vide at omgaaes, om vi dennem det ville efterlade, da ere vi naadigst tilfreds, at du forne Bønder (indtil paa videre Besked og Anordning) med forne Fyrlaase forskaaner og i det Sted Snaplaase at bruge tillader, og at du sammeledes lader gjøre den Anordning, at Bønderne udi ethvert Skibrede skaffe dennem Pibe og Tromme. Cum claus. consv. Akershuus 21 Juni 1610. T. III. 380. Afskr. VI. 281.

Jørgen Kaas fik Brev, Ingemund Thorswend anrør.[1]

C. IV. V. G. t. Vid, at eftersom der er gangen Dom og Sentents over en modvillig Skalk ved Navn Ingemund Thorswendt for sit Mytteri og Oprør, hvortil han har været Hovedmand, paa Livet at skulle straffes, dog vi for nogle vore gode Mænds underdanigste Bøn og Intercession naadigst det have efterladt med den Kondition, at han skal afsone Sagen med 500 Daler, da bede vi dig og ville, at du henholder med det forderligste for^{ne} Ingemund Thorswend obbemeldte 500 Rigsdaler dig at erlægge og betale og siden lader ham passere og derhos tager en streng Forpligtelse af ham, at han efter [denne] Dag der udi dine Lene ydermere ei skal lade [sig] finde under sit Livs Fortabelse. Hvis Penge du i saa Maade annammendes vorder, haver du dig til Regnskab at lade føre. Cum claus. consv. Akershuus 21 Juni 1610. T. III. 381. Afskr. VI. 281.

Steen Bilde fik Brev, Birgitte Hansdatter [Rød] og hendes Børn en Verge at tilforordne.

C. IV. V. G. t. Vid, eftersom vi naadigst komme udi Forfaring, hvorledes os elskelige Otte Bjelke til Lade, vor Mand og Tjener, ikke skal være saa vederheftig, at han Birgitte Hansdatter til N. hendes og hendes Børns Vergemaal længere tilbørligen kan forestaa, og [hun] for den Aarsag en anden Verge, som noget har og for^{ne} hendes Vergemaal sikkerligere og hende uden Skade kan administrere, behøver, da bede vi dig og ville, at du med første Leilighed for^{ne} Birgitte Hansdatter en anden vederheftig Verge forordner og tilnævner, foreholdendes ham samme betroede Vergemaal saaledes at forvalte, som det sig en christelig Verge egner og bør og han siden [i sin] Tid tænker at forsvare. Cum claus. consv. Akershuus 21 Juni 1610. Ibidem.

Steen Bilde fik Brev at lade gjøre en Forordning udi Jæmteland om Dyrene, som udi ulovlige Tider der af Landet forjages ind udi Sverige.

C. IV. V. G. t. Vid, at eftersom den største Part Bønder og Almue udi Jæmteland for os haver supplicando tilkjendegivet, hvorledes de af Ranen og Hammerdals Thinglage udi ulovlige Tider rende efter Dyr, dennem samtligen ikke til ringe Skade og Nachdeel, efterdi Dyrene saaledes forjages over Landemærket

[1] Jfr. Brev af 18de Juni, ovfr. S. 371

ind i Sverige, da bede vi dig og ville, at du første Gelegenhed og Leilighed herom grangiveligen forfarer og siden, eftersom du det efter Landsens Gelegenhed og Leilighed bedst og gavnligst eragter, derom underdanigst lader befatte en Forordning og Skik, ved hvilken saadan Uleilighed kan forhindres og afskaffes, og den siden neder udi vort Kantselli skikker, saa at vi den siden naadigst kunne stadfæste og konfirmere. Cum claus. consv. Akershuus 21 Juni 1610. T. III. 381. Afskr. VI. 282.

Bønderne udi Jæmteland finge Brev, deres Smørtiende og Korntiende i Halmen at yde til deres Sogneprester.

C. IV. Hilse eder alle, Bønder og menige Almue, ihvosomhelst I tjene eller tilhøre, som bygge og bo over al Jæmteland, evindeligen med Gud og vor Naade. Vider, at eftersom vi naadigst komme udi Forfaring, hvorledes I eder skal fortrykke og besverge til eders Prester og Sjælesørgere eders Korntiende (som I aarligen med anden Smørtiende pligtige ere at udgive) at yde med Halm, som dog ikke nogen Tid tilforn der udi for^ne^ vort Land Jæmteland har været brugeligt dennem at forhindre; thi bede vi eder, byde og hermed strengeligen og alvorligen befale, at I rette eder efter samme eders Korntiende, som I til eders Prester og Sjælesørgere pligtige ere at yde med Halmen, saavelsom anden Smørtiende til rette Tide at udgive. Saafremt sig nogen herimod at gjøre fordrister og Smørtienden med Korntienden med Halmen til rette Tide at yde fortrykker, eftersom for^vel^ staar, han da ikke derfor vil tiltales og straffes som den, der saadan vor aabne Mandat og Befaling modvilligen videntligen foragter. Cum claus. consv. Akershuus 21 Juni 1610. T. III. 382. Afskr. VI. 282.

Borgermestere og Raad udi Stavanger finge Brev, deres forrige Kapellan at mue forhjælpe til Sogneprest.

C. IV. V. G. t. Vider, at eftersom vi naadigst komme udi Forfaring, hvorledes hæderlig og vellærd Mand M. Jens Jørgenssøn, Sogneprest der udi vor Kjøbsted Stavanger, skal være en meget aldret og bedaget Mand, saa han for sin Alderdoms og Svagheds Skyld sit Kald og Embede ikke længere kan betjene og forestaa og derfor har været foraarsaget sit Kaldsbrev fra sig at levere; da, efterdi vi noksom ere blevne forstendiget, hans Kapellan og Medtjener, ved Navn Hr. Jonas, som samme

Kald nogen Tid lang udi hans Sted skal have betjent og sig midlertid tilbørligen forholdet, skal være udi Levnet og Lærdom duelig og skikkelig samme Kald igjen at kunne betjene, bede vi eder og naadigst begjere, at I forne Hr. Jonas til samme Kald igjen vocere, anseendes hans Levnet, Lærdom og Skikkelighed. Cum claus. consv. Akershuus 21 Juni 1610. T. III. 382. Afskr. VI. 283.

Peder Ivarssøn [Jernskjeg] fik Brev, Olaf Rydtzland [ɔ: Røysland] anrørendes.

C. IV. V. G. t. Vid, at vi naadigst for nogle vore gode Mænds underdanigste og flittige Intercession og Forbøns Skyld for denne Gang have benaadet Olaf Rydtzland i Opdal i Numedals Len paa sit Liv, som nu til denne Herredag for adskilligt Mytteri og Oprørs Skyld, som han iblandt Almuen der udi dit Len har opvakt, en Dom er overgangen, dog med den Kondition, at han skal bøde til os 200 Daler. Bedendes dig og ville, at du henholder forne Olaf Rydtzland med det forderligste til obbemeldte 200 Rigsdalers Betaling og siden lader ham passere og derhos tager af ham en Forpligtelse, at han under Livs Straf ei efter denne Dag ydermere sig her udi vort Rige Norge skal lade finde. Hvis Penge du udi saa Maade annammer, haver du dig at lade føre udi Regnskab. Cum claus. consv. Akershuus 21 Juni 1610. Ibidem.

Envold Kruse fik Brev Palle Lauritssøn anrørendes.

C. IV. V. s. G. t. Vider, at eftersom vi naadigst [forfare], hvorledes her paa vort Slot Akershuus fangligen skal anholdes en ved Navn Palle Lauritssøn, hvilken ikke aleneste udi underskedlige Leiermaal med adskillige Egtemænds Kvindfolk sig skal have forseet, for hvilken Sag han og tilforn sig haver tilforpligt ikke at skulle komme mere hid ind udi Riget, medens ogsaa idet han for nogen Tid siden forleden tyranniskviis og modvilligen en Prestemand skal have overfaldet og nogetnær ihjelskudt, hvilken Sag, om med hannem skulde strenges, endeligen vilde udgaa paa hans Hals, saa have vi dog for nogle vore gode Mænds Forbøn og Intercessions Skyld paa denne Gang samme hans Forseelse efterladt, dog med denne Kondition, at han skal afsone sig gehn (sic) med 500 Rigsdaler. Bedendes eder og ville, at I med det forderligste henholder forne Palle Lauritssøn eder nøiagtig og vis Forsikring paa vore Vegne at gjøre for forne 500 Rigsdaler, derhos tager stærk Bepligtelse af ham, at han efter

denne Dag sig ikke ydermere i dette Rige skal lade finde under sit Livs Fortabelse, og siden lader ham passere; saafremt han ved de Middel ikke vil afsone Sagen, I da over ham lader tage Dom og skee Exekution. Hvis Penge I udi slig Maade annammendes vorder, haver I eder til Regnskab at lade føre. Cum claus. consv. Akershuus 21 Juni 1610. T. III. 383. Afskr. VI. 283.

Gerlof Nettelhorst fik Brev, Jomfru Maren Mogensdatter [Rosensværds] Vergemaal sig at paatage.

C. IV. V. G. t. Vid, at os elskelige Jomfru Maren Mogensdatter underdanigst haver hos os ladet anholde, at vi naadigst vilde hende tilforordne en, som hendes Vergemaal kunde forvalte og antage, efterat hun ingen har saa nær udi Landet tilstede, som samme Vergemaal efter Loven kan betjene og forestaa; da, efterdi af Øvrigheds Embede os bør saadan underdanigst hendes Begjering at lade være til det bedste befalet, bede vi dig og ville og [med] dette vort Brev Fuldmagt give, at [du] forne Jomfru Maren Mogensdatters Vergemaal antager og i alle Maade lader dig hendes Leilighed være befalet og hendes Gods, rørendes og urørendes, udi forefaldende anliggendes Sager haandhæver og forsvarer, saavidt du med Lov og Ret gjøre kan, og derudinden i alle Maade vider og rammer hendes Gavn, Fordeel og Bedste, som en christen Verge bør at gjøre, og som du baade for Gud saa og for andre i sin Tid vil vide at ansvare og være bekjendt. Cum claus. consv. Akershuus 21 Juni 1610. T. III. 383. Afskr. VI. 284.

Aabent Brev til menige Almue, over al Opdal og Rennebu er boendes, at de aarligen udgive den Rettighed, de til den Mand, paa Drivstuen under Dovrefjeld er boendes, [pligtige ere].

C. IV. Hilse eder alle, Bønder og menige Almue, som bygge og bo over al Opdal og Rennebu, evindeligen med Gud og vor Naade. Vider, eftersom vi naadigst ere komne udi Forfaring, hvorledes I eder med den aarlige Rettighed, I til den Mand, paa Drivstuen under Dovrefjeld boendes, pligtige ere at udgive, meget skal fortrykke, uanseet vores elskelige kjære Hr. Fader, salig og høilovlig Ihukommelse, efter Hs. Kjærligheds Befaling ved gode Mænd derom nogen rum Tid forleden til eder sit aabne Brev og Mandat haver ladet udgaa; da bede vi eder saa og hermed strengeligen og alvorligen byde og befale, at I endeligen ere

fortænkt udi til den, som nu paa forne Drivstuen boendes er eller herefter kommendes vorder, at fornøie og tilgode Rede at udgive, hvis I hidindtil og af Alders Tid givet og fornøiet have. Saafremt sig nogen af eder herimod at gjøre tilfordrister og ikke den, som nu paa samme Drivstue er bosiddendes, eller og hvem herefter bosiddendes vorder, sin Rettighed til gode Rede, som altid sedvanligt haver været (og af fremfarne Konninger er konfirmeret og stadfæst), udgiver, eftersom forscreffuet staar, han da ikke derfor vil tiltales og straffes som den, vores aabne Mandat og Befaling ikke efterkomme ville. Cum claus. consv. et inhib. sol. Akershuus 21 Juni 1610. T. III. 391. Afskr. VI. 291. (Orig. i Rigsarkivet.)

Envold Kruse fik Brev, Sagerne udi Norge anrørendes.

C. IV. V. s. G. t. Vider, at eftersom vi naadigst komme udi Forfaring, hvorledes saavel paa vore og Kronens Grunde saavelsom og Kapitels, Provsters og Presters Grunde her udi vort Rige Norge skal være allevegne opbyggede og endnu dagligen opbygges mange Sager, uanseet vi sligt at mue skee ved vores udgangne Brev og Mandat for nogen rum Tid siden forleden (hvilket der endnu paa vort Slot Akershuus skal findes tilstede) haver ladet forbyde; da bede vi eder og ville, at I endeligen er fortænkt at holde over forne vores udgangne Mandat, saa at hvis Sager udi saa Maade findes paa forne vor og Kronens, Kapitels, Provster og Prester deres Grund, blive afskaffede og ei tilstedet efter denne Dag nogen paa de Steder at opbygges. Cum claus. consv. „Argo“ 22 Juni 1610. T. III. 383. Afskr. VI. 284.

Envold Kruse fik Brev at lade annamme Tune og Aabygge Skibrede under Akershuus.

C. IV. V. s. G. t. Vider, at eftersom vi naadigst ville have Tune og Aabygge Skibrede lagt under vort Slot Akershuus, som hidindtil har svaret til Bratsberg Len, da bede vi eder og ville, at I forne Tune og Aabygge Skibrede der under Slottet lader annamme, udi Jordebogen indskrive og [for] des visse og uvisse Rente og Indkomst lader aarligen gjøre os god Rede og Regnskab. Cum claus. consv. „Argo“ 22 Juni 1610. T. III. 384. Afskr. VI. 284.

Envold Kruse fik Brev at lade nogle Breve registrere, som stande paa Akershuus Slot.

C. IV. V. s. G. t. Vider, at eftersom vi naadigst komme udi Forfaring, hvorledes der paa vort [Slot] Akershuus skal udi

langsommelig og nogle Lensmænds Tid have standet forseglet nogle Brevkister uregistreret, iblandt hvilke uden al Tvivl findes de Breve, som Lenet og Riget udi Synderlighed ligger Magt paa, og er at formode, at de udi Længden ganske kunne blive forraadne og fordervede, med[mindre] de blive optaget og tilseet udi Tide, da bede vi eder og ville, at I med allerførste Leilighed tilforordner Lagmanden der udi vor Kjøbsted Oslo med en anden Dannemand udaf Byen, som dertil kan være tjenlig, som samme Breve kunne optage og registrere under deres Hænder og Segl, og I dennem siden udi god Forvaring igjen lader indsætte. Cum claus. consv. „Argo" 22 Juni 1610. T. III. 384. Afskr. VI. 285.

Aabent Brev til de Bønder, som ligge til Nunnekloster, at skulle gjøre Egt og Arbeide til Akershuus.

C. IV. Hilse eder, Bønder og menige Almue, som ligge og tjene til Nunnekloster, som os elskelige Anders Green, vor Mand, Tjener og Norges Riges Kantsler, udi Befaling og Forsvar haver, saa mange som ikke med Høsten og Pløien gjøre Egt og Arbeide til Kjølberg, evindeligen med Gud og vor Naade. Vi bede eder alle og hver hermed særdeles strengeligen og alvorligen byde og befale, at I rette eder efter, efter denne Dag og naar I af os elskelige Envold Kruse til Hjermitslevgaard, vor Mand, Raad, Statholder udi vort Rige Norge og Embedsmand paa vort Slot Akershuus, blive tilsagte, at gjøre Egt og Arbeide til vort Slot Akershuus. Saafremt nogen eder, efterat I derom blive advarede og tilsagte, findes forsømmeligen, I da ikke derfore ville straffes, som vedbør. Cum claus. consv. et inhib. sol. „Argo" 22 Juni 1610. T. III. 391. Afskr. VI. 292. (Orig. i Rigsarkivet.)

Aabent Brev til Bønderne udi Vester- og Øster-Bergums Hereder udi Akershuus Len, Kalk at brænde, o. s. v.

C. IV. Hilse eder alle, Bønder og menige Almue, saa mange som have Kalkovne og bygge og bo over al Vester- og Øster-Bergums Hereder [og Asker Sogn][1] her udi Akershuus Len, evindeligen med Gud og vor Naade. Vider, at eftersom vi til adskillige vore foretagne Bygningers Behov behøve en anseelig [Antal][2] Lester Kalk, da bede vi eder og ville og hermed strengeligen og alvorligen byde og befale, at naar os elskelige

[1] Tilføiet i Originalen.
[2] Udeglemt i Originalen og Tegn.

Envold Kruse til Hjermitslevgaard, vor Mand, Raad, Statholder udi vort Rige Norge og Embedsmand paa vort Slot Akershuus, [eder derom tilsiger][1] og I formedelst eders Avl ikke derfra blive forhindret, I da endeligen ere fortænkt udi at brænde saa megen Kalk, som I meest kunne afstedkomme, hvilket eder efter den sedvanlige Taxt og Priis udaf be*e vores Statholder skal blive fornøiet og betalt. Cum claus. consv. et inhib. sol. „Argo“ 22 Juni 1610. T. III. 391. Afskr. VI. 292. (Orig. i Rigsarkivet.)

Jens N. paa Drøgbakken fik Bevilling paa den Gaard, han paabor, paa sin og Hustrues Livstid, [da han frygter for at blive udtrængt af den Plads, han der paabor, dog mod sedvanlig Afgift]. „Argo“ 24 Juni 1610. R. III. 374. Afskr. VI. 703.

Christen Jenssøn paa Strøm fik Stadfæstelsebrev paa Kgl. Maj.s Anpart Tienden af Annexerne Herrestad, Høgaas, Ryr og Befve Sogne og skal aarligen give deraf til Afgift 16 Rigsdaler, at levere hver Philippi Jacobi Dag paa Baahuus. Kjøbenhavn 11 Juli 1610. Ibidem.

Erik Thorgerssøn, Byfoged udi Marstrand, fik Konfirmats paa en Gaard paa Kløfverøen hans Livstid at beholde, [hvilken Gaard han nu selv paabor og af Sognepresten udi Marstrand stedt og fæst haver, mod at betale denne de aarlige Afgifter]. Kjøbenhavn 12 Juli 1610. Ibidem.

Jakob Pederssøn, Lagmand i Throndhjem, fik Konfirmats paa en Gaard, liggendes udi Romsdals Len, kaldes Vestnes, [for sin og nuværende Hustrues Livstid mod sedvanlig Afgift til Throndhjems Gaard]. Kjøbenhavn 14 Juli 1610. R. III. 375. Afskr. VI. 704.

Steen Matssøn [Laxmand] fik Brev om 100 Baadsmænd at udtage.

C. IV. V. G. t. Vid, at som vi til vore Orlogs- og andre Skibes Udrustning behøve et Antal Baadsmænd, da bede vi dig og ville, at du strax til des Behov udtager der udi alt dit Len, udi Kjøbstæderne saavelsom andensteds, 100 gode, duelige søfarende Baadsmænd og dem strax uden al Forsømmelse fremskikker til vor Kjøbsted Kjøbenhavn, saa de med det allerførste kan her sammesteds være tilstede, og at du giver flittig Agt paa, at der ikke udtages og fremsendes nogen, som tilsøs ikke er duelig; desligeste at du med dem og fremsender en Fortegnelse og Register paa alle deres Navne, som hidskikkes. Vi ville siden

[1] Udeglemt i Originalen og Tegn.

lade forordne dem Besolding og Underholdning lige med andre vores Baadsmænd, saalænge de ere udi vor Tjeneste. Cum claus. consv. Kjøbenhavn 16 Juli 1610. T. III. 384. Afskr. VI. 285.

Udi lige Maade fik Envold Kruse, Statholder i Norge, Brev, 100 Baadsmænd at hid forskikke. Kjøbenhavn 16 Juli 1610. T. III. 385. Afskr. VI. 285.

Mageskifte mellem Kgl. Maj. og Fru Bodil Galde, afgangne Henrik [ɔ: Henning] Valstrups Efterleverske.

C. IV. G. a. v., at efterdi os elskelige Fru Bodil Galde til Kambo, afgangne Henning Valstrups Efterleverske, nu for Magelaug og evig Eiendom underdanigst haver udlagt til os og vore Efterkommere Konger i Danmark og Kronen disse efterne tvende Gaarde og Gods af hendes Jordegods, som er liggendes udi vort Land Nørre Halland, i Vardberg Len, i Faraas[1] Hered, den første i Ogome[2] Sogn og By, Sven Anderssøn ibor, skylder aarligen Smør 4 Pund, Gjesteri en halv Daler, Gjesteri-Havre 1 Tønde, Arbeidspenge 1 Daler, Fornød 1, eller 2 Mark derfor, Sviin 1, naar Olden er, og er Oldenskov til 20 Sviin; den anden i forne Hered i Gjællerød[3] Sogn i Galnegjerde, Sven Olssøn paabor, skylder aarligen Landgilde Smør 4 Pd., Gjesteri-Penge en halv Daler, Gjesteri-Havre 1 Tønde, Fornød 1, Arbeidspenge, naar han ikke arbeider, 1 Daler, Sviin, naar Olden er, 1, og er Oldenskov til 20 Sviin; med al forne Gaardes og Gods's Rente og rette Tilliggelse, aldeles intet undtaget, eftersom det Brev, hun os underdanigst derpaa givet haver, ydermere udviser. Da have vi derimod til fyldeste Vederlag naadigst igjen udlagt til forne Fru Bodil Galde og hendes Arvinger tvende vore og Norges Krones Sager, der udi vort Rige Norge paa Moss liggendes, som hidtil have ligget til Hospitalet udi vor Kjøbsted Oslo, den ene ud for Olaf Haakonssøns Huus, som Søfren Nilssøn nu udi Brug haver, skylder aarligen til forne Hospital 6 Daler; den anden der tvert nedenfor os elskelige Christopher Galde til Nygaard, vor Mand og Tjener, hans Sag, som afgangne Peder Brockenhuus for nogen Tid siden skal have havt udi Brug, gav aarligen deraf til forne Hospital 6 Daler. Hvilke forne tvende vore og Kronens Sagmøller med al deres Rente [etc. den sedvanlige Skjødningsformel, Tilhjemling og Sikkerhed mod Vanhjemmel]. Kjøbenhavn 20 Juli 1610. R. III. 375. Afskr. VI. 704.

Fru Bodil Galdes Gjenbrev paa samme Mageskifte.

[Mutat. mutand. ordlydende med næstforegaaende Mageskif-

[1] Nu Fauràs. [2] Okommo. [3] Gällared.

tebrev. Vidner: ærlig og velbyrdig Mand Knut Gabriel[ssøn Akeleye] til Krengerup og Thomas Kruse til Tulsted, Kgl. Maj.s Sekretærer]. Kjøbenhavn 20 Juli 1610. R. III. 376. Afskr. VI. 705.

Envold Kruse fik Brev at udlægge til Hospitalet udi Oslo Vederlag for to Sager, Fru Bodil Galde bekom til Magelaug.

C. IV. V. s. G. t. Vider, at eftersom vi til Magelaug og evig Eiendom naadigst have bevilget os elskelige Fru Bodil Galde til Kambo, afgangne Henning Valsdorffs Efterleverske, at mue bekomme to vore og Norges Krones Sagmøller, paa Moss liggendes, som tilforn have ligget til Hospitalet der udi vor Kjøbsted Oslo, den første udfor Olaf Haakonssøns Huus, som Søfren Nilssøn udi Brug har, giver aarligen til for^ne Hospital 6 Daler, den anden tvert nedenfor os elskelige Christopher Galde til Nygaard, vor Mand og Tjener, hans Sag liggendes, som afgangne Peder Brockenhuus nogen rum Tid forleden skal have havt udi Brug og til for^ne Hospital i lige Maade skal have givet 6 Daler; thi bede vi eder og ville, at I strax af vort og Norges Krones der til vort Slot Akershuus liggendes Gods saa meget til for^ne Oslo Hospital igjen udviser, som med sin Rente, Indkomst og anden Herlighed den aarlige Afgift af for^ne Sagmøller, for^ne Oslo Hospital tilkom med Rette, til fyldeste Vederlag aarligen kan forrente, saa at for^ne Hospital derudinden kan skee Skjel og Fyldest udi alle Maade baade med vel beleiligt Gods saa og anden Herlighed og Rente. Cum claus. consv. Kjøbenhavn 22 Juli 1610. T. III. 385. Afskr. VI. 285.

Jørgen Kaas fik Brev, en Mand i Stavanger at skulle forhjælpe til Rette, for hans Hustru var berygtet for Trolddom.

C. IV. V. G. t. Vid, at eftersom nærværendes Brevviser, Bernt Hermanssøn, Borger og Indvaaner udi vor Kjøbsted Stavanger, underdanigst for os har ladet berette, hvorledes hans Hustru udaf nogen Folk, som for Trolddom der sammesteds ere blevne forbrændte, skal være udlagt for en Troldkvinde, hvorudinden han formener hende ganske uskyldig at være, og efterdi for^ne hans Hustru nu paa Erinde er udenlands forreist, og han befrygter, at hannem som en fremmed Mand udi samme Sag udaf hans Vederparter skulde vederfares noget, som ulovligt kunde være, har han underdanigst været vores Naades Forskrift udi

samme Sag begjerendes, hvilken vi hannem ikke have villet benegte; bedendes dig og ville, at du udi samme Sag forhjælper ham, saa at ingen uformodelig Overvold imod Billighed ham vederfares. Cum claus. consv. Kjøbenhavn 25 Juni [ɔ: Juli] 1610. T. III. 385. Afskr. VI. 286.

Bønderne udi Ryfylke Len, til Stavanger liggendes, finge Brev at skulle forskaffe Jørgen Kaas saa megen Brændeveed, som han aarligen behøver.

C. IV. Hilse eder, menige Bønder og Almue, som bygge og bo over alt Ryfylke Len, saa mange, som tjene og ligge til vor Gaard udi Stavanger, evindeligen med Gud og vor Naade. Vider, at os elskelige Jørgen Kaas, vor Mand, Tjener og Befalingsmand udi Stavanger Len, underdanigst for os har ladet berette og tilkjendegive, hvorledes I eder skulle fortrykke, ham at forskaffe, age og fremføre aarligen saa megen Veed, som han nødtørftigen at forbrænde kunde behøve, uanseet at det udi andre omliggendes Lene skal være brugeligt og sedvanligt; da bede vi eder og hermed strengeligen og alvorligen befale, at I aldeles rette eder efter, naar forne Jørgen Kaas eller hans Fuldmægtige eder derom tilsigendes vorder, at I da ere fortænkt udi aarligen og betimen at forskaffe ham saa megen Brœndeveed, som han aarligen at forbrænde nødtørfteligen kan behøve. Saafremt nogen af eder herimod sig fortrykker og ikke samme Veed udi Tide did til vor Gaard udi Stavanger fremfører, han da ikke derfor vil tiltales og straffes, som vedbør. Cum claus. consv. Kjøbenhavn 29 Juli 1610. Ibidem.

Jørgen Kaas fik Brev, Barbara Throndsdatter anrør.

C. IV. V. G. t. Vid, at eftersom Barbara Throndsdatter, afgangne Morten Nilssøn, forrige Lagmand der udi vor Kjøbsted Stavanger, hans Efterleverske, os underdanigst klageligen haver ladet andrage og tilkjendegive, hvorledes en Troldkvinde, som der sammesteds piinligen er bleven forhørt, udi samme sin Smerte og Vildelse formedelst adskillige Spørgsmaal overilet nogen Ord skal have ladet falde, hvorover forne Barbara Throndsdatter er bleven udraabt og forulempet paa hendes ærlige Navn og Rygte, hende som ærlig og hidindtil uberygtet Kvinde til alsomstørste Spot og Eftertale, uanseet at forne Misdæder, strax hun er kommen af Pinen, samme Ord skal have igjenkaldet og hende paa det høieste undskyldet; og efterdi hun er en vergeløs Enke og ingen har, som for hende i samme Sag vil svare, har

hun underdanigst været vores Forskrift til dig begjerendes, hvilket vi hende naadigst ikke have kunnet benegte; bedendes dig og ville, at du dig samme Sag udi bedste Maade lader være befalet, forne Vidnesbyrd, som tilstede var, baade den Tid hun hende beskyldte, saa og den Tid hun hende igjen erklærede [uskyldig], med Flid lader forhøre [og] overveie, og dersom da udi Sandhed forfares og befindes, forne Barbara Throndsdatter udi samme Beskyldning og tillagte Ulempe uskyldig at være, du det da saaledes forordner, at hun lovligen for samme Sag kan blive erklæret og siden for al uærlig Eftertale forskaanet, og at de, som sig derudinden ville tilfordriste hende videre at forulempe, maa efter Norges Lov blive straffet, som det sig bør. Cum claus. consv. Kjøbenhavn 31 Juli 1610. T. III. 386. Afskr. VI. 287.

Hans Glad fik Bestilling at skulle være Lagmand i Bergen [efter forrige Lagmand Jakob Jørgenssøn. — I sedvanlig Form]. Kjøbenhavn 7 August 1610. R. III. 377. Afskr. VI. 705.

Hartvig Bilde fik Brev, 14 Tømmermænd udi sit Len at skulle udtage til den Bygning, skal foretages udi Vardøhuus Len.

C. IV. V. G. t. Vid, at eftersom vi naadigst ere til Sinds nu strax paa Foraaret en Bygning der udi Vardøhuus Len at lade foretage og opsætte, og efterat vi naadigst forfare, ei nogen Tømmermænd der sammesteds skulle være at bekomme, som saadan Bygning kunne forferdige, vi og vel eragte, saadanne Embedsfolk bedst udi dit Len at kunne tilveiebringes; thi bede vi dig og ville, at du der udi dit Len 14 duelige og dertil dygtige Tømmermænd med Redskab og anden des Tilbehør lader udtage og dem siden os elskelige Claus Gagge, vor Mand, Tjener og Embedsmand paa vort Slot Vardøhuus, eller hans Fuldmægtige, naar derom gjøres Anfordring, lader følge. Han skal give og forordne dennem Løn, Underholdning samt og hvis ellers til samme Bygnings Behov kan fornøden gjøres. Cum claus. consv. Kjøbenhavn 13 August 1610. T. III. 386. Afskr. VI. 287.

Claus Gagge fik Brev nogen Bygning udi Alten Elv at foretage.

C. IV. V. G. t. Vid, at eftersom vi naadigst ere til Sinds en Bygning der udi Alten Elv at lade foretage og opsætte efter den mundtlige Befaling, vi dig derom naadigst have givet, da bede vi dig og ville, at du med samme Bygning nu strax paa Foraaret lader begynde og fortfare, og hvis du derpaa lader

anvende, haver du siden at lade føre dig til Regnskab. Cum claus. consv. Kjøbenhavn 17 August 1610. T. III. 387. Afskr. VI. 288.

Styring Boel og Laurits Schaboe finge Brev, Jørgen Thomessøn til et Prestekald at forhjælpe.

C. IV. V. G. t. Vider, at eftersom du, Styring Boel, nu senesten udi vor Kjøbsted Oslo os underdanigst har tilkjendegivet, hvorledes der udi dit Len skulde være et godt Prestegjeld ledigt, da bede vi eder og ville, at I nærværendes Brevviser, Jørgen Thomessøn (som nu nogen rum Tid har tjent os udi vort Sangeri og vi naadigst nu til samme Kald ville have befordret) til samme ledige Prestegjeld forhjælpe, havendes dog Indseende med, at altingest dermed maa skee efter Ordinantsen. Cum claus. consv. Kjøbenhavn 19 August 1610. Ibidem.

Alexander Papenheim [og] M. Anders Michelssøn [Colding], Bisp udi Bergenhuus Stift, finge Brev en Gjøde Pederssøn anrørendes.

C. IV. V. G. t. Vider, at eftersom nærværendes Brevviser, Laurits Christenssøn, barnfød udi Bergenhuus Stift, underdanigst for os har ladet berette, hvorledes en ved Navn Gjøde Pederssøn, som endnu skal være Foged udi Sogn, sig meget utilbørligen skal have forholdet, udi det han ikke aleneste imod os utroligen skal have sig anstillet og vore Undersaatter der sammesteds udi mange og underskedlige ubillige Maader uforrettet, medens ogsaa Manddrab, Horeri, Gud til stor Fortørnelse, skal have beganget, eftersom I udaf denne herhos føiede Seddel og forne Laurits Christenssøns Angivende ydermere have at erfare; og efterat forne Laurits Christenssøn saadan Gjøde Pederssøns Misgjerninger udi hans egen Nærværelse for nogle vore gode Mænd og Raad her paa vort Slot Kjøbenhavn ham har tilsagt, formenendes derhos saadant altsammen noksom at ville gjøre bevisligt, saafremt ham paa de Steder at komme, hvor han lovligen Vidnesbyrd kunde opkræve, saadan hans Angivende med at bekræftige, naadigst maatte tillades; det og ikke alene paa den Rettighed, os og Kronen bør, som [forne Gjøde Pederssøn] os med Utroskab skal have fravendt, sig heden strækker, medens og den geistlige Stand, idet han udi Horeri og andet uskikkeligt Levnet (Gud til Fortørnelse) skal være befunden, vedkommer, bede vi eder, ville saa og hermed samtligen befale og Fuldmagt give, at, naar I hermed besøges, I eder da strax til

forne Sogn saavelsom til vor Kjøbsted Bergen begive, der sammesteds forhøre alle hvis Vidnesbyrd forne Laurits Christenssøn denne hans Angivende anrørendes for eder kan fremføre, ei agtendes, at forne Gjøde Pederssøn ikke selv personligen er tilstede, granskendes og grangiveligen forfarendes in specie og udi hvad Maade forne Gjøde Pederssøn vore Undersaatter haver uforrettet, og hvorvidt han enhver enten udi Jordegods, Pendinge, Sagefald eller andet med Uret har beskattet eller frataget, saa og det altsammen klarligen under eders Hænder og Segl give fra eder beskrevet og siden det hid ind udi vort Kantselli indskikke, saa vi derefter kunne tænke de Middel, ved hvilke enhver mue vederfares den Deel, Lov og Ret er. Cum claus. consv. Kjøbenhavn 21 August 1610. T. III. 392. Afskr. VI. 292.

Borgerne udi Bergen og Bønderne og menige Almue udi Sogn finge Brev, en ved Navn Gjøde Pederssøn anrørendes.

C. IV. Hilse eder alle, vore kjære, tro Undersaatter, Borgere og Indbyggere udi vor Kjøbsted Bergen saavelsom Bønderne og Almue udi Sogn og des underliggendes Fogderi boendes, evindeligen med Gud og vor Naade. Vider, at eftersom vi naadigst ere komne udi Forfaring, hvorledes en ved Navn Gjøde Pederssøn, som endnu skal være Foged udi Sogn, sig meget utilbørligen der sammesteds skal have forholdet, udi det han Manddrab, Horeri og mange andre utilbørlige Gjerninger skal have beganget, tilmed sig imod os utroligen have forholdet, saa og vore Undersaatter, som han har havt udi Befaling, udi mange underskedlige ubillige Maader skal have forurettet, og efterat vi ingenlunde ere til Sinds med saadanne grove Laster, som Guds Hevn og Vrede kan foraarsage, at ville see igjennem Finger, ei heller nogen af vore kjære, tro Undersaatter, som vi for Uret haandhæve og forsvare altid naadigst ere tilgenegen, ville tilstede imod Billighed at uforrettes, vi og vore kjære, tro Undersaatter til Gavn og Bedste Fogder og andre Befalingsmænd, som dem for al Uret skulle fordedige og tilgode hjælpe, naadigst have tilforordnet, saa os derfor meget er ukjært og sælsomt forekommet, at samme tilforordnede Fogder vore Undersaatter udi slig Maade skulle uforrette og besverge, have vi naadigst befalet os elskelige Alexander Papenheim, vor Mand, Tjener og Befalingsmand udi Bratsberg Len, saa og os elskelige, hæderlig og høilærd Mand M. Anders Michelssøn [Colding], Superin-

tendent over Bergenhuus Stift, samtlig at skulle forhøre alle hvis Besværinger vore kjære, tro Undersaatter af Borgere og Bønder der sammesteds over forne Gjøde Pederssøn dem kunne foregive, saa og granske og forfare, hvorledes forne Gjøde Pederssøn sig efter saadanne hans angivende Misgjerninger udi samme hans Bestilling har forholdet. Thi bede vi eder alle, Borgere saavelsom Bønder og menige Almue, saa og hermed alvorligen byde og befale, at naar I af forne tilforordnede gode Mænd om noget, forne Gjøde Pederssøn hans Gjerninger og onde Bedrift vedkommer, blive adspurgte, I da sandferdeligen vidne og bekjende, hvis eder derom kan være vitterligt, ei agtendes, at nogle af eder tilforn forne Gjøde Pederssøn til hans Sags Befordring noget kunde have vunden. Og dersom nogen af eder af forne Gjøde Pederssøn nogen Uret kan være tilføiet, I da eder for forne gode Mænd angive og eders Sandhed derudinden bekjende. Vi ville eder alle og enhver for al Uret og Overvold haandhæve og beskytte, som vi vore kjære, tro Undersaatter pligtige ere. Cum claus. consv. et inhib. sol. Kjøbenhavn 21 August 1610. T. III. 392. Afskr. VI. 293.

Envold Kruse fik Brev, 100 Tylvter Furudeler og 4 Mastespirer at lade forskaffe Caspar Markdaner, [Befalingsmand paa Koldinghuus]. Haderslevhuus 20 September 1610. T. III. 387. Afskr. VI. 288.

Sidsel Hansdatter [afgangne Strange Jørgenssøn, fordum Raadmand i Bergen, hans Efterleverske,] fik Stadfæstelsebrev paa en Gaard, kaldes Venneland [Unneland], og en Ø, dertil liggendes, kaldes Gaaseverdt, udi Arne Skibrede, udi Haus Prestegjeld, hendes Livstid. Haderslevhuus 29 September 1610. R. III. 377. Afskr. VI. 705.

Bertel Mule, Borgermester udi Oslo, fik Bestilling at skulle være Lagmand udi Oplandene [efter forrige Lagmand Hans Glad. — I sedvanlig Form]. Kjøbenhavn 10 Oktober 1610. R. III. 378. Afskr. VI. 705.

Envold Kruse fik Brev at maatte forløves at drage ned til Danmark [i næstkommende Januar Maaned, dog at han med det første vender tilbage, og at han imidlertid forordner Peder Matssøn [Laxmand], Befalingsmand over Verne Kloster, at ligge i Slotsloven paa Akershuus]. Kjøbenhavn 10 Oktober 1610.[1] T. III. 388. Afskr. VI. 288.

[1] Denne Tilladelse blev tilbagekaldt ved Brev af 11 November s. A.; se S. 394 f.

Envold Kruse fik Brev, Christopher Jørgenssøn anrørendes.

C. IV. V. s. G. t. Hvis nærværendes Brevviser, Christopher Jørgenssøn, Borger og Indvaaner udi vor Kjøbsted Kjøbenhavn, os underdanigst har ladet andrage og tilkjendegive, det altsammen har I af hosføiede hans indlagte Supplikation vidtløftigen at forfare. Thi bede vi eder og ville, at I derudinden ville staa eder selv til Rette og ham tilbørligen tilfredsstille eller og eder imod os erklære, saa vi derefter kunne lade give ham Besked. Cum claus. consv. Fredriksborg 12 Oktober 1610. T. III. 388. Afskr. VI. 289.

Fredrik Lange fik Brev at skulle lade hugge Tømmer til St. Nicolai Kirkes Spiir her udi Kjøbenhavn.

C. IV. V. G. t. Vid, at eftersom vi naadigst have bevilget Kirkevergerne til St. Nicolai Kirke her udi vor Kjøbsted Kjøbenhavn saa meget Tømmer, som til samme Kirkes Spiirs Bygning kan behov gjøres, da bede vi dig og ville, at du udi næstkommendes Vinter der udi Lenet uden al Forsømmelse lader hugge saa meget Tømmer, som til des Behov kan fornøden gjøres, efter den Størrelse udi Længden og Bredden, som nærværendes Tømmermand udvisendes vorder og ydermere berette skal, og at du samme Tømmer siden til et bekvemt Ladested lader nedføre og os elskelige Brede Rantzau, vor Mand, Raad og Statholder her udi vor Kjøbsted Kjøbenhavn, med forderligst Leilighed derom lader blive forstendiget, saa han sig videre derefter kan vide at rette. Cum claus. consv. Kjøbenhavn 31 Oktober 1610. Ibidem.

Jørgen Kaas fik Brev at erlægge til Helliggeists Kirkeverger 200 Daler, [som han skylder samme Kirke ifølge en til Margrete Rasmusdatter udstedt Haandskrift, og hvorfor han oftere forgjæves er bleven krævet]. Kjøbenhavn 7 November 1610. T. III. 393. Afskr. VI. 294.

Envold Kruse fik Brev at ikke maa blive forløvet at drage her neder til Danmark.

C. IV. V. s. G. t. Vider, at eftersom I efter eders underdanigste Anfordring ved vores naadigste Skrivelse, dateret Kjøbenhavn den 10 Oktober næstforleden, naadigst er bleven forløvet eder paa nogen Tid herneder udi Danmark at mue begive udi næstkommendes Januar Maaned, da, efterdi os nogen Leilighed forefalder, for hvilken os ikke raadeligt synes, at I eder

der fra Lenet begiver, bede vi eder og ville, at I samme eders Reise til en anden bekvemmeligere Tid hensætter og eder der udi Lenet altid tilstede forholder, indtil I ydermere herudinden om vores naadigste Villie bliver forstendiget. Cum claus. consv. Kjøbenhavn 11 November 1610. T. III. 394. Afskr. VI. 294.

Steen Bilde fik Brev at skulle have flittig Tilseende med Vragerne udi Throndhjem.

C. IV. V. G. t. Vid, at eftersom vi nogen rum Tid siden forleden til os elskelige Borgermestere og Raad der udi vor Kjøbsted Throndhjem vores naadigste Befaling have ladet udgaa, anlangendes Vragere der sammesteds at skulle forordnes, som saltet Kjød, Fisk og hvis anden Vare der udi Byen i Tøndetal kunde blive forhandlet, skulle see og mærke, og vi naadigst nu forfare, hvorledes med samme Vragere stor Uskikkelighed og Falskhed Dag fra Dag opkommer, da bede vi dig, ville saa og hermed alvorligen befale, at du strengeligen holder over samme vort udgangne Mandat og haver flittig Indseende med Vragerne der sammesteds, og saafremt nogen af dem kunde befindes at drive nogen Falskhed, at du dem da ved Retten lader tiltale og straffe, som vedbør. Cum claus. consv. Kjøbenhavn 15 November 1610. T. III. 394. Afskr. VI. 295.

Nils Wind fik Brev en Skipper ved Navn Peter Røger [anrørendes].

C. IV. V. G. t. Vid, at eftersom vi naadigst komme udi Forfaring, hvorledes en Skipper ved Navn Peter Røger did til vor Kjøbsted Bergen for nogen Tid siden forleden (med et Skib, ladet med Salt) skal være ankommen og det for et Lybsk Skib under Kontors Rettighed der sammesteds angivet, og ved saadan Underfundighed skal han ikke have udgivet til os og Kronen af hans indehavende Last den rette og tilbørlige Told, uanseet at han ikke har havt noget Søbrev, ei heller skal han have gjort bevisligt, samme Salt og Gods til nogen der ved Kontoret at være forskrevet, men forne Skipper skal samme Skibs Last have afhandlet og udskibet og igjen Sagdeler samt anden Trælast udi samme Skib indlagt, som han ei heller skal have retteligen angivet og fortoldet, saa det noksom lader sig ansee, at han ved saadanne hans underfundige Praktiker vilde gjøre os og Kronen paa vores Told og Rettighed forkort; og endog vi havde Aarsag ham for saadan Forseelse ved den høieste Ret at lade tiltale og forfølge, da ere vi dog naadigst tilfreds, at du samme

Sager og Forseelser med samme Skipper for 500 Rigsdaler afsoner. Thi bede vi dig og ville, at du med den forderligste Leilighed henholder forne Skipper at gjøre dig nøiagtig Forsikring, at han forne 500 Daler til os elskelige Søfren Søfrenssøn, Byfoged der udi forne vor Kjøbsted Bergen, strax vil erlægge og betale, det har forne Byfoged at lade føre sig til Regnskab, og naar han ham i saa Maade paa vore Vegne har tilfredsstillet, at du da ham med Skib og Ladning ubehindret lader passere. Saafremt han ikke ved de Middel vil samme hans Forseelser og urigtige Angivende afsone, at du da henholder forne Byfoged samme Skipper for os elskelige Borgermestere og Raadmænd der udi forne vor Kjøbsted Bergen paany at indstevne, ved Retten tiltale og forfølge, og at han siden udi forberørte Sager hænder Dom; desligeste tilholdendes forne Borgermestere og Raadmænd, at de samme Sagers Leilighed med Flid randsage og overveie og siden paa forne Skippers Forseelser og urigtige Angivende kjende og dømme, saavidt de kunne gjøre med Lov og Ret. Meden hvad Tolden anlanger, som de ved Kontoret have opbaaret og kaldes Skotsk og formene dem efter Privilegierne at være tilberettiget, den Sag skal forne Borgermestere og Raadmænd for dennem udi Rette tilstevne og samme Privilegier og Friheder, som de dennem paaberaabe, fremeske og udi deres Dom indføre og siden samme Sag fra dem for os og vores elskelige Raad indsætte. Cum claus. consv. Kjøbenhavn 27 November 1610. T. III. 394. Afskr. VI. 295.

Nogle Lensmænd udi Norge finge Brev, Tømmer at lade hugge og siden til Ladestederne at nedføre.

C. IV. V. G. t. Vi bede dig og ville, [at du] udi nærværendes Vinter paa Skovene der udi dit Len lader hugge og til bekvemt Ladested nedføre N., og at du dig siden udi Tide imod os elskelige Brede Rantzau, vor Mand, Raad og Statholder her udi vor Kjøbsted Kjøbenhavn, erklærer, til hvad Ladested det bliver nedført, saavelsom og om endnu paa Ladestederne noget Tømmer findes af det, forgangne Aar blev bestillet, saa han det paa Foraaret kunde lade affordre. Cum claus. consv. Kjøbenhavn 28 November 1610. T. III. 396. Afskr. VI. 296.

Efterskrevne finge forne Brev:

Envold Kruse af Akershuus Len: Bjelker, 14 Sjælandske Alne, 11 Tylvter; Sparrer, 16 Sjælandske Alne, 10 Tylvter; Sparrer, 12 Sjælandske Alne, 5 Tylvter. Desligeste at han

der udi Akershuus, Bratsberg og Lorents von Hadelens Len lader bestille tykke Deler, 7 Tylvter; udi lige Maade udaf efterskrevne Træer de allerstørste, der kan være at bekomme, som er: Løntræer 3 Tylvter, Lindetræer 3 Tylvter, Espetræer 3 Tylvter, Skovæbletræer 4 Tylvter.

Steen Matssøn [Laxmand] af Baahuus Len: Egetømmer, 14, 12, 10 og 8 Alne lange, 3 Skibsladninger; Spirer, Lægter og Stillingstømmer 2 Skibsladninger; Furutømmer til Tøihusét, 16 Alne, 50 Tylvter.

Alexander Papenheim af Bratsberg Len: Bjelker, 18 Sjælandske Alne, 10 Tylvter; Sparrer, 16 Sj. Alne, 10 Tylvter; Bjelker, 14 Sj. Alne, 11 Tylvter; Sparrer, 12 Alne, 6 Tylvter.

Fredrik Lange af Tunsberg Len: Bjelker, 18 Sj. Al., 10 Tylvter; Sparrer, 16 Sj. Al., 10 Tylvter; Bjelker, 14 Sj. Al., 11 Tylvter; Sparrer, 12 Sj. Al., 6 Tylvter. Udi lige Maade udaf efterne Træer de allerstørste, der kan være at bekomme: Løntræer 3 Tylvter, Lindetræer 3 T., Aspetræer 3 T., Skovæbletræer 3 T., Asketræer til Rustvogne 3 T.

Styring Boel fik Brev, som forvet staar, at skulle lade hugge udi sine Lene af det allerstørste Egetømmer, der er at bekomme, ligesaa meget, [som] han disse forrige Aaringer har ladet hugge, og at han sig erklærer, hvor meget Egetømmer der endnu er liggendes af det, som disse forrige Aaringer bestillet er, desligeste til hvad Havn forne Tømmer bliver nedført.

Postscriptum. At Envold Kruse skal lade hugge udi Akershuus en 10 eller 12 Master paa 28 og 30 Palmer, desligeste nogle Spirer og andre Master og dem til Drammen Ladested at lade nedføre. — Udi lige Maade at Alexander Raab von Papenheim der udi Bratsberg Len ville bestille 10 eller 12 store Master paa 30 eller 28 Palmer, desligeste andre Master og Spirer til Kgl. Maj.s Behov. — Ligesaa fik Styring Boel Befaling, at han skulde lade hugge 1 eller 2 Tylvter af det allerstørste Egetømmer, der er at bekomme, og siden saa meget Egetømmer, som han der sammesteds aarligen pleier at lade hugge, som vidtløftigere omformeldes udi Brevet.

Anno 1610 bave [N.] Frøhof, Hans Lagum og Gunder Melby været her udi Kgl. Maj.s vor allernaadigste Herres Kantselli med en Supplikation paa menige Mænds Vegne udi øvre Romerike, nedre Romerike og Solør udi vort Rige Norge udi Akershuus Len, at adskillig ny Tynge og usedvanlige Besvæ-

ringer dennem af Geistligheden der sammesteds imod Retten paalægges, hvilken deres Klage Hs. Kgl. Maj. naadigst har taget udi Betænkende derom videre at forfare og derefter med det forderligste naadigst vil lade give tilbørlig Svar og Besked, saa de dem ikke skulle have at besverge imod Ret og Billighed at betynges. Kjøbenhavn „udi December" 1610. T. III. 397. Afskr. VI. 297.

Jørgen Friis fik Brev til alle dennem, som vare ham Restants skyldige i Norge, at skulle hannem fornøie.

C. IV. G. a. v., at eftersom vi nogen rum Tid siden forleden efter os elskelige Jørgen Friis til Krastrup, vor Mand, Raad og Embedsmand paa vort Slot Segelstrup, hans underdanigste Anfordring naadigst have ladet udgaa anlangendes alle dennem udi vort Rige Norge besiddendes, udaf hvad Stand de være kunde, og forne Jørgen Friis med Billighed kunde være noget skyldig blevne, ham at skulde fornøie og tilfredsstille, og vi naadigst komme udi Forfaring, hvorledes forne Jørgen Friis endnu hos vore Undersaatter udi forne vort Rige Norge adskillige Steder en stor Restants skal have at fordre; da bede vi eder alle, saa mange udi vort Rige Norge forne Jørgen Friis noget med Rette skyldig ere, at I rette eders Leilighed efter hannem uden videre Forhal at fornøie og tilfredsstille, saa han udaf enhver hvis han udi saa Maade er tilberettiget billigen maa bekomme; saa og byde og strengeligen befale vore Fogder, Embedsmænd, Lagmænd og alle andre Underdommere, som forne Jørgen Friis eller hans Fuldmægtige med dette vort aabne Brev besøgendes vorder, at I ham hos hans Skyldnere forhjælpe, at han bekommer den Deel, de ham ere pligtige, og vederfares, hvis Lov og Ret er. Cum inhib. sol. Kjøbenhavn 11 December 1610. R. III. 378. Afskr. VI. 705.

Envold Kruse fik Brev anlangendes hvis Gjæld og Restants Jørgen Friis der udi Lenene er tilstandendes.

C. IV. V. s. G. t. Vider, at eftersom os elskelige Jørgen Friis, vor Mand, Raad og Embedsmand paa vort Slot Segelstrup, underdanigst paany har ladet andrage og tilkjendegive, hvorledes han endnu paa adskillige Steder en stor tilstandendes Gjæld og Restants hos nogre vore og Norges Krones Undersaatter, Fogder og Skrivere og andre der udi Akershuus Len skal have at fordre, des Leilighed I af hans herhos indlagte Fortegnelse vidtløftigere har at forfare, med underdanigst Begjering, uden langt Ophold

ved billige Middel til Rette at maa forhjælpes. Thi bede vi eder og ville, at naar I hermed besøges, I da værer forne Jørgen Friis hans Fuldmægtige behjælpelig, at de, som ham noget kan være skyldig blevne, uden videre Forhal ham betale og tilfredsstille, og ellers gjører ham Bistand, saavidt Lov og Ret kan være gemæss, saa han engang for alle maa komme til hans Betaling og den Deel, han kan være berettiget. Cum claus. consv. Kjøbenhavn 11 December 1610. T. III. 397. Afskr. VI. 297.

Gellis Mathiessøn [og] Asmus Russ, Borgere udi Hamburg, finge Pas paa deres Skib, St. Michel, 40 Lester stort, Nordland denne ene Gang at maa besøge, som Michel von Lybek er Skipper paa. Tolden er betalt. Kjøbenhavn 12 December 1610. R. III. 379. Afskr. VI. 706.

Steen Matssøn [Laxmand] fik Brev anlangendes noget Tømmer.

C. IV. V. G. t. Vid, at vi naadigst have befalet os elskelige Olaf Rosensparre, vor Mand, Raad og Befalingsmand paa vort Slot Dragsholm, en Øxenstald der ved forne vort Slot Dragsholm at skulle lade oprette. Thi bede vi dig og ville, at du til des Behov der udi dit Len udi nærværendes Vinter lader hugge og til bekvemt Ladested nederføre efterskrevne Tømmer: først Egetømmer til Stolper og Fodstykker, 12 Alen lange, 6 Tylvter; Furutømmer til at lægge i Huset, til Løsholter, Gavltømmer, til Skillerumme og Muurleider, 12 Al. lange, 11 T. 4 Bjelker; Furutømmer til Indbygning, 10 Al. lange, 10 T.; Fusparrer 6 T.; Furutømmer til Hanebjelker, hvert Træ 7 Alen langt, 3 T.; Deler til Dørene og andensteds til samme Huus at forbruge, 10 T.; og at du dig med det første imod forne Olaf Rosensparre erklærer, til hvad Ladested samme Tømmer bliver nedført, saa han i Tide kan lade fragte Skibe, som det kan hente og fremføre. Cum claus. consv. Kjøbenhavn 14 December 1610. T. III. 398. Afskr. VI. 297.

Maurits Boestede, Borger udi Bergen, fik Brev paa en Gaard, kaldes Fedde [Fitje] i Vaags Skibrede, Bergenhuus Len, at beholde hans Livstid, [eftersom os elskelige Jakob [ɔ: Strange] Jørgensøn den hidtil i Brug havt haver, mod 40 Bergens Gylden i aarlig Afgift til Bergenhuus Slot og iøvrigt paa sedvanlige Vilkaar]. Kjøbenhavn 15 December 1610. R. III. 379. Afskr. VI. 706.

Fredrik Lange fik Brev, Master at lade hugge aurør.

C. IV. V. G. t. Vi bede dig og ville, at du der udi Tuns-

berg Len, du naadigst medforlenet er, lader hugge 12 store Master, som til vores store Orlogsskibe kunne være tjenlige, hver paa 29 eller 30 Palmer, og at du siden forne Master med hvis andet Tømmer, udi forne dit Len er bestilt, til Ladestedet lader nedføre, saa det paa Foraaret, naar der skikkes Skibe efter, vist kan være tilstede, anseendes at os er der Magt paaliggendes. Cum claus. consv. Kjøbenhavn 15 December 1610. T. III. 398. Afskr. VI. 298.

Vinhold Johanssøn, Indvaaner udi Bergen, fik Brev paa 1,500 Rigsdaler, som han har erlagt udi Hs. Maj.s eget Kammer.

C. IV. G. a. v., at os elskelige Vinhold Johanssøn, Borger og Indvaaner udi vor Kjøbsted Bergen, nu udi vort eget Kammer os selver til Hænde haver ladet erlægge 1,500 Rigsdaler, som han os skyldig var; og efterdi det Brev, han os underdanigst paa samme Summa Pendinge givet haver, er forlagt og nu ikke kan findes, da ville vi hermed samme Brev have magtesløst gjort, saa det ikke skal komme ham eller hans Arvinger til Skade udi nogen Maade. Kjøbenhavn 23 December 1610. R. III. 379. Afskr. VI. 706.

1611.

Olaf Jenssøn og Knut Jenssøn finge Bevilling hver paa en Gaard, [den første paa Koloer(?) paa Nordmøre, den anden paa Sylte i Romsdalen, hvilke Gaarde de havde fæstet af Steen Bilde, Befalingsmand paa Throndhjems Gaard, for Livstid mod sedvanlig Afgift]. Kjøbenhavn 9 Januar 1611. R. III. 381. Afskr. VI. 707.

Reinhold Seigleger, Borger i Kjøbenhavn, fik tvende Pas paa Nordlandene [for denne ene Gang i nærværende Sommer for et Skib, han har tilforhandlet sig i Holland, at besøge Malmis, Korvage, St. Nicolai o. s. v., men ei handle mellem

Bergen og Vardøhuus samt give Told paa sidstnævnte Sted]. Kjøbenhavn 9 Januar 1611. R. III. 400. Afskr. VI. 725.

Udgik aabne Breve, Baadsmænd at antage udi Norge.

C. IV. G. a. v., at vi have afferdiget os elskelige N., vor Skibshøvedsmand, ind udi vort Rige Norge udi N. Len, der sammesteds til vores Orlogsskibes Udrustnings Behov Baadsmænd at udtage baade udi Kjøbstæderne og paa Landsbyerne. Thi bede vi og byde vore Fogder, Embedsmænd, Borgermestere, Raadmænd og alle andre, forne vor Skibshøvedsmand hermed besøgendes vorder, at I værer hannem behjælpelig, at vi mue bekomme det Skibsfolk, som os og Riget til den Fornødenhed kunde være tjenligt, og havo grangivelig Indseende med, at ingen, som i saa Maade af hannem bliver udtagen, undkommer eller entviger, men at enhver, som paa Registret ved sit Navn bliver optegnet, visseligen kunde være tilstede her udi vor Kjøbsted Kjøbenhavn inden den 31 Marts førstkommendes. Cum claus. consv. et inhib. sol. Kjøbenhavn 13 Januar 1611. R. III. 381. Afskr. VI. 707.

Disse efterne Capitainer finge Befaling Baadsmænd at udtage, eftersom forvet staar:

Isak Pederssøn [Maaneskjold] . .	Baahuus Akershuus Tunsberg	Lene.
Hans Koning[ham]	Bratsberg Agdesiden	Lene.
Carsten Mandyfvel [ɔ: Mannteufel]	Stavanger Bergen	Lene.

Nogle af Lensmændene udi Norge finge Brev at skulle forhjælpe Kgl. Maj.s Skibshøvedsmænd, Baadsmænd at udtage.

C. IV. V. G. t. Vid, at eftersom vi til vore Orlogsskibes Udrustning behøve en stor Antal Baadsmænd, hvorfor vi ogsaa nu naadigst have afferdiget os [elskelige] N., vor Skibshøvedsmand, der udi dit samme Len saa mange, han meest kan bekomme, at skulle udtage; thi bede vi dig og ville, at du værer ham behjælpelig, at han baade udi Kjøbstæderne og paa Landsbyerne der udi forne dit Len gode, duelige, søfarende Folk, de fleste muligt er, (dog de undtagne, som tilforn [ere] udtagne og opskrevne) kunde bekomme, som os og Riget til denne Fornødenhed kunde være tjenlige, og at du lader have grangivelig

Indseende med, at ingen af dem, som blive udtagne, undviger eller sig forstikker; og hvilke som udi saa Maade udtages af Kjøbstæderne eller paa Landet, at de ved deres Navn strax paa et klart Register blive antegnet, paa det de, som udi saa Maade udtages, ikke andre, som uduelige ere, udi deres Sted skulle fremskikke; og endelig, at du det saa lader forordne, at samme Baadsmænd kunne være tilstede her udi vor Kjøbsted Kjøbenhavn den 31 Marts førstkommendes udi det allerseneste; og skal du forskaffe dem nødtørftig Underholdning til Mad og Øl, saa og fri Skibe og Skuder, som dem kan fremføre; det haver du saaledes at lade føre dig til Regnskab. Cum claus. consv. et inhib. sol. Kjøbenhavn 13 Januar 1611. T. III. 401. Afskr. VI. 299.

Disse efterne Lensmænd finge Brev, som forvet staar:

Steen Matssøn [Laxmand], Baahuus. Envold Kruse, Akershuus. Fredrik Lange, Tunsberg.	Isak Pederssøn [Maaneskjold], Skibshøvedsmand.
Alexander Papenheim, Bratsberg. Styring Boel, Agdesiden.	Hans Koning[ham], Skibshøvedsmand.
Jørgen Kaas, Stavanger. Nils Wind, Bergen.	Carsten Mandiffuel, Skibshøvedsmand.

Styring Boel fik Brev, Peder Jenssøn at skulle lade forsverge Norges Rige.

C. IV. V. G. t. Vid, eftersom vi af din underdanige Beretning naadigst ere komne udi Forfaring, hvorledes en Kumpan ved Navn Peder Jenssøn paa By for nogen hans overdaadige og oprøriske Gjerninger, saa og fordi han sig ungehørsam mod nogen vores Breve og Mandater skal have anstillet, paa Thinget skal være dømt udi vores Naade og Unaade, og efterdi vi som en christen Øvrighed ingenlunde ere til Sinds saadan modvillig Bedrift ustraffet at lade passere, da bede vi dig og ville, at du endeligen est fortænkt udi, forne Peder Jenssøn for saadan sin grove Forseelse til Lagthinget der sammesteds offentlig at lade forsverge alt Norges Rige, og at han sig under sin Hals's Fortabelse forpligter ei mere der sammesteds [at] lade sig finde. Saafremt han siden nogensteds der udi Riget kan betrædes, skal du efter samme hans Forpligts Indhold lade gaa Dom paa hans Liv. Cum claus. consv. Kjøbenhavn 4 Februar 1611. T. III. 402. Afskr. VI. 300.

Envold Kruse, Statholder udi Norge, fik Missive, Christopher Aas til Rette at forhjælpe [uden vidtløftig Proces og

efter hans medfølgende Supplikation]. Kjøbenhavn 7 Februar 1611. T. III. 400. Afskr. VI. 298.

Claus Niemand, Raadmand udi Skien, fik Bevilling en Viinkjælder der sammesteds at holde og anrette.

C. IV. G. a. v., at eftersom vi naadigst komme udi Forfaring, hvorledes ingen offentlig Viinkjælder udi vor Kjøbsted Skien hidindtil skal være bleven holdet, [etc. mutat. mutand. ordret med Bevillingen for Bergen af 6te August 1607, ovfr. S. 208 f., indtil:] for en billig Værd og Priis. Og skal han sig udi alle Maade rette og forholde efter vor naadigste Forordning, som om Viin at selge og forhandle er udgangen. Saafremt han derimod findes at gjøre, han da ikke vil tiltales og straffes, som vedbør. Cum inhib. sol. Kjøbenhavn 12 Februar 1611. R. III. 382. Afskr. VI. 708.

Alexander Papenheim fik Brev paa den geistlige Jurisdiktion udi Bratsberg Len.

C. IV. Hilse eder alle, vore kjære, tro Undersaatter, Provster, Prester, menige Kleresi, og alle andre over alt Bratsberg Len, evindeligen med Gud og vor Naade. Vider, at eftersom denne geistlige Jurisdiktion for adskillige Aarsagers Skyld nogen Tid lang ikke har efterfulgt vor Lensmand der sammesteds efter hans Forleningsbrevs Lydelse, da have vi nu det saaledes ladet forordne, at os elskelige Alexander Papenheim, vor Mand, Tjener og Befalingsmand over forne Bratsberg Len, herefter skal have Presterne og forne den geistlige Jurisdiktion der i Lenet i Befaling og Forsvar og med Superintendenten alting efter Ordinantsen skikke og forordne og Presterne der udi Lenet til al Rette haandhæve og forsvare, med al anden Rettighed, eftersom hans Forleningsbrev vidtløftigere ham tilholder og udviser. Thi bede vi eder alle [og] hver særdeles befale, som samme geistlige Jurisdiktion udi forne Bratsberg Len er undergiven, at I rette eders Leilighed efter at svare forne vor Lensmand over forne Bratsberg Len og hos hannem og ingen anden søge eders Ret. Cum inhib. sol. Kjøbenhavn 12 Februar 1611. T. III. 400. Afskr. VI. 298.

Steen Matssøn [Laxmand] fik Brev, hos sig at beholde hvis Penge Lensmændene i Norge hid ned forskikke, samt og [at] tilsige Byfogden i Marstrand, at han sig skal begive til Kgl. Maj.

C. IV. V. G. t. Vider, at eftersom vi naadigst formode vore

Lensmænd der udi vort Rige Norge den paabudne Pengeskat og anden Lenenes Indkomst med første Leilighed ved deres Fuldmægtige at fremskikke, og efterdi vi vel kunne eragte, en Part forne deres Fuldmægtige did til vort Slot Baahuus anlanger, da bede vi dig og ville, at naar nogen forne vore Lensmænds Skriver eller Fuldmægtige did til Slottet hender at komme, at du lader gjøre den Anordning, at hvis Penge de have med at fare og ellers udi vores Rentekammer skulle erlægges og leveres, at de dig samme Penge paa vore Vegne efter denne vores naadigste Befaling tilstede, givendes dem derpaa igjen nøiagtigt og fuldkomment Beviis paa saa mange Penge, som du i saa Maade annammendes vorder, og at du siden samme Penge hos dig beholder indtil paa videre Besked, hvilke du siden har at lade føre dig til Regnskab. — Desligeste bede vi dig og ville, at du tilsiger og henholder Erik Thorgerssøn, Byfoged udi vor Kjøbsted Marstrand, at han strax og ufortøvet begiver sig hid ned til os her sammesteds videre vor naadigste Villie at forfare. Kjøbenhavn 13 Februar 1611. T. III. 401. Afskr. VI. 299.

Borgermester og Raadmænd udi Fredriksstad fik Brev anlangendes nogle Tylvter Deler Peder Tygessøn at tilhjælpe hos Thomas Pederssøn i Fredriksstad.

C. IV. V. G. t. Vider, at nærværendes Brevviser, Peder Tygessøn, Borger og Indvaaner udi vor Kjøbsted Horsens, underdanigst har ladet os andrage og tilkjendegive, hvorledes han for nogen Tid siden forleden skal have kjøbt og handlet [af] Thomas Pederssøn, wohnhaftig der udi vor Kjøbsted Fredriksstad, 100 og nogle Tylvter Sagdeler efter hans derpaa udgivne Brevs Lydelse, og endog han to Gange skal have med stor Bekostning fragtet Skibe, samme Deler at hente, haver han dog ingen af forne Deler kunnet bekomme, men Skibene ledige at være løbne tilbage, ham paa hans Næring og Bjering til største Skade og Afbræk, hvorfor han underdanigst har været begjerendes, uden vidtløftig Proces, Rettergang og Ophold ved vores naadigste Befordring til Rette [at] maa blive forhjulpet. Thi bede vi eder og ville, at naar I hermed besøges, I da forhjælpe forne Peder Tygessøn udi denne hans Sag uden vidtløftig Forhal og Ophold, saavidt Lov og Ret er gemæss, til Rette, anseendes at det udi sig selv er christeligt, billigt og ret. Cum claus. consv. Kjøbenhavn 15 Februar 1611. T. III. 403. Afskr. VI. 300.

Ditlev Rantzaus Forleningsbrev paa Bakke Kloster.

C. IV. G. a. v., at vi af vor synderlige Gunst og Naade saa og for Troskab og villig Tjeneste, som os elskelige Ditlev Rantzau til Bodtløss [ɔ: Potlos], vor Hofmarskalk, os og Riget hertil gjort og beviist haver og herefter troligen gjøre og bevise maa og skal, have undt og forlenet og nu etc. forlene forne Ditlev Rantzau med vort og Norges Krones Len Bakke Kloster med tilliggendes Bønder og Tjenere, vist og uvist, aldeles intet undtaget, eftersom os elskelige Jens Sparre til Vinderup, vor Mand, Tjener og Embedsmand paa vort Slot Sølvitsborg, det hertil udi Befaling og Forsvar havt haver, at maa have, nyde, bruge og beholde kvit og fri al den Stund, han Lieutenants Bestilling forvalter og betjener. Og naar vi ham udi samme Lieutenants Bestilling ikke længere agte at bruge, skal han fremdeles forne Bakke Klosters Len nyde og beholde, indtil saalænge vi anderledes derom tilsigendes vorde, dog saa at han dereſter for den aarlige visse Rente, Klosters Avl og hvis Fordeel deraf komme kunde, saa og for det uvisse, som er Gaardbygsel, Landbohold, Sagefald og andet sligt mere, som for uvist kan og bør at regnes, skal give os til aarlig Afgift 200 gode Rigsdaler og dem paa sin egen Omkostning og Eventyr lade yde og levere paa vort Rentekammer, vor Rentemester der sammesteds paa vore Vegne til Hænde. Meden hvis Told, Sise og Vrag (om sig der udi Lenet noget tildrage kan) skal komme os alene til Bedste efter godt og klart Regnskab. Og dersom [etc. i sedvanlige Udtryk om at indtale frakommet Jordegods]. Hvilken forne hans Afgift skal begynde og angaa Philippi Jacobi Dag, naar han forne Lieutenants Bestilling kvit og entlediget bliver, og endes til Aarsdagen dernæst efter og saaledes Aar for Aar forfølges [etc. i sedvanlige Udtryk]. Kjøbenhavn 15 Februar 1611. R. III. 382. Afskr. VI. 708.

Ditlev Rantzau fik Følgebrev til Bønderne udi Bakke Kloster. [I sedvanlig Form]. Kjøbenhavn 15 Februar 1611. T. III. 403. Afskr. VI. 300.

Brev, givet Borgermestere og Raadmænd udi Stavanger, deres Forseelse ikke at skulde komme dem til nogen Skade.

C. IV. G. a. v., at eftersom os elskelige Borgermestere og Raadmænd udi vor Kjøbsted Stavanger nogen Tid siden forleden formedelst en Troldkvindes Bekjendelse, de imod Loven skal have givet beskrevet, udaf Lagmanden der sammesteds skal

være tildømt hver af dennem til os at udgive 8 Ørtuger og 13 Mark Sølv, hvilke forne Bøder de nu her udi vort Rentekammer underdanigst have erlagt og betalt; da ville vi ikke aleneste forne Borgermestere og Raadmænd for samme Bøder hermed have kvitteret, medens og alle og hver særdeles alvorligen og strengeligen have forbudet, dennem samme Sag, efterdi vi eragte det af Forseelse og Uagtsomhed og ikke af nogen Forsæt at være skeet til det Værste, at forekaste eller derfor at eftertale udi nogen Maade, under vor Hyldest og Naade. Kjøbenhavn 17 Februar 1611. R. III. 382. Afskr. VI. 709.

Jørgen Kaas fik Brev om Borgermestere og Raadmænd udi Stavanger og en Borger der sammesteds at skulle forlige.

C. IV. V. G. t. Vid, at eftersom vi naadigst komme udi Forfaring, hvorledes sig skal begive nogen Irring og Uenighed mellem os elskelige Borgermestere og Raadmænd der udi vor Kjøbsted Stavanger og Mathias Henrikssøn, Skolemester der sammesteds, belangendes en Troldkvindes Bekjendelse, forne Borgermestre og Raadmænd forne Mathias Henrikssøn hans Hustru anrørendes skal have udstedt, da, efterdi vi fast heller see og høre vore Undersaatter med god Samdrægtighed altid tilsammen at mue forenes, end hverandre indbyrdes at tragte dem selv til største Skade og Nachdeel at forderve, bede vi dig og ville, du muligste Flid anvender forne tvistige Parter at forene, saa den Sag, dennem nu imellem er, ei mere skulle paatales eller nogen af Parterne komme til Forhindring. Cum claus. consv. Kjøbenhavn 17 Februar 1611. T. III. 404. Afskr. VI. 301.

Peder Jørgenssøn, Lagmand udi Oslo, fik Bevilling paa et Præbende udi Hamar Stift, kaldes [Katharinas Altars og] Alms Præbende [efter afgangne Hr. Christopher Jenssøn, forrige Sognepræst til Stange]. Kjøbenhavn 19 Februar 1611. R. III. 383. Afskr. VI. 709.

Envold Kruse fik Brev, at Erik Olssøn, Borgermester, samt fem Raadmænd udi Oslo skulle blive udi deres Bestilling, item forne Erik Olssøn at forskaanes for en Dom, han har forseglet, samt og for Sise, han og tvende andre Borgere skulle udgive.

C. IV. V. s. G. t. Vider, at vi af eders underdanigste skriftlige Beretning og Akter, som I udi vort Kantselli har indskikket, naadigst forfare, os elskelige Erik Olssøn, Borgermester, samt fem udaf Raadmændene der udi vor Kjøbsted Oslo deres Bestil-

linger at have eder opsagt og dem ikke videre derudinden at ville lade bruge, og det udaf den Aarsag, at de dagligen udaf nogle urolige Hoveder med Rettergang og i andre Maade besverges, og begjerer I derfor, at de for saadanne deres Rumor og Oprør maatte blive Raadhuset forviste og en lidelig Straf paalagte; da, efterdi vi ikke kunne eragte, at denne deres Bestillings Opsigelse dem med Billighed kan regnes for nogen Oprør, have vi for godt anseet, at de fremdeles blive udi deres Bestilling, bedendes eder og ville, at I dem for denne Sag i alle Maade lader være utiltalt og ustraffet. — Anlangendes en Dom, som forne Erik Olssøn skal have forseglet og dog tilforn af ham skal være bleven benegtet, begjerer I vores naadigste Villie at vide, hvorledes I eder dermed skal forholde; efterdi samme Sag er gammel og andre anrørendes, bede vi eder og ville, at I eder paa vore Vegne intet dermed befatter, men enhver selv, som samme Dom er anrørendes, at søge sin Ret. — Belangendes den Sise, som forne Erik Olssøn med to andre Borgere der udi forne vor Kjøbsted Oslo ikke skal have villet udgive af hvis Viin, de did til Byen skal have udi eders Tid ladet føre, samme Sag ville vi og udi lige Maade lade falde. Thi vi nu lade gjøre en Forordning, hvad Sise herefter af Viin og anden Drik der udi vort Rige Norge skal tages, eder med første Leilighed en Rulle og Fortegnelse ville tilskikke, hvorledes dermed skal forholdes, saa I eder derefter kan vide at rette. Cum claus. consv. Kjøbenhavn 19 Februar 1611. T. III. 404. Afskr. VI. 301.

Steen Matssøn [Laxmand] fik Brev, anlangendes at han skulde henholde Christopher Thyressøn at betale Fru Bodil Galde 500 Daler efter hans Haandskrifts Lydelse.

C. IV. V. G. t. Vid, at eftersom os elskelige Fru Bodil Galde til Kambo Gaard, Henrik [ɔ: Henning] Valstrups Efterleverske, underdanigst og klageligen har ladet os andrage og tilkjendegive, hvorledes en Person ved Navn Christopher Thyressøn, der udi vor Kjøbsted Oddevald boendes, skal paa hans Regnskab efter hans egen derpaa udgivne Haandskrifts Lydelse være bleven forne hendes afgangne Huusbonde, midlertid han var udi hans Tjeneste, 500 Rdl. skyldig, og uanseet hun ikke uden ringe Bekostning tidt og ofte om sin Betaling hos ham skal have ladet gjøre Anfordring, skal hun dog aldeles intet dermed have kunnet udrette, men af ham Tid fra Tid opholdes, med underdanig Begjering, at hun uden lang Proces eller Rettergang ved vores

naadigste Befordring maa blive til Rette forhjulpen; da bede vi dig og ville, at du alvorligen henholder forne Christopher Thyressøn, at han endeligen er fortænkt udi med det allerførste og uden videre Proces eller Trætte at contentere og tilfredsstille forne Fru Bodil Galde for forne 500 Rdl. med hvis billig Skade og Bekostning hun derpaa formedelst hans Forsømmelse kan have lidt. Saafremt han herudinden findes forsømmelig og ikke forne sin Haandskrift vil efterkomme, vi da ikke skulle optænke andre Middel, hende til forne hendes Betaling at forhjælpe. Cum claus. consv. Kjøbenhavn 23 Februar 1611. T. III. 405. Afskr. VI. 302.

Envold Kruse fik Brev, at han skal udførligen erklære sig imod Hs. Maj., om en Sagmølle kunde uden Skade fra Hospitalet udi Oslo bortskiftes.

C. IV. V. s. G. t. Vider, at eftersom os elskelige Fru Bodil Galde til Kambo Gaard, afgangne Henning Valstrups Efterleverske, underdanigst har været begjerendes til Magelaug at maa bekomme en Sagmølle, kaldes Alby Sag, som skal ligge til Hospitalet der udi vor Kjøbsted Oslo, hvorimod hun underdanig erbyder sig igjen at ville udlægge til forne Hospital en anden hendes Sagmølle, som skal ligge udi Suallen [Svælgen], kaldes Skjælfos Sag; da bede vi eder og ville, at I med allerførste og muligste Leilighed eder udførligen imod os erklærer, om forne Alby Sag ikke ligger forne Hospital udi Oslo saa beleilig, at den jo derfra uden Hospitals Skade kan skiftes, og om samme Skifte kan skee forne Hospital udi Oslo udi alle Maade uden Skade, indskikkendes samme eders Erklæring ind udi vores Kantselli, hvorefter vi siden naadigst paa videre hendes Anfordring kunne vide at lade give hende tilbørligt Svar. Cum claus. consv. Fredriksborg 24 Februar 1611. T. III. 406. Afskr. VI. 302.

Underviisning og Information,

som vi, Christian IV etc., have givet os elskelige Envold Kruse, Anders Green, Olaf Galde, Peder Ivarssøn [Jernskjeg], Alexander Papenheim, Gerlof Nettelhorst, vore Mænd og Tjenere, hvorefter de dennem underdanigst skulle rette og forholde.

Eftersom vi nogen Tid forleden have ladet vores aabne Patenter og Breve indskikke i Sveriges Rige til forne Riges Raad og Stænder og derudi tilkjendegivet den store Uret og Indtrang, som Kong Carl i Sverige os og vore Undersaatter baade udi Østersøen saavelsom og udi vort Rige Norge udi Nordland og Vardøhuus Lene tilføier, med naadigst Begjering, at slig Indtrang

og Uforrettelse maatte blive afskaffet, samt hosføiede Commination, saafremt det ikke skeede, da foraarsagedes vi dertil at bruge tjenlige Middel, ved hvilke slig Uret kunde forhindres, eftersom vore paa Tryk udgangne Patenter det videre indeholde; da have vi siden trende Skrivelser fra høibemeldte Konning i Sverige bekommet og deraf forfare ingen Forhaabning at være paa Færde, at høibemeldte Konning sin begyndte Indtrang virkeligen vil afstaa. Af slige Aarsager have vi med vore elskelige Rigens Raad endrægteligen for raadsomt anseet og besluttet at paaføre høibemeldte Konning udi Sverige en aabenbare Krig og Feide, dermed at erholde vore Rigers Regalier, Høihed og vores kongelige Reputation og at beskytte vore Undersaatter for Uret, og ligesom samme Konning os og vore Undersaatter efter vores Værste trakterer, da ville vi i lige Maade med Krigsmagt det vedergjøre, tilbagedrive og Hans Kjærlighed det retsindeligen betale, saavidt Gud almægtigste os Lykke og Magt dertil givendes vorder.

Naar nu vor Statholder og gode Mænd tilsammen komme, da skulle de først overveie, hvorledes Akershuus Len, det er den Tractus fra Svinesund indtil Dovrefjeld, saavidt det med det Kongerige Sverige grændser, kan for Indfald beskyttes, saa Fienden dennem med Mord og Brand ikke skulle Skade tilføie; dernæst at med altingest saaledes disponeres, at vore Undersaatter der fra Akershuus Len, naar de see Leilighed dertil, kunne gjøre Tog og Indfald udi Sverige paa de Steder, som grændse der næst hos, og at Fienden maatte gjøres slig Afbræk, som meest muligt er, anseendes at vi ville holde i forne Akershuus Len paa en beleilig Sted ved en af Grændserne, hvor forne vore gode Mænd selv for raadsomt ansee og beleiligt eragte, et Feltleiger, som altid kan være tilrede at gjøre Indfald, Fienden til Skade og vort Land til Beskytning. Dernæst skulle vore gode Mænd overveie og betænke, hvormange Fodfolk og Ryttere det Folk, i Akershuus Len og dets underliggendes Lene er boendes, kan udgjøre i Leding, som ogsaa de udi Tunsberg Len, Skiens Len, Agdesiden, Stavanger Len og Bergenhuus Len. Thi alt det, som ligger udi den Tractu, det skal hjælpe til det forne Akershuusiske Feltlager at staffere og ikke at bruges paa andre Steder. De, som hjemme sidde, skulle hjælpe at besolde eller Kost give dennem, som uddrage i Leding, og skal hver Lensmand i sit Len tilsee, at der gaar dermed christeligen, ligeligen og ret til, og

at ikke deres Fogder og Skrivere derudi formeget raade og for Gaver og Skjænks Skyld, som de pleie at tage af en Part Bønder, Uordning og Uleilighed foraarsage, hvorudover Almuen kunde blive uvillig og sig paa det høieste besverge. Saafremt det befindes og udi Fremtiden bevises, da skulle forne Lensmænd os derfore stande til Rette, og [ikke] desmindre Fogderne og Skriverne at straffes af os for slig deres Uretferdighed og Finantseri.

Vor Statholder og gode Mænd, naar de indbyrdes deliberere, hvormange Mand af hvert Len eller Menighed skal udskrives i Leding, da skulle de mere Respekt have, at dygtige Folk udskrives, end at saare mange udskrives, paa det vi og Riget desbedre kan værè tjent og Undersaatterne desmindre kunne vorde betyngede. Og synes os, at, saafremt det Akershuusiske Feltlager bliver 6000 Mand til Fods stærkt, og samme Antal udi 12 eller 14 Fenlin[1] bliver afdeelt, da kunde det i nogen Maade passere. Vi tvivle ikke heller, at Adelen og de fornemste Odelsmænd vel kunne opbringe en eller kanskee to Faner Ryttere saaledes stafferet, eftersom det Riges Leilighed medfører.

Og efterdi vor Statholder og gode Mænd selv vide af Constitutionibus regni og Retten, at naar slig Krig os og Riget forestaar, da skulle Undersaatterne dennem, som saaledes udi Ledingen udskrives, med Vaaben, Verge og anden Nødtørftighed forsyne, saa ville vi vores gode Mænd til videre Underretning derhen have henviist, at I med altingest saaledes ordinere, som det sig bedst kan lage, og som det os og vore Undersaatter mindst kan være til Tyngsel og Besværing.

Vi ville og, at forne vor Statholder selv udi egen Person skal følge Legeret, altid være nærværendes tilstede og som et Hoved og Principal over at raade og commendere. Næst hannem skal Styring Boel have Commendement. De andre vore Lensmænd, Peder Matssøn [Laxmand], Alexander v. Papenheim, Jørgen Kaas, Lensmanden udi Tunsberg, Lorents Hadeln, Gerlof Nettelhorst, Jørgen Brockenhuus, Nils Wind etc., skulle som Høvedsmænd, Capitainer og Befalhabere forestaa Krigsfolket, hvilke til Underofficierer sig kunne tage af Adelen og de bedste og vældigste, iblandt Almuen findes. Men Anders Greén, Norges Riges Kantsler, Olaf Galde og Peder Ivarssøn [Jernskjeg], de skulle ligge udi Slotsloven paa vort Slot Akershuus og forrette, hvis baade der og andensteds

[1] ɔ: Fähnlein.

udi Lenet at gjøre fornøden er og forefalder, og udi alle Maade, som tro Rigens Mænd bør at gjøre, at vide og ramme vores Gavn og Bedste, eftersom vi dennem naadigst tiltro og de med Æren og godt Skjel i sin Tid for os kunne forsvare.

Vor Statholder og gode Mænd skulle altingest saaledes forordne, at samme Krigsfolk udi Begyndelsen in Majo ere ved Grændsen, saavidt det muligt er og skee kan, og siden denne vores Ordning og naadigste Befaling at exekvere, og naar altingest er ordineret, at I da med forderligste Leilighed os det lader vide. Kjøbenhavn 3 Marts 1611. R. III. 384. Afskr. VI. 710.

Hverv til Envold Kruse, forne Instruktion i Synderlighed anr.

C. IV. V. s. G. t. Vi sende eder vor Instruktion, hvorefter baade I og de andre vore gode Mænd skulle have [eder] at rette. Thi bede vi eder og ville, at saasnart samme vor Befaling eder bliver behændiget, at I strax ufortøvet forskriver til Akershuus eller til et andet beleiligt Sted de syv Personer, paa hvilke samme Instrux lyder, saa I samtligen uden Fortog og Forsømmelse altingest kunne ordinere. Og naar det er gjort, at I da de andre vore Lensmænd, som ikke ere i Instruxen, paa vore Vegne befaler, at de rette dennem at opdrage og at gjøre, hvis I ordineret og samtlige for godt og raadsomt anseet have. Vi tvivle ikke, at der vil findes Landsknegte-Fenlin, som I kunne bruge; men hvis Feltgeschutz og Munition behøves, det haver I vel selv Raad til paa Slottet. Dette hosliggende Brev til os elskelige Steen Bilde skulle I sende hannem med sligt et vist Bud, saa samme Brev ikke kommer udi andre Hænder. Cum claus. consv. Kjøbenhavn 3 Marts 1611. R.[1] III. 386. Afskr. VI. 712.

Steen Bilde og Jens Bjelke finge Brev, adskillige Kgl. Maj.s Befalinger i Throndhjems Len at udrette. Kjøbenhavn 4 Marts 1611. T. III. 407. Afskr. VI. 303. (Trykt i Norske Samlinger in 8vo., I. S. 363 ff. efter Norske Tegnelser.)

Envold Kruse fik Missive at skulle Axel Aagessøn [Rosengedde] imod Hans Wincke for Slag og Overlast til Rette forhjælpe, saavidt Loven medgav, og derhos lade forne Hans Wincke enten sætte Borgen eller og anholde indtil Rettens Uddrag, saa han i de (sic) sin Trudsel ikke skulde fuldkomme eller i Verket stille. Kjøbenhavn 4 Marts 1611. T. III. 408. Afskr. VI. 303.

[1] Er af Sekretæren (Oluf Rosenkrands) feilagtig indført i Registre istedenfor Tegnelser.

Steen Matssøn [Laxmand] fik Brev, adskillige Bestillinger udi Baahuus Len at udrette.

C. IV. V. G. t. Vid, at den Misforstand og Uvillie, som imellem os og Kong Carl i Sverige paa nogen Tid været har, daglig forøges og saa tiltager, at vi have intet fredeligt eller godt der at forvente. Thi bede vi dig og ville, at du med alting der paa Slottet og i Lenet har i god Beredskab, saa at Huset bliver forvaret med nødtørftigt Folk, og at du med Flid udkundskaber alt det, dig er muligt, der ved Grændsen og med vis Leilighed os det tilskriver. Udi lige Maade skal du der i Lenet have tilrede 2000 Knegte af Bondefolket af de dygtigste og bedste, der kan opbringes, om saa vaare, at vi dem i en Hast havde behov, at de da findes Registerviis tilstede. Vi sende dig ved nærværende vor Trommeter et Brev, som vi vor Statholder paa Akershuus tilskrevet har, hvilket du med et vist Bud, der man sig kan paa forlade, til forne vor Statholder skal forsende og det saaledes lader forvare, saa forne Brev ikke kommer udi andre Hænder. Du skal med det forderligste om alting faa videre Besked fra os. Befalendes dig Gud. Kjøbenhavn 5 Marts 1611. T. III. 409. Afskr. VI. 303.

Envold Kruse, Statholder i Norge, fik Missive, nogle trykte Patenter i Sverige at indskikke.

C. IV. V. G. t. Vid, at vi herhos tilskikke eder nogle trykte Breve og Missiver, hvilke vi udi Sverige ville have indsendte iblandt Stænderne og Almuen [at] udbyttes; thi bede vi eder og ville, at I strax og med forderligste Leilighed forne trykte Breve og Missiver udi Sverige lader indføre og iblandt Almuen uddele, saa de ikke blive forbragt, taugt og understukne, paa det enhver deraf kan blive forstendiget. Kjøbenhavn 10 Marts 1611. Ibidem.

Udi samme Maade fik Steen Bilde og Steen Matssøn [Laxmand] Breve. Datum ut supra. Ibidem.

Nils Wind fik Brev, en ved Navn Gjøde Pederssøn anr.

C. IV. V. G. t. Vid, at eftersom dig vel vitterligt er, hvor utilbørligen Gjøde Pederssøn, som er Foged udi Sogn, skal have sig forholdet og anstillet imod vore Undersaatter der sammesteds og dem udi mange og underskedlige Maade ubilligen uforrettet, saavelsom og sig imod os utroligen i samme sin Tjeneste og Bestilling at have forholdet; og efterat vi ingenlunde ere til Sinds, vore Undersaatter af ham eller andre at skulle udi

slig eller anden Maade uforrettes, ei heller saadanne hans utilbørlige Gjerninger og grove Forseelser at ville lade ustraffet (andre til et Exempel) passere, da bede vi dig og ville, at du forne Gjøde Pederssøn, naar han did udi Lenet hender at komme, for Retten lader kalde og indstevne og med største Alvorlighed lader dig være befalet ham for saadan hans begangne grove Utroskab imod os og utilbørlige Gjerninger imod forne vore Undersaatter med Retten at tiltale, og at du siden over ham for saadanne hans utilbørlige Bedrift og Utroskab hænder Dom, saavidt du kanst gjøre med Lov og Ret, og at du saaledes samme Proces udførér, at dersom noget for din Forsømmelse Skyld bliver efterladt, du da ikke derfor vil stande os tilrette. Og efterdi vi udi Stavanger en Gang naadigst have befalet dig forne Gjøde Pederssøn ikke til nogen Bestilling paa vore Vegne at skulle bruge, og vi dog nu forfare ham siden den Tid forne Sogns Fogderi at have betjent, hvilket os ikke ringe forundrer, da ville vi endnu saavel som tilforn alvorligen have dig forbudet, at du ham ikke efter denne Dag nogen Bestilling betror, saa han over nogen vore Undersaatter skulde have at raade. Vi herhos tilskikke dig efterfølgende Dokumenter og Akter, som du udi denne Sag mod ham skalt bruge: 1) Os elskelige Alexander Papenheim og M. Anders Michelssøn [Colding], Superintendent over Bergenhuus Stift, deres Relation, hvoraf kan forfares, hvi utilbørligen han sig imod vore Undersaatter og utroligen mod os har forholdet. 2) En rigtig Udskrift af tre Aars Regnskab, som han af hans Fogderi gjort har, hvoraf sees, hvad for en ringe Summa Penge han os har ført til Regnskab, og hvilken stor Summa han selv beholdet har. 3) Udskrift af to vore Mageskifte-Breve med forne Gjøde. 4) En Designation paa en stor Summa Penge, som Bønderne til Gjøde skal have udgivet og ikke er i Papenheims og Bispens Optegnelse indført, fordi Bønderne da ikke kunde være tilstede. 5) En Seddel, som Gjøde har skrevet, at nogle Bønder skulde komme til ham til Kaupanger og tage deres Segl med dem, og ville vi endeligen vide, hvad han med Bøndernes Signeter har at forsegle paa sin Gaard. Vi sende dig en Fortegnelse, efter hvilken forne Gjøde skal tiltales og Dom hændes. Og naar udi denne forne Sag Dom er gangen, skal du det saaledes forordne, at forne Gjødes Gods og Løsøre bliver uforrykt, gjører os underdanigst Relation og om videre Besked hos os udi denne Sag anholder. Og efterdi

forne Gjøde Pederssøn den 22 Dag April Anno 1608 har forhvervet vort Stadfæstelse-Brev paa Sogns Tiende, som han af dig skal have fæstet hans Livstid, og at give os deraf 80 Daler aarligen, og dog udi dit Regnskab ikke findes nogen Penge derfor at være ført os til Indtægt, bede vi dig og ville, at du derom ogsaa dig forklarer. Cum claus. consv. Kjøbenhavn 21 Marts 1611. T. III. 499. Afskr. VI. 326.

Nils Wind fik Instruktion, hvorledes han med Gjøde Pederssøn skal paa Kgl. Maj.s Vegne procedere.

For det første, at vore Bønder ere af Gjøde Pederssøn befalet at flaade og føre en stor Antal Tømmer fra Skovene og til Bergen; desligeste, formedelst de af Kvams Skibrede ikke hos dem kunde fange saa stort Tømmer, som behov gjordes, da maatte de give 20 Rigsdaler, og endog Laurits Markvordssøn, Slotsskriver paa Bergenhuus, paa forne Gjødes Vegne haver svaret saaledes dertil, at af samme Tømmer er opbygt et tolofts Huus paa Bergens Slot, item skal deraf være kommen til Bispens Residents nogen Tylvter, dernæst skal endnu være nogen Tylvter i Beholdning, item efterdi samme Tømmer er kommen fra Gjødes egne Skove, da haver Gjøde ladet forferdige en Bygning deraf i Bergen paa den Gaard, han der haver. Udi denne Artikel skal sandferdeligen forfares, [hvor] meget Tømmer der er huggen paa vore og Kronens Skove, og [hvor] meget paa Gjødes Skove, i lige Maade hvor meget af samme Tømmer er kommet til vor og Kronens Behov, og [hvor] meget til Gjødes egen Bygning, thi vi ikke ville vore og Kronens Skove, ikke heller vore Bygninger med forne Gjødes have tilfælles. Og skal sættes udi Rette, hvad forne Gjøde han bør at lide for vores Bønder, han haver brugt til sin egen Gjerning, Nytte og Fordeel, under det Skin at de sligt skulde gjøre til vores og Kronens Behov; udi lige Maade for forne 20 Daler, som de [af] Kvams Skibrede udgave i Stedet for de ikke kunde bringe saa stort Tømmer tilveie, som behov gjordes, hvilke os ikke ere førte til Regnskab, hvad han for saadan ulovlige besvigne Oppebørsel bør at lide.

For det andet haver Gjøde Pederssøn sig tilskift Anno 1606 og 1608 for 4 jordegne Gaarde i Jytland (som blev rigtig besigtet og forfaret) noget Gods udi Bergenhuus Len udi Sogns Fogderi, som han selv var Foged udi, paa bemeldte Gjødes egne Ord og Begjering. Og efterdi forne Norskegen [ɔ: Norske Eiendomme] ikke bleve besigtet, da ere vi og Kronen ikke ringe

dermed bedragen og af Gjøde besveget; først idet hans Skjøde lyder paa en Gaard, heder Kaupanger, som skulde skylde aarligen 3½ Løber Smør, 2 Tønder Byg, 2 Huder med sine underliggende Ødegaarde; item fik han og Skjøde paa en Gaard, heder Stedje, skylder aarligen 6 Løber 2 Pund Smør, 6 Huder, 2½ Tønder Korn ringere 1 Mæle, med des underliggende Ødegaarde Thorsstad og Flatland, uanseet at det forfares, at samme tvende Gaarde Thorsstad og Flatland, og foruden dennem da bruger han endda under Stedje en Gaard, heder Holdekveg [Hyllekve], som ikke er i Skjødet, ikke skal være øde, mens ere bygte Gaarde. Dernæst er ikke angiven den skjønne Furuskov, som til forne Kaupanger og Stedje ligger, hvilken langt bedre skal være end Gaardene med deres Ager og Eng i dennem selv. Ydermere da haver han deraf ikke givet til os og Kronen sin aarlige Leding, som han burde, men den underslagen, og skal denne Tractus, som hører til Kaupanger og Stedje, være en stor begreben Eiendom med saa skjønne Furuskov, som der i Lenet kan findes. Om denne Artikel skal saaledes sættes udi Rette, først, at efterdi forne Gjøde ikke haver givet af forne Gaarde sin aarlige Leding, dernæst for os og Kronen er skeet meget for kort med samme Mageskifte, formedelst at det Norske Gods ikke er besigtiget, om han herudover ikke samme Gods til os og Kronen igjen haver forbrudt.

For det tredie forfares, at Gjøde Pederssøn haver brugt nogen Sager ved Kaupanger, dernæst ogsaa Sager brugt ved Stedje, saavelsom en Sag tvert over Fjorden, af hvilke Sagers alle Deler, som ikke maa være en ringe Hob, vi ikke have fanget nogen Told eller Rettighed, hvorfor derudi skal kjendes og dømmes, hvad han for slig vores Told, som han haver underslaget, burde at lide.

For det fjerde haver forne Gjøde Pederssøn befalet vore Undersaatter, at de nogle Heste skulde føre til Bergenhuus, og foregivet, at de skulde til vores Behov, hvorpaa af os aldeles ingen Befaling er givet hannem; den Leilighed derfore skal forfares og siden derpaa gjøres Erklæring.

For det femte haver Gjøde Pederssøn pantet og tilhandlet sig en god Hob Odelsgods udi Bergenhuus Len af vore Undersaatter der sammesteds for Penge og Laan, en Part taget til Sagefald af Bønderne, og dog hverken ført os Godset eller Pengene til Regnskab, uanseet at aabne Mandater og Forbudsbreve

over alt Norges Rige ere udgangne, at Fogder eller Skrivere ikke sligt Odelsgods fra Almuen og Undersaatterne sig maa tilforhandle; hvorfore udi denne Artikel saaledes skal sættes udi Rette, at efterdi han sligt imod kongelige Mandater og Forbudsbreve gjort haver, om han derudover samme Gods til os og Kronen ikke forbrudt haver, og det os at følge, indtil det af rette Odelsmænd igjen efter Loven bliver indløst.

For det sjette haver forne Gjøde oppebaaret af vore Undersaatter i Sagefald, Bygsel og i andre Maade baade i rede Penge og Vare langt over et Tusinde Daler, som ikke er ført os til Regnskab, men haver dennem selv beholden efter vore gode Mænds, Alexander Papenheims og M. Anders Michelssøn [Coldings] Relation og Bøndernes Beretnings Indhold. Og endog han erbyder sig samme Penge nu til Regnskab at ville føre og udi saa Maade sine begangne Forseelser at forklare, saa ville vi hverken hannem ei heller nogen af vore Fogder og Skrivere (efterat vi faa saadan deres utro Bedrift at vide) sligt tilstede, mens du skalt udi denne Punkt fordre en endelig Dom over hannem, om han ikke for saadan hans Utroskab mod os bør at straffes som for andet Tyveri, og forne Penge, som han saa svigagtig haver hos sig beholden, igjen at fra sig til os levere. Herforuden er indlagt udi vort Kantselli et andet Register, som beløber sig over 1,500 Daler, forne Gjøde Pederssøn (foruden de forrige 1000 Daler) af vore Undersaatter skulde have opborgen og os ei til Regnskab ført, hvilket Register vi herhos dig tilsende, og saafremt som i Sandhed befindes, at vore Undersaatter dennem udgivet have, da at sætte udi al Rette, om han samme Penge ikke bør igjen til os at fra sig levere under den Straf, som fornævnt staar.

For det sidste befinde vi, at forne Gjøde Pederssøn haver ved sin Skrivelse befalet nogle af vore Bønder, som han raadte fore, at komme til hannem til Kaupanger Gaard, og at de skulde tage deres Signeter med dennem, saa ville vi endelig vide, hvad han for Breve eller Vidner haver skrevet og ladet skrive, som med de Bønders Signeter ere forseglede; thi vi ingenlunde ville tilstede, at sligt Finantseri udi vore Riger skulle bruges, og saafremt noget falskt i saa Maade med forne Bønders Signeter er forseglet, da derudi at dømmes, hvad han for saadant Finantseri og Falskhed bør at lide. Kjøbenhavn 21 Marts 1611. R. III. 466. Afskr. VI. 725.

Jørgen Brockenhuus fik Bevilling, saameget Vrag, som ligger udi Vandet i Norge, paa sin Bekostning at maa optage.

C. IV. G. a. v., at vi af vor synderlige Gunst og Naade have undt, bevilget og tilladt og nu etc. tillade, at os elskelige Jørgen Brockenhuus til Voldersløv, vor Mand, Tjener og Befalingsmand udi Hardanger og Halsnø Kloster, maa over alt vort Rige Norge saamange Vrag, som findes under Vandet liggendes og ere forladte, paa hans egen Bekostning optage og dennem nyde og beholde sig til Bedste kvit og fri udi alle Maade. Cum inhib. sol. Kjøbenhavn 4 April 1611. R. III. 387. Afskr. VI. 713.

Jens Bjelkes Forleningsbrev paa Reins Kloster [samt Tuterøen og Viks Gods efter Henning Gjøe til Kjelstrup mod 450 Daler i aarlig Afgift for vist og uvist fra Philippi Jacobi Dag førstkommende; for Told, Sise og Vrag aflægges Regnskab. — Forøvrigt i sedvanlig Form]. Kjøbenhavn 5 April 1611. Ibidem.

Aabent Brev til Bønderne, liggendes til Reins Kloster [samt Tuterøen og Viks Gods] i Norge, at de herefter svare Jens Bjelke [til Østeraat fra Philippi et Jacobi Dag istedenfor Henning Gjøe til Kjelstrup]. Kjøbenhavn 5 April 1611. T. III. 409. Afskr. VI. 303.

Søfren Søfrenssøn og Henrik Diderikssøn finge Bevilling, en Mølle at forflytte og paany igjen at opsætte.

C. IV. G. a. v., at eftersom os elskelige Søfren Søfrenssøn, Byfoged og Tolder udi vor Kjøbsted Bergen, og Henrik Diderikssøn, Borger der sammesteds, os underdanigst have ladet andrage og tilkjendegive, hvorledes de skal have liggendes en Mølle ved Dudals(?) Elv paa en Grund og Eiendom, som os elskelige Borgermestere og Raadmænd der udi forne Bergen dennem skal have undt og bevilget, med underdanigst Begjering, vi naadigst ville dennem bevilge samme Mølle til Søbredden at forflytte og paany igjen opsætte; da have vi af vor synderlige Gunst og Naade undt, bevilget og tilladt og nu etc. tillade, at forne Søfren Søfrenssøn og Henrik Diderikssøn mue paa samme deres egen Grund fra den Mærkesteen, som staar i Bækken, 136 Sjælands-Alen ud i Bredden og derfra og lige tvert over Duedals-Elven op til Hans Skomagers Husevæg og saa ret neder i Søen paa begge Sider Elven, saalangt bygges kan, samme deres Mølle forflytte og den paany igjen opsætte og den siden dem til Nytte og Fordeel at bruge udi alle Maade; dog skal det dem ikke

være tilladt samme Mølle at bruge, førend de sex Aar ere forløbne, vi for nogen Tid siden forleden ved vores aabne Brev nogen Mølle ved Bergen paany at opbygge naadigst have forbudet. Cum inhib. sol. Kjøbenhavn 5 April 1611. R. III. 388. Afskr. VI. 713.

Nils Wind fik Missive at forbyde Simon Cornelissøn, Raadmand i Bergen, en Bygning at opsætte, anlangendes.

C. IV. V. G. t. Vid, eftersom vi naadigst ere komne udi Forfaring, hvorledes os elskelige Simon Cornelissøn, Raadmand der udi vor Kjøbsted Bergen, skal have opbygget udenfor os elskelige Doctor Henrik Høyer, Indvaaner der sammesteds, hans Grund ude paa Stranden nogen Bygning at lade opsætte (sic), da bede vi dig og ville, at du med Alvorlighed tilholder forne Simon Cornelissøn paa forne Plads og udi forne Doctor Henriks Forvandt [ikke] nogen Huus og Bygning at lade opsætte eller sig med samme Plads noget at befatte; sammeledes at du dig med forderligste Leilighed udførligen imod os erklærer, hvad Ret forne Simon Cornelissøn prætenderer sig at have til forne Sted der sammesteds nogen Bygning at opsætte, efterdi afgangne Peder Thott, imidlertid han havde forne vort Slot Bergenhuus udi Forlening, til andre paa vore Vegne har samme Plads afstaaet, eftersom og af hans udgivne Brev klarligen er at forfare; tilmed da erbyder Dr. Henrik Høyer paa sin egen og sal. M. Anders Foss's Arvingers Vegne fuld Grundleie af samme Plads nedre ved Søen til os at ville give, og at han billigen er dertil nærmere end nogen fremmed. Cum claus. consv. Kjøbenhavn 5 April 1611. T. III. 410. Afskr. VI. 304.

Mester Thomis Hanssøn, Læsemester udi Bergen, fik Forleningsbrev paa et Præbende der sammesteds, [St. Annæ Præbende, efter afgangne Hr. Jens, fordum Læsemester i Bergen]. Kjøbenhavn 6 April 1611. R. III. 389. Afskr. VI. 714.

Styring Boel fik Missive, at Bjørn Nakkestad, udi Lister Len boendes, skulde udlægge 60 Daler og ikke mere for den Jagt, han mod Kgl. Maj.s udgaugne Mandat solgte, og siden ham for ydermere Krav og Tiltale forskaane. Kjøbenhavn 6 April 1611. T. III. 411. Afskr. VI. 304.

Anordning om Tolden udi Norge.

C. IV. G. a. v., at eftersom vi ere komne og geraadne udi en aabenbare Krig og Feide med den stormægtigste høibaarne Fyrste og Herre, Hr. Carl den niende, Sveriges, Gothers og

Venders Konning etc., hvortil en mærkelig stor Summa Pendinge vil fornøden gjøres, da have vi derfor været foraarsaget med vores elskelige Danmarks Riges Raads Bevilling og Samtykke at lade gjøre en ny Taxt og Forordning, hvorledes vor og Kronens Told, Sise og anden mere Rettighed af den handterende Kjøbmand, indlændisk saavelsom udlændisk, baade af Bergens Kontors Gods og al anden Vare og Gods, som der udi vort Rige Norge indføres eller udføres, skal tages eller oppebæres, imidlertid og al den Stund samme Krig og Feide varer og paastaar. Dog hvis engang udi vore Riger og Lande er bleven fortoldet og forsiset, skal siden være fri og deraf ikke ydermere Told og Sise at skulle udgives. Og hvis Stykke Meel og Malt, som til des af Kontors Skibe i Bergen er udgiven, skal ikke mere, midlertid denne Told varer, annammes og oppebæres. Herefter vore Toldere, Sisemestere, Byfogder og alle andre, som udi vore Kjøbstæder eller paa andre Toldsteder ere forordnede, nogen Told, Sise og anden Rettighed paa vore Vegne at oppebære, saavelsom og enhver indlændisk og udlændisk, som did hender at komme, skulle have sig at rette og forholde, som efterfølger. Kjøbenhavn 10 April 1611.

Alle Slags Korn, Meel, Gryn og Brød.

En	Tønde	Hvede	6	Skill. D.
En	—	Rug	2	—
En	—	Byg	2	—
En	—	Havre	1	—
En	—	Boghvede	2	—
En	—	Erter	2	—
En	—	Malt	2	—
En	—	Hvedemeel	6	—
En	—	Rugmeel	2	—
En	—	Byggryn	4	—
En	—	Boghvedegryn	4	—
En	—	Havregryn	4	—
En	—	Hvedebrød	2½	—
En	—	Rugbrød	2	—
En	—	Hollænder- eller Franske Tvebak	3	—
En	—	Danziger, Kolberger eller anden Slags Tvebak og Kavringbrød	2	—

Fetalie.

En Tønde Smør	1	Ort.
En — Honning	1	—
Et Skippund Flesk	1	—
En Tønde saltet Flesk	½	—
En — Sælflesk	½	—
En — Tran	1	—
En — Kjøkkenfidt	1	—
En — Ister eller Blommer	½	—
Et Skippund Oste	1	—
En Lest Nordlandske eller anden saltet Sild	1½	Dalr.
En — saltet Torsk, Graasei, Kuller, Kabliau, Hvilling eller Flynder	1	—
En Tønde Størje	1	Ort.
En — Lax	1	—
En — Aal eller Rav	½	—
En — Hornfisk	½	—
En — Helt	4	Skill.
Et Skippund Bergenfisk	1	Ort.
Et Hundrede Klipfisk	1	—
Et — Bunkefisk	½	—
En Lest Sprut eller Sporder	1½	Dalr.
En Tønde Sund og Mave	2	Skill.
En — Strømling	3	—
En — røget Sild eller Bøckling	½	Ort.
En Fjerding Tantei	4	Skill.
En Otting syltet Nejenogen	2	—
En Tønde Makrel	½	Ort.
En Vorde Langer, Torsk, Graasei, Kabliau eller Rokker	2	Skill.
En — Haafisk	4	—
Et Hundrede tørre Kuller, Flynder eller Hvilling	1	—
En Tønde Kallun	½	Ort.
En — Tunger	1	—
En — Svinefødder eller Rygge	1	—
En — Oxekjød eller Skibsfetalie	½	Dalr.
En Fjerding fersk Kjød, som kjøbes og udføres til Skibsfetalie	½	Ort.
En — ferskt Lammekjød	½	Skill.
En Skok tørre Nejenogen	2	—
En Snees tørre Aal, en Straa Sprut og en Spegelax, hver	1	—

En Straa Bøckling	½ Skill.
En Tønde Hobelie (sic)	½ Ort.
En — Surkaal	6 Skill.
En Skok Cabuzehoveder	6 —
En Tønde Sennep	½ Ort.
En — Rødder eller Løg	1½ Skill.
En — Æbler eller Pærer	2 —

Adskillige Vare.

Et Skippund Vox	2 Dalr.
Et — Talg eller Tællelys	1 Ort.
Et — Humle	1 —
Et — Fjær	1 —
Et — Duun	2 Dalr.
Et — fiin Uld	1½ Ort.
Et — grov Uld	1 —
Et — Bomuld	1 Dalr.
Et — Flok	1 —
Et — Harpix	1 Ort.
En Lest Spansk eller Fransk Salt, 18 Tønder paa Lesten	1½ Dalr.
En Tønde Lyneburger Salt, Skotsk Salt eller Salt von Salt	½ Ort.
En Lest Hasselnødder eller Valdnødder	1 Dalr.
En Kurv eller Kiste Fransk Vindueglas, Hessens eller Danziger Glas	1 Ort.
En Skue (sic) Glas	½ —
En Kiste Drikkeglas	1 Dalr.
En Skok hele Bendimken-Glas eller to Skok halve Bendimken-Glas	½ Ort.
En — Glasflasker	½ —
En Kurv eller Kiste Kruse eller Kander	1½ Dalr.
Et Fad eller Kiste Filthatte	½ —
Et Fad Kaarder	1 —
Et Lispund Elephant-Tænder	1 Ort.
En Lest grovbaandt Beg eller Tjære	1 Daler.
En — kleinbaandt Beg eller Tjære	½ —
En Tønde Sæbe	½ Ort.
En — Potaske	½ —
Et Lispund Blyaske	½ —
En Tønde Dansk Aske	2 Skill.
En — Elendshaar	1 Ort.

Et Tusinde Muursteen	½	Ort.
Et — Astrag	½	—
Et — Tagsteen	1	—
Et Hundrede Fod Ølandssteen	½	—
En Lest Kalk	½	—
En — Steenkul	1	—
En Tønde Kul	½	Alb.
En Skok Potter	½	Ort.
Et Dusin Leer	6	Skill.
Et — Kornsække	6	—
En ny Sadel	2	—
Et Dusin Sko	4	—
Et — Skibsmatter eller andre Matter	2½	—
Et Sildegarn	½	—
Et Riis fiint Papir	2	—
Et — gemeent eller Tryk-Papir	1	—
Et — graat Papir	½	—
En Gang Hestesko	1	Alb.

Kobber, Tin, Jern, Messing, Bly og anden Metal.

Et Skippund Kobber, Kobberplader, Rukobber, Klokkekobber, Grydekobber eller og gammelt Kobber	2	Daler.
Et — Tin	2	—
Et — Messing	2	—
Et — Messingtraad	2	—
Et — Bly	1	Ort.
Et — Stangjern	1	—
Et — Osmundjern	½	—
Et — Jernkakkelovne	1	—
Et — Jernbaand	1	—
Et — Jernanker og Jernplader	1	—
Et — Jernfang eller Jerngryder	1	—
Et Centner Staal	½	—
Et Fad Staal	1	—
En Tønde med Søm	1	—
Et Fad Blik	1	—
Et Lispund Staaltraad	1½	Skill.
Et Fad Osmundjern	½	Ort.

Hør og Hamp.

Et Skippund Hør eller Hamp	1	—
Et — Seglgarn eller Kabelgarn	1	—

Et Skippund Takkel eller Toug	1	Ort.
Et — Hørgarn	1½	Dalr.
Et — Blaargarn	1½	Ort.
Et — Hørblaar eller Hampeblaar	½	—
En Tønde Hørfrø eller Hampefrø	½	—

Træ-Vare.

Anlangendes Told af Tømmerlast og Trævare skal blive ved Kgl. Maj.s den forrige Forordning, Anno 1602 er udgangen, og aldeles dermed efter des Indhold forholdes. Dog skal Kgl. Maj.s Undersaatter udi Danmark, Norge, Fyrstendømmerne Slesvig, Holsten give den samme Told, som fremmede give strax paa Ladesteden, alligevel de forne Tømmerlast og Trævare føre til Danmark og Fyrstendømmerne; og da skulle de siden være fri for ydermere Told.

Foderverk og Vildvare.

En Timmer Graaverk	1	Ort.
En Mantel Graaverk	1	—
En Timmer Hermelin	½ (sic)	—
En Mantel Hermelin	1	—
Et Loss-Skind	1	—
En Zobel	½	—
En Maard	4	Skill.
Et Ulveskind	4	—
En Filfras	4	—
En rød Ræv	2	—
En hvid Ræv	½	—
En sort Ræv	1	—
Et Odderskind	2	—
En Bjørnehud	4	—
En Timmer Ilderskind	6	—
En — sortegraa Kaninskind	4	—
Et Bæverskind	4	—
Et Hundrede Ekken [Ekhorn] eller Vildkatte, Stykket	1	Alb.
Et Dusin Romaniskind	12	Skill.
En Græveling	1	Alb.
En Timmer Mencker	1	Ort.

Huder og alle Slags Skind.

En Elendshud	4	Skill.
En Hjortehud eller Reenshud	2	—
En Deger saltet eller barket Huder	1	Ort.

En Deger	tørre Huder	½	Ort.
En —	Bukkeskind eller Gjedeskind	1	—
En —	Kalveskind eller Faareskind	2	Skill.
En —	store Lammeskind	2	—
En —	smaa Lammeskind	1½	—
En —	Hvidtlæder eller Semslæder	2	—
En —	Rydske Skind	½	Ort.
En —	Sælskind	½	—
En —	Bassantlæder	½	—

Heste, Oxen og andet mere levendes Kvæg.

En Hest, en Hoppe, en Oxe, en Ko, en Stud, en Studling, en Kvige [hver] . . . . 1 Daler.

Accise.

Haver nogen fremmed eller indlændisk indladet Rhinskviin, Franskviin, Malvasier, Muskatel, Bastert, Spanskviin, Viineddike, Brændeviin eller nogen anden Slags Viin, da give de deraf til Told den 20de Pending paa hvilke Steder den der udi Riget indføres; dog hvis af forne Slags Viin den 20de Pending er fornøiet Kgl. Maj.s Toldere udi Sundet for Kronborg, skulle de siden dermed være forskaanet for videre Told at udgive.

En Tønde	Mjød	½	Daler.
Et Fad	Seruist-Øl	1	—
Et —	Mumme	1	—
En Tønde	Lybsk Øl	3	Ort.
En —	Rostoker-Øl	3	—
En —	Sundist-Øl	3	—
En —	Barnaus-Øl	3	—
En —	Suanss-Øl	3	—
En —	Danziger-Øl	3	—
En —	Bars-Øl eller Rostoker-Cauent	1½	—
En —	Øleddike	6	Skill.
Et Fad	Emst-Øl	1	Daler.
Et —	Prytzing	1	—
En Tønde	Engelsk Øl	3	Ort.
En —	Hamburger-Øl	3	—
En —	Wismar-Øl	3	—
En —	Stettins-Øl	3	—
En —	Bremer-Øl	3	—
En —	Gripsvolds-Øl	3	—
En —	Kolbergs-Øl	3	—
En —	Æble- eller Pæremost	½	—

Sammeledes skal herefter gives 6 Skilling Danske af hver Tønde dobbelt Norsk Øl, og af hver Tønde gemeent Norsk Øl, som selges og udtappes i Kjøbstæderne og føres til andre Kjøbstæder og Landsbyer og der ogsaa udtappes, [4 Skill.].

Udi lige Maade skal gives af en Tønde dobbelt Dansk Øl 6 Skill. og [af] en Tønde gemeent Dansk Øl . . . . 4 — som udtappes i Kjøbstæderne eller føres til Landsbyerne og udtappes der sammesteds.

Skibstold.

Et Skib, hvor det haver hjemme, saavelsom Indbyggernes Skibe, som indkommer udi nogle Havner der udi Riget at bruge sin Handel, ladet med Kjøbmandsgods og stort over 100 Lester, giver til Rorstold . . . . 4 Rosenobler.

Er det baglastet, giver . . . . 3 —

Et Skib under 100 Lester stort, ladet med Kjøbmandsgods, giver til Rorstold . . . . 3 —

Er det baglastet . . . . 2 —

Et Skib under 30 Lester stort, ladet med Kjøbmandsgods, giver . . . . 2 — [og] 2 Goldgylden.

Er det baglastet, giver . . . . 2 Rosenobler.

Haver nogen fremmede, i hvad Steder det være kan, Skibsparter med hverandre, da give deraf 2 —

Haver nogen indskibet deres Gods udi et andet Skib med hverandre, gives deraf . . . . 2 —

Hvilke Skippere, som segle frem for de Steder, som holdes Blus og Lys, som er Skagen og Anholt, og ikke løbe med deres Skibe igjennem Sundet for Kronborg, medens lade og losse paa andre Steder der udi Riget, skulle udgive, som efterfølger:

Først de, som segle paa Kjøbenhavn, Landskrone, Malmø eller andensteds, skulle give Tøndepenge af et Skib paa 30 Lester og derover . . . . ½ Daler

og et Skib, mindre end 30 Lester . . . . . . 24 Sk. D.

Efter den samme Form og Maade skal og gives Tønde- og Veiepenge af de Skibe, som segle paa Aalborg.

Indskibe og fremmede deres Gods paa Danske, Norske eller de af Fyrstendømmerne deres Skibe, da give de dog Rorstold, som forskrevet staar.

Desligeste, kommer nogen Skibe af Hispanien, Portugal eller Frankrige, ladet med Salt, da give de af Skibet 6 fulde pakkede

Tønder Salt; derimod gives Skipperen igjen 1 Goldgylden, og giver derforuden Rorstold, som forskrevet staar.

Skal og være alle fremmede og udlændiske forbuden at udstaa med nogen aabne Boder, uden alene udi fri offentlige Markeder, som alle udlændiske da skal være tilladt.

Desligeste af Smaaskibe, Kreiere og Skuder, som Danske, Norske og dennem udi Fyrstendømmerne tilhøre og losse og lade der udi Riget, skal gives Rorstold, som efterfølger:

1 Skib, 20 Lester	1 Daler.
1 Kreier	½ —
1 Skude	1 Ort.
1 Veedskude eller Kalkskude	4 Sk. D.
1 Baad	1 —

Af Ædelstene, Perler, gjort Guld, Sølvgeschirr og andet sligt, som Juvelerer og Guldsmede did udi Riget indføre og der sammesteds bliver solgt; item af Unze-Guld og Sølv, eller Possementelad deraf gjort, adskillig Slags Fløiel, Kaff, Trip, Silketøi, Silkeborder, ulden Grovgrøn, Silkestrømper, Bomersi, fiint og gemeent Klæde, Foderdug og al anden Uldenverk; desligeste af Kammerdug, Lærred, fiint, smaat eller grovt Knipling og al anden Slags Kramvare, ved hvad Navn det nævnes kan, intet undertaget, dog hvis der udi Riget af sligt er gjort og forarbeidet skal være fri for Told; item af Sukker, adskillige Speceri, Kryderi, indsyltet Tøi og alle Slags Farve skal gives den tyvende Pending dets Værd af alle indlændiske saavelsom udlændiske.

Men naar nogen indfører til fri Markeder der udi Riget slige Vare og Gods, skal de give den 20de Pending af det alene, som de selge og forhandle der sammesteds.

Og skulle hver, som samme Gods indfører eller og andre Slags Kramvare, som ikke herudi benævnt ere, skriftligen angive og klarligen optegne, for et billigt Kjøb sætte og taxere, eftersom det kostet haver. Saafremt nogen Falskhed derunder befundet bliver, den da ikke vil have forbrudt samme Gods, som fordulgt er.

Og skal agtes, at hvis Gods saavelsom Viin og Øl, som føres fra Danmark til Norge eller Fyrstendømmerne Slesvig, Holsten etc. og fra et Sted og til et andet, og samme Gods, Viin og Øl engang er fortoldet og forsiset udi Kgl. Maj.s Riger og Lande og derpaa haver nøiagtig Beviis, da er sligt fri for ydermere Told og Sise.

Og naar Kgl. Maj.s Toldere og Sisemestere tvivle, om no-

gen indlændisk eller udlændisk Kjøbmand, Tystølsfører og Skipper deres indehavende Øl, Gods og Vare, hvad det helst er eller være kan, haver retteligen angivet, da maa for^ne Tolder og Sisemester have Fuldmagt strax deres Gods at lade besegle og deres Øl at lade hele [hælde?] af Skuderne. Befindes da noget at være fordulgt, da skal det, som fordulgt er, være forfalden til Kgl. Maj., og Tolderne og Sisemesterne det foruden videre Proces at maa lade annamme og føre Kgl. Maj. til Regnskab. Kjøbenhavn 10 April 1611. R. III. 389. Afskr. VI. 714.

Missive til Lensmændene udi Norge, Tolden anrør.

C. IV. V. G. t. Vid, at eftersom vi formedelst denne tilfaldende Krig og Feide, vi nu ere geraadne udi, have været foraarsagede med vores elskelige Danmarks Riges Raads Bevilling og Samtykke at lade gjøre en ny Taxt og Forordning, hvorledes vor og Kronens Told, Sise og anden mere Rettighed af den handterende Kjøbmand, indlændiske saavelsom udlændiske, af hvis Vare og Gods, som indføres eller udføres i vort Rige Norge, paa alle Toldsteder skal tages og oppebæres, imidlertid samme Krig og Feide varer og paastaar, eftersom du af hosliggende Taxter og Ruller videre har at forfare; thi bede vi dig og ville, at du vor Tolder, Sisemester, Byfoged eller andre, som kan være forordnede nogen Tid Sise eller anden Rettighed paa vore Vegne at oppebære, udi enhver Kjøbsted der udi dit Len en vor forseglet og underskreven herhos føiede Taxt eller Rulle tilstiller, at de dem saavelsom indlændiske og udlændiske kunne have sig derefter at rette og forholde. Og dersom flere Toldsteder, enten udi Havnerne ved Ladestederne eller andensteds der udi dit Len eller des underliggendes Lene, kunne findes, hvor nogen Told, Sise eller anden Rettighed paa vore Vegne pleier at oppebæres, at du da alle tilforordnede Toldere og Toldskrivere der sammesteds en rigtig Kopi af for^ne Rulle og Taxt under din Haand og Segl tilstiller, saa de i lige Maade samt indlændiske og udlændiske, som did hende at komme, kunne have dem at rette og forholde, og at du siden alvorligen derover lader holde baade udi Kjøbstæderne og andensteds, saa aldeles intet derimod skeer eller handles. Cum claus. consv. Kjøbenhavn 10 April 1611. T. III. 415. Afskr. VI. 307.

Lensmændene, som for^ne Missive gik ud til, ere disse:

Envold Kruse.	Steen Bilde.
Steen Matssøn [Laxmand].	Jørgen Kaas.

Alexander Papenheim. Nils Wind.
Styring Boel.

Skattebreve over al Norge.

C. IV. Hilse eder alle, vore kjære, tro Undersaatter, Bønder og menige Almue, ihvosomhelst I tjene eller tilhøre, som bygge og bo over alt N. Len og des underliggendes Lene, evindeligen med Gud og vor Naade. Vider, at eftersom vi ere komne og geraadede udi en aabenbar Krig og Feide med den stormægtige, høibaarne Fyrste og Herre, Hr. Carl IX, Sveriges, Gothers og Venders Konge etc., hvortil en mærkelig Summa Pendinge og stort Forraad, samme Krig med at udføre, aarligen vil fornøden gjøres, da have vi derfor med vort elskelige Danmarks Riges Raads Bevilling og Samtykke ladet gjøre den Forordning, at menige Bønder og Almue udi begge vore Riger, Danmark og Norge, skulle komme os aarligen til Hjælp med en vis Summa Penge, hvilken i saa Maade, som efterskrevet staar, af eder aarligen skal udgives, saa at enhver Odelsbonde udi forne Len og des underliggendes Lene, som har Odelsgods, skal give os aarligen Fjerdeparten af hans Rente og Indkomst, eftersom han den oppebærer, intet undtaget. Sammeledes skal hver Landbobonde aarligen give os 1 Rigsdaler, den rige hjælpe den fattige. Desligeste skal hver Huusmand give os aarligen en halv Rdl., enhver Ødegaardsmand en halv Rdl., og skal hver Tjenestedreng, som tjener for fuld Løn, give os aarligen en Rigsortsdaler. Udi lige Maade skal de, som have Sager, give os aarligen af enhver Aargangssag 3 Rdl. og af enhver Flomsag 2 Rdl.; desligeste skal de og give os aarligen den tredie Part af enhver Deles Værd, som skjæres paa samme Sager, ingen undertagen, ihvosomhelst dem bruger. Og skal aldeles ingen være fri og forskaanet for samme forne Hjælp eller Penge at udgive. Og skal forne Penge og Hjælp aarligen være udgiven til St. Michaels Dag hernæst efter i det allerseneste, imidlertid og al den Stund samme Krig og Feide paastaar; og skal os elskelige N., vor Mand, Tjener og Befalingsmand paa vort [Slot] N., eller hvem han dertil forordnendes vorder, lade lægge og skrive samme Skat over alt forne N. Len og des underliggendes Lene, saa den rige hjælper den fattige og altingest ganger ligeligen og ret til uden Vild, og samme Skat siden af eder indkræve og oppebære, saa han den fremdeles ved klare Register og Mandtal fra sig kan antvorde og fremskikke paa de Steder, vi hannem befalet have. Thi bede

vi eder alle og hver særdeles strengeligen byde [etc. i de sedvanlige Udtryk]. Kjøbenhavn 10 April 1611. T. III. 411. Afskr. VI. 304.

Efter denne forne Kopi har efterne Lensmænd bekommet Skattebreve:

Steen Matssøn [Laxmand] — Baahuus.
Envold Kruse — Akershuus.
Nils Wind — Bergenhuus.
Alexander Papenheim — Bratsberg Len.
Jørgen Kaas — Stavanger.
Styring Boel — Agdesiden.

Skattebreve over Throndhjems Len og Nordlandene.

C. IV. Hilse eder alle, [etc. som i næstforegaaende Skattebrev, indtil:] hver Odelsbonde udi vort Rige Norge, som bor udi Nordlandene og Throndhjems Len og har Odelsgods, skal give os aarligen Fjerdeparten af hans Rente og Indkomst, eftersom han den oppebærer, intet undtaget. Desligeste skal enhver Leilændingsbonde give os aarligen 1 Rigsdaler, den rige hjælpe den fattige. Sammeledes skal enhver Leilænding boende ved Søsiden give os 1½ Rdl., og skal enhver Udrorskarl eller Dreng, som tjener for fuld Løn ved Søsiden, give os aarligen 3 Rigsortsdaler. Udi lige Maade skal enhver Ødegaardsmand eller Huusmand, som tjener for fuld Løn til Fjelds, give os aarlig en halv Rdl. Og skal enhver Dreng, som tjener for halv Løn ved Søsiden, give os aarlig en halv Rigsortsdaler; desligeste skal enhver Dreng, som tjener for halv Løn til Fjelds, give os aarligen 1 Rigsortsdaler. Udi lige Maade skal enhver Skipper, Styrmand eller Jackter[1] give os aarlig 2 Rdl. Og skal aldeles ingen være fri og forskaanet for samme forne Hjælp eller Penning at udgive. Og skal etc. Reliqua harum literarum pars et conclusio ex proximis superioribus petatur. Kjøbenhavn 10 April 1611. T. III. 412. Afskr. VI. 305.

Efter denne forne Kopi fik Steen og Hartvig Bilde Breve.

Skattebreve over Vardøhuus Len.

C. IV. Hilse eder alle, [etc. som ovenfor, indtil:] enhver Skipper og Styrmand, saavel Nordmænd som Søfinner, som bor udi vort Rige Norge, udi Vardøhuus Len og des underliggendes Lene, skal give os aarlig 2 Rigsdaler. Sammeledes skal hver bofæst Mand give os aarligen 1½ Rdl. Og skal hver Tjeneste-

[1] Her tilføies: „Hartvig Bildes Brev: saavel Nordmænd som Søfinner."

dreng, som tjener for fuld Løn, give os aarligen 3 Rigsortsdaler, og skal enhver Dreng, som tjener for halv Løn, give 1½ Rigsortsdaler. Og skal aldeles ingen være fri og forskaanet for samme Hjælp eller Penge at udgive. Og skal etc. qvod ad finem et initium te ad primas de modo tributi solvendi literas rejicio]. Kjøbenhavn 10 April 1611. T. III. 413. Afskr. VI. 306.

Efter denne for^ne Kopi's Indhold skulde Claus Gagge indkræve Skat.

Missive til Lensmændene udi Norge om Skatteborgerne saavelsom Bønderne anrørendes.

C. IV. V. G. t. Vid, at eftersom vi formedelst denne tilfaldende Krig og Feide, vi nu ere geraadede udi, have været foraarsagede med vores elskelige Danmarks Riges Raads Bevilling at lade gjøre den Forordning, at menige Bønder og menige Almue udi begge vore Riger, Danmark og Norge, skulle komme os aarligen til Hjælp med en vis Summa Penge, imidlertid samme Krig og Feide varer og paastaar, eftersom du des Leilighed af vort herhos føiede aabne Brev videre haver at forfare; thi bede vi dig og ville at du [etc. i sedvanlige Udtryk om at lade Skattebrevet forkynde for Almuen, derpaa udligne og aarligen nedsende Skatten til Kjøbenhavn]. Vi tilskikke dig udi lige Maade nogle vore aabne Breve, som vi have ladet udgaa til vore Undersaatter Borgere udi de Kjøbstæder, du udi Befaling har, at enhver Kjøbsted skulle komme os aarlig til Hjælp med en vis Summa Penge, imidlertid for^ne Krig og Feide varer og paastaar, eftersom du af ethvert herhos følgende vort aabne Brev videre har at forfare; bedendes dig og ville, at du tilstiller Borgermestere og Raadmænd udi enhver Kjøbsted for^ne vort aabne Brev, til dennem udgangen, saa de dennem samt menige Borgerskabet derefter kunde vide sig at rette og forholde, og det saaledes lader forordne, at herudinden med altingest ganger ligeligen og ret til. Cum claus. consv. Kjøbenhavn 10 April 1611. T. III. 413. Afskr. VI. 306.

Kjøbstæderne udi Norge, som bleve forskrevne til Skat:

Baahuus Len: Marstrand 500 Daler, Oddevald 50 Daler, Kongelf 100 Daler,

Akershuus Len: Oslo 600 Daler, Tunsberg 150 Daler.[1]

Bergenhuus Len: Bergen 1500 Daler, Stavanger 200 Daler.

Bratsberg Len: Fredriksstad 200 Daler, Skien 200 Daler.

Throndhjems Len: Throndhjem 600 Daler.[1]

[1] Hęr tilføies: „Hvad aabne Breve anlanger, som udgik til for^ne Norske Kjøb-

Biskoperne udi Norge finge Brev Skat anlangendes.

Oslo og Hamar Stift 150 Daler, Stavanger Stift 50 Daler, Bergenhuus Stift 100 Daler, Throndhjems Stift 100 Daler. Desforuden fik og Biskoperne Missive, anlangendes at de skulde udi hvert Provsti forkynde Kgl. Maj.s aabne Brev over alt Norge, at enhver Prest skulde give udi Skat 8 Rigsdaler; dog alle Prester udi Finmarken og Vardøhuus Len, efterdi de ingen Decimas have, at være fri. Ere alle forne Breve udgangne under Dato 10 April 1611. T. III. 415. Afskr. VI. 307.

Steen Matssøn [Laxmand] fik Missive at skulle Kgl. Maj.s Feidebreve, Konningen i Sverige tilskrevne, i sit Len forkynde.

C. IV. V. G. t. Vid, at eftersom vi ere komne og geraadede udi en aabenbar Krig og Feide med den stormægtige, høibaarne Fyrste og Herre, Hr. Carl IX, Sveriges, Gothers og Venders Konning etc., eftersom du af vore herhos føiede Undsigelses- og Feidebreve, forne Konning tilskrevne, videre har at forfare; da bede vi dig og ville, at du samme vort aabne Brev for menige Almue der udi dit Len lader læse og forkynde og dem vores naadigste Villie tilkjendegive, paa det at de dem des flitteligere for uforvarendes Indfald og Skade kunne tage sig ivare, og at du der i Lenet har flittig Indseende med altingest og dig ellers i alle Maade forholder, som en ærlig Riddersmandsmand egner og vel anstaar og du udi sin Tid med Æren for os vil ansvare og være bekjendt. Cum claus. consv. Kjøbenhavn 10 April 1611. T. III. 416. Afskr. VI. 308.

Udi samme Mening under samme Dato fik disse efterne Breve:

Envold Kruse.	Alexander Papenheim.
Nils Wind.	Jørgen Kaas.
Styring Boel.	Steen Bilde.

Hartvig Bilde fik ogsaa Missive at skulle forkynde Kgl. Maj.s Feidebrev, Konning Carl tilskrevet, for Almuen i sit Len, saa de dem des flittigere for uforvarendes Indfald kunde tage sig vare, og at han med største Flid skulde gjøre den Forordning, at der udi Lenet, hvor fornøden gjordes, blev god Vagt og Varetægt holden, saa at de Svenske ikke skulde kunne med

stæder om Skatten, komme de overeens med de Breve, som blev skrevet til de Kjøbstæder i Danmark i samme Punkt og findes i de Sjælandske Tegnelser, daterede 10 April 1611."

Mord, Brand eller i anden Maade vore Undersaatter der sammesteds nogen Skade tilføie, men at al saadan skadelig Tilfald med største Vindskibelighed og Magt kunde blive forhindret. Desligeste skulde han ikke tilstede nogen svensk Foged af Finnerne, Nordmændene eller nogen anden vore Undersaatter nogen Skat paa Sveriges Krones Vegne at oppeberge, men dem med Gevalt afvise og det meest muligt er hindre, og ellers i alle andre Maade etc. Formulæ principii et conclusionis harum literarum ex proximis superioribus petantur; atque adeo annus, mensis et dies. T. III. 416. Afskr. VI. 308.

Efter samme Kopi fik og Claus Gagge Missive og under samme Dato.

Aabent Brev til menige Bønder og Almue over alt Giske Gods samt paa Søndmøre, at enhver skulde give 1 Pund Fisk til Giske Gaard, som blev afbrændt, at opbygge.

C. IV. Hilse eder alle, vore og Norges Krones Bønder og Tjenere, som bygge og bo over alt Giske Gods, ihvorsomhelst det ligger, samt og vore og Norges Krones Bønder og Tjenere paa Søndmøre, til Bergenhuus liggendes, evindeligen med Gud og vor Naade. Vider, at eftersom vi naadigst ere komne udi Forfaring, hvorledes Giske Gaard, som os elskelige Sigvord Beck til Førsløv, vor Rentemester, nu udi Befaling haver, formedelst en uformodelig og skadelig Ildebrand aldeles skal være afbrændt og fortæret, da, paa det for^{ne} Giske Gaard igjen maa blive opbygget og med god Bygning forbedret, bede vi og byde for^{ne} vore og Norges Krones Bønder og menige Almue, som tjene til for^{ne} Giske Gaard, samt og vore og Norges Krones Tjenere paa Søndmøre, til Bergenhuus liggendes, at, naar I hermed af for^{ne} os elskelige Sigvord Beck eller hans Fuldmægtige blive besøgte, I da enhver af eder strax og uden nogen Modsigelse og Forsømmelse paa denne ene Gang og ikke tiere til for^{ne} Giske Gaards Bygning udgiver til for^{ne} Sigvord Beck eller hans Fuldmægtige 1 Pund Fisk. Saafremt nogen af eder herudinden findes forsømmelig og for^{ne} Pund Fisk, eftersom for^{vet} staar, ikke vil udgive, I da ikke derfor ville deles, tiltales og straffes, som vedbør. Herefter sig enhver og en kan vide at rette og for Skade at tage vare. Kjøbenhavn 12 April 1611. T. III. 417. Afskr. VI. 309.

Borgermester og Raadmænd og Byfogden i Marstrand finge Brev, Jørgen Daa anrørendes.

C. IV. V. G. t. Vider, at vi have afferdiget os elskelige

Jørgen Daa, vor Mand og Tjener, med vor Skibsflaade udi Vestersøen sig paa det Elfsborgske Forvandt at opholde, der sammesteds al Tilføring og Undsætning Svensken at formene og forhindre saa og nu herefter udi alle mulige Maade vore Fiender Skade og Afbræk at gjøre og i Synderlighed nogle vore Fienders Skibe, som sig paa forne Forvandt skal forholde, forsigteligen med første tilfaldende Leilighed at skulle overfalde, angribe og indtage. Thi bede vi eder og ville, at dersom forne Jørgen Daa eller nogen af vore medfølgende Skibshøvedsmænd enten Skibe, Skjærbaade eller Folk til forefaldende Leilighed kunde behøve og eder derom tilsigendes vorder, I da uden al Forsømmelse som tro og lydige Undersaatter godvilligen dem med des Nødvendighed ville forhjælpe og undsætte og ellers, eftersom Leiligheden kan udkræve, Bistand gjører. Cum claus. consv. Kjøbenhavn 26 April 1611. T. III. 417. Afskr. VI. 309.

Borgermestere og Raad i Bergen finge Brev en Fribytter udi Søen at eftertragte.

C. IV. V. G. t. Vider, at vi af eders underdanigste indlagte Supplikation naadigst komme udi Forfaring, hvorledes en Sørøver eller Fribytter paa det Forvandt mellem Lindesnes og Skudesnes og meest udenfor Hvitingsø skal sig fra og til udi Søen opholde, der sammesteds vore Undersaatters saavelsom fremmede deres Skibe, som sig til Bergen ville begive, med Plynderi og Røveri uforrette og overfalde, som nu nyligen forleden en Sundisk Skipper skal være vederfaret og en stor Deel Gods og Vare skal være frataget, og I derfor underdanigst ere begjerendes vores naadigste Villie at vide, om I paa samme Fribytter maa gjøre Anslag, at I kunne blive ham mægtige. Thi have vi for godt og raadeligt anseet, at I forne Fribytter med tildrægligste Leilighed og Behændighed eftertragte at forraske, [saa] I hans Skib enten med List eller Magt kunne indtage; og dersom I samme Fribytter og hans Medfølgere kan mægtige blive, skal I efter Dom og Sentents lade skee over dem tilbørlig Exekution. Dog saafremt I nogen paa de Steder, som Plynderi [drives?], kunne betræde og overkomme og befindes af nogen Herre eller Potentat Bestilling at have, dem skal I indtil paa videre Besked fængsligen anholde og flitteligen lade forvare og det siden med forderligst Leilighed os lade vide. Cum claus. consv. Kjøbenhavn 27 April 1611. T. III. 418. Afskr. VI. 310.

Envold Kruse, Statholder udi Norge, fik Brev at skulle

lade forkynde de Patenter, Sveriges Stænder tilskrevet.

C. IV. V. s. G. t. Vider, at eftersom vi til menige Sveriges Riges Stænder og Indbyggere have vort aabne Brev ladet udskrive, anlangendes dem af os eller vort Krigsfolk ingen Last eller Overvold udi Feide at skulle tilføies, saafremt de sig ellers godvilligen til os ville begive, eftersom I udaf hosføiede vore Patenter ydermere har at erfare; da bede vi eder og ville, at I muligste Flid henvender, at samme vore aabne Breve for Sveriges Indbyggere maatte blive kundgjorte, saa de om vores naadigste Mening udi denne indfaldendes og overhængendes Uleilighed visseligen kunde blive forstendiget. Derefter I eder kan vide at rette og forholde. Cum claus. consv. Christianopel 28 April 1611. T. III. 418. Afskr. VI. 310.

Envold Kruse, Anders Green, Olaf Galde, Peder Ivarssøn [Jernskjeg], Peder Matssøn [Laxmand], Alexander Papenheim, Styring Boel, Gerlof Nettelhorst finge Brev, ut seqvitur.

C. IV. V. G. t. Vider, eftersom vi naadigst af den Brev, [I] os elskelige Christian Friis til Borreby har tilskrevet, noksom eders Raad og Betænkende har fornummet, belangendes at vi 1200 gevorbne Soldater did op til vort Land Norge vil forskikke, som paa Grændserne kunde holde Vagt og ellers afverge, hvis Skade de Svenske vores Undersaatter der sammesteds kunde tilføie, hvilke forne Soldater Bønderne udi nogle vore og Norges Krones Lene skulde lønne og besolde, da efterdi saadant altsammen er imod den gamle Norges Riges Lov og Sedvane, som hidindtil holden er, ville vi derudinden aldeles intet bevilge. Og efterdi der er ikke nu befalet og paalagt udi nogen Maade nogen ny Forordning at gjøre, men aleneste at I os underdanigst eders Betænkende skulde aabenbare, paa hvad Steder man bedst og føieligst Rigens Fiender Skade og Afbræk kunde gjøre med Norges Riges Undersaatters Magt og Formue, saa og eder efter den gamle Norges Riges Sedvane, naar Krig har været holden, at skulde rette, det og ikke udi nogen Maade haver været vores Mening, at det Folk, som did op skulde forreise, noget Feltlager inden vore og Norges Riges Grændser skulde slage, [men] at I [eder med] dem ind udi Sverige skulde begive og vores Fiender al den Skade og Afbræk, dem muligt er at gjøre, og ingenlunde saa længe fortøve, indtil vores Undersaatter af Fienden nogen Skade kunde tilføies eller anmodes. Hvad de Odelsbønder deres

Heste og Rostjeneste er anlangendes, ere vi naadigst tilfreds, at enhver af dem maa udi Steden for 1 Hest holde 2 Skytter; udi lige Maade ville vi og, at med Adelen udi forne vort Rige Norge skal holdes. Vi ville og, at Adelen her udi vort Rige Danmark, som udi Norge har Gods, saavelsom og Lagmænd, Kanniker, Geistlige og Borgere, ihvosomhelst de ere eller være kunne, som efter Norges Lov og gammel Sedvane have holden enten Heste eller Folk, skulle dem endeligen, eftersom paabudt er, udi alle Maade rette og forholde. Belangendes Skjøttet paa vort Slot Akershuus formene vi forne vort Slot noksom dermed at være forsørget. Og er udi Byen saa mangfoldigt og vel stafferet Borgerskab, at Lensmanden sig ei med Føie kan besverge Huset at holde, om nogen hastig og uformodendes Fare paakom, udi Synderlighed efterdi Borgerskabet der sammesteds er forobligeret og pligtigt, om Nøden tilsiger, deres Huse og Gaarde at stikke udi Brand og dem selv ind paa Befæstningen at begive. Eftersom I og udi eders Skrivelse underdanigst ere begjerendes at maa blive forstendiget, hvorledes med Bygningen paa forne vort Slot Akershuus skal forholdes, saa kommer det os noget sælsomt og underligt fore, at I udi denne Tid, der alle Mand nok har at tage vare, endnu om nogen Bygning ville bekommere[1], og skal I derfor med Norges Riges Magt drage imod Rigens Fiender paa de Steder, I dem meest kunne Afbræk gjøre; vi ville ikke have dem nu til forne Akershuus eller nogensteds der udi Riget. Ei heller os lidet forundrer, at I eder tør fordriste at lade mærke, Tiden at falde nogen for kort, efterdi I selv noksom af langvarende Rygte, og Tidende saa og af de trykte Patenter, som for lang Tid siden af eder selv som vores Lensmænd ere ind udi Sverige forsendte, herom have været forstendiget, saa I herudinden ingen lovlig Undskyldning indvende kunne. Thi byde og befale vi eder alle og enhver strengeligen og alvorligen, at I, saa kjær eder eders Velferd er, rette eder efter strax uden al Forsømmelse eder efter vores forrige Skrivelse med Folket at begive paa de Steder, som I kunne ervagte Rigens Fiender imod Indfald og udi alle andre mulige Maade at kunne gjøre Skade og Afbræk. Og skal I dirigere eders Reise ind udi wester Jutlandt[2] og alle dem af Fienderne, som efter vore Patenters Indhold ville os tilfalde, ingen Last eller

[1] bekymre.
[2] Vestergøtland.

Skade bevise udi nogen Maade. Herefter I eder udi alle Maade kunne vide at holde, som I ville ansvare og være bekjendt. Christianopel 28 April 1611. T. III. 419. Afskr. VI. 310.

Claus Gagge, Befalingsmand paa Vardøhuus, fik Missive Finneskatten anrørendes, saa og Lapperne at skulle begive sig ud paa Øerne.

C. IV. V. G. t. Vid, at eftersom vi af din Skrivelse, dateret Vardøhuus den 4 Februar sidst forleden, have forfaret, hvorledes det denne forleden Vinter haver tilstanden der udi Lenet, først i det at Lapperne skulle være Svensken mere tilgenedig end os, og at de Svenske Fogder selv treduge stærk med Vold og Trusel have oppebaaret dobbelt Skat af Finnerne, og at du dennem derudi ikke kunde forhindre, fordi du saa sildig kom op til Lenet, efterat du var forreist fra os, med mere vidtløftig Omstændighed, samme Skrivelse omformelder. Hvad nu Skatten angaar, som de Svenske paa Sveriges Krones som og Rydsens Vegne pleie at opberge der i Lenet, skalt du herefter gjøre dit Bedste, saa du ikke aleneste forhindrer de Svenske slig Skat at opberge, men dennem Skade og Afbræk tilføier, saavidt Lenet sig tilstrækker. Dernæst, eftersom Rydserne oppeberge den Skat paa Nordfjeldet, som de Lapper pleie til os at udgive, og den nu dennem for en Rettighed ville tilholde, siden de ikke ved Søsiden maatte tage Skat, da skalt du gjøre dit Bedste at oppeberge paa Nordfjeldet saa megen Skat, som vi af Alders til Norges Krone pleie at oppeberge, og ikke desmindre ved Søsiden tage af Søfinnerne den Skat, som de kalde den Rydske Skat. Om de Svenske eller Kvæner komme der i Lenet med deres Kjøbmandskab, da skal du aldeles ingen af det Riges Undersaatter tilstede nogen Handel der udi Lenet at bruge, ei heller dennem sig der at forholde. Om du kunde forfare nogen af vores Undersaatter, enten Finner, Fiskere eller Bomænd, som hemmelig med dennem bruge nogen Kjøbmandskab, da skalt du dennem derfore tilbørligen lade straffe. Om Tanen og Alten Elve, som du er begjerendes at maatte fiske udi: først, hvad Tanen belanger, da haver Johan Hermanssøn i Nyborg Anno 1607 fanget vores Brev derpaa, at han den til videre Besked maatte bruge; og efterdi han aldrig haver ladet fiske derudi, da maa du fordi paa vore Vegne gjøre dig den saa nyttig, som du kan, paa det Fiskeriet maa vorde brugt og ikke ligge slet øde; og naar dit Regnskab fremkommer, skal

du fange at vide, om nogen Rettighed deraf skal gives eller ei, eftersom billigt og ret kunde være. Desligeste Alten Elv, som Finnerne bruge, da, efterdi de ere Svensken mere tilgethan end os, maa du ogsaa den bruge indtil paa videre Besked fra os. Sidst, efterdi os og Sveriges Rige nu aabenbare Fiendskab er imellem, og Feidebreve ere udgangne derom og dig tilskikkede der udi Lenet at publicere, du og haver bekommet en Instrux, hvorefter du skulle forholde dig, da skalt du med største Flid og Alvorlighed og Vindskibelighed dig rette efter samme Instrux; og paa det vore Undersaatter kunne være des sikrere for de Svenske, da skalt du strax befale alle Lapperne at drage hen til Øerne med alle deres Baade, saa du ikke tilsteder enten nogen Lapper eller Baade at blive inde udi Fjordene, paa det om Svensken uforvarendes kunde indfalde, han da slige Baade ikke skulde bekomme og Undersaatterne derover Skade tilføie. Cum claus. consv. Kjøbenhavn 1 Mai 1611.[1] T. III. 420. Afskr. VI. 312. (Orig. i Rigsarkivet.)

Hartvig Bilde fik Brev Finneskatten anrørendes.

C. IV. V. G. t. Vid, at eftersom vi af din Skrivelse, dateret Bodøgaard den 14 Marts sidst forleden, have forfaret, hvorledes det denne forgangne Vinter der udi Lenet har tilstanden, først at Svensken 80 stærk har draget der igjennem Lenet og optaget dobbelt Skat, og du dog ingen anden Forhindring har gjort dem end aleneste sendt din Foged til dem og foreholdt dem vores naadigste Befaling, at de sligt ikke burde at gjøre, derhos du dig undskylder, at du formedelst Tidsens Uleilighed, som de ere nederkommen udi, ei Forhindring dem at have kunnet tilføie. Og efterdi du Anno 1608 har bekommet en vis Instrux, hvorledes du dig mod de Svenske skal forholde, om de saaledes did til Lenet anlangede, tilmed da erst du altid residerendes der tilstede, saa de udi ingen Maaned om Aaret der kan anlange, med mindre at de jo skal drage ner om Bodøen, hvor du holder Huus, da kommer det os fremmed for, at du, den for.ᵉ vor Befaling og Instrux uagtet, saaledes har ladet dem vore fattige Undersaatter overfalde, os og Riget til Præjudicio, Spot og Skade; og som vi seneste Gang udi forleden April Maaned haver dig en ny Instrux samt et Feidebrev tilskikket, da ville vi, du bedre og flitteligere derefter dig retter, end som du tilforn efter den

[1] Undertegnet af: „Høibe.ᵗᵉ Kgl. Maj.s forordinerede regjerendes Regjerings Raad i Hs. Maj.s Fraværelse: Christian Friis. Steen Brahe."

gamle Instrux forholden har. Saafremt det ikke skeer, og vore Undersaatter derover tage nogen Skade, du da ikke os derfor vil stande til Rette. Dernæst efterdi os og Svensken nu en aabenbar Feide er imellem, da, paa det vore Undersaatter Nordmændene kunne være des sikrere for de Svenske, skal du befale alle Lapperne at drage hen til Øerne, hvor de dem bedst behjælpe kan, med deres Kvinder og Børn og tage med dem alle deres Baade, saa du ikke tilsteder enten nogen Lapper eller Baade at blive inde udi Fjordene ved indenlands, paa det, om Svensken uforvarendes kunde indfalde, han da slige Baade ikke skulde bekomme og vore Undersaatter derover Skade tilføie. Kjøbenhavn 1 Mai 1611. T. III. 421. Afskr. VI. 312.

Brev til menige Bønder udi Throndhjems Len 8 Jernstykker anrørendes.

C. IV. Hilse eder, menige Bønder og Almue, ihvosomhelst I tjene eller tilhøre, over al Throndhjems Len, evindeligen med Gud og vor Naade. Vider, at efterdi til forefaldende Nødtørft og Leilighed paa Skandserne der ved vor Kjøbsted Throndhjem 8 Jernstykker at bruge vil fornøden gjøres, og Borgerskabet ikke er ved den Formue, at de samme Jernstykker alene kunne bekoste; da [have] vi derfor ladet gjøre den Forordning, at I skulle tilhjælpe forne. Jernstykker at betale og det udi saa Maade, at enhver Bonde over al forne. Len skal udgive 1 Ortsdaler, og hvis videre Bekostning derpaa anvendes skal Borgerskabet udi forne. Throndhjem selv betale. Thi bede vi eder og hermed strengeligen og alvorligen byde og befale, at I rette eder efter forne. Hjælp og Penge os elskelige Steen Bilde, vor Mand, Tjener og Befalingsmand paa vor Gaard udi Throndhjem, at tilstille og overantvorde, naar han eller hans Fuldmægtige eder derom tilsigendes vorder, anseendes eder selv saavelsom Borgerskabet stor Magt paaliggendes er. Cum inhib. sol. Christianopel 1 Mai 1611. T. III. 422. Afskr. VI. 313.

Erik Thorgerssøn [Byfoged i Marstrand] fik Fæstebrev paa Biskops-Tienden af Helsinge Prestegjeld, under Baahuus liggendes, [hvilken han havde fæstet af Steen Matssøn Laxmand til Rønneholm, mod aarlig at erlægge 20 Rigsdaler paa Skriverstuen paa Baahuus]. Feltleiren for Kalmar 9 Mai 1611. R. III. 399. Afskr. VI. 724.

Alexander Raab v. Papenheim fik Brev en Jernhytte samt en Sagmølle anrørendes.

C. IV. V. G. t. Vid, at eftersom os elskelige Jørgen Bro-

ckenhuus, vor Mand, Tjener og Befalingsmand udi Halsnø Kloster, naadigst har været forlenet med vor og Kronens Jernhytte samt en Sagmølle, der ved vor Kjøbsted Skien liggendes, med des tilliggendes Jordemon; da, efterdi de Aarsmaale ere forløbne, som han samme Jernhytte maatte bruge efter hans Forleningsbrevs Indhold, og han den nu har opsagt, bede vi dig og ville, at du samme Jernhytte med sin Tilliggelse og Tilbehør lader igjen til Lenet annamme og udi alle tilbehørige Maade, som vi dig tiltro, dermed rammer vor Profit, Gavn og Bedste, saa vi deraf maa bekomme det meste muligt kan være, og hvis du udi saa Maade paa vore Vegne bekommendes vorder, haver du siden at lade føre dig til Regnskab. Cum claus. consv. Kjøbenhavn 10 Mai 1611. T. III. 422. Afskr. VI. 313.

Steen Matssøn [Laxmand] fik Brev Wedige von Jasmund at indtage der paa Baahuus for Lieutenant.

C. IV. V. G. t. Vid, at eftersom vi naadigst have forordnet os elskelige Wedige von Jasmund, vor Capitain, at skulle være Lieutenant der paa vort Slot Baahuus og dig udi alle Maade at være lydig udi hvis du ham paa vore Vegne kan have at befale, thi bede vi dig og ville, at naar han did til Slottet anlanger, du da ham til dig indtager og for en Lieutenant der paa Befæstningen, eftersom forbemeldt er, bruger. Cum claus. consv. Feltleiren for Kalmar 15 Mai 1611. T. III. 423. Afskr. VI. 313.

Envold Kruse fik Brev 20 Lester Tjære at indkjøbe [og efterhaanden inden Vinteren at nedsende den til Kjøbenhavn. Udgiften føres til Regnskab]. Kjøbenhavn 20 Mai 1611.[1] T. III. 423. Afskr. VI. 314.

Søfren Søfrenssøn fik Brev Tolden anrørendes.

C. IV. Kjære Søfren Søfrenssøn, gode Ven. Eders Skrivelse, dateret Bergen den 9 Mai sidst forleden, have vi bekommet og Meningen noksom deraf forstanden, belangendes først at nogen af Borgerskabet der i Byen, som havde tilladet deres Skibe med adskillige Slags Vare, førend I opkom med Kgl. Maj.s Rulle, og de dog med samme Skib laa der for Byen, besverge dem udi og af samme Gods ingen Told eller Sise ville give; da, efterdi det noksom eragtes, at samme Gods selges lige saa dyre, som det Gods gjøres, der bliver tagen Told og Sise af, thi bør derfor af forne Vare, som laa i Skibene for Byen, der I hjemkom, ligesaa

[1] Et lignende Brev til Brostrup Gedde paa Gotland udelades her som Norge uvedkommende.

vel at gives Told af efter Kgl. Maj.s Rulles Lydelse, som der gjøres af hvis Gods der blev udskibet, siden Hs. Maj.s Rulle blev forkyndt. For det andet angaaendes de Jagter paa 60, 70 og 80 Lester, som segle til Nordland, da skal I ogsaa af dem opberge Rosenobel-Told efter høibemeldte Kgl. Maj.s Rulles Indhold. Herefter I eder kunne have at rette. Kjøbenhavn 27 Mai 1611. T. III. 423. Afskr. VI. 314.

Envold Kruse fik Brev Kgl. Maj.s forrige Befaling[1] at efterkomme.

C. IV. V. s. G. t. Vi kunne os ikke noksom forundre, at I eder udi ingen Maade endnu paa vores forrige til eder udgangne Befaling har erklæret, belangendes om I forne vores Befaling har efterkommet eller ikke. Thi bede vi eder og endnu hermed strengeligen og alvorligen byde og befale, at I eder endnu (saafremt det ikke allerede skeet er) retter efter forne vores Befaling og eder, saa kjær eder eders Ære og Velfart er, uden al Forsømmelse ind udi Vesterjutland paa de Steder begiver, som I vores og Rigens Fiender største Skade og Afbræk kunne tilføie, og der siden alle dem, som sig paa vor Side ikke ville begive, men sig fiendtligen imod eder opsætte, med Ildebrand og udi alle andre mulige Maade ombringer og ødelægger. Cum claus. consv. Kalmar 30 Mai 1611. T. III. 424. Afskr. VI. 314.

Steen Bilde og Jens Bjelke finge Brev adskillige Bestillinger anrørendes. Kjøbenhavn 27 Juni 1611. T. III. 424. Afskr. VI. 315. (Trykt i Norske Samlinger in 8vo., I. S. 365 f. efter Norske Tegnelser.)

Antonius Knutssøn fik Brev, som efterfølger.

Vores venlig Hilsen forsendt med Gud, vor Herre. Kjære Antonius Knutssøn, gode Ven. Vi have bekommet eders Skrivelse angaaendes en Mølle der udi Akershuus Len, som I er begjerendes Kgl. Maj.s Brev paa, saa at eder maatte forundes af Akershuus hvis eder til samme Mølles Bygning behov gjøres; dernæst at de smaa Bækkemøller, som der nærværendes ere omkring samme Mølle, maatte blive afbrudte; hvorpaa vi til Gjensvar ville lade vide, at vi saadan eders Begjering ikke kunne bevilge, medmindre vi derudover gjorde Kgl. Maj. stor Skade; og veed nærværendes Papenheims Tjener, som eders Brev haver leveret, ellers eder vidtløftigere Leilighed at berette. Kjøbenhavn 29 Juni 1611. T. III. 425. Afskr. VI. 315.

[1] Jfr. Brev af 28 April s. A., ovfr. S. 434 ff.

Søfren Søfrenssøn fik Brev Pengene, som han af Tolden havde oppebaaren, anrørendes.

C. IV. V. G. t. Vid, at eftersom du underdanigst begjerer at forstendiges, hvorledes vi ville have forholdet med de Penge, som oppebæres af Tolden, og ved hvad Middel de skulle hid forskikkes; og efterdi det skal være usikkert dem tillands at nedføre, da bede vi dig og ville, at du forskaffer det saa, at samme Penge med et vist Bud tilvands paa et Skib, hvor de kunde være forvarede, hid med forderligste Leilighed fremsender. Cum claus. consv. Kjøbenhavn 29 Juni 1611. T. III. 425. Afskr. VI. 315.

Alexander Raab v. Papenheim fik Brev et Gottenborgsk Skib og Folk anrørendes.

C. IV. V. G. t. Vid, at eftersom vi af din underdanigste Skrivelse naadigst komme udi Forfaring, hvorledes udi Langesund der udi vort Rige Norge et Gottenborg-Skib med nogle Gottenborg-Borgere og Indvaanere, som af Sverige vilde bortrømme, skal være indkommen, hvilket Skib du med des indehavendes Folk og Gods som vore Fiender har optaget og dem siden forsendt til vor Kjøbsted Skien, der sammesteds indtil paa videre Besked ladet anholde, med underdanigst Begjering, [at forstendiges, hvorledes] du dig fremdeles med forne Folk, Skib og Gods skal forholde; da, efterdi de ere Kong Carls og Sveriges Riges Undersaatter og vore Fiender, bede vi dig og ville, at du ikke tilsteder Skipperen eller nogen af forne Gottenborgske Folk igjen udi Sverige at inddrage, ei heller der udi vort Rige Norge at blive, men strax dem forløver og befaler, at de begive dem hen over til Holland; hvad Godset anlanger, som paa samme Skib findes, skal du til dig annamme og anvende os det til bedste, eftersom dig synes gavnligst kan være. Skibet, som skal være læk og ellers derforuden ikke seglferdigt, ville vi, at du igjen, saavidt fornøden gjør[es], lader forferdige og siden det med forderligste Leilighed hid til vor Kjøbsted Kjøbenhavn forskikker. Hvis Gods du udi saa Maade til dig annammendes vorder og Omkostning du paa Skibet anvender, har du at lade føre dig til Regnskab. Cum claus. consv. Kjøbenhavn 29 Juni 1611. Ibidem.

Nils Wind fik Brev at blive der ved Bergenhuus.

C. IV. V. G. t. Vi bede dig og ville, at du der paa vort Slot Bergenhuus for din Person bliver tilstede, havendes med

alting flittig og [god] Indseende, som du vedst selv udi denne Tid Magt paaligger, men dine Heste skal du forsende til Feltlegeret der udi vort Land Norge. Hvad Bønderne der udi Lenet at udtage anlanger, skal du dig efter os elskelige Envold Kruse, vor Mand, Raad og Statholder udi vort Rige Norge, hans Skrivelse rette og forholde. Cum claus. consv. Sølvitsborg 5 Juli 1611. T. III. 426. Afskr. VI. 316.

Anders Green, Norges Riges Kantsler, Olaf Galde og Peder Ivarssøn [Jernskjeg] finge Kantslerens[1] og Steen Brahes Brev, at de deres Bud Kgl. Maj. have henviist.

Kjære Venner. Eders Skrivelse er os til Hænde kommen adskillige Erinder anrørendes, som I hos Hs. Maj. ville have forrettet; da, efterdi Hs. Maj. nu er paa Sølvitsborg, have vi eders Bud did heden viist der sammesteds hos høibemeldte Hs. Maj. at tage Besked. Dersom I herefter udi saa Maade noget kunde have at forrette, I da selv Hs. Maj. selv derom ville lade besøge, af den Aarsag at Hs. Maj. er eder nærmere ved Haanden. Dette vi eder til et venligt Svar paa eders Skrivelse ikke ville forholde. Kjøbenhavn 6 Juli 1611. Ibidem.

Steen Matssøn [Laxmand] fik Brev anlangendes noget Tømmer at lade hugge til Bygningen udi Halmstad, [nemlig 100 Furubjelker, hver 11½ Alen lang, 200 Furusparrer, hver 10 Alen lang, og 50 Tylvter Steenlægter. Fragten føres til Regnskab]. Kjøbenhavn 18 Juli 1611. Ibidem.

Anders Green, Peder Ivarssøn [Jernskjeg] og Olaf Galde finge Brev.

C. IV. V. G. t. Vider, at eders Skrivelse, os elskelige Christian Friis til Borreby, vor Kantsler, og Steen Brahe til Knutstrup, vore tro Mænd, Raad og tilforordnede Rigens Raad udi vor Fraværelse, tilskrevet, os er til Hænde kommen, hvorudaf vi om nogle eders Begjeringer saa og Lenens Leilighed naadeligen er bleven forstendiget. Og ville vi paa samme eders Skrivelse naadigst have givet til Ansvar, at hvis Skøtt, Lod og Krud, Arkelimester og Bøsseskytter I ere begjerendes, derom have vi forne vore Rigens Raad tilskrevet, og have I med det forderligste Besked en fra dennem at forvente. Belangendes Proviant, Harnisker og lange Spidser, deraf formene vi der paa Slottet og udi Byen noksom Forraad at skulle findes og saa meget, som I kunne have fornøden. Vi agte ei heller nødigt noget

[1] ɔ: Danmarks Riges Kantsler Christian Friis.

ydermere Arbeide udi denne uleilige Tid der paa Slottens Befæstning at lade foretage, thi vi forhaabe den med Bygning noksom at være forvaret og fast gjort. Medens hvad Borgerne der udi vor Kjøbsted Oslo vedkommer, anlangendes at de skulle forlade deres Huse og Gaarde og stikke dennem udi Brand, om noget hastigt Overfald Slottet kunde paakomme, derudinden have I dennem den gamle Brug og Sedvane at foregive og eder efter vores forrige Skrivelse, den Leilighed anrørendes, at rette og forholde. Og eftersom vi videre udaf samme eders Skrivelse naadigst formærke, hvorledes nogle Sørøvere sig ud med Søsiden udi Mandals Len skulle have ladet see og allerede vore Undersaatter der sammesteds Skade tilføiet, da ere vi naadigst tilfreds, at Bønderne udi forne Mandals Len mue blive hjemme ved deres Huse og Gaarde, dog at de efter deres egen Erbydelse give en lidelig og billig Skat og Kontribution, andre i det Sted med at lønne og besolde, og siden alvorlig tilholdes at holde god Vagt og paa de Steder at være tilstede, som nogen Indfald af saadanne Røvere eller andre Skjelmer kunde være at befrygte, og al Skade og Nachdeel af yderste Formue afverge og forekomme. Dette vi eder paa samme eders Skrivelse naadigst ville have givet til Ansvar. Befalendes eder Gud. Feltleiren for Kalmar 18 Juli 1611. T. III. 427. Afskr. VI. 316.

Walter og Johan Bruggen, Brødre, Grev Maúrits's Falkefængere, fik Brev paa 4 Aars Tid at maa fange Falke i Lister og Stavanger Lene, [mod sedvanlig Told]. Kjøbenhavn 19 Juli 1611. R. III. 400. Afskr. VI. 725.

Anders Green, Olaf Galde og Peder Ivarssøn [Jernskjeg] finge Raadsens Brev, som efterfølger.

Kjære Venner. Vi tilskikke eder efter eders Begjering og Skrivelse en Kopi af den Instrux, Kgl. Maj. til Statholderen og eder samtligen har ladet udgaa, paa det I eder derefter kunne vide at rette og forholde; bedendes eder, at I samme Instrux beholder hos eder selv udi god Forvaring, saa den ikke kommer andre, være ihvo det være kan, til Hænde, thi hans Maj. er der høiligen Magt paaliggendes. Vi begjere endnu saavel som tilforn, dersom I efter denne Tids Leilighed kunne have noget hos Hs. Maj. at forrette, I da selv Hs. Maj. derom ville besøge, eftersom Hs. Maj. er eder nærmere ved Haanden, end vi ere. Kjøbenhavn 27 Juli 1611. T. III. 428. Afskr. VI. 317.

Envold Kruse fik Raadsens Brev adskillige Hverv anrør.

Kjære Hr. Statholder, synderlig gode Ven. Din samt de andre gode Mænds Skrivelse fra Svinesund er os til Hænde kommen, hvilken vi strax har Kgl. Maj. udi Leiren for Kalmar tilskikket, hvorfra [du] paa samme din Skrivelse videre Besked har at forvente, og tvivle [vi] ikke, at jo af Hs. Maj. med første Leilighed derpaa bliver givet Svar; bedendes dig venligen, dersom du eller de andre gode Mænd efter den Tids Leilighed kunde have noget hos Hs. Maj. at forrette, I da selv Hs. Maj. derom ville besøge, efterdi Hs. Maj. er eder nærmere ved Haanden, end vi ere. Dette vi eder etc. Kjøbenhavn 1 August 1611. T. III. 428. Afskr. VI. 317.

Steen Matssøn [Laxmand] fik Raadsens Brev, som efterfølger.

Kjære Steen Matssøn, synderlig gode Ven. Eders Skrivelse er os til Hænde kommen, hvorudinden I giver tilkjende, at I paa Kgl. Maj.s naadigste Behag har en Rode Knegte og 2 Bøsseskytter videre, end Aarsknegtene Slottet med at besætte, antaget, begjerer derfor, at det maatte eder udi eders Regnskab godtgjøres; desligeste er I begjerendes, dersom Krigen skulde blive langvarendes, vor Betænkende at vide, om I imod Vinteren der udi Lenet 100 Knegte skulde udtage, som I paa Kgl. Maj.s Vegne eller Bønderne, som holde Vagt paa Huset, skulde besolde, saa give vi eder herpaa til et venligt Ansvar, at efterdi saadant Hs. Maj.s Rentekammer vedkommer, hverken ville eller kunne vi for vore Personer noget derudinden forordne, men dersom noget udi saa Maade skal anordnes, vil fornøden gjøres, at I Hs. Maj. selv herom besøger og den Leilighed tilkjendegiver, saa tvivle vi ikke, Hs. Maj. jo lader eder vide, hvorledes dermed skal forholdes. — Anlangendes det Svenske Gods, som der udi Lenet er liggendes, see vi for godt an, at I det strax under Lenet lader annamme, det høre sig til, ihvo det være kan, og Landskylden med anden mere Rettighed paa Kgl. Maj.s [Vegne] oppeberger og samme Gods det høieste muligt er Hs. Maj. til Bedste anvender, det I siden haver at lade føre eder [til] Regnskab. — Den Borger af Kongelf ved Navn Sven Kolding, som er fløtt imod Kgl. Maj.s Forbud til Kolding, med ham kan I endnu en Tid lang lade bero, efterdi han endnu er her udi Riget, og denne Tids Leilighed ikke kan tilstede nogen Rettergang. — Hvad den kunde belange, som har Vagtmesteren paa Grændsen ihjelskudt

og siden har forhvervet Kongsdag, synes os, saafremt han sig imod Kongsdags-Brev forbryder og sig ikke efter Norges Lov forholder, at I da lader straffe over ham, som vedbør. Dette vi eder etc. Kjøbenhavn 3 August 1611. T. III. 428. Afskr. VI. 317.

Steen Matssøn [Laxmand] [fik] Brev Baandstager anr.

C. IV. V. G. t. Vi bede dig og ville, at du nærværendes Brevviser, Laurits Pederssøn, vor Skipper paa den Laalandske Baad, strax saa mange Baandstager forskaffer, som han fleest kan indlade, og at han med Baandstager uden al Forsømmelse tilbage igjen maatte blive afferdiget. Cum inhib. sol. Kjøbenhavn 6 August 1611. T. III. 428. Afskr. VI. 318.

Kantslerens Brev til Steen Matssøn [Laxmand] en Engelsk Mand ved Navn Johan Gertssøn anrør.

Kjære Steen Matssøn, giver jeg dig venligen at vide, at nærværendes Brevviser, Johan Giedtzen von Bristol udi England, har været her og sig besverget, formedelst at du for nogen Tid siden forleden skal have afkjøbt ham et Vragskib med des Tilbehør, som skal være indkommen og strandet der udi Baahuus Len udi Sønderviken, for 700 Rigsdaler efter din derpaa udgivne Seddels Lydelse, hvilken du med din egen Haand har underskrevet, hvilken Summa Pendinge han ikke endnu har af dig kunnet bekomme, saa har han nu derfor denne min Skrivelse for sig udi denne Sag til dig været begjerendes; bedendes dig derfor venligen, at du ville gjøre den Forordning, at han maatte blive tilfredsstillet, paa det han ikke videre skulle blive foraarsaget at forhverve Konningen af Englands Forskrift til vores naadigste Herre om videre Befordring udi denne Sag. Udi hvis etc. Kjøbenhavn 6 August 1611. Ibidem.

Envold Kruse fik Brev, som efterfølger:

C. IV. V. s. G. t. Vider, at eftersom vi af eders samt de andre vore gode Mænds Skrivelse, os elskelige Christian Friis til Borreby, vor Kantsler, og Steen Brahe til Knutstrup, vore tro Mænd og tilforordnede Regjeringsraad udi vor Fraværelse, tilskrevet, naadigst have fornummet, hvorledes muthvillig og i mange Maade gjenstridig sig Bønderne der udi vort Rige Norge have anstillet, og efterdi vi ingeledes tvivle, at jo nogle af dem udi Synderlighed til saadan Modvillighed have givet Aarsag, da bede vi eder og ville, at I hemmeligen med største Flid og Vindskibelighed gjører eders Bedste, om [I] ved nogen Middel kunne

forfare, hvilke de rette og principale Begyndere til saadan Oprør og Gjenstridighed har været og dertil har givet Aarsag, dog at I dertil Intet gjører eller noget med dem foretager, indtil [I] paa videre eders Erklæring derom bekommer anden Besked. Desligeste bede vi eder og ville, at I allevegne paa Grændsen, hvor det kan behov gjøres, lader holde det flittigste Vagt nogenlunde muligt er og ellers ingen videre Tog udi Sverige begynder eller foretager indtil paa videre Besked. Paa vort Slot Akershuus skal I med Borgerskabet og de næste omliggendes Bønder udi lige Maade lade holde god og flittig Vagt og det saaledes forordne, at de kunne skiftes til at der sammesteds ligge udi Garnison, saa stærk som I selv kunne eragte det at være fornødent. Cum claus. consv. Kalmar 18 August 1611.

Postscriptum. Vi bede eder og ville, at I gjører eders største Flid, som vi eder naadigst tiltro, at I kunde handle med de Svenske enten ved et eller et andet Middel, at de ville os tilfalde eller ogsaa sidde stille, bevise sig neutrale og os ingen Skade tilføie, og dem love det, at dem ingen Overvold eller Skade vederfares, paa det man dem udi saa Maade kunne oppeholde, at de ikke skulle mærke, hvorfor man saa snart fra sit Forsæt affalder, saa og at de ikke skulle gjøre Indfald over Grændsen og os der sammesteds Skade tilføie, eller ogsaa begive sig her neder, Konning Carl til Undsætning. Datum ut supra. T. III. 429. Afskr. VI. 318.

Steen Matssøn [Laxmand] fik Brev at tilstille Mogens Gyldenstjerne paa Vardbergs Slot 1000 Rigsdaler.

C. IV. V. G. t. Vid, at til Bygningens Behov og udi andre Maade paa vort Slot Vardberg en stor Pendings-Udgift vil fornøden gjøres; thi bede vi dig og ville, at naar os elskelige Mogens Gyldenstjerne, vor Mand, Tjener og Embedsmand paa for^ne vort Slot Vardberg, eller hans Fuldmægtige dig dermed besøgendes vorder, du da ham af hvis Penge, som der af vort Rige Norge er nedkommen og paa Huset indsat, 1000 Rigsdaler lader levere og tilstille, det du siden saaledes har at lade føre dig til Regnskab. Cum claus. consv. Kjøbenhavn 27 August 1611. T. III. 429. Afskr. VI. 319.

Borgermester og Raad udi Marstrand finge Brev Lukas Klusmand anrørendes.

C. IV. V. G. t. Vider, at vi naadigst have antaget og bestillet os elskelige Lukas Klusmand for en Capitain at skulle udi

Nederlandene os en Kompagni Soldater hverve, som vi der paa vort Slot Baahuus i Fremtiden ville have liggendes, hvilke han did til vor Kjøbsted Marstrand med allerførste Leilighed skal indføre. Thi bede vi eder og ville, at naar forne Lukas Klusmand med forne Soldater did til forne eders By hender at komme, I da dem indtage og der sammesteds for deres egen Betaling forlægge, indtil I bekomme fra os videre Besked. Kjøbenhavn 2 September 1611. T. III. 430. Afskr. VI. 319.

Steen Matssøn [Laxmand] fik Brev nogle Soldater anr.

C. IV. V. G. t. Vid, at vi naadigst have bestillet og antaget os elskelige Lukas Klusmand for en Capitain at skulle udi Marstrand[1] os en Kompagni Soldater hverve, som vi agte i Fremtiden bekvemmeligen der paa vort Slot Baahuus at kunne indlægges, hvilke han med forderligste Leilighed did til vor Kjøbsted Marstrand skal indføre. Thi bede vi dig og ville, at du det saaledes lader forordne, at naar han med forne Soldater did til forne vor Kjøbsted hender at komme, at han der sammesteds ikke bliver forhindret eller opholdet, men for Betaling bliver forlagt, og at du med allerførste Leilighed med dit Bud dig erklærer om alting, hvorledes der paa Slottet og ellers udi Egnen tilstaar. Cum claus. consv. Kjøbenhavn 2 September 1611. T. III. 430. Afskr. VI. 320.

Steen Bilde fik Raadsens Brev adskillige Bestillinger anr.

Kjære Steen Bilde, synderlig gode Ven. Din Skrivelse, dateret Throndhjem den 19 August sidst forleden, have vi bekommet, dernæst ogsaa Jens Bjelkes anlangende Borgermesters og Raads i Throndhjems Breve og to Instrumenter derhos, hvoraf vi den Landsorts Leilighed, saavelsom ellers hvis baade du og de andre godt Folk ere begjerendes, have forfaret, hvorpaa vi dig til venligt Gjensvar ville vide lade: først hvad sig belanger, at du formedelst Sygdom og Svaghed ikke kunde komme selv med paa det Tog i Jæmteland, eftersom dig af Hs. Maj. befalet var, du ogsaa endnu skal ligge ved Sengen og meget hart være forskent (sic), derfor du est begjerendes, at Hs. Maj. naadigst vilde forlove dig at blive der hjemme udi Byen; da, efterdi man ikke uden Guds Villie intet (sic) kan udrette, eragte vi, fordi at Hs. Maj. jo naadigst bliver med tilfreds, du bliver der i Byen, indtil saa længe Gud vil, du bliver til passe igjen. For det andet, om nogen forfarne Krigsfolk, I samtligen ere begje-

[1] Feilskrift for Nederlandene; se næstforegaaende Brev.

rendes eder at maatte tilskikkes, er Hs. Maj. ikke endnu derpaa resolveret nogen did at forsende. For det tredie, anlangendes den Forordning, som Jens Bjelke er begjerendes at maatte udgaa til den geistlige Stand der udi Stiftet, at de skulde udgjøre Heste, saa kan vi ikke eragte, hvad synderlig Frugt de faa Heste kunde skaffe, ei heller kan skee uden særdeles special Befaling, for den Aarsags Skyld at de dog med Skat at udgive ere besverget. For det fjerde, at Borgermester og Raad ere begjerendes, at en Deel af Borgerne maatte forreise undertiden fra deres Huse og deres Næring i saa Maade at søge, hvorimod de ville holde en Karl i Byen tilstede igjen, saa maa de sligt gjerne gjøre, paa det de ikke for meget paa deres Næring og Handel skulle forhindres. Dette vi dig saa korteligen til Gjensvar paa din Skrivelse ville vide lade, og vi skrive hverken Jens Bjelke eller Borgermester og Raad til derom, men du kan dennem denne vor Erklæring berette. Kjøbenhavn 3 September 1611. T. III. 430. Afskr. VI. 320.

Steen Matssøn [Laxmand] fik Brev om nogen Munition at forvare og andre Bestillinger anrørendes.

Kjære Steen Matssøn, synderlig gode Ven. Jeg sender eder ved disse nærværendes tvende Skibe, som er den store Bysse og en stor Skude, adskillig Munition, hvorpaa disse to medfølgende Arkelisvende, som ere Hans Jenssøn Amag og Jørgen Jørgenssøn, have en rigtig Fortegnelse, hvilken Munition I skal lade ligge der paa Slottet i god Forvaring indtil paa videre Besked fra Kgl. Maj. Dernæst ogsaa, at I strax tilskriver Borgerne udi Marstrand, at om der kommer til dem udi Byen og der omkring et Antal fremmede Krigsfolk, de da skulle være fortænkt derudi at have til dem nødtørftigt Øl og Brød og anden Fetalie og hvis dem udi andre Maade kunde behøves, saavidt som dem allermeest muligt er. Belangendes de Penge, som er kommen fra de Norske, indsat der paa Slottet, paa dem skal I sende mig en rigtig Fortegnelse ved nærværendes Skib, saa jeg kan vide, hvad Summa derpaa er. Kjøbenhavn 10 September 1611. T. III. 431. Afskr. VI. 321.

Alexander Raab von Papenheim fik Brev, noget Tømmer at lade indskibe paa Pofullen [ɔ: Paafuglen, ført af Skipper Jørgen Jenssøn Nibe, som er afferdiget til Langesund forat hente 8 Tylvter Begerholt, 12 Tylvter Aaretræ, 6 Tylvter Vindbommer og saamange tykke og tynde Deler, som Skibet kan

indtage]. Kjøbenhavn 12 September 1611. T. III. 432. Afskr. VI. 321.

Nils [Wind] fik Brev, den gammel Biskops-Residents udi Bergen at lade opbygge.

C. IV. V. G. t. Vid, at eftersom du nogen Tid siden forleden har bekommet vores naadigste Befaling anlangendes den gammel Biskops-Residents der udi vor Kjøbsted Bergen at skulle lade opbygge og forferdige, til hvis Behov du 600 Daler af den forrige Biskops Kvinde skulde annamme; og efterdi vi forfare, sligt til des ikke at være skeet, da bede vi dig og ville, at du første Leilighed erst fortænkt udi samme Residents at lade opbygge og forferdige, saa vores forrige Skrivelse udi alle Maade kunde blive efterkommen. Cum claus. consv. Kjøbenhavn 13 September 1611. Ibidem.

Steen Matssøn [Laxmand] fik Brev nogen Baandstager anrørendes [at forsende til Kjøbenhavn ved Skipper Laurits [Pederssøn] paa den Laalandske Baad det allerførste muligt er]. Kjøbenhavn 28 September 1611. Ibidem.

Disse efterskrevne Lensmænd finge Brev, Skyttebaade at lade gjøre: Envold Kruse 5, Niels Wind 6, Alexander Raab v. Papenheim 2, Jørgen Kaas 2, Styring Boel 3, Fredrik Lange 2.

C. IV. V. G. t. Vid, at vi efter denne Tids Leilighed nogen velbygte Jagter eller Skyttebaade behøve; thi bede vi dig og ville, at du der [udi] N. Len, hvor dig bedst synes beleiligt, N. gode, vel ordinerede Skyttebaade eller Jagter strax lader bygge og forferdige, og skal enhver forne Skyttebaad udi Kjølen være udi det ringeste 20 Alen lang og i det meste 24 Alen, desligeste med Indhold og anden des Tilbehør vel være forvaret, saa vi dem til forefaldende Nødtørft orlogsviis imod vore Fiender kunne lade bruge. Vi ville og, at du betimen udi Holland eller andensteds, hvor du det bedst kan tilveiebringe, bestiller og kjøber hvis Segl, Toug og anden Skibsredskab, som dertil kan fornøden gjøres, og herudinden udi alle Maade rammer vort Gavn og Bedste, at de blive med det første og ringeste Bekostning skee kan ferdige. Hvis du udi saa Maade gjører [og] paa anvender, har du at lade føre dig til Regnskab, og siden paa Foraaret, saa snart muligt er og Isen er af Havnerne, samme Skyttebaade eller Jagter hid til vor Kjøbsted Kjøbenhavn forskikker, haven-

des Indseende, at det ikke bliver forsømmet, medens med Flid udi alle Maade efterkommet. Cum claus. consv. Kjøbenhavn 3 Oktober 1611. T. III. 432. Afskr. VI. 322.

Nils Wind fik Raadsens Brev Jakob Jenssøn, Borger udi Stavanger, anrørendes.

Kjære Nils Wind. Vi give eder venligen at vide, at denne Brevviser, Jakob Jenssøn, Borger og Indvaaner udi Stavanger, har for os berettet, hvorledes Kgl. Maj.s Foged paa Søndmøre efter eders Befaling skal have gjort Arrest og Forbud paa et lidet Skib, af Furutømmer bygget, og det formedelst, som I formener, at samme Tømmer skal være hugget paa Kgl. Maj.s Skove, dog mener han sig at skee for kort, efterdi han skulle kunne gjøre beviisligt, sig at have samme Skib af hans Hustrues Fader kjøbt, som der i Lenet er boendes og vederheftig nok at stande til Rette, om nogen Forseelse kunde findes, hvorfor han har været vores Forskrift til eder begjerendes, hvilken vi ham ikke kunne benegte, bedendes eder derfor, saafremt forne Jakob Jenssøn paa forne Skib har sit rigtige Kjøbebrev og forne hans Hustrues Fader, som ham samme Skib har solgt, det vil kjende og er der udi Lenet boendes og vederheftig nok at stande til Rette, om det befindes samme Skib ulovligt at være bygget, at I da ham tiltaler, som Skibet har solgt, og forne Jakob Jenssøn forhjælper, at han igjen samme Skib bekommer. Kjøbenhavn 5 Oktober 1611. T. III. 433. Afskr. VI. 322.

Steen Matssøn [Laxmand] fik Brev, Proviant, som af Kjøbstæderne her udi Riget blev tilført til Baahuus, at annamme.

C. IV. V. G. t. Vi have befalet os elskelige Borgermester og Raadmænd udi vor Kjøbsted Marstrand, at hvis Proviant du der paa vort Slot Baahuus ikke har Plads eller Lofterum til, de da det i deres By skulle annamme og udi god Forvaring der sammesteds lade oplægge og derpaa give deres nøiagtige Beviis. Kjøbenhavn 6 Oktober 1611. Ibidem.

Borgermester og Raadmænd udi Marstrand finge Brev at annamme hvis Proviant Steen Matssøn [Laxmand] ikke havde Rum til paa Baahuus.

C. IV. V. G. t. Vider, at vi den sidstforleden 9 September til nogle vore Kjøbstæder her udi Riget vore Missiver naadigst have ladet udgaa, anlangendes at de med det første skulde gjøre Tilførsel med Proviant og anden Nødtørftighed til vort Slot Baa-

huus, og efterdi vi ikke saa snart samme Proviant behøve, da have vi forne vore Undersaatter udi Kjøbstæderne tilskrevet, at de endnu indtil paa videre Besked med samme Tilførsel skulle lade anstaa, at de derudover ikke skulle lide nogen Skade. Thi bede vi eder og ville, at dersom nogen med Proviant did til vor Kjøbsted Marstrand ankommer eller og allerede did kan være ankommen, som vel formodeligt er, at I da efter en rigtig Fortegnelse lade hvis forne vore Undersaatter i saa Maade til eder levere og os elskelige Steen Matssøn, vor Mand, Tjener og Embedsmand paa vort Slot Baahuus, ikke har Plads eller Lofterum til, annamme og i god Forvaring lade oplægge, givendes dem derimod nøiagtigt Beviis, hvorefter vi dem naadigst deres Betaling her udi vort Rentekammer eller og enhver ved deres Lensmænd, under hvilke de ere boendes, ville lade erlægge og betale. Kjøbenhavn 6 Oktober 1611. T. III. 434. Afskr. VI. 323.

Bønderne udi Norge, som ere under Laurits von Hadelens Commendement, hannem at være følgagtige, finge Befaling.

C. IV. G. a. v., at eftersom vi naadigst komme udi Forfaring, hvorledes en Part af vore Undersaatter der udi vort Rige Norge, som under os elskelige Laurits von Hadelens hans Commendement og Befaling ere tilforordnede Grændserne ved Magnor Bro og Tolvmileskoven for Indfald at forvare, skal lade sig meget uhørsom, gjenstridig og muthvillig befinde, at efterkomme, hvis forne Laurits von Hadelen dennem paa vore Vegne lader tilsige og befale, uanseet det er dem selv og deres Fædreneland til Gavn og Bedste; thi bede vi og byde og nu med dette vort aabne Brev strengeligen og alvorligen befale alle og enhver, saamange, som nu ere og herefter under forne Laurits von Hadelens Commendement blive forordnet, at I endeligen ere fortænkt som tro Undersaatter forne Laurits von Hadelen at være følgagtige, naar han dem paa vore Vegne noget til deres eget Lands Velfærd, Gavn og Bedste og Fienden til Afbræk befalendes vorder. Saafremt nogen af vore Undersaatter lader sig befinde ulydig og herimod at gjøre, han da ikke vil tiltales og straffes som den, der imod vores Befaling gjort og handlet haver. Herefter enhver skal have sig at rette, forholde og for Skade at tage vare. Kjøbenhavn 13 Oktober 1611. R. III. 399. Afskr. VI. 724.

Steen Bilde [fik] Brev adskillige Bestillinger anrørendes.

C. IV. V. G. t. Vid, at eftersom du for nogen Tid siden forleden har bekommet vores naadigste skriftlige Befaling, dig med et Antal Krigsfolk af vore Undersaatter der udi vort Rige Norge ind udi Jæmteland at skulle begive og siden udi Sverige at gjøre Indfald, og efterdi vi nu af os elskelige Jens Bjelke, vor Mand, Tjener og Befalingsmand udi Reins Kloster, hans Relation og af to Jæmter ved Navn Thorben Pederssøn og Erik Paulssøn deres og [en] Part de andre Jæmters Supplikation og underdanigste Beretning naadigst forfare, lidet eller intet udi forne Jæmteland efter forne vores naadigste Befaling formedelst adskillige Aarsagers Skyld at være udrettet; thi bede vi dig og ville, at du høiligen lader dig være befalet at gjøre den Forordning, at alle Passer paa Grændserne udi Throndhjems Len, som støde eller løbe paa Sverige, blive saaledes af de Bønder, som ikke altfor langt ere derfra boendes, besat, forvaret og med god Vagt og Varetægt forsynet, at alt uformodeligt Indfald der udi Lenet kunde forhindres, og at du udi lige Maade har flittig Indseende med Menigheden der udi Lenet, at de have deres Vaaben og Verge saa ferdig og udi Beredskab, at de strax, om noget uforvarendes Indfald skeede, da kunde gjøre Fienderne Modstand. Vi ville og, at intet Tog fremdeles udi forne Jæmteland skal foretages, førend du derpaa bekommer videre Besked. — Anlangendes nogle erfarne Soldater, hvorom er bleven anholden at maatte antages, som for Hopmænd eller andre Underbefehlhebere kunde tjene og det uforfarne Folk der udi Lenet og Byen afrette, saa ere vi naadigst tilfreds, at du bestiller og antager en Rode eller og saa mange slige Personer, som du selv kan eragte og synes fornøden gjøres, dog at Borgerne og Bønderne blive tilholden selv at besolde dem, som de i saa Maade kunne behøve, saa os aldeles ingen Bekostning bliver tilskrevet; havendes herforuden flittig Indseende med altingest baade udi Lenet og udi Byen, at intet bliver forsømt, som du vil ansvare og være bekjendt. Kjøbenhavn 13 Oktober 1611. T. III. 434. Afskr. VI. 323.

Steen Matssøn [Laxmand] fik Brev et Kompagni Soldater anlangendes.

C. IV. V. G. t. Vid, at eftersom vi af din underdanigste Skrivelse naadigst komme udi Forfaring, at vores bestalter Capitain Lukas Klusmand med sit Kompagni der til vor Kjøbsted Marstrand skal være ankommen; thi bede vi dig og ville,

at du samme Kompagni strax ufortøvet mustrer og derpaa lader skrive en rigtig Rulle og Fortegnelse under din Haand og Segl og samme Kompagni siden der paa vort Slot Baahuus indlægger og derimod afskaffer de Bønder, som til Vagtens Bestyrkelse der sammesteds holdes. Vi tilskikke dig en Fähnlein samt 300 Lunterør til at beverge for^ne^ Kompagni med; hvis deraf bliver tilovers, maa du lade forvare indtil videre Fornødenhed. Cum claus. consv. Kjøbenhavn 21 Oktober 1611. T. III. 435. Afskr. VI. 324.

Steen Matssøn [Laxmand] fik Brev, Jørgen Daa at være behjælpelig den Svenske Flaade at erobre, som ligger for Elfsborg.

C. IV. V. G. t. Vid, at vi naadigst have befalet os elskelige Jørgen Daa, vor Mand, Tjener og Admiral udi Vestersøen, at skulle gjøre sit Bedste, at han enten kunde blive den Svenske Flaade mægtig, som nu ligger for Elfsborg, eller ogsaa stikke den udi Brand. Thi bede vi dig og ville, at du ham udi alle mulige Maade dertil er behjælpelig, og dersom de tvært over for samme Flaade kunne føre Stykker, samme Flaade med at kunne gjøre Afbræk, at du dem der af Slottet undsætter med to af de Stykker, vi nyligen did op have forskikket, med samt hvad de ellers dertil kunne behøve. Kjøbenhavn 5 November 1611. Ibidem.

Steen Matssøn [Laxmand] fik Brev Penge anrørendes.

C. IV. V. G. t. Vi bede dig og ville, at du saa mange Penge, som du baade af dit Len haver opbaaret med samt hvis du herefter annammendes vorder, saa og fra andre Lene der udi Riget bekommet og annammet, hos dig udi god Forvaring tilstede beholder indtil paa videre Besked. Cum claus. consv. Kjøbenhavn 8 November 1611. T. III. 435. Afskr. VI. 325.

Styring Boel fik Brev den sidst paabudne Skat samt hans Lens Indkomt paa Baahuus at skulle levere.

C. IV. V. G. t. Vid, at eftersom du underdanigst begjerer vores Villie at vide, hvorledes du skulle forholde dig med den sidste paabudne Skat af dine Lene, og hvor du dem skal levere, da bede vi dig og ville, at du samme Skat samt Lenens Indkomst til vort Slot Baahuus fremskikker; vi have befalet os elskelige Steen Matssøn [Laxmand], vor Mand, Tjener og Embedsmand der sammesteds, for^ne^ Pendinge-Skat og Indkomst, naar den did ankommer, at skal annamme og derpaa udgive

nøiagtigt Beviis. Cum claus. consv. Kjøbenhavn 9 November 1611. T. III. 436. Afskr. VI. 325.

Styring [Boel] fik Brev Jørgen Brockenhuus anl.

C. IV. V. G. t. Vid, at eftersom vi komme udi Forfaring, hvorledes et Skib skal være strandet under Lister Len og Redskabet deraf bjerget, og vi derhos formærke, at os elskelige Jørgen Brockenhuus til Voldersløv, vor Mand, Tjener og Befalingsmand udi Hardanger og Halsnø Klosters Lene, skal være begjerendes samme Skibsredskab tilkjøbs at maatte bekomme; thi bede vi dig og ville, at du strax forne Skibsredskab af sex Mænd for Pendinge lader sætte og vurdere og siden forne Jørgen Brockenhuus efter de sex Mænds Vurdering forne Skibsredskab lader bekomme og Pengene dig siden saaledes fører til Regnskab. Cum claus. consv. Kjøbenhavn 10 November 1611. Ibidem.

Envold Kruse, Statholder i Norge, fik Brev adskillige Bestillinger anlangendes.

C. IV. V. s. G. t. Vider, at eftersom I underdanigst lader tilkjendegive, at Adelen og Rytterne begjere at maatte forløves, efterdi de nu ikke kunne holde noget Feltleiger formedelst Mangel paa Tilføring og Vinterens Besværing, da ere vi naadigst tilfreds, at de nu strax samtligen maa blive forløvede enhver at drage udi sit Behold, dog med slig Vilkaar, at de endeligen ere fortænkt udi at holde deres Heste og Rytteri saaledes ferdig og tilstede, at, naar behov gjøres, de da i en Hast strax uden al Undskyldning og Forsømmelse vel stafferede og berustede, som det sig bør, kunne møde tilstede paa hvilke Steder dennem bliver befalet sig hen at begive. Belangendes Krud, Lod og Bøsseskytter, som I did til vort Slot begjerer at maatte forskikkes, skal med første Leilighed did hen blive forsendt. Eftersom I og underdanigst begjerer vores naadigste Villie at vide, hvorledes I skulle forholde eder med den sidst paabudne Pengeskat udaf eders Len, og hvor I den skal levere, da bede vi eder og ville, at I samme Skat med samt anden Lenens Indkomst og Afgift til vort Slot Baahuus fremskikker; vi have befalet os elskelige Steen Matssøn [Laxmand], vor Mand, Tjener og Embedsmand der sammesteds, forne Penge, naar de did ankomme, at skulle annamme og derpaa udgive nøiagtigt Beviis. Cum claus. consv. Kjøbenhavn 10 November 1611. Ibidem.

Steen Matssøn [Laxmand] fik Brev at mustre nogle Soldater med Eske Brock og dem siden en halv Maaneds Besolding at erlægge.

C. IV. V. G. t. Vi bede dig og ville, at naar os elskelige Eske Brock til Estrup, vor Mand, Raad og tilforordnede Krigscommissarius did til vort Slot Baahuus hender at anlange, du da retter din Leilighed efter med ham at mustre hvis Krigsfolk vi did op til vor Kjøbsted Marstrand forvente at skulle ankomme, og at du siden paa beleilige Steder lader forordne forne Krigsfolk Kvarteer, eftersom forne Eske Brock det for godt anseer; sammeledes at du og samme Krigsfolk, naar de ere mustrede, en halv Maaneds Besolding lader erlægge og fornøie af hvis Penge du efter vores naadigste Befaling der paa Slottet har annammet udi Forvaring, det [du] siden saaledes lader føre dig [til] Regnskab. Cum claus. consv. Kjøbenhavn 15 November 1611. T. III. 437. Afskr. VI. 325.

Steen Matssøn [Laxmand] fik Brev dennem, som handle med Svensken, anlangendes.

C. IV. V. G. t. Vid, at eftersom vi af din underdanigste Beretning naadigst komme udi Forfaring, hvorledes der udi [vor] Kjøbsted Oddevald skal findes nogle Personer, som sig skulle understaa at selge Salt og andet til de Svenske og igjen sig tilforhandle andre Vare, desligeste skal det og gaa urigtigen til med de Svenske, som der blive fangne; da, saafremt det befindes nogen med de Svenske at have kjøbslaaet eller handlet eller ogsaa herefter at kjøbslaa eller handle, bede vi dig og ville, at du dem efter Norges Lov og ikke efter Krigsartiklerne lader tiltale og hænde Dom og siden efter Dommens Indhold lader straffe, som vedbør; og dersom du kan erfare eller fornemme nogen at have Correspondents eller Gemeenskab med de Svenske ved Kundskab eller udi andre Maade, som os, vore Riger og des Undersaatter kan komme til Skade, at du da dem paa vort Slot Baahuus udi god Forvaring indtil paa videre Besked lader anholde. Cum claus. consv. Kjøbenhavn 30 November 1611. T. III. 437. Afskr. VI. 326.

1612.

Nogle af Lensmændene udi Norge finge Breve at tilhjælpe nogle Kgl. Maj.s Capitainer at udtage Skibsfolk.

C. IV. V. G. t. Vid, at eftersom vi til vore Orlogsskibes Udrustning behøve en stor Antal Baadsmænd [etc. ligelydende med Brev til Lensmændene af 13 Januar 1611, ovfr. S. 401]. Kjøbenhavn 15 Januar 1612.

Postscriptum. Vi bede dig og ville, at du saamange Tømmermænd der udi dit Len udtager, som du meest kan bekomme, og dem udi lige Maade forskikker til vor Kjøbsted Kjøbenhavn det første Vandet bliver aabent. Actum ut supra. T. III. 438. Afskr. VI. 327.

Disse efterskrevne Lensmænd finge Brev, som forskrevet staar:

Steen Matssøn [Laxmand] — Baahuus Envold Kruse — Akershuus Fredrik Lange — Tunsberg	Nils Rosenkrands, Skibshøvedsmand.
Nils Wind — Bergen Jørgen Kaas — Stavanger	Sigvord Gabrielssøn [Akeleye], Skibshøvedsmand.
Alexander Raab von Papenheim — Bratsberg. Styring Boel — Agdesiden	Steen Villumssøn [Rosenvinge], Skibshøvedsmand.

Aabent Brev til Norge, at ingen skal forholde Baadsmænd for Kgl. Maj.s Udskikkede, naar de dennem skulle udtage.

C. IV. G. a. v., at eftersom vi naadigst komme udi Forfaring, hvorledes at, naar vi ved vores Udskikkede ville lade udtage Baadsmænd og Skibsfolk der udi vort Rige Norge, kunne vi ikke bekomme saa mange, som vi behøve, ei heller af de, som nogen Forfarenhed have til Søs, af den Aarsag, at saasnart de formærke forne vore Udskikkede at være ankomne, begive de sig ind udi Landet og der sammesteds hos Bønderne ligge udi Skjul, indtil de kunne formærke dennem igjen at være bortdragne; da, paa det saadant maa forekommes og slig Fortræd og Modvillighed tilbørligen maa blive straffet, ville vi herefter alle og enhver, ihvo de helst ere eller være kan, alvorligen og strengeligen have forbudet at indtage eller hemmeligen hos sig beholde nogen Baadsmænd eller Skibsfolk, naar de udi saa Maade til vores Behov skulle udtages; og dersom nogen

herimod understaar sig nogen Baadsmand, eftersom forskrevet staar, at indtage eller hos sig beholde, skal han derfor tiltales og straffes uden al Naade. Og skulle vore Befalingsmænd, hver udi sit Len, have flittig og grangivelig Indse[ende] med, at dette vores naadigste Mandat alvorligen holdes og efterkommes, saafremt vi ikke skulle vide det hos dem. Derefter sig alle og enhver kan vide at rette og for Skade at tage vare. Vardberg 24 Januar 1612. R. III. 401. Afskr. VI. 728.

Missive til Lensmændene udi Norge aabne Breve at lade forkynde.

C. IV. V. G. t. Vi tilskikke dig herhos nogle vore aabne Breve, des Indhold du deraf kan forfare; bedendes dig og ville, saa og hermed byde og befale, at [du] samme aabne Breve allevegne der udi dit Len lader læse, forkynde og paa Kirke anslaa, saa enhver sig derefter kan vide at rette, og at du siden med største Alvorlighed lader straffe over de, som findes dermod at gjøre, saafremt du ikke selv vil stande os derfor til Rette. Vardberg 24 Januar 1612. T. III. 439. Afskr. VI. 328.

Disse efterskrevne finge forskrevne Breve:

Envold Kruse.
Jørgen Kaas.
Steen Matssøn [Laxmand].
Fredrik Lange.
Styring Boel.
Nils Wind.
Alexander Papenheim.

Envold Kruse fik Brev at møde paa Baahuus, nogen Breve at forsegle og underskrive.

C. IV. V. s. G. t. Vi bede [eder] og ville, at I retter eders Leilighed efter nu til den sidste Dag i Februar paa vort Slot Baahuus at være tilstede, der sammesteds at forsegle og underskrive den Freds-Notul og en Revers, som den 9 Marts næstkommendes til de Svenske Commissarier paa Grændsen skulle leveres. Cum claus. consv. Kjøbenhavn 30 Januar 1612. Ibidem.

Steen Matssøn [Laxmand] fik Kvittants paa 500 Rigsd.

C. IV. G. a. v., at os elskelige Steen Matssøn til Rønneholm, vor Mand, Tjener og Embedsmand paa vort Slot Baahuus, haver nu os selv til Hænde leveret 500 enkende Rigsdaler. Thi ville vi nu hermed for os og vore Efterkommere Konninger udi Danmark og Kronen have forne Steen Matssøn og hans Arvinger for forne 500 Rigsdaler kvitteret og udi alle Maade skadesløs holden. Og skulle forne 500 Daler hannem udi vores Rentekammer godtgjøres. Nyløse 31 Januar 1612. R. III. 402. Afskr. VI. 728.

Steen Matssøn [Laxmand] fik Brev nogen forvundte Soldater udi Marstrand at forlægge.

C. IV. V. G. t. Vi tilskikke dig nogle forvundte Soldater, hvilke du der udi vor Kjøbsted Marstrand skal lade forlægge, indtil de igjen blive lægte, hvilke du om Ugen en halv Rdlr. enhver dennem skal forstrække; og naar de igjen ere blevne tilpas, skulle de der sammesteds indtil paa videre Besked blive legernes (sic). Hvis du udi saa Maade udgiver, har du dig til Regnskab at lade føre. Cum claus. consv. Nyløse 31 Januar 1612. T. III. 439. Afskr. VI. 328.

Nils Wind fik Brev en Person ved Navn Gerlof Pederssøn anrørendes.

C. IV. V. G. t. Vid, at eftersom vi naadigst forfare, en Person ved Navn Gerlof Pederssøn der paa vort Slot Bergenhuus at være anholden, som en Tid lang skal have tjent til Gottenborg, hvilken skal vide god Besked om de Personer, som have bekommet af Kong Carl Bestilling at skulle med Mord og Brand vore Riger og Lande hjemsøge og des Undersaatter Skade tilføie, og efterdi vi nu have nogen Efterretning, ham den Leilighed at være bevidst, og vel er at formode, ham i lige Maade Bestilling at være meddeelt, da bede vi dig og ville, at du ham fængsligen der paa Slottet holder tilstede indtil paa Foraaret og ham siden med det første Skib, som løber fra vor Kjøbsted Bergen, vel forvaret hid til vor Kjøbsted Kjøbenhavn forskikker. Kjøbenhavn Januar[1] 1612. Ibidem.

Bønderknegtene udi Sønder- og Nørre-Viken finge Brev at møde paa Baahuus.

C. IV. Hilse alle Skytter og Bønderknegte, som ere udtagne udi Sønder- og Nørre-Viken udi Baahuus Len her udi vort Rige Norge, evindeligen med Gud og vor Naade. Vi bede eder og ville og hermed strengeligen og alvorligen byde og befale, at I eder med eders Bøsser og Verger saa og en Maaneds Fetalie med det allerførste, Nat og Dag uspart, hid til vort Slot Baahuus begive, her videre vores naadigste Villie og Befaling at forfare. Cum claus. consv. Baahuus 14 Februar 1612. T. III. 440. Afskr. VI. 329.

Envold Kruse fik Brev Bønderknegte at udtage.

C. IV. V. s. G. t. Vi bede eder og ville, at I der udi Lenet nu strax udtager 1000 Bønderknegte, som kunde være tilstede,

[1] Datum er udeladt.

naar vi videre derom lade tilsige, med deres Befehlingshebere, Fenniker, Gevær og hver dem en Maaneds Fetalie paa de Steder sig ufortøvet [at] begive, hvor vi dem behøve, dog at Vagten der paa Slottet og ved Grændsen derforuden nokšom bliver forseet, som det sig bør. Baahuus 15 Februar 1612. T. III. 440. Afskr. VI. 329.

Borgermestere og Raad i Bergen finge Brev Sidsel Matsdatters Vergemaal anrørendes.

C. IV. V. G. t. Vider, at eftersom denne Brevviserske, Sidsel Matsdatter der udi vor Kjøbsted Bergen, os underdanigst har ladet andr[age] og tilkjendegive, hvorledes hendes Faderbroder Strange Jørgenssøn, som var hendes rette Lagverge, skal være ved Døden afgangen, saa hun derfor ingen Lagverge har, med underdanigst Begjering, eder ved vores naadigste Skrivelse maatte paalægges hende en Verge at forordne, som udi alle Maade hendes Gavn og Bedste kunde vide at ramme, det vi hende naadigst ikke kunne benegte. Thi bede vi eder og ville, saa og hermed byde og befale, at I for:ne Sidsel Matsdatter af eders Medborgere der sammesteds forordner en vederheftig og forstandig Mand, som sig hendes Vergemaal kan paatage og forestaa udi alle Maade, som han vil ansvare og [være] bekjendt, anseendes saadant udi sig selv christeligt, billigt og ret at være. Kjøbenhavn 13 Marts 1612. Ibidem.

Borgermester og Raad udi Marstrand finge [Brev] at skulle erklære dem, hvad Proviant der findes udi Forraad.

C. IV. V. G. t. Vi bede eder og ville, at I strax og ufortøvet eder imod os skriftligen erklære, hvor meget Proviant der udi vor Kjøbsted Marstrand findes udi Forraad og Behold af hvis forgangen Aar efter vores naadigste Befaling der sammesteds af vore Undersaatter er bleven leveret og oplagt, og siden samme eders Erklæring hid til vores Kantselli indskikke. Cum claus. consv. Kjøbenhavn 28 Marts 1612. T. III. 441. Afskr. VI. 330.

Steen Matssøn [Laxmand] fik Brev nogle Engelske Soldater der udi Lenet at forlægge.

C. IV. V. G. t. Vi bede dig og ville, at naar did til vort Slot Baahuus eller vor Kjøbsted Marstrand Engelske Soldater og Krigsfolk, som vi have ladet hverve, hender at komme, du da dem der sammesteds eller og andensteds der udi Lenet paa de Steder, du kan eragte bekvemligen, udi Garnison lader forlægge og bekomme for billig Betaling, hvis de [til] Nødtørft og Underholdning kunne behøve, havendes Indseende med samme Krigs-

folk, at de vore Undersaatter ingen Skade eller Overlast tilføie. Kjøbenhavn 16 April 1612. T. III. 441. Afskr. VI. 330.

Nils Wind fik Brev, Lyseklosters Len under Bergenhuus at annamme.

C. IV. V. G. t. Vid, at eftersom os elskelige Melkior Ulfstand til Axelvold, vor Mand og Tjener, hidindtil har været forlent med vort og Norges Krones Len Lysekloster, og vi nu naadigst ere til Sinds for^ne Lyseklosters Len [at] ville have lagt under Bergenhuus Len, da bede vi dig og ville, at du nu til Philippi Jacobi Dag førstkommendes for^ne Lyseklosters Len og des underliggendes Bønder og Tjenere der under Bergenhuus Len lader annamme og siden for des visse og uvisse Rente og Indkomst aarligen lader os gjøre god Rede og Regnskab. Kjøbenhavn 17 April 1612. Ibidem.

Gunde Lange til Agersvold [fik] Forleningsbrev paa Tunsberg Len og St. Olafs Kloster.

Kgl. Maj. haver naadigst forlent Gunde Lange til Agersvold med Hs. Maj.s og Norges Krones Len [Tunsberg Len] og St. Olafs Kloster, eftersom hans Fader Fredrik Lange til Søfde [det] senesten for hannem udi Befaling og Forsvar havt haver, at skulle have, nyde, bruge og beholde med vist og uvist, aldeles intet undtaget, indtil saalænge Kgl. Maj. anderledes derom tilsigendes vorder. Dog saa at han aarligen skal give af samme Lenes visse aarlige Indkomst 500 Rigsdaler til Afgift, at levere udi Kgl. Maj.s Rentekammer paa hans egen Eventyr og Bekostning. Og maa han under samme Afgift nyde og beholde al Avlen og Fordelen af samme Lens tilliggende Ladegaard kvit og fri sig selv til Bedste, og derimod paa samme Ladegaard og Avl aldeles ingen Omkostning Kgl. Maj. tilskrive udi nogen Maade. Medens for den uvisse Rente og Indkomst, sig der udi Lenet aarligen kan tildrage, skal han gjøre Kgl. Maj. gode Rede og Regnskab, som er Gaardbygsel, Landbohold, Sagefald og hvis andet, som for uvisse bør at regnes, hvoraf naadigst er ham bevilget den femte Part, og det øvrige, samt hvis Told, Sise og Vrag sig om Aaret der udi Lenet kan tildrage, det altsammen vil Hs. Maj. sig efter godt og klart Regnskab alene forbeholdet have. Dersom for^ne Gunde Lange kan formærke [etc. i de sedvanlige Udtryk om at indtale frakommet Krongods]. Og maa han ikke tilskrive Kgl. Maj. nogen Omkostning paa sig, sine egne eller andre hans Tjenere og Folk udi Lenet, hvor de udi

Hs. Maj.s Bestillinger og Hverv forskikkendes vorde. Hvilken forne hans Afgift skal begynde og angaa fra Philippi Jacobi Dag 1612 og endes til Philippi 1613 og saaledes Aar fra Aar [forfølges], saalænge Kgl. Maj. ham med samme Len naadigst forlene vil. Han skal og holde Gaardene til samme Len, som han holder Huus paa, ved god Hevd og Magt og ingen Omkostninger tilskrive Hs. Maj. udi Regnskabet med Tag, Vinduer eller andet sligt mere ferdigt at holde, og ingen Bygning foretage uden Kgl. Maj.s egen Befaling. Han skal ikke heller maa bygge Skibe der udi Lenet, smaa eller store, ikke heller tilstede andre at mue gjøre uden Kgl. Maj.s naadigste Bevilling, og aldeles ingen at maa hugge der udi Skovene enten for sig selv eller andre, uden alene hvis som Kgl. Maj. hos hannem lader bestille og hvis til Ildebrand og Bygningstømmer paa Gaarden nødtørftigen kan behøves. Og skal Gunde Lange have god, flittig Opseende og Tilsyn med, naar Kgl. Maj.s Breve komme did til Lenet om Tømmer at lade hugge og bestille, at samme Tømmer uden Forsømmelse vorder betimeligen og til rette Tide hugget og nedført paa Ladestederne, som det bedst kan indtages, saa at, naar Skibene komme did til Lenet efter Tømmer, de da det uden Fare kunne indtage. Og skal han ikke heller tilstede Skipperne eller Skibsfolket at drage fra Skibet og udi Lenet enten at bruge deres Kjøbmandskab eller tage anden Forsømmelse derfore, og give hver Skipper en Beviis med sig tilbage, paa hvad Dag han bekom sin Ladning ind, og hvorledes Skipperen med Skibsfolket have skikket dennem den Stund, de laa udi Havnen, paa det Kgl. Maj. altid kunde vide Besked, om for deres Forsømmelse noget bliver efterladt. Og skal forne Gunde Lange intet Egetømmer tilstede der fra Landet, lidet eller meget, at udskibes uden Kgl. Maj.s Bevilling, undtagen hvis hid udi Riget indføres. Han skal og holde Bønderne, der udi Lenet ere, ved Norges Lov, Skjel og Ret og dennem imod Jordebogen og Loven intet uforrette eller med nogen ny Paalægge besverge eller tilstede at besverges udi nogen Maade. Cum inhib. sol. Kjøbenhavn 19 April 1612. R. III. 402. Afskr. VI. 729.

Almuen udi Sjø-Lenene udi Throndhjems Len finge Brev, Skyttebaade at forferdige.

C. IV. Hilse eder alle, Bønder og menige Almue, ihvosomhelst I tjene eller tilhøre, som bygge og bo udi Sjø-Lenene udi Throndhjems Len udi vort Rige Norge, evindeligen med Gud og

vor Naade. Vider, at vi ere komne udi Forfaring, hvorledes eders Skyttebaade skal være forraadnede og aldeles ubrugelige, thi bede vi eder og ville, saa og hermed strengeligen og alvorligen befale, at I med det allerførste af ny lader bygge og forferdige saa mange Skyttebaade, som eder er befalet og paalagt at skulle holde, saa de til forefaldende Leilighed kunne være tjenlige og brugelige og eder selv til Gavn og Bedste, om noget uformodentlig af Fienden kunde paakomme. Kjøbenhavn 20 April 1612. T. III. 442. Afskr. VI. 330.

Capitain Steckenburg fik Bevilling at maa kjøbe og sig tilforhandle et Skibslast Egetømmer udi Norge.

C. IV. G. a. v., at vi af vor synderlige Gunst og Naade have undt, bevilget og tilladt og nu med dette vort aabne Brev unde, bevilge og tillade, at denne Brevviser, os elskelige Capitain Steckenburg, selv eller ved sin Fuldmægtige udi tilkommendes[1] Sommer, naar det kan være hannem beleiligt, maa paa denne ene Gang der udi vort Rige Norge, paa de Steder hannem bekvemmeligst kan falde, lade sig tilforhandle og kjøbe et Skibslast Egetømmer og det siden der af Riget ubehindret lade udskibe. Dog skal han give deraf den sedvanlige Told, som er forordnet af Egetømmer at skulle udgives og vore egne Undersaatter give. Og naar han samme Tømmer der sammesteds tilforhandlendes eller udskibendes vorder, skal han lade vores tilforordnede Lensmand, udi hvis Len samme Tømmer indkjøbes eller udskibes, skrive og tegne paa dette vort aabne Brev, hvilket han [eneste paa][2] denne ene Gang og ikke mere skal maa nyde og bruge. Cum inhib. sol. Kjøbenhavn 20 April 1612. R. III. 404. Afskr. VI. 730. (Orig. i Rigsarkivet.)

Bispen fik Brev nogen af Jæmteland angaaendes at forhjælpe til Kald udi Throndhjems Stift.

C. IV. V. s. G. t. Vider, at vi naadigst forfare, at Presterne af Jæmteland skal have sig efter denne Tids Leilighed og Tilstand neder [til] Throndhjem begivet og deromkring opholde, da, paa det de med andre Kald igjen kunne blive forsørgede, bede vi eder og ville, at naar der udi Stiftet nogen Prestekald vacere og ledig blive, I da dem til samme Kald at betjene forhjælper og ellers lader gjøre den Forordning, at hvilke som [ikke] med det første kan bekomme Kald, at de geistlige der

[1] Originalen har: denne nærværendes.
[2] Saaledes i Originalen.

udi Stiftet, enhver efter sin Evne og Leilighed, komme dem til deres Underholdning med noget til Hjælp, indtil de med andre Kald kunne blive forsørgede eller og nogen Forandring skeer. Kjøbenhavn 20 August[1] 1612. T. III. 442. Afskr. VI. 331.

Steen Bilde og Jens Bjelke finge Brev at skulle forordne god Vagt udi Throndhjems Len paa Grændsen.

C. IV. V. G. t. Vider, at eftersom udi forleden Sommer med det Tog udi Jæmteland imod vore og Rigens Fiender intet frugtbarligt er bleven udrettet, og vi nu for den Skyld eragte ganske ugavnligt at være videre noget Krigsfolk over de Grændser udi Throndhjems Len udi tilkommendes Sommer at forsende, thi bede vi eder og ville, at I udi nærværendes Sommer indtil paa videre Besked udi Jæmteland aldeles ingen Indfald gjøre, medens forordne, at Grændserne udi forne Throndhjems Len blive med Vagt vel forsørgede og Passerne vel besatte paa de Steder, I kan tænke Fienden at skulle kunne gjøre Indfald, og ellers alting saaledes ordinere, som I kunne eragte os og eders eget Fædreneland til Defension, Gavn og Velfart kan være fornøden. Kjøbenhavn 23 April 1612. Ibidem.

Steen Bilde og M. Isak Grønbech finge Brev Hr. Patrik [Diderikssøn] at henholde at give dobbelt Skat.

C. IV. V. G. t. Vider, at eftersom vi komme udi Forfaring, hvorledes os elskelige, hæderlig og vellærd Mand, Hr. Patrik, Sognepræst til Domkirken der udi vor Kjøbsted Throndhjem, skal understande sig ikke at ville udgive den sidst paabudne Skat, som Presterne over begge vore Riger, Danmark og Norge, at contribuere naadigst ere paalagte, uanseet han noksom derom skal være paamindet; da bede vi eder og befale, at I forne Hr. Patrik hedenholder, at han er fortænkt udi, 14 Dage efter at dette vores Brev bliver eder behændiget, at udgive dobbelt saa meget Skat, som han ellers tilforn skulde have udlagt, og det til en Straf og Paamindelse, for han ikke saa villig og rede, som det sig burde, samme Skat har udgiven. Saafremt forne Hr. Patrik sig endda fortrykker og samme Contribution og Skat ei velvillig vil udlægge, I da ham Prædikestolen der sammesteds forbyder, af Kaldet afsætter og det siden saaledes ordinerer, at en anden skikkelig udi hans Sted, efter Ordinantsen lovlig kal-

[1] Formeentlig en Skrivfeil for: April. Brevet er i Tegnelserne indført mellem Breve af 20 og 23 April.

det, kunde blive indsat. Kjøbenhavn 25 April 1612. T. III. 443. Afskr. VI. 331.

Mats Mørkholt i Norge fik Fredebrev paa et Manddrab, som han havde beganget.

C. IV. G. a. v., at eftersom denne Brevviser, Mats Mørkholt, fordum Ridefoged udi Tunsberg Len, for nogen Tid siden forleden skal være kommen for Skade og udaf Hastmodighed slaget en ved Navn Laurits Bosøn et Slag med et Spjud, hvoraf han nogen Tid derefter skal være død bleven, og han nu for os haver gjort beviisligt sig at have tilfredsstillet den Dødes Slægt og Venner; da efter saadan Leilighed have vi af vor synderlige Gunst og Naade naadigst undt, bevilget og givet og nu etc. give forne Mats Mørkholt hans Fred igjen, saa han herefter som tilforn ubehindret maa blive og bosætte sig der udi vort Rige Norge eller her udi vort Rige Danmark hvor han lyster, og bruge sin Næring og Bjering som vore andre Undersaatter sammesteds og være fri, felig og sikker og ikke være Mand des værre for den Sag udi nogen Maade. Cum inhib. sol. Kjøbenhavn 1612[1]. R. III. 404. Afskr. VI. 731.

Anno 1612 den 7 Mai er denne nærværendes Skipper af England ved Navn M. Samuel Spier paa Kgl. Maj.s vores naadigste Herres Vegne fragtet til England med nogle Dine (sic)[2], og iblandt andet haver Kgl. Maj. naadigst bevilget, at forne Skipper maa bekomme udi Norge toldfri en Skibslast med Deler, hvorefter høibemeldte Hs. Maj.s Tolder i Norge, hvilken denne vor Seddel bliver tilstillet, kunde have sig at rette. Til Vidnesbyrd underskrevet med egne Hænder. Kjøbenhavn 7 Mai 1612. Ibidem.

Steen Matssøn [Laxmand] fik Brev nogen Stykker at forskikke udi Leiren for Elfsborg.

C. IV. V. G. t. Vi bede dig og ville, at du nu strax uden al Forsømmelse hid til vor Feltleir forskikker de grove Stykker, som vi for nogen Tid siden forleden did til vort Slot Baahuus have forsendt, og det derhos saaledes alvorligen lader forordne, at samme Stykker det allerførste muligt er kunne være her tilstede. Hvis belangendes er de Soldater, som der ved vort Slot Baahuus og udi forne vor Kjøbsted Marstrand skulle ligge

[1] Dag og Maaned ere udeladte. Brevet er i Registrene indført mellem to Breve af 20 April og 7 Mai.

[2] Maaskee Skrivfeil for Diur (Dyr)?

syge, ere vi naadigst tilfreds, at du dem for^{ne} deres Lohnung paa videre Regnskab lader forstrække, og at du, paa hvis du dem udi saa Maade forstrækker, tager nøiagtig Kvittants. Eftersom du og underdanigst er begjerendes at maa [be]komme en Arkelimester, som Arkeliet der paa Fæstningen kan tage udi Antvoring, saa ville vi naadigst, det første muligt er, en Arkelimester did til Slottet forskikke. Af de Bønderknegte, som vi og naadigst have befalet at skulle komme hid, skal du uden al Forsømmelse efterhaanden, som de did til Slottet ankomme, iligen hid forskikke. Vi see og naadigst for godt an, at du med det første hid til for^{ne} vort Feltleiger til vores eget Behov forsender noget fersk Smør og Brød. Feltleiren for Elfsborg 8 Mai 1612. T. III. 443. Afskr. VI. 332.

Steen Matssøn [Laxmand] fik Brev et Fad Brændeviin til Leigret at forskikke.

C. IV. V. G. t. Vi bede dig og ville, at du med allerførste Leilighed hid til vort Feltleiger forskikker det Fad Brændeviin, som du har der paa vort Slot Baahuus liggendes, og at du derhos lader befale Skipperen, som samme Brændeviin hid skal fremføre, at han den til os elskelige Otte Skeel, vores Proviantmester, skal antvorde. Feltleiren for Elfsborg 14 Mai 1612. T. III. 444. Afskr. VI. 332.

Steen Matssøn [Laxmand] fik Brev at skulle kjøbe Kgl. Maj. 200 Heste og Sadler.

C. IV. V. G. t. Vi bede dig og ville, at du hos Bønder der udi Baahuus Len for den bedste Kjøb, muligt er, os til Bedste lader kjøbe 50 Heste og Sadler af de bedste, dig muligt er at bekomme, og saafremt Bønderne restere med noget af deres Landgilde eller i andre Maade dig paa vore Vegne noget skyldig ere, da du maatte kvittere samme deres Landgilde og Restants for hvis Heste og Sadler du udi saa Maade bekommer, saavidt det kan tilstrække, og anvend din største Flid, saa du for^{ne} 50 Heste og Sadler, det allerførste muligt er, kan tilveiebringe; og naar du for^{ne} 50 Heste har samlet, skal du dem over til vort Land Hisingen forskikke og os det siden ufortøvet lade vide. Du skal og siden endda efter Leiligheden os til Bedste indkjøbe af for^{ne} Bønder 150 Heste og Sadler, saa det kan være 200 Heste og Sadler tilsammen, og at du dennem udi lige Maade over til vort Land Hisingen forsender og os det siden, eftersom du dem bekommer, underdanigst lader give tilkjende. Hvis du

udi saa Maade for forne Heste og Sadler udi forne Bønders Landgilde, eftersom forskrevet staar, kvitterer eller udi rede Penge udgiver, har du dig til Regnskab at lade føre. Leiren for Elfsborg 15 Mai 1612. T. III. 444. Afskr. VI. 332.

Borgermester og Raad udi Marstrand finge Brev noget Proviant at skulle annamme af Eske Brocks Fuldmægtige.

C. IV. V. G. t. Vider, at os elskelige Eske Brock til Estrup, vor Mand, Raad og Embedsmand paa vort Slot Dronningborg, underdanigst har ladet give os tilkjende, at han did til vor Kjøbsted Marstrand ved sin Fuldmægtige har ladet føre 22 Lester Malt, regnendes udi Lesten 36 Tønder, 6 Lester Gryn og 4 Tønder saa og 300 Sider Flesk, hvilket forne Proviant I nu strax af forne Eske Brocks Fuldmægtige skulle annamme og af Maltet lade brygge godt Øl og det siden, efterhaanden som det bliver brygget, hid til vor Feltleir, vor Proviantskriver her sammesteds til Hænde, forsende, men Grynen og Flesket skulle I nu strax ved et vist Bud hid til forne vor Feltleir forskikke og det udi lige Maade forne vor Proviantskriver her sammesteds lade overantvorde. Feltleiren for Elfsborg 18 Mai 1612. T. III. 444. Afskr. VI. 333.

Envold Kruse fik Brev, adskillige Erinder anrørendes.

C. IV. V. s. G. t. Vider, at eftersom I underdanigst har ladet os tilkjendegive, at I der paa vort Slot Akershuus af Kronens Indkomst har udi Forraad over 30 Tusinde Daler, med underdanigst Begjering at maa blive forstendiget, hvorhen I samme Penge skulle forskikke, saa ville vi naadigst med muligste Leilighed forne Penge ved en af eders egne Pinker hos eder lade hente og affordre. Eftersom I og underdanigst giver tilkjende, at I har de 1000 Bønderknegte tilrede, som I for nogen kort Tid siden forleden har [faaet] Befaling om der udi Lenet at skulle tilveiebringe, saa bede vi eder og ville, at I lader gjøre den Anordning, at forne Knegte med deres Vaaben og Verge, naar behov gjøres, kunne være tilstede. Hvad Rytterne og Bønderknegtene anlanger, som forgangen Sommer og Vinter have ligget der udi Leiret og ved Grændsen holdt Vagt, af hvilke I og underdanigst udi eders Skrivelse formelder, at I nogle har givet Hjemlov og andre udi deres Sted til Vagten at forsee paa Grændserne og andensteds, hvor behov gjøres at tage vare paa, forordnet, saa ere vi naadigst vel dermed tilfreds, dog at I med mugeligste Flittighed altingest baade inden Norges Rige og paa

Grændsen saa forsørger og anordner, som I kan eragte os og forne Norges Krone allermeest kan komme til Gavn og Bedste og Sveriges Krone til største Forderv og des Undersaatter [til] Nachdeel og Skade. Belangendes de 5 Skyttebaade, som I og underdanigst formelder at skulle blive ferdige, dem skal I efterhaanden, som de blive forferdiget, med muligste og tildrageligste Leilighed hid til vort Feltleiger forskikke. Leiren for Elfsborg 18 Mai 1612. T. III. 445. Afskr. VI. 333.

Steen Matssøn [Laxmand] fik Brev nogen Muurmestere og Kalk til Elfsborg at forskikke etc.

C. IV. V. G. t. Vi bede dig og ville, at du med muligste og forderligste Leilighed hid til vort Slot Elfsborg forsender al den Kalk, som du haver ladet slaa der ved vort Slot Baahuus, saa og at du hid forskikker de fleste Muurmestere, dig muligt er at bringe tilveie, og saafremt M. Lennert endnu er saa ved Magt, at han kan arbeide, skal du sende ham hid med de andre Muurmestere. Du skal og endnu udi Forraad lade slage saa megen Kalk, som dig muligt er at lade bringe tilveie, og den i lige Maade, efterhaanden som den bliver slagen, hid forskikke. Udi lige Maade bede vi dig og ville, at du betaler nærværendes Brevviser, Hans Amager, en billig Fragt for vores Arkeli, han har hidført, det du siden saaledes har at lade føre dig til Regnskab. Cum claus. consv. Elfsborg 26 Mai 1612. T. III. 446. Afskr. VI. 334.

Biskopen i Bergen fik Brev, Paul Lauritssøn, Fuldmægtig paa nogle Færømænds Vegne, med Hr. Peder Foss til Rette at forhjælpe.

C. IV. V. s. G. t. Hvis denne Brevviser, Paul Lauritssøn, Indvaaner udi vor Kjøbsted Bergen, Fuldmægtig paa nogle Mænd paa vort Land Færø deres Vegne, underdanigst har ladet andrage og tilkjendegive anlangendes en Arv, som samme Færømænd efter afgangne Magdalene Søfrensdatter skal være tilfalden, hvilken Arv dem skal forholdes formedelst et Brev, hæderlig og vellærd Mand Hr. Peder Foss, Sogneprest til Korskirken der udi forne vor Kjøbsted Bergen, om samme Arv skal have udgivet, des Leilighed I af denne herhos indlagte Supplikation ydermere har at forfare, med underdanigst Begjering, herudinden til Rette at maatte forhjælpes. Thi bede vi eder og ville, at, naar I hermed besøges, I da strax ufortøvet forne Paul Lauritssøn paa forne Færømænds Vegne udi samme Sag over forne

Hr. Peder Foss en Stevning meddeler og siden, naar Sagen kommer for eder udi Rette, om samme hans udgivne Brev bør ved Magt at blive, endeligen kjender og dømmer, saavidt Lov og Ret er, paa det vi for videre hans Overløb udi denne Sag maatte blive forskaanede. Kjøbenhavn 27 Mai 1612. T. III. 446. Afskr. VI. 334.

Borgermestere og Raad udi Bergen finge Brev at dømme imellem Paul Lauritssøn, Fuldmægtig paa nogle Færømænds Vegne, og Nils Frantssøn, [saasnart Bispen har kjendt og dømt om det Brev, som Hr. Peder Foss har udstedt til Nils Frantssøn. Forøvrigt ligelydende med næstforegaaende Brev]. Kjøbenhavn 28 Mai 1612. T. III. 447. Afskr. VI. 334.

Envold Kruse og Steen Matssøn [Laxmand] finge Brev nogle Jagter og Baade at lade forskaffe til Baahuus.

C. IV. V. s. G. t. Vi bede eder og ville, at I nu strax uden al Forsømmelse til vores Behov bestille de fleste Jagter og Baade, eder muligt er ved Viksiden at bringe tilveie, og at I lade gjøre den Anordning, saa forne Jagter og Baade vel bemandede med Folk det første muligt kunne være did ved vort Slot Baahuus tilstede, siden forne Jagter og Baade vel bemandede med Folk skikker til vort Slot Baahuus (sic). Guldborg 3 Juli [ɔ: Juni] 1612. T. III. 447. Afskr. VI. 335.

Envold Kruse fik Brev nogle Penge til Styring Boel og [Gerlof] Nettelhorst at forskikke til Krigsfolkenes Betaling [m. m.].

C. IV. V. s. G. t. Vi bede eder og ville, at saasnart I kan fornemme, at vore Orlogsskibe ere udi Søen, skulle I hid til vort Slot Baahuus med den sikreste og bedste Konvoj, eder muligt er at bringe tilveie, forsende alle de Penge, I har udi Beholdning. Eftersom I og for nogen kort Tid siden forleden underdanigst har været begjerendes, at I for eders Svagheds og Skrøbeligheds Skyld naadigst maatte blive forskaanet for det tilstandendes Sommertog, saa ere vi naadigst tilfreds, at I for samme Tog bliver forskaanet, dog at I, saavidt muligt er, paa andre Steder har den Indseende, at ingen udi nogen Maade Indfald skeer af Fienden. Baahuus 6 Juni 1612.

Postscriptum. Udi lige Maade bede vi eder og ville, at I nu strax opsender til os elskelige Styring Boel og Gerlof Nettelhorst saa mange Penge, som Krigsfolket, som de hos sig har, kunde med betales. Datum ut supra. Ibidem.

Byfogden udi Marstrand fik Brev en Badskjer at give Maanedspenge, som de Engelske heler.

C. IV. V. G. t. Vid, at eftersom vi have forordnet og antaget os elskelige Mester Albret (hans Haandverk en Badskjer) at skal sig med det allerførste did til vor Kjøbsted Marstrand begive og hele hvis syge og gekvæste Engelske Soldater, som allerede der udi Byen ere og herefter til Byen blive forsendte, da bede vi dig og ville, at du giver forne Mester Albret eller og hans Svend, indtil saa længe han selv did [til] Byen ankommer, hver Maaned til Pension 24 Daler, derhos haver den Indseende, at forne Engelske Soldater af ham ikke blive forsømte, det du siden saaledes har dig til Regnskab at lade føre. Baahuus 6 Juni 1612. T. III. 448. Afskr. VI. 335.

Styring Boel og [Gerlof] Nettelhorst finge Brev 400 Bønder, som kunne hugge, at forskaffe, [m. m.].

C. IV. V. G. t. Vi bede eder og ville, at I nu strax og uden Forsømmelse begive eder med alt det Folk, I der ved Svinesund har samlet, op til vor Kjøbsted Oddevald; sammeledes at I lade tilsige Rytterne, at de og der sammesteds det allerførste muligt er møde tilstede. Udi lige Maade bede vi eder og ville, at I til forne vor Kjøbsted Oddevald forsende 400 Bønder, som kunne hugge og sig paa Tømmernehr (sic) udi nogen Maade forstaa, hvilke forne Bønder ingen anden Gevær skulle tage med sig end Øxer og Naver. Baahuus 6 Juni 1612. T. III. 448. Afskr. VI. 336.

Kjøbmændene, som lade besegle Hofshuus, fik Pas paa deres Skib, kaldet Den lange Wage, som Jesper Christenssøn er Skipper paa og Jost Lasskuel Kjøbmand. [Kjøbenhavn] 12 Juni 1612. R. III. 405. Afskr. VI. 731.

Envold Kruse fik Brev 20 Skippund [Stang-]Jern Sten Matssøn [Laxmand] at levere [til Baahuus Slots Bygnings Behov og samme at føre til Regnskab]. Kjøbenhavn 20 Juni 1612. T. III. 448. Afskr. VI. 336.

Jørgen Kaas og Styring Boel finge Brev at henholde Bønderlensmændene, udi hvis Toldsedler de udgive, at specificere det, som fortoldet bliver.

C. IV. V. G. t. Vid, at eftersom vi komme udi Forfaring, hvorledes Bønderlensmændene der udi dine Lene adskillige Toldsedler til Borgerne udi vor Kjøbsted Bergen, paa hvis Vare og Gods de udi forne Lene kjøbe og sig tilforhandle, udgive, udi

hvilke deres udgivne Toldsedler ikke stykkeviis bliver specificeret, hvad enhver har fortoldet, men det alene in genere antegnet, med hvilke Toldsedler forne vore Undersaatter ganske Skibsladninger toldfri ville udføre, saa vor Tolder udi forne vor Kjøbsted Bergen ikke kan have nogen vis Efterretning, naar det ud igjen af Riget skal udskibes, hvadsomhelst deraf tilforn er bleven fortoldet eller ei; da, paa det at slig Uordning udi Tide kunne blive afskaffet, og under det Skin ikke mere, end fortoldet bliver, skulle udføres, bede vi dig og ville, at du strax tilsiger og henholder Tolderne og Fogdelensmændene, som ere tilforordnede udi forne dine Lene Told at opberge, at de endeligen ere fortænkte udi herefter ikke nogen Toldsedler at udgive, medmindre de stykkeviis og in specie lade antegne og indskrive alt, hvis udi saa Maade bliver fortoldet, paa det vi kunne bekomme hvis Told os med Rette bør, og forne vor Tolder udi forne vor Kjøbsted Bergen kunne desbedre vide sig derefter at rette og forholde. Kjøbenhavn 20 Juni 1612. T. III. 449. Afskr. VI. 336.

Søfren Søfrenssøn, Tolder udi Bergen, fik Brev anlangendes nogle Toldsedler, Bønderlensmændene til Undersaatterne udgive. [Af Indhold som næstforegaaende Brev]. Kjøbenhavn 20 Juni 1612. T. III. 449. Afskr. VI. 337.

Styring Boel og Alexander Papenheim samt de andre Befehlingshebere over Krigsfolket i Norge finge Brev Bretta[1] at indtage.

C. IV. V. G. t. Vi bede eder og ville, at I med det forderligste efter vor forrige Skrivelse gjøre eders største Flid, at I kunne indtage den Kjøbsted Brette og den siden lade befæstige, saavidt efter denne Tids Leilighed skee kan, og som vor Ingenieur anordnendes vorder, og at I siden den nødtørftigen med Folk besætte, som den til al forefaldende Leilighed kunde fordedige. I skal og besætte Oddevalds Fjord udmed Strandsiden, at der sammesteds ingen uformodendes Anfald skeer. Cum claus. consv. Elfsborg 10 Juli 1612. T. III. 450. Afskr. VI. 337.

Borgermester og Raad udi Marstrand finge Brev nogle Syge der i Byen at forlægge.

C. IV. V. G. t. Vi tilskikke eder herhos nogle syge Personer, som ride under vor Hoffane, ved Navn, som medfølgende Seddel udviser, bedendes eder [og] ville, at I dem hos Borger-

[1] Bretta eller Brette, en By i Vestergötland, hvis Borgerskab i 1642 blev flyttet til den en halv Miil nordenfor anlagte By Vennersborg.

skabet der udi vor Kjøbsted Marstrand forlægge, forordnendes dem god Varetægt og nødtørftig Underholdning, saa de udi ingen Maade blive forsømte. Hvis derpaa bliver anvendt, skal eder af vor Rentemester igjen fornøies og betales. Elfsborg 10 Juli 1612. T. III. 450. Afskr. VI. 337.

Envold Kruse, Anders Green, Olaf Galde og Peder Ivarssøn [Jernskjeg] finge Brev om nogen Munition, dem tilskikkes [m. m.].

C. IV. V. s. G. t. Vider, at eftersom I have begjeret, at eder maatte tilskikkes nogen Stykker og Munition, som I der paa vort Slot Akershuus behøve, da sende vi eder nu samme Munition efter denne indelukte Fortegnelse. Belangendes Bygningen paa Slottet og andet, som I skrive om, maa I lade bero indtil paa videre Besked. Kjøbenhavn 4 August 1612. T. III. 450. Afskr. VI. 338.

Envold Kruse fik Brev det Norske Krigsfolk saavelsom Jørgen Lunges medhavende Krigsfolk anrørendes.

C. IV. V. s. G. t. Vider, at eftersom vi naadigst have betroet og afferdiget os elskelige Jørgen Lunge til Odden, vor Mand, Tjener, bestelter Øverster og Embedsmand paa vort Slot Ørum, med et Antal Krigsfolk sig did op til vort Rige Norge at skulle begive og der sammesteds at forrette, hvis [vi] ham naadigst have givet udi Befaling; thi bede vi eder og ville, at I paa hans Begjering gjører ham al mulig Befordring med Bønder at arbeide, Tilførsel, Proviant, Forstrækning med Penge efterhaanden til Krigsfolket og udi hvis andre Maade han kan det behøve og af eder begjerendes vorder. Og efterdi vi formærke, at det Norske Fodfolk, paa Grændsen har været forsamlet, mesteparten skal være forløben og en ringe Ting dermed kan udrettes, da bede vi eder og ville, at I strax samme Norske Fodfolk aftakker og forløver, og hvis Penge dertil skulle kontribueres herefter som tilforn lader opberge og det Krigsfolk anvende, som forne Jørgen Lunge er befalet at kommandere over, men hvis Rytteriet anlanger, som og der sammesteds findes, de skulle følge forne Jørgen Lunge og rette sig efter hvis han dem befalendes vorder. Cum claus. consv. Nisserød 5 August 1612. T. III. 451. Afskr. IV. 338.

Steen Matssøn [Laxmand] fik Brev Antonius Ottessøn, udi Baahuus Len boendes, at henholde sin Broders Regnskab at forklare, som var Skriver paa Vardberg.

C. IV. V. G. t. Vid, at Antonius Ottessøn, der udi Baahuus Len boendes, efter hans afgangne Broder Daniel Ottessøn, forrige Skriver paa vort Slot Vardberg, skal have taget under Lykkelse og Laas forne sin Broders Regnskab og andet, han sig kan have efterladt, og dog alligevel skal han sig undslaa forne sin Broders Regnskab at ville forklare, vor Lensmand paa forne vort Slot Vardberg til stor Skade. Thi bede vi dig og ville, at du henholder forne Antonius Ottessøn, at han endeligen med det første er fortænkt udi forne sin afgangne Broders Regnskab at forklare og dermed gjøre til en Ende. Kjøbenhavn 21 August 1612. T. III. 451. Afskr. VI. 338.

Morten Erringston von Nykastel i England fik Pas at maa selv eller hans Fuldmægtige paa denne ene Gang og udi næstkommende Foraar løbe Norden omkring Vardøhuus med et hans Skib, ungefær paa 40 Lester stort, og haver han erlagt og betalt her paa Rentekammeret, hvis Rettighed han deraf skal give. Kjøbenhavn 2 September 1612. R. III. 405. Afskr. VI. 731.

Envold Kruse og Styring Boel finge Brev, to Capitainer med deres Folk igjennem deres Lene at lade passere.

C. IV. V. G. t. Vid, at eftersom vi naadigst have forordnet to Capitainer, som er Robert Trenes og Simon Bee, at skulle hverve os til Bedste to Kompagnier Irlændiske Knegte og dem siden med det første udi vort Rige Norge indføre; thi bede vi dig og ville, at du der udi dine Lene gjør den Forordning, at, naar forne Capitainer med samme Knegte der sammesteds ankomme, de da fri og ubehindret til os elskelige Jørgen Lunge, bestelter Øverster, kunne passere. Kjøbenhavn 22 September 1612. T. III. 451. Afskr. VI. 339.

Envold Kruse fik Brev nogle Soldater anrørendes.

C. IV. V. s. G. t. Vider, at vi have tilskikket os elskelige Jørgen Lunge, vor Mand, Tjener og Statholder paa vort Slot Elfsborg, en Designation paa noget Krigsfolk, som vi der udi vort Rige Norge ville have forlagt udi Garnison; bedendes eder og ville, at I aftakker Bønderknegtene, og at I lader opberge de Penge, som forne Knegte skulde holdes fore, og dem siden tilstiller forne Jørgen Lunge, og ellers ham til Krigsfolket af eders Lens Indkomst forskaffer saa meget Proviant, Penge og Havre, som meest muligt er, det I siden saaledes har at lade føre til Regnskab. Kjøbenhavn 22 September 1612. T. III. 452. Afskr. VI. 339.

Steen Matssøn [Laxmand] fik Brev at skulle mustre Krigsfolket.

C. IV. V. G. t. Vi bede dig og ville, at du retter din Leilighed efter nu strax og med det allerførste at mustre alt hvis Krigsfolk, som er nu der, os elskelige Jørgen Lunges, vor bestelter Øversters Regiment, saavelsom og at du med forne Jørgen Lunge mustrer alt hvis Rytteri, som der omkring vore Slotte Baahuus og Elfsborg ligger udi Garnison, samt alt det Engelske Krigsfolk, og det siden saaledes kontinuerer hver Maaned. Kjøbenhavn 22 September 1612. T. III. 452. Afskr. VI. 339.

Steen Matssøn [Laxmand] fik Brev Fru Else Galde, Wedige von Jasmunds Efterleverske, anrørendes.

C. IV. V. G. t. Vid, at os elskelige Fru Else Galde til N., afgangne Wedige von Jasmunds Efterleverske, underdanigst har ladet os andrage og tilkjendegive, hvorledes tre Sergenter, ved Navn Jørgen Michelssøn, Christen Harboe og Christopher Nilssøn, uden beviislig Aarsag skal have ladet borttage og arrestere en Jagt med noget forne hendes Huusbondes efterladendes Gods, uanseet at de med flere, som hende forne hendes Huusbondes Gods forholde, ikke dertil skal være berettiget, des Leilighed du vidtløftigere af denne herhos lagte Fortegnelse har at forfare. Thi bede vi dig og ville, at naar forne Fru Else Galde dig hermed lader besøge, du da forne Personer for dig fordrer og siden hende herudinden til Rette forhjælper, saavidt du kan gjøre med Rette. Kjøbenhavn 28 September 1612. Ibidem.

Jens Viborg [paa Melkerød], Ridefoged udi Nordviken i Baahuus Len, fik Stadfæstelse paa Kronens Part Korntienden af Naverstad Prestegjeld at beholde ad gratiam, [hvilken han har fæstet af Steen Matssøn [Laxmand] mod en aarlig Afgift af 12 Daler, at betale paa Skriverstuen paa Baahuus]. Kjøbenhavn 1 Oktober 1612. R. III. 405. Afskr. VI. 732.

Nils Wind fik Brev Lagmanden at henholde udi Peder Rafn's, Byskriver udi Oslo, hans Sag endeligen at dømme.

C. IV. V. G. t. Hvis nærværendes Brevviser, Peder Rafn, Borger og Byskriver udi vor Kjøbsted Oslo, os underdanigst har ladet andrage og tilkjendegive, det har du af hans herhos indlagte Supplikation ydermere at forfare. Thi bede vi dig og ville, at naar forne Peder Rafn dig hermed besøger, du da ham herudinden til Rette forhjælper, at han uden vidtløftig Proces og

Rettergang kommer dermed til en Ende, og benholder Lagmanden, at han strax er fortænkt udi uden nogen lang Forhaling og Ophold at dømme ham og hans Vederpart imellem udi samme Sag, saa ham kan vederfares, hvis Norges Lov og Ret medfører, og vi for videre hans Overløb blive forskaanet, anseet vi ikke gjerne see, at nogen vore Undersaatter noget skulle forholdes eller fratages uden Lov, Dom og Ret. Kjøbenhavn 2 Oktober 1612. T. III. 453. Afskr. VI. 340.

Hr. Christen Lauritssøn, Sogneprest til Bø Prestegjeld, fik Forleningsbrev paa et Præbende udi Stavanger Domkirke, kaldes Løfre Præbende, som hans Formand, Hr. Jon Ellingssøn, for hannem havt haver. Kjøbenhavn 20 Oktober 1612. R. III. 405. Afskr. VI. 732.

Steen Bilde fik Brev og Bevilling paa 4 Jernstykker til Throndhjems Bys Behov og at bedre altingest holde udi Agt med Vagt, negtes Forlov hid ned, og om 100 Tylvter Blokke til Byens Behov.

C. IV. V. G. t. Vid, at eftersom du underdanigst est begjerendes, vi naadigst ville bevilge vore Undersaatter der udi vor Kjøbsted Throndhjem 3 eller 4 store Jernstykker at mue bekomme til forne deres Bys Behov, hvilke forne Stykker, naar Leiligheden sig begiver, did hen op vel kan blive forskikket, dog at du tilholder forne vore Undersaatter udi forne vor Kjøbsted Throndhjem, at de selv samme Stykker betale. — Desligeste eftersom du og underdanigst begjerer, vi naadigst ville forløve dig fra Lenet over Vinter hid neder at begive, da, efterdi vi forfare, at Mønnickhoffuen for nogen Tid forleden med et ringe Antal Folk igjennem dit Len ubehindret og (sic) at være dragen og ind udi Sverige uden al Modstand være kommen, os paa vor Høihed og vore Riger og Lande ikke til ringe Skade, det dog lettelig kunde have blevet forekommet, dersom du som vor betroede Lensmand havde havt dermed tilbørlig Indseende og gjort den Forordning, det sig havde burdet, og din Efterladenhed og Forsømmelse sligt ikke havde aarsaget, det vi os til dig ikke havde forseet, og vi det derved til sin Tid lade bero saavelsom og Tiltale, vi kunne have til Bønderne, om deres Forseelse findes, saa dig efter slig Leilighed nu ikke nogen Forlov kan bevilges, men vil hermed have dig alvorligen befalet, at du dig ikke fra Lenet indtil paa videre Besked begiver, men at du der sammesteds alting saaledes forordner, at flittig Opsyn med god

Vagt, Varetægt bliver holdet og Grændserne vel besatte, at herefter formedelst din Forsømmelse intet Indfald skeer enten til Lands eller Vands, paa det vore Undersaatter ikke skulle nogen ydermere Skade og Overlast tilføies, som tilforn skeet er, eftersom du vilt ansvare og udi sin Tid være bekjendt. — Vi tilskikke dig og herhos vort aabne Brev til menige Bønder der udi næste omliggende Lene og Fogderi ved vor Gaard Throndhjem at skulle forskaffe 100 Tylvter Tømmerstokker til Throndhjems Bys Behov, des Leilighed du vidtløftigere af samme vort aabne Brev har at forfare. Thi bede vi dig og ville, at du samme vort aabne Brev for Bønderne der sammesteds lader læse og forkynde og siden henholder enhver efter sin Evne og Leilighed at forskaffe og fremføre saa mange Tømmerstokker, som du kan eragte at ville fornøden gjøres forne 100 Tylvter med at fuldgjøre. Cum claus. consv. Kjøbenhavn 21 Oktober 1612. T. III. 453. Afskr. VI. 340.

Bønderne udi Throndhjems Len finge Brev 100 Tylvter Tømmerstokker til Throndhjem at forskaffe.

C. IV. Hilse eder, menige vore og Norges Krones Bønder og Tjenere, som bygge og bo ved Søkanten og paa Landet udi næste omliggende Lene og Fogderi ved vor Gaard Throndhjem, evindeligen med Gud og vor Naade. Vider, at eftersom vi naadigst have bevilget Throndhjems By at maa bekomme 100 Tylvter Tømmerstokker, forne By for et Anløb med at befæstige, thi bede vi eder og ville og hermed strengeligen og alvorligen befale, at, naar os elskelige Steen Bilde, vor Mand, Tjener og Befalingsmand paa forne vor Gaard udi Throndhjem, eder herom lader tilsige, enhver da forskaffer saa mange Tømmerstokker, ham bliver befalet, og dem siden fremfører til forne vor Kjøbsted Throndhjem, naar forne Steen Bilde eller hans Fuldmægtige eder derom tilsigendes vorder, anseet sligt skeer eder og eders Fædreneland til Beskjærmelse. Saafremt sig nogen fortrykker og samme Tømmerstokker ikke vil forskaffe og fremføre, eftersom forve staar, han da ikke derfor vil tiltales og straffes, som vedbør. Cum claus. consv. Kjøbenhavn 21 Oktober 1612. T. III. 454. Afskr. VI. 341.

Steen Bilde fik Brev Birgitte, afgangne Hr. Erik Mogenssøns, fordum Sogneprest og Provst udi Oviken i Jæmteland, anrørendes.

C. IV. V. G. t. Vid, at eftersom nærværendes Brevviser-

ske, Birgitte, afgangne Hr. Erik Mogenssøns, fordum Sogneprest og Provst udi Oviken i Jæmteland, hans Efterleverske, os underdanigst har ladet andrage og tilkjendegive, hvorledes hun har fanget stor Skade af Fienderne, der de nu udi forleden Sommer have indtaget Jæmteland, og udi saa Maade geraaden udi stor Uleilighed, med underdanigst Begjering, vi saadan hendes Vilkaar ville ansee og bevilge, at hun til en Gaard der udi dit Len for nogen anden maatte befordres, naar der sammesteds nogen ledig bliver, det vi hende og naadigst have bevilget; bedendes dig og ville, at naar du hermed besøges og nogen Gaard der udi dit Len ledig bliver, du da hende for nogen anden lader bekomme, dog at hun aarligen giver og gjør deraf den sedvanlige Leding, Landskyld og anden Herlighed, som deraf pleier at gjøres og udgives. Kjøbenhavn 31 Oktober 1612. T. III. 455. Afskr. VI. 341.

Steen Bilde fik Brev anlangendes den Toldseddel, Knut Jenssøn, Foged i Romsdal, har givet Thrittel N. af Lunden i England.

C. IV. V. G. t. Vid, eftersom nærværendes Brevviser, Thrittel N. af Lunden i England, med hans Skib, som kaldes Nathan, udi Vestersøen af vore Orlogsskibe nu nyligen er optagen, og det formedelst at den Toldseddel, Knut Jenssøn, Foged udi Romsdal, til forne Thrittel udgivet har, lyder, forne Skib at være fortoldet og frigjort for 40 Lester, uanseet samme Skib befindes at være to Gange saa stort, saa at Skibet i saa Maade befindes ringere at være fortoldet, end som det er stort til, og efter slig Leilighed har han stillet Borgen her sammesteds for samme Sag; og efterdi forne Thrittel formener, at hvis Forseelse derudinden kan befindes af Knut Jenssøn, samme Toldseddel har udgivet, at være skeet, er han nu til Sinds sig did op at begive og sin Opretning hos forne Knut Jenssøn at søge, hvorfor han denne vor Skrivelse til dig underdanigst har været begjerendes udi samme Sag til Rette at maatte forhjælpes. Thi bede vi dig og ville, at naar du hermed besøges, du da om samme Sag altingest flittig inkvirerer og forfarer og forne Thrittel siden derudinden forhjælper, saavidt med Lov og Ret skee kan, og dersom samme Knut Jenssøns Forseelse udi samme Maade kan findes, at du ham da saaledes forfølger og tiltaler som den, der udi sin Bestilling uoprigteligen handlet har, og med ham saasom

andre herefter har flittig Indseende. Kjøbenhavn 31 Oktober 1612. T. III. 455. Afskr. VI. 342.

Envold Kruse fik Brev adskillige Bestillinger anrør.

C. IV. V. s. G. t. Vider, at eftersom vi udaf eders Skrivelse til os elskelige Christian Friis, vor Mand, Raad og Kantsler, naadigst komme udi Forfaring, hvorledes Bønderne der udi vort Rige Norge sig skulle besverge, ikke længere at kunne udgive de Penge, som de fremmede Soldater skulle besoldes med, da, efterdi de dem selv tilforn paa adskillige Tider have erbødet, hvorom I os end selv paa deres Vegne tilskrevet har, at de gjerne vilde besolde fremmede Folk, om de selv maatte blive hjemme, dem ei heller mere er paalagt, end som de tilforn have udgivet, bede vi eder og ville, at I endeligen opkræver udaf Bønderne saa mange Penge hver Maaned, som de tilforn deres eget Folk med at besolde have udgivet, og dem siden nedskikker til de Steder, som vore Krigsfolk, vi did op have forordnet, ligge Garnison, og ved eders Fuldmægtige til deres Officerer deraf lader uddele, eftersom os elskelige Jørgen Lunge, vor Mand, Tjener og Statholder paa vort Slot Elfsborg, det forordnendes vorder, saafremt vi ikke skulle vide det hos eder, om Pengene ikke udi rette Tid fremkomme og derudover sig nogen Uleilighed tildrage kunde. Den Usikkerhed og Fare, som I udi eders Skrivelse omformelder, med Penge udi Vinter at fremsende, kan lettelig ved en Konvoj forekommes, naar I ellers udi andre Maade gjører eders Flid. — Det norske Rytteri ville vi nu med det første at skulle begive sig til vor Kjøbsted Oslo og siden der sammesteds at ligge udi Vinterleir. — Vi ere og naadigst tilfreds, at os elskelige Fru Bodil Galde, afgangne Henning Walstrups Efterleverske, de Penge, hun os skyldig er, eder paa vore Vegne til rette Tid erlægger og betaler. Fredriksborg 7 November 1612. T. III. 456. Afskr. VI. 342.

Steen Matssøn [Laxmand] fik Brev Bønderne udi Baahuus Len og paa Hisingen anrørendes.

C. IV. V. G. t. Vid, at eftersom vore og Norges Krones Bønder og menige Almue der udi Baahuus Len saavelsom paa vort Land Hisingen os underdanigst har ladet andrage og tilkjendegive, hvorledes deres Huse og Gaarde med næsten alt, hvis de havde, af vore og Rigens Fiender er bleven afbrændt og ellers af dem udi andre Maade har lidt stor Skade, saa de

derover ere kommen til stor Fattigdom, saa de ikke kunne formaa at udgive den aarlige Skat, dem er paalagt, med underdanigst Begjering, vi saadan deres fattige Leilighed ville ansee og dem for samme Skat lade være forskaanet, hvilket vi dem og naadigst have bevilget, bedendes dig og ville, at du saa mange Bønder, som i saa Maade kunne befindes at være gjort Skade, udi nærværendes Aar for forne paabudne aarlig Skat lader være fri og utiltalt; det du dig siden saaledes har at lade føre til Regnskab. Kjøbenhavn 16 November 1612. T. III. 457. Afskr. VI. 343.

Brev, at Proviantskriverne skulde forskikke til Kjøbenhavn en Fortegnelse paa hvis Proviant, Soldaterne af dem havde bekommet.

C. IV. V. G. t. Vi bede dig og ville, at du henholder Proviantskriveren der paa vort Slot Baahuus, at han iligen og uden al Forsømmelse forferdiger og hid nedskikker en rigtig og klar Fortegnelse paa alt hvis Proviant Krigsfolket der sammesteds hos ham har annammet og oppebaaret, saavelsom og hvis Beviser han har taget paa samme Proviant, paa det, naar Capitainerne skulle have deres Afregning, det da dem udi deres Besolding kunne blive afkortet. Kjøbenhavn 25 November 1612. Ibidem.

Disse efterskrevne finge forne Brev:

Steen Matssøn [Laxmand] — Baahuus.
Jørgen Lunge — Elfsborg.
Mogens Kaas — Halmstad.
Mogens Gyldenstjerne — Vardberg.
Borgermester og Raad i Marstrand.

Envold Kruse og Bispen udi Oslo finge Brev, Hr. Jakob Hjort anrørendes.

C. IV. V. s. G. t. Vider, at eftersom vi nu komme udi Forfaring, hvorledes der udi Oslo Stift skal være en Prest ved Navn Jakob Hjort, som er berygtet for at være katholsk og meget at have sin Omgjængelse med en katholsk Prest ved Navn Erland, Sogneprest udi en By for Dantzigen, . . .[1], hvilken skal være barnfød der udi vort Rige Norge udi Throndhjems Stift, og efterdi vi ikke tvivle, at de jo adskillige Praktiker forehave imod os [og] vore Riger, da bede vi eder og hermed alvorligen befale, at I om forne Hr. Jakob Hjorts Leilighed flitteligen rand-

[1] I Tegnelserne er her et aabent Rum til Byens Navn.

sage, og dersom han ikke er tilstede, at I da udi hans Huus med Flid lade søge efter hvis Breve og Skrifter der sammesteds findes; men dersom han der sammesteds findes tilstede og kan betrædes, at I da med ham fortfare og procedere, som vi eder tiltro og I ville ansvare og være bekjendt. Vi forfare og naadigst, at forne Hr. Jakob der udi Stiftet skal have nogle Brødre, som ere Prester og udi lige Maade ere berygtede at være katholske, om hvis Leilighed I og flitteligen skulle inkvirere og dem saavelsom andre slige udi lige Maade procedere, eftersom I ville ansvare og være bekjendt. Fredriksborg 28 November 1612. T. III. 458. Afskr. VI. 344.

Envold Kruse fik Brev nogle Soldater anrørendes.

C. IV. V. s. G. t. Vider, at eftersom vi naadigst have ladet gjøre den Anordning, at os elskelige Godske von Anfeld [ɔ: Alefeldt], vor bestelter Oberstlieutenant, did op til vort Rige Norge til Langesund et Antal Krigsfolk, ungefærlig til 400, fra vort Fyrstendom Holsten skal fremføre, som der sammesteds indtil paa videre Besked skulle blive liggendes; thi bede vi eder og ville, at I det saaledes forordner, at naar forne Soldater did hende at ankomme, de da der sammesteds kunne blive forlagte og til paa videre Besked bekomme nødtørftig Underholdning. Fredriksborg 2 December 1612. Ibidem.

Bønderne udi Norge finge Brev Knegtepengene at udgive.

C. IV. Hilse eder alle, Bønder og Almue udi vort Len N., ihvosomhelst I tjene eller tilhøre, evindeligen med Gud og vor Naade. Vider, at eftersom vi nogen Tid siden forleden have eder til Bedste for godt anseet og saaledes forordnet, at I skulde sidde hjemme og ikke mere udskrives, dog at I hver Maaned skulde udgive hvis Knegtepenge, som I ere taxeret for og pleie at udgive, det fremmed Krigsfolk, som vi did op til vort Rige Norge have forordnet, med at besolde, og efterat vi nu naadigst komme udi Forfaring, hvorledes I eder skulle fortrykke, samme Knegtepenge hver Maaned at udgive til rette Tid, da bede vi eder og hermed enhver særdeles strengeligen og alvorligen byde og befale, at I endeligen ere fortænkt udi uden al Undskyldning strax at erlægge og betale hvis Knegtepenge, som I med tilbage staa fra den Tid forne fremmede Krigsfolk did op blev forskikket, og siden fremdeles hver Maaned til rette Tid at udgive forne Knegtepenge, eftersom enhver er taxeret, indtil saalænge vi

anderledes derom tilsigendes vorde. Cum inhib. sol. Halmstad 17 December 1612. T. III. 459. Afskr. VI. 344.

Nogle Lensmænd udi Norge finge Brev et aabent Brev, Knegtepenge anrørendes, at skulle lade forkynde.

C. IV. V. G. t. Vi tilskikke dig herhos vort aabne Brev, som du for Bønderne der udi dit Len strax skal lade læse og forkynde og af dem siden uden Forhaling opkræve saa meget, som de til denne Tid med tilbage staa af hvis Knegteskat de ere taxeret for, og det strax os elskelige Envold Kruse, vor Mand, Raad, Statholder udi vort Rige Norge og Embedsmand paa vort Slot Akershuus, tilskikke og siden herefter, og indtil vi anderledes derom forordnendes vorde, hver Maaned udi lige Maade samme Knegteskat opkræve og forne Envold Kruse tilskikke. Saafremt du herefter derudinden, som hidindtil skeet er, findes forsømmelig, og derudover sig nogen Uleilighed tildrager, vi da ikke skulle vide det hos dig. Halmstad 17 December 1612. T. III. 459. Afskr. VI. 345.

Disse efterskrevne finge forne Breve:

Nils Wind — Bergenhuus.

Jørgen Brockenhuus — Halsted [ɔ: Halsnø] Klosters Len.

Jørgen Kaas — Stavanger og des underliggendes Lene.

Styring Boel — Nedenes, Mandals og Lister Lene.

Alexander Papenheim — Skien.

1613.

Aabent Brev, som Jørgen Lunge og Mogens Gyldenstjerne blev medgivet.

C. IV. G. a. v., at eftersom vi naadigst have befalet os elskelige Jørgen Lunge, vor Mand, Tjener og bestelter Øverster og Statholder paa vort Slot Elfsborg, og Mogens Gyldenstjerne, vor Mand, Tjener og Embedsmand paa vort Slot Vardberg, et Antal Krigsfolk fra vort Rige Norge og forne vort Slot Elfsborg at skulle udskikke, da bede vi eder og hermed strengeligen og alvorligen

byde og befale vore Embedsmænd og alle andre, som paa vore Vegne nogen Befaling have, saavelsom og alle vore Undersaatter, Borgere og Bønder udi vore Riger Danmark og Norge, at I ere dennem aldeles behjælpelige og aldeles rette eder efter, hvis de paa vore Vegne befalendes vorde, baade med Skibe og Skibsfolk at forskaffe, og saamange af eder, som have Skibe, naar I af nogen dennem derom blive tilsagt, at I da ufortøvet gjøre samme eders Skibe seglferdige. Cum inhib. sol. Lagholm 16 Januar 1613. R. III. 405. Afskr. VI. 733.

Instruktion og Underviisning,

som vi, Christian IV, have givet os elskelige Jørgen Lunge, bestelter Øverster og Gouverneur paa vort Slot Elfsborg, hvorefter han skal have sig at rette.

Først skal han begive sig herfra til forne vort Slot Elfsborg og der sammesteds saavelsom allevegne udi vort Rige Norge mustre sit eget Regiment samt alle de engelske Kompagnier, hvor de helst ere og ligge udi Garnison; og naar de ere mustrede, skal han alt Folket aftakke, lade dennem nedlægge deres Gevær og rive Fanerne fra Stængerne.

Dernæst skal han gjøre sin største Flid at forskaffe Capitainerne saa mange Penge, som de deres Soldater med kunne contentere, og til des Fornødenhed skal han forskrive Penge fra os elskelige Envold Kruse, vor Mand, Raad, Statholder udi vort Rige Norge og Embedsmand paa vort Slot Akershuus, og Steen Matssøn [Laxmand], vor Mand, Tjener og Embedsmand paa vort Slot Baahuus, saavelsom ellers Fuldmagt have at optage Penge tillaans baade udi vor Kjøbsted Marstrand og andresteds, hvor han dennem kunne tilveiebringe, og eftersom Leiligheden udkræver. Hvad Capitainerne og Officiererne anlanger, dem skal han henvise til vort Rentekammer udi vor Kjøbsted Kjøbenhavn at hente deres endelige Afregning.

Siden skal han og paa det flittigste see til, at han alt Folket med det første og med den bekvemmeste Leilighed er, kan bringe til Skibs, hvortil han skal have Fuldmagt at forskrive og bruge alle de Skibe, som findes baade udi Vardberg Len og udi vort Rige Norge, saavel og dertil allevegne at lade udtage nødtørftige Skibsfolk, om han nogen kan behøve. Han skal udi lige Maade mustre og aftakke de Dragoner og dennem formelde, sig at have udi Befaling at forskaffe det saa, at de kunne komme bort til Skibs, saamange som det begjere og ville tilforn

afskaffe deres Heste; hvilke det ikke ville, skulle selv see, hvorledes de kunne komme ud af Riget.

Og skal han derforuden stille dennem saavelsom det andet Krigsfolk frit fore sig landveis ud af vore Riger at mue begive, om de ikke ville drage ud til Skibs, dog uden Gevær og med den alvorlige og strenge Inhibition, at de ikke tilføie vore Undersaatter Skade udi nogen Maade, ved Livsstraf.

Han skal og rette sin Leilighed efter, at han fremdeles og indtil paa videre Besked skal blive paa forne vort Slot Elfsborg og have det udi Forlening. Og ville vi naadigst bevilge hannem at have og beholde der paa Befæstningen 1 Lieutenant, 1 Vagtmester, 1 Arkelimester, 1 Badskjer, 60 Knegte, 4 Bøsseskytter, 1 Trommeslager, 1 Piber og 1 Stokkerknegt.

Saasnart muligt er, skal han til Skibs nederskikke til vort Slot Kjøbenhavn alle de store Stykker, som der nu paa Huset findes, og af de andre de fleste, mistes kunne, og der sammesteds beholde de mindste og alle Jernstykkerne.

Han skal og beholde tre Lester Krud samt nødtørftig Kugler; det andet Arkeli skal han altsammen nedskikke til forne vort Slot Kjøbenhavn.

Sammeledes skal han og nedskikke alle de Jagter, som findes der for Slottet.

Paa det Skib, som der sammesteds ligger synket, skal han anvende største Flid, at han det kan bekomme op igjen, om han ellers synes, at det er noget bevendt.

Og skal han indtil paa videre Besked lade give Agt paa vore Vegne paa hvis Told, som der udi Lenet kan falde, at os udi ingen Maade dermed skeer for kort.

Han skal og paa vore Vegne af menige Indbyggere og Undersaatter udi de Kjøbstæder, Hereder og Provindser, hvad Navn de have kunne, som nu blive lagt under forne vort Slot Elfsborg, paany tage Eed efter den Besked og Mening, ham derom med det første skal blive tilskikket.

Herefter forne Jørgen Lunge sig aldeles skal have at rette og herudinden saavelsom udi alle Maade vide og ramme vort og vore Rigers Gavn og Bedste, som vi ham naadigst tiltro. Lagholm 16 Januar 1613. R. III. 406. Afskr. VI. 733.

Steen Matssøn [Laxmand] fik Brev Len at forbytte, samt nogle andre Erinder anrørendes.

C. IV. V. G. t. Vid, eftersom vi naadigst ere til Sinds

nu til Philippi Jacobi Dag førstkommendes at ville forlene dig med Øvids Klosters Len, da bede vi dig og ville, at du retter din Leilighed efter til samme Tid at levere vort Slot Baahuus til os elskelige Jørgen Lunge, vor Mand, Tjener, bestelter Øverster og Gouverneur paa vort Slot Elfsborg, og dig siden hid ned til forne Øvids Kloster begiver. Imidlertid skal du forskikke til vort Slot Kjøbenhavn alt hvis Skyt, som nogen kort Tid, førend Krigen begyndtes, did til Slottet blev opsendt, saavelsom alt hvis Skyt, som fra Guldborg did hen er bleven opskikket. Udi lige Maade bede vi dig og ville, at du alvorligen forbyder, at ingen sig understaar at bygge paa det Sted, som Kongelf tilforn [har] staaet, men hvo noget ville bygge, han skal bygge paa Øer nedenfor vort Slot Baahuus, eftersom enhver bliver udviist, hvorom vi have givet forne Jørgen Lunge videre Befaling. Lagholm 16 Januar 1613. T. III. 460. Afskr. VI. 345.

Jørgen Lunge fik Brev det aftakket Krigsfolk anrør.

C. IV. V. G. t. Vi bede dig og ville, at saafremt du efter denne Tids Leilighed ikke kan bringe derfra enten til England, Nederland eller andensteds under Tydsklands Side Krigsfolket til Skibs, at du da dem forlægger allevegne hos Bønderne udi Baahuus og Akershuus Len, indtil Vandet bliver aabent, at de kunne forskaffes bort til Skibs, og saa mange, som midlertid ville drage paa deres egen Eventyr igjennem Landet, det mue gjøre, dog med alvorlig Inhibition, at de ikke gjøre Undersaatterne nogen Skade. Derforuden skalt du gjøre din Flid, at du kunde overtale nogen, synderlig de Engelske, at de ville begive sig ind udi Sverige, paa det man ved slige og andre Middel kunde vorde dem kvit, men for altingest skal du rette din Leilighed efter, at vi ingen Besolding eller Gage ville være dem pligtig, saa du dem med det første muligt er aftakker. Helsingborg 28 Januar 1613. T. III. 460. Afskr. VI. 346.

Lensmændene udi Norge finge Brev at lade gjøre Taksigelse af Prædikestolen for Fred.

C. IV. V. G. t. Vid, at eftersom imellem os, Kgl. Wde udi Sverige og vore Riger en bestandig Fred (des Gud være lovet) er oprettet, thi bede vi dig og ville, at du strax over alt dit Len Freden af alle Prædikestole lader forkynde og til Gud derfore gjøre en alvorlig Taksigelse; desligeste at du alle vore Undersaatter, udi forne dit Len boendes, lader tilkjendegive, at de nu frit og uden al Frygt og Fare med Sveriges Riges Under-

saatter nu herefter ligerviis som tilforn mue drive deres Handel og Vandel. Cum claus. consv. Kjøbenhavn 30 Januar 1613. T. III. 461. Afskr. VI. 346. (Orig. i Rigsarkivet.)

Disse efterskrevne finge forne Brev:

Styring Boel.	Jørgen Kaas.
Steen Bilde.	Claus Gagge.
Alexander Papenheim.	Nils Wind.
Hartvig Bilde.	

Steen Bilde fik Brev de Svenske Befalingsmænd udi Jæmteland at tilsige ham Landet at overantvorde.

C. IV. V. G. t. Vid, at eftersom imellem os, Kgl. Wde udi Sverige og vore Riger nu en bestandig [Fred] er oprettet, hvorudi er forafskedet, at Jæmteland og Herdal os og den Norske Krone igjen skal restitueres, thi bede vi dig og ville, at saasnart dette vort Brev dig bliver behændiget, du da forne vore Lande fordrer af den Svenske Befalingsmand, som det inde har, at han dem aftræder og deraf drager og dem igjen til dig paa vore Vegne antvorder, og at du strax tilsiger alle Jæmtelands og Herdals Indbyggere, geistlige og verdslige, som udaf forne Lene Jæmteland og Herdal ere forjagede, at de sig der heden igjen begive til deres Kald, Huse og Boliger. I lige Maade ville vi, at du strax disse hosføiede Stevninger for vore Undersaatter udi Jæmteland og Herdalen, udi Stjørdals Prestegjeld ere boendes, saa og for saa mange Sogne, som ligge fra forne Stjørdals Prestegjeld til Meraker Fjeld, skal lade læse og forkynde, hvorefter de kunne vide sig at rette; du skal og selver efter denne Stevning, vi dig tilskikke, med dem paalyder, forholde, givendes din Beviis derpaa, at den er dig tilstillet. Sammeledes efterdi vi ere til Sinds herefter Throndhjems, Jæmtelands og Herdals Lene en anden god Mand at ville forlene, bede vi dig i lige Maade og ville, at du est fortænkt udi 3die Paaskedag nu næstkommendes det fra dig at levere med Inventario, Jordebøger og alt andet, som samme Len bør at følge. Kjøbenhavn 30 Januar 1613. Ibidem.

Jakob Pederssøn, Lagmand, og Borgermesterne udi Throndhjem finge Brev Vidnesbyrd, som for dem bliver indstevnet, at give beskreven.

C. IV. V. G. t. Vi bede eder og ville, at naar I af os elskelige Steen Bilde, Embedsmand paa vor Gaard udi Throndhjem, Jens Bjelke, Befalingsmand udi Reins Kloster, og Hans

Basse, vor Mand og Tjener, samt og af vore Undersaatter og menige Almue udi Jæmteland, udi Herdalen, udi Stjørdals Prestegjeld og de Sogne, som ligge fra forne Stjørdals Prestegjeld og til Meraker Fjeld, boendes, blive besøgt, og de ere til Sinds at hos eder forhverve og føre nogen Vidnesbyrd, I da, efterat de lovligen for eder blive indstevnet, give dem, hvilke det begjere, samme Vidnesbyrd under eders Signeter fra eder beskreven, som I ville ansvare og være bekjendt. Kjøbenhavn 30 Januar 1613. T. III. 462. Afskr. VI. 347.

Claus Gagge og Hartvig Bilde finge Brev at annamme hvis Skyld og Rettighed den Svenske Krone sig paa sin egen og paa den Rydsers Vegne der udi deres Lene har tilholden.

C. IV. V. G. t. Vid, at vi udi det Fredsfordrag, som nu senest ved Knærøds Grændse blev oprettet, have bekommet al den gamle Skyld og Rettighed, som Sveriges Konninger og den Svenske Krone haver af Alders haft udi Norge i Nordland og Vardøhuus Lene, fra Titisfjord indtil Varanger, af de Sølapper, som paa de Steder langs Vesterhavet bo, samt at den Rettighed, som Sveriges Krone udi den forne Tractu i Vardøhuus Len indtil Varanger af Rydsen ved en Kontrakt bekommet haver, med al Jus, Høihed, Dominio maris og anden Herlighed, som Sveriges Krone sig paa de forne Steder i Norge i Nordland og Vardøhuus Lene ved forne Vesterhavet anmodede, saa aldrig nogen Konning udi Sverige eller Sveriges Krone til evig Tid sig noget ved Søsiden i Norges Rige paa de forne Steder skulle anmode; thi bede vi dig og ville, at du strax al forne Skyld, Rettighed og Herlighed, som under dit Len hører, der under Lenet lader annamme og udi Jordebogen indskrive og siden aarligen for hvis visse og uvisse Indkomst, som deraf kan falde, lader gjøre os gode Rede og Regnskab. Udi lige Maade bede vi dig og ville, at du retter din Leilighed efter udi egen Person at møde til den almindelige Herredag, som er berammet at skulle holdes der udi vor Kjøbsted Skien den 2 August førstkommendes, der sammesteds dig at erklære om hvis Finne- eller Lappebyer, som der udi dit Len ligge til Fjelds. Og dersom der udi forne dit Len nogen Fogder eller andre Personer kunne findes, som om forne Lappebyers Leilighed nogen god Kundskab have, du da lader gjøre den Forordning, at de i lige Maade til samme Tid møde tilstede, anseendes at der nogen Tvist om samme Lappe-

byer endnu forefalder, og at os der Magt paaligger. Cum claus. consv. Kjøbenhavn 30 Januar 1613. T. III. 462. Afskr. VI. 347.

Jørgen Lunge fik Brev, som efterfølger.

C. IV. V. G. t. Vi tilskikke dig herhos en Udtog eller Extrakt af nogle Capita udi den Freds-Notul, som nu senest ved Knærøds Grændse blev forfattet, hvorefter du dig udi Elfsborgs Administration kan have at rette og forholde. Thi bede vi dig og ville, at du altingest saaledes der udi Lenet anordner, at os ikke udi nogen Maade herimod skeer for kort, ei heller dig paa vore Vegne noget videre anmoder, end de Capita udi forne Freds-Notul udvise og indeholde. Kjøbenhavn 30 Januar 1613. T. III. 463. Afskr. VI. 347.

Efter Claus de Waldts Efterleverskes Anfordring blev udgiven Pas paa Nordlandene paa et Skib paa 65 Lester Gods, kaldes Den røde Rose, Skipper kaldes Jakob Clausøn, Kjøbmanden, som segler paa samme Skib, Robert Engelgraf. Kjøbenhavn 10 Februar 1613. R. III. 407. Afskr. VI. 735.

Envold Kruse fik Brev Akershuus's Bygning anrør.

C. IV. V. s. G. t. Vider, at eftersom vi udaf eders Skrivelse til os elskelige Christian Friis til Borreby, vor tro Mand, Raad og Kantsler, naadigst komme udi Forfaring, at med det første vil fornøden gjøres paa adskillige Steder at lade arbeide og bygge paa Befæstningen der omkring vort Slot Akershuus, da bede vi eder og ville, at I til des Behov udi Tide adskillig Fornødenhed skaffer i Forraad; siden ville vi paa Foraaret en Bygmester did op forordne, som samme Arbeide skal ferdiggjøre. Kronborg 17 Februar 1613. T. III. 463. Afskr. VI. 347.

Envold Kruse fik Brev at møde udi Lagholm.

C. IV. V. s. G. t. Vider, at eftersom I for nogen Tid siden forleden har bekommet vores naadigste Skrivelse at møde paa vort Slot Baahuus den seneste Februar nu førstkommendes der sammesteds at forsegle og underskrive det Fredsfordrag, senesten paa Grændsen ved Knærød imellem disse tre Kongeriger Danmark, Norge og Sverige forafskedet og oprettet blev, og efterdi Tiden og Leiligheden falder os saa kort, at vi samme Fredsfordrag ikke kunne saa langt bortskikke, bede vi eder og ville, at I eder strax begiver ned til [vor] Kjøbsted Lagholm, der sammesteds forbemeldte Fredsfordrag at forsegle og underskrive; siden kunne I hid over til os forreise, saafremt [I] noget

hos os har at forrette, som Magt paaligger. Kronborg 19 Februar 1613. T. III. 463. Afskr. VI. 347.

Jørgen Lunge fik Brev, Oddevalds Kjøbsted anrør.

C. IV. V. G. t. Vid, eftersom vi naadigst formode, at vor Kjøbsted Oddevald, som udi næst forgangen Feide er bleven afbrændt, paa et bekvemmere og beleiligere Sted kunde henlægges, da bede vi dig og ville, at du dig derheden begiver og flitteligen al Leiligheden forfarer og dig siden udførligen derom imod os erklærer; desimellem skal Borgerne aldeles forbydes paa det forrige Sted nogen Bygning at hensætte indtil paa videre Besked. Vi bede dig og ville, at du alle de Feltsadler, som did til vort Slot Elfsborg forgangen Aar bleve opsendte, os elskelige Corfits Rud, vor Mand, Tjener og Embedsmand paa vort Slot Hindsgavl, til Hænde, med det allerførste muligt er hid neder forskikker tilvands. Kronborg 20 Februar 1613. T. III. 464. Afskr. VI. 348.

Gellis Mathissøn og Asmus Russ og Peter Schell, Borgere udi Hamburg, finge Pas paa Nordlandene en Gang paa et Skib, kaldes St. Michel, ungefær paa 40 Lester, som Michel von Lübeck er Skipper paa, og have de Tolden erlagt. Kjøbenhavn 26 Februar 1613. R. III. 407. Afskr. VI. 735.

Herman Hoë af Flensborg fik Pas paa Nordlandene paa hans Skib, som Nils Anderssøn er Skipper paa, paa denne ene Gang. Kronborg 9 Marts 1613. Ibidem.

Karsten Anderssøn, Jørgen Richardssøn, Hans Numsen, Mathis Claussøn, Renort Numsen af Flensborg fik hver et Pas paa Nordlandene paa denne ene Gang. Kjøbenhavn 19 Marts 1613. Ibidem.

Hans Glad, Lagmand udi Bergenhuus, [fik] Brev en Prest ved Navn M. Jon Pederssøn [ɔ: Mogenssøn][1] anrørendes.

C. IV. V. G. t. Vid, at os elskelige Borgermestere og Raadmænd udi vor Kjøbsted Bergen os underdanigst have ladet andrage og tilkjendegive, hvorledes en Prest ved Navn M. Jon Mogenssøn, Sogneprest udi Nordfjord, skal understande sig at drive ulovlig Handtering videre og anderledes, end Ordinantsen ham tilholder, hvilken Brug de formene at skee imod Bergen Bys Privilegier og dem paa deres Næring til Forhindring, Skade og Afbræk; da, efterdi forne M. Jon for saadan sin ulovlig Brug og Handel af forne Borgermestere og Raadmænd for os elskelige, hæderlig og høilærd Mand M. Anders Michelssøn [Colding],

[1] Sogneprest til Indviken.

Superintendent over Bergens Stift, skal være indstevnet, og han siden samme Sag for den verdslige Ret skal have indfunden, bede vi dig og ville, at naar forne Borgermestere og Raad Sagen for dig indføre og forne M. Jon Mogenssøn bliver lovligen stevnet, du da imellem begge forne tvistige Parter uden Forhaling kjender og dømmer saavidt, som Ret er. Kjøbenhavn 20 Marts 1613. T. III. 464. Afskr. VI. 348.

Michel Vibe, Borgermester, og Thomis Lorck finge Pas paa et Skib, kaldes Ritteren, ungefær paa 30 Lester, som Nils Honning er Skipper paa. Kjøbenhavn 24 Marts 1613. R. III. 407. Afskr. VI. 735.

Borgermesterne udi Throndhjem finge [Brev] at skulle levere Claus Daa Inventarium paa Throndhjems Gaard.

C. IV. Hilse eder, os elskelige Christen Jenssøn og Jørgen Grum, Borgermestere udi vor Kjøbsted Throndhjem, evindeligen med Gud og vor Naade. Vider, eftersom vi naadigst have forlent os elskelige Claus Daa til Ravnstrup, vor Mand og Tjener, med vor Gaard udi Throndhjem saa og Jæmteland og Herdalen, da bede vi eder, befale og hermed Fuldmagt give, at naar os elskelige Steen Bilde til Bildesholm, vor Mand og Tjener, fra sig leverer forne Gaard og Lene, I da ere overværendes tilstede og til forne Claus Daa overantvorder hvis Inventarium, Breve, Registre, Jordebøger og alt andet, som hos forne Gaard og Lene findes og bør at lades og overantvordes; desligeste at I og besigte Bygningen paa forne Gaard og Ladegaarde der sammesteds, hvorledes de nu forefindes og ere ved Magt holden, og det klarligen under eders Signeter give fra eder beskrevet, som I ville ansvare og være bekjendt, og det siden til forne Claus Daa overantvorde. Kjøbenhavn 29 Marts 1613. T. III. 465. Afskr. VI. 349.

Nils Wind fik Brev en Arv efter en Kvinde udi Bergen ved Navn Magdalene Søfrènsdatter anrørendes.

C. IV. V. G. t. Vid, at eftersom du os underdanigst har ladet andrage og tilkjendegive, hvorledes der udi vor Kjøbsted Bergen efter en Kvinde ved Navn Magdalene Søfrensdatter skal være falden en Arv, som nogle Mænd paa Færø, efter nogle Vidnesbyrd der sammesteds udgivet, skal være tildømt, hvilke du formener ikke rette Arving at være, men os udi samme Arv efter Norges Lov at være interesseret, med underdanigst Begjering vores naadigste Villie at vide, hvorledes du dig udi denne

Sag skal forholde; da, saafremt du eśt vis paa, at vi til samme Arv kan være berettiget, og du ikke til forgjæves derpaa nogen Bekostning paa vore Vegne skal anvende, bede vi dig og ville, at du uden lang Forhaling derpaa taler, saavidt du kanst gjøre med Lov og Ret. Kronborg 29 Marts 1613. T. III. 466. Afskr. VI. 349.

Envold Kruse fik Brev Tage Thott nogen Deler at forskaffe.

C. IV. V. s. G. t. Vi bede eder og ville, at naar os elskelige Tage Thott Anderssøn, vor Mand, Tjener og Embedsmand paa vort Slot Lagholm, hos eder lader gjøre Anfordring ved sin Fuldmægtige, I da ham lader bekomme til Loftenes Behov paa forne vort Slot Lagholm 80 Tylvter Danmarks-Deler, saavelsom og 80 andre gemene Deler til Stillinger, dog at samme gemene Deler [gjøres] noget tykkere, end de vare, som ham forleden Aar er bleven leveret. Det I eder siden saaledes har at lade føre eder til Regnskab. Kjøbenhavn 30 Marts 1613. T. III. 464. Afskr. VI. 348.

Bønderne udi Throndhjems og Jæmtelands [og Herdalens] Lene finge Brev at svare Claus Daa [til Ravnstrup efter Steen Bilde til Bildesholm]. Kjøbenhavn 1 April 1613. T. III. 466. Afskr. VI. 349.

Palle Rosenkrands Børgessøn fik Forleningsbrev paa et Prælatur og Præbende udi Throndhjems Domkirke [nemlig Archidiaconatus Prælatur og Ætmundi Præbenda med dens Residents, Ødegaard og Lykker efter afgangne Hr. Peder Olssøn]. Kjøbenhavn 3 April 1613. R. III. 407. Afskr. VI. 735.

Envold Kruse fik Brev de to Bønder, som førte det Folk udi Gudbrandsdalen, som slog de Skotske, anrørendes.

C. IV. V. s. G. t. Vi bede eder og ville, at I tilsiger og henholder de to Bønder, som er Laurits Hage og Peder Randklev, hvilke anførte de Bønder, der sloge det Skotske Krigsfolk i Gudbrandsdalen, at de rette deres Leilighed efter udi egen Person at møde tilstede til den Herredag, som er berammet at skulle stande udi vor Kjøbsted Skien den 2 August næstkommendes. Kjøbenhavn 3 April 1613. T. III. 466. Afskr. VI. 350.

Nils [Wind] fik Brev at maatte forløves fra Lenet hid ned til Landet.

C. IV. V. G. t. Vid, at eftersom du underdanigst har væ-

ret begjerendes, at dig paa nogen Tid lang hid ned at begive naadigst maatte forløves nogen din anliggende Hverv at forrette, da ere vi naadigst dermed tilfreds, dog saa at du retter din Leilighed efter til den Herredag, som der udi vor Kjøbsted Skien den 2 August nu førstkommendes er berammet at skulle holdes, endeligen uden al Undskyldning at være tilstede, og det saa forordner, at der udi Lenet med altingest udi din Fraværelse haves tilbørlig Indseende, saa at ikke noget enten med Stevninger at udgive eller udi andre Maade bliver forsømmet. Kronborg 4 April 1613. T. III. 467. Afskr. VI. 350.

Pas, som blev Gert Rantzau tilstillet, at skulle fragte Skib til Norge, og siden samme Pas Skipperen tilstille, [forat bringe Bord og Deler fra Norge til Itzehoe, med Ordre til den Lensmand, Skipperen henvender sig til, at han uden Ophold skaffer ham fuld Last]. Itzehoe 16 April 1613. R. III. 408. Afskr. VI. 735.

Søfren Engemann fik Pas paa Nordlandene paa et Skib paa 40 Lester, som Hans Russ er Reder og Skipper paa. Kjøbenhavn 20 April 1613. R. III. 408. Afskr. VI. 736.

Borgermester Michel Vibe, Ivar Paulssøn og Thomis Lorch udi Kjøbenhavn finge Pas paa Nordlandene paa et Skib, kaldes St. Jakob, ungefær paa 60 Lester, som Anders Pederssøn er Skipper paa. [Kjøbenhavn] 24 April 1613. Ibidem.

Envold Kruse fik Brev Ekeberg og Krockuld [Krokhol] Gaarde anrørendes.

C. IV. V. s. G. t. Vider, at eftersom vi Anno 1607 naadigst have forlenet os elskelige Antonius Knutssøn, Borgermester der udi vor Kjøbsted Oslo, med disse to vore og Norges Krones Gaarde Ekeberg og Krockuld, og vi nu komme udi Forfaring, at paa den ene Gaard, Krockuld, ikke skal bo nogen Bonde, men han den selv at have udi Brug, hvorudover Gaarden slet skal forfalde og Skoven, der tilliggendes er, ellers forhugges og ilde medfares og til forne vor Kjøbsted Oslo bortføres, da bede vi eder og ville, at I strax om forne Gaards Leilighed, hvormed det sig dermed haver, lader forfare, og hvis I udi saa Maade forfarendes vorder, at I eder derom udførligen imod os ved allerførste Leilighed erklærer, paa det vi dertil kunne betænke tjenlige Midler. Kjøbenhavn 27 April 1613. T. III. 467. Afskr. VI. 350.

Claus Daa fik Forleningsbrev paa Throndhjems

Gaard [og Len efter os elskelige Steen Bilde til Bildesholm, mod aarlig Afgift 5,373 gamle Daler fri Penge fra Philippi Jacobi Dag 1613 og fremdeles. — Iøvrigt ordret med det for Jakob Trolle den 22 Juli 1597 (B. III. S. 503 ff.) udstedte Lensbrev]. Kjøbenhavn 1 Mai 1613. R. III. 409. Afskr. VI. 736.

Claus Daa's Forleningsbrev paa Jæmteland og Herdalen.

[Mutat. mutand. ordret med Jakob Trolles Lensbrev af 22 Juli 1597 (B. III. S. 506 f.) mod samme aarlige Afgift fra Philippi Jacobi Dag 1613]. Kjøbenhavn 1 Mai 1613. R. III. 412. Afskr. VI. 736.

Claus Daa's Forleningsbrev paa Romsdalen.

[Mutat. mutand. ordret med Formandens, Steen Bildes, Lensbrev paa samme Len af 27 Mai 1604 (ovfr. S. 48) mod samme aarlige Afgift fra Philippi Jacobi Dag 1613]. Kjøbenhavn 1 Mai 1613. R. III. 413. Afskr. VI. 736.

Ernst Normand fik Forleningsbrev paa Lyse Kloster og Len.

C. IV. G. a. v., at vi af vor synderlige Gunst og Naade saa og for Troskab og villig Tjeneste, som os elskelige Ernst Normand, vor Kammerjunker og Hofskjænk, os og Riget gjort og beviist haver og herefter troligen gjøre og bevise maa og skal, have undt og forlenet og nu etc. forlene forne Ernst Normand med vort og Norges Krones Len Lyse Kloster med dets tilliggendes Bønder og Tjenere og dets aarlige visse Indkomst samt forne Klosters underliggendes Ladegaard og Avl kvit og fri, sig selv til bedste at skulle have, nyde, bruge og beholde, til saalænge vi anderledes derom tilsigendes vorde. Men hvis den uvisse Rente og Indkomst anlanger, som sig i samme Len tildrage kan, som er Bygsel, Landbohold og Sagefald, derfor skal han gjøre os god Rede og Regnskab, hvoraf vi have naadigst bevilget ham den femte Part for sin Umage at maa nyde og bekomme, og den øvrige Part samt Tienden og hvis Told, Sise og Vrag, der i Lenet sig tildrage kan, skal altsammen efter godt og klart Regnskab komme os alene til Bedste. Og dersom forne Ernst Normand kan formærke [etc. i de sedvanlige Udtryk om at indtale frakommet Krongods, at holde Klostret og Ladegaarden ved Hevd og Bygning, ei hugge i Skovene uden til Ildebrand og Huusbygning, holde Bønderne ved Lov og ei paalægge dem ny Indfæstninger]. Hvilket forne hans Regnskab skal be-

gyndes og angaa fra Philippi Jacobi Dag 1613 etc. Cum inhib. sol. Kjøbenhavn 1 Mai 1613. R. III. 414. Afskr. VI. 736.

Christopher von Grebens Forleningsbrev paa Verne Kloster.

[Mutat. mutand. omtrent ordlydende med næstforegaaende Brev. — Christopher von Greben var Kongens Jægermester og fik Lenet efter afgangne Peder Matssøn [Laxmand]. Kjøbenhavn 1 Mai 1613. R. III. 415. Afskr. VI. 737.

Alexander Raab von Papenheims Forleningsbrev paa Spydeberg og Skipthveits Sogne.

C. IV. G. a. v., at vi af vor synderlige Gunst og Naade saa og for Troskab og villig Tjeneste, som os elskelige Alexander Raab von Papenheim til Lybenov, vor Mand og Tjener, os og Riget hertil gjort og beviist haver og herefter troligen gjøre og bevise maa og skal, have undt og forlenet og nu etc. forlene forne Alexander Raab von Papenheim med vort og Norges Krones Gods udi Spydeberg og Skipthveit Sogne, som afgangne Fru Mette Urne var med forlenet, at skulle have, nyde, bruge og beholde med des tilliggendes Bønder og Tjenere, vist og uvist, aldeles intet undertaget, til saalænge vi anderledes derom tilsigendes vorde. Dog saa at forne Alexander Raab von Papenheim skal give til os og Kronen af forne Gods's visse Indkomst efter Jordebogens Lydelse 100 Rigsdaler til aarlig Afgift uden al Afkortelse og dennem aarligen paa hans egen Eventyr og Bekostning udi vort Rentekammer at lade levere. Meden hvis den uvisse Rente og Indkomst af samme Gods falde kan, skal han aarligen gjøre os gode Rede og Regnskab fore, og deraf maa han annamme og nyde for hans Umage den femte Part, og den øvrige Part samt hvis Told, Sise og Vrag udi forne Lene kan sig tildrage, ville vi os selv alene efter godt og klart Regnskab have forbeholdet. Og dersom han kan formærke [etc. i de sedvanlige Udtryk om at indtale frakommet Krongods, ei at forhugge Godsets Skove og at holde Bønderne ved Norges Lov]. Hvilken forne Alexander Raab von Papenheim hans Afgift og Regnskab skal begynde og angaa fra Philippi Jacobi Dag 1613 etc. Cum inhib. sol. Kjøbenhavn 1 Mai 1613. R. III. 416. Afskr. VI. 737. (Orig. i Rigsarkivet.)

Jørgen Lunges Forleningsbrev med Baahuus Slot.

C. IV. G. a. v., at vi af vor synderlige Gunst og Naade saa og for Troskab og villig Tjeneste, som os elskelige Jørgen

Lunge til Odden, vor Mand og Tjener, [etc. i alt væsentligt overeensstemmende med Steen Matssøn Laxmands Forleningsbrev af 20 April 1606, ovfr. S. 142 ff., med følgende faa Ændringer: S. 142, L. 8 f. n: efter „godt Folk paa Slottet" tilføies her: og ved sit fulde Tal, som han bør at holde der paa Slottet. — S. S., L. 7 f. n. lyder Bestemmelsen om Afgiften saaledes: Og skal han aarligen give os til en vis aarlig Afgift for al visse Rente . . . . 3086 Rigsdaler udi rede Penge og ingen anden Vare og 6 Lester Smør, og af samme Afgift os aldeles intet i Regnskabet afkorte i nogen Maade. — S. 143, L. 7 f. o.: „40 gode, forfarne og duelige Knegte" nedsættes her til 30]. Hvilket forne Jørgen Lunges Regnskab skal begyndes og angaa fra Philippi Jacobi Dag Anno 1613 etc. Cum inhib. sol. Kjøbenhavn 1 Mai 1613. R. III. 417. Afskr. VI. 738.

Jørgen Lunges Forleningsbrev paa Elfsborg.[1] Kjøbenhavn 1 Mai 1613. R. III. 421. Afskr. VI. 738.

Borgerne udi Marstrand finge Bevilling at forskaanes for et Aars Krigsskat.

C. IV. G. a. v., at vi af vor synderlige Gunst og Naade saa og for den Besværing, Umage, Troskab og Tjeneste, som os elskelige Borgermestere, Raadmænd og Menigheden udi vor Kjøbsted Marstrand nu udi forleden Feide have havt, naadigst have undt, bevilget og tilladt og nu med dette vort aabne Brev unde, bevilge og tillade, at de for et Aars Krigsskat, som er 500 Daler, maa være kvit, fri og forskaanede. Kjøbenhavn 3 Mai 1613. R. III. 422. Afskr. VI. 738.

Jørgen Nilssøn, Landsthingsskriver i Nordviken, fik Brev paa Biskopstienden af Nesine Prestegjeld at mue lade oppebære ad gratiam, og skal han aarligen deraf yde 16 Rigsdaler, saafremt han samme Tiende ikke vil have forbrudt. Kjøbenhavn 3 Mai 1613. R. III. 423. Afskr. VI. 739.

Envold Kruse og Bispen udi Oslo finge Brev nogle papistiske Prester anrørendes.

C. IV. V. s. G. t. Vider, at vi af eders Skrivelse til vor Kantsler naadigst have forfaret, hvorledes der udi Stiftet skulle findes Prædikanter, som for den papistiske Religion ere mistænkte, hvilken Suspicion og af nogle Dokumenter og Breve, som og udi vort Kantselli ere indskikkede, i nogen Maade er at forfare; da bede vi eder og ville, at I strax forbyde M. Christopher

[1] Paa Genant. Udelades her som Norge uvedkommende.

Hjort Prædikestolen, saa han med den hellige Ministerii Tjeneste indtil paa videre Besked sig ei befatter. Dernæst skulle [I] forne M. Christopher Hjort, saavelsom Hr. Abraham Hanssøn, Hr. Evert Hjort, Petrus Alphæus, om han der i Stiftet findes, item Hr. Jakob Hjort, endog han ikke er der tilstede, citere, at de den 2den Dag August skulle møde i Skien i Rette for os og vort elskelige Raad, der deres Undskyldning gjøre og lide Dom paa hvis vi dem kan have at beskylde, og saafremt nogen flere Pastores der udi Stiftet findes, som ere mistænkte for den papistiske Lærdom, da skulle I, M. Nils, derom flittig forfare og randsage, eftersom eders Kald og Embede det udkræver, og siden skulle samme Personer med de forrige befales at møde udi Skien, som forskrevet staar. Belangende det Kald, som Hr. Jakob Hjort er fradragen, da ville vi med det første forsende en Person herfra did, som det skal betjene, hvorefter I eder kunne have at rette. Cum claus. consv. Kjøbenhavn 3 Mai 1613. T. III. 467. Afskr. VI. 350.

Nils Wind fik Brev Rasmus Syvertssøn paa Espeland anrørendes.

C. IV. V. G. t. Hvad nærværendes Rasmus Syvertssøn paa Espeland os underdanigst klageligen har ladet andrage og tilkjendegive, besvergendes sig over Fogden over Nordhordlen, det altsammen har du af hosføiede hans Supplikation vidtløftigen at forfare. Thi bede vi dig og ville, at du derom al Leiligheden flitteligen forfarer og siden forhjælper forne Rasmus Syvertssøn, at ham imod Ret og Billighed intet vederfares. Fredriksborg 11 Mai 1613. T. III. 468. Afskr. VI. 351.

Claus Daa og M. Isak Grønbech finge Brev Hr. Søfren i Rauendal[1] og Hr. Peder Anderssøn anrørendes.

C. IV. V. G. t. Vider, at eftersom vi ere komne udi Forfaring, hvorledes en Prest udi Rauendal udi Jæmteland boendes, ved Navn Hr. Søfren N., nu udi sidste forleden Feide skal have svoret de Svenske, som da vare vore og Rigens aabenbare Fiender, og efterdi vi forne Hr. Søfren, som os i saa Maade er frafalden, af sit Kald ville have removeret og nærværendes Hr. Peder Anderssøn, som har boet udi Hede udi Herdalen, hvis Huus og Gaard af forne Rigens Fiender er afbrændt samt Kirken og Sognet, at han derover til vor Kjøbsted Throndhjem med sin Hustru og Børn maatte henflytte og der sammesteds en

[1] ɔ: Rafunda, nu Ragunda.

Tid lang udi Elendighed forholde, igjen til forne Rauendal Sogn befordret; da bede vi eder og ville, at I forne Hr. Søfren N. strax afsætter og forne Hr. Peder Anderssøn udi hans Sted til en Sogneprest udi forne Rauendal Sogn forordner. Dog at dermed forholdes efter Ordinantsen. Cum claus. consv. Kjøbenhavn 13 Mai 1613. T. III. 468. Afskr. VI. 351.

Jørgen Erikssøn fik Brev paa en Gaard, udi Baahuus Len liggendes, kaldes Guldbring, i sin og sin Hustrues Livstid.

C. IV. G. a. v., at vi af vor synderlige Gunst og Naade have undt og bevilget og nu etc. bevilge nærværendes Brevviser, Jørgen Erikssøn, vor og Norges Krones Gaard, kaldes Guldbring, udi Baahuus Len liggendes, som udi denne forledne Feide af Rigens Fiender er bleven afbrændt, saa han den herefter med al sin rette Tilliggelse maa og skal have, nyde, bruge og beholde udi hans og hans Hustrues og et deres Barns efter dennem deres Livstider, [etc. mod aarlig paa Baahuus at betale den aarlige Landskyld, Foring og Leding efter Jordebogen]. Skal han og forne afbrændte Gaard igjen lade opbygge og den siden holde ved god Hevd og Bygning, [etc. i sedvanlige Udtryk om ei at forhugge Skoven til Upligt]. Kjøbenhavn 17 Mai 1613. R. III. 422. Afskr. VI. 738.

Hans Glad, Lagmand udi Bergen, fik Brev at skulle udi Jørgen Brockenhuus's Fraværelse levere Lyse Kloster til Ernst Normand.

C. IV. V. G. t. Vid, eftersom vi naadigst ved vores Mandat og aabent Brev have befalet os elskelige Jørgen Brockenhuus, vor Mand, Tjener og Embedsmand paa Halsnø Kloster, at være overværendes tilstede, naar Lyse Klosters Len bliver os elskelige Ernst Normand, vor Hofskjænk, leveret og overantvordet, og vi nu befrygte, at forne Jørgen Brockenhuus til samme Tid ikke skulde kunne være der sammesteds tilstede, formedelst at vi ham tilforn naadigst have forløvet at begive sig hid neder til vort Rige Danmark, da, paa det derover dog intet skulde blive forsømmet, bede vi dig og ville, at dersom forne Jørgen Brockenhuus ikke kan til samme Tid tilstede være, du da retter dig efter at være der sammesteds overværendes tilstede og dig udi alle Maade retter og forholder efter forne vores til forne Jørgen Brockenhuus udgangne Befaling, tagendes til dig en anden god Mand, hvem dig selv godt synes. Cum claus. consv. Fredriksborg 18 Mai 1613. T. III. 468. Afskr. VI. 351.

Envold Kruse fik Brev at lade Caspar Markdaner bekomme 100 Tylvter Deler.

C. IV. V. s. G. t. Vi bede eder og ville, at naar os elskelige Caspar Markdaner, vor Mand, Tjener og Befalingsmand paa vort Slot Koldinghuus, hos eder lader gjøre Anfordring, at I da forskaffer ham 100 Tylvter Furudeler, 9 Alne lange, som der paa forne vort Slot Koldinghuus skal forbruges. Cum claus. consv. Kjøbenhavn 3 Juni 1613. T. III. 469. Afskr. VI. 352.

Jørgen Lunge fik Brev Sidsel Eriksdatter anrørendes, [at han skulde forhjælpe hende til Rette efter hosføiede Supplikations Indhold]. Kjøbenhavn 16 Juni 1613. Ibidem.

Skattebrev over alt Norge.

C. IV. Hilse eder alle, vore kjære, tro Undersaatter, Bønder og menige Almue, ihvosomhelst I tjene eller tilhøre, som bygge og bo over alt N. Len og des underliggendes Lene, evindeligen med Gud og vor Naade. Vider, at eftersom vi og Riget formedelst den forgangen besværlige Krig og Feide ere geraadne udi en stor Udgift og Gjæld, hvilken vi gjerne med det forderligste ville have aflagt og afbetalt, da have vi derfore med vores elskelige Danmarks Riges Raads Raad, Bevilling og Samtykke ladet gjøre den Forordning, at menige Bønder og Almue udi begge vore Riger Danmark og Norge skulle endnu herefter udgive den senest paabudne Krigsskat[1] udi dette og det næst efterfølgende Aar, som er: den første Skat til St. Michaelis Dag 1613 og den anden Skat til St. Michaelis Dag 1614, og ikke længere saa høit, som den aarligen efter de forrige Skattebreve, meden Krigen varede, er bleven udgiven; hvilken Skat skal erlægges udi bare og gode Rigsdaler, halve Rigsdaler og Rigsorter, og ingen andre Mynt. Vi have befalet os elskelige N., vor Mand, Tjener og Befalingsmand paa vort N., eller hvem han dertil forordnendes vorder, at lade lægge og skrive samme Skat over alt forne Len og des underliggendes Lene, saa den rige hjælper den fattige, og at altingest ganger ligeligen og ret til uden Vild, og samme Skat siden af eder indkræve og oppebære, saa han den fremdeles med klare Registre og Mandtal kan fra sig antvorde og fremskikke paa de Steder, vi hannem befalet have. Thi bede vi eder alle og hver særdeles strengeligen byde, at I rette eder efter at møde paa hvad Tid forne vor Lensmand eder tilsigendes vorder, og eder af hannem eller hans Fuldmægtige

[1] Se Skattebrev af 10 April 1611, ovfr. S. 428 f.

for samme Penge og Hjælp lade skrive og lægge udi Læg sammen, og siden rette eder efter den aarligen betimen hannem at yde, fornøie og overantvorde inden de bestemte Tider, som forskrevet staar, i det allerseneste, ladendes det ingenlunde. Fortrykker sig nogen og vil samme Skat ikke betimen udgive, da skal vor Lensmand dennem derfor tiltale og forfølge. I ville derfor herudinden som lydige, tro Undersaatter eder lade befinde. Vi ville igjen være eder alle og enhver en naadig Herre Konning og eders Gavn og Bedste udi alle Maade vide og ramme, som vi vore kjære, tro Undersaatter pligtige ere. Kjøbenhavn 19 Juni 1613. R. III. 431. Afskr. VI. 744.

Disse efterskrevne finge forne Brev:

Jørgen Lunge — Baahuus.	Jørgen Kaas — Stavanger.
Envold Kruse — Akershuus.	Styring Boel — Agdesiden.
Nils Wind — Bergenhuus.	Claus Daa — Throndhjems Len.
Alexander Papenheim — Bratsberg Len.	Hartvig Bilde — Nordlandene.
	Claus Gagge — Vardøhuus.

Kapitlerne udi Bergen, Stavanger, Oslo og Throndhjem finge [Brev] den sidste paabudne Skat disse tvende næst efterfølgendes Aar at skulle udi Rigsdaler in specie udgive. Kjøbenhavn 19 Juni 1613. R. III. 433. Afskr. VI. 746.

Claus Daa fik Brev, hvorledes han sig imod de Jæmter skulde forholde.

C. IV. V. G. t. Vid, at eftersom en stor Part af Bønderne udi Jæmteland boendes, nemligen alle, som have svoret Konningen udi Sverige, item de, som have ligget under Johan Weslings og Henning Jenssøns Fenle, desligeste alle de Jæmter, som have svoret, læst eller vidst af det Svenske Brev om Affald, dem blev tilskrevet, de ere for deres begangne Forseelser, som er skeet udi denne forledne Feide, til denne almindelige Herredag af os og vort elskelige Rigens Raad dømt at have forbrudt til os og den Norske Krone al deres Odel og at være fredløse; sammeledes de andre Jæmter, der ikke ere brødige i de 3 forrige grove og skjelmiske Forseelser, dog alligevel have været gjenstridige og ulydige, idet de ikke have holdt flittig Vagt, forskaffet Fetalie i rette Tid, brændt Rugsund imod Forbud, ført falske Kundskab o. s. v., de ere tildømte derfor at skulle tiltales og straffes efter Loven, eftersom samme Dom i sig selv videre indeholder; i lige Maade de Bønder i Stjørdal, Indhered og der omkring boendes, som ikke have

gjort Mønnighoffuen, den Svenske Øverste, Forhindring at drage til Sverige, de ere tildømte derfor at være udi vores Minde, eftersom du udaf Dommen i sig selv det ydermere kan forfare. Da bede vi dig og ville, at du det første muligt er begiver dig til forne Jæmteland og først tilholder alle dem, som deres Odelsgods have forbrudt, at de lade antegne, hvad Odel og hvi meget de have Stykkeviis, saa du dig derudi vel forseer, at de intet dølge eller med Underfundighed til deres Børn, Venner, Svenske eller til andre afhænde, og at du derpaa gjør en vis Jordebog, sætter det paa en vis Landgilde, hvad af hver Gaard eller Jordstykke til os og Kronen aarligen skal udgives, og siden det til visse Folk bortfæster. Dersom nogen af dem, som svoret have Svensken, berette, at de siden ere vigte til Norge, forladt Fienden og dermed dem undskylde, da skal du slig deres Undskyldning ikke antage, men dig rette efter Dommen, anseendes at der de Jæmter fornam, at Svensken af dem en stærk Fenle Knegte udskreve og til Rydsland førte, ogsaa udi andre Maade for hardt afsted med dem, det de tilforn ikke havde troet, da kan det være skeet, at nogle rømte til Norge, og efterdi det ikke skeede af nogen Troskab imod os, men at de kunde Straffen, som Fienden dem paalagde, gaa forbi, skal du slige Excusationes ikke antage. Belangende at de ere fredløse dømt og burde at rømme Landet, derudi skal du dig saaledes forholde, at de, som ere Principaler og Capita for de andre, som kan være nogen faa, de skal endeligen undvige baade Jæmteland og Norge. Men de andre, om de ville denne Sag om Fredløsmaalet afsone for en vis Summa Penge, da maa du tilstede, at de blive paa Gaardene boendes og deraf give deres aarlige Landgilde, paa det Landet ikke skal være ubeboet, os til stor Skade, og skulle de, som saaledes forløves at blive i Landet, derpaa tage Tro-Brev og gjøre dig paa vore Vegne Eed paany igjen. De andre Jæmter, som for Ulydighed og andre gemene Forseelser skal tildømmes at bøde, over dem maa du tage Dom af Lagmanden Jakob Pederssøn og lade enhver bøde efter Norges Lov 8 Ørtuger og 13 Mark; men findes iblandt nogle synderlige for andre, som ikke af en slet Ulydighed, men af Ondskab sig forseet har og andre det samme at gjøre tilskyndet har, da skal han slige Folk høiere optinge, hvorudi du anseer Retfærdigheden og rammer vort Gavn og Bedste. I lige Maade maa du procedere med Bønder udi Indhered, som ikke forhindrede den

Svenske Øverste Mønnighoffuen at komme i Sverige. Vi have tilskrevet 4 af vore gode Mænd og Undersaatter, som dig skal være følgagtige og bistandige, naar de forne Sager skulle foretages, hvilket Brev vi dig herhos tilskikke. Saamange Prester og Kapellaner, som have svoret Kongen af Sverige, de skal forvises Landet og ikke tilstedes nogen Tid der at blive. Cum claus. consv. Kjøbenhavn 19 Juni 1613. T. III. 469. Afskr. VI. 352.

Jens Bjelke, Palle Rosenkrands, Jakob Pederssøn, Lagmand, og Jørgen Grum, Borgermester i Throndhjem, finge Brev at følge Claus Daa ind udi Jæmteland.

C. IV. Hilse eder, os elskelige Jens Bjelke til Østeraat og Befalingsmand udi Reins Kloster, Palle Rosenkrands til Ørup, Archidiaconum udi Throndhjems Domkirke, vor Mand og Tjener, Jakob Pederssøn, Lagmand udi vor Kjøbsted Throndhjem, og Jørgen Grum, Borgermester der sammesteds, kjærligen og evindeligen med Gud og vor Naade. Eftersom en stor Part af Bønderne og Almuen udi vort Land Jæmteland udi den forleden Feide er falden os fra og deres fædrene Rige og svoret Kongen udi Sverige Huldskab og Troskab, desligeste ere de alle, som have ligget under de to Fenle, som Johan Wesling og Henning Jenssøn vare Capitainer over, [og] ikke villet være dem følgagtige, som det ærlige og gode Folk burde, udi lige Maade alle de Jæmter, som have læst, seet eller vidst af det Brev, Fienden dem tilskrev og var dateret den 7 August 1611, de ere af os og vort elskelige Danmarks Riges Raad paa den almindelige Herredag, som er holden her udi vor Kjøbsted Kjøbenhavn den 31 Mai udi nærværendes Aar, dømt fra deres Odel og Fred. Desligeste da ere andre Jæmter, som ikke udi de 3 forrige grove Forseelser ere brødige funden, dog alligevel have været gjenstridige og ulydige, idet de ikke have holdt flittig Vagt, forskaffet Fetalie udi rette Tide, brændt Rugsund imod Forbud, ført falske Kundskab o. s. v., de ere tildømte at skulle derfor tiltales og straffes efter Loven, eftersom samme Dom i sig selv videre formelder. I lige Maade da ere de Bønder udi Stjørdalen, Indhered og der omkring boendes, som ikke have gjort Mønnighoffuen, den Svenske Øverste, Forhindring at drage til Sverige, tildømt derfor at være udi vor Lensmand der sammesteds hans Minde, som Dommen derom videre formelder, da bede vi eder og ville, at naar forne vor Lensmand Claus Daa sig vil begive til Jæmteland eller Indhered og paa vore Vegne at effectuere det, som

forne vore Domme indeholde, at I da drage med ham og tilhjælpe, at med altingest kan gaa ligeligen og ret til, og saafremt behov gjøres, at noget, som bliver forrettet og forafskedet, skulde beskrevet gives, det være sig Jordebøger paa det Gods, som i Jæmteland er forbrudt til os og Kronen og for aarlig Landgilde skal sættes, Sagefald, som udi Penge skal udgives, de, som ere fredløs dømte, af Landet at forjage, og ellers i hvad Maade det være kan, at I det klarligen med ham fra eder give beskrevet, saa at udførlig Erklæring og Relation derom udi vores Kantselli bliver indsendt. Cum claus. consv. Kjøbenhavn 19 Juni 1613. T. III. 471. Afskr. VI. 354.

Jørgen Lunge fik Brev de Svenskes Handtering, desligeste Tolden anrørendes.

C. IV. V. G. t. Vid, at eftersom du os underdanigst har ladet andrage og tilkjendegive, hvorledes de Svenske sig understaa at føre deres Vare, som de have at selge, til vor Kjøbsted Oddevald og ikke til vort Slot Elfsborg, paa det de ved slig (sic) kunne være fri for Told, da, efterdi det efter Fredsfordraget er dem frit fore toldfrit at mue handle udi vore Riger og Lande, hvor dem lyster, kan saadant dem ikke forbydes. Desligeste eftersom du og underdanigst lader give tilkjende, at forne de Svenske sig skulle besverge, ikke at ville udgive Tolden efter den prentede Rulle, som dig er bleven leveret, da, dersom du kan forfare, samme Rulle siden den Tid at være forandret, skal du dig have at rette og forholde, eftersom nu udi Sverige brugeligt er med Tolden at opberge. Hvad anlanger Told af fremmed Drik, som der sammesteds indføres, dermed skal forholdes efter Fredsfordragets Lydelse. Cum claus. consv. Fredriksborg 25 Juni 1613. T. III. 472. Afskr. VI. 354.

Claus Daa fik Brev Knut Jenssøn, Foged udi Romsdal, for nogen ulovlig [Handel], han med Henrik Henrikssøn af Amsterdam gjort havde, at tiltale og siden, naar Dom var gangen, derefter sig at rette og forholde. Kjøbenhavn 26 Juni 1613. T. III. 472. Afskr. VI. 355.

Hr. Christen Nilssøn, Sogneprest i Marstrand, fik Brev paa Kronens Part af Sotenes Prestegjelds Tiende og skal aarligen i rette Tide give deraf 16 Rigsdaler paa Baahuus. Kjøbenhavn 30 Juni 1613. R. III. 423. Afskr. VI. 739.

Udi lige Maade fik Peder Lauritssøn Brev paa Kronens Part af Tienden af Krokstad Prestegjeld og skal give

deraf 16 Rigsdaler. Kjøbenhavn 30 Juni 1613. R. III. 423. Afskr. VI. 739.

Desligeste fik Erik Jenssøn Brev paa Dragsmark Klosters og Bokenes Sognes Tiender og give deraf 8 Rigsdaler. Kjøbenhavn [30 Juni?] 1613. Ibidem.

Jørgen Brockenhuus fik Forleningsbrev paa Halsnø Kloster og Hardanger Lene.

[Er en næsten ordlydende Gjentagelse af det tidligere Forleningsbrev til Samme af 9 April 1606, ovfr. S. 140 ff., kun med de Forandringer, at Ordene: vor Sekretær (S. 141, L. 2 f. o.) her ere ombyttede med: vor Mand og Tjener, — og at Afgiften nedsættes til 300 Daler, regnet fra Philippi Jacobi Dag 1613 næstforgangen]. Kjøbenhavn 2 Juli 1613. Ibidem. (Orig. i Rigsarkivet.)

Jørgen Lunge fik Brev Jon Pederssøn [Dalpiil] anrør.

C. IV. V. G. t. Vid, at eftersom vi af din underdanigste Skrivelse naadigst forfare, at du har forordnet os elskelige Jon Pederssøn til Heredshøvding der udi Lenet, da lade vi os saadant naadigst befalle, og dersom de to Heste-Gjesteri af hver Gaard os intet vedkommer, da ere vi naadigst tilfreds, at for^te Jon Pederssøn dem for sin Umage og Besværing udi for^ne sin Bestilling maa nyde og opberge. Hvad den Kompan vedkommer, som har med været, der den vores Foged blev dræbt og ihjelslagen, da, efterdi han ikke er dømt fra Livet, maa du paa vore Vegne tage Bøder af ham. Fredriksborg 3 Juli 1613. T. III. 472. Afskr. VI. 355.

Envold Kruse fik Brev Hans Wincke anrørendes.

C. IV. V. s. G. t. Vider, at eftersom denne Brevviser, Hans Wincke, udi sidst forleden Herredag, som blev holden udi vort Rige Norge, af os og vort elskelige Danmarks Riges Raad ved adskillige Domme er dømt at udgive Kost og Tæring, og han sig nu befrygter, hans Vederparter paa det strengeste med ham derudinden at skulle procedere, da bede vi eder og ville, at saafremt for^ne Kost og Tæring ikke allerede er erlagt, I da har Indseende med, at ham derudinden ikke vederfares andet, end hvis billigt og ret er. Cum claus. consv. Kjøbenhavn 9 Juli 1613. Ibidem.

Nils Wind fik Brev de Lybskers Handtering med Nordfarerne til Bergen anrørendes.

C. IV. V. G. t. Vid, at eftersom vi udi denne næstforledne

Herredag have ladet udgaa en vores Skrivelse til Borgermestere og Raad udi Lybek angaaende deres Handtering udi vore Riger Danmark og Norge, og vi formode, at naar deres Skyldnere, de Nordfarere, komme med deres Vare til Bergen, at forne de Lybske samme deres Vare skulle annamme udi deres Betaling og ikke dem paany igjen udrede og nødtørfteligen forstrække; da bede vi dig og ville, at du med al Flid det saaledes forordner, at saa mange Nordfarere, som de Lybske deres Gods levere, at de igjen blive med al Nødtørftighed udredet, eftersom det tilforn har været brugeligt og sedvanligt. Og efterdi dertil behøves mange, som derudinden kunne have Indseende, ville vi, at du dertil forordner af Borgerskabet saa mange, du kan eragte fornøden gjøres. Fredriksborg 18 Juli 1613. T. III. 473. Afskr. VI. 355.

Mester Rasmus Erikssøn fik Brev at være Læsemester i Bergen.

C. IV. G. a. v., at eftersom Læsemesteren, M. Thomis Hanssøn, udi vor Kjøbsted Bergen skal for nogen Tid siden forleden ved Døden være afgangen, da have vi forordnet og tilskikket og nu etc. forordne og tilskikke os elskelige M. Rasmus Erikssøn Assenium at skulle være Læsemester der sammesteds og for samme sin Umage og Besværing at nyde og beholde den Rente og Indkomst, som forne afgangne M. Thomis Hanssøn før hannem havt haver; dog skal han med Flittighed sig lade bruge og Ungdommen undervise, som det sig bør og samme hans Bestilling udkræver. Vi have og af vor synderlige Gunst og Naade undt og bevilget, at forne M. Rasmus Erikssøn Assenius maa efter Kapitels Statuter bekomme det Præbende udi Bergens Domkirke, som vacerer efter afgangne M. Thomis, kaldes St. Annæ Præbende, og det med Bønder og Tjenere samt al dets Rente og rette Tilliggelse, aldeles intet undtaget udi nogen Maade, have, nyde, bruge og beholde kvit og fri, ikke pro officio, men ad gratiam [paa de sedvanlige Betingelser]. Kjøbenhavn 19 Juli 1613. R. III. 425. Afskr. VI. 739.

Alexander Papenheim og Gerlof Nettelhorst finge Brev at besigte Bygningen paa Verne Kloster og des underliggendes Skove.

C. IV. Hilse eder, os elskelige Alexander Raab von Papenheim, Befalingsmand over Bratsberg Len, og Gerlof Nettelhorst, Befalingsmand over Ide og Marker Len, vor Mand og

Tjener, samtligen kjærligen med Gud og vor Naade. Vider, eftersom vi naadigst have forlenet os elskelige Christopher [von] Greben til Fidtzboedt, vor Mand og Tjener, med vort og Kronens Kloster Verne Kloster, der udi vort Rige Norge liggendes, med des tilliggendes Gods, eftersom afgangne Peder Matssøn [Laxmand] det før ham havt har, da bede vi eder og befale, at I med det allerførste begive eder til forne Verne Kloster, Bygningen der sammesteds besigte, hvorledes den nu forefindes og er ved Magt holden, saa og begive eder paa Skovene, til forne Kloster liggendes ere, granskendes og grangiveligen forfarendes, hvorledes de ere fredede og ved Magt holden, givendes det klarligen fra eder under eders Signeter beskrevet, som I ville ansvare og være bekjendt, og det siden til forne Christopher Greben overantvorde. Kjøbenhavn 24 Juli 1613. T. III. 473. Afskr. VI. 356.

Maren Jørgensdatter udi Skien fik Bevilling at maa holde en Viinkjælder der sammesteds.

C. IV. G. a. v., at eftersom vi for en[deel] Aar siden naadigst have undt og bevilget Claus Weimand[1], forrige Raadmand udi vor Kjøbsted Skien, at maatte holde Viinkjælder der sammesteds, og nogen Tid efter forne Claus Weimand derpaa vort aabne Brev bekommet haver, skal han være ved Døden afgangen, da have vi af vor synderlige Gunst og Naade undt, bevilget og tilladt, og nu etc. tillade, at Maren Jørgensdatter, afgangne Claus Weimands Efterleverske, alene maa forne Viinkjælder ved Magt holde og Viin udtappe der udi Byen, og ingen anden, og samme Privilegium at nyde og beholde, indtil vi anderledes tilsigendes vorde; dog med saadan Kondition, at hun ei anden Viin end god og uforplumpet og ufordervet [Rhinskviin] maa indlægge, selge eller udtappe, og det for en billig Værd og Priis. Og skal hun sig i alle Maade rette og forholde efter vor naadigste Forordning, som om Viin at selge og forhandle er udgangen. Saafremt hun derimod findes at gjøre, hun da ikke vil tiltales og straffes, som vedbør. Cum inhib. sol. Kjøbenhavn 2 September 1613. R. III. 425. Afskr. VI. 740.

Jørgen Lunge fik Brev, noget Tømmer ved Elfsborg at lade hugge.[2] Kjøbenhavn 2 September 1613. T. III. 474. Afskr. VI. 356.

[1] Se Bevilling af 12 Februar 1611, ovfr. S. 403, hvor han kaldes Claus Niemand.

[2] Udelades her som Norge uvedkommende.

Bønderne paa Indland og Hisingen finge Brev at maa være forskaanet for dette Aars Skat.

C. IV. G. a. v., at eftersom vi komme udi Forfaring, hvorledes at Undersaatterne paa Indland og Hisingen, til vort Slot Baahuus liggendes, udi forleden Feide meget skal være forarmet, saa de deres Skat udi dette Aar ikke skal kunne udgive, da have vi af vor synderlige Gunst og Naade undt og bevilget og nu etc. bevilge, at forne vore Undersaatter, paa forne Indland og Hisingen boendes ere, mue være forskaanede for dette ene Aars Skat, paa det de desbedre kunne komme paa Fode igjen; men hvis anden Rettighed anlangendes er, skal de til rette Tide udgive. Cum inhib. sol. Kjøbenhavn 2 September 1613. R. III. 426. Afskr. VI. 740.

Erik Thorgerssøn[1], Tolder udi Marstrand, fik Bevilling at maa beholde Kgl. Maj.s Skat af fire hans egne Gaarde.

C. IV. G. a. v., at vi af vor synderlige Gunst og Naade saa og for Troskab og villig Tjeneste, som os elskelige Erik Thorgerssøn, Tolder udi vor Kjøbsted Marstrand, os og Riget udi forleden Feide med sit Skib gjort og beviist haver, have undt og forlenet og nu etc. forlene forne Erik Thorgerssøn ad gratiam med Kongeskatten af fire hans egne Gaarde, som udi Løkke Sogn liggendes ere, som kan beløbe sig aarligen ungefærlig halvtolvte Daler. Cum inhib. sol. Kjøbenhavn 2 September 1613. R. III. 426. Afskr. VI. 741.

Nils Pederssøn, Kurvmager udi Oslo, fik Bevilling at maa ægte den Kvinde, som han haver beligget.

C. IV. G. a. v., at eftersom vi komme udi Forfaring, hvorledes Nils Pederssøn Kurvmager, Indvaaner udi vor Kjøbsted Oslo, for nogen Tid siden skal have beligget et Kvindfolk, ved Navn Maren Bendtsdatter, der udi forne Oslo, den Stund hans Hustru endnu var udi Live, dog skal forne hans Hustru have ligget udi fire Aar slet ved Sengen; og efterdi forne Nils Pederssøn samme Kvindfolk for samme sin Forseelse Skyld uden vor naadigste Bevilling ikke til Ægte kan bekomme, da have vi af vor synderlige Gunst og Naade undt, bevilget og tilladt og nu etc. tillade, at forne Nils Pederssøn maa samme Kvindfolk til Ægte tage og med hende leve og forholde sig udi forne vor Kjøbsted Oslo eller andensteds, hvor hans Leilighed bedst falder. Cum inhib. sol. Kjøbenhavn 2 September 1613. Ibidem.

[1] I Registrene er Navnet urigtigt skrevet Jørgenssøn.

Hans Robertssøn udi Oslo fik Bevilling der af Akershuus Len at maa bekomme 40 Rigsdaler til aarligt Underhold.

C. IV. G. a. v., at eftersom denne Brevviser, Hans Robertssøn af Skotland, Indvaaner udi vor Kjøbsted Oslo, udi sidst forleden Feide imod vore og Rigens Fiender haver ladet sig bruge for en Capitain og sig der udi vort Rige Norge vel forholdt, er og derover bleven skudt, saa han haver mist sin Helbred og Førlighed, da have vi af vor synderlige Gunst og Naade undt, bevilget og tilladt og nu etc. tillade, at forne Hans Robertssøn der af vort Len Akershuus til sin Underholdning aarligen maa bekomme 24 (sic) Rigsdaler, hvilke af vor Statholder der paa vort Slot Akershuus hannem skal erlægges. Bedendes og bydendes vor Statholder etc. Kjøbenhavn 2 September 1613. R. III. 427. Afskr. VI. 741.

Alexander Papenheim fik Brev Sagerne for Skien anrørendes.

C. IV. V. G. t. Vid, at eftersom vi naadigst komme udi Forfaring, hvorledes mange, som have vore og Kronens Sager at bruge der for vor Kjøbsted Skien, sig skulle understaa samme Sager til andre at bortleie eller og hemmeligen forpantsætte, os til stor Skade udi adskillige Maade, da bede vi dig og ville, at, naar saadan Forseelse hos nogen efter denne Dag findes, du da hvis Sager, de udi Leie har, fra dem tager og til andre bortleier, som sig dermed ville forholde efter vores derom udgangne Forordning. Cum claus. consv. [Kjøbenhavn] 2 September 1613. T. III. 474. Afskr. VI. 356.

Menige Almue udi Bratsberg Len finge Brev noget Tømmer til Sagdeler anrørendes.

C. IV. G. a. v., at eftersom vi naadigst komme udi Forfaring, hvorledes vore og Norges Krones Bønder og Undersaatter udi Bratsberg Len dennem skulle understaa hvis Tømmer til Sagdeler forbruges ved 2 Alne stækkere at lade hugge, end tilforn sedvanligt haver været, hvorudover samme Deler siden for Vragdeler blive beliggendes, os paa vores Told og Rettighed saavelsom dennem selv til Skade og Nachdeel; da, paa det slig Misbrug maa afskaffes og i Tide forekommes, ville vi hermed strengeligen og alvorligen forordnet have, at ingen, være sig ihvo det helst er eller være kan, sig efter denne Dag skal understaa at hugge noget Tømmer til Sagdeler stækkere end 8 Alne, saafremt de ikke ville have forbrudt til os og Kronen hvis

Sagtømmer de til Ladestedet fremføre, som er stækkere end 8 Alne. Cum claus. consv. Kjøbenhavn 2 September 1613. R. III. 427. Afskr. VI. 742.

Laurits Hage fik Brev paa tvende Gaarde udi Gudbrandsdalen at skulle beholde til evindelig Eiendom.

C. IV. G. a. v., at vi af vor synderlige Gunst og Naade saa og for Troskab, Flittighed og Mandelighed, som nærværendes Laurits Hage os og Norges Krone udi den sidst forledne Feide gjort og beviist haver og herefter troligen gjøre og bevise maa og skal, til evindelig Eiendom naadigst have undt og givet og nu etc. give forne Laurits Hage og hans Arvinger en vor og Norges Krones Gaard, udi Gudbrandsdalen liggendes, som han nu selv paabor, skylder aarligen Huder 1, Bergefisk 1½ Bismerpund, Visøre 2 Kalvskind, Foring 1 Mark; sammeledes en vor og Norges Krones Gaard der sammesteds, kaldes Landgjem [Lanneim], som skylder aarlig Huder 2, Visøre 2 Kalvskind, Foring 1 Mark, med al forne Gaardes og Gods's Eiendom, Rente og rette Tilliggelse. Dog ville vi os naadigst forbeholdet have hvis Leding og Tiende, som af forne tvende Gaarde pleier at gives, altid aarligen at skulle ydes til os og Kronen paa sedvanlige Steder af forne Laurits Hage og hans Arvinger og Efterkommere. Fredriksborg 3 September 1613. Ibidem.

Bardun Sejelstad fik Brev paa en Gaard udi Gudbrandsdalen, som han selv paabor.

C. IV. G. a. v., at vi [etc. mutat. mutand. ordlydende med næstforegaaende Brev indtil:] Bardun Sejelstad og hans Arvinger en vor og Norges Krones Gaard, udi Gudbrandsdalen liggendes, som han nu selv paabor, skylder aarligen Huder 4, Visøre 2 Skilling, Foring ½ Daler. Dog ville vi [etc. som i nævnte Brev]. Kjøbenhavn 3 September 1613. T. III. 428. Afskr. VI. 743.

Peder Raffuenkloe [ɔ: Randklev] fik Brev paa tvende Gaarde udi Gudbrandsdalen.

C. IV. G. a. v., at vi [etc. mutat. mutand. ordlydende med Brevet til Laurits Hage indtil:] Peder Raffuenkloe og hans Arvinger en vor og Norges Krones Gaard, udi Gudbrandsdalen liggendes, som han nu selv paabor, skylder aarligen Huder ½, Visøre 2 Skilling, Foring ½ Daler; sammeledes en vor og Norges Krones Gaard der sammesteds, kaldes Gunderstad [Gunstad], som skylder aarligen Huder 3, Visøre 2 Skilling, Foring ½ Da-

ler, med al for^{ne} Gaardes og Gods's Eiendom etc. [som i nævnte Brev]. Fredriksborg 3 September 1613. R. III. 428. Afskr. VI. 743. (Orig. i Rigsarkivet.)

Envold Kruse og Nils Wind finge Brev Johan Steegh anrørendes.

C. IV. V. G. t. Vid, at eftersom denne Brevviser, Johan Steegel (sic), underdanigst os har ladet andrage og tilkjendegive, hvorledes han paa hans Børns Vegne til noget Odelsgods, der udi dit Len liggendes, skal være berettiget og derover foraarsages derom med det første at gjøre Anfordring, da bede vi dig og ville, at, naar du hermed besøges, du da ham, saavidt med Lov og Ret skee kan, til Rette forhjælper, saa han med det første uden lang Ophold og vidtløftig Proces dermed kan komme til Ende. Kjøbenhavn 3 September 1613. T. III. 474. Afskr. VI. 357.

Bønderne paa Agdesiden finge Brev Sagerne anlang.

C. IV. G. a. v., at eftersom vi naadigst komme udi Forfaring, hvorledes vore og Norges Krones Bønder og Undersaatter ved Agdesiden dennem skulle understaa mange Sager af ny at opbygge, hvorved de gamle Sager ødelægges og Skovene desmere forhugges; da, paa det saadant i Tide maa forekommes, ville vi hermed strengeligen og alvorligen forbudet have alle de Bønder, som tjene paa vort og Kronens saavelsom geistligt Gods ved for^{ne} Agdesiden, efter denne Dag nogen Sag af ny [at] opbygge flere end de, som allerede og af Arilds Tid været haver. Sammeledes ville vi og hermed alvorligen forbudet have, at ingen Odelsbonde udi for^{ne} Agdesidens Len maa bygge eller bruge nogen Sager, uden Eiendommen, som han vil opsætte Sager paa, hører Odelsmanden selv alene til. Saafremt nogen sig understaar herimod, eftersom forskrevet staar, at handle eller gjøre, han da ikke derfor vil straffes, som vedbør. Herefter sig alle og hver kan vide at rette og for Skade at tage vare. Kjøbenhavn 3 September 1613. R. III. 428. Afskr. VI. 743.

Styring Boel fik Brev nogen Skøttebaade der udi hans Lene anrørendes.

C. IV. V. G. t. Vid, eftersom vore og Norges Krones Undersaatter udi de Lene, du naadigst af os medforlenet er, have været paalagt, os og deres Fædreneland til Gavn og Bedste, at skulle holde 5 Skøttebaade, og de nu os underdanigst have ladet andrage og tilkjendegive, at de ikke formaa saamange Skøttebaade ved Magt at holde, med underdanigst Begjering derfor at

mue forskaanes, da have vi naadigst bevilget, at de herefter mue holde 3 Skøttebaade, saaledes ved Lige og Magt holden og udrustet, saa man dem kunde til forefaldende Leilighed bruge. Kjøbenhavn 3 September 1613. T. III. 474. Afskr. VI. 357.

Bønderne udi Lister og Mandals Lene finge Brev tvende Lagrettesstuer anrørendes.

C. IV. Hilse [eder] alle, vore kjære, tro Undersaatter, Bønder og menige Almue, saamange som bygge og bo over al Lister og Mandals Lene udi vort Rige Norge, evindeligen med Gud og vor Naade. Vider, at eftersom vi naadigst komme udi Forfaring, at Lagthingene udi forne Lister og Mandals Lene nu nogen Tidlang have været holdne paa adskillige Steder, da ville vi nu med forne Lagthing saaledes holdet have, at Lagthinget udi forne Lister Len herefter skal altid holdes ved Farsund, og Lagthinget udi Mandals Len ved Tørredals Elvemunde hos Oddernes. Thi bede vi eder alle og hver særdeles alvorligen byde og befale, at I rette eder efter hver udi sit Len til forne Steder at forskaffe Tømmer og Tag samt anden Tilbehøring, tvende Lagthingsstuer dermed at opbygge saa store, at vor Skøttebaad der nedenfore [kan sættes?] udi Forvaring, og med en Stue og Losemente ovenpaa, hvorudinden vor tilforordnede Lagmand og Foged kunne have deres Værelse, saalænge Lagthinget paastaar, og det altsammen efter som os elskelige Styring Boel, vor Mand, Tjener og Embedsmand ved Agdesiden, eder lader tilsige og forvise. Cum claus. consv. Kjøbenhavn 3 September 1613. R. III. 430. Afskr. VI. 743.

Envold Kruse fik Brev nogle Gaarde at lade besigte, som Peder Ivarssøn [Jernskjeg] til Magelaug er begjerendes.

C. IV. V. s. G. t. Vider, at eftersom vi for nogle Aar siden have bekommet af os elskelige Peder Ivarssøn til Fritsø, vor Mand, Tjener og Befalingsmand udi Brunlagde (sic) Len, en Gaard paa Eker ved Navn Skarren [Skare], der udi Akershuus Len liggendes, og vi samme Tid have tilskrevet os elskelige Jørgen Friis til Krastrup, vor Mand, Raad og Embedsmand paa vort Slot Segelstrup, som den Tid var Statholder udi vort Rige Norge, at han ham skulde derimod udlægge Gods lige saa godt, som det var, hvilket endnu ikke skal være skeet; da bede vi eder og ville, at I disse efterskrevne Gaarde, der udi Brunlagde Len liggendes, hvilke han til Vederlag for samme Gaard er begje-

rendes, som ere: Dragenes (?), Østerød (sic) med Øen Langen, Frosuer,[1] lader ligne og lægge imod forne Gaard Skarren og siden eder med det allerførste imod os erklærer, om forne Gaarde og Gods, han i saa Maade til Mageskifte er begjerendes, for Beleiligheds Skyld og ellers i andre Maade fra Lenet kan mistes og ombæres, og om vi i alle Maade igjen baade paa Beleilighed, Rente og anden Herlighed kan skee Skjel og Fyldest, og siden samme eders Erklæring udi vores Kantselli indskikker, saa vi paa videre hans Anfordring kan lade forfatte Mageskiftet. Kjøbenhavn 3 September 1613. T. III. 475. Afskr. VI. 357.

Antonius Ottessøn fik Brev paa en (sic) Gaard udi Baahuus Len, [han selv paabor, kaldes Holtaas, Kolher(?) og Lindholm, for sin Livstid mod sedvanlig Landskyld og øvrige Forpligtelser]. Kjøbenhavn 6 September 1613. R. III. 430. Afskr. VI. 744.

Alexander Papenheim fik Brev Borgermestere udi Helsingør [Tømmer] at lade bekomme [til et Spiir paa Byens Kirketaarn, nemlig 26 Tylvter Furubjelker, 16 og 20 Alen lange, 1 Fod i Kanten, og 2 Tylvter, 12 Alen lange, samt nedføre det til Langesund, hvor Kronens Bønder skulle tilhugge det]. Fredriksborg 14 September 1613. T. III. 475. Afskr. VI. 358. (Trykt i Danske Magazin, I. S. 255.)

Bergens Borgermestere og Raad finge Brev Laurits Pederssøn, udi Honningsvaag i Finmarken boendes, at skulle være behjælpelig udi en Sag, naar den for dem blev indstevnet, saavidt med Lov og Ret skee kan. Kjøbenhavn 19 September 1613. Ibidem.

Gregorius Kettuigh, Borger i Bremen, fik Brev at maa handtere Norden omkring Vardøhuus i efterkommende fire Aar med et sit Skib.

C. IV. G. a. v. [etc. Tilladelse i sedvanlig Form til at handle paa Rusland og fiske der, hvorimod al Handel mellem Bergen og Vardøhuus forbydes]. Udi lige Maade have vi og naadigst undt og bevilget forne Gregorius Kettuigh ved sin Fuldmægtige med et hans Skib at maatte besøge vor Kjøbsted Throndhjem og med Borgerne der sammesteds fri og ubehindret handle og vandle; dog skal han aldeles intet maa handle med andre vore og Norges Krones Undersaatter, undtagen Throndhjems Borgere alene,

[1] Jfr. Peder Ivarssøns Mageskiftebrev af 3 Februar 1614, S. 515 f.

og skal aarligen være forpligt og hver Reise, han udi forne fire Aar gjørendes vorder, førend han sit Skib afferdiger, paa vort Rentekammer paa vort Slot Kjøbenhavn at give og fornøie vore Rentemestere paa vore Vegne hvis Told og Rettighed os og Norges Krone deraf bør, og der sammesteds hver Gang paa dette vort Brev lade skrive, hvad samme Skib kaldes, og hvor mange Lester det ungefærlig føre kan. Cum inhib. sol. Heiligenstedten 6 Oktober 1613. R. III. 431. Afskr. VI. 744.

Alexander Papenheim fik Brev at lade dem udi Eddelack og Brunsbüttel Sogne bekomme to Skibslad Tømmer.

C. IV. V. G. t. Vid, at eftersom vi naadigst have bevilget og foræret vore Undersaatter udi Eddelack og Brunsbüttel Sogne udi vort Land Ditmarsken til deres Digers Forbedring to Skibslad Tømmer, hvilke de med deres egne Skibe skulle lade hente udi Langesund, da bede vi dig og ville, at naar du udaf deres Fuldmægtige hermed besøges, du dem da fri og uden al Betaling lader bekomme to Skibsladninger, det ene med Egetømmer, det andet med Furutømmer, hvert 50 eller udi det høieste 60 Lester stort. Heiligenstedten 17 December 1613. T. III. 476. Afskr. VI. 358.

1614.

Envold Kruse fik Brev paa nogen Tid fra Lenen at maatte forløves, [mod at han forordner en dygtig og bekvem Person, som kan blive liggende der i Slotsloven]. Haderslevhuus 6 Januar 1614. T. III. 477. Afskr. VI. 358.

Jørgen Lunge fik Brev en Manddraber og Skatten udi Elfsborg Len anrørendes.

C. IV. V. G. t. Vid, at eftersom du underdanigst har ladet os tilkjendegive, hvorledes du skal have siddendes der paa Slottet en Fange ved Navn Rasmus Jenssøn, som af Lagmanden

paa Vik og Lagrettesmændene paa Indland skal være sagt udi vores Naade og Unaade for et Manddrab, han skal have beganget, da efterdi samme Drab synes mere af Vaade og Forseelse at være skeet end af Forsæt, ere vi naadigst tilfreds, at du samme Sag af hans yderste Formue med ham afsoner, og naar han har tilfredsstillet den Dødes Slægt, saa maa han dermed have sin Fred og i Landet bruge sin Næring som tilforn. — — — —[1] Cum claus. consv. Koldinghuus 11 Januar 1614. T. III. 477. Afskr. VI. 359.

Skattebrev til Almuen udi Elfsborg.[2] Koldinghuus 11 Januar 1614. T. III. 478. Afskr. VI. 360.

Mester Isak Grønbech fik Brev Gerlof Nettelhorst anlangendes.

C. IV. V. s. G. t. Vider, at vi naadigst have efterladt og bevilget, at os elskelige Gerlof Nettelhorst, vor Mand, Tjener og Befalingsmand over Ide og Marker Lene, maa begive sig udi Ægteskab med os elskelige Jomfru Vivike Bjelke, uanseet at hans afgangne Hustru skal have været med hende udi tredie Led forvandt, da bede vi eder og ville, at I lader gjøre den Forordning, at der ingen af Presterne udi eders Stift gjører ham herudi nogen Forhindring, anseendes at det skeer med vor naadigste Villie og Tilladelse. Koldinghuus 11 Januar 1614. T. III. 479. Afskr. VI. 361.

Johan Hermanssøn fik Pas til Altenfjord og Tanebyfjord i Vardøhuus Len.

C. IV. G. a. v., at eftersom os elskelige Claus Gagge, vor Mand, Tjener og Embedsmand paa vort Slot Vardøhuus, haver indgangen en Kontrakt med Johan Hermanssøn, Borger og Indvaaner i vor Kjøbsted Nyborg, saa han udi næstkommendes Sommer maa besøge vore og Norges Krones Havner Altenfjord og Tanebyfjord, i Vardøhuus Len udi Finmarken liggendes, der vor Rettighed og Indkomst, som forne Claus Gagge paa vore Vegne tilkommer, at lade hente og der sammesteds ingen ydermere Kjøbmandskab at bruge; da have vi af vor synderlige Gunst og Naade undt, bevilget og tilladt og nu etc. tillade forne Johan Hermanssøn at maa ved sig selv eller hans Fuldmægtige udi næst tilkommendes Sommer og ikke længere besøge forne Havner,

[1] Det øvrige af Brevet, der handler om Skattens Opkrævelse i Elfsborg Len, er her udeladt som Norge uvedkommende.

[2] Udelades her som Norge uvedkommende.

dog at han sig aldeles efter Kontraktens Lydelse skal forholde. Cum inhib. sol. Koldinghuus 14 Januar 1614. R. III. 434. Afskr. VI. 747.

Claus Daa fik Brev.

C. IV. V. G. t. Vid, at vi have igjennemlæst to Scripta, som du, Jens Bjelke, Palle Rosenkrands, Jakob Pederssøn og Jørgen Grum udi vores Kantselli have ladet indlægge, det første er en Relation om, hvis I efter vores naadigste Befaling udi September og Oktober Maaneder næstforleden udi Jæmteland og Stjørdalen have forrettet, det andet Scriptum indeholder de rette og principale Aarsager, hvorfor I have saaledes maattet procedere og dekretere i samme Sager, og da I det gjort have paa vores naadigste og gode Behag, eftersom slige Indlage med eders Hænder underskrevet, dateret Throndhjem den 16 Dag Oktober, vidtløftigere indeholde, saa ville vi os paa samme forne dine Indlage i efterfølgende Maade naadigst have erklæret, hvorefter du dig og skal rette og forholde. Først alt det Gods, som ufri Mand har pantsat til fri Mand før Feiden, skal du efter 6 Mands Vurdering igjenløse af vore Penge, som du der i Landet oppeberger, og Godset at lade indskrive udi vores Jordebog, saa det altid bliver under os og Kronen. Dernæst, eftersom Jæmterne have nogen særdeles Benaadninger og Privilegier af fremfarne Konger været benaadet, idet de have kun givet halv Skat, naar vore Undersaatter i Norge give heel Skat, item givet for hver Tønde Korn ikke mere end 3 Mark, endog det kunde mere gjælde, item havde et eget Landssegl (hvilket de dog i mange Maade misbrugt have), da ville vi ikke, at de herefter slige kongelige Benaadninger længer skulle nyde, men at de give lige slig fuld Skat, som andre vore Undersaatter i Norge give, som ikke ere udi nogen Maade privilegerede, ogsaa [at de] Kornet vores Lensmænd betale ikke 3 Mark for hver Tønde, men som det ellers kan gjælde og af en Kjøbmand betales, om de det ellers ville have. Deres Landssegl belangende, det skal du til os nedersende, thi vi ikke ville, at de herefter noget eget Landssegl skulle have, indtil paa videre Besked. Og som du beretter, at en Part af de Indheredsmænd ikke formaa at udgive til os 8 Ørtuger og 13 Mark, eftersom de ere tildømte at bøde af Lagmanden, og begjerer, om du ikke mindre og efter deres Formue maa tage Bøder af dem, da ville vi, at du de forne Bøder, som de at udgive ere tildømte, af dem skal indfor-

dre, og om de skjønt ikke saa snart dem at erlægge kan afstedkomme, saa kan det dog skee med Dag og Stund, saa at de forne Bøder maa være dem alle en Paamindelse, at de dem udi forleden Feide anderledes imod os og deres Fædrenerige have forholdet, end som dem burde at have gjort; ellers ere vi naadigst tilfreds, at det bliver ved den Afsked og Beslut med de forne Jæmtiske og Indhereds Sager, ligesom det er udi eders samtlige Relation og des Forklaring forfattet. Belangendes to Privatsager, som du udi særdeles Memorialer begjerer vor naadigste Erklæring paa, da ere vi først tilfreds, at Hr. Erik, Kapellan udi Berg, maa for hans Alderdoms Skyld blive i Landet og derfor bøde 100 Daler, paa det han ikke skal rømme Landet. Dernæst da maa du tage Bøder af Jon i Krogeedt i Raffuens[1] Prestegjeld for hans grove Forseelse med Sodomia, efterdi han kun var 10 Aar gammel, der det skeede, og siden har havt sine to Hustruer og skikket sig vel. Cum claus. consv. Kolding 14 Januar 1614. T. III. 479. Afskr. VI. 361.

Claus Daa fik Brev den gammel Muur paa Throndhjems Gaard anrørendes.

C. IV. V. G. t. Vid, at eftersom du underdanigst har ladet os tilkjendegive, hvorledes den gammel Muur der paa vor Gaard udi Throndhjem meget skal være bygfældig og forfalden, saa det er at befrygte, at dersom den ikke med det første bliver hjulpen, den med ganske skulde nedfalde; desligeste er os forekommet, at der sammesteds skal og være en Deel gammelt, ubrugeligt Inventariums-Kobber saa og nogle gamle og ubrugelige Inventariums-Klæder, da bede vi dig og ville, at du forne gammel Muur lader forbedre, anseendes at altingest skeer med ringeste Bekostning muligt er, desligeste at du lader af forne gammelt Kobber støbe Stykker, som altid der hos Gaarden til Inventarium kan blive tilstede, saa og at [du] giver de gamle Klæder, som der sammesteds findes, til Hospitalet, paa [det] de ikke med alle skulle blive til Spilde. Koldingshuus 15 Januar 1614. T. III. 481. Afskr. VI. 362.

Nils Wind fik Brev Fru Beate Huitfeldts Gaard udi Bergenhuus Len anlangendes.

C. IV. V. G. t. Vid, at os elskelige Fru Beate Huitfeldt til Møllerød, afgangne Knut Ulfelds Efterleverske, underdanigst har ladet give os tilkjende, hvorledes en hendes Gaard,

[1] Rafunda.

der udi Bergenhuus Len liggendes, skal være med des Eiendom lagt under vor og Kronens Gaard Kaupanger der sammesteds, med underdanigst Begjering, vi naadigst ville bevilge hende, uvillige Mænd at maatte opkræves og tages, som samme hendes Gaard og des Eiendom fra forne Kaupanger Gaard kunne adskille, des Leilighed du vidtløftiger af hendes herhos indlagte [Supplikation] har at forfare. Thi bede vi dig og ville, at du med det første om forne Gaards Leilighed imod os erklærer og siden din Erklæring udi vores Kantselli indskikker, saa vi paa videre hendes Anfordring kan lade give hende tilbørligt Svar. Cum claus. consv. Koldinghuus 18 Januar 1614. T. III. 481. Afskr. VI. 362.

Bispen udi Oslo fik Brev Mogens Pederssøn udi Hr. Jakob Hjorts Kald at indsætte.

C. IV. V. s. G. t. Vider, at eftersom et Prestekald der udi Stiftet, som Hr. Jakob Hjort er fradragen og frarømt, endnu skal vacere og ledigt være, hvilket at betjene vi have befalet ingen at skulle tilstedes indtil paa videre vores naadigste Erklæring og Anordning; da have vi nu naadigst afferdiget denne Brevviser, Mogens Pederssøn, som samme Kald og Sogne igjen maa bekomme. Thi bede vi eder og ville, at I strax forne Person ordinerer og i samme Kald indsætter og eder ellers efter Ordinantsen forholder. Koldinghuus 18 Januar 1614. T. III. 481. Afskr. VI. 363.

Jørgen Richardssøn, Borger i Flensborg, fik Pas paa Nordlandene [paa et Skib. Tolden er betalt i Hs. Maj.s eget Kammer]. Koldinghuus 28 Januar 1614. R. III. 439. Afskr. VI. 749.

Mandat til Bønderne i Tunsberg Len Tømmer anrør.

[Mutat. mutand. ordlydende med Brevet til Almuen i Bratsberg Len af 2 September 1613, ovenfor S. 505 f.]. Koldinghuus 1 Februar 1614. R. III. 434. Afskr. VI. 747.

Robert Engelgraff, Borger til Amsterdam, fik Pas paa Nordlandene paa et hans Skib, kaldes Fortuna, 50 Lester stort, og haver han erlagt Tolden paa Rentekammeret. Koldinghuus 1 Februar 1614. R. III. 439. Afskr. VI. 749.

Nok fik Robert Rachs, Borger der sammesteds, Pas paa Nordlandene paa et Skib, 40 Lester stort, som han selv er Skipper paa, desligeste Kjøbmand, og er Tolden erlagt paa Rentekammeret. Koldinghuus 1 Februar 1614. Ibidem.

Søfren Søfrenssøn, Borgermester i Bergen, Strange Matssøn, Borger i Kjøbenhavn, og Nicolaus de Freundt, Borger i Bergen, finge Bevilling paa Færø paa 3 Aar.

[Stemmer i alt væsentligt med den ældre Bevilling af 5 August 1597, B. III. S. 507 ff., og nu udstedt i Anledning af, at de to Bergens Borgere, Claus Liudt og Jakob Jakobssøn, havde afstaaet sin Bevilling. Den nye Bevilling regnes fra førstkommende Philippi Jacobi Dag 1614]. Kolding 3 Februar 1614. R. III. 435. Afskr. VI. 747.

Mageskifte mellem Kg. Maj. og Peder Ivarssøn [Jernskjeg] til Fritsø.

C. IV. G. a. v., at efterdi os elskelige Peder Ivarssøn til Fritsø, vor Mand, Tjener og Befalingsmand over Brunla og Numedals Lene, nu for Magelaug og evig Eiendom underdanigst haver udlagt til os og Norges Krone dette efterne Gods af hans Arvegods udi vort Rige Norge, i Akershuus Len paa Eker liggendes, som er: først Vestre Skarre [Skare], Laurits Nilssøn paabor, skylder aarligen til forne Peder Ivarssøn 18 L℔ Korn, Fornød 1 Daler, for Arbeide 3 Mark, udi hvilken forne Gaard Peder Ivarssøn altid Bygselen haver havt; af samme Gaard skyldes og aarligen til Joachim Gertssøn, Borger udi vor Kjøbsted Oslo, 18 L℔ Korn; til samme Vestre Skarre er en Sameieskov, udi hvilken forne Peder Ivarssøn Fjerdeparten tilkommer, hvorudi findes Skov til Tømmer, Spirer, Bjelker og Sparrer, herforuden Fjerdeparten i en Kvernefos og Fjerdedelen i en „Halvøre Slede“ i Jungersvands[1] Fiskeri, af hvilke Lutter og Lunder ingen Landskyld afgaar. Nok 2 B℔ Smør udi en Gaard i Tunsberg Len, kaldes Reine, udi hvilken Gaard forne Peder Ivarssøn eier og haver 3 B℔ og 6 Mk Smør saa og en halv Hud, med hvilke forne 2 B℔ Smør Landskyld vi Bygselen udi samme Gaard bekomme, og ligger til forne Gaard Reine en sameiende Skov med Søndre Reine, hvorudi findes hjælpelige Huustømmer og Sparrer, — med al forne Gaardes og Gods's Rente og rette Tilliggelse, aldeles intet undtaget i nogen Maade, eftersom det Brev, forne Peder Ivarssøn os underdanigst derpaa givet haver, ydermere formelder og udviser. Da have vi derimod til fyldeste Vederlag naadigst igjen udlagt til forne Peder Ivarssøn og hans Arvinger vore og Norges Krones Gaarde og Gods udi forne vort Rige Norge, udi Brunla Len liggendes, som er først: Dragenes[2], Laurits Anderssøn paabor, skylder aarligen

[1] Jung-Vand. [2] Hagenes i Hedrum?

1 Hud; nok vor og Norges Krones Rettighed og Herlighed udi Yttersrød[1], som Gunhild N. paabor, skylder aarlig til os og Kronen 1 Hud; nok vor og Kronens Rettighed udi Frøstved[2], Søfren Paulssøn paabor, skylder aarlig til os og Kronen 10 Kalvskind, til Gerpen Kirke udi Bratsberg Len 9 Kalvskind og 1 B℔ Lax, udi hvilken forne Gaard Bygselen os og Kronen altid fulgt haver; nok Langøen, som Gest paabor, skylder aarlig en halv Hud. Hvilke forne vore og Norges Krones Gaarde og Gaardparter og Gods med al deres Rente og rette Tilliggelse [etc. den sedvanlige Skjødningsformel, Tilhjemling og Sikkerhed mod Vanhjemmel]. Koldinghuus 3 Februar 1614. R. III. 436. Afskr. VI. 747.

Peder Ivarssøn [Jernskjegs] Gjenbrev paa forskrevne Mageskifte.

[Mutat. mutand. ordlydende med næstforegaaende Mageskiftebrev. Vidner: ærlige og velbyrdige Mænd Henrik Lange til Oldagger og Just Friis til Vaskergaard, Kgl. Maj.s Sekretærer]. Koldinghuus 3 Februar 1614. R. III. 438. Afskr. VI. 748.

Borgermestere og Raadmænd udi Bergen finge Brev Bendtz Frølichs Efterleverske, boendes udi Kjøbenhavn, til Rette [at] skulle forhjælpe. Koldinghuus 3 Februar 1614. T. III. 482. Afskr. VI. 363.

Johan Engels og Just Wagezeller, Indvaanere til Hamburg, fik Pas paa Nordlandene paa et Skib paa 50 Lester, som Adrian Cornelssøn er Skipper paa, og haver han leveret Tolden i Hs. Maj.s eget Kammer. Koldinghuus 14 Februar 1614. R. III. 439. Afskr. VI. 749.

Bispen udi Oslo fik Brev at skulle tilhjælpe Hr. Peder Ernstssøn, som nogen Tid har ladet sig bruge for en Skibsprest, til et Kald der udi Stiftet, naar der noget ledigt bliver. Koldinghuus 17 Februar 1614. T. III. 482. Afskr. VI. 363.

Nogle af Lensmændene udi Norge finge Brev Skibstømmermænd at udtage.

C. IV. V. G. t. Vi bede dig[3] og ville, at du strax der udi Baahuus Len og udi vor Kjøbsted Marstrand lader udtage 8 Skibstømmermænd, de, som unge ere og de bedste, der sammesteds er at bekomme, og at du dem siden til vor Kjøbsted Kjøbenhavn fremskikker, saa at de endeligėn kunne med det allerførste muligt være der tilstede, og at du med dem fremsender en Fortegnelse og Register paa alle deres Navne; [vi] ville siden lade forordne dem Besolding og Underholdning lige med andre vore Skibs-

[1] Yttersø i Hedrum? [2] Thorstvedt i Hedrum? [3] ɔ: Jørgen Lunge.

tømmermænd, imidlertid de ere udi Tjeneste. Koldinghuus 20 Februar 1614. T. III. 482. Afskr. VI. 363.

Disse efterskrevne finge Brev, hver 8 Skibstømmermænd udi deres Len at udtage:

Jørgen Lunge: Baahuus Len, Marstrand.
Envold Kruse: Akers[huus] Len, Oslo.
Alexander Papenheim: Bratsberg Len, Skien,
Gunde Lange: Tunsberg Len, Tunsberg.
Styring Boel: Agdesidens Len, 6.

Simon Artzen af Amsterdam fik Pas paa et Skib paa 65 Lester Norden om, som Peder Claussøn er Skipper paa, udi næst tilkommendes Sommer og ikke mere. Koldinghuus 5 Marts 1614. R. III. 440. Afskr. VI. 749.

Hans Payssen med hans Konsorter til Flensborg fik Pas paa Nordlandene. Koldinghuus 5 Marts 1614. R. III. 441. Afskr. VI. 750.

Nogle af Lensmændene finge Brev Fjær og Duun at kjøbe, Kgl. Maj. til Bedste.

C. IV. V. G. t. Vi bede dig og ville, at du der udi dit Len lader kjøbe os til Bedste nogen Fjær og Duun, som gode er og kan bruges til Herresenge, og det for det ringeste Kjøb muligt, og dem siden strax til vor Kjøbsted Kjøbenhavn fremskikke. Hvis du derfor udgivendes vorder, har du dig til Regnskab at lade føre. Kolding 11 Marts 1614. T. III. 482. Afskr. VI. 364.

Axel Aagessøn [Rosengedde] fik Bestilling at være Lagmand til Skien.

C. IV. G. a. v., at eftersom vi have nu tilskikket og tilforordnet os elskelige Axel Aagessøn til Horne Gaard, vor Mand og Tjener, at være Lagmand udi vor Kjøbsted Skien udi vort Rige Norge efter Engel Jenssøn, forrige Lagmand der sammesteds (som samme Bestilling ikke længere kan forestaa), da have vi af vor synderlige Gunst og Naade [etc. i den for Lagmands-Bestallinger sedvanlige Form]. Haderslevhuus 14 Marts 1614. R. III. 440. Afskr. VI. 749.

Alexander Raab von Papenheim fik Brev at skulle forordne en Tilsynsmand over Saltverket.

C. IV. V. G. t. Vid, at eftersom vi naadigst komme udi Forfaring, at med Saltverket der udi vort Rige Norge ikke haves den tilbørlige Opsyn, som det sig bør, da bede vi dig og ville, at du herefter har flittig Indseende med den Person, som

er forordnet at være Tilsynsmand over Saltsylten, og dersom han det ikke retteligen forstaar, at du da forordner en anden udi hans Sted og ellers udi alle Maade derudinden rammer vor Fordeel, Gavn og Bedste, eftersom vi dig naadigst tiltro. Haderslevhuus 14 Marts 1614. T. III. 483. Afskr. VI. 364.

Mathias Claussøn og Hans Nansen af Flensborg fik hver et Pas paa Nordlandene. Haderslevhuus 17 Marts 1614. R. III. 441. Afskr. VI. 750.

Johan Jakobssøn von Stralden fik Pas paa Nordlandene paa hans Skib Duen, og haver han erlagt Tolden paa Renteriet. Haderslevhuus 21 Marts 1614. Ibidem.

Skraaer og Laugsret udi Bergen at kasseres anrør.

C. IV. G. a. v., at eftersom vi naadigst komme udi Forfaring om den store Uskikkelighed, som udi vor Kjøbsted Bergen udi vort Rige Norge med Haandverksfolk og andre, som Skraaer og Laugsret have, sig begiver, idet de paa det høieste besverge vore Undersaatter med hvis de hos dennem skulle lade gjøre og forarbeide og ellers deres Vare dennem oversætte, som de ikke for en billig Værd skulle kjøbe og sig tilforhandle kunne, hvortil deres Skraaer og Laugsretter dennem Anledning give, efterdi enhver der udi Byen sin Næring og Haandverk ikke maa bruge, medmindre de først have vundet Lauget; da, paa det dertil kunde skaffes nogen Raad og Middel udi Tide, ville vi herefter strengeligen og alvorligen have forbudet og afskaffet alle Skraaer og Laugsretter der udi forne vor Kjøbsted Bergen, være sig hvo som helst dem have eller de ere givne, indtil paa videre vores Anordning eller vi nogen Haandverker eller andre med Skraa og Laugsret herefter ville benaade; og skal enhver Haandverksmand eller anden, som agter sig der udi Byen at nedersætte og søge sin Næring, uformeent sit Haandverk bruge, naar han haver gjort og svoret sin borgerlige Eed og udgiver borgerlig og Bys Tynge lige ved andre Indvaanere. Dog ville vi os forbeholdet have herudinden udi Fremtiden og efter Tidsens Leilighed at forandre, eftersom det for vore Undersaatters Leilighed kan være gavnligt og nyttigt og os synes godt at være. Bedendes og bydendes Borgermestere og Raadmænd udi forne vor Kjøbsted Bergen, at I alle Haandverkere og andre deres Skraaer og Laugsretter fratage, som de hertil havt have, og dem siden udi eders Forvaring holde tilstede, indtil vi anderledes derom tilsigendes vorde; ei gjørendes nogen Haandverksmand eller anden, som

sig hos eder vil nedersætte, sin Næring søge og Haandverk bruge, herimod Forhindring eller udi nogen Maade Forfang, eftersom for^{vst} staar, under vor Hyldest og Naade. Haderslevhuus 24 Marts 1614. R. III. 440. Afskr. VI. 749.

Carsten Anderssøn, Nils Jakobssøn og Nils Anderssøn af Flensborg fik hver et Pas paa Nordland efter den sedvanlige Stiil. Haderslevhuus 24 Marts 1614. R. III. 441. Afskr. VI. 750.

Nils Wind fik Brev to Taarne paa Bergenhuus, desligeste Gjøde Pederssøns Gods anrør.

C. IV. V. G. t. Vid, at eftersom vi naadigst af din underdanigste Beretning komme udi Forfaring, hvorledes der paa vort Slot Bergenhuus skal være to Taarne, det ene ved Skriverstuen, det andet kaldes Tyvetaarnet, som skal være bygfældige, og saafremt de ikke med det første blive hjulpne, er at formode, de med Tiden skulle gandtz forfalde, da bede vi dig og ville, at hvis du kan eragte til samme begge Taarnes Bygfældighed høiligen at være fornøden, du da det lader gjøre, dog saa at du derudinden ramмer vores Gavn og Bedste, saa det skeer med ringeste Bekostning og Pengeudgift muligt. Desligeste eftersom du og underdanigst er begjerendes at vide, hvorledes du dig med Gjøde Pederssøns efterladendes rørendes Gods skal forholde, da bede vi dig og ville, at saameget du kan synes og eragte deraf os tjenligt og gavnligt at være, du det til vort Slot Kjøbenhavn nedskikker vor Rentemester der sammesteds til Hænde, og ellers det øvrige Gods lader vurdere og os til Bedste det dyreste muligt selge, og hvis du derfor bekommendes vorder lader gjøre os gode Regnskab. Haderslevhuus 24 Marts 1614. T. III. 483. Afskr. VI. 364.

Nils Wind og Claus Daa finge Brev en Forordning om ulovligt Kjøbmandskab, som bruges udi deres Lene.

C. IV. V. G. t. Vi tilskikke dig herhos vort aabne Brev til menige Almue, som bygger og bor mellem vore Kjøbstæder Bergen og Throndhjem, indeholdendes, ingen med fremmede at mue kjøbslaa og handle, des Leilighed du vidtløftiger af for^{ne} vort aabne Brev har at forfare. Thi bede vi dig og ville, at du for^{ne} vort aabne Brev der sammesteds udi dit Len lader læse og forkynde og siden med Flid lader udspørge og udkundskabe dem, som slig Landkjøb [bruge, og dersom det kan befindes nogen, som i saa Maade bruge Landkjøb][1], eller sligt af

[1] Indskudt efter det ligelydende Brev til Jørgen Kaas af 29 April, ndf. S. 522.

vore Undersaatter dig tilkjendegives, du dem da med Retten lader tiltale og over dem hender Dom og siden lader straffe som de, imod vore Mandater og forne Bergens og Throndhjems Borgeres Privilegier handlet have. Saafremt med nogen enten af dig selv, dine Fogder eller Tjenere sees igjennem Fingre, da ville vi det vide hos dig. Haderslevhuus 24 Marts 1614. T. III. 484. Afskr. VI. 365.

Brev Kjøbmandskab udi Bergens og Throndhjems Lene anrørendes.

C. IV. Hilse eder alle, Provster, Prester, Fogder og Skrivere, Bønder og menige Almue, som bygge og bo ved Søsiden imellem vore Kjøbstæder Bergen og Throndhjem udi vort Rige Norge, evindeligen med Gud og vor Naade. Vider, at eftersom vi komme udi Forfaring, hvorledes mange fremmede og udlændiske begive sig med deres Skibe ind udi Bergenhuus og Throndhjems Lene under det Skin, at de der for rede Penge ville kjøbe og tilforhandle sig Tømmerlast, og dog tidt og ofte tvertimod bruge stort Landkjøb og der sammesteds selge Øl, Viin, Brændeviin, Klæde, Lærred og andre adskillige Vare og igjen indkjøbe og tilforhandle sig Huder, Skind, Talg, Fisk, Tjære og anden Kjøbmandsvare, som der udi Lenene kan falde, hvorudover vor og Kronens Told formedelst slig Underfundighed og Svig formindskes og vore Borgere udi vore Kjøbstæder Bergen og Throndhjem deres borgerlige Næring og Bjering borttages; da, paa det slig Landkjøb og Forprang maa blive afskaffet, som i saa Maade bruges imod forne vore Undersaatters Privilegier, ville vi nu hermed strengeligen og alvorligen have forbudet eder alle vore Undersaatter, saamange som bygge og bo ved Søsiden mellem forne vore Kjøbstæder Bergen og Throndhjem, at bruge nogen Handel, Kjøb eller Salg med nogen fremmede eller udlændiske, Tømmerlast undtagen. Befindes nogen, hvo det helst være kan, enten fremmede eller udlændiske, Provster, Prester, Fogder, Skrivere, Bønder eller Bønderdrenge eller nogen anden, som i saa Maade bruge nogen Kjøb eller Salg, da skulle de hermed have forbrudt til os og Kronen alle hvis Vare og Gods de udi saa Maade forhandle, og derforuden at stande til Rette som de, der muthvilligen have gjort imod vores Mandat og Forbud. Forbydendes vore Fogder, Embedsmænd eller nogen anden slig Landkjøb imod forne Bergens og Throndhjems Borgeres Privilegier at tilstede, men alvorligen derover holde og med ingen at see igjen-

nem Fingre. Cum inhib. sol. Haderslevhuus 25 Marts 1614. T. III. 484. Afskr. VI. 365.

Herman Hoë, Indvaaner til Flensborg, fik Pas paa Nordlandene [for] et hans Skib, Nils Anderssøn er Skipper paa. Haderslevhuus 29 Marts 1614. R. III. 441. Afskr. VI. 750.

Peder Anderssøn, Raadmand, Nicolaus Schwab, Myntmester, Jens Christenssøn og Peder Pederssøn fik Pas til Nordland paa et deres Skib, kaldes Jephtha, som Søfren Nilssøn af Kjøbenhavn er Skipper paa. Haderslevhuus 29 Marts 1614. Ibidem.

Johan Villumssøn, Borgermester i Helsingør, fik Pas paa Nordlandene paa et hans Skib, kaldes Fortuna, som Nils Kierchel er Skipper paa. Haderslevhuus 2 April 1614. R. III. 442. Afskr. VI. 751.

Peiter Skiell og Jørgen Meier til Hamburg med deres Konsorter der sammesteds finge Pas til Nordlandene paa et deres Skib, 40 Lester stort, som Michel Lübeck er Skipper paa, og have de erlagt Tolden her i Hs. Maj.s eget Kammer. Haderslevhuus 12 April 1614. Ibidem.

Hr. Hans Jørgenssøn fik Brev paa et Præbende udi Throndhjems Domkirke efter afgangne Hr. Nils Jørgenssøn, [hans Formand som Sogneprest til Tiller og Klæbu; Præbendet kaldes „Præbenda Voll"]. Haderslevhuus 13 April 1614. Ibidem.

Michel Vibe og Thomis Lorck med deres Konsorter finge Pas paa Nordlandene paa et deres Skib, kaldes St. Hans, ungefær 40 Lester stort, som Roland Bagge er Skipper paa. Fredriksborg 23 April 1614. R. III. 443. Afskr. VI. 751.

Nok finge forne Michel Vibe og Thomis Lorck ligedant Pas paa deres Skib St. Michel, paa 50 Lester, som Jens Hvid er Skipper paa. Fredriksborg 23 April 1614. Ibidem.

Michel Vibe og Jakob Claussøn med deres Konsorter [finge] Pas for deres Skib Jonas, paa 30 Lester, Bernt Gunderssøn er Skipper paa. Fredriksborg 23 April 1614. Ibidem.

Ivar Paulssøn og Nils Gertssøn finge Pas paa Nordland paa et deres Skib, kaldes Den blaa Løve, Hans Throndhjem er Skipper [paa]. Fredriksborg 23 April 1614. R. III. 443. Afskr. VI. 752.

Michel Vibe og Herman Wust med deres Konsorter finge Pas paa Nordland paa deres Skib Hjorten paa 80 Le-

ster, som Jakob Claussøn er Skipper paa. Fredriksborg 23 April 1614. R. III. 443. Afskr. VI. 752.

Herman von Delden fik Pas paa Nordland paa et hans Skib, kaldes St. Michel, ungefær 38 Lester stort, Nils Anderssøn [er] Skipper paa. Fredriksborg 23 April 1614. Ibid.

Borgerne udi Kjøbenhavn, Malmø og Helsingør finge Benaadningsbrev at mue besegle Island udi 11 Aar. Kjøbenhavn 28 April 1614. Ibidem.

Claus Condevin og Jakob Michelssøn, Borgere udi Kjøbenhavn, finge Pas paa Vespenø. Kjøbenhavn 29 April 1614. R. III. 447. Afskr. VI. 752.

Jørgen Kaas fik Brev at skulle lade læse et aabent Brev udi hans Len.

C. IV. V. G. t. Vi tilskikke dig herhos vort aabne Brev til menige Almue, som bygger og bor over alt Stavanger Len, [etc. mutat. mutand. ordlydende med Brevet til Nils Wind og Claus Daa af 24 Marts s. A., ovfr. S. 519 f. Kjøbenhavn 29 April 1614. T. III. 485. Afskr. VI. 366.

Forordning over Stavanger Len, Kjøbmandskab anrør.

C. IV. Hilse eder alle [etc. mutat. mutand. ordlydende med Brevet for Bergens og Throndhjems Lene af 25 Marts s. A., ovfr. S. 520]. Kjøbenhavn 29 April 1614. Ibidem.

Jørgen Kaas fik Brev om en Trætte imellem Lagmanden og Borgermestere og Raad udi Stavanger.

C. IV. V. G. t. Vid, at eftersom os elskelige Borgermestere og Raadmænd der udi vor Kjøbsted Stavanger underdanigst til os have suppliceret, tilkjendegivendes, hvorledes Mats Olafssøn Svale, forrige Lagmand der sammesteds, sig imod dem med Digten og Skriven ideligen skal lade bruge og derover tilskynder Borgerskabet der sammesteds til adskillige Trætter og Vidtløftighed, da bede vi dig og ville, at saafremt forne Borgermestere og Raadmænd ham derfor med Retten noget have at tiltale, du da henholder Lagmanden udi forne Stavanger, at han derom, saavidt Lov og Ret er, dem imellem kjender og dømmer, anseendes, at Borgermestere og Raadmænd derudi ere interesserede, saa de ikke derom kunne kjende og dømme. Kjøbenhavn 29 April 1614. Ibidem.

Herluf Daa fik Brev Lagmanden og Skolerne paa Island anrørendes. [Han skal indstevne og dømme Lagmanden, Gisle Thordssøn, fordi denne mod Loven har tilladt en Eng-

lænder, Henrik Buchston, at fange Falke der paa Øen. — Da ingen Skolebørn holdes i Skolerne fra Paaske til Mortens Dag, skulle Bisperne gjøre Rede for, hvortil den Rente og Indkomst, der er lagt til Skolerne, er bleven anvendt]. Kjøbenhavn 30 April 1614. T. III. 485. Afskr. VI. 366.

Claus von Ahn fik Følgebrev til Bønder[ne], som ligge til Sæm Gaard og Eker Prestegjeld, som Laurits von Hadelen med tilforn var forlenet. Kjøbenhavn 30 April 1614. T. III. 486. Afskr. VI. 366.

Envold Kruse fik Brev at forskaffe Olaf Rosensparre en Antal Bjelker og Deler [til nogen Bygning, der skal foretages paa Dragsholm Slot, nemlig 60 Bjelker, hver 16 Alen lang, og 100 Tylvter Deler]. Kjøbenhavn 2 Maj 1614. R. III. 486. Afskr. VI. 367.

Claus von Ahn fik Forleningsbrev paa Sæm og Eker Prestegjeld, saa og paa Drammens Tolderi.

C. IV. G. a. v., at vi af vor synderlige Gunst og Naade saa og for Troskab og villig Tjeneste, som os elskelige Claus von Ahnen til Nederhof, vor Mand og Tjener, os og Riget hertil gjort og beviist haver og herefter troligen gjøre og bevise maa og skal, have undt og forlenet og nu med dette vort aabne Brev unde og forlene forne Claus von Ahnen med vort og Norges Kronens Len Sæm og Eker Prestegjeld udi vort Rige Norge, som os elskelige Lorents von Hadelen til des udi Verge og Forsvar havt haver, med des tilliggendes Bønder og Tjenere, vist og uvist, aldeles intet undertaget, at skulle have, nyde, bruge og beholde, til vi anderledes derom tilsigendes vorde. Og skal han aarligen give for des visse Indkomst og Tiender, som der nu tilligge, 200 gode enkende Daler uden al Afkortelse udi nogen Maade og dennem udi vort Rentekammer paa hans egen Bekostning og Eventyr lade levere; meden for den uvisse Indkomst, som sig aarligen der udi Lenet tildrage kan, skal han gjøre os gode Rede og Regnskab og deraf maa sig tilskrive og nyde den femte Part for hans Umage. Skal han og sig selv til Bedste kvit og fri nyde og beholde al Avlen og Fordelen af Ladegaarden, til Sæm Gaard liggendes er, dog saa at han ingen Omkostning eller Udgift derpaa, enten paa sig selv eller Gaardsens Folk og Tjenere, skal os tilregne udi nogen Maade, mens Bønderne, under samme Gaard liggendes ere, at skulle hjælpe Avlen til Gaarden at drive og høste, som sedvanligt er. Sam-

meledes skal han og holde forne Sæm Gaard ved god Hevd og Bygning og aldeles ingen Omkostning os derpaa tilskrive. Og have vi naadigst bevilget forne Claus von Ahnen sig selv til Bedste at maa nyde og bruge en Sagmølle, paa Hogefos [Haugfos] liggendes, som forne Lorents von Hadelen til des udi Brug havt haver, dog han til des Behov paa Kronens eller Stigtens Skove aldeles intet maa lade hugge, som han vil selv stande til Rette fore, om anderledes befindes; dog at være hannem frit fore at maa kjøbe med Adelen deres Tjenere og jordegne Bønder hvis Tømmer, som han til samme Sagmølle kan fornøden have. Meden med de fire Aargangs-Sager, som vi af afgangne Hans Pederssøn [Litle] er tilskift, skal han have flittig Indseende, at de os til Gavn og Bedste blive brugt, og hvis Nytte, Profit og Fordeel deraf aarligen komme kan, efter godt og klart Regnskab os alene at tilkomme, og derimod til Billighed udi Regnskabet igjen at korte og afregne hvis Bekostning paa samme Sager kan opgange. Forne Claus von Ahnen skal og herforuden have Tolderiet udi Drammen udi Befaling og paa vore Vegne oppebære hvis Told, Sise og anden Rettighed, som os og Norges Krone kan tilkomme af hvis Skibe, som der kan losses og lades og hvis Gods, som der enten ind- eller udskibes og føres og bør at gives Told af, hvorfore han og aarligen skal gjøre herefter udi vort Rentekammer god og rigtig Regnskab og Besked, som det sig bør. Han skal ogsaa have flittig Indseende med forne vor Told, Sise og Rettighed og sig troligen og flitteligen derudi lade befinde og selv forordne Skriver dertil, som udi hans Fraværelse paa Toldboden kan have grangivelig og flittig Tilsyn, at vor og Kronens Told og Rettighed ikke bliver forsømmet, og vort Gavn og Bedste udi de saavel som andre Maade at ramme, eftersom vi hannem naadigst tilbetro. Han skal og holde Bønderne [etc. i sedvanlige Udtryk]. Og skal forne Claus von Ahnens Afgift og Regnskab beregnes og angaa fra Philippi Jacobi Dag 1614 næstforleden og endes igjen til Aarsdagen 1615 og siden Aar fra Aar forfølges, til saalænge vi anderledes derom lade tilsige. Cum inhib. sol. Kjøbenhavn 2 Mai 1614. R. III. 447. Afskr. VI. 752. (Orig. i Rigsarkivet.)

Envold Kruse fik Brev at levere Claus von Ahnen Sognehavn[1] efter hans Forleningsbrevs Lydelse.

C. IV. V. s. G. t. Vider, at eftersom eder for nogen Tid

[1] ɔ: Sogn, nu Soon.

siden forleden af os naadigst er bleven befalet paa vore Vegne at lade opberge Tolden af Sognehavn og Ladested, som ligger [i] Marie Kirkes Provstis Len, som os elskelige Claus von Ahn til Nederhof, vor Mand og Tjener, naadigst er med forlenet, af den Aarsag han ikke selv var hos forne Len, da, efterdi forne Claus von Ahn nu herefter skal residere og bo udi vort Rige Norge og selv kan have tilbørlig Indseende med forne Told og derfor gjøre os Rede og Regnskab, bede vi eder og ville, at I nu fra Philippi Jacobi Dag udi nærværende Aar intet i nogen Maade befatter eder med den Told, som kan falde i forne Sognehavn og Ladested, men ham den at oppeberge ubehindret lader følge efter hans Forleningsbrevs Lydelse. Kjøbenhavn 2 Mai 1614. T. III. 487. Afskr. VI. 367.

Steen Matssøn [Laxmand] fik Kvittantiarum paa Baahuus Slot og Len. [I sedvanlig Form meddeles Steen Matssøn til Rønneholm, Befalingsmand paa Øvids Kloster og St. Peders Kloster i Lund, Kvittéring for hans Regnskab over Lenets Indtægter og Udgifter fra Philippi Jacobi 1606 til samme Dag 1613, Inventarium og de modtagne Skatter]. Kjøbenhavn 2 Mai 1614. R. III. 449. Afskr. VI. 752.

Brev til menige Almue over al Throndhjems Lene Tjære, som udføres, anrørendes.

C. IV. Hilse eder alle, vore kjære, tro Undersaatter, Borgere, Bønder og menige Almue, ihvo som helst I tjene eller tilhøre, som bygge over al Throndhjems Lene, evindeligen med Gud og vor Naade. Vider, at eftersom vi af vort Rentekammers Registere komme udi Forfaring, ingen Told til os og Kronen hidindtil at være given af hvis Tjære, som der af Lenet er bleven udført, da have vi for godt anseet og ville det saaledes dermed herefter have holdet, at af enhver Lest Tjære, som der af Riget og Lenet udføres, beregnet 12 Tønder udi en Lest, skal gives til os og Kronen 1 Rigsdaler. Thi bede vi eder alle og hver særdeles byde, at I rette eder efter forne Told til vore forordnede Toldere herefter at udgive og betale. Saafremt nogèn herudinden befindes gjenstridigen og ei forne Told ville udgive, de da derfor ikke ville tiltales og straffes som de, vores kongelige Mandater og Forordninger ikke holde eller agte ville. Cum inhib. sol. Kjøbenhavn 3 Mai 1614. T. III. 487. Afskr. VI. 367.

Envold Kruse fik Brev at lade annamme Jernhytterne

og Hammermøllen under Akershuus, som Laurits von Hadelen udi Befaling havt har.

C. IV. V. s. G. t. Vi bede eder og ville, at I nu strax der under Akershuus Len lader annamme den Jernhytte og Hammermølle, som os elskelige Laurits von Hadelen til des udi Befaling havt har, havendes flittig og alvorlig Indseende, at samme Jernhytte og Hammermølle bliver dreven og handlet os til Gavn og Fordeel, dog saa at det skeer med ringeste Bekostning muligt, og at I forordner en Tilsynsmand, som kan være Hytteskriver og dagligen derpaa være og hver Maaned eder en rigtig Fortegnelse paa Folkenes Besolding og hvis Jern der sammesteds forarbeides tilstille, paa det des rigtigere dermed kan forholdes og forfares, hvad Fordeel vi deraf kunne have. Vi ville naadigst bevilge forne Hytteskriver, som i saa Maade dertil forordinerendes vorder, at maa bekomme hver Maaned til Kostpenge 6 Daler og aarlig Pension 20 Rigsdaler, hvilken hans Besolding og Maanedspenge skal begynde og angaa nu fra Philippi Jacobi Dag udi nærværendes Aar og endes Aarsdagen dernæst efter, og siden saa forfølges Aar fra Aar, indtil saalænge vi anderledes derom tilsigendes vorde. Kjøbenhavn 3 Mai 1614. T. III. 487. Afskr. VI. 368.

Hans Kjorurt og Jørgen Gudmundssøn, Borgere i Kjøbenhavn, fik Pas paa Nordland paa et Skib, kaldes Den røde Hjort, som Peder Hanssøn er Skipper paa. Kjøbenhavn 4 Mai 1614. R. III. 449. Afskr. VI. 752.

Claus Daa fik Brev, stort Tømmer til fremmede ikke at mue selges, desligeste om Sildetienden og om Tolden af Tjære.

C. IV. V. G. t. Vid, at eftersom vi af din underdanigste Beretning komme udi Forfaring, hvorledes vore og Kronens Undersaatter udi Romsdal og Nordmøre dennem skulle understaa adskilligt stort Tømmer til fremmede og udlændiske at selge og afhænde, hvorover Skovene ikke aleneste forhugges, men os og Kronen ogsaa paa vores Told, som os tilkommer, skeer for kort, da, paa det sligt maa afskaffes og Skovene ikke aldeles skulle blive ødelagte, bede vi dig og ville, at du lader henholde og tilsige alle vore og Kronens Undersaatter der sammesteds, at de herefter aldeles intet stort Tømmer uden aleneste Sagdeler til fremmede selge og afhænde, og saafremt nogen befindes herimod

at gjøre, du da dem derfor lader tiltale og straffe, som vedbør. Kjøbenhavn 4 Mai 1614. T. III. 488. Afskr. VI. 368.

Udi lige Maade fik han Brev Sildetienden anrørendes og Tjæretolden.

C. IV. V. G. t. Vid, at eftersom du og de forrige Befalingsmænd der paa vor Gaard udi Throndhjem have tilholdet [eder] efter vores naadigste Forleningsbrev Tiende af hvis Sild, der udi Lenet kan falde, og vi nu ere til Sinds forne Tiende selv hereftter at ville lade oppeberge, bede vi dig og ville, at du fra Philippi Jacobi Dag udi nærværendes Aar 1614 og siden fremdeles udi efterfølgende Aar forne Sildetiende os alene til Bedste lader annamme og derfor aarligen lader gjøre os gode Rede og Regnskab. Kjøbenhavn 4 Mai 1614.

Postscriptum: Vi tilskikke dig herhos vort aabne Brev anlangendes Tolden af hvis Tjære, der udi Lenet forhandles, hvoraf du ydermere Leilighed deraf kan forfare, hvilket du skalt lade læse og forkynde og siden holde derover, som det sig bør. Datum ut supra. Ibidem.

Walter og Johan Brugeren, Brødre, Grev Maurits's Falkefængere, finge Bevilling at fange Falke udi Thelemarken og Bratsberg Len.

C. IV. G. a. v. [etc. Bevillingen gjælder for saa mange Aar, som de ifølge Bevilling af 19 Juli 1611, ovfr. S. 443, have Ret til at fange Falke i Lister og Stavanger Len; iøvrigt ordret med tidligere Bevillinger for de samme og med følgende Tillæg:] dog med slig Kondition og Vilkaar, saafremt ikke nogen anden derpaa haver vores naadigste Brev og Benaadning. Og skulle de deraf udgive den sedvanlige Told og Rettighed. Fredriksborg 5 Mai 1614. R. III. 449. Afskr. VI. 752.

Udi lige Maade fik Johan von Elmdt, velbemeldte Grev Maurits's Falkefænger, Benaadning at maa fange Falke udi Tromsø Len og Finmarken paa et Aars Tid, saafremt derpaa ingen anden haver Bevilling, og skal han give den sedvanlige Told. Fredriksborg 5 Mai 1614. R. III. 450. Afskr. VI. 753.

Styring Boel fik Brev Bønderne udi Robyggelaget anr.

C. IV. V. G. t. Vid, at eftersom Bønderne udi Robyggelaget udi sidst forleden Herredag, som blev holden udi vor Kjøbsted Skien, formedelst Muthvillighed, som de udi forgangen Feide haver beganget, er bleven dømt fra deres halve Boeslod, da, efterdi vi komme udi Forfaring, at Størsteparten af

deres Boeslod skal være Fæ, Kvæg og anden Boskab, som os ikke er tjenligt, bede vi dig og ville, at du dennem forne halve Boeslod, som de have forbrudt, med Pendinge lader betale og os siden dennem lader føre til Regnskab. Cum claus. consv. Kjøbenhavn 1 Juni 1614. T. III. 490. Afskr. VI. 370. (Orig. i Rigsarkivet.)

Peder Søfrenssøn, Ridefoged paa Hisingen, fik Kgl. Maj.s Stadfæstelse paa Kronens Anpart Korntienden af Spikerød Prestegjeld udi Baahuus Len, med sligt Vilkaar, at han aarligen til hver Paaske skal yde deraf 12 Rigsdaler paa Baahuus Skriverstue, saafremt han samme Tiende ikke vil have forbrudt. Kjøbenhavn 8 Juni 1614. R. III. 450. Afskr. VI. 753.

Styring Boel fik Brev Fredrik Goudssøn, Tolder i Vesterrisør, anrørendes.

C. IV. V. G. t. Vid, at en Lybsker ved Navn Henrik Meine har løbet igjennem Belt og ikke sit Skib og Gods til Nyborg, som det sig havde burdet, angivet og fortoldet, men siden, der han der udi vort Rige Norge var indkommen og sig befrygtede, at han af vore Skibshøvedsmænd, som han der antræffede, skulde blive besøgt, har han sin Skalkhed dermed at bedække hos Fredrik Goudssøn, Tolder i Vesterrisør der udi dit Len, en Toldseddel under Dato den 1 Mai, hvilken vi dig herhos tilskikke, tilveiebragt, hvorudi han kjendes, at han hos ham har fortoldet hvis Gods han indehavde. Og efterat Fredrik Goudssøn ikke har havt den Rulle, efter hvilken Tolden udi forne Nyborg bør at oppeberges, ei heller udi forne hans udgivne Toldseddel nogen visse Aars Datum findes, saa vi ikke tvivle, at han jo har havt og gjort eet med forne Henrik Meine og ham forne Toldseddel af den Aarsag aleneste, at han dermed hans Underfundighed vilde hjælpe at fordølge, har meddeelt, bede vi dig og ville, at du ham derfor med Retten lader tiltale, over ham hænder Dom og siden efter Dommens Indhold dig imod ham forholder. Kjøbenhavn 8 Juni 1614. T. III. 489. Afskr. VI. 369.

Envold Kruse fik Brev at skulle lade Anders Greens Arvinger udføre et Skib, som udi Norge har været bygget.

C. IV. V. s. G. t. Vider, at eftersom afgangne Anders Green, forrige Kantsler udi vort Rige Norge, og Erik Olssøn, forrige Borgermester der udi vor Kjøbsted Oslo, deres Arvinger underdanigst os have ladet andrage og tilkjende[give], hvorledes de samtligen skal have ladet bygge et stort og drægtigt Skib, hvilket de der udi Riget ikke kunne selge og afhænde, underdanigst

begjerendes, vi naadigst ville tilstede, at de det der af Riget maa lade udføre og til fremmede, hvor de bedst og dyrest kunne, selge og afhænde, da have vi saadant deres underdanigste Begjerende naadigst bevilget, bedendes eder og ville, at I dem for^ne Skib frit og ubehindret af Riget lader udføre, ei gjørendes dem derpaa Forhindring i nogen Maade. Kjøbenhavn 8 Juni 1614. T. III. 489. Afskr. VI. 369.

Peder Rafn udi Oslo fik Brev paa et Vikarie udi Hamar Stift saa og paa en Gaard, kaldes Ekeberg.

C. IV. G. a. v., at eftersom vi have antaget og bestilt os elskelige Peder Rafn, Borger og Indvaaner udi vor Kjøbsted Oslo, at skulle være Rigens Skriver udi Norge og sig udi samme Bestilling, naar han af vor Statholder eller Rigens Kantsler der sammesteds bliver tilsagt, troligen og flitteligen at lade sig bruge, da have vi af vor synderlige Gunst og Naade undt og forlenet og nu med dette vort aabne Brev unde og forlene hannem det Vikarie, som nu vacerer og ledigt er udi Hamar Domkirke efter afgangne Hr. Thorsten Søfrenssøn, kaldes Altare St. Crucis og skylder aarligen 14 Huder, 2 Pund Tunge, 1 Sold Rug, med Bønder, Tjenere og al sin Rente og rette Tilliggelse, intet undtaget udi nogen Maade; dog saa at han deraf skal gjøre slig Tynge og Besværing, som andre Vikarier der sammesteds, og holde Bønderne dertil liggendes ved Norges Lov, Skjel og Ret og ingen af dennem at uforrette imod Loven eller med nogen ny eller usedvanlige [Indfæstninger] besvære, ei heller forhugge eller forhugge lade Skovene til Upligt i nogen Maade. I lige Maade have vi naadigst bevilget og tilladt, at han maa bekomme en vor og Norges Krones Gaard, liggendes udenfor for^ne Oslo, kaldes Ekeberg og nu ligger øde, med hvilken afgangne Antonius Knutssøn, fordum Borgermester udi for^ne Oslo, naadigst tilforn var medforlenet. Hvilket for^ne Vikarie saavelsom og den øde Gaard for^ne Peder Rafn kvit og fri skal have, nyde, bruge og beholde, saalænge vi hannem udi for^ne Bestilling bruge ville. Cum inhib. sol. Kjøbenhavn 10 Juni 1614. R. III. 450. Afskr. VI. 753.

Claus Gagge fik Brev Finnerne ved Søsiden anrør.

C. IV. V. G. t. Vid, at eftersom Finnerne, udi dit Len ved Søsiden boendes, hertildags have udgivet Skat til os, Sverige og Rydsland, og udi denne forleden Fredsfordrag er forordineret, at de den til os alene og ingen anden skulle udgive, da,

efterdi slig Landgjælds Udgivelse ikke overeensstemmer med Norges Lov, ogsaa foraarsager Uleilighed og Uvillie imellem Nordmænd og Fiender (sic), bede vi dig og ville, at du det saaledes forordinerer, at alle Fiender udgive den Danske sedvanlige Skat, som er 6 Mark aarligen, og siden i Stedet for den Svenske og Rydske Skat sætter dem aarligen paa vis Leding, og at de give retferdeligen Tiende lige med Nordmænd og andre vore Undersaatter, og det siden saaledes udi Jordebøgerne og dit Regnskab indfører. Desligeste eftersom du giver tilkjende, at Bajoren udi Malmis forhindrer dig at tage Skat paa Nordfjeld, i lige Maade give ikke heller Finnerne, som bo paa Sørfjeldet, Skat, som de pleie at gjøre, hvortil de Svenske Fogder tilskynde, bede vi dig og ville, at du samme Skat herefter oppeberger og bruger christelige og lovlige Middel, ved hvilke du den kan bekomme, paa det vi den Tribut, Skat og Herlighed, som af Arilds Tid har ligget til Norges Rige, for din Forsømmelses Skyld ikke skulle ombære. Cum claus. consv. Kjøbenhavn 10 Juni 1614. T. III. 489. Afskr. VI. 369.

Hartvig Bilde fik Brev anlangendes Skatten, Finnerne ved Søsiden udi Tromsø Len skulle udgive.

C. IV. V. G. t. Vid, at eftersom Finnerne udi Tromsø Len ved Søsiden boendes hertildags have udgivet Skat til os, Sverige og Rydsland [etc. ordlydende med næstforegaaende Brev til Claus Gagge indtil:] udi Jordebøgerne og dit Regnskab indfører. Cum claus. consv. Kjøbenhavn 10 Juni 1614. T. III. 490. Afskr. VI. 370.

Envold Kruse fik Brev Laurents von Hadelen anrør.

C. IV. V. s. G. t. Vider, at eftersom os elskelige Laurents von Hadelen af gode Mænd er bleven tildømt at skulle erlægge nogle af vore Undersaatter udi vort Rige Norge en mærkelig Summa Pendinge, da bede vi eder og ville, at I forne vore Undersaatter til Rette forhjælper, saa de efter Dommenes Indhold deres Betaling kunne bekomme og ikke for eders Forsømmelses Skyld nogen Skade skulle lide. Anlangendes de Sager, udi hvilke imellem forne Laurents von Hadelen og vore Undersaatter endnu ingen Dom er bleven afsagt, dem skulle I til første almindelige Herredag, som bliver berammet at stande udi vort Rige Norge, for os og vores elskelige Danmarks Riges Raad lade indstevne. Kjøbenhavn 10 Juni 1614. T. III. 491. Afskr. VI. 370.

Peder Knutssøn paa Thoten fik Bevilling paa trende Gaarde der sammesteds [for] hans egen og hans Hustrues Livstid.

C. IV. G. a. v., at vi af vor synderlige Gunst og Naade

saa og for tro og villig Tjeneste, som os elskelige Peder Knutssøn os og Riget hertil gjort og beviist haver og herefter troligen gjøre og bevise maa og skal, have undt og forlent og nu etc. forlene hannem saavelsom og hans Hustru Gunhild Mogensdatter med vor og Norges Krones Gaard Hallingstad, paa Thoten liggendes, som han nu selv paabor, samt tvende andre Gaarde derunder liggendes, som han og udi Brug haver, ved Navn store og lille Jerstad, hvilke forne trende Gaarde med al deres Eiendom, Rente og rette Tilliggelse forne Peder Knutssøn hans Livstid og saalænge han lever, og Gunhild Mogensdatter efter hans Død, saalænge hun sidder udi hendes Enkesæde, kvit og fri for Leding, Landskyld og al anden Afgift skal have, nyde, bruge og beholde. Cum inhib. sol. Kjøbenhavn 15 Juni 1614. R. III. 451. Afskr. VI. 754.

Borgermestere og Raadmænd udi Bergen fik Brev Gerlof Pederssøn, Borger der sammesteds, anrør.

C. IV. V. G. t. Vider, at denne Brevviser, Gerlof Pederssøn, underdanigst til os har suppliceret, tilkjendegivendes, hvorledes en Person, ved Navn Morten Spranger, skal have ham uden billig Aarsag stor Uleilighed, Skade og Omkostning paaført, hvorfor han agter ham saavelsom hans egen Broder Arnt Pederssøn for Regnskab og andet, han kan have ham at beskylde, med Retten at lade tiltale, med underdanigst Begjering, at han uden vidtløftigere Proces, Rettergang og langt Ophold maatte til Rette forhjælpes, des Leilighed I vidtløftig af denne hans herhos indlagte Supplikation have at forfare. Thi bede vi eder og ville, at, naar forne Gerlof Pederssøn eder hermed besøger, [I da ham] og forne hans Vederparter for eder udi Rette stevne og dømme og ellers ham herudinden til Rette forhjælpe, saavidt I kan gjøre med Lov og Ret. Fredriksborg 22 Juni 1614. T. III. 491. Afskr. VI. 371.

Nils Wind fik Brev, Johanne Christens og Anne Gundersdatter, Indvaanersker udi Bergen, [at forhjælpe til Rette efter indlagte deres Supplikations Indhold]. Fredriksborg 1 Juli 1614. Ibidem.

Jørgen Lunge fik Brev at være Fru Mette Grubbes Verge.

C. IV. V. G. t. Vid, at eftersom os elskelige Fru Mette Grubbe, afgangne Anders Greens Efterleverske, er til Sinds med første Leilighed at ville skifte og dele med forne hendes afgangne Huusbonds Arvinger, hvorfor hun underdanigst af os har været be-

gjerendes, vi hende naadigst en Verge ville forordne, som sig hendes Vergemaal kan paatage og forestaa, imidlertid samme Skifte imellem hendes Medarvinger og hende paastaar, da bede vi dig og ville, at du retter dig efter forne Fru Mette Grubbes Vergemaal at paatage, imidlertid samme Skifte paastaar, havendes grangivelig Indseende, at hende udi forne Skifte skeer Skjel og Fyldest, saa og vederfares hvis Ret kan være, som du vil ansvare og være bekjendt. Kjøbenhavn 2 Juli 1614. T. III. 491. Afskr. VI. 371.

Morten Svenssøn i Amfasterød i Baahuus Len fik Brev paa Fregen [ɔ: Frekne] Sogns Tiende, [som den forrige Lensherre Steen Matssøn Laxmand havde bevilget ham mod 12 Rigsdaler i aarlig Afgift, at betale paa Baahuus Skriverstue, indtil anderledes tilsiges. Morten Svenssøn var Lensmand i Frekne Sogn]. Kjøbenhavn 15 August 1614. R. III. 451. Afskr. VI. 754.

Udi lige Maade fik Ole Bunde Brev paa Biskops-Tiendekorn af Hjertum og Vesterlands Sogne ad gratiam; skal give deraf aarlig 12 Rigsdaler, at levere, som forskrevet staar. Kjøbenhavn 15 August 1614. R. III. 452. Afskr. VI. 754.

Ernst Normand fik Missive nogen Irring og Trætte
ham og Nils Wind udimellem [anrørendes].

C. IV. V. G. t. Vid, at eftersom vi naadigst komme udi Forfaring, hvorledes der begiver sig nogen Irring og Trætte imellem os elskelige Nils Wind til Ullerup, vor Mand, Tjener og Embedsmand paa vort Slot Bergenhuus, paa den ene og dig paa den anden Side, anlangendes hvilken af eder Sagfalden af den Gaard Helleland paa vore Vegne bør at oppeberge, da, efterdi vi naadigst erfare, Landskylden, Ledingen, Bygselen, Holding, som ganger af forne Helleland, gives til vort og Norges Krones Kloster Lyse Kloster, ei heller lovligen bevises kan nogen Ødegaarde at ligge under forskrevne Hellelands Hovedgaard, hvoraf forne Nils Wind mener Landskylden at skulle udgives til forne Lyse Kloster, bede vi dig og ville, at du herefter hvis Sagefald af forne Gaard falde kan lader annamme. Desligeste eftersom vi naadigst komme udi Forfaring, hvorledes os elskelige Jørgen Brockenhuus til Voldersløv, vor Mand, Tjener og Befalingsmand over Halsnø Kloster og Hardanger Lene, dig paa nogle Lyse Klosters Gaarde gjør Forhindring, efterdi de ligge udi det Hovedlen, vi ham naadigst medforlenet har, da bede vi

dig og ville, at du under dit Len hvis Gaarde udi den Jordebog findes, dig overleveret er, lader annamme, efterdi Godset ikke fra Lenet kan mistes, fordi det er strød udi underskedlige Hovedlene. Kjøbenhavn 24 August 1614. T. III. 492. Afskr. VI. 372. Claus Daa fik Brev nogle Sager at maatte for Penge lade afsone.

C. IV. V. G. t. Vid, eftersom vi naadigst af din underdanigste Beretning komme udi Forfaring, hvorledes du efter vores til dig udgangne Missive har forhvervet Dom over Knut Jenssøn, forrige Foged over Romsdalen, for et ulovligt Kjøb, han efter et Karts Indhold imod Bergens Borgeres Kontors og Throndhjems Borgeres Privilegier og Friheder med en Kjøbmand af Amsterdam, ved Navn Henrik Henrikssøn, gjort har, ved hvilken forne Dom han af Lagmanden er tildømt at bøde til os 8 Ørtuger og 13 Mark, desligeste ogsaa Varen til os at være forbrudt, uden vi ham anderledes benaade ville, efterdi Kjøbmanden ikke har bekommet samme Vare efter Kartets Indhold; desligeste eftersom du og udi lige Maade har forhvervet Dom over forne Knut Jenssøn efter et vores til os elskelige Steen Bilde til Bildesholm, vor Mand, Tjener, udganget Missive for en urigtig Toldseddel, han Anno 1612 til en Engelskmand ved Navn Villem Threttel udgivet har, udi hvilken forne Dom han er tildømt af Lagmanden udi vores Naade og Unaade efter forne Doms videre Indhold, for hvilke tvende forskrevne Sager vi naadigst ere tilfreds, at du med ham paa vore Vegne for 1000 Daler afsoner, dog saa at han tilforn forne Vilhelm Threttel for hvis Skade, han formedelst forne Knut Jenssøns Skyld bekommet har, tilfredsstiller. Desligeste eftersom vi og af din underdanigste Angivende naadigst erfare, at udi Romsdalens Len skal et sygt Barn være dragen under Jorden, for hvilken Sag 24 Mand have dømt 5 fra deres Liv, som ere Barnsens Moder ved Navn Gurre paa Ottebo [Oterbog], Marthe Jensdatter, Ingebret Steensvoll, Elder paa Huusby og en Pige ved Navn Ingeborg paa Thorhuus,[1] for hvilken forne Sag vi naadigst ere tilfreds, at du dem lader stande aabenbare Skrifte og siden af dem tager en ringe Sagefald. Udi lige Maade eftersom i forne Romsdalen paa Hiistad (?) har været 5 Mænd af os elskelige Jakob Rosenkrands til Kjerstrup, vor Mand, Tjener og Embedsmand paa vort Slot Hagenskov, hans Bønder ved Navn Engebret Erikssøn, Askild Ellingssøn,

[1] Samtlige disse Gaarde ligge i Næsets Prestegjeld i Romsdalen.

Olaf Jostenssøn, Solmund Thorssøn og Peder Haagenssøn, som har taget et Træbillede ud af Kirken og kjørt om deres Mark med, i den Mening, at Ulvene ikke skulde gjøre dem Skade, for hvilken deres grove Forseelse vi naadigst ere tilfreds, at de derfor afsone; og efterdi der tvistes om, enten Sagefalden os eller og for^ne Jakob Rosenkrands bør at tilkomme, da bede vi dig og ville, at du udi denne Sag tager Dom. Cum claus. consv. Kjøbenhavn 29 August 1614. T. III. 492. Afskr. VI. 372.

Fru Anna Skinkel fik Brev Laurits Ebbessøn [Udson] en Summa Penge efter hendes udgivne Brev at skulle fornøie.

C. IV. V. G. t. Vider, at eftersom os elskelige Laurits Ebbessøn, vor Mand, Tjener og Befalingsmand paa vort Slot Skanderborg, underdanigst for os har ladet andrage og tilkjendegive, hvorledes han efter afgangne Gert Jenssøn et eders Brev paa en Summa Pendinge, som [I] ham skal have skyldig været, udi sin Betaling skal have bekommet, med underdanigst Begjering, vi ham vores Forskrift til eder naadigst ville meddele, at han med forderligste Leilighed af eder kunde blive betalt, paa det han ikke til videre Bekostning, eder til stor Skade, eftersom han vidt er bosiddendes, udi Længden skulle foraarsages; thi bede vi eder og ville, at I uden videre Forhaling og Ophold tiltænker for^ne Laurits Ebbessøn efter for^ne eders Brevs Lydelse at fornøie og tilfredsstille, paa det vi ikke skulle foraarsages ham ved anden Middel til sin Betaling at forhjælpe. Cum claus. consv. Kjøbenhavn 30 August 1614. T. III. 493. Afskr. VI. 373.

Nils Wind fik Missive at forhjælpe Søfren Rasmussøn til Rette med hvis afgangne Jon Haar var ham skyldig.

C. IV. V. G. t. Vid, at denne nærværendes Brevviser, Søfren Rasmussøn, underdanigst for os har ladet berette og tilkjendegive, hvorledes afgangne Johan Haar til Gjersvig skal have været ham en stor Summa Penge skyldig, som han ham med forstrakt har og ellers i andre Maade for ham udlagt, til des Forvaring skal han til Underpant have sat ham alt hvis Gods, løst og fast, som med hans eget Brev og Segl skal være at bevise, og nu skal han af andre for^ne Jons Creditores gjøres der Forhindring paa, eftersom han dig selv videre den Leilighed kan berette, med underdanigst Begjering, vi ham naadigst derudinden til Rette ville forhjælpe. Thi bede vi dig og ville, at naar han dig hermed besøger, du da forhjælper ham til Rette, saa vidt du med Lov og Ret gjøre kan, saa han uden lang Pro-

ces og Rettergang maa komme dermed til Ende og vi for videre hans Overløb maa blive forskaanet. Kjøbenhavn 2 September 1614. T. III. 494. Afskr. VI. 374.

Nils Wind fik Brev Byfogdens Regnskab udi Bergen anrørendes.

C. IV. V. G. t. Vid, at os elskelige Rasmus Lauritssøn, Byfoged udi vor Kjøbsted Bergen, os underdanigst har ladet andrage og tilkjendegive, hvorledes du til dig skal have annammet baade hans Regnskaber og hvis Penge han der udi forne Bergen paa vore Vegne har oppebaaret, thi bede vi dig og ville, at, naar du hermed besøges, du ham da strax forne Regnskaber og Penge igjen overleverer, og hvis dig udi forne hans Regnskaber om nogen Mangel er vitterligt, at du det da udi vort Renteri vor Rentemester til Hænde indskikker. Kjøbenhavn 8 September 1614. T. III. 493. Afskr. VI. 373.

Palle Rosenkrands Børgessøn [til Ørup] fik Bevilling paa et Præbende og Kannikedom udi Throndhjem, [kaldes Præbenda Thomæ, paa sedvanlige Betingelser]. Kjøbenhavn 9 September 1614. R. III. 452. Afskr. VI. 755.

I lige Maade fik Hans Anderssøn Forleningsbrev paa et Kantordom udi Oslo Domkirke efter afgangne Hr. Claus Berg. Kjøbenhavn 9 September 1614. R. III. 453. Afskr. VI. 755.

Søfren Søfrenssøn, Borgermester udi Bergen, og Henrik Diderikssøn, Borger sammesteds, fik Brev at maatte fange Hvalfiske paa Norges Strømme.

C. IV. G. a. v., at vi af vor synderlige Gunst og Naade have undt, bevilget og tilladt og nu med dette vort aabne Brev unde, bevilge og tillade, at os elskelige Søfren Søfrenssøn, Borgermester udi vor Kjøbsted Bergen, og Henrik Diderikssøn, Borger der sammesteds, maa selv eller ved deres Fuldmægtige udi næstfølgende fire Aar med deres Skibe besøge vore og Norges Krones Strømme, der sammesteds at fange saamange Hvalfiske, de kunne overkomme. Og skal det være dennem frit fore at mue tage til sig to eller tre fremmede, som Videnskab om samme Fiskefang have, og dermed søge og bruge deres Fordeel det bedste de kunne. Cum inhib. sol. Kjøbenhavn 9 September 1614. Ibidem.

Rasmus Lauritssøn, Byfoged udi Bergen, fik Brev en Sag at maatte lade afsone.

C. IV. V. G. t. Vid, at eftersom du os underdanigst har

ladet andrage og tilkjendegive, hvorledes en Person ved Navn Gert Holktkam der udi vor Kjøbsted Bergen for mange Aar forleden skal have beligget to Systre, som skal have været berygtede, og nu høiligen skal benegte sig ikke at have vidst (der slig Forseelse er skeet), samme forne Kvindespersoner udi Byrd at have været hverandre forvandt, [og] begjerer underdanigst, at slig hans uvidende Forseelse maatte med ham afsones; thi bede vi dig og ville, at du samme Sag paa vore Vegne med ham efter hans Formue og Leilighed aftinger, og hvis han i saa Maade udgiver, det har du at føre dig til Regnskab. Cum claus. consv. Kjøbenhavn 9 September 1614. T. III. 494. Afskr. VI. 374.

Jørgen Lunge fik Brev Skatterne udi Elfsborg Len, Envold Kruse, hans Lieutenant, og to Gaarde anrørendes. Kjøbenhavn 9 September 1614.[1] Ibidem.

Envold Kruse fik Brev, nogle Mænd paa Follo i Akershuus Len Sagtømmer til Kgl. Maj.s Sager at udgive, desligeste Hs. Maj.s Jernhytter anrørendes.

C. IV. V. s. G. t. Vi bede eder og ville, at I tilholder vore og Norges Krones Undersaatter i Aas Prestegjeld paa Follo boendes, at de udgive deres Skattetømmer til vores Sager der udi Akershuus Len liggendes, som dennem udi forleden Herredag, som holdtes udi vor Kjøbsted Skien, blev befalet lige ved andre vore og Kronens Undersaatter, saafremt de efter Norges Lov ikke ville straffes og tiltales. Desligeste eftersom M. Paul Hammersmed os underdanigst haver ladet tilkjendegive, hvorledes at vore Hytter, som nu ere liggendes udi Akers Sogn, os til større Fordeel og Almuen til ringere Besværing heden udi Bergums Hered, ikke langt fra Jernbjerget, kan forordnes og henlægges, dog saa at vi os nogen Jord og Gaarde maa tilforhandle, som en Part Borgere og Bønder tilhøre, paa det at samme Jernhytter kan have desbedre Fremgang og ingen sig over den Handel skulle have at besværge; thi bede vi eder og ville, at I herom forfarer al Leiligheden og eder med forderligste Leilighed imod os erklærer, hvilke Borgere og Bønder der omkring have Grund, Eiendom og Skove paastandendes den Eiendom, Hytterne skal paabygges og forordnes, desligeste og hvad Vederlag samme Borgere og Bønder paa andre Steder derimod af vort og Kronens Gods kan udlægges, og samme eders Erklæring udi vores Kantselli indskikker, saa vi deraf videre kan

[1] Udelades her som Norge uvedkommende.

vide at forordne. Cum claus. consv. Kjøbenhavn 12 September 1614. T. III. 495. Afskr. VI. 375.

Envold Kruse, Statholder udi Norge, fik Brev Muren og Volden der om Slottet at lade opbygge og forbedre.

C. IV. V. s. G. t. Vider, efterdi vi naadigst forfare, at adskillig Bygfældighed der paa vort Slot Akershuus skal befindes og det i Synderlighed med Volden omkring Slottet, som er nedsunket og sig over den murede Fundament haver udskøt saavelsom og Murene paa den søndre Side af det Huus, Kjøkkenet udi er, en stor Deel at være nedfalden, hvilket altsammen betimeligen vil behjælpes, saafremt større Skade deraf ikke skal foraarsages; thi bede vi eder og ville, at I med første Leilighed gjør den Forordning, at forde Vold med sin murede Fundament bliver forbedret det bedste og bestændigste skee kan, saavelsom og den Side, som er udfalden paa det Huus, Kjøkkenet udi er, lader forferdige med Muuranker og med hvis udi andre Maade til forne Bygninger kan eragtes fornøden at være, og hvis I paa forne Bygninger anvendendes vorder, det I eder siden saaledes har at føre til Regnskab. Kjøbenhavn 12 September 1614. Ibidem.

Mester Paul Smelter fik Bestilling paa Jernhytterne og Bergverket udi Akershuus Len.

C. IV. G. a. v., at vi naadigst have antaget denne nærværendes Brevviser, M. Paul Smelter, at skulle have Jernhytterne og Jernbjerget, i Akershuus Len liggendes, i Befaling og Forvaltning og dermed saavelsom med des tilhørende Opvartere, som ere Berggeseller, Smede, Hammerslagere, Kulbrændere, Kulkjørere, have tilbørlig Indseende og Opsyn, at vores og Rigens Gavn og Bedste bliver efterkommet og befordret, saavelsom og Skade derudinden tilbørligen afskaffet og aflagt, som en tro Tjener egner og bør. Sammeledes skal han og være forpligtig at bestille og forordne om Hyttefolkene, [at de] hver Mand[ag] betimeligen begynde at smelte og arbeide indtil Løverdagen Middag dernæst efter, Dag og Nat, og hvis midlertid bliver smeltet skal af Hammersmedene i samme Uge blive udi Stangjern forarbeidet, hvilket Jern skal af Hyttemesteren blive til Hytteskriveren overantvordet til Regnskab, hvor det bliver til vores Gavn og Bedste forsmidt og forbrugt, efter godt og klart Regnskab. Dernæst hvilken af Hyttefolkene sin Ugedag uden Sygdom eller anden lovlig Forfald forsømmer, skal hannem for hver slig to Dags-

løn afkortes udi hans Løn og Besoldning efter den Seddels Lydelse, Hyttemesteren derpaa til Hytteskriveren skal tilstille. Hvad Kulbrænderne anlanger, som med deres egne Heste kjøre Veed til Milen, skal gives, som sedvanligt haver været, for hver Lest 1 Mark Danske, og dersom samme Kulbrændere findes forsømmelige, og vores Arbeide derover forsømmes, da skal den samme af Lensmanden paa Slottet straffes og derfor stande til Rette. Udi lige Maade skal forne Hyttemester have med „Bergerne" en grangivelig Indseende, at de udi rette Tider ankomme og aftræde deres Arbeide udi Jernbjerget efter Aarsens Tide, Tilfald og Leilighed, og at de forarbeide reen og klar Malm, saa der bliver intet udygtigt tilført Hytterne, ikke alene os til Skade, mens ogsaa Bønderne til største Besværing og Tynge, som vel tildeels skeet er. Sammeledes skal forne Hyttemester og Skriveren være forpligt at give Bønderne, som hugge Kulleveed, deres Seddel og Beviis paa, hvor meget Kulleveed der aarligen til Hytternes Behov huggendes vorder, saavelsom og Bønderne, som Jernmalm til Hytterne fremføre, deres Beviis paa, hvor mange Tønder Jernmalm hver dennem til Hytterne aarligen fremfører, og det altsammen skal ved Mandtal udi Regnskabet indskrives og forklares rigtigen og klarligen, som det sig bør; og for sligt altsammen, som forvst staar, skal forne Mester Paul Smelter være forpligt aarligen med Hytteskriveren at gjøre os gode Rede og Regnskab, som de ville ansvare og være bekjendt, og samme deres Regnskab aarligen med Slottens Regnskab af Akershuus i Rentekammeret nederskikke og forklare, at vi deraf kan lade forfare, hvad Fordeel vi af samme Jernhytters Handel have kan. For slig forne Mester Paul Smelters villige og tro Tjeneste ville vi hannem af Skriverstuen paa Akershuus lade aarligen give og fornøie 150 Rigsdaler tilligemed en Gaard, der hos Jernhytterne liggendes, som han kan bo paa, kvit og fri, som og til des før hans Tid sedvanligt været haver. Medens hvad Hytteskriveren anlanger, skal han fremdeles herefter som tilforn hans Dagløn for sin Tjeneste og Umage nyde og beholde. Bedendes og bydendes vor Embedsmand paa forne vort Slot Akershuus, den, som nu er, eller herefter kommendes vorder, at han aarligen paa vore Vegne lader give og fornøie forne M. Paul Smelter forne 150 Rigsdaler og ellers forholder sig efter forne Bestillings Indhold. Kjøbenhavn 13 September 1614. R. III. 453. Afskr. VI. 755.

Envold Kruse, M. Nils Claussøn og Borgermestere og Raad udi Oslo finge Brev Hospitalet anrør.

C. IV. V. s. G. t. Vider; efterdi vi naadigst forfare, at til Hospitalet der udi vor Kjøbsted Oslo skal ligge en temmelig Rente og Indkomst, og er at formode, at forne Indkomst ei skal tilbørligen til de fattiges Underholdning anvendes, som det sig burde, af den Aarsag, at der ingen Fundats eller Forordning fandtes, hvorefter med forne Hospitals Indkomst kan forholdes; thi bede vi eder og ville, at I med det første forne Hospitals Jordebog overslage og derefter gjøre en vis Skik og Fundation, hvor mange udi forne Hospital herefter skal underholdes, hvorledes de skulle spises, med andet mere, som udi slig Fundation bør at indføres, og den siden ind udi vores Kantselli indskikke, saa vi den siden derefter kunne approbere og stadfæste. Cum claus. consv. Kjøbenhavn 28 September 1614. T. III. 496. Afskr. VI. 375.

Afsagt mellem Envold Kruse og Hr. Nils Thomissøn.

C. IV. G. a. v., at eftersom der begiver sig nogen Irring og Trætte mellem os elskelige Envold Kruse til Hjermitslevgaard, vor Mand, Raad, Statholder udi vort Rige Norge, paa den ene Side og Hr. Nils Thomissøn, Provst over Romerike og Sognepresf til Ullensaker, paa den anden Side om et Kaldsbrev, forne Hr. Nils Thomissøn med syv Mænd af Nannestad Prestegjeld til Hr. Henrik Henrikssøn udgivet haver, dateret 27 Marts udi nærværendes Aar; efterat forne Kaldsbrev saavelsom og Klagebreve og Vidner, efter Kaldsbrevet var taget, have været læste for os udi forne Envold Kruses og forne Nils Thomissøns Paahørelse, da have vi naadigst udi denne forne Sag saaledes forafskedet, at forne Kaldsbrev skal blive ved Magt og forne Hr. Henrik samme Nannestad Prestegjeld at nyde efter forne Kaldsbrevs Formelding. Kjøbenhavn 1 Oktober 1614. R. III. 455. Afskr. VI. 757.

Borgermestere og Raad udi vor Kjøbsted Oslo finge Brev, at de skulle Skrædderne deres Skraa fratage.

C. IV. G. a. v., at eftersom vi naadigst komme udi Forfaring om den store Uskikkelighed, som udi vor Kjøbsted Oslo udi vort Rige Norge med Skrædere, som Skraaer have og Laugsret, sig begiver, idet de paa det høieste besværge vore Undersaatter med hvis de hos dennem skulle lade gjøre og forarbeide, hvortil deres Skraaer og Laugsretter dem Anledning give, og efterdi enhver Skræder udi Byen sin Næring og Haandtering

ikke maa bruge, medmindre de først have vundet Lauget; da, paa det at dertil kunde skaffes nogen Raad og Middel udi Tide, ville vi herefter strengeligen og alvorligen have forbødet og afskaffet forne Skræderes Skraaer og Laugsretter der udi vor Kjøbsted Oslo, som dennem er given, indtil paa videre vores Anordning eller vi særdeles dennem med Skraaer og Laugsret herefter ville benaade. Og skal enhver Skræder, som agter sig der udi Byen neder at sætte og søge sin Næring, [være] uformeent sit Haandverk at bruge, naar han haver gjort og svoret sin borgerlige Eed og udgiver borgerlig og Byens Tynge lige ved andre Indvaanere. Dog ville vi os forbeholdet have [etc. mutat. mutand. ligelydende med Brev for Bergen af 24 Marts s. A., ovfr. S. 518]. Kjøbenhavn 3 Oktober 1614. R. III. 456. Afskr. VI. 757.

Nils Wind fik Brev noget Gods at maa selge, og at han maa komme her neder til Landet.

C. IV. V. G. t. Vid, at eftersom du underdanigst er begjerendes at vide, hvorledes du dig paa vore Vegne skal forholde med det Gods, som os efter afgangne Hustru Magdalene [Søfrensdatter][1] der udi vor Kjøbsted Bergen skal være tildømt, thi bede vi dig og ville, at du retter dig efter Dommens Indhold og siden hvis Gods [os] udi saa Maade efter hende er tildømt selger og forhandler udi Penge det dyreste, muligt er, og samme Penge lader føre os til Regnskab. Udi lige Maade eftersom du og underdanigst er begjerendes, at vi naadigst ville forløve dig at forreise her neder til Vinter nogen din Hverv og Bestilling at forrette, da ere vi naadigst tilfreds, at du maa begive dig hidned og paa nogen Tid her fortøve, dog at du med altingest der paa Slottet og udi Lenet forordner, saa intet udi din Fraværelse skulle forsømmes. Cum claus. consv. Kjøbenhavn 3 Oktober 1614. T. III. 496. Afskr. VI. 376.

Envold Kruse fik Brev at fuldgjøre Befaling imellem Otte Bildt og Fru Inger Jørgensdatter [Litle].

C. IV. V. s. G. t. Vider, at eftersom vore og Rigens Raad, som vare forordnede sidst forleden Herredag udi vort Rige Norge at sidde Retterthing, har ladet Befaling paa vore Vegne til eder og nogle flere vore gode Mænd udgaa anlangendes Irring og Trætte, som sig begiver mellem os elskelige Otte Bildt til Nes, vor Mand og Tjener, paa den ene og os elskelige Fru Inger

[1] Se Breve af 27 Mai 1612 og 29 Marts 1613, ovfr. S. 467 f. og 488 f.

Jørgensdatter, afgangne Olaf Kalips's Efterleverske, og Olaf Christopherssøn [Rytter] til Ousby paa den anden Side om Kverner og des Fang, Stevning og Brug udi Sarp udi Borgesyssel, og vi nu naadigst forfare, eder saavelsom de andre forne vore gode Mænd samme Befaling for adskillige indfaldende Leiligheds Skyld endnu ikke at have fuldgjort og efterkommet, thi bede vi eder og ville og hermed alvorligen befale, at I rette eders Leilighed efter med de andre vore gode Mænd forne til eder udgangne Befaling med allerførste Leilighed uden al videre Ophold at fuldgjøre, og dersom nogen af eder for lovlig Forfalds Skyld ikke til den Tid, berammet bliver, kunne tilstede være, da skulle I, som tilstede kommendes vorde, Fuldmagt have at tage andre gode Mænd i den Sted og samme Befaling uden videre Forhaling at fuldgjøre, eftersom I vil ansvare og være bekjendt, efter forrige til eder udgangne Befalings Lydelse og Indhold. Cum claus. consv. Fredriksborg 24 Oktober 1614. T. III. 497. Afskr. VI. 376.

Johan Hermanssøn, Indvaaner udi Nyborg, fik Brev at maatte besøge Altenfjord og Tanefjord i Vardøhuus Len udi to Aar anrørendes.

[Mutat. mutand. ordlydende med det for samme under 14 Januar s. A. udstedte Brev, ovfr. S. 511 f.]. Kjøbenhavn 16 November 1614. R. III. 463. Afskr. VI. 764.

Aabent Brev til Adelen Søndenfjelds udi Norge, som Forlening have, den Krigordinants om de Fodfolk anr.

C. IV. Hilse eder, os elskelige vor og Norges Riges Adel, som over alt Norges Rige Søndenfjelds med vore Slotte, Huse, Klostre og Gaarde forlenet ere, kjærligen og evindeligen med Gud og vor Naade. Vider, at eftersom vi Norges Rige til Gavn og Bedste ere til Sinds at lade gjøre en Krigsordinants paa nogle Tusinde Mand til Fods, hvilke altid skulle være tilrede med deres Geværer og anden Nødtørft, at afverge vor og Norges Riges Skade, om noget fiendtligt os og Riget bliver paaført, og vi samme vores naadigste Mening og Villie, hvorledes denne Sag over forne vort Rige Norge Søndenfjelds kan begyndes og udi Verk stilles, have tilkjendegivet og befalet os elskelige Mogens Ulfeld, vor Raad og Admiral, og Jørgen Lunge, Embedsmand paa vore Slotte Baahuus og Elfsborg, hvilke Len fra Len sig skulle begive, indtil det, vi denuem naadigst befalet have, er forrettet. Thi bede vi eder, begjere og ville, at, naar I her-

med besøges, I da tilstille for^ne vore Commissarier en klar Designation paa alle Bønderne, som ligge under eders Len, og [hvor] meget enhver til os og Kronen aarligen skylder, samt andet mere, som for^ne vore Commissarier til Sagens udførlige Forretning kan gjøres fornøden, i lige Maade at I udi egen Person ere tilstede, naar med Bønderne skal tales, og at I hos Menigheden udi eders Len ere behjælpelig udi alting, saadan deres Commission desbedre [at] kunne forrette. Cum inhib. sol. Kjøbenhavn 17 November 1614. R. III. 456. Afskr. VI. 758.

Aabent Brev til menige Bønder Søndenfjelds udi Norge, den Krigsordinants om de Fodfolk at udtage anrørendes.

C. IV. Hilse eder alle, vore og Norges Krones Bønder, som bygge og bo Søndenfjelds over alt vort Rige Norge, kjærligen og evindeligen med Gud og vor Naade. Vider, at eftersom hertildags ikke haver været holden nogen vis Antal Krigsfolk til Fods, som os og Norges Rige kunde være til Bistand, om noget der udi Riget fiendtligt eller uformodentligt sig tildrog, og vi eragte ikke alene at være gavnligt og raadsomt nogen god Forordning om Krigsfolk til Fods at holde over alt Riget med det allerførste maatte begyndes og stilles udi Verk, men ogsaa høiligen fornøden, at, paa det om noget fiendtligt os og Riget blev paaført, Riget da ikke skulde findes saa blot at være og brækagtig paa øvede Soldater, som det hidindtil været haver; og ere for den Aarsags Skyld endelig resolveret udi nærværendes Aar at gjøre en almindelig Krigsordinants over alt vort Rige Norge Søndenfjelds paa et vist Antal Fodfolk, som stedse og altid skulle være tilstede med deres Gevær og med al anden Nødtørftighed forsynet, at afverge vor og Norges Riges Skade, naar noget fiendtligt sig kunde tildrage; hvorfor vi have tilbetroet og befalet os elskelige Mogens Ulfeld, vor Mand, Raad og Rigens Admiral, og Jørgen Lunge, Befalingsmand paa vort Slot Baahuus, at de dennem skulle udgive til alle vore Slotte og Lene søndenfjelds over alt vort Rige Norge, antegne og udskrive af de Bønder, som paa vort og Kronens Gods ere boendes, dennem registerviis antegne og formelde, at vi dennem herefter vil som udskrevne Knegte og Krigsfolk bestille og siden til videre Underretning vores Mening og Villie tilkjendegive, hvad enhver til Løn for slig sin Umage og Tjeneste, han os og Riget beviser, udi Fredstid og Feidetid kan have at forvente.

Thi bede og byde vi alle vore og Norges Krones Bønder, som forne Mogens Ulfeld og Jørgen Lunge herom noget paa vore Vegne befalendes vorde, at I for dennem møde tilstede paa hvad Tid og Sted de eder befalendes vorde, og siden efter vores naadigste Villie, som de eder videre skulle tilkjendegive, som lydige Undersaatter bør at gjøre, eder forholde. Og ere vi eder allesammen en naadig Herre og Konning og med al kongelig Gunst og Naade gevogen og tilgedan. Kjøbenhavn 17 November 1614. R. III. 457. Afskr. VI. 758.

Brev til Mogens Ulfeld og Jørgen Lunge, de tvende Breve, det ene til Lensmændene, det andet til Kronens Bønder Søndenfjelds, samt den Instruktion om den Krigsordning anrørendes.

C. IV. V. s. G. t. Vi sende eder herhos føiet tvende aabne Breve, et til vore Lensmænd Søndenfjelds og et til alle vore og Kronens Bønder der sammesteds samt en Instruktion om Krigsordning, som vi ville lade gjøre over alt forne Norges Rige; bedendes eder og ville, at I med forderligste Leilighed samme vores Befaling stille i Verk, saa vi sidst in Februario i tilkommendes Aar kunne have eders skriftlige Relation udi vores Kantselli indlagt. Kjøbenhavn 17 November 1614. R. III. 458. Afskr. VI. 759.

Instruktion og Befaling,

som vi, Christian IV, etc., have givet os elskelige Mogens Ulfeld, vor Mand, Raad og Rigens Admiral og Embedsmand paa vort Slot Tranekjær, og Jørgen Lunge, Embedsmand paa vore Slotte Baahuus og Elfsborg, hvorefter de dennem skulle rette og forholde.

Eftersom fremfarne Konninger udi Danmark, vore elskelige, kjære Forfædre og Prædecessores, høilovlig Ihukommelse, ikke have udi deres Kjærligheds Regimentes Tid forordineret, at der udi Norges Rige skulde holdes nogen vis Antal Krigsfolk til Fods, som Riget kunde være til Forsikring og Beskjærmelse, og naar man med Flid overveier vore Naboers, de omliggende Kongedømmer og Fyrstendømmer deres Tilstand, hvad sig i disse Tider derudi tildrager, baade udi Religionens og politiske Sager, saa forfares deraf, at vore Riger og dessen Indbyggere ikke ere udi en saadan tryg og felig Statu, som de udi forrige Tider været have; hvilket foraarsager os Middel og Veie at betænke, hvorledes Norges Riges Indbyggere, vore kjære, tro Un-

dersaatter, udi allehaande Tilfald og Casibus kunne være forskaanet, saavidt muligt er og vores og Norges Krones Leilighed det kunde taale. Hvorfor vi eragte ikke alene raadeligt, men høilig fornødent at være, at en gemeen Krigsordning bliver gjort om en vis Antal Krigsfolk til Fods stedse og altid at holdes der udi Riget, som Indbyggerne kunne være til en Forsikring, paa det, naar nogen Uleilighed og uformodentlig Tilfald sig tildrog, Riget da ikke skulde findes aldeles blot og mangelhaftig paa øvede og tro Soldater til Fods, som hidindtil været haver, ei heller den Fornødenhed og Besværing os skulde overhænge, som hidindtil skeet er, at man for ringe Aarsags Skyld fremmede og udlændiske Krigsfolk paa stor Bekostning skulle antage og did ind udi Riget føre.

Og efter slig Leilighed da skulle for^{ne} vore Commissarier til en Begyndelse og Præparation til en slig Krigsordinants dette efterfølgende med Flid forrette.

Først skal vore Commissarier vide, at vi ville over Norge Søndenfjelds have udtaget halvandet Tusinde Mand af Odelsbønder, som os og Norges Krone enten alene eller med andre tilhøre. Og endog iblandt dennem kunde findes, som for Alderdom eller anden Uleiligheds Skyld ikke udi egen Person kunne bruges, da skal dog slige gamle Folk holde en dygtig Karl udi deres Sted, som Fanen er svoren og altid kunne blive tilstede. Og paa det at ingen af vore Len formeget skulle forringes, men alting maa gaa ligeligen til, ogsaa paa det vore Commissarier in specie vores naadigste Villie udi denne Sag kunne vide, da sende vi dennem herhos en Fortegnelse, hvoraf de nogen Underretning kunne have, [hvor] mange af for^{ne} Odelsbønder ungefærlig fra hvert Len skulle antegnes. De skulle begive dennem Len fra Len og det her[hos] føiede vores Patent til alle Lensmænd enhver af dennem lade læse, hvilke og skulle være personlig tilstede, naar Bønderne det tilkjendegives, og forskaffe dennem klare Registre ikke alene paa Odelsbønder, men ogsaa [hvor] meget enhver af dennem til os og Norges Krone udi Landgilde og Leding giver. Udi lige Maade skulle vores Commissarier aldeles forskaane de Øer og Havsider, som til Baadsmænd og Skibsfolk at udtage ere bekvemmelige, thi vi til vores Krigsflaades Udrustning ogsaa agte at gjøre en Ordinants.

Efter vore gode Mænd udi et Len have ladet indtegne og paa deres Register sat saa mange Personer, som tilnævnt ere

at være denne vor Krigsordinants undergivne og at lade dennem bruge, naar behov gjøres, og de uden Tvivl begjere at vide, hvad deres Traktement og Løn skal være, da skulle [de] dennem paa vore Vegne derom saaledes erklære: Først, naar Krigsordinantsen og Artiklerne blive forferdiget og de under Fænlet skulle sverge, da skulle enhver Fænle Knegte blive forsynet med en Capitain og en „Luttenant“, som ere øvede Krigsfolk; men Fænrik, Sergeanter og andre slige Officierer, som ringe ere, skulle tages i Begyndelsen af det udnævnte Bondefolk. Disse Fænriker, Sergeanter og slige smaa Officierer saavelsom og alle andre gemeine Knegte, som blive indtegnet og udnævnt, skal nyde deres Gaarde, de paabo, kvit og fri for aarlig Landskyld, de til os og Kronen give, fri for Skat, naar almindelig Skat udskrives over alt Riget, fri for Indfæstning og første Bygsel saavelsom og for hvert tredie Aars Tage, fri for Egt og Arbeide og anden kongelig Tynge, al den Stund og saa længe de ere udi samme Stand og Bestilling. Men udi Feidetide, eller naar vi dennem ville bruge, da skal enhver, baade Officier og andre gemene Knegte, beholde det, de udi Fredstid nydt have, som for^{vet} staar, og dertil gives om Maaneden: enhver Fænrik 10 Daler, en Sergeant og slige Officierer hver 4 Daler om Maaneden, og enhver gemein Soldat 2½ Daler om Maaneden, alt udi Rigsmynt beregnet. Item, naar alt Krigsfolk er udtaget og under Fænlene stillet, da ville vi dennem første Gang bevære med slig Gevær, som de bør at have, saa de dennem ikke skal komme til Besværing; men efterat vi dennem første Gang saaledes have beværet paa vor og Kronens Bekostning, da skal de dennem siden selv altid med dygtige og gode Gevær paa deres egen Bekostning forsyne uden al vores og Kronens Omkostning og Pengespilding. Hvem som haver noget disse Krigsfolk til at tale, som deres Ære, Stand, Liv eller sligt vedkommer, da skal det skee for Krigsretten; men in forensibus negotiis og Sager, som fornemlig til Hjemthing og Lagthing høre, om de beskyldes, som er for Arv, Jordetrætter, vitterlig Gjæld, Løfter, Brev og Segl eller andet sligt, da skal det skee til Hjemthing og Lagthing efter Norges Lov.

Naar ingen Feide er, og vi dog dennem noget paa vore Vegne at forrette befale udi det Land, de ere, da skal de det uden Besolding at gjøre være forpligtet, men dersom vi ville bruge dem uden Norges Grændse, og det skal være over en

Maaned, da ville vi give dennem Løn og Besolding, som forskrevet staar.

Hvad andre particulare Artikler er anrørendes, som uden vor og Kronens Skade og dog Krigsfolket til Ære og Gode kan betænkes, de skulle blive antegnet udi den General-Forordning, som over alt Norges Rige skal vorde publiceret.

Efterat forne vore gode Mænd det saaledes hos forne Odelsbønder have forrettet, saa de [kunne gjøre] en vis Mandtal paa det Krigsfolk, som bliver udvalgt, og saa hvad det beløber sig, som de udtagne til aarlig Landskyld give, som dennem skal blive kortet, skulle de deres skriftlige Relation udi vores Kantselli indskikke, saa vi vor og Norges Riges Leilighed derefter kunne have at rette og regulere. Kjøbenhavn 17 November 1614. R. III. 459. Afskr. VI. 760.

Fortegnelse, hvor mange Knegte til Fods ungefærlig udi hvert Len Søndenfjelds udi vort Rige Norge skulle udskrives:

Over alt Baahuus Len	200
Udi Akershuus Len fra Svinesund til Oslo . . .	200
Fra Oslo til Møs [ɔ: Mjøsen]	200
Fra Begyndelsen paa Møs indtil Gudbrandsdal . .	200
Over al Gudbrandsdal	150
Udi Tunsberg Len	150
Udi Skien Len	100
Udi Styring Boels Lene, Nedenes, Mandal, Lister og Robyggelaget	150
Udi Stavanger Len	150
Summarum:	1500 Mand.

Udi lige Maade udgik Kgl. Maj.s aabne Brev til al Adelen, som Forlening haver Nordenfjelds, sammeledes en Instruktion og en Missive til Jens Bjelke og Peder Ivarssøn [Jernskjeg], at de Knegtene Nordenfjelds skulde udskrive, altsammen lige efter forne Stiil, mutatis mutandis; dernæst fik forne Jens Bjelke og Ivar Pederssøn (sic) Fortegnelse at udtage Nordenfjelds udi Bergenhuus Len 300 Knegte og udi Throndhjems Len 300 Knegte. Alle disse Breve ere dateret Kjøbenhavn 17 November 1614. R. III. 462. Afskr. VI. 762.

Mogens Ulfeld og Jørgen Lunge finge Brev Baadsmænd at udtage Søndenfjelds i Norge anrørendes.

C. IV. V. s. G. t. Vider, at eftersom vi nu strax ville have udtaget et Antal Baadsmænd udi vort Rige Norge Søndenfjelds, baade udi Kjøbstæderne og udi Lenene, som paa 3 Aars Tid

skulle blive udi vor daglige Tjeneste her paa Holmen, eller hvor vi behøve dennem at bruge, beregnet fra April Maaned Anno 1615, til hvilken Tid de her paa Holmen dennem skulle indstille, indtil April 1618, til hvilken Tid disse Baadsmænd, som nu udskrives, igjen skulle forløves hjem at drage og andre fra de forne Kjøbstæder og Lene Søndenfjelds skal hid forordineres; thi bede vi eder og ville, at I til alle Kjøbstæder og Lene ved Søsiden Søndenfjelds i Norge eder begive og udtage os 280 Baadsmænd af de bedste Søfolk, der er at bekomme, unge og ugifte Folk, saavidt muligt er, og siden vore Lensmænd, som de bo under, saa og Borgermestere og Raad i de Kjøbstæder, de udtages, tilstille en klar Designation paa alle dennem, som af eder blive udtagne, saa de midt in Aprili Maaned her kan være tilstede. Og paa det I desbedre kunne vide vores Mening, hvor mange af hver Kjøbsted eller Len kan ungefærlig og bekvemmelig udskrives, saa og af nogen Uligelighed en Part ikke skulle formeget betynges og en Part forskaanes, da sende vi eder herhos en Fortegnelse, [hvor] mange af hvert Len eller Kjøbsted kunne udskrives; dog skulle I ikke denne Tax strikte følge, men den bruge saavidt eder synes og til Gavns skee kan. Kjøbenhavn 17 November 1614. R. III. 462. Afskr. VI. 763.

Fortegnelse og Forslag, [hvor] mange Baadsmænd udi hvert Len og udi hver Kjøbsted udi Norge Søndenfjelds kan udtages:

Baahuus Len	25	Bratsberg Len	25
Marstrand	20	Skien By	13
Oddevald	4	Nedenes Len	15
Kongelf	2	Mandals Len	15
Akershuus Len	50	Lister Len	15
Oslo	20	Brunla Len	8
Tunsberg By	15	Stavanger Len	20
Tunsberg Len	15	Stavanger By	8
Fredriksstad	10	Summarum:	280

Udi lige Maade fik Jens Bjelke og Ivar Pederssøn [ↄ: Peder Ivarssøn Jernskjeg] en Missive at udtage Baadsmænd udi Bergenhuus Len og By lige efter samme Stiil, mutatis mutandis, og derhos en Fortegnelse at udtage af Bergens By 20 Baadsmænd og udaf Bergenhuus Len 30. Kjøbenhavn 17 November 1614. R. III. 463. Afskr. VI. 764.

Johan de Willem, Borger udi Kjøbenhavn, fik Bevilling

paa Hvalfiske at maatte lade fange under Norge paa fire Aars Tid.

[Mutat. mutand. ordret med den for to Borgere af Bergen under 9 September s. A. udstedte Bevilling, ovfr. S. 535]. Kjøbenhavn 25 November 1614. R. III. 464. Afskr. VI. 764.

Jørgen Kaas, Lensmand over Stavanger Lene, fik Brev at begive sig hid neder sin Restants at afbetale og noget her sammesteds at forrette med nogle gode Mænd.

C. IV. V. G. t. Vid, at eftersom du med adskillige Restantsers og Regnskabers Forklaring her udi vort Rentekammer stander tilbage, desligeste har os elskelige Christopher Krausse [ɔ: Krafse] til Egholm og Eske Krausse til Assendorp, Steen Bilde til Bildesholm og Knut Gyldenstjerne til Aagaard, vore Mænd og Tjenere, underdanigst været begjerendes, at du maatte forløves herned fra Lenet, at de adskillige deres Erinder med dig kunde forrette, da bede vi dig og ville, at du begiver dig hid til vor Kjøbsted Kjøbenhavn til almindelig Herredag, som er berammet at skal stande her udi vor Kjøbsted Kjøbenhavn den 13 Marts førstkommendes, her sammesteds udi forne vort Rentekammer at forklare og klart gjøre hvis Regnskaber og andet, du med tilbage staar, desligeste ogsaa at forrette og til Ende gjøre med forne Christopher Krausse, Eske Krausse, Steen Bilde og Knut Gyldenstjerne, hvis eder imellem kan være. Cum claus. consv. Kjøbenhavn 25 November 1614. T. III. 497. Afskr. VI. 377.

Jørgen Lunge fik Brev noget Gods under Baahuus Len at annamme.

C. IV. V. G. t. Vid, at eftersom afgangne Anders Green, forrige Norges Riges Kantsler, har været forlenet med adskilligt vort og Norges Krones Gods saavelsom to Tiender, der udi Baahuus Len liggendes, efter tre Forleningsbreves Indhold, det første dateret Anno 1579[1], det andet 1598[2], det tredie Anno 1578[3], som du videre af herhos føiede Kopier ydermere har at forfare; thi bede vi dig og ville, at du samme Gods og Tiender nu til Philippi Jacobi Dag førstkommendes der under Slottet lader annamme, udi Jordebogen indskrive og siden gjøre os gode Rede og Regnskab. Cum claus. consv. Kjøbenhavn 6 December 1614. T. III. 498. Afskr. VI. 377.

[1] 27 September. B. II. S. 353 f. [2] 11 Mai. B. III. S. 530. [3] 24 November. B. II. S. 300.

Nils Wind fik Brev noget Gods der under Slottet at annamme.

C. IV. V. G. t. Vid, at eftersom afgangne Anders Green, forrige Norges Riges Kantsler, har været forlenet med Dals Prestegjeld, da bede vi dig og ville, at du nu til Philippi Jacobi Dag førstkommendes forne Dals Prestegjeld der under Slottet lader annamme, udi Jordebogen indskrive og for des visse og uvisse Rente og Indkomst aarligen lader os gjøre gode Rede og Regnskab. Cum claus., consv. Kjøbenhavn 6 December 1614. T. III. 498. Afskr. VI. 377.

Gunde Lange fik Brev to Tømmermænd anrørendes.

C. IV. V. G. t. Vid, at eftersom vi med nærværendes Brevvisere, Galle Troels von Lipsigh og Gregorius Grabbe von Borge(?), har ladet fortinge anlangendes nogle Boder, som de der udi Tunsberg Len skulle opbygge, thi bede vi dig og ville, at du dem til samme Boder at opbygge lader bekomme Bjelker, 14 Alen, 37½ Tylvter, Stolper, 12 Alen, 37½ Tylvter, til Skillerum, 12 Alen Træ, 50 Tylvter, Sparretræer, 12 Alen, 37½ Tylvter, Fodstykker, 16 Alen, 12½ Tylvter, Lægter 200 Tylvter, Hanebjelker, 16 Alen, 50 Tylvter. Desligeste bede vi dig og ville, at du dem efterhaanden, og som Arbeidet ganger for sig, forstrækker hvis de behøve, dog saa, at hvis du dem forstrækkendes vorder, ikke beløber sig over 550 Daler. Kjøbenhavn 6 December 1614. T. III. 499. Afskr. VI. 378.

Jens Bjelke fik Forleningsbrev paa Nunneseter Kloster og Onsøen Len udi Norge.

C. IV. G. a. v., at vi af vor synderlige Gunst og Naade saa og for Troskab og villig Tjeneste, som os elskelige Jens Bjelke til Østeraat, vor Mand, Tjener og Norges Riges Kantsler, os og Riget hertil gjort og beviist haver og herefter troligen gjøre og bevise maa og skal, have undt og forlent og nu med dette vort aabne Brev unde og forlene forne Jens Bjelke [med] vor og Norges Kronès Lene Nunnekloster og Onsøen samt des tilliggendes Bønder og Tjenere, med vist og uvist, aldeles intet undertaget, som afgangne Anders Green nu sidst udi Verge og Forsvar havt haver, herefter kvit og fri foruden Afgift at maa have, nyde, bruge og beholde, emeden og al den Stund han er udi forne Riges Kantslers Bestilling. Og skal han forne Lene nu til St. Philippi Jacobi Apostolorum Dag førstkommendes maa annamme og antage; dog skal han være forpligt at holde forne Klosters Bygning ved god Hevd og Magt, eftersom det nu

forefundet er, saa og holde Bønderne, til begge Lene liggendes ere, ved Norges Lov, Skjel og Ret [etc. i de sedvanlige Udtryk]. Cum inhib. sol. Kjøbenhavn 10 [ɔ: 6][1] December 1614. R. III. 465. Afskr. VI. 764.

Jens Bjelke fik Brev paa et Kannikedom udi Oslo Domkirke, som vacerer efter afgangne Anders Green. [I sedvanlig Form]. Kjøbenhavn 6 December 1614. R. III. 465. Afskr. VI. 765.

Befaling til menige Almue over alt Norge at agte og holde Jens Bjelke for Norges Riges Kantsler.

[Mutat. mutand. ordlydende med den for hans Formand Anders Green udstedte Følgeskrivelse til Nordmændene, dateret 24 Juli 1604, ovfr. S. 75, med den lille Afændring, at der efter Ordene: Vider, at eftersom vi naadigst have tilforordnet, her er indskudt: og tilbetroet]. Kjøbenhavn 7 December 1614. R. III. 466. Afskr. VI. 765.

Jørgen Lunge fik Brev Bernt von Ostende hos Mats Bagge til Holmegaard, Hans Brun til Vidsted, Henrik Pederssøn [Maaneskjold] til Ristenes og Fru Sidsel Brun til Møllinggaard, afgangne Knut Bildes Efterleverske, boendes udi Baahuus Len, til sin Betaling at skulle forhjælpe. Kjøbenhavn 24 December 1614. T. III. 499. Afskr. VI. 378.

Udi lige Maade fik Jørgen Lunge Brev at skulle forhjælpe Jakob Hanssøn Dreyer til sin Betaling af Walter Kortssøn selv eller [gjøre] Arrest paa hans Gods. [Kjøbenhavn 24 December 1614]. Ibidem.

[1] En bekræftet Afskrift i Rigsarkivets Samling af Kongebreve, dateret Kjøbenhavn 8 Februar 1649, har 6 December.

1615.

Robert Ingtgraff af Holland fik Pas paa Nordlandene.

C. IV. G. a. v., at vi af vor synderlige Gunst og Naade have undt, bevilget og tilladt og nu med dette vort aabne Brev unde, bevilge og tillade, at denne Brevviser, Robert Ingtgraff af Holland, maa paa denne ene Gang og udi næste tilkommendes Sommer med et hans Skib, som kaldes Lossen, stort paa 45 Lester, som Claus Chriesen er Skipper paa, lade besøge vore og Norges Krones Strømme Norden omkring vort Slot Vardøhuus til Malmis, Kjørvaag, St. Nicolai eller andensteds, hvor Vinden ham under Lapland eller Rydsland vil føie og hans Leilighed sig bedst begive kan, og der sammesteds med Rydserne eller og med Lapperne handle og forvandle hvis Gods og Vare han medfører, og sig igjen at tilforhandle hvis Vare der er at bekomme, og dermed fremdeles at bruge og søge med Rydserne eller Lapperne hans Næring og Bjering, hvor han selv bedst synes. Dog skal han ikke maa bruge nogen Kjøbmandskab med vore Undersaatter mellem Bergen og Vardøhuus imod Bergens Borgeres, Kontors og Throndhjems Borgeres Privilegier og Friheder. Og haver han ladet erlægge og betale her paa vort Rentekammer hvis Told og Rettighed os og Norges Krone af forne hans Skib og Gods kan tilkomme. Cum inhib. sol. Kjøbenhavn 20 Januar 1615. R. III. 468. Afskr. VI. 766.

Jan Jakobssøn van Strallen, Kjøbmand, og Peder Abrahamssøn, Skipper, fik Pas efter forne Copia paa deres Skib Duen paa 45 Lester. [Kjøbenhavn] 20 Januar 1615. R. III. 469. Afskr. VI. 766.

Udi lige Maade fik Robert Reyex van Hull Pas paa Nordlandene paa et Skib, kaldes Providence van Hull, paa 32 Lester, hvorpaa han selv er Skipper. [Kjøbenhavn] 20 Januar 1615. Ibidem.

Aabent Brev, udgangen udi Throndhjems Len, Leiermaal anrørendes.

C. IV. G. a. v., at eftersom vi naadigst komme udi Forfaring, hvorledes iblandt vore Undersaatter der udi Throndhjems Len, saavel geistlige som verdslige, stor Uskikkelighed skal befindes, idet at mange Karle og Kvindfolk, som ikke ere Ægte-

folk, understaa sig alligevel at søge Seng med hverandre, og naar slig deres Letferdighed bliver aabenbaret, skulle de den med adskillige Undskyldninger vide at besmykke, og en Part foregive, sligt dennem ikke at kunne forbydes, naar de ere Blodsforvandte og til hverandre beslægtet; og andre skulle forevende, at det hidindtil altid skal have været brugeligt og uformeent, synderlig naar det skeede udi Godtfolks Nærværelse og ikke til nogen Utugt, mens at de saaledes skulle være foraarsaget udi deres Klæder tilsammen at ligge, for udi Huset ingen anden Plads eller Rum skulde findes, hvor Gjestebud holdes; med mange andre Undskyldninger, som de skulle optænke, slig deres letferdige og løsagtige Levnet at skjule og forsvare, hvorefter dog intet andet følger end stor Uskikkelighed, Guds Fortørnelse og udi Længden deres egen største Skade og Fordervelse. Da, paa det at sligt herefter kunde blive afskaffet, ville vi alvorligen al saadan letferdig Sengesøgning aldeles have forbudet, saa efter denne Dag ingen Karle og Kvindfolk, som ere komne til deres Skjelsalder og ikke ere udi Ægteskab tilsammen, maa nogensteds ligge tilhobe, hvad heller de ere skyldte eller uskyldte, ædrue eller drukne, nøgne eller i Klæder, i Gilde og Gjestebud eller udenfore, eller hvad andre flere slige ulovlige Undskyldninger de kunne optænke. Bliver det lovligen beviist, at nogen herimod gjort haver, om dennem endskjønt ingen anden utugtig Bedrift og Samkvem kan overbevises, da bøde dog hver af dennem derfor 8 Ørtuger og 13 Mark. Men dersom de hverandre udi de forbudne Leder tilhøre, som saaledes blive befundne at have ligget tilhobe, og derpaa bliver talt, da skulle de derfor lide eller sig efter Loven lovverge. Bedendes og bydendes vor Lensmand og Fogderne udi forne Throndhjems Len, at de have grangivelig Indseende, at sligt forargeligt Levnet kan blive alvorligen straffet og aldeles afskaffet. Cum inhib. sol. Kjøbenhavn 4 Februar 1615. R. III. 470. Afskr. VI. 767.

Jørgen Lunge fik Brev, ikke at maa begive sig fra Befæstningen Elfsborg.

C. IV. V. G. t. Vid, at eftersom vi eragte høiligen fornøden at være, at der haves med altingest god Agt og flittigste Indseende med vor Befæstning Elfsborg, som vi dig naadigst have tilbetroet og medforlenet, og vi derhos komme udi Forfaring, at du skal være indstevnet til denne almindelige Herredag af os elskelige Envold Kruse til Hjermitsløvgaard, vor Mand,

Raad og Statholder udi vort Rige Norge, for en Summa Penge, som han efter din skriftlige Begjering skal have udgivet til en Capitain og ikke ham skal være siden bleven godtgjort, saa, efterdi vi befrygte, at noget kunde sig uformodendes tildrage udi din Fraværelse, saa du ikke skulde kunne [udi] egen Person dig derfra begive, da bede vi dig og ville, at du retter dig efter selv personligen at være tilstede og lader dig forne Befæstning med største Flid være befalet, eftersom du veed, os og Riget derpaa Magt er anliggendes, dog at du fremskikker din Fuldmægtige, som med forne Envold Kruse paa dine Vegne kan gaa udi Rette. Kjøbenhavn 7 Februar 1615. T. III. 500. Afskr. VI. 378.

Simon Artzen af Amsterdam fik Pas paa Nordlandene paa et Skib, kaldes de Fryes, stort 45 Lester. [Kjøbenhavn] 17 Februar 1615. R. III. 469. Afskr. VI. 766.

Peder Skiell og Jørgen Meier af Hamburg med deres Konsorter fik Pas paa Nordland paa deres Skib, kaldes St. Michel, paa 40 Lester, som Michel van Lübeck er Skipper paa. Kjøbenhavn 28 Februar 1615. Ibidem.

Disse efterskrevne af Flensborg finge hver en Pas paa Nordland, dateret Kjøbenhavn 8 Marts 1615: Jørgen Fischer, Nils Anderssøn, Hans Paysen, Mathis Paysen, Carsten Anderssøn, Jørgen Lassen. Ibidem.

Knut Urne fik Følgebrev til Bønderne udi Bergenhuus Len. [I sedvanlig Form]. Kjøbenhavn 17 Marts 1615. T. III. 501. Afskr. VI. 379. (Orig. i Rigsarkivet.)

Knut Urnes Forleningsbrev paa Bergenhuus Len.

C. IV. G. a. v., at vi af vor synderlige Gunst og Naade saa og for Troskab og villig Tjeneste, som os elskelige Knut Urne til Aasmark, vor Mand og Tjener, os og Riget hertil gjort og beviist haver og herefter troligen gjøre og bevise maa og skal, have undt og forlent og nu etc. forlene forne Knut Urne med vort og Norges Krones Len Bergenhuus og de fire underliggendes Fogderier, som ere Søndhord Len, Nordhord Len, Søndfjord og Sogn, samt Bønder og Tjenere og al dets Rente og rette Tilliggelse, aldeles intet undertaget, eftersom afgangne Nils Wind hertil næst for hannem udi Verge og Forsvar havt haver, at skulle have, nyde, bruge og beholde, til saalænge vi anderledes derom tilsigendes vorde; dog saa, at forne Knut Urne skal holde forne Bergenhuus Slot udi en tryg og fast Slotslov,

os og Danmarks Riges Raad til troer Hænde, som en ærlig Mand egner og bør efter den Eed og Pligt, som han os og hans Fædreneland skyldig er. Dernæst at han aarligen til gode Rede skal give til Afgift af Kronens og Stigtens visse Rente og Indkomst af forne Lene, som er Leding, Landskyld, Landvare og Fredtold, Tiendekorn, Smør, Fisk, Lam, Oste eller anden Tiende, som falder udi forne fire Lene, 1600 Rigsdaler og dennem aarligen paa hans egen Omkostning og Eventyr til vore Rentemestere her udi vort Rentekammer lade levere. Og hvis Slottens Avl og [Fordeel af des] underliggendes Ladegaard anlanger, det maa forne Knut Urne sig selv til Bedste nyde og beholde. Desligeste skal forne Knut Urne aarligen gjøre os gode Rede og Regnskab, som forne afgangne Nils Wind for hannem gjort haver, for den aarlige visse Rente og Indkomst baade paa Kronens og Stigtens Vegne af Søndmøre og Nordfjord Lene og det altsammen efter godt og klart Regnskab os alene til Bedste. Medens hvis Skibstold, som udgives enten udi Pendinge, Meel, Malt eller andre Vare der i Lenet, skal forne Knut Urne aarligen føre os alene til godt og klart Regnskab. Og hvis uvisse Rente, som udi forne Lene falder, skal han udi lige Maade aarligen gjøre os gode Rede og Regnskab for, hvoraf han for sin Umage maa bekomme og beholde den femte Pendinge, og det andet altsammen, samt hvis Told, Sise og Vrag udi forne Lene kan falde eller sig aarligen tildrage kan, ville vi os alene efter godt og klart Regnskab forbeholdet have, saavelsom og hvis Sagefald, som Prester og Degne der udi forne Lene kan hende sig til os og Kronen at skulle udgive, ville vi os alene forbeholdet have. Skal og forne Knut Urne have Presterne og Kirkerne der udi Lenet udi Forsvar og Befaling og have godt Tilsyn med, at Kirkernes og Presternes Skove ikke forhugges, uden aleneste til Presternes og Kirkernes Bygnings og Ildebrands Behov, og intet at selge eller til Skibsbygning, lidet eller meget, i nogen Maade at afhænde. Han skal og i lige Maade have godt Tilsyn med Kirkerne, at de bygges og forbedres, og til deres Indkomst at den ikke forvendes i andre Maade, end alene Kirkerne til Bedste. Dersom og forne Knut Urne kan formærke og forfare nogen Kronens Jorder eller Eiendom [etc. i sedvanlige Udtryk om at indtale frakommet Krongods, indtil:] saafremt han derfor ikke selv vil stande os til Rette. Skal og forne Knut Urne have godt Tilsyn, at de Tydske Kjøbmænd paa Bryggen ikke tiltage dennem

nogen videre Frihed imod som dennem bør med Rette; og ikke heller skal han tilstede dennem, at de af Borgerne der sammesteds eller af andre vores Undersaatter mue tilforhandle dennem nogen Gaarde, Huse eller Jordemonner, uden det skeer med vor naadigste Bevilling. Skal han og tilholde de Tydske Prædikanter der i Byen, at de ere Superintendenten efter Ordinantsen hørige og lydige, og naar som nogen dør eller afgaar af dennem, da skal det ikke tilstedes de Tydske Kjøbmænd at maa forskrive nogen Prædikanter af Tydskland, uden hvis som skeer med for^{ne} Knut Urnes og Superintendentens der sammesteds Bevilling og Samtykke. Skal han og holde Bergenhuus ved Hevd og Bygning, som det nu forefundet er, og ingen Omkostning os tilskrive derpaa i nogen Maade; mens dersom vi ville have der nogen synderlig Bygning foretaget, da ville vi det naadigst selv befale og lade bekoste. Desligeste skal han og holde Bønderne [etc. i sedvanlige Udtryk indtil:] Paalæg besverge eller bemøde i nogen Maade. Hvilket for^{ne} hans Afgift og Regnskab skal begynde og angaa fra Philippi Jacobi Dag Anno 1615 nu førstkommendes og endes til Philippi Jacobi Dag dernæst efter Anno 1616, og det siden fremdeles at forholdes, imedens og al den Stund vi hannem med samme Lene naadigst forlene ville. Og have vi for godt anseet at [ɔ: og] saaledes med vore Regnskaber hereffter ville holdet have, at Skriveren skal tage Beviis paa al Udgiften [etc. i sedv. Udtr., indtil:] passere og blive godtgjort. Cum inhib. sol. Kjøbenhavn 20 Marts 1615. R. III. 471. Afskr. VI. 768. (Orig. i Rigsarkivet.)

Nicolaus de Freundt fik Bevilling at fange Hvalfiske udi Norge. [Mutat. mutand. ordret med Bevilling af 9 September 1614, ovfr. S. 535]. Kjøbenhavn 23 Marts 1615. R. III. 473. Afskr. VI. 768.

Maurits Bodsted, Indvaaner udi Bergen, fik K. Maj.s Stadfæstelsebrev paa Munkelivs Grund der sammesteds.

C. IV. G. a. v., at eftersom os elskelige Maurits Bodsted, Indvaaner udi vor Kjøbsted Bergen, underdanigst haver ladet os tilkjendegive, hvorledes hans Hustrues Fader, afgangne Strange Jørgenssøn, fordum Raadmand der sammesteds, for nogen Tid siden forleden til sig, sin Hustru og Arvinger skal have stedt og fæst en af Munkelivs Grunde efter et Brev, os elskelige Borgermestere og Raadmænd udi for^{ne} vor Kjøbsted Bergen derpaa skal have udgivet, lydendes Ord for Ord som efterfølger:

Borgermestere og Raadmænd udi Bergen gjøre alle vitterligt, at efterdi Kgl. Maj., vor allernaadigste Herre, haver naadigst undt og bevilget Bergens By hvis Grunde af Munkeliv, St. Hans, og Allehelgens Kirkes Grunde, som af Byens Fæmark er indhegnet, efter Hs. Maj.s Brevs Lydelse, da have vi fordi undt, bygt og til Leie ladet og nu med dette vort aabne Brev unde, bygge og til Leie lade ærlig og velagt Mand Strange Jørgenssøn, Raadmand her sammesteds, hans Hustru, Sidsel Hansdatter, og deres Arvinger en af forne Munkelivs Grunde, som er en Enghave, liggendes neden- og næst udenfor Munkeliv, strækkende sig udi Længden udmed Gaden 200 Alne og udi Bredden fra Gaden og neder imod Søen 134 Alne, alt med Sjælandske Alne maalt, eftersom den nu forefunden og indplanket er, hvilken forne Enghave forbete Strange Jørgenssøn, hans Hustru, Sidsel Hansdatter, og deres Arvinger skulle og maa frit og frels nyde, bruge og beholde til evindelig Eiendom, emeden og al den Stund han, hans Hustru eller deres Arvinger aarligen betaler og udgiver til Bergens Bys Kæmner, som nu er eller herefter kommendes vorder, paa Byens Vegne til hver St. Michels Dag selvpaamindt og ukrævet 6 Mark Danske udi Grundleie. Til Vidnesbyrd herom have vi med Villie og Vidskab ladet hænge vores sedvanlige Stads-Sekret her nedenunder. Actum Bergen den 20 December Anno 1606.

Thi have vi nu etc. [den sedvanlige Stadfæstelseformel]. Kjøbenhavn 24 Marts 1615. R. III. 473. Afskr. VI. 768.

Michel Vibe, Jakob Claussøn og Bernt Gunderssøn fik Pas paa Nordlandene paa deres Skib Jonas paa 36 Lester, som forne Bernt Gunderssøn er selv Skipper paa. Kjøbenhavn 27 Marts 1615. R. III. 469. Afskr. VI. 767.

Jørgen Lunge fik Brev en Kumpan, som to Gange har forseet sig i hans Ægteskab og nu tredie Gang er bortløben med hans Tjenestepige, at skulle lade straffe paa Livet. Kjøbenhavn 1 April 1615. T. III. 501. Afskr. VI. 379.

Thomas Noll fik Forleningsbrev paa Lyse Kloster. [Mutat. mutand. ordret med Formandens, Ernst Normands, Forleningsbrev af 1 Mai 1613, ovfr. S. 491. Brevet er udstedt for „os elskelige Thomas Noll, vor Mand, Tjener og Hopmand paa vort Slot Kronborg,“ og skal han nyde Lenet „kvit og fri sig selv til Bedste for forne hans Hopmands-Bestilling“ fra Philippi Jacobi Dag 1615]. Kjøbenhavn 4 April 1615. R. III. 474. Afskr. VI. 769.

Jørgen Lunge fik Brev en Drabssag anrørendes.

C. IV. V. G. t. Vid, at eftersom vi af din underdanigste Angivende naadigst komme udi Forfaring, hvorledes en Person, ved Navn Knud Paulssøn, skal have stukket en udaf Dragsmarks Klosters Bønder, ved Navn Olaf Erikssøn, udi Munkeby boendes, med en Pondert, hvorudaf han og nogen Tid derefter skal være død, dog skal for^{ne} Knut Paulssøn have forligt sig med for^{ne} Olaf Erikssøn, der han endnu levede, og du nu underdanigst er begjerendes at vide, hvorledes du dig med for^{ne} Knut Paulssøn skal forholde, da, efterdí han med den Døde er bleven udi hans Velmagt forligt, ere vi naadigst tilfreds, at du ham for den Sag lader blive fri og utiltalt. Kjøbenhavn 5 April 1615. T. III. 501. Afskr. VI. 379.

Jørgen Lunge fik Brev Tyge Stygge anrørendes [nemlig at „forordne ham udi Envold Kruses Sted for en Lieutenant“ paa Elfsborg Slot][1]. Kjøbenhavn 8 April 1615. Ibidem.

Hans Glad, Lagmand, og Søfren Søfrenssøn, Borgermester udi Bergen, fik Befaling at levere Inventarium paa Bergenhuus til Knut Urne.

C. IV. Hilse eder, os elskelige Hans Glad, Lagmand i Bergen, og Søfren Søfrenssøn, Borgermester der sammesteds, evindeligen med Gud og vor Naade. Vider, at eftersom vi naadigst have forlenet os elskelige Knut Urne til Aasmark, vor Mand og Tjener, med vort og Norges Krones Slot og Len Bergenhuus, da bede vi eder, befale og hermed Fuldmagt give, at naar os elskelige Fru Kirstine Juel til Ullerup Gaard, afgangne Nils Winds Efterleverske, fra sig leverer for^{ne} Slot, I da ere overværende tilstede og til for^{ne} Knut Urne overantvorde hvis Inventarium, Breve, Registre, Jordebøger og alt andet, som hos for^{ne} Slot findes og bør at lades og overantvordes. Desligeste at I og besigte Bygningen paa for^{ne} Slot og Ladegaarden der sammesteds, hvorledes det nu forefindes og er ved Magt holden, givendes det klarligen fra eder under eders Signeter beskrevet, som I ville ansvare og være bekjendt, og det siden til for^{ne} Knut Urne overantvorde. Cum inhib. sol. Kjøbenhavn 9 April 1615. R. III. 475. Afskr. VI. 769.

Maurits Bostede hans Hustru fik Livsbrev paa en Gaard Fedde [Fitje] i Bergenhuus Len.

C. IV. G. a. v., at eftersom vi naadigst have undt og be-

[1] Udelades her som Norge uvedkommende.

vilget os elskelige Maurits Bostede, Borger og Indvaaner udi vor Kjøbsted Bergen, en vor og Norges Krones Gaard udi Bergenhuus Len, i Søndhordland i Vaags Skibrede og Sogn liggendes, kaldes Fedde, da, paa det han den desbedre skal bygge og holde ved god Hevd og Magt, have vi naadigst bevilget og tilladt og nu etc. bevilge og tillade forne Maurits Bostede hans Hustru, Margrete Strangesdatter, hendes Livstid samme Gaard, dersom hun hans Død overlevendes vorder, at maatte for det sedvanlige Landgilde nyde og beholde, dog saa at hun til vor Lensmand paa vort Slot Bergenhuus af forne Gaard giver Recognition og Stedsmaal. Cum inhib. sol. Kjøbenhavn 10 April 1615. R. III. 476. Afskr. VI. 770.

Claus Daa fik Brev Reins Kloster under Throndhjems Len til Philippi Jacobi førstkommendes at lade annamme. [Kjøbenhavn] 17 April 1615. T. III. 502. Afskr. VI. 379.

Christian Friis til Kragerup fik Følgebrev til Bønderne til Bakke Kloster liggendes. [Kjøbenhavn] 17 April 1615. Ibidem.

Inger Mogensdatter fik Bevilling paa tvende Sager udi Akershuus Len.

C. IV. G. a. v., at vi af vor synderlige Gunst og Naade naadigst have undt, bevilget og tilladt Inger Mogensdatter, Antonius Knutssøn, forrige Borgermester i Oslo, hans Efterleverske, at maa til Philippi Jacobi Dag førstkommendes bekomme en Saggaard og Mølle, udi Akershuus Len liggendes, kaldes Fos Sager, som Bøye Fredrikssøn paa et Aars Tid udi Brug havt haver, dog saa at hun deraf til Skyld aarligen skal give til forne Akershuus 100 Rigsdaler og derfor stille nøiagtig Loven og Vissen. Udi lige Maade ere vi og naadigst tilfreds, at hun en anden Sag, udi samme Len og Sogn (sic) liggendes, kaldes Bro Sag, ogsaa fremdeles for den sedvanlige Skyld maa beholde. Cum inhib. sol. Kjøbenhavn 21 April 1615. R. III. 476. Afskr. VI. 770.

Jakob Pederssøn, Borger udi Kjøbenhavn, fik Pas paa Nordland paa hans Skib, kaldes Den blaae Due, stort paa 28 Lester, som Michel Mortenssøn, Borger der sammesteds, er Skipper paa. Kjøbenhavn 22 April 1615. R. III. 469. Afskr. VI. 767.

Gisle Haakonssøn fik Brev at være Lagmand Sønden og Østen paa Island [efter Gisle Thordssøn, der havde

frasagt sig Embedet]. Kjøbenhavn 25 April 1615. R. III. 476. Afskr. VI. 770.

Claus Gagge fik Brev Roluf Berntssøn, Borger i Bergen, anrørendes.

C. IV. V. G. t. Hvis denne Brevviser, Roluf Berntssøn, Borger og Indvaaner udi vor Kjøbsted Bergen, underdanigst til os har suppliceret anlangende nogen tilstandendes Gjæld, han der udi dit Len skal have at kræve, det har du vidtløftigt af disse to hans herhos indlagte Supplikationer at forfare. Thi bede vi dig og ville, at, naar han dig hermed besøger, du da ham ved billige Midler uden langt Ophold og Forhaling hos hans Gjældener forhjælper til sin Betaling, saavidt muligt med Rette skee kan, anseendes det udi sig selv billigt og ret at være. Cum claus. consv. Fredriksborg 25 April 1615. T. III. 502. Afskr. VI. 379.

Knut Urne fik Brev Baltzer Feldbereder, Borger i Bergen, anrørendes.

C. IV. V. G. t. Hvis denne Brevviser, Baltzer Feldbereder, Borger og Indvaaner udi vor Kjøbsted Bergen, underdanigst til os har suppliceret anlangende en hans Stampemølle, som os elskelige Søfren Søfrenssøn, Borgermester udi forne vor Kjøbsted Bergen, formedelst en anden Mølles Stevning skal have gjort ham stor Skade paa, saa forne Mølle ganske skal være fordervet, ham ikke til ringe Skade, des Leilighed du vidtløftig af denne hans herhos indlagte Supplikation har at forfare. Thi bede vi dig og ville, at, naar han dig hermed besøger, du da samme Sag med Flid forfarer og siden herudinden ham til Rette forhjælper, saavidt du med Lov og Ret gjøre kan, at vi for videre hans Overløb kunne blive forskaanet. Cum claus. consv. Fredriksborg 29 April 1615. T. III. 502. Afskr. VI. 380.

Claus Daa fik Følgebrev paa Reins Kloster. Kjøbenhavn 29 April 1615. Ibidem.

Brev, hvorledes Lensmanden paa Island og Borgerne, som Island besegle, skulle forholde sig imod dennem, som der under Landet fange Hval og der paa Strømmene plyndre [nemlig Biscayere og andre]. Fredriksborg 30 April 1615. R. III. 477. Afskr. VI. 770.

Michel Vibe og Thomis Lorch fik Pas paa Nordland paa deres Skib, som Roland Bagge er Skipper paa. Kjøbenhavn 5 Mai 1615. R. III. 469. Afskr. VI. 767.

Jørgen Lunge fik Brev noget Tømmer at skulle kjøbe i Elfsborg Len, som Mogens Gyldenstjerne skulde have til Bygnings Behov [paa Vardberg].[1] Fredriksborg 5 Mai 1615. T. III. 502. Afskr. VI. 380.

Jakob Skowmager, Capitain, fik Bevilling under Norge at fiske Hval og paatage andre, som ulovlig bruge samme Fiskefang, saavelsom Sørøvere.

C. IV. G. a. v., at vi af vor synderlige Gunst og Naade have undt, bevilget og tilladt og nu med dette vort aabne Brev unde, bevilge og tillade, at denne Brevviser, Jakob Skowmager, Capitain paa nærværendes Skib, som kaldes Krabben, som nogle vore gode Mænd og Undersaatter have udredet, maa udi nærværendes Sommer lade besøge vores og Norges Krones Strømme, der sammesteds at fange saa mange Hvalfiske, han kan overkomme, og skal det være hannem frit fore og tilladt at maa tage to eller tre fremmede, som Videnskab om samme Hvalfiskefang have, og dermed at søge og bruge deres Fordeel det bedste han kunde. Og dersom forne Capitain nogen fremmede eller Udlændinge kan betræde og overkomme, som med samme Hvalfiskefang bruge, eller og dennem, som ulovligen bruge Fiskeri eller Kjøbmandskab, som ikke have vores naadigste Pas eller Tilladelse; desligeste dersom han og kan fornemme nogen, som berøver eller overfalder vore Undersaatter eller andre Søfarende, da skal han dennem eftertragte og gjøre sin Flid, at han kan blive dennem mægtig og dem siden med deres Skibe og indehavendes Gods indføre her for vor Kjøbsted Kjøbenhavn og her sammesteds hænde over dem Dom, om det bør at være forbrudt eller ikke. Og dersom de udi saa Maade nogen Skibe kan bekomme og til Priis blive dømt, da skal forne Skibe og des indehavendes Gods og Vare komme dennem for deres anvendte Bekostning og Eventyr selv alene til Bedste. Thi forbyde vi vore Admiraler, Skibscapitainer og Udliggere samt vore Fogder etc. Kjøbenhavn 14 Mai 1615. R. III. 478. Afskr. VI. 770.

Breide Rantzau og Michel Vibe fik Pas til Vestersøen paa deres Skib Krabben.

C. IV. G. a. v., at os elskelige Breide Rantzau til Rantzauholm, vor Mand, Raad og Statholder her udi vor Kjøbsted Kjøbenhavn, og Michel Vibe, Borgermester her sammesteds, have nu afferdiget deres fuldmægtige Capitain ved Navn Jakob

[1] Udelades her som Norge uvedkommende.

Skowmager med deres Skib, som kaldes Krabben, at begive sig udi Vestersøen og, efterat han sin paalagte Reise haver fuldendt, begive sig hid tilbage igjen. Cum claus. consv. Kjøbenhavn 14 Mai 1615. R. III. 478. Afskr. VI. 771.

Nogle Jæmter deres Supplikation til Kgl. Maj. og Svar derpaa.

Anno 1615 den 15 Mai have nærværendes Jæmter paa ni Prestegjelds Vegne saavelsom ogsaa nogle paa „Roffues“ Prestegjelds Indbyggeres Vegne været her paa Kronborg hos Kgl. Maj. og leveret tvende Supplikationer udi Hs. Maj.s Kantselli, begge angaaende disse efterne trende Poster, som ere:

Først: at de maatte forskaanes for den nye Landskyld, dennem nu er paalagt, som er 1½ Mark R. (sic) af hver Tønde Sæd. For det andet: at de maatte beholde deres Tiendekorn for det sedvanlige Kjøb. For det tredie: at trende Jæmtebønder maatte ikke mere give i Sølvskatten end een norsk Bonde.

Hvorfor dennem er given denne efterne Erklæring og Beskeden, hvilken de Menigheden i forne ni Prestegjeld saavelsom og Roffues Gjeld igjen kunne tilkjendegive, som er: Først: efterdi deres Gaarde ere forbrudte efter Kgl. Maj.s og Rigens Raads Doms Lydelse, da skulle de udgive 1½ Mark R. af hver Tønde Sæd, som nu er dennem paalagt udaf Kgl. Maj.s Commissarier; desligeste ogsaa at betale deres Tiendekorn saa dyre, som Kornet kan gjælde eller en fremmed derfor vil give; dernæst: da skulle enhver Jæmtebonde herefter give fuld almindelig Skat, som andre Bønder udi Norges Rige gjøre, eftersom og Kgl. Maj.s Missive, om forne tvende Poster til Claus Daa er udgangen, videre indeholder. Actum Kgl. Maj.s Kantselli paa Kronborg ut supra. R. III. 479. Afskr. VI. 771.

Anno 1615 den 15 Mai er indlagt udi Kgl. Maj.s Kantselli her paa Kronborg en Supplikation paa Per Mortenssøns og Thorsten Bendtssøns Vegne i Jæmteland angaaendes en Gaard, kaldes Kongsnes, som af Arilds Tid ikkun haver ganget 6 Hermelinskind til Landskyld af, mens udi Ludvig Munks Tid er dennem paalagt at give 4 Daler aarligen. Hvorpaa Kgl. Maj. haver naadigst sig erklæret, at de af samme Gaard skulle udgive 4 Daler aarligen herefter, som de udi Ludvig Munks Tid er indskreven for i Jordebogen. Actum Kronborg ut supra. R. III. 480. Afskr. VI. 772.

Anno 1615 den 15 Mai er indlagt udi Kgl. Maj.s Kantselli paa Kronborg Peder Pederssøn Jæmte og hans Broderhustru

deres Supplikation, angaaendes at de ere fratrængte af deres fædrene Odelsgaard, kaldes **Andersøgaard**; saa er Kgl. Maj.s Erklæring derpaa, at efterdi samme Gaard saavelsom en anden Gaard der udi Jæmteland ere forbrudte, da skal det være Kgl. Maj.s Lensmand frit fore at bortstede samme Gaard til hvem hannem godt synes. Actum Kronborg ut supra. R. III. 480. Afskr. VI. 772.

Envold Kruse fik Brev Staffen Arntssøn og Olaf Halvorssøn [af Mogs (?) Prestegjeld] til Rette at skulle forhjælpe [efter deres indlagte Supplikation]. Kronborg 18 Mai 1615. T. III. 503. Afskr. VI. 380.

Melchior Jakobssøn fik Bevilling paa tvende øde Annexkirkers Indkomst, udi Throndhjems Len liggendes.

C. IV. G. a. v., at vi af vor synderlige Gunst og Naade have undt og tilladt og nu med dette vort aabne Brev unde og tillade, at nærværendes Brevviser, Melchior Jakobssøn, til hans Studia at continuere og sig udi boglige Kunster at forfremme, indtil saalænge vi anderledes derom tilsigendes vorde, aarligen maa oppebære Indkomsten af de tvende øde Annexkirker udi Skogns Prestegjeld udi Throndhjems Len, ved Navn Veige og Sveingard, der udi vort Rige Norge liggendes, som afgangne Anders Svenssøn medforlenet var. Kjøbenhavn 22 Mai 1615. R. III. 480. Afskr. VI. 772.

Claus Daa fik Brev, det ubrugelige Inventarium paa Throndhjems Gaard at skulle afhænde, anrørendes.

C. IV. V. G. t. Vid, eftersom vi udaf din underdanigste Beretning naadigst komme udi Forfaring, at hvis Inventarium, som findes der paa vor Gaard udi Throndhjem, skal være noget forderved og ubrugeligt, da bede vi dig og ville, at hvis Inventarium, som der paa Gaarden findes, du det selger og udi Penge forhandler for en billig Kjøb, undtagendes Arkeliet og hvis Fæ der findes; hvad du for det andet bekommendes vorder, har du at føre dig til Regnskab. Kjøbenhavn 22 Mai 1615. T. III. 503. Afskr. VI. 381.

Claus Daa fik Brev, en Gaard, som Jakob Pederssøn, Lagmand udi Throndhjem, begjerer til Magelaug, anrør.

C. IV. V. G. t. Vid, at eftersom os elskelige Jakob Pederssøn, Lagmand der udi vor Kjøbsted Throndhjem, underdanigst af os til Magelaug er begjerendes en liden øde Gaard, kaldes øvre Jerven, paa Strinden der udi Throndhjems Len liggen-

des, skylder aarlig 1 Øre, hvorimod han underdanigst erbyder sig igjen at ville udlægge til os og Norges Krone en hans Gaard og Gods der sammesteds, kaldes Setteren [Sætran], i Stjørdalen liggendes, skylder aarlig 1 Spand, da ere vi naadigst tilfreds, at samme Magelaug maa skee; bedendes dig derfor og ville, at du samme Mageskifte med ham paa vore Vegne gjør til Ende, havendes flittig Indseende med, at os og Kronen derudinden skeer Skjel og Fyldest. Kjøbenhavn 22 Mai 1615. T. III. 503. Afskr. VI. 381.

Anders Søfrenssøn, Foged paa Follo, fik Brev paa en Gaard, Fron, [i Frons Sogn paa Follo, som han for nogen rum Tid siden havde stedt og fæstet af afgangne Axel Gyldenstjerne, kvit og fri, uden al Afgift, for sig og sin Hustru Maren Bendtsdatter, saalænge han er Foged; naar han fratræder Bestillingen eller afgaar ved Døden, skal han eller hans Hustru fremdeles beholde Gaarden i sin Livstid, men betale den sedvanlige aarlige Landgilde og Rettighed]. Fredriksborg 6 Juni 1615. R. III. 480. Afskr. VI. 773.

Gerlof Nettelhorst fik Brev Nils Gregerssøn anrør.

C. IV. V. G. t. Hvis denne Brevviser, Nils Gregerssøn, underdanigst til os har suppliceret, anlangendes at du ham skal have ladet fængsle uden Lov, Dom og Ret og billig Aarsag, det har du vidtløftig af denne hans herhos indlagte Supplikation at forfare. Thi bede vi dig og ville, at du dig herom imod os erklærer og samme din Erklæring udi vores Kantselli indskikker, saa vi paa videre hans Anfordring kan lade give ham Svar og Besked. Kjøbenhavn 13 Juni 1615. T. III. 504. Afskr. VI. 381.

Jørgen Lunge fik Brev, Tagene over Hvælvingerne paa Baahuus, hvor fornøden gjøres, at lade fli og forferdige og siden dem ved Magt at holde, og hvis derpaa bliver anvendt at føre til Regnskab. Kjøbenhavn 14 Juni 1615. Ibidem.

Alexander Papenheim fik Brev, Engel Jenssøn, Axel Aagessøn [Rosengedde] og Thorgius Grifgjord anrørendes.

C. IV. V. G. t. Vid, at eftersom vi naadigst komme udi vis Forfaring om den store Uskikkelighed og anden Modvillighed, som Axel Aagessøn, forordnet Lagmand der udi vor Kjøbsted Skien, paa nogen kort Tid udi adskillige Maade skal have øvet og beganget, da bede vi dig og ville, at du udi Borgermesteres og Raadmænds Nærværelse der sammesteds ham paa vore Vegne fra sin Lagmands-Bestilling afsætter, saa han ikke

den herefter mere betjener, og at du udi hans Sted en anden ærlig, forstandig Mand, som dertil kan være kvalificeret, til samme Lagmands-Bestilling udi hans Sted igjen forordner, og at du paa vore Vegne annammer af ham hans Lagmands-Eed, saa vi siden med vores aabne Brev ham naadigst kunne konfirmere. Siden kan du og andre vore Undersaatter, som over forne Axel Aagessøn sig have at beklage, ham som en privat Person indstevne der for Retten eller og, om Sagen er altfor vigtig, ind for os og vore elskelige Raad til første Herredage, som blive berammede at skal stande der udi vort Rige Norge, og da dem at vederfares over ham hvis Lov og Ret er. Hvad belangendes er Engel Jenssøn, forrige Lagmand der udi forne vor Kjøbsted Skien, som er dømt udi vores Naade og Unaade, formedelst han ikke kunde overbevise en Bonde ved Navn Thorgius Grifgjord det, han ham paatiede (sic), da bede vi dig og ville, at du forne Engel Jenssøn strax forviser der af Byen og Lenet, saa han ikke herefter tilstedes mere at blive eller bo udi Skiens Lagstol, men paa andre Steder der udi Riget, hvor ham lyster, maa han sig hen begive. Anlangendes forne Thorgius Grifgjord, som udi lige Maade udi vor Naade og Unaade er dømt, dermed ere vi naadigst tilfreds, at du paa vore Vegne den Sag med ham for en lidelig Sum Penge maa afsone, hvilken Afsoning du siden har at lade føre dig til Regnskab. Kjøbenhavn 15 Juni 1615. T. III. 504. Afskr. VI. 381.

Envold Kruse fik Brev Borgermesterne udi Fredriksstad anrørendes.

C. IV. V. s. G. t. Vider, at eftersom vi forfare udaf Borgermesterne der udi vor Kjøbsted Fredriksstad, ved Navn Jon Erikssøn og Christopher Hanssøn, deres Optegnelse paa Baadsmænd, som til vores Behov og efter vores naadigste Befaling udi deres By skulde udskrives, og de udi samme deres Fortegnelse foregive, der var ikke flere unge Karle at bekomme af Aarsag, at de, som udaf deres By udi forledne Aaringer vare udskrevne og hid forskikkede, ingen af dem igjen at skulle være tilbage kommen, og vi nu udaf en anden Optegnelse anderledes forfare, at der skulle tilbage findes en 17 eller 18 unge Karle, som for Baadsmænd kunne bruges; thi bede vi eder og ville, at I forne to Borgermestere udi forne vor Kjøbsted Fredriksstad paa vore Vegne lader tiltale og forfølge, om de udi saa Maade saa oprigtige imod os have handlet, som det sig bør, og at I

over dem lader hænde Dom og siden efter Dommens Indhold eder imod dem forholder. Kjøbenhavn 17 Juni 1615. T. III. 505. Afskr. VI. 382.

Jørgen Lunge fik Brev, udi Kongelf en Kirke, muret imellem Stænger, af ny at lade opbygge, desligeste at lade forferdige Hestemøllen og Smedien der paa Baahuus og det at gjøre med ringeste Bekostning muligt; hvis derpaa bekostes, det at lade føre til Regnskab. Fredriksborg 22 Juni 1615. Ibidem.

Hartvig Bilde fik Brev Henrik Weihe samt andre afgangne Peder Boehops Arvinger til Rette at skulle forhjælpe.

C. IV. V. G. t. Vid, at denne Brevviser, Henrik Weihe, samt andre afgangne Peder Boehops Arvinger samtligen have forhvervet til os den høibaarne Fyrste og Herre, Hr. Christian, Hertug til Brunsvig og Lyneborg, Hs. Kjærligheds Intercessions-Skrivelse anlangendes en Arv, som de der udi dit Len efter forne afgangne Peder Boehop skulle have at fordre, des Leilighed du af denne deres herhos indlagte Supplikation, høibete Hs. Kjhed tilskreven, vidtløftigere har at forfare. Thi bede vi dig og ville, at naar forne Henrik Weihe paa sin egen og hans Medarvingers Vegne dig hermed besøger, du da ham est beforderlig, at han uden vidtløftig Proces, Rettergang og langt Ophold bekommer, hvis Arv han i saa Maade kan være [til] berettiget. Kjøbenhavn 29 Juni 1615. T. III. 506. Afskr. VI. 383.

Graf Maurits's Falkefængere finge Bevilling at maa fange Falke paa nogle Steder udi Norge. [Tilladelse i sedvanlig Form for Grev Maurits af Nassau-Oraniens Falkefængere, Walter og Johan Brugeren, Brødre, til i de 4 følgende Aar, regnet fra 2 Oktober førstkommende, at fange Falke overalt i Lister, Stavanger, hele Agdesiden, Bratsberg Len og Thelemarken, saavel til Fjelds som ved Søsiden, mod sedvanlig Told og Rettighed]. Kjøbenhavn 11 Juli 1615. R. III. 481. Afskr. VI. 773.

Styring Boel fik Brev en halv Gaard at tilskifte Hs. Maj.

C. IV. V. G. t. Vid, at eftersom du underdanigst har ladet give os tilkjende, at en Bondegaard, kaldes Skrepenes [Skarpenes], (hvorudi vi eie Halvparten og Bonden, som derpaa bor, den anden Halvpart), skal ligge os saa beleilig ved vor Gaard Nedenes, du naadigst med forlenet er, saa vi den ikke vel kunne ombære, da bede vi dig og ville, at du paa vore Vegne tilskifter dig fra forne Bonde samme halve Part i forne Gaard og paa et andet Sted (som os ikke er saa beleiligt) giver samme Bonde af vores

og Norges Krones Gods igjen, og at du har Indseende dermed, at vi saavelsom forne Bonde i alle Maade skeer Skjel og Fyldest. Kjøbenhavn 12 August 1615. T. III. 506. Afskr. VI. 383.

Envold Kruse fik Brev Gurre, afgangne Olaf Alfssøns Efterleverske, paa Øistad udi Hof Sogn i Lands Prestegjeld udi Hadelands Fogderi udi Akershuus Len boendes, til Rette at skulle forhjælpe imod hendes Vederparter, saavidt Lov og Ret medfører. Kjøbenhavn 19 August 1615. Ibidem.

Jens Bjelke fik Kvittants paa Reins Kloster.

[Udstedt i sedvanlig Form. Kvittantsen gjælder baade den visse og uvisse Indkomst fra Philippi 1611, da han fik Lenet efter Henning Gjøe til Kjelstrup, Befalingsmand paa Kgl. Maj.s Gaard Høgstrup, og til Philippi 1615, da han afgav det til Claus Daa til Ravnstrup; og blev Bjelke aldeles intet skyldig]. Kjøbenhavn 13 December 1615. R. III. 481. Afskr. VI. 774.

Laurits Hanssøn fik Bestilling at være Lagmand i Skien.

[I sedvanlig Form for os „elskelige Laurits Hanssøn, Borgermester i Skien"]. Kjøbenhavn 13 December 1615. R. III. 482. Afskr. VI. 774.

Hr. Jon Jonssøn [Budde] fik Brev, ut sequitur.

C. IV. G. a. v., at eftersom Hr. Jon Jonssøn, Sogneprest og Forstander til Hospitalet udi vor Kjøbsted Throndhjem, skal have forseet sig og besovet et Kvindfolk, som tjente udi forne Hospital, som hannem var beslægtet udi tredie Led, da have vi af vor synderlige Gunst og Naade efterladt hannem samme hans Forseelse, dog at han derfore stiller vores Lensmand der sammesteds tilbørligen tilfreds paa vore Vegne. Cum inhib. sol. Kjøbenhavn 13 December 1615. R. III. 483. Afskr. VI. 774.

Jørgen Lunge fik Brev noget fremmed Drik, som Kgl. Maj. til Baahuus fremskikker, vel at lade forvare. Fredriksborg 29 December 1616 [ɔ: 1615]. T. III. 506. Afskr. VI. 384.

1616.

Aabent Brev over alt Norge om Herredage at holde.

C. IV. Hilse eder alle, vore kjære, tro Undersaatter [etc. mutat. mutand. ordret med Herredagsbrevet af 2 Januar 1610, ovfr. S. 348 f., kun med den Forandring, at Herredagen skal holdes i „Tunsberg St. Olai Dag, som indfalder den 29 Juli nu førstkommendes"]. Kjøbenhavn 2 Januar 1616. T. III. 507. Afskr. VI. 384.

Nogle af Lensmændene udi Norge finge [Brev] om Herredage og Stevninger at udgive. [I sedvanlig Form]. Kjøbenhavn 2 Januar 1616. T. III. 508. Afskr. VI. 384.

Fredrik Hanssøn.[Litle] fik Fredebrev udi en Drabssag.

C. IV. G. a. v., at eftersom os elskelige Fredrik Hanssøn til Foss, vor Mand og Tjener, for nogen Tid siden skal være kommen for Skade og dræbt og ihjelslaget en ved Navn Henrik Hanssøn udi vort Rige Norge, hvis Sags Leilighed vi have forfaret af nogle Vidnesbyrd, som udi samme Drabssag til Thinge taget er, og han nu paa det underdanigste hos os haver ladet gjøre Anfordring, at vi hannem samme hans Forseelse naadigst ville eftergive og tilstede, at han samme Sag hos den dødes Slægt og Venner maatte afsone; da have vi af vor synderlige Gunst og [Naade undt og] tilladt og nu med dette vort aabne Brev unde og tillade, at forne Fredrik Hanssøn maa afsone og tilfredsstille forne Henrik Hanssøns Slægt, Venner og Arvinger og siden for den Sags Skyld være aldeles kvit og fri, dog saa at han skal være forpligt at tjene enten udi Ungarn eller paa et andet lovligt Tog uden Riget paa fire Aars Tid. Og naar han dette haver gjort og agter at begive sig hjem til sit Fædreland igjen, skal han udi lige Maade være forpligtet at føre nøiagtigt Vidnesbyrd med sig, at han sig imidlertid haver forholdet, som en ærlig Soldat egner og bør. Cum inhib. sol. Kjøbenhavn 8 Januar 1616. R. III. 483. Afskr. VI. 775.

Bispen udi Oslo fik Brev Borgermestere og Raad udi Kongelf og Oddevald anrørendes.

C. IV. V. s. G. t. Vider, at eftersom Bønderne der udi Baahuus Len og Viken hidindtil aarligen har udgivet en Summa Penge, hver dem nogle Skillinger, til Skolen der udi vor Kjøbsted Oslo, og os elskelige Borgermestere og Raadmænd udi vore

Kjøbstæder Kongelf og Oddevald underdanigst har anlanget, at dem samme Penge til deres Byers Skolers Ophold naadigst herefter maatte bevilges, hvilken Opbørsel vi dem naadigst herefter have bevilget til forne deres Skolers Behov at mue lade annamme, da bede vi eder og ville, at I dem samme Penge aarligen lader beholde, ei gjørendes dem derpaa nogen Forhindring, havendes dog god Indseende med, at dermed ganger ligeligen og ret til. Cum claus. consv. Baahuus 26 Januar 1616. T. III. 508. Afskr. VI. 384.

Borgermestere og Raad udi Baahuus finge Eiendomsbrev paa Ladegaarden og Fonthin der sammesteds.[1]

C. IV. G. a. v., at eftersom vor Kjøbsted Kongelf er bleven af Rigens Fiender udi forleden Feide ganske afbrændt, og vi naadigst have for godt anseet, at forne By ikke mere paa det Sted, som den tilforn var bygt paa, men naadigst have ladet forordne, at den under vort Slot Baahuus igjen skulle opbygges, have vi Borgerne [der] sammesteds undt Ladegaardens Mark, som tilforn haver ligget her under Slottet, og Fonthin Fædrift udi Steden for hvis Jorder, som de have havt omkring det Sted, som forne Kongelf tilforn var bygt paa. Da have vi af vor synderlige Gunst og Naade undt, bevilget og tilladt og nu med dette vort aabne Brev unde, bevilge og tillade, at Borgerne udi forne Ny-Kongelf, som nu derudi bo eller herefter boendes vorde, deres By til des større Fordeel og Gavn, at mue og skulle have, nyde, bruge og beholde forne Ladegaards Jorder og Fonthin Fædrift til evindelig Eiendom; dog skal Knegtene, som tjene paa forne vort Slot Baahuus, efter gammel Sedvane have Græsning til deres unge Fæmon. Og naar forne By bliver med Borgerne og Huse bedre beseet og forbedret, da skal den efter Leiligheden med saadanne Privilegier af os blive forsynet, eftersom da synes os christeligt og billigt kan være og dennem som vore kjære Undersaatter og Borgere meest kan komme til Gavn og Gode og andre Kjøbstæder her udi vort Rige Norge ere med forsynet. Cum inhib. sol. Baahuus 27 Januar 1616.[2] R. III. 484. Afskr. VI. 775.

[1] Begyndelsen af dette Brev er af Skriveren, Ove Gedde, feilagtig indført i „Tegnelser" fol. 508 b. (Afskr. VI. 384 f.) og der givet saadan Overskrift: „Borgermester og Raad udi Baahuus finge Eiendomsbrev paa Ladegaarden og . . . . . marken til deres Fædrift."

[2] Jfr. A. E. Holmberg, Bohusläns Historia och Beskrifning, III. S. 344 Anm.

Jørgen Lunge fik Brev at tilholde Bønderne udi Thjørn og Oroust Fogderi Veed at skulle fremføre til Baahuus til en Klippe at lade afbrænde.

C. IV. V. G. t. Vid, at eftersom vi dig naadigst have ladet befale, at du en Klippe her paa vort Slot Baahuus skulde lade afbrænde, hvortil behøves en stor Hob Veed, da bede vi dig og ville, at du henholder vore og Kronens Bønder, som bo udi Thjørn og Oroust Fogderi, saa ogsaa de, som bo udi Schierten [ɔ: Hjertum] og Vesterlands Sogne paa Indland, at enhver dem, som har en heel Gaard, herefter aarligen til Slottet, indtil samme Klippe kan blive afbrændt, giver og udfører 1 Favn Veed, og den, som har en halv Gaard, en halv Favn, og at den Veed, som nærværendes Aar skal af Bønderne gives, endeligen bliver ydet inden Paaske. Cum claus. consv. Baahuus 30 Januar 1616. T. III. 509. Afskr. VI. 385.

Jørgen Lunge fik Brev at skulle tilholde Fogderne der udi Lenet, at de opkjøbe hvis Forverk de der sammesteds for et billigt Værd kunne bekomme. [Baahuus] 31 Januar 1616. Ibidem.

Jørgen Lunge fik Brev Isak Pederssøn [Maaneskjold] anrørendes.

C. IV. V. G. t. Vid, at eftersom nogle vore og Kronens Bønder, som ligge under vort Slot Baahuus, underdanigst have ladet tilkjendegive, hvorledes at en af Adelen her udi vort Rige Norge, ved Navn Isak Pederssøn, dem høiligen udi adskillige Maade imod Loven skal have uforrettet, hvorfor de ham ogsaa have indstevnet til Lagthinget, som her udi Lenet pleier at holdes, der at dømmes efter Norges Lov; da bede vi dig og ville, at du forhjælper forne Bønder til Rette, saa at dem til forne Lagthing ikke andet vederfares, end som hvis Lov og Ret er, og at der med det allerførste uden lang Ophold ganger Dom udi Sagen. Sammeledes bede vi dig og ville, at naar Dommen er gangen, og der befindes, at forne Isak Pederssøn har forgrebet sig noget imod vores kongelige Høihed og med saadanne sine Gjerninger forurettet vores Undersaatter, at du da ham paa vore Vegne indstevner for os og vores elskelige Danmarks Riges Raad udi Rette til den almindelige Herredag, som er berammet at skal stande udi vort Rige Danmark udi vor Kjøbsted Kjøbenhavn. Cum claus. consv. Baahuus 31 Januar 1616. T. III. 510. Afskr. VI. 385.

Envold Kruse fik Brev at skulle der udi hans Len lade hugge noget Furutømmer til et Bolhuus.

C. IV. V. s. G. t. Vider, at vi naadigst paa vort Slot Fredriksborg udi vort Land Sjæland med allerførste Leilighed ville have opsat et Bolhuus til vores eget Behov, da bede vi eder og ville, at I til des Behov der udi eders Len lader hugge saa meget Furutømmer, som til samme Bolhuus vil behøves og et Skib paa 40 Lester kunde fremføre, hvilket I og der udi Lenet kan lade fragte og det eder saaledes lade føre til Regnskab, saa og det saaledes forordner, at forne Tømmer med det allerførste kunde blive hugget og did til dauliche (sic) Slot nedført, sammeledes at I og hid forskikker med forne Tømmer en Tømmermand, som med saadanne Huse at opsætte vel veed at omgaaes. Cum claus. consv. Valdø 2 Februar 1616.

Udi lige Maade bede vi eder og ville, at I med forne Skib ogsaa forskikker saa meget Næver, som til samme Huus at tække kunne behøves. T. III. 510. Afskr. VI. 385.

Jørgen Lunge fik Brev M. Villum anrørendes, saa og en Skibsladning Steen at lade bryde paa Bokuld.

C. IV. V. G. t. Vid, at eftersom vi naadigst nu have ladet afferdige nærværendes Brevviser M. Villum, vor Bygmester, herifra og op ad Norge til dig, da bede vi dig og ville, at naar han did til vort Slot Baahuus er ankommen, du da strax begiver dig med ham til vor Kjøbsted Oddevald og der ham beretter, hvis vi dig tilforn om samme Bys Bygning naadigst have ladet forstande. Sammeledes bede vi dig og ville, at du der paa Bokuld lader bryde en Skibsladning Steen, og naar samme Steen er brudt, at du da det strax underdanigst lader tilkjendegive, at vi den med et Skib kunne lade hente og abfordre. Laholm 5 Februar 1616. T. III. 510. Afskr. VI. 386.

Robert Engelgraf, Simon Ardtzen og Didrik Henrikssøn de Vette, Kjøbmænd til Amsterdam, finge Pas paa Nordland at segle med et Skib paa 80 Lester, som kaldes Pelikanen, som Jan Claussøn var Skipper paa, og er Tolden bleven erlagt paa Rentekammeret. Kjøbenhavn 14 Februar 1616. R. III. 484. Afskr. VI. 776.

Udi lige Maade fik Jan Jakobssøn van Strallen, Kjøbmand til Amsterdam, Pas paa Nordland med Skib, kaldes Duviffken, paa 45 Lester, som Peter Abrahams var Skipper paa, og Tolden blev erlagt paa Rentekammeret. Kjøbenhavn 14 Februar 1616. R. III. 485. Afskr. VI. 776.

Hr. Christen Jenssøn, Sogneprest udi Skien, fik Brev paa Solum-Hereds Prestegjeld med Mælums Annex.

C. IV. G. a. v., at eftersom vi naadigst komme udi Forfaring, at Sognepresten udi vor Kjøbsted Skien, ved Navn Hr. Hans Jørgenssøn, ved Døden skal være afgangen, hvilken naadigst af os var bevilget Solum-Hereds Prestegjeld med Mælums Annex, da have vi af vor synderlige Gunst og Naade undt og bevilget og nu etc. unde og bevilge, at os elskelige, hæderlig og vellærd Mand Hr. Christen Jenssøn, som udi afgangne Hr. Hans Jørgenssøns Sted udi forne vor Kjøbsted Skien er voceret og tilforordnet, maa herefter og indtil paa videre Forordning beholde forne Solum-Hereds Prestegjeld med Mælums Annex, eftersom hans Formand for ham havt haver; dog med den Kondition, at han hos dennem udi Sognet skal holde en skikkelig residerendes Kapellan, som inden og uden Kirken skal gjøre Sognefolket der sammesteds den tilbørlige Tjeneste, dem bør at skee. Bedendes og bydendes [etc. som i Formandens Brev af 1 Mai 1609, ovfr. S. 308 f.]. Kjøbenhavn 16 Februar 1616. R. III. 485. Afskr. VI. 776.

Hans Glad, Lagmand udi Bergen, fik Brev Søfren Rasmussøn anlangendes.

C. IV. V. G. t. Vid, at eftersom nærværendes Brevviser, Søfren Rasmussøn, Foged paa Reins Kloster udi Throndhjems Len, underdanigst os har ladet give tilkjende, hvorledes han skal have en Trætte med os elskelige Fru Else Throndsdatter [Rustung] anlangendes en Summa Penge, som forne Fru Else Throndsdatters Søn, afgangne Jon Haar, skal være bleven ham skyldig, og han samme Sag for dig skal have indstevnet, og du derudinden ingen endelig Dom skal have afsagt, da bede vi dig og ville, at du, naar forne Søfren Rasmussøn dig hermed besøgendes vorder, uden Forhaling samme Sag for dig tager og ham en endelig Dom derpaa giver, som du for os vil ansvare og være bekjendt. Kjøbenhavn 16 Februar 1616. T. III. 511. Afskr. VI. 386.

Envold Kruse fik Brev at lade hugge en Tylvt af de største Master, der ere at bekomme, og siden sig at erklære imod Breide Rantzau, til hvilken Havn de blive udførte. Kjøbenhavn 16 Februar 1616. Ibidem.

Johan Engels og Just Vagezelve, Indvaanere udi Hamburg, finge Pas paa Nordland at segle med et Skib, kaldes Solen, stort paa 80 Lester, og Tolden er erlagt paa Rentekammeret. Kjøbenhavn 17 Februar 1616. R. III. 486. Afskr. VI. 776.

Jørgen Kaas fik Brev at skulle til Philippi Jacobi Dag førstkommendes fra sig levere den Gaard udi Stavanger med des underliggendes Len og Inventario, som han naadigst har været med-forlenet. Kjøbenhavn 18 Februar 1616. T. III. 511. Afskr. VI. 386.

Sammeledes fik Erik Urne ogsaa Brev at levere fra sig Utstein Kloster udi Norge. [Kjøbenhavn 18 Februar 1616]. T. III. 511. Afskr. VI. 387.

Ericus Nicolai fik Brev paa et Kannikedom udi Stavanger Domkirke paa et Aars Tid at beholde.

C. IV. G. a. v., at efterdi der nu vacerer og ledigt er et Kannikedom udi Stavanger Domkirke efter afgangne Hr. Peder Claussøn [Friis] i Undal, Heredsprovst udi Lister, som kaldes Kirkens Præbenda, da have vi af vor synderlige Gunst og Naade undt, bevilget og tilladt og nu etc. unde, bevilge og tillade, at denne unge Person, Ericus Nicolai, til hans Studia at continuere og sig udi boglige Kunster des flittigere at forfremme, maa bekomme samme Kannikedom, som nu efter for^ne^ Hr. Peders dødelige Afgang vacerer og ledigt er, med al des Rente og rette Tilliggelse, vist og uvist, aldeles intet undtaget udi nogen Maade, og det at nyde og beholde fra den Tid, for^ne^ Hr. Peders Hustrues Naadensaar haver endt, og til Philippi Jacobi Dag Anno 1617. Cum inhib. sol. Kjøbenhavn 19 Februar 1616. R. III. 486. Afskr. VI. 777.

Udi lige Maade fik Christianus Johannis Brev paa et Kannikedom udi Bergens Domkirke efter Dr. Henrik Høyer til Philippi Dag Anno 1617 at maa beholde. Kjøbenhavn 19 Februar 1616. Ibidem.

Claus Gagge fik Brev, at han udi tilkommendes Sommer maa drage herned til Danmark, dog at først forordne altingest, at intet formedelst hans Fraværelse kan blive forsømmet. Antvorskov 23 Februar 1616. T. III. 512. Afskr. VI. 387.

Claus Lud og Jakob Jakobssøn finge Bevilling en Mølle at opbygge udi Eidsvaag, ved Bergen liggendes.

C. IV. G. a. v., at eftersom vi for nogle Aar forleden naadigst have forlent os elskelige Claus Lud og Jakob Jakobssøn, Borgere udi vor Kjøbsted Bergen, med en vor og Norges Krones Gaard og Mølle, kaldes Eidsvaag, af hvilken Mølle for^ne^ Bergens By og ganske Nordlandene haver stor Nytte og Gavn, udi det at der fast bedre Rug males end fra de Tydske Stæder i Meel did ind-

føres, og forne Claus Lud og Jakob Jakobssøn have været begjerendes paa det underdanigste, at dennem (fremdeles Byen og Nordlandene til Gavn og Bedste) maatte bevilges at fundere og opbygge endnu en Mølle hos forne Mølle udi Eidsvaag; da have vi af vor synderlige Gunst og Naade saa og for den store Nytte og Gavn, forne vor Kjøbsted Bergen og Nordlandene deraf kan have, undt og bevilget og nu med dette vort aabne Brev unde og bevilge, at forne Claus Lud og Jakob Jakobssøn maa lade fundere og opbygge endnu en Mølle hos forne Mølle i Eidsvaag. Og efterdi til samme Mølles Bygning skal anvendes en stor Summa Penge, og forne Claus Lud og Jakob Jakobssøn ere noget ved Alder, saa de deres Livstid ikke kan komme til deres Opretning for hvis der kan blive anvendt paa forne Mølle, da have vi naadigst bevilget, at forne Claus Luds ældste Barn efter hans Død saa og forne Jakob Jakobssøns Hustru efter hans Død, og efter hendes Død hans ældste Barn, maa nyde og beholde samme Møller deres Livstid og saalænge de leve. Dog at de samme ny Mølle med god og nødtørftig Bygning skulle lade opbygge og den saavelsom den gamle siden ved Magt holde og forbedre, naar behov gjøres, og give deraf udi rette Tide aarlig til Slottet 10 Rigsdaler foruden den sedvanlige Landskyld, som af den gamle Mølle pleier at udgives; og naar forne Claus Lud, Jakob Jakobssøn, hans Hustru, samt en af hver deres Børn ved Døden afgaa, da skal samme Møller med hvis Bygning derpaa anvendt er igjen hjemfalde til os og Norges Krone. Cum inhib. sol. Antvorskov 8 Marts 1616. R. III. 486. Afskr. VI. 777.

Claus Gagge og Hartvig Bilde fik Missive anlangende Hvalfiskeri at have Opseende, at ingen foruden Pas maa tilstedes.

C. IV. V. G. t. Vid, at eftersom vi komme udi Erfaring, hvorledes der skal være nogle, som understaa sig til med Skibe at besøge vore og Norges Krones Havner udi dit Len der at fange Hval, og de derpaa ei have vores naadigste Bevilgning og Pas, da bede vi dig og ville, at du efter denne Dag haver grangivelig og flittig Indseende, at ingen, indlændiske eller udlændiske, ligger der udi dit Len, at bruge deres Handel med Hvalfiskeri, uden de have vores naadigste Bevilgning og Pas. Og dersom nogen ville fordriste sig til med Magt at bruge Hvalfiske udi dit Len, da skal du med allerstørste Magt, du tilveie kan bringe, hannem imodstaa og gjøre din Flid, du hannem kan

blive mægtig, og siden forskikke ham med Skib og indehavendes Gods herned til vor Kjøbsted Kjøbenhavn. De, som have vores naadigste Bevilgning og Pas der udi dit Len at maa fange Hval, skal du have god Inspektion med, at de vore Undersaatter der sammesteds ingen Overlast tilføie, men holde dennem skikkeligen og tilbørligen i alle Maade. Cum claus. consv. Antvorskov 8 Marts 1616. T. III. 512. Afskr. VI. 387. (Jfr. Paus's Samling, III. S. 563.)

Bønderne paa Færø fik Brev Kjøbmandskab anlang.

C. IV. Hilse eder, vore og Norges Krones Bønder og Tjenere, som bygge og bo paa vort Land Færø, evindeligen med Gud og vor Naade. Vider, at eftersom vi komme udi Forfaring, hvorledes fremmede Nationer, Englisker og andre, understaa dennem at komme der til Landet, der at bruge deres Kjøbmandskab med eder, uanseet at det er imod vores udgivne Brev, som vi naadigst have givet dennem, som for.ne vort Land af os udi Forpagtning [have], hvilket foraarsager, at naar de, som have for.ne vort Land udi Forpagtning, til eder ankomme, lide [de] derover stor Skade; da bede vi eder og ville saa og hermed alvorligen og strengeligen befale, at I efter denne Dag alene med dennem, som for.ne vort Land forpagtet have, bruge eders Handel, og med ingen fremmede. Dersom nogen findes herimod, eftersom for.vet staar, at gjøre, da straffes, som vedbør. Cum claus. consv. et inhib. sol. Antvorskov 8 Marts 1616. R. III. 487. Afskr. VI. 778.

Knut Urne, Søfren Søfrenssøn og Henrik Dideriksson fik Bevilling paa Hvalfiskeri at bruge fri under Norge.

C. IV. G. a. v., at vi af vor synderlige Gunst og Naade have undt og tilladt og nu etc. unde og tillade, at os elskelige Knut Urne til Aasmark, vor Mand, Tjener og Embedsmand paa vort Slot Bergenhuus, samt Søfren Søfrenssøn, Borgermester udi vor Kjøbsted Bergen, og Henrik Dideriksson, Borger der sammesteds, mue herefter, og indtil saalænge vi anderledes derom tilsigendes vorde, ved deres Fuldmægtige med nogle deres Skibe frit bruge Hvalfiskeri udi vort Rige Norge og der udi vore og Norges Krones Fjorde lade slaa Hvalfiske. Og paa det at de med samme Drift og Hvalfiskeri kunne komme til Rette, have vi dennem og naadigst bevilget, at de mue antage og bruge fremmede og udlændiske Folk, som med saadanne Fiskeri vide at omgaaes. Og dersom de eller deres Fuldmægtige kunne for-

nemme, at nogen fremmede eller udlændiske nogensteds der under Landet ville fordriste sig til at bruge samme Hvalfiskeri og ikke have vores Pas eller naadigste Tilladelse saadant at mue gjøre, da maa de dennem lade antaste og paagribe. Og dersom de nogen udi saa Maade kunne mægtige blive, skal de os det strax lade tilkjendegive, paa det vi siden naadigst kunne lade forordne, hvorledes vi med samme Skib ville have forholdet. Cum inhib. sol. Antvorskov 12 Marts 1616. R. III. 489. Afskr. VI. 779.

Michael de Trasso og Johan del Puy fik Pas paa Hvalfiskeri.

C. IV. G. a. v., at vi af vor synderlige Gunst og Naade saa og for nogle gode Venners og Naboers Intercessions og Forbøns Skyld have undt, bevilget og tilladt og nu etc. bevilge og tillade, at disse Brevvisere, Michael de Trasso og Johan del Puy af St. Sebastian, med deres Konsorter maa udi tvende Sommere selv eller ved deres Fuldmægtige med tvende deres Skibe besøge vore og Norges Krones Strømme og Havner Thromsondtt [ɔ: Tromsøen] og Sørøen, der sammesteds at fange saamange Hvalfiske, de kan overkomme; hvilket Hvalfiskeri de maa bruge fri uden al Told og Afgift paa tvende Sommeres Tid og dermed søge og bruge deres Fordeel det bedste de kunne. Dog skal dette vores Brev og Benaadning til St. Michels Dag, naar man skrivendes vorder 1618, have Ende, og skal de udimidlertid ingen Overlast eller Besværing vore Undersaatter der sammesteds tilføie. Cum inhib. sol. Antvorskov 16 Marts 1616. R. III. 488. Afskr. VI. 778.

Herman Hoë, Borger til Flensborg, fik Pas paa Nordland paa sit Skib, som Clement Blomme er Skipper paa. Antvorskov 17 Marts 1616. R. III. 490. Afskr. VI. 779.

Envold Kruse fik Brev anlangendes nogen Eiendom, Jakob Rosenkrands er begjerendes.

C. IV. V. s. G. t. Vider, at eftersom os elskelige Jakob Rosenkrands, vor Mand, Tjener og Embedsmand paa vort Slot Hagenskov, underdanigst for os har ladet berette, hvorledes I for nogen Tid siden med hans Consents og Villie skal have ladet bygge en Jernhytte paa en hans Grund og Eiendom, som kaldes Valding[1], liggendes udi vort Rige Norge udi Bergums Hered, og han os nu samme Gaard med des underliggendes Grund og Eiendom underdanigst har undt og bevilget til Magelag, hvorimod han til Vederlag igjen har været begjerendes en anden

[1] Valder?

Gaard, liggendes udi forne vort Land udi Asker Sogn, kaldes Blakestad, med des underliggendes Ødegaarde, Grund og Eiendom, da bede vi eder og ville, at I med forderligste Leilighed eder derom imod os erklærer, om samme Gods, som han i saa Maade til Vederlag er begjerendes, for Beleilighed Skyld der fra Slottet kan mistes eller ei, og siden samme eders Erklæring om forne Gaardes Leilighed udi vort Kantselli lader indskikke. Antvorskov 18 Marts 1616. T. III. 512. Afskr. VI. 387.

Aabent Brev til menige Almue udi Norge, at Herredage ikke skal holdes udi Tunsberg, hvorom tilforn var Breve udgaaen, men udi Oslo til den 29 Juli. Antvorskov 19 Marts 1616. T. III. 513. Afskr. VI. 387. (Orig. i Rigsarkivet.)

Udi lige Maade finge nogle af Lensmændene Missive, at Herredagene skulle holdes udi Oslo By og ikke udi Tunsberg. Datum ut supra. Ibidem.

Jens Munk og Jakob Pederssøn, Borgere i Kjøbenhavn, fik Pas paa Nordland med et Skib, kaldes St. Peder, paa 40 Lester, og Skipperen heder Hans Throndhjem. Antvorskov 26 Marts 1616. R. III. 490. Afskr. VI. 779.

Gabriel Kruse fik Forleningsbrev paa Jæderen, Dalerne og Ryfylke.

C. IV. G. a. v., at vi af vor synderlige Gunst og Naade saa og for Troskab og villig Tjeneste, som os elskelige Gabriel Kruse til Tulsted, vor Mand, Tjener og Skibshøvedsmand, os og Riget hertil gjort og beviist haver og herefter troligen gjøre og bevise maa og skal, have undt og forlenet og nu etc. forlene forne Gabriel Kruse med vore og Norges Krones Lene Jæderen, Dalerne og Ryfylke, som Jørgen Kaas til Havgaard, etc., sidst udi Befaling og Forsvar havt haver, og det med tilliggendes Bønder, Tjenere og al dets Rente og rette Tilliggelse, vist og uvist, intet undtaget, have, nyde, bruge og beholde, indtil saalænge vi anderledes derom tilsigendes vorde. Dog saa at han for den aarlige visse Rente og Indkomst, som af forne Lene sig beløbe og inddrage kan, skal give os til aarlig Afgift 800 Daler og dennem paa hans egen Omkostning og Eventyr her i vort Rentekammer levere. Og hvis den uvisse Rente og Indkomst anlanger, som sig i samme Lene tildrage kan, som er Bygsel, Landbohold og Sagefald, eller hvis andet, som for uvisse bør at regnes, derfor skal han aarligen gjøre os Rede og Regnskab fore, hvoraf vi naadigst have bevilget ham den femte Part for sin

Umage at maa nyde og bekomme, og den øvrige Part samt al hvis Told, Sise og Vrag, som der i forne Lene sig tildrage kan, skal altsammen efter godt og klart Regnskab komme os alene til Bedste. Og dersom forne Gabriel Kruse kan formærke og opspørge [etc. i de sedvanlige Udtryk om at indtale frakommet Krongods]. Hvilken forne hans Regnskab og Afgift skal begynde og angaa fra Philippi Jacobi Dag førstkommende udi nærværendes Aar 1616 og endes til Philippi Jacobi 1617 og saaledes Aar fra Aar forfølges, emeden og al den Stund vi hannem med samme Lene naadigst forlene ville. Han skal og holde Stavanger Gaard ved god Hevd og Magt og Bønderne der tilliggendes, [etc. i de sedvanlige Udtryk]. Antvorskov 26 Marts 1616. R. III. 490. Afskr. VI. 779.

Kongens og Kronens Bønder og Tjenere udi Norge, som ligge under Jæderen, Dalerne og Ryfylke Lene, finge Breve at skulle yde til Gabriel Kruse alt, hvis de af Arilds Tid ydt og udgivet have, hvorimod han skulle holde dem ved Norges Lov, Skjel og Ret. Antvorskov 26 Marts 1616. T. III. 513. Afskr. VI. 387.

Paul Leth, Lagmand udi Stavanger, og Søfren Jenssøn, Borgermester sammesteds, finge Brev at skulle være overværendes, naar Jørgen Kaas til Havgaard fra sig leverer Stavanger Len samt den Gaard udi forne Stavanger med hvis Inventario og Breve, som ved Lenet bør at blive, og til Gabriel Kruse til Tulsted, at de ogsaa besigte Bygningen paa forne Gaard, og de det fra dem give beskreven. Antvorskov 26 Marts 1616. T. III. 513. Afskr. VI. 388.

Bønderne og Almuen paa Island fik Brev Kjøbmandskab anlangendes, [Mutat. mutand. overeensstemmende med Brev til Færø om samme af 8 Marts s. A., ovfr. S. 574]. Kjøbenhavn 7 April 1616. R. III. 491. Afskr. VI. 780.

Claus Erikssøn, Borger udi Flensborg, fik Pas paa Nordland at segle med et hans Skibe. Fredriksborg 9 April 1616. Ibidem.

Michel Vibe og Thomas Lorck fik Pas paa Nordland med et deres Skib, St. Hans, paa 40 Lester, som Roland Bagge er Skipper paa. Kjøbenhavn 9 April 1616. R. III. 492. Afskr. VI. 780.

Mand Dr. Nils Paaske er nu retteligen udvalgt og kaldet til Superintendent at være udi Bergenhuus Stift efter M. Anders Michelssøn [Kolding], fordum Biskop der sammesteds, hans Død og Afgang [etc. mutat. mutand. ordlydende med Formandens Bestalling af [22 Januar 1608, ovfr. S. 241]. Cum inhib. sol. Kjøbenhavn 29 April 1616. R. III. 497. Afskr. VI. 782.

Brev til Undersaatterne udi Bergenhuus Len Dr. Nils Paaske at være beforderlig udi de Sager, hans Embede vedkomme.

C. IV. Hilse eder alle, vore kjære Undersaatter, Fogder, Lensmænd, menige Adel og Ridderskab, som bygge og bo over alt Bergenhuus Stift, kjærligen med Gud og vor Naade. Vider, at eftersom os elskelige Dr. Nils Paaske er nu rettelig udvalgt og kaldet saa og tilforordnet til Superintendent at være udi Bergenhuus Stift efter M. Anders Michelssøn [Koldings] Død og Afgang, og han nu haver gjort os sin Eed, samme sit Embede og Kald troligen og retteligen af hans yderste Magt og Formue at skulle forestaa, da, hvis som forne Dr. Nils Paaske nogen eders Hjælp og Bistand behov haver udi de Sager, hans Embede er anrørendes, bede vi eder alle og hver særdeles strengeligen byde og befale, at I forne Dr. Nils Paaske paa vore Vegne derudinden ere bistandige og hannem derhos for Overvold og Uret haandhæve og beskjærme. Cum inhib. sol. Kjøbenhavn 29 April 1616. R. III. 498. Afskr. VI. 782.

Maurits Bodsted og hans Hustru finge Brev paa en Gaard i Bergenhuus Len, [Fjøsanger udenfor Bergen, for deres Livstid mod sedvanlig Landgilde]. Fredriksborg 29 April 1616. Ibidem.

Claus Daa fik Brev en Leiermaalssag at afsone saa og at hænde Dom over en Kapellan.

C. IV. V. G. t. Vid, at eftersom du os underdanigst [har ladet] tilkjendegive, at en Enke der udi vor Kjøbsted Throndhjem, ved Navn Mille Henriksdatter, har forseet sig med Leiermaal og Dylgsmaal, og hun nu underdanigst er begjerendes samme Sag med dig paa vore Vegne at afsone, førend Dom over hende gaar, da bede vi dig og ville, at du med forne Mille Henriksdatter paa det lideligste afsoner og ingen Dom over hende tager; medens den Kapellan udi Frosten, som hendes Barn døbte hemmeligen og derfor tog Forsikring, at han skulle blive skadesløs, ham ville vi du skal lade tiltale og over ham hænde

Dom og siden dig efter Dommens Indhold forholde. Cum claus. consv. Kjøbenhavn 29 April 1616. T. III. 514. Afskr. VI. 388.

Gerlof Nettelhorst fik Missive selv at erschine til næstkommendes Herredag udi Norge og sig erklære om, hvis Punkter Hr. Laurits Bjørnssøn har ham angivet.

C. IV. V. G. t. Vid, at eftersom nærværendes Brevviser, Hr. Laurits Bjørnssøn, Sogneprest i Ed Sogn i Sverige, dig for os har angivet udi adskillige Maade, hvilket du af denne herhosføiede Copia af hans Supplikation har at erfare, da bede vi dig og ville, at du retter dig efter selv personligen at møde nu til førstkommendes Herredag, som er berammet at skal stande udi vort Rige Norge udi vor Kjøbsted Oslo, og der dig erklære udi hvis Punkter han dig angivet har. Kjøbenhavn 2 Mai 1616. Ibidem.

Johan Villumssøn i Helsingør fik Pas paa Nordland at segle med et Skib paa 40 Lester, som Ebbe Jenssøn af Kjøbenhavn er Skipper paa. Kjøbenhavn 4 Mai 1616. R. III. 499. Afskr. VI. 783.

Udi lige Maade fik Herman Hoë, Borger i Flensborg, Pas paa Nordland udi nærværendes Sommer og paa denne ene Gang med et hans Skib, som Nils Anderssøn er Skipper paa. Kjøbenhavn 6 Mai 1616. Ibidem.

Lagmand udi Bergen og Stavanger Len finge Brev Breide Rantzau og Jakob Rosenkrands anrørendes.

C. IV. V. G. t. Vider, at os elskelige Jakob Rosenkrands til Kjerstrup, vor Mand, Tjener og Embedsmand paa vort Slot Hagenskov, underdanigst for os har ladet berette og tilkjendegive, hvorledes han har nogen Trætte med afgangne Dr. Henrik Høyer (som var hans Ombudsmand over det Gods, som han har Nordenfjelds der udi vort Rige Norge) hans Hustru, med underdanigst Begjering, at han uden vidtløftig Proces, Rettergang og lang Ophold maatte til Rette forhjælpes; da bede vi eder og ville, at, naar forne Jakob Rosenkrands eder hermed besøger, I da forne hans Vederpart for eder udi Rette stevner, dem uden lang Ophold imellem dømmer og ellers ham herudinden til Rette forhjælper, saavidt du kan gjøre med Lov og Ret. Og dersom os elskelige Breide Rantzau til Rantzauholm, vor Mand, Raad og Statholder her udi vor Kjøbsted Kjøbenhavn, hans Fuldmægtige har forne Dr. Henrik Høyers Hustru noget til at tale, ville vi ogsaa, at I ham uden Vidtløftighed til Rette for-

hjælper. Cum claus. consv. Kjøbenhavn 17 Mai 1616. T. III. 514. Afskr. VI. 389.

Søfren Søfrenssøn udi Bergen fik Brev Accise paa Tydsk Øl anrørendes.

C. IV. V. G. t. Vid, at eftersom vi komme udi Forfaring, hvorledes en Part Borgere der udi vor Kjøbsted Bergen skulle fortrykke sig at udgive Told og Accise af hvis Rostokker-Øl eller andet fremmed Øl, som der for Byen indkommer og der sammesteds til dem selges og forhandles, hvorover os paa forne vor Øl-Sise og Rettighed skeer meget for kort, da bede vi dig og ville, at du herefter endeligen tager og annammer den tilbørlige Accise, eftersom den nu udi vore Riger gives og annammes, af alt hvis Øl, som der for Byen indkommer og der sammesteds enten indtages og i Kande- eller Pottetal udtappes eller af Borgerskabet selv til deres eget Behov indkjøbes og uddrikkes, saavel ogsaa af det Øl, som der udi Bergenhuus Len udi Tønde-, Kande-, eller Pottetal selges og udtappes; dog ere vi naadigst tilfreds, at alt hvis Øl, som bliver ført til Nordlandene, at det herefter som tilforn maa indtil paa videre Besked toldfri passere. Kjøbenhavn 24 Mai 1616. T. III. 515. Afskr. VI. 389.

Walter og Johan Brugeren fik Bevilling Falke at maa fange udi Bergenhuus Len. [Tilladelse i sedvanlig Form — efter Anmodning af Grev Maurits af Nassau-Oranien — paa 4 Aar fra Dato mod sedvanlig Told]. Kjøbenhavn 28 Mai 1616. R. III. 499. Afskr. VI. 783.

Styring Boel fik Brev noget Gods, som var taget af et Fribytterskib, at skulle herneder forskikke.

C. IV. V. G. t. Vi bede dig og ville, at du lader fragte et Skib til det Gods, som fra den Fribytter der udi dit Len blev taget, og det siden strax herneder forskikker, saavelsom hvis Vidnesbyrd og Breve derhos findes, hvor her siden skal gange Dom udi Sagen. Cum claus. consv. Kjøbenhavn 28 Mai 1616. T. III. 515. Afskr. VI. 389.

M. Isak Grønbech, Superintendent udi Throndhjems Stift, fik Brev at maatte være forskaanet for at drage udi Finmarken udi Visitats for hans Alderdom Skyld, dog at han udi hans Sted at visitere forordner en from, lærd Mand af Provsterne der udi Stiftet. Kjøbenhavn 28 Mai 1616. T. III. 515. Afskr. VI. 390.

Michel Vibe og hans Konsorter fik Bevilling paa Hval-

fiskefang med to Skibe, [nemlig Den hvide Svane paa 100 Lester, som Johan Steng er Skipper paa, og St. Vincent paa 70 Lester, med Skipper Juannes Arremende, hvilket skal komme fra St. Sebastian i Biskayen. — Forøvrigt som Bevilling af 15 April s. A., ovfr. S. 578]. Kjøbenhavn 9 Juni 1616. R. III. 500. Afskr. VI. 783.

Knut Urne fik Brev at skulle lade forferdige den Muur ud til Stranden paa Bergenhuus og hvis derpaa bekostes at føre til Regnskab. Kjøbenhavn 10 Juni 1616. T. III. 516. Afskr. VI. 390.

Knut Urne fik Brev at lade Gjøde Pederssøns Kvinde udi Bergen bekomme 100 Daler.

C. IV. V. G. t. Vid, at eftersom nærværendes Brevviserske, Gjøde Pederssøns Hustru udi Bergen, klageligen har ladet tilkjendegive, hvorledes hun formedelst nogle hendes Huusbondes Forseelser skal være geraaden udi allerstørste Armod, med underdanigst Begjering, at saadan hendes arme Tilstand og Leilighed naadigst maatte ansees, da bede vi dig og ville, at du lader give hende med det første 100 Rigsdaler, hvormed hun sig herefter kan opholde, hvilke du dig siden kan lade føre til Regnskab. Sammeledes ere vi og naadigst tilfreds, at dersom hun kan opfritte nogen, som kan være forne hendes Huusbonde nogen ringe Gjæld skyldig, at hun da samme Gjæld maa indfordre og beholde. Kjøbenhavn 18 Juni 1616. Ibidem.

Knut Urne og Holger Gagge finge Brev, ut sequitur.

C. IV. V. G. t. Vider, eftersom vi komme udi Forfaring, hvorledes Fogderne udi vort Len Bergenhuus, ved Navn Laurits Markussøn og Hans Rasmussøn, udi disse forledne Aaringer meget ubilligen have faret afsted med en Part af vore Undersaatter der sammesteds, som de have havt udi Befaling, idet de nogle Bønder deres Penge og Formue have afskattet uden lovlig Aarsag, endog de det ikke have ført os til Regnskab; udi lige Maade og Bøndernes Odelsgods har mere afskattet end afkjøbt, det dog alle Fogderne strengeligen er forbuden at gjøre; ogsaa dem have understanden Sager at opbygge og vore og Kronens Skove til Upligt at forhugge, med anden mere Uretferdighed, de imod os og vore Undersaatter begangen have; hvorfor vores naadigste Villie er, at, saasnart [I] der anlange, skulle I om disse efterne Punkter flitteligen forfare, dem forhøre og siden ved en endelig Dom og Sentents adskille, hvad de for slig

deres begangne Forseelse bør at lide, saavidt det kan skee med Lov og Ret. Og til videre Efterretning skulle I det efterfølgende have udi Agt: Først, eftersom vore aabne Breve ere udgangne, dateret den 22 April 1591, at en Fogdegaard skal være og blive altid udi tvende Fogderi[er] udi forne Bergenhuus Len, og dog en Foged ved Navn Laurits Markussøn haver forhvervet Livsbrev paa sig og sin Hustru paa en Gaard, kaldes Valestrand, med to Ødegaarde, Eide og Elleviken, at maa beholde udi hans Livstid, baade han og hans Hustru, dateret Skanderborg den 20 November 1608, uanseet at samme Gaard var en Fogdegaard og dertil forordineret, tilmed da var Eide og Elleviken ikke Ødegaarde, men bygde Gaarde; herforuden skal forne Laurits Markussøn, efter han sligt vort Brev med vrang Beretning havde forhvervet, besverget og beskattet mange Bønder, at efterdi forne Valestrand nu hørte ham til, da vilde han have en anden Gaard til Fogdegaard, saa at mange Bønder maatte kjøbe sig fra ham, naar han foregav, at han deres Gaarde vilde tage til en Fogdegaard og dem derfra trænge, med mere Uretferdighed, som forne Laurits Markussøn imod fattige Bønder beganget haver, hvilket de bedst selv vide at berette. Imod en Foged udi Sogn, Hans Rasmussøn ved Navn, klages dette efterne: Den Tid, Gjøde Pederssøns Gods skulde vurderes, da tog Hans Rasmussøn først af Boet, førend den blev overseet, 3 Heste, 6 Kjør, 6 Oxer, 4 fede Sviin, item Sengklæder, Kjøkkentøi o. s. v., og formenes, at det ikke er iblandt Vurderingen. Dernæst lod Hans Rasmussøn hugge om Vinteren 1614 ½ Hundrede Tylvter Tømmer paa vore og Kronens Skove. Item Stedje Gaard tog han fra de Bønder, der boede paa, og beholdt den selv. Item paa en af vore Gaarde, Hofland, bygde han en Sag, som aldrig før var Sag. Item blev sendt til Bergen 400 Tylvter Deler af Gjøde Pederssøn, de, som ikke ere udi hans Regnskaber, at han siger, hvor de ere blevne (sic). Item Lærred optagen for nogle Hundrede Daler, og findes ikkun 136 i Regnskaben. Om disse Forseelser skal I og forfare, hvad sandt er, og derpaa siden kjende. Udi lige Maader skal I tage af alle Fogder udi forne Bergenhuus Len Skatteregister og Mandtalregister paa alle Skatter, som ere udgivne fra Anno 1606 til Anno 1615, og veed Bønderne selv bedst Besked derom, naar de blive adspurgt. Og saafremt I ellers kan noget forfare udi forne Bergenhuus underliggende Fogderi[er], at vore Undersaatter af Fogderne kan være skeet for kort, da

skal I ogsaa de Sager forhøre og ordele, ligesom de ellers udi dette vort Brev var in specie befalet. Vi sende eder herhos nogle Dokumenter, som af vores Rentekammer ere udtagne, hvilke I udi disse Sagers Forhøring har at bruge og siden dem igjen fra eder at levere, hvorefter I eder skal have at rette. Kjøbenhavn 18 Juni 1616. T. III. 531. Afskr. VI. 390.

Bo Berntssøn fik Forleningsbrev paa noget Gods udi Norge.

C. IV. G. a. v., at vi af vor synderlige Gunst og Naade have undt og forlenet og nu etc. forlene os elskelige Bo Berntssøn, vor Renteskriver, med vor og Norges Krones Gods, liggendes paa Vors udi Bergenhuus Len, desligeste med vor og Kronens Anpart Tienden der sammesteds, som afgangne Nafne Simonssøn sidst med forlenet var, at skulle have, nyde, bruge og beholde kvit og fri, indtil saalænge vi anderledes derom tilsigendes vorde. Dog skal han lade sig bruge udi vort Rentekammer troligen og flitteligen for en Renteskriver og være vore Rentemestere, som nu ere eller herefter kommendes vorde, hørig og lydig og samme sin Tjeneste flitteligen og vindskibeligen at paavare, som det sig bør. Skal han og holde Godset ved god Hevd [etc. i sedvanlige Udtryk]. Cum inhib. sol. Kjøbenhavn 18 Juni 1616. R. III. 501. Afskr. VI. 783.

Jørgen Lunge fik Brev at maa forløves her ned til Danmark udi Efterhøst paa en kort Tid. Kjøbenhavn 2 Juli 1616. T. III. 516. Afskr. VI. 391.

Mageskifte mellem Kgl. Maj. og Garbrand Smith udi Bergen.

C. IV. G. a. v., at efterdi os elskelige Garbrand Smith, Borger og Indvaaner udi vor Kjøbsted Bergen udi vort Rige Norge, nu for Magelaug og evig Eiendom underdanigst haver udlagt til os, vore Efterkommere, Konninger udi Danmark, og Norges Krone denne efterne Gaard af hans Arvegods udi vort Rige Norge udi Bergenhuus Len udi Lyster liggendes, som kaldes Flattun, som skylder aarlig i Landskyld 1 Løb Smør og 1 Hud, med al forne Gaards og Gods's Rente og rette Tilliggelse [etc. i de sedvanlige Udtryk]. Da have vi derimod til Vederlag naadigst igjen udlagt til forne Garbrand Smith og hans Arvinger vor og Norges Krones Gaard udi Bergenhuus Len udi Nordhordland udi Herlø Skibrede, liggendes, som kaldes Florevaag, skylder aarligen udi Landskyld 1 Løb Smør, hvilken forne vor og Norges Krones Gaard [etc. den sedvanlige Skjødningsformel,

Tilhjemling og Sikkerhed mod Vanhjemmel]. Kjøbenhavn 3 Juli 1616. R. III. 501. Afskr. VI. 784.

Gjenbrevet [mutat. mutand. ligelydende med Mageskiftebrevet; uden Vidner]. Kjøbenhavn 3 Juli 1616. R. III. 502. Afskr. VI. 784.

Lagmanden og Borgermestre og Raad i Bergen finge Brev at forhjælpe Fru Kirstine Juel til Rette, saavidt Lov og Ret kunde medgive, over hendes Gjældener, som hun for dem ville indstevne. Kjøbenhavn 3 Juli 1616. T. III. 516. Afskr. VI. 392.

Gunde Lange til Pseude [ɔ: Søfde] fik Brev at skulle være Fru Birthe Galde til Bjerregaard, afgangne Hans Dresselbergs Efterleverske, hendes Verge og hende forsvare imod hendes Broder Christopher Galde til Nygaard, saavelsom andre, som hende nogen Trætte ville paaføre. Kjøbenhavn 4 Juli 1616. Ibidem.

Gunde Lange fik Kvittantiarum paa Tunsberg Len, som hans Fader var med forlenet.

C. IV. G. a. v., at os elskelige Gunde Lange til Aggersvold, vor Mand, Tjener og Befalingsmand over Tunsberg Len udi vort Rige Norge, haver nu paa hans afgangne Fader, Fredrik Lange til Søvde, hans Vegne endelig gjort os god Rede og Regnskab [etc. i sedvanlig Form] fra St. Hans Midsommers Dag Anno 1572, forne Fredrik Lange først bekom samme Len udi Pant og Forlening, og til den 9 August 1598, forne Tunsberg Len igjen er indfriet under Kronen. Sammeledes haver han og gjort os Regnskab og Besked for hans Afgift samt for den uvisse Indkomst af forne Tunsberg Len saa og af Sæm Gaard og St. Olafs Kloster, beregnet fra forne 9 August Anno 1598, forne Fredrik Lange det først af os paa Afgift udi Befaling og Forsvar bekommet haver, og til Philippi Jacobi Dag Anno 1612, han ved Døden er afgangen og forne Gunde Lange med forne Kloster, Gaard og Len igjen af os naadigst forlenet blev. Item haver han og udi lige Maade gjort Erklæring og Besked for hvis Pendingeskatter, der udi Lenet ere udgivne, saa og for hvis Inventario, han haver annammet der paa forne Sæm Gaard, som igjen til forne Gunde Lange er bleven leveret, og er forne Gunde Lange paa forne hans afgangne Faders Vegne os deraf aldeles intet skyldig bleven [etc. i sedvanlig Form meddeelt almindelig Kvittering]. Kjøbenhavn 9 Juli 1616. R. III. 504. Afskr. VI. 784.

Jørgen Kaas fik Brev at skulle fra sig levere afgangne Erik Bildes Børns Vergemaal.

C. IV. V. G. t. Vid, eftersom du tilforn har bekommet vores naadigste Befaling og Missive anlangendes afgangne Erik Bildes Børns Vergemaal, og du formedelst din Forsømmelse Skyld forgangen Aar ikke da har fra dig leveret samme Børns Vergemaal formedelst nogen Undskyldning, da bede vi dig og ville, at du inden den sidste August førstkommendes i det allerseneste dig herneder begiver og uden al videre Forhaling og Undskyldning tilrede gjør og fra dig leverer forne Børns Vergemaal, tagendes ogsaa med dig hvis Breve og Regnskaber samme Vergemaal kan være anrørendes. Kjøbenhavn 10 Juli 1616. T. III. 516. Afskr. VI. 392.

Envold Kruse og nogle af Lensmændene udi Norge finge Breve, Skibstømmermænd at forskikke til Kjøbenhavn anrørendes.

C. IV. V. s. G. t. Vi bede eder og ville, at I nu strax paa vore Vegne lader udtage her af vor Kjøbsted Oslo 6 Skibstømmermænd og af Fredriksstad 2, saa at de visseligen kan være her tilstede, førend vi drage herfra, havendes flittig Indseende, at der ikke bliver udtagen eller fremskikket nogen fremmede, som Hollændere og andre, som optage Penge og siden løbe deres Kaas, eller ogsaa gamle Folk, som have Huus, Hustru og Børn, eftersom hidindtil skeet er, men alene unge Folk. Kjøbenhavn 24 Juli 1616. T. III. 517. Afskr. VI. 392.

Udi lige Maade fik Peder Ivarssøn [Jernskjeg] Brev, at han af Tømme [ɔ: Tjømø] skulde udtage og nedskikke 6 Skibstømmermænd, saa og Knut Urne af Bergen at skulle fremskikke 4 Skibstømmermænd og af Søndmøre 6 Skibstømmermænd. Jørgen Lunge fik Brev at fremskikke af Oddevald By 2 Skibstømmermænd og af Marstrand 4 Skibstømmermænd. Gunde Lange af Tunsberg By 4 og af Nøtterøen 4 Skibstømmermænd at skulle fremskikke. Gabriel Kruse af Stavanger By 3 at skulle udtage og nedskikke, og Alexander Papenheim af Skien By 4 at nedskikke. Kjøbenhavn 24 Juli 1616. Ibidem.

Styring Boel fik Kvittants for en Summa Pendinge, han leveret Kgl. Majestæt.

C. IV. G. a. v., at os elskelige Styring Boel, vor Mand,

Tjener og Befalingsmand paa Agdesiden, haver nu leveret her paa vort Slot Akershuus os selv til Hænde denne efterne Summa Pendinge og Sølv, som er: først af Lister Len 500 Daler, af Mandals Len 1511½ Daler 1 Mark 11½ Skilling, af Nedenes Len 1200 Daler, Boeslands-Pendinge[1] 4,365 Daler, alt udi Rigsdaler in specie beregnet; dog iblandt forne Summa er udi hele og halve Markestykker 265 Daler, nok udi Fireskillingsstykker, Daleren beregnet til 37 Skilling Lybsk, 96 Daler; desligeste 272½ Lod Sølv. For hvilken forne Summa Pendinge og Sølv vi ville have forne Styring Boel og hans Arvinger af os og vore Efterkommere, Konger udi Danmark, aldeles kvitteret og skadesløs holdet udi alle Maade. Akershuus 27 Juli 1616. R. III. 505. Afskr. VI. 785.

Envold Kruse fik Kvittants paa en Sum Penge til Kgl. Maj.

C. IV. G. a. v., at os elskelige Envold Kruse til Hjermitsløvgaard, vor Mand, Raad, Statholder udi vort Rige Norge og Embedsmand paa vort Slot Akershuus, haver nu ladet os levere selv til Hænde 4,270 Rigsdaler in specie saa og udi Markestykker 730 Daler. Thi lade vi nu hermed forne Envold Kruse og hans Arvinger af os og vore Efterkommere, Konger udi Danmark, for forne Summa Pendinge aldeles kvit, fri og kravesløs udi alle Maade. Akershuus 27 Juli 1616. Ibidem.

Claus Daa og Mester Isak Grønbech fik Brev Hr. Erik Lauritssøn [Blix], Sogneprest udi Opdals Prestesogn, anr.

C. IV. V. G. t. Vider, at eftersom Bønderne udi Opdals Prestesogn der udi Throndhjems Len underdanigst til os have suppliceret, tilkjendegivendes, hvorledes deres Sogneprest, Hr. Erik Lauritssøn, skal meget ubilligen imod Ordinantsen taget af dem for hvis han dem paa sit Embedes Vegne pligtig er, som denne deres herhos føiede Supplikats ydermere formelder og udviser, da bede vi eder og ville, at I samtligen denne Leilighed forfare, og dersom der fornemmes samme Presteperson saaledes imod Ordinantsen at have forseet sig, som de ham udi forne deres Supplikats angivet have, at I da det saaledes forordne, at han derfor tilbørligen bliver straffet, som vedbør. Akershuus 27 Juli 1616. T. III. 517. Afskr. VI. 393.

Gabriel Kruse fik Brev at skulle have Indseende med Bryllnper der udi hans Len.

C. IV. V. G. t. Vid, at eftersom nogle Bønder der udi dit

[1] Boeslods-Pendinge?

Len, udi Sogndals Skibrede, underdanigst til os have suppliceret, givendes tilkjende, hvorledes at, naar de gjøre Brylluper, skal det gange meget uskikkeligen til, saa at der tidt og ofte paa samme Brylluper findes flere ubudne Gjester, end som budne, eftersom deres herhos føiede Supplikats ydermere derom formelder og udviser, med underdanigst Begjering, vi naadigst det saaledes ville forordne, at saadant maatte afskaffes; da bede vi dig og ville, at du herefter saavel der som andensteds udi dit Len har flittig Indseende, at sligt ikke mere skeer, og dersom du nogen kan befinde, som sig saaledes indtrænger paa andre Folk, du da dem derfor lader straffe, som vedbør. Akershuus 27 Juli 1616. T. III. 518. Afskr. VI. 393.

Alexander Papenheim fik Brev noget Salt anlangendes.

C. IV. V. G. t. Vid, at eftersom vi med første Leilighed ville have til vor Kjøbsted Kjøbenhavn nedført det Salt, som endnu findes der udi dit Len liggendes og os tilkommer, da bede vi dig og ville, at dersom vi det ikke med det første med vore egne Skibe lade hente, du da til des Behov lader fragte Skibe, som samme Salt til forne vor Kjøbsted Kjøbenhavn kunne nedføre, og hvis du derfor givendes vorder, har du dig til Regnskab at lade føre. Akershuus 28 Juli 1616. Ibidem.

Gunde Lange fik Brev at skulle lade forbyde udi hans Len, at intet skal af Bøgeskoven hugges eller udføres, uden hvis til Hs. Maj.s egen Fornødenhed kommer, og om nogen derimod betræffes at hugge eller udføre, da han dem skal lade straffe, som vedbør. Akershuus 28 Juli 1616. T. III. 519. Afskr. VI. 393.

Udi lige Maade fik Peder Ivarssøn [Jernskjeg] Brev at lade forbyde Bøgeskoven i hans Len at hugge eller udføre. [Akershuus 28 Juli 1616]. Ibidem.

Envold Kruse fik Brev anlangendes noget Gods at besigte, Sven Erikssøn er begjerendes til Mageskifte.

C. IV. V. s. G. t. Vider, at eftersom en Bonde ved Navn Sven Erikssøn, boendes udi Spydeberg Sogn paa Skuleberg, underdanigst af os har været begjerendes, at vi naadigst ville bevilge ham forne hans Gaard Skuleberg, som skylder aarligen 1½ Skippund Tunge, til Magelaug at maatte bekomme, hvorimod han igjen til os og Norges Krone underdanigst erbyder sig at ville til Vederlag erlægge: først en Gaard, i Høland liggendes, ved Navn Kyndingslund [Kinneslund], som skylder aarligen 1½ Skippund,

saa og en Gaard udi Hofvin Sogn og Spydebergs Prestegjeld, som heder Vatten og skylder aarligen ½ Skippund Meel, da bede vi eder og ville, at I begge Gods's Leilighed forfarer og lader besigte, saavel det, forne. Sven Erikssøn er begjerendes, som det, han igjen til os og Kronen vil udlægge, og om samme Gods, han er begjerendes, er saa godt baade paa Eiendom og anden Herlighed, som det, han til os igjen vil udlægge. Og dersom I fornemmer, at os og Kronen kan skee Skjel og Fyldest, at I da gjør til Ende med samme Mageskifte. Akershuus 29 Juli 1616. T. III. 519. Afskr. VI. 394.

Udi lige Maade fik Envold Kruse [Brev] at besigte en Ødegaard, kaldes Seterberg, som Thorsten Olafssøn paa Fossen [Fosum] udi Modums Prestegjeld af Kgl. Maj. er begjerendes, og derhos de Gaarde, som han til Hs. Maj. igjen vil vederlægge: ½ Pund Meel udi en Gaard, kaldes Nosse (?), og ½ Pund Korn udi en Gaard, kaldes Gufland [Hofland?]. [Akershuus 29 Juli 1616]. Ibidem.

Jørgen Lunge fik Brev at skulle forhjælpe en Kvinde til Rette, saavidt Lov og Ret kan medgive, at Hs. Maj. for videre hendes Overløb kunde være forskaanet. Akershuus 29 Juli 1616. T. III. 520. Afskr. VI. 394..

Jens Bjelke fik Brev at afsone en Sag med Bodil Solberg.

C. IV. V. G. t. Vid, at eftersom en Kvindesperson ved Navn Bodil Solberg af Onsøen underdanigst os har ladet tilkjendegive, hvorledes hun først af 12 Mænd, siden af Lagmanden skal være dømt sagfældig for nogen Tyvssag, med underdanigst Begjering, at hun igjen til Rette maatte forhjælpes; da bede vi dig og ville, at du samme Sag med hende afsoner, dog at hun tilforn tilbørligen stiller Sagvolderen tilfreds. Akershuus 29 Juli 1616. Ibidem.

M. Nils Claussøn fik Brev en Ægteskabssag anrørendes.

C. IV. V. s. G. t. Hvad nærværende Prestemand af os underdanigst har været begjerendes, har I af denne hans herhos føiede Supplikats ydermere at forfare; bedendes eder derfor og ville, at I det saaledes lader forordne, at ham tilstedes at begive sig udi Ægte[skab] med dette Kvindfolk ved Navn Anna Lavesdatter, som samme hans Supplikats om formelder, ei gjørendes ham derpaa nogen Forhindring udi nogen Maader, anseendes, at det er vores naadigste Tilladelse. Akershuus 29 Juli 1616. Ibidem.

Fru Mette Grubbe og Anders Greens Arvinger finge Breve at levere Jens Bjelke rigtige Jordebøger paa hvis Gods han medforlent var, saa og hvis Dombøger, som ere udgangne i hans Tid til Herredagene.

C. IV. V. G. t. Vider, at os elskelige Jens Bjelke til Østeraat, vor Mand, Tjener og Norges Riges Kantsler, underdanigst for os har ladet berette og tilkjendegive, at han ikke endnu skal have bekommet rigtige Jordebøger paa Nunnekloster, Onsø Gods og des Tilliggelse samt paa det Kannikegods, som han naadigst af os er medforlent efter afgangne Anders Green, ei heller alle hvis Breve, som forne Gods vedkomme, saavelsom Rigens Dombøger, som udi forne Anders Greens Tid til Herredagene ere udgangne; da bede vi eder og ville, at I med allerførste Leilighed tilstille forne Jens Bjelke under eders Hænder og Segl rigtige Jordebøger paa hvis Gods, som ham efter forne Anders Green naadigst af os er medforlent, saavelsom levere ham hvis Domme og Bøger, som paa Herredagene udi forne afgangne Anders Greens Tid, emeden han havde været Norges Riges Kantsler, kan være udgangne, anseendes, at os saavelsom forne Jens Bjelke er derpaa Magt liggendes. Akershuus 1 August 1616. T. III. 520. Afskr. VI. 395.

Borgermestere og Raad udi Oslo fik Bevilling Nunnekloster at mue nederbryde.

C. IV. G. a. v., at vi af vor synderlige Gunst og Naade have undt og givet og nu med dette vort aabne Brev unde og give os elskelige Borgermestere og Raad her udi vor Kjøbsted Oslo til deres Raadhuus's Bygnings Behov Nunneklosters Kirkemuur her sammesteds. Thi forbyde vi vore Fogder, Embedsmænd og alle andre forne Borgermestere og Raad her sammesteds paa forne Muur til deres Raadhuus's Bygnings Behov at lade nederbryde og bortføre, eftersom forskrevet staar, at hindre eller udi nogen Maade Forfang at gjøre, under vor Hyldest og Naade. Akershuus 2 August 1616. R. III. 506. Afskr. VI. 785.

Søfren Mogenssøn fik Bevilling at maa selge et Skib.

C. IV. G. a. v., at eftersom os elskelige Søfren Mogenssøn, Borgermester her udi vor Kjøbsted Oslo, med hans Medredere skal have et Skib, som for 18 Aar siden skal være bygget her udi Oslo Fjord, hvilket Skib han med forne hans Medredere nu er til Sinds at ville selge og afhænde, dersom det med vores naadigste Bevilling og Tilladelse maa skee, hvorom de og paa

det flittigste og underdanigste have anholdt, da have vi af vor synderlige Gunst og Naade undt, bevilget og tilladt og nu med dette vort aabne Brev unde, bevilge og tillade, at forne Søfren Mogenssøn med hans Medredere maa samme Skib selge og afhænde, enten til Indbyggerne her udi Rigerne eller og til fremmede, hvemsomhelst Lyst haver med ham at kjøbe. Cum inhib. sol. Akershuus 2 August 1616. R. III. 506. Afskr. VI. 786.

Jakob Christenssøn fik Bestilling for en Arkelimester og Krudmager paa Akershuus.

C. IV. G. a. v., at vi naadigst have antaget og bestillet og nu med dette vort aabne Brev antage og bestille denne Brevviser, Jakob Christenssøn, for en Arkelimester her paa vort Slot Akershuus saa og for en Krudmager og Salpetsyder og (sic) udi samme sin Bestilling troligen, ærligen og flitteligen at skulle forholde, som en tro Tjener egner og bør og han med Æren forsvare vil. Og for saadan hans tro og villige Tjeneste have vi naadigst bevilget hannem til Løn 30 Daler og 5 Daler Maaneds-Kostpenge, og for hvis Krud og Salpeter, som han luttendes og gjørendes vorder, ville vi naadigst lade hannem afbetale, som billigt og ret kan være, og det altsammen paa vor Bekostning; og hvis Krud og Salpeter ligesom han det forarbeidendes vorder, skal han levere udi Arkeliet her paa forne vort Slot Akershuus og derpaa tage vor Lensmand her sammesteds hans Beviis og Kvittants, og være hannem paa vore Vegne hørig og lydig udi hvis Maade han hannem paa vore Vegne befalendes vorder. Bedendes og bydendes forne vor Lensmand [at betale ham Løn og billigt Værd for Fabrikatet]. Akershuus 2 August 1616. Ibidem.

Jørgen Lunge fik Brev at forhjælpe Thacher(?) Olssøn til Rette. Akershuus 2 August 1616. T. III. 520. Afskr. VI. 394.

Envold Kruse fik Brev Olaf Christopherssøn [Rytter] til Ousby anrørendes.

C. IV. V. s. G. t. Vider, at os elskelige Olaf Christopherssøn til Ousby, vor Mand og Tjener, underdanigst for os har ladet berette, hvorledes her paa Oslo Raadstue skal findes at være indsat og forseglet nogle Breve, som ham paa hans Hustrues Jordegods skal tilkomme, da bede vi eder og ville, at I med begge Borgermestrene her sammesteds lader ham tilstille paa hans nøiagtige Reversal hvis Breve han paa forne hans Hustrues Vegne kan med Rette tilkomme og hendes Gods kan være anrørendes. Akershuus 2 August 1616. T. III. 521. Afskr. VI. 395.

Envold Kruse fik Brev om et Mageskifte at gjøre med Michel Nilssøn i Lider Prestegjeld.

C. IV. V. s. G. t. Vider, at eftersom denne Brevviser, Michel Nilssøn, underdanigst af os har været begjerendes, at vi naadigst ville bevilge ham efterskrevne Gaard ved Navn Huseby, som skylder aarligen 3 Pund Meel, nok Gildhuus, derunder ligger, skylder 1 Pund Meel, til Magelaug at maatte bekomme, hvorimod han til os og Norges Krone underdanigst erbyder sig at ville til Vederlag erlægge først en Gaard paa Hadeland liggendes, ved Navn Haakenstad, skylder aarligen 1 Pund Rugmeel og 2 Pund Bygmeel, den anden ved Navn Berger, skylder 1 Pund Bygmeel, disse begge Gaarde med Bygsel og Herlighed; nok udi Ullensaker Sogn paa Romerike Plogstad, skylder aarligen 15 Lispund Meel, følger Bygsel og Herlighed til 1½ Pund; da bede vi eder og ville, at I begge Gods's Herlighed forfarer og lader besigte, [etc. mutat. mutand. ordlydende med Brev til Envold Kruse af 29 Juli s. A., ovfr. S. 589 f.]. Akershuus 2 August 1616. T. III. 521. Afskr. VI. 395.

Envold Kruse fik Brev at forholde hans Fogder, at de ikke befatte dem med Maria Kirkes Gods og andet Gods, som Claus von Ahnen er med forlenet.

C. IV. V. s. G. t. Vider, at eftersom os elskelige Claus von Ahnen, vor Mand, Tjener og Befalingsmand paa vor Gaard Sæm, underdanigst os har ladet give tilkjende, hvorledes nogle af eders Fogder skal understaa sig at opberge Sagefalden af nogle af de Bønder, som ere liggendes udi Maria Kirkes Provstis Len, som han naadigst af os er med forlenet, dernæst ogsaa hvorledes de Bønder udi Bergums Hered, som han udi Befaling har, skal mere besverges med Egt og Arbeide til Ladegaardsøen, end som de tilforn udi hans Formænds Tid været have; desligeste at ham af eders Fogder skal skee Indpas paa Eker og andre Steder, hvorsomhelst samme Gods liggendes er, som han udi lige Maade naadigst er med forlenet; da bede vi eder og ville, at I foreholder eders Fogder, at de herefter intet befatte sig med noget af det Gods, som forne Claus von Ahnen er med forlenet, ikke at optage nogen Sagefald eller tilholde nogen af samme Bønder til at gjøre nogen Egt og Arbeide til Ladegaarden. Belangendes hvis Arbeide de hidindtil have gjort til vores Jernhytter, det skal de herefter som tilforn være pligtige til at gjøre. Akershuus 2 August 1616. T. III. 522. Afskr. VI. 396.

Jørgen Lunge fik Brev at besigte noget Gods udi Baahuus Len, som Fru Sidsel Brun til Magelaug er begjerendes.

C. IV. V. G. t. Vid, at eftersom os elskelige Fru Sidsel Brun, afgangne Knut Bildts Efterleverske, underdanigst af os har været begjerendes, at vi naadigst ville bevilge hende efterne to Gaarde der udi Baahuus Len, den første Korffuehoffuett[1] og den anden Bakke, til Magelaug at maatte bekomme, hvorimod hun til os og Norges Krone underdanigst erbyder sig at ville til Vederlag igjen udlægge en Gaard af hendes Jordegods, der udi forne Baahuus Len liggendes, kaldes Skordal; da bede vi dig og ville, at du med første Leilighed forne Gods's Eiendom og Herlighed lader besigte, saavel det forne Fru Sidsel er begjerendes, som det hun til os og Norges Krone igjen vil udlægge, og lægger og ligner det ene imod det andet, havendes flittig Indseende, om os og Kronen udi alle Maade kan skee Skjel og Fyldest, eftersom du vil ansvare og være bekjendt, og siden samme Besigtelse udi vort Kantselli indskikker. Cum claus. consv. Akershuus 2 August 1616. T. III. 522. Afskr. VI. 396.

Peder Ivarssøn [Jernskjeg] fik Brev Ellepæle anlangendes, ut sequitur.

C. IV. V. G. t. Vi bede dig og ville, at du der udi dit Len udi først tilkommendes Michelsmesse Neye(?) eller udi efterfølgendes Neyen om Vinteren til vores Behov lader hugge 1000 Ellepæle, saa tykke og lange, som du dem kan bekomme, og dem siden strax om Foraaret lader til vor Kjøbsted Kjøbenhavn fremsende, hvortil du selv kan lade fragte Skibe, og hvis du til Fragt givendes vorder, har du dig til Regnskab at lade føre. Cum claus. consv. Akershuus 2 August 1616. T. III. 523. Afskr. VI. 397.

Udi lige Maade fik Gunde Lange og Alexander Papenheim Breve om Ellepæle, etc. Ibidem.

Befaling til nogle gode Mænd Gerlof Nettelhorst og nogle Bønder anrørendes.

C. IV. Hilse eder, os elskelige Claus Brockenhuus til Sønderbygaard og Hartvig Huitfeldt til Skjelbred, vore Mænd og Tjenere, Hans Glad, Lagmand udi Bergens og Gule Lagthing, og Anders Skriver paa Folde,[2] kjærligen og evindeligen med Gud og vor Naade. Vider, at eftersom vore og Norges Krones Bønder og Tjenere udi Enningdalen underdanigst til os

[1] Nu Kårehogen, i Morlanda Socken paa Oroust. [2] Follo.

have suppliceret, beklagendes dem over os elskelige Gerlof Nettelhorst, vor Mand, Tjener og Befalingsmand udi Ide [og] Marker Len, med usedvanligt, som de af ham vederfares, idet han skal have forbudt dem deres gamle Strandveie med deres Tømmer og Deler at udfløde, item udi Elven paa deres Grunde lader lægge Bommer, saa de ikke maa komme derigjennem, og skal sig beraabe paa, at samme Bommer høre os til, og vil sætte Kroner paa hvis Tømmer de nederfløde, om de ikke vil give ham, hvis han begjerer, eftersom I af deres herhos føiede Supplikation[1] videre har at forfare. Thi bede vi eder og befale og hermed Fuldmagt give, at I med det allerførste begive eder til forne Enningdalen, granske og grangiveligen forfare, hvorledes derom er, og om forne Gerlof Nettelhorst dem udi saa Maade haver forurettet, eller ei. Og hvis I udi sa Maade granskendes og forfarendes vorde, at I det under eders Hænder og Segl give fra eder beskrevet og det siden udi vort Kantselli lade nedskikke. Cum inhib. sol. Akershuus 2 August 1616. T. III. 523. Afskr. VI. 397.

Otto Hanssøn, Organist i Oslo, fik Brev til Borgermestere og Raad udi Kjøbenhavn og Bergen.

C. IV. V. G. t. Vider, at denne Brevviser, Otto Hanssøn, Borger og Organist udi vor Kjøbsted Oslo, underdanigst til os har suppliceret, anlangendes en Arvepart, som ham paa hans Hustrues Vegne udi Holland skal være tilfalden, des Leilighed I af hans herhos føiede Supplikation ydermere har at forfare. Thi bede vi eder og ville, at, naar han eder hermed besøger, I da forhjælpe ham til Rette, saavidt Lov og Ret er, saa vi for videre hans Overløb udi den Sag maa blive forskaanet. Cum claus. consv. Akershuus [2 August 1616]. T. III. 524. Afskr. VI. 397.

Kirkevergerne udi Akershuus Len fik Brev, Hjælp til Skiens Kirke anlangendes.

C. IV. G. a. v., at eftersom vi komme udi Forfaring, at Bykirken udi vor Kjøbsted Skien skal være meget bygfældig og brøstholden, saa den ikke er saa formuendes, at den ved sin egen Indkomst kan igjen hjælpes og bygges, have Borgermestere og Raad der sammesteds underdanigst været begjerendes, at andre Kirker maa komme deres Kirkes Bygning til Hjælp. Da paa det forne Kirke igjen kan blive bygt og forbedret, da have vi for godt anseet og naadigst bevilget, at alle Hovedkir-

[1] Dat. 21 Juli 1616 og trykt i Topograph. Journ. f. Norge, 6 H. S. 44 ff.

kerne her udi Oslo og Hamar Stift skal komme for^{ne} Skien Kirke til Hjælp til Bygning, hver med 1 Rigsdaler og ikke mere. Thi bede vi og byde Kirkevergerne til Hovedkirkerne her udi Lenet, at I rette eder efter, naar for^{ne} Skiens Kirkes Fuldmægtige eder med dette vort Brev besøgendes vorde, da hver af sin Kirke at give og fornøie 1 Rigsdaler til Hjælp til for^{ne} Kirkes Bygning, eftersom for^{ret} staar, [og] for^{ne} Rigsdaler til for^{ne} Kirkes Fuldmægtige overantvorde. Og skulle Kirkevergerne til for^{ne} Skien Kirke derfore gjøre gode Rede og Regnskab, hvorledes samme Pendinge til for^{ne} Kirkes Bygning anvendes. Herefter eder alle og hver kan vide at rette, ladendes det ingenlunde. Saafremt nogen herudinden findes herimod forsømmelig eller modvillig, [de] da ikke selv derfore ville lide Tiltale. Og skal os elskelige Envold Kruse, vor Mand, Raad, Statholder udi vort Rige Norge og Embedsmand her paa vort Slot Akershuus, lade have god Tilsyn, at samme Pendinge til for^{ne} Skien Kirke blive udgivne, og at dermed ganger ligeligen og ret til. Akershuus 3 August 1616. R. III. 508. Afskr. VI. 787.

Forordning udgangen om Provene Søndenfjelds.

C. IV. G. a. v., at eftersom vi komme udi Forfaring, hvorledes hidindtil skal have været brugeligt her udi vort Rige Norge paa somme Steder, at ikke sex Mænd udi Drabssager have givet Provene fra sig beskrevet under deres Signeter, men Fogden alene under hans Haand og Segl, som dog er en Sagsøger udi Sagen, samt at ikke tolv Mænd med Skriveren have beseglet de Domme, som udi saadanne Sager ordeilt ere, men er bleven beseglet af Lagmanden alene, som haver siddet overværendes, der Sagerne er bleven forhørt, hvilket ikke med den rette lovlige Proces stemmer overeens, at andre end sex Lagrettesmænd, som ere forordnede til at sidde Retten, skulle give Vidnesbyrd fra dennem beskrevet i slige Tilfald, ei heller at andre end de, som dømme udi Sagerne, skulle give deres Afsægt fra dennem beskrevet; da ville vi hermed naadigst saaledes herefter have forholdet, at sex Mænd med den soren Skriver endelig skal give Provene fra sig beskrevet i Drabssager saavelsom i andre Sager, og ikke Fogden, samt at de tolv Mænd, som dømme i saadanne Sager, skal give Dommene fra sig beskrevet, og ikke Lagmanden, om han end er overværendes, naar Dommen gaar. Bedendes og bydendes Dommerne, at de sig herefter underdanigst rette, samt og vore Lensmænd, hver udi sit Len, at de dennem

tilholde sligt at gjøre under den Poen, som vedbør. Akerhuus 3 August 1616. R. III. 508. Afskr. VI. 787. (Orig. i Rigsarkivet.)

Envold Kruse fik Brev anlangendes et Mageskifte imellem Hs. Maj. og Jon Bøye paa Lom i Gudbrandsdalen.

C. IV. V. s. G. t. Vider, at eftersom denne Brevviser, Jon Bøye paa Lom i Gudbrandsdalen, underdanigst af os har været begjerendes til Magelaug at maa bekomme af Hofs Annexkirke, som eier udi hans Gaard 5 Sættinger Byg, som rente 1 Rigsmark til aarlig Afgift, og han derimod igjen vil udlægge til Kirken en halv Hud udi en Gaard Høye, paa Lesje i forne Gudbrandsdalen liggendes, som skal være hans rette Odel, hvoraf han aarligen oppebærer en halv Daler udi Landskyld; da bede vi eder og ville, at I forne begge Gods's Leilighed lader forfare, og dersom Kirken i de Maade kan skee Skjel og Fyldest, I da med ham paa forne Kirkes Vegne gjør med ham med Mageskifte til Ende. Akershuus 3 August 1616. T. III. 524. Afskr. VI. 398.

Jens Bjelke fik Brev adskillige Bestillinger at forrette.

C. IV. V. G. t. Vid, at eftersom du underdanigst har os tilkjendegivet om adskillige Ærinder, som du underdanigst begjerer vores naadigste skriftlige Resolution paa til at rette dig efter, først: hvad angaar den Bonde i dit Len Onsøen, ved Navn Arne Utne, som skal have solgt Skipper Kleen af Harlingen 4 Egetræer til Ankerstokke og Nagler i Skibet, hvorudinden du underdanigst begjerer at vide, enten du skulde søge Skipperen eller Bonden for samme Sag, da ere vi naadigst tilfreds, at du med Bonden, som du har forhvervet Dom paa i Sagen, maa afsone. Anlangendes nogen Eiendom, en Bonde skal have sig tilegnet fra en af Nunneklosters Gaarde, kaldes Ørmen, saa og om noget Odelsgods af nogen Bønder i Feiden fordulgt, de Sager skal af dig med Retten udføres. Anlangendes en ved Navn Hans Lauritssøn, som har slaget sit eget Barn, saa det omsider er bleven død derover, da skal du tage Dom i denne Sag, efterdi det befindes, at han har tyranniskviis straffet og revset det, og siden rette dig efter Dommen. Belangendes den Gunder Sønderød, som dig er ført til Hænde og hos dig begjeret Heftelse til ham af Befrygtelse for videre hans Tyveri, og dog derforuden ikke anklaget af dem, han tilforn har stjaalet fra, da ville vi, at du [ham] med forderligste Leilighed neder til vor Kjøbsted Kjøbenhavn forskikker, saavelsom ogsaa hvis Beskyldninger der er over ham. Hvad angaar dem, som bo paa Nun-

neklosters Tomter og ikke have rigtige Grundbreve paa samme Tomter, af hvem de dem leiet have, og hvor dyr til aarlig Afgift, deres Afgift maa du til Billighed dem forhøie. Hvad belanger, hvor tidt du skal være forpligt til at søge Lagthinget her udi vor Kjøbsted Oslo, saa er det nok to Gange om Aaret, og at du derforuden efter Leiligheden ogsaa besøger de andre Landsthing. Cum claus. consv. Akershuus 3 August 1616. T. III. 525. Afskr. VI. 398.

Jens Bjelke fik Brev adskillige Bestillinger anrørendes.

C. IV. V. G. t. Vid, eftersom du underdanigst har været begjerendes at vide, hvorledes du dig med de Drabssager skal forholde, [hvor]udinden Draberne vorde dømt til Bøder imod Loven, alligevel at Drabet er ikke skeet af Vaade eller Nødverge eller nogen saadanne bevægelige Aarsager, som Draberne efter Loven kan undskyldes med og kjendes til Bøder, da ville vi dermed naadigst saaledes have forholdet, at du ikke skal være forpligtet til at udstede Landsvist efter andre Domme end efter dem, som du befinder efter Loven rigtige at være dømt, og naar andre Domme dig forekomme, som anderledes findes at være funderede, end efter Lov, Skjel og Ret, da skal du vores Lensmand, udi hvis Len Drabet er sig tildraget, strax derefter din Mening over Dommen tilkjendegive, og han da ikke forpligtet at være til at rette sig efter slige ulovlige Domme med Bøder at opbære af Draberne efter deres Indhold, alene meget mere efterat du dig har resolveret paa, at Dommene ere urigtige, ham da Dommerne for deres urigtige Domme at tiltale og efter Loven til os at lade bøde, og siden, om Dommeren bliver underdømt, at søge Draberens Bo for Gjerningen, baade belangendes det faste og løse Gods, eftersom Sagen er til, saa og over Draberen, naar han kan overtrædes, da at lade skee Exekution, og desligeste de Dommere for deres urigtige Domme at tiltale og efter Loven til os at lade bøde. Dog om nogen Drab sig tildrager, som du af betænkelige Aarsager dubiterer om, enten du tør understaa dig at udstede Landsvist udi eller ikke, om dem maa du med første Leilighed derefter lade os Sagen grundeligen tilkjendegive, derhosføiet hvis Domme og Breve i den Sag er, eller og rigtige underskrevne Gjenparter deraf, og det ind i vort Kantselli at forskikke, saa vi al Leiligheden deraf kan erfare. Akershuus 3 August 1616. T. III. 526. Afskr. VI. 399.

Peder Ivarssøn [Jernskjeg] fik Brev at maatte være forskaanet for det Vergemaal, han havde paa sig.

C. IV. V. G. t. Vid, at vi naadigst vil have dig forskaanet for det Vergemael, som du paa nogen Tid har forestaaet for os elskelige Jomfru Margrete Brockenhuus. Vi have naadigst befalet og paalagt os elskelige Claus Brockenhuus til Sønderbygaard, vor Mand og Tjener, at han samme Vergemaal paa dine Vegne igjen skal annamme, hvilket du har ham med det første at levere og tilstille. Akershuus 3 August 1616. T. III. 527. Afskr. VI. 399.

Claus Brockenhuus fik Brev at paatage sig Jomfru Margrete Brockenhuus's Vergemaal.

C. IV. V. G. t. Vid, at vi naadigst have forskaanet os elskelige Peder Ivarssøn [Jernskjeg] til Fritsø, vor Mand og Tjener, for det Vergemaal, som han paa nogen Tid efter vor naadigste Befaling haver forestaaet for os elskelige Jomfru Margrete Brockenhuus, da bede vi dig og ville, at naar han samme Vergemaal fra sig leverer, du da retter dig efter det igjen at annamme og det siden at forestaa, eftersom du vil ansvare og være bekjendt. Akershuus 3 August 1616. T. III. 528. Afskr. VI. 400.

Christopher [von] Greben fik Brev, ut sequitur.

C. IV. V. G. t. Vid, at eftersom vi komme udi Forfaring, at der ikke rigtigen skal blive fortoldet hvis Gods og Vare, som udi dit Len enten ind- eller udføres, saavelsom ikke skal heller haves flittig Indseende med hvis grove Synd og Laster eller Forseelser der sammesteds og besynderlig paa Moss bedrives, thi bede vi dig og ville, at du endeligen est fortænkt udi at henholde din fuldmægtige Foged, at han ikke lader noget Gods passere enten ud eller ind, som bør at fortoldes, ei heller nogen slige grove Sager eller Forseelser ustraffet lader passere, saafremt de ikke selv derfor vil stande os til Rette. Cum claus. consv. Akershuus 3 August 1616. T. III. 527. Afskr. VI. 400.

Gabriel Kruse fik Brev Jørgen Kaas anrørendes.

C. IV. V. G. t. Vid, at eftersom vi naadigst komme udi Forfaring, hvorledes Jørgen Kaas, forrige Lensmand over Stavanger Len, skal have af Kirkernes Penge der udi Lenet oppebaaret en stor Sum, og er befrygtendes, at han ikke har udi Formue samme Penge igjen tilrede at erlægge, saavelsom ogsaa heel ubilligen anskrevet Bygningen der paa Gaarden, som nu

befindes aldeles intet at due, da bede vi dig og ville, at du for^{ne} Jørgen Kaas derfor lader tiltale, og saafremt han ikke kan stille dig nøiagtig Loven og Vissen for hvis Penge han udi saa Maade af Kirkerne har oppebaaret saavelsom ogsaa ubilligen for Gaarden antegnet, da skal du ved Lagmanden og begge Borgermesterne der udi Byen udaf hans Bo lade vurdere, hvis der endnu kan være forhaanden, og ham ned til vor Kjøbsted Kjøbenhavn forskikke, og siden, hvis du i saa Maade af samme hans Bo kan bekomme, dermed først betale Kirkerne, saavidt det sig kan tilstrække. Sammeledes bede vi dig og ville, at du paa vore Vegne lader tiltale og forfølge alle de Fogder eller andre der udi Lenet, som have ladet forhugge Egeskovene der udi Lenet, uanseet, at de derpaa have havt for^{ne} Jørgen Kaas's Tilladelse og Bevilling, anseendes, at de vel have vidst, at for^{ne} Jørgen Kaas ikke har været mægtig til at tilstede, at vore og Kronens Skove skulle blive til Upligt forhuggen, og dem derfor at lade straffe, som vedbør. Akershuus 3 August 1616. T. III. 527. Afskr. VI. 400.

Lagmand udi Stavanger saa og Borgermestere og Raad sammesteds finge Brev, ut sequitur.

C. IV. V. G. t. Vi bede eder og ville, at I med det allerførste vurdere den Bygning, som os elskelige Jørgen Kaas til Havgaard, vor Mand og Tjener, har gjort paa vor Gaard der udi vor Kjøbsted Stavanger, og hvis I udi saa Maade vurderendes vorde, at I det under eders Hænder og Segl give fra eder beskrevet og det siden udi vores Renteri nederskikke, at man deraf kan erfare, om for^{ne} Jørgen Kaas's Regnskab paa samme Bygning kan stemme overeens. Udi lige Maade bede vi eder og ville, at I af for^{ne} Jørgen Kaas's Bo, det være sig Guld, Sølv eller andet, udtager og vurderer saa meget, som han kan være Kirkerne udi Stavanger Len skyldig bleven, naar I af os elskelige Gabriel Kruse, eders Lensmand, derom tilsigendes vorde. Akershuus 3 August 1616. T. III. 529. Afskr. VI. 401.

Gabriel Kruse fik Brev Skibstømmer anlangendes, ut sequitur.

C. IV. V. G. t. Vi bede dig og ville, at du lader hugge og udføre paa beleiligt Sted Skibstømmer til en Gallei, som vi med det første ville have opsat og bygget, saa at det med allerførste kan ligge tilrede; vi ville med forderligste Leilighed opskikke dig Skabelun paa samme Gallei saavelsom Mesteren, som

den skal opbygge og forferdige. Akershuus 3 August 1616. T. III. 528. Afskr. VI. 400.

Brev om Kjøbmandskab med fremmede.

C. IV. G. a. v., at eftersom der haver begivet sig adskillige Irringer og Trætte imellem os elskelige Borgermestere, Raad og Menighed udi vor Kjøbsted Oslo paa den ene og Bønderne udaf Lyre [ɔ: Lider], Eker og Bragernes paa den anden Side, anlangendes at Borgerskabet af forne vor Kjøbsted Oslo ville formene forne Bønder at bruge nogen Kjøbmandskab med Hollændere eller andre fremmede, som did i Ladesteder til dennem indkomme, og forne Borgermestere og Raad ikke hos os med nogen deres Privilegier have kunnet bevise, at saadanne Kjøbmandskab og Handel burde med Rette forne Bønder af Lider, Eker og Bragernes at være formeent og at stride imod de Privilegier, som vi dennem naadigst have undt og konfirmeret; da ville vi hermed herefter, og indtil vi anderledes derom tilsigendes vorde, saaledes have forholdet, at det skal være forne Bønder af Lider, Eker og Bragernes frit fore udi fire Dage, og ikke længere, efterat Hollændere eller andre fremmede til dennem ere ankommen, at handle og kjøbslaa med dennem, (dog at os og Kronen skeer deraf tilbørlig Rettighed); dog maa Bønderne under des Skin ikke indkjøbe nogen Vare og dennem siden til Forprang udselge, Borgerne paa deres Næring og Bjering til Afbræk og Skade, men aleneste hver at kjøbe, hvis han til sit eget Huus's Behov behøver. Og naar samme fire Dage ere forbi, da skal ingen uden Borgerne alene af forne vor Kjøbsted Oslo mue bruge nogen Kjøbmandskab eller Handel der sammesteds enten med samme fremmede, som did ere ankommen, eller med Bønderne, som der sammesteds ere bosiddendes. Hvorefter enhver sig kan have at rette og forholde. Cum inhib. sol. Akershuus 4 August 1616. R. III. 509. Afskr. VI. 788. (Orig. i Rigsarkivet.)

Envold Kruse fik Brev Jens Bjelke anrørendes.

C. IV. V. s. G. t. Vider, at vi naadigst have bevilget os elskelige Jens Bjelke til Østeraat, vor Mand, Tjener og Norges Riges Kantsler, sex udaf Nunneklosters Bønder og Gaarde, som han af os naadigst er med forlenet, her udi Akershuus Len og næst ved Oslo By liggendes ere, at maa annamme Egt og Arbeide af. Thi bede vi eder og ville, at I hannem udviser sex af forne Nunneklosters Bøndergaarde, som næst ved Byen og

hannem bedst beleiligst liggendes ere, og dennem siden lader være fri og forskaanet for Egt og Arbeide hertil Slottet at gjøre. Cum claus. consv. Akershuus 4 August 1616. T. III. 529. Afskr. VI. 401. (Orig. i Rigsarkivet.)

Envold Kruse fik Brev, ut sequitur.

C. IV. V. s. G. t. Vider, at vi naadigst have bevilget denne Brevviser, ved Navn Peder Svenssøn Skunch, at maa herefter, og indtil vi anderledes derom tilsigendes vorde, aarligen af Slottet bekomme 4 Pund Tunge; bedendes eder og ville, at I forne Peder Svenssøn lader samme 4 Pund Tunge udi rette Tid contentere, hvilket I eder siden til Regnskab haver at lade føre. Akershuus 4 August 1616. T. III. 530. Afskr. VI. 401.

Knut Urne fik Brev, ut sequitur.

C. IV. V. G. t. Vi bede dig og ville, at du der udi dit Len paa Sundmøre eller andensteds der udi Lenen lader paa vore Vegne udtage 10 unge Karle, som kan omgaaes med at bygge Baade, og dem siden med forderligste Leilighed nedskikke til vor Kjøbsted Kjøbenhavn. Akershuus 4 August 1616. Ibidem.

Alexander Rabe von Papenheim fik Brev [et] Manddrab anrørendes.

C. IV. V. G. t. Vid, at eftersom vi komme udi Forfaring, hvorledes der udi dit Len skal være skeet et Manddrab paa en Mand ved Navn Tollof Sillestad,[1] og med samme Sag skal være underligen procederet, da, paa det slig en grov Synd maa blive straffet, ville vi samme Sag igjen have fornyet; bedendes dig og ville, at du al Leiligheden om samme Sag lader forhøre og den paany igjen forfølge baade med Prov at søge saavelsom og Dom derudinden at tage, og har du dig siden efter Dommen at rette. Akershuus 4 August 1616. Ibidem.

Hartvig Huitfeldt [til Skjelbred] fik Forleningsbrev paa to Kannikedømmer, [nemlig et i Oslo Domkirke og et paa Hamar, efter afgangne Fredrik Hanssøn [Litle], med Forpligtelse til at bo og residere hos Oslo Domkirke; forøvrigt i sedvanlig Form]. Akershuus 5 August 1616. R. III. 507. Afskr. VI. 786.

Brev om Sagerne udi Norge.

C. IV. G. a. v., at eftersom vi naadigst komme udi Forfaring, hvorledes mange af vore Undersaatter udi vort Rige Norge allevegne der udi Riget have bygt og opsat mangfoldige Sager paa vores og andre deres Grunde, og ikke selv have

[1] ɔ: Seljestad i Sillegjords Prestegjeld.

Skove, hvorudi de kan lade hugge hvis Sagtømmer, som de til forne deres Sager behøve, men samme Tømmer kjøbe og ulovligen lade hugge udi andre deres Skove, saa og drive ulovligt Tømmerkjøb uden Landdrottens Minde, hvorudover er at befrygte, at dersom sligt ikke udi Tide bliver forekommet, at da Skovene udi vort Rige Norge ganske og aldeles skulle til Upligt blive forhuggen, og Bønderne, som ellers meest burde at nære sig af deres Avl, af saadan Misbrug mere skulle beflitte sig paa slig ulovlig Sagbrug og derudover forsømme deres Ager og Avl, Riget udi Længden til mærkelig stor Skade og Afbræk; da have vi, efterat vi slig Uskikkelighed udi næst forleden Herredage, som nu holdtes udi vor Kjøbsted Oslo, af vores Undersaatters, Adel og Uadel, tro Klagemaal fornummet og derom gjort denne Forordning, at ingen, det være sig hvo som helst det er eller være skal, maa herefter have eller bruge nogen Sager, medmindre de have Odelsgrund og Rettighed at sætte Damstokke paa og selv have egne Skove, af hvilke de kunne bekomme hvis Sagtømmer, som paa forne deres Sager kunde skjæres. Hermed skal ikke Adelen udi vort Rige Norge være formeent, at de jo maa have deres Tømmerkjøb med Odelsmænd, og Odelsmænd med Adelen, saavidt som de hinanden paa deres rette Odelseiendom selge eller afhandle kan. Herhos ville vi os have forbeholdet alle de uskifte Skove, som Kronen kan have Lod eller Part udi, og hermed strengeligen ville have alle vores Ombudsmænd befalet, at de saaledes give Agt paa vore og Kronens Skove, som de ville forsvare, under vores høieste Unaade og Straf. Og udi dette vores Mandat ere eximeret alle de, som pro officio udaf os nu have eller bekommendes vorde nogen Benaadningsbreve. Bedendes derfore og bydendes vores Statholder, Lensmænd, Fogder og Ombudsmænd, at enhver udi sit Len haver flittig Indseende, at hvis Sager, som paa saadanne ulovlige Steder, eftersom forskrevet staar, ere opbygde, at de med det første blive aldeles afskaffet formedelst Lov og Ret efter dette vores Mandats Indhold, og ikke tilstede, at nogen Sager herefter paa slige Steder igjen blive opbygt. Og dersom nogen befindes, som herimod modvilligen sig anstiller og sig ikke efter dette vores Mandat vil accommodere, at I da dennem derfore lader tiltale og straffe som dennem, der vores kongelige Mandater ikke holde eller agte ville, og som I ikke selv som vores Mandaters Executores af os ville være straffet som de, der ikke

med Alvor vores Mandater ville exequere; hvorefter I og enhver sig kan have at rette og forholde og for Skade at tage vare. Og ville vi os herudinden have forbeholdet efter Tidsens Leilighed dette vores Mandat at formindre eller formere, eftersom vi det vores Riger og Lande gavnligt og tjenligt at være eragtendes vorde. Fredriksborg 15 August 1616. R. III. 510. Afskr. VI. 788. (Orig. i Rigsarkivet.)

Envold Kruse, Styring Boel, Alexander Papenheim, Gerlof Nettelhorst, Gunde Lange, Peder Ivarssøn [Jernskjeg] og Claus von Ahnen finge Breve, ut sequitur.

C. IV. V. G. t. Vid, at vi herhos tilskikke dig et vores Mandat, hvorledes med Sagerne udi vort Rige Norge herefter skal forholdes, samt et vores aabne Brev om Skat og Hjælp til den foretagen Bygning paa vort Slot Akershuus, eftersom du den Leilighed af for^ne vore Breve ydermere har at forfare. Thi bede vi dig og ville, at du samme vore Breve strax lader læse og forkynde for Bønderne og menige Almue udi dit Len, saa enhver sig derefter kan vide at rette, og at du siden har alvorlig Indseende, at det ganger med altingest efter for^ne vore Breves Indhold lideligen og ret til, saafremt du selv derfor ikke vil staa os til Rette. Fredriksborg 15 August 1616. T. III. 530. Afskr. VI. 402.

Udi lige Maade finge Hr. Jørgen Lunge, Knut Urne, Gabriel Kruse, Claus Daa og Henrik [ɔ: Hartvig] Bilde Breve at lade forkynde K. Maj.s Mandater om Sagerne [etc.] der udi deres Len. T. III. 531. Afskr. VI. 402.

Johan Cantzler af Hull i England fik Pas paa Nordland at segle Norden omkring Vardøhuus udi tilkommendes ene Sommer 1617 med et hans Skib, kaldes „Gods Gratzi", paa 60 Lester stort. Skanderborg 3 September 1616. R. III. 511. Afskr. VI. 789.

Jørgen Henrikssøn [Staur] fik Bestilling at være Lagmand paa Stegen og udi Finmarken [efter afgangne Hans Wrangel. — I sedvanlig Form]. Skanderborg 5 Oktober 1616. Ibidem.

Hartvig Bilde fik Brev at forordne Jørgen Henrikssøn [Staur] til Lagmand af Stegen og Finmarken.

C. IV. V. G. t. Vid, at eftersom vi naadigst komme udi Forfaring, at Hans Wrangel, som var Lagmand over Stegens Lagstol der udi dit Len, skal være ved Døden afgangen, og vi

naadigst udi hans Sted igjen have bevilget os elskelige Jørgen Henrikssøn at skulle være Lagmand der sammesteds, da bede vi dig og ville, at du forne Jørgen Henrikssøn til samme Lagmands-Befaling igjen forordner, og at du paa vore Vegne annammer af ham hans Lagmands-Eed, og at du ham siden det vores aabne Brev paa samme hans Bestilling tilstiller. Cum claus. consv. Skanderborg 5 Oktober 1616. T. III. 533. Afskr. VI. 402.

Michel Vibe, Thomis Lorck og Claus Condervin finge Pas, at de med trende deres Skibe maa fange Hvalfiske under Grønland udi næst tilkommendes Sommer og dertil at mue antage fremmede Biskayere, som Videnskab derom have. Skanderborg 25 Oktober 1616. R. III. 512. Afskr. VI. 789.

Udi lige Maade finge de Pas paa tvende deres Skibe paa Nordland eller Finmarken paa samme Hvalfiskefang. [Skanderborg 25 Oktober 1616]. Ibidem.

Knut Úrne fik Brev to Fogder anlangendes.

C. IV. V. G. t. Vid, at eftersom vi udaf din Skrivelse til os elskelige Breide Rantzau til Rantzauholm, vor Mand, Raad og Statholder udi vor Kjøbsted Kjøbenhavn, saavelsom udaf Dommene, som du har hid nedsendt, naadigst forfare, at den forrige Foged udi Nordhordlen, ved Navn Laurits Markussøn, skal være dømt udi vores Naade og Unaade, formedelst at han skal have sig utilbørligen og utroligen forholdet, imidlertid han var vor Foged der sammesteds; og eftersom du underdanigst er begjerendes vores naadigste Villie at vide, om vi formedelst hans Slægt og Venners Forbøn Skyld naadigst ville bevilge, at Sagen med ham maatte afsones og ham paa Livet forskaane, da ere vi naadigst tilfreds, at hans Slægt og Venner maa hans Forseelse hos dig paa vore Vegne afsone for saa meget, du meest af dem kan bekomme, og at du ikke ringere af dem annammer end 4000 Rigsdaler. Udi lige Maade ere vi og naadigst tilfreds, at Christen Søfrenssøn, som sig noget skal have forseet, imidlertid han var Foged der udi Lenet, maa afsone hans Forseelse hos dig for 500 Rigsdaler udi det ringeste, og en Veed-Jagt, som du kan have at bruge der til Slottet, hvilken forne Summa Penge du dig siden til Regnskab saaledes har at lade føre. Skanderborg 25 Oktober 1616. T. III. 533. Afskr. VI. 403.

Envold Kruse fik Brev, ut sequitur.

C. IV. V. s. G. t. Vi bede eder og ville, at I der udi eders Len med det allerførste udi beleilig Tid lader hugge 6 Tylvter Berlingtræ (sic) og det siden strax paa Foraaret tilvands neder til vor Kjøbsted Kjøbenhavn lader forskikke. Skanderborg 25 Oktober 1616. T. III. 534. Afskr. VI. 403.

Envold Kruse fik Brev en rigtig Jordebog paa Odelsbønderne udi hans Len anrørendes.

C. IV. V. s. G. t. Vider, at eftersom vi til forleden Herredag udi vort Rige Norge mundtligen befalet vores Befalingsmænd Søndenfjelds, som da tilstede vare, at de med det allerførste enhver udi sit Len skulde lade eder tilstille en vis Jordebog og Mandtal paa alle Odelsbønder udi deres Lene, hvorefter I med andre vore gode Mænd, som dertil skal blive forordnet, kunne taxere samme Odelsbønder med Knegte at holde, da bede vi eder og ville, at I med forderligste Leilighed lader uddrage en rigtig Jordebog og Mandtals-Register paa alle de Odelsbønder, der ere udi eders Len, og den siden neder udi vores Kantselli indskikke samt de Fortegnelser og Mandtals-Registre, som Lensmændene Søndenfjelds eder have ladet levere og overantvorde; og om I dem ikke endnu haver bekommet, at I da dem af forne Lensmænd lader affordre og dem udi lige Maade neder udi forne vores Kantselli indskikker, saa vi al Leiligheden deraf kunne erfare. Cum claus. consv. Skanderborg 26 Oktober 1616. T. III. 535. Afskr. VI. 404.

Knut Urne, Claus Daa, Hartvig Bilde og Gabriel Kruse finge Brev, ut sequitur.

C. IV. V. G. t. Vi bede dig og ville, at du med det allerførste lader uddrage en vis Jordebog og Mandtal paa alle de Odelsbønder, som ere udi dit Len, og hvad enhver dennem skylder aarligen til os og Norges Krone, og den siden med det iligste, muligt er, ned udi vores Kantselli indskikke, saa vi al Leiligheden deraf kunne erfare, at vi siden kunne lade vores Befaling udgaa til nogle vore gode Mænd, som samme Odelsbønder for Knegte at holde kunne taxere, anseendes, at vi den forrige Taxt ville have forandret. Cum claus. consv. Skanderborg 26 Oktober 1616. T. III. 536. Afskr. VI. 404.

Abraham de Quesne og Pierre de Val, Indvaanere til Diepen[1] udi Frankrige, finge hver et Pas at maa segle paa

[1] ɔ: Dieppe.

Nordland Norden omkring Vardøhuus, hver med et deres Skib, stort paa 30 Lester, engang udi næstkommendes Sommer og ikke mere; og Tolden er erlagt paa Rentekammeret. Skanderborg 1 November 1616. R. III. 512. Afskr. VI. 790.

Johan de Villum og nogle Borgere af Diepen i Frankrige finge Bevilling paa Hvalfiskefang under Grønland.

C. IV. G. a. v., at vi af vor synderlige Gunst og Naade have undt, bevilget og tilladt og nu med dette vort aabne Brev unde, bevilge og tillade, at os elskelige Johan de Villum, Borger og Indvaaner udi vor Kjøbsted Kjøbenhavn, med nogle Borgere af Diepen udi Frankrige maa ved deres Fuldmægtige udi næst tilkommendes Foraar og Sommer med et deres Skibe lade besøge vore og Norges Krones Strømme under vort Land Grønland, der sammesteds at fange saa mange Hvalfiske, som de kan overkomme, og dermed at søge og bruge deres Fordeel det bedste de kunne. Thi bede vi og byde vore Fogder [etc. som i Bevilling af 15 April s. A., ovfr. S. 578]. Cum inhib. sol. Haderslevhuus 20 November 1616. Ibidem.

Envold Kruse fik Brev Bredder anlangendes.

C. IV. V. s. G. t. Vider, at til det Tøihuus, som bliver opbygget udi vor Kjøbsted Krempe, vil fornøden gjøres en temmelig Antal Bredder og Deler, da bede vi eder og ville, at naar os elskelige Ditlev Rantzau, Embedsmand paa vort Slot Steenborg, eder derom lader besøge og Skib did op forskikkendes vorder, at I da til samme Tøihuus's Behov forskaffer hans Fuldmægtige 2500 Deler, hver Dele 17 Fødder lang, 14 Tommelfingre bred og 2 Tommelfingre tyk. Og hvis I paa samme Deler bekostendes vorder, har I eder saaledes at lade føre til Regnskab. Haderslevhuus 21 November 1616. T. III. 534. Afskr. VI. 403.

Breve om Baadsmænd at udtage udi Baahuus, Akershuus, Tunsberg, Bratsberg, Agdesiden, Stavanger og Bergen Lene.

C. IV. G. a. v., at vi have afferdiget os elskelige N. N., vor Skibshøvedsmand, ind udi vort Rige Norge i N. Len, der sammesteds til vore Orlogsskibes Udrustnings Behov Baadsmænd at udtage baade udi Kjøbstæderne og paa Landsbyerne. Thi bede vi og byde vore Fogder, Embedsmænd, Borgermestere, Raadmænd og alle andre, forne vor Skibshøvedsmand hermed besøgendes vorder, at I værer ham behjælpelig, at vi maa be-

komme det Skibsfolk, som til den Fornødenhed os og Riget kunde være tjenligt, og have grangiveligen Indseende med, at ingen, udi saa Maader af hannem bliver udtagen, undkommer eller undviger, meden at enhver, som paa Registret ved sit Navn bliver optegnet, visseligen kunde være tilstede udi vor Kjøbsted Kjøbenhavn til Paaske førstkommendes udi det allerseneste. Cum claus. consv. Koldinghuus 4 December 1616. R. III. 513. Afskr. VI. 790.

Efternævnte Lensmænd udi Norge finge Brev Baadsmænd at udtage anlangende, som er Hr. Jørgen Lunge, Envold Kruse, Gunde Lange, Alexander Papenheim, Styring Boel, Peder Ivarsen [Jernskjegs] Frue, Knut Urne og Gabriel Kruse.

C. IV: V. G. t. Vid, at eftersom vi til vore Orlogsskibes Udrustning behøve en stor Antal Baadsmænd, hvorfor vi nu have afferdiget nærværendes vor Skibshøvedsmand, der udi dit Len nogle Baadsmænd efter denne herhos føiede Designation at skulle udtage, thi bede vi dig og ville, at du med Borgermestere og Raad udi vore Kjøbstæder der udi dit Len værer ham behjælpelig, dragendes selv med ham udi Lenet, paa det han baade udi Kjøbstæderne, paa Øerne saavelsom paa Landsbyerne der udi forne dit Len gode, duelige, søfarende Folk kan bekomme, som os og Riget til den Fornødenhed kunne være tjenlige, og at du lader have grangivelig Indseende med, at ingen af de, som blive udtagne, undviger eller sig bortstikker; og hvilke som udi saa Maade udtages af Kjøbstæderne, Øerne eller paa Landet, at de ved deres Navn strax paa et klart Register blive antegnet, paa det de ikke andre, som uduelige ere, udi deres Sted skulle fremskikke, og at du det endeligen saa lader forordne, at samme Baadsmænd kunne være tilstede her udi vor Kjøbsted Kjøbenhavn til Paaske førstkommendes udi det allerseneste, og skal du forskaffe dem nødtørftig Underholdning til Mad og Øl saa og fri Skibe og Skuder, som dem kan fremføre, det du saaledes har at føre til Regnskab. Koldinghuus 4 December 1616. T. III. 534. Afskr. VI. 403.

Bertel Rottke og Evert Evertssøn, Borgere udi Flensborg, finge Pas paa Nordland at segle Norden om Vardøhuus til en Havn, kaldes Vadsø, med et deres Skib, ungefær stort paa 30 Lester, og Tolden skal leveres paa Vardøhuus; dog ikkun derpaa at segle paa denne ene Gang udi næst tilkommen-

des Sommer. Flensborg 12 December 1616. R. III. 513. Afskr. VI. 791.

Herman How [ɔ: Hoë] og Clement Blomme fik Pas paa Nordland med et deres Skib, stort paa 30 Lester, som Nils Anderssøn er Skipper paa. Flensborg 14 December 1616. Ibidem.

Udi lige Maade fik Herman How og Matthis How Pas paa Nordland og Rysland med et deres Skib, stort paa 35 Lester, som Reinhold Lange er Skipper paa. Flensborg 16 December 1616. Ibidem.

1617.

Johan Engels, Just og Abraham von Herseele [af Hamburg] fik Pas paa Nordland [Norden om Vardøhuus, førstkommende Sommer med deres Skib, kaldes Solen, 80 Lester stort, hvorpaa Henrik Thomessøn er Skipper. Tolden er erlagt i Rentekammeret. — Forøvrigt stemmende med Pas af 20 Januar 1615, ovfr. S. 551]. Skanderborg 2 Januar 1617. R. IV. 1. Afskr. VII. 1.

Claus Daa fik Brev Sagerne udi Throndhjems Len anrør.

C. IV. V. G. t. Vid, at eftersom du for nogen Tid siden har bekommet vor naadigste Befaling nogle Sager der udi dit Len at afskaffe, eftersom samme vor Befaling videre omformelder, og du os nu underdanigst giver tilkjende, at en stor Part af Menigheden der udi forne dit Len begjerer underdanigst at maatte opskjære med tilkommendes Vandflod hvis Tømmer, som allerede huggen og til Sagerne nedført er, da ere vi naadigst tilfreds, at hvis Tømmer, som allerede huggen og til Sagerne nedført er, maa opskjæres med tilkommendes Vandflod, og at du siden Sagerne lader afskaffe, havendes Indseende med, at vi bekomme den Told og Rettighed, som vi deraf bør med Rette. Desligeste er os forekommen, at der under Kongsgaarden skal ligge en Sag ved Navn Aasen Sag i Stjørdalen, hvilken Sag ikke vel skulle kunne mistes fra vor Gaard udi Throndhjem

og des underliggendes Ladegaard, og at samme Sag kan blive standendes vore og Norges Krones saa og Kirkernes Skove uden al Skade udi alle Maade, da efter slig Leilighed bede vi dig og ville, at du samme Aasen Sag lader ved Magt blive til forne Throndhjems Gaards og des underliggendes Ladegaards og des Bygnings Forbedring. Udi lige Maade har os elskelige Eiler Christopherssøn [Schøller], Foged over Bakke Klosters Len der udi vort Rige Norge, som os elskelige Hr. Christen Friis, vor Mand, Raad og Kantsler, af os naadigst er med forlenet, for os underdanigst ladet andrage og tilkjendegive, at han for nogen Tid siden har fæst to Sager af forne Hr. Christen Friis, med underdanigst Begjering, at han samme to Sager maatte nyde og beholde; thi bede vi dig og ville, at du med største Flid lader forfare, om der findes en af forne to Sager, som kunde blive ved Magt, vore og Norges Krones saa og Kirkernes Skove aldeles uden Skade, og dersom det befindes, at du da lader ham den ene beholde efter hans Fæstebrevs Lydelse. Skanderborg 4 Januar 1617. T. IV. 1. Afskr. VII. 301.

Jakob Pederssøn, Lagmand udi Throndhjem, fik Bevilling at maa beholde en Sag, [Sintz(?) Sag i Skogn, som han en Tid lang har havt i Brug, indtil videre Anordning og mod sedvanlig Landgilde og Afgift til Lensmanden paa Throndhjems Gaard]. Skanderborg 4 Januar 1617. R. IV. 1. Afskr. VII. 1.

Udi lige Maade fik Jørgen Grum, Borgermester udi Throndhjem, Brev at maa beholde sin Sag, som kaldes Lerens Sag, paa Strinden. Skanderborg 4 Januar 1617. R. IV. 2. Afskr. VII. 2.

Gert Frølich og Ludvig Thockewille fik Pas paa Hvalfiskefang anrørendes.

C. IV. G. a. v., at vi af vor synderlige Gunst og Naade have undt, bevilget og tilladt og nu etc. tillade, at os elskelige Gert Frølich og Ludvig Thockewille, Borgere og Indvaanere udi vor Kjøbsted Kjøbenhavn, maa selv eller ved deres Fuldmægtige udi næste tilkommendes Sommer med et deres Skib besøge vore og Norges Krones Strømme udi vort Land Nordland, der sammesteds at fange saa mange Hvalfiske, de kan overkomme, og skal det og være dem frit for at maa tage til dem efter deres Nødtørft fremmede „Arponerer,“ som Videnskab om samme Hvalfang have, og dermed at søge og bruge deres Fordeel det bedste de kunne. Cum inhib. sol. Skanderborg 8 Januar 1617. R. IV. 2. Afskr. VII. 2.

Envold Kruse fik Brev en Brønd der paa Akershuus at lade forferdige.

C. IV. V. s. G. t. Vider, at eftersom I underdanigst os haver ladet givet tilkjende, hvorledes Volden over den hvælvede Brønd der paa vort Slot Akershuus med Hvælvingen skal være for nogen kort Tid siden udi Brønden nederfalden, da, efterdi samme Brønd ikke kan vel mistes der fra vort Slot, bede vi eder og ville, at I samme Brønd med første Leilighed igjen lader reise og opkaste. Cum claus. consv. Skanderborg 8 Januar 1617. T. IV. 1. Afskr. VII. 301.

Gunde Lange og Hartvig Huitfeldt finge Brev Odelsbønderne at udtage udi Norge med Envold Kruse og Jens Bjelke.

C. IV. V. G. t. Vider, at eftersom vi for nogen Tid siden have forordnet og tilbetroet os elskelige Envold Kruse til Hjermitsløv Gaard, vor Mand, Raad, Norges Riges Statholder og Befalingsmand paa vort Slot Akershuus, Jens Bjelke til Østeraat, Norges Riges Kantsler, afgangne Peder Ivarssøn [Jernskjeg] til Fritsø og Olaf Galde til Egebjerg, vor Mand og Tjener, at skulle taxere Odelsbønderne for Knegte at holde der udi vort Rige Norge, da, efterdi forne Peder Ivarssøn nu ved Døden er henkaldt og Olaf Galde formedelst Alderdom og Svaghed ikke kan efterkomme samme vores Befaling, bede vi eder og ville, at I med forne Envold Kruse og Jens Bjelke taxere forne Odelsbønder udi forne vort Rige Norge og ellers eder aldeles rette efter den Forordning, som vi derom nu naadigst have ladet udgaa og vores Statholder der udi vort Rige Norge tilstillet. Cum claus. consv. Skanderborg 8 Januar 1617. T. IV. 2. Afskr. VII. 302.

Efterdi Gunde Lange og Hartvig Huitfeldt ikke finge dette forne Brev af den Aarsag, at Skibet, som samme Brev blev opskikket med, forgik, da udgik der et andet Brev til dem stileret og efter denne Copi, dateret Kronborg 22 April 1617.

Envold Kruse fik Brev 100 Tylvter Deler at lade følge Christen Holck.

C. IV. V. s. G. t. Vi bede eder og ville, at naar os elskelige Christen Holck, vor Mand, Raad og Embedsmand paa vort Slot Silkeborg, hans Fuldmægtige eder hermed besøgendes vorder, I da ham 100 Tylvter Deler lader bekomme til at forbedre Kornlofterne med paa vort Slot Silkeborg, hvilke I siden eder

til Regnskab haver at lade føre. Cum claus. consv. Skanderborg 11 Januar 1617. T. IV. 5. Afskr. VII. 304.

Envold Kruse og Knut Urne fik Brev nogle Musketter og Sidegeværer af Michel Gynther at annamme.

C. IV. V. s. G. t. Vider, at eftersom der vel behøves en temmelig Antal Musketter og Sideverger til Odelsbønderne, som blive udskrevne udi vort Rige Norge, og vi nu til des Behov have ladet handle [og] betinge med nærværendes Brevviser Michel Gynther, vonhaftig til Schoell, at han med forderligste Leilighed der udi vor Kjøbsted Oslo eder til Hænde skal levere 2000 Musketter med al des Tilbehør og 2000 Sideverger ogsaa med des Tilbehør, da bede vi eder og ville, at naar han med samme Musketter og Sideverger did op til vor Kjøbsted Oslo ankommer, at I da for^ne 2000 Musketter og 2000 Sideverger lade af ham annamme, contenterendes og betalendes ham for hvert Stykke af Musketterne 2 Rigsdaler og ½ Ort, og for hvert Sideverge 1 Rigsdaler og 1 Ort, anseendes, at vi det saaledes med ham have ladet akkordere, og at I siden tilholde Odelsbønderne, som blive udskrevne og samme Musketter og Sideverger blive uddelte til, at de til eder igjen erlægge og betale, hvis I udi saa Maade for for^ne Musketter og Sideverger have erlagt og betalt. Cum claus. consv. Skanderborg 15 Januar 1617. T. IV. 2. Afskr. VII. 302.

Udi lige Maade fik Knut Urne Brev, at han ogsaa skulde annamme af for^ne Michel Gynther ligesaa mange Musketter og Sideverger, som forskrevet staar. Datum ut supra. T. IV. 3. Afskr. VII. 303.

Knut Urne fik Brev Fru Kirsten Juel, afgangne Nils Winds Efterleverske, om hendes Restants i Bergenhuus Len anr.

C. IV. V. G. t. Vid, at os elskelige Fru Kirsten Juel til Ullerup, afgangne Nils Winds Efterleverske, underdanigst for os har ladet andrage og tilkjendegive, hvorledes der udi dit Len skal være nogle Fogder, som for^ne hendes afgangne Huusbonde tjent har, midlertid han med vort Slot Bergenhuus naadigst var forlenet, hvilke endnu deres Regnskaber baade for hvis Knegte-Skat, som de udi forleden Feide har oppebaaret, saavelsom andet, ikke skal have klareret, beklagendes, at hun derfor ikke kan komme til Ende med hendes Regnskab udi vort Renteri og bekomme hendes Kvittantiarum, og vi derudover ikke heller kan bekomme, hvis hun os paa hendes Regnskab skyldig

bliver; da bede vi dig og ville, at, naar du hermed ved hendes Fuldmægtige besøges, du da forne Fogder, saavel dem, som nu er udi din Tjeneste, som de andre, alvorligen og strengeligen tilholder, at de endeligen og uden videre Forhaling begive dem til vor Kjøbsted Bergen og der sammesteds for hendes Fuldmægtige klarere deres Regnskab for hvis Knegte-Skat og andet, som de har oppebaaret, paa det hun engang for alle med dem dermed kan komme til Ende og vi af hende kan bekomme, hvis hun paa hendes Regnskaber skyldig bliver. Og dersom forne hendes Fuldmægtige har nogen af forne Fogder eller andre forbemeldte hendes Regnskaber anlangendes for Lagmanden, Borgermestere og Raad der sammesteds til at tale og de lovligen for dem blive indstevnet, da bede vi dig udi lige Maade og ville, at du forne Lagmand, Borgermestere og Raadmænd tilholder, at de endeligen ere fortænkt udi strax og uden nogen ulovlig Dilation og Ophold hendes Fuldmægtige og dem imellem at dømme, saafremt vi ikke andre Middel dertil skulle bruge, anseendes, det udi sig selv christeligt og ret er. Cum claus. consv. Skanderborg 15 Januar 1617. T. IV. 3. Afskr. VII. 303.

Søfren Søfrenssøn, Borgermester i Bergen, Strange Matssøn og Nicolaus de Freundt fik Bevilling paa Færø i 3 Aars Tid at maa bruge Kjøbmandskab. [Gjentagelse af Bevilling til samme af 3 Februar 1614, ovfr. S. 515]. Skanderborg 25 Januar 1617. R. IV. 2. Afskr. VII. 2.

Michel von Lübeck til Hamburg med hans Konsorter der sammesteds paa den ene Gang fik Pas paa Nordlandene paa et deres Skib, kaldes St. Johannes Evangelista, stort paa 60 Lester, som forne Michel von Lübeck selv er Skipper paa, og har han ladet levere i kgl. Maj.s eget Kammer hvis Told deraf bør. Skanderborg 3 Februar 1617. R. IV. 3. Afskr. VII. 3.

Laurits Markussøn, Borger og Indvaaner udi Bergen, fik Opreisning.

C. IV. G. a. v., at eftersom denne Brevviser, Laurits Markussøn, Borger og Indvaaner udi vor Kjøbsted Bergen, nu har betalt og fornøiet os elskelige Knut Urne til Aasmark, vor Mand, Tjener og Embedsmand paa vort Slot Bergenhuus, paa vore Vegne, hvis han havde optinget for den Forseelse, han udi Nordhordlen udi forne Bergenhuus Len, imidlertid han der sammesteds var vor Foged, havde beganget, da have vi af vor synderlige Gunst og Naade saa og af Øvrigheds Magt samme hans

Forseelse ham tilgivet og nu med dette vort aabne Brev unde, bevilge og tillade, at saadan hans Forseelse ikke skal komme ham eller hans Arvinger paa deres gode Navn og Rygte til Nachdeel, Skade eller Eftertale udi nogen Maade, saa han herefter som tilforn maa gaa og staa udi Loug og Toug og søge Laug og Gildehuus med gilde Mænd og gjæve og ei være Mand des værre for den Sag eller Forseelse efter denne Dag udi nogen Maade. Thi forbyde vi alle, ihvo de helst ere eller være kunde, særdeles vore Fogder, Embedsmænd, Borgermestere, Raadmænd og alle andre, for^{ne} Laurits Markussøn herimod, eftersom forskrevet staar, at hindre eller og ham eller hans Arvinger for den Sag og Forseelse at forvide udi nogen Maade. Skanderborg 4 Februar 1617. R. IV. 3. Afskr. VII. 3.

Jan Jakobssøn von Strallen af Amsterdam fik Pas paa Nordlandene. [Mutat. mutand. ordlydende med Pas af 20 Januar 1615, ovfr. S. 551. — Skibet hed Duen, 45 Lester stort, og Skipperen Peiter Abrahamssøn]. Skanderborg 9 Februar 1617. R. IV. 4. Afskr. VII. 3.

Udi lige Maade fik Peiter Cornelissøn Pas paa Nordlandene paa et Skib, er 45 Lester, kaldes de Hoope, som Jan Peiterssøn er Skipper paa, Indvaaner til Amsterdam. Skanderborg 9 Februar 1617. R. IV. 5. Afskr. VII. 3.

Desligeste fik Paulus Affod ogsaa Pas paa Nordlandene paa et Skib paa en 60 Lester, kaldes de blau Duyff, som Claus Cornelissøn er Skipper paa. Skanderborg 9 Februar 1617. R. IV. 5. Afskr. VII. 4.

Sammeledes fik Robert Ingelgraff Pas paa Nordlandene paa et Skib, er 50 Lester, kaldes de Gouts Bloem, som Villum Cornelissøn er Skipper paa. Skanderborg 9 Februar 1617. Ibidem.

Saa og fik Simon Artzen Pas paa Nordlandene paa et Skib, er 65 Lester, kaldes de Rose, som Jan Peiterssøn er Skipper paa, alle samtligen Indvaanere til Amsterdam. Skanderborg 9 Februar 1617. Ibidem.

Albert von der Felde, Borger udi Nyløse, fik Pas paa Nordlandene paa denne ene Gang paa et hans Skib, ungefær paa 20 Lester, som Jakob Cornelissøn er Skipper paa. Skanderborg 16 Februar 1617. Ibidem.

Søfren Jenssøn Frost, Raadmand udi Aarhuus, fik Pas paa Nordlandene paa denne ene Gang at maa segle med et hans

Skib, kaldes Den hvide Svane, stort paa 26 Lester, som Anders Pallessøn, Indvaaner der sammesteds, er Skipper paa. Skanderborg 16 Februar 1617. R. IV. 5. Afskr. VII. 4.

Styring Boel fik Brev Hans Thisted anrørendes.

C. IV. V. G. t. Vid, at eftersom os elskelige Ernst Normand, Befalingsmand paa vor Gaard udi Horsens, underdanigst for os har ladet berette, hvorledes en ved Navn Hans Thisted, som der udi dit Len skal være bosiddendes, skal være bleven ham en Summa Penge skyldig, som er et Aars Regnskab og Indkomst, visse og uvisse af Lyseklosters Len, som han til forne Hans Thisted havde forpagtet, imidlertid han naadigst af os dermed var forlenet, da bede vi dig og ville, at naar forne Ernst Normands Fuldmægtige derhen anlangendes vorder, at du forhjælper ham med det forderligste og snareste skee kan, at ham maa vederfares, hvis derom Lov og Ret er, saa at vores Rettighed deraf med det første paa vort Rentekammer kan blive erlagt og forne Ernst Normand kan faa derpaa endelige Kvittantiarum. Cum claus. consv. Skanderborg 18 Februar 1617. T. IV. 4. Afskr. VII. 304.

Envold Kruse fik Brev Laurits Ebbessøn nogen Sagdeler at forskaffe.

C. IV. V. s. G. t. Vi bede dig og ville, at, naar os elskelige Laurits Ebbessøn, vor Mand, Tjener og Embedsmand paa vort Slot Skanderborg, eder om 200 Tylvter Deler (som han til nogle Kornlofte saavelsom og anden vor Bygning, som vi ham naadigst have ladet befale at skulle lade fuldferdige, behøver) lader besøge og Skibe derefter lader skikke, I da ham forne 200 Tylvter Deler lader følge, hvilket I eder saaledes haver at lade føre til Regnskab. Skanderborg 20 Februar 1617. T. IV. 5. Afskr. VII. 304.

Til Kapitlet udi Oslo Kirsten Clausdatter anlangendes.

C. IV. V. G. t. Vid, at vi naadigst have bevilget denne Brevviserske, Kirstine Clausdatter, afgangne M. Abraham de Cardes, fordum Læsemester der udi vor Kjøbsted Oslo, hans Efterleverske, at maa nyde og beholde Halvparten af et Aars Rente og Indkomst, som kan falde af det Kannikedom, som laa til forne hendes afgangne Huusbondes Bestilling, foruden hvis hende med Rette og efter Kapitels Statuter tilkommer; thi bede vi eder og ville, at I hende forne halve Aars Indkomst lader

følge, ei gjørendes hende nogen Forhindring derpaa udi nogen Maade. Skanderborg 22 Februar 1617. T. IV. 5. Afskr. VII. 305.

Knut Urne og Lagmanden udi Bergen finge Brev
Øllegaard Pedersdatter anrørendes.

C. IV. V. G. t. Vider, at eftersom nærværendes Brevviserske, ved Navn Øllegaard Pedersdatter, underdanigst os har ladet andrage og tilkjendegive, hvorledes hun efter hendes forrige Huusbonde, Peder Frost, hans Død og Afgang skal være kommen udi en venlig Kontrakt og Forligelsesmaal med hendes afgangne Huusbondes Børn og Arvinger, ved Navn Cort Jenssøn, paa hans Hustrues Vegne og Ludvig Pederssøns Vegne, om hvis Arv, som de kunne være tilfalden efter deres afgangne Fader, og skal forne Arvinger saaledes med hende have kontraheret, at alt hvis Jordegods, som der var efter deres afgangne Fader, skulle de have og beholde, saa forne Øllegaard Pedersdatter aldeles intet skulde arve udi forne Jordegods, og dersom der kunde komme nogen Trætte paa samme Gods eller nogen des Eiendom, da skulde forne Øllegaard Pedersdatter aldeles intet med saadan Trætte og Uleilighed udi nogen Maade besverges, som videre deres Kontrakt omformelder; og efterdi hun beklager sig, at hende imod denne deres Kontrakt paaføres stor Trætte og Uleilighed, da bede vi eder og ville, at I have grangivelig Indseende, at forne Øllegaard Pedersdatter intet andet vederfares, end som Lov og Ret er, saavelsom være hende behjælpelig, at hun en Gang for alle kan komme til en endelig Ende med forne hendes Stedbørn om forne Arv, paa det hun herefter for saadan stor Trætte og Uleilighed kan blive forskaanet og hende ikke skal gives Aarsag os videre udi denne Sag at bemye. Cum claus. consv. Skanderborg 25 Februar 1617. T. IV. 6. Afskr. VII. 305.

Reinhold Reinholdssøn, Borger udi Kjøbenhavn, fik Pas paa Nordlandene paa denne ene Gang paa et hans Skib, kaldes Rosen, ungefær paa 25 Lester stort, som Johan Cornelissøn er Skipper paa. Skanderborg 14 Marts 1617. R. IV. 5. Afskr. VII. 4.

Sammeledes fik forne Reinhold Reinholdssøn Pas paa Nordlandene paa et hans Skib, kaldes Hunden. Skanderborg 14 Marts 1617. R. IV. 6. Afskr. VII. 4.

Hr. Jørgen Lunge fik Brev noget Egetømmer anrør.

C. IV. V. s. G. t. Vi bede eder og ville, at, naar os elske-

lige Christen Hanssøn [Jernskjeg], vor Mand, Tjener og Embedsmand paa vort Slot Kronborg, eder hermed lader besøge, I da forskaffer herneder til forne vort Slot Kronborg 3 Tylvter Egetømmer til Bjelker, ½ Alen udi hver Kant og 8 Alen langt, 4 Tylvter af det smaa Egetømmer, ungefær 18 Alen langt, og 1½ Tylvt 4 Bjelker, hver 16 Alen lang, og hvis I derpaa bekostendes vorder, har I eder til Regnskab at lade føre. Cum claus. consv. Kjøbenhavn 14 Marts 1617. T. IV. 6. Afskr. VII. 306.

Nils Hack, Borger udi Flensborg, fik Pas paa Nordlandene paa denne ene Gang paa et hans Skib, kaldes Josva, stort paa 80 Lester, som hans Fuldmægtige ved Navn Jens Mathissøn fører. Kjøbenhavn 15 Marts 1617. R. IV. 6. Afskr. VII. 4.

Udi lige Maade fik Hans Lutterup Pas at maa segle paa Nordlandene med et hans Skib, kaldes Gabriel Engel, stort 34 Lester. Kjøbenhavn 15 Marts 1617. Ibidem.

Knut Urne fik Brev Kirstine Sinclars anrørendes.

C. IV. V. G. t. Hvad nærværendes Brevviserske, Kristine Sinclars, underdanigst til os har suppliceret, har du af hendes herhos føiede Supplikation videre at fornemme; da bede vi dig og ville, at du har flittig Indseende, at hende udi den Sag, som hun har imod os elskelige Søfren Søfrenssøn, Borgermester der udi vor Kjøbsted Bergen, intet andet vederfares, end som hvis christeligt, billigt og Ret gemæs kan være, og at hun uden nogen lang ulovlig Sagens Ophold maa komme med forne Søfren Søfrenssøn til en endelig Ende. Cum claus. consv. Fredriksborg 19 Marts 1617. T. IV. 7. Afskr. VII. 306.

Borgermester og Raad udi Marstrand fik Brev Richardus Gren, Borger i Malmø, anrørendes.

C. IV. V. G. t. Vider, at eftersom nærværendes Brevviser, Richardus Gren, Borger og Indvaaner udi vor Kjøbsted Malmø, supplicando for os har ladet andrage, hvorledes en eders Medborgere, ved Navn Hans Beck, skal være ham en Summa Pendinge skyldig, som han for ham til en anden Borger udi forne vor Kjøbsted Malmø har maattet udlægge, da bede vi eder og ville, at, naar han eder hermed besøgendes vorder, I da forhjælpe ham til Rette imod forne Hans Beck, saa han forne Summa Penge, han ham har at kræve, maatte bekomme, og at ham intet andet vederfares end den Deel, christeligt, billigt og Ret kan være gemæs, saa og han uden nogen lang ulovlig Sagens Ophold og Afviisning maa

komme der med samme sin Sag til en endelig Ende. Cum claus. consv. Fredriksborg 22 Marts 1617. T. IV. 7. Afskr. VII. 306.

Nicolaus Myntmester med hans Konsorter, samtligen Indvaanere i Kjøbenhavn, fik Pas paa Nordlandene paa et deres Skib at maa segle denne ene Gang, som kaldes Jephta, hvilket Søfren Nilssøn, som er Borger der sammesteds, er Skipper paa. Kjøbenhavn 1 April 1617. R. IV. 6. Afskr. VII. 5.

Simon Surbeck, Raadmand, og Jakob Pederssøn, Borger udi Kjøbenhavn, fik Pas paa Nordlandene at lade segle med et deres Skibe, kaldes St. Michel, ungefær 35 Lester stort, som Laurits Anderssøn Bagge er Skipper paa. Kjøbenhavn 4 April 1617. R. IV. 7. Afskr. VII. 5.

Udi lige Maade fik Thiis Jenssøn, Jakob Pederssøn, Lambert Berendtssøn, Borgere der sammesteds, Pas paa Nordlandene paa et Skib, kaldes Fortun, ungefær paa 50 Lester, som Lambert Berendtssøn er Skipper paa. Kjøbenhavn 4 April 1617. Ibidem.

Forordning om Tolden af hvis Skibe, som komme ind for Bergen, anrørendes.

C. IV. G. a. v., at eftersom vi naadigst komme udi Forfaring, at hvis Skibe, som ankomme til vor Kjøbsted Bergen, ikke blive hos vores Tolder der sammesteds angiven hvis de indehave, saa han ikke kan vide hvis Gods, som derinde monne være og Told pleier at gives af, os paa vor Told og Rettighed ikke til ringe Skade, da ville vi det saaledes dermed herefter have forholdet, at alle hvis Skibe, være sig indlændiske og udlændiske, som did til Byen ankomme, at Kjøbmanden eller Skipperen paa samme Skibe skal være tilforpligt, førend Bunken bliver brødt, rigtigen hos vores Tolder der sammesteds, den, som nu er eller herefter kommendes vorder, at angive alt hvis Vare de indehave og ham en Rulle overantvorde, paa det vores Tolder derefter kan rette sig og vide, hvad for Vare deraf bør at fortoldes; og dersom sig nogen herimod vil forholde og ikke efter dette vores Mandat og Befaling accommodere, skal forne vores Tolder Fuldmagt have dem at lade arrestere og for Retten tiltale som dem, der vores Paabud ikke agte eller ansee ville; dog skal dette vort Mandat ikke være nogen paa deres Privilegier præjudicerlig. Hvorefter enhver kan have sig at rette og forholde og for Skade at tage vare. Kronborg 5 April 1617. Ibidem.

Holger Olafssøn og Arent Beheim med deres Konsorter af Helsingør fik Pas paa Nordlandene paa et deres Skib, kaldes Neptunus, stort paa 5 Lester, som Peder Eskildssøn Skaaning er Skipper paa. Kjøbenhavn 5 April 1617. R. IV. 7. Afskr. VII. 6.

Hartvig Bilde fik Brev Torluf Benkestok anrørendes.

C. IV. V. G. t. Hvad os elskelige Torluf Benkestok supplicando underdanigst for os har ladet andrage, har du af denne hans herhos føiede Supplikats at erfare, bedendes dig og ville, at du forhjælper ham til Rette, saavidt Lov og Ret er og Billighed gemæs kan være, saa han med samme sin Sag uden nogen lang og ulovlig Ophold maatte komme til en endelig Ende. Kronborg 5 April 1617. T. IV. 7. Afskr. VII. 307.

Knut Urne fik Brev Musketter anrørendes.

C. IV. V. G. t. Vid, at eftersom vi have ladet handle og betinge med denne Brevviser, Ditmar Surbeck, Raadmand til Bremen, at han med forderligste Leilighed der udi vor Kjøbsted Bergen dig til Hænde skal levere 1000 Musketter med al des Tilbehør, da bede vi dig og ville, at naar han med samme Musketter did til forne vor Kjøbsted Bergen ankommer, at du da forne 1000 Musketter af ham annammer, betalendes ham for hvert Stykke Musketter med des Tilbehør 2 Rigsdaler og ½ Ort, anseendes, at vi derom saaledes med ham have ladet akkordere, og at du siden tilholder Odelsbønderne der udi Bergenhuus Len, som blive udskrevne og samme Musketter blive uddelte til, at de til dig igjen erlægge og betale, hvis du udi saa Maader for forne Musketter har erlagt og betalt. Kronborg 7 April 1617. T. IV. 8. Afskr. VII. 307.

Knut Urne fik Brev et Veierhuus anrørendes.

C. IV. V. G. t. Vid, at eftersom Borgermestere og Raad udi vor Kjøbsted Bergen underdanigst for os har ladet andrage at være gavnligt, at der udi vor Kjøbsted Bergen blev et Veierhuus opbygget, hvorudi adskillige Vare af stor Vegt kunde veies, eftersom udi nogle vore Kjøbstæder her udi Riget skeet er, da bede vi dig og ville, at du flitteligen forfarer, om saadant et Veierhuus at opbygge ikke er imod deres af Kontorets Privilegier, og dig strax derom imod os erklærer. Kronborg 7 April 1617. Ibidem.

Søfren Søfrenssøn, Borgermester i Bergen, fik Brev, at

Throndhjems Borgere maa toldfri udføre Øl fra Bergen til Nordlandene.

C. IV. V. G. t. Vid, at vi naadigst have bevilget, at Borgerne udi vor Kjøbsted Throndhjem maa der fra vor Kjøbsted Bergen udføre hvis Rostoker- og andet fremmed Øl toldfri, som de udi Nordlandene agte at ville selge og henføre lige med Borgere udi forne Bergen, dog med den Kondition, at de nøiagtig skal bevise samme Øl at ville henføre og have paa Nordlandene henført, paa det de ikke under des Skin skulle sig en stor Hob fremmed Øl tilforhandle og det siden enten udi Throndhjems By eller Throndhjems Len selge og udtappe; da bede vi dig og ville, at du Borgerskabet udaf forne vor Kjøbsted Throndhjem lader toldfri og uden Accise bekomme alt hvis Øl de paa Nordlandene agte at bortføre, dog at de derpaa give dig en rigtig Revers, sig samme Øl ikke andensteds end paa Nordlandene at ville bortføre, og siden, naar de komme tilbage igjen, at de det nøiagtigen bevise, at det didhen er kommet. Kronborg 7 April 1617. T. IV. 8. Afskr. VII. 307.

Borgermestere og Raad i Bergen fik Brev, at Badskerne maa bekomme deres Skraa igjen.

C. IV. V. G. t. Vider, at vi naadigst have bevilget, at Badskerne der udi vor Kjøbsted Bergen maa bekomme deres Skraa igjen, da bede vi eder og ville, at I dem samme Skraa lade igjen bekomme, dog haver flittelig Indseende, at de hinanden med adskillige Udlæg ikke besverge, ikke heller dem, der først skal begive sig udi deres Compagni og Laug, saafremt de ikke samme Skraa igjen paany ville have forbrudt og aldrig siden den igjen at bekomme. Cum claus. consv. Kronborg 7 April 1617. T. IV. 9. Afskr. VII. 308.

Hr. Jørgen Lunge fik Brev Anders Mortenssøn paa Livet at straffe.

C. IV. V. s. G. t. Vider, at eftersom vi ere komne i Forfaring, hvorledes to veifarende Karle, ved Navn Nils Anderssøn og Anders Mortenssøn, skal have overfaldet en Mand udi Viken ved Qvistrømbo[1], ved Navn Staffen Matssøn, udi hans eget Huus, hvorudover forne Nils Anderssøn er bleven dræbt og ihjelslaget, og efterdi udi den Sag paa Lagthinget er ganget Dom over forne Anders Mortenssøn, som har været udi Raad og Daad med forne Nils Anderssøn at overfalde Staffen Matssøn, at

[1] Kvistrum Bro?

han skal være udi vor Naade og Unaade, da bede vi eder og ville, at I ham strax for samme hans Forseelse lader rette og paa Halsen straffe. Cum claus. consv. Kronborg 9 April 1617. T. IV. 9. Afskr. VII. 308.

Gunde Lange fik Bevilling paa nogen kort Tid at maa drage ned til Danmark.

C. IV. V. G. t. Vid, at eftersom du underdanigst af os har været begjerendes, at du dig herneder til vort Rige Danmark maa forløves, da ere vi naadigst tilfreds, at du dig paa nogen kort Tid herneder begiver. Cum claus. consv. Kronborg 9 April 1617. T. IV. 10. Afskr. VII. 308.

Hans Glad, Lagmand i Bergen, fik Brev paa et Kannikedom udi Bergens Domkirke [efter afgangne Doctor Henrik Høyer, hvilket en Person ved Navn Christianus Johannis paa et Aars Tid til hans Studia, at continuere naadigst var med forlenet. — I sedvanlig Form]. Kronborg 10 April 1617. R. IV. 8. Afskr. VII. 6.

Nils Krag fik Bestilling at skulle være Lagmand udi Fredriksstad [efter afgangne Jens Nilssøn. — I sedvanlig Form]. Kronborg 10 April 1617. R. IV. 8. Afskr. VII. 7.

Envold Kruse fik Brev at skulle annamme Nils Krag til Lagmand udi hans Len.

C. IV. V. s. G. t. Vider, at eftersom vi naadigst komme udi Forfaring, at Jens Nilssøn, som var Lagmand over Fredriksstad Lagstol der udi eders Len, skal være ved Døden afgangen, og vi naadigst udi hans Sted igjen have bevilget os elskelige Nils Krag til N., vor Mand og Tjener, at skulle være Lagmand der sammesteds, da bede vi eder og ville, at I forne Nils Krag til samme Lagmands-Bestilling igjen forordner saa og paa vore Vegne annammer af ham hans Lagmands-Eed, og at I ham siden dette vort aabne Brev paa hans Bestilling tilstiller. Cum claus. consv. Kronborg 10 April 1617. T. IV. 10. Afskr. VII. 309.

Claus Daa fik Brev Hans Casparssøns Datterbørn anr.

C. IV. V. G. t. Vid, at eftersom denne Brevviser, Hans Casparssøn, underdanigst til os har suppliceret, givendes tilkjende, hvorledes hans Datters Mand, ved Navn Erik Hanssøn, skal have fordøyet[1] alt, hvis han havde, og forne Hans Casparssøn derudover har været foraarsaget mange Aar med al nødtørftig

[1] ɔ: forødet.

Underholdning at forsørge hans Datter med to hendes Børn, som hun har avlet med for^ne Erik Hanssøn, og efterdi det skal have ladet sig ansee, at dersom for^ne Erik Hanssøn havde fanget mere under Hænder, han det med det andet skulde have fordommeneret, har for^ne Hans Casparssøn og hans Hustru med for^ne Erik Hanssøn og hans Hustru, saavelsom med andre deres Slægt og Venners Raad og Tilladelse samtykt forskrevne deres Datters Børn, ved Navn Caspar Erikssøn og Alhed Eriksdatter, efter deres dødelige Afgang at være deres rette og sande Arvinger til alt, hvis de kunde efterlade, des Leilighed du videre af denne hans hosføiede Supplikation har at erfare; da bede vi dig og ville, at du grangiveligen lader forfare, om for^ne deres Kontrakt kan komme for^ne Erik Hanssøns Creditoribus til nogen mærkelig Skade og Afbræk; og dersom du fornemmer, at derudi med altingest ellers rigtig er omgaaet, da skal du forordne for^ne Hans Casparssøns Datters Børn Tutores eller Formyndere, som kunne have flittig Indseende, at for^ne Arvedeel og des Indkomst vendes for^ne Arvinger saavelsom deres Moder hendes Livstid til Gavn og Bedste, og hvis du derudinden forordnendes vorder, at du det klarligen giver fra dig beskrevet og udi vort Kantselli indskikker. Kronborg 10 April 1617. T. IV. 10. Afskr. VII. 309.

Envold Kruse fik Brev, om tvistagtig Sag skal følge Mand hjem eller bødes derfor,[1] som den gjøres, anrørendes.

C. IV. V. s. G. t. Vider, at eftersom vi naadigst komme udi Forfaring, hvorledes paa adskillige Steder der udi vort Rige Norge skal indfalde stor Tvistagtighed: om Sag skal følge Mand hjem eller og bødes der, som den gjøres, af den Aarsag, at ikke noget derom i den Norske Lov præcise findes defineret, hvorover i slige Sager somme skal dømme et og somme et andet, da bede vi eder og ville, at I med det første herom underdanigst imod os erklærer, paa det saadan Tvivlraadighed udi Tide kan forekommes og vi vores naadigste Forordning derom kan lade udgaa. Desligeste bede vi eder og ville, at I udi lige Maade imod os erklærer om to Sager der ved Oslo liggendes, som afgangne Anders Green pro officio havde udi Brug og os elskelige Jens Bjelke til Østeraat, Norges Riges Kantsler, hidindtil havt har; desligeste om en Sag, som en Kannikebonde ved Navn Mats Fios(?) hidindtil har havt udi Brug; saa og om en Sag, som Presten udi Onsø Sogn pro officio tilforn har

[1] ɔ: for der.

havt, om samme Sager uden vores Skoves Forhuggelse kan blive ved Magt og ikke ere imod den Mandat, vi naadigst derom har ladet publicere. Sammeledes bede vi eder og ville, at I underdanigst ogsaa eder imod os erklærer, om os og Kronen er skeet Skjel og Fyldest udi det Odelsgods, som er Hudskyld med Bygselen udi en Gaard, kaldes Valle, samt 3 Skind Skyld udi en Gaard, kaldes Nedre Dale, som nu af os elskelige Jens Bjelke er indsøgt udi Steden for det Gods, som udi forleden Feide blev fordulgt og ikke skattet udaf, som var ⅛ Skippund Meelskyld i en Gaard, kaldes Nedre Dale, og en Fjerding Nævers Skyld i en Gaard, kaldes Bjerkedals Ødegaard, og at I med det første saadan eders Erklæring ind udi vort Kantselli indskikker, paa det vi videre om des Leilighed naadigst kan komme udi Forfaring. Kronborg 11 April 1617. T. IV. 11. Afskr. VII. 310.

Styring Boel fik Brev to Manddrabere udi Lister Len anrørendes.

C. IV. V. G. t. Vid, at eftersom vi naadigst komme udi Forfaring, hvorledes der skal være to Manddrabere der udi dit Len Lister, den ene paa Brynesdal boendes, ved Navn Olaf Asmundssøn, som skal have dræbt sin Broder Thorgeir Asmundssøn, den anden ved Navn Olaf Aslakssøn paa Agdesiden, hvilken skal have dræbt en ved Navn Thařak Amundssøn, da bede vi dig og ville, at du dem for saadan deres slemme begangne Gjerninger lader alvorligen efter Loven straffe, og dersom det befindes, at Dommeren, som har kvit kjendt den ene Manddraber, forne Olaf Aslakssøn, uret at have dømt, da skal du samme Dommere for saadan deres Dom alvorligen med Rette lade tiltale. Kronborg 12 April 1617. T. IV. 12. Afskr. VII. 310.

Jens Bjelke fik Brev en Engelsk Skipper, som har strandet under Onsøen 1615, hans Skib anrørendes.

C. IV. V. s. G. t. Vider, at eftersom vi naadigst er kommen udi Forfaring, hvorledes en Skipper af Lunden udi England er bleven skibbruden der udi vort Land Norge under Onsøen Anno 1615, og noget af hans Skibsredskab skal være bjerget, da bede vi eder og ville, at I forne Skibsredskab lader vurdere og nederskikke til vor Kjøbsted Kjøbenhavn til os elskelige Hr. Brede Rantzau til Rantzauholm, vor Mand, Raad og Statholder sammesteds, hvor forne engelske Skipper til Nøie skal blive betalt, saavidt ham med Rette tilkommer for forne hans Skibs-

gods, naar han derom anholdendes vorder. Kronborg 12 April 1617. T. IV. 12. Afskr. VII. 311.

Alexander Raab von Papenheim fik Brev en Manddraber udi hans Len anrørendes.

C. IV. V. G. t. Vid, at eftersom vi naadigst komme udi Forfaring, hvorledes en der udi dit Len, ved Navn Bendt Nilssøn, skal have ihjelslaget sin Stifsøn, da bede vi dig og ville, at du forne Manddraber alvorlig efter Loven lader straffe og Dommeren, som ham har dømt til Bøder, efterdi det er utilbørligt, at nogen for saadan Gjerning skulde kvit dømmes, med Retten lader tiltale. Kronborg 12 April 1617. T. IV. 13. Afskr. VII. 311.

Envold Kruse fik Brev Nils Krag i Norge anrørendes.

C. IV. V. s. G. t. Vider, at eftersom vi naadigst komme udi Forfaring, at Jens Nilssøn, som var Lagmand over Fredriksstad Lagstol der udi eders Len, skal være ved Døden afgangen, og I udi hans Sted skal have forordnet en anden, ved Navn Tage Erikssøn, hvilken vi for den Sygdom Skyld, han nogen Tid har været beladt med, ikke vil samme Bestilling at skulle betjene, men naadigst har bevilget os elskelige Nils Krag til N., vor Mand og Tjener, at skulle være Lagmand der sammesteds, da bede vi eder og ville, at I for^ne Nils Krag til samme Lagmands-Bestilling igjen forordner saa og paa vore Vegne annammer af ham hans Lagmands-Eed, og at I ham siden dette vores aabne Brev paa samme hans Bestilling tilstiller. Cum claus. consv. Fredriksborg 14 April 1617. Ibidem.

Caspar Markdaner [til Søgaard] fik Følgebrev til Bønderne udi Brunla og Numedals Len. [I sedvanlig Form.] Kronborg 15 April 1617. T. IV. 14. Afskr. VII. 312.

Envold Kruse fik Brev et Skib at lade opbygge anrørendes.

C. IV. V. s. G. t. Vider, at eftersom vi naadigst have ladet gjøre en Fortingning med Claus Janssøn, vor Skibbygger, at han der udi Norge skulde opsætte et Skib, og vi komme udi Forfaring, at han det udi Tunsberg Len har ladet opsætte, da bede vi eder og ville, at I værer ham behjælpelig, at han kan dertil bekomme hvis fornøden gjøres, og at I lader ham følge hvis han, saavidt Ret er, begjerer paa vore Vegne til samme Skib at forferdige, anseendes, at os derpaa stor Magt ligger; dog at I har flittig Indseende, at han ikke lader hugge mere Tømmer, end han til samme Skibs Bygnings Behov har fornøden,

desligeste at I ikke tilsteder ham der nogen Kro at holde, som vi ere kommen udi Forfaring om, ikke heller at befatte sig med andet end samme vores Skib at opbygge. Kronborg 15 April 1617. T. IV. 14. Afskr. VII. 312.

Udi lige Maade fik Gunde Lange Brev at skulle tilforhjælpe forne Skibsbygger at opbygge samme Skib, eftersom forskrevet staar. Datum ut supra. T. IV. 15. Afskr. VII. 312.

Hr. Jørgen Lunge til Odden, Ridder, fik Forleningsbrev paa Baahuus Slot og Len.

[Fornyelse af Lensbrevet til samme af 1 Mai 1613 (ovfr. S. 492 f.), dog med de Ændringer, at Afgiften her er nedsat til „2,586 gode enkende Rigsdaler udi rede Penge og ingen anden Vare, saa og 6 Lester Smør," og at Antallet af de Knegte, der skulde holdes paa Slottet, atter forhøies til 40. Regnskabet skal begynde fra Philippi Jacobi Dag 1617]. Kronborg 19 April 1617. R. IV. 9. Afskr. VII. 7.

Caspar Markdaner [fik] Forleningsbrev paa Brunla og Numedal Len.

C. IV. G. a. v., at vi af vor synderlige Gunst og Naade saa og for Troskab og villig Tjeneste, som os elskelige Caspar Markdaner til Søgaard, vor Mand og Tjener, os og Riget hertil gjort og beviist haver og herefter troligen gjøre og bevise maa og skal, have undt og forlent og nu med dette vort aabne Brev unde og forlene forne Caspar Markdaner med vor og Norges Krones Len Brunla og Numedal samt noget vort og Kronens Gods, som vi af afgangne Gyrvild Fadersdatter [Gyldensparre] bekommet have, med des tilliggendes Bønder og Tjenere, vist og uvist, intet undertagen udi nogen Maade, eftersom afgangne Peder Ivarssøn [Jernskjeg] det for hannem udi Verge og Forsvar havt haver, at skulle have, nyde, bruge og beholde kvit og fri, til saalænge vi anderledes derom tilsigendes vorde. Og skal forne Caspar Markdaner os alene til Bedste aarligen lade annamme og opberge al vor og Kronens Sise og Told af indlændiske og udlændiske, som handle og vandle der udi Lenet og paa des underliggendes Toldsteder og Havner falder og opberges, og med samme Told udi alle Maade forholde sig efter den Rulle og de Forordninger, vi naadigst have ladet der udi Norge derom gjøre og udgaa, og dermed lade have tilbørlig Indseende, at os skeer og vederfares det, som ret og tilbørligt kan være. Og for forne Told og Sise skal forne Caspar Markdaner

lade aarligen gjøre gode Rede og Regnskab og den udi vort Rentekammer lade levere os uden Bekostning udi nogen Maade. Sammeledes ville vi os alene til Bedste forbeholdet have hvis Vrag der udi Lenet kan aarligen tildrage. Hvilket forne Caspar Markdaners Regnskab skal begynde og angaa fra Philippi Jacobi Dag Anno 1617 førstkommendes og endes til Aarsdagen Anno 1618 og siden saa aarligen forfølges, saalænge vi hannem med samme Len naadigst forlene ville. Og dersom forne Caspar Markdaner kan formærke og opspørge [etc. om at indtale frakommet Krongods]. Skal han og frede Skovene [etc. i sedvanlig Form]. Cum inhib. sol. Kronborg 19 April 1617. R. IV. 13. Afskr. VII. 8.

Envold Kruse fik Brev at skulle annamme tre Gaarde under Akershuus, som afgangne Peder Ivarssøn [Jernskjeg] tilforn har havt.

C. IV. V. s. G. t. Vi bede eder og ville, at I nu til Philippi Jacobi Dag førstkommendes annammer der under vort Slot Akershuus efterne tre Gaarde, den første Dolven, den anden Hollien, den tredie Andrevik, som afgangne Peder Ivarssøn hertildags haver været med forlenet, og for des visse og uvisse aarligen lader gjøre os gode Rede og Regnskab. Cum claus. consv. Kronborg 19 April 1617. T. IV. 15. Afskr. VII. 313. (Orig. i Rigsarkivet.)

Knut Urne med hans Konsorter fik Bevilling at maa lade bruge Hvalfiskeri under Grønland.

C. IV. G. a. v., at vi af vor synderlige Gunst og Naade have undt, bevilget og tilladt og nu med dette vort aabne Brev unde, bevilge og tillade, at os elskelige Knut Urne til Aasmark, vor Mand, Tjener og Embedsmand paa vort Slot Bergenhuus, med sine Konsorter maa herefter, og indtil saalænge vi anderledes derom tilsigendes vorde, ved deres Fuldmægtige med nogle deres Skibe frit bruge Hvalfiskeri under vort Land Grønland og der under Landet lade slaa Hvalfiske. Og paa det [etc. ordlydende med Bevilling for samme af 12 Marts 1616 (ovfr. S. 575), indtil:] vide at omgaaes. Cum inhib. sol. Kronborg 21 April 1617. R. IV. 6. Afskr. VII. 5.

Claus Gagge fik Bevilling at maa residere til Bergen om Vinteren.

C. IV. G. a. v., at vi af vor synderlige Gunst og Naade naadigst have undt, bevilget og tilladt og nu etc. tillade, at os

elskelige Claus Gagge, vor Mand, Tjener og Embedsmand paa vort Slot Vardøhuus, maa herefter om Vinteren, og indtil vi anderledes derom tilsigendes vorde, residere og være udi vor Kjøbsted Bergen og ikke være tilforpligt at blive paa forne vort Slot Vardøhuus den ganske Vinter igjennem, eftersom hertildags skeet er; dog skal forne Claus Gagge ikke maa blive til Bergen uden den ringeste og korteste Tid om Vinteren, ham muligt er, og naar han sig derfra Lenet vil begive, skal han tilforordne gode og dygtige Fógder, Tilsynsmænd og andre Tjenere, synderlig imod Grændserne, som kunne have grangivelig og tilbørlig Indseende, at os og Norges Krone paa vore Grændsers Rettighed og Jurisdiktion ikke skeer af angrændsende Potentater eller deres Undersaatter nogen Indpas, og ellers altingest der udi Lenet forordne, at ingentingest formedelst hans Fraværelse bliver forsømmet. Kronborg 21 April 1617. R. IV. 14. Afskr. VII. 8.

Claus Gagge fik Brev ikke at maa bruge nogen Kjøbmandskab der i hans Len.

C. IV. V. G. t. Vid, at nogle vore Undersaatter, Borgere udi vor Kjøbsted Bergen, som handle paa Finmarken, underdanigst til os har suppliceret, givendes tilkjende, hvorledes du skal drive en stor Handel og Kjøbmandskab der udi dit Len, videre end nogen dine Formænd for dig gjort har, og dig saaledes skal tiltage ganske Landsens Handel alene, dem paa deres Næring til allersomstørste Skade og Afbræk; thi bede vi dig og ville, at du ikke herefter nogen Vare eller Kjøbmandskab, Bergens eller Throndhjems Borgere imod deres Privilegier og Friheder til Forfang, formedelst dine Skuder og Skibe eller ogsaa ved dine Tjenere der udi Lenet opsender, dermed at drive nogen stor Kjøbmandskab. Og eftersom de ogsaa beklage, at de besverges med adskillige Tynge, naar de ligge deroppe udi Lenet at drive deres Kjøbmandskab, som er med Fordringskab og adskillige Bestillinger at antage, som at være Lagrettesmænd, Underfogder og Lensmænd, da ville vi, at du forne Bergens Borgere, som om Sommeren alene der udi Lenet ligge og drive deres Handtering og om Vinteren ere til Bergen, herefter ganske og aldeles efter gammel Brug lader blive forskaanet for forne Fordringskab og Bestillinger at antage, eftersom forvit staar; dog at du ogsaa har flittig Indseende, at ingen sig der sammesteds nedersætter sub specie at være en Borger til Bergen og sig derudover vil forholde at give os og Kronen den Rettighed, som andre Landsens Indbyg-

gere gjøre, men at altingest ganger ligeligen og ret til og enhver efter deres Frihed og Privilegier bliver holdet og haandhævet, som det sig bør. Cum claus. consv. Kronborg 21 April 1617. T. IV. 15. Afskr. VII. 313.

Knut Urne fik Brev Søfren Søfrenssøn, Borgermester udi Bergen, anrørendes.

C. IV. V. G. t. Vid, at eftersom vi naadigst forfare, hvorledes os elskelige Søfren Søfrenssøn, Borgermester udi vor Kjøbsted Bergen, skal have der sammesteds tilhobe samlet et Antal Skibstømmer, hvorudaf han er til Sinds at ville lade opbygge to Skibe, og vi er vorden videndes, forne Søfren Søfrenssøn forne Tømmer der udi vort Len Bergenhuus paa vore og Kronens Skove at have ladet hugge, da bede vi dig og hermed befale, at du des Leilighed med det forderligste og flittigste lader forfare og dig med det allerførste imod os derom erklærer og samme Erklæring udi vort Kantselli indskikker, og saafremt noget derudi vorder forsømmet, du da ikke derfor vil stande os til Rette. Kronborg 21 April 1617. T. IV. 16. Afskr. VII. 313.

Knut Urne fik Brev Hr. Jens Olafssøn anrørendes.

C. IV. V. G. t. Vid, at eftersom Hr. Jens Olafssøn, den forrige Sogneprest i Huedzebye(?) Sogn, underdanigst til os har suppliceret, hvorledes du skal have taget en Forpligt af ham, at han skulde lade sig trolove og ægtegive ved Prestekonen, som var der i Kaldet, saavelsom ogsaa at han ikke skulde staa efter videre Rente, end som hans Kaldsbrev ham tilholder, hvilket ikke findes at være med Ordinantsen, og han udi lige Maader har beklaget sig at have fra Prestegaarden mist tre Bondergaarde og noget af den fjerde, som hans Formænd skulle tilforn have havt, hvorudover han og Sognet paa det sidste haver maatt[et] opgive, da bede vi dig og ville, at du dig imod os med forderligste Leilighed erklærer, om os og Kronen er skeet saadan Fyldest baade for Landgilde, Eiendom og Herlighed, da forbemeldte Gaarde imod Ordinantsen samme Prest ere fratagne, og samme din Erklæring udi vores Kantselli indskikker. Kronborg 21 April 1617. T. IV. 16. Afskr. VII. 314.

Claus Daa fik Brev Peter Lennarts anrørendes.

C. IV. V. G. t. Vi bede dig og ville, at, naar Peter Lennarts, Borger og Indvaaner til Lunden udi England, ved sin Fuldmægtige dig med dette vort Brev besøgendes vorder, du da

lader ham fri og ubehindret for Penge der udi Lenet, hvor han lyster, sig tilforhandle en Skibsladning Furubjelker og andet Furutømmer, dog at han deraf gjør os og Kronen den Rettighed, som andre pleie at gjøre, ei gjørendes ham nogen Forhindring derpaa. Cum claus. consv. Kronborg 21 April 1617. T. IV. 17. Afskr. VII. 314.

Claus Gagge fik Brev Finnerne anrørendes.

C. IV. V. G. t. Vid, at eftersom Finnerne der udi dit Len underdanigst til os have suppliceret, beklagendes sig over dig udi adskillige Maade, baade om Tienden, som af dem mere, end sedvanligt har været, bliver oppebaaren, saavelsom anden Udgift, de med besverges, eftersom du selv deres Klagemaal her paa Slottet har anhørt, da bede vi dig og ville, at du ikke herefter besverger nogen af Finnerne med nogen ny usedvanlig Tiende af deres Fisk, men dig forholder efter vores Brev, som til dig derom udganget er, og som paa de Steder, forne Finner paabo, sedvanligt har været til Tiende af Fisken og andre Nordmænd udgive, som er af det ene 100 Tal Fisk 8 Tal og af det andet 100 Tal 9 Tal Fisk, og skal du lade Finnerne selv være tilstede, naar Tiende af Fisken skal tages, og ikke dem derfra forjage og de største af Fisken lade udlede, men at Tienden bliver taget baade af smaa og store, eftersom de forefalde. Desligeste, eftersom de beklage sig, at de over deres Tiende, Leding og 100 Tal har maattet udgive hver 4 Voger Fisk, hvilken usedvanlig Udgift de aldrig tilforn har udgivet, da bede vi dig udi lige Maade og ville, at du flitteligen hos dine Fogder derom forfarer, hvorledes det kommer sig, at de sligt har oppebaaret, og dem endelig tilholder, at de Finnerne samme ubillige Opbørsel igjen fornøie saavelsom ogsaa den halve Vog Fisk, som af Enker og Piger ubilligviis skal være af Fogden oppebaaren, at den forne interesserede Finner ogsaa igjen bliver tilstillet. Den Tiende anlangendes af den halve Hval, som dem tilkommer, der Hvalen finde, derom skal du lade forfare, om saadan Udgift har været af Arilds Tid, og om det ret og Billighed gemæs kan være, men saafremt contrarium befindes, skal saadan Tiende aldeles være afskaffet; og at du ellers strengeligen tilholder dine Fogder, at de ikke herefter, som hertildags skeet er, udi nogen Maade med nogen usedvanlig og ubillig Paalæg, Hug eller Trudsel forne Finner, vores Undersaatter, udi nogen Maade imod Billighed forurettet, og dig selv udi alle Maader

imod dem forholder, som en oprigtig og ærlig Adelsperson egner, bør og vel anstaar, og som du for Gud og os agter at ville forsvare. Kronborg 21 April 1617. T. IV. 17. Afskr. VII. 315. (Jfr. Paus III. S. 563 f.)

Herman Hoë, Borger udi Flensborg, fik Pas paa Nordlandene paa et hans Skib, stort paa 30 Lester, som Laurits Rasmussøn er Skipper paa. [Kjøbenhavn?] 29 April 1617. R. IV. 15. Afskr. VII. 8.

Knut Urne fik Brev Laurits Markvortssøn anrørendes.

C. IV. V. G. t. Vid, at eftersom denne Brevviser, Laurits Markvortssøn, forrige Foged udi Nordhordlen der udi Bergenhus Len, underdanigst for os har ladet berette og tilkjendegive, hvorledes ham skal tilstaa nogen Skyld og Gjæld samt Restants der udi forne Bergenhuus Len, med underdanigst Begjering, at han derudinden til Rette maatte forhjælpes, at han til samme sin Gjæld med det første maatte befordres; thi bede vi dig og ville, at, naar han dig hermed besøger, og han samme sin Gjæld og Restants agter at kræve og indfordre, du da forhjælper ham til Rette, saa han uden nogen lang Proces og Rettergang maa bekomme, hvis han med Rette der udi Byen og Lenet kan have at kræve, saa vi for videre hans Overløb i denne Sag maa blive forskaanet. Kjøbenhavn 30 April 1617. T. IV. 18. Afskr. VII. 315.

Knut Urne fik Brev Garlich Pederssøns Arvetrætte anr.

C. IV. V. G. t. Vid, at nærværendes Brevviserske, Kirstine, Garlich Pederssøns, Borgerske der udi vor Kjøbsted Bergen, underdanigst for os har ladet andrage og tilkjendegive, hvorledes hendes Huusbond, forne Garlich Pederssøn, skal være geraaden udi nogen Trætte om Arv, som ham skal være tilfalden efter hans afgangne Forældre, hvilken han formener en stor Part at være forødet og forkommet, og forne hendes Huusbond for Svagheds Skyld ikke samme Trætte er mægtig at føre til Ende, med underdanigst Begjering, vi naadigst ville forordne forne hendes Huusbond en Fuldmægtig, som samme Sag kunde til Ende udføre, des Leilighed du videre har af hendes herhos føiede Supplikation at erfare. Thi bede vi dig og ville, at, naar hun dig hermed besøger, du da strax forordner forne hendes Huusbond en viis og forstandig Mand udaf Borgerne der udi forne Bergen, som kan være dygtig hans Sager at udføre, havendes selv flittig Indseende, at ham udi ingen Maade skeer forkort, som du vil ansvare og være bekjendt, saa og givendes ham Stev-

ning, dersom han den er begjerendes. Desligeste bede vi dig og ville, at du alvorligen tilholder Lagmanden der udi forne Bergen, at han endeligen og uden nogen Ophold dømmer udi de Sager, som forne Garlich Pederssøns Fuldmægtige for ham lovlig indstevner, saafremt han ikke derfor vil straffes, som vedbør. Cum claus. consv. Kronborg 30 April 1617. T. IV. 19. Afskr. VII. 316.

Michel Vibe, Claus Condevin og Herman Rosenkrands med deres Konsorter fik Bevilling paa 7 Aars Tid at maa lade bruge Hvalfiskeri under Grønland [ved deres Fuldmægtige og at tage til sig fremmede Folk, som Videnskab om samme Hvalfiskefang have]. Kjøbenhavn 2 Mai 1617. R. IV. 15. Afskr. VII. 9.

Peter Courtin, Indvaaner til Middelburg, fik Pas paa et Skib, kaldes Solen, stort paa 100 Lester, at maa paa denne ene Gang besegle vore og Norges Krones Strømme Norden omkring vort Slot Vardøhuus. Kjøbenhavn 2 Mai 1617. R. IV. 16. Afskr. VII. 9.

Udi lige Maade fik forne Peter Courtin Pas paa et hans Skib, kaldes Maanen, stort paa 30 Lester, at maa segle paa Nordlandene. Datum ut supra. Ibidem.

Knut Urne fik Brev, Lisbet, Jakob Thiellers, anrør.

C. IV. V. G. t. Vid, at eftersom nærværendes Brevviserske, Lisbet, Jakob Thiellers, Borgerske udi vor Kjøbsted Bergen, underdanigst for os har ladet andrage og tilkjendegive, hvorledes os elskelige Søfren Søfrenssøn, Borgermester der sammesteds, skal have indlagt udi hendes Huus 9 Baskeier,[1] hvilke hun udi 12 Uger skal have spiset, og der hun hendes Betaling for deres Fortæring af forne Søfren Søfrenssøn vilde affordre, han da hende med Hug og blodige Slag skal have overfaldet, da bede vi dig og ville, at du samme Sags Leilighed paa det allerflitteligste lader erfare og ellers forhjælper hende til Rette imod forne Søfren Søfrenssøn og Bernt Nagell, at hun ikke udi nogen Maade af dem uforrettes imod Loven, og hende til al Billighed og Ret haandhæver og forsvarer. Kjøbenhavn 2 Mai 1617. T. IV. 19. Afskr. VII. 316.

Alexander Raabe von Papenheim fik Brev Ivar Hanssøn, Borger udi Skien, en Sag anrørendes.

C. IV. V. G. t. Vid, at nærværendes Brevviser, Ivar Hanssøn, Borger udi vor Kjøbsted Skien, underdanigst for os har

[1] Biskayere?

ladet andrage og tilkjendegive, hvorledes han skal have tilpantet sig en Gaard, kaldes Haathveit, liggendes i Holden Prestegjeld udi nederne (sic) Thelemarken udi Bratsberg Len, under hvilken forne Gaard en Sagmølle skal være liggendes, til hvilken han skal have ladet kjøbe en stor Antal Sagtømmer, førend vores Mandat og Forordning paa ulovlige Sager der udi vort Rige Norge at afskaffe skal være udgangen og publiceret, med underdanigst Begjering, vi naadigst ham ville bevilge samme Tømmer, som han sig saaledes har tilhandlet, paa forne Sagmølle at maa lade skjære; thi bede vi dig og ville, at du tilsteder ham paa forne Sag at lade skjære saameget Tømmer, som han, førend vores Mandat udgik, har sig tilforhandlet, og ikke mere, saafremt det befindes, at hvis Tømmer, han sig har tilforhandlet, ikke til andre lovlige Sager kan henføres og skjæres, havendes grangivelig og flittig Indseende, han ikke under det Skin lader skjære noget Tømmer, som han, efter forne vores Forbud paa forne ulovlige Sager at afskaffe, har sig tilkjøbt eller endnu herefter ville tilkjøbe, hvorved hans Brug kan blive drevet og vores Mandater svækket. Kjøbenhavn 2 Mai 1617. T. IV. 20. Afskr. VII. 317.

Claus Daa fik Brev, [med] nogle Bønder, som havde falskeligen forseglet et Brev, at maa aftinge, anrørendes.

C. IV. V. G. t. Vid, at eftersom vi naadigst forfare, hvorledes nogle af Bønderne der udi dit Len, udi Frosten Sogn, skal have med Presten der sammesteds falskeligen forseglet et Vidne, og de for deres Forseelse for deres Indsegle ere tildømt at bøde 8 Ørtuger og 13 Mark, da ere vi naadigst tilfreds, at du samme Sag aftinger med saa mange, som aftinge ville, efter deres Formue og det saaledes lader føre os til Regnskab. Kjøbenhavn 3 Mai 1617. Ibidem.

Anders Noll, Borger og Indvaaner udi Kjøbenhavn, fik Pas paa Nordlandene paa et hans Skibe, kaldes Daniel, stort paa 30 Lester, som forne Andreas Noll selv er Skipper paa. Kjøbenhavn 5 Mai 1617. R. IV. 16. Afskr. VII. 9.

Herluf Daa fik Brev Kjøbmændene, som handle paa Island, saavelsom Bønderne der paa Landet, deres Vare anrørendes. Kronborg 6 Mai 1617. T. IV. 21. Afskr. VII. 318.

Herluf Daa fik Brev Veller Gaard paa Island igjen med Lov og Ret til Domkirken at forskaffe, saa og Presterne deres Kald anrørendes. Kronborg 6 Mai 1617. Ibidem.

Anders Blomme fik Bevilling at maa selge sin Hustrues og Stifbørns Gods.

C. IV. G. a. v., at eftersom os elskelige Anders Blomme til Kambo, vor Maud og Tjener, underdanigst for os har ladet andrage, hvorledes hans Hustrues forrige Huusbond, afgangne Henning Valstrup, skal have efterladt sig en stor Gjæld, hvilken skulle falde hans Børn heel besværligt at forrente, med underdanigst Begjering, vi naadigst ville bevilge, at der noget af deres Gods maatte selges og afhændes, deres Gjæld med at betale, da have vi af vor synderlige Gunst og Naade [saa og] af Øvrigheds Magt naadigst bevilget og tilladt og nu etc. tillade, at forne Anders Blomme og hans Hustru maa med forne Henning Valstrups Børns rette Lagverges Vidskab og Samtykke selge og afhænde af forne Børns Gods saa meget, som deres Anpart af den Gjæld, som deres afgangne Fader dem har efterladt, kan beløbe, deres Gjæld dermed at betale. Kronborg 7 Mai 1617. R. IV. 16. Afskr. VII. 10.

Gerlof Nettelhorst fik Brev anlangendes nogle Bommer at afskaffe anrørendes (sic).

C. IV. V. G. t. Vid, at eftersom nogle vore og Norges Krones Bønder og Tjenere, der udi dit Len boendes, nu til sidst forgangne Herredage, som stod udi vort Rige Norge, til os underdanigst supplicerede, hvorledes du der udi dit Len paa de Steder, som deres Sagtømmer bør at nedføres, skulle lade lægge Bommer paa Vandet, dennem til største Skade og Afbræk, med underdanigst Begjering, saadant maatte afskaffes; da, efterdi det befindes, saadanne Bommer ikke af Arilds Tid der udi Lenet at have været brugt, bede vi dig og ville, at du dem aldeles afskaffer og dig dermed forholder, som vore Lensmænd, som for dig har havt samme Len udi Forsvar, gjort har. Desligeste, eftersom vi komme udi Forfaring, at du selv saavelsom nogle af dine Folk, dig uafvidendes, skal have taget nogle Foræringer udaf Bønderne, som ville have deres Sagtømmer igjennem de Steder ført, som Bommer skal være lagt, hvilket os synes ubilligt at være, da bede vi dig udi lige Maade og ville, at du herefter saadanne velvillige Foræringer af vore og Norges Krones Bønder og Undersaatter at opbære entholder, desligeste, at du alvorligen henholder dem af dit Folk, som i lige Maade af Bønder noget have oppebaaret, at de endeligen igjen udgive til forne Bønder, hvis som af dem er taget, og at du dem derfor lader

straffe, som det sig bør. Og efterdi du est ikke dermed undskyldt, at saadant sig tildrager dig uafvidendes, at [ɔ: da] du for den Aarsag Skyld samme vor Landsort i Befaling har, at du skal have Indseende med saadan og anden Exces, som kunde begaaes, da ville vi ogsaa, at du flitteligen skal Agt paa give, at efter denne Dag ingen slig Foræring der udi dit Len enten udaf en eller anden tages, medens at enhver skeer den Deel, Ret er, uden saadan ulovlig Middel. Kjøbenhavn 22 Mai 1617. T. IV. 22. Afskr. VII. 318.

Christen Thomessøn [Sehested] fik Bakke Kloster udi Norge i Forlening [efter Hr. Christen Friis til Kragerup, Ridder, Raad og Kantsler, kvit og fri uden al Tynge og Afgift. — Christen Thomessøn skrives til Tanderup og kaldes Hertug Christian den femtes Hovmester]. Kjøbenhavn 24 Mai 1617. R. IV. 16. Afskr. VII. 10.

Christen Thomessøn [Sehested] fik Følgebrev til Bønderne til Bakke Kloster liggendes. [I sedvanlig Form]. Kjøbenhavn 24 Mai 1617. R. IV. 17. Afskr. VII. 10.

Hr. Jørgen Lunge fik Brev nogle Sager anrørendes.

C. IV. V. s. G. t. Vid, at eftersom vi naadigst forfare, hvorledes nogle af de Sager der udi Baahuus Len, besynderlig ved vor Kjøbsted Oddevald, som tilforn har været forbudet og afskaffet, noksom kunne bekomme ud af Sverige saa meget Tømmer, som de til forne deres Sager behov har, da ere vi naadigst tilfreds, samme Sager igjen at maa repareres og ved Magt blive, dog saa at de, som samme Sager udi Brug have, udgive deres Forpligt under deres Boslods Fortabelse ingensteds udi vort Rige Norge noget Tømmer til forne Sagers Behov sig til at forhandle, undtagen hvor Skoven er saa tyk vorden, at det uden Skovskade kan skee, da maa de bekomme til Lægter. Thi bede vi eder og byde, at I har flitteligen Indseende med, desligeste henholder eders Fogder, at imod dette vort Brev intet handles eller foretages udi nogen Maader, saafremt de ikke derfor skulle blive straffet, som vedbør. Desligeste, eftersom os underdanigst er tilkjendegivet, hvorledes paa nogen Steder der udi dit Len vore og Kronens Skovsparter saaledes skal ligge udi Fællig med Adelens, at man ikke vel kan vide, hvor ret Skjel er, og hvilket os og Kronen eller ogsaa Adelen tilkommer, da bede vi eder og ville, at I det saaledes anordner, at imellem forne vore og Kronens saa og Adelens Skovsparter bliver gjort saadant Skjel,

at enhver kan vide, hvor ret Skjel er imellem forne Skovsparter. Cum claus. consv. Kjøbenhavn 27 Mai 1617. T. IV. 23. Afskr. VII. 319.

Missive til Claus Gagge, Fjeldfogden herefter ikke at maa drage stærkere, naar han indkræver den Ryske Skat, end selv tredie.

C. IV. V. G. t. Vid, eftersom der angaar aarligen stor Omkostning paa en Fjeldfoged og en Rysk Tolk selv femte Personer, som reiser til Malmis at opkræve paa vore Vegne den Ryske Skat, da, paa det samme Omkostning noget kan limiteres, ville vi, at forne Fjeldfoged og Ryske Tolk herefter ikke stærkere paa Folk skal til forne Malmis forreise, Skatten at opkræve, end selv tredie. Hvorefter du dig kan have at rette. Cum claus. consv. Kjøbenhavn 28 Mai 1617. T. IV. 24. Afskr. VII. 319.

Claus Daa fik Brev Hr. Laurits Christenssøn anrør.

C. IV. V. G. t. Vid, at nærværendes Brevviser, Hr. Laurits Christenssøn, Prest der udi dit Len, underdanigst for os har ladet berette, hvorledes at han skal være uretferdeligen angiven af nogle Bønder der udi Lenet, idet han imod deres Villie skulle have brugt deres Indsegl, desligeste at Milde Henriksdatters Barn, som han skal have døbt, er af ham døbt ikke nogen Sag at forblomme eller fordølge, men aleneste for Barnets Svagheds Skyld, da bede vi dig og ville, at, saafremt hans Sag sig saaledes befinder, som han den angivet har, du med ham paa vore Vegne for samme Forseelse aftinger. Cum claus. consv. Kjøbenhavn 31 Mai 1617. T. IV. 24. Afskr. VII. 320.

Knut Urne fik Brev Kirsten Sinclar anrørendes.

C. IV. V. G. t. Vid, at nærværendes Brevviserske, Kirsten Sinclar, underdanigst for os har ladet berette, sig der udi vor Kjøbsted Bergen med Maurits Busk, Borger og Indvaaner der sammesteds, nogen Trætte og Rettergang at have, hvilket du videre af hendes egen Beretning har at erfare; thi bede vi dig og ville, at du forne Kirsten Sinclar udi samme Sag forhjælper, saa at hende kan skee, hvis Lov og Ret er, og vi for hendes videre Overløb kan blive forskaanet. Cum claus. consv. Kjøbenhavn 31 Mai 1617. Ibidem.

Knut Urne fik Brev Augustinus Feldbereder anrør.

C. IV. V. G. t. Vid, at nærværendes Brevviser, ved Navn Augustinus Feldbereder der udi vor Kjøbsted Bergen, underda-

nigst for os har ladet berette, hvorledes han for nogen Skjeldsord og efter hans Forpligt skal have Byen forsvoren og derfor nu udi samme Sag forhvervet vor Stevning, formenendes sig derudi at være skeet Vold og Uret, da have vi naadigst bevilget ham saa længe der at være fri, til han udi samme Sag kan bekomme Vidnesbyrd. Thi bede vi dig og ville, at du har flittig Indseende med, at han under denne Prætextu og Skin intet andet, end hvis lovligt og Ret er, foretager. Cum claus. consv. Kjøbenhavn 31 Mai 1617. T. IV. 25. Afskr. VII. 320.

Hr. Jørgen Lunge fik Brev Egetømmer anrørendes.

C. IV. V. s. G. t. Vi bede eder og ville, at I paa Skovene udi Baahuus og Elfsborg Len udi tilkommendes Vinter lader hugge 3000 Egetræer med Huller paa efter dette Mønster, Maal og Længde, eder herhos tilskikkes, og det siden udi tilkommendes Vinter til Ladestederne lader nedføre, saa det endeligen kan ligge til Rede paa Foraaret, naar vi Skibe derefter tilskikkendes vorde, og at I eder med det første imod os elskelige Hr. Breide Rantzau til Rantzauholm, Ridder, vor Mand, Raad og Statholder her udi vor Kjøbsted Kjøbenhavn, erklærer, paa hvad Ladesteder samme Tømmer bliver udført, saa han derefter paa vore Vegne kan vide sig at rette. Kjøbenhavn 31 Mai 1617. T. IV. 25. Afskr. VII. 321.

Udi lige Maade finge disse efternævnte Lensmænd Brev at skulle lade Egetømmer hugge: Styring Boel 3000 Egetræer, Alexander Raab [von Papenheim] 3000, Otte Lindenov 1500, Falk Lykke 1500. Datum ut supra. Ibidem.

Hr. Jørgen Lunge fik Brev Haagen Gudessøn anrør.

C. IV. V. s. G. t. Vider, at eftersom Haagen Gudessøn udi Kville Sogn der udi eders Len, som I naadigst af os er med forlenet, underdanigst til os har suppliceret og sig høiligen beklaget, hvorledes den Gaard, som Lensmanden, ved Navn Jens Thomessøn, der i Sognet paabor, skal for nogen Tid siden ved Uret være ham fratagen, thi bede vi eder og ville, at I forne Haagen sin Gaard igjen lader tilstille og Lensmanden en anden udi Steden efter Leiligheden forskaffer. Kjøbenhavn 31 Mai 1617. Ibidem.

M. Nils Simonssøn [Glostrups] Bestilling at skulle være Biskop udi Oslo og Hamar Stift.

C. IV. G. a. v., at efterdi os elskelige hæderlig og høilærd

Mand, Mester Nils Simonssøn, Sognepresst her udi vor Kjøbsted Helsingør, er nu retteligen udvalgt og kaldet til Superintendent at være udi Oslo og Hamar Stift efter Mester Nils Claussøns Død og Afgang, [etc. mutat. mutand. ordlydende med Biskops-Bestalling af 22 Januar 1608, ovfr. S. 241]. Cum claus. consv. et inhib. sol. Kronborg 6 Juni 1617. R. IV. 18. Afskr. VII. 11.

Aabne Brev til Ridderskabet udi Oslo og Hamar Stift M. Nils Simonssøn [Glostrup] anrørendes.

C. IV. Hilse eder alle, vore kjære, tro Undersaatter, menige Adel og Ridderskab, Fogder og Lensmænd, som bygge og bo over alt Oslo og Hamar Stift, [etc. mutat. mutand. ordlydende med Brev til Bergenhuus Len af 29 April 1616, ovfr. S. 580, med den Afændring, at der istedenfor Ordene „yderste Magt og Formue" (L. 17—18 f. o.) her staar: yderste og høieste Formue og Magt]. Kronborg 6 Juni 1617. R. IV. 19. Afskr. VII. 12.

Envold Kruse fik Brev Foss Gaard og Mølle anrør.

C. IV. V. s. G. t. Vider, at os underdanigst tilkjendegives, hvorledes afgangne Antoni Knutssøns Hustru har sig afsagt med vor Gaard Foss og des tilliggendes O Gaard og Mølle, som hun hendes Livstid for 100 Daler aarlig Afgift med forlenet var, af den Aarsag, at den skal være meget forfalden, saa og at derhos skulle adskillige Møller af ny opbygges, hvilket for Aarsage Skyld, at den sedvanlige Afgift ikke skal kunne af forbeᵗᵉ Gaard og Mølle udgives; thi bede vi eder og ville, at I flitteligen har Indseende, om samme ny opbygte Møller efter Norges Lov og vores derom gjorte Forordning paa de Steder lovligen henlagte ere, desligeste og at samme Gaard og Mølle med det første opbygges, og at I den enten os selv til Bedste lader bruge eller og bortfæste det høieste muligt er, eftersom I det os meest til Gavn og Bedste kan eragte at være. Sammeledes, efterat vi naadigst forfare, at begge Borgermesterne i Tunsberg havde for 300 Daler aftinget deres Forseelse, de beganget har, idet de nogle Baadsmænd have forskaanet, som til vores Behov kunde blevet udskrevet, da ere vi naadigst med samme Aftingning tilfreds, dog saa at forbeᵗᵉ Borgermestere skulle afsættes og andre i deres Sted til Borgermestere forordnes, som vores naadigste Befalinger efterkomme, saa og deres egen tilbetroede Kald og Bestilling bedre betragte kunne. Kronborg 6 Juni 1617. T. IV. 26. Afskr. VII. 321.

Knut Urne fik Brev at tilforhjælpe Maurits Busk en Gaard udi hans Len, kaldes Feedde [ɔ: Fitje].

C. IV. V. G. t. Vid, at eftersom vi nogen rum Tid siden forleden har forlenet os elskelige Maurits Busk en vor og Norges Krones Gaard der udi dit Len, i Søndhordlen i Vaags Skibrede liggendes, ved Navn Feedde, paa hvilken endnu skal bo en Bonde, da bede vi dig og ville, at du forhjælper forne Maurits Busk at afminde samme Bonde af forne Gaard, saavelsom og at du siden forhjælper Bonden til en anden god Gaard der udi Lenet, saa at han udi alle Maade kan blive tilfredsstillet. Kronborg 9 Juni 1617. T. IV. 26. Afskr. VII. 322.

Jens Olafssøn fik Bevilling at maa bo og være udi Oslo Stift, hvor ham lyster.

C. IV. G. a. v., at eftersom nærværendes Brevviser, Jens Olafssøn, som tilforn har været Sogneprest udi Tune Sogn udi Oslo Stift udi vort Rige Norge og nu for den papistiske Religions Skyld en Tid lang har været afsat med sit Kald og Rigerne forviist, [underdanigst har været begjerendes at maa sig udi Oslo Stift nedsætte?], da have vi af vor synderlige Gunst og Naade bevilget og tilladt og nu etc. tillade, at forne Jens Olafssøn maa være og sig nedsætte udi forne Oslo Stift, hvor ham lyster, og ikke andensteds, der sammesteds at bruge og søge sin Næring og Bjering lige ved andre vore Undersaatter der boendes, dog skal han ikke til noget Prestekald eller og nogen anden geistlig Bestilling, enten udi Skoler eller Kirker, admitteres, ikke heller skal han understaa sig imod Religionen, som udi vore Lande og Riger exerceres og udi Brug er, noget at tentere eller foretage udi nogen Maade; han skal og selv være den Augsburgske Confession, som udi vore Riger er vedtagen, tilgiven, eftersom han lovet har, og saafremt nogen hans Forseelse herimod befindes, skal denne vor Bevilling dermed være forbrudt og han derfor straffes, som vedbør. Cum inhib. sol. Kronborg 14 Juni 1617. R. IV. 19. Afskr. VII. 12.

M. Nils Simonssøn [Glostrup] fik Brev Jens Olafssøn anr.

C. IV. V. G. t. Vider, at eftersom vi naadigst have bevilget nærværendes Brevviser, Jens Olafssøn, som for nogen Tid siden med sit Kald er bleven afsagt for den papistiske Religions Skyld og vore Lande forviist, at maa nu være og blive der udi Oslo Stift, hvor ham lyster, og der sammesteds søge sin Næring og Bjering lige ved andre vore Undersaatter der

sammesteds, dog ikke til noget Prestekald at maa admitteres eller sig med Prædikestolen eller Skolerne at befatte; da bede vi eder og ville, at I har flittig Indseende med, at forne Jens Olafssøn imod den Religion, som udi vore Riger og Lande udi Brug er, intet prætenderer eller foretager udi nogen Maader og ellers sig for sin egen Person udi alle Maader udi Religionen forholder lige ved andre vore Undersaatter, saafremt han denne vor naadigste Bevilling dermed ikke vil have forbrudt og derforuden straffes, som vedbør. Cum claus. conv. Kronborg 14 Juni 1617. T. IV. 27. Afskr. VII. 322.

Disse efterne Lensmænd finge Missive Skattebreve at lade forkynde:

Hr. Jørgen Lunge — Baahuus.
Envold Kruse — Akershuus.
Alexander Papenheim - Bratsberg.
Styring Boel — Agdesiden.
Gabriel Kruse — Stavanger Len.
Knut Urne — Bergenhuus.
Claus Daa — Throndhjem.
Hartvig Bilde — Nordlandene.
Claus Gagge — Vardøhuus, Finmarken.

[I sedvanlig Form]. Kronborg 24 Juni 1617. Ibidem.

Skattebrev, udgangen over al Norge.

C. IV. Hilse eder alle, vore kjære, tro Undersaatter, Bønder og menige Almue, ihvosomhelst I tjene eller tilhøre, som bygge og bo over alt N. Len og des underliggendes Lene, evindeligen med Gud og vor Naade. Vider, at eftersom vi paa adskillige Steder have foretaget stor Bygning, disse Lande og Riger og des Undersaatter til Beskjærmelse, Gavn og Bedste, da, efterdi til des Behov en mærkelig Summa Penge vil anvendes og opgaa, foraarsages vi (endog vi det ellers gjerne havde gaaet forbi) eder som vore kjære, tro Undersaatter (og det efter vores elskelige Danmarks Riges Raads Bevilling og Samtykke) om en mulig Hjælp at lade besøge, hvilken udi saa Maade, som efterfølger, af eder skal oppebæres og udgives, saa at hver Odelsbonde over alt vort Rige Norge, som har Odelsgods, skal give os Fjerdeparten af hans Rente udi dette Aar, eftersom han den oppeberger, intet undtaget; og hvilken Odelsbonde, som ikke har saamegen Indkomst, som kan beløbe 1 Daler, da skal han ligevel som en Leilænding give 1 Daler. Skulle og hver 10 Krone- og Leilændinge-Bønder lægges udi Læg sammen [etc. ordlydende med det ovfr. S. 269 i Uddrag meddelte Skattebrev af 4 Juli 1608. — Skatten skal være udgiven til St. Martini Dag førstkommende. For hver Daler maa tages 2 Lod Sølv eller 4

Rigsmark eller og 80 Skilling Danske]. Cum claus. consv. et inhib. sol. Kronborg 24 Juni 1617. T. IV. 28. Afskr. VII. 323.

Hartvig Bilde fik Brev Laurits Fincke anrørendes.

C. IV. V. G. t. Hvad nærværendes Brevviser til os underdanigst har suppliceret, har du af denne hans herhos føiede Supplikats al Leiligheden at erfare; thi bede vi dig og ville, at du udi dit Len lader gjøre den Anordning, at ham i den Sag imod hans Vederpart efter Norges Lov ikke andet vederfares, end den Deel, christeligt, billigt og Retten gemæs kan være, saa vi for videre hans Overløb kunde blive forskaanet. Cum claus. consv. Fredriksborg 26 Juni 1617. T. IV. 30. Afskr. VII. 325.

Gabriel Kruse fik Brev en Prest, ved Navn Hr. Anders Kjeldssøn, anrørendes.

C. IV. V. G. t. Vid, at eftersom nærværendes Brevviser, Hr. Anders Kjeldssøn, Sogneprest i Hinderaa Sogn der udi dit Len, underdanigst til os har suppliceret at maatte beholde den Sag, som han paa Prestegaardens Grund har ladet opsætte og ham nu efter vort derom udgangne aabne Brev skal være fradømt, da, efterdi befindes, ham ellers ringe Indkomst aarligen til sin Underholdning at have, ere vi naadigst tilfreds, forne Hr. Anders Kjeldssøn forne Sag at maatte beholde, indtil saa længe vi anderledes derom tilsigendes vorde. Kjøbenhavn 30 Juni 1617. Ibidem.

Envold Kruse fik Brev Bønderne paa Thjømø og nogle Bønder af Empterland[1] anrørendes.

C. IV. V. s. G. t. Vider, at eftersom Menigheden paa Thjømø underdanigst for os [haver] ladet berette, hvorledes dem af Arilds Tid skal være forløvet og bevilget at bruge Skuder og andre smaa Skibe, dermed at søge deres Næring og Bjering, hvilket dem nu skal formenes af os elskelige Borgermestere og Raad udi vor Kjøbsted Tunsberg, som formene saadan deres Kjøb og Salg at være imod deres borgerlige Privilegier og Friheder, og forne Bønder nu af os underdanigst ere begjerendes, at vi naadigst ville bevilge, at de endnu fremdeles maatte bruge deres Skuder til at segle dermed her paa vort Rige Danmark til at hente Korn og andet, hvis dem endelig fornøden vil gjøres til deres Livs Ophold, og ikke anderledes, berettendes derhos, at saafremt saadant ikke dem bliver permitteret, at de da ikke skulle kunne blive ved Magt, eftersom denne deres herhos føiede Supplikats ydermere om formelder, da bede vi eder og ville, at

[1] Jæmteland?

I flittelig al Leilighed derom gransker og forfarer, om forne Bønder paa forne Thjømø ikke uden saadan Handel og Kjøbmandskab kan blive vedlige, og om saadan deres Brug ikke skulle være Borgerne udi forne vor Kjøbsted Tunsberg altfor meget til Hinder og Skade, og eder derom med forderligste Leilighed imod os erklærer og samme eders Erklæring i vort Kantselli indskikker, saa vi al Leiligheden udførlig deraf kan have at erfare. Sammeledes bede vi eder og ville, at, naar de Bønder af Empteland, som forgangne Herredage udi vor Kjøbsted Oslo bleve fængsligen anholdte og nu siden har været her paa vort Slot Fredriksborg udi Jern at arbeide, eder besøge, begjerendes, at de maatte bekomme det igjen, som de udi deres Losementer udi forne vor Kjøbsted Oslo lode blive, der de bleve fangne, I da forhjælper dem til Rette, at hvis de have efterladt, maa dem igjen blive tilstillet. Fredriksborg 4 Juli 1617. T. IV. 30. Afskr. VII. 325.

Hr. Jørgen Lunge fik Brev en Fange ved Navn Nils Søfrenssøn anrørendes.

C. IV. V. s. G. t. Vider, at eftersom vi naadigst have ladet befale os elskelige Christopher Basse, vor Mand, Tjener og Embedsmand paa vort Slot Fredriksborg, at han en Fange ved Navn Nils Søfrenssøn af Særø did op til vort Slot Baahuus skulde lade forskikke, da bede vi eder og ville, at, naar nogen did op med forne Fange ankommendes vorder, I da forne Fange annammer og der paa Slottet [lader] arbeide lige ved andre Fanger, indtil saalænge vi anderledes derom tilsigendes vorde. Vallø 5 Juli 1617. T. IV. 31. Afskr. VII. 326.

Jørgen Kaas Erikssøn fik Kvittantiarum paa Stavanger Len [fra Philippi Jacobi Dag 1601, da han fik Lenet efter afgangne Christopher Walkendorf til Glorup, og til samme Dag 1616, da Gabriel Kruse til Tulsted blev forlenet med samme; ligeledes har han aflagt Regnskab for de i hans Tid i Lenet udgivne Pengeskatter og Knegteskatter; og er han aldeles intet bleven skyldig efter de Regnskaber etc., han har overantvordet til Kgl. Maj.'s Rentemestere, Sigvord Beck til Førsløv og Christopher Urne til Aasmark]. Kjøbenhavn 13 Juli 1617. R. IV. 20. Afskr. VII. 13.

Mageskifte imellem Kgl. Maj. og Fru Sidsel Brun.

C. IV. G. a. v., at eftersom os elskelige Sidsel Brun til Morland Gaard, afgangne Knut Bildts Efterleverske, nu for Magelaug og evig Eiendom underdanigst har udlagt til os og

Kronen denne efterskrevne Gaard og Gods af hendes Jordegods udi vort Rige Norge, udi Baahuus Len liggendes, som Laurits Lauritssøn og Bjørn Pederssøn paabo, skylder aarligen 4 Pund Skatte-Smør, 2 Tønder Malt, 4 Heste, med al forne Gaards og Gods's Rente, Herlighed og rette Tilliggelse, eftersom det Brev, hun os underdanigst derpaa givet har, ydermere formelder og udviser, da have vi derimod til fyldeste Vederlag naadigst igjen udlagt til forne Fru Sidsel Brun og hendes Arvinger disse efternævnte vore og Kronens Gaarde og Gods udi forne vort Rige Norge, udi forne Baahuus Len liggendes: tvende Gaarde, den første en Fjerdingsgaard i Korffue-Hoffuet,[1] skylder aarligen 1 Skjeppe Ledings-Meel, hver 3 Aar 1½ Skjeppe, 6 Mk. Smør, hver 3 Aar 9 Mk. Smør, 4 Pund Skatte-Smør, 4 Skill. Landskyld, 1 Alb. Leding, 4 Heste; af denne forne Rettighed er afdømt, formedelst et Stykke af Gaardens Eiendom blev kjendt til Morlands Gaards Eiendom, ½ Skjeppe Ledings-Meel, som er 3 Aar 1½ Settings-Meel (sic), 3 Mk. Ledings-Smør, og hver 3 Aar 5 Mk. Smør, 2 Pund Skatte-Smør, 1 Alb. Leding, 2 Heste Foring; den anden kaldes Brethe,[2] som Thorbjørn ibor, skylder aarlig 1 Skjeppe Ledings-Meel og hver 3 Aar 1½ Skjeppe, 6 Mk. Ledings-Smør og hver 3 Aar 9 Mk., 1 Pd. Skatte-Smør, 4 Alb. Arbeidspenge Lybsk, 10 Skill. 2 Alb. Landskyld Lybsk, 5½ Daler Leding Lybsk, 8 Heste, hvilke forne vore og Kronens Gaarde og Gods med al des Rente, Herlighed og rette Tilliggelse, [etc. den sedvanlige Skjødningsformel, Tilhjemling og Sikkerhed mod Vanhjemmel]. Kjøbenhavn 17 Juli 1617. R. IV. 20. Afskr. VII. 13.

Fru Sidsel Bruns Gjenbrev paa forne Mageskifte. [Mutat. mutand. ligelydende med Mageskiftebrevet. Vidner: ærlige og velbyrdige Mænd Fredrik Friis til Hesselager og Axel Arenfeldt til Lysholt, Kgl. Maj.s Sekretærer]. Kjøbenhavn 17 Juli 1617. R. IV. 22. Afskr. VII. 14.

Knut Urne fik Brev Maren Jensdatter og Aale Jakobsdatter anrørendes.

C. IV. V. G. t. Vi bede dig og ville, at du nærværendes Brevviserske, Maren Jensdatter, som nogen Retssag der udi vor Kjøbsted Bergen skal have at udføre, saa og Aale Jakobsdatter, som udi lige Maade underdanigst om Forskrift har til os suppliceret, til Rette forhjælper, at dem vederfares, hvis Lov og Ret medfører. Sammeledes, efterdi vi tidt og ofte af vore Un-

[1] Nu Kårehogen. [2] ɔ: Bakke?, jfr. ovfr. S. 594.

dersaatter der udi Lenet, synderligen af Indbyggerne udi vor Kjøbsted Bergen, overløbes, hvilke sig over Øvrigheden og Retten sammesteds have at beklage, ville vi det dermed herefter saaledes holdet og havt have, at naar nogen fattige, vankundige og hjælpeløse Folk sig udi saa Maader have at besverge mod Borgermestere, Raad, vor Byfoged eller og andre udi forne vor Kjøbsted Bergen, skulle de sig først hos dig angive, at du dem siden forhjælper og er beforderlig, at dem vederfares, hvis Lov og Ret er, som du ville ansvare og være bekjendt, paa det vi for saadan deres Overløb kan blive forskaanet, men dersom nogen siden vederfares andet, end hvis Lov og Ret er, har de det for os at beklage eller og deres Sag og Ret videre efter Loven at fordre og søge. Thi bede vi dig og ville, at du dette vort Brev der udi Byen, og hvor behov gjøres, lader læse og forkynde, saa at enhver saaledes kan vide sig derefter at rette. Kjøbenhavn 17 Juli 1617. T. IV. 31. Afskr. VII. 326.

Envold Kruse fik Brev nogle Musketter og Gevær'er anr.

C. IV. V. s. G. t. Vider, at eftersom vi naadigst have ladet bestille og betinge hos denne Brevviser, Johan de Villum, Borger og Indvaaner her udi vor Kjøbsted Kjøbenhavn, at skulle med forderligste Leilighed der paa vort Slot Akershuus eder til Hænde levere 2000 Musketter, hver paa 2 Rigsdaler ½ Ort, 2000 Sidegeværer, hver for 1 Rigsdaler, 2000 Gehæng og Livgjørtel, hvert Stykke for 9 Skilling Lybsk, 2000 Bandelerer, Stykket 12 Skill. Lybsk, da bede vi eder og ville, at naar han eder forne Musketter, Undergevær og Bandelerer overleverendes vorder, at I da ham forne Gevær paa vore Vegne efter denne Tax, forvet staar, lader afbetale og siden tilholder Odelsbønderne der udi Akershuus Len, som for Soldater blive udskrevne og samme Gevær bliver uddeelt til, at de til eder igjen erlægge og betale, hvis paa forne Musketter og Gevær er saaledes vorden bekostet. Kjøbenhavn 18 Juli 1617. T. IV. 32. Afskr. VII. 327.

Jørgen Kaas Erikssøn, hans Restants udi Stavanger Len anrørendes.

C. IV. G. a. v., at eftersom os elskelige Jørgen Kaas Erikssøn, vor Mand og Tjener, underdanigst for os har ladet berette, at ham en stor Restants hos en Part Bønderne udi Stavanger Len, imidlertid han dermed var forlenet, skal restere og tilbagestaa, underdanigst begjerendes vores naadigste Befordring at maa blive forhjulpen til sin Betaling, da bede vi og byde dig,

os elskelige Gabriel Kruse, vor Mand, Tjener og Befalingsmand udi forne Stavanger Len, at du selv og ved din Fuldmægtige uden al Undskyldning forhjælper ham eller og hans Fuldmægtige til hvis ham med Rette hos Bønderne der udi Lenet kan restere, saa han uden nogen vidtløftig Forhaling, Proces og Rettergang kan komme til sin Restants og Betaling; desligeste at du og forskaffer forne hans Fuldmægtige fri Fordringskab der udi Lenene, imidlertid han samme Restants indfordrer. Sammeledes bede vi og byde menige Bønder udi forne Lene, som udi saa Maader reste og tilbagestaa med deres Restants, at I med det allerførste tiltænker ham den at betale og fornøie, saafremt I ikke derfor ville deles, tiltales og straffes, som vedbør. Kjøbenhavn 19 Juli 1617. R. IV. 23. Afskr. VII. 14.

Knut Urne fik Brev Nils Paulssøn at forhjælpe til Rette.

C. IV. V. G. t. Vid, at eftersom nærværendes Brevviser, ved Navn Nils Paulssøn, underdanigst for os har ladet andrage og tilkjendegive, hvorledes han for nogen Tid siden forleden skal der udi vor Kjøbsted Bergen være tiltalt og forfulgt for nogen Skjeldsord, han skal have havt imod en Kvinde, ved Navn Johanne, Christen Skræders, der sammesteds, og efterdi forne Nils Paulssøn beklager, at hans Vidnesbyrd, som han udi samme Sag har, ikke endnu skal være forhørt, hvormed han sig for samme Sag agter at ville purgere og erklære, og noksom af din egen Erklæring udi samme Sag saa og Lagmandens og Borgermestere og Raads Dom er at erfare, Vidnesbyrd at være for ham, hvorved kanskee han for samme Sag kan blive kvit, da bede vi dig og ville, at endog allerede Dom udi forne Sag er gangen, at du det dog saaledes lader forordne, at samme Sag paany maa forhøres og foretages, havendes flittig Indseende med, at ham vederfares hvis Lov og Ret er. Cum claus. consv. Kjøbenhavn 19 Juli 1617. T. IV. 32. Afskr. VII. 327.

Knut Urne fik Brev Johan Semb anrørendes.

C. IV. V. G. t. Hvad nærværendes Brevviser, Johan Semb, supplicando underdanigst hos os har ladet andrage, har du af denne hans herhos føiede Supplikats at erfare, da bede vi dig og ville, at du forhjælper ham til Rette udi alle hvis Sager, han der udi Byen ved Lov og Ret har at udføre, saa han intet andet vederfares, end den Deel, Billighed, Retten og Norges Lov kan være gemæs, paa det vi for videre hans Overløb og Molestering maa blive forskaanet. Cum claus. consv. Kjøbenhavn 19 Juli 1617. T. IV. 33. Afskr. VII. 328.

Hr. Jørgen Lunge fik Brev tre Fanger anrørendes.

C. IV. V. s. G. t. Vider, eftersom Olaf Christenssøn, Landsfoged paa vor Ø Hierø,[1] underdanigst har beklaget, hvorledes Nils Brun og Peder Nilssøn Brun der sammesteds har truet og undsagt at ville sætte Ild baade paa forne Landsfogeds, Prestens og Forrenendts(?) Gaarde og kanskee alt Landet afbrænde med anden mere Mutvillighed, de ere for beskyldt, da bede vi eder og ville, at, naar forne to mutvillige Personer eder blive tilskikket, I da dem paa vort Slot Baahuus lader slaa i Jern og siden lader gaa paa vort Arbeide deres Livstid, saa og nærværendes Halbjørn Anderssøn, som der udi vort Rige Norge har tilhjulpet en Fange at udbryde af Fængslet, paa to Aars Tid der paa vort Arbeide lige med de andre lader bruge. Cum claus. consv. Kjøbenhavn 22 Juli 1617. T. IV. 33. Afskr. VII. 328.

Knut Urne og Dr. Nils Paaske fik Brev Peder Staffenssøn af Frankrige anrørendes.

C. IV. V. s. G. t. Vider, at eftersom nærværendes Brevviser, Peder Staffenssøn, barnfød udi Frankrige, underdanigst for os har ladet berette, hvorledes en Prestemand udi Bergenhuus Len, ved Navn Hr. Anders Anderssøn [Kolding], den forrige Superintendents Søn, skal være ham udi Frankrige en Summa Penge skyldig bleven foruden 355 Kroner, som han paa en Kvindes Vegne til Tours udi Frankrige hos forne Hr. Anders har at fordre, som han forne Kvinde er skyldig bleven, for han paa 3die Aar skal have ligget udi hendes Huus, med underdanigst Begjering, at vi naadigst ville være ham behjælpelig, at han samme rigtig Gjæld af forne Hr. Anders maatte bekomme, da bede vi eder og ville, at I forne Prestemand alvorligen derheden holder, at han tiltænker forne Peder Staffenssøn billigen baade for forne Summa Penge saavelsom ogsaa for denne hans Reise at contentere og tilfredsstille, saa vi for videre Molestering der maatte kunde blive forskaanet. Cum claus. consv. Fredriksborg 23 Juli 1617. T. IV. 34. Afskr. VII. 328.

Envold Kruse fik Brev 150 Tylvter Deler at skulle lade til Sundby Færge indføre [til Bygning af Kornlofter paa Abramstrup Gaard. Omkostningerne skulle føres til Regnskab]. Fredriksborg 25 Juli 1617. Ibidem.

Claus Daa fik Bevilling at maa herned til Danmark forløves.

C. IV. V. G. t. Vid, at eftersom din Moder, os elskelige

[1] Herø ved Thjørn?

Fru Dorette Friis, afgangne Oluf Daa's til Ravnstrup Efterleverske, underdanigst af os har været begjerendes, at vi naadigst ville dig paa nogen Tid hid neder til Riget forløve, imidlertid det Skifte paastaar efter afgangne Christian Friis til Borreby, da ere vi naadigst tilfreds, at du dig hid neder begiver og her sammesteds fortøver, midlertid samme Skifte paastaar. Bede vi dig og ville, at du altingest udi Lenet saaledes forordner, at intet formedelst din Fraværelse Skyld bliver forsømmet. Fredriksborg 25 Juli 1617. T. IV. 34. Afskr. VII. 329.

Knut Urne fik Brev en Borger af Stralsund ved Navn Greger Bandtell at forhjælpe til Rette.

C. IV. V. G. t. Vid, at den høibaarne Fyrste og Herre, Hr. Philip Julius, Hertug til Pommern etc., os venligen med sin Skrivelse har ladet besøge, derudinden givendes tilkjende, at en Hans Kjærligheds Undersaatter, Borger udi Stralsund, ved Navn Greger Bandtell, Gjæld udi vor Kjøbsted Bergen af en Borger der sammesteds, ved Navn Sander Thomessøn, skulle have at fordre, med venlig Begjering, at vi den Anordning ville lade gjøre, at forne Greger Bandtell kunde komme til sin Betaling, da bede vi dig og ville, at du forne Borger af Stralsund est beforderlig, saa han uden nogen Vidtløftighed og Proces kunde blive af forne Sander Thomessøn contenteret og tilfredsstillet for hvis han ham med Billighed har at kræve. Kronborg 28 Juli 1617. T. IV. 35. Afskr. VII. 329.

Alexander Raab von Papenheim fik Brev afgangne Hans Bülows Arvinger anrørendes.

C. IV. V. G. t. Vid, at den høibaarne Fyrste og Herre, Hr. Philip Julius, Hertug til Pommern, os venligen med sin Skrivelse har ladet anmode, givendes tilkjende, at afgangne Hans Bülow, vor forrige Befalingsmand over Bratsberg Len, skal en Borger der udi vor Kjøbsted Skien, ved Navn Christian Lued, været en temmelig Summa Penge skyldig, hvilken forne Bülows Arvinger nu agte at lade fordre og om Betaling anholde, med venlig Begjering, at vi den Anordning ville lade gjøre, at forne Penge maatte blive hans Arvinger betalt og erlagt, da bede vi dig og ville, at du er nærværendes Brevviser, forne Arvingers Fuldmægtige, beforderlig, saa han uden vidtløftig Ophold og Proces kan blive baade af forne Christian Lued saavelsom af andre der udi Byen og Lenet, dersom han noget med Rette har

af dem at kræve, contenteret og tilfredsstillet. Cum claus. consv. Kronborg 28 Juli 1617. T. IV. 35. Afskr. VII. 330.

Fru Kirsten Juel, afgangne Nils Winds til Ullerup, fik Kvittantiarum paa Bergenhuus Slot og Len.

C. IV. G. a. v., at os elskelige Fru Kirsten Juel, afgangne Nils Winds til Ullerup Gaard, har nu endelig gjort os gode Rede og Regnskab for forne hendes afgangne Huusbonds Afgift for den visse Indkomst samt Tienden udi de fire Bergenhuus's underliggende Fogderier, som ere Søndhord, Nordhord, Søndfjord og Sogn liggendes er (sic), efter Jordebøgernes Lydelse, saavelsom og gjort Besked for den uvisse Indkomst, der sammesteds er oppebaaren; sammeledes har han og gjort Regnskab og Besked for Nordfjord og Søndmøre Lens visse og uvisse Indkomst, som han af os naadigst har været med forlenet, beregnet fra Philippi Jacobi Dag Anno 1606, til hvilken Dag og Tid han først bekom samme Slot og Lene udi Forlening og Forsvar næst efter afgangne Laurits Kruse til Svenstrup, og til Philippi Jacobi Dag 1615, hun dermed efter hans dødelige Afgang kvit blev og os elskelige Knut Urne til Aasmark med forne Slot og Len af os igjen naadigst forlenet blev. Udi lige Maade har hun og gjort Regnskab og Besked for den visse og uvisse Indkomst af Lyse Kloster og Gjøde Pederssøns Jordegods udi Sogn Len, imidlertid han samme Kloster og Gods har havt i Befaling. Desligeste har hun og gjort Regnskab og Besked for hvis almindelige Pengeskatter og Knegteskatter, som der udi forne Bergenhuus Lene og des underliggendes Lene og Fogderier er oppebaaret, fra det første han fik Bergenhuus udi Befaling, og til den Dag og Tid forne Fru Kirsten Juel det igjen kvit blev, saa og gjort Besked for en Pengeskat af Ryfylke, Jæderen og Dalernes Lene, til St. Martini Anno 1606 er udgiven, saavelsom og for hvis Inventario, som han har annammet der paa forne Bergenhuus Slot og igjen fra sig leveret, saa hun paa forbete hendes afgangne Huusbonds Vegne deraf intet er skyldig bleven [etc. i sedvanlig Form]. Kjøbenhavn 29 Juli 1617. R. IV. 24. Afskr. VII. 15.

Knut Urne fik Brev Søfren Søfrenssøn anrørendes.

C. IV. V. G. t. Vid, eftersom der er ganget Dom paa et Kvindfolk, som skal være udi afgangne Nils Winds Tid beliggen i Søfren Søfrenssøn, Borgermester der udi vor Kjøbsted Bergen, hans Huus, og des uanseet er sluppen løs af en Foged

udi Lenet, da bede vi dig og ville, at du samme Kvindfolk lader revse og forne Foged, som hende løsgivet har, lader tiltale. Desligeste, eftersom vi og naadigst komme udi Forfaring, hvorledes at Byfogden der sammesteds skal sig understaaet have at afsone adskillige Sager, Liv, Ære og den Beklagtes ganske Formue anrørendes, hvoraf adskillig Ulempe foraarsaget er, da bede vi dig udi lige Maade og ville, at du forne Byfoged tilholder ingen saadanne Sager at afsone, dig som vor Lensmand uafvidendes; udi lige Maade at du og tilholder Byfogden, at han udi din Overværelse gjør Borgermestere og Raad Regnskab for hvis Sagefald han oppebaaret har, udi hvilken Part Byen naadigst af os er undt og bevilget, saa og at dem gjøres Regnskab for hvis Told oppebaaret er, af hvilken Told Borgermestere og Raad nogen Anpart har at nyde, dog at du dig først herudi imod os erklærer, om saadant kan være gavnligt. Og eftersom vi og naadigst komme udi Forfaring, at der skal være extraordinarie oppebaaren nogle Penge udi Kirkerne der udi forne vor Kjøbsted Bergen til fattige, lemlæstede Soldaters Hjælp foruden de sedvanlige Tavlepenge, da, saafremt det befindes, at nogen saadant har hos sig eller og dem til andet Brug forvendt, at du dig derom imod os erklærer. Desligeste, eftersom der formenes, at forne Søfren Søfrenssøn skal have forholdet sine Medbrødre deres Anpart af Ølsisen, som udgaves fra Anno 1611 til 1612 eller der omtrent, med Foregivende, at vi dem ikke det Aar bevilge vilde, at du derom hemmeligen forfarer, og siden, om saa at være befindes, at du samme Sag med de andre foretager. Desligeste, eftersom Lagmanden skal have dømt en uendelig Dom imod Borgermestere og Raads Dom anlangendes den Arv efter Hustru Magdalene [Søfrensdatter][1], at du ham tilholder derudi nu endeligen at dømme, saa og hvad forne Borgermestere og Raad bør for saadan deres Forseelse at lide. Dernæst, eftersom forne Søfren Søfrenssøn for nogen Tid siden har forhvervet vores naadigste Bevilling og Pas paa Hvalfiskefangst at maatte bruge, og nogle mene, at han skulde under Bergens Stadssegl forsendt nogle Copier ud til Holland eller andensteds, uanseet at vor naadigste Mening ikke er, at han med dem skulde bruge nogen Forprang, hvilket vi ville, at du hemmeligen og med Flid lader forfare og siden, om saa befindes, ham derfor lader tiltale med det andet. Desligeste er

[1] Se ovfr. S. 540.

vor naadigste Villie og Befaling, at du lader hemmeligen affordre hos Christopher Schrøder, eller hvo som helst Kjøbmandsskriver er ved Bryggen, en rigtig Fortegnelse paa hvis Told de fremmede udgivet har paa nogle Aar, og i Synderlighed medens næst forgangen Svenske Krig paastod; desligeste hos Kæmneren en rigtig Fortegnelse paa hvis Byskat Borgerne udi nogle forleden Aaringer udgivet har, og i Synderlighed mens Krigen paastod, og at du herefter aarligen har Indseende med, hvorheden saadan Bys Skat forvendes, paa det ingen sig den til egen Nytte skulle anligge. Kronborg 29 Juli 1617. T. IV. 36. Afskr. VII. 330.

Jens Bjelke fik Brev at komme til Bergen, Søfren Søfrenssøns Handel anlangendes.

C. IV. V. G. t. Vid, at eftersom vi nu naadigst have ladet vores Befaling udgaa til Knut Urne og dig, at I eder skulle til vor Kjøbsted Bergen begive, der at forhøre adskillige Sager, som Søfren Søfrenssøn for angives, des Leilighed du videre af denne vores herhos føiede Befaling har at erfare; da bede vi dig og ville, at du retter dig efter, saa du nu strax dig derhen begiver, og I da samtligen samme Sager foretage og vores Befaling udi alle Maade efterkomme. Kronborg 29 Juli 1617. T. IV. 37. Afskr. VII. 331.

Knut Urne og Jens Bjelke finge Brev at forhøre nogle Sager, Søfren Søfrenssøn anrørendes.

C. IV. V. G. t. Vider, at eftersom Søfren Søfrenssøn, Borgermester og Tolder der udi vor Kjøbsted Bergen, udi adskillige Maader for os beskyldes og angives, da bede vi eder og ville, at I om samme Sager hemmeligen, det flittigste muligt er, forfare og derefter, saavelsom efter hvis anden Efterretning og Dokumenter eder hermed tilskikkes, ordele, saavidt Lov og Ret er og I vil ansvare og være bekjendt[1]. Desligeste, eftersom vi naadigst komme udi Forfaring, at Augustinus Feldbereder[2], som vi naadigst have bevilget der udi Byen at være saa længe, han kunde opsøge hvis Vidnesbyrd ham tilforne ved sit Fængsel at søge formeent var, da, paa det han ikke længer der udi Byen skal blive, andre til Scandalum, om han skyldig befindes, er og vor naadigste Villie, at, saafremt han er tilstede, I da ham for eder udi Rette fordre og hans Sag efter den Stevning, vi ham naadigst meddeelt har til første almindelige Herredage, at I den

[1] Denne Befaling blev tilbagekaldt ved Brev af 13 September s. A.

[2] Se Brev af 31 Mai s. A., ovfr. S. 635 f.

nu forhøre og derudi sententsere, og saafremt hans Ulempe findes, at han da derfor staar til Rette og strax Byen forvises. Kronborg 29 Juli 1617.

Vi tilskikke eder herhos en Fortegnelse paa hvis Punkter Søfren Søfrenssøn, Borgermester og Tolder udi forne vor Kjøbsted Bergen, her beskyldes for, udi hvilke Punkter, saavelsom andre eder der forekommendes, vi naadigst ville, at I endeligen skulle ordele og dømme, saavidt Lov og Ret medfører.

Først: eftersom der berettes, at han en Hob Egetømmer skal have sig af vore Skove tilforhandlet, som endnu uforkommet skal tilstede være, en Part udi vor Kjøbsted Bergen, en Part paa de Skove, til vort Slot Bergen[huus] liggendes er, saavelsom ogsaa til Lyse Kloster og Apostelgodset i Søndfjord Len og andensteds, da skulle de hemmeligen og med største Flid derom forfare udi Lenene iblandt dem, som formenes des Videnskab at have, og skal Bønderne foreholdes, at saafremt de ikke bekjende, til hvem og hvis de afhændet have, at de da skulle eftertragtes som de, der svigagtigen og med Forsæt sig forseet har, og skal vel haves udi Agt, at en Part Fogder menes udi samme Handel at have været deelagtige, og formenes, at forne Søfren Søfrenssøn udi Synderlighed paa Sandvik Skov skal have holdet Sagmestere, paa hvilken Skov saavelsom andre afgangne Nils Wind, der han dermed er kommen under Veiret, har ladet tage Syn paa; og sende vi eder hermed Søfren Søfrenssøns egen Erklæring, udi sidst forledne Mai nedskikket, udi hvilken han bekjender at have bekommet noget af vore Skove og det betalt Bonden, som det efter gammel Sedvane afhændt har, hvorfor I skulle kjende og dømme, hvad Søfren Søfrenssøn bør at lide, som under saadant Skjul og Prætext om vore og Kronens Skove med saadanne Folk handle, som det ikke mægtige ere at afhænde og ham det ikke hjemle kunde.

For det andet: eftersom vi Anno 1609 naadigst har ved vores Missive ladet Borgermestere og Raad befale, at de den Plads der udi Byen, som tilforn til en Munsterplads udviist var og forordnet, skulde lade gjøre ryddelig, da, efterdi berettes, at forne Søfren Søfrenssøn har ladet sig befinde imod saadant vort alvorlige Mandat og Villie med en Have og anden Bygning sammesteds at underholde, da skulle I kjende og ordele, hvad ham bør at lide, for han vor Mandat ei har agtet ville, meden saa forsætligviis derimod handlet.

For det tredie: eftersom han skal have sig tilforhandlet en Arv efter en, ved Navn Hans Møller, af en, som efter Norges Lov ikke skulle have beviist sig at være ret Arving, og er siden, der af andre paa samme Arv blev talet, blevet borte, uanseet forne Søfren Søfrenssøn havde burdet paa vore Vegne at tilholde sig samme Arv, indtil de Arvinger havde kommet, som sig samme Arv med svorne Ætlæg kunde tilholdet have, da er vores naadigste Villie og Befaling, at I samme Sag flitteligen forfare, den foretage og siden derpaa kjende, saavidt Lov og Ret er, om samme Arv ikke bør os at følge, uden han eller nogen anden lovligen sig den med svorne Ætlæg tilholde kan, og saafremt samme Arv bliver ham fradømt, om han ikke bør at stande os til Rette, saa og hvad han bør at lide; som sig saa utro og svigagtig paa sin egen Vild har ladet imod os befinde.

Dernæst: eftersom af adskillige hans og hans Efterkommeres Byfogders sammesteds deres Regnskab befindes, dem at have ført Byen og sig til Deling adskillige Sagefald, som synes at komme af de Sager, vi os alene naadigst forbeholdet have, da skal I udi lige Maade derpaa dømme, om de ikke bør at igjengive, hvis de i saa Maader oppebaaret har, videre end dem med Rette burde, og stande os til Rette derfore.

Dernæst er os underdanigst tilkjendegivet, at eftersom de fremmede kontorske Kjøbmænd ikke pleie selv paa Landet at uddrage, der deres tilstaaendes Gjæld at indfordre, da skal Søfren Søfrenssøn med to af dem, den ene af Engelgaarden, den anden af Brødregaarden, have kontraheret og af dem adskillig gammel Gjæld sig tilforhandlet, hvilken han siden paa mange Steder, uden nogen lovlig Proces, har indfordret udi vore og Kronens Lene, under Bergenhuus, Throndhjem og udi Nordlandene beliggendes, da, dersom saa befindes, skal derudi kjendes, om han ikke bør staa til Rette for hvis han over lovlig Dom og Proces har dem frataget.

Desligeste og efterdi mange og adskillige Klagemaal mod ham foregives, skal I lade tilsige, at hvosomhelst noget har sig mod ham at besverge, som han ubilligen har forurettet, at de sig for eder indstille; thi vor naadigste Villie og Befaling er, at I alle saadanne Klagemaal og Sager forhøre, endeligen derudi kjende og dømme, saavidt I med Lov og Ret kan, og enhver til sin Lov og Ret forhjælpe. Kronborg 29 Juli 1617. T. IV. 37. Afskr. VII. 332.

Nogle Documenta, som i Søfren Søfrenssøns og Byfogdens Sag opskikkes:

1. Peder Dues Brev til Nils Wind, saa og adskillige Syn paa Skovene, hvoraf forfares, hvor flittig samme Syn er sat paa Skovene og udi Synderlighed der paa Brandsø Skibrede.
2. Søfren Søfrenssøns egen Erklæring om sit Tømmer.
3. Nok forskikkes vore Commissarier adskillige Byfogders Regnskaber og derhos en Antegnelse paa noget, der er uddragen af, dog uagtet samme Extrakt skal Regnskaberne igjennemsees og udi Synderlighed agtes, at ensteds har et Kvindfolk bødet, og er Mandens Bøder ikke ført til Regnskab, som dog har været der. Datum ut supra.

Andre Documenta og Vidnesbyrd skal in loco forhverves.

Hartvig Bilde fik Brev sit Len at afstaa til Philippi Jacobi Dag førstkommendes.

C. IV. V. G. t. Vi bede dig og ville, at du retter din Leilighed efter nu til Philippi Jacobi Dag førstkommendes fra dig at levere det Len udi vort Rige Norge, som du naadigst af os en Tid lang har været med forlenet, til den, som vi naadigst dermed igjen ville forlene. Kronborg 30 Juli 1617. T. IV. 40. Afskr. VII. 334.

Hr. Jørgen Lunge fik Brev Jørgen Pederssøn paa Hjorterøen anrørendes.

C. IV. V. s. G. t. Vider, at eftersom Jørgen Pederssøn paa Hjorterø har paa det underdanigste for os ladet angive, hvorledes han for nogen rum Tid siden skulle have fæst og stedt 4 Øer, der udi eders Len liggendes, og siden skulle have 3 af dem igjen opladt for en anden ved Navn Bjørn Nilssøn, hvilke Øer skulle have blevet forne Bjørn Nilssøn frataget for en Forseelse, han har gjort med noget Hø, som han ulovligen solgte, og nu har forne Jørgen Pederssøn villet igjen have samme 3 Øer, hvilket er blevet ham aftaget, des Leilighed I videre af denne herhos føiede Supplikation kan forfare, da bede vi eder og ville, at I samme Jørgen Pederssøn forhører, om han har nogen Ret til samme Øer igjen at bekomme, og I siden lader ham intet andet vederfare, end hvad Lov og Ret er, saa vi for hans videre Overløb kan blive forskaanet. Kronborg 30 Juli 1617. T. IV. 40. Afskr. VII. 335.

Knut Urne fik Brev Fru Kirsten Juel anrørendes.

C. IV. V. G. t. Vid, at os elskelige Fru Kirsten Juel, afgangne Nils Winds Efterleverske, nu agter ved Retten at lade tiltale Peder Due og Gudmand Erikssøn, og særdeles Peder Due for vores Anpart Tiende, han har falskelig gjort Regnskab for, og Gudmand Erikssøn, for han udi Sogn Len har taget 3 Mark Smør paa hver Løb til Overvegt, da bede vi dig og ville, at du hendes Fuldmægtige udi forne Sager til hendes Ret befordrer, og dersom samme Sager os noget kan vedkomme, du da vores Rettighed ikke forsømmer, mens med største Flid derpaa taler, saavidt Lov og Ret er; desligeste, at du est forne Fru Kirsten Juels Fuldmægtige beforderlig med hvis Restants forbete (sic) Nils Finssøn og Peder Due hos sig har, saa og hendes anden Restants, hun billigen der udi Lenet kan have at fordre, at hun engang dermed kunde komme til Ende. Kronborg 31 Juli 1617. T. IV. 41. Afskr. VII. 335.

Aabne Brev, at menige Undersaatterne udi Bergenhuus Len skal betale Fru Kirsten Juel hvis de hende er skyldig bleven.

C. IV. Hilse eder, menige vore og Kronens Bønder og Tjenere, som ligge under Bergenhuus Len, evindeligen med Gud og vor Naade. Vider, at os elskelige Fru Kirsten Juel, afgangne Nils Winds Efterleverske, underdanigst for os har ladet andrage og tilkjendegive, hvorledes hende skal tilstaa en stor Restants der udi Lenet, hvilket hende skal være til Mangel gjort udi vort Rentekammer og nu endeligen forelagt til førstkommendes Juul og [ɔ: at] gjøre klart derfor; thi bede vi, byde og alvorligen befale eder, som forne Kirsten Juel noget skyldig ere, at I uden videre Forhaling erlægge og betale til hendes Fuldmægtige alt, hvis I hende paa vore og Kronens Vegne skyldige ere, saafremt I derfor ikke ville tiltales og straffes, som vedbør. Kronborg 31 Juli 1617. Ibidem.

Jørgen Brockenhuus fik Brev Fru Kirsten Juel anr.

C. IV. V. G. t. Vid, at eftersom os elskelige Fru Kirsten Juel, afgangne Nils Winds Efterleverske, underdanigst for os har ladet andrage, givendes tilkjende, hvorledes Bønderne der udi dit Len skal tilbagestaa med en heel Hob af Knegteskatten, som de allerede skulde have udgivet og hendes afgangne Huusbond af dem skulde have oppebaaren, hvilket hende udi hendes Regnskab er mangelgjort, og hende nu er forelagt, at

hun inden førstkommendes Juul skal derfor udi vores Rentekammer gjøre klart, da bede vi dig og ville, at du hjælper hende til Rette og Bønderne der udi dit Len alvorligen tilholder, at de endeligen skal være tiltænkt nu strax med det allerførste hende eller hendes Fuldmægtige paa hendes Vegne at contentere og tilfredsstille for hvis hun af dem paa vore og Kronens Vegne har at fordre. Cum claus. consv. Kronborg 1 August 1617. T. IV. 42. Afskr. VII. 336.

Envold Kruse fik Brev Gerlof Nettelhorst anrør.

C. IV. V. s. G. t. Vider, at eftersom os elskelige Gerlof Nettelhorst, vor Mand, Tjener og Embedsmand udi Ide og Hammer[1] Len, underdanigst for os har ladet berette, hvorledes[2] os elskelige Fru Sidsel Brun til Morland om 5 Øresbol Jord udi Øster-Ous, hvilket han sig skulle have tilforhandlet, og efterdi han beklager sig ingen Ende at kunne komme til med hende, da bede vi eder og ville, at I ham herudi forhjælper, saa han kan komme med hende til en endelig Ende, enten ved Befaling eller andre lovlig Middel, som dog ikke er mod Norges Riges Lov og Ret. Kronborg 1 August 1617. Ibidem.

Alexander Raab von Papenheim fik Brev Asbjørn Nilssøn anrørendes.

C. IV. V. G. t. Vid, at eftersom os af Asbjørn Nilssøn underdanigst er tilkjendegivet, hvorledes han til førstkommendes Herredag udi vort Rige Norge skal have indstevnet en Dom, som du over ham skal have forhvervet, derfor han befrygter sig omsider at skulle fængsles eller angribes, da bede vi dig og ville, at dersom forne Asbjørn Nilssøn ikke begynder eller anstiller noget Mytteri eller Mutvillighed der udi Lenet, at du da lader ham der sammesteds som tilforn fri og uangreben bygge og bo, indtil samme Sag til næstkommendes Herredag bliver forhørt. Kronborg 2 August 1617. T. IV. 42. Afskr. VII. 337.

Envold Kruse fik Brev noget Gods at besigte imellem Gerlof Nettelhorst og to Kirker i Norge.

C. IV. V. s. G. t. Vider, at os elskelige Gerlof Nettelhorst, vor Mand, Tjener og Befalingsmand over Ide og Marker Len, underdanigst af os har været begjerendes efternævnte to Gaarde til Magelaug at maatte bekomme, den første, ved Navn Logby, liggendes til Bergs Kirke, den anden, kaldes Bakke, som

[1] ɔ: Marker. [2] Her er noget udeladt, maaskee: han er geraaden udi Trætte med.

ham selv tilkommer, foruden en halv Huds Skyld, som ligger til Enningdals Kirke, som han nu for Vederlag er begjerendes, hvorimod han erbyder sig at ville udlægge til os og forne Kirker saa godt og saa velbeleiligt Gods igjen baade paa Landgilde og Eiendom udi alle Maader; thi bede vi eder og ville, at I om samme Gods's Leilighed lader forfare, og saafremt han saa godt og Kirkerne saa vel beleiligt Gods i det Sted, som han nu er begjerendes, vil udlægge, da ere vi naadigst tilfreds, at I lader ligne og lægge begge forne Gods, saavel det, han af forne Kirker bekommer, som det, han dertil igjen vil give, og med samme Skifte paa vore Vegne med ham til Ende gjøre, havendes flittig Indseende, at forne Kirker udi ingen Maade skee forkort, eftersom I ville ansvare og være bekjendt. Kronborg 2 August 1617. T. IV. 43. Afskr. VII. 337.

Anders Pederssøn fik Bestilling at skulle randsage, om der nogen forbudne Vare udskibes.

C. IV. G. a. v., at vi naadigst have antaget og bestillet nærværendes Brevviser, ved Navn Anders Pederssøn, som skal allesteds udi vort Rige Norge tage Vare paa og have grangivelig Indseende, at intet Egetømmer eller anden forbuden Vare der af Riget imod vores udgangne Mandater føres eller udskibes, og det paa sin egen Omkostning, hvorimod vi naadigst have bevilget ham den tiende Part at mue bekomme og beholde af alt hvis Egetømmer eller andre forbudne Vare, som nogen ville udføre, som han kan ertappe; og hvis som vore Befalingsmænd eller deres Fogder selv kunne udspørge, dermed skal han intet sig mue befatte. Thi bede vi og herved befale alle vore Befalingsmænd, Fogder og Lensmænd, at I ere forne Anders Pederssøn behjælpelig, at naar han nogen Kjøbmand eller Skipper hos eder angiver, som saadanne forbudne Vare indehaver, at I da dem lader antaste og eder efter vores Mandater med dem forholder, ei gjørendes ham nogen Forhindring paa den tiende Part, som ham efter denne vores Benaadning kan tilkomme, indtil saalænge vi anderledes derom tilsigendes vorde. Kronborg 3 August 1617. R. IV. 25. Afskr. VII. 16.

Knut Urne og Gabriel Kruse finge Brev Lyse Kloster og Skovene at besigtige.

C. IV. V. G. t. Vider, at eftersom os elskelige Thomis Noell, vor Mand, Tjener og Hopmand her paa vort Slot Kronborg, underdanigst for os har ladet andrage, givendes tilkjende,

at hverken Lyse Klosters Bygning eller des tilliggendes Skove skal være bleven besigtiget, der han med samme Len naadigst af os blev forlenet, da bede vi eder og ville, at I nu med det allerførste eder heden til for^{ne} Lyse Kloster begiver og Bygningen derpaa, saavelsom des Skove, hvorledes de ere holden ved Magt og Lige, og hvordanne de nu forefindes, flitteligen besigtige, saa og forfare, i hvad Esse baade Bygningen saa og for^{ne} Skove har været, der han med samme Len blev forlenet og hans Fuldmægtige det annammede, og hvis [I] udi saa Maade besigtendes eller forfarendes vorde, at I det klarligen under eders Signeter give fra eder beskrevet, som I ville ansvare og være bekjendt. Kronborg 3 August 1617. T. IV. 43. Afskr. VII. 337.

Knut Urne fik Brev Nicolaus de Freundt med en hans Medborgere der sammesteds anrørendes.

C. IV. V. G. t. Vid, at eftersom os elskelige Nicolaus de Freundt, Borger udi vor Kjøbsted Bergen, underdanigst for os har ladet andrage og tilkjendegive, hvorledes han med en hans Medborgere der sammesteds, ved Navn Henrik Diderikssøn, skal have med vores naadigste Bevilling opbygget en Mølle ved vor og Kronens Gaard Gravdal, og dem derudover skal imellem være adskillige Regnskaber, hvilke for^{ne} Nicolaus de Freundt ofte skal have været begjerendes at lade forhøre og dermed til en Ende gjøre, hvilket han udi ingen Maade har kunnet erlange, da bede vi dig og ville, at du nogle upartiske gode Mænd der af Byen lader udnævne, som samme deres Regnskab kan forhøre og dem siden, om hvis dem derom imellem er eller indfalde kan, enten til Mindelighed imellem kan forhandle eller ved Dom og Ret adskille. Fredriksborg 9 August 1617. T. IV. 44. Afskr. VII. 338.

Envold Kruse fik Brev Anne Christens anrørendes.

C. IV. V. s. G. t. Vider, at nærværendes Brevviserske, Anne Christens, underdanigst for os har ladet andrage, hvorledes hendes Huusbond for 4 Aar forleden udi vor Kjøbsted Oslo skal have taget Livet af sig selv, og hvis Haandskrifter eller andet, som han havde, skal være hende altsammen af Byfogden og Byskriveren der sammesteds forholden, saa hun deraf ikke skal have kunnet bekomme Halvparten eller den Part, som Retten hende tilsteder at beholde, da bede vi eder og ville, at I derom flitteligen lader forfare, og, saafremt der befindes noget hende at forholdes, som hende med Rette bør, at I da lader gjøre den

Anordning, at det hende igjen bliver tilstillet, saa vi for videre hendes Overløb kan blive forskaanet. Cum claus. consv. Fredriksborg 18 August 1617. T. IV. 44. Afskr. VII. 338.

Brev til Hr. Jørgen Lunge, en Fange, Peder Matssøn, at skulle lade annamme og lige ved andre Fanger arbeide.

C. IV. V. s. G. t. Vider, at eftersom nærværendes Fange, Peder Matssøn af Orø, for adskillige Skjelmstykker er dømt fra sit Liv, og vi nu naadigst have benaadet ham paa Livet, dog at han sin Livstid skal være der paa vort Slot Baahuus, der sammesteds lige ved andre Fanger at arbeide, da bede vi eder og ville, at, naar nærværendes Brevviser med forne Fange did til Slottet kommer, I da ham lader annamme, slaa i Jern og siden ved andre Fanger der sammesteds arbeide, saa han for hans begangne Gjerninger kunde fange tilbørlig Løn. Fredriksborg 21 August 1617. T. IV. 45. Afskr. VII. 338.

Jens Bjelke fik Bevilling paa en Sag ved Oslo.

C. IV. G. a. v., at vi af vor synderlige Gunst og Naade have undt, bevilget og tilladt og nu etc. tillade, at os elskelige Jens Bjelke til Østeraat, vor Mand, Tjener og Norges Riges Kantsler, maa igjen bekomme en Sag, udi vort Rige Norge udi Akershuus Len der ved vor Kjøbsted Oslo liggendes, som hans Formand, afgangne Anders Green, tilforn af os naadigst har været med forlenet, indtil saalænge vi anderledes derom tilsigendes vorde; dog saa at forne Jens Bjelke ikke skal hugge, hugge lade eller [sig] tilforhandle noget Tømmer til forne Sags Brug udi vore og Kronens eller de geistlige deres Skove, mens alene hos Odelsbønder efter vores derom udgivne Mandats Formelding og Indhold, ei heller forne Sag til nogen anden at forpagte eller bortleie, medmindre han denne vor naadigste Bevilling dermed ikke vil have forbrudt. Cum inhib. sol. Kronborg 25 August 1617. R. IV. 25. Afskr. VII. 16.

Envold Kruse fik Brev Jens Bjelke anrørendes.

C. IV. V. s. G. t. Vider, at vi naadigst have bevilget os elskelige Jens Bjelke til Østeraat, vor Mand, Tjener og Norges Riges Kantsler, at maa bekomme en af de Sager, der ved vor Kjøbsted Oslo er liggendes, som hans Formand, afgangne Anders Green, for ham naadigst af os var med forlenet, dog saa at han giver eder sin Revers, at han intet Tømmer til forne Sags Brug vil hugge, hugge lade eller sig tilforhandle udi vore og Kronens eller og de geistlige deres Skove, men alene hos Odels-

bønder efter vores derom udgangne Mandats Indhold, ei heller forne Sag til andre at ville lade forpagte eller bortleie. Desligeste, eftersom os er vorden tildømt noget forbrudt Odelsgods udi forne Jens Bjelkes Len, som udi forgangne Feide var fordulgt og ikke gav Skat lige ved andre vore Undersaatter, hvorimod forne Jens Bjelke noget andet udi Steden ved Loven skal have indsøgt, udi hvilket Gods's Fortegnelse befindes Urigtighed udi Navnene formedelst Skriverens Forseelse; thi bede vi eder og ville, at I des uanseet samme Sag forfarer og eder derom imod os erklærer, om os og Kronen derudinden skeer Skjel og Fyldest, som det sig bør, eller ikke. Kronborg 25 August 1617. T. IV. 45. Afskr. VII. 339.

Fru Else Galdes og Sivert Gabrielssøn [Akeleyes] Forleningsbrev paa Verne Klosters Len.

C. IV. G. a. v., at eftersom os elskelige Fru Else Galde underdanigst har skjødt, givet og afhændt til os og vore Efterkommere, Konninger udi Danmark, og Kronen hendes Hovedgaard Nygaard, udi vort Rige Norge udi Akershuus Len liggendes, med alt des tilliggendes Gods og en Sag paa Moss saa og hvis mere Gods hende udi vore Riger Danmark og Norge arveligen tilfalden er eller efter denne Dag arveligen tilfalde kan, efter[som] det Skjødebrev, hun os derpaa underdanigst givet har, ydermere formelder og udviser, da have vi derimod saa og af synderlig Gunst og Naade undt og forlenet forne Fru Else Galde og os elskelige Sivert Gabrielssøn til Kreugerup, vor Mand, Tjener og Skibshøvedsmand, med vort og Kronens Kloster og Len Verne Kloster, Ingedals Skibrede og Skjaaberg Sogn saa og forne Nygaard samt des tilliggendes Bønder og Tjenere, vist og uvist, aldeles intet undertaget udi nogen Maade, at skulle have, nyde, bruge og beholde deres Livstid og saalænge de leve; dog saa at de skulle give til os og Kronen aarligen af forne Verne Klosters Gods og Ingedals Skibrede Gods's visse Rente og Indkomst 300 gode enkende Rigsdaler rede Penge til Afgift, uden al Afkortelse i nogen Maade, og dem paa deres egen Omkostning og Eventyr levere udi vort Rentekammer; og maa de under samme Afgift nyde og beholde al Avlen og Fordelen af forne Klosters underliggendes Ladegaard kvit og fri og derimod paa samme Avl og Ladegaard aldeles ingen Omkostning os udi nogen Maade tilskrive. Medens for den uvisse Rente og Indkomst, som sig udi forne Verne Klosters Len, Ingedals Skibrede og Skjaa-

berg Sogn tildrage kan, som er Gaardbygsel, Landbohold, Sagefald og andet sligt mere, for uvisse kan og bør at regnes, skal de gjøre os gode Rede og Regnskab, hvoraf vi naadigst have bevilget dem den femte Part, og det øvrige samt hvis Told, Sise og Vrag, der i Lenet sig tildrage kan, ville vi os altsammen efter godt og klart Regnskab forbeholdet have; dog hvis den visse Indkomst af forne Skjaaberg Sogn desligeste Nygaards visse og uvisse Rente og Indkomst sig belanger samt hvis Fordeel forne Nygaards Avl aarligen kan inddrage, ville vi os have forbeholdet, og derfor skal forne Fru Else Galde og Sivert Gabrielssøn være forpligt aarligen at gjøre gode Rede og Regnskab udi vort Rentekammer os alene til Bedste, og derimod maa de med Folkeløn og Udspisning en billig Omkostning paa forne Nygaards Avl udi Regnskabet til Udgift skrive. Og skal de holde forne Verne Kloster og Nygaard ved god Hevd og Bygning og os intet derfor udi Regnskabet tilskrive. Og dersom de kunne formærke eller udspørge [etc. om at indtale frakommet Krongods og frede Skovene]. Hvilken forne Afgift og Regnskab skal begynde og angaa fra Philippi Jacobi 1618 etc. Cum claus. consv. Kronborg 25 August 1617. R. IV. 26. Afskr. VII. 16.

Fru Else Galdes Skjødebrev, given Kgl. Maj. paa alt hvis Gods hun har i Danmark og Norge, heller hun efter denne Dag arveligen kan tilfalde.

Jeg, Else Galde til Nygaard, kjendes og gjør for alle vitterligt med dette mit aabne Brev; at, efterdi den stormægtige, høibaarne Fyrste og Herre, Hr. Christian IV, Danmarks etc., nu naadigst har forlenet mig saa og ærlig og velbyrdig Mand, Sigvart Gabrielssøn [Akeleye] til Krengerup, Kgl. Maj.s Skibshøvedsmand, med Hs. Maj.s og Norges Krones Kloster og Len, Verne Kloster, Ingedals Skibrede og Skjaaberg Sogn, at nyde, bruge og beholde begges vores Livstid, eftersom det Forleningsbrev, høibete Kgl. Maj. os naadigst derpaa givet har, ydermere formelder og udviser, da haver jeg derimod med min egen beraad Hu og gode Villie undt, skjødt, givet og afhændt og nu med dette mit aabne Brev under, skjøder, giver og aldeles afhænder fra mig og mine Arvinger og til høibete Kgl. Maj., Hs. Maj.s Efterkommere, Konger udi Danmark, og Kronen min Hovedgaard, Nygaard, udi Norge udi Akershuus Len liggendes, med forne Hovedgaards underliggendes Ladegaard, kaldes Eng, skylder aarligen 8 Tønder Byg, 1 Pund, 1 Tønde Hestekorn, tilsammen baade Hovedgaard og Ladegaard udi Syskendeskifte taxeret for 12 Tønder

Korn, med al forne Hovedgaards des tilliggendes Eiendom udi Ager, Eng, Skov, Mark, intet undtaget udi nogen Maade; dernæst dette efterne mit Jordegods udi forne Norge, udi forne Akershuus Len liggendes, som er: først en Gaard udi Tune Sogn, kaldes Wistatt [Vister?], skylder aarligen 3 Kalvskind; en Gaard, heder Krabberød, som Søfren Krabberød paabor, skylder aarligen 2 Tønder Korn; en Gaard, heder Effuind [Yven], som Jørgen Evind paabor, skylder aarligen 2 Tønder Korn; en Gaard, kaldes Gretteland [Grøteland], som Haagen Gretteland paabor, skylder aarligen 4 Tønder Korn; en Gaard, heder Høygdal [Høidal], som Esben Høygdal paabor, skylder aarligen 2 Huder; en Gaard, heder Skarre [Skaare], som Søfren Skarre paabor, skylder aarligen 2 Pund Smør; en Gaard, heder Fuglevig, som Thurre Fuglevig paabor, skylder aarligen Malt 3½ Tønde; en Gaard, heder Holte, som Morten Holte paabor, skylder aarligen 4 Pund Smør; en Gaard, heder Uggerød(?), som Haug Uggerød paabor, skylder aarligen 2 Tønder Korn; en Gaard, heder Karsøe(?), som Erland Karsøe paabor, skylder aarligen 10 Lispund Salt; nok en Sagmølle, paa Moss liggendes, giver aarligen 20 Rigsdaler; nok af et Færgested, bygget paa Gaardsens Grund, giver aarligen 3 Rigsdaler; desligeste alt hvis Jordegods mig udi forne Norge arveligen tilfalden er, saa og hvis mig efter denne Dag i Danmark, Norge eller andensteds tilfalde kan, desligeste hvis Arv mig for nogle Aar siden efter min Halvsyster, ved Navn Christenze Galde, som var indgiven i Maribo Kloster, tilfalden er, som min Broder Christopher Galde endnu har hos sig, skal høibete Kgl. Maj., Kgl. Maj.s Efterkommere, Konger udi Danmark, og Kronen udi lige Maade maa annamme med al sin Herlighed og rette Tilliggelse, eftersom forvet staar udi alle Maader, saa og hvis mig arveligen tilfalden er efter afgangne Fru Lisbet Galde og kan befindes at blive tilovers, naar forne afgangne Fru Lisbet Galdes Gjæld bliver betalt. Og dersom forne Sigvart Gabrielssøn mig overlevendes vorder, skal høibete Kgl. Maj. ikke anmodes nogen min efterladendes Gjæld, som jeg nu kan have èller herefter selv gjøre kunde, at betale, men dersom mine Arvinger ikke arve og gjælde ville, alene forne Sigvart Gabrielssøn udi Løsøre og Kjøbegods at arve og gjælde, og ingen anden. Hvilken forne min Hovedgaard med al forne tilliggendes Gods [etc. den sedvanlige Skjødningsformel. — Vidner: Fredrik Friis og Axel Arenfeldt]. Helsingør 25 August 1617. R. IV. 27. Afskr. VII. 18.

Hr. Jørgen Lunge fik Brev Jens Holm paa Baahuus at lade arbeide sin Livstid.

C. IV. V. s. G. t. Vider, at eftersom en, ved Navn Jens Holm, har sig udi mange Maader mutvilligen forseet, da bede vi eder og ville, at I forne Jens Holm, som eder hermed tilskikkes, lader annamme, forordne og udi sin Livstid der paa vores Slot Baahuus til Arbeid udi Brønden og andensteds anholde. Cum claus. consv. Kronborg 25 August 1617. T. IV. 46. Afskr. VII. 339.

Hr. Jørgen Lunge fik Brev en Soldat paa Kronborg, som har forsømt Vagten, 3 Aars Tid paa Baahuus at skulle lade arbeide.

C. IV. V. s. G. t. Vider, at eftersom nærværendes Fange, som har tjent paa vort Slot Kronborg som Soldat, har udi samme sin Tjeneste forseet sig og forsømt Vagten, og endog han derfor efter Retten burde at straffes paa Livet, saa have vi dog naadigst bevilget og tilladt, at forne Soldat maa paa Livet forskaanes, dog saaledes at han der paa vort Slot Baahuus skal paa 3 Aars Tid lige ved de andre Fanger der sammesteds arbeide. Thi bede vi eder og ville, at, naar han did til Slottet bliver fremskikket, I da ham lader vel forvare, saa han ikke undkommer, og lige ved andre Fanger der sammesteds enten arbeide paa Brønden eller andensteds, hvor paa Slottet behov gjøres, indtil forne 3 Aar efter dette vort Missives Dato at regne blive fuldendt. Cum claus. consv. Fredriksborg 28 August 1617. Ibidem.

Envold Kruse fik Brev Peder Jørgenssøn, Lagmand i Oslo, om to Sager anrørendes.

C. IV. V. s. G. t. Vider, at os elskelige Peder Jørgenssøn, Lagmand udi vor Kjøbsted Oslo, underdanigst til os har suppliceret, begjerendes, vi ham naadigst ville bevilge to Sagmøller, ved Akers Elv staaendes, at maatte bruge, som baade hans Formand saavelsom han selv udi langsommelig Tid pro officio hidindtil har nydt og bruge ladet, da bede vi eder og ville, at I imod os med forderligste Leilighed erklærer om samme to Sagers Leilighed, og om det er vores udgangne Forordning gemæssig, at de ham blive bevilget, og samme eders Erklæring udi vores Kantselli indskikker, at vi al Leiligheden deraf kan forfare og ham siden paa videre hans Anfordring lade give tilbørligt Svar. Fredriksborg 3 September 1617. T. IV. 46. Afskr. VII. 340.

Laurents von Hadelens Kvittantiarum paa Drammens Tolderi, Sæm Gaard og hvis andet, som han var med forlenet.

C. IV. G. a. v., at os elskelige Laurits von Hadelen til Fiskum

Gaard, vor Mand og Tjener, har nu endeligen gjort os god Rede og Regnskab for al Indtægt og Udgift af Drammens Tolderi og Sagerne udi Eker Prestegjeld, beregnet fra Philippi Jacobi Dag Anno 1602, han først med forne Tolderi af os naadigst blev forlenet, og til Philippi Jacobi Dag Anno 1614, han forne Tolderi er kvit bleven og os elskelige Claus von Ahnen, vor Mand og Tjener, dermed igjen af os naadigst er bleven forlenet; sammeledes har han og gjort Regnskab for Sagefald af Sæm Gaard og forne Eker Prestegjeld for 2 Aar, fra Philippi Jacobi Dag Anno 1603, han først dermed af os naadigst er bleven forlenet, og til Philippi Jacobi Dag Anno 1605; og hvis den visse Indkomst til forne Sæm Gaard og Eker Prestegjeld liggendes er, imidlertid han dermed har været forlenet, saavelsom og det uvisse, der udi Lenen er falden og oppebaaren fra Philippi Jacobi Dag Anno 1605 og til Philippi Jacobi Dag Anno 1614, han og dermed igjen er kvit bleven, sig belanger, have vi naadigst bevilget ham kvit og fri sig selv til Bedste at maa nyde og beholde efter de Forleningsbreves Formelding, vi ham derpaa naadigst givet have. Udi lige Maade har han og gjort Regnskab og Besked for hvis Inventarium, som han har annammet paa forne Sæm Gaard og igjen fra sig leveret, saa han paa forne hans Regnskaber os deraf aldeles intet er skyldig bleven [etc. i sedvanlige Udtryk]. Kronborg 8 September 1617. R. IV. 30. Afskr. VII. 19.

Knut Urne fik Brev et Skib, som for Bergen ligger, anr.

C. IV. V. G. t. Vid, at eftersom vi naadigst komme udi Forfaring, hvorledes et Skib skal være arresteret og anholden udi vor Kjøbsted Bergen formedelst nogen Skade, som Borgermester Søfren Søfrenssøn af et Orknøs Skib udi Søen skal være tilføiet, hvorover Lagmanden der sammesteds skal to Gange have dømt, dog uendeligen; da bede vi dig og ville, at du tilholder forne Lagmand, at han samme Sag tager for sig igjen og derudinden endeligen dømmer og sententserer, og at du flitteligen lader forfare om hvis Prov og Vidnesbyrd, hvormed bevises kan, at samme Skib har været lad med kongelig Würde af Storbritanniens Vare og Gods, og derefter lader Dom gaa, eftersom Loven og Retten den kan give. Cum claus. consv. Kronborg 9 September 1617. T. IV. 47. Afskr. VII. 340.

Knut Urne fik Brev nogle Antikviteter anrørendes, som findes udi afgangne Doctor Høigens Forvaring.

C. IV. V. G. t. Vid, at eftersom os underdanigst for berettes,

hvorledes der udi afgangne Doctor Høigens Forvaring skal findes adskillige gamle Norske Antikviteter, som han udi sin Velmagt over ganske Norge har tilhobe samlet, da bede vi dig og ville, at du lader tilforordne nogle, som paa saadanne gamle Dokumenter har Forstand, og med læselige Danske Bogstaver lader dem udskrive og der for eder lader dem fordanske og siden baade Originalerne, Copierne og det fordanskede udi vort Kantselli indskikker, betalendes dem, som samme Dokumenter skulle udcopiere og ellers paa Danske oversætte. Kronborg 9 September 1617. T. IV. 47. Afskr. VII. 341.

Søfren Søfrenssøn fik Brev kvit at være for hvis han var angiven for Kgl. Maj.

C. IV. G. a. v., at eftersom os elskelige Søfren Søfrenssøn, Borgermester og Tolder udi Bergen, for os udi adskillige Maader har været angiven, saa har han underdanigst for os udi vores Kantselli ladet gjøre sin Erklæring, saa vi naadigst med ham er tilfreds og vil hermed have ham efterladt al den Tiltale, det være sig om Skovhug, Hvalstikkeri, Brylluper, Domme og hans Regnskaber eller hvis andet, hvorfor han nu for os angivet er; desligeste, hvis han ved Musterpladsen bygget har, saafremt det ikke findes at være bygget paa Musterpladsen eller og den til Skade, da skal samme Huus mue blive bestaaende; dog herforuden skal forne Søfren Søfrenssøn staa alle en og hver til Rette, som noget for deres Person kunde have sig med Billighed over ham at besverge. Kjøbenhavn 13 September 1617. R. IV. 31. Afskr. VII. 20.

Jens Bjelke og Knut Urne finge Brev dem intet at befatte med Søfren Søfrenssøns Sag anr.

C. IV. V. s. G. t. Vider, at eftersom I for nogen Tid siden[1] har bekommet vores naadigste Befaling at dømme paa nogle Punkter, udi hvilke os elskelige Søfren Søfrenssøn, Borgermester og Tolder udi vor Kjøbsted Bergen, har været for os angiven, da, efterdi han underdanigst for os udi vort Kantselli har ladet gjøre sin Erklæring, saa vi naadigst med ham ere tilfreds for samme Angivelse, bede vi eder og ville, at I intet eder befatte med nogle Sager, som os og ham alene vedkomme; dog dersom nogen privat Person ham lovlig noget kan have til at tale, I da derudinden sententsere og dømme efter Norges Lov, og som I for Gud og os ville være bekjendt. Cum claus. consv. Kjøbenhavn 13 September 1617. T. IV. 48. Afskr. VII. 341.

[1] Se Brev af 29 Juli s. A., ovfr. S. 649 ff.

Knut Urne fik Brev en Summa Penge, Søfren Søfrenssøn, Borgermester udi Bergen, skal udgive til Kgl. Maj., saa og noget Egetømmer anrørendes.

C. IV. V. G. t. Vid, at eftersom os elskelige Søfren Søfrenssøn, Borgermester og Tolder udi vor Kjøbsted Bergen, for nogle Punkter, udi hvilke han for os har været angiven, har en Summa Penge, nemlig 5000 Rigsdaler in Specie, til os udlovet, da bede vi dig og ville, at du for^{ne} Summa Penge, 5000 Rigsdaler, som skal erlægges og betales, den første Hælfte til St. Michaelis 1618, den anden Hælfte til St. Michaelis 1619, nu strax tager nøiagtig Borgen og Forvaring, paa det for^{ne} Summa Penge sine Terminer os aldeles uden Skade kan fornøies; udi lige Maade, at du til dig lader annamme alt hvis Egetømmer han sig tilforhandlet har paa vore Skove, det være sig det, som allerede før til for^{ne} vor Kjøbsted Bergen indført er, eller og hvis som endnu i vore Slots-, Klosters- eller Apostels-Skove paa Stederne kan befindes beliggende, og os derpaa udførlig Fortegnelse med det første nedskikker. Kjøbenhavn 13 September 1617. T. IV. 48. Afskr. VII. 341.

Knut Urne fik Missive to Personer med at aftinge.

C. IV. V. G. t. Vid, at eftersom vi af din underdanigste Beretning naadigst [komme udi] Forfaring, hvorledes to Ægtepersoner, Hans Lyderssøn og Else Carstensdatter ved Navn, som for nogle Aar siden for Kapitel for Horsag var adskilt, nu igjen skal have giftet sig, og ikke er gjort beviisligt, dem det lovligen, som det sig burde, at være bevilget, da ere vi naadigst tilfreds, at du samme Sag efter Formuen med dem paa vore Vegne aftinger. Kjøbenhavn 15 September 1617. T. IV. 48. Afskr. VII. 342.

Knut Urne fik Brev 3000 Musketter at uddele der iblandt Lensmændene i Norge.

C. IV. V. G. t. Vid, at eftersom vi naadigst dig har ladet overlevere 3000 Musketter med deres Tilbehøring, da bede vi dig og ville, at du for^{ne} Musketter til efternævnte vore Lensmænd der udi vort Rige Norge lader levere, som ere: til os elskelige Claus Daa til Ravnstrup, vor Mand, Tjener og Befalingsmand paa vor Gaard udi Throndhjem, 877, til Gabriel Kruse til Hjulbjerg, vor Mand, Tjener og Befalingsmand udi Stavanger Len, 489, til os elskelige Hartvig Bilde, vor Mand, Tjener og Befalingsmand udi Nordlandene, 130, at de siden for^{ne}

Musketter enhver udi sit Len iblandt de fornemste Odelsbønder lade uddele og siden Betaling for forne Musketter af forne Odelsbønder med det allerførste igjen annamme efter den Taxt, som du dem paa vore Vegne har betalt, hvilken Taxt og Betaling du dem har at lade vide, og at de siden forne Betaling dig lade tilskikke, hvilken du strax ind udi vort Rentekammer her paa vort Slot Kjøbenhavn skal lade levere. Anlangendes de 704, som du selv igjen beholder, skal ogsaa udi lige Maade til de fornemste Odelsbønder der udi dit Len uddeles og med Betalingen dermed forhandles, eftersom forst staar. Kjøbenhavn 15 September 1617. T. IV. 49. Afskr. VI. 342.

Gabriel Kruse fik Brev 489 Musketter at lade annamme af Knut Urne.

C. IV. V. G. t. Vid, at eftersom os elskelige Knut Urne til Aasmark, vor Mand, Tjener og Embedsmand paa vort Slot Bergenhuus, efter vor naadigste Befaling dig haver ladet levere og til Hænde stille 489 Musketter med deres Tilbehøring, da bede vi dig og ville, at du forskrevne Musketter der udi dit Len til de fornemste Odelsbønder lader uddele og siden Betaling for forne Musketter af forne Odelsbønder igjen annammer og forne Knut Urne tilstiller efter den Taxt, han dennem paa vore Vegne haver betalt, hvilket du hos hannem haver at erfare. Cum claus. consv. Kjøbenhavn 15 September 1617. T. IV. 49. Afskr. VII. 342. (Orig. i Rigsarkivet.)

Udi lige Maade fik Styring Boel Missive 800 Musketter at lade annamme af Knut Urne. Datum ut supra. T. IV. 50. Afskr. VII. 343.

Claus Daa fik Brev 877 Musketter at lade annamme af Knut Urne. [Mutat. mutand. ordlydende med Brevet til Gabriel Kruse]. Kjøbenhavn 15 September 1617. Ibidem.

Hartvig Bilde fik Brev at uddele 130 Musketter anr.

C. IV. V. G. t. Vid, at eftersom vi naadigst have befalet og injungeret os elskelige Knut Urne til Aasmark, vor Mand, Tjener og Embedsmand paa vort Slot Bergenhuus, dig paa vore Vegne at lade levere 130 Musketter med deres Tilbehøring, da bede vi dig og ville, at du forne Musketter iblandt de fornemste Odelsbønder der udi dit Len lader uddele og Betaling for forne Musketter af forne Odelsbønder igjen lader annamme og forne Betaling forne Knut Urne lader tilstille med det allerførste muligt er efter den Taxt, han dem paa vore Vegne har betalt, hvilket du

hos ham har at erfare. Kjøbenhavn 15 September 1617. T. IV. 50. Afskr. VII. 343.

Envold Kruse fik Brev 2000 Musketter anrørendes.

C. IV. V. s. G. t. Vider, at eftersom vi eder have ladet levere 2000 Musketter med deres Tilbehør, da bede vi eder og ville, at I forne 2000 Musketter til de fornemste af Odelsbønderne der udi eders Len lader uddele og siden af forne Bønder med det allerførste muligt er Betaling efter den Taxt, som I dem paa vore Vegne har betalt, for forne Musketter lader annamme og forne Betaling med første Leilighed udi vort Rentekammer her for vor Slot Kjøbenhavn indskikker. Kjøbenhavn 15 September 1617. Ibidem.

Knut Urne fik Brev at maatte forløves ned til Danmark udi tilkommendes Vinter.

C. IV. V. G. t. Vid, at eftersom du underdanigst er begjerendes naadigst at maatte forløves udi nærværendes Vinter at drage her ned til Danmark nogle dine egne Hverv her sammesteds al forrette, da ere vi naadigst dermed tilfreds; dog ville vi, at du skal begive dig paa Reisen derfra først udi Vinterføret og forreise derop igjen, førend Vinterføret har Ende. Vi ville ogsaa, at du skal forordne en, som udi din Fraværelse kan ligge udi Slotsloven og have Indseende med, at alting ganger rigtig til, som det sig bør. Cum claus. consv. Fredriksborg 16 September 1617. T. IV. 51. Afskr. VII. 343.

Doctor Peder Alfssøn fik Forleningsbrev paa et Præbende udi Bergen, [nemlig Mariæ virginis, efter afgangne Doctor Villads Nilssøn [Adamius]. – Peder Alfssøn var „tilforordnet" Medikus i Bergen]. Kjøbenhavn 20 September 1617. R. IV. 31. Afskr. VII. 20.

Doctor Nils Paaskes Forleningsbrev paa et Kannikedom udi Bergen, [nemlig Trinitatis, efter afgangne Biskop M. Anders Michelssøn [Kolding]. Kjøbenhavn 20 September 1617. R. IV. 33. Afskr. VII. 20.

Envold Kruse fik Brev et Præbende anrørendes.

C. IV. V. s. G. t. Vid, eftersom I underdanigst har intercederet for os elskelige hæderlige og vellærde Mænd Hr. Hans Frantssøn og Hr. Baard Nilssøn om to Præbender, som skal være ledige, saa ere vi naadigst tilfreds, at den af dem, som ringeste Indkomst har, maa bekomme Huringstad (sic) Præbende, som skylder aarlig til Landskyld 5½ Hud; det andet

ville vi skal blive bestaaendes indtil paa videre Besked. Kronborg 20 September 1617. T. IV. 51. Afskr. VI. 344.

Jens Bjelke og Nils Krag finge Missive Hartvig Huitfeldt og Fru Mette Grubbes Arv og Skifte anrørendes.

C. IV. V. G. t. Vid, at eftersom for nogen Tid siden er udgangen til nogle vore gode Mænd vores Befaling at skulle dømme paa al hvis Tvistighed os elskelige Hartvig Huitfeldt til Skjelbred, vor Mand og Tjener, og os elskelige Fru Mette Grubbe til Sundsby, afgangne Anders Greens Efterleverske, imellem kunde være Arv og Skifte efter forne afgangne Anders Green, eftersom vor Befaling videre udi sig selv formelder og udviser, og vi komme udi Forfaring, forne Hartvig Huitfeldt og Fru Mette Grubbe at være kommen ikke endnu til Ende, da bede vi eder og hermed alvorligen byde og befale, at I samtligen med det allerførste muligt er eder udi vor Kjøbsted Fredriksstad forsamle, forne Hartvig Huitfeldt og Fru Mette Grubbe om hvis Tvistighed dem om forne Arv da kan indfalde og foregives, endeligen enten til Mindelighed og Venlighed fordrage eller og ved Dom dem adskille, paa det de engang for alle dermed kan komme til en endelig Ende og blive adskilte. Kronborg 23 September 1617. Ibidem.

Knut Urne fik Brev et Kvindfolk, som var besovet af hendes Slægt, anrørendes.

C. IV. V. G. t. Vid, at eftersom os underdanigst er bleven givet tilkjende, at der udi Bergens Stift skal være en Kvindesperson, som skal for nogle Aar siden være bleven besovet af en, som hende vedkom udi 3die Led, hvilken for samme Gjerning skal være bortrømt, og forne Kvindesperson siden skal have holdt og forskikket sig ærlig og vel, og nu skal være en udi forne Bergens Stift, ved Navn Knut Ivarssøn, som hende begjerer til Ægte, dersom det med vor naadigste Bevilling maatte skee, da ere vi naadigst tilfreds, at forne Knut Ivarssøn maa hende til Ægte bekomme. Cum claus. consv. Kronborg 23 September 1617. T. IV. 52. Afskr. VII. 344.

Hr. Jørgen Lunge fik Brev nogen Penge i Hvælvingen paa Elfsborg at lade forvare [for Hs. Maj. Kong Gustav Adolph af Sverige, „indtil Tiden, de til os skal erlægges"].[1] Fredriksborg 26 September 1617. T. IV. 52. Afskr. VII. 345.

Knut Urne fik Brev en Borger udi Bergen at haandhæve

[1] Udelades her som Norge uvedkommende.

og forsvare, [nemlig Nils Henningssøn, der skal være geraaden i en Trætte]. Kjøbenhavn 3 Oktober 1617. T. IV. 53. Afskr. VII. 345.

Jan Janssøn, Indvaaner udi Hoell[1] i England, fik Pas paa denne ene Gang paa et hans Skib, kaldes Susanna, stort paa 30 Lester, at maa segle Norden omkring Vardøhuus, og har han erlagt i Kgl. Maj.s eget Rentekammer hvis Rettighed han deraf burde at give. Kjøbenhavn 6 Oktober 1617. R. IV. 33. Afskr. VII. 21.

Knut Urne fik Missive Fru Else Throndsdatter [Benkestok] anrørendes.

C. IV. V. G. t. Vid, at eftersom nærværendes Brevviser, Søfren Rasmussøn, underdanigst for os har ladet andrage og tilkjendegive, hvorledes han skal have forhvervet en Dom af Lagmanden der udi vor Kjøbsted Bergen over os elskelige Fru Else Throndsdatter, hvorudi hun skal være tildømt at betale ham en Sum Penge, som hendes afgangne Søn Jon Haar skulle have været ham skyldig, og hun samme Lagmandsdom ikke ville efterkomme udi nogen Maade, eftersom hans Supplikats her hosliggendes videre udviser, da bede vi dig og ville, at du forne Fru Else Throndsdatter endeligen tilholder samme Lagmandsdom at fuldgjøre, saafremt hun ikke agter den at indstevne for os og vort elskelige Rigens Raad til førstkommende Herredag, som skal stande udi vort Rige Norge. Kjøbenhavn 6 Oktober 1617. T. IV. 53. Afskr. VII. 345.

Alexander Raab von Papenheim fik Brev Georg Herndorff anrørendes.

C. IV. V. G. t. Vid, at eftersom nærværendes Brevviser, Georg Herndorff, Indvaaner til Frankfurt ved Oderen, underdanigst for os har ladet andrage og tilkjendegive, hvorledes ham der udi vor Kjøbsted Skien skal være en Arv tilfalden paa hans Hustrues Vegne, og ham skal gjøres nogen Forhindring derpaa, eftersom du videre af denne hans herhos føiede Supplikation har at erfare, og han med det første agter sig selv derop at begive eller og hans Fuldmægtige derop at forskikke paa samme Arv at tale, da bede vi dig og ville, at, naar forne Georg Herndorff eller hans Fuldmægtige dig hermed besøger, du da ham eller hans Fuldmægtige til Rette forhjælper, saa han eller hans Fuldmægtige uden lang Proces og Rettergang med samme Sag kan

[1] ɔ: Hull.

komme til endelig Ende og blive med hans Vederpart adskilt, og have flittig Indseende, at ham intet uden Norges Lov og Ret gemæssig udi samme Sag vederfares, som du vilt ansvare og være bekjendt. Cum claus. consv. Kjøbenhavn 18 Oktober 1617. T. IV. 54. Afskr. VII. 345.

Hr. Jørgen Lunge fik Brev ikke at maa begive sig fra Baahuus Befæstning uden Kgl. Maj.s naadigste special Forlov.

C. IV. V. s. G. t. Vider, at eftersom vort og Kronens Slot Baahuus, som I naadigst af os er med forlenet, er en Grændsefæstning, og man ikke kan vide, hvad udi disse Tider uformodelig kan paakomme, da bede vi eder og ville, at I ikke uden vor naadigste special Forlov eder fra forne Fæstning begiver, paa det alting des bedre der paa Befæstningen kan haves udi Agt og alting holdes, som det sig bør; vi ville udi lige Maade, at enhver dette vores Missive skal lade til sin Efterkommer overantvorde med andre Breve, som I bør fra eder at levere, paa det de udi lige Maade kunne vide dem efter at rette. Cum claus. consv. Kjøbenhavn 30 Oktober 1617. T. IV. 54. Afskr. VII. 346.

Hr. Jørgen Lunge fik Brev Vardberg By anrørendes.[1] Kjøbenhavn 30 Oktober 1617. T. IV. 55. Afskr. VII. 346.

Hr. Jørgen Lunge fik Missive to Broer udi Ny-Kongelf og en Mølle udi Baahuus Len anrørendes.

C. IV. V. s. G. t. Vider, at eftersom vi naadigst forfare, hvorledes de to Broer der udi vor Kjøbsted Ny-Kongelf saaledes skal være bygfældige, at de paany skal opbygges, da bede vi eder og ville, at I menige Almue og Bønder udi Sønder- og Nørre-Viken tilholder, at de samme Broer bekoste og hvis Tømmer dertil behøves forskaffe; desligeste at I paa Elven der ved vort Slot Baahuus lader opbygge en Mølle og to „Schedporte“ ovenpaa Slottet og hvis Tømmer dertil vil fornøden gjøres lader hugge udi Skovene udi Elfsborg Len; og efterdi der befindes Mangel paa Skøtladerne og Hjul-Tømmer til Stykkerne der paa Slottet, bede vi eder udi lige Maade og ville, at I ved Arkelimesteren der paa vort Slot Vardberg udi forne Elfsborgs Skove lader udlede Tømmer, som dertil tjenligt kan være, og det udi betimelig Tid lader hugge og did til Slottet henføre. Kjøbenhavn 30 Oktober 1617. Ibidem.

Hr. Jørgen Lunge fik Brev ingen Svenske Bønder at lade passere ind i nogen Befæstning med nogen Slags Gevær;

[1] Udelades her som Norge uvedkommende.

og findes samme Brev registreret udi de Skaanske Tegnelser, dateret [Kjøbenhavn?] 31 Oktober 1617. T. IV. 55. Afskr. VII. 347.

Hr. Jørgen Lunge fik Brev noget Tømmer at lade hugge udi Elfsborgs Skove til Skøt-Laderne paa Vardberg Befæstning.[1] Kjøbenhavn 3 November 1617. T. IV. 56. Afskr. VII. 347.

Staller Kaas's Forleningsbrev paa et Kannikedom udi Throndhjems Stift.

C. IV. G. a. v., at vi af vor synderlige Gunst og Naade have undt og forlenet og nu etc. forlene os elskelige Staller Kaas, vor Mand og Tjener, med et Prælatur, som er Archidiaconatus, og et Præbenda, som kaldes Ædmundi Præbenda, udi Throndhjems Domkirke, som os elskelige Palle Rosenkrands til Ørup hidindtil udi Forsvar havt har, og det med Bønder og Tjenere og al des Rente [etc. i sedvanlig Form, indtil:] og Kapitels Statuter aldeles undergiven, saa og at være tilforpligt udi forefaldende Leilighed at lade sig bruge os og Riget til Bedste, hvor og naar han derom tilsagt vorder. Skal han og bygge og forbedre den Gaard og Residents, han dertil bekommendes vorder, og den ved god Magt og Hevd holde. Cum claus. consv. Kjøbenhavn 5 November 1617. R. IV. 32. Afskr. VII. 21.

Envold Kruse fik Brev en Prest, som for [den] jesuitiske Lærdom er dømt at rømme Landet, desligeste Jens Holm anrørendes, hvorledes med dem skal forholdes.

C. IV. V. s. G. t. Vider, at eftersom I underdanigst giver tilkjende, at en af de Prester, som for den jesuitiske Lærdom skal være dømt til at rømme Landet, uden vor naadigste Villie og Tilladelse igjen skal være der udi vort Rige Norge indkommen, med underdanigst Begjering (sic), hvorledes I eder dermed skulle forholde, da bede vi eder og ville, at I lovligen med ham derfor lader procedere. Desligeste, eftersom I underdanigst begjerer at maa forstændiges, hvorledes I eder med Jens Holms[2] Boslod skal forholde, da ville vi, at dermed skal forholdes, eftersom Dommen udi den Sag gangen er. Fredriksborg 10 November 1617. T. IV. 56. Afskr. VII. 347.

Knut Urne[3] og Alexander Raab von Papenheim finge Brev nogle Master der udi deres Len paa Skovene at lade hugge anrørendes.

[1] Udelades her som Norge uvedkommende. [2] Se ovfr. S. 661. [3] Formeentlig en Feilskrift for Envold Kruse eller Jørgen Lunge; Brevet sees nemlig at være tilskrevet en Ridder.

C. IV. V. s. G. t. Vider, at eftersom vi naadigst erfare, paa Skovene der udi eders Len at skal findes store Master, og vi dem høiligen til vores Orlogsskibes Behov have fornøden, da bede vi eder og ville, at I nærværendes vores Tømmermand lader følge ud paa Skovene der udi Lenet, paa det han samme Master kan udsee, og hvilke ham synes til vores Skibes Behov at være tjenlige, I da dem lader hugge og til næste Ladesteder strax lader udføre og eder imod os elskelige Breide Rantzau til Rantzauholm, Ridder, vor Mand, Raad, Statholder udi vor Kjøbsted Kjøbenhavn og Befalingsmand paa vort Land Møen, erklærer, paa hvilke Ladesteder de ere udførte. Fredriksborg 10 November 1617. T. IV. 56. Afskr. VII. 348.

Hr. Jørgen Lunge fik Brev 180 Egestolper til Dauglykke at forskaffe.

C. IV. V. s. G. t. Vi bede eder og ville, at I med det forderligste der udi eders Lene lader hugge 180 Egestolper, hver 5 Alen lang, som vi har fornøden til en Steiggjærde til Dyrehaven her ved vort Slot Fredriksborg, og samme Egetømmer, saa snart muligt er, til Dauglykke lader forskaffe, hvor vores Lensmand her paa Slottet dem siden kan lade hente. Fredriksborg 11 November 1617. T. IV. 57. Afskr. VII. 348.

Hr. Jørgen Lunge fik Brev en Fange anrørendes.

C. IV. V. s. G. t. Vi bede eder og ville, at I nærværendes Brevviser, som vi for nogen hans begangne Forseelse eder fængsligen tilskikke lade, der paa vort Slot Baahuus Arbeide forskaffer, havendes flittig Indseende, at han ikke bortkommer, indtil vi anderledes derom tilsigendes vorde. Fredriksborg 13 November 1617. Ibidem.

Hr. Jørgen Lunge fik Brev Albret von der Felle, Borger udi Nyløse, anrørendes.

C. IV. V. s. G. t. Vi bede eder og ville, at I Albret von der Felle, Borger der udi Nyløse, naar han did udi eders Len ankommendes vorder, lader arrestere, saa og beslaa hans Skib, Gods og Eiendom, indtil saalænge vi os anderledes derom erklærendes vorde, og naar saadant skeet er, I da os derom lader forstændige. Cum claus. consv. Kronborg 24 November 1617. Ibidem.

Gerlof Nettelhorst fik Brev at maatte forløves at reise ind i Nederland paa Foraaret.

C. IV. V. G. t. Vid, at eftersom du underdanigst er begje-

rendes at maatte paa nogen Tid lang paa Foraaret forreise ud af vort Rige Norge ind udi Nederland, saa ere vi naadigst dermed tilfreds, dog at intet formedelst din Fraværelses Skyld försømmes. Cum claus. consv. Kronborg 28 November 1617. T. IV. 58. Afskr. VII. 349.

Peder Courtin fik to Pas paa to hans Skibe udi tilstandendes Sommer at maa segle Norden om Vardøhuus, det ene Skib kaldes Solen, stort paa 100 Lester, det andet kaldes Maanen, stort paa 30 Lester, og har han erlagt hvis Rettighed han deraf burde at give udi Kgl. Maj.s eget Rentekammer. Kronborg 29 November 1617. R. IV. 33. Afskr. VII. 21.

Hartvig Huitfeldt fik Brev Anders Blommes Stifbørns Vergemaal anrørendes.

C. IV. V. G. t. Vid, at eftersom os elskelige Anders Blomme til Kambogaard, vor Mand og Tjener, underdanigst for kort Tid siden har forhvervet vores naadigste Bevilling noget af hans Hustrues Børns Gods at maatte afhænde, dermed deres Gjæld at aflægge, dog med samme Børns Formynder og Verger deres Vidskab og Tilsyn, da, efterdi forne Anders Blommes Børns rette Formynder og Verger ikke ere saa nærværendes, at de, naar saadant skal foretages, kunne tilstede være, bede vi dig og ville, at du har flittig Tilsyn, at samme Børn ikke i nogen Maade skeer forkort, som du vil ansvare og være bekjendt. Kronborg 30 November 1617. T. IV. 58. Afskr. VII. 349.

Simon Busch, Indvaaner til Danzig, fik Pas paa Nordlandene paa denne ene Gang at maa segle Norden omkring Vardøhuus paa et hans Skib, kaldes St. Michel, stort paa 35 Lester, som Hans Claussøn er Skipper paa, og har han erlagt udi Kgl. Maj.s eget Rentekammer hvis Rettighed han deraf burde at give. Kjøbenhavn 7 December 1617.[1] R. IV. 34. Afskr. VII. 21.

Forordning om Segt og Sagefald, hvad heller den bør at følge Manden hjem eller bødes der, som Gjerningen gjøres.

C. IV. G. a. v., at eftersom os underdanigst andrages, hvorledes sig skal undertiden begive Tvist og Irringer udi vort Rige Norge om Segt og Sagefald, hvad heller den bør at følge Manden hjem eller og bødes der, som Gjerningen gjøres, anseendes, at intet endeligt derom udi Loven tydes og formeldes, hvilket foraarsager somme Dommere een Mening at følge i deres Afsigter, somme en anden; da, paa det Retten overalt der udi Riget paa

[1] I Marginen er tilføiet: Denne Pas blev igjen udi Kantselliet leveret.

een Viis og Maade kan administreres, have vi naadigst det for godt og raadeligt anseet herom saaledes at forordne saa og hermed forordner, at i saadanne Tilfælde skal Sagen følge Manden hjem og hannem for hvis Sagefald, som han til os kan forfalden være, at søges og tiltales af de vores Embedsmænd, som paa vore Vegne over hannem have at befale. Dog hvis Misgjerningsmænd, som med ferske Gjerninger gribes og bør at straffes, med dennem og ellers skal forholdes, eftersom Norges Lov udi Bogstaven udviser. Hvorefter enhver vore Undersaatter udi forbemeldte vort Rige Norge kan have sig at rette. Ladendes det ingenlunde. Kjøbenhavn 10 December 1617. R. IV. 34. Afskr. VII. 21. (Orig. i Rigsarkivet.)

Hr. Jørgen Lunge fik Brev en Borger udi Nyløse, ved Navn Albrecht von der Felle, som var arresteret, anrørendes.

C. IV. V. s. G. t. Vider, at eftersom I for nogen Tid siden[1] har bekommet vor naadigste Befaling en Borger udi Nyløse, ved Navn Albrecht von der Felle, samt hans Skib, Gods og Eiendom at arrestere, formedelst at han udi Nordlandene imellem Bergen og Throndhjem imod forn. Bergen Bys og Kontors der sammesteds deres Privilegier har brugt Kjøbmandskab, og forne Albrecht von der Felle nu for os paa det underdanigste har gjort beviisligt at have dertil bekommet Forlov og Licents af os elskelige Hartvig Bilde til Bildesskov, vor Mand, Tjener og Befalingsmand over Nordlandene, da bede vi eder og ville, at I forne Albrecht von der Felle samt hans Skib, Gods og Eiendom lader af Arresten udkomme, dog at han først for eder skal gjøre beviisligt, at han med os elskelige Knut Urne til Aasmark, vor Mand, Tjener og Embedsmand paa vort Slot Bergenhuus, hans Tjener, som ham havde udi Forvaring og hid neder til os skulde fremføre, fra hvilken han er bortkommen, hans Villie og Vidskab er dragen fra ham, og at forne Knut Urnes Tjener dertil bliver lovligen stevnet og kaldet. Cum claus. consv. Kronborg 17 December 1617. T. IV. 58. Afskr. VII. 349.

Hr. Jørgen Lunge fik Brev en Manddrabers Sag at afsone, efterdi det er Sveriges Lov gemæss. [Drabet var skeet i Elfsborgs Len].[2] Kronborg 17 December 1617. T. IV. 59. Afskr. VII. 350.

Hr. Jørgen Lunge fik Brev nogle Egestolper anrørendes.

[1] Se Brev af 24 November s. A., ovfr. S. 671.

[2] Udelades her som Norge uvedkommende.

C. IV. V. s. G. t. Vider, at eftersom I for nogen Tid siden har bekommet vores naadigste Missive der udi eders Len at skulle lade hugge 180 Egestolper, som vi har fornøden til en Steggjærde til Dyrehaven for vort Slot Fredriksborg, og dem saa snart muligt er til Dauglykke forskaffe, da bede vi eder og ville, at I med det forderligste imod os erklærer, om de der udi eders Len ere at bekomme eller ei, og dersom de der ere, at I os lader vide, hvor snart vi dem skal forvente. Cum claus. consv. Kronborg 17 December 1617. T. IV. 59. Afskr. VII. 350.

Knut Urne fik Brev Jon Mogenssøn, en Prest i Bergenhuus Len, anrørendes.

C. IV. V. G. t. Vid, eftersom nærværendes [Brevviser], Jon Mogenssøn, for nogle sine Forseelser skal være dømt fra sit Presteembede, Ære og Redelighed, saa og videre udi Øvrigheds Hænder, da bede vi dig og ville, efterdi han beklager sig Dom over ham udi hans Fraværelse at være gangen, tilmed ham at have været formeent at føre sine Vidnesbyrd, ville vi, at du des Leilighed forfarer og, dersom saaledes befindes, ham til Rette forhjælper, men dersom Sagen ganger ham siden under Øine, at du da lader ham straffe, eftersom billigt, lovligt og ret er. Anlangendes de Personer, som han udi de Akter, Erklæringer og Supplikatser, dig herhos tilskikkes, har angivet grove Forseelser, Liv og Ære anrørendes, som de skal have beganget, iblandt andre ere disse besynderlig: Birgitte Mogensdatter, Rasmus paa Espeland, Arne Endressøn, Hans Ingebretssøn, Lensmand i Jedingsgjeld[1], saa og en din Foged, Jakob Anderssøn ved Navn, med andre flere, som for saadanne Forseelser af ham angives, da bede vi dig og ville, at du om saadanne deres Gjerninger og Bedrift selv personligen med Flid inkvirerer og forfarer og ved Lov og Ret forne Personer lader tiltale og straffe, eftersom du vilt ansvare og være bekjendt. Cum claus. consv. Kronborg 22 December 1617. T. IV. 60. Afskr. VII. 350.

Gunde Lange fik Brev et Boldhuus anrørendes.

C. IV. V. G. t. Vi bede dig og ville, at du med det Boldhuus, som du tilforn har bekommet vores naadigste Befaling om at lade hugge, med det allerførste farer fort, uanseet anden Befaling, du siden derom bekommet har, og ville vi, at du samme Boldhuus skal lade gjøre 8 Bindinge længer, end som tilforn befalet er. Cum claus. consv. Kronborg 22 December 1617. T. IV. 60. Afskr. VII. 351.

[1] Indvigs Gjeld?

1618.

Knut Urne fik Brev, en Borger af Bremen, ved Navn Henrik Regenstorp, at forhjælpe til Rette anrørendes.

C. IV. V. G. t. Vid, at eftersom os elskelige Henrik Regenstorp, Raadmand og Indvaaner til Bremen, underdanigst for os har ladet anrette, hvorledes han skal have en temmelig Gjæld at indfordre der udi dit Len, da bede vi dig og ville, at naar forne Henrik Regenstorp eller hans Fuldmægtige dig med dette vort Brev besøgendes vorder, du da forhjælper ham til sin Betaling, saa han uden lang Proces og Ophold maa bekomme, hvis han med Rette hos vore Undersaatter der udi Lenet har at fordre, saa han kunde formærke, at han nyder denne vor Befaling til dig synderlig godt ad. Cum claus. consv. Kronborg 4 Januar 1618. T. IV. 61. Afskr. VII. 351.

Hr. Jørgen Lunge fik Brev Skyttebaade anrørendes.

C. IV. V. s. G. t. Vider, at eftersom vi naadigst ere til Sinds den Skibsrustning, som tilforn har været paa Fode der udi vort Rige Norge, igjen vore Undersaatter og Riget til Gavn og Bestyrkelse at lade restaurere, da bede vi eder og ville, at I med første Leilighed lader overslaa, [hvor] mange Skyttebaade Bønderne udaf eders Len kan udgjøre, saaledes at paa hver Baad kan være 60 Mand, og Bønderne samme Skjærbaade selver kan bygge, muntere og proviantere, saa og betale Skipperne og gjøre anden Omkostning, hvis dertil hører, havendes dog grangivelig Indseende, at de Bønder, som langt fra Strandsiden ere boendes og dertil ikke kan bruges, ogsaa dertil contribuere, saa at alting dermed kan gange lideligen og ret til, og samme eders Erklæring siden udi vores Kantselli indskikker, at vi siden derom anderledes kan forordne. Cum claus. consv. Kronborg 12 Januar 1618. Ibidem.

Knut Urne fik Brev, nogle extraordinarie Tavlepenge hid til Kjøbenhavn at forskikke anrørendes.

C. IV. V. G. t. Vid, eftersom de Tavlepenge, som extraordinarie i Kirken er oppebaaren, begjeres at maa anvendes til samme Kirkes Bygning, saa, efterdi de til en anden Brug udgivne ere, nemlig til arme Soldaters Ophold, som sig for Riget lade bruge, da ville vi, at samme Tavlepenge med det første nedskikket vorde, paa det de til det Hospitals Nytte,

som vi til saadant Brug vil lade bygge, kan anvendes. Cum claus. consv. Kronborg 12 Januar 1618. T. IV. 61. Afskr. VII. 352.

Jørgen Brockenhuus fik Brev noget Egetømmer, som Søfren Søfrenssøn sig tilforhandlet har, anrørendes.

C. IV. V. G. t. Vid, at eftersom vi naadigst er kommen udi Forfaring, hvorledes Søfren Søfrenssøn skal have noget Egetømmer liggendes paa Kronens eller de geistliges Skove udi dit Len, da bede vi dig og ville, at du samme Tømmer, saa vidt ham ikke hjemles kan, lader med det allerførste forskaffe ned til Kjøbenhavn og har flittig Indseende, at det for ringeste Fragt os til Gavn og Fordeel kan nederkomme; i lige Maade maa du aftinge med dem, som ulovligen har hugget eller hugge ladet paa Kronens eller geistliges Skove der udi dit Len; saafremt de ikke vil aftinge efter deres Formue og Leilighed, kan du fordre Dom derpaa efter Loven. Cum claus. consv. Kronborg 12 Januar 1618. T. IV. 62. Afskr. VII. 352.

Knut Urne fik Brev Søfren Søfrenssøn anrørendes, noget Tømmer, som han sig har tilforhandlet, at nederskikke.

C. IV. V. G. t. Vid, at eftersom vi naadigst ere kommen udi Forfaring, at Søfren Søfrenssøn skal indehave af Almindingen og Munsterpladsen en Andeel for en ringe Afgift, da bede vi dig og ville, at du samme Afgift forhøier, saa os og Kronen kan skee Skjel og Fyldest. Desligeste bede vi dig og ville, at du lader til Kjøbenhavn ned forskikke, hvis Egetømmer forbeᵗᵉ Søfren Søfrenssøn der udi vor Kjøbsted Bergen eller paa vore, Kronens og geistlige Skove liggendes har, som ikke kan hjemles, og at du har flittig Indseende, at det for ringest Fragt os til Gavn og Fordeel fremskikkes. Udi lige Maade skal du lade tiltale Hans Lauritssøn, for han skal have bevilget forᵗᵉ Søfren Søfrenssøn et Antal Egetømmer at lade hugge paa de Skove, som han udi Befaling havde, saafremt han ikke kan forskaffe nøiagtig Hjemmel for sig. Dertilmed skal du lade tiltale i lige Maade Peder Due, for han har tilsted Søfren Søfrenssøn at lade hugge Tømmer paa vore og Kronens Skove, anseendes, at Laurits Markvortssøns Seddel, som en Tjeners, skrevet efter sin Huusbondes Befaling, ikke kan eragtes nøiagtig, saafremt Nils Wind saa længe levet har derefter, at Peder Duffue kunde bespørge sig hos ham, med mindre han det i andre Maader kan bevise at være skeet med Nils Winds Villie og Samtykke; og udi lige Maader maa du aftinge med dem, som ulovligen

har hugget eller hugge ladet paa vore og Kronens eller geistlige Skove, men saafremt de ikke ville afsone efter deres Formue og Leilighed, kan du tale derpaa med Retten. Cum claus. consv. Kronborg 12 Januar 1618. T. IV. 62. Afskr. VII. 352.

Knut Urne fik Brev Lagmanden i Bern og Gule Lagthing anrørendes.

C. IV. V. G. t. Vid, eftersom du underdanigst har været begjerendes, Lagmanden udi Bergen og Gule Lagthing at maatte være forskaanet for at dømme over os elskelige Borgermestere og Raad der udi vor Kjøbsted Bergen den Arvesag anlangendes, da ville vi, at han sig udi samme Sag efter vor derom udgangne Brev aldeles forholder og over dem, som endnu leve og ikke aftinget har, Dom efter Norges Lov fælder og afsiger. Og eftersom der skal begive sig Tvist og Disputering om det Sagefald,, som falder for Forbud, som gjøres af vores Byfoged eller andre, som paa vore Vegne har at byde og befale, skal forstaaes at være det, som os udi Bergen Bys Privilegier forbeholdet er, da eragte vi saadanne Forbuds-Bøder at være de, som os alene tilkommer, saafremt de paa vores Vegne skeer. Dernæst anlangendes hvis Arv der sammesteds af Udlændiske arves og udføres, dermed ville vi efter vore Mandater forholdet have, indtil nogen anderledes sin Ret for os deducerendes vorder, anseendes, at saavel de, der sammesteds ere bosiddendes, som de, sig ud af Riget begive ville, ere samtlige vore Undersaatter, og hvis den Eiendom, de arvet have, anlanger, i forbemeldte Maader hidindtil er blevet forseet, ville vi, at du paa vore Vegne ved Lov og Ret igjen lader indsøge. Cum claus. consv. Kronborg 12 Januar 1618. T. IV. 63. Afskr. VII. 353.

Knut Urne fik Brev ingen Personer at skulle tiltale, formedelst at de supplicerede til høie Øvrighed i Danmark.

C. IV. V. G. t. Vid, at eftersom vi naadigst komme udi Forfaring at adskillige Personer der udi vor Kjøbsted Bergen skal tiltales for nogle Supplikatser, de os underdanigst har ladet andrage og præsentere, da bede vi dig og ville, at du har Indseende, at Hovedsagen alene bliver ageret, som det sig bør, og slige Bisager afskaffet, anseendes, at paa den Maniere skulle ingen efter denne Dag „tore" understaa sig at angive deres Nød og Trang for os som deres høieste Øvrighed, hvor tidt det vel angives, som udi sig selv saa er og dog ikke kan for Retten bevises. Cum claus. consv. Kjøbenhavn 17 Januar 1618. T. IV. 63. Afskr. VII. 354.

Envold Kruse fik Brev at forskaffe Hr. Gert Rantzau Deler til Bygnings Behov.

C. IV. V. G. t. Vid, at eftersom vi til nogen vores foretagen Bygnings Behov udi vore Fyrstendømmer Slesvig [og] Holsten behøve en temmelig Antal' Tylvter Deler, da bede vi dig og ville, at, naar os elskelige Hr. Gert Rantzau til Breitenburg, Ridder, vor Mand, Raad og Statholder udi forne vore Fyrstendømmer, Bud derefter skikkendes vorder, du da forskaffer ham af Drammen 50 Tylvter tynde Deler, hvilke ham skal forskaffes til de Steder, han er begjerendes, hvortil du ogsaa, om han det er begjerendes, skal lade fragte Skibe, som samme Deler kunne fremføre, og hvis du derpaa bekostendes vorder, har du dig til Regnskab at lade føre. Cum claus. consv. Kjøbenhavn 14 Februar 1618. T. IV. 64. Afskr. VII. 354.

Udi lige Maade fik Envold Kruse Brev om 50 tynde Tylvter Deler af Buskeruds Fogderi at forskaffe ham, og Alexander Raab von Papenheim af Langesund at forskaffe her neder. T. IV. 64. Afskr. VII. 355.

Jens Juel fik Brev noget Egetømmer, som en Hollænder havde indskibet, anrørendes.

C. IV. V. G. t. Vider, at os underdanigst er forberettet, eftersom I af dette indlagte har at erfare, hvorledes udi Nedenes Len der udi vort Rige Norge skal have været for nogen Tid siden en Skipper, som sig skal have tilforhandlet imod vor udgangne Forordning noget Egetømmer af en Bonde, ved Navn Christen Kornbek, hvorpaa Kronen paastod, og samme Tømmer om Nattetide indskibet; udi lige Maade udi Mærdøen at have været en Hollænder med et Skib, som havde indskibet 400 Stykker Hjultømmer af Bøg huggen imod vort Forbud, som ingen Toldseddel havde, hvilken skal have beraabt sig paa Tolderen udi Tunsberg, Cornelius Janssøn, at han ham skulde forsvare, thi han var hans Medreder; desligeste udi Mærdøen at have været fundet en Flaade Egetømmer, som ingen vilde vedkjendes, hvilket skal være oplagt hos Thor i Arnedal; thi bede vi eder og ville, at I med første Leilighed lader forfare, hvorledes det sig har med samme Egetømmer, om samme Skipper det hos forne Christen Kornbek bekommet har, og, dersom saa befindes, da at tiltale ham derfore, Dom over ham hænde og efter Dommens Indhold straffe, og dersom Fogden eller andre kan findes at have været Medvidere derudi, da dem ogsaa at lade

tiltale. Udi lige Maade bede vi eder og ville, at I flitteligen lader forfare, om den Hollænder, som fandtes udi Mærdøen, som havde indskibet forne Hjultømmer imod vort Forbud og havde ingen Toldseddel, om saadant var med forne Cornelis Janssøns Villie og Vidensksb, og, dersom han derudinden findes skyldig, at I da ham derfor tiltaler; desligeste, at I erfarer, om det Egetømmer, som blev hos Thor i Arnedal oplagt, endnu findes eller ikke, og hvorledes det sig dermed har, og eder med første Leilighed imod os om forne Punkter erklærer og samme eders Erklæring udi vort Kantselli indskikker, at vi deraf al Leiligheden kan erfare etc. Kjøbenhavn 16 Februar 1618[1]. T. IV. 85. Afskr. VII. 381.

Missive til Alexander Raab von Papenheim at maa forreise herneder.

C. IV. V. G. t. Vid, at eftersom du underdanigst er begjerendes naadigst at maatte forløves her neder til Danmark at forreise, nogle dine Hverv her sammesteds at forrette, da ere vi naadigst dermed tilfreds, dog at du lader gjøre den Forordning, at alting der udi Lenet ganger udi din Fraværelse rigtig til, som det sig bør. Kjøbenhavn 25 Februar 1618. T. IV. 64. Afskr. VII. 355.

Laurits von Hadelen fik Brev noget Gods anrørendes.

C. IV. V. G. t. Vid, at eftersom vi komme udi Forfaring, hvorledes du efterne dine Bønder, som ere boendes paa Fiskum, Heriena [Horgen?], Muggerud og Speren, skal holde fri for Leding, Føring og anden Rettighed, som de hertildags til os og Norges Krone givet og gjort har, eftersom de udi Jordebogen findes at være indskreven fore, da bede vi dig og ville, at du dig strax imod os erklærer og udførligen beviser, hvad Adkomst og Rettighed du dertil har, og det siden udi vores Kantselli indskikker, saa vi noksom al Leiligheden deraf kunne erfare. Cum claus. consv. Kjøbenhavn 25 Februar 1618. Ibidem.

Udi lige Maade fik Claus Brockenhuus Brev om efterskrevne hans Gaarde, som ere Ulveland, Knive, Dramdal, Ditzeweld(?) og Hauge, som han ogsaa holder fri.

Udi lige Maade fik Gunde Lange Brev om efterskrevne Gaarde: Ulveland, Daler, Krok, Kaarvold, Osterows

[1] Indført i Tegnelser mellem Breve af 29 Juni og 4 Juli. I Marginen er tilføiet: NB. Febr.

[Østerud?], Wegaa [Vegho], Flickfagger [Flesaker], **Morsnes** [Maasnes], Arneberg, Sossen, Hedenstad og **Sandt** [Sanden], som han ogsaa holder fri.

Hartvig Huitfeldt fik Brev udi lige Maade om efter^{ne} Gaarde: Hægstad, Lunde 1, Lunde 2, Lunde 3, Hollbelstaadt [Hobelstad], Smørgrav, Vinsvold, Ruud, Skare og Kolberg, som han og holder fri.

Udi lige Maade fik Fru Guwi[1] Green Brev om efter^{ne} Gaarde: Hægstad, Paule og Ruud.

I lige Maade bekom Fru Pernille Gyldenstjerne Brev om efter^{ne} Gaarde: Solberg, Besseberg og Herstrøm.

Søfren Søfrenssøn, Borgermester udi Bergen, og Strange Matssøn, Borger udi Kjøbenhavn, finge samtligen Brev, at de nu strax med det allerførste, naar Vandet bliver aabent og Skibene kunne gaa, hid neder til Kjøbenhavn skulle forskikke 50 Skippund Langer, som gode ere, anseendes Hs. Maj. dem med det første behøver. Kjøbenhavn 25 Februar 1618. T. IV. 65. Afskr. VII. 356.

Styring Boel fik Brev sig at erklære for nogen Angivende, Borgerne udi Tunsberg har suppliceret.

C. IV. V. G. t. Vid, at eftersom Borgermester og Raad og ganske Menighed udi vor Kjøbsted Tunsberg underdanigst til os har suppliceret, givendes tilkjende, hvorledes dem udi adskillige Maader udi dit Len skal skee stor Forhindring paa deres Brug og Næring, deres Gods dem at anholdes fore, andre at tilstedes at tilegne sig Havner der alene at bruge deres Kjøbmandskab, saa ogsaa Hollændere og fremmede at mue bruge deres Handel og Kjøbmandskab der paa Landet offentlig, dem imod deres Privilegier til høieste Skade og Nachdeel, eftersom du og af denne deres indleverede Supplikats's Copi ydermere har at erfare, da bede vi dig og ville, at du nu strax med det allerførste hid neder udi vort Kantselli indskikker din skriftlige Erklæring paa denne for^{ne} Tunsbergs Indvaaneres Angiven og Supplikats, saa vi al Leiligheden deraf noksom kan forfare og dem siden paa videre deres Anfordring kan lade give tilbørlig Svar. Cum claus. consv. Kjøbenhavn 26 Februar 1618. Ibidem.

Envold Kruse fik Brev en Prest udi Ullandsagger [Ullensaker] anrørendes.

C. IV. V. s. G. t. Vider, at eftersom udi en Opsættelsesdom erfares, at Hr. Nils, forrige Prest til Ullandsagger, skal

[1] Skrivfeil for Gurun.

beskyldes for adskillige grove Forseelser, som han skal have beganget, da bede vi eder og ville, at I ham for samme Forseelser, saafremt de ham lovligen kan overbevises, lader tiltale og Dom over ham hænde og den siden efterkomme. Kjøbenhavn 28 Februar 1618. T. IV. 65. Afskr. VII. 356.

Hr. Jørgen Lunge, Envold Kruse, Alexander Papenheim, Styring Boel, Peder Due udi Knut Urnes Fraværelse og Gunde Lange finge Brev to Skytter anrørendes.

C. IV. V. s. G. t. Vider, at eftersom vi naadigst komme udi Forfaring, hvorledes tvende Skytter, som sig udi vores Vildtbane med adskillig Modvillighed og Fortræd at drive, har ladet forlyste, her fra Landet og op udi vort Rige Norge skal være bortrømt, udaf hvilke den ene os selv for nogen Tid siden har tjent, heder Hans, er og ellers paa Personen en lang Karl, den anden har været udi Tjeneste hos afgangne salig Christian Friis, Kantsler, og heder enten Rasmus eller Hans, da bede vi eder og ville, at I strax der udi eders Len og i Egnene deromkring lader flitteligen og forsigteligen forfare, om slige Personer kunde være der for Haanden, og, saafremt de der befindes at være, at I da gjører eders Flid til, at I dem kunne blive mægtig, og dem skikke hid neder til vor Kjøbsted Kjøbenhavn, fængsligen og vel forvaret lader fremskikke (sic). Cum claus. consv. Kjøbenhavn 2 Marts 1618. Ibidem.

Jens Bjelke og Gerlof Nettelhorst finge Brev, at overlevere Sigvart Gabriel[ssøn Akeleye] Verne Kloster anrørendes.

C. IV. V. G. t. Vider, at eftersom vi naadigst har forlent os elskelige Sigvart Gabriel, vor Mand, Tjener og Skibshøvedsmand, med vort og Kronens Len Verne Kloster, da bede vi eder og ville, at I eder til forne Verne Kloster begive, naar os elskelige Fru Jutte Gyldenstjerne, afgangne Christopher Greffuens[1] Efterleverske, det fra sig og til forne Sigvart Gabriel overleverendes vorder, og Bygningen der paa forne Kloster saavelsom des tilliggendes Skove, hvorledes de ere holden ved Magt og Lige, og hvordanne de da forefindes, flitteligen besigte, og hvis I udi saa Maader besigtendes og forfarendes vorde, at I det klarligen under eders Signeter give fra eder beskreven, som I ville ansvare og være bekjendt. Cum claus. consv. Kjøbenhavn 2 Marts 1618. T. IV. 66. Afskr. VII. 357.

[1] ɔ: von Greben.

Anders Blomme fik Brev hans Hustrues forrige Huusbondes Gjæld anrørendes.

C. IV. V. G. t. Vid, at eftersom nærværendes Brevviserske, Maren, afgangne Nils Baggers Efterleverske, Borgerske udi vor Kjøbsted Odense, underdanigst for os har ladet berette, hvorledes din Hustrues forrige Huusbonde, afgangne Henrik [ↄ: Henning] Valstrup, skal være bleven hende en Summa Penninge skyldig efter hans udgivne Haandskrifts Lydelse, eftersom du videre af denne haus (sic) herhos føiede Supplikation har at erfare, da bede vi dig og ville, at du hende uden Trætte og vidtløftig Proces paa forne din Hustrues forrige Huusbondes Vegne tilfredstiller, paa det vi for videre hendes Overløb kan blive forskaanet. Kjøbenhavn 3 Marts 1618. T. IV. 66. Afskr. VII. 357.

Borgermestere og Raad udi Bergen finge Bevilling en Kirke der udi Byen at maa opbygge.

C. IV. G. a. v., at vi naadigst have bevilget og tilladt og nu med dette vort aabne Brev bevilge og tillade, at os elskelige Borgermestere, Raadmænd og Menigheden udi vor Kjøbsted Bergen mue bekomme, nyde og beholde den øverste Deel af Erkebispegaarden der sammesteds til at bygge og anrette en Kirke udi, dog med denne Kondition, at de nu strax forne Kirke skulle forferdige og siden holde vedlige og os om ingen Omkostning derpaa herefter anmode, saa ogsaa Borgerskabet, som til samme Kirke at søge bliver forordnet, at skulle holde ved Magt de Kjældere, som ere under forne Huus, som til vores Behov og Fornødenhed af vores Embedsmænd der udi vort Rige Norge skulle bruges. Cum inhib. sol. Kjøbenhavn 4 Marts 1618. R. IV. 36. Afskr. VII. 22.

Knut Urne og Doctor Nils Paasche finge Brev Erkebispegaarden anrørendes.

C. IV. V. s. G. t. Vider, at eftersom vi nu naadigst har bevilget os elskelige Borgermestere, Raadmænd og Menigheden udi vor Kjøbsted Bergen at mue bekomme den øverste Deel af Erkebispegaarden der sammesteds til at bygge en Kirke udi, da bede vi eder og ville, at I med Borgermestere og Raad sammesteds forordner, hvem af Borgerskabet samme Kirke skulle søge og den holde vedlige. Kjøbenhavn 4 Marts 1618. T. IV. 66. Afskr. VII. 358.

Knut Urne fik Brev en Kvinde som og Mats Rytter anr.

C. IV. V. G. t. Vid, eftersom du underdanigst til os har

intercederet for en Kvinde, som skal være dømt til at være en Piges Bane, som er funden druknet, og hendes Boslod til os og Kronen, da, efterdi hun ellers skal have et godt Rygte og Sagen ogsaa er noget tvivlraadig, bede vi dig og ville, at du hendes Boslod til dig annamme lader og hende paa Livet forskaaner, dog at [hun] derforuden noget til de fattige udgiver; desligeste, eftersom Mats Rytter, som er forbøden sig videre end udi denne ene Sag at lade bruge, endnu skal befindes hemmeligen at skrive Forsætter, bevæge Folk til Stevninger, Klammer og Vidtløftighed, da, saafremt saadant befindes, ville vi, at du Dom over ham tager, og dersom hans Modvillighed at straffes udi Dommen bliver kjendt, du da ham udi Jern vel forvaret hid nedskikker. Udi lige Maade ville vi, at du hvis Skott og Munition af det Sørøverens Gods, som der udi vor Kjøbsted Bergen skal findes arresteret, indtil Sagens rigtig Forfaring og Forhør til dig annammer saa og en rigtig Fortegnelse paa forne Gods og des Værd hid neder fremskikker. Cum claus. consv. Kjøbenhavn 5 Marts 1618. T. IV. 67. Afskr. VII. 358.

Borgerskabet udi Bergen finge Bevilling deres Handel paa Søndmøre anrørendes.

C. IV. G. a. v., at eftersom os elskelige Borgermestere og Raad udi vor Kjøbsted Bergen underdanigst til os har suppliceret, givendes tilkjende, at de Tider om Aaret, som dem naadigst tilforn ere bevilget at maa være paa Søndmøre der udi Bergenhuus Len sammesteds at drive deres Handel og Kjøbmandskab, maatte forandres og forlænges, efterdi at de udi de bedste Tider, som de kunde paa Landet bruge deres bedste Handel, ikke maatte blive der, men endelig skulle være udi Byen tilstede, da have vi af vor synderlige Gunst og Naade undt og bevilget og nu med dette vort aabne Brev unde og bevilge forne Borgerskab udi forne vor By Bergen, som bruge og drive deres Handel og Kjøbmandskab paa forne Søndmøre, at de mue herefter, og indtil saalænge vi anderledes derom tilsigendes vorde, være udi forne Bergenhuus Len fra Kyndelmisse og til Philippi Jacobi Dag og dernæst fra St. Olafs Dag og til 14 Dage før Juul. Cum inhib. sol. Kjøbenhavn 5 Marts 1618. R. IV. 36. Afskr. VII. 22.

Thomas Lauritssøn fik Bevilling paa en Sag, udi Bergenhuus Len liggendes.

C. IV, G. a. v., at vi af vor synderlige Gunst og Naade have undt, bevilget og tilladt og nu med dette vort aabne Brev

unde, bevilge og tillade, at nærværende Brevviser, Thomas Lauritssøn, boendes paa Kopanger, maa til hans Gaards Opbygnings Behov, han ibor, og ingen anden Nytte eller Fordeel igjen bekomme en Sag udi vort Rige Norge, udi Bergenhuus Len liggendes, som kaldes Kopanger Sag, som han tilforn udi Brug havt har, til saalænge vi anderledes derom tilsigendes vorde, dog saa at han ikke skal hugge, hugge lade eller sig tilforhandle noget Tømmer til forne Sags Brug udi forne Kopangers Skov, ikke heller udi andre vore og Kronens eller de geistlige deres Skove, men alene hos dem, som egne og Odelsskove har, og skal han aarligen give til os og Kronen af samme Sag 4 Rigsdaler og dem til vor Embedsmand paa vort Slot Bergenhuus, den, som nu er eller herefter kommendes vorder, aarligen erlægge, saa og den tiende Dele af alle hvis Deler paa samme Sag bliver skaaren, og anden Rettighed foruden den Skat, der bør at udgives af dem, som samme Sag udi Brug har, naar Landskat paabydes, eftersom hertildags sedvanligt har været. Cum inhib. sol. Kjøbenhavn 6 Marts 1618. R. IV. 36. Afskr. VII. 22.

Christen Søfrenssøn fik Bevilling paa en Sag udi Bergenhuus Len at maa bruge.

C. IV. G. a. v., at vi af vor synderlige Gunst og Naade have undt, bevilget og tilladt og nu med dette vort aabne Brev unde, bevilge og tillade, at nærværende Brevviser, Christen Søfrenssøn, maa igjen bekomme en Sag udi vort Rige Norge, udi Bergenhuus Len liggendes, som han for nogle Aar siden har ladet opbygge ved hans Gaard Elvebo, han ibor, indtil saalænge vi anderledes derom tilsigendes vorde; dog saa at forne Christen Søfrenssøn ikke skal hugge, [etc. ordlydende med næstforegaaende Brev indtil] sedvanligt har været. Ikke heller skal han maa selge nogen Deler, som han paa samme Sag skjærendes vorder, men dem alene at mue forbruge til hans Gaards Bygnings Behov. Cum inhib. sol. Kjøbenhavn 6 Marts 1618. R. IV. 36. Afskr. VII. 23.

Knut Urne fik Missive at lade Bergens Borgere nødtørftig Tømmer bekomme anrørendes.

C. IV. V. G. t. Vid, at vi naadigst have bevilget os elskelige Borgermestere og Raadmænd udi vor Kjøbsted Bergen at mue for Contentering og Betaling af vore og Kronens Skove bekomme nødtørftigt Tømmer til at holde deres Bys Bygning vedlige med; bedendes dig og ville, at du dem forne Tømmer,

naar de hos dig derom Anfordring gjørendes vorde, og eftersom du kanst eragte til for^{ne} deres Bys Bygning notvendig at ville gjøres fornøden, lader for billig Betaling bekomme. Cum claus. consv. Kjøbenhavn 6 Marts 1618. T. IV. 67. Afskr. VII. 358.

Knut Urne fik Missive nogle Undersaatter at maa bruge deres Sager i Bergenhuus Len.

C. IV. V. G. t. Vid, at eftersom vi naadigst har bevilget nogle vores Undersaatter der udi Bergenhuus Len at maa bruge nogle Sager, som paa en Tid lang har været forbøden, hvilke de tilforn har havt udi Brug, dog at de til os og Kronen aarligen skal udgive nogen Rettighed og den paa vort Slot Bergenhuus aarligen at erlægge, eftersom vores naadigste Bevillingsbrev, de derpaa forhvervet har, videre formelder og udviser, da bede vi dig og ville, at du samme Rettighed af samme Sager aarligen lader indkræve, annamme og for des gjøre os gode Rede og Regnskab. Cum claus. consv. Kjøbenhavn 6 Marts 1618. T. IV. 67. Afskr. VII. 359.

Ditlev Holck fik Kvittantiarum paa Lyse Kloster [for hans Afgift og den uvisse Indkomst fra Philippi Jacobi Dag 1600, da han modtog Lenet efter afgangne Gabriel Skinkel, og til samme Dag 1601, da afgangne Melchior Ulfstand til Axelvold dermed blev forlenet. — Ditlev Holck skrives til Eskilstrup og kaldes Kgl. Maj.s Embedsmand paa Visborg Slot]. Kjøbenhavn 7 Marts 1618. R. IV. 37. Afskr. VII. 23.

Alexander Raab von Papenheim fik Brev at skulle lade Palle Rosenkrands paa Vordingborg bekomme 70 Tylvter Deler, som han til adskilligt Brug paa Vordingborg skal anvende. Kjøbenhavn 7 Marts 1618. T. IV. 67. Afskr. VII. 359.

Alexander Raab von Papenheim fik Missive tvende Skippere anrørendes.

C. IV. V. G. t. Vid, at vi nu naadigst have ladet afferdige nærværendes Skipper Christen Anderssøn med et vores Skib, kaldes Den lange Hollænder, op til Langesund, der sammesteds at skulle indtage Master, Deler og Spirer; thi bede vi dig og ville, at du det saaledes forordner, at for^{ne} Skipper med det allerførste bekommer for^{ne} sin Ladning ind, som det sig bør. Kjøbenhavn 7 Marts 1618. T. IV. 68. Afskr. VII. 359.

Udi lige Maade fik han Brev at forskaffe Thomas Jørgenssøn Lollik, Skipper paa Jægeren, Spirer, Aaretræer, Vindebommer og Begerholt.

Hans Simonssøn, Raadmand udi Bergen, fik Bevilling igjen at maa bekomme en Sag udi Norge, udi Bergenhuus Len liggendes, kaldes Spilkenvik, og skal han deraf aarligen give 10 Rigsdaler og 10de Dele. Kjøbenhavn 10 Marts 1618. R. IV. 37. Afskr. VII. 24.

Knut Urne fik Bevilling paa to Sager at lade bruge anr.

C. IV. G. a. v., at vi af vor synderlige Gunst og Naade have undt, bevilget og tilladt og nu med dette vort aabne Brev unde, bevilge og tillade, at os elskelige Knut Urne til Aasmark, vor Mand, Tjener og Befalingsmand paa vort Slot Bergenhuus, maa igjen bekomme tvende Sager udi vort Rige Norge, udi Thunnefjord Elv (sic) udi forne Bergenhuus Len liggendes, indtil saalænge vi anderledes derom tilsigendes [vorde], [etc. ordlydende med Bevilling for Thomas Lauritssøn, ovfr. S. 683 f., indtil] og skal han aarligen give til os og Kronen 10 Rigsdaler af hver Sag, saa og, naar Landskat paabydes, den tiende Dele af alle hvis Deler paa samme Sager bliver skaaren, og anden Rettighed foruden den Skat, der bør at udgives af dem, som samme Sag udi Brug har, eftersom hertildags sedvanligt har været, og derfore aarligen udi vort Rentekammer gjøre os gode Rede og Regnskab, som det sig bør. Cum inhib. sol. Kjøbenhavn 10 Marts 1618. R. IV. 37. Afskr. VII. 24.

Peder Due fik Bevilling at maa igjen en Sag udi Norge, udi Bergenhuus Len liggendes, bekomme, kaldes Ervik, og skal han deraf aarligen give 10 Rigsdaler og den tiende Dele af hvis paa samme Sag bliver skaaren, og dem til Lensmanden levere. Kjøbenhavn 10 Marts 1618. R. IV. 38. Afskr. VII. 24.

Mester Anders Christenssøn [Arreboe], Superintendent udi Throndhjem, hans Bestilling.

C. IV. G. a. v., at efterdi os elskelige hæderlig og høilærd Mand Mester Anders Christenssøn er nu retteligen kaldet og udvalgt til Superintendent at være udi Throndhjems Stift, og han nu har gjort os sin Eed, [etc. mutat. mutand. ordlydende med Biskops-Bestalling af 22 Januar 1608, ovfr. S. 241, indtil] og altingest med Religionen ganger skikkeligen og ordentlig til efter Ordinantsen, og skal han være tilforpligt hvert Aar at drage udi Stiftet at visitere og endeligen hvert tredie Aar at besøge de Kirker udi Finmarken og Lapland og udi samme Visitats og anden Bestilling, som hans Embede udfordrer, sig flitte-

ligen og uforsømmeligen lade befinde. Cum claus. consv. Kjøbenhavn 15 Marts 1618. R. IV. 38. Afskr. VII. 24.

Hr. Jørgen Lunge fik Brev nogen Østerling anrørendes.

C. IV. V. s. G. t. Vider, at eftersom vi nu naadigst have ladet afferdige nærværendes Skipper, Maurits Pederssøn, at skulle begive sig op til vort Rige Norge til den Østerlings-Jagt, vi der sammesteds have liggendes, da bede vi eder og ville, at, naar han did op kommendes og eder hermed besøgendes vorder, I da lader forskaffe ham saa mange Østerling, han til vores Behov skal indsylte og hid neder med sig føre, saa og Smør, som han dertil behøvendes vorder, og at han med det første bliver befordret. Kjøbenhavn 17 Marts 1618. T. IV. 68. Afskr. VII. 359.

Envold Kruse fik Brev at skulle lade Holger Rosenkrands udi Halmsted bekomme 150 Tylvter Danmarks-Deler etc. Kjøbenhavn 20 Marts 1618. T. IV. 68. Afskr. VII. 360.

Claus Daa fik Brev Kapitlet udi Throndhjem anr.

C. IV. V. G. t. Vid, at eftersom vi naadigst komme udi Forfaring, hvorledes Kapitlet udi vor Kjøbsted Throndhjem skal tilholde sig Jus patronatus til 24 Gjeld og Sogne der udi dit Len og Nordlandene, da bede vi dig og ville, at du dig med forderligste Leilighed imod os erklærer om saa mange af forne 24 Sogne, som udi dit Len ere liggendes, hvorledes med hvert Gjeld in specie beskaffet er, hvor stor Rettighed og Taxt Kapitlet til forne Sogne og deraf i gamle Dage havt har, og hvad Rettighed og Taxt de nu dertil og derudaf sig tilholder og har, sammeledes hvilke af forne Sogne det er, som sig for nogen Tid siden har derfra eximeret, saa ogsaa hvad du paa vore og Kronens Vegne saavelsom Presterne og Sognemændene imod forne Kapitels Rettighed kan have at forevende, og siden samme din Erklæring udi vort Kantselli indskikker, saa vi al Leiligheden noksom deraf kunne erfare. Cum claus. consv. Kjøbenhavn 21 Marts 1618. Ibid.

Claus Daa fik Brev Biskopens Residents udi Throndhjem anrørendes.

C. IV. V. G. t. Vi bede dig og ville, at du Superintendentens over Throndhjems Stift hendes (sic) Residents der udi vor Kjøbsted Throndhjem med et Huus, to eller tre af Bol, som ganske og aldeles vil fornøden gjøres, lader forbedre og reparere med ringeste Omkostning muligt er, og skal Superintendenten, der nu did forordnet er eller herefter kommendes vorder, tilforpligt være samme Residents siden at holde ved sin tilbørlige Hevd;

hvis du derpaa bekostendes vorder, har du dig til Regnskab at lade føre. Sammeledes bede vi dig og ville, at du tilholder Kannikerne, der nu ved Domkirken residere, saa ogsaa de ved Døden afgangne Kanniker, formedelst hvis Nachlæssighed Residentserne til de Kannikedømmer liggendes, de ere eller have været med forlente, ere forfaldne, deres Arvinger, at de forne Residentser igjen opbygge og forferdige, hvilke Kanikerne, som nu sammesteds ere eller herefter kommendes vorde, skulle siden fremdeles holde ved Magt og Lige. Cum claus. consv. Kjøbenhavn 21 Marts 1618. T. IV. 68. Afskr. VII. 360.

Claus Daa fik Brev Peder Grum anrørendes.

C. IV. V. G. t. Vid, at vi naadigst ere tilfreds, at Peder Grum, Foged i Fosen, maa til Ægte bekomme Kirsten Nilsdatter, som lovligen er skilt fra sin Mand og forne Peder Grum siden besovet har, saafremt intet andet befindes, som forne Ægteskab kan og bør at forhindre. Det Kvindfolk, ved Navn Sara anlangendes, som er bleven besovet af sin Farbrodersøn, ville vi, du over hende lader skee Exekution og hendes Fader, som om samme Synd paa Prædikestolen disputeret har, for sine tilbørlige Dommere lader tiltale og stande derfor til Rette. Cum claus. consv. Kjøbenhavn 21 Marts 1618. T. IV. 69. Afskr. VII. 361.

Claus Daa fik Brev Sagerne igjen at maa forferdiges anr.

C. IV. V. G. t. Vid, at vi naadigst ere tilfreds, at du Sagerne der udi dit Len, som tilforne har været udi Brug, førend de ved vores sidste derom udgangne Forordning bleve forbudne og afskaffede, mue igjen bortleie (og besynderlig til dem, som forne Sager tilforn brugt har), dog de, som dem igjen bekommendes eller leiendes vorde, skulle deraf aarligen til os og Kronen udgive for hver Sag 20 Rigsdaler foruden den Rettighed med Skat og andet, der tilforn af dem pleiede at udgives; ikke heller skulle de til forne deres Sagers Behov maa hugge eller hugge lade noget Tømmer paa vore og Kronens eller de geistliges eller andre forbudne Skove, men sig det paa lovlige Steder tilforhandle, hvilken forne Afgift du dig udi dit Regnskab til Indtægt har at lade føre og udi vort Rentekammer klart gjøre. Cum claus. consv. Kjøbenhavn 21 Marts 1618. Ibidem.

Claus Daa fik Brev Nils Nilssøn en Fogedgaard at bevilge, saa og Mageskifte med Hr. Erik i Opdal[1] at gjøre til Ende anrørendes.

[1] ɔ: Erik Lauritssøn Blix, Sogneprest til Opdal.

C. IV. V. G. t. Vid, at vi naadigst have bevilget og tilladt, at Nils Nilssøn, Foged i Inderø, mue udi sin Livstid bruge og beholde en Gaard, kaldes Sundenes, som hidindtil har været Fogedgaard; dog skal han deraf aarligen til os udgive den Landgilde og Rettighed, som deraf tilforn ganget har; bedendes dig og ville, at du forne Nils Nilssøn forne Gaard lader bekomme, eftersom forte staar, og til Fogedgaard igjen lader udlægge Bragestad, som skylder ligesaa meget, som forne Sundenes gjør; dog skal Bonden, paa forne Bragestad boendes er, igjen forskaffes hans Fæste og en anden god Gaard igjen for tilbørlig Tage, og gives flittig Agt paa, at han ikke imod Billighed og Retten forurettes udi nogen Maade. Sammeledes ere vi og naadigst tilfreds, at os elskelige Hr. Erik i Opdal maa til Magelaug bekomme (saafremt vi og Kronen kunne have nogen Fordeel deraf) den Jord i Fosen for en anden Jord i Støvring Sogn, kaldes Skreling; bedendes dig udi lige Maade og ville, at du med ham med forne Mageskifte til Ende gjør, saa at vi og Kronen nogen Fordeel deraf bekomme og ingen Skade tilføies. Cum claus. consv. Kjøbenhavn 21 Marts 1618. T. IV. 69. Afskr. VII. 361.

Alexander Raab von Papenheim fik Brev noget Salt anrørendes.

C. IV. V. G. t. Vid, at eftersom vi nu naadigst have ladet afferdige Thomas Nibe, Skipper paa nærværendes vort Skib, kaldes Riberpriis, herfra og op til vort Rige Norge til Langesund med noget Salt did at fremføre og Salt von Salt der sammesteds igjen at skibe, indlade og hid nedføre, da bede vi dig og ville, at, naar han did med forne vores Skib ankommendes vorder, du da ham strax forne Salt, han nu indehar, lader kvit blive, saa ogsaa sin Ladning, han hid ned skal have, igjen indbekommer. Cum claus. consv. Kjøbenhavn 24 Marts 1618. T. IV. 70. Afskr. VII. 362.

Laurits von Hadelen fik Bevilling igjen at maa bekomme trende Sager, som ligge ved Fiskum Gaard, han selv nu paabor, udi Sæms Gaards Len, og skal han aarligen af hver Sag give 20 Rigsdaler og dem [levere] til Lensmanden paa Sæm Gaard foruden anden Rettighed, som af Arilds Tid deraf er ganget. Kjøbenhavn 25 Marts 1618. R. IV. 38. Afskr. VII. 24.

Hr. Jørgen Lunge fik Brev nogen Munition at lade fremføre anrørendes.

C. IV. V. s. G. t. Vi bede eder og ville, at I ved vore og Kronens Tjenere lader til bekvemmelig Ladested nedføre hvis

Kugler og Baller saa og Baglast-Jern, som Hendes Kjærlighed Dronningen udi Sverige 'til Grændsen ved Baahuus Elv lader fremføre, og siden os tilkjendegiver, naar sligt paa Ladestedet er ankommen, saa og hvor meget det er, paa det vi siden derefter kan sende Skibe. Cum claus. consv. Kjøbenhavn 26 Marts 1618. T. IV. 70. Afskr. VII. 362.

Mester Jens Katholm fik Bevilling paa et Præbende i Throndhjems Domkirke, kaldes Præbenda Michaelis. [I sedvanlig Form]. Kjøbenhavn 28 Marts 1618. R. IV. 38. Afskr. VII. 25.

Frants Kaas fik Forleningsbrev paa Nordlandene.

C. IV. G. a. v., at vi af vor synderlige Gunst og Naade saa og for Troskab og villig Tjeneste, som os elskelige Frants Kaas til Skovgaard, vor Mand og Tjener, [etc. som Hartvig Bildes Forleningsbrev paa samme Len af 26 Mai 1604, ovfr. S. 47, — Afgiften 3050 Rigsdaler, regnet fra St. Johannis Dag 1618, — med følgende Tillæg:] Desligeste skal han og være tilforpligt for et billigt Værd og Kjøb paa vore Vegne at tilforhandle sig hvis Los, Maarskind, sorte og Kryds-Ræveskind, derudi Lenene falde kan, og dem hid ned forsende, og ikke tilstede fremmede eller nogen anden dem at opkjøbe nogensteds der udi Lenene. Cum claus. consv. Kjøbenhavn 29 Marts 1618. R. IV. 39. Afskr. VII. 25.

Bispen paa Island fik Bevilling at maatte bortfæste en Gaard der paa Landet. Kjøbenhavn 1 April 1618. R. IV. 40. Afskr. VII. 25.

Herluf Daa fik Brev om en Kapellan og andre Punkter sig paa at erklære.

[Erklæringer affordres Lensmanden 1) om Grunden til, at han lader Tjenesten i sin Sognekirke efter Prestens i forgangne Aar indtrufne Død forrette af en Kapellan, trods Provstens Tilbud om at efterkomme, hvad Ordinantsen tilholder ham, — og 2) i Anledning af at han i 1608 skal have tilladt tvende Personer, der vare hinanden beslægtede i 3die Led, at ægte hinanden og derefter modtaget en Summa Penge mod Løfte om at skaffe dem Kongens Konfirmation]. Kjøbenhavn 1 April 1618. T. IV. 70. Afskr. VII. 362.

Herluf [Daa] fik Missive adskillige Punkter anrørendes.

[Kongen befaler Lensmanden: 1) at paasee, at den fattige Almue paa Island ikke forurettes af Kjøbmændene, som

handle der paa Landet, 2) at erklære sig i Anledning af Arne Oddssøns Begjering om at maatte blive forlenet med Mottwerff Kloster for den sedvanlige Afgift og 3) ligeledes at erklære sig over et indkommet Andragende om, „at de gamle, skrøbelige Prester maatte med de bedste Beneficier opholdes“]. Kjøbenhavn 1 April 1618. T. IV. 71. Afskr. VII. 363.

Herluf Daa fik Brev nogle Bestillinger paa Island anrør.

[Kongen befaler Lensmanden: 1) at indtale noget Kirkerne og Skolerne frahevdet Gods, 2) at tilholde Biskoperne aarlig fra hver Skole at sende i det ringeste een dygtig Person til Universitetet, som i Fremtiden kan bruges der paa Landet, 3) at Skolebørnene 3—4 Maaneder om Høsten skulle blive hjemme hos Forældrene, da Skolen ikke kan opholde dem det ganske Aar, samt 4) at afgive Erklæring om Tienden til Bispen for Sønder der paa Landet]. Kjøbenhavn 1 April 1618. T. IV. 72. Afskr. VII. 364.

Envold Kruse fik Brev en Prestemand, ved Navn Herman Hanssøn, anrørendes.

C. IV. V. s. G. t. Vider; at eftersom vi naadigst komme udi Forfaring, hvorledes Herman Hanssøn, forrige Sogneprest udi Nes Sogn paa Hedemarken, skal være dømt fra sit Kald og at rømme Landet, des uanseet skal han dog have understaaet sig did ind i Landet at begive igjen, og I derfor har ladet ham tiltale og forhvervet Dom over ham, at han for samme sin Formastelse skal være udi vor Naade og Unaade, da bede vi eder og ville, at I strax forne Herman Hanssøn hid ned til vort Slot Dragsholm lader forskikke, hvor han skal blive forvaret. Cum claus. consv. Kjøbenhavn 1 April 1618. T. IV. 71. Afskr. VII. 364.

Gunde Lange fik Brev at skulle lade Hr. Gert Rantzau bekomme 200 Sparrer, hver 9 Alen lang, som og 600 Latter, som han skal forbruge til det Tøihuus, som skal bygges udi Krempen. Kjøbenhavn 3 April 1618. T. IV. 72. Afskr. VII. 364.

Hr. Jørgen Lunge fik Brev Jens Holm udi Oslo anrør.

C. IV. V. s. G. t. Vider, at vi naadigst have bevilget Jens Holm, Borger udi vor Kjøbsted Oslo, at maa af Arbeidet der paa vort Slot Baahuus entlediges og paa den Forpligt, som han saavelsom andre med ham underskrevet har, udkomme, thi bede vi eder og ville, at I ham af Arbeidet lader passere, dog at han ydermere sætter eder først nøiagtig Borgen at ville udføre til næstkommendes Herredage, som skal stande udi vort Rige Norge,

hvis Sager han da har været indsat for. Cum claus. consv. Kjøbenhavn 4 April 1618. T. IV. 72. Afskr. VII. 364.

Hr. Jørgen Lunge fik Missive en Skibsladning anrør.

C. IV. V. s. G. t. Vider, at eftersom vi naadigst have ladet afferdige denne nærværende vores Skipper, ved Navn Troels Rasmussøn, med nærværende vort Skib, kaldes Engel Gabriel, derop i eders Lene, der sammesteds Egetømmer at skulle indtage, da bede vi eder og ville, at, naar han did med forne vort Skib ankommendes vorder, I da ham strax lader sin Ladning indbekomme, saa han ikke længe bliver opholdet, saa ogsaa med ham hid skikker en rigtig Fortegnelse paa hvis han indbekommendes vorder, saa og hvad Dag han bliver tillad og seglferdig, saa og hvorledes han sig, imidlertid han der sammesteds bliver, forholder. Cum claus. consv. Kjøbenhavn 4 April 1618. Ibidem.

Claus Gagge fik Brev Jakob Pederssøn, Borger udi Kjøbenhavn, [at forhjælpe til Rette, at han uden lang Proces og Rettergang maa erholde sit Tilgodehavende i Vardøhuus Len]. Kjøbenhavn 6 April 1618. T. IV. 72. Afskr. VII. 365.

Jens Juel fik Forleningsbrev paa Akershuus.

[Mutat. mutand. ligelydende med Formanden Envold Kruses Forleningsbrev af 24 Juli 1608, ovfr. S. 270 ff., kun at her Ordene: „saavelsom Peder Ivarssøns tvende aarlige Afgifter" (S. 271, L. 21—22 f. o.) ere udeladte. Regnskabet skal begynde fra Philippi Jacobi Dag 1618]. Kjøbenhavn 8 April 1618. R. IV. 43. Afskr. VII. 25.

Hr. Jens Sparre fik Forleningsbrev paa Elfsborg. [Paa Genant][1]. Kjøbenhavn 8 April 1618. R. IV. 46. Afskr. VII. 26.

Hr. Jens Sparre fik Forleningsbrev paa Baahuus.

[Mutat. mutand. ligelydende med Formanden Jørgen Lunges fornyede Forleningsbrev af 19 April 1617, ovfr. S. 625, med den Ændring, at Afgiften her forhøies til „3,086 gode enkende Rigsdaler." Regnskabet skal begynde fra Philippi Jacobi Dag 1618]. Kjøbenhavn 8 April 1618. R. IV. 48. Afskr. VII. 26.

Instruktion paa Island [for Fredrik Friis og Jørgen Wind]. Kjøbenhavn 9 April 1618. R. IV. 40. Afskr. VII. 25.

Fuldmagt, medgiven Fredrik Friis og Jørgen Wind paa Island. Kjøbenhavn 9 April 1618. R. IV. 42. Afskr. VII. 25.

[1] Udelades her som Norge uvedkommende.

Hr. Jørgen Lunge fik Breve Guldsteen og Egestolper anr.

C. IV. V. s. G. t. Vider, at eftersom vi naadigst have ladet afferdige denne nærværende vores Skipper, ved Navn Nils Morbo, med nærværende vores Skib, kaldes den store Haderslevskude, herfra og op til Baahuus Len ved Tyvekilshoved udi Jutlands Fogderi, der sammesteds 300 Guldstene, som slibet ere og en halv Alen i Kanten, saa og 10½ Roder Guldstene, som uslibet ere, at indtage, da bede vi eder og ville, at naar han med forne vort Skib ankommendes vorder, I da strax lader ham sin Ladning indbekomme, saa han ikke længe skulle blive opholden, saa og med ham hid skikker en rigtig Fortegnelse paa hvis han indbekommendes vorder, og hvad Dag han bliver tillad og seglferdig, saa og hvorledes han sig, imidlertid han der sammesteds bliver, forholder. Cum claus. consv. Kjøbenhavn 14 April 1618. T. IV. 73. Afskr. VII. 365.

Udi lige Maade fik Hr. Jørgen Brev, at Olaf Nilssøn, Skipper paa Boierten, skal ved Elfsborg indtage Egestolper.

Sammeledes fik Brev Peder Boesøn, Skipper paa Ny Haderslevskude, ved Elfsborg eller Baahuus at indtage Egestolper.

Claus Gagge og Bispen udi Throndhjem fik Brev en ung Person til Prest at kalde.

C. IV. V. G. t. Vider, at vi naadigst ere tilfreds, at den Person, ved Navn N., til det Prestekald, der udi Lenet vacerer, maa blive admitteret og tilsted, saafremt han efter nødvendig Examination dertil befindes dygtig og duelig saa og lovligen kaldet, bede eder derfor og ville, at I saadant forfare og forne Person siden efter den Præcaution, forskrevet staar, forne Kald lade bekomme. Cum claus. consv. Kjøbenhavn 14 April 1618. T. IV. 73. Afskr. VII. 366.

Jens Juel fik Brev at skulle lade Knut Gyldenstjerne Axelssøn bekomme 60 Tylvter gode Danmarks-Deler saa og 40 Tylvter Samsings-Deler, naar han dem affordrer, som han til Halds Bygning skal forbruge. Kjøbenhavn 14 April 1618. Ibid.

Afgangne Morten Venstermands [Efterleverske og] Arvinger finge Kvittantiarum paa Helgeland [fra Philippi Jacobi Dag 1592, da den afdøde modtog Lenet, og til samme Dag 1604, da han afleverede det; ved Regnskabets Afleverelse til Rentemesteren Sigvard Beck til Førslev indbetalte han 36 gamle Daler 1 Ort, som han i det hele var bleven skyldig]. Kjøbenhavn 20 April 1618. R. IV. 50. Afskr. VII. 26.

Egeskov, og til en Part god Masteskov, og eder derom med det forderligste imod os erklærer og samme eders Erklæring udi vort Kantselli indskikker, saa vi al Leilighed noksom deraf kunne have at erfare. Cum claus. consv. Kjøbenhavn 24 April 1618. T. IV. 75. Afskr. VII. 367.

Nils Bild til Ravnholdt fik Kvittantiarum paa Sogn Fogderi, udi Bergenhuus Len liggendes, som han havde fra Philippi Jacobi Dag Anno 1589 og til Philippi Jacobi Anno 1592, som igjen er lagt under for^ne Bergenhuus. Kjøbenhavn 28 April 1618. R. IV. 51. Afskr. VII. 27.

Henning Walkendorf til Glorup fik Kvittantiarum for den visse Rente og Indkomst af Verne Kloster og Tune Sogn, sammeledes for den uvisse Rente og Indkomst saa og for Told og anden Kgl. Maj.s og Kronens Rettighed fra Philippi Jacobi Dag 1595 og indtil Philippi 1597, han det kvit blev. Kjøbenhavn 30 April 1618. Ibidem.

Hr. Jens Sparre fik Brev at skulle lade Troels Rasmussøn, Skipper paa Engel Gabriel, der udi hans Len indbekomme Egetømmer og skikke derpaa en rigtig Fortegnelse paa, hvis han indbekommer.

Udi lige Maade fik han Brev, Olaf Nilssøn, Skipper paa Boierten, op ved Elfsborg at skulle indtage Egetømmer. Kjøbenhavn 30 April 1618. T. IV. 75. Afskr. VII. 367.

Graf Maurits's Falkefænger fik Bevilling at maa fange Falke paa Island. Kjøbenhavn 1 Mai 1618. R. IV. 51. Afskr. VII. 27.

Alle Hovedlensmændene, som ere: Hr. Jørgen Lunge, Envold Kruse, Knut Urne, Claus Daa, Frants Kaas, Gabriel Kruse, Alexander Papenheim, Styring Boel, Gunde Lange og Claus Gagge, saa og Borgermesterne udi Norge finge Breve om Skyttebaade.

C. IV. V. s. G. t. Vider, at eftersom vi naadigst ere til Sinds den Skibsrustning, som tilforn af Arilds Tid har været der udi vort Rige Norge, vore Undersaatter og Riget til Gavn og Bestyrkelse, igjen at lade restaurere og paa Fode bringe, da bede vi eder og ville, at I med forderligste Leilighed lader overslaa, [hvor] mange Skyttebaade Bønderne udaf eders Len foruden altfor meget stor Besværing og Omkostning kan udgjøre, saaledes at paa hver Baad kan være 60 Mand, og Bønderne samme Skjærbaade selv kan bygge, montere, proviantere, besætte og vedligeholde, saa og gjøre anden Omkostning, dertil hører, og vil hver Skyttebaad,

undertagendes Stykker og Munition, koste halvfemtende Hundrede og ti Rigsdaler første Gang at bygge og forferdige, havendes og grangivelig Indseende, at de Bønder, som langt fra Strandsiden ere boendes og dertil ikke kan bruges, ogsaa dertil kontribuere, eftersom det bekvemmeligsten skee kan, og dig siden herom imod os erklærer og samme eders Erklæring udi vort Kantselli indskikker, saa vi derudinden videre kan lade forordne. Cum claus. consv. Kjøbenhavn 1 Mai 1618. T. IV. 75. Afskr. VII. 368.

Jens Juel fik Brev Lorents von Hadelens Mageskifte anr.

C. IV. V. s. G. t. Vider, at os elskelige Lorents von Hadelen underdanigst hos os har ladet andrage, hvorledes Presten paa Ege [ɔ: Eker] der udi vort Rige Norge skal have til sin Prestegaard og Indkomst nogle smaa Jorder, som ham skal ligge heel beleilige, om vi ham det naadigst til Magelaug ville bevilge, erbydendes sig til forne Prest mere Eiendom igjen at ville udlægge, da ere vi naadigst tilfreds, at ham Mageskifte maa skee, dog at Presten nogen Fordeel deraf bekommer og ingen Skade udi nogen Maade tilføies, eftersom I af dette hans indlagte videre har at erfare, bedendes eder og ville, at I om des Leilighed flitteligen forfarer, og, saafremt I kan eragte, Presten paa samme Skifte kan have nogen Fordeel, at I da dermed paa vore Vegne til Ende gjører. Cum claus. consv. Kjøbenhavn 1 Mai 1618. T. IV. 77. Afskr. VII. 368.

Jens Juel fik Brev Birgitte Jonsdatter udi Tunsberg anr.

C. IV. V. s. G. t. Vider, at eftersom nærværendes Brevviserske, Birgitte Jonsdatter, vonhaftig udi vor Kjøbsted Tunsberg, underdanigst til os har suppliceret, givendes tilkjende, hvorledes en Borger udi forne vor Kjøbsted Tunsberg, ved Navn Jakob Hollænder, hende adskillig Uret skal have tilføiet, idet han hende har ladet fængsle, hvorfor hun ogsaa en 12 Mands Dom over ham har forhvervet, først at skulle lide saadant et Fængsel udi alle Maade, som forne Birgitte Jonsdatter har lidt, og derforuden give hende beviislig Kost og Tæring igjen, eftersom I af hendes over ham forhvervede Domme ydermere har at erfare, og hun nu befrygter, at han ikke skulde ville samme Dom efter Norges Lov fuldgjøre og efterkomme, da bede vi eder og ville, at I har flittig Indseende med, at hende efter Loven vederfares den Deel, Billighed og Retten kan være gemæs, og at samme Dom bliver, som vedbør, efterkommet. Cum claus. consv. Kjøbenhavn 1 Mai 1618. Ibidem.

Mathias Apotheker fik Bestilling at skulle holde Apotheket udi Bergen.

C. IV. G. a. v., at vi af vor synderlige Gunst og Naade have undt og bevilget og nu med dette vort aabne Brev unde og bevilge, at os elskelige Mathias Apotheker maa der udi vor Kjøbsted Bergen holde og anrette et Apothek og dermed at søge sin Næring og Bjering, dog med saadan Vilkaar, at han skal være forpligt at holde et godt og ustraffeligt Apothek med forstandige Svende og nødtørftige Urter, de, der gode, ferske og uforfalskede ere, med al anden Tilbehøring, som bør at være og findes udi et godt Apothek, saa at vore Undersaatter der kunde bekomme tilkjøbs, hvis de til deres Nødtørft og Leilighed kunde behøve. Han skal og selge og afhænde til enhver, hvis de behov have og kjøbendes vorde, for et billigt og lideligt Kjøb og [sig] siden derudinden som i alle andre Maader skikke og forholde, at ingen Klagemaal over ham med Billighed kommendes vorder. Kjøbenhavn 5 Mai 1618. R. IV. 51. Afskr. VII. 27.

Fru Else Bilde, afgangne Carl Bryskes til Margaard Efterleverske, fik Kvittantiarum paa Verne Klosters visse og uvisse Indkomst samt for Told og anden Rettighed, deraf gangen er fra Philippi Jacobi Dag Anno 1594, han det bekom, og til Philippi Jacobi Anno 1595, han det kvit blev. Kjøbenhavn 5 Mai 1618. Ibidem.

Ernst Normand til Palsgaard fik Kvittantiarum for den uvisse Indkomst af Lyse Kloster, — den visse Indkomst til forne Kloster samt Ladegaardens Avl havde han kvit og fri sig selv til Bedste efter hans Forleningsbrevs Lydelse, — beregnet fra Philippi Jacobi Dag Anno 1613, han det bekom, og til 1615, han det kvit blev. Kjøbenhavn 8 Mai 1618. R. IV. 51. Afskr. VII. 28.

Christen Søfrensson udi Bergen fik Opreisningsbrev igjen.

C. IV. G. a. v., at eftersom denne Brevviser, Christen Søfrenssøn, Borger og Indvaaner udi vor Kjøbsted Bergen, har nu udi vort Renteri klart gjort for de Forseelser, han udi Nordfjord Len udi forne Bergenhuus Len, imidlertid han der sammesteds var vor Foged, havde beganget, eftersom han med vores tilforordnede Commissarier, os elskelige Knut Urne til Aasmark, Embedsmand paa vort Slot Bergenhuus, og Holger Gagge til Førslev, vore Mænd og Tjenere, til os at skulle udgive blev forligt, da have vi af vor synderlige Gunst og Naade saa og af

Øvrigheds Magt samme hans Forseelse ham tilgivet og nu med dette vort aabne Brev unde, bevilge og tillade, at saadanne hans Forseelser ikke skal komme ham eller hans Arvinger paa deres gode Navn og Rygte til Nachdeel, Skade eller Eftertale udi nogen Maade, saa han herefter som tilforn maa gaa og staa udi Loug og Toug og søge Laug og Gildeshuus med gilde Mænd og gjæve og ei være Mand des værre for den Aarsag eller Forseelser efter denne Dag udi nogen Maade. Cum inhib. sol. Kjøbenhavn 8 Mai 1618. R. IV. 52. Afskr. VII. 28.

Frants Kaas fik Missive Hartvig Bildes Foged anrør.

C. IV. V. G. t. Vi bede dig og ville, at, naar afgangne Olaf Pederssøn [Maaneskjold], som naadigst med vort Slot Vardøhuus forlenet var, hans Arvinger dig hermed besøgendes vorde, du da [til]holder Søfren Bundssøn, os elskelige Hartvig Bilde, vor Mand, Tjener og Befalingsmand udi Nordlandene, hans Foged, at erklære sig om hvis Mangler udi vores Renteri, med hans Haand underskrevet, befindes og ham selv udi Synderlighed vedkommer. Cum claus. consv. Kjøbenhavn 8 Mai 1618. T. VI. 77. Afskr. VII. 369.

Jens Juel fik Brev Tunsberg Borgere anrørendes.

C. IV. V. s. G. t. Vi bede eder og ville, at I tilholder menige Tunsberg Bys Indbyggere, at de herefter forholde dem efter vores Mandat, som os elskelige Gunde Lange til Søvde, vor Mand, Tjener og Befalingsmand udi Tunsberg Len, naadigst har bekommet, Bøgetømmer anrørendes udaf forne Tunsberg Len ikke at mue udføres. Cum claus. consv. Kjøbenhavn 8 Mai 1618. Ibidem.

Gunde Lange fik Missive Sæms Gaard anrørendes.

C. IV. V. G. t. Vid, at eftersom vi naadigst komme udi Forfaring, hvorledes Sæms Gaards Bygning aldeles at skulle være forfalden, da bede vi dig og ville, at du tilholder menige Bønder under forne Sæms Gaard og Len, at de forne Gaards Bygning, eftersom de af gammel sedvanlig Brug ere tilforpligt, igjen reparere og saa fremdeles ved Magt holde. Cum claus. consv. Kjøbenhavn 8 Mai 1618. Ibidem.

Gunde Lange fik Missive Skjærbaade at lade forferdige anr.

C. IV. V. G. t. Vi bede dig og ville, at du med det første muligt er der udi dit Len efter vores derom udgangne Brev og din underdanigste Erklæring lader bygge en Skjærbaad efter den

Skabelon og Maneer, som her paa Holmen gjort og opsat er. Cum claus. consv. Kjøbenhavn 8 Mai 1618. T. IV. 78. Afskr. VII. 370.

Søfren Bundssøn fik Missive sig om nogen Mangel at erklære anrørendes.

C. IV. V. G. t. Vi bede dig og hermed byde, at, naar du hermed besøges, [du] dig om hvis Mangler, som udi vort Renteri med din egen Haand underskreven og dig selv i Synderlig[hed] til at svare vedkommer, imod os erklærer. Cum claus. consv. Kjøbenhavn 8 Mai 1618. Ibidem.

Gunde Lange fik Brev at begive sig op til sit Len, tvende Skippere anlangende.

C. IV. V. G. t. Vi bede dig og ville, at du nu strax begiver dig op til dit Len, du naadigst af os er med forlenet, og der sammesteds er overværendes tilstede, imeden Skipperen paa vort Skib Raphael fra sig til den anden Skipper leverer, hvis Skibsredskab. Tømmer og andet han har udi Forvaring. Udi lige Maade ville vi, at du alt hans øvrige Tømmer, som findes hos forne vort Skib Raphael, med det allerførste hid neder til vor Kjøbsted Kjøbenhavn forskikker. Cum claus. consv. Kjøbenhavn 8 Mai 1618. Ibidem.

Styring Boel fik Missive Henrik Becher udi hans Len anrørendes.

C. IV. V. G. t. Vid, at eftersom vi naadigst forfare, en, ved Navn Henrik Becher, der udi dit Len en Skude at have ladet bygge, som skal være større, end som nogen at lade bygge tilstedes, da ere vi naadigst tilfreds, at han forne Skude maa, eftersom han begyndt har, fuldferdige, dog at han gjør nøiagtig Forsikring, sig forne Skude ikke uden vor Forlov til nogen fremmede at ville afhænde. Cum claus. consv. Kjøbenhavn 8 Mai 1618. Ibid.

Hr. Jens Sparre fik Missive Olaf Pederssøn [Maaneskjolds] Arvinger anrørendes.

C. IV. V. s. G. t. Vi bede eder og ville, at I med allerførste Leilighed tilholder afgangne Olaf Pederssøn, som med vort Slot Vardøhuus naadigst var forlenet, hans Arvinger, at de dem samtligen om hvis Restants, som de paa forne Olaf Pederssøns Regnskab findes at være skyldige, erklære, hvilken Restants vi naadigst ville, at I siden ved Lov og Ret af dem paa vore Vegne lader udfordre. Cum claus. consv. Kjøbenhavn 8 Mai 1618. T. IV. 78. Afskr. VII. 370.

Jens Juel fik Brev at skulle lade Thomas Jørgenssøn,

Skipper paa Jægeren, til Drammen indtage Deler og Furutømmer og med ham skikke Admiralen paa Holmen en rigtig Fortegnelse paa hvis han indbekommer, saa og hvad Dag han bliver tillad og seglferdig, og hvorledes han sig forholdet har. Kjøbenhavn 11 Mai 1618. T. IV. 78. Afskr. VII. 371.

Udi lige Maade fik Brev, Christen Anderssøn, Skipper paa Turtelduen, skal og til Drammen indtage Master, Deler og Sparrer. Actum ut supra.

Claus Daa fik Brev en sine Fogder anrørendes.

C. IV. V. G. t. Vid, at eftersom nærværendes Brevviser, Laurits Markurssøn, Borger udi vor Kjøbsted Bergen, underdanigst til os har suppliceret, anlangendes nogen Gjæld, som en dine Fogder, ved Navn Søfren Rasmussøn, ham skulle skyldig være, eftersom du af denne hans herhos føiede Supplikation ydermere har at erfare, da bede vi dig og ville, at du for^{ne} Laurits Markurssøn i samme Sag til Rette forhjælper, saavidt det med Lov og Ret skee kan, saa han uden vidtløftig Proces og Rettergang kan blive betalt og contenteret og vi dermed ikke ydermere skulle besverges. Cum claus. consv. Kjøbenhavn 11 Mai 1618. T. IV. 79. Afskr. VII. 371.

Hr. Jens Sparre fik Missive Elfsborg Fæstning anrør.

C. IV. V. s. G. t. Vi bede eder og ville, at I strax, naar I dette vort Missive bekommer, til eder paa vort Slot Baahuus beskeder alt det Krigsfolk, ihvad Navn de have kan, som hidindtil paa vort Slot Elfsborg er holdt, og i deres Sted igjen didskikker 10 af Baahuus's Knegte, som sammesteds indtil paa videre Besked en om den anden kan holde Vagt i Porten, og naar samme Krigsfolk did er kommen, skal I dem aftakke og genisten forløve og dermed strax fortfare, saa de visseligen inden 8 Dage efter dette vort Brevs Levering bekomme deres fuldkommen Afsked. Sammeledes ville vi, at hvis Krud paa for^{ne} vort Slot Elfsborg findes, I det derfra og [til] for^{ne} vort Slot Baahuus lader føre, og efterhaanden, naar nogle vore Skibe did henkomme, skulle I udi lige Maade lade nedføre alle Kobber- og Jernstykker med deres Tilbehøring saa og Kobber- og Jernvare, ihvad Navn det have kan, som der findes og ikke er nagelfast, og det hid neder med samme Skibe lade fremkomme, dog skal der blive 3 ringe Jernstykker, som skal ved Porten paa et beleiligt Sted indtil videre Besked sættes; desligeste kan I og efterhaanden derfra lade føre hvis eder selv der paa Slottet er tilhørendes,

og har vi naadigst befalet nærværendes Brevviser, vores Kantsellibud, paa dette vort Missive at skulle tage af eder Recipisse og Beviis. Cum claus. consv. Kjøbenhavn 11 Mai 1618. T. IV. 79. Afskr. VII. 371.

Alexander Raab von Papenheim fik Brev Salt anrør.

C. IV. V. G. t. Vi bede dig og ville, at du af disse tvende Skippere, Søfren Markurssøn paa Lybske Kreier og Thomas Nibe paa Riberpriis, annammer hvis Salt de udi nærværendes Sommer dig tilførendes vorde, og igjen lader levere dem Salt von Salt, som de skulle hid neder føre, saa de uopholdet bekomme deres Ladning, og tager Beviis paa, hvis du annammer, saa og med dem hidskikker vores Admiral her paa Bremerholm til Hænde en rigtig Fortegnelse paa hvis Salt von Salt de indbekomme, og hvad Dag de blive tillad og seglferdig, saa og hvorledes de sig, imidlertid de der sammesteds blive, forholde. Cum claus. consv. Kjøbenhavn 12 Mai 1618. T. IV. 79. Afskr. VII. 372.

Jens Juel og Gunde Lange finge Breve at forskaffe Laurits Villumssøn, Skipper paa Raphael, saa mange Skibsfolk, som han behøver til at føre det til Kjøbenhavn, saa og nødtørftig Fetalie til forne Folk og andet, hvis ham dertil endeligen vil fornøden gjøres. Kjøbenhavn 12 Mai 1618. Ibidem.

Styring Boel fik Brev at lade Peder Lessø, Skipper paa Samsing, bekomme en Skibsladning Egetømmer. Kjøbenhavn 13 Mai 1618. Ibidem.

Frants Kaas fik Bevilling at mue selge Jordebogens Indkomst af Nordlandene.

C. IV. G. a. v., at vi af vor synderlige Gunst og Naade have undt, bevilget og tilladt og nu med dette vort aabne Brev unde, bevilge og tillade, at os elskelige Frants Kaas til Skovsgaard, vor Mand, Tjener og Befalingsmand udi Nordlandene, maa herefter selge og afhænde, og indtil vi anderledes derom tilsigendes vorde, til Borgerskabet her udi vor Kjøbsted Kjøbenhavn hvis Vare og Indkomst han efter Jordebogens Indhold udaf Nordlandene, som han af os naadigst med forlenet er, aarligen paa vore Vegne har at annamme og oppebære. Cum inhib. sol. Kjøbenhavn 16 Mai 1618. R. IV. 52. Afskr. VII. 28.

Doctor Leonhard Meisner fik Bevilling paa et Præbende og Kannikedom udi Oslo Domkirke, som vacerede efter afgangne Carsten Fogett, forrige Tydske Kantselliforvant. Juxta stylum solitum. Kjøbenhavn 18 Mai 1618. R. IV. 52. Afskr. VII. 29.

Gabriel Kruse fik Brev Anders Albertssøn i Stavanger anrørendes.

C. IV. V. G. t. Vid, at eftersom Anders Albertssøn, Borger udi vor Kjøbsted Stavanger, underdanigst os har ladet tilkjendegive og sig beklaget, hvorledes han der sammesteds skal have været fængslig anholden, saa han ikke har kunnet ført Vidnesbyrd udi en Sag, som han der havde for Retten at udføre, da bede vi dig og ville, at du grangiveligen forfarer, om saadant skeet er, og siden Øvrigheden der udi Byen, saafremt dem noget Retten til Forhindring at have handlet og ham uforrettet, lader tiltale og stande til Rette, som vedbør. Cum claus. consv. Kjøbenhavn 18 Mai 1618. T. IV. 79. Afskr. VII. 372.

Gerlof Nettelhorst fik Brev et Mageskifte anrørendes.

C. IV. V. G. t. Vid, at denne Brevviser, Jon Anderssøn, boendes paa Hole Gaard i Ide Len, underdanigst af os har været begjerendes til Magelaug at maa bekomme, hvis vi og Kronen eier saavelsom Ide Prestebol udi forne hans Gaard, eftersom du den Leilighed af hans herhos føiede Supplikation ydermere har at erfare, baade paa det han er begjerendes, som det han igjen vil udlægge, da ere vi naadigst tilfreds, at samme Mageskifte maa skee, dog at os og Kronen i ingen Maade skeer for kort, men til Gavn og Fordeel saavelsom og Prestebolet; bedendes dig og ville, at du om des Leilighed flittelig forfarer, og, saafremt du kanst eragte, os og Kronen saavelsom Prestebolet paa samme Skifte kan have nogen Fordeel, at du da dermed paa vore Vegne til Ende gjører. Cum claus. consv. Kjøbenhavn 18 Mai 1618. T. IV. 80. Afskr. VII. 373.

Gunde Lange og Caspar Markdaner finge Breve Knapholt anrørendes.

C. IV. V. G. t. Vi bede dig og ville, at du med det første og siden aarligen paa Skovene udi dit Len lader hugge Bøge-Knapholt til 100 Lester Tønder og samme Knapholt siden lader henføre og forskaffe til Saltverket udi Langesund. Cum claus. consv. Kjøbenhavn 23 Mai 1618. Ibidem.

Alexander Raab von Papenheim fik Brev en Saltpande at lade gjøre anrørendes.

C. IV. V. G. t. Vid, at eftersom der nu skal være mere Aftog paa hvis Salt vi der ved Langesund lade syde, end tilforn, da bede vi dig og ville, at du endnu lader gjøre og forferdige en Saltpande, og hvis Jernplader dertil vil behøves, har du

efter vor Befaling at fordre hos os elskelige Jens Juel til Kjeldgaard, vor Mand, Raad, Statholder udi vort Rige Norge og Embedsmand paa vort Slot Akershuus, og hvis den kommer at koste, har du dig til Regnskab at lade føre. Cum claus. consv. Kjøbenhavn 23 Mai 1618. T. IV. 80. Afskr. VII. 373.

Jens Juel fik Brev at lade Alexander Raab von Papenheim, naar han derom gjør Anfordring, bekomme saa mange Jernplader, som han kan have fornøden til Saltverket udi hans Len. Kjøbenhavn 23 Mai 1618. Ibidem.

Styring Boel fik Brev at lade Olaf Kortssøn, Skipper paa den store Byss i Egevaag Havn udi Lister Len, indtage Egetømmer og det at føre til Kjøbenhavn. Kjøbenhavn 23 Mai 1618. T. VI. 80. Afskr. VII. 374.

Forordning om Egetømmer paa Agdesiden udi Norge.

C. IV. G. a. v., at eftersom vi erfare, adskilligt Egetømmer imod vores aabne udgangne Mandater udaf Nedenes, Mandals og Lister Lene udi vort Rige Norge at udføres, da, paa det saadant maa forekommes, have vi naadigst for godt anseet, dermed saaledes efter denne Dag at skulle forholdes, at hvis Tømmerlast nogen udlændisk, som ikke er vor Undersaat, vil kjøbe og sig tilforhandle, den skal paa Strandbakken tilsammen føres og ikke indskibes, førend Bondelensmanden selvanden eller selvtredie, eftersom vor Embedsmand forordnendes vorder, derhos været og det beseet har, og siden saavidt muligt ved hans Vidskab indskibes; dog skal forne Bondelensmand ikke utilbørligen nogen opholde, saafremt han derfor ikke vil stande dem, som opholdes, til Rette for hvis Skade de over samme Forhaling og Ophold lidendes vorde, eftersom vedbør. Bedendes og bydendes vor Lensmand udi forne Nedenes, Mandals og Lister Lene saa og Fogder og andre, som udi samme Lene nogen Befaling paa vore Vegne have, at I have grangivelig Agt og Indseende, at denne vor Mandat bliver efterkommet; saafremt nogen fordrister sig herimod at gjøre, da at straffes som den, vor Mandat og Forordning ei agte ville; og dersom nogen befindes kan at have nogen Videnskab om saadant og det ikke giver tilkjende, da skal den udi lige Maade som vor Mandats modvillige Foragtere straffes. Herefter sig alle og hver kan vide at rette og for Skade at tage vare. Kjøbenhavn 29 Mai 1618. R. IV. 52. Afskr. VII. 29.

Knut Urne fik Brev Søfren Schreder udi Kjøbenhavn anr.

C. IV. V. G. t. Vid, at denne Brevviser, Søfren Villads-

søn Schreder, Borger og Indvaaner her udi vor Kjøbsted Kjøbenhavn, underdanigst til os har suppliceret og sig beklaget, hvorledes han for nogen Tid siden forleden skal have laant og forstrakt en Skipper ved Navn Jon Beck, Borger der udi vor Kjøbsted Bergen, paa sin og hans Medrederes Vegne en Summa Penge efter hans derpaa udgivne Haandskrifts Lydelse, eftersom du videre af hans herhos føiede Supplikation ydermere har at forfare, med underdanigst Begjering, hannem naadigst af os derudinden til sin Betaling maatte til Rette forhjælpes, da bede vi dig og ville, at, naar han eller hans Fuldmægtige dig hermed besøger, du da endelig hos forne Redere det saaledes forordner, at han uden nogen lang Proces og Rettergang maa bekomme, hvis han forne deres fuldmægtige Skipper i saa Maade laant og forstrakt har, med hvis Omkostning og Rente han efter hans Haandskrifts Lydelse kan have at fordre, anseende, at det er udi sig selv billigt, saa vi for videre hans Overløb maa blive forskaanet. Kjøbenhavn 29 Mai 1618. T. IV. 80. Afskr. VII. 374.

Hr. Jens Sparre fik Brev 5 Skyttebaade at lade forferdige anrørendes.

C. IV. V. s. G. t. Vi bede eder og ville, at I med det første, muligt er, lader bygge og forferdige 5 Skyttebaade paa de Steder og eftersom medfølgende os elskelige Hr. Jørgen Lunge til Odden, Ridder, Marsk udi vort Rige Danmark og Befalingsmand udi Vestervig Kloster, hans Erklæring indeholder og udviser, og hvis Tømmer og anden Bekostning, som efter forne Erklæring til forne Skyttebaade vil anvendes og behov gjøres, ville vi, at I efter Norges Lov tilholder Bønderne at udlægge og contribuere saa og efter forne Norges Lov Tømmeret paa de Skove, det kan bekommes, lader hugge. Kjøbenhavn 29 Mai 1618. T. IV. 81. Afskr. VII. 374.

Alexander Raab von Papenheim fik Brev, at han skulde, det første muligt er, der udi hans Len efter Hs. Maj.s derom udgangne Brev og hans Erklæring lade bygge en Skjærbaad efter den Skabelon og Maneer, som paa Holmen gjort og opsat er. Kjøbenhavn 29 Mai 1618. T. IV. 81. Afskr. VII. 375.

Styring Boel fik Brev 3 Skyttebaade anrørendes.

C. IV. V. G. t. Vi bede dig og ville, at du med forderligste Leilighed lader vurdere de 3 Skyttebaade, som Bønderne udi dit Len for nogle Aar siden efter vores naadigste Anordning have ladet bygt og bekostet, og dem siden hid ned til vor Kjøb-

sted Kjøbenhavn lader forskikke, anseendes, vi naadigst ere til Sinds Bønderne at lade igjen give, hvis de blive vurderet for, at de siden andre Skyttebaade, eftersom vi nu nylig have ladet befale, kunne gjøre og forferdige lade. Kjøbenhavn 30 Mai 1618. T. IV. 81. Afskr. VII. 375.

Knut Urne fik Brev Kirstine, Gerlich Pederssøns udi Bergen, anrørendes.

C. IV. V. G. t. Vid, at eftersom nærværendes Brevviserske, Kirstine, Gerlich Pederssøns, Indvaanerske udi vor Kjøbsted Bergen, underdanigst til os har suppliceret, givendes tilkjende, hvorledes hun formedelst en Supplikats, hun her udi vort Kantselli os underdanigst at offereres har leveret, skal af os elskelige Søfren Søfrenssøn, Borgermester udi forne vor Kjøbsted Bergen, være paa det høieste eftertragtet og udi Rette stevnet og derudover af dig og os elskelige Jens Bjelke til Østeraat, vor Mand, Tjener og Norges Riges Kantsler, tildømt til os at udgive 4 Mark Sølv og stande forne Søfren Søfrenssøn en 6 Mands Dom, da, efterdi vi for nogen Tid forleden har naadigst ladet vor Befaling til dig udgaa, at de Personer, som over forne Søfren Søfrenssøn noget havde til os selv klaget, ikke skulle derfor eftertragtes, bede vi dig og ville, at du det saaledes forordner, at forne Kirstine, Gerlich Pederssøns, intet ydermere for samme Supplikats bliver eftertragtet eller anmodet, meden haver ellers flittig Indseende, at udi den Arvesag, hun ved Retten har og agter at udføre, som er Hovedsagen, hende intet andet vederfares end den Deel, Billighed og Retten kan være gemæs, og ikke derudinden forhindres, eller hende udi nogen Maade ved Practique, ihvad Navn de helst have kan, noget ubilligt anmodes, forordnendes hendes Huusbond efter vores forrige Befaling en Verge, som udi samme Sag bør og kan procedere, saa og at du udi lige Maade endeligen tilholder Morten Sprange, Borger der sammesteds, at han efter Borgermesters og Raads Dom fra sig leverer, hvis han er tildømt at skulle fra sig antvorde, og ellers denne hendes Sag lader dig udi alle andre Maader være angelegen, saa vi for des videre Molestation kunne blive forskaanet. Kjøbenhavn 30 Mai 1618. Ibidem.

Jens Juel fik Brev Thorben Thorbenssøn [Skaktavls] Arv anrørendes.

C. IV. V. s. G. t. Vider, eftersom nærværendes [Brevviser], Thorben Thorbenssøn, underdanigst for os har ladet beklage,

hvorledes hans Stiffader, Hans Winche, ham hans Fædrenearv og Odelsgods skal forholde, uanseet, forne Hans Winche udi sidstforleden Herredage, som stod udi vort Rige Norge, blev af os og vore elskelige Danmarks Riges Raad tildømt forne Thorbjørn (sic) Thorbenssøn forne Arv at lade følge og endogsaa tidt og ofte derefter af os elskelige Envold Kruse til Hjermitslevgaard, vor Mand, Raad og den Tid Statholder udi vort Rige Norge, er vorden befalet og paamindet forne vor og Rigens Raads Dom at efterkomme, hvilket altsammen uagtet skal han endnu modvilligen forne Arv forne Thorben Thorbenssøn til største Skade hos sig beholde, da bede vi eder og ville, at I strax forne Rettens og vor og vores elskelige Rigens Raads Doms Foragtere tilholder, at han strax endeligen er tilfortænkt forne Arv fra sig at levere, desligeste har flittig Tilsyn med, at forne Thorben Thorbenssøn udi alle Maader vederfares, hvis lovligt, christeligt og ret er. Kjøbenhavn 30 Mai 1618. T. IV. 82. Afskr. VII. 376.

Hartvig Huitfeldt fik Brev Skifte mellem Anders Blum og hans Stifbørn anrørendes.

C. IV. V. G. t. Vid, eftersom vi nogen Tid forleden naadigst have bevilget os elskelige Anders Blum til Kambo at maatte udi din Overværelse selge og afhænde af hans Stifbørns Gods deres Gjæld med at betale, og nu naadigst forfare, ingen Skifte eller Deling imellem forne Anders Blum og dem endnu at være gjort, da bede vi dig og ville, at du med det første, skee kan, med ham Skifte beraimmer og siden, imidlertid samme Skifte paastaar, dig forne Børns Vergemaal paatager og forestaar, havendes flittig Indseende, at dem paa samme Skifte intet andet, end hvis lovligt og ret er, anmodes og vederfares eller og mere af deres Gods selges, end som til deres Gjæld at betale endeligen vil fornøden gjøres, saa og derefter har flittig Inspektion og Tilsyn, at intet af forne Børns Gods selges eller dem i nogen Maade fravendes. Kjøbenhavn 30 Mai 1618. Ibidem.

Hr. Jens Sparre fik Kvittantiarum for den visse og uvisse Rente og Indkomst af Bakke Kloster, beregnet fra Philippi Jacobi Dag 1608, han det bekom, og til Anno 1611, han det kvit blev. Kjøbenhavn 30 Mai 1618. R. IV. 53. Afskr. VII. 29.

Hr. Jens Sparre fik Brev nogen Egebjelker at skulle kjøbe [af en Kjøbmand ved Elfsborg].[1] Kjøbenhavn 30 Mai 1618. T. IV. 82. Afskr. VII. 377.

[1] Udelades her som Norge uvedkommende.

Hr. Jens Sparre fik Brev Egebjelker for 2000 Daler at skulle indkjøbe.

C. IV. V. s. G. t. Vi bede eder og ville, at I der udi Egnen omkring eders Lene eder paa vore [Vegne] for 2000 Daler tilforhandler Egebjelker paa 17, 18, 20 eller flere Alne, og gjøres det ikke behov, at det altsammen skal være stort og stærkt Tømmer, medens en Part deraf maadeligt, og det for ringeste Kjøb, muligt er; vi tilskikke eder herhos forne 2000 Daler, ikke tvivlendes paa, I jo gjør herudinden eders største Flid; og naarsomhelst I forne Tømmer har tilveiebragt, skulle I eder imod os erklære, paa hvad Sted det findes, saa vi det siden ved Skibe kunne lade affordre. Kjøbenhavn 31 Mai 1618. T. IV. 82. Afskr. VII. 377.

Jens Juel fik Brev at skulle med det allerførste indskikke for Sundby Færge 200 gode Tylvter Danmarks-Deler, som skal forbruges til Fredriksborgs Bygning, og han fragter Skib, som dem kan fremføre, og føre sig det til Regnskab. Kjøbenhavn 31 Mai 1618. T. IV. 83. Afskr. VII. 377.

Hr. Jens Sparre fik Brev at skulle lade Skipperen paa (Engelen) (Jonas) udi Gulmar indtage sin Ladning af Eg, Gran og Spirer og siden at begive sig ind for Daulykke Slot at losse. Cum claus. sol. Kjøbenhavn 2 Juni 1618. Ibidem.

Udi lige Maade fik Alexander Papenheim Brev at lade Olaf Nyborg bekomme sin Boierts Ladning med Slaar (sic) til Duehaven for Fredriksborg. [Kjøbenhavn 2 Juni 1618] Ibid.

Jørgen Krag fik Kvittantiarum paa afgangne Christen Wind til Grundet hans Vegne for hans Afgift og den uvisse Rente og Indkomst af Vardøhuus, Finmarken og Senjen Lene, som han af salig, høilovlig Ihukommelse Kong Fredrik II var med forlenet, beregnet fra St. Michels Dag 1579, han det bekom, og til St. Michels Dag 1580, han det kvit blev. Kjøbenhavn 4 Juni 1618. R. IV. 53. Afskr. VII. 30.

Styring Boel fik Brev Tunsbergs Borgere anrørendes.

C. IV. V. G. t. Vid, at eftersom du underdanigst er begjerendes vores naadigste Villie at maatte vide, hvorledes du dig skal forholde imod de Borgere udi vor Kjøbsted Tunsberg, som, formedelst at de have brugt Landkjøb der udi dit Len, skal have forbrudt hvis Gods de havde med at fare, da bede vi dig og ville, at du udi den Sag tager en endelig Dom og siden dig efter

Dommens Indhold forholder. Cum claus. consv. Kronborg 11 Juni 1618. T. IV. 83. Afskr. VII. 377.

Styring Boel fik Brev to Skyttebaade at lade bygge udi hans Len.

C. IV. V. G. t. Vid, at eftersom du for nogen Tid siden har bekommet vor naadigste Missive at skulle lade gjøre et Overslag, hvormange Skyttebaade der udi dine Lene kunde opbygges, da, efterdi du nu selv dig imod os har erklæret, to Skyttebaade udi dine Lene at kunne forferdiges, bede vi dig og ville, at du med første Leilighed lader bygge samme to Skyttebaade, og ville vi, at de skal bygges efter den Skabelon og Maneer, som den er, som staar paa Bremerholm ved vort Slot Kjøbenhavn opbygget; ellers skal alting hermed forholdes efter vores forrige til dig udgangne Befaling. Cum claus. consv. Kronborg 11 Juni 1618. T. IV. 83. Afskr. VII. 378.

Alexander Papenheim fik Brev, Hertug Fredrik af Holsten at maa sig tilforhandle Skibsmaster.

C. IV. V. G. t. Vi bede dig og ville, at naar den høibaarne Fyrste og Herre, Hr. Fredrik, Arving til Norge, Hertug til Slesvig, Holsten etc., Hans Kjærlighed dig hermed ved hans Fuldmægtige lader besøge, du da Hans Kjærligheds Fuldmægtige tilsteder der udi dine Lene af vore Undersaatter 80 Mastetræer, hver 90 Fødder lang, sig for Betaling at tilforhandle og derfra at udskibe, dog at os deraf gives den tilbørlig Told og Rettighed, som os bør med Rette. Cum claus. consv. Fredriksborg 18 Juni 1618. Ibidem.

Jens Juel fik Brev at skulle lade Thomas Lolike, Skipper paa Jægeren, ved Oslo indtage Deler, Jern og Tjære og det at føre til Kjøbenhavn etc. [Kjøbenhavn 22 Juni 1618]. Ibidem.

Udi lige Maade fik Jens Juel Brev Christen Nilssøn, Skipper paa Ørnen, at forskaffe Ladning af Deler, Jern og Tjære etc. Kjøbenhavn 22 Juni 1618. Ibidem.

Claus von Ahnen fik Brev at forskaffe Christen Anderssøn, Skipper paa Turtelduen, ved Drammen hans Last af Sparrer eller og af Deler. Ibidem.

Udi lige Maade fik Styring Boel Brev udi hans Len paa Agdesiden at forskaffe Skipperen paa Kolding Skib hans Last af Egetømmer. Item Styring Boel at forskaffe Skipperen paa Vildmanden hans Last ogsaa af Egetømmer. Ibidem.

Sammeledes fik Hr. Jens Sparre Brev, Christen Nilsøn, Skipper paa den Hollandske Bysse, som skal til Hastingsund (sic), der udi hans Len at forskaffe ham Last af Spirer. Kjøbenhavn 22 Juni 1618. T. IV. 83. Afskr. VII. 378.

Alexander Raab von Papenheim fik Brev noget Salt at skulle lade annamme.

C. IV. V. G. t. Vid, at vi naadigst have befalet os elskelige Morten Jenssøn og Hans Meckelborg, Toldere udi vor Kjøbsted Helsingør, os til Bedste at skulle lade kjøbe en Skibslast Spansk Salt og det op til dig til Langesund at forskikke; thi bede vi dig og ville, at du samme Salt lader annamme og deraf Salt von Salt lader gjøre. Cum claus. consv. Kjøbenhavn 23 Juni 1618. T. IV. 84. Afskr. VII. 379.

Alexander Papenheim fik [Brev] at skulle lade Skipperen paa Raphael indtage udi Langesund Salt von Salt og forskaffe ham saa mange Deler, som han Skibet med kan garnere, saa Saltet derudi vel kan forvares. Cum clausula solita. Kjøbenhavn 25 Juni 1618. Ibidem.

Jens Juel fik Brev at skulle lade Otto von Qualen, Slotsherre paa Flensborg, bekomme 150 Tylvter Deler, hver Dele 2 Tummel tyk, og 250 Tylvter Deler noget ringere, som han der til adskillig Bygning skal forbruge, naar han Skib derefter opskikkendes vorder, etc. Kjøbenhavn 26 Juni 1618. Ibidem.

Bevillingsbrev paa Master og Spirer udi Bratsberg Len at maa udføres.

C. IV. G. a. v., eftersom vi af synderlig Betænkende nogen Tid siden forleden have ladet forbyde Master og Spirer ud af Bratsberg Len udi vort Rige Norge ikke at mue udføres, da ville vi samme vort Forbud naadigst igjen have opgivet, saa det herefter, og indtil saalænge vi anderledes derom tilsigendes vorde, maa og skal være enhver frit fore at udføre saa mange Master og Spirer, som der sammesteds kan bekommes og paa Odelsbønders Skove hugne ere, dog at de til os og Kronen efterne Told og Rettighed udgive, som er:

af en Mast, som er tyk 16 Palmer, ... 4½ Rdl.,
af en Mast, tyk 14 Palmer, ... 2 Dlr. 1 ß,
af en Mast eller Spire, tyk 12, 11 og 10 Palmer, 3 ß,
af en Tylvt Spirer, 9, 8, 7 og 6 Alne lange, . ½ Dlr.
hvilken forne Told af Tolderne udi forne Bratsberg Len skal an-

nammes og til Regnskab føres. Dog ville vi hermed ikke have forstaaet hvis Master vore egne Undersaatter der hente og hid ind i Riget føre, men alene de, som fremmede ud af Riget føre. Bedendes og bydendes forne Toldere udi forne Bratsberg Len, at de have flittig Indseende med, at ingen saadanne Master eller Spirer der ud af Lenet blive udførte, medmindre forne Told til os og Kronen bliver erlagt, saafremt de ikke selv derfor ville stande os til Rette. Kjøbenhavn 26 Juni 1618. R. IV. 53. Afskr. VII. 30.

Alexander Raab von Papenheim fik Brev Master anrør.

C. IV. V. G. t. Vi tilskikke dig herhos vores aabne Brev og Forordning om Told af Master og Spirer, som ud af dit Len af fremmede blive udførte, des Leilighed du videre deraf har at erfare; thi bede vi dig og ville, at du forne vort aabne Brev der udi dit Len, hvor behov gjøres, lader læse og forkynde saa og siden tilholder Tolderne udi Lenet sig derefter at rette og forholde. Udi lige Maade bede vi dig og ville, at du dig med det første imod os erklærer, paa hvilke Steder og udi hvilke Havner der udi Lenet bedst kan bekommes Master til vor egen Skibsbehov, paa det vi de Steder og Havner kunne lade forbyde; og ville vi, at du de Havner, til vor egen Behov tykkes tjenlige og beleilige at være, imidlertid, og indtil saalænge du paa din Erklæring bekommer vores naadigste Resolution, lader forbyde, saa ingen Master eller andet, som kan forhindre, at vi efterhaanden ikke kunne fra forne Steder og Havner Master til vort Behov bekomme, herforinden deraf udstedes. Cum claus. consv. Kjøbenhavn 26 Juni 1618. T. IV. 84. Afskr. VII. 379.

Knut Urne fik Brev en Misdæder, som uden endelig Dom er bleven henrettet, anrørendes.

C. IV. V. G. t. Vid, at vi naadigst ere kommen udi Forfaring, hvorledes en, ved Navn Nils Hemingssøn, [som] skal være dømt af Borgermester og Raad der udi vor Kjøbsted Bergen at miste sit Liv og rettes med et Sværd, skal for nogen Tid siden være foruden nogen endelig afsagt Dom levende parteret og lagt paa fem Steiler, formedelst han skal have bekjendt udi hans Pine, der han skal være bleven pinligen forhørt, at skal have med været og ombragt en Mand der udi forne Bergen, ved Navn Hoffward Ennertssøn, uanseet han, der han er kommen udi Kredsen og skulde rettes, skal være gangen slet derfra, som for os er gjort bevisligt, da bede vi dig og ville, at du med

største Flittighed lader forfare, hvorledes det sig med samme Sag har, og hvem samme Misdæder uden endelig afsagt Dom har ladet henrette og levendes partere, og hvo som derudinden findes skyldig, du da den lader med største Alvorlighed tiltale og Dom over ham hænde og dig efter Dommens Indhold forholde, anseendes, at vi sligt ingenlunde ville have ustraffet. Cum claus. consv. Kjøbenhavn 27 Juni 1618. T. IV. 84. Afskr. VII. 380.

Knut Urne fik Brev, en Fange for Borgen af sit Fængsel at maa entlediges.

C. IV. V. G. t. Vid, at eftersom nærværendes Brevviser, Paul Pederssøn, Borger og Indvaaner udi vor Kjøbsted Bergen, underdanigst for os har ladet klageligen andrage og tilkjendegive, hvorledes en ved Navn Nils Hemingssøn, som der for Byen skal være bleven rettet, skal have udlagt hans Hustrues Broder, Johan Blanche, at skal have med været at omkomme en Mand der udi for^{ne} Bergen ved Navn Hoffward Ennertssøn, hvorfor for^{ne} Johan Blanche skal være fængsligen anholden, med underdanigst Begjering, vi for^{ne} Johan Blanche naadigst ville tilstede at maatte sit Fængsel entlediges og sætte for sig Borgen, da bede vi dig og ville, at du for^{ne} Johan Blanche tilsteder en nøiagtig Borgen for sig at sætte at ville blive tilstede til Sagens Uddrett, og siden, naar Borgen er sat, lader ham af hans Fængsel udkomme, havendes flittig Indseende, at samme Sag med allerførste foretages og ved Loven endes. Cum claus. consv. Kjøbenhavn 27 Juni 1618. Ibidem.

Borgermester og Raad finge Missive i Oslo en Arv anlangendes.

C. IV. V. G. t. Vid, at eftersom nærværendes Brevviser, Nils Paulssøn, Borger og Indvaaner udi vor Kjøbsted Odense, underdanigst til os har suppliceret og tilkjendegivet, hvorledes ham en Arv der udi vor Kjøbsted Oslo efter hans afgangne Broder, Emmiche Paulssøn, skal være tilfalden, som I videre af hans herhos føiede Supplikation have at erfare, da bede vi eder og ville, at, naar I hermed besøges, I da ham til Rette forhjælpe, saa han uden vidtløftigere Proces og Rettergang maa vederfares hvis Lov og Ret er, paa det vi for videre hans Overløb maa blive forskaanet. Cum claus. consv. Kjøbenhavn 29 Juni 1618. T. IV. 85. Afskr. VII. 381.

Hr. Mauritius's, Prinds af Oranien, Falkefænger fik Bevilling paa 5 Aars Tid at maa paa adskillige Steder udi Norge fange Falke.

[Bevilling i sedvanlig Form for Peter von der Bruggen til i hans afdøde Broders Sted at drive Falkefangst i Lister Len, Stavanger Len, hele Agdesiden, Thelemarken og Bratsberg Len mod at erlægge den sedvanlige Told og Rettighed]. Kjøbenhavn 2 Juli 1618. R. IV. 53. Afskr. VII. 30.

Gabriel Kruse fik Brev to Skyttebaade anrørendes.

C. IV. V. G. t. Vid, at vi udaf din underdanigste Beretning naadigst forfare, at Borgerskabet der udi vor Kjøbsted Stavanger saavelsom Bønderne der udi dine Lene dem besverge ikke vel at kan afstedkomme de to Skyttebaade at lade bekoste og vedligeholde, som dem er paalagt ferdige [at] gjøre, da bede vi dig og ville, at du Borgerskabet saavelsom Bønderne endeligen tilholder samme to Skyttebaade at bekoste og siden altid vedlige at holde, efter vores forrige til dig udgangne Befalings Lydelse. Vi tilskikke dig nu to Skyttebaade, derhos en Optegnelse paa, hvormange Penge samme Skyttebaade og des Tilbehøring os har kostet, at du samme Penge af dem paa vore Vegne indfordrer og annammer og dem os siden til Regnskab lader føre. Cum claus. consv. Kjøbenhavn 4 Juli 1618. T. IV. 86. Afskr. VII. 382.

Lensmændene udi Norge, som ere disse efterfølgende: Hr. Jens Sparre udi Baahuus og Elfsborg Lene, Jens Juel, Akershuus, Alexander Raab von Papenheim, Bratsberg, Styring Boel, Agdesiden, Gabriel Kruse, Stavanger, Knut Urne, Bergenhuus, Claus Daa, Throndhjem, Frants Kaas, Nordlandene, og Claus Gagge udi Vardøhuus Len, finge Missiver Skattebreve anrørendes. [Befaling i sedvanlig Form at lade efterfølgende Skattebrev forkynde for Almuen, at iligne og indkræve Skatten samt at fremsende den til Rentekammeret]. Kjøbenhavn 4 Juli 1618. Ibidem.

Skattebreve til menige Bønder og Almue over alt Norge.

C. IV. Hilse eder alle, vore kjære, tro Undersaatter, Bønder og menige Almue, ihvosomhelst I tjene eller tilhøre, som bygge og bo over alt N. Len og des underliggendes Lene, evindeligen med Gud og vor Naade. Vider, at eftersom vi naadigst have for godt anseet her paa vort Land Amager en Fæstning at lade forferdige, vor Skibsflaade, Tøihuus, Slottet og den gammel By, som største Magt paaliggendes ere, til Defension og Forsikring, da, efterdi til des Behov en mærkelig Summa Pendinge vil anvendes og opgaa, foraarsages vi (endog vi det ellers gjerne havde gaaet forbi) eder som vore kjære, tro Un-

dersaatter (og det efter vores elskelige Danmarks Riges Raads Bevilling og Samtykke) om en mulig Hjælp at lade besøge, hvilken udi saa Maade, som efterfølger, af eder skal udgives og oppebæres, saa at hver Odelsbonde over alt vort Rige Norge, som har Odelsgods, skal give os Fjerdeparten af hans Rente udi dette Aar, eftersom han den oppeberger, intet undertaget; og hvilken Odelsbonde, som ikke har saamegen Indkomst, som kan beløbe 1 Daler, da skal han ligevel som en Leilænding give 1 Daler. Skulle og hver 10 Krone- og Leilændinge-Bønder lægges udi Læg sammen [etc. ordlydende med det ovfr. S. 269 i Uddrag meddeelte Skattebrev af 4 Juli 1608. — Skatten skal være udgiven til St. Martini Dag førstkommende]. Og skal vore Lensmænd have Fuldmagt at maa tage 2 Lod Sølv eller 1 Rigsdaler, medens dersom de en Rigsdaler ikke kunne afstedkomme, da maa de udi det Sted annamme saamange Smaapenge, som 1 Rigsdaler in Specie nu gjælder, som er firsindstyve og fem Skilling Danske, udi Steden for 2 Lod Sølv eller hver Daler. Cum claus. consv. et inhib. sol. Kjøbenhavn 4 Juli 1618. T. IV. 86. Afskr. VII. 383.

Jakob Beck til Beldring, Høvedsmand paa Aarensborg Slot paa Øsel, fik Kvittantiarum paa afgangne Axel Ugerup til Vabenø hans Vegne for Afgiften samt og for det uvisse af Utstein Klosters Len, beregnendes fra Philippi Jacobi Dag 1597, han det bekom, og til Philippi 1601, han det kvit blev. Kjøbenhavn 6 Juli 1618. R. IV. 54. Afskr. VII. 31.

Hr. Jørgen Lunge fik Kvittantiarum for al Indtægt og Udgift af Baahuus Len, beregnet fra Philippi Jacobi Dag 1613, han det bekom, og til Philippi Jacobi Dag 1618, han det kvit blev. Kjøbenhavn 6 Juli 1618. Ibidem..

Hr. Jørgen Lunge fik Kvittantiarum [for „Kronens Pante-Slot og Len"[1] fra 1613 til 1618].[2] Kjøbenhavn 6 Juli 1618. Ibidem.

Tage Erikssøns Følgebrev paa hvis som ligger til Lagmandsstolen paa Agdesiden, [som den forrige, afgangne Lagmand, Bendix Olssøn, før ham har havt, være sig udi Gods, Landskyld, Leding, Tiende, Lagmandstold, visse og uvisse Rente]. Kjøbenhavn 6 Juli 1618. Ibidem.

Jens Juel fik Brev Leiermaal anrørendes.

C. IV. V. s. G. t. Vider, at eftersom os elskelige Envold

[1] o: Elfsborg. [2] Udelades her som Norge uvedkommende.

Kruse til Hjermitslevgaard, vor Mand, Raad og Embedsmand paa vort Slot Tranekjær, forrige Statholder udi vort Rige Norge og Embedsmand paa vort Slot Akershuus, for nogen Tid siden har ladet tiltale en der udi Akershuus Len, som har været funden nøgen om Nattertide hos hans Hustrues Syster, og Dom over ham hændet at skulle lovverge sig, hvilket han ikke skal have kunnet gjort, medens er fælden af Loven, da, efterdi det er formodeligt, ham at være skyldig udi samme Gjerning, bede vi eder og ville, at I over ham lader hænde endelig Dom og eder efter Dommens Indhold forholder. Cum claus. consv. Kjøbenhavn 6 Juli 1618. T. IV. 87. Afskr. VII. 383.

Borgermester og Raad udi Bergen finge Brev Gregorius Kettwig anrørendes.

C. IV. V. G. t. Vid, at eftersom os elskelige Gregorius Kettwig, Borger og Indvaaner til Bremen, underdanigst for os har ladet andrage og tilkjendegive, hvorledes han for nogle Aar siden skal have forskikket der op til vor Kjøbsted Bergen en Antal Meel, hvilket skal være bleven skattet for udygtigt Meel, og derfor skal være bleven kjendt at være forfalden til os, hvorfor han paa de Tider underdanigst til os har suppliceret, vi naadigst ham samme Meel vilde løsgive, hvilket vi og af Gunst og Naade ham bevilgede, og nu beretter, somt af samme Meel at være kommen til Kontoret somt til Borgerne der udi forne Bergen, og derfor ingen Betaling at have bekommet, med underdanigst Begjering, vi naadigst ville lade gjøre den Forordning, at samme Meel ham maatte betales saa dyre, som det den Tid gjaldt der sammesteds og det værd kunde være, eftersom I videre have af hans herhos føiede Supplikation at erfare, da bede vi eder og ville, at I tilholde alle dem, saavel paa Bryggen som udi Byen, som af samme hans Meel bekommet have, at de endeligen ere tilfortænkte ham for samme Meel uden nogen Dilation og Forhindring at contentere og tilfredsstille og ham saameget derfor at give, som det den Tid værdt kunde have været, og have flittig Indseende, at ham ellers udi den Sag vederfares den Deel, Norges Lov og Ret er. Cum claus. consv. Kjøbenhavn 7 Juli 1618. T. IV. 88. Afskr. VII. 383.

Forordning om søfarende Folk og Baadsmænd udi Norge.

C. IV. G. a. v., at vi naadigst ere kommen udi Forfaring, hvorledes Indbyggerne udi vort Rige Norge, Adel og Uadel, som Skibshandel have, største Deel deres Skibe med fremmede

Folk bemande, hvorover det Norske Søfolk, som paa vor Flaade og ellers sig tilforn haver bruge ladet, ikke kan bekomme Tjeneste, naar de fra forbemeldte vor Flaade vorde forløvet, meden nødes sig af Fiskeri og ellers armelig at opholde og derover foraarsages af Landet imod vores kort forleden derom udgangne Mandat og Forbud sig at begive. Paa det nu forbe᷑ vores Mandat endeligen kan efterkommes og vores Undersaatter, som tjene ville, kunne have deres ærlige Ophold, have vi, vore Riger og Lande til Bestyrkelse, forbe᷑ vort Norske Søfolk til Gavn og Bedste og saadan anvoxende Uleilighed at forekomme, naadigst for godt anseet hermed at forordne saa og naadigst forordne, at i forbe᷑ vort Rige Norge ingen Adel eller Uadel, Borgere eller andre, som Skibshandel og Segladsen mue bruge og bruge eller bruge lade med Skibsparter og ellers ved indlændiske eller udlændiske, skulle herefter paa sine Skibe sig understaa at lade sig af fremmede Søfolk for gemene Baadsmænd betjene, medmindre samme fremmede ere Hustru og Bo havende udi vore Riger Danmark og Norge, saafremt de ikke samme deres Skibe eller Skibsparter med indehavende Gods til os og Kronen som de, vitterlige sig mod vores Mandater forgribe, ville have forbrudt. Thi byde vi hermed og strengeligen befale vore Fogder, Embedsmænd, Borgermestere, Raadmænd og alle andre, som paa vores Vegne have at befale, at [I] have flittig Indseende, at intet andet gemeent Baadsfolk end Danske og Norske paa nogen vores Undersaatters Skibe der udi vort Rige Norge, eftersom forberørt er, tilstedes, desligeste og at I selv eller ved eders Fuldmægtige paa alle eders underhavende Havner og Ladesteder nogle Gange aarligen alle forbenævnte vore Undersaatters Skibe visitere og lade visitere saa og Baadsmændene examinere, hveden de ere, paa det dette vores Mandat uden Argelist kan efterkommes, saafremt I ikke med det Skibs og Lasts Værd, som saaledes for eders Nachlæssighed og Forsømmelse med fremmede mod vores Forbud besættes, ville være til os og Kronen forfalden. Kjøbenhavn 12 Juli 1618. R. IV. 54. Afskr. VII. 31.

Styring Boel fik Missive at lade Skipperen paa den Hollandske Bysse enten udi Egvaag, Arnedal eller Flekkerøen Havner indtage Pæle med Hul. Cum claus. solit. Kjøbenhavn 14 Juli 1618. T. IV. 88. Afskr. VII. 384.

Ligesaadant et Missive til Styring Boel fik Skipperen paa den store Boiert; og Skipperen paa den forbrudte Hollænder ligesaa. Ibidem.

Forordning om Skotter og Friser, saa og Søfolk til Bergen.

C. IV. G. a. v., eftersom vi af vore Undersaatters, menige Bergen Bys [Indvaaneres] klagelig Forberetning naadigst komme udi Forfaring, hvorledes fremmede Nationer af Friesland og ellers med deres Skibe skulle begive sig til vor Kjøbsted Bergen, havendes med sig nogle Skibsfolk, kaldes Skodtzer, som ikke skal segle for nogen Hyre, men alene for Kjøbmandskab at drive og Parter, som de selv have udi Skib og Gods, saavelsom ogsaa med deres Skibe sig der sammesteds at opholde og efter Fragt at fortøve, Indbyggerne udi forne vor Kjøbsted Bergen, som Søfarten bruge, paa deres Næring og Bjering saa og vores Undersaatter og søfarendes Folk udi vore Riger Danmark og Norge til største Skade og Forarmelse, da, paa det saadan ulovlig Handtering og Kjøbmandskab, som forne Friser og Skodtzer (vore Undersaatter der sammesteds til Fortrængsel og Forprang) føre og drive, kan blive afskaffet, have vi naadigst været foraarsaget saaledes derom at forordne, at ingen af forne udlændiske Skibsfolk herefter, og indtil saalænge vi anderledes derom tilsigendes vorde, andet end deres Baadsmandsføring efter gammel Brug skal maa føre, hvilket de paa Torvet skulle selge og afhænde; ikke heller skal nogen af Indbyggerne udi forne Bergen maa fragte noget fremmed Skib derfra Byen, al den Stund og saalænge Danske eller Norske Skibe for Fragt ere at bekomme; saafremt nogen befindes noget fremmed Skib herimod at fragte, skal han tilbørligen derfor tiltales og straffes. Ei heller skal nogen fremmed Skipper, Underskipper, Høibaadsmand eller andre Skibsfolk maa føre eller lade sig bruge paa noget vore Undersaatters Skib, medmindre han er bosiddendes med Hustru udi vore Riger Danmark og Norge, anseendes, til saadant at forrette tjenligt Folk noksommelig af Danske og Norske Søfolk kan bekommes; dog dersom dygtige Styremænd ikke af Danske eller Norske kan bekommes, da mue fremmede bruges og tilstedes. Bede [vi] derfor og befale vor Lensmand paa vort Slot Bergenhuus saa ogsaa Borgermestere, Raad og alle andre, som derudinden Indseende bør at have, flitteligen at have Tilsyn, intet imod denne vores Forordning udi nogen Maader at handles eller tenteres, saafremt de ikke selv ville stande os til Rette. Kjøbenhavn 16 Juli 1618. R. IV. 55. Afskr. VII. 32.

Alexander Raab von Papenheim fik Kvittantiarum for Rorstold saa og for Told af Trælast, han har ladet an-

namme og oppebære udi Ide og Marker Lenes Gebet, beregnet fra Philippi Jacobi Dag 1604, han det bekom, og til Philippi 1609, han det kvit blev; den anden visse og uvisse Rente og Indkomst havde han kvit og fri. Kjøbenhavn 16 Juli 1618. R. IV. 56. Afskr. VII. 33.

Bispen i Oslo fik Brev en Prestemand udi hans Stift anrørendes.

C. IV. V. s. G. t. Vider, at eftersom nærværendes Prestemand, Hr. Peder Pederssøn, Sogneprest til Holden udi Bratsberg Len, underdanigst til os har suppliceret, beklagendes sig, hvorledes ham af os elskelige Alexander Raab von Papenheim skal være en Forpligt aftvungen og derudover udi adskillige Maader forurettet og fra sin Ret holden, eftersom I af denne hans herhos føiede Supplikation ydermere har at erfare, da, paa det han ikke ydermere skal have Aarsag til at besverge sig udi forne Forpligt at være forsnildet og fra sin Ret holden, have vi naadigst befalet og paalagt forne Alexander Raab von Papenheim ham forne sin Forpligt igjen at tilstille og siden hvis Sager, som forne Forpligt om formelder, ved lovlig Proces imod ham at udføre, bedendes eder og ville, at naar forne vor Befalingsmand forne Hr. Peder Pederssøn sin Forpligt igjen har tilstillet og ham for eder udi Rette stevnet, I da udi forne Sager, forne Prestemand paagjældendes og eder vedkommer at ordele udi, kjender og dømmer, eftersom I kan eragte Billighed og Retten at være gemæs, og som I ville ansvare og være bekjendt. Cum claus. consv. Fred[riksborg] 20 Juli 1618. T. IV. 88 Afskr. VII. 384.

Gabriel Kruse fik Brev Jørgen Kaas anrørendes.

C. IV. V. G. t. Vid, at eftersom os elskelige Jørgen Kaas til Havgaard, vor Mand og Tjener, for nogen Tid siden, der han har deelt og skiftet med hans Stifbørn efter hans afgangne Hustru og deres Moder, Fru Karen Banner, skal være af vore gode Mænd, som over samme Skifte efter vores naadigste Befaling været har, tildømt, at hvis Løsøre, som findes i Norge efter forne deres afgangne Moder, skulle møde her udi vor Kjøbsted Kjøbenhavn til den 8 Aprilis sidstforleden, hvilket endnu ikke skal være skeet, da, paa det forne vore gode Mænds Dom kan efterkommes, bede vi dig og ville, at du har flittig Indseende, at samme Løsøre med det allerførste bliver hid ned til forne vor Kjøbsted Kjøbenhavn forskikket. Cum claus. consv. Kjøbenhavn 25 Juli 1618. T. IV. 89. Afskr. VII. 385.

Jens Juel fik Brev nogen Deler at lade skjære og Fyr-Frø at lade samle anrørendes.

C. IV. V. s. G. t. Vi bede eder og ville, at I med første Leilighed lader skjære 600 Bredder, hver 2 Sol[1] tyk og 20 Fødder lang, som skal forbruges til nogen Bygning paa vort Slot Flensborghuus, saa de kan ligge tilrede strax paa Foraaret, naar os elskelige Otto von Qualen, vor Mand, Raad og Embedsmand paa forne vort Slot Flensborghuus, Skib derefter skikkendes vorder. Udi lige Maade bede vi eder og ville, at I lader tilhobe samle en Antal Fyr-Frø og forne Otto von Qualens Tjener, naar han samme Bredder affordrendes vorder, lader overantvorde og tilstille. Cum claus. consv. Kjøbenhavn 27 Juli 1618. T. IV. 89. Afskr. VII. 385.

Jens Juel fik Brev en Prest anrørendes.

C. IV. V. s. G. t. Vider, at os underdanigst er forberettet, afgangne Hr. Nils Thomissøn udi Ullensaker hans Arvinger at skal tilholde dem hvis Arv efter ham er falden efter et Stokkenevnd, som de har forhvervet, hvilket menes ikke saa rigtigt at skal være, som det sig bør; thi bede vi eder og ville, at I har flittig Indseende, at alt forne Hr. Nils Thomissøns Gods bliver vel forvaret, hensat, og at intet deraf bliver distraheret eller forrykt, førend alting bliver rigtigt beviist, som det sig bør. Cum claus. consv. Kjøbenhavn 28 Juli 1618. Ibidem.

Claus Daa fik Brev et Mageskifte udi hans Len anrørendes.

C. IV. V. G. t. Vid, at eftersom os elskelige Jakob Pederssøn der udi vor Kjøbsted Throndhjem underdanigst har været begjerendes til Magelaug at maatte bekomme en Øre udi en Gaard, kaldes Fos, liggendes i Orkedalen, udi hvilken han tilforn har to Øre og er bedste Mand og raader for Bygselen, hvorimod han underdanigst erbyder sig til Vederlag at ville udlægge til os og Norges Krone ½ Spand udi en Gaard, kaldes Myre, liggendes i Stjørdalen, da, saafremt samme Mageskifte kan skee os og Norges Krone til Gavn, bede vi dig og ville, at du samme Mageskifte til Ende gjører og det siden hid ind udi vort Kantselli forskikker; desligeste, eftersom du til os underdanigst har intercederet for et Kvindfolk der udi dit Len, som har bedrevet Blodskam, at hun maatte tilstedes at rettes med et Sværd, da ere vi naadigst dermed tilfreds. Cum claus. consv. Kjøbenhavn 29 Juli 1618. T. IV. 89. Afskr. VII. 386.

[1] d. e. Zoll.

Superintendenten over Throndhjems Stift fik Bevilling paa et Prestegjeld.

C. IV. G. a. v., at eftersom os elskelige hæderlig og høilærd Mand Mester Anders Christenssøn [Arreboe], Superintendent over Throndhjems Stift, underdanigst hos os har ladet andrage, vi naadigst ville tilstede ham at maatte nyde og beholde et Gjeld der udi Nordlandene, kaldes Lødingen, som hans Antecessor, afgangne M. Isak Grønbeck, ad gratiam naadigst var med forlenet, da have vi af synderlig Gunst og Naade undt, bevilget og tilladt og nu med dette vort aabne Brev unde, bevilge og tillade, at for^{ne} M. Anders Christenssøn for^{ne} Lødingen Gjeld maa nyde og beholde, indtil saalænge vi anderledes derom tilsigendes vorde, dog at han skal være forpligt en, to eller tre residerendes Kapellaner at holde, eftersom fornøden gjøres og hertildags sedvanligt har været, saa og altid paa hans egen Omkostning holde hos sig to eller tre unge lærde Personer, som ham fra Universitetet her udi vor Kjøbsted Kjøbenhavn opskikkes skal, hvilke skal tilholdes ved Skolen der udi vor Kjøbsted Throndhjem dagligen at læse og ellers sig forholde efter den Forordning, vi naadigst med det første ville lade udgaa, hvilke Personer maa, naar Kald der udi hans Stift vacerer og ledig bliver, promoveres, dog Ordinantsen uforkrænket udi alle Maade. Cum inhib. sol. Kjøbenhavn 30 Juli 1618. R. IV. 56. Afskr. VII. 33.

Hr. Jens Sparre fik Brev en Mølle ved Baahuus at lade bygge anrørendes.

C. IV. V. s. G. t. Vider, at vi naadigst have ladet handle og fortinge med nærværendes Tømmermand om den Mølle, som ved vort Slot Baahuus skal bygges og opsættes, eftersom I af det Brev og Kontrakt, vi med ham gjort har og udi vort Tydske Kantselli ladet forfatte, ydermere har at erfare, da bede vi eder og ville, at I for^{ne} Tømmermand udaf den Summa Pendinge, som for^{ne} vort Brev om formelder, lader efterhaanden bekomme, eftersom Arbeidet ganger for sig, havendes med ham ogsaa flittig Indseende, at han for^{ne} Mølle saaledes opbygger og forferdiger, som det sig bør. Cum claus. consv. Kjøbenhavn 2 August 1618. T. IV. 99. Afskr. VII. 399.

Knut Urne fik Brev 700 Musketter blandt Bønderne at uddele.

C. IV. V. G. t. Vi bede dig og ville, at du de 700 Musketter, dig allerede er vorden tilskikket, iblandt Odelsbønder der

udi dit Len uddeler og siden for^ne^ Odelsbønder tilholder dem at betale efter den Taxt og Værd, som du tilforn og de andre vore Lensmænd udi vort Rige Norge derom har fanget Befaling; og eftersom du underdanigst est begjerendes at vide, paa hvad Maneer de Skyttebaade udi dit Len skulle bygges, da ville vi, at du dem paa den Maneer lader bygge og forferdige, som en af dem er, vi allerede op til vor Kjøbsted Stavanger har ladet forskikke. Cum claus. consv. Kjøbenhavn 2 August 1618. T. IV. 99. Afskr. VII. 399.

Knut Urne fik Brev Søfren Søfrénssøn, Borgermester udi Bergen, for et Kvindfolk at lade tiltale.

C. IV. V. G. t. Vid, at eftersom os underdanigst er forebragt, at Søfren Søfrenssøn, Borgermester udi vor Kjøbsted Bergen, skal her paa Kjøbenhavn Slots Len udi Kollekoldt[1] beligget et Kvindfolk, ved Navn Kirstine Pedersdatter, og med hende avlet Barn, eftersom du af disse herhos føiede Vinder den Leilighed ydermere kan forfare, da bede vi dig og ville, du for^ne^ Søfren Søfrenssøn for saadan hans utilbørlig Gjerning lader tiltale og over ham hænde Dom, og saafremt han sig ville besverge og paaberaabe, saadanne Vinder udi hans Fraværelse at være tagen og ikke han har været til Vedermaals Thing, da kanst du ham befale, at han sig med det første hid ned begiver, hvor samme Vidnesbyrd udi hans egen Nærværelse skulle blive examineret og forhørt. Cum claus. consv. Kjøbenhavn 13 August 1618. T. IV. 99. Afskr. VII. 400.

Claus von Ahn fik Brev at fra sig levere Sæm, Eker Prestegjeld og Tolden til Hartvig Huitfeldt.

C. IV. V. G. t. Vi bede dig og ville, at du fra dig og til os elskelige Hartvig Huitfeldt til Skjelbred, vor Mand og Tjener, leverer vor og Norges Krones Gaard Sæm, Eker Prestegjeld saa og Tolden, som du en Tid lang udi Forlening havt har, eftersom hans Forleningsbrev udviser; udi lige Maade, at du ogsaa til for^ne^ Hartvig Huitfeldt overantvorder hvis Breve, Inventarium og andet, som bør at leveres og være hos Lenet. Cum claus. consv. Kjøbenhavn 13 August 1618. T. IV. 100. Afskr. VII. 400.

Befaling til Sigvart Gabrielssøn [Akeleye] og Gerlof Nettelhorst at skulle være overværendes, naar Claus von Ahn fra sig leverer Sæms Len.

C. IV. Hilse eder, os elskelige Gerlof Nettelhorst, Befa-

[1] Kollekote, nu Kollekolle.

lingsmand udi Munkeliv Klosters Len, og Sigvart Gabriel[ssøn], Befalingsmand udi Verne Klosters Len, vore Mænd og Tjenere, kjærligen med Gud og vor Naade. Vider, eftersom vi naadigst have forlenet os elskelige Hartvig Huitfeldt til Skjelbred, vor Mand og Tjener, med vor og Norges Krones Gaard Sæm og Eker Prestegjeld, da bede vi eder, befale og hermed Fuldmagt give, at, naar os elskelige Claus von Ahn til Nederhof, vor Mand og Tjener, fra sig leverer forne vor Gaard, I da ere overværendes tilstede og til forne Hartvig Huitfeldt overantvorde hvis Inventarium, Breve, Registre, Jordebøger og alt andet, som hos forne Gaard findes og bør at lades og overantvordes; desligeste at I og besigtige Bygningen paa forne Gaard og Ladegaarde der sammesteds, desligeste Sagerne, dertil liggendes ere, saavelsom til Smeltehuset, hvorledes det nu forefindes og er ved Magt holden, saa og begive eder paa Skovene, som til forne Gaard og Gjeld liggendes ere, hvorledes de ere fredede og ved Magt holdne, givendes det klarligen under eders Signeter fra eder beskrevet, som I ville antsvare og være bekjendt, og siden det til forne Hartvig Huitfeldt overantvorde. Cum inhib. sol. Kjøbenhavn 13 August 1618. T. IV. 100. Afskr. VII. 400.

Hartvig Huitfeldts Forleningsbrev paa Sæm Gaard og Eker Prestegjeld [samt Drammens Tolderi].

C. IV. G. a. v., at eftersom os elskelige Hartvig Huitfeldt til Skjelbred, vor Mand og Tjener, underdanigst har skjødt, givet og afhændt til os, vore Efterkommere, Konger udi Danmark, og Kronen noget hans Gods udi vort Rige Norge udi Akershuus Len liggendes, eftersom det Skjødebrev, han os derpaa underdanigst givet har, ydermere formelder og udviser, da have vi derimod saa og af synderlig Gunst og Naade undt og forlenet forne Hartvig Huitfeldt med vor og Norges Krones Len Sæm og Eker Prestegjeld, som os elskelige Claus von Ahnen til Nederhof, vor Mand og Tjener, til des udi Verge og Forsvar havt har, med des tilliggendes Bønder og Tjenere, vist og uvist, aldeles intet undertaget, [etc. mutat. mutand. ordlydende med Claus von Ahnens Forleningsbrev af 2 Mai 1614, ovfr. S. 523. — Afgiften skal regnes fra Philippi Jacobi Dag 1618]. Kjøbenhavn 13 August 1618. R. IV. 56. Afskr. VII. 33.

Hartvig Huitfeldt [fik] Følgebrev til Bønderne, til Sæm og Eker Prestegjeld liggendes. [I sedvanlig Form]. Kjøbenhavn 13 August 1618. T. IV. 100. Afskr. VII. 401.

Bispen i Throndhjem fik Brev en at examinere og til Kald i Fosen Len admittere.

C. IV. V. s. G. t. Vi bede eder og ville, at, saafremt I nærværende Person, ved Navn Melchior Hanssøn, befinder dygtig, bekvemmelig og saadan, at han baade med Lærdom og Levnet kan forestaa Guds Menighed, I da forordner ham til Sogneprest og Sjælesørger over Hinten Sogn[1] i Fosen Len, ei agtendes, hvad jus patronatus andre sig til samme Gjeld at have ville beraabe. Cum claus. consv. Kjøbenhavn 13 August 1618. T. IV. 103. Afskr. VII. 404.

Knut Urne fik Brev Borgermester Søfren Søfrenssøns Tjener anrørendes.

C. IV. V. G. t. Vid, at os underdanigst er tilkjendegivet, hvorledes Søfren Søfrenssøn, Borgermester der udi vor Kjøbsted Bergen, for nogen Tid skal til Nordlandene have opskikket en hans Tjener, ved Navn Michel Pederssøn Drawanter, der sammesteds at skulle nogen Skyld og Gjæld paa hans Vegne indkræve og opberge, som han har kjøbt og sig tilforhandlet ved Kontoret udi Engelgaarden og Brødregaarden udi forne Bergen, og forne Michel Pederssøn paa samme Steder udi forne Nordlandene at skal have holdet sig utilbørligen og foruden Dom imod Norges Lov dem deres Gods frataget og ellers dem udi andre Maader efter Thingsvidners Lydelse, som du hos os elskelige Frants Kaas til Skovsgaard, vor Mand, Tjener og Befalingsmand udi Nordlandene, har at lade fordre, forurettet; thi bede vi dig og ville, at, saafremt forne Michel Pederssøn sig der udi dit Len opholder, du da ham derfor lader tiltale, Dom over ham hænde og derefter straffe, som vedbør. Udi lige Maade bede vi dig og ville, at du forne Søfren Søfrenssøn tilholder, at han dem, som over forne hans Tjener klage, endeligen lader tilfredsstille og dem igjen give, hvis som dem ulovlig og utilbørlig imod Norges Lov ved hans Tjener er fratagen. Cum claus. consv. Kjøbenhavn 14 August 1618. T. IV. 101. Afskr. VII. 401.

Jens Juel og Jens Bjelke finge Missive at være tilstede, naar Skiftet staar imellem Henning Valstrups Børn og Anders Blomme.

C. IV. V. s. G. t. Vider, at eftersom os elskelige Hartvig Huitfeldt til Skjelbred, vor Mand og Tjener, for nogen Tid siden har bekommet vor naadigste Befaling at skulle være afgangne Henning Valstrups Børns Verge, imidlertid Skifte paastaar efter

[1] Hiteren?

deres forne afgangne Fader imellem deres Stiffader, os elskelige Anders Blomme til Kambo, og dem, og forne Hartvig Huitfeldt underdanigst giver tilkjende, udi samme Skifte at skal indfalde adskillige Irringer, med underdanigst Begjering, vi naadigst ville tilforordne nogle vore gode Mænd, som ham paa forne afgangne Henning Valstrups Børns Vegne og forne Anders Blomme kunne om alle hvis Irringer, dem udi samme Skifte indfalder, enten til Mindelighed imellem forhandle eller ved Dom, Lov og Ret adskille, da bede vi eder og ville, saa og hermed befale, at I rette eders Leilighed efter at være overværendes tilstede, naar samme Skifte skal foretages, og dem om alle hvis Irringer dem udi samme Skifte kan indfalde enten til Mindelighed imellem forhandle eller ved en retfærdig Sententz adskille, og hvis I udi saa Maader enten til Mindelighed dem imellem forhandlendes, dømmendes og for Ret afsigendes vorde, at I det klarligen under eders Signeter give fra eder beskreven, som I ville antsvare og være bekjendt. Cum claus. consv. Kjøbenhavn 14 August 1618. T. IV. 101. Afskr. VII. 402.

Hartvig Huitfeldts Skjøde paa det Gods, han har givet Hs. Majestæt.

Jeg Hartvig Huitfeldt til Skjelbred kjendes og gjør vitterligt for alle med dette mit aabne Brev, at efterdi den stormægtige, høibaarne Fyrste og Herre, Hr. Christian IV, Danmarks, Norges, Venders og Gothers Konning etc., min allernaadigste Herre og Konning, nu naadigst har forlent mig med Hs. Maj.s og Norges Krones Len, Sæm og Eker Prestegjeld, saa og Drammens Tolderi der sammesteds, eftersom det Forleningsbrev, høibemte Kgl. Maj. mig naadigst derpaa givet har, ydermere formelder og udviser, da haver jeg derimod med min egen beraad Hu og gode Villie undt, skjødt, givet og afhændt og nu med dette mit aabne Brev under, skjøder, giver og aldeles afhænder fra mig og mine Arvinger og til høibemte Kgl. Maj., Hs. Maj.s Efterkommere, Konger udi Danmark, og Kronen efterne mine Gaarde og Gods af mit Arvegods udi Norge, udi Akershuus Len liggendes, som ere: udi Romerike, udi Holter Sogn: Dellin [Dølen], giver 1½ Pund, 4½ Lispund Malt, 7 Pund Smør; udi Ullensaker Sogn: Laake, giver 2 Pd. Malt, 6 Pd. Smør; udi Hudrum: Mork med des underliggendes 2 Sager og Eiendom, giver 2½ Skippund Salt; nok Løfaasen, giver ½ Pd., 1 Fjerding Salt; nok Follestad [Folkestad], giver ½ Pd., 1 Fjerd. Salt; nok Holtebrek, giver 2 Pd. Salt; nok Korsgaard, giver ½ Pd., 1 Fjerd. Salt; nok

Kjus, giver 1 Pd. Salt; nok Kjuserød, giver ½ Pd. Salt; nok Knatvold, giver 2 Pd. Salt; nok udi Modum Sogn: Drolsam, giver 1 Pd. Bygmeel; nok Rødt [Rud], giver 1 Pd. Bygmeel; hvilke forne Gaarde og Gods med al des tilliggendes Rente, Herlighed og rette Tilliggelse, som er Ager, Eng, [etc. den sedvanlige Skjødningsformel, Tilhjemling og Sikkerhed mod Vanhjemmel. — Vidner: Nils Friis og Fredrik Friis]. Kjøbenhavn 14 August 1618. R. IV. 57. R. VII. 34.

Jens Juel fik Brev noget Gods der under Lenet at lade annamme.

C. IV. V. s. G. t. Vider, at os elskelige Hartvig Huitfeldt til Skjelbred, vor Mand og Tjener, underdanigst til os og Kronen har skjødt, givet og afhændt efterskrevne Gaarde og Gods af hans Arvegods udi vort Rige Norge der udi Akershuus liggendes: udi Romerike, udi Holter Sogn: Dellin giver 1½ Pd., 4½ Lispund Malt, 7 Pd. Smør; udi Ullensaker Sogn: Laake, skylder 2 Pd. Malt, 6 Pd. Smør; udi Hudrum: Mork med des underliggendes 2 Sager og Eiendom, skylder 2½ Skippund Salt; nok Løfaasen, skylder ½ Pd., 1 Fjerding Salt; nok Follestad, skylder ½ Pd., 1 Fjerd. Salt; nok Holtebrek, giver 2 Pd. Salt; nok Korsgaard, giver ½ Pd., 1 Fjerd. Salt; nok Kjus, giver 1 Pd. Salt; nok Kjuserød, giver ½ Pd. Salt; nok Knatvold, giver 2 Pd. Salt; nok udi Modum Sogn: Drolsam, giver 1 Pd. Bygmeel; nok Rodt [Rud], giver 1 Pd. Bygmeel, samt og Bygselen af alle forne Gaarde, Follestad alene undertagen og Løfaasen; thi bede vi eder og ville, at I forne Gaarde og Gods der under Lenet lader annamme, udi Jordebogen indskrive og for des visse og uvisse Indkomst aarligen lader gjøre os gode Rede og Regnskab. Udi lige Maade, eftersom der skal befindes paa Sagerne en Antal skaarne Bord og Deler, da ville vi, at I dem til eder skal lade annamme og dem hid neder forskikke eller paa vore Vegne selge, eftersom I bekommer derom vor naadigste Befaling. Cum claus. consv. Kjøbenhavn 14 August 1618. T. IV. 102. Afskr. VII. 403.

Hartvig Huitfeldt fik Brev Lorents von Hadelen at hjælpe til Rette om nogen Gjæld.

C. IV. V. G. t. Vid, at eftersom os elskelige Lorents von Hadelen underdanigst for os har ladet berette, hvorledes Bønderne der udi dit Len paa Eker skal være ham en temmelig Hob skyldig bleven, imidlertid han med forne Len naadigst af os var forlenet, med underdanigst Begjering, vi naadigst ville

lade gjøre den Anordning, at han af dem maatte bekomme sin Betaling, da bede vi dig og ville, at du for^{ne} Lorents von Hadelen est beforderlig med hvis han for^{ne} dit Lens Bønder billigen og efter Lov og Dom kan have at kræve og affordre, havendes udi lige Maade flittig Indseende, at dersom nogle af for^{ne} Bønder for^{ne} Lorents von Hadelen noget med Rette kunde have at kræve, at de da udi lige Maade deres af ham bekomme. Desligeste bede vi dig og ville, at du med forderligste Leilighed forfarer om, hvis Sagmøller for^{ne} Lorents von Hadelen er tilberettiget, og hvilke dem kunne blive ved Magt og ikke bør at afskaffes og underblive, og dig derom imod os erklærer, saavelsom ogsaa om de andre hans Sager, som han ikke lovligen kan befri, om ingen af dem ham for aarlig Afgift kan tilstedes at bruge, og samme din Erklæring udi vort Kantselli indskikker, saa vi al Leiligheden noksom deraf kunne erfare og ham paa hans videre Anfordring lade give tilbørlig Svar. Cum claus. consv. Kjøbenhavn 14 August 1618. T. IV. 102. Afskr. VII. 403.

Claus Daa fik Brev Erts anrørendes.

C. IV. V. G. t. Vi bede dig og ville, at du der udi dit Len flitteligen lader forfare, om nogen Bergverk ere der forhaanden, enten af Kobber eller anden Mineral, saa ogsaa af Jern, og om derhos findes nødtørftige Skove, hvormed samme Jern-Bergverk kan fulddrives. Cum. claus. consv. Kjøbenhavn 15 August 1618. T. IV. 103. Afskr. VII. 404.

Gunde Lange fik Brev at annamme Tunsberg By udi Befaling.

C. IV. V. G. t. Vid, at eftersom vor Kjøbsted Tunsberg hidindtil har ligget og svaret til vort Slot Akershuus, og vi nu for adskillige Aarsager Skyld naadigst have for godt anseet for^{ne} Kjøbsted med Tunsberg Len at ville have af en Lensmand kommanderet, thi bede vi dig og ville, at du herefter samme vores Kjøbsted paa vore Vegne udi Forsvar annammer og dig dermed forholder, som andre vore Lensmænd, som Kjøbstæder have i Befaling og Forsvar, gjøre. Cum claus. consv. Kjøbenhavn 15 August 1618. Ibidem.

Caspar Markdaner og Gunde Lange finge Brev Skyttebaade anrørendes.

C. IV. V. G. t. Vi bede eder og ville, at I Borgerne udi vor Kjøbsted Tunsberg saavelsom Bønderne udi begge eders Lene endeligen tilholde, at de med det første lade gjøre, forfer-

dige og bekoste to Skyttebaade med des Udredning, eftersom du, Gunde Lange, tilforn har bekommet Befaling om, som og denne vores Anordning skal fuldgjøre saavel udi dit Len, som udi dit eget (sic), havendes flittig Indseende, at altingest dermed ganger ligeligen og ret til. Cum claus. consv. Kjøbenhavn 15 August 1618. T. IV. 103. Afskr. VII. 405.

Jens Juel fik Brev Tage Erikssøn anrørendes.

C. IV. V. s. G. t. Vider, at vi naadigst have bevilget os elskelige Tage Erikssøn at maa være Lagmand paa Agdesiden udi afgangne Bendix Olafssøns, forrige Lagmand der sammesteds, hans Sted; thi bede vi eder og ville, at I forne Tage Erikssøn til forne Lagmands-Bestilling igjen forordner, saa og paa vore Vegne af ham annammer Eed, og at I ham siden dette vores aabne Brev paa samme hans Bestilling tilstiller, og siden har flittig Indseende, at han samme sin Lagmands-Bestilling forestaar og forvalter, som det sig bør; og dersom hans Forsømmelse udi nogen Maade findes, da det os at give tilkjende, efterdi os er forberettet, ham med nogen Svaghed tilforn at have været beladen. Cum claus. consv. Kjøbenhavn 16 August 1618. T. IV. 99. Afskr. VII. 399.

Jens Juel fik Brev om adskillige Punkter.

C. IV. V. s. G. t. Vider, at eftersom Bøie Fredrikssøn, Borger udi vor Kjøbsted Oslo, har bekostet en stor Summa Penge paa vor og Kronens Mølle, ved vort Slot Akershuus liggendes, efter den Kontrakt, som os elskelige Envold Kruse til Hjermitslevgaard, vor Mand, Raad og Embedsmand paa vort Slot Tranekjær, med ham paa vore Vegne gjort har, og forne Bøie Fredrikssøn sig beklager nu at være bygget en Hob adskillige Skvattemøller, hvilke ulovligen skal være bygte, som os og Kronen ingen synderlig Landgilde give eller give kan, da bede vi eder og ville, at I dem ved Lov og Ret lader opdømme, paa det forne vor og Kronens Mølle kan blive ved Magt, desligeste om forne Bøie Fredrikssøns Mølles Leilighed eder med det forderligste erklærer; befindes og nogen der eller udi Byen, som har bygget slige Skvattemøller paa vore og Kronens Grund uden Hjemmel og Forlov, at I da dem lader tiltale ved Retten. Dernæst, eftersom vi naadigst er kommen udi Forfaring, hvorledes os elskelige Borgermestere og Raad udi forne vor Kjøbsted Oslo skal være befalet og paalagt af vor forrige Statholder, forne Envold Kruse, at skulle dømme udi Jens Holms Sag,

saavidt Lov og Ret medfører og forsvarligt var, og de sig derudi vægret have, uanseet at deres Eed dem noksom tilholder at dømme udi alle de Sager, som for dem kommendes vorde, da ville vi udi lige Maade, at I dem for saadan deres Forseelser lader ved Retten tiltale. Cum claus. consv. Kjøbenhavn 27 August 1618. T. IV. 103. Afskr. VII. 405.

Knut Urne fik Brev de Skotske Raads-Fuldmægtige til Rette at forhjælpe.

C. IV. V. G. t. Vid, at eftersom de regjerendes Raad udi Skotland paa hans Kgl. Værd. udi Store Britanniens Vegne have ladet os ved deres Skrivelse besøge om det Skotske Skib fra Orknøerne, som for nogen Tid siden for vor Kjøbsted Bergen er indkommen og der sammesteds arresteret, skulle høre velbe᷑ Kgl. Værd. til, og at de nu have afferdiget Fuldmægtige, som samme Sag vil udføre, derhos begjerendes, at for᷑ deres Fuldmægtige maatte til Rette forhjælpes og igjen bekomme, hvis dem med Rettighed kunde tilkomme, da bede vi dig og ville, at du om samme Sag flitteligen forfarer og for᷑ Skotske Raads-Fuldmægtige til Rette forhjælper, havendes flittig Indseende, at dem ikke andet vederfares, end den Deel, Billighed og Retten kan være gemæs. Cum claus. consv. Fredriksborg 28 August 1618. T. IV. 104. Afskr. VII. 406.

Lagmanden udi Vig fik Brev at dømme imellem Hr. Jens Sparre og Christopher Galde om en Arv.

C. IV. V. G. t. Vid, at eftersom der begiver sig Irring og Trætte imellem os elskelige Jens Sparre til Sparresholm, Ridder, vor Mand, Tjener og Befalingsmand paa vort Slot Baahuus, paa vore Vegne paa den ene og os elskelige Christopher Galde til Nygaard, vor Mand og Tjener, paa den anden Side, anlangendes Arv og Gjæld efter afgangne Fru Birthe Galde, da bede vi dig og ville, at, naar samme Sag for dig lovligen indstevnet bliver, du da dem om hvis Irring og Trætte, dem udi den Sag er eller indfalde kan, uden videre Dilation ved Dom og Ret adskiller. Cum claus. consv. Kjøbenhavn 14 September 1618. T. IV. 89. Afskr. VII. 386.

Missive til Sigvart Gabrielssøn [Akeleye] nogen Arv anrørendes.

C. IV. V. G. t. Vid, at os elskelige Christopher Galde til Nygaard, vor Mand og Tjener, underdanigst for os har ladet berette, hvorledes han efter hans Syster, afgangne Birthe

Galde, skal være nogen Arv tilfalden, og du ogsaa paa din Hustrues Vegne har der noget med at gjøre, da bede vi dig og ville, at du dig med det allerførste hid ned begiver, paa det samme Arveparter kan foretages og til Ende gjøres. Cum claus. consv. Kjøbenhavn 14 September 1618. T. IV. 90. Afskr. VII. 386.

Hr. Jens Sparre fik Brev Bierner Gunderssøn paa Thompten i Ytterby Sogn anrørendes.

C. IV. V. s. G. t. Vider, at nærværende Brevviser, Bjerner Gunderssøn paa Thompten i Ytterby Sogn der udi eders Len, underdanigst for os har ladet berette, hvorledes Borgermester og Raad udi vor Kjøbsted Ny Kongelf skal have ladet ham sige fra hans Gaard, han udi bor, og det formedelst at vi naadigst have undt Borgerskabet udi forne Kongelf Ladegaardsmarken til vort Slot Baahuus til Vederlag for Kongelf Bys Mark, paa hvilken Sted hans Gaard skal være opbygt, med underdanigst Begjering igjen at maa bekomme en anden af vore og Kronens Gaarde der udi Baahuus Len, saa og at hans Indfæste, som han første Gang deraf givet har, maatte ham igjen erlægges; thi bede vi eder og ville, at I forne Bjerner Gunderssøn en anden Gaard der udi eders Len igjen lader udvise, saa og ham hans Fæste, han første Gang udgivet har, igjen erlægge. Cum claus. consv. Kjøbenhavn 15 September 1618. Ibidem.

Hr. Jens Sparre fik Brev to Fanger, som did er forskikket, anrørendes.

C. IV. V. s. G. t. Vi bede eder og ville, at I af nærværendes Brevviser annammer nærværendes to Fanger, ved Navn Jørgen Voldmester og Bøye Mogenssøn, som I paa Brønden der paa Slottet ligeved de andre Fanger sammesteds skal lade arbeide; sammeledes ville vi, at I med samme Ligger hid ned forsender den Soldat, som for nogen sin Forseelse, paa vor Befæstning Kronborg beganget, did op er bleven forsendt, saa han vist hid fremkommer. Cum claus. consv. Kjøbenhavn 16 September 1618. T. IV. 90. Afskr. VII. 387.

Gunde Lange og Hartvig Huitfeldt finge Brev om Mageskifte imellem Hs. Maj. og Laurits von Hadelen.

C. IV. V. G. t. Vider, at os elskelige Laurits von Hadelen, vor Mand og Tjener, underdanigst af os har været begjerendes til Magelaug at maa bekomme nogle af vore og Norges Krones Gaarde og Gods udi Tunsberg Len og paa Eker liggendes, hvorimod han underdanigst erbyder sig til os og Norges Krone at ville til

Vederlag udlægge af hans Jordegods udi forne vort Rige Norge liggendes, eftersom denne hans herhos indlagte Fortegnelses Lydelse paa begge forne Gods omformelder, og han derhos underdanigst giver tilkjende, at han for 10 Skippund vil igjen give 13 Skpd., og derforuden han og hans Arvinger evig og altid at ville give til begge Kirkerne paa forne Eker Viin og Brød foruden nogen Betaling; thi bede vi eder og ville, saa og hermed befale, at I med første Leilighed eder til samme Gods, saavel til det, han underdanigst af os og Kronen er begjerendes, som til det, han igjen til os vil udlægge, begive, granske og flitteligen forfare begge Gods's Eiendom, Herlighed, Rente og anden Tilliggelse, og, saafremt eder synes, samme Skifte at kan skee os og Kronen uden Skade udi alle Maader, og det Gods, han udi saa Maader vil til Vederlag udlægge, er saadant Gods, som han bortskifte kan og maa, da at ligne og lægge det ene Gods imod det andet, havendes flittig udi Agt, at os [og] Kronen udi ingen Maader skeer for kort, men at os og Kronen aldeles efter hans Erbydelse skeer Skjel og Fyldest, som I ville antsvare og være bekjendt, og siden samme eders Besigtelse eller og eders Erklæring herom udi vort Kantselli indskikke, paa det vi noksom deraf al Leiligheden kan erfare. Cum claus. consv. Kjøbenhavn 16 September 1618. T. IV. 90. Afskr. VII. 387.

Gunde Lange fik Missive at erklære sig om en Sag, Laurits von Hadelen er begjerendes.

C. IV. V. G. t. Vid, at os elskelige Laurits von Hadelen, vor Mand og Tjener, underdanigst af os har været begjerendes, vi naadigst ville unde og bevilge ham en Sag der i Tunsberg Len i Sandshvervs [Sogn] liggendes, kaldes Hovdals Sag, som en Tid lang har standet øde, at maa have udi Brug, hvoraf han underdanigst erbyder sig til os aarligen at ville udgive 100 gode Tylvter Deler, de bedste paa Sagen skjæres, og dem udi Drammen at levere, dog saa at Bønderne udi Sandshverv, som ingen Arbeid gjøre, maa age alle hvis Deler, som paa samme Sag kan skjæres, uden Betaling fra forne Sag til næste Ladested, da bede vi dig og ville, at du med første Leilighed dig imod os erklærer, om samme Hovdals Sag kan udi saa Maader forne Laurits von Hadelen bevilges os og Norges Krone uden Skade udi alle Maader, og samme din Erklæring udi vort Kantselli indskikke, paa det vi, naar han videre derom gjør Anfordring, kunne vide at give

tilbørlig Svar. Cum claus. consv. Kjøbenhavn 16 September 1618. T. IV. 91. Afskr. VII. 388.

Christopher Ivarssøn fik Forleningsbrev paa Gierpenfeld (sic) Gjeld udi Norge.

C. IV. G. a. v., at vi af vor synderlige Gunst og Naade have undt og tilladt og nu med dette vort aabne Brev unde og tillade, at os elskelige Christopher Ivarssøn, vor Renteskriver, mue bekomme Gerpen Gjeld udi vort Rige Norge, som afgangne Hans Simonssøn, vor forrige Munsterskriver, det nu sidst udi Verge havde, og det med Bønder, Tjenere og al des Rente og rette Tilliggelse, aldeles intet undertaget, eftersom forne Hans Simonssøn det før ham havt har, kvit og fri, have, nyde, bruge og beholde, til saalænge vi anderledes derom tilsigendes vorde. Cum claus. consv. et inhib. sol. [Kjøbenhavn] 17 September 1618. R. IV. 58. Afskr. VII. 34.

Claus Daa, Claus Gagge, Frants Kaas finge Brev, Hollændere af deres Lene ingen Fisk at maa udføre.

C. IV. V. G. t. Vid, eftersom vi naadigst komme udi Forfaring, hvorledes Hollændere, naar de besegle vort Rige Norge under det Skin at hente Tømmer, da understaa de sig at lade deres Skibe med Fisk imod Kontorets saa og Bergens og Throndhjems Privilegier, hvilket vi ingenlunde ville tilstede, da bede vi dig og hermed alvorligen befale, at du der udi dit Len flittig har Opseende med, at ingen Hollænder efter denne Dag skal have Magt derfra at udføre nogen Fisk; fordrister sig nogen herimod at gjøre, du da dem derfor lade stande til Rette, som det sig bør. Cum claus. consv. Kjøbenhavn 17 September 1618. T. IV. 91. Afskr. VII. 388.

Hr. Jens Sparre fik Brev Olaf Pederssøn [Maaneskjolds] Arvinger anrørendes.

C. IV. V. s. G. t. Vider, at eftersom vi naadig forfare, at afgangne Olaf Pederssøn, som med vort Slot Vardøhuus naadigst var forlenet, hans Arvinger skulle sig entskyldige for hvis de paa forne afgangne Olaf Pederssøns Vegne af forne vort og Kronens Len, er skyldig bleven, det at skulle deres Broder Isak Pederssøn tilstillet, at han derfor udi vort Renteri skulde klart gjøre, med hvilken deres Undskyldning efterdi vi ikke kan nøies, bede vi eder og ville, I eder derudinden efter vores forrige til eder derom udgangne Missive retter og forholder; desligeste, eftersom os elskelige Christopher Galde efter eders

Beretning skal erbyde sig til St. Pauli Lagthing at ville møde tilstede og erklære sig om den Anpart af den Arv, han skulde have hos [eder], som os paa hans Systers Vegne tilkommer, da ere vi naadigst tilfreds, at det dermed saalænge maa bero, dog at I da derom efter vores Missive med ham til Ende gjører. Cum claus. consv. Kjøbenhavn 17 September 1618. T. IV. 91. Afskr. VII. 389.

Jens Juel fik Missive Bendix Olssøns Kvinde anrør.

C. IV. V. s. G. t. Vider, at eftersom afgangne Bendix Olafssøn, fordum Lagmand ved Agdesiden, hans efterladendes Hustru underdanigst for os har ladet andrage, at hun den Gaard, forne hendes Huusbond iboede, skal fra sig levere til den, som er bleven Lagmand i hans Sted, af den Aarsag samme Gaard er perpetueret til den, som samme Lagmands-Bestilling forvalter, derfor underdanigst begjerendes, vi naadigst ville tilstede hende der udi samme Len igjen at maatte bekomme en Gaard, kaldes Jæffsørø (?), saafremt hun kan udminde den, udi boendes er, da bede vi eder og ville, at, saafremt den, i samme Gaard boendes er, vil lade sig udminde, I da den lader hende bekomme, eller og, naar nogen Gaard udi samme Len ledig bliver, I da den til hende for nogen anden for en billig [Penge] bortfæster. Cum claus. consv. Kjøbenhavn 19 September 1618. T. IV. 92. Afskr. VII. 389.

Olaf Thorgerssøn fik Bestilling at udkundskabe forbudne Tømmer og Vare, som udføres af Norge.

C. IV. G. a. v., at vi naadigst have antaget og bestillet nærværendes Brevviser, ved Navn Olaf Thorgerssøn, som skal allesteds udi vort Rige Norge tage vare paa og have grangivelig Indseende, at intet forbudent Tømmer der udaf Riget imod vores udgangne Mandater føres eller udskibes, og det paa sin egen Omkostning, hvorimod vi naadigst have bevilget ham den sjette Part at mue bekomme og beholde af alt hvis Tømmer, som nogen ville udføre, som han kan ertappe; og hvis som vore Befalingsmænd eller deres Fogder selv kunne udspørge, dermed skal han sig intet mue befatte. Thi bede vi og hermed befale alle vore Befalingsmænd, Fogder og Lensmænd, at I ere forne Olaf Thorgerssøn behjælpelig, at, naar han nogen Kjøbmand eller Skipper hos eder angiver, som saadan forbudne Tømmer indehaver, at I da dem lade antaste og eder efter vores Mandater med dem forholde, ei gjørendes ham nogen Forhindring paa den sjette Part, som ham efter denne vores Benaadning skal tilkomme,

indtil saalænge vi anderledes derom tilsigendes vorde. Kjøbenhavn 20 September 1618. R. IV. 59. Afskr. VII. 35.

Knut Urne fik Brev Jan Janssøn, Borger udi Bergen, en Mølle for tilbørlig Afgift at lade bekomme.

C. IV. V. G. t. Vid, at nærværendes Brevviser, Jan Janssøn de Lange, Borger og Indvaaner udi vor Kjøbsted Bergen, underdanigst for os supplicando har ladet andrage, hvorledes hans Hustrues Fader, afgangne Claus Lud, skal med vor naadigste Tilladelse og Bevilling ved vor Kjøbsted Bergen paa Eidsvaag have bygget en Mølle med den Kondition og Vilkaar, han og hans ældste Barn efter ham samme Mølle skulde kvit og fri nyde og beholde, eftersom af samme vores Tilladelsebrev ydermere er at erfare, og han nu nyligen samt hans ældste Barn udi denne nu til Bergen grasserede Syge skal ved Døden være afgangen, hvorfor for^{ne} Jan Janssøn de Lange underdanigst er begjerendes, denne Leilighed naadig maatte ansees og han som Claus Luds Dattermand denne hans Hustrues Faders (som dog samme Mølle kort Tid udi Brug havde) store Omkostning og Umage maatte nyde noget ad, da bede vi dig og ville, du for^{ne} Jan Janssøn de Lange for^{ne} Mølle (saafremt han saameget deraf vil give som nogen anden) fremfor en anden lader tilfæste for Afgift, nyde og bekomme. Cum claus. consv. Fredriksborg 20 September 1618. T. IV. 92. Afskr. VII. 390.

Nogle af Lensmændene finge Brev nogle Skibsladninger anrørendes.

C. IV. V. G. t. Vi bede dig og ville, at, naar nærværendes vor Skipper Christen Nilssøn did op til Tunsberg Len med nærværendes vort Skib Ørnen ankommer, du da ham lader sin Ladning indbekomme af Fyrtømmer paa 12, 14, 16 og 18 Alen lange til den Stald, som skal opsættes her paa vort Slot Fredriksborg, saa han ikke opholdes, og med ham vor Admiral paa Bremerholm til Hænde fremskikker en rigtig Fortegnelse, paa hvis han indbekommendes vorder og naar han bliver seglferdig, og hvordan han med sit Folk sig forholder, imidlertid han der fortøver. Cum claus. consv. Fredriksborg 20 September 1618. Ibidem.

Søfren Markurssøn, Skipper paa Lybske Kreier, til Baahuus efter Ballast, Jern og Kuller; Kjeld Nilssøn, Lybske Vildmand, til Gulland for Visby efter adskillig Proviant og 6 Læs Havtorn til Stubholt, som siden skal bruges til Nagler i Blok-

ker; Knut Lessø, Plougen, til Oslo, at skulle indtage Danmarks-Deler eller og tykke Deler; Trowgels Rasmussøn, Engel Gabriel, efter Resten af de Huse i Visby; hvis han ikke deraf bekommer sin Last, da skal ham indskibes saa mange Gullands Bord, saa han bekommer sin fulde Ladning, og derforuden til Stubholt 6 Læs Havtorn. Christen Anderssøn, Lange Hollænder, til Danzig efter de store 5½ og 6 Tom Planker; Peder Ibsen, Jonas, til Langesund at skulle indtage Salt til Claus Meckelborg; Thomas Jørgenesøn, Skipper paa Jægeren er, til Riga; Thomas Nibbe, Riber Priis, til Drammen at indtage stort Beggerholt, Aaretræer og Vindbommer; Berthel Nilssøn, Kolding Skib, til Moss at skulle indtage gode Samsing-Deler; Olaf Cortsøn, Byssen, til Langesund efter Pæletømmer, 18, 19 og 20 Alen lange; Christen Ross, Gule Enhjørning, efter Lægter paa Gulland at indløbe i Slidde[1] Havn og derforuden at indtage 10 Læs Havtorn til Nagletræer til Blokker, som kan stuves iblandt Lægterne; Peder Lessø, Samson, til Drammen at skulle indtage Samsing-Deler i Buskeruds Fogderi.

Afgangne Styring Boels Frue, som ogsaa Alexander Raab von Papenheim finge Breve nogle Berggeseller anrørendes.

C. IV. V. G. t. Vider, at eftersom vi naadigst have ladet afferdige nærværende Berggeseller op til vort Rige Norge udi Mandal, Nedenes og Lister Lene at skulle søge efter Erts og Mineralia, da bede vi eder og ville, at naar forne Berggeseller did op ankomme, I da dem udi alle Maade til det bedste ere beforderlige og Fogderne der udi Lenet tilholde dem at assistere og til Rette forhjælpe, saa de deres paalagte Hverv og Bestilling forrette kunne, og at de ved god Fordringskab, Heste og Flytningsbaade, hvor de udi Lenet foraarsages at reise, blive befordrede og forfremmede, saa de ikke derudover skulle have Aarsag til at klage. Cum claus. consv. Haderslevhuus 5 Oktober 1618. T. IV. 93. Afskr. VII. 391.

Fru Margrete Galt, Styring Boels Efterleverske, fik Brev Skyttebaade anrørendes.

C. IV. V. G. t. Vider, at vi skikke eder tilbage igjen hvis gamle Skyttebaade, som I efter vor Befaling har hid nedskikket, at de med de andre der ved Lenene skal blive, og skal I ellers forholde efter den Befaling, som eders afgangne Huusbond til-

[1] Slitø.

forn har bekommet om Skyttebaade, som Almuen skulde lade bekoste og forferdige der udi Lenet. Cum claus. consv. Kjøbenhavn 26 Oktober 1618. T. IV. 93. Afskr. VII. 391.

Knut Urne fik Brev Bønderne, som Pesten grasserer, at maa forskaanes for dette Aars Skat.

C. IV. V. G. t. Vid, at eftersom vi erfare, Pesten en Tid lang der udi dit Len saaledes at have grasseret, at en ganske Deel af Bønderne udi nogle Fogderier ere hendøde, hvorfor og den paabudne Skat nu til St. Martini besverligen skal kunne udgives, medmindre en stor Deel af samme afdødes Gaarde skal blive øde bestaaendes, da bede vi dig og ville, at du Bønderne udi de Fogderier, som Sygdommen grasseret har, for samme paabudne Skat for dette Aar at udgive lader være forskaanet, dog at de den til Martini, naar man skrivendes vorder 1619, uden Forsømmelse erlægge. Cum claus. consv. Kronborg 8 November 1618. T. IV. 93. Afskr. VII. 392.

Jakob Christenssøn fik Bestilling for en Arkelimester paa Akershuus saa og for en Krudmager og Salpetsyder.

C. IV. G. [a.] v., at vi naadigst have antaget og bestillet og nu med dette vort aabne Brev antage og bestille denne Brevviser, Jakob Christenssøn, for en Arkelimester paa vort Slot Akershuus saa og for en Krudmager og Salpetsyder og udi samme sin Bestilling sig troligen, ærligen og flitteligen at skulle forholde, som en tro Tjener egner og bør og han med Æren forsvare vil; og for saadan hans tro og villig Tjeneste have vi naadigst bevilget ham til Løn 30 Daler og 5 Daler Maanedspenge til Kost; og skal han og for samme Besolding og Maanedspenge ogsaa lade sig bruge udi den Salpeterlade, som vi naadigst ere til Sinds at lade opsætte ved vort Slot Akershuus, udi alt, hvis som en Salpetersyder bør at gjøre, og dertil Bøsseskytterne paa Slottet adhibere, og ingen anden, og derudinden sin yderste Flid anvende, og ellers være vor Statholder sammesteds hørig og lydig udi hvis Maader han ham paa vore Vegne befalendes vorder. Bedendes og bydendes vor Lensmand paa for^{ne} vort Slot Akershuus, den, som nu er eller herefter kommendes vorder, at han aarligen paa vore Vegne til gode Rede lader give og fornøie for^{ne} Jakob Christenssøn for^{ne} Besolding og Maanedspenge, ei gjørendes ham derpaa Forhindring udi nogen Maade. Kronborg 14 November 1618. R. IV. 59. Afskr. VII. 35.

Jens Juel fik Brev en Salpetersyder anrørendes.

C. IV. V. s. G. t. Vider, at eftersom vi naadigst ville have, at nærværendes Brevviser, Jakob Christenssøn, Arkelimester og Salpetersyder der paa vort Slot Akershuus, skal der udi Lenet oplede Jord og Materie til at gjøre Salpeter af, efterdi han intet synderligt andet har at tage vare paa, end som paa samme Salpeterverk efter sin Bestillings Lydelse at fulddrive, da bede vi eder og ville, at I til des Behov der strax ved forne vort Slot Akershuus paa [en] bekvem og beleilig Plads og Sted, hvor ikke kan fattes Vand og Veed, med forderligste Leilighed lader opbygge en Salpeter-Lade, og skal udi samme Lade indføres saamange Tønder Jord, saa at Salpetersyderen hver 7, 8 eller 10 Aar kan have en Anpart udaf samme Jord, indtil 7, 8 eller 10 Aar ere ude, at den da kan bruges paany, og siden tilholder vore og Kronens Bønder og Tjenere, saa og Kapitels og andre geistlige Personer deres Tjenere deromkring boendes, at de siden forne Lade med Salpeterjord opfylde, og maa ingen af Bønderne sig derimod modvilligen opsætte og indstille, havendes dermed heel flittig Indseende, saavelsom ogsaa, at forne Arkelimester for Gunst eller Gave Skyld ikke forbigaar de Pladser, som den bedste Materie kan findes, og at han sig beskedelig og tilbørligen med Kasten og i andre Maader imod Bønderne forholder, og, naar nogen af Bindingerne af Laden er forferdiget, at han da strax begynder med Arbeidet; og ere vi ikke tilsinds at ville lade give ham videre til Besolding eller Maanedspenge, end som han tilforn for hans Arkelimesters Bestilling bekommet har, eller ham ingen Salpeter herefter lade betale, hvormed han skal lade sig nøie; ikke heller skal ham nogen Folk holdes, men Bøsseskytterne paa Slottet skulle hjælpe ham, efterdi samme Salpeterlade skal bygges saa nær ved Slottet, at han dermed kan have Indseende og altid tage vare derpaa. Vi ville eder ogsaa med det forderligste en Fortegnelse lade tilskikke paa hvad Kjedler I ham samme Arbeide med at fulddrive skulle forskaffe. Cum claus. consv. Kronborg 14 November 1618. T. IV. 94. Afskr. VII. 392.

Jens Juel fik Missive nogle Tylvter Deler anrørendes.

C. IV. V. s. G. t. Vi bede eder og ville, at naar os elskelige Hr. Gert Rantzau til Bredenberg, Ridder, vor Mand, holsteinische Raad og Statholder, eder hermed besøgendes og Skib opskikkendes vorder, I ham da udi Drammens Ladested

lader bekomme 65 Tylvter Deler til Lofte saa og 35 Tylvter til at fore med under, som Skiferstenene skal tækkes paa, hvilke han efter vores naadigste Anordning til nogen vores foretagne Bygning paa vort Slot Haderslevhuus skal forbruge lade. Cum claus. consv. Fredriksborg 22 November 1618. T. IV. 94. Afskr. VII. 393.

Udi lige Maade fik Jens Juel Brev at lade ham bekomme 30 Tylvter Deler til Stillinger etc. Ibidem.

Hr. Ulrik Sandberg til Kvelstrup, Høvedsmand paa Lundenes Slot, fik Kvittantiarum for den visse og uvisse Rente og Indkomst af Norges Kronens Len Senjen, som han var med forlenet, beregnet fra Philippi Jacobi Dag 1592, han først bekom samme Len, og til Philippi Jacobi Dag 1597, han dermed er kvit bleven. Kjøbenhavn 24 November 1618. R. IV. 60. Afskr. VII. 36.

Jens Juel, Gunde Lange og Alexander Raab von Papenheim finge Brev Master anrørendes.

C. IV. V. s. G. t. Vider, at eftersom vi naadigst have ladet afferdige nærværendes Skipper at skulle der udi eders Len opsøge efter Master, som til vores Behov skulle omhugges, da bede vi eder og ville, at I for^ne^ vores Skipper udi alle Maade assisterer og er behjælpelig, at han paa de Steder, de største Master udi eders Len ere at bekomme, bliver ført og der sammesteds fanger Hjælp til samme store Master at omhugge og dem siden til bekvemme Ladesteder lade føre, saa de paa Foraaret kunne ved vore Skibe affordres, eftersom I veed os derpaa stor Magt at være liggendes. Cum claus. consv. Kjøbenhavn 25 November 1618. T. IV. 94. Afskr. VII. 393.

Hr. Jens Sparre fik Brev at hid neder forsende den Væver af Tugthuset, som for nogen Tid siden did til Slottet er opsendt. Kjøbenhavn 28 November 1618. T. IV. 95. Afskr. VII. 394.

Robert Seffwids' Bestilling.

C. IV. G. a. v., at eftersom nærværende Brevviser, Robert Seffwids, nu har lovet og tilsagt med allerførste Leilighed paa beleiligt Sted ved vor Kjøbsted Oslo udi vort Rige Norge at opsætte og tilfulde forferdige 4 store Skibsbaade med des Tilbehøring, Master, Raaer, Roret, Aarer, Bradspil, Kayutte, Pligter agter og for og alt andet, som med Øxe og Naver bør at gjøres, iblandt hvilke to af dem skal være hver 6 Alen brede udi Bjelken, 16 Alen lange udi Kjølen, Overhænget paa Forstavnen 3 Alen, Overhænget paa Agterstavnen 3 Kvarter; den tredie skal

være 6½ Alen bred udi Bjelken, 17 Alen lang udi Kjølen, Overhænget paa Forstavnen 3 Alen 1½ Kvarter, paa Agterstavnen 3½ Kvarter; den fjerde skal være 7 Alen bred udi Bjelken, 18½ Alen udi Kjølen, Overhænget paa Forstavnen 4 Alen, paa Agterstavnen 1 Alen; og det altsammen paa sin egen Omkostning, baade sig og sine Folk; dog ville vi ham til Stedet, hvor samme Baade skal forferdiges, lade forskaffe hvis Tømmer, Jern, Tjære, Beg og andet dertil vil behøves. Da have vi derimod lovet og tilsagt og nu med dette vort aabne Brev love og tilsige at ville lade give og fornøie ham for hver Baad 80 slette Daler, hvilket ham efterhaanden, som Arbeidet ganger for sig, af os elskelige Jens Juel til Kjeldgaard, vor Mand, Raad, Statholder udi vort Rige Norge og Embedsmand paa vort Slot Akershuus, paa vore Vegne skal fornøies og betales, dog at den sidste Rest ham ikke skal fornøies, inden for^{ne} 4 Baade blive fuldferdige. Thi bede vi og byde for^{ne} vor Statholder paa for^{ne} vort Slot Akershuus, at han for^{ne} Robert Seffwids for^{ne} Summa Penge, efterhaanden og eftersom Arbeidet ganger for sig, paa vore Vegne fornøier og afbetaler, hvilket os siden saaledes udi hans Regnskab skal godtgjøres. Cum claus. consv. Fredriksborg 30 November 1618. R. IV. 60. Afskr. VII. 36.

Jens Juel fik Missive Robert Seffuids anrørendes.

C. IV. V. s. G. t. Vider, at vi have gjort en Forening med nærværendes Brevviser, Robert Seffuids, at skulle med første Leilighed opsætte og forferdige paa beleilig Sted der ved vor Kjøbsted Oslo 4 store Skibsbaade, eftersom den Akkord, imellem os og ham gjort er, omformelder; thi bede vi eder og ville, at I ham dertil nødtørftig Tømmer lader bekomme og andet, som dertil endeligen vorder fornøden og Akkorden ham tilholder at have. Cum claus. consv. Fredriksborg 30 November 1618. T. IV. 95. Afskr. VII. 394.

Hr. Jonas Jenssøn, Sogneprest udi Stavanger, hans Bevilling en Gaard ibidem anrørendes.

C. IV. G. a. v., at eftersom hæderlig og vellærd Mand, Hr. Jonas Jenssøn, Sogneprest til Domkirken udi vor Kjøbsted Stavanger, for nogen Tid siden har ladet opbygge Huse op til Kongsgaardens Muur der sammesteds, og han nu sig har obligeret og forpligt for al den Skade, Kongsgaarden af samme hans Huus kan tilfalde, at ville stande os til Rette, da have vi af synderlig Gunst og Naade undt og tilladt og nu med dette vort aabne

Brev unde og tillade, at samme Huse, som forne Hr. Jonas Jenssøn op til Kongsgaardens Muur bygget har, maa blive staaendes, dog med den Kondition og Vilkaar, forne Hr. Jonas Jenssøn, hans Arvinger eller hvo, som samme Huus eier, efter hans udgivne Forpligt skal stande os til Rette, dersom Kongsgaarden nogen Skade enten formedelst Tagdrob eller andet [formedelst?] Huset har eller bekommendes vorder. Cum inhib. sol. Kjøbenhavn 8 December 1618. R. IV. 60. Afskr. VII. 37.

Knut Urne fik Brev, Nils Henningssøn, som blev steilet for Bergen, anrørendes.

C. IV. V. G. t. Vid, at nærværendes Brevviserske, Rannel Arntsdatter, underdanigst af os har været begjerendes, vi naadigst vil lade gjøre den Anordning, at hendes afgangne Huusbonde, Nils Henningssøn, som er der for vor Kjøbsted Bergen for nogen Tid siden bleven uden nogen afsagt Dom og Ret levendes parteret og lagt paa Steiler, hans Legeme maatte igjen nedtages af Steilerne og blive begravet; thi bede vi dig og ville, at, naar du hermed besøges, du da strax det saaledes forskaffer, at forne hendes afgangne Huusbonde af den eller dens Arvinger, som ham udi saa Maader ubarmhjerteligen imod al christelig Lov uden Dom og Ret har ladet henrette og lagt paa Steiler, igjen hans Legeme af Steilerne om lys Dag, dog ikke ved Bøddelen, lader nedtage og gjøre ham udi en af Kirkegaardene der udi forne vor Kjøbsted Bergen en ærlig Begravelse. Cum claus. consv. Kjøbenhavn 9 December 1618. T. IV. 95. Afskr. VII. 394.

Hr. Jens Sparre fik Brev Christopher Galde anrørendes.

C. IV. V. s. G. t. Vider, at eftersom I tilforn har bekommet vores Missive, anlangendes at I af os elskelige Christopher Galde til Nygaard, vor Mand og Tjener, skulde til St. Pauli Lagthing fordre os elskelige Frue Else Galdes Anpart og Lod, som han endnu kan have hos sig, da ere vi naadigst tilfreds, at det dermed maa bero sig til førstkommendes Paaske og siden efter vores naadigste Befaling dermed at forfares. Cum claus. consv. Kjøbenhavn 11 December 1618. Ibidem.

Aabne Breve om Herredage, som skal stande udi Norge.

C. IV. Hilse eder alle, vore kjære, tro Undersaatter, [etc. mutat. mutand. ordret med Herredagsbrevet af 2 Januar 1610, ovfr. S. 348, med Undtagelse af de Forandringer, der følge af, at Ordene „udi egen Person med nogle vore Raad og gode Mænd“ (L. 16 f. o.) her ere udeladte. Herredagen skal holdes i

Skien den 28 Juni]. Kjøbenhavn 11 December 1618. T. IV. 95. Afskr. VII. 395.

Lensmændene udi Norge, som ere: Jens Juel, Hr. Jens Sparre, Gunde Lange, Alexander Papenheim, Knut Urne, Gabriel Kruse, Fru Margrete Galt, Claus Daa, Frants Kaas og Claus Gagge, finge Breve, Herredage anrørendes, [at lade læse og forkynde næstforegaaende Brev]. Kjøbenhavn 11 December 1618. T. IV. 96. Afskr. VII. 396.

Alexander Raab von Papenheim fik Brev Berggeseller anrørendes.

C. IV. V. G. t. Vid, eftersom vi naadigst forfare, at de Berggeseller, som udi dit Len at arbeide ere forordnede, skal besverge sig med deres tillagte Pension og Besolding ikke at kunne tilkomme, thi bede vi dig og ville, at du dem tilholder at være flittige og derhos giver Fortrøstning, at vi paa Foraaret med det forderligste ved vores tilforordnede derom ville lade forfare og da dem at vederfares, hvis de med Billighed kunne have at fordre, dog at du paa hvis Reiser, som de gjøre efter Malm at opsøge, forordner dem Underholdning efter deres Bestillings Indhold og Formelding. Cum claus. consv. Kjøbenhavn 13 December 1618. T. IV. 97. Afskr. VII. 396.

Alexander Papenheim fik Brev, Bønderne, som skatte til Saltverket, anrørendes.

C. IV. V. G. t. Vi bede dig og ville, at du tilholder Bønderne udi dit Len, som give Skat til Saltverket der sammesteds, at de herefter og at regne fra Anno 1616 udgive samme Skat udi Rigspenge, som de tilforn have givet 1½ Slettemark, herefter give 1½ Rigsmark, og[1] saa fortan, eftersom Rigsdalerne udi Specie nu gjælde eller herefter gjælde kan. Cum claus. consv. Fredriksborg 15 December 1618. T. IV. 97. Afskr. VII. 397.

Hr. Jens Sparre fik Brev en Drabssag anrørendes.

C. IV. V. s. G. t. Vider, at en, ved Navn Nils Jenssøn, der udi eders Len paa Valderø udi Hermans Sogn boendes, underdanigst hos os har ladet andrage og tilkjendegive, hvorledes han for nogen Tid siden skal have beganget et Manddrab, hvortil han skal have været nødt og tvungen, som han har ladet

[1] Ordene „herefter — og" incl. ere overstregne, men Stregen synes igjen at være udslettet med Fingeren. Formentlig har der i Orginalen staaet: udi Rigspenge, som de tilforn have givet udi Slettepenge, saa at de, som tilforn have givet 1½ Slettemark, herefter etc.

forberette, med underdanigst Begjering, vi naadigst ville tilstede ham for samme Sag at afsone, thi bede vi eder og ville, at I om den Sags Leilighed med det første lader forfare og eder derom imod os erklærer, paa det vi deraf kunne fornemme, om den Sag billigen kan afsones eller ikke. Cum claus. consv. Kjøbenhavn 18 December 1618. T. IV. 97. Afskr. VII. 397.

Hr. Jonas Jenssøns Forpligt paa forne[1] Gaards Bygning.

Kjendes jeg mig, Hr. Jonas Jenssøn, Sogneprest udi Stavanger udi Norge, at eftersom Kgl. Maj., min allernaadigste Herre og Konge, efter min underdanigste Anfordring og Begjering nu naadigst har bevilget mig, at hvis af min Gaards Bygning udi forne Stavanger, som er befundet at være bygget for nær op til Hs. Maj.s Gaard og des Muur der sammesteds, maa, eftersom den nu befindes bygget at være, blive bestaaendes, da lover og bepligter jeg mig og forne min Gaards rette og lovlige Eiermænd altid herefter, og saalænge samme min Bygning paa det Sted bliver bestaaendes, at betale og til fulde Nøie tilfredsstille Kgl. Maj.s Lensmand paa Hs. Maj.s Vegne for al hvis Skade, være sig af Tagdrob eller udi nogle andre Maader, forne min Gaards Bygning paa Kongsgaardens Mure og Bygning kunde foraarsage; og dersom jeg eller nogen af mine Efterkommere af Kgl. Maj.s Lensmand om saadant bliver paamindt, og Skaden da ikke bliver tilbørligen oprettet, da skal forne min Gaards Grund staa til Underpant til Kgl. Maj., indtil saalænge saadan Skade bliver bødt og denne min Forpligt efterkommet. Kjøbenhavn 19 December 1618. R. IV. 61. Afskr. VII. 37.

Jens Juel fik Brev Bygning anrørendes.

C. IV. V. s. G. t. Vider, at eftersom vi erfare, Munkestuen der paa vort Slot Akershuus at være saa brøstfældig, at den ikke uden stor Omkostning kan igjen restaureres, da bede vi eder og ville, at I forne Munkestue lader nedtage og hvis Tømmer derudi findes, som dygtig er, til anden Nytte forbruge. Cum claus. consv. Antvorskov 24 December 1618. T. IV. 97. Afskr. VII. 397.

Claus Daa og Bispen i Throndhjem finge Brev en Prest anrørendes.

C. IV. V. G. t. Vid, at eftersom nærværende Brevviser, N., underdanigst af os har været begjerendes, vi ham naadigst ville efterlade den Forseelse, han beganget har, med det Barn, han

[1] Se ovf. S. 738 f.

hemmeligen har døbt, og ham tilstede at maatte nyde hvilket Kald han lovligen efter Ordinantsen blev til voceret, da have vi naadigst ham samme hans Forseelse tilgivet og efterkommet, dog at han staar aabenbar Skrifte udi Domkirken der udi vor Kjøbsted Throndhjem, saa og udi Frosten Sognekirke, og hos dig, Claus Daa, efter hans yderste Formue paa vore Vegne Sagen afsoner; siden have vi naadigst bevilget ham at maa voceres til anden Kald igjen, saafremt han sig ikke udi andre Maader forseet har, hvorfor han ikke til nogen Kald bør at admitteres, dog at alting skeer efter Ordinantsen. Thi bede vi eder og ville, at I ham ingen Forhindring eller Modsigelse derudinden gjøre. Cum claus. consv. Andersskov 24 December 1618. T. IV. 98. Afskr. VII. 397.

Jens Juel fik Brev Sagbrug udi nogle Fogderier anrør.

C. IV. V. s. G. t. Vider, eftersom vi tilforne for godt have anseet nogle Ladesteder udi eders Len os selv at forbeholde og ingen Sagbrug der sammesteds at tilstede, og vi nu naadigst forfare, at Buskerud og Bragernes Fogderi dertil skal findes bekvemmeligst, da bede vi eder og ville, at I herefter ingen Sagbrug udi samme Fogderier tilsteder imod forne vort første Forbud at opkomme, ei heller noget Tømmer udi Skovene, som udi samme Fogderier liggendes ere, at hugges eller hugge lades og siden andensteds hen at føres, videre, end som forne vort første Forbud bevilger og tilsteder. Cum claus. consv. Antvorskov 26 December 1618. T. IV. 98. Afskr. VII. 398. (Orig. i Rigsarkivet.)

Hr. Jens Sparre fik Brev at skulle møde tilstede til Halmsted anrørendes.

C. IV. V. s. G. t. Vi bede eder og ville, at I til den . . Januarii førstkommendes møder udi vor Kjøbsted Halmsted tilstede, der sammesteds os selv at vare paa Tjenesten, og have vi naadigst forordnet os elskelige Gerlof Nettelhorst, vor Mand, Tjener, udi eders Fraværelse at skulle ligge udi Slotsloven der paa Befæstningen og med altingest have godt Opsyn. Cum claus. consv. Andersskov 27 December 1618. Ibidem.

Gerlof Nettelhorst fik Brev at ligge udi Slotsloven paa Baahuus.

C. IV. V. G. t. Vid, at eftersom vi naadigst have befalet os elskelige Hr. Jens Sparre til Sparresholm, Ridder, vor Mand og Tjener og Embedsmand paa vort Slot Baahuus, sig

paa nogen Tid lang til os at skulle begive, og naadigst for godt anseet, at du der paa Slottet igjen udi hans Fraværelse skulle ligge udi Slotsloven, da bede vi dig og ville, at du retter din Leilighed efter til den . . Januarii førstkommendes at være paa vort Slot Baahuus tilstede, havendes med altingest udi hans Fraværelse god Agt og Opsyn. Cum claus. consv. Andersskov 27 December 1618. T. IV. 98. Afskr. VII. 398.

Jens Bjelke, Mogens Gyldenstjerne og Alexander Papenheim finge Breve at være tilstede, naar Elfsborg skal leveres.

C. IV. V. G. t. Vid, at eftersom den Frede-Termins Summes Erlæggelse og Elfsborgs Lens Restitution nu med det forderligste tilstunder, da bede vi dig og ville, at du retter din Leilighed efter til den 20 Januarii nu førstkommendes at være ved vort Slot Baahuus tilstede, saa at, naar du om videre vores naadigste Villie og Befaling bliver forstendiget, du da med andre, som vi dertil naadigst have forordnet, kunne med være og for[os]. Elfsborg Slot til de Svenske igjen levere. Cum claus. consv. Andersskov 27 December 1618. Ibidem.

Rettelser og Trykfejl.

Side	34	Linie	7 f. o.	Efter Armstoppe tilføies: [ↄ: Arnestappen].
—	86	—	19 f. o.	Efter Frøsanger tilføies: [ↄ: Fjøsanger].
—	231	—	19 f. n.	Raabyggelaget, l. Robyggelaget.
—	487	—	17 og 16 f. n.	Efter Hans Numsen og Renort Numsen tilføies: [ↄ: Nansen?].
—	488	—	15 f. o. og fl. St.	Jørgen Grum, l. Jørgen Gram.
—	498	—	20 f. o.	Straffen, l. Staffen [Skatten?].
—	501	—	6 f. o.	flk l. fik.
—	541	—	16 f. n.	Krigordinants, l. Krigsordinants.
—	599	—	4 f. o.	Vergemael, l. Vergemaal.
—	„	—	9 f. n.	de, l. du.
—	608	—	12 f. o.	Ivarsen, l. Ivarssøn.
—	654	—	18 f. o.	Befaling, l. Betaling.
—	666	—	18 f. o.	al, l. at.

Register.

